

БУРЯ МЕЧІВ

БУРЯ МЕЧІВ

ДЖОРДЖ
МАРТІН

ДЖОРДЖ Р. Р. МАРТІН

Annotation

Фантастична сага «Пісня льоду й полум'я» давно завоювала серця читачів у всьому світі, перекладена більш як на 20 мов і продається мільйонними накладами. Третя книга циклу — «Буря мечів» — це історія братовбивчої Війни п'яťох королів на тлі страшної загрози для всього людства, яка вже насувається з-за Стіни.

- [Джордж Р.Р. Мартін](#)

-
- [Пролог](#)
- [Джеймі](#)
- [Кетлін](#)
- [Арія](#)
- [Тиріон](#)
- [Давос](#)
- [Санса](#)
- [Джон](#)
- [Данерис](#)
- [Бран](#)
- [Давос](#)
- [Джеймі](#)
- [Тиріон](#)
- [Арія](#)
- [Кетлін](#)
- [Джон](#)
- [Санса](#)
- [Арія](#)
- [Семвел](#)
- [Тиріон](#)
- [Кетлін](#)
- [Джеймі](#)
- [Арія](#)
- [Данерис](#)
- [Бран](#)

- [Давос](#)
- [Джон](#)
- [Данерис](#)
- [Санса](#)
- [Арія](#)
- [Джон](#)
- [Джеймі](#)
- [Тиріон](#)
- [Семвел](#)
- [Арія](#)
- [Кетлін](#)
- [Давос](#)
- [Джеймі](#)
- [Тиріон](#)
- [Арія](#)
- [Бран](#)
- [Джон](#)
- [Данерис](#)
- [Арія](#)
- [Джеймі](#)
- [Кетлін](#)
- [Семвел](#)
- [Арія](#)
- [Джон](#)
- [Кетлін](#)
- [Арія](#)
- [Кетлін](#)
- [Арія](#)
- [Тиріон](#)
- [Давос](#)
- [Джон](#)
- [Бран](#)
- [Данерис](#)
- [Тиріон](#)
- [Санса](#)
- [Тиріон](#)
- [Санса](#)

- [Джеймі](#)
- [Давос](#)
- [Джон](#)
- [Арія](#)
- [Тиріон](#)
- [Джеймі](#)
- [Санса](#)
- [Джон](#)
- [Тиріон](#)
- [Данерис](#)
- [Джеймі](#)
- [Джон](#)
- [Арія](#)
- [Семвел](#)
- [Джон](#)
- [Тиріон](#)
- [Семвел](#)
- [Джон](#)
- [Санса](#)
- [Епілог](#)
- [Додаток](#)
  - [Королі зі своїми дворами](#)
    - [Король на залізному троні](#)
    - [Король на півночі](#)
    - [Король на вузькому морі](#)
    - [Королева за морем](#)
    - [Король островів і півночі](#)
  - [Інші доми, великі й малі](#)
    - [Дім Аринів](#)
    - [Дім Флорентів](#)
    - [Дім Фреїв](#)
    - [Дім Ланістерів](#)
    - [Дім Мартелів](#)
    - [Дім Таллі](#)
    - [Дім Тайрелів](#)
  - [Беззаконники, дикуни та присяжні побратими](#)
    - [Побратими нічної варти](#)

- [Побратимство без прапорів](#)
- [Дикуни, або Вільний народ](#)

○

Джордж Р. Р. Мартін

БУРЯ МЕЧІВ

ПІСНЯ ЛЬОДУ Й ПОЛУМ'Я
Книга третя

Джордж Р.Р. Мартін
Буря мечів
George R. R. Martin
A STORM OF SWORDS

*Присвячую Філіс, завдяки якій тут з'явилися
дракони*

Північ

- ◆ Замок
- Місто
- ◇ Зруйнований замок
- Містечко

Південь

- ◆ Замок
- Місто
- ◇ Зруйнований замок
- Містечко

Залізні острови
Стара Вєсь
Вєлика Вєсь
Пайк
Старжморе
Королівський гостинець
Зелений Зубець
Блакитний Зубець
Три Сестри
Соколине Гіздо
Кривава брама
ВИДОА АРИНІВ
Мартингород
Тризуб
Високий гостинець
Червоний Зубець
Річка Ринскрут
Річка Червоний Зубець
Гаренхолм острів Ликів
Боже Око
Дівостав
Сутинь-діл
Розбі
Королівський причал
КРАБОВА ЗАТОКА
мис Ломикашиня
Драконстон
ГАЛТКА
Ріг Масі
Золотий Зуб
Червоний Зубець
Золотий гостинець
Чорноводий бурмах
Королівський міст
Р. Вировода
Штормокрай
КОРАБАЕТРОЩИЛЬНА ЗАТОКА
Дощові ліси
мис Гівиу
Розжевий гостинець
Буреміст
Р. Мандер
Ашфорд
Небосад
Дорнське Прикордоння
ДОРНСЬКЕ МОРЕ
Зламана Коса
Соцєспис
Арбор
Зоренад
Тарт

Художник
Андрій Сивач

За Стіною

- ◆ Замок
- ◇ Зруйнований замок

Тверджі Нічної варти

1. Західна-вартя-на-мосту
2. Тінява вежа
3. Чати
4. Сіроварта
5. Скеледвері
6. Паморозний Пагорб
7. Крижаний Кордон
8. Ночесфорт
9. Глибоке Озеро
10. Брама Королеви
11. Чорний замок
12. Дубоциг
13. Лісоварта-на-ставку
14. Соболєвий палац
15. Облєдєніла брама
16. Довгий Курган
17. Світоч
18. Зелєноварта
19. Східна-вартя-на-морі

ЗЕМЛІ ВІЧНОЇ ЗИМИ
(не картографовані)

- Місто
- Зруйноване місто

Пролог

День був сірий і пронизливо-холодний, і собакам не вдавалося взяти слід.

Велика чорна сука нюхнула ведмежі відбитки, позадкувала й, підібгавши хвоста, сховалася знову між зграю. На річковому узбережжі, під дошкульним вітром, собаки жалюгідно тулилися одне до одного. Чет також відчував, як кусає вітер крізь шари чорної вовни й дубленої шкіри. Бісів холод не давав жити ні людям, ні звірям, та куди подінешся? У Чета сіпнулися губи: він просто відчував, як чиряки на щоках і на шиї червоніють і запалюються. «Добре було б на Стіні ходити коло клятих круків і розпалювати коминок мейстру Еймону». А в усьому винен байстрик Джон Сноу... він, і той його другака-товстун Сем Тарлі. Це через них Чет опинився тут і тепер: сидючи зі зграєю хортів у гущавині примарного лісу, відморожує собі кляті яйця.

— Сьоме пекло! — він щосили смикнув за шворки, щоб привернути увагу собак.— Слід, вилупки! Ось вам ведмежий відбиток. М'яса хочете чи ні? Шукайте!

Але хорти лише скавуліли, тулячись тісніше. Чет коротким батогом ляснув у них над головами, й чорна сука загарчала.

— Собачатина на смак не гірша за ведмежатину,— застеріг її Чет; з кожним словом з рота в нього вихоплювалася пара.

Ларк Сестринець стояв, схрестивши руки на грудях і сховавши долоні під пахвами. Він був у чорних вовняних рукавичках, але всякчас жалівся, що в нього задубіли пальці.

— Собачий холод — яке вже полювання! — мовив він.— До біса ведмедя, не варт він того, щоб через нього замерзнути.

— Не можемо ми повернутися з порожніми руками, Ларку,— пробурчав Малий Пол у каштанову бороду, якою заросло майже все його обличчя.— Лорду-командувачу це не сподобається.

Під приплюснутим кирпатим носом здорованя біліла крига від замерзлих шмарклів. Велетенська долоня в товстій хутряній рукавиці міцно стискала держак списа.

— До біса і Старого Ведмедя теж,— сказав Сестринець, худорлявий чолов'яга з гострими рисами й нервовими очима.— До світанку Мормонт помре, ти не забув? То хіба не байдуже, що йому сподобається, а що ні?

Малий Пол закліпав дрібненькими чорними очицями. Може, він і забув, подумав Чет, він-бо такий дурний, що геть усе забуває.

— А навіщо нам убивати Старого Ведмедя? Не можна просто піти собі, а його облишити?

— А він, ти гадаєш, нас облишить? — мовив Ларк.— Він нас вистежить. Хочеш, щоб тебе зацькували, ти, баран здоровий?

— Ні,— озвався Малий Пол.— Не хочу. Ні.

— То ти його вб'єш? — запитав Ларк.

— Так,— здоровань стукнув ратищем списа в замерзлий берег.— Уб'ю. Щоб він нас не вистежив.

Вийнявши долоні з-під пахв, Сестринець обернувся до Чета.

— Як на мене, убити слід усіх командирів.

Чету вже набридло це слухати.

— Ми вже це обговорювали. Помре Старий Ведмідь і Блейн з Тінявої вежі. А ще Грабз і Ейтан — не пощастило їм з нічними чатами, Дайвен і Банен — бо це ж вони нас вистежуватимуть, і сер Поросятко — через круків. І все. Уб'ємо їх по-тихому, уві сні. Бо один зойк — і ми підемо на харч червам, усі до ноги,— Четові чиряки почервоніли від люті.— Просто зроби свою справу й пересвідчися, що братани зробили свою. І, Поле, постарайся не забути, що то будуть треті чати, не другі.

— Треті чати,— повторив здоровань крізь замерзлі шмарклі.— Ми з Тихоногом. Я пам'ятаю, Чете.

Ніч сьогодні буде безмісячна, і вони так підтасували чергування, що на чатах стоятимуть восьмеро їхніх, і ще двоє вартуватимуть коней. Кращої нагоди вже не буде. Крім того, з дня на день можуть наскочити

дикуни. А Чет воліє на той час опинитися якнайдалі звідси. Воліє вижити.

На північ виїхало три сотні побратимів Нічної варти — двісті з Чорного замку та ще сто з Тінявої вежі. На їхній пам'яті це найчисельніша розвідка, бо виїхала мало не третина всієї Варти. Вирішено було будь-що знайти Вена Старка, сера Веймара Ройса й інших зниклих безвісти розвідників, а головне — з'ясувати, чому дикуни кидають свої селища. Ну, про Старка й Ройса братчики так нічого й не дізналися, відколи виїхали зі Стіни, та принаймні довідалися, куди подалися дикуни — у крижані високогір'я забутих богами Льодоіклів. От і хай сиділи б собі там до кінця віків — у Чета жоден чиряк не засвербить.

Але ні. Вони спускаються. Вздовж Молочноводої.

Чет звів очі — й ось вона. Кам'яністі береги річки, мов бородою, поросли бурульками, а молочно-білі води нескінченно плинули з Льодоіклів. А тепер тим самим шляхом плине Манс Рейдер зі своїми дикунами. Три дні тому, весь у милі, повернувся Торен Смолвуд. Поки він переказував Старому Ведмедю, що там бачили його розвідачі, один з його вояків — Кедж Білоокий — розповів те саме решті братів. «Вони ще не спустилися з передгір'я, але вже йдуть,— казав Кедж, гриючи руки над вогнищем.— В авангарді — Гарма Песиголова, пранцювата сука. Гайда підкрався до її табору і ясно бачив її біля вогню. Той дурень Тамберджон хотів її стрілою зняти, але Смолвуду вистачило здорового глузду його зупинити».

«А скільки їх там було,— сплюнув Чет,— сказати можеш?»

«Багато і ще трошки. Двадцять, тридцять тисяч, ми стільки там не сиділи, щоб їх полічити. У Гарми в авангарді було п'ять сотень, і всі на конях».

Вояки біля багаття обмінялися тривожними поглядами. Рідко коли побачиш бодай дюжину дикунів верхи, а п'ятсот...

«Смолвуд послав нас із Баненом по широкому колу в обхід передового загону — глянути на основні сили,— провадив Кедж.— Їм кінця-краю не було! Плинуть повільно, як замерзла ріка,— чотири-п'ять миль на день, але не схоже, щоб вони збиралися вертатись у свої селища. Більш як половина з них — жінки й діти, а попереду вони женуть товар — кіз, овець, навіть турів, що тягнуть сани, навантажені тюками хутра й оббілованими тушами, клітками курей, головками

масла, прядками... та чим тільки можна! А мули й гарони нав'ючені так, що в них, гляди, от-от карк вломиться. І жінки теж».

«І рухаються уздовж Молочноводої?» — запитав Ларк Сестринець.

«Я ж казав».

Молочновода біжить попри Кулак Перших Людей — старовинне городище, де отаборилася Нічна варта. Будь-хто з краплею лою в голові зразу б утямив, що час уже згортатися й тікати на Стіну. А Старий Ведмідь натомість укріпив Кулак палями, вовчими ямами і триболами, та тільки проти такої армії все це марно. Якщо братчики тут лишаться, їх просто поглинуть.

А Торен Смолвуд узагалі хотів нападати. Славний Донел Гіл — зброносець сера Маладора Лока, а позавчора ввечері Смолвуд пішов до Лока в намет. Сер Маладор був згоден зі старим сером Отином Вайзерсом — радив відступити до Стіни, але Смолвуд вирішив переконати його змінити думку. «Цей король-за-Стіною в житті нас не шукатиме так далеко на півночі,— переказував потім Славний Донел його слова.— А те його величезне військо — то незграбна отара, повна зайвих ротів, які гадки не мають, з якого боку до меча взятися. Один удар виб'є з них увесь бойовий дух, і побіжать вони з вереском у свої халупи й заховаються там ще на п'ятдесят років».

Три сотні проти тридцятьох тисяч. Як на Мета, то було повне божевілля, та що гірше, сера Маладора таки вдалося переконати, й удвох вони ще трохи — й переконують Старого Ведмедя. «Якщо чекатимемо, можемо втратити шанс і вже вдруге такого не отримаємо», — повторював Смолвуд усім, хто тільки його слухав. На це сер Отин Вайзерс відповідав: «Ми — щит, який боронить людську державу. А щит ніхто просто так не викидає». А Торен Смолвуд тут-таки заперечував: «У битві на мечах найкращий захист для вояка — швидкий удар, а не хованки за щитом».

Проте ні Смолвуд, ні Вайзерс тут не керують. Керує лорд Мормонт, а Мормонт чекає на решту розвідачів — на Джармена Баквела й вояків, які подерлися нагору Велетовими Сходами, і на Кворина Піврукого та Джона Сноу, які пішли промацати Скімливий перевал. Але і Баквел, і Піврукий щось надто забарилися. Швидше за все, вони вже й неживі. Чет уявив Джона Сноу — лежить синій і задубілий десь на відкритій усім вітрам гірській вершині з дикунським

списом у своїй байстрючій дупі. На цю думку він аж посміхнувся. «Сподіваюся, його клятого вовка теж забили».

— Нема тут ніякого ведмедя,— зненацька вирішив він.— Це просто старий відбиток, і все. Повертаймося до Кулака.

Собаки мало не збили його з ніг — назад вони хотіли ще більше, ніж він. Може, гадали, що їх нагодують. Чет аж розреготався. Він уже три дні їх не годував, щоб стали голодніші та зліші. А ввечері, перш ніж вислизнути в темряву, потому як Славний Донел Гіл з Клишоногим Карлом обріжуть пута, він пустить псів поміж конов'язь. І тоді по всьому Кулаці гарчатимуть собаки, а схарапуджені коні, гасатимуть через вогнища, стрибатимуть на огорожу й ламатимуть намети. Після такого переполоху минуть години, поки хтось помітить, що бракує чотирнадцятьох братів.

Ларк хотів узяти з собою вдвічі більше людей, але чого ще чекати від того дурного Сестринця, від якого рибою тхне? Шепни слово не в те вухо — і змигнути не встигнеш, як голови позбудешся. Ні, чотирнадцятеро — цілком достатньо: і зробити все зроблять, і нікому не розбовкають. Більшість із них Чет завербував сам. У тому числі й Малого Пола: то був найдужчий вояк на Стіні, хай і відсталий, як дохлий слимак. Він одного разу так стиснув у обіймах дикуна, що зламав тому хребет. Ще до них долучився Чингал, який отримав прізвисько за свою улюблену зброю, і маленький сивий чолов'яга, якого брати називали Тихоногом; замолоду він з'валтував з сотню жінок і завжди нахвалявся, що ніхто з них його не чув і не помічав, аж поки він не опинявся аж у лоні.

План теж був Четів. Він-бо розумний — він добрі чотири роки був стюардом старого мейстра Еймона, поки байстрюк Джон Сноу не викинув його з цієї роботи, щоб віддати її отому тлустому поросяті — своєму другові. Сьогодні ввечері, вбиваючи Сема Тарлі, Чет прошепоче «Передавай вітання лорду Сноу» просто йому на вухо, а тоді різоне йому горлянку, і з неї хляпне кров, заливаючи оті його жирні складки. Чет знає всіх круків, тож з ними проблем не буде, так само як і з Тарлі. Один дотик ножа — і цей боягуз штанці обмочить і благатиме дарувати йому життя. Нехай благає, це йому не допоможе. Розітнувши йому горлянку, Чет відчинить клітки й порозганяє птахів, щоб до Стіни не долетіло жодної звістки. Тихоніг з Малим Полом заріжуть Старого Ведмедя, а Ларк зі своїми двоюрідними братами

змусить замовкнути Банена і старого Дайвена, щоб ті не пішли по їхньому сліду. Вже два тижні хлопці запасуються харчами, а Славний Донел і Клишоногий Карл осідлають коней. По смерті Мормонта командування перебере сер Отин Вайзерс, старий і кінчений, німецький. Ще до заходу сонця він помчить на Стіну — він не марнуватиме людей, висилаючи погоню.

Зайшли між дерев, і собаки потягли вперед. Чет бачив, як серед зелені вистромлюється Кулак. День був такий похмурий, що Старий Ведмідь звелів запалити смолоскипи — велике коло горіло по всьому городищу, увінчуючи верхівку стрімкого кам'янистого пагорба. Утрьох перебрели струмок. Вода була крижана, а на поверхні плавали острівці льоду.

— Я вирушу на узбережжя,— почав звірятися Ларк Сестринець. — Разом з братами. Збудуємо собі човна й попливемо додому, на Сестри.

«А вдома всі знатимуть, що ви дезертири, й повідрубують вам дурні довбешки»,— подумав Чет. Коли вже виголосив обітницю, піти з Нічної варти неможливо. Хай де в Сімох Королівствах опинишся, тебе спіймають і стратять.

Олло Безрукий хотів плисти у Тайрош: казав, там чесним злодіям не рубають рук, а самим їм не загрожує замерзнути до смерті в глушині за те, що їх застукали в ліжку з лицарською жінкою. Чет зважував, чи не податися разом з ним, але ж він не розмовляє їхньою солодковою дівчачою мовою. Та й що йому робити у Тайроші? Ремесла він не знає, адже зріс у Відьомському Болоті. Батько все життя батракував на чужих ланах і збирав п'явок. Роздягався догола, лишаючи на собі хіба товсті шкіряні майтки, і заходив у мулисту воду. А коли вилазив на берег, від пипок до кісточок весь був у п'явках. Іноді він змушував Чета знімати тих п'явок. Одна якось присмокталася хлопцю до долоні, й він бридливо розчавив її об стіну. Батько за це побив його до крові, адже мейстри платили за дюжину п'явок пенні.

Ларк може собі повертатися додому, якщо хоче, і клятий тайросянин теж, от тільки не Чет. Очі б його не бачили того Відьомського Болота! От йому, наприклад, подобалася Крастерава фортеця. Крастер там жив як вельможний лорд, то чом би і Чету так не пожити? Ото була б сміхота! Чет, син п'явчаника,— лорд з власною фортецею! За прапор собі можна взяти дюжину п'явок на рожевому

полі. Але чого зупинятися на лорді? Може, варто стати королем. Он Манс Рейдер теж починав з ворона. «Я також можу бути королем, як він, і кількоро жінок собі завести». У Крастера їх дев'ятнадцять, якщо не рахувати наймолодших, отих його дочок, яких він ще не вклав до себе в ліжку. Половина з тих жінок такі точно старі й потворні, як і сам Крастер, та хіба не байдуже? Старих Чет приставить до роботи — нехай куховарять і миють, смакають моркву й годують свиней, а молоденькі грітимуть йому ліжку й народжуватимуть дітей. Крастер не заперечуватиме — не після того, як Малий Пол стисне його в своїх обіймах.

Чет не знав інших жінок, окрім повій у Кротівці. Коли він ще був юнаком, сільські дівчата, кинувши один погляд на його обличчя з чиряками й жировиками, з огидою відверталися. Найгірше було з тою хвойдою Бессою. Вона розкидала ноги перед кожним хлопцем у Відьомському Болоті, тож Чет вирішив: а він чим гірший? Навіть цілий ранок збирав для неї польові квіти, бо чув, що вона їх любить, та вона тільки розреготалася йому в обличчя й заявила, що радше ляже в ліжку з батьковими п'явками, ніж із ним. Коли Чет засадив їй ножа в живіт, вона реготати припинила. Так приємно було бачити той вираз на її обличчі, що Чет витягнув ножа й засадив знову. Коли його зловили біля Семиструмчя, старий лорд Волдер Фрей навіть сам на суд не з'явився — прислав одного зі своїх байстрюків, отого Волдера Ріверза, й не встиг Чет оком змигнути, як уже дибав на Стіну зі смердючим чорним бісом Йореном. За одну приємну мить його примусили заплатити цілим життям.

Та тепер йому належатиме і життя, і Крастерові жінки. Правду казав той старий покорчений дикун. Хочеш жінку — візьми її, і нема чого їй квіточки дарувати, щоб вона забула про твої клятві чиряки. Вдруге Чет такої помилки не повторить.

«Усе спрацює,— всоте пообіцяв він собі.— Якщо вдасться вислизнути непомітно». Сер Отин піде на південь у Тіняву вежу, бо це найкоротша дорога на Стіну. «Він нами не перейматиметься, не Вайзерс, йому б на Стіну повернутися цілим і неушкодженим». Торен Смолвуд не такий, він захоче атакувати, але ж сер Отин занадто обережний, а за старшого буде він. «Та й то вже байдуже. Коли ми втечемо, Смолвуд хай атакує, скільки йому заманеться. Нам яке діло? Якщо ніхто з них не повернеться на Стіну, ніхто й нас не шукатиме, бо

всі вирішать, що ми загинули разом з усіма». Така спокуслива думка зринула в нього вперше. Та для того, щоб командування перейшло до Смолвуда, доведеться вбити і сера Отина, і сера Маладора Лока, а їх обох стережуть день і ніч... ні, занадто ризиковано.

— Чете,— мовив Малий Пол, поки вони дибали кам'янистою звіриною стежкою поміж чатовими деревами й соснами-солдатами,— а як же птах?

— Який ще в біса птах?

Четові ще тільки бракувало, щоб якийсь баран надокучав йому з птахами.

— Крук Старого Ведмедя,— пояснив Малий Пол.— Якщо ми вб'ємо Мормонта, хто годуватиме його птаха?

— А нам яке в біса діло? Як схочеш, можеш і птаха зарізати.

— Не хочу я птаха кривдити,— сказав здоровань.— Але ж він розмовляє. Що як він розбовкає, що ми зробили?

Ларк Сестринець розреготався.

— У Малого Пола голова твердокам'яна, як мур фортеці,— глузливо кинув він.

— Ану стули пельку,— погрозово мовив Малий Пол.

— Поле,— сказав Чет, поки здоровань не надто розізлився,— коли старого знайдуть у калюжі крові з перерізаною горлянкою, не треба буде птаха, щоб зрозуміти: його вбили.

Малий Пол якусь мить поміркував.

— Твоя правда,— визнав він.— То можна мені забрати птаха? Мені він подобається.

— Він твій,— дозволив Чет, щоб той нарешті замовкнув.

— Завжди можна його з'їсти, якщо раптом зголодніємо,— підказав Ларк.

Малий Пол знову спохмурнів.

— Навіть не думай їсти мого птаха, Ларку. Навіть не думай.

Крізь дерева Чет почув голоси.

— Стуліть свої клятві пельки, ви обидва. Ми майже на Кулаці.

Виринули біля західного схилу й рушили околяса на південь, де пагорб був не такий крутий. На узліссі дюжина вояків управлялися в стрільбі з лука. Намалювали мішені на стовбурах дерев і пускали в них стріли.

— Ви погляньте,— мовив Ларк.— Поросятко з луком.

І справді: скраю стояв сер Поросятко власною персоною — товстун, який украв Четове місце біля мейстра Еймона. Від самого вигляду Семвела Тарлі Чет закипав од злості. Бути стюардом мейстра Еймона — кращого життя не вигадати. Сліпий старий був не надто вимогливий, та й переважно про всі його потреби дбав Клайдас. Четові дісталися зовсім легкі обов'язки: чистити гайворонник, розпалювати вогнище, носити обіди... і Еймон жодного разу його не вдарив. «Думає, він може отак собі прийти й викинути мене, бо він високородний і знає грамоту. Може, мені попросити його прочитати, що там написано на моїм ножі, перш ніж я ним розітну йому горлянку?»

— Ідіть собі,— мовив Чет до решти,— хочу подивитися.

Пси тягнули його — хотіли бігти далі, сподіваючись, що на них уже чекає їжа. Чет носакком чобота буцнув сучку, й собаки трішки вгамувалися.

З-за дерев він спостерігав, як товстун бореться з луком, що був заввишки з нього самого, і його червоне й кругле як місяць обличчя зосереджено хмурилося. Перед хлопцем із землі стирчало три стріли. Тарлі вклав стрілу, натягнув тятиву, довгу мить потримав, прицілюючись, і нарешті відпустив. Стріла зникла серед зелені. Чет голосно розреготався, хрокаючи від зловтіхи.

— Ну, цієї стріли ми вже не знайдемо,— оголосив Ед Толет, понурий сивий зброєносець, якого всі прозивали Стражденним Едом. — Хай що де пропаде, всі на мене дивляться, ще відтоді як я коня загубив. Так наче я міг щось вдіяти! Він-бо був білий, а тоді падав сніг, то чого вони чекали?

— Це вітер її відніс,— сказав Грен — ще один другака лорда Сноу.— Старайся тримати лука міцно, Семе.

— Він тяжкий,— поскаржився товстун, але все одно вдруге напнув тятиву. Ця стріла полетіла вгору, пірнувши між гілля на десять футів вище за ціль.

— Ну, листок ти точно з дерева збив,— зронив Стражденний Ед. — Осінь і так насувається швидко, нема чого їй помагати. А всі ми знаємо, що приходить після осені,— зітхнув він.— Боги, як я змерз! Стріляй востаннє, Семвеле, бо в мене вже язик до піднебіння примерз.

Сер Поросятко опустив лук, і Чет подумав, що зараз він почне схлипувати.

— Все так складно!

— Вклав, натягнув, відпустив,— сказав Грен.— Уперед.

Товстун слухняно висмикнув останню стрілу з землі, вклав її в довгий лук, напнув тятиву — і відпустив. Зробив усе швидко, не цілячись ретельно, як попередні два рази. Стріла, уп'явшись у нижню частину намальованої вуглиною мішені, затріпотіла.

— Я в нього поцілив! — вражено вигукнув сер Поросятко.— Грене, ти бачив? Еде, погляньте, я в нього поцілив!

— Я б сказав, загнав під ребра,— мовив Грен.

— А я його вбив? — допитувався товстун.

Толет знизав плечима.

— Якби в нього були легені, міг би легеню пробити. Але в дерев, як правило, їх немає,— він забрав лука з Семової руки.— Та я бачив і гірші постріли. І сам кількома можу похвастати.

Сер Поросятко саяв. Дивлячись на нього, можна було подумати, що він і справді здійснив щось видатне. Та коли він побачив Мета з собаками, його усмішка швидко скисла та зникла.

— Ти поцілив у дерево,— мовив Чет.— Побачимо, як ти стрілятимеш у хлопців Манса Рейдера. Вони-бо не стоятимуть, розкинувши руки, й не шурхотітимуть листям, о ні. А кинуться на тебе, горлаючи тобі в обличчя, і ти, можу закластися, в оті свої штанці напудиш. А один з них засадить собі сокиру просто між поросячих очиць. І останнім звуком, який ти почувеш, буде хрускіт, з яким вона вгризається тобі в черепушку.

Товстун весь тремтів. Стражденний Ед поклав Чету долоню на плече.

— Брате,— серйозно мовив він,— те, що таке сталося з тобою, не означає, що й Семвелу таке судилося.

— Про що це ти, Толете?

— Про сокиру, яка тобі голову проломила. Правду кажуть, що в тебе половина мізків витекла на землю, де їх і пожерли собаки?

Здоровань-незграба Грен засміявся, і навіть Семвел Тарлі вичавив слабеньку посмішку. Чет копнув найближчого собаку, смикнув за шворки й подерся пагорбом. «Посміхайся собі, сер Поросятко. Побачимо, хто сміятиметься сьогодні вночі». Шкода, що не буде часу вбити й Толета теж, цього похмурого дурня з конячою мордою.

Підйом був крутий, навіть з цього боку Кулака, а тут-бо схил був найпологіший. На півдорозі собаки розбрехалися й почали рватися

вперед, гадаючи, що їх скоро нагодують. Натомість їм довелося скуштувати Четового чобота, а бридкому здоров'язі, який огризнувся, ще й батога. Прив'язавши хортів, Чет пішов доповідати.

— Лапи саме такі, як і казав Велет, але собаки сліду не взяли,— повідомив він Мормонту, стоячи перед його великим чорним наметом. — Це внизу біля ріки, може, то якісь старі відбитки.

— Шкода,— озвався лорд-командувач Мормонт — голомозий чолов'яга з великою кошлатою сивою бородою — з такою самою втомою в голосі, яка читалась і на його обличчі.— А нам би всім не завадило трохи м'яса.

— М'яса, м'яса, м'яса,— луною підхопив крук у нього на плечі, покиваввши головою.

«Можна клятих псів засмажити»,— подумав Чет, але не розтуляв рота, поки Старий Ведмідь не відіслав його геть. «Оце востаннє мені доводиться схилити перед ним голову»,— задоволено подумав він. Здавалося, похолодало ще дужче, а Чет міг би присягнутися, що холодніше вже просто не буває. На твердій замерзлій землі пси нещасно тулилися до купи, і Четові кортіло й собі залізти поміж них. Натомість він обмотав нижню половину обличчя чорним вовняним шарфом, лишивши проріз тільки для рота. Він пересвідчився: якщо рухатися, холод відчувається не так, тож узяв в'язку гостролиста і зробив обхід по периметру, пригощаючи чорних братів, які стояли на чатах, і слухаючи їхні теревені. Ніхто з вояків на денному чатуванні не брав участі в його змові, однак він гадав, що непогано знати, що там вони собі думають. Та здебільшого вони думали, як тут у біса холодно.

Тіні довшали, а вітер дужчав. Тріпочучи між каміння городища, він тоненько висвистував.

— Терпіти не можу цього звуку,— сказав малий Велет.— Наче немовля в куцах скиглить, молока просить.

Обійшовши коло й повернувшись до собак, Чет виявив, що на нього чекає Ларк.

— Командири вже знов у наметі Старого Ведмедя, про щось люто сперечаються.

— Це на них схоже,— сказав Чет.— Вони-бо високородні, всі, окрім Блейна, вони п'яніють не від вина, а від слів.

Ларк підійшов ближче.

— Каша-в-голові ніяк не заспокоїться з тим птахом,— застеріг він, озираячись, щоб ніхто не підслухав.— Тепер питає, чи ми запаслися зерном для того клятого створіння.

— Це ж крук,— мовив Чет.— Він падло жере.

— Може,— посміхнувся Ларк,— його?

«Або твоє». Як на Чета, здоровань їм потрібен був більше, ніж Ларк.

— Припини хвилюватися через Малого Пола. Ти свою справу роби, а він свою зробить.

Заки Чет позбувся Сестринця і присів, щоб нагострити меча, в ліс уже скрадалися сутінки. В рукавицях працювати було з біса незручно, але скидати їх Чет не збирався. В такий холод тільки йолоп торкнеться криці голіруч: зразу шматка шкіри позбудеться.

Коли сіло сонце, собаки заскавулили. Чет пригостив їх водою з прокльонами.

— До половини ночі потерпите, а там побенкетуєте.

Тут він занюхав вечерю.

Коли Чет отримав від кухаря Гейка сухарик і миску бобової юшки з шинкою, біля багаття сидів Дайвен.

— Надто вже тихо в лісі,— казав старий лісовик.— Ні жаб коло тої ріки, ні пугачів у темряві. Такої мертвої тиші в лісі я ще не чув.

— Зуби твої мертво тишу порушують,— пожартував Гейк.

Дайвен клацнув дерев'яними зубами.

— І вовків немає. Були раніше, а тепер немає. Куди вони втекли, як гадаєте?

— Туди, де тепло,— сказав Чет.

З дюжини братів, що сиділи навколо багаття, було четверо його людей. За їдою він кинув на кожного твердий пильний погляд — хотів знати, чи ніхто з них не зламається. Чингал, здавалося, поводився досить спокійно — сидів собі мовчки й нагострював клинок, як і щоночі. А Славний Донел Гіл не припиняв легковажно жартувати. Він мав білі зуби, пухкі червоні губи й рудуваті кучері, які спадали йому на плечі, створюючи мистецький безлад; Гіл наполягав, що він — байстрюк якогось Ланістера. Може, це й правда. Чет не любив ні красунчиків, ні байстрюків, та Славний Донел, схоже, відступатися не збирався.

Але Чет не мав такої певності щодо лісовика на прізвисько Пилка, яке він отримав за своє хропіння, а не за те, що дерева валив. У нього був настільки схвильований вигляд, що, здавалося, більше він уже в житті не хроптиме. А в Суржика — ще гірший. По обличчю в нього, попри колючий вітер, стікав піт. У світлі полум'я зблискували краплі вологи, як цілий розсип маленьких мокрих самоцвітів. Суржик теж нічого не їв — витріщався на свою юшку, так наче від самого її запаху його верне. «А за цим слід наглядати»,— подумав Чет.

— Збори! — пролунав зненацька крик з дюжини горлянок і полетів у всі куточки табору на пагорбі.— Вояки Нічної варти! Збори біля центрального багаття!

Нахмурившись, Чет доїв юшку й попростував за рештою братів.

Перед багаттям стояв Старий Ведмідь, а за ним півколом зібралися Смолвуд, Док, Вайзерс і Блейн. Мормонт був у товстому чорному хутрянному плащі, а на плечі в нього сидів крук, вичищаючи чорне пір'ячко. «Щось це недобре». Чет протиснувся між Бурим Бернаром і якимись вояками з Тінявої вежі. Коли зібралися всі, крім чатових у лісі й вартових на стіні городища, Мормонт прочистив горло і сплюнув. Плювок і до землі долетіти не встиг — замерз.

— Браття,— заговорив Старий Ведмідь,— воїни Нічної варти...

— Варти! — крикнув його крук.— Варти! Варти!

— Дикунки наступають, спускаючись уздовж Молочноводої з гір. Торен вважає, що авангард їхній буде тут уже за десять днів. У передовому загоні з Гармою Песиголовою будуть найдосвідченіші вояки. Решта, швидше за все, сформуєть ар'єргард, або ж складуть товариство самому Мансу Рейдеру. В інших місцях їхні вояки розтягнуться по всій довжині наступу. В них є воли, мули, коні... хоч і небагато. Здебільшого це піхота, погано озброєна й невишколена. Швидше за все, їхня зброя — камінь і кістка, а не криця. Крім того, військо обтяжене жінками, дітьми, отарами овець і кіз, та й усім своїм скарбом. Коротше кажучи, хай воно й численне, але вразливе... і не знає, що ми тут. Молімося за це.

«Все вони знають,— подумав Чет.— Ти, клятий старий мішок гною, це ж ясно як день. Кворин Піврукий так і не повернувся, хіба ні? І Джармен Баквел теж. Якщо когось із них упіймали, ти, чорт забирай, чудово розумієш, якої пісні вони в дикунів заспівали».

Наперед ступив Смолвуд.

— Манс Рейдер планує проломити Стіну й залити кров'ю Сім Королівств. Але в цю гру можна грати і вдвох. Завтра він сам захлинеться кров'ю.

— На світанку ми всі виїжджаємо,— сказав Старий Ведмідь, перекрикуючи бурмотіння, яке полетіло над натовпом.— Поїдемо на північ, а тоді зробимо петлю в західному напрямку. Заки ми повернемося, Гарма з авангардом уже промине Кулак. У передгір'ї Льодоіклів повно вузьких витких ярів, просто створених для засідок. Дикунський марш розтягнеться на багато миль. Нападемо на них водночас у кількох місцях, щоб вони потім божилися, що нас — три тисячі, а не три сотні.

— Нападемо швидко й відступимо, щоб вони не встигли вишикувати свою кінноту,— пояснив Торен Смолвуд.— Якщо захочуть нас переслідувати, хай побігають, а ми тим часом розвернемося й нападемо в іншому місці. Ми палитимемо їхні вози, розганятимемо отари, убиватимемо дикунів, скільки зможемо. І Манса Рейдера непогано було б убити, якщо він нам попадеться. Якщо вони зламуються й повернуться у свої халупи, ми перемогли. Якщо ж ні, ми на них наскакуватимемо всю дорогу до Стіни, так щоби по всій дорозі за ними лишався шлейф із трупів.

— Їх тисячі,— гукнув хтось позаду Чета.

— Ми вмеремо,— пробурмотів зелений від страху Суржик.

— Вмеремо,— кракнув Мормонтів крук, ляскаючи чорними крилами.— Вмеремо, вмеремо, вмеремо.

— Чимало з нас — так. Може, навіть усі. Але, як сказав інший лорд-командувач тисячу років тому, саме для цього нас і вбирають у чорне. Пам'ятайте свою обітницю, бо всі ми — мечі в темряві й чатові на мурах...

— Вогонь, який розганяє холод,— витягнув довгого меча сер Маладор Лок.

— Світло, яке приносить світанок,— підхопили інші, і собі дістаючи з піхов мечі.

А тоді мечі подіставали всі, й у повітря злетіло майже три сотні клинків, і стільки ж голосів вигукнуло:

— Сурма, яка будить сонних! Щит, який боронить людську державу!

Четові нічого не лишалося, як долучити свій голос до решти. У повітрі стало туманно від дихання, а від криці відбивалося світло полум'я. Чет задоволено побачив, як до обітниці приєдналися Ларк, і Тихоніг, і Славний Донел, так наче вони такі самі йолопи, як і решта. Це добре. Нема чого привертати до себе увагу, коли година вже так близько.

Щойно голоси стихли, знову почулося завивання вітру, який бився в городище. Полум'я танцювало і тремтіло, так наче і йому було холодно, і в несподіваній тиші крук Старого Ведмедя голосно кракнув і ще раз повторив:

— Вмремо.

«Мудрий пташок»,— подумав Чет, коли командири відпустили їх, попередивши кожного, що сьогодні слід добре наїстися й виспатися. Чет заліз під хутра біля собак, подумки перебираючи, що може піти не так. Що як після тої клятої обітниці хтось із його людей передумає? Або як Малий Пол усе забуде й нападе на Мормонта під час других чат, а не третіх? Або як Суржик злякається, або як хтось виявиться зрадником, або...

Він відчув, що дослухається до ночі. Вітер і справді скиглив, як немовля, і час до часу чулися чоловічі голоси, іржання коней, потріскування поліна у вогнищі. Та більше нічого. Як тихо!

Перед Четом плавало Бессине обличчя. «Не ножа я хотів тобі застромити,— кортіло сказати йому.— Я назбирав для тебе квітів — шипшини, і гвоздики, і рай-цвіту, і жовтцю, весь ранок збирав». Серце в нього гуркотіло, як барабан, він боявся, що зараз увесь табір перебудить. Навколо рота на бороді понамерзало льоду. Чого йому подумалося про Бессу? Раніше йому тільки пригадувався вираз на її обличчі, коли вона помирала. Що з ним не так? Йому перехопило дух. Може, він заснув? Він звівся навколішки, й носа йому торкнулося щось мокре й холодне. Чет звів очі.

Падав сніг.

Чет відчував, як на щоках замерзають сльози. «Це несправедливо!» — кортіло йому заверещати. Сніг зіпсує всі його плани, всі його старання. А той падав густо, навколо сипалися пухнасті білі сніжинки. Як відшукають змовники під снігом свої запаси і звірину стежку, якою хотіли рушити на схід? «Та й для того, щоб нас вистежити, не знадобляться ні Дайвен, ні Банен, якщо ми

поплуганимося по свіжому снігу». До того ж під снігом не видно рельєфу землі, особливо поночі. Кінь може перечепитися через корінь, зашпортнутися за камінь і зламати ногу. «Нам кінець,— збагнув Чет.— Кінець іще до початку. Ми програли». Не буде сину п'явичника ні лордівського життя, ні власної фортеці, ні жінок, ні корони. А буде дикунський меч у животі й безіменна могила. «Сніг забрав у мене все... клятий сніг...»

Як колись це зробив Сноу. Сноу і його ручне поросятко.

Чет підвівся. Ноги затерпли; серед заметілі далекі смолоскипи перетворилися на розмите жовтогаряче сяйво. Було таке відчуття, наче на Чета напала хмарка холодних білих комах. Вони сідали на плечі, на голову, залітали в ніс і очі. Вилаявшись, він відігнав їх рукою. «Семвел Тарлі,— нагадав собі він.— З сером Поросятком я все одно можу поквитатися». Замотавши обличчя шарфом, він натягнув каптур і рушив крізь табір туди, де спав боягуз.

Сніг падав так густо, що Чет загубився серед наметів, але врешті запримітив затишний маленький куточок, який облаштував собі товстун між валуном і клітками з круками. Тарлі закопався під гору чорних коців і потріпаних хутр. Залітав сніг, помалу засипаючи його. Товстун був схожий на кругленьку м'яку гору. Слабко як надія шурхнула криця об шкіру — це Чет висмикнув кинджал з піхов. Один з круків каркнув. «Сноу»,— буркнув інший, позираючи чорними очицями крізь ґрати. Перший і собі докинув: «Сноу». Чет скрадався повз них, обережно ставлячи ноги. Лівою рукою він затулить товстунові рота, щоб той не кричав, а тоді...

А-а-ау-у-у!

Чет завмер на півкроці, проковтнувши прокльон, а крізь табір полетів, затріпотівши, звук ріжка — глухий і далекий, однак непомильний. «Не зараз, чорт забирай, не зараз!» Старий Ведмідь розставив дозорців між дерев навколо Кулака, щоб попереджали про будь-чие наближення. Це Джармен Баквел повернувся з Велетових Сходів, вирішив Чет, або Кворин Піврукий — зі Скімливого перевалу. Бо один сигнал ріжка означає повернення братів. Якщо це Піврукий, з ним може бути і Джон Сноу — живий.

Заспаний Сем Тарлі сів і збентежено витріщився на сніг. Круки галасували, і чути було, як розбрехалися Четові собаки. «Половина клятого табору збудилася». Стискаючи захованими в рукавичку

пальцями руків'я кинджала, Чет чекав, поки стихне сурма. Та не встигла вона завмерти, як зазвучала знов — голосніше й довше.

А-а-ау-у-у!

— Боги,— долинув схлип Сема Тарлі. Товстун скочив навколішки, але заплутався в плащі й коцах. Відбуцнувши їх геть, він потягнувся по кольчугу, яку повісив поряд на скелю. Звиваючись, натягнув через голову велетенську як намет кольчугу — й тут помітив Чета.— Два сигнали? — запитав він.— Мені наснилося, що два...

— Не наснилося,— озвався Чет.— Два сигнали — варта до зброї. Два сигнали — ворог наближається. Десь там уже чатує сокира з написом «Поросятко». Два сигнали означають дикунів,— він мало не розреготався, побачивши на тому круглому як місяць обличчі страх.— Хай вони всі провалюються в сьоме пекло. Клята Гарма. Клятий Манс Рейдер. Клятий Смолвуд, він же казав, що їм до нас іще йти...

А-а-ау-у-у!

Сигнал тривав і тривав — здавалося, що він уже ніколи не стихне. Круки ляпали крилами й каркали, металися по клітках і билися об ґрати, а брати Нічної варти по всьому табору піднімалися, натягували обладунки, застібали пояси з мечами, тягнулися по бойові топори й луки. Тремтів Семвел Тарлі, з обличчям такого самого кольору, як сніг, що кружляв навколо.

— Три сигнали,— пискнув він до Чета,— три, я чув три. Три сигнали не подавали ніколи. Сотні, тисячі років. Три означає...

— Чужі,— Чет чи то реготнув, чи то схлипнув, і знагла білизна в нього змочла, й він відчув, як по нозі біжить сеча, а спереду від бриджів піднімається пара.

Джеймі

Сплутане волосся йому розмаяв східний вітер — ніжний і запашний, як пальці Серсі. Чувся спів пташок і відчувалося погойдування ріки під човном, якого помахи весел спрямовували до блідо-рожевого світанку. Після тривалої темряви світ здавався таким солодким, що Джеймі Ланістеру аж у голові паморочилося. «Я живий, я п'яний від сонячного світла». З вуст йому зірвався сміх — наглий, як сполохана з гнізда перепілка.

— Тихо,— буркнула дівчина, хмурячись. Насумрений вираз пасував до її широкого негарного обличчя більше, ніж усмішка. Та Джеймі й не бачив, щоб вона коли всміхалася. Він розважався, уявляючи її в одній із шовкових суконь Серсі замість шкірянки в заклепках. «Усе одно що корову в шовки вбирати».

Але ця корова гарно гребла. Під коричневими грубими бриджами ховалися дебели як колоди литки, а з кожним помахом весел напиналися довгі м'язи в неї на руках. Вона гребла вже половину ночі, але не схоже було, щоб змучилася, чого не скажеш про кузена, сера Клеоса, який пихтів біля другої пари весел. Глянеш на неї — ну просто міцна дівка-селючка, але розмовляє як пані й має на поясі довгий меч і кинджал. Та чи вміє вона ними користуватися? Саме це Джеймі й збирався з'ясувати — щойно позбудеться пут.

На зап'ястках він мав залізні кайдани й такі самі на кісточках, з'єднані між собою важким ланцюгом не більш як фут завдовжки. «Можна подумати, що мого слова Ланістера недостатньо»,— пожартував він, коли його закували. На той час він уже добряче впився, і все завдяки Кетлін Старк. Втечу з Річкорину він пам'ятав

тільки уривками. Була якась проблема з тюремником, але здоров'ячка упоралася.

Потім вони піднімалися нескінченними сходами, все по колу й по колу. Ноги в Джеймі підгиналися як трава, двічі або тричі він спіткнувся, поки дівчина не підставила йому руку, щоб він зіперся. В якийсь момент його загорнули в дорожній плащ і кинули на дно ялика. Він пригадував, як леді Кетлін скомандувала комусь підняти звідні ґрати Водяної брами. Вона-бо відсилає сера Клеоса назад на Королівський Причал з новими умовами для королеви, оголосила леді Старк тоном, який не допускав заперечень.

Тоді Джеймі, мабуть, заснув. Від вина хилило в сон, та й приємно було лягти, бо такої розкоші ланці в камері не дозволяли. Давним-давно Джеймі навчився дрімати в сідлі на марші. Тут було не складніше. «Тиріон реготатиме до сліз, коли почує, як я проспав власну втечу». Але тепер він збудився, й окупи дратували.

— Міледі,— гукнув він,— якби ви зняли з мене кайдани, я б замінив вас на веслах.

Вона знову підозріливо нахмурилася, вищиривши конячі зуби.

— Сидіть у кайданах, Царевбивце.

— Ти до самого Королівського Причалу гребтимеш, дівко?

— Я вам не дівка, називайте мене Брієнною.

— А мене звати сер Джеймі. А не Царевбивця.

— Заперечуєте, що вбили царя?

— Ні. А ти заперечуєш свою статтю? Якщо так, розшнуруй бриджі й покажи, що там у тебе,— він невинно посміхнувся до неї.— Міг би попросити тебе зняти корсаж, але не схоже, що цим можна щось довести.

— Кузене,— розхвилювався сер Клеос,— що за манери?

«От у кому ланістерівської крові точно небагато». Клеос — син тітки Дженни від того йолопа Емона Фрея, який жив у вічному страху перед лордом Тайвіном Ланістером з того самого дня, як пошлюбив його сестру. Коли лорд Волдер Фрей з Близнючок вступив у війну на боці Річкорину, сер Емон став на бік своєї жінки, а не батька. Не пощастило Кичері Кастерлі з цією угодою, подумав Джеймі. Сер Клеос зовні нагадував ласку, бився як гуска, а мужності мав як особливо хоробра вівця. Леді Старк пообіцяла серу Клеосу свободу, якщо він доправить її послання Тиріону, й той дав урочисту присягу.

В тій чорній камері вони всі в чомусь присягалися, і Джеймі більше за інших. Таку ціну леді Кетлін заправила за його звільнення. Забравши у здоров'ячки меча і приставивши кінчик Джеймі до серця, вона сказала: «Присягніться, що ви ніколи більше не здіймете зброї проти Старків чи Таллі. Присягніться, що ви змусите свого брата виконати обіцянку й повернути моїх дочок цілих і неушкоджених. Присягніться своєю лицарською честю, честю Ланістера, честю побратима королівської варти. Присягніться життям своєї сестри, свого батька і свого сина, богами давніми й новими, і я відпровожу вас назад до сестри. Та як відмовитеся — я пущу вам кров». Він пам'ятав, як кольнуло кризь лахміття вістря, коли вона крутнула меча.

«Цікаво, що сказав би верховний септон щодо дійсності присяги, яку даєш п'яний як чіп, прикутий до стіни, ще й з мечем біля серця?» Не те щоб Джеймі по-справжньому переймався через того тлустого шахрая чи через богів, яким той, за його словами, служив. Джеймі пригадав цебро, яке леді Кетлін перекинула в нього в камері. Дивна жінка: довірити своїх дівчаток чоловікові, чия честь — лайно. Хоча насправді йому вона довіряла мало. «Всі свої надії вона покладає на Тиріона, а не на мене».

— Зрештою, вона, мабуть, не така вже й дурна,— сказав він уголос.

Його тюремниця неправильно його зрозуміла.

— Я не дурна. І не глуха.

З нею він обходився лагідно: глузувати з такої занадто легко, не відчуваєш азарту.

— Це я до себе, і зовсім не про тебе. В камері дуже швидко виробляється така звичка.

Дівчина нахмурилася, штовхаючи весла вперед, відтягуючи назад, знов штовхаючи вперед, і нічого не сказала.

«Така ж говірка, як і вродлива».

— З твоєї вимови я б сказав, що ти високого роду.

— Мій батько — Селвин Тартський, милістю богів лорд Вечірнього Палацу.

Навіть це вона вимовила буркітливо.

— Тарт,— мовив Джеймі.— Страшенно велика скеля у вузькому морі, наскільки я пригадую. А Вечірній Палац присягав Штормокраю. І як ти опинилася на службі Роба Вічнозимського?

— Я служу леді Кетлін. А вона мені наказувала безпечно доправити вас до вашого брата Тиріона на Королівський Причал, а не базікати з вами. Тож лежіть тихо.

— Я вже наївся мовчанки, жінко.

— Тоді поговоріть із сером Клеосом. А мені з чудовиськом нема про що розмовляти.

— Де тут у нас чудовиська? — заулюлюкав Джеймі.— Мабуть, ховаються під водою? Чи в отих заростях верболозу? А я без меча!

— Чоловік, який учинив наругу над власною сестрою, убив свого короля, скинув з муру невинну дитину, не заслужив іншого наймення.

«Невинну дитину? Та клятий хлопчисько шпигував за нами!» А Джеймі просто хотів побути годинку наодинці з Серсі. Подорож на північ — то була якась нескінченна мука: бачити її щодня, але не мати змоги торкнутися, і знати, що в тому велетенському рипучому ридвані п'яний Роберт щоночі залазить до неї в постіль. Тиріон як міг силкувався піднести Джеймі настрій, але цього було не досить.

— Побільше поваги до Серсі, дівко,— застеріг він.

— Мене звати Брієнна, а не дівка.

— Тобі не байдуже, як тебе чудовисько називає?

— Моє ім'я Брієнна,— уперто повторила вона.

— Леді Брієнна? — запитав Джеймі. Вона так зніяковіла, що він відчув: тут її слабке місце.— Чи, може, тобі до вподоби більше «сер»? — розсміявся він.— Ні, боюся, ні. Можна корову вбрати в нашійник, намордник і підхвістя, натягнути на неї шовкову попону, але виїхати на ній на поле бою все одно не вдасться.

— Кузене Джеймі, не треба таких грубощів,— втрутився сер Клеос, який під плащем мав сюрко з вежами-близнючками дому Фреїв і золотим левом Ланістерів на гербі.— Нас чекає далека дорога, не варто між собою воювати.

— Воюю я з мечем у руці, брате. А я говорив до леді. Скажи-но мені, дівко, на Тарті всі жінки такі ж погані, як ти? Якщо так, шкода мені чоловіків. Мабуть, вони, живучи на тій жахливій горі в морі, й не знають, які бувають справжні жінки.

— Тарт прегарний,— буркнула дівчина, крутячи весла.— Його прозивають Сапфіровим островом. Мовчіть, чудовисько, щоб мені не довелося вас заткнути.

— Вона теж грубіянить, хіба ні, брате? — звернувся Джеймі до сера Клеоса.— Але хребет вона має, цього не відняти. Небагато чоловіків зважаться в лице обізвати мене чудовиськом.

«Хоча позаочі обзивають вільно, понад усякий сумнів».

Сер Клеос нервово кашлянув.

— Леді Брієнна, безперечно, наслухалася цих побрехеньок від леді Кетлін. Старки не мають надії здолати тебе стилетом, то вдаються до отруйного стилоса.

«Вони вже здолали мене стилетом, ти, дурню безбородий». Джеймі хитро посміхнувся. В хитрій посмішці, якщо постаратися, люди можуть прочитати що завгодно. «Кузен Клеос і справді проковтнув цей казанок лайна — чи просто намагається втертися в довіру? Що у нас тут — щирий баран чи підлабузник?»

А сер Клеос тим часом блаженно лепетав:

— Людина, здатна повірити, що побратим королівської варти може скривдити дитину, просто не розуміє, що таке честь.

«Підлабузник». Якщо по правді, Джеймі гірко пожалів про те, що викинув Брандона Старка з того вікна. Коли хлопець відмовився помирати, Серсі не припиняла пиляти брата. «Йому всього сім років, Джеймі,— картала вона його.— Навіть якщо він і зрозумів, що бачив, можна було просто його залякати, щоб мовчав».

«Я не подумав, що ти...»

«Ти ніколи не думаєш. Якщо хлопець отямиться й перекаже батькові, що він бачив...»

«Якщо, якщо, якщо,— Джеймі потягнув її собі на коліна.— Якщо отямиться, ми скажемо, що йому все це наснилося, обізвамо його брехуном, а в крайньому разі мені доведеться вбити Неда Старка».

«Ти уявляєш, як тоді вчинить Роберт?»

«Хай Роберт чинить, як йому заманеться. Якщо доведеться, я проти нього війною піду. Співці згодом назвуть її Війною за піхву Серсі».

«Джеймі, пусти мене!» — розлютилася вона, силкуючись підвестися.

Натомість він поцілував її. Якусь мить вона опиралася, та згодом вуста її розтулилися назустріч йому. Він пам'ятав присмак вина та гвоздики в неї на язиці. Вона затремтіла. Рука його ковзнула їй під

корсет і смикнула, розриваючи шовк, вивільняючи груди, і на деякий час вони забули про малого Старка.

Невже Серсі згадала про нього й найняла отого чоловіка, про якого казала леді Кетлін, щоб хлопець точно вже ніколи не отямився? «Якби вона зичила йому смерті, вона послала б мене». Та й не схоже це на неї — обрати найманця, який так по-королівському напартачить з цим убивством.

Униз по ріці, на сколиханій вітром поверхні води, мерехтіло світанкове сонце. Південний берег був червоний і глинистий, гладкий як дорога. В ріку вливалися менші ручаї, а береги були захаращені гнилими стовбурами потонулих дерев. Північний берег здавався дикішим. Над головою вивищувалися стрімкі — двадцятифутові — кам'янисті кручі, увінчані купками буків, дубів і каштанів. Попереду на пагорбах Джеймі помітив сторожову вежу, яка з кожним ударом весел усе росла. Та ще навіть не наблизившись до неї, Джеймі знав, що вона покинута: побиті вітром мури геть заросли повзучою шипшиною.

Коли вітер перемінився, сер Клеос допоміг здоров'ячці підняти вітрило — цупкий трикутник смугастої червоно-синьої парусини. Від цих кольорів Таллі тільки й чекай біди, якщо раптом на ріці подорожні наскочать на Ланістерів, однак іншого вітрила не було. Бріенна взялася за стерно. Джеймі, побрязкуючи ланцями, підняв шверт, і після цього човен, якому сприяли і вітер, і течія, полетів швидше.

— Можна було б зекономити цілий шмат дороги, якби ви відвезли мене до батька, а не до брата,— зауважив Джеймі.

— Дочки леді Кетлін — на Королівському Причалі. Я повернуся з дівчатами або не повернуся зовсім.

Джеймі обернувся до сера Клеоса.

— Кузене, позич мені свого ножа.

— Ні,— напружилася жінка.— Озброїти вас я не дозволю.

Голос у неї був твердий як камінь.

«Вона мене боїться, навіть у кайданах».

— Клеосе, тоді мені доведеться попросити тебе поголити мене. Бороду лиши, але з голови знімай усе волосся.

— Наголо? — запитав сер Клеос.

— У королівстві Джеймі Ланістер відомий як безбородий лицар з довгими золотими кучерями. На голомозого чолов'ягу з брудною

рудою бородою ніхто не звертатиме уваги. Поки я в ланцях, не хочу, щоб мене хтось упізнав.

Кинджал міг би бути й гостріший. Клеос мужньо різав і пиляв волосся, продираючись крізь ковтуни й викидаючи пасма за облавок. Золоті кучері плавали поверхнею води, і їх потроху зносило назад. Коли кучма зникла, вниз по шиї поповзла воша. Піймавши її, Джеймі розчавив її об ніготь на великому пальці. Сер Клеос тим часом позбирав ще кілька вошей у нього на голові й поскидав у воду. Джеймі занурив голову в ріку, а тоді попросив сера Клеоса підгострити лезо, перш ніж зголювати рудувату щетину. Після цього він трохи підрізав і бороду.

У воді віддзеркалився незнайомиць. Він був не тільки голомозий, а ще й наче постарів років на п'ять у темниці: обличчя схудло, а під очима залягли кола, яких він не пригадував. «Так я не дуже схожий на Серсі. Їй це не сподобається».

По обіді сер Клеос задрімав. Його хропіння нагадувало гелгіт, з яким паруються гуси. Джеймі витягнувся, спостерігаючи, як мимо пропливає цілий світ: після темної камери кожен валун, кожне дерево здавалися дивом.

З'явилось і так само зникло кілька однокімнатних халуп, збудованих на високих палях, від чого вони нагадували капелю. Та не було і знаку, щоб там хто-небудь мешкав. Над головою пролітали птахи, співали серед дерев уздовж берега, а ще Джеймі помітив сріблясту рибу, що розтинала воду. «Пструг Таллі, погана прикмета», — подумав Джеймі, поки не угледів ще гіршу: одна з колод, яку вони проминули, виявилася мерцем — безкровним і набряклим. Його малиновий плащ, безперечно ланістерівський, заплутався в корінні поваленого дерева. Цікаво, подумав Джеймі, чи не був він з цим мерцем знайомий?

Зубці Тризуба — найлегший шлях возити приріччям крам або людей. За мирних часів подорожнім би траплялися рибалки на своїх яликах; униз за течією сплавлялися б на жердинах баржі з зерном; з плавучих яток купці би продавали голки й сувої тканини; можливо, навіть попався б лицедійський човен зі стьобаними вітрилами півсотні кольорів, який пливе собі вгору за течією від села до села й від замку до замку.

Але війна внесла свої корективи. Вони пропливали села, та не бачили селян. Єдиним, що нагадувало про рибалок, була порожня сіть, порізана й подерта, яка звисала з дерев. Дівчина, яка напувала коня, миттю поїхала геть, щойно помітила вітрило. Трохи згодом проминули дюжину селян, які копались у землі попід кістяком спаленої вежки. Чоловіки якийсь час повитріщалися порожніми очима, а потім повернулися до роботи, вирішивши, що ялик не становить загрози.

Червоний Зубець був широкий і повільний — така собі витка ріка, що складалася з петель і закрутів, поцяткованих крихітними лісистими острівцями; незрідка її закупорювали перекати й топляк, що виднілися зовсім близько до поверхні води. Брієнна, схоже, мала гостре око на небезпечні ділянки, тож завжди знаходила обхідний шлях. Коли Джеймі похвалив її знання ріки, вона глянула на нього підозріло й мовила:

— Не знаю я цієї ріки. Я навчилася ходити на веслах і під вітрилом раніше, ніж їздити верхи.

Сер Клеос сів і потер очі.

— Боги, як у мене руки болять! Сподіваюся, вітер не вщухне,— він понюхав повітря.— Пахне як на дощ.

Джеймі не відмовився б від гарного дощу. Підземелля Річкорину — не найчистіше місце в Сімох Королівствах. Тепер від Джеймі, мабуть, смердить, як від перезрілого сиру.

Клеос примружився.

— Дим.

Тоненький сірий палець мов підкликав їх. Він здіймався на південному березі за кілька миль звідси, звиваючись і закручуючись. Під ним Джеймі розрізнув закурені руїни великої будівлі, а ще — живий дуб, повний мертвих жінок.

Ворони тільки-но взялися до трупів. Тонкі мотузки глибоко впиналися у м'яку шкіру на шиях, а коли віяв вітер, тіла оберталися й крутилися.

— Негідний учинок,— мовила Брієнна, коли вони підпливли ближче, де було краще видно.— Справжній лицар не пробачив би такого безглузлого вбивства.

— Справжні лицарі й гірше бачать на війні, дівко,— сказав Джеймі.— І чинять самі, так-так.

Брієнна повернула стерно до берега.

— Не лишу я невинних жертв на харч воронам.

— Безсердечна дівка! Воронам теж треба їсти. Пливи далі й дай мертвим спокій, жінко.

До берега пристали проти течії в тому місці, де над водою нависав великий дуб. Коли Брієнна спустила вітрило, Джеймі, незграбний у своїх кайданах, виліз із човна. Вода Червоного Зубця наповнила чоботи й промочила подерті бриджі. Сміючись, він упав навколішки, застромив голову під воду — й випірнув, стікаючи краплями. Долоні в нього були аж чорні від бруду, а коли він їх відмив, вони здалися йому худішими й блідішими, ніж він пригадував. Ноги затерпли й не слухалися, коли він зіп'явся на рівні. «В біса довго просидів я в підземеллях Гостера Таллі».

Брієнна з Клеосом витягнули ялик на берег. Над головами в них висіли трупи, у смерті своїй дозріваючи, як жахливі плоди.

— Комусь із нас треба їх позрізати,— сказала дівчина.

— Я можу залізти на дерево,— Джеймі побрів з води, брязкаючи ланцями.— Тільки кайдани зніміть.

Дівчина роздивлялася одну з мертвих жінок. Джеймі маленькими непевними кроками, наскільки дозволяла довжина ланцюгів, причовгав ближче. Побачивши грубо зроблену табличку, яка висіла на грудях у жінки на самій горі, він посміхнувся.

— «Вони злягалися з левами»,— прочитав він.— О так, жінко, який негідний учинок... зробили ваші, а не наші. Цікаво, хто вони були, ці жінки?

— Дівки з таверни,— сказав сер Клеос Фрей.— Тут був заїзд, тепер я пригадую. Коли ми востаннє повертались у Річкорин, дехто з вояків у моєму супроводі провів тут ніч.

Від будівлі залишилися хіба муровані підвалини та плутанина обвалених балок, почорнілих і обвуглених. Від попелу й досі піднімався дим.

Джеймі лишив борделі й повій своєму братові Тиріону: сам він завжди хотів тільки одну жінку — Серсі.

— Схоже, дівчатка розважали когось із солдатів мого лорда-батька. Може, подавали їм їсти-пити. Ось як вони заробили собі ці намиста зрадниць — цілунком і кухлем елю,— він оглянув ріку вниз і вгору за течією — пересвідчитися, що вони тут самі.— Це землі

Бракенів. Може, це лорд Джонос наказав їх повісити. Мій батько йому замок спалив, тож, боюся, він нас не любить.

— А може, це робота Марка Пайпера,— сказав сер Клеос.— Або того лісового духа Берика Дондаріона, хоча я чув, що він убиває тільки солдатів. А може, якась банда північан Руза Болтона?

— Батько переміг Болтона на Зеленому Зубці.

— Але не зламав,— мовив сер Клеос.— Коли лорд Тайвін рушив до бродів, той знову повернувся на південь. У Річкорині казали, що він відібрав у сера Ейморі Лорча Гаренхол.

Джеймі це геть не сподобалося.

— Брієнно,— заговорив він, люб'язно звертаючись до неї на ім'я в надії, що вона вислухає,— якщо Гаренхол утримує лорд Болтон, швидше за все, і Тризуб, і королівський гостинець вартують.

Йому здалося, що в її великих синіх очах майнула невпевненість.

— Ви під моїм захистом. Їм доведеться вбити мене.

— Не думаю, що вони сильно переживатимуть через це.

— Я не гірший боєць за вас,— почала захищатися вона.— Я була у варті Ренлі, серед сімох обраних. Він власноруч надів на мене смугастий шовк веселкової варті.

— Веселкової варті? То в ній була ти і ще семеро дівчат? Співець колись сказав, що в шовках усі панни вродливі... але він не зустрічався з тобою, атож?

Дівчина почервоніла.

— Нам іще могили копати,— вона полізла на дерево.

Видершись стовбуром нагору, вона легко змогла стати на товсті нижні гілки дуба. А тоді, переміщаючись серед листя з кинджалом у руці, позрізала трупи. З тіл, коли ті падали, здіймалися рої мух, і з кожним зрізаним трупом сморід ставав дедалі гірший.

— Забагато клопоту через повій,— поскаржився сер Клеос.— Чим нам копати? Лопат у нас немає, а мечем я копати не буду, я...

Аж тут Брієнна щось крикнула. І, замість злазити, стрибнула вниз.

— До човна. Швидко. Там вітрило.

Квапилися щодуху, хоча Джеймі бігти не міг, тож кузенові довелося тягти його в ялик. Брієнна відштовхнулася веслами й похапцем підняла вітрило.

— Пане Клеосе, вам теж доведеться сідати на весла.

Той послухався. Ялик почав розтинати воду трохи швидше: течія, вітер і весла — все сприяло. Джеймі, сидячи в ланцях, роздивлявся ріку позаду. Виднівся лише вершечок іншого вітрила. Оскільки Червоний Зубець звивався, здавалося, що інший човен — на тому боці полів, рухається за стіною дерев на північ, тоді як вони пливли на південь, але Джеймі знав, що це враження оманливе. Він притулив обидві руки дашком над очима.

— Руде як глина й блакитне як вода,— оголосив він.

Брієнна без слів ворушила губами, і це додавало їй схожості з коровою, яка жує жуйку.

— Швидше, сер.

Заїзд скоро зник позаду, і верхівка вітрила теж пропала з очей, але це ще нічого не означало. Коли переслідувачі обігнуть вигин ріки, їх знову стане видно.

— Можемо тільки сподіватися, що шляхетні Таллі зупиняться поховати мертвих повій.

Джеймі не надто радувала перспектива повернутися назад у камеру. «Може, Тиріон би вигадав щось розумне, а мені лише спадає на думку, що тут треба брати меча й битися».

Майже годину вони гралися в хованки з переслідувачами, огинаючи закрути ріки й маленькі лісисті острівці. А коли вже з'явилася надія, що якимсь чином вдалося відірватися, вдалині знову стало видно вітрило. Сер Клеос на мить припинив гребти.

— Чужі б їх забрали! — витер він піт з чола.

— Гребіть! — звеліла Брієнна.

— За нами пливе річкова галера,— оголосив Джеймі, добре роздивившись переслідувачів. З кожним помахом весел вона, здавалося, збільшується в розмірах.— По дев'ять весел з кожного боку, а це значить, що там вісімнадцятеро людей. А може, й більше, якщо там не тільки гребці, а й бійці. І вітрила більші, ніж у нас. Нам її не обігнати.

Сер Клеос закам'янів на веслах.

— Вісімнадцятеро, кажеш?

— По шестеро на кожного з нас. Я б узяв на себе вісьмох, та ці бронзолетки трохи мені заважають,— Джеймі показав зап'ястки.— Хіба що леді Брієнна люб'язно погодиться розкувати мене?

Дівчина його проігнорувала, щосили налягаючи на весла.

— У нас було півночі фори,— мовив Джеймі.— Вони пливуть від світанку, даючи перепочинок двом веслам за раз. Мають бути дуже стомлені. Просто коли вони побачили наше вітрило, їм додалося сили, але це ненадовго. Ми маємо шанси повбивати чимало з них.

— Але ж,— роззявив рота сер Клеос,— їх вісімнадцятеро!

— Щонайменше. А радше двадцятеро або й двадцять п'ять.

Кузен застогнав.

— Ми не маємо надії перемогти вісімнадцятьох.

— А хіба я казав, що маємо? Найкраще, на що ми можемо сподіватися, то це померти з мечем у руках.

Говорив він цілком щиро. Джеймі Ланістер ніколи не боявся смерті.

Брієнна припинила гребти. Від поту пасма її білого як льон волосся прилипли до чола; вона скривилася, і від цього стала ще некрасивішою.

— Ви під моїм захистом,— сказала вона так хрипко від люті, що це прозвучало майже як гарчання.

Така затятість викликала в Джеймі сміх. «Та вона — Гончак з цицьками,— подумав він.— Ну, тобто, якби в неї були цицьки».

— То захищай мене, дівко. Чи звільни, щоб я зміг захищатися сам.

Галера летіла вниз за течією, як велика дерев'яна бабка. Навколо неї від лютої роботи весел біло бурунилася вода. Галера видимо наздоганяла, а на палубі збиралися вояки. В руках їхніх зблискував метал, а ще Джеймі бачив луки. «Стрільці». Він ненавидів стрільців.

На носі прудкої галери стояв кремезний голомозий чоловік з кущистими сивими бровами й мускулястими руками. На кольчугу він одягнув брудне біле сюрко з плакучою вербою, вишитою на світло-зеленому полі, але плащ у нього був застебнутий срібним пстругом. Капітан замкової варті Річкорину. Замолоду сер Робін Райгер був знаний як завзятий боєць, але його дні минули: він одного віку з Гостером Таллі, він постарів разом зі своїм лордом.

Коли між човнами лишалося п'ятдесят ярдів, Джеймі, приклавши долоні до рота, гаркнув понад водою:

— Хочете побажати мені щасливої дороги, пане Робіне?

— Хочемо забрати вас назад, Царевбивце,— прогуркотів сер Робін Райгер.— Куди поділася ваша золота чуприна?

— Я сподіваюся засліпити ворогів блиском голого черепа. З вами спрацювало непогано.

Серу Робіну жарт не видався смішним. Відстань між яликом і галерою скоротилася до сорока ярдів.

— Кидайте весла та зброю в ріку, і тоді ніхто не постраждає.

Сер Клеос обернувся.

— Джеймі, скажи їм, що нас звільнила леді Кетлін... це обмін заручниками, це законно...

Джеймі так і сказав, щоправда, це мало допомогло.

— Кетлін Старк не керує в Річкорині,— гукнув у відповідь сер Робін. Обабіч нього зайняли позиції четверо стрільців — двоє навстоячки і двоє навколішках.— Кидайте мечі у воду.

— Нема в мене меча,— озвався на це Джеймі,— а якби був, я б його вам у живіт застромив, а тим чотирьом боягузам повідрізав би яйця.

Відповіддю йому були стріли. Одна уп'ялась у щоглу, дві прошили вітрило, а четверта ще фут — і влучила б у Джеймі.

Попереду виднілася ще одна широка петля Червоного Зубця. Брієнна спрямувала ялик, зрізаючи вигин. На повороті гойднулася рея, і рипнуло вітрило, наповнене вітром. Попереду на середині течії з'явився великий острів. Головний рукав ріки пішов праворуч. Ліворуч між островом і високими кручами північного берега біг канал. Брієнна повернула румпель, і ялик, розтинаючи хвилі, ковзнув ліворуч, затріпотівши вітрилом. Джеймі зазирнув їй у вічі. «Гарні очі,— подумав він,— і спокійні». Він добре умів читати з людських очей. Знав, який вигляд має страх. «Це рішучість, а не розпач».

За тридцять ярдів позаду галера вже входила у вигин ріки.

— Пане Клеосе, візьміть румпель,— скомандувала дівчина.— Царевбивце, беріть весло й відштовхуйтеся, щоб ми не наскочили на каміння.

— Як зволить міледі.

Весло — це не меч, але лопаттю, якщо добре розмахнутися, можна голову розтроцити, а держакон непогано відбиватися.

Пхнувши весло Джеймі в руки, сер Клеос подибав на корму. Вони вже порівнялися з островом і різко повернули в канал; човен накренився, і на кручу хляпнуло водою. Острів густо поріс лісом: зарості верби, дубів і високих сосон кидали на бистру воду густі тіні,

приховуючи топляк і гнилі колоди, що лишилися від затонулих дерев. Ліворуч виросла стрімка крем'яниста круча, а біля її підніжжя ріка біло пінилася навколо битих валунів і куп каміння, яке нападало з кручі.

З сонця пірнули в тінь, ховаючись від галери між зеленою стіною дерев і кам'янистою сіро-коричневою кручею. «Кілька хвилин перепочинку від стріл»,— подумав Джеймі, відштовхуючись від валуна, що наполовину ховався під водою.

Ялик загойдався. Почувся тихий сплеск, Джеймі озирнувся — і не побачив Брієнни. Та за мить він знов угледів її: вона вже вилазила з води біля кручі. Перебрела мілководдя, переступила кілька валунів і подерлася нагору. Сер Клеос, роззявивши рота, вирячив очі. «От дурень»,— подумав Джеймі.

— Не звертай на дівку уваги,— гаркнув він на кузена.— Кермуй.

За деревами видно було, як рухається вітрило. В гирлі каналу, за двадцять п'ять ярдів позаду, перед очима постала річкова галера. Ніс її різко крутнувся — вона повертала, а в повітря злетіло півдюжини стріл, тільки всі в небо. Обидва човни рухалися, і це утруднювало стрільцям справу, та Джеймі знав: зовсім скоро лучники почнуть враховувати похибку. Брієнна вже наполовину видерлася на кручу, хапаючись за каміння й підважуючись. Райгер точно її помітить, а коли це станеться, звелить лучникам її підстрелити. Джеймі вирішив перевірити, чи гонор старого не змусить його вчинити дурість.

— Пане Робіне,— гукнув він,— послухайте мене хвильку.

Сер Робін підніс руку, і стрільці опустили луки.

— Кажіть, що маєте, Царевбивце, тільки швидко.

Ялик крутнувся серед розсипу битого каміння, а Джеймі крикнув:

— Знаю кращий спосіб усе вирішити — поєдинок. Ви і я.

— Я не сьогодні народився, Ланістерє.

— Ні, але, швидше за все, сьогодні помрете,— Джеймі підняв руки, щоб усі побачили кайданки.— Я з вами битимусь у ланцюгах. Чого вам боятися?

— Ні, сер. Якби я сам обирав, то тільки цього й волів би, але мені наказано, якщо вдасться, привезти вас назад живцем. Стрільці,— дав він знак.— У гніздо. Дотяг. Стріль...

Відстань була менш як двадцять ярдів. Стрільці заледве могли промахнутися, та коли вони напнули свої довгі луки, навколо них

посипалася злива гальки. Камінці стукотіли по палубі, відскакували від шоломів, з плюскотом падали у воду обабіч носа галери. Кмітливці, які збагнули, що це означає, саме вчасно підвели очі, щоб углядіти, як з верхівки кручі котиться валун завбільшки з корову. Сер Робін розгублено скрикнув. Валун крутнувся в повітрі, вривався у схил кручі, розколовся надвоє й полетів на галеру. Більший кусень розтрощив щоглу, продер вітрило, скинув двох лучників у ріку та зламав ногу одному з гребців, який нахилився над веслом. Швидкість, з якою галера почала набирати воду, свідчила про те, що менший уламок пробив корпус. Від кручі відлунювали крики гребця, а лучники шалено борсались у течії. З того, як вони плескалися, видно було, що плавати жоден не вміє. Джеймі розсміявся.

На той час коли ялик вийшов з каналу, галера, яку закрутило у вирі, вже осідала на міліні, серед топляка, і Джеймі Ланістер вирішив, що боги милостиві. Серу Робіну Райгеру з його тричі проклятими лучниками далеченько доведеться вертатися пішки у Річкорин, та й Джеймі позбувся негарної здоров'ячки. «Я б і сам не зміг спланувати все краще. Щойно звільнюся від кайданів...»

Сер Клеос крикнув. Коли Джеймі звів очі, Брієнна, вже далеко попереду, вайлувато рухалася вздовж кручі: вона зрізала шмат суходолу навпростець, поки ялик долав вигин ріки. Скочивши зі скелі, вона майже граційно пірнула у воду. «Негарно було би сподіватися, що вона розіб'є собі голову об камінь». Сер Клеос спрямував ялик до неї. На щастя, у Джеймі й досі в руках було весло. «Один добрячий удар, коли вона полізе в човен, і я її позбудуся».

Натомість він незчувся, як простягнув весло у воду. Брієнна вчепилася в нього, і Джеймі втягнув її в човен. Коли він допомагав їй залазити в ялик, з її промоклого волосся й одягу на палубу натекло води. Мокра дівчина була ще потворніша. Хто б міг подумати?

— Ну ти й дурна дівка,— сказав Джеймі.— Ми б могли без тебе поплисти далі. Чи ти гадаєш, я тобі подякую?

— Не потрібна мені ваша подяка, Царевбивце. Я дала слово безпечно доправити вас на Королівський Причал.

— І збираєшся його дотриматися? — Джеймі сяйливо посміхнувся.— Ото диво!

Кетлін

Сер Дезмонд Грелл служив дому Таллі все своє життя. Коли Кетлін народилася, він був зброєносцем, коли навчилася ходити, їздити верхи та плавати — лицарем, а коли одружилася — військовим інструктором. У нього на очах маленька Кет лорда Гостера перетворилася на молоду жінку, дружину можливого лорда, матір короля. А тепер у нього на очах вона стала зрадницею.

Виїжджаючи на війну, брат Едмур поставив сера Дезмонда каштеляном Річкорину, тож її злочином довелося займатися саме йому. Щоб почуватися комфортніше, він узяв з собою батькового стюарда — похмурого Атерайдиса Вейна. І тепер двоє чоловіків стояли й дивилися на неї: сер Дезмонд — кремезний, червоний з обличчя, зняковілий; Атерайдис — серйозний, худорлявий, пригнічений. Кожен чекав, щоб заговорив другий. «Вони поклали все життя на службу моєму батькові, а я їм відплатила ганебним учинком»,— стомлено подумала Кетлін.

— Ваші сини,— нарешті мовив сер Дезмонд.— Мейстер Вайман усе нам розповів. Бідолашні хлопчики! Жахливо. Жахливо. Але...

— Ми з вами у вашому горі, міледі,— сказав Атерайдис Вейн.— Весь Річкорин у жалобі разом з вами, але...

— Мабуть, від такої новини ви втратили здоровий глузд,— перебив його сер Дезмонд,— це божевілля від горя, материнське божевілля, всі вас зрозуміють. Ви не знали...

— Знала,— твердо озвалася Кетлін.— Я добре тямала, що роблю, і знала, що це зрада. Якщо ви не покараєте мене, всі вирішать, що ви змовилися зі мною відпустити Джеймі Ланістера. Але то було моє рішення, тільки моє, і тільки я маю за нього відповідати. Закуйте мене

в кайдани, які лишилися від Царевбивці, якщо треба, і я носитиму їх з гордістю.

— В кайдани? — саме слово, здавалося, шокувало сердешного сера Дезмонда.— Матір короля, мілордову рідну дочку? Це неможливо.

— Либонь,— сказав стюард Атерайдис Вейн,— міледі згодиться на домашній арешт у своїх покоях, поки не повернеться сер Едмур? Час побути самій, помолитися за вбитих синів?

— Арешт, ага,— мовив сер Дезмонд,— тільки радше ув'язнення у вежі.

— Якщо хочете мене посадити під домашній арешт, то тільки в батькові покої, щоб я могла втішити його в його останні дні.

Сер Дезмонд якусь мить поміркував.

— Гаразд. Можете розраховувати і на вигоди, і на ввічливість прислуги, але вільно пересуватися замком вам заборонено. Коли потрібно, ходіть у септ, а в іншому сидіть у покоях лорда Гостера, поки не повернеться лорд Едмур.

— Як зволите,— озвала Кетлін. Брат ніякий не лорд, поки батько живий, але вона вирішила не виправляти.— Якщо мусите, можете приставити до мене варту, але даю вам слово, що не тікатиму.

Сер Дезмонд кивнув, очевидно радий, що нарешті покінчив з цим неприємним завданням, та коли каштелян вийшов, сумноокий Атерайдис Вейн на мить затримався.

— Ви зробили жахливу річ, міледі, і все марно. Сер Дезмонд вислав у погоню сера Робіна Райгера, щоб повернути Царевбивцю... або, якщо не вдасться, його голову.

Нічого іншого Кетлін і не очікувала. «Нехай Воїн дасть сили твоїй руці, яка триматиме меч, Брієнно»,— молилася вона. Кетлін зробила, що могла, лишалося тільки сподіватися.

Її речі перенесли в батькові покої, де найбільше місця займало велике ліжко з балдахіном, у якому вона й народилася; стовпи мали форму пстругів у стрибку. Батька ж перенесли на півпрольоту сходів нижче, де його лікарняне ліжко поставили перед трикутним балконом у світлиці, звідки видно було ріки, які батько завжди так любив.

Коли Кетлін увійшла, лорд Гостер спав. Вона вийшла на балкон і стала там, поклавши одну руку на шорстку кам'яну балюстраду. За межами замку Ріннекрут зливався з Червоним Зубцем, і видно було

далеко вниз за течією. Якщо на сході з'явиться смугасте вітрило, це означатиме, що вертається сер Робін. Але поки що поверхня ріки була порожня. Кетлін подякувала за це богам і повернулася в кімнату — посидіти з батьком.

Кетлін не могла сказати напевне, чи усвідомлює лорд Гостер, що вона тут, чи її присутність утішає його, але їй поряд з ним ставало легше. «Що сказав би ти, батьку, якби дізнався про мій злочин? — думала вона.— Чи вчинив би ти так само, якби в руках ворога опинилися ми з Лайсою? Чи ти б теж засудив мене й назвав це материнським божевіллям?»

У кімнаті стояв запах смерті — важкий, солодкавий і бридкий, він наче липнув до тебе. Він нагадав Кетлін про синів, яких вона втратила: милого Брана й маленького Рикона, страчених рукою Теона Грейджоя, Недового годованця. Кетлін і досі оплакувала Неда, вона завжди його оплакуватиме, але щоб і діток у неї відібрали...

— Як люто, як жахливо — втратити дитину,— прошепотіла вона тихо — більше сама до себе, ніж до батька.

Лорд Гостер розплющив очі.

— Гвоздика,— прошелестів він голосом, хрипким від болю.

«Він мене не впізнав». Кетлін уже звикла, що батько приймає її то за матір, то за сестру Лайсу, але імені Гвоздика вона не знала.

— Це Кетлін,— сказала вона.— Це Кет, батьку.

— Пробач мені... кров... ох, будь ласка... Гвоздика...

Невже в батьковому житті була інша жінка? Якась сільська дівчина, яку він скривдив замолоду? А може, коли померла мама, він знайшов утіху в обіймах якоїсь служниці? Думка про це була дивна й тривожна. Зненацька Кетлін здалося, що вона зовсім не знає власного батька.

— Хто така Гвоздика, мілорде? Ви хочете, щоб я по неї послала, батьку? Де мені знайти цю жінку? Вона ще жива?

Лорд Гостер застогнав.

— Ні,— рука його намацала її долоню.— В тебе будуть інші... милі дітки, законні...

«Інші? — подумала Кетлін.— Він забув, що Неда немає? Чи він досі говорить до Гвоздики, чи все-таки до мене, а може, до Лайси, до мами?»

Коли він закашлявся, то відхаркнув кров'ю. Він стиснув пальці Кетлін.

— ...будеш гарною дружиною, і боги благословлять тебе... синами... законними синами... а-а-а...

Від наглого спазму болю лорд Гостер напружився. Нігті уп'ялися Кетлін у долоню, а він приглушено скрикнув.

Прибіг мейстер Вайман, щоб накалатати ще одну порцію макового молочка, й допоміг своєму лорду випити ліки. Зовсім скоро лорд Гостер Таллі знов поринув у важкий сон.

— Він питав про якусь жінку,— сказала Кет.— Гвоздику.

— Гвоздику? — порожніми очима глянув на неї мейстер.

— Нікого не знаєте з таким іменем? Служницю, яку-небудь жінку з села по сусідству? Може, когось із далекого минулого? — Кетлін-бо не була в Річкорині багато років.

— Ні, міледі. Але, якщо хочете, можу попитати. Якщо колись така жінка служила в Річкорині, її обов'язково знатиме Атерайдис Вейн. Гвоздика, ви кажете? У простолюду заведено називати дочок на честь квітів і трав,— мейстер мав замислений вигляд.— Була одна вдова, приходила в замок збирати старі черевики, де треба було поміняти підошву. Мені пригадується, що її звали Гвоздика. Чи Волошка? Щось таке. Але вона вже багато років не приходила...

— Її звали Віола,— сказала Кетлін, яка дуже добре пам'ятала ту стару.

— Справді? — у мейстра був винуватий вигляд.— Перепрошую, леді Кетлін, але я не можу лишатися довго. Сер Дезмонд постановив, що нам до вас можна говорити тільки у справі.

— То робіть, як він наказує.

Кетлін не засуджувала сера Дезмонда: вона не дала йому підстав довіряти їй, і, без сумніву, він боявся, що вона може скористатися з тої відданості, яку чимало людей у Річкорині відчувають до неї як до лордової дочки, і знову вчинити щось лихе. «Але я принаймні вільна од війни,— сказала вона собі,— хай і ненадовго».

Коли мейстер пішов, вона вдягнула шовковий плащ і знову вийшла на балкон. На ріках мерехтіло сонячне проміння, позолотивши поверхню вод, які котилися повз замок. Кетлін затулила очі від сьйва, виглядаючи далеке вітрило й боячись його побачити. Але вдалині не було нічого, а це означало, що її надії ще живі.

Цілий день вона видивлялася вітрило, і навіть поночі, поки в неї від стояння не заболіли ноги. Ввечері в замок прилетів крук: ляскаючи великими чорними крилами, спустився у гайворонник. «Чорні слова на чорних крилах»,— подумала Кетлін, пригадуючи, яку жахливу звістку приніс попередній птах.

Увечері повернувся мейстер Вайман, щоб обслужити лорда Таллі, та приніс Кетлін скромну вечерю: хліб, сир і варену яловичину з хроном.

— Я поговорив з Атерайдисом Вейном, міледі. Він запевняє, що за його служби в Річкорині не було жінки на ім'я Гвоздика.

— Сьогодні крук прилетів, я бачила. Джеймі полонили?

«А може, вбили, боги бороніть?»

— Ні, міледі, про Царевбивцю новин немає.

— То що, знову бій? У Едмура проблеми? Чи в Роба? Будь ласка, пожалійте, розвійте мої страхи.

— Міледі, я не повинен...— Вайман роззирнувся, так наче хотів пересвідчитися, що в кімнаті більше нікого немає.— Лорд Тайвін залишив приріччя. На бродях усе спокійно.

— Тоді звідки прилетів крук?

— З заходу,— озвався він, поправляючи лорду Гостеру простирадло й уникаючи її очей.

— То це новини він Роба?

— Так, міледі,— мовив він, повагавшись.

— Щось негаразд,— зрозуміла вона з його тону. Він щось від неї приховує.— Скажіть мені! Що з Робом? Він поранений?

«Тільки не мертвий, боги праведні, тільки не кажіть, що він мертвий».

— Його світлість отримав поранення при штурмі Стрімчака,— повідомив мейстер Вайман досі розпливчасто,— але пише, що нема чого перейматися і що він сподівається скоро повернутися.

— Поранений? І що за поранення? Наскільки серйозне?

— Пише, що нема чого хвилюватися.

— Я хвилююся через будь-яке поранення. За ним доглядають?

— Я більш ніж упевнений. Мейстер у Стрімчаку подбає про нього, не маю сумнівів.

— А куди його поранили?

— Міледі, мені веліли з вами не розмовляти. Перепрошую.

Зібравши зілля, Вайман квапливо подався геть, і знову Кетлін лишилася наодинці з батьком. Макове молочко зробило свою справу, і лорд Гостер поринув у тяжкий сон. З куточка його розтуленого рота текла цівка слини, намочуючи подушку. Взявши лляного носовичка, Кетлін лагідно все витерла. Коли вона його торкнулася, лорд Гостер застогнав.

— Пробач мені,— мовив він так тихо, що вона заледве розрізняла слова.— Гвоздика... кров... кров... боги милостиві...

Його слова розтривожили Кетлін більше, ніж вона здогадувалася, хоч вона їх і не розуміла. «Кров,— подумала вона.— Невже обов'язково все має зводитися до крові? Батьку, хто ця жінка і що ти їй заподіяв, що мушиш так перепрошувати?»

Уночі Кетлін раз у раз прокидалася, переслідувана розмитими снами про дітей, втрачених і мертвих. Ще задовго до світанку вона збудилася від того, що у неї у вухах дзвеніли батькові слова. «Милі дітки, законні»... чому він так сказав, хіба що... може, в нього був байстрюк від жінки на ім'я Гвоздика? Кетлін не могла в це повірити. От у брата Едмура — так: вона б не здивувалася, дізнавшись, що в Едмура дюжина незаконних дітей. Але не в батька, не в лорда Гостера, ні.

«А може, Гвоздика — це ласкаве прізвисько, яке він дав Лайсі, як от мене він називав Кет?» Лорд Гостер уже плував її з сестрою. «В тебе будуть інші,— сказав він,— милі дітки, законні». У Лайси було п'ять викиднів: двічі в Соколиному Гнізді та ще тричі на Королівському Причалі... але ж не в Річкорині, де поряд був би лорд Гостер, щоб утішити її. Та ні, хіба що... хіба що вона таки завагітніла — того першого разу...

Вони з сестрою взяли шлюб в один день і лишилися під батьковою опікою, коли їхні чоловіки поїхали геть, щоб знову приєднатися до Робертового повстання. Трохи згодом, коли у звичний час у них не пішла кров, щаслива Лайса без упину торочила про синів, якими вони, без сумніву, вагітні. «Твій син буде спадкоємцем Вічнозиму, а мій — Соколиного Гнізда. Ах, вони будуть найкращими друзями, як твій Нед і лорд Роберт. Будуть як рідні брати, а не двоюрідні, так і буде, я знаю». Яка вона була щаслива!

Але незабаром у Лайси пішла кров, і веселощі закінчилися. Кетлін завжди вважала, що в неї тоді просто була невеличка затримка, та якщо

вона і справді була в тяжі...

Їй пригадувався найперший раз, коли вона дала сестрі потримати Роба — маленького, червоного з обличчя, писклявого, але вже тоді міцненького, повного життя. Не встигла Кетлін покласти сестрі на руки немовля, як Лайса залилася слізьми. Сестра квапливо віддала немовля Кетлін і втекла.

Якщо вона вже втрачала дитину, це може пояснити батькові слова, та і не тільки... Лайсин шлюб з лордом Арином залагодили дуже поспішно, а Джон уже тоді був немолодий — старший за їхнього батька. Старий без спадкоємця. Двоє перших дружин йому дітей не подарували, братового сина закатрупили на Королівському Причалі разом з Брандоном Старком, його доблесний кузен загинув у Битві дзвонів. Щоби продовжити рід Аринів, він потребував юної дружини... юної дружини, про яку відомо, що вона здатна завагітніти.

Кетлін підвелася, накинула халат і спустилася сходами в потемнілу світлицю, щоб постояти над батьком. Її переповнював якийсь безпомічний жах.

— Батьку,— заговорила вона,— батьку, я знаю, що ти зробив.

Вона вже не та невинна наречена, голова в якій переповнена мріями. Вона — вдова, зрадниця, зажурена мати — мудра жінка, що пізнала основи світу.

— Ти змусив його пошлюбити її,— прошепотіла вона.— Лайса — це ціна, яку Джону Арину довелося сплатити за шаблі та штихи дому Таллі.

Не дивно, що в сестриному шлюбі так і не з'явилося кохання. Арини гонорові, честь для них понад усе. Лорд Арин міг узяти Лайсу за дружину, щоб залучити Таллі до повстання, а ще в надії на народження сина, але йому було б дуже важко покохати жінку, яка в його ліжку потрапила вже зіпсована і проти своєї волі. Без сумніву, він був добрий і шанобливий, о так, але Лайсі потрібна була теплота.

Наступного дня за сніданком Кетлін попросила перо й папір і почала писати листа своїй сестрі у Видол Аринів. Вона, важко добираючи слова, розповіла Лайсі про Брана й Рикона, та переважно вона писала про батька. «Тепер, коли час його на підході, всі думки його — про ту кривду, яку він тобі заподіяв. Мейстер Вайман уже не наважується робити макове молочко для нього ще міцнішим. Прийшов батькові час скласти свій меч і щит. Пора йому відпочити. Але він

похмуро продовжує боротися, не здається. Думаю, це через тебе. Йому потрібне твоє прощення. Знаю, через війну подорожувати з Соколиного Гнізда в Річкорин небезпечно, але ж міцний загін лицарів міг би провести тебе Місячними горами. Сотня вояків, тисяча? А якщо ти приїхати все-таки не можеш, чом ти бодай не напишеш йому? Кілька слів, сповнених любові, щоб він міг померти в мирі? Напиши що захочеш, а я йому прочитаю й полегшу його страждання».

Відкладаючи перо та просячи принести їй віск, щоб запечатати, Кетлін відчувала, що лист — це замало й запізно. Мейстер Вайман не вірив, що лорд Гостер протягне, поки крук долетить до Гнізда й повернеться. Хоча він уже давно так каже... Таллі так просто не здаються, хай які в них шанси. Передавши пергамент мейстру, Кетлін пішла в септ і запалила свічку Отцю небесному за батька, ще одну — Стариці, яка впустила у світ першого крука, зазирнувши у двері смерті, а третю — Матері за Лайсу та всіх дітей, яких вони з нею втратили.

Пізніше, сидючи біля постелі лорда Гостера з книжкою в руках, знов і знов перечитуючи той самий абзац, вона почула гучні голоси та спів сурми. «Сер Робін»,— миттю подумала вона, здригнувшись. Кетлін вийшла на балкон, але на річках нічого не було видно, тільки надворі чіткіше чулися голоси, тупотіння коней, брязкіт зброї, вітальні крики тут і там. Гвинтовими сходами Кетлін видерлася на дах фортеці. «Сер Дезмонд не забороняв мені виходити на дах»,— казала вона собі, піднімаючись нагору.

Звуки долинали з дальнього кінця замку. Перед звідними ґратами, які товчками повзли вгору, стояв гурт людей, а далі в полях, за межами замку, виднілося кількасот вершників. Повіяв вітер і розмаяв їхні знамена, і Кетлін від полегшення затремтіла, побачивши герб Річкорину — пструга у стрибку. Едмур.

Минуло дві години, поки брат вирішив прийти до неї. На той час замок уже дзвенів од галасливого возз'єднання: чоловіки обнімали жінок і дітей, яких лишили тут. З гайворонника вилетіло троє круків, махаючи в повітрі чорними крилами. Кетлін спостерігала за ними з батькового балкона. Вона помила голову, перевдягнулася й підготувалася до братових докорів... та все одно чекати було важко.

Коли нарешті до неї долинули звуки за дверима, вона сіла, згорнувши руки на колінах. Едмурові чоботи, поножі й сюрко були

заляпані червоною засохлою глиною. З його вигляду ніколи б не сказав, що він переміг у битві. Він здавався схудлим і змарнілим, блідим, з нечесаною бородою і занадто яскравим блиском в очах.

— Едмуре,— заговорила Кетлін,— у тебе нездоровий вигляд. Щось трапилось? Ланістери перейшли ріку?

— Я їх відкинув. Лорда Тайвіна, Грегора Клігана, Адама Марбранда — всіх відігнав. А от Станіс...— він скривився.

— Станіс? А що зі Станісом?

— Він програв битву за Королівський Причал,— не радісно мовив Едмур.— Флот його спалений, а військо розгромлене вщент.

Перемога Ланістерів — невтішна новина, але Кетлін не поділяла братового очевидного смутку. Їй і досі ночами снилася в кошмарах тінь, яка в неї на очах ковзнула в шатрі Ренлі, і кров, яка хляпнула крізь розтятий латний комір.

— Станіс нам друг не більший, ніж лорд Тайвін.

— Ти не розумієш. Небосад перейшов на бік Джофрі. І Дорн також. Весь південь,— він стиснув вуста.— А ти ще й вирішила відпустити Царевбивцю. Ти не мала права!

— Я мала право матері,— сказала вона спокійним голосом, хоча новина про Небосад — дошкульний удар по Робових надіях. Але зараз Кетлін про це думати не могла.

— Ні, не мала права,— повторив Едмур.— Це був Робів бранець, бранець твого короля, і Роб доручив мені стерегти його.

— Його стерегтиме Брієнна. Вона присяглася мечем.

— Ота жінка?

— Вона доправить Джеймі на Королівський Причал і безпечно привезе звіди Арію і Сансу.

— Серсі їх ніколи не віддасть.

— Не Серсі. Тиріон. Він дав слово на відкритому суді. І Царевбивця теж дав слово.

— Слово Джеймі нічого не варте. Що ж до Куця, подекують, під час бою він отримав сокирою по голові. Поки твоя Брієнна дістанеться Королівського Причалу (якщо взагалі дістанеться), він уже й помре.

— Помре?

«Невже боги можуть бути настільки немилосердні?» Вона змусила Джеймі дати сотню обітниць, але всі свої надії поклала на обіцянку його брата.

Але Едмур не помітив її розпачу.

— Стерегти Джеймі доручили мені, і я збираюся його повернути. Я вислав круків...

— Круків куди? Скількох?

— Трьох,— відповів він,— тож лист уже точно досягне лорда Болтона. Плистимуть вони по ріці чи рушать по дорозі, а з Річкорину до Королівського Причалу не проминеш Гаренхол.

— Гаренхол.

Від самого цього слова в кімнаті наче спохмурніло. Хрипким від жаху голосом Кетлін мовила:

— Едмуре, ти усвідомлюєш, що ти накоїв?

— Не бійся, про тебе я нічого не казав. Написав, що Джеймі втік, і запропонував тисячу драконів тому, хто його зловить.

«Гірше й гірше,— подумала Кетлін у розпачі.— Брат у мене дурень». Їй на очі накопилися непрохані, небажані сльози.

— Якщо це була втеча,— сказала вона стиха,— а не обмін бранцями, для чого Ланістерам віддавати моїх дочок Брієнні?

— До цього не дійде. Царевбивця повернеться до нас, я про це потурбувався.

— Ти потурбувався лише про те, щоб я ніколи більше не побачила своїх дочок. Брієнні, може, і вдалося б доправити його безпечно на Королівський Причал... якби на нього ніхто не полював. Але тепер...— Кетлін не могла продовжувати.— Йди собі, Едмуре,— сказала вона тоном, який не допускав заперечень, хоч і не могла командувати тут, у замку, який скоро належатиме йому.— Залиш мене з батьком і з моїм горем, мені більше нема чого тобі сказати. Іди. Іди.

Їй хотілося одного: лягти, заплющити очі й заснути — і молитися, щоб їй нічого не наснилося.

Арія

Небо було чорне, як стіни Гаренхолу, що лишилися позаду; дощ падав тихо й рівно, приглушуючи тупіт кінських копит і стікаючи по обличчях.

Їхали на північ, геть від озера, прямуючи за поритою коліями сільською дорогою, яка прямувала через спустошені поля, через ліси та струмки. Пиріжок з Гендрі старалися не відставати. Оддалік завивали вовки, але чути було Пиріжкове важке сапання. Ніхто не говорив. Час до часу Арія озиралася через плече — пересвідчитися, що хлопці не надто пасуть задніх, і поглянути, чи ніхто не переслідує втікачів.

А таки переслідуватимуть, вона це знала. Вона вкрала зі стайні трьох коней, поцупила карту й кинджал зі світлиці самого Руза Болтона, а ще — убила на бічній брамі вартового, перерізавши йому горлянку, коли він нахилився підняти потерту монету, яку Арії дав Джакен Г'гар. Хтось знайде його у калюжі власної крові, й тоді зчиниться галас. Збудять лорда Болтона й обшукають Гаренхол від стрільниці до стріхи, а потому з'ясують, що зникли карта й кинджал, а ще зброя зі зброярні, хліб і сир з кухні, малий пекарчук, ковальський підмайстер і чашниця на ім'я Нан... чи Ласка, чи Арі — залежно від того, кого запитати.

Лорд Страхфорту сам за ними не бігатиме. Руз Болтон лишиться в ліжку, обвішавши все своє бліде тіло п'явками, й пошепки роздаватиме команди. Погоню, мабуть, очолить один з його людей — Волтон на прізвисько Сталеві Ноги (він завжди носить на своїх довгих ногах поножі). А може, то буде слинявий Варго Гоут зі своїми перекупними мечами, що називають себе бравими компанійцями. Інші ж називають

їх кривавими лицедіями (тільки позаочі), а іноді підніжками — за звичку лорда Гоута рубати руки й ноги тим, хто викликав його невдоволення.

«Якщо нас упіймають, то повідрубують нам руки й ноги,— подумала Арія,— а тоді Руз Болтон спустить з нас шкуру». Вона й досі була вдягнена в костюм пажа, а на грудях, просто на серці, в неї нашитий був герб лорда Болтона — облуплений чоловік Страхфорту.

Щоразу, озираючись, вона очікувала побачити сяйво смолоскипів, що вдалині виливається з брами Гаренхолу або ж рухається на його широчезних і височенних мурах, але нічого не було. Гарен-хол спав, а потім і зовсім зник у темряві, заховавшись за деревами.

Коли перетнули перший струмок, Арія звернула коня вбік, щоб зійти з дороги, чверть милі повторювала звивисте річище води й тільки потому вилізла на кам'янистий берег. Якщо погоня візьме з собою собак, це може збити їх зі сліду, сподівалася вона. Дороги триматися не можна. «На дорозі чатує смерть,— сказала Арія собі.— На всіх дорогах».

Гендрі з Пиріжком не ставили під питання її рішення. Зрештою, в неї карта, а Пиріжок, здавалося, боїться Арії не менше, ніж можливої погоні. Він-бо бачив вартового, якого вона вбила. «Хай краще боїться мене,— сказала вона собі.— В такому разі робитиме, як йому скажуть, і не накоїть дурниць».

Вона розуміла, що й сама б мала боятися. Вона-бо — десятирічна худенька дівчинка на краденому коні в темному лісі, за якою женуться люди, що радо відітнуть їй ноги. Та чомусь вона почувалася спокійніше, ніж у Гаренхолі. Дощ змив з її пальців кров вартового, за спиною в неї висів меч, у темряві шастали вовки — стрункі сірі тіні, й Арія Старк нічого не боялася. «Страх ранить глибше за меч»,— прошепотіла вона до себе слова, яких навчив її Сиріо Форел, а ще Джакенові слова — «валар моргуліс».

Дощ припинився, потім знову пішов, знову припинився і пішов, але на втікачах були добрі плащі, які не пропускали води. Арія задавала повільний, але рівний темп. Під деревами, в темряві, їхати швидше було неможливо; з хлопців — обох — вершники виявилися кепські, до того ж м'яка горбкувата земля підступно приховувала коріння й каміння. Дісталися ще однієї дороги, де глибокі колії були залиті водою, та Арія проминула її. Арія вела втікачів через пагорби —

вгору-вниз, вгору-вниз, крізь зарості ожини, шипшини й густий підлісок, по вузьких глибоких ярах, і в обличчя їм билися важкі від мокрого листа гілки.

Одного разу в болоті кобила Гендрі спіткнулася, важко впала на зад і скинула хлопця з сідла, але ні тварина, ні вершник не постраждали, тож Гендрі зі своїм упертим виразом на обличчі знову видерся верхи. Невдовзі по тому наскочили на трьох вовків, які дерли молодого оленя. Пиріжків кінь, занюхавши їх, поніс. Двоє з вовків теж утекли, а от третій підвів голову й вищирив зуби, готовий захищати свою здобич.

— Назад,— сказала Арія до Гендрі.— Повільніше, не лякай його.

Вони помаленьку від'їхали, поки вовк зі своїм бенкетом не зник з очей. Тільки тоді вони розвернулися й помчали навздогін Пиріжкові, який відчайдушно чіплявся за сідло, продираючись крізь дерева.

Згодом проїхали спалене село, обережно ступаючи поміж кістяків обгорілих халуп, проминули дюжину мерців, які звисали з рядочка яблунь. Побачивши їх, Пиріжок почав молитися: тоненьким шепотом, знову і знову, благав у Матері змилюватися. Арія ж підвела очі на худющих мертвяків у мокрому ветхому одязі та проказала власну молитву. «Сер Грегор,— ось як звучала вона,— Дансен, Полівер, Раф Солоденький. Лоскотун і Гончак. Сер Ілін, сер Мірин, король Джофрі, королева Серсі». І закінчила словами «валар моргуліс», торкнулася Джакенової монети, яку сховала під поясом, а тоді, потягнувшись угору, зірвала яблуко з-поміж мерців, під якими саме проїжджала. Плід був м'який і перестиглий, але вона з'їла його разом з хробаками.

Той день прийшов без світанку. Довкруги повільно прояснилося небо, але сонця втікачі так і не побачили. Чорне перетворилося на сіре, й у світ боязко прокралися фарби. Сосни-солдати вдягнені були в похмуру зелень, а листяні дерева — в іржу та блякле золото, що вже почало брунатніти. Зупинилися тільки для того, щоб напоїти коней і поспіхом з'їсти холодний сніданок, розломивши буханець хліба, якого Пиріжок накрав на кухні, й передаючи з рук у руки кусні жовтого твердого сиру.

— Ти хоч знаєш, куди ми їдемо? — запитав Гендрі.

— На північ,— озвалася Арія.

Пиріжок невпевнено роззирнувся.

— А на північ — це куди?

— Отуди,— вказала вона шматком сиру.

— Але ж сонця немає. Звідки ти знаєш?

— З моху. Бачите, він росте переважно з одного боку дерев? Це південь.

— Що нас чекає на півночі? — хотів знати Гендрі.

— Тризуб,— Арія розгорнула поцуплену карту, показуючи хлопцям.— Бачите? Коли дістанемося Тризуба, досить буде просто рухатися вгору за течією, щоб доїхати до Річкорину, ось сюди,— палець її показав дорогу.— Шлях неблизький, але, якщо триматимемося ріки, загубитися не зможемо.

— Котрий з них Річкорин? — закліпав на карту Пиріжок.

Річкорин позначав малюнок замкової вежі на розвилці, де сходяться пливкі блакитні стрічки двох річок — Ріннекрута й Червоного Зубця.

— Ось тут,— Арія торкнулася позначки.— Ось написано: Річкорин.

— Ти вмієш читати писане? — зачудувався Пиріжок, так наче вона сказала, що вміє ходити по воді.

Вона кивнула.

— Доїдемо до Річкорину — будемо в безпеці.

— Будемо? І чому ж?

«Бо Річкорин — це замок мого дідуся, і там буде брат Роб»,— хотілося їй відповісти. Але вона закусила губу та згорнула карту.

— Просто будемо. Та тільки в тому разі, якщо доїдемо туди.

Вона перша заскочила в сідло. Їй було неприємно, що доводиться приховувати правду від Пиріжка, але вона не могла довірити йому свою таємницю. Гендрі все знає, але це зовсім інше. У Гендрі є і своя таємниця, хай він, схоже, і сам не знає її суті.

Того дня Арія прискорила темп, стараючись, наскільки можливо, їхати клусом, а іноді, побачивши попереду відтинок рівної землі, приострожувала коня і пускала вчвал. Однак це траплялося нечасто: що довше вони їхали, то горбистішою ставала місцевість. Пагорби невисокі й не надто стрімкі, але, здавалося, немає їм кінця-краю, і дуже скоро вершники змучилися дертися нагору та спускатися вниз, тож просто повторювали рельєф, прямуючи річищами струмків і лабіринтом лісистих долин, де над головами дерева утворювали щільне шатро.

Час від часу Арія посилала Пиріжка з Гендрі вперед, а сама верталася назад, намагаючись заплутати сліди й дослухаючись, чи не чути погоні. «Повільно їдемо,— думала вона про себе, кусаючи губу,— надто повільно, нас точно піймають». Одного разу з гребеня пагорба вона помітила темні тіні, які перетинали струмок у долині, що лишилася позаду, й на мить перелякалася, що це їх наздоганяють вершники Руза Болтона, але, поглянувши знову, збагнула, що це тільки зграя вовків. Приклавши долоні до рота, вона завилала до них:

— Ау-у-у-у! Ау-у-у-у!

Коли найбільший з вовків, підвівши голову, завив у відповідь, від цих звуків Арія затремтіла.

В середині дня Пиріжок почав нарікати. В нього вже дупа болить, повідомив він, і сідло натерло до крові стегна, а крім того, йому ж треба трохи поспати.

— Я такий знесилений, що просто з коня валюся!

Арія поглянула на Гендрі.

— Якщо він гепнеться, як гадаєш, хто перший його знайде — вовки чи лицедії?

— Вовки,— сказав Гендрі,— у них нюх кращий.

Пиріжок розтулив був рота — і знову стулив. І не звалився з коня. Незабаром знову почався дощ. І досі не було ні проблиску сонця. Холоднішало, між соснами й понад голими спаленими полями потягнувся білий туман.

Гендрі потерпав майже так само, як і Пиріжок, от тільки він був надто упертий, щоб жалітися. Він незграбно сидів у сідлі з рішучим виглядом на обличчі, на яке падав розкошланий чорний чуб, але Арії зразу видно було, що вершник з нього плохенький. «Не слід було про це забувати»,— сказала вона до себе. Вона-бо їздить верхи, скільки себе пам'ятає: маленькою на поні, а пізніше на конях,— а от Гендрі з Пиріжком народилися в місті, а в містах простолюд ходить пішки. Йорен, забравши їх з Королівського Причалу, посадив їх верхи, але тягнутися на віслюкові королівським гостинцем позаду фургонів — то одне. А от направляти мисливського коня крізь дику лісову гущавину та спалені лани — зовсім інше.

Арія розуміла: сама-одна вона б рухалася набагато швидше, але покинути хлопців не могла. Вони-бо її зграя, її друзі — єдині живі друзі, які в неї лишилися, і якби не вона, вони б і досі сиділи в безпеці

Гаренхолу: Гендрі пітнів би у своїй кузні, а Пиріжок — на кухні. «Якщо нас піймають лицедії, я скажу їм, що я — дочка Неда Старка і сестра короля на Півночі. Звелю їм відвезти мене до брата й не кривдити Пиріжка і Гендрі». Але вони, мабуть, не повірять їй, а якщо й повірять... От лорд Болтон — він братів прапороносець, та він усе одно її жахав. «Ми їм не дамося,— про себе поклялася вона, потягнувшись через плече і торкнувшись руків'я меча, якого Гендрі поцупив для неї. — Не дамося».

Трохи пізніше, по обіді, вони випірнули з-під дерев і опинилися на березі ріки. Пиріжок захоплено зойкнув.

— Тризуб! А тепер треба просто рухатися вгору за течією, як ти й казала. Ми вже майже на місці!

Арія покусала губу.

— Не думаю я, що це Тризуб.

Ріка розлилася після дощів, та все одно була не більш як тридцять футів завширшки. Арії запам'ятався Тризуб набагато ширшим.

— Замала вона, щоб бути Тризубом,— сказала вона хлопцям,— та й ми ще так далеко не від'їхали.

— Ні, від'їхали,— наполягав Пиріжок.— Ми їхали цілий день, узагалі майже не зупинялися. Мабуть, дуже багато проїхали.

— Погляньмо знову на карту,— запропонував Гендрі.

Арія злізла з коня, дістала карту й розгорнула її. Дощ барабанив по пергаменту й струмочками стікав з нього.

— Ми десь отут,— сказала Арія, вказуючи пальцем, і хлопці зазирнули їй через плече.

— Але ж,— мовив Пиріжок,— це взагалі не відстань. Бачиш, Гаренхол просто біля твого пальця, ти його мало не торкаєшся. А ми їхали цілий день!

— До Тризуба ще милі й милі,— озвалася вона.— Нам ще багато днів туди діставатися. Це якась інша ріка, одна з оцих, дивіться,— вона показала тонші блакитні лінії, які намалював картограф, і під кожною дрібненько писалася назва.— Дарі, Зелен-яблуко, Діва... ось, оця, Мала Верба, це точно вона.

Пиріжок перевів погляд з лінії на власне ріку.

— Мені вона такою вже малою не здається.

Гендрі теж хмурився.

— Та, на яку ти вказуєш, впадає в оцю, дивися.

— Велика Верба,— прочитала Арія.

— Велика Верба, нехай. І бачиш, Велика Верба впадає в Тризуб, тож ми можемо вздовж цієї доїхати до тої, тільки рухатися треба вниз за течією, а не вгору. От тільки якщо це не Мала Верба, якщо це оця от річка, інша...

— Дзюркотливе Джерело,— прочитала Арія.

— Бачиш, воно робить петлю й повертає до озера, до Гаренхолу,— він обвів пальцем лінію.

У Пиріжка розширились очі.

— Ні! Там нас точно повбивають.

— Ми маємо знати, що це за ріка,— оголосив Гендрі своїм найупертішим тоном.— Маємо знати.

— Ну, а ми не знаємо.

На карті, може, і є підписи під блакитними лініями, але ніхто не написав назви на березі власне ріки.

— Не поїдемо ми ні за течією, ні проти,— вирішила Арія, згортаючи карту.— Просто переправимося на той бік і поїдемо далі на північ, як і їхали.

— А коні вміють плавати? — поцікавився Пиріжок.— Тут, здається, глибоко, Арі. А що як там змії?

— А ти впевнена, що ми рухаємося на північ? — запитав Гендрі.— Всі ці горби... якщо ми розвернулися...

— Мох на деревах...

— У цього дерева мох з трьох сторін,— указав він на найближче дерево,— а на наступному його взагалі немає. Може, ми загубилися і просто їздимо по колу...

— Може,— сказала Арія,— але я все одно переправляюся через ріку. Можете йти зі мною або лишатися тут.

Вона залізла назад у сідло, не звертаючи на хлопців уваги. Якщо не хочуть їхати за нею, можуть самі шукати Річкорин, тільки скоріше лицедії розшукають їх.

Довелося проїхати добрі півмилі вздовж берега, поки Арія знайшла місце, де — на вигляд — можна було безпечно перебрести, й усе одно її кобилиця неохоче заходила у воду. Річка, хай як вона звалася, котила бистрі брунатні води, і в найглибшому місці на середині доходила кобилі до черева. Арії в чоботи налилося води, але вона вдарила кобилу п'ятами й видерлася на протилежний берег.

Позаду почувся сплеск і нервові іржання. Отож хлопці все-таки їдуть за нею. Це добре. Вона обернулася, спостерігаючи, як хлопці важко перетинали ріку й нарешті, цілком мокрі, випірнули поряд з Арією.

— Це не Тризуб,— сказала вона їм.— Не він.

Наступна річка була мілкіша, тож перетнути її виявилось легше. Це теж був не Тризуб, і ніхто вже з Арією не сперечався, коли вона сказала, що треба перейти на той бік.

Коли вони ще раз зупинилися, щоб і коням дати перепочинок, і самим поїсти хліба з сиром, уже опускалися сутінки.

— Мені холодно й мокро,— жалівся Пиріжок.— Ми вже точно далеко від Гаренхолу. Могли б розпалити собі вогнище...

— Ні!!! — вигукнули одностайно Арія з Гендрі. Пиріжок відступився. Арія скоса кинула погляд на Гендрі. «Він підхопив мій вигук, як колись у Вічнозимі це робив Джон». За Джоном вона скучала більше, ніж за іншими братами.

— Можна врешті поспати? — запитав Пиріжок.— Я страшенно втомився, Арі, й дупа болить. Мабуть, там уже водянки.

— А якщо тебе спіймають, будуть не тільки водянки,— відповіла вона.— Треба їхати далі. Треба.

— Та вже майже темно, й навіть місяця не видно.

— Залазь назад на коня.

Рухаючись тихою ступою у згасаючому світлі дня, Арія відчула, як на неї тисне втома. Їй потрібно було виспатися не менше, ніж Пиріжкові, тільки вона не наважувалася. Якщо втікачі поснуть, то, розплющивши очі, можуть виявити, що над ними стоїть Варго Гоут разом з Шагвелом Блазнем, Вірним Урsvиком, Рорджем, Куслієм, септоном Атом і рештою чудовиськ.

Але за деякий час кінська ступа почала її присипляти, як гойдання колиски, і Арія відчула, що в неї злипаються очі. Вона дозволила повікам склепитися на одну мить, а тоді знову їх рвучко розплющила. «Не можна засинати,— заgrimала вона подумки до себе,— не можна, не можна». Арія щосили потерла кулаками очі, щоб ті не заплющувалися, міцно стиснула повіддя й, підбивши кобилу п'ятами, перейшла на легкий галоп. Але ні вона сама, ні кобила такого темпу витримати не могли, і вже за кілька секунд вони знов перейшли на ступу, а ще за мить очі в Арії знову стулилися. Та цього разу так швидко вже не розплющилися.

Коли ж вона таки розліпила повіки, то виявила, що кобилиця зупинилася й пощипує собі травку, а Гендрі сіпає Арію за руку.

— Ти заснула,— сказав він.

— Я просто давала очам перепочинок.

— Довгенько щось ти їм давала перепочинок. Кобила твоя ходила по колу, та лиш коли вона зупинилася, я зрозумів, що ти спиш. Пиріжок так само: гепнувся на землю, врившись у гілку,— як ти не почула, коли він заверещав? Але навіть це тебе не збудило. Тобі треба зупинитися й поспати.

— Якщо можеш їхати далі ти, можу і я,— позіхнула вона.

— Брехуха,— сказав Гендрі.— Їдь, якщо ти така дурна, а я зупиняюся. Беру на себе перші чати. А ти спи.

— А Пиріжок?

Гендрі тицьнув пальцем. Пиріжок уже лежав на землі, на купі вологого листя, накрившись плащем, і тихо похропував. У одному кулаці він стискав великий трикутник сиру, і складалося враження, що заснув він просто між укусами.

Не було сенсу сперечатися, збагнула Арія: Гендрі мав рацію. «Лицедіям теж треба спати»,— сказала вона собі, сподіваючись, що так і є. Вона так утомилася, що ледве злізла з сідла, але не забула стриножити коня, перш ніж прилягти під буком. Земля була тверда й волога. Цікаво, думала Арія, скільки часу мине, поки вона знову спатиме в ліжку, їстиме гаряче та грітиметься біля вогню? Останнє, що вона зробила, перш ніж заплющити очі, це витягла меч з піхов і поклала поряд.

— Сер Грегор,— прошепотіла вона, позіхаючи.— Дансен, Полівер, Раф Солоденький. Лоскотун і... Лоскотун... Гончак...

Сни її були червоні й жорстокі. Там були лицедії, принаймні четверо: блідолиций лісянець і темношкірий брутальний сокирник, уродженець Ібу; пошрамований дотрацький комонник на ім'я Іго й дорнянин, чийого імені вона не знала. Вони їхали і їхали під дощем, в іржавих кольчугах і мокрій шкірі, і на сідлах бряжчали мечі й топори. Вони думали, що полюють на неї, але Арія з дивною певністю знала уві сні, що вони помиляються. Це вона полює на них.

Уві сні вона була зовсім не маленькою дівчинкою, а вовчицею, здоровезною і могутньою, і коли вона випірнула з-за дерев й вищирила зуби, низько загарчавши, то зачула сморід страху і від коней, і від

людей. Кінь під лісянцем став дибки й перелякано заіржав, а люди кричали одне на одного своєю людською мовою, та не встигли вони нічого зробити, як з темряви та з дощу вигулькнули інші вовки — велика згряя,— худі, мокрі й мовчазні.

Сутичка була коротка, але кривава. Волохатий чолов'яга упав, коли тільки діставав топір, темношкірий — напинаючи тятиву зі стрілою, а блідолиций з Ліса спробував тікати. Її брати й сестри наздогнали його, змушуючи раз у раз розвертатися, наскакуючи зусібч, кусаючи за ноги його коня, а коли вершник звалився на землю, перегризли йому горлянку.

Тільки обвішаний дзвіночками чоловік тримався. Кінь його хвицнув одну з її сестер у голову, іншу сестру він сам розрубав мало не навпіл кривим срібним пазуром, а волосся в нього тим часом стиха видзвонювало.

Охоплена люттю, вона стрибнула йому на спину, скидаючи його сторчголов з сідла. Падаючи разом з ним, вона стиснула щелепами йому руку, зубами прогризаючи дублену шкіру, вовну та м'яку плоть. Приземлившись, вона щосили сіпнула головою, відриваючи кінцівку від плеча. Торжествуючи, вона, тримаючи руку в зубах, метляла головою, розсіюючи теплі червоні краплі поміж холодного чорного дощу.

Тиріон

Прокинувся він від порипування старих залізних завіс.

— Хто,— прохрипів він. Принаймні до нього повернувся голос, хай і який сиплий. Гарячка досі палила його, і Тиріон гадки не мав, котра зараз година. Скільки він проспав цього разу? Яка слабкість, яка бісова слабкість! — Хто? — гукнув він знову, цього разу голосніше. У відчинені двері влилося сяйво смолоскипа, та в самих покоях єдиним джерелом світла була свічка біля ліжка.

Побачивши, як до нього наближається якась постать, Тиріон затремтів. Тут, у Мейгоровій тверджі, кожен слуга підкуплений королевою, тож будь-який відвідувач може виявитися найманцем Серсі, якого прислали докінчити справу, що її розпочав сер Мандон.

Але тут чоловік ступив у світло свічки, уважно зазирнув у бліде обличчя карлика й пирхнув.

— Порізалися, коли голилися, ні?

Тиріонові пальці ковзнули до величенького розтину, який тягнувся від ока вниз по щелепі через те, що лишилося від носа. М'ясо й досі не заросло шкірою й було вологим на дотик.

— Атож, застрашливо великим лезом.

Чорна як вугіль чуприна була щойно вимита й рівненько зачесана назад, відкриваючи тверді риси Бронового обличчя, а вдягнений чоловік був у високі чоботи з м'якої візерунчастої шкіри, широкий пояс зі срібними заклепками та світло-зелений шовковий плащ. Темно-сіру вовну його камзола навскоси перетинав охоплений полум'ям ланцюг, вишитий ясно-зеленою ниткою.

— Де ти був? — вимогливо запитав Тиріон.— Я по тебе посилав... мабуть, два тижні тому.

— Радше чотири дні тому,— озвався перекупний меч,— і я вже двічі приходив, тільки ви були мертвий для всього світу.

— Не мертвий. Хоча моя люба сестричка дуже старалася.

Либонь, не варто було озвучувати цього вголос, але Тиріону вже байдуже. Це Серсі стояла за спробою сера Мандона убити Тиріона, він печінкою то відчував.

— Що це за бридота в тебе на грудях?

— Мій лицарський герб,— вишкірився Брон.— Полум'яний ланцюг, зелений на димно-сірому полі. За наказом вашого лорда-батька я тепер сер Брон Чорноводський, Куцю. Не забувайте про це.

— Саме я пообіцяв тобі лицарство, пригадуєш? — Тиріону не сподобалось оте «за наказом вашого лорда-батька». Лорд Тайвін часу не марнував. Перевести свого сина з Вежі правиці, щоб зайняти її самому,— цілком прозорий натяк, а це — ще один.— Я втратив півноса, а ти здобув собі лицарство. Богам ще доведеться за це відповісти,— кисло мовив він.— Батько сам тебе висвятив?

— Ні. Хто вцілів у битві під коловоротними баштами, миропомазані верховним септоном і мечепокладені королівською вартою. Пів клятого дня забрало — тільки трое-бо білих мечів лишилося для такої честі.

— Я знаю, що в битві загинув сер Мандон...— («Його зіштовхнув у ріку Под, поки цей зрадливий покидьок не встиг протягти мечем мені серце».)— Кого ще ми втратили?

— Гончака,— сказав Брон.— Він не загинув, просто зник. Золоті плащі кажуть, він злякався, тож вилазку замість нього повели ви.

«Не найкраща була ідея». Нахмурившись, Тиріон відчув, як напинається шкіра на шрами. Він махнув Брону на стілець.

— Сестра переплутала мене з грибом. Тримає в темряві й підгодовує гноем. Под — гарний хлопчина, але в нього на язичку прищ завбільшки з Кичеру Кастерлі, тож я не тямлю й половини того, що він мені каже. Я послав його по сера Джейсліна, а він повернувся й каже мені, що той загинув.

— І він, і ще тисячі,— Брон усівся.

— Як? — поцікавився Тиріон, і йому стало геть зле.

— У битві. Ваша сестра, наскільки я чув, послала Кетлблеків, щоб вернути короля назад у Червону фортецю. Коли золоті плащі побачили, що король забирається геть, половина з них і собі вирішила тікати. А

Залізнорукий став у них на дорозі й наказав повертатися на мури. Подейкують, Байвотер так їх присоромив, що вони мало не повернулися, та тільки в цю мить хтось прохромив йому шию стрілою. По тому він уже не мав такого застрашливого вигляду, тож його просто стягнули з коня й добили.

«Ще один борг, який Серсі ще доведеться сплатити».

— Мій племінник,— мовив Тиріон,— Джофрі... він був у небезпеці?

— Не більший, ніж дехто, й у меншій, ніж більшість.

— З ним нічого не сталося? Він не поранений? Не скуйовдив чуприни, не вколов пальчика, не зламав нігтя?

— Наскільки я знаю, ні.

— А я попереджав Серсі, що так і буде. Хто нині керує золотими плащами?

— Ваш лорд-батько віддав їх одному зі свої західняків, якомусь лицарю на ім'я Адам Марбранд.

У більшості випадків золоті плащі не погодились би, щоб ними командував зайда, але сер Адам Марбранд — це хитрий хід. Як і Джеймі, він був з тих людей, за якими легко йдуть люди. «Міську варту я втратив».

— Я посилав Пода і по Шагу, але йому й тут не пощастило.

— Кам'яні ворони досі в королівському лісі. Шазі, схоже, місцина сподобалася. Тимет повів обпечених додому, прихопивши з собою всю здобич, яку вони награвували в таборі Станіса після битви. Челла одного ранку з'явилася біля Річкової брами з дюжиною чорних вух, але червоні плащі вашого батька просто їх прогнали, а мешканці Королівського Причалу жбурляли в них лайном і улюлюкали.

«Невдячні! Чорні вуха помирили за них!» Поки Тиріон лежав, обпоєний маком, і марив, його власний батько видер йому всі пазурі, одного по одному.

— Хочу послати тебе до моєї сестри. Її дорогоцінний синочок вийшов з битви цілий і неушкоджений, тож Серсі вже не потрібна заручниця. Вона присягалася звільнити Алаяю, щойно...

— Вона це зробила. Вісім чи дев'ять днів тому, попередньо відшмагавши.

Тиріон сів рівніше, ігноруючи наглий біль, який прошив плече.

— Відшмагавши?

— Її припнули до стовпа у дворі, відбатожили, а тоді викинули за ворота, голу й закривавлену.

«Вона вчилася читати»,— зринула в Тиріона недоречна думка. Шрам, який перерізав обличчя, напнувся, і на мить здалося, що від люті просто лусне голова. Так, щира правда, Алаяя — повія, але Тиріон рідко коли зустрічав дівчину милішу, сміливішу й невиннішу. Він її і не торкався: вона була просто ширмою, за якою ховалася Шей. У своїй нерозважливості він навіть не подумав, чого їй може коштувати її роль.

— Я пообіцяв сестрі, що з Томеном обійдуться так само, як з Алаяєю,— пригадав він уголос. Йому здалося, що зараз його знудить. — Та як я можу відбатожити восьмирічного хлопчика?

«Та якщо я цього не зроблю, Серсі переможе».

— Томена вам не дістати,— прямо сказав Брон.— Почувши, що Залізнорукий загинув, королева по хлопця послала Кетлблеків, і ніхто в Розбі не мав сміливості сказати їм «ні».

Ще один удар — і водночас полегшення, змушений був визнати Тиріон. Він-бо любив Томена.

— Кетлблеки мали бути на нашому боці,— нагадав він Брону більш ніж роздратовано.

— Вони й були, поки я мав змогу платити їм два пенні за кожне, отримане від королеви, та вона підняла ставки. Озні з Осфридом, як і мене, після битви висвятили в лицарі. Гадки не маю за що: ніхто й не бачив, щоб вони билися.

«Найманці зраджують мене, друзів моїх шмагають і ганьблять, а я лежу тут догниваю,— подумав Тиріон.— А я гадав, що переміг у тій клятій битві. Оце такий смак перемоги?»

— Правду кажуть, що Станіса погнав геть привид Ренлі?

Брон легенько посміхнувся.

— З коловоротних башт нам було видно хіба прапори в багнюці й вояків, які на бігу кидали свої списи, але в харчівнях і борделях є сотні людей, які розповідатимуть, як у них на очах лорд Ренлі убив того чи того. Для початку, більша частина Станісового війська колись була з Ренлі, тож вони миттю переметнулися назад, побачивши його в тих блискучих зелених обладунках.

Після всіх хитрих планів, після вилазки, після «мосту» з кораблів, після того як обличчя йому розрубали навпіл, Тиріона затьмарив

мрець. «Якщо Ренлі й справді мрець». Це теж слід буде перевірити.

— Як Станісу вдалося втекти?

— Його лісянці зі своїми кораблями лишились у затоці, за ланцюгом. Коли битва пішла не так, вони пристали до берега й забрали, скількох змогли. Під кінець люди різали один одного, щоб опинитися на борту.

— А що там Роб Старк, він чим займається?

— Дециця його вовків випалює собі дорогу в Сутінь-діл. Ваш батько збирається послати отого лорда Тарлі, щоб розібратися з ними. Я подумую податися разом з ним. Подейкують, він — гарний солдат і щедрий, коли дуваняць здобич.

Думка про те, що і Брона він втратить, стала останньою краплею.

— Ні. Твоє місце тут. Ти — капітан варти правиці.

— Але ви вже не правиця,— нагадав йому Брон.— Правиця — ваш батько, а в нього своя клята варта.

— А що сталося з вояками, яких ти найняв для мене?

— Деякі загинули на коловоротних баштах. З рештою розплатився отой ваш дядько, сер Кеван, і просто викинув геть.

— Як гарно з його боку,— кисло мовив Тиріон.— Це означає, що ти втратив смак до золота?

— Аж ніяк, чорт забирай.

— Це добре,— сказав Тиріон,— бо справа в тому, що ти мені досі потрібен. Що тобі відомо про сера Мандона Мура?

— Мені відомо, що він до біса потонув,— розреготався Брон.

— Я йому дещо заборгував, але як тепер розплатитися? — Тиріон торкнувся обличчя, намацав шрам.— Якщо по правді, я про нього знаю зовсім мало.

— Очі в нього були, як у риби, і він носив білий плащ. Що ще ви хочете знати?

— Все,— сказав Тиріон,— для початку.

Насправді йому хотілось упевнитися, що сер Мандон продався Серсі, але він не наважувався сказати це вголос. У Червоній фортеці ліпше тримати язика за зубами. У стінах водяться щурі, і балакучі пташечки, і павуки.

— Допоможи мені,— попросив Тиріон, борючись із простирадлами.— Час мені навідатися до батька, та й давно пора показатися людям на очі.

— Яке чарівне буде видовище! — ущипнув Брон.

— Що таке півноса на такому обличчі, як у мене? До речі про красу, Марджері Тайрел уже прибула на Королівський Причал?

— Ні. Але вже їде, і місто божеволіє від любові до неї. Тайрели хурами возять з Небосаду харчі й роздають на честь неї. Сотні возів щодня. Містом шпацірують тисячі тайрелівських вояків із золотими ружами, вигаптуваними на камзолах, і ніхто з них не платить за вино. Дівиця, вдовиця, блудниця — будь-яка жінка віддасться хлопчаку з персиковим пушком на підборідді й золотою ружею на грудях.

«На мене вони плюють, а Тайрелам купують випивку». Тиріон ковзнув з ліжка на підлогу. Ноги підкосилися, кімната крутнулася, і довелося вчепитися в Бронову руку, щоб не полетіти сторчголов на циновку.

— Поде! — крикнув Тиріон.— Подрику Пейн! Де ти, сьоме пекло?!

Біль шарпав його, як беззубий собака. Тиріон ненавидів слабкість, особливо власну. Це його принижувало, а від приниження він закипав од люті.

— Поде, зайди негайно!

Прибіг хлопець. Побачивши Тиріона, який стояв, ухопившись за Бронову руку, він роззявив рота.

— Мілорде! Ви встали! А значить... чи вам... вам хочеться вина? Сновійного вина? Мені покликати мейстра? Він казав, вам не можна. Вставати, я маю на увазі.

— Я пролежав надто довго. Принеси мені чистий одяг.

— Одяг?

Тиріон не міг збагнути, як хлопець міг бути таким кмітливим і винахідливим у битві — й таким недоладним у всьому іншому.

— Вбрання,— повторив він.— Сорочку, камзол, бриджі, панчохи. Для мене. Щоб одягнутися. Щоб вийти з цієї клятої камери.

Одягали Тиріона всі втрюх. Може, його обличчя мало й застрашливий вигляд, але найгірша рана була на стику руки з плечем, де стрілою йому під пахву загнало його власну кольчугу. Щоразу як мейстер Френкен міняв пов'язку, з безбарвної плоті й досі витікав гній з кров'ю, а від кожного руху прошивало болем.

Кінець кінцем Тиріон зупинився на парі бриджів і на величенькій на нього нічній сорочці, яка вільно висіла на плечах. Бран натягнув

йому на ноги чоботи, поки Под пішов шукати костур, на якого Тиріон міг би зіпертися. Для зміцнення духу він випив кухоль сновійного вина. Напій підсолодили медом і додали крапельку макового молочка, щоб на деякий час приглушити біль від ран.

Та все одно, відсуваючи засув, Тиріон відчував запаморочення, а від спуску гвинтовими сходами в нього тремтіли ноги. Однією рукою він спирався на костур, а другою — на Подове плече. Коли вони спускалися, назустріч їм підіймалася служниця. Вона витріщилася на них розширеними білими очима, так наче привида побачила. «Карлик повстав з мертвих,— подумав Тиріон.— І тільки погляньте на нього: він ще брудніший, ніж був,— біжи розкажи подружкам».

Мейгорова тверджа — найукріплініша споруда в Червоній фортеці: замок у замку, оточений сухим глибоким ровом і частоколом. Надвечір, коли Тиріон з Подом і Броном прийшли під браму, міст був піднятий. При брамі стояв сер Мірин Трант у білих обладунках і білому плащі.

— Опустіть міст,— скомандував йому Тиріон.

— Наказ королеви — піднімати міст на ніч.

Сер Мандон завжди був креатурою Серсі.

— Королева спить, а в мене справи до батька.

Ім'я лорда Тайвіна Ланістера творило дива. Сер Мірин Трант буркитливо віддав наказ, і міст опустили. На тому боці рову на чатах стояв ще один лицар з королівської варти. Побачивши Тиріона, який дибав до нього, сер Озмунд Кетлблек вичавив усмішку.

— Почуваєтеся краще, мілорде?

— Набагато. Коли наступна битва? Дочекатися не можу.

Однаке, коли вони з Подом дійшли до гвинтових сходів, Тиріон тільки обурено витріщився на них. «Сам я нізащо нагору не видеруся», — зізнався він собі. Проковтнувши свій гонор, він попросив Брона віднести його, без надії сподіваючись, що в таку годину ніхто цього не побачить і не насміхатиметься, ніхто нікому потім не переповідатиме, як карлика несли нагору на руках, наче немовля.

Зовнішній двір був заставлений дюжинами наметів і шатер.

— Тайрелові вояки,— пояснив Подрик Пейн, пробираючись у лабіринті шовку й парусини.— А ще лорда Рована і лорда Редвина. На всіх місця не вистало. В замку, маю на увазі. Дехто в кімнатах поселився. В кімнатах у місті. В заїздах і все таке. Вони тут зібралися

на весілля. Весілля короля — короля Джофрі. Вам стане сили прийти на нього, мілорде?

— Хижі ласки не втримають мене.

Якщо порівнювати весілля з війнами, то принаймні сказати можна одне: на весіллі менше шансів лишитися без носа.

У Вежі правиці за зачиненими віконницями досі тьмяно світилося. Вартові на дверях були в малинових плащах і лев'ячих шоломах батькової замкової варти. Тиріон знав обох, і вони, впізнавши його, миттю впустили... хоча жоден, відзначив він, не зміг надовго затримати очі на його обличчі.

Всередині наштовхнулися на сера Адама Марбранда, який спускався крученими сходами в чорному візерунчастому нагруднику і злототканому плащі офіцера міської варти.

— Мілорде,— вигукнув він,— як приємно бачити вас на ногах! Я чув...

— ...плітки про те, що вже копають маленьку могилку? Я теж. За таких обставин найкраще було встати з ліжка. Подейкують, ви тепер командуєте міською вартою. Мені вам висловити вітання чи співчуття?

— Боюся, і те, і те,— посміхнувся сер Адам.— Смерть і дезертирство лишили мені десь сорок чотири сотні вояків. Тільки боги й Мізинчик знають, звідки взяти гроші на платню такій кількості людей, але ваша сестра забороняє мені їх звільняти.

«Досі хвилюєшся, Серсі? Битва закінчилася, золоті плащі більше тобі не допоможуть».

— Ви від мого батька йдете? — запитав Тиріон.

— Ага. Боюся, лишив його не в найкращому гуморі. Лорд Тайвін гадає, що сорока чотирьох сотень гвардійців має бути цілком достатньо, щоб розшукати одного-єдиного зниклого зброєносця, але ваш кузен Тайрек і досі не об'явився.

Тайрек, тринадцятирічний хлопець, був сином покійного дядька Тайгета. Він зник під час заколоту, невдовзі по весіллі малолітньої леді Ермісанди — останньої зацілілої спадкоємиці дому Гейфордів. І, швидше за все, першої в історії Сімох Королівств нареченої, яка овдовіла ще до того, як її відлучили від грудей.

— Я теж не міг його знайти,— зізнався Тиріон.

— Та він хробаків годує,— сказав Брон зі своїм звичним тактом. — Його шукав Залізнурукій, і євнух трусив своїм товстим гаманцем.

Їм пощастило не більше, ніж нам. Кидайте ви цю справу, сер.

Сер Адам неприязно глянув на перекупного меча.

— Коли йдеться про кривних родичів, лорд Тайвін дуже впертий. Він отримає хлопця живого чи мертвого, і я виконаю його наказ,— сказав він і перевів погляд на Тиріона.— Ваш батько у своїй світлиці.

«У моїй світлиці»,— подумав Тиріон.

— Думаю, дорогу я знайду.

Нагору знову вели східці, але цього разу він видерся сам, тримаючись однією рукою за Подове плече. Брон відчинив перед ним двері. Лорд Тайвін сидів під вікном, щось пишучи у світлі олійної лампи. Почувши клацання замка, він звів очі.

— Тиріоне,— спокійно відклав він перо вбік.

— Приємно, що ви мене пам'ятаєте, мілорде,— Тиріон відпустив Подове плече, зіперся на костур і подибав ближче. І зразу збагнув: щось негаразд.

— Пане Броне, Подрику,— заговорив лорд Тайвін,— мабуть, вам ліпше почекати за дверима.

Погляд, який Брон кинув на правицю, був не менш як зухвалий, однак, уклонившись, перекупний меч вийшов, а за ним і Под. Важкі двері захряснулися, і Тиріон Ланістер опинився наодинці з батьком. Хоча віконниці у світлиці зачинили на ніч, у кімнаті було прохолодно. «Якими брехнями годувала його Серсі?»

Лорд Кичери Кастерлі був стрункий, як люди на двадцять років за нього молодші, й навіть вродливий на свій строгий манір. Щоки його поросли жорсткими білявими бакенбардами, які обрамляли суворе обличчя, лису голову та твердий рот. На шиї він мав ланцюг з долонь, кожна з яких пальцями стискала зап'ясток своєї попередниці.

— Гарненький ланцюжок,— мовив Тиріон. «Хоча мені він личив більше».

Лорд Тайвін дотеп проігнорував.

— Тобі ліпше сісти. Може, зле було вставати з ліжка?

— Мені вже зле від ліжка,— сказав Тиріон, знаючи, як батько зневажає слабкість. І зайняв найближчий стілець.— Які милі у тебе покої! Ти не повіриш: а мене, присмертного, хтось перемістив у маленьку темну камеру в Мейгоровій тверджі!

— Червона фортеця переповнена гістьми, що приїхали на весілля. Коли вони поїдуть, я підшукаю тобі кращі покої.

— А мені й ці покої подобалися. То ви вже призначили дату великого весілля?

— Джофрі з Марджері одружаться першого дня нового року, який збігається з першим днем нового століття. Церемонія провістить світанок нової доби.

«Нової доби Ланістерів»,— подумав Тиріон.

— Ох, який клопіт: боюся, в мене інші плани на цей день.

— Ти сюди прийшов нарікати на свою спальню й відпускати свої недолугі жартики? Мені ще важливі листи дописувати.

— Важливі листи. Звісна річ.

— У деяких битвах перемагають штихами і шаблями, а в деяких — перами та круками. Не намагайся мене присоромити, Тиріоне. Коли здавалося, що ти при смерті, я навідував тебе так часто, як дозволяв мейстер Балабар,— батько сплів пальці під підборіддям.— Чому ти вигнав Балабара?

Тиріон знизав плечима.

— Мейстер Френкен не намагається так наполегливо тримати мене в безтямному стані.

— Балабар прибув до міста з поштом лорда Редвина. Кажуть, він — обдарований цілитель. З боку Серсі було дуже мило, що вона запросила його піклуватися про тебе. Вона боялася за твоє життя.

«Тобто боялася, що мені його збережуть».

— Без сумніву, саме тому вона не відходила від мого ліжка.

— Не верзи дурниць! Серсі ще планувати королівське весілля, я веду війну, а тобі вже принаймні два тижні нічого не загрожує,— лорд Тайвін незмигними зеленими очима вивчав синове понівечене обличчя.— Хоча, не можу не визнати, рана в тебе жахлива. Що це за напад божевілля у тебе стався?

— Брану оточили вороги з тараном. Якби вилазку повів Джеймі, ти б назвав це звитягою.

— Джеймі не такий дурний, щоб у битві зняти шолом. Сподіваюся, ти вбив того, хто тебе рубонув?

— О, покидьок мертвий — мертвіше не буває.

Хоча насправді це Подрик Пейн убив сера Мандона, штовхнувши його в ріку, де той і потонув під вагою власних обладунків.

— Смерть ворога — вічна радість,— блаженно мовив Тиріон, хоча не сер Мандон був його справжнім ворогом. У чоловіка не було

особистих підстав зичити йому смерті. «Він був простим знаряддям, і я знаю, в чіїх руках. Це вона веліла йому потурбуватися, щоб я в цій битві не вижив». Але без доказів лорд Тайвін і не слухатиме такого звинувачення.— А чому ти в місті, батьку? — запитав Тиріон.— Хіба не час тобі їхати воювати деінде — зі Станісом, чи Робом Старком, чи ще з кимсь?

«І що швидше, то краще».

— Поки лорд Редвін не піджене свій флот, нам бракує кораблів для нападу на Драконстон. Але це байдуже. На Чорноводді сонце Станіса Баратеона закотилося. Що ж до Старка, то хлопець досі на заході, однак великі сили північан на чолі з Гелманом Толгартом і Робетом Гловером спускаються у Сутінь-діл. Їм навперейми я вислав лорда Тарлі, а сер Грегор наступає королівським гостинцем, щоб відрізати їм відступ. Толгарт і Гловер з третиною Старкової потуги опиняться затиснуті між ними.

— Сутінь-діл? Що такого є у Сутінь-долі, щоб так ризикувати? Невже Юний Вовк нарешті скоїв помилку?

— Тобі не варто цим перейматися. Ти з обличчя блідий як смерть, і крізь пов'язку сочиться кров. Кажи, що хотів, і повертайся в ліжку.

— Що я хотів...

У горлі пересохло. А що він хотів? «Більше, ніж ти можеш мені дати, батьку».

— Под каже, що Мізинчик став лордом Гаренхолу.

— Це порожній титул, поки замок для Роба Старка утримує Руз Болтон, та лорд Бейліш бажав цієї честі. Він нам добре прислужився у справі шлюбної угоди з Тайрелами. А Ланістери завжди сплачують борги.

Шлюбна угода з Тайрелами — Тиріонова ідея, але зараз, здається, згадувати про це невдячно.

— Титул цей може виявитися не таким порожнім, як ти гадаєш,— застеріг він.— Мізинчик нічого не робить просто так. Але хай буде, як буде. Ти, здається, щось казав про сплату боргів?

— А ти хочеш і собі винагороду? Гаразд. Чого ти вимагаєш від мене? Земель, замку, якоїсь посади?

— Для початку — трішки клятої вдячності.

Лорд Тайвін незмигну втупився в нього.

— Оплески люблять комедіанти і кривляки. Ейрис теж їх любив, коли вже на те пішло. Ти робив те, що було наказано, і я впевнений, робив добре, як умів. Ніхто не заперечує тої ролі, яку ти відіграв.

— Ролі, яку я відіграв? — (Те, що там лишилося від Тиріонових ніздрів, зараз, певно, надималося).— А мені здається, що я врятував це кляте місто.

— А більшості людей здається, що це моя атака з флангу на лорда Станіса змінила хід битви. Мужньо билися лорди Тайрел, Рован, Редвін і Тарлі, а ще мені доповіли, що це твоя сестра Серсі звеліла піромантам виробляти дикополум'я, яке знищило флот Баратеона.

— А я що? Мені всього-на-всього з носа волосся вищипали, так? — Тиріон не міг утриматися від гіркоти в голосі.

— Так, твій ланцюг — то був кмітливий хід, і вирішальний для нашої перемоги. Ти це хотів почути? Ще мені сказали, що саме тобі ми маємо дякувати за союз із дорнянами. Можеш радіти: Мірселла безпечно дісталася Сонцесписа. Сер Аріс Окгарт пише, що вона дуже полюбила князівну Аріанну і що княжич Тристан просто зачарований нею. Мені неприємно віддавати дому Мартелів заручника, але, мабуть, інакше просто не можна було.

— У нас теж буде заручник,— сказав Тиріон.— Частина угоди — місце в раді. Якщо князь Доран не приведе з собою війська, коли вирішить заявити на це місце свої права, він опиниться в нашій владі.

— Добре, якщо Мартел вирішить заявити права лише на місце в раді,— мовив лорд Тайвін.— Ти ж бо пообіцяв йому і помсту.

— Я пообіцяв йому правосуддя.

— Зви це, як хочеш. А все одно все зводиться до крові.

— Ну, її ж точно ніколи не бракує, правда? Під час битви я в цілих озерах хлюпався...— Тиріон не бачив підстав ходити околяса.— Чи ти так прихилився до Грегора Клігана, що не витримаєш розлуки з ним?

— З сера Грегора є своя користь, як була і з його брата. Будь-який лорд час від часу має потребу в лютому звірові... і ти цей урок теж, здається, затамив, якщо судити з Брона й отих твоїх горян.

Тиріон подумав про Тиметове випалене око, про Шагу з його сокирою, про Челлу з її намистом з сушених вух. І про Брона. Передусім — про Брона.

— В лісі повно лютих звірів,— нагадав він батькові.— І на вулицях теж.

— Твоя правда. Інші пси теж зможуть полювати. Я про це поміркую. Якщо більше нічого такого...

— Ах, так, тебе ж чекають важливі листи,— Тиріон звівся на нетверді ноги; на мить, накритий хвилиною запаморочення, заплющив очі — й нарешті зробив хиткий крок до дверей. Згодом він пригадував, що тоді варто було зробити і другий, і третій. Натомість він розвернувся.— Чого я хочу, ти питаєш? Я скажу тобі, чого я хочу. Я хочу того, що належить мені по праву. Я хочу Кичеру Кастерлі.

— Спадкоємство твого брата? — батько стиснув щелепи.

— Лицарям королівської варти заборонено одружуватися, народжувати дітей і мати землі, ти знаєш це незгріш за мене. Того дня, коли Джеймі вдягнув білий плащ, він відмовився від свого права на Кичеру Кастерлі, але ти цього так і не визнав. Давно вже час. Я хочу, щоб ти перед цілим королівством оголосив, що я — твій син і законний спадкоємець.

Очі лорда Тайвіна, світло-зелені з золотими іскрами, були ясні й безжальні.

— Кичеру Кастерлі? — перепитав він безбарвним і холодним, мертвим голосом. І додав: — Ніколи.

Це слово зависло між ними — незмірне, гостре, отруйне.

«Відповідь я знав ще до того, як запитав,— подумав Тиріон.— Знав вісімнадцять років, відколи Джеймі приєднався до королівської варти, й ніколи не піднімав цього питання. Бо все я знав. Все я завжди знав».

— І чому ж? — змусив він себе поцікавитися, хоча й розумів, що пожалкує про те.

— Це ти питаєш? Ти, який убив власну матір, щоб прийти на цей світ? Ти, недороблений, нещирий, неслухняний, презирливий малий покруч, скроєний із заздрощів, хоті та примітивних хитрощів? Людські закони дають тобі право носити моє ім'я й мої кольори, бо я не можу довести, що ти не мій. Щоб дати мені урок приниження, боги засудили мене дивитися, як ти дибаєш тут з гордим левом на грудях, що був за герб моєму батькові та його батькові перед ним. Але ні боги, ні люди ніколи не змусять мене дозволити тобі перетворити Кичеру Кастерлі на твій бордель.

— Бордель?

Усе проясніло: Тиріон нарешті збагнув, звідки ця жовч. Рипнувши зубами, він мовив:

— Серсі розповіла тобі про Алаяю.

— То це так її звати? Зізнаюся, імена всіх твоїх повій я запам'ятати не можу. Як звали ту, з якою ти одружився ще хлопчиною?

— Тиша,— зухвало виплюнув він.

— А оту хвойду на Зеленому Зубці?

— Тобі не байдуже? — поцікавився він, не волюючи навіть вимовляти ім'я Шей у його присутності.

— Байдуже. Так само, як байдуже мені, живі вони чи мертві.

— То це ти відшмагав Яю...— Це було не запитання.

— Твоя сестра розповіла мені, як ти погрожував моїм онукам,— голос лорда Тайвіна був холодніший за лід.— Вона збрехала?

Тиріон не збирався нічого заперечувати.

— Так, я погрожував. Щоб уберегти Алаяю. Щоб Кетлблеки не скривдили її.

— Щоб уберегти честь повії, ти погрожуєш представникові власного дому, рідній крові? Оце так?

— Це ти учив мене, що гарна погроза іноді краща за удар. Не скажу, що Джофрі не спокушав мене кількаторазів. Якщо тобі так хочеться когось відбатожити, почни з нього. Але Томен... чого мені кривдити Томена? Він гарний хлопчик, і він мені рідний.

— Як була й твоя мати,— лорд Тайвін зненацька підвівся, вивищуючись над своїм сином-карликом.— Повертайся в ліжку, Тиріоне, й більше навіть не заговорюй до мене про свої права на Кичеру Кастерлі. Ти отримаєш свою винагороду, але таку, яку я вважатиму відповідною твоїй службі та становищу. І не роби помилки, бо це встанне я терплю, як ти ганьбиш дім Ланістерів. З повіями покінчено. Знайду ще одну в твоєму ліжку — повішу.

Давос

Довгий час він спостерігав за тим, як збільшується вітрило, намагаючись вирішити, як буде краще: жити чи померти.

Він знав: померти найлегше. Варто просто заповзти назад у печеру й дозволити кораблю проплисти повз — і смерть знайде Давоса. Уже багато днів його палила гарячка, вивертаючи нутроці та змушуючи тремтіти в неспокійному сні. Щоранку Давос почувався слабшим. «Уже недовго лишилося», — узяв він за звичку казати собі.

Якщо його не вб'є гарячка, це зробить спрага. Тут не було питної води, хіба що час від часу випадав дощ, лишаючи калюжі в заглибинах у камінні. Ще три дні тому (чи чотири? на цій скелі він уже загубив лік дням) усі калюжі пересохли, як старі кістки, й він уже не міг витримати вигляду затоки, що брижилася навколо сіро-зеленими хвилями. Він усвідомлював: щойно почне пити морську воду, кінець прийде дуже швидко, але мало не зробив уже перший ковток — так у нього пересохло в горлі. Його врятувала несподівана злива. Він так знесилів, що зміг тільки виповзти під дощ і там лежати, заплющивши очі й розтуливши рота, і ловити воду потрісканими вустами й розпухлим язиком. Йому трохи додалося сили, а калюжі, тріщини й розколини на острові знов по вінця наповнилися життям.

Та це було три дні тому (чи, може, й чотири), а тепер вода переважно закінчилася. Щось випарувалося, а решту він випив. До завтра він уже знову смоктатиме мул і лизатиме холодне вологе каміння на дні западин.

А як не спрага й не гарячка, його уб'є голод. Бо острів — не більш як гола скеля, що стримить у безмежжі Чорноводої затоки. Під час відпливу іноді Давосу траплялися маленькі краби вздовж кам'янистої

смужки берега, куди його викинуло після битви. Поки він розбивав їх на камінні, щоб видобути м'ясо з їхніх клішень і нутроці з-під панцира, вони боляче щипали його за пальці.

Та коли набігав приплив, берег зникав, і Давосу доводилося видиратися на скелю, щоб його знову не змило в затоку. Під час припливу від вершечка скелі до води було всього п'ятнадцять футів, а коли море хвилювалося, бризки сягали навіть вище, тож не змокнути було неможливо, навіть у печері (яка насправді являла собою не більш як впадину в скелі попід уступом). На скелі не росло нічого, крім лишайника, і навіть морські птахи оминали це місце. Час від часу на вершечок скелі сідали мартини, Давос пробував їх піймати, та не зміг навіть наблизитися — так швидко вони відлітали геть. Він жбурляв у них камінці, але слабкість не давала добре замахнутися, тож навіть коли він поціляв у мартинів камінцями, ті лише роздратовано кричали, пурхаючи в повітря.

З його притулку видно було інші скелі — далекі кам'яні шпилі, вищі за його власний. На око, найближчий вивищувався над водою на добрячі сорок футів, хоча з такої відстані важко було сказати напевне. Над ним постійно кружляла хмара мартинів, і Давоса частенько навідувала думка переплисти туди та вчинити набіг на їхні гнізда. Однак вода тут холодна, а течія — сильна й підступна, й він розумів, що для такої подорожі сили у нього бракує. Так він точно загине, не треба й солоної води пити.

Часто осінь у вузькому морі волога й дощова, пригадував він з минулого. Вдень було не так і погано, коли світило сонце, а от ночами холоднішало, й час до часу над затокою пролітав вітрюган, женучи перед собою білі гребені, й за деякий час Давос, мокрий до нитки, уже тремтів. По черзі на нього напосідалися застуда й гарячка, й останнім часом він постійно бухикав.

Печера була єдиним доступним прихистком, не надто надійним. Під час відпливу море лишало на березі уламки дерева й обвуглений мотлох, але Давосу не було чим викресати іскру й розпалити вогонь. Якось він у розпачі спробував терти два шматочки дерева один об одного, але дерево було гниле, і від марних зусиль Давос тільки водянки собі понатирив. Одяг на ньому теж був мокрий, а ще, перш ніж його викинуло на цю скелю, він загубив десь у затоці один чобіт.

Спрага, голод, холод. Вони склали йому товариство щогодини, щодня, і за деякий час він уже ставився до них як до друзів. І дуже скоро один із цих друзів пожаліє його та звільнить від цих нескінченних злигоднів. А може, Давос просто одного дня зайде у воду й попливе до берега, що, як він знає, десь там на півночі, за обрієм. У такому стані, у якому він зараз, це надто довгий заплив, але то вже байдуже. Давос завжди був моряком і померти збирався в морі. «Підводні боги чекають на мене,— казав він собі.— Давно пора мені повертатися до них».

Та от з'явилося вітрило — цятка на видноколі, яка дедалі збільшувалася. «Корабель, де корабля не має бути». Давос приблизно уявляв розташування своєї скелі: то було одне з підводних гірських утворень на дні Чорноводої затоки. Найвище з них стриміло на сотню футів над рівнем моря, а дюжина менших були заввишки від тридцятьох до шістдесятьох футів. Моряки називали їх «списами царя моряників» і знали, що на кожен, який стирчить на поверхні, ще дюжина підступно ховаються під водою. Капітан при здоровому глузді триматиметься від них подалі.

Давос почервонілими очима дивився, як надимається вітрило, й намагався розчути шум вітру в парусині. «Іде просто сюди». Якщо корабель не змінить курсу, то пройде повз Давосів убогий прихисток на відстані, з якої його крики можуть почути. Це може врятувати йому життя. Якщо він хоче. А цього він не був певен.

«Навіщо мені жити,— думав він, і сльози застинали йому очі.— Боги праведні, навіщо? Сини мої загинули, Дейл і Алард, Марик і Маттос, мабуть, і Деван також. Як може батько пережити стільки дужих молодих синів? Як мені бути далі? Я — порожній панцир; краб здох, і всередині не лишилося нічого. Невже ніхто не розуміє?»

...У Чорноводий Бурчак заходили, розмаявши полум'яне серце Царя світла. Давос зі своєю «Чорною чайкою» був у другій шерезі, поміж Дейловою «Примарою» і Алардом на «Леді Марії». Марик, третій його син, був веслярським зверхником на «Фурії», в центрі першої шерези, а Маттос служив батьковим помічником. Під мурами Червоної фортеці галери Станіса Баратеона вступили в бій з маленьким флотом малолітнього короля Джофрі, і якусь мить ріка виспівувала від дзвону тятів і гуркоту залізних таранів, які трошили і весла, і облавки.

А тоді заричав якийсь велетенський звір, і навколо вибухнуло зелене полум'я: дикополум'я, «послід піромантів», «нефритовий демон». Маттос стояв біля батька на палубі «Чорної чайки», коли здалося, наче корабель випурхнув з води. Давос опинився в ріці, борючись із течією, яка підхопила й закрутила його. Вгору за течією розітнув небо вогонь у п'ятдесят футів заввишки. У Давоса на очах спалахнула «Чорна чайка», і «Фурія», і ще дюжина кораблів, а з них у воду стрибали охоплені полум'ям люди й тонули. «Примара» і «Леді Марія» щезли — потонули, чи розбилися, чи зникли за стіною дикополум'я, і не було часу їх шукати, бо на Давоса насувалося гирло ріки, а в гирлі Ланістери напнули велетенський залізний ланцюг. Від берега до берега не було нічого — тільки палаючі кораблі й дикополум'я. Від цієї картини у Давоса на мить, здалося, зупинилося серце, й він досі пам'ятає той шум — тріск полум'я, сичання пари, зойки смертників, а ще — як бився йому в обличчя нестерпний жар, а течія силкувалася затягти його в пекло.

Досить було просто нічого не робити. Ще кілька секунд — і він буде нарешті зі своїми синами, спочиватиме у прохолодному зеленому мулі на дні затоки, а риба обгризатиме йому обличчя.

Натомість він набрав побільше повітря й пірнув, шукаючи дна ріки. Єдина надія — прорватися попід ланцюгом, попід охопленими вогнем кораблями й дикополум'ям, яке плавало на поверхні води,— плисти що є сили до безпечної затоки на тому боці. Давос завжди добре плавав, а того дня на ньому не було криці, якщо не рахувати шолома, якого він згубив, коли згубив і «Чорну чайку». Мов ніж розтинаючи зелену пелену, він бачив, як під водою борсаються інші люди, а їх тягне на дно вага кірас і кольчуг. Давос проминав їх, щосили хвицаючи ногами, віддаючись течії, і вода заливала йому очі. Він пірнав нижче, і нижче, і нижче. З кожним рухом ставало дедалі важче тамувати подих. Він пригадував, що побачив дно — м'яке і тьмяне, і тут з рота йому порснули бульбашки. Щось торкнулося його ноги... коряга, чи риба, чи потопельник — сказати було неможливо.

Йому страшенно потрібно було дихнути, але він боявся. Він уже проминув ланцюг, він уже в затоці? Якщо він випірне під кораблем, то потоне, а якщо вирине серед острівців дикополум'я, першим же віддихом йому спалить легені на попіл. Він крутнувся у воді, щоб глянути вгору, та не видно було нічого — тільки зелену темінь, а він

перекрутився так сильно, що тепер не міг сказати, де верх, а де низ. Його охопила паніка. Руки забарабанили по дну ріки, здійнявши хмару мулу, яка засліпила його. З кожною миттю в грудях дедалі більше стискалося. Він розгрібав воду, хвицяючи ногами, виштовхуючи себе на поверхню, вертівся, а в грудях бракувало повітря, хвицяючи, хвицяючи ногами, загублений у річковому мороці, хвицяючи, хвицяючи, хвицяючи ногами, поки хвицати вже не стало сили... Він розтулив рота, щоб заволати, в горло хлянула вода, солоні на смак, і Давос Сіворт зрозумів, що тоне.

Коли він опритомнів, у небі стояло сонце, а він лежав на кам'янистому березі під шпилем голої скелі; навколо нього простягалася порожня затока, а поряд з ним — поламана щогла, обгоріле вітрило й набряклий труп. Щогла, вітрило й потопельник зникли з наступним припливом, лишивши Давоса самого на скелі серед списів царя моряників.

За довгі роки, що він був контрабандистом, води навколо Королівського Причалу стали для нього ріднішими, ніж будь-яка домівка, де він жив, і він знав, що його притулок — не більш як цятка на морських картах у місці, яке чесних моряків відштовхувало, а не притягувало... хоча сам Давос раз чи двічі у дні пачкарства запливав сюди, щоб не потрапити комусь на очі. «Коли тут знайдуть мій труп (якщо взагалі знайдуть), мабуть, цю скелю назвуть на мою честь,— подумав він.— Цибулева скеля, ось як її назвуть, і вона стане моєю могилою і моїм спадком». А на більше він і не заслуговував. Батько захищає дітей, учив септон, а Давос повів своїх хлопчиків у вогонь. Дейл ніколи не подарує своїй дружині дитину, про яку вони так молилися, а от Алард з його дівчиною в Старгороді, і дівчиною на Королівському Причалі, і дівчиною у Браавосі... всі його дівчата скоро плакатимуть. Маттос ніколи не стане капітаном власного корабля, як мріяв. Марик ніколи не стане лицарем.

«Як можу я жити, коли вони померли? Скільки загинуло бравих лицарів і могутніх лордів, кращих за мене, високородних! Лізь у свою печеру, Давосе. Лізь у свою печеру, скулься там, і корабель пропливе мимо, і ніхто вже ніколи тебе не потурбує. Засни на своїй кам'яній подушці, і нехай мартини видзьобають тобі очі, а краби об'їдять м'ясо. Ти-бо їх з'їв чимало, ти їм заборгував. Ховайся, пачкарю. Ховайся, ляж тихо й умри».

Вітрило було зовсім поряд. Ще кілька секунд — і корабель пропливе повз, і тоді Давос зможе в мирі померти.

Рука потягнулася до горла, шукаючи маленьку шкіряну торбинку, яку він завжди носив на шії. У торбинці він зберігав кістки з чотирьох пальців, яких йому вкоротив король того дня, коли висвятив Давоса в лицарі. «Мій талісман». Обтяті пальці мацали груди, шкребли, але нічого не знаходили. Торбинка зникла, а з нею й кінчики пальців. Станіс ніколи не міг зрозуміти, навіщо Давос зберігає ці кості.

— Як нагадування про королівське правосуддя,— прошепотів він потрісканими губами. А тепер вони щезли. «Вогонь забрав не тільки моїх синів, а й мій талісман». У снах ріка й досі палала, і на воді танцювали демони з вогняними батогами в руках, і під їхніми ударами, чорніючи, згоряли люди.— Мати, змилуйся! — молився Давос.— Спаси мене, Матір добра, спаси нас усіх. Нема мого талісману, нема і моїх синів,— ридма ридав він, і солоні сльози струменіли по щоках.— Усе забрав вогонь... вогонь...

Можливо, то просто вітер бився в скелю, чи прибій шумів на березі, але на мить Давосу Сіворту причулася відповідь.

«Ти викликав вогонь,— прошепотіла Мати, і голос її був тихий-тихий, як шум моря в мушлі, сумний і слабенький.— Ти спалив нас... спалив нас... спалив нас-с-с...»

— Ні, це вона! — скрикнув Давос.— Мати, не кидай нас! Це вона вас спалила, червона жінка, Мелісандра, вона!

Він мов навіч бачив її обличчя: лице у формі сердечка, червоні очі, довгі мідні коси, червоні спідниці, які на ходу нуртували, мов полум'я,— вир шовку й шарлату. Вона приїхала зі сходу, з Ашаю, вона приїхала на Драконстон і переманила Селізу й людей королеви на бік свого чужинського бога, а тоді переманила й короля — самого Станіса Баратеона. Він зайшов так далеко, що навіть помістив на свої прапори вогненне серце — вогненне серце Р'глора, Царя світла й Бога полум'я і тіні. Під'юджуваний Мелісандрою, він витягнув Сімох з їхнього септу на Драконстоні та спалив їх перед брамою замку, а пізніше спалив і богопраліс у Штормокраї, навіть серце-дерево — величезне біле віродерево з похмурим ликом.

— То була її робота,— повторив Давос слабшим голосом. «Її робота, і твоя теж, цибулевий лицарю. Це ти чорної ночі доправив її у Штормокрай, щоб вона там народила тінь. Ти не безневинний, ні. Бо

ти плив під її вітрилом, яке розмаялося на твоїй щоглі. У тебе на очах на Драконстоні спалили Сімох, а ти нічого не вдіяв. Вона віддала вогню і правосуддя Отця, і милосердя Матері, і мудрість Стариці. Ковалю й Невідомця, Діву й Воїна — вона спалила усіх во славу жорстокого бога, а ти стояв і тримав язика за зубами. Навіть коли вона вбила мейстра Кресена, навіть тоді ти нічого не зробив».

Вітрило було за сотню ярдів — швидко рухалося через затоку. Ще кілька секунд — і воно проміне Давоса й почне зменшуватися.

Сер Давос Сіворт поліз на свою скелю.

Він підважувався на тремтячих руках, а в голові паморочилося від гарячки. Двічі скалічені пальці зіслизнули з вологого каменя й Давос мало не впав, але все-таки примудрився зачепитися за уступ. Якщо він упаде — помре, а йому потрібно жити. Принаймні ще трошки. Він ще має дещо зробити.

Верхівка скелі була надто вузька, щоб він, такий слабкий, міг безпечно стати на ній на повен зріст, тож Давос, скорчившись, замахав вихуділими руками.

— Корабель! — закричав він у вітер.— Корабель, я тут, я тут!

Звідси корабель було видно краще: стрункий смугастий облавок, бронзову фігуру на носі, надуте вітрило. На борту була написана й назва, але Давос так і не навчився читати.

— Корабель! — знов загукав він.— Рятуйте, РЯТУЙТЕ!

Його помітив матрос на півбаку й почав тицяти пальцем. Давос бачив, як інші матроси перебралися на планшир і витріщилися на нього. За деякий час вітрило галери опустилося, на воду ковзнули весла, і корабель розвернувся до Давосового притулку. Така велика галера не могла підійти до скелі близько, але за тридцять ярдів вона спустила на воду шлюпку. Вчепившись у скелю, Давос спостерігав, як та повзе до нього. Четверо матросів гребли, а п'ятий сидів на носі.

— Ти,— гукнув п'ятий, коли шлюпка була вже за кілька футів від Давосового острова,— гей, ти, на скелі! Хто ти?

«Пачкар, який занадто піднісся,— подумав Давос,— дурень, який так любив свого короля, що позабув своїх богів». Горло в нього пересохло, він розучився розмовляти. Слова дивно відчувалися на язиці, дивно звучали у вухах.

— Я брав участь у битві. Я був... капітаном... лицарем, я був лицарем.

— Ясно, сер,— мовив чоловік,— і якому ж королю ви служили?

Галера може належати Джофрі, знагла збагнув він. Якщо зараз він промовить не те ім'я, вона покине його напризволяще. Але ж ні, у неї смугастий облавок! Це лісянська галера, це з кораблів Саладора Саана. Її послала сюди Мати — Мати в своєму милосерді. Бо має для нього завдання. Давос збагнув: Станіс живий. «Я досі маю короля. І синів, я маю інших синів, і дружину — ніжну й надійну». Як він міг забути? Мати і справді милосердна.

— Станісу,— крикнув він лісянцю.— Боги праведні, я служу королю Станісу.

— Ясно,— мовив чоловік у шлюпці,— ми теж.

Санса

Запрошення здавалося цілком невинним, та щоразу як Санса перечитувала його, нутро в неї скручувалось у вузол. Тепер-бо ця дівчина стане королевою, вона вродлива й багата, усі її люблять, тож навіщо їй вечеряти з дочкою зрадника? Можливо, з цікавості, припустила Санса; можливо, Марджері Тайрел хотіла оцінити суперницю, чие місце посіла. «Либонь, я її дратую? Вона вважає, що я їй зла зичу?..»

З замкових мурів Санса спостерігала, як Марджері Тайрел зі своїм почтом виїздить на Ейгонів пагорб. Джофрі зустрів свою майбутню наречену біля Королівської брами, ласкаво запрошуючи в місто, і вони пліч-о-пліч поїхали крізь радісний натовп: сяючий Джоф у позолочених латах і юна Тайрелівна, чарівна в своїй зеленій сукні та плащі з осінніх квітів, що струменів з її плечей. Шістнадцятирічна Марджері мала каштанові коси й карі очі, була струнка та прегарна. Коли вона проїжджала, люди гукали її ім'я, піднімали вгору дітей, щоб вона їх благословила, й сипали квіти під копита її коню. Зразу за нею їхали її мати й бабуся у високій кареті, чії боки були оздоблені сотнею різьблених переплетених руж — позолочених і сяйливих. Їх простолод вітав також.

«Той самий простолод, який стягнув би мене з коня й убив, якби не Гончак». Санса нічого не зробила такого, щоб люди зненавиділи її, так само як Марджері Тайрел не зробила нічого такого, щоб завоювати їхню любов. «Вона хоче, щоб і я її полюбила? — Санса роздивлялася запрошення, яке, схоже, було написане рукою самої Марджері.— Чи поблагословила?» Цікаво, думала вона, чи знає Джофрі про цю вечерю. Санса не здивується, якщо це — його ідея. Така думка

налякала її. Якщо за цим запрошенням стоїть Джофрі, то він запланував якийсь жорстокий жарт, щоб осоромити її в очах старшої дівчини. Може, накаже своїй королівській варті знов її роздягнути? Минулого разу його зупинив його дядько Тиріон, але нині Куць не зможе її врятувати.

«Ніхто не зможе мене врятувати, крім мого Флоріяна». Сер Донтос пообіцяв, що допоможе їй утекти, та тільки в ніч весілля Джофрі. Все вже готово, запевнив Сансу її дорогий лицар, принижений до блазня; але доти доведеться потерпіти, рахуючи дні.

«І повечеряти з моєю заміною».

Можливо, вона несправедлива до Марджері. Можливо, запрошення — не більш як вияв симпатії, проста люб'язність. Можливо, це лише вечеря. Але тут — Червона фортеця, тут — Королівський Причал, тут — двір короля Джофрі Першого Баратеона, і якщо чогось Санса Старк тут і навчилася, то це нікому не довіряти.

Та все одно прийняти запрошення доведеться. Бо тепер вона — ніхто, списана дочка зрадника й поганьблена сестра лорда-заколотника. І навряд чи може відмовити майбутній королеві Джофрі.

«Був би тут Гончак!» У ніч битви Сандор Кліган прийшов до неї у спальню — хотів забрати її з міста, але Санса відмовилася. Іноді, лежачи без сну вночі, вона міркувала, чи мудро вчинила. У кедровій скрині попід літніми шовковими сукнями вона заховала його заплямований білий плащ. Навіть не могла пояснити, навіщо зберігає його. Казали, що Гончак виявився боягузом: у розпал битви він так напився, що його людей довелося очолити Куцю. Але Санса його розуміла. Вона знала таємницю його попеченого обличчя. Він боявся тільки вогню. А тої ночі від дикополум'я палала ціла ріка, наповнюючи повітря зеленим вогнем. Сансі було страшно навіть у замку. А за його мурами... вона й уявити не могла.

Зітхнувши, вона дістала перо й чорнило і відписала Марджері люб'язною згодою.

Коли настав призначений вечір, по неї прийшов інший побратим королівської варті — він відрізнявся від Сандора Клігана, як... ну, як квітка від пса. Коли Санса побачила в себе на порозі сера Лораса Тайрела, в неї частіше закалатало серце. Оце вперше відтоді, як він повернувся на Королівський Причал на чолі передового загону свого

батька, вона бачила його так близько. На мить вона розгубилася, не знаючи, що сказати.

— Пане Лорасе,— нарешті вичавила вона,— ви... маєте чарівний вигляд.

Він обдарував її спантеличеною усмішкою.

— Міледі надто добра. І до того ж вродлива. Сестра з нетерпінням жде вас.

— Я не могла дочекатися цієї вечері.

— І Марджері теж, і леді-бабуся теж,— узявши Сансу під руку, він повів її до сходів.

— Ваша бабуся? — Сансі нелегко було водночас іти, розмовляти й думати, в той час як її торкався сер Лорас. Крізь шовк вона відчувала тепло його долоні.

— Леді Оленна. Вона також з вами вечерятиме.

— О,— зронила Санса. «Я говорю до нього, він мене торкається, тримає мене під руку й торкається мене». — Королева колючок, так її прозивають. Правда?

— Правда,— розсміявся сер Лорас. У нього дуже теплий сміх, подумалося їй, а він провадив: — Але краще не згадувати цього прізвиська в її присутності, бо ще вколетесь.

Санса почервоніла. Навіть дурень розуміє, що жодна жінка не радітиме прізвиську «королева колючок». «Можливо, я і справді така дурепа, як про мене каже Серсі Ланістер». У розпачі вона міркувала, чого б такого сказати йому розумного й милого, але голова не працювала. Санса мало не бовкнула, який він вродливий, аж тут згадала, що вже казала це.

А він і був вродливий. Він, здавалося, підріс відтоді, як вона вперше з ним познайомилася, але й досі був гнучкий і граційний, а ще Санса в житті не бачила хлопця з такими чудовими очима. Але він уже й не хлопець, а чоловік, лицар королівської варти. Сансі подумалося, що він має навіть кращий вигляд у білому, ніж у зелених і золотих барвах дому Тайрелів. Єдиною кольоровою плямою в нього на одязі була брошка, на яку застібався плащ: ружа Небосаду зі щирого жовтого золота в обрамленні витонченого зеленого нефритового листа.

Сер Балон Свон притримав для гостей двері до Мейгорової тверджі. Він також був весь у білому, тільки вдягнений і наполовину не так гарно, як сер Лорас. Поза ровом, захищеним частоколом,

тренувалися з мечами та щитами дві дюжини вояків. Оскільки в замку стало так завізно, зовнішній двір віддали для гостей, які наставили тут своїх наметів і шатер, а для тренувань лишилися тільки невеличкі внутрішні двори. Одного з близнюків Редвинів тіснив сер Толад, на чиєму щиті красувалися очі. Опецькуватий сер Кенос Кайський, який, піднімаючи меча, щоразу чахкав і пахкав, здавалося, непогано тримався проти Озні Кетлблека, а от брат Озні сер Осфрид люто розправлявся з жаболицим зброєносцем Моросом Слінтом. Нехай мечі й затуплені, але до завтра Слінт рясно розцвіте синцями. Санса здригалася, просто дивлячись на це. Не встигли ще поховати полеглих у попередній битві, як уже готуються до наступної.

В кінці двору рослявий лицар з парою золотих руж на щиті відбивався від трьох суперників. Просто на очах він різонув одного вздовж по голові, вибиваючи з нього дух.

— Це ваш брат? — запитала Санса.

— Так, міледі,— мовив сер Лорас.— Гарлан часто тренується одразу з трьома суперниками, ба й з чотирма. В битві рідко коли б'ється сам на сам, каже він, тож він воліє бути готовий.

— Він, певно, дуже хоробрий.

— Він — видатний лицар,— озвався сер Лорас.— Якщо по правді, мечем володіє краще за мене, а от я вправніший зі списом.

— Я пригадую,— сказала Санса.— І ви чудово тримаєтеся верхи, сер.

— Це так люб'язно з боку міледі! Коли вона бачила, як я їжджу верхи?

— На правициному турнірі, ви не пам'ятаєте? Ви були на білому рисаку, а на латах у вас сплелися сотні різних квітів. Ви подарували мені троянду. Червону троянду. Того дня іншим дівчатам ви кидали білі троянди,— розповідаючи це, Санса червоніла.— Ви сказали, що жодна перемога не зрівняється з моєю красою.

Сер Лорас скромно усміхнувся.

— Я тільки озвучив істину, видну будь-кому, хто має очі.

«Він не пам'ятає,— здивовано збагнула Санса.— Він просто виявляє люб'язність, а сам не пам'ятає ні мене, ні троянди — нічого». А вона-бо була така певна, що це щось значило — що це значило все! Червона троянда, а не біла.

— Це сталося після того, як ви скинули з коня сера Робара Ройса,
— відчайдушно нагадала вона.

Він прибрав долоню з її руки.

— Я зарубав Робара у Штормокраї, міледі,— мовив він сумно,
зовсім не хвальковито.

Його, і ще одного лицаря з веселкової варти короля Ренлі, так-так.
Санса чула, як про це говорили жінки біля колодязя, але наче
призабула.

— Це коли вбили лорда Ренлі, атож? Який це був жах для вашої
бідолашної сестри!

— Для Марджері? — голос його звучав напружено.— Певна річ.
Але вона була в Буремості. Й нічого не бачила.

— Та все одно, коли вона почула...

Сер Лорас легенько погладив руків'я меча. Воно було з білої
шкіри, а головка — у вигляді алебастрової ружі.

— Ренлі мертвий. Робар теж. То який сенс про них говорити?

Його різкий тон вразив її.

— Я... мілорде, я... не хотіла вас образити, сер.

— Ви й не могли, леді Сансо,— озвався сер Лорас, але з голосу
його зникла вся теплота. І під руку він її теж більше не взяв.

Гвинтовими сходами вони піднімалися в мовчанні, яке тільки
глибшало.

«Ох, і чого я згадала того сера Робара? — думала Санса.— Я
тільки все зіпсувала! І тепер він на мене сердиться». Їй хотілося щось
сказати, щоб загладити ситуацію, але на думку спадали якісь безглузді
й недоречні слова. «Мовчи, бо тільки гірше зробиш»,— звеліла вона
собі.

Лорд Мейс Тайрел зі своїм почтом розмістився позаду
королівського септу, в довгій будівлі з лупаковим дахом, названій
Дівосклепом по тому, як король Бейлор Благословенний ув'язнив там
своїх сестер, щоб їхній вигляд не вводив його у спокусу. Перед її
високими різьбленими дверима стояло двоє вартових у золочених
півшоломах і зелених плащах із золотою атласною облямівкою; на
грудях вони мали вишиту золоту ружу Небосаду. Обидва були
височенні, широкоплечі й вузькі в поясі, неймовірно м'язисті. Зблизька
побачивши їхні обличчя, Санса збагнула, що не змогла б їх розрізнити.

Однакові квадратні щелепи, однакові темно-сині очі, однакові густі руді вуса.

— Хто це? — запитала вона сера Лораса, на мить забувши про своє збентеження.

— Бабусина особиста охорона,— пояснив він.— Їхня мати дала їм імена Ерик та Арик, але бабуся їх не розрізняє, тож називає Лівий і Правий...

Лівий з Правим відчинили двері, й на порозі з'явилася сама Марджері Тайрел — спустилася коротенькими сходами, щоб зустріти гостей.

— Леді Сансо,— вигукнула вона,— як приємно, що ви прийшли! Ласкаво просимо.

Санса опустилася навколішки до ніг своїй майбутній королеві.

— Ви робите мені велику честь, ваша світлосте.

— Кличте мене Марджері. Підведіться, будь ласка. Лорасе, допоможи леді Сансі встати. Можна кликати вас Сансою?

— Якщо ваша ласка.

Сер Лорас допоміг їй зіп'ятися на ноги.

Марджері відпустила його, обдарувавши сестринським поцілунком, і взяла Сансу за руку.

— Ходімо, бабуся чекає, а вона не з терплячих леді.

У коминку потріскував вогонь, від посиланого на підлозі очерету солодко пахло. За довгим столом сиділа дюжина жінок.

Санса впізнала тільки високу й величаву дружину лорда Тайрела — леді Алері, довга срібляста коса якої була скріплена оздобленими коштовними камінцями кільцями. Марджері представила й інших. Тут були присутні три кузини Тайрелів — Мета, Алла й Елінор, усі троє — приблизно одного віку з Сансою. Пишногруда леді Джанна була сестрою лорда Тайрела та дружиною одного з Фосовеїв зеленого яблука; граційна і ясноока леді Ліонетта теж була з Фосовеїв і одружена з сером Гарланом. Септа Ністерика мала негарне, побите віспою обличчя, зате веселий норів. Бліда й елегантна леді Грейсфорд чекала на дитину, а леді Булвер сама була дитина — вісьмох років щонайбільше. Просто Мері можна було звати галасливу й пухкеньку Мередит Крейн, але в жодному разі не леді Мерівезер — палку чорнооку красуню-мирсянку.

Наостанок Марджері підвела Сансу до зморшкуватої і сивої, аж білої, жіночки-ляльки, яка сиділа в голові столу.

— Маю честь представити свою бабусю леді Оленну, вдову покійного Лутора Тайрела, блаженної пам'яті лорда Небосаду.

Старенька пахла трояндовою водою. «Яка вона малесенька!» І нічогосінько в ній не було колючого.

— Поцілуй мене, дитинко,— мовила леді Оленна, посмикавши Сансу за зап'ясток м'якою ластатою рукою.— Як мило з твого боку повечеряти зі мною і моїм дурним курником.

Санса слухняно поцілувала стареньку в щоку.

— Як мило з вашого боку запросити мене, міледі.

— Я була знайома з твоїм дідом лордом Рикардом, хоч і не дуже добре.

— Я ще й не народилася, коли він помер.

— Знаю, дитинко. Кажуть, твій дідусь Галлі теж при смерті. Лорд Гостер, тобі ж казали? Старий, хай і не такий старий, як я. Та все одно в кінці для всіх нас западає ніч, тільки для декого зарано. Кому це знати, як не тобі, бідолашна дитинко. Знаю, тобі дісталася порція лиха. Ми співчуваємо твоїм втратам.

Санса глянула на Марджері.

— Мене засмутила звістка про смерть лорда Ренлі, ваша світлосте. Він був дуже галантний.

— Яка ти добра! — озвалася Марджері.

Її ж бабуся пирхнула.

— Так, галантний, і чарівний, і чистенький. Умів одягатися й усміхатися й купатися, і чомусь вирішив, що цього досить, аби стати королем. У Баратеонів завжди виникали химерні ідеї, оце вже точно. Думаю, це від їхньої таргарієнської крові,— фиркнула вона.— Мене теж якось хотіли пошлюбити з Таргарієном, але я швиденько поклала цьому край.

— Ренлі був хоробрий і ніжний, бабусю,— сказала Марджері.— Батькові він подобався, і Лорасу теж.

— Лорас юний,— твердо мовила леді Оленна,— і дуже вправний у скиданні суперників з коня за допомогою дрючка. Але це не робить його мудрим. Що ж до твого батька... шкода, що я не народилася селючкою з великою дерев'яною ложкою, бо тоді б, може, вбила б трохи глузду йому в голову.

— Мамо,— дорікнула їй леді Алері.

— Тихо, Алері, не смій зі мною в такому тоні говорити. І не називай мене мамою. Якби тебе я народила, певна, я про це пам'ятала б. На мені лежить провина тільки за твого чоловіка, цього лорда-йолопа з Небосаду.

— Бабусю,— мовила Марджері,— не кажіть так, бо що подумає про нас Санса?

— Подумає, що в нас є трохи лою в голові. Принаймні в декого з нас,— стара знов повернулася до Санси.— Це ж зрада, я їх застерігала, у Роберта двоє синів, та й у Ренлі є старший брат, як він узагалі може претендувати на те потворне залізне крісло? Як так, каже на це мій син, невже не хочеш, щоб твоє сонечко стало королевою? Ви, Старки, були колись королями, й Арини з Ланістерами теж, і навіть Баратеони по жіночій лінії, а от Тайрели були простими стюардами, поки не з'явився Ейгон Дракон і не підсмажив законного короля Розлогів на Полум'яному полі. Якщо по правді, навіть наші претензії на Небосад відгонять шахрайством, як і ниють весь час ці жахливі Флоренти. «А хіба це важить?» — запитаєш ти. Ще й як важить, хіба що такі йолопи, як мій син, цього не розуміють. На саму думку про те, що одного дня його онук може приземлити свою дупу на Залізний трон, Мейс надимається, як... стривай, як воно зветься? Марджері, ти у нас розумничка, будь гарною дівчинкою і скажи своїй бідолашній старій і недоумкуватій бабусі, як називається ота дивна риба з Літніх островів, яка, якщо її штрикнути, надимається як куля і стає вдесятеро більшою.

— Її кличуть риба-куля, бабусю.

— Атож! У мешканців Літніх островів з фантазією туго. Моему синові варто взяти собі рибу-кулю за герб, якщо по правді. Можна ще й корону на неї начепити, як Баратеони на свого оленя, може, це зробить його щасливим. Якщо вам цікава моя думка, то нам слід було триматися подалі від цього кривавого глупства, та коли вже корову виділи, вершки назад у вим'я не ввіллеш. Щойно лорд Риба-куля надів оту корону на голову Ренлі, ми опинились у багні по коліно, тож тепер нам доведеться тут якось вигрібатися. І що ти на це скажеш, Сансо?

Санса розтулила рота — і знову стулила. Вона й сама почувалася, як та риба-куля.

— Тайрели ведуть родовід від самого Гарта Зеленорукого,— тільки й спромоглася вичавити вона, заскочена зненацька.

Королева колючок пирхнула.

— Так само як і Флоренти, Ровани, Окгарті й половина шляхетних домів Півдня. Як кажуть, Гарт любив сіяти сім'я в родючу землю. Не здивуюся, якщо в нього не тільки руки були зелені.

— Сансо,— втрутилася леді Алері,— ти, мабуть, дуже зголодніла. З'їси з нами трохи вепра й лимонних тістечок?

— Лимонні тістечка — мої улюблені,— зізналася Санса.

— Так нам і сказали,— заявила леді Оленна, яка не збиралася миритися з тим, що її зацятькують.— Отой Вейрис, схоже, гадає, що ми маємо бути вдячні за інформацію. Якщо по правді, ніколи не могла збагнути, який хосен з євнуха. Як на мене, вони такі самі чоловіки, тільки в них ще й корисні деталі відрізані. Алері, ти нарешті звелиш нести їду чи хочеш заморити мене голодом? Ось, Сансо, сідай біля мене, зі мною не так нудно, як з рештою. Сподіваюся, ти любиш блазнів.

Розправивши спідниці, Санса сіла.

— Думаю... Блазнів, міледі? Маєте на увазі... отих у бубонцях?

— У нашому випадку — в пір'ї. А про що, ти думала, я кажу? Про мого сина? Чи цих милих леді? Не червоній, бо з твоїм волоссям ти стаєш схожа на гранат. Якщо по правді, всі чоловіки — блазні, тільки ті, що з бубонцями на головах, кумедніші від тих, що з коронами. Марджері, дитинко, поклич Маслозада, побачимо, чи змусить він Сансу всміхнутися. А ви всі сідайте, чи я вам усе маю нагадувати? Санса, мабуть, думає, що в моєї онуки в почті отара овець.

Маслозад з'явився раніше, ніж подали їсти, вдягнений у блазенський костюм з зеленого й жовтого пір'я та в ковпак. Велетенський круглий товстун завбільшки з трьох Сновид переколом вкотився в залу, стрибнув на стіл і поклав перед Сансою велетенське яйце.

— Розбийте, міледі,— звелів він. Вона послухалась, і з яйця випурхнула дюжина жовтих курчат і почала розбігатися навсібіч.

— Ловіть їх! — вигукнув Маслозад. Маленька леді Булвер хапнула одне курча і вручила йому, а він, захиливши голову, вкинув його у свою велетенську гумову ротяку та, здавалося, проковтнув цілком. Тоді ригнув, і з носа полетіли крихітні жовті пір'їни. Леді

Булвер розпачливо зарюмсала, але сльози миттю змінив захоплений скрик: курча виборсалось з рукава її сукні й побігло по рудці.

Коли слуги винесли грибну юшку з пражем, Маслозад почав жонглювати, і леді Оленна, гойднувшись уперед, поставила лікті на стіл.

— Ти знаєш мого сина, Сансо? Лорда Рибу-кулю з Небосаду?

— Це знатний лорд,— увічливо відповіла Санса.

— Це знатний йолоп,— мовила на це королева колючок.— І батько в нього теж був йолоп. Мій чоловік, покійний лорд Лутор. О, не зрозумій мене неправильно, я його дуже навіть кохала. Він-бо був лагідний, і в спальні вправний нівроку, та все одно жахливий йолоп. Полюючи з соколом, примудрився зірватися разом з конем зі скелі. Кажали, задивився на небо й не бачив, куди його кінь завів.

А тепер мій йолоп-син робить те саме, тільки замість коня всівся на лева. Вилізти на лева не штука, тільки злізти важко буде. Я його попереджала, та він тільки підсміюється. Якщо в тебе колись буде син, Сансо, бий його частіше, щоб навчився тебе слухатися. В мене-бо був тільки один хлопчик, і я його зовсім не біла, так він Маслозада тепер слухається більше, ніж мене. Лев — не ручний котик, казала я йому, а він мені тільки: «ну вас, мамо». Якщо комусь цікава моя думка, то в королівстві забагато цього «ну вас». Усі ці королі більшого б домоглися, якби опустили свої мечі й дослухалися до своїх матерів...

Санса збагнула, що рот у неї знову роззявлений. Вона швиденько закинула в нього ложку юшки, поки леді Алері з іншими жінками хихикали над видовищем, яке влаштував Маслозад, відбиваючи апельсини головою, ліктями й видатним задом.

— Розкажи-но мені правду про цього царевича,— раптом мовила леді Оленна.— Про цього Джофрі.

Сансині пальці завмерли на ложці. «Правду? Я не можу. Не питайте, будь ласка, я не можу».

— Я... я... я...

— Так, ти. Кому, як не тобі, знати? Не заперечую, вигляд він має доволі царствений. Трохи пихатий, та то все, схоже, ланістерівська кров. Однак до нас долітали деякі неприємні плітки. Вони правдиві? Хлопець погано з тобою обходився?

Санса нервово роззирнулася. Маслозад закинув собі до рота цілий апельсин, прожував і проковтнув, ляснув себе по щоці — і видув з

носа кісточки. Жінки, захихотівши, заплескали в долоні. Слуги заходили й виходили, й Дівосклеп відлунював дзенькотом ложок і тарілок. Одне з курчат стрибнуло знов на стіл і пробіглося просто через юшку леді Грейсфорд. Здавалося, ніхто на Сансу не звертає уваги, та все одно вона була налякана.

Леді Оленні уривався терпець.

— Ти чого витріщилася на Маслозада? Я тобі питання поставила й чекаю на відповідь. Чи Ланістери в тебе язик украли, дитинко?

Сер Донтос попереджав, що розмовляти вільно можна тільки в богопралісі.

— Джоф... король Джофрі, він... його світлість гарний і вродливий і... і хоробрий як лев.

— Так, усі Ланістери — леви, а коли Тайрел пустить газу, то пахне трояндами,— кинула старенька.— Та чи добрий він? Розумний? У нього щире серце й лагідна рука? Чи справжній він лицар, як і належить королю? Чи цінуватиме він Марджері й чи ставитиметься до неї ніжно, чи захищатиме її честь, як свою?

— Так,— збрехала Санса.— Він дуже... дуже гарний.

— Це ти вже казала. Знаєш, дитинко, дехто каже, що ти така ж дурна, як наш Маслозад, і я починаю їм вірити. Гарний? Сподіваюся, Марджері добре від мене затила, чого варте оте «гарний». Менше, ніж балабон. Он Ейріон Полум'яний був гарний — і водночас він чудовисько. Питання в тому, хто Джофрі? — вона шарпнула слугу, який проходив повз.— Не люблю я пражу. Забирай цю юшку та принеси мені сиру.

— Сир подадуть після пирогів, міледі.

— Сир подадуть, коли я схочу, а я хочу зараз,— мовила стара й обернулася до Санси.— Скажи мені правду, тобі нічого не буде.

— Батько мій завжди казав правду,— мовила Санса зовсім тихо, та все одно ледве вичавила з себе ці слова.

— Лорд Едарт, так, він мав таку репутацію, але його все одно обізвали зрадником і відрубали йому голову,— стара вп'ялася в неї очима — гострими і ясними, як вістря меча.

— Джофрі,— сказала Санса,— це Джофрі зробив. Пообіцяв виявити милосердя, а натомість відрубав батькові голову. І сказав, що це милосердя, а тоді повів мене на мури та змусив на неї дивитися. На голову. Хотів, щоб я заплакала, але...— Санса знагла замовкла й

затулила рота долонями. «Я наговорила зайвого, ох, боги праведні, вони дізнаються, вони почують, хтось мене викаже».

— Продовжуй,— попросила Марджері. Майбутня королева Джофрі. Санса гадки не мала, скільки вона чула.

— Не можу.

«Що як вона йому розповість? Що як вона йому розповість? Він мене вб'є, це точно, або віддасть серу Іліну».

— Я не хотіла... мій батько зрадник, і брат мій теж, у мене зрадницька кров, будь ласка, не змушуйте мене говорити.

— Заспокойся, дитинко,— звеліла королева колючок.

— Вона перелякана, бабусю, погляньте на неї.

Стара гукнула Маслозада.

— Блазню! Заспівай нам. Яку-небудь довгу пісню. Думаю, «Бурмило і дівця мила» підійде.

— Атож! — озвався дебелий жартівник.— Вона точно підійде якнайкраще! Заспівати, стоячи на голові, міледі?

— А так вона звучатиме краще?

— Ні.

— То стій на ногах. Навіщо нам, щоб з тебе ковпак злетів? Наскільки пригадую, голови ти ніколи не миєш.

— Як зволить міледі,— низько вклонився Маслозад, громовито відригнув, тоді випростався, випнув черево й заревів:

*Бурмило, був собі бурмило, БУРМИЛО,
кошлатий чорний здоровило...*

Леді Оленна підсунулася ближче.

— Ще як я була дівчинкою, меншою за тебе, всі знали, що в Червоній фортеці й стіни мають вуха. Що ж, нехай слухають пісню, а ми, дівчатка, тим часом спокійно побалакаємо.

— Але,— сказала Санса,— Вейрис... він все знає, він завжди...

— Голосніше співай! — гаркнула королева колючок до Маслозада.
— Старі вуха, сам розумієш, майже оглухли. Що ти мені там шепочеш, тлустий дурню? Я тобі не за шепіт плачу. Співай!

— ...БУРМИЛО! — загуркотів Маслозад, і його низький повний голос відлунював од крокв.

*НА ЯРМАРОК ПРИХОДЬ, СТРАШИЛО!
НА ЯРМАРОК? ТА Я Ж БУРМИЛО,
КОШЛАТИЙ ЧОРНИЙ ЗДОРОВИЛО!*

Зморшкувата стара посміхнулася.

— У Небосаду чимало павуків чаїться поміж квітів. Поки вони тримаються осторонь, нехай плетуть свої маленькі сіті, та якщо плутаються під ногами, ми їх топчемо,— вона поплескала Сансу по руці.— А тепер, дитинко, кажи правду. Хто він, цей Джофрі, що називається Баратеоном, але зовні — викапаний Ланістер?

*І В ПУТЬ ДАЛЕКУ ПОСПИШИЛИ — СПИШИЛИ —
ТРИ ХЛОПЦІ, ЦАП І НАШ БУРМИЛО!*

Санса почувалася так, наче в неї серце в горлі застрягло. Королева колючок була так близько, що відчувався кислуватий подих старої. Тонкі сухорляві пальці вчепилися Сансі в зап'ясток. З другого боку дослухалась і Марджері. Сансу прошив дроз.

— Чудовисько,— прошепотіла вона, і голос її при цьому так тремтів, що вона сама заледве себе чула.— Джофрі — чудовисько. Він збрехав про різникового сина і примусив мого батька вбити мою вовчицю. Якщо я його чимось роздратую, він велить королівській варті бити мене. Він лихий і жорстокий, міледі, отак. І королева також.

Леді Оленна Тайрел з онучкою обмінялися поглядами.

— Ах,— зронила стара,— як шкода.

«О боги,— нажахано подумала Санса.— Якщо Марджері не вийде за Джофрі, він знатиме, що це я винна».

— Будь ласка,— випалила вона,— не скасовуйте весілля...

— Не бійся, лорд Роба-куля твердо вирішив, що Марджері має стати королевою. А слово Тайрела важить більше, ніж усе золото в Кичері Кастерлі. Принаймні так було за моїх днів. Та все одно, дякуємо тобі, дитинко...

...ВОНИ СТРИБАЛИ І КРУЖИЛИ, КРУЖИЛИ! —

ревів Маслозад, скачучи й тупаючи ногами.

— Сансо, хочеш побачити Небосад? — Марджері Тайрел усміхнулася, і в цю мить вона була страшенно схожа на свого брата Лораса.— Тепер розцвіли всі осінні квіти, а ще в нас є парки й фонтани, і затінені двори, і мармурові колони. Лорд-батько завжди тримає при дворі співців, і набагато кращих, ніж Маслозад, а ще волинщиків, скрипалів і лірників. У нас найкращі коні, а по Мандеру можна покататися на прогулянковому баркасі. Вмієш полювати з соколом, Сансо?

— Трошки,— зізналася Санса.

*А ТАМ БУЛА ДІВИЦЯ МИЛА!
МЕДОВІ КОСИ ЗЛОТИЛИ!*

— Ти полюбиш Небосад, як я його люблю, я певна,— Марджері відкинула Сансі з чола пасмо волосся.— Один раз побачиш — і вже не захочеш звідти їхати. А може, тобі й не доведеться.

*ТАК МИЛО, ТАК МИЛО
МЕДОВІ КОСИ ЗЛОТИЛИ!*

— Цить, дитинко,— різко кинула королева колючок.— Санса навіть не погодилася ще до нас у гості з'їздити.

— О, я би з'їздила,— мовила Санса. Небосад, здавалося, саме те місце, про яке вона завжди мріяла, як-от чарівний двір, який вона сподівалася побачити на Королівському Причалі.

*... ТУТ МЕД ЗАНЮХАВ НАШ БУРМИЛО,
БУРМИЛО, БУРМИЛО,
КОШЛАТИЙ ЧОРНИЙ ЗДОРОВИЛО...*

— Але ж королева,— провадила Санса,— вона мене не відпустить.

— Відпустить. Без Небосаду Ланістери не можуть і сподіватися, що Джофрі всидить на своєму троні. Якщо попросить мій син, цей

лорд-йолоп, у неї не буде вибору — тільки задовольнити його прохання.

— А він? — запитала Санса.— Він попросить?

Леді Оленна нахмурилася.

— Не бачу підстав давати йому вибір. Звісно, він і гадки не має про нашу справжню мету.

*В ПОВІТРЯ ЗАПАХ, ЯК НА КРИЛАХ,
ЗЛЕТІВ, І ПЧИХНУВ НАШ БУРМИЛО!*

— Нашу справжню мету, міледі? — наморщила чоло Санса.

ВІД МЕДУ ПЧИХНУВ НАШ БУРМИЛО!

— Безпечно видати тебе заміж,— сказала старенька, а Маслозад у цей час горлав стару-старезну пісню,— за мого онука.

Заміж за сера Лораса, ох... Сансі перехопило подих. Їй пригадався сер Лорас у іскристих сапфірових обладунках, коли він кинув їй троянду. Сер Лорас у білому шовку — такий чистий, невинний, вродливий! Пригадалися ямочки в кутиках його рота, коли він усміхався. Його чарівний сміх, тепло його руки... Вона могла тільки уявити, як це — підняти на ньому сорочку, торкнутися гладенької шкіри, звестися навшпиньки й поцілувати його, прочесати пальцями оті густі каштанові кучері й потонути у його глибоких карих очах. По шії в неї поповз рум'янець.

*ТА Я Ж ДІВИЦЯ, ЧИСТА Й МИЛА,
НЕ ТАНЦЮВАТИМУ З БУРМИЛОМ,
З БУРМИЛОМ, З БУРМИЛОМ,
З ТАКИМ ЗАКОШЛАНИМ БУРМИЛОМ!*

— Хочеш, Сансо? — запитала Марджері.— У мене ніколи не було сестри, тільки брати. Ох, будь ласка, ну скажи «так», будь ласка, скажи, що ти згодна взяти шлюб з моїм братом.

Слова просто вилетіли з Санси:

— Так! Я хочу. Хочу цього понад усе. Взяти шлюб з сером Лорасом, кохати його...

— З Лорасом? — роздратовано перепитала леді Оленна.— Не верзи дурниць, дитинко. Лицарі королівської варти не одружуються. Тебе що — нічого не навчили у Вічнозимі? Ми говорили про мого онука Вілласа. Він трохи для тебе застарий, це правда, але все одно чудовий хлопець. Зовсім не йолоп, і до того ж спадкоємець Небосаду.

У Санси запаморочилось у голові; щойно її переповнювали мрії про Лораса — і раптом їх у неї украли. Віллас? Віллас?

— Я...— тупо мовила вона. «Зброя леді — манери. Тільки нікого не ображати, обережніше зі словами».— Я не знайома з сером Вілласом. Не мала такої приємності, міледі. А він... він теж видатний лицар, як і його брати?

*...її УХОПИВ ЩО Є СИЛИ,
БУРМИЛО, БУРМИЛО!*

— Ні,— сказала Марджері.— Він не давав обітниці.
Її бабуся нахмурилася.

— Скажи дівчині правду. Бідолаха — каліка, ось воно як.

— Його поранило, ще як він був зброєносцем, на першому турнірі,— зізналася Марджері.— Кінь упав і розчавив йому ногу.

— Це все винен отой змій-дорнянин, отой Оберин Мартел. І його мейстер теж.

*НЕ ЛИЦАР ТИ — ПРОСТИЙ БУРМИЛО,
БУРМИЛО, БУРМИЛО,
КОШЛАТИЙ ЧОРНИЙ ЗДОРОВИЛО!*

— У Вілласа скалічена нога, зате добре серце,— мовила Марджері.— Коли я була маленька, він мені читав і малював для мене зірки. Ти полюбиш його, як ми його любимо, Сансо.

*ЗАБОРСАЛАСЬ ДІВИЦЯ МИЛА,
ТА КОСИ ЙЇ ЛИЗНУВ БУРМИЛО —
СП'ЯНІЛО, СП'ЯНІЛО*

ВІД МЕДУ ОБЛИЗАВ БУРМИЛО!

— А коли я зможу з ним познайомитися? — повагавшись, запитала Санса.

— Скоро,— пообіцяла Марджері.— Коли приїдеш у Небосад по тому, як ми з Джофрі поберемося. Тебе відвезе бабуся.

— Атож,— сказала стара, поплескавши Сансу по руці й посміхнувшись м'якою зморшкуватою посмішкою.— Обов'язково.

*ВОНА ЗІТХНУЛА І БЕЗСИЛО
КУРЛИКНУЛА: МІЙ ЗДОРОВИЛО!
І ВДВОХ ПІШЛИ СОБІ БУРМИЛО,
БУРМИЛО І ДІВИЦЯ МИЛА!*

Маслозад прогуркотів останній рядок, підстрибнув у повітря та приземлився на обидві ноги з гуркотом, від якого задзвеніли винні келихи на столі. Жінки, засміявшись, заплескали в долоні.

— Я вже думала, ця жахлива пісня ніколи не закінчиться,— сказала королева колючок.— Ви гляньте, а онде й мій сир!

Джон

Світ здавався сірою пільмою, що пахла соснами, мохом і холодом. З чорної землі піднімався білий туман, а вершники прокладали собі шлях крізь кучугури каміння й розкошлані дерева, в напрямку гостинних багать, розсипаних, немов коштовне каміння, в долині біля річки. Кострищ було стільки — не порахувати: сотні вогнів, тисячі — ще одна ріка мерехтливого світла вздовж берегів крижано-білої Молочководої. Джон Сноу розім'яв пальці робочої руки.

З гори спускалися без прапорів і сурем, і тишу порушувало тільки далеке мурмотіння ріки, тупіт копит і торохтіння кістяних обладунків Тарараха. Десь угорі ширяв на велетенських синьо-сірих крилах орел, а внизу рухалися люди, собаки, коні й один білий деривок.

По схилу покотився камінець, відкинутий копитом, і на цей наглий звук обернув голову Привид. Увесь день він біг за вершниками оддалік, як і зазвичай, та коли над соснами-солдатами зійшов місяць, він, сяючи червоними очима, наздогнав людей. Тарарахові собаки, як завжди, привітали його одноставним гарчанням і диким гавкотом, але деривок не звернув уваги. Шість днів тому, коли дикуни стали табором на ніч, на нього ззаду напав найбільший хорт, але Привид, розвернувшись, стрибнув на пса — і той утік із закривавленим стегном. Потому решта зграї трималися від нього на безпечній відстані.

Джонів гарон тихенько заіржав, та легкий доторк і тихе слово заспокоїли тварину. Якби ж то і свої страхи Джон Сноу міг так легко втихомирити! Він їхав весь у чорному — у чорному Нічної варти, а попереду й позаду їхали вороги. «Дикуни, а я серед них». Ігрита була вбрана у плащ Кворина Піврукого. Леніл забрав собі його кольчугу,

здоров'ячка-списосуджена Рагвіла — його рукавиці, а один з лучників — його чоботи. Кворинів шолом виграв простуватий коротун на ім'я Рик Довгоспис, але шолом погано сидів на його вузькій голові, тож чоловік віддав його Ігритті. А Тарарах поклав у свою торбу Кворинові кістки й закривавлену голову Ебена, який разом з Джоном виїхав на розвідку на Скімливий перевал. «Мертві, всі мертві, крім мене, і я мертвий для світу».

Зразу за Джоном їхала Ігритта. Попереду — Рик Довгоспис. Цим двом кістяний лорд велів його стерегти. «Якщо ворон утече, я ваші кості теж зварю»,— попередив він перед виїздом, посміхаючись крізь криві зуби велетенського черепа, який правив йому за шолом.

Ігритта пхекнула. «Хочеш сам його стерегти? А як волієш, щоб це робили ми, дай нам спокій, і ми все зробимо».

Джон бачив: це і справді вільний народ. Може, Тарарах і ватажок, але ніхто з дикунів не боїться до нього огризатися.

Дикунський ватажок втупився у Джона недружнім поглядом. «Може, їх усіх ти й обдурив, вороне, але не думай, що тобі вдасться обдурити Манса. З одного погляду на тебе він знатиме, що ти брешеш. А коли це станеться, з отого твого вовка він шубу зробить, а тобі розпанахає м'який хлоп'ячий животик і зашиє всередину ласку».

Джон розтиснув і стиснув кулака, під рукавицею поворушивши обпеченими пальцями, але Рик Довгоспис тільки розреготався. «І де ж ви в снігу ласку знайдете?»

Першої ночі, після довгого дня верхи, отаборились у мілкій кам'яній западині на верхівці безіменної гори, тулячись ближче до багаття; тим часом почав падати сніг. Джон спостерігав, як тануть сніжинки, пролітаючи над полум'ям. Попри кілька шарів вовни, хутра й шкіри, він промерз до кісток. Поївши, Ігритта присіла біля нього, натягнувши каптур і для тепла заховавши долоні в рукави.

— Коли Манс дізнається, як ти впорався з Півруким, він зразу тебе визнає,— сказала вона.

— Визнає за кого?

Дівчина глузливо засміялася.

— За 'дного з нас. Чи ти, мо', думаєш, що ти — єдиний ворон, який злітав до нас зі Стіни? В душі всім вам хочеться полетіти на волю.

— А коли я опинюся на волі,— повільно мовив він,— чи вільний я піти геть?

— Певна річ,— попри криві зуби, в дівчини була тепла усмішка.— А ми вільні тебе забити. Вільним бути небезпечно, але більшості людей це до шмиги,— Ігритта поклала сховану в рукавичку долоню йому на ногу трохи вище коліна.— От побачиш.

«Побачу,— подумав Джон.— Побачу, почую, дізнаюся, а коли це станеться, я повернуся на Стіну й перекажу все». Дикуни вважають його клятвopорушником, але в душі він і досі вояк Нічної варти, що виконує останнє завдання, яке дав йому Кворин Піврукий. «Перш ніж я його вбив».

Біля підніжжя схилу наїхали на невеличкий струмок, який біг передгір'ям, щоб влитись у Молочноводу. Зовні він нагадував каміння під склом, але чути було, як під кригою шумить вода. Тарарах повів загін на той бік, розбиваючи льодяну шкуринку.

Тут до них виїхали пластуни Манса Рейдера. Джон оцінив їх поглядом: восьмеро вершників — і чоловіків, і жінок, вдягнених у хутро й дублену шкіру, а подекуди — в шоломи й деталі кольчуги. Озброєні вони були списами й загартованими у вогні сулицями — всі, окрім ватажка — дебелиого білявця зі сльозливими очима, який мав при собі величезну нагострену сталеву косу. Плаксій, одразу здогадався Джон. Про нього чорні брати переказували легенди. Як Тарарах, Гарма Песиголова і Альфин Круковбивця, він був знаним нальотчиком.

— Кістяний лорд! — вигукнув Плаксій, побачивши їх. Тоді поглянув на Джона і його вовка.— А це хто ж такі?

— Ворон до нас перелетів,— мовив Тарарах, який надавав перевагу цьому прізвиську — «кістяний лорд», яке отримав на честь своїх торохкітливих обладунків.— Злякався, що я і його кості позбираю, як кості Піврукого,— він помахав перед дикунами своєю торбою трофеїв.

— Він сам убив Кворина Піврукого,— сказав Рик Довгоспис.— Разом з отим своїм вовком.

— І Орелла прикінчив,— мовив Тарарах.

— Хлопака — варг абощо,— втулила Рагвіла, здоров'ячка-списосуджена.— А його вовк відкусив шмат ноги у Піврукого.

Червоні сльозливі очі Плаксія знову зупинилися на Джоні.

— Справді? Ну, якщо так подивитися, він і справді схожий на вовка. Ведіть його до Манса, може, він його й лишить,— він розвернув коня й учвал помчав геть, а його вершники не відставали.

Віяв вогкий дужий вітер, коли загін перетинав долину Молочноводої і вервечкою переїжджав табір на березі ріки. Привид тримався біля Джона, але запах його летів попереду, як герольд, і дуже скоро новоприбулих з гарчанням і гавкотом оточили дикунські пси. Леніл гаркнув на них, щоб замовкли, але ті навіть не звернули на нього уваги.

— Щось не дуже їм до вподоби твій звір,— мовив Рик Довгоспис до Джона.

— Бо це собаки, а він — вовк,— озвався Джон.— Вони розуміють, що він не з їхньої породи.

«Як і я не з вашої». Але йому слід думати про свій обов'язок, про завдання, яке поклав на нього Кворин Піврукий, коли востаннє вони удвох сиділи біля вогню: зіграти роль перекинчика та знайти те, що шукають дикуни в похмурому холоді пустельних Льодоіклів.

«Якусь силу»,— ось як сказав Старому Ведмедю Кворин, але він помер, так і не дізнавшись ні що це, ні чи знайшов це вже Манс Рейдер під час своїх розкопок.

Уздовж річки, серед возів, підвід і саней, тягнулися багаття. Чимало дикунів поставили намети зі шкур, хутра і повсті. Інші знайшли собі прихисток за камінням під грубими дашками або ж полягали спати просто під возами. Біля одного з багать Джон побачив чоловіка, який загартовував на вогні гостряки довгих дерев'яних списів, а тоді скидав їх на купу. Деінде двоє бородатих юнаків у дубленій шкірі билися на дрючках, наскакуючи один на одного через полум'я, і бурчали, якщо отримували влучний удар. Поблизу колом сиділа дюжина жінок, оперюючи стріли.

«Стріли на моїх братів,— подумав Джон.— Стріли на батькових підданих, на людей з Вічнозиму, Пуццанського Насипу й Останнього Вогнища. Стріли на Північ».

Але бачив він не тільки підготовку до війни. Бачив він також і жіночі танці, чув і плач немовляти, перед Джоновим гароном пробіг хлопчак, цілком закутаний у хутро й задиханий від гри. Вільно блукали собі вівці й кози, а воли топталися на узбережжі в пошуках

трави. З одного багаття тягнуло смаженою бараниною, а над іншим Джон побачив вепра, якого обертали на дерев'яному рожні.

На галявині, оточеній високими соснами-солдатами, Тарарах стрибнув з коня.

— Станемо табором тут,— мовив він до Леніла, Рагвіли й решти.
— Нагодуйте коней, тоді собак, а тоді й самі поїсте. Ігритто, Довгосписе, ведіть ворона — нехай Манс на нього гляне. А випатраємо його ми пізніше.

Решту шляху здолали пішки, проминаючи ще і ще багаття й намети, а Привид навідав на п'яти. Джон у житті не бачив стільки дикунів. Цікаво, думав він, чи взагалі хто стільки їх бачив. «Табір тягнеться нескінченно,— міркував він,— але більше це схоже на сотню таборів, ніж на один, і всі ці табори один за одного вразливіші». Розтягнувшись на довгі милі, дикуни не поставили серйозного захисту — не мали вони ні ровів, ні частоколу, тільки невеличкі загони пластунів об'їжджали периметр. Кожен гурт, клан чи селище просто стали собі, де захтіли, тільки-но побачили, що інші зупиняються, або ж нагледіли собі вигідне місце. «Вільний народ». Якщо Джонови брати заскочать їх у такому безладі, чимало представників цього народу заплатять за цю волю кров'ю свого життя. Їхня чисельність проти дисципліни Нічної варти, а в бою дисципліна побиває в дев'ятох випадках з десятих, як одного разу сказав йому батько.

Королівський намет сплутати було неможливо. Він був утричі більший за всі, які бачив Джон, а ще зсередини линула музика. Як і чимало менших наметів, цей був змайстрований зі зшитих хутр, тільки в Манса Рейдера хутра ці були білі й кошлаті — шкури снігового ведмедя. Гострий дах увінчували здоровезні роги велетенського лося з тих, які колись, у часи перших людей, вільно мандрували Сімома Королівствами.

Принаймні тут знайшлися оборонці: двоє чатових біля входу в намет, які, в одній руці тримаючи щит, спиралися на довгі списи. Побачивши Привида, один з них наставив гостряк списа й мовив:

— Звір лишається знадвору.

— Привиде, сидіти,— скомандував Джон. Деривок сів.

— Довгосписе, наглядай за звіром,— Тарарах відігнув запинало намету й жестом запросив Джона з Ігриттою всередину.

У наметі було жарко й задимлено. По чотирьох кутках стояли кошики запаленого торфу, наповнюючи повітря тьмяним червонуватим світлом. Земля тут теж була встелена шкурами. Стоячи тут у чорному, очікуючи на милість перекинчика, який називався королем-за-Стіною, Джон почувався неймовірно самотнім. Коли очі його призвичаїлися до димних червонуватих сутінок, він роздивився шістьох людей; ніхто з них не звертав на нього уваги. Темночубий юнак пив із симпатичною білявкою мед з одного рогу. Над жаровнею стояла вагітна жінка, смажачи пару курчат, а сивий чоловік у подертому чорно-червоному плащі сидів, схрестивши ноги, на подушці, граючи на лютні та співаючи:

*У дорнянина жінка як сонце ясна
І цілує вона, як весна,
Але криця в дорнянина чорна й міцна
І цілує смертельно вона.*

Джон знав цю пісню, хоча дивно було чути її тут, у потертому шкуратяному наметі за Стіною, за десять тисяч льє від червоних гір і теплих вітрів Дорну.

Тарарах, чекаючи на закінчення пісні, скинув свій пожевкли і і шолом. Під обладунками з кістя та шкіри він виявився невеличким чоловіком, та й обличчя під велетовим черепом теж було звичайнісіньке — з роздвоєним підборіддям, ріденькими вусами й землистими запалими щоками. Очі він мав близько посаджені, брови зрослися на перенісці, а обабіч темного мису волосся на чолі світилися залисинами.

*У дорнянина жінка в купелі співа
Свої ніжні, як персик, слова,
Але шабля в дорнянина гостра й крива,
І жалить вона, мов кропива.*

Поряд з жаровнею на стільчику сидів опецькуватий, зате неймовірно широкий у плечах чолов'яга і їв з рожна курча. По підборіддю в нього скрапував гарячий смалець просто в білосніжну

бороду, але він усе одно щасливо усміхався. На дебелих руках красувалися широкі золоті браслети з вигравіюваними рунами, а вдягнений він був у важку чорну кольчугу, яку можна було тільки зняти з мертвого розвідника. За кілька футів од нього хмурився над картою вищий і тонший чоловік у шкірянці, обшитій бронзовими пластинами; за спиною в нього в шкіряних піхвах висів великий дворучний меч. Чоловік був стрункий як спис, жилавий, гладенько поголений, лисий, з прямим виразним носом і глибоко посадженими сірими очима. Можна було б навіть назвати його вродливим, якби не вуха: десь він позбувся обох — чи то мороз постарався, чи то ворожий ніж — сказати напевне Джон не міг. Через їхню відсутність голова здавалася вузькою і загостреною.

І білобородий, і лисий безпомилково були вояками — Джон зрозумів це з першого погляду. «Ці двоє набагато небезпечніші за Тарараха». Цікаво, думав він, хто з двох — Манс Рейдер?

*Як лежав на землі він у чорній імлі,
На вустах цвів кривавиці слід,
Заспівали над ним побратими жалі,
Але він розсміявся до сліз:*

*«Побратими мої, я відходжу у нав —
Юж дорнянин життя одібрав,
Та це байдуже: ляжемо всі серед трав,
Я ж дорнянина жінку пізнав!»*

Коли затихли останні ноти «Жінки дорнянина», безвухий лисань відірвався від карти й люто нахмурився до Тарараха й Ігритти — і до Джона, який стояв між ними.

— Це що таке? — поцікавився він. — Ворон?

— Чорний байструк, який випатрав Орелла, — мовив Тарарах, — а ще він — клятий варг.

— Ви мали всіх їх повбивати.

— Цей перейшов на наш бік, — пояснила Ігритта. — Власноруч зарубав Кворина Піврукого.

— Оцей хлопчисько? — безвухий розлютився на таку новину.— Піврукий мав дістатися мені! Ім'я в тебе є, вороне?

— Джон Сноу, ваша світлосте.

Цікаво, думав він, чи не чекають від нього, щоб він і коліно прихилив?

— «Ваша світлосте»? — безвухий поглянув на білобородого здорованя.— Бачиш. За короля мене має.

Бородань так розреготався, аж шматочки курки полетіли навсібіч. Тоді зворотом велетенської долоні витер з рота смалець.

— Сліпий хлопчина, певно. Хто ж це чував про безвухого короля? Та в нього корона спаде просто на шию! Ха! — вищирився він до Джона, витираючи пальці об штани.— Стули дзьоба, вороне. І розвернися — тоді, може, і знайдеш того, кого шукаєш.

Джон розвернувся.

Співець звівся на ноги.

— Я — Манс Рейдер,— представився він, відкладаючи лютню.— А ти — байстрик Неда Старка, Сноу Вічнозимський.

Вражений Джон на мить застиг, утративши мову, аж нарешті, трішки оговтавшись, промимрив:

— Звідки... звідки ви знаєте...

— Про це пізніше,— сказав Манс Рейдер.— Сподобалася тобі пісня, хлопче?

— Так. Я вже чув її.

— *Та це байдуже: ляжемо всі серед трав,*— легковажно проспівав король-за-Стіною,— *я ж дорнянина жінку пізнав...* Скажи-но, правду мовить кістяний лорд? Ти зарубав мого давнього друга Піврукого?

— Так.

«Хоча його заслуги в цьому більше, ніж моєї».

— Ніколи більше Тінява вежа не буде такою застрашливою,— з сумом у голосі зронив король.— Кворин був моїм ворогом. Та колись давно — моїм братом. Отож... мені слід тобі дякувати за те, що вбив його, Джоне Сноу? Чи проклинати тебе? — він глузливо посміхнувся.

Король-за-Стіною геть не схожий був на короля — не схожий навіть на дикуна. Він був середній на зріст, стрункий, з гострими рисами обличчя, з проникливими карими очима й довгим каштановим волоссям, яке здебільшого вже посивіло. Вбирався він у вовну та

шкіру, а єдиною деталлю туалету, вартою уваги, був пошарпаний чорний плащ, довгі проріхи на якому були залатані побляклим червоним шовком.

— Вам слід дякувати мені за те, що вбив вашого ворога,— нарешті сказав Джон,— і проклинати мене за те, що вбив вашого друга.

— Ха! — розреготався білобородий.— Гарно сказано!

— Згода,— Манс Рейдер поманив Джона ближче.— Якщо ти збираєшся до нас приєднатися, варто з нами познайомитися. Чоловік, якого ти прийняв за мене, це Стир, магнар Тенійський. «Магнар» означає «лорд» давньою мовою.

Безвухий холодно глянув на Джона, а Манс обернувся до білобородого.

— Наш лютий пожирач курчат — це мій вірний Тормунд. Жінка... Тут Тормунд звівся на ноги.

— Стривай. Титул Стира ти назвав, назви і мій.

— Як зволиш,— розсміявся Манс Рейдер. Джоне Сноу, перед тобою — Тормунд Велетозгуб, балаклій, сурмач і льодоруб, який ще називається Тормунд Грім-кулак, ведмедицям чоловік, медовий король червоноградський, співрозмовник богів і батько полчищ.

— Отак більше на мене схоже,— мовив Тормунд.— Приємно познайомитися, Джоне. Люблю варгів, до речі, а от Старків не люблю.

— Добра жінка біля жаровні,— провадив Манс Рейдер,— це Далла.

Вагітна сором'язливо всміхнулася.

— Стався до неї як до королеви, бо вона носить мою дитину,— сказав Манс і обернувся до останніх двох.— Ця красуня — її сестра Вал. А юний Ярл поряд з нею — її останній пестун.

— Нічий я не пестун,— кинув Ярл, чорночубий і лютий.

— Чого ж Вал тебе так пестить? — пирхнув білобородий Тормунд.— Чи ти досі не помітив, хлопче?

— Ось ти нас і знаєш, Джоне Сноу,— сказав Манс Рейдер.— Короля-за-Стіною з його двором, який уже він є. А тепер, гадаю, слід послухати і тебе. Звідки ти сюди прибився?

— З Вічнозиму,— мовив Джон,— через Чорний замок.

— І що привело тебе на Молочноводу, так далеко від домашнього вогнища? — Манс, не чекаючи на відповідь, зразу глянув на Тарараха.

— Скільки їх було?

— П'ятеро. Троє мертві, хлопець тут. Ще один пішов у гори, куди конем не проїдеш.

Рейдер знову перевів очі на Джона.

— Вас було тільки п'ятеро? Чи десь іще підкрадаються брати?

— Нас було четверо і Піврукий. Кворин був вартий двадцятьох.

На це король-за-Стіною посміхнувся.

— Дехто так гадав. Але... хлопчак з Чорного замку з розвідниками з Тінявої вежі? Як це так?

Джон уже пригодував брехню.

— Лорд-командувач відіслав мене до Піврукого для гартування, от він і взяв мене на розвідку.

— На розвідку, кажеш...— нахмурився магнар Стир.— І для чого воронам розвідувати Скімливий перевал?

— Усі селища спорожніли,— сказав щиру правду Джон.— Так наче вільний народ просто зник.

— Зник, ага,— зронив Манс Рейдер.— І не тільки вільний народ. Хто повідомив вам, де ми, Джоне Сноу?

— Якщо не Крастер,— пирхнув Тормунд,— то я — сором'язлива дівка. Казав я тобі, Мансе, ту потвору слід на голову вкоротити.

Король роздратовано глянув на старого.

— Тормунде, іноді думай, перш ніж говорити. Я сам знаю, що це був Крастер. А Джона я запитав, щоб побачити, чи скаже він правду.

— Ха! — сплюнув Тормунд.— Попавсь я! — широко посміхнувся він до Джона.— Бачиш, хлопче, чому він — король, а я — ні. Я його можу перепити, перебороти й переспівати, і людей у мене втричі більше, але Манс — хитромудрий. З нього росли ворона, розумієш, а ворон — підступний птах.

— Хочу побалакати з хлопцем наодинці, кістяний лорде,— мовив Рейдер до Тарараха.— Залиште нас усі.

— Що, і я теж? — спитав Тормунд.

— А ти — особливо,— сказав Манс.

— Я не їм у вітальні, де мені не раді,— Тормунд звівся на ноги.— Ми з курочками забираємося.

Він хапнув ще одне курча з жаровні, запхав його в кишеню, вшиту в підкладку його плаща, зронив «Ха!» й вийшов, оближуючи пальці. Решта всі рушили за ним, окрім жінки на ім'я Далла.

— Сідай, якщо хочеш,— мовив Рейдер, коли вони вийшли.— Голодний? Тормунд он лишив нам двох курчат.

— Залюбки поїм, ваша світлосте. Дякую вам.

— «Ваша світлосте»? — посміхнувся король.— Таке звертання нечасто почуєш з вуст вільного народу. Для більшості я просто Манс, для декого — «той самий Манс». Вип'єш ріг меду?

— Залюбки,— сказав Джон.

Король сам налив меду, поки Далла порізала підсмажених до хрусткої шкуринки курчат і подала кожному з чоловіків по половинці. Стягнувши рукавиці, Джон заходився їсти просто руками, обсмоктуючи з кісток м'ясо.

— Тормунд правду казав,— мовив Манс Рейдер, розламуючи навпіл буханець хліба.— Чорний ворон — підступний птах, так і є... га я сам був вороном, коли ти був завбільшки з малюка в Даллиному животі, Джоне Сноу. Тож не грайся в підступні ігри зі мною.

— Як скажете, ваш... Мансе.

— «Ваш Манс»! — розсміявся король.— А чом би й ні? Я тобі обіцяв розповісти, звідки я знав, хто ти. Ти ще не здогадався?

Джон похитав головою.

— Може, Тарарах вам звісточку вислав?

— На крилах? У нас немає учених круків. Ні, я впізнав твоє обличчя. Я його вже бачив. Двічі.

Спершу це здалося безглуздим, та коли Джон прокрутив це в голові, його осінило.

— Коли ви були братом Нічної варти...

— Дуже добре! Так, тоді вперше. Ти був ще зовсім хлопчик, а я — в чорному, один з дюжини верхівців у ескорті старого лорда-командувача Коргайла, який приїздив до твого батька у Вічнозим. Я саме патрулював мур у дворі, коли побачив тебе з братом Робом. Уночі падав сніг, і ви двоє скачали височенну кулю над брамою і чекали, коли хтось прохідитиме під вами.

— Я пригадую,— здивовано засміявся Джон. Молодий чорний брат на мурі, так...— Ви обіцяли нікому не розповідати.

— І дотримав обітницю. Принаймні цю.

— Я скинув сніг на Товстуна Тома. Він з батькових гвардійців був найповільніший...— (Потім Том довго ганявся за хлопцями у дворі,

поки всі троє не розчервонілися, як осінні яблука).— Але ви сказали, що бачили мене двічі. Коли ж удруге?

— Коли у Вічнозим приїздив король Роберт, щоб оголосити твого батька правицею,— легковажно мовив король-за-Стіною.

Джонови очі недовірливо розширилися.

— Не може бути!

— Може. Коли твій батько дізнався, що їде король, він сповістив свого брата Бенджена на Стіні, щоб той приїздив на учту. Ти навіть не уявляєш, скільки ведеться торгівлі між чорними братами й вільним народом, тож дуже швидко звістка досягла і моїх вух. Такий рідкісний шанс — я не міг опиратися спокусі! Твій дядько мене з обличчя не знав, тож тут я не боявся, та й не остерігався, що твій батько пригадає юного ворона, з яким коротко познайомився багато років тому. А я хотів побачити того Роберта на власні очі, як король короля, а ще — оцінити твого дядька Бенджена. На той час він уже був головним розвідником — згуба для всіх моїх людей! Отож я осідлав найпрудкішого коня й поїхав.

— Але,— заперечив Джон,— Стіна...

— Стіна може зупини військо, але не одну людину. Я взяв лютню й мішок срібла, подолав кригу поблизу Довгого Кургану, перейшов пішки кілька льє на південь від Новодару, а там купив коня. Загалом я рухався набагато швидше за Роберта, який подорожував у велетенській громіздкій кареті, щоб королеві було зручно. За день їзди на південь від Вічнозиму я прибився до нього. Вільні вершники й лицарі-бурлаки завжди приєднуються до королівських кортежів — у надії стати на службу до короля, а мене з лютнею прийняли зразу,— розсміявся він. — Та я знаю всі сороміцькі пісні, які тільки хтось колись співав на північ і на південь од Стіни! От і все. Того вечора, коли твій батько гостив Роберта, я сидів у глибині зали серед вільних вершників, слухаючи Орланда Старгородського, який, награвши собі на арфі, співав про мертвих королів на дні морському. Я скуштував меду-м'яса у твого батька, поглянув на Царевбивцю й на Куця... а ще запримітив дітей лорда Едарда й вовченят, які за ними хвостом бігали.

— Баїл Бард,— мовив Джон, пригадуючи легенду, яку оповіла йому Ігритта на Льодоіклах тої ночі, коли він мало не вбив її.

— Якби ж то! Не заперечу, що Баїлові звитяги надихали мене... але, наскільки пам'ятаю, жодну з твоїх сестер я не викрадав. Баїл сам

писав пісні й сам проживав їх. А я просто співаю пісні, складені кращими за мене. Ще меду?

— Ні,— озвався Джон.— Якби вас викрили... схопили...

— Твій батько відрубав би мені голову,— знизав плечима король.
— Хоча, коли я сидів за його стільницею, мене захищало гостеправо. Закони гостинності давні, як перші люди, й священні, як серце-дерево,
— він вказав на стільницю, яка їх розділяла, на розламаний хліб і курячі кістки.— Тут ти — мій гість і можеш не боятися кривди з мого боку... принаймні сьогодні. Тому скажи мені правду, Джоне Сноу. Ти боягуз, який перекинувся на другий бік зі страху, чи опинився в моєму наметі з іншої причини?

Хай його і захищає гостеправо, Джон Сноу усвідомлював, що ступив на тонкий лід. Один хибний крок — і він може провалитись у воду таку холодну, що серце зупиниться. «Зважуй кожне слово, перш ніж вимовити»,— сказав він собі. Тоді зробив великий ковток меду, щоб виграти трохи часу. Нарешті, відставивши ріг, він мовив:

— Скажіть мені, чому перекинулися на другий бік ви, і я скажу, чому це зробив я.

Манс Рейдер посміхнувся, як і сподівався Джон. Очевидно було, що король обожноє слухати власний голос.

— Ти, без сумніву, чув перекази про моє дезертирство.

— Одні кажуть, це через корону. Інші — через жінку. Ще інші — що у вас у жилах біжить дикунська кров.

— Дикунська кров — це кров перших людей, така сама кров біжить і в жилах Старків. Що ж до корони, де ти її бачиш?

— Я бачу жінку,— Джон глипнув на Даллу.

Манс, узявши її за руку, підтягнув до себе.

— На міледі немає провини. З нею я познайомився, коли вертався з замку твого батька. Піврукий був витесаний зі старого дуба, але я зроблений з плоті та крові, я легко піддаюся жіночим чарам... як і три чверті вояків Варти. Є серед них такі, що й досі ходять у чорному, а жінок мають удесятеро більше, ніж оцей бідолашний король. Тому — друга спроба, Джоне Сноу.

Джон якусь мить поміркував.

— Піврукий казав, що ви були залюблені в дикунську музику.

— Був. І є. Це вже ближче, так. Але й тут не в ціль,— Манс Рейдер підвівся, розстебнув застібку, яка тримала плащ, і скинув його

на лавку.— Ось справжня причина.

— Плащ?

— Чорний вовняний плащ побратима Нічної варти,— сказав король-за-Стіною.— Одного дня ми ходили на розвідку й уполювали гарного великого лося. Ми саме його білували, коли запах крові виманив з лігва тінь-кота. Я його відігнав, та він устиг подерти мій плащ на пасма. Бачиш? Отут, отут і отут? — він хихикнув.— Він мені ще руку та спину подер, з мене кров цебеніла гірше, ніж із лося. Брати боялися, що не довезуть мене до мейстра Маліна в Тіняву вежу, тому віднесли мене у селище дикунів, де одна знахарка була відомою цілителькою. Але, як виявилось, вона вже померла, зате мене прийняла її дочка. Промила мені рани, позашивала, давала мені вівсянку й відвари, поки я знов не зміг сісти на коня. А ще вона залатала проріхи на моєму плащі черленим ашайським шовком, який її бабуся врятувала з розбитого кога, що його викинуло на Замерзле узбережжя. Це був її найдорожчий скарб — і вона подарувала його мені,— Манс накинув плащ назад собі на плечі.— Але в Тінявій вежі мені видали новий вовняний плащ із запасів, чорний з чорним, облямований чорним, щоб пасував до моїх чорних бриджив і чорних чобіт, мого чорного камзолу й чорної кольчуги. Не було на новому плащі ні потертостей, ні дірок, ні проріх... а головне, не було червоного. Вояки Нічної варти вбираються в чорне, суворо нагадав мені сер Деніс Малістер, так наче я забув. А мій старий плащ тепер хіба що спалити, сказав він.

Наступного ранку я поїхав... туди, де цілунок — не злочин і де чоловік може носити плащ, який схоче,— він заклацнув застібку та знову сів.— А ти, Джоне Сноу?

Джон зробив ще один ковток. Тільки в одну версію цей чоловік може повірити.

— Ви кажете, що були у Вічнозимі того вечора, коли мій батько гостив короля Роберта.

— Кажу, бо так і було.

— Тоді ви нас усіх бачили. Королевича Джофрі й королевича Томена, королівну Мірселлу, моїх братів Роба, Брана й Рикона, моїх сестер Арію і Сансу. Ви бачили, як вони йшли центральним проходом, і на них були звернені всі погляди, а тоді вони сіли за стіл поряд з помостом, на якому всадовили короля з королевою.

— Я пам'ятаю.

— А ви пам'ятаєте, де всадовили мене, Мансе? — він гойднувся вперед.— Бачили, куди відіслали байстрюка?

Довгу мить Манс Рейдер вдивлявся Джону в обличчя.

— Думаю, слід підшукати тобі нового плаща,— нарешті мовив король, простягаючи руку.

Данерис

Над спокійною синьою водою линув мірний туркіт барабанів і тихий шурхіт галерних весел. Великий ког тягнувся, порипуючи, в кільватері галер, на туго напнутих товстих канатах. Вітрила «Балеріона» жалюгідно обвисли на щоглах. Та все одно, стоячи на півбаку та спостерігаючи за драконами, які ганялися одне за одним у безхмарному блакитному небі, Данерис Таргарієн почувалася щасливою як ніколи.

Дотраки кличуть море «отруйною водою», не довіряючи рідині, якої не можуть пити коні. Того дня, коли три кораблі знялися з якоря в Карті, можна було подумати, що вони плывуть не в Пентос, а в пекло. Юні й хоробрі кровні вершники білими розширеними очима витріщалися на берег, який малів і малів; усі троє один перед одним намагалися не показувати страху, а служниці Іррі та Джикі відчайдушно вчепились у поруччя та від кожного поштовху хвиль блювали через борт. Решта ж невеличкого халасару Дані сиділа під палубою, віддаючи перевагу схарапудженим коням перед жахливим нескінченним світом навколо кораблів. Коли ж на шостий день подорожі налетів наглий шквал, Дані чула крізь люки, як хвицаються й іржуть коні та як вершники моляться тонкими тремтливими голосами щоразу, коли «Балеріон» стрибав на хвилі чи гойдався.

Та жоден шквал не міг налякати Дані. Данерис Штормороджена — ось як її прозивали, бо вона з ревом увірвалась у світ у далекому Драконстоні, коли надворі вирував найбільший шторм на пам'яті Вестеросу — шторм такий лютий, що скидав химер з мурів замку й розтрощив на тріски батьків флот.

У вузькому морі штормило часто, а Дані ще дівчинкою перетинала його півсотні разів, коли тікала з одного вільного міста в інше, на півкроку випереджаючи Узурпаторових найманців. Вона любила море. Їй подобався гострий солоний запах у повітрі, безмір обрію, обмеженого тільки склепінням лазурового неба над головою. Від цього вона почувалася маленькою — і водночас вільною. Їй подобалися дельфіни, які іноді пливли за «Балеріоном», розтинаючи воду, як срібні списи, подобались і летючі рибки, яких вона помічала тут і там. Їй навіть подобалися матроси з усіма їхніми піснями та притчами. Одного разу дорогою до Браавоса, спостерігаючи, як команда намагається опустити величезне зелене вітрило на початку шторму, вона була навіть подумала, як би гарно стати морячкою. Та коли вона сказала це братові, Вісерис так накрутив їй коси, що вона аж заплакала. «Ти — кров од крові дракона,— верещав він на неї.— Дракона, а не якоїсь смердючої риби».

«Дурень він був — і в цьому, і багато в чому ще»,— подумала Дані. Якби він був мудріший, то це він би зараз плив на захід, щоб посісти трон, належний йому по праву. Вісерис був дурний і лихий, вона це вже зрозуміла, та все одно іноді скучала за ним. Не за тим жорстоким слабаком, на якого він перетворився під кінець, але за братиком, який іноді дозволяв їй залізти до нього в ліжко, за хлопчиком, який переказував їй легенди Сімох Королівств і розповідав, як добре заживуть вони, коли він нарешті поверне собі корону...

Поруч з Дані з'явився шкіпер.

— Хотів би я, щоб цей «Балеріон» навчився ширяти, як його тезко колись, ваша світлосте,— мовив він валерійським суржиком, присмаченим пентоським акцентом.— Тоді б нам не довелося ні веслувати, ні буксирувати, ні вимолювати вітру.

— Атож, капітане,— відповіла Дані з усмішкою, рада, що завоювала його прихильність. Шкіпер, як і його господар магістр Ілрію Мопатис, був старим пентосянином і хвилювався як дівиця через те, що на облавку в нього — три дракони. На той раз, якщо спалахне полум'я, на планширі й досі висіло півсотні відер морської води. Спершу Гролео хотів посадити драконів у клітки, й Дані погодилася, щоб втишити його страхи, але в клітках дракони так мучилися, що дуже швидко Дані передумала й наполягла, щоб їх випустили.

Та зараз цьому радів навіть шкіпер Гролео. Так, спалахнула невеличка пожежа, яку вдалося швидко загасити, зате на «Балеріоні» раптом значно поменшало щурів порівняно з часами, коли корабель називався «Садулеон». А команда, попервах зацікавлена не менше, ніж перелякана, згодом почала яро пишатися «своїми» драконами. Всі моряки, від шкіпера до кухарчука, страшенно любили дивитися, як вони літають... а Дані — більше за всіх.

«Вони — мої дітки,— казала собі Дані,— а якщо мейгі правду казала, то інших дітей я вже ніколи не матиму».

У Вісеріона луска була кольору свіжих вершків, а роги, кісточки на крилах і гребінь на спині — золоті, й виблискували вони ясно, як метал на сонці. Рейгал же був зроблений з літньої зелені й осінньої бронзи. Вони широкими колами кружляли над кораблями, піднімаючись вище й вище, силкуючись злетіти один понад одним.

Дані вже вивчила, що дракони більш за все люблять нападати згори. Якщо один опинявся поміж братом і сонцем, то складав крила і з вереском падав униз, і тоді обидва котилися з неба сплетеним лускатим клубком, клацаючи зубами та б'ючи хвостами. Коли вони зробили так уперше, Дані злякалася, що вони зараз повбивають одне одного, але це була просто гра. Щойно вони падали у воду, як миттю розпліталися та злітали, з криком і сичанням, і солоня вода парою здіймалася від крил, які чіплялися за повітря.

Дрогон теж десь літав, тільки видно його не було: він полює — за кілька миль попереду чи позаду.

Він завжди голодний, її Дрогон. Голодний, і він швидко росте. «Ще рік, може, два — і дракони підростуть так, що на них можна буде сісти верхи. Тоді не потрібні мені будуть кораблі, щоб перетнути велике солоне море».

Але цей час іще не прийшов. Рейгал з Вісеріоном були завбільшки з маленьких собак, Дрогон — трошки крупніший, але будь-який собака важить більше: дракони ж бо — самі крила, шиї і хвости, тож важать набагато менше, ніж здається на вигляд. Отож Данерис доводиться покладатися на дерево, вітер і парусину, щоб дістатися додому.

Поки що дерево й парусила добре їй прислужилися, а от непостійний вітер виявився зрадником. Шість днів і шість ночей стояв штиль, і вже пішов сьомий день, а нема й натяку на вітерець, що напнув би вітрила. На щастя, двоє з трьох кораблів, які прислав по

Дані магістр Ілірію, виявилися торговими галерами на двісті весел кожна, й мали вони команди міцноруких веслярів. А от великий ког «Балеріон» — то зовсім інша пісня: громіздка широкопалубна свиня, а не корабель, з велетенським трюмом і здоровезними вітрилами, однак цілком безпорадний за штилю. «Вагар» і «Мераксіс» кинули кінці, щоб тягнути його на буксирі, але просувалися через це болісно-повільно. Всі три-бо кораблі були натоптані людьми й вантажем.

— Щось я Дрогона не бачу,— мовив сер Джора Мормонт, приєднуючись до Дані на півбаку.— Знову загубився?

— Це ми загубилися, сер. Дрогону не до шмиги отак плентатися — не більше, ніж мені.

Сміливіший за інших двох, чорний дракон перший спробував злетіти над водою, перший перелетів з корабля на корабель, перший загубився в хмарах... і перший уполював здобич. Не встигла летюча рибка вискочити з води, як він стрельнув у неї полум'ям, схопив і проковтнув.

— Цікаво, який він виросте? — зронила Дані.— Ви не знаєте?

— У Сімох Королівствах ходять перекази про драконів, які виростили такими здоровезними, що вихоплювали з моря велетенських кракенів.

— Поглянути б на таке диво! — засміялася Дані.

— Та це казки, халесі,— мовив лицар-вигнанець.— Люди переповідають і про старих мудрих драконів, що живуть по тисячі років.

— Ну, а скільки живе дракон? — вона глянула вгору на Вісеріона, який з неба пірнув униз до корабля, повільно б'ючи крилами й розмаюючи обвислі вітрила.

Сер Джора знизав плечима.

— Загалом природна тривалість життя дракона така сама, як і в людини, принаймні так співається в піснях... але в Сімох Королівствах найкраще відомі були дракони дому Таргарієнів. Їх ростили для війни, отож і гинули вони на війні. Убити дракона нелегко, але можливо.

Зброєносець Білобородий, який стояв біля носової прикраси, однією рукою стискаючи свій довгий ціпок з твердого дерева, озирнувся до них і мовив:

— Балеріон на прізвисько Чорних Жах мав уже двісті років, коли помер за правління Джейгейрса Миротворця. А великий був такий,

що міг цілого тура заковтнути. Дракони так і не припиняють рости, ваша світлосте, якщо мають харч і свободу.

Звали чоловіка Аристан, але Дужий Бельвас дав йому прізвисько Білобородий за сиві бакенбарди, тож тепер майже всі його так і кликали. Він був вищий за сера Джору, хай і не такий м'язистий, очі мав блакитні, а бороду білу як сніг і м'яку як шовк.

— Свободу? — зацікавлено перепитала Дані.— Про що це ви?

— На Королівському Причалі ваші пращури звели для своїх драконів велетенський замок-баню. Драконяче Лігво, ось як він зветься. Розташований на верхівці Рейнісиного пагорба, зараз він лежить у руїнах. Саме там за старих часів мешкали дракони, у цій печері з такими широкими залізними брамами, що крізь них може проїхати шерогою тридцять вершників. Та все одно люди зауважили, що жоден дракон з цього лігва не досяг розмірів своїх предків. Мейстри кажуть, це все через оті стіни навколо й баню над головою.

— Якби стіни впливали на розмір, усі селяни були би крихітні, а королі виростили на велетнів,— сказав сер Джора.— А мені стрічалися здоровані, народжені в халупах, і карлики, які мешкали в палацах.

— Люди — це люди,— озвався Білобородий,— а дракони — це дракони.

— Яка глибока думка! — зневажливо пирхнув сер Джора. Лицарю-вигнанцю не подобався старий, і він цього не приховував від самого початку.— Що взагалі вам відомо про драконів?

— Небагато, це правда. Однак я служив на Королівському Причалі ще за тих часів, коли на Залізному троні сидів король Ейрис, і ходив попід драконячими головами, які поглядали на людей зі стін у його тронній залі.

— Вісерис розповідав про ці голови,— мовила Дані.— Узурпатор зняв їх і сховав. Не міг витримати їхніх поглядів, коли сидів на краденому троні...— Дані поманила Білобородого ближче.— А ви не стрічалися з моїм царственим батьком?

Король Ейрис II помер ще до народження дочки.

— Мав таку честь, ваша світлосте.

— Він був добрий і лагідний?

Білобородий силкувався приховати почуття, але вони ясно читалися на його обличчі.

— Його світлість був... часто люб'язний.

— Часто? — посміхнулася Дані.— Але не завжди?

— До тих, кого вважав за ворогів, він бував досить різкий.

— Мудра людина ніколи не робитиме ворога з короля,— сказала Дані.— А мого брата Рейгара ви також знали?

— Кажуть, ніхто й ніколи по-справжньому не знав королевича Рейгара. Я мав честь бачити його на турнірі, а ще неодноразово слухав, як він грає на своїй злострунній лірі.

— Як і тисячі інших на якому-небудь святі врожаю,— пирхнув сер Джора.— Далі ви скажете, що були в нього зброєносцем.

— Такого я не кажу, сер. Зброєносцем королевича Рейгара був Майлз Мутон, а після нього — Ричард Лонмут. Коли вони здобули свої остроги, він власноруч висвятив їх у лицарі, й вони лишалися його близькими товаришами. Ще королевич любив юного лорда Конінтона, та найдавнішим його другом був Артур Дейн.

— Ранковий Меч! — захоплено вигукнула Дані.— Вісерис розповідав про його дивовижний білий клинок. Казав, сер Артур був єдиним у королівстві лицарем, рівним нашому братові.

Білобородий схилив голову.

— Не мені ставити під сумнів слова королевича Вісериса.

— Короля,— виправила Дані.— Він був королем, хай і не правив ніколи. Вісерис Третій. Але що ви мали на увазі? — поцікавилася вона, бо такої відповіді не очікувала.— Одного разу сер Джора назвав його останнім драконом. Рівних йому воїнів не було, ось чому його так назвали, правда ж?

— Ваша світлосте,— мовив Білобородий,— королевич Драконстону був могутнім воїном, але...

— Продовжуйте,— попросила вона.— Зі мною ви можете говорити вільно.

— Як зволите,— старий, насупившись, зіперся на свій твердий ціпок.— Воїн, якому немає рівних... гарні слова, ваша світлосте, та не виграти битви словами.

— А виграти списками,— різко кинув сер Джора.— А королевич Рейгар добре міг собі дати з ними раду.

— Так, сер, але... я бачив сотню турнірів, а воєн більше, ніж хотілося б, і знаю: хай який лицар дужий, меткий чи вмілий, йому знайдуться рівні. Він може виграти один турнір, а з другого вилетіти ще на початку. До поразки може призвести калюжа в траві чи страва,

яку ти з'їв напередодні. Зміна вітру може принести перемогу чи поразку,— він глянув на сера Джору.— Або ж стрічка, яку леді пов'яже тобі на руку.

Мормонт потемнів з обличчя.

— Стеж за словами, старий.

Аристан бачив, як сер Джора змагався в Ланіспорті, збагнула Дані, на тому турнірі, на якому здобув стрічку від леді. Цю леді він також здобув — Лінессу з дому Гайтаверів, свою другу дружину, високородну й прегарну... але вона зруйнувала його життя, а тоді покинула його, лишивши по собі гіркі спогади.

— Не сердьтеся, мій лицарю,— поклала Дані долоню Джорі на руку.— Аристан не хотів вас образити, я певна.

— Як скажете, халесі,— буркітливо озвався сер Джора.

Дані знов обернулася до зброєносця.

— Я мало знаю про Рейгара. Тільки те, що оповідав Вісерис, а він був маленьким хлопчиком, коли наш брат загинув. Який він був насправді?

Старий якусь мить поміркував.

— Здібний. Це найперше. Рішучий, рвійний, ретельний, цілеспрямований. Про нього є один переказ... але, без сумніву, сер Джора теж його знає.

— Я послухаю його від вас.

— Як зволите,— мовив Білобородий.— Змалечку королевич Драконстону був завзятим читакою. Читати навчився так рано, що люди казали: королева Рейла, коли була в тяжі, мабуть, книжок наковталась і свічок. Рейгару нецікаво було гратися з іншими дітьми. Мейстри були в захваті від його розуму, а от батькові лицарі кисло жартували, що на світ удруге з'явився Бейлор Благословенний. Та одного дня в сувоях королевич Рейгар вичитав щось таке, що змінило його докорінно. Ніхто не знає, що це могло бути, тільки раптом одного ранку хлопець з'явився у дворі, коли лицарі вбирались у крицю. Підійшов до сера Віллема Дарі, військового інструктора, й мовив: «Мені потрібен меч і лати. Схоже, я мушу стати воїном».

— І він став! — захоплено вигукнула Дані.

— Щира правда,— уклонився Білобородий.— Перепрошую, міледі. До речі про воїнів: бачу, що Дужий Бельвас уже встав. Мушу обслужити його.

Дані глянула на корму. Євнух саме вилазив крізь люк посередині судна — дуже спритно, попри свої розміри. Бельвас був приземкуватий, але широкоплечий, з усіма м'язами й салом важив добрі шість пудів, а його велетенське смагляве черево навхрест перетинали старі білі шрами. Вдягнений він був у мішкуваті штани, жовтий шовковий пояс і абсурдно крихітну шкіряну жилетку, поцятковану залізними заклепками.

— Дужий Бельвас зголоднів! — прогуркотів він до всіх і ні до кого конкретно.— Білобородий! Принеси їсти Дужому Бельвасу!

— Можете йти,— мовила Дані до зброєносця. Той знову вклонився й пішов задовольняти потреби людини, якій служив.

Сер Джора проводжав його поглядом, хмурячи грубувато-відверте обличчя. Мормонт був рослявий і огрядний, з квадратною щелепою і м'язистими плечима. Зовсім не гарний, але щирішого друга в Дані ще не було.

— Краще вам не сприймати слова старого за чисту монету,— сказав він до неї, коли Білобородий уже не міг їх чути.

— Королева має вислухати всіх,— нагадала вона йому.— Можних і бідних, дужих і слабких, шляхетних і продажних. Один голос може і збрехати, але в багатьох завжди відшукається правда.

Це вона прочитала у книжці.

— То вислухайте мій голос, ваша світлосте,— сказав вигнанець.— Цей Аристан Білобородий нещирий. Він застарий як на зброєносця, та й розмовляє надто вишукано, щоб служити тому йолопу-євнуху.

Це і справді було дивно, не могла не визнати Дані. Дужий Бельвас колись був рабом, він ріс і тренувався в бійцівських кублах Міріна. Магістр Ілірію послав його захищати Дані, принаймні сам Бельвас так стверджує, а їй і справді потрібен захист. Узурпатор на своєму Залізному троні обіцяв землі й титул лорда тому, хто її вб'є. Одна спроба вже робилася — їй піднесли келих отруйного вина. Що ближче вона до Вестеросу, то вірогіднішою стає наступна спроба. У Карті ворожбит П'ят Прі підіслав до неї жалісливця, щоб помститися за Невмирущих, яких вона спалила в Палаці праху. Подейкують, ворожбити ніколи не забувають кривди, а жалісливці, якщо мають когось убити, доводять справу до кінця. Та й більшість дотраків тепер теж проти Дані. Колишні ко хала Дрого нині очолили власні халасари, і жоден з них не завагається напасти на її невеличкий гурт, аби

повбивати й поневолити вірних їй людей, а саму Дані силоміць завезти назад у Ваїс-Дотрак, де їй і місце серед зморщених старух дош-халіну. Вона сподівалася, що бодай Заро Зоан Даксос їй не ворог, але купець-картянин жадав тільки її драконів. А ще ж є Квейт з Тіні — ота дивна жінка в червоній лакованій масці зі своїми загадковими порадами. Вона теж ворог, чи просто небезпечний друг? Сказати напевне Дані не могла.

«Сер Джора врятував мене від отруйника, Аристан Білобородий — від мантикори. Мабуть, Дужий Бельвас врятує від когось наступного». Він був кремезний, мав руки дебелі, як молоді деревця, а величезний кривий арах такий гострий, що ним можна було б і голитися на той неймовірний випадок, якщо на євнухових гладеньких смаглявих щоках раптом проросте якась рослинність. Та водночас він був як дитина. До справжнього захисника він недотягує. «На щастя, в мене є сер Джора й мої кровні вершники. І мої дракони, не слід забувати». З часом дракони стануть для неї найгрізнішими оборонцями, як були для Ейгона Завойовника та його сестер триста років тому. В усьому світі лишилося тільки три живі дракони, і належать вони їй; чудесні, жахливі — й безцінні.

Вона саме міркувала, що сказати, коли відчула на шиї холодний подих, і на чоло їй упало пасмо сріблясто-золотого волосся. Над головою зарипіла й ворухнулася парусина, і раптом над «Балеріоном» полетів дужий крик.

— Вітер! — горланили матроси.— Вітер повернувся, вітер!

Дані глянула вгору — туди, де велетенські вітрила кога ляскали й надималися, а линви гуділи й напиналися й співали солодку пісню, за якою вже скучили за шість довгих днів. Шкіпер Гролео поквапився на корму, викрикуючи команди. По щоглах уже дерлися пентосяни, решта ж радісно улюлюкали. Навіть Дужий Бельвас, гучно ревнувши, пустився в танок.

— Боги милостиві! — вигукнула Дані.— Бачите, Джоро? Ми знову в дорозі.

— Так,— озвався той,— але куди, королево?

Вітер зі сходу віяв цілий день, спершу постійно, тоді дикими поривами. Сонце сіло в червоній заграві. «Я й досі за півсвіту від Вестеросу,— нагадала собі Дані,— але з кожною годиною наближаюся». Вона спробувала уявити, як почуватиметься, вперше

побачивши землю, правити якою була народжена. «Знаю, цей берег буде найчарівніший з усіх, що я бачила. Та й як може бути інакше?»

Але вночі, коли «Балеріон» нісся крізь темряву, а Дані, схрестивши ноги, сиділа на койці в капітанській каюті, годуючи драконів («Навіть на морі,— люб'язно запевнив її Гролео,— королевам надається перевага над капітанами»), пролунав різкий стукіт у двері.

Іррі спала біля койки (для трьох вона була завузька, й сьогодні прийшла черга Джикі ділити м'яку перину зі своєю халесі), але на стук служниця підвелася й пішла до дверей. Дані підтягнула покривало й захала собі попід пахви. Вона була гола — не очікувала візитерів у таку пізню годину.

— Заходьте,— сказала вона, побачивши за дверима сера Джору, який стояв під розгойданим ліхтарем.

Пригнувши голову, лицар-вигнанець увійшов.

— Ваша світлосте, перепрошую, що збудив.

— Я ще не спала, сер. Ходіть погляньте.

Узявши з миски в себе на колінах солоної свинини, вона показала її драконам. Усі троє втупились у шматок голодними очима. Рейгал розпростав зелені крила, збурюючи повітря, а Вісеріон водив шиєю, наче довгий білий змії, стежачи за рухом її руки.

— Дрогоне,— стиха зронила Дані,— *дракарис!*

І підкинула свинину в повітря.

Дрогон метнувся швидше за кобру. З пащі вихопилося полум'я — жовтогарячо-червоно-чорне, обсмаживши м'ясо просто в повітрі. Гострі чорні зуби клацнули, і тут Рейгал сіпнув головою, наче хотів висмикнути здобич з братових щелеп, але Дрогон ковтнув і вереснув, і меншому зеленому дракону лишалося тільки розчаровано сичати.

— Припини, Рейгале,— роздратовано сказала Дані, лягнувши його по голові.— Ти вже своє отримав. Не треба мені тут захланних драконів.

Вона усміхнулася до сера Джори.

— Більше не доводиться смажити їм м'ясо на жаровні.

— Бачу. «Дракарис»?

Усі троє драконів на це слово обернули голови, а Вісеріон випустив струмінь біло-золотого полум'я, яке змусило сера Джору квапливо відступити на крок. Дані хихикнула.

— Обережніше з цим словом, сер, бо ще бороду вам підпалять. Валерійською це означає «драконів вогонь». Я вибрала команду, яку навряд чи хтось може зронити випадково.

Мормонт кивнув.

— Ваша світлосте,— мовив він,— можна мені з вами перемовитися приватно?

— Звісно. Іррі, вийди ненадовго,— сказала вона, а тоді, поклавши руку на оголене плече Джикі, поторсала другу служницю.— Ти теж, люба. Серу Джорі треба зі мною поговорити.

— Так, халесі,— гола Джикі стрибнула з койки, позіхаючи; густі чорні коси були розпатлані. Швидко вдягнувшись, вона вийшла разом з Іррі, зачиняючи по собі двері.

Дані віддала драконам решту солонини — нехай погризуться за неї — і поплескала по перині, запрошуючи.

— Сідайте, добрий пане, і розповідайте, що вас непокоїть.

— Три речі,— сер Джора сів.— Дужий Бельвас. Цей Аристан Білобородий. Та Ілірію Мопатис, який їх послав.

«Знову?» Дані підтягнула покривало й перекинула один кінець собі через плече.

— І чому ж?

— Ворожбити в Карті провістили, що вам доведеться пережити три зради,— нагадав їй лицар-вигнанець, а Вісеріон з Рейгалом у цей час клацали зубами одне на одного й дряпалися.

— Одну за кров, другу за золото і третю за любов,— підхопила Дані, яка навряд чи це колись забуде.— Першою була Міррі Маз-Дуур.

— А це значить, що два зрадники ще лишаються... і тут з'являються ці двоє. Це непокоїть мене, так. Не забувайте, Роберт обіцяв титул лорда тому, хто вас уб'є.

Гойднувшись уперед, Дані смикнула Вісеріона за хвіст, відтягуючи від зеленого брата. Від цього руху покривало впало з грудей. Вона квапливо підхопила його і знов затулилася.

— Узурпатор помер,— сказала вона.

— Та на його місці править його син,— сер Джора звів погляд, зустрівшись із Дані темними очима.— Слухняний син сплачує батькові борги. Навіть кровні.

— Може, цей хлопчак Джофрі й справді зичить мені смерті... якщо пам'ятає про моє існування. Але який це має стосунок до

Бельваса й Аристана Білобородого? У старого навіть меча немає. Ви самі бачили.

— Ага. А ще я бачив, як вправно він орудує отим своїм ціпком. Пригадуєте, як він убив оту мантикору в Карті? Міг би й горло вам так само легко розтовкти.

— Міг би, але не зробив цього,— зауважила вона.— Убити мене збиралася саме жалюча мантикора. А він урятував мені життя.

— Халесі, а вам не спадало на думку, що Білобородий і Бельвас можуть бути у змові з найманим убивцею? Може, такий був план, щоб втертися до вас у довіру.

Вона так раптово розсміялася, що Дрогог засичав, а Вісеріон, ляпаючи крилами, злетів на сідало над ілюмінатором.

— План спрацював!

Та лицар-вигнанець навіть не усміхнувся.

— Усі ці кораблі належать Ілірію, капітани теж, матроси... і Дужий Бельвас із Білобородим — також його люди, не ваші.

— У минулому магістр Ілірію захищав мене. Бельвас каже, він плакав, дізнавшись, що мій брат загинув.

— Так,— сказав Мормонт,— та чи плакав він за Вісерисом — чи за тими планами, які мав на нього?

— Йому не доведеться змінювати планів. Магістр Ілірію — друг дому Таргарієнів, і він заможний...

— Заможним він не народився. А в тому світі, якого трохи побачив я, доброта не приносить багатства. Ворожбити казали, що друга зрада буде за золото. А що любить Ілірію Мопатис більше за золото?

— Свою шкуру.

У протилежному кутку кімнати нетерпляче крутився Дрогог, і з пащі йому вихоплювалася пара.

— Міррі Маз-Дуур зрадила мене. І за це я її спалила.

— Міррі Маз-Дуур була у вашій владі. А в Пентосі це ви будете у владі Ілірію. Це різні речі. Я знаю магістра незгірше за вас. Він — людина хитра й розумна...

— А мені, якщо я хочу відвоювати Залізний трон, потрібні розумні люди.

— Отой винар,— пирхнув сер Джора,— який хотів вас отруїти, теж був розумник. Розумники виношують амбітні плани.

Дані під покривалом підтягнула ноги до підборіддя.

— Ви мене захистите. Ви, а ще мої кровні вершники.

— Вчотирьох? Халесі, гаразд, ви вважаєте, що знаєте Ілірію Мопатиса. Але чомусь хочете оточити себе людьми, яких ви зовсім не знаєте, як отой надутий євнух і найстаріший на світі зброєносець. Згадайте урок, який дали вам П'ят Прі й Заро Зоан Даксос.

«Він зичить мені добра,— нагадала собі Дані.— Все це він робить з любові до мене».

— Здається мені, що королева, яка нікому не довіряє, така сама дурна, як і королева, яка довіряє геть усім. Беручи когось до себе на службу, я ризикую, я це усвідомлюю, та як мені здобути Сім Королівств, не ризикуючи? Чи мені завойовувати Вестерос з одним лицарем-вигнанцем і трьома дотрацькими кровними вершниками?

Але він уперто стиснув щелепи.

— Не заперечуватиму, шлях ви обрали небезпечний. Та якщо ви сліпо довірятимете кожному брехуну й підступнику, який з'являється на цьому шляху, ви закінчите, як ваші брати.

Його впертість розсердила її. «Він зі мною як з дитиною поводить!»

— Дужий Бельвас самотужки не годен до сніданку підступити. І коли це мені брехав Аристан Білобородий?

— Він не той, за кого себе видає. І розмовляє з вами сміливіше, ніж дозволив би собі зброєносець.

— Він говорив до мене відверто на мою вимогу. Бо знав мого брата.

— Чимало людей знало вашого брата. Ваша світлосте, у Вестеросі лорд-командувач королівської варті засідає у малій раді та служить королю не тільки крицею, а й кметою. Якщо я — перший лицар у вашій королівській варті, благаю, вислухайте мене. Хочу порадити вам один план.

— Який план? Розповідайте.

— Ілірію Мопатис хоче повернути вас назад у Пентос, під свій дах. Що ж, добре, їдьте до нього... але тоді, коли самі схочете, і не одинцем. Побачимо, які вони насправді вірні та слухняні, оці ваші нові піддані. Звеліть Гролео завернути в Невільничу бухту.

Дані не надто це все подобалося. Те, що вона чула про базари з живим товаром у великих рабовласницьких містах Юнкаї, Міріні й

Астапорі, страшенно лякало.

— Що чекає мене в Невільничій бухті?

— Військо,— сказав сер Джора.— Якщо вам так подобається Дужий Бельвас, ви зможете купити сотні таких, як він, у бійцівських кублах Міріна... та я б розвертав вітрила в Астапор. Бо в Астапорі можна купити незаплямованих.

— Рабів у гостроверхих бронзових шоломах? — Дані бачила незаплямованих вартових у вільних містах — вони стояли при брамах магистрів, архонтів і династів.— Навіщо мені незаплямовані? Вони навіть верхи сидіти не вміють, та й більшість серед них — товстуни!

— Незаплямовані, яких ви бачили в Пентосі й Мирі, то домашня охорона. Легка служба, а євнухи всі схильні товстіти. Їжа — єдина слабкість, їм дозволено. Судити про незаплямованих з кількох домашніх рабів — те саме, що судити про всіх зброєносців з Аристана Білобородого, ваша світлосте. Знаєте легенду про Три тисячі з Когора?

— Ні.

Покривало зісковзнуло з плеча, й Дані закинула його на місце.

— Було це чотириста років тому, ба й більше, коли зі сходу вперше виїхали дотраки, на своєму шляху плундруючи й палячи міста малі й великі. Вів їх хал на ім'я Темо. Халасар у нього був не такий великий, як у Дрого, та все одно чималий. П'ятдесят тисяч людей, це щонайменше. Половина з них — вояки, в чиїх косах бряжчали дзвіночки.

Когоряни знали, що він наближається. Вони укріпили мури, подвоїли власну охорону й додатково взяли на службу дві сотні вільних найманців — «Світлі стяги» й «Середніх синів». А потім, добре подумавши, послали людину в Астапор, щоб купила там три тисячі незаплямованих. Але дорога назад до Когора була неблизька, тож на підході вони побачили дим і куряву й почули далекий дзвін бою.

Коли незаплямовані підійшли до міста, сонце вже сіло. Попід мурами, на рештках когорської важкої кінноти, бенкетували ворони й вовки. «Світлі стяги» й «Середні сини» повтікали, як завжди чинять перекупні мечі в безнадійних ситуаціях. Западала темрява, тож дотраки забралися у власний табір — пити, танцювати й бенкетувати, але ніхто не мав сумнівів, що на ранок вони повернуться й розіб'ють

міську браму та штурмуватимуть мури, щоб гвалтувати, грабувати й неволити, скільки заманеться.

Та коли розвидніло й Темо зі своїми кровними вершниками вивів халасар з табору, вони виявили перед брамою три тисячі вишикуваних незаплямованих, над чийми головами майорів прапор з чорним цапом на гербі. Таке мале військо дуже легко затиснути з флангів, але ж ви знаєте дотраків. Військо було піше, а піших можна тільки кіньми чавити.

Дотраки кинулись у бій. Незаплямовані підняли щити, наставили списи — й вистояли. Вистояли проти двадцятьох тисяч горлопанів з дзвіночками в косах.

Вісімнадцять разів насакували дотраки, але розбивалися об ці щити та списи, як хвилі об кам'янистий берег. Тричі Темо посилав уперед своїх лучників, і стріли поливали дощем Три тисячі незаплямованих, але вони просто піднімали щити над головою, поки не вщухав шквал. Нарешті їх лишилося всього шістсот... але дотраків полягло на полі понад дванадцять тисяч, включно з самим халом Темо, його кровними вершниками, його ко та всіма його синами. На ранок четвертого дня новий хал повів уцілілих повільною процесією повз міську браму. Один по одному вояки обтинали свої коси й кидали до ніг Трьом тисячам.

Відтоді міська варта Когора набирається лише з незаплямованих, і кожен з них має довгий спис, з якого звисає людська коса.

Ось що вас чекає в Астапорі, ваша світлосте. Зійдіть там на берег і далі їдьте в Пентос сушею. Так, це забере більше часу... та коли ви переломите хліб з магістром Ілірію, біля вас буде тисяча мечів, а не чотири.

«А це мудро, так, — подумала Дані, — але...»

— Як мені купити тисячу рабів-солдатів? З цінного в мене — тільки корона, подарована Турмаліновим братством.

— В Астапорі дракони стануть не меншим дивом, ніж були в Карті. Можливо, рабовласники осипатимуть вас дарунками, як осипали картяни. Якщо ж ні... ці кораблі везуть не тільки ваших дотраків з їхніми кіньми. В Карті вони завантажилися крамом на продаж, я був у трюмах і бачив. Сувої шовку й тюки тигрових шкур, бурштин і різьблений нефрит, шафран і мирра... раби дешеві, ваша світлосте. А тигрові шкури — дорогі.

— Але ці тигрові шкури належать *Ілірію*,— заперечила вона.

— А *Ілірію* — друг дому Таргарієнів.

— Тим більше не варто красти його крам.

— Яка користь із заможних друзів, якщо не можна користуватися їхньою заможністю, королево? Якщо магістр *Ілірію* відмовиться від вас, то він — Заро Зоан Даксос із потрійним підборіддям. А якщо він щирий у своїй відданості вашій справі, то не поскупиться на три кораблі краму. Хіба закласти основу вашої армії — не найкраще застосування для його тигрових шкур?

«Щира правда». Дані відчула хвилю збудження.

— На такому довгому переході чигатимуть небезпеки...

— На морі теж є свої небезпеки. На півдні полюють корсари й пірати, а на північ від Валерії у Курному морі блукають демони. Нас може потопити або роз'єднати найближчий шторм, чи затягнути під воду кракен... а може знову запасти штиль, і тоді ми, чекаючи вітру, повмираємо від спраги. Перехід — це інші небезпеки, королево, але не більші.

— А якщо капітан Гролео відмовиться міняти курс? Та й Аристан і Дужий Бельвас — як учинять вони?

— Мабуть,— підвівся сер Джора,— час це довідатися.

— Атож,— вирішила вона.— Так і зроблю!

Дані, відгорнувши покривало, зістрибнула з койки.

— Просто зараз піду до капітана та звелю повертати в Астапор,— вона схилилася над скринєю, відкинула віко й підхопила першу-ліпшу вдяганку — пару шароварів з пісочного шовку.— Подайте мені пояс із бляшок, звеліла вона Джорі, натягаючи шаровари.— І безрукавку...— обернулася вона — і не договорила.

Сер Джора ковзнув руками, обіймаючи її.

— Ой,— тільки й встигла зронити Дані, а він, пригорнувши її, притулився вустами до її вуст. Від нього пахло потом, сіллю й шкірою, а коли він міцно притиснув її до себе, залізні заклепки на його шкірянці уп'ялися їй у голі груди. Однією рукою він пригортав її за плечі, друга ковзнула по спині на пояс, і вуста її, попри її волю, розтулилися назустріч його язика. «Борода в нього колюча,— подумала вона,— але вуста — солодкі». Дотраки не носять борід, тільки довгі вуса, а її цілував у житті лише хал Дрого. «Не слід йому так робити. Я-бо — його королева, а не жінка».

Поцілунок був довгий, хоча Дані не могла б сказати, наскільки довгий. Коли він урвався, сер Джора відпустив її і вона зробила швидкий крок назад.

— Вам... вам не слід було...

— Мені не слід було так довго чекати,— закінчив Джора за неї.— Мені слід було поцілувати тебе ще в Карті, ще у Ваїс-Толоро. Мені слід було цілувати тебе в червоній пустелі — щоночі та щодня. Ти створена для цілунків — частих і вправних,— не відривав він очей від її грудей.

Дані затулилася руками, поки її не виказали пипки.

— Я... так не годиться. Я — ваша королева!

— Королева,— підтвердив він,— а ще — найхоробріша, найсолодша і найвродливіша жінка на світі. Данерис...

— *Ваша світлосте!*

— Ваша світлосте,— поступився він,— у дракона три голови, пам'ятаєте? Ви все міркували над цим — ще відтоді, як почули це від ворожбитів у Палаці праху. Ось вам пояснення: Балеріон, Мераксис і Вагар, осідлані Ейгоном, Рейніс і Вісенією. Триголовий дракон дому Таргарієнів — три дракони та *три вершники*.

— Так,— мовила Дані,— але ж мої брати мертві.

— Рейніс і Вісенія були Ейгону не лише сестрами, а й дружинами. У вас немає братів, але ви можете взяти собі чоловіків. І скажу тобі щиро, Данерис: у цілому світі немає чоловіка, який наполовину буде вірний тобі, як я.

Бран

З землі випинався гострий гірський кряж — довга кам'яниста брижа, що нагадувала клішню. Внизу до схилів чіплялися дерева — сосни, глід і ясен, та вище земля була безплідна: у хмарне небо піднімалася гола гряда.

Він відчував поклик високогір'я. І рушив угору, спершу стрибаючи повільно, тоді швидше й вище, пожираючи міцними лапами схили. Над головою з-поміж гілля порскали пташки, крилами прокладаючи собі дорогу в небо, коли він пробігав повз. До нього долинали зітхання вітру серед листя, і цокотіння білок, і навіть глухі удари соснових шишок об землю. Навколо співали запахи — співали пісню, яка переповнювала чудовий зелений світ.

З-під лап порскала рінь, а він долав останні кілька футів, щоб нарешті стати на верхівці гребеня. Над високими соснами висіло велетенське червоне сонце, а внизу тяглися дерева й горби — скільки сягало око й відчував ніс. Далеко вгорі кружляв шуліка — темний на тлі рожевого неба.

«Королевич». Людські звуки пробились у свідомість зненацька, але він відчував у цьому якусь правильність. «Королевич зелені, королевич вовчого лісу». Він-бо дужий, прудкий і лютий, і все живе у чудовому залізному світі боїться його.

Далеко внизу, на узліссі, між дерев щось ворухнулося. Сіра пляма на мить майнула і зникла, але цього було досить, аби він нашорошив вуха. Там унизу, поряд з бистрим зеленим струмком, пробігла ще одна постать. Вовки, зрозумів він. Маленькі кузени, які женуть здобич. Королевич бачив їх більше й більше — тіней на прудких сірих лапах. Згряя.

Колись у нього теж була зграя. Їх було п'ятеро, а шостий тримався особно. Десь у глибинах нутра ховалися звуки, за допомогою яких люди відрізняли їх у зграї одне від одного, та сам він розрізняв родичів не тільки за цими звуками. Він пам'ятав їхні запахи — запахи братів і сестер. Усі вони пахли схоже, пахли зграєю, та водночас — зовсім по-різному.

А нині поряд — тільки брат з гарячими зеленими очима, відчув королевич, хоч і не бачив його вже багато полювань. З кожним заходом сонця він оддалявся, а він-бо останній. Решта розпорошені, як листя, розвіяне шаленим вітром.

Та іноді він відчував їх, так наче вони й досі поруч, тільки заховані від зору валуном чи деревами. Він не міг їх занюхати, не чув ночами їхнього виття, та відчував за спиною їхню присутність... усіх, окрім сестри, яку вони втратили. Хвіст його опустився сам собою, коли він пригадав її. Тепер їх четверо, не п'ятеро, четверо і ще один — білий і безголосий.

Ці ліси належали їм — засніжені схили й кам'яністі пагорби, велетенські зелені сосни й золотолисті дуби, бурхливі струмки й сині озера, облямовані білими бурульками. Але сестра покинула праліс, щоб гуляти собі в залах людського каміння, де правлять інші мисливці, а коли потрапляєш у ці зали, важко знайти з них вихід. Королевич-вовк пам'ятає.

Знагла змінився вітер.

Олениця, і страх, і кров. Запах здобичі пробудив у ньому голод. Королевич, розвертаючись, знову понюхав повітря — і помчав уздовж хребта, напіврозтуливши пащу. Дальній кінець гребеня був крутіший, ніж той, яким він видерся нагору, але він упевнено перелітав каміння, коріння та гниле листя, прямуючи вниз по схилу й занурюючись між дерев, довгими стрибками пожираючи землю. Запах тягнув його вперед швидше і швидше.

Коли він прибіг, олениця вже лежала при смерті в кільці вісьмох його маленьких сірих кузенів. Вожаки зграї вже почали їсти — спершу він, тоді вона, по черзі віддираючи м'ясо з червоного живота своєї жертви. Інші терпляче очікували — усі, крім упослідженого, який за кілька кроків од решти тривожно намотував кола, підібгавши хвоста. Він їстиме останній — те, що лишать йому брати.

Королевич стояв з підвітряного боку, тож вовки його не помічали, поки він не стрибнув на повалене дерево за шість кроків од бенкету. Першим його побачив упосліджений і непомітно зник. Брати зі зграї обернулися на звук і з гарчанням вищипали зуби — усі, крім вожака і його подруги.

Деривокк відповів на гарчання застережливим риком і собі теж показав зуби. Він був крупніший за своїх кузенів — удвічі більший за миршавого упослідженого, у півтора разу більший за вожаків. Він стрибнув просто в центр зграї, і троє вовків зламалися, розчиняючись у підліску.

Але якийсь вовк кинувся на нього, клацаючи зубами. Він зустрів атаку твердо, схопив вовка за ногу й відкинув убік, і той, заскавчавши, покульгав геть.

Лишився тільки вожак — великий сірий самець із закривавленим писком, що побував у м'якому животі здобичі. На морді в самця було трохи білого, що свідчило про старість, та коли він розтулив пащу, з зубів потекла червона слина.

«А він не боїться,— подумав королевич,— не більше за мене». Гарна буде бійка. І вони кинулись один на одного.

Довго вони билися, качаючись серед коріння, каміння, опалого листя й розкиданих нутрощів здобичі, деручи один одного зубами й кігтями, розбігаючись і кружляючи один навколо одного, а тоді знов кидаючись у бійку. Королевич був більший і набагато дужчий, але ж кузен мав зграю! Самка не відходила далеко, з гарчанням роздуваючи ніздрі, та втручалася щоразу, як її закривавлений партнер відступав. Час до часу підбігали й інші вовки, щоб куснути за ногу чи за вухо, щойно королевич відвернеться. Один так його розсердив, що він у чорній люті крутонувся — і перегриз нападнику горлянку. Потому вже інші вовки тримали дистанцію.

А коли останнє червоне світло пробилось крізь віття — зелене й золоте, старий вовк змучено опустився на землю й перекотився на спину, оголюючи шию і живіт. Він скорився.

Королевич, обнюхавши його, злизав кров з хутра й подертої шкіри. Старий вовк заскавчав, і деривокк відвернувся. Він був страшенно голодний, а здобич тепер належить йому.

— Годор.

Від наглого звуку він затнувся й загарчав. Вовки втупилися в нього зеленими й жовтими очима, які світилися в останньому світлі дня. Ніхто з них не чув того звуку. Цей дивний вітер свистів тільки в його вухах. Зануривши пащу в живіт олениці, королевич рвонув шмат м'яса.

— Годор, годор.

«Ні,— подумав він.— Ні, не буду». Це були хлоп'ячі думки, не деривовчі. Навколо нього поволі темнів ліс, поки не лишилися хіба тіні від дерев і сяйво очей його кузенів. Та крізь ці очі, за цими очима він побачив усміхнене обличчя здорованя й кам'яне склепіння, стіни якого вкривали соляні плями. На язика вже не відчувався теплий і насичений смак крові. «Ні, не буду, не буду, я хочу їсти, я хочу... хочу...»

— Годор, годор, годор, годор, годор,— повторював Годор, м'яко торсаючи його за плечі — вперед-назад, вперед-назад. Він старався робити це лагідно, завжди старався, але Годор — сім футів заввишки й дужчий, ніж собі уявляє, і у Брана, який опинився в його величезних лаписьках, цокотіли зуби.

— Годоре, відпусти, я тут, я тут.

Годор збентежено застиг.

— Годор?

І ліс, і вовки щезли. Бран повернувся у сире підземелля якоїсь старовинної сторожової башти, покинутої, либонь, тисячі років тому. Нині вона вже мало нагадувала башту. Навіть обвалене каміння так поросло мохом і плющем, що його, поки не наступиш, і помітити було важко. «Бита башта» — ось як нарик це місце Бран, а от спуск у підземелля розшукала Міра.

— Тебе не було надто довго,— мовив Джоджен Рід. Йому було тринадцять — всього на чотири роки більше, ніж Брану. І на зріст Джоджен був не набагато вищий — не більш як на два дюйми, може, на три, але розмовляв завжди серйозно, від чого здавався старшим і мудрішим, ніж був насправді. У Вічнозимі стара Нан прозивала його «малим дідусем».

— Їсти хочу,— нахмурився до нього Бран.

— Скоро повернеться Міра з вечерею.

— Мене вже нудить від жаб...— (Міра — жабоїдка з Перешийку, тож Бран не міг насправді засуджувати її за те, що ловить стільки жаб, а все ж...) — Я хотів поїсти оленини.

На мить йому пригадався її смак — кров і запашне сире м'ясо, і рот наповнився слиною. «Я бився за неї і переміг. Переміг».

— Ти позначив дерева?

Бран спалахнув. Джоджен весь час велів йому щось робити, коли Бран розплющував третє око і надягав шкуру Літа. Подряпати кору на дереві, піймати зайця й нез'їденим принести назад у зубах, посунути каміння в одну лінію. Якісь дурниці.

— Я забув,— озвався він.

— Ти завжди забуваєш.

І це була правда. Він збирався виконати Джодженеві забаганки, та коли перетворювався на вовка, всі вони здавалися йому неважливими. Бо він міг бігати! Нема нічого кращого, ніж бігати, хіба що бігати за здобиччю.

— Я був королевичем, Джоджене,— пояснив він старшому хлопцю.— Королевичем лісу.

— Ти і є королевич,— стиха нагадав йому Джоджен.— Ти пам'ятаєш, так? Скажи мені, хто ти.

— Сам знаєш.

Джоджен був йому другом і навчителем, та іноді кортіло йому просто зацідити.

— Скажи словами. Скажи, хто ти.

— Бран,— похмуро мовив він. «Бран Каліка».— Брендон Старк... — («Понівечений хлопчик».)— Королевич Вічнозиму...— (Спаленого й поруйнованого Вічнозиму, чий народ розпорошений і розчавлений. Склані сади — розбиті, а з потрісканих мурів біжить гаряча вода й випаровується на сонці. «Як можна бути королевичем місця, якого, може, й не побачиш уже ніколи?»)

— А хто такий Літо? — підказав Джоджен.

— Мій деривок,— усміхнувся Бран.— Королевич зелених лісів.

— Бран — хлопчик, а Літо — вовк. Отже, вас двоє, так?

— Двоє,— зітхнув він,— і один.

Він терпіти не міг, коли Джоджен отак прикидався дурнем. «У Вічнозимі йому хотілося, щоб мені снилися вовчі сни, а тепер він повсякчас кличе мене назад».

— Пам'ятай це, Бране. Пам'ятай себе, бо тебе поглине вовк. Коли ви з'єднуєтесь, недосить просто бігати, полювати й вити у Літовій шкурі.

«А для мене — досить»,— подумав Бран. Літову шкуру він любив більше, ніж свою. Який сенс бути шкуроміном, якщо не можеш носити ту шкуру, яку хочеться?

— То ти пам'ятатимеш? І наступного разу позначиш дерево. Будь-яке дерево, це байдуже, просто слід це зробити.

— Гарзд. Я пам'ятатиму. Можу просто зараз повернутись і зробити. Цього разу я не забуду.

«Але спершу з'ім оленицю та ще повоюю з тими малими вовками».

— Ні,— похитав головою Джоджен.— Ні. Ліпше лишайся й поїж. Своїми зубами. Варг не може жити з того, чим харчується його звір.

«Звідки тобі знати? — ображено подумав Бран.— Ти не варг і гадки не маєш, як це».

Зненацька Годор схопився на ноги, мало не врившись у склепінчасту стелю.

— ГОДОР! — вигукнув він, кидаючись до дверей. Та не встиг він добігти, як їх штовхнула Міра й, переступивши через поріг, опинилась у їхньому прихистку.— Годор, годор! — вигукував здоровань-конюший, широко всміхаючись.

Мірі Рід було шістнадцять — доросла жінка! — але на зріст вона була не вища за свого брата. Всі краножани невисокі, якось пояснила вона, коли Бран запитав, чому вона більше не росте. Вона мала каштанові коси й зелені очі, груди пласкі, як у хлопчика, і ходила з гнучкою грацією, аж Бран, спостерігаючи, міг хіба заздрити. Міра носила при собі довгий гострий кинджал, та в бійці надавала перевагу тонкому тризубому остеневі в одній руці та плетеній сітці — в другій.

— Хто голодний? — запитала вона, піднімаючи вище свою здобич: два невеличкі сріблясті пструги й шість товстих зелених жаб.

— Я,— мовив Бран. «Тільки не жаби знову!» У Вічнозимі, перш ніж сталися оті жахливі події, Волдери часто казали: якщо їстимеш жаб, зуби в тебе позеленіють, а під пахвами мох проросте. Цікаво, думав, Бран, чи загинули Волдери? Їхніх тіл у Вічнозимі він не бачив... хоча трупів було чимало, та й у будівлях вони не дивилися.

— То доведеться тебе нагодувати. Допоможеш почистити здобич?

Він кивнув. Дутися поряд з Мірою було важко. Вона ж бо набагато веселіша за брата і, здавалося, завжди знає, як розсмішити. Її ніколи нічого не лякало й не сердило. Ну, крім Джоджена — зрідка...

Та Джоджен Рід кого хочеш налякає. Вдягається він у все зелене, очі має зеленкуваті як мох, та ще й зелені сни йому сняться. А що наснитися Джоджену, все справджується. «От тільки йому наснилося, що я помер, а я не помер». Хоча насправді в певному сенсі таки помер.

Поки Бран з Мірою чистили рибу й жаб, Джоджен послав Годора по дрова, тоді розклав невеличке багаття. Мірин шолом використали як казанок, порізавши в нього здобич, трохи дикої цибулі, яку надибав Годор, й заливши водою,— так вийшла жаб'яча юшка. Не така смачна, як оленина, але й не бридка, вирішив Бран, куштуючи.

— Дякую, Міро,— мовив він.— Міледі.

— Дуже прошу, ваша високосте.

— А завтра,— оголосив Джоджен,— нам слід рушати далі.

Бран бачив, як напружилася Міра.

— Тобі знов зелений сон наснився?

— Ні,— зізнався він.

— То для чого йти? — поцікавилася його сестра.— Бита башта — гарне місце. Сіл поряд немає, в лісі повно дичини, у струмках і озерах водиться риба й жаби... і хто нас тут зможе знайти?

— Нам не тут слід бути.

— Але тут безпечно.

— Знаю, здається, що тут безпечно,— мовив Джоджен,— та чи довго так буде? У Вічнозимі був бій, ми бачили трупи. А бої означають війни. Якщо чиясь військо заскочить нас зненацька...

— Це може бути Робове військо,— мовив Бран.— Скоро з півдня повернеться Роб, я точно знаю. Прийде з усіма своїми прапороносцями й вижене залізних.

— Ваш мейстер, помираючи, ні слова не сказав про Роба,— нагадав йому Джоджен.— Залізні — на Скелястому узбережжі, сказав він, а на сході — Болтонів Байстріук. Кейлінський Рів і Пуццанський Насип упали, Сервинів спадкоємець загинув, як і каштелян Торенового Квадрату. Війна повсюди, сказав він, сусіди воюють з сусідами.

— Ми вже це сто разів проходили,— сказала його сестра.— Ти хочеш іти на Стіну й далі — до того вашого триокого ворона. Це все чудово, але Стіна — дуже далеко, а у Брана замість ніг — Годор. Якби ми їхали верхи...

— Якби ми були орлами, змогли б полетіти,— різко мовив Джоджен,— але крил у нас немає, як і коней.

— Коней можна дістати,— сказала Міра.— Навіть у глушині вовчого лісу є лісівники, хуторяни, мисливці. У когось будуть і коні.

— Якщо й так, нам їх красти накажеш? Ми хіба злодії? В останню чергу нам потрібно, щоб на нас почалося полювання.

— Можна їх купити,— сказала вона,— або обміняти.

— Ти поглянь на нас, Міро. Каліка з деривовком, дурник-велетень і двійко краножан за тисячу лье від Перешийку. Поки Бран вважається мертвим, він у безпеці. Оживе — і на нього відкриють полювання ті, хто хоче, щоб він помер по-справжньому,— Джоджен підійшов до багаття, помішав патичком вугілля.— Десь там, на півночі, нас чекає триокий ворон. Бранові потрібен учитель, мудріший за мене.

— Але як, Джоджене? — спитала його сестра.— Як?

— Пішки,— відповів він.— Крок по кроку.

— Дорога від Сіроводдя до Вічнозиму задавалася нескінченною, а тоді ми їхали верхи. А ти хочеш, щоб ми здолали пішки ще більший шлях, навіть не знаючи, коли він закінчиться. Ти кажеш, за Стіною. Я там не була, як і ти, але добре знаю, що «за Стіною» — це чималий простір, Джоджене. Там триоких воронів багато чи тільки один? І як нам його шукати?

— Мабуть, він сам нас знайде.

Не встигла Міра щось на це відповісти, як почувся звук — далеке вовче виття, яке летіло крізь ніч.

— Літо? — запитав Джоджен, дослухаючись.

— Ні.

Бран добре знав голос свого деривовка.

— Ти певен? — перепитав маленький дідусь.

— Певен.

Сьогодні Літо забрів далеко, тож не повернеться до світанку. «Може, Джоджен і бачить зелені сни, але відрізнити деривовка від простого вовка не може». Цікаво, думав Бран, чому вони всі так слухаються Джоджена? Він не королевич, як Бран, не такий великий і дужий, як Годор, не такий добрий мисливець, як Міра, та все одно чомусь саме Джоджен усім велить, що робити.

— Треба вкрасти коней, як пропонує Міра,— мовив Бран,— і їхати до Амберів у Останнє Вогнище,— на мить він замислився.— Або поцупити човен і доплисти Білим Ножем до містечка Біла Гавань. Там править отой товстун лорд Мандерлі, він на святі врожаю поводився

дуже дружньо. Хотів кораблі будувати. Може, таки збудує кораблі, й тоді ми попливемо в Річкорин і заберемо додому Роба з усім його військом. Тоді байдуже буде, знатиме хтось, що я живий, чи ні. Роб нікому не дозволить нас скривдити.

— Годор! — відригнув Годор.— Годор, годор.

Та він був єдиний, кому сподобався Бранів план. Міра тільки усміхнулася до хлопця, а Джоджен спохмурнів. Вони ніколи не слухали його бажань, хоч Бран — Старк, і до того ж королевич, а Ріди з Перешийку — прапороносці Старків.

— Го-о-одор,— співав Годор, погойдуючись.— Го-о-одор, го-о-одор, годор, годор, годор.

Іноді він полюбляв це: повторювати своє ім'я на різний манір, знову та знову. А іноді сидів так тихо, що ніхто й не помічав: він тут. З Годором не знудишся.

— ГОДОР, ГОДОР, ГОДОР! — загорлав він.

«Він не замовкне»,— збагнув Бран.

— Годоре,— мовив він, не хочеш піти в ліс і попрактикуватися з мечем?

Конюший і забув про меча, а тепер згадав.

— Годор! — ригнув він. І пішов по свого меча. У них з собою було три мечі, які вони забрали з вічнозимської криниці, де Бран з братом Риконом ховався від залізних Теона Грейджоя. Бран узяв собі меч свого дядька Брандона, Міра — той, що знайшла в ногах Бранового дідуся Рикарда. Годорів клинок був набагато старіший: велетенський і важкий шмат заліза, тьмяний і поцяткований іржею, адже лежав, занедбаний, уже багато століть. Годор міг розмахувати ним кілька годин поспіль. Біля руїн башти стояло всохле дерево, яке він почикрижив мало не на тріски.

Навіть коли він вийшов, крізь стіни чулося, як він викрикує «Годор!», ріжучи й рубаючи дерево. На щастя, вовчий ліс великий, і не схоже, що навкруги є люди, які можуть його почути.

— Джоджене, а що ти там казав про вчителя? — запитав Бран.— Мій учитель — ти. Знаю, я так і не позначив дерева, але наступного разу обов'язково зроблю це. Третє око в мене розплющилося, як ти й хотів...

— Так широко розплющилося, що, боюся, ти крізь нього провалишся й решту своїх днів проживеш вовком у лісі.

— Не провалюся, обіцяю.

— Хлопчик обіцяє. А вовк про це пам'ятатиме? Ти разом з Літом бігаєш, полюєш, убиваєш здобич... але скоряєшся його волі більше, ніж він скоряється твоїй.

— Я просто забуваю,— поскаржився Бран.— Мені ж лише дев'ять. Коли стану старший, буде краще. Навіть Флоріян Фігляр і Еймон Лицар-Дракон у дев'ять років не були видатними лицарями.

— Твоя правда,— сказав Джоджен,— і можна було б сказати, що це мудрі слова, якби дні й досі росли... а вони вже не ростуть. Ти — дитина літа, я знаю. Повтори-но мені гасло дому Старків.

— Зима на підході.

Просто мовивши це, Бран відчув, як йому стало зимно.

Джоджен похмуро кивнув.

— Мені снився крилатий вовк, прикутий ланцюгами до скелі, тож я подався у Вічнозим, щоб його звільнити. Ти скинув ланцюги, але й далі не літаєш.

— То навчи мене,— мовив Бран, який і досі боявся триокого ворона, що іноді переслідував його у снах, без кінця дзьобаючи йому шкіру між очей і закликаючи летіти.— Ти ж зеленвидець.

— Не зеленвидець,— сказав Джоджен,— а просто хлопець, який бачить сни. Бо зеленвидці могли не тільки це. Вони ще були варгами, як ти, а найсильніші з них мали здатність одягнути шкуру будь-якого створіння, що літає, плаває чи повзає, і, дивлячись очима віродерев, бачити істину, що лежить у підґрунті світу.

Боги дають людям різні дари, Бране. Он моя сестра — мисливиця. Їй дано прудко бігати, а стояти так непорушно, що вона з очей зникає. У неї гострий слух, гострий зір і тверда рука, яка вміє вправлятися з сіткою і списом. Міра здатна дихати в мулі й літати крізь дерева. А цього не можу, як і ти. Мені боги дарували зелені сни, а тобі... ти, можливо, спроможний на більше, ніж я, Бране. Ти-бо — крилатий вовк, і ніхто не знає, як далеко й високо ти здатен злетіти... якби знайшовся для тебе учитель. Хіба можу я допомогти тобі опанувати дар, якого не розумію? Ми на Перешийку ще пам'ятаємо і перших людей, і дітей пралісу, їхніх друзів... але стільки вже забуто, а скільки ми й не знали ніколи!

— Якщо ми залишимося тут, нікого не чіпаючи,— узяла Міра Брана за руку,— ти будеш у безпеці до кінця війни. Але ти нічого не

навчишся, окрім того, звісно, чого може навчити тебе мій брат, а ти чув, що він каже. Якщо ми підемо звідси, шукаючи притулку в Останньому Вогнищі чи за Стіною, є ризик, що нас можуть схопити. Знаю, ти ще малий, але ж ти — королевич, син нашого лорда та законний спадкоємець нашого короля. Ми присягнули тобі на вірність землею і водою, бронзою і залізом, льодом і полум'ям. Тому ризик лягає на тебе, як і твій дар. І вибір теж буде за тобою, гадаю. Ми — твої слуги; наказуй,— широко всміхнулася вона.— Принаймні в цьому.

— Тобто,— мовив Бран,— ви вчините, як я скажу? Справді?

— Справді, королевичу,— озвалася дівчина,— тож добре подумай.

Бран намагався все добре обміркувати,— так діяв би батько. Дядьки Великого Джона — Готер Хвойдозгуб і Морс Крукохарч — жорстокі люди, але він був певен, що вони зберігатимуть вірність. Так само, як і Карстарки. Картвердь — міцний замок, завжди казав батько. «З Амберами чи Карстарками ми будемо в безпеці».

А можна вирушити на південь до лорда Мандерлі. У Вічнозимі він чимало реготав і, схоже, не дивився на Брана з такою жалістю, як інші лорди. Замок Сервинів ближче, ніж Біла Гавань, але мейстер Лувін сказав, що Клей Сервин загинув. А отже, збагнув Бран, і Амбери, і Карстарки, і Мандерлі теж можуть бути вже мертві! Й він сам також може загинути, якщо його піймають залізні чи Болтонів Байстрюк.

Якщо вони ховатимуться тут, попід Битою баштою, ніхто їх не знайде. Він лишиться живим. І калікою.

Бран відчув, що плаче. «Дурний малюк»,— подумав він про себе. Хай куди він вирушить — у Картвердь, Білу Гавань чи Сторожу Сіроводдя, він, діставшись туди, все одно лишатиметься калікою. Він стиснув руки в кулаки.

— Я хочу літати,— сказав він.— Будь ласка, відведіть мене до ворона.

Давос

Коли він піднявся на облавок, позаду вже танув довгий мис Дрейфмарку, а попереду виростав з моря Драконстон. З гірської вершини здіймалася тонка сіра цівка диму, позначаючи острів. «Неспокійний Драконгір сьогодні зранку,— подумав Давос,— або ж Мелісандра знову когось палить».

Мелісандра не сходила в нього з гадки, поки «Танець Шаяли» верстав путь через Чорноводу затоку та Глотку, лавіруючи проти впертого зустрічного вітру. Величезне багаття, що горіло на верхівці сторожової башти на Гострому мисі в кінці Рогу Масі, нагадало Давосу рубін, який вона носила на шиї, а коли світ на ранішній і вечірній зорі червонів, повільні хмари набирали тої самої барви, що й шовки і шарлати її шурхітливих суконь.

Вона також чекатиме на Драконстоні — чекатиме в усій своїй красі й усій своїй силі, разом зі своїм богом, і тіннями, і королем. Досі червона жриця, здавалося, була віддана Станісу. «Вона зламала його, як їздець ламає норовливого коня. Якби змога, вона б верхи на ньому доскочила влади, й за це вона віддала вогню моїх синів. Та я виріжу живе серце з її грудей і подивлюся, як воно горить». Він торкнувся руків'я тонкого й довгого лісянського чингала, якого йому дав капітан.

Цей капітан поставився до нього дуже добре. Звали його Хоран Сатмантес, і він теж був лісянцем, як і Саладор Саан, якому належав цей корабель. На обвітреному вилицюватому обличчі ясніли блакитні очі, які часто бачиш у Лісі, але капітан чимало років провів, торгуючи в Сімох Королівствах. Дізнавшись, що людина, яку він витягнув з моря, це уславлений цибулевий лицар, він віддав Давосу і свою каюту, і свій одяг, і ще й пару чобіт, які майже пасували. Наполягав, щоб вони

ще й разом їли, тільки з цього нічого не вийшло: Давосів шлунок не перетравлював ні равликів, ні міног, ні масної їжі, яку так любляв капітан Хоран, тож уже після першого обіду за спільним столом Давос цілий день провів, звисаючи з поруччя.

З кожним ударом весел Драконстон більшав. Давос уже бачив обриси гори, а на її схилі — велику чорну цитадель з її химерами й вежами-драконами. Бронзова фігура на носі «Танцю Шаяли», розтинаючи хвилі, розсіювала солоні бризки. Давос обіперся об поруччя, вдячний за таку підтримку. Випробування виснажили його. Якщо він довго стояв на ногах, ті починали труситися, а іноді він ставав жертвою неконтрольованих нападів кашлю, і слиз, який він викашлював, був з кров'ю. «Це нічого,— казав собі Давос.— Не могли ж боги врятувати мене від вогню, щоб зараз умертвити бігункою».

Слухаючи бій керівного барабану, туркотіння вітрила й ритмічний шурхіт і порипування весел, він пригадував дні своєю юності, коли такі самі звуки туманними ранками пробуджували в його серці жах. Вони-бо віщували наближення морської варти старого сера Трестимуна, а за часів, коли на Залізному троні сидів Ейрис Таргарієн, морська варта несла смерть для пачкаря.

«Але то було в іншому житті,— подумав він.— То було ще до цибулевого корабля, до Штормокраю, до того як Станіс укоротив мені пальці. До війни й до червоної комети, до того як я став Сівортом а чи лицарем. За тих часів, коли Станіс іще не вивищив мене, я був іншою людиною».

Капітан Хоран розповів йому, як розбилися Станісові надії тої ночі, коли горіла ріка. Ланістери напали на нього з флангів, і сотні зрадливих прапороносців покинули його в годину найбільшої нужди. «Бачили там і тінь короля Ренлі,— розповідав капітан,— який, ведучи авангард левиного лорда, рубав ворогів направо й наліво. Подейкували, його зелені обладунки у світлі дикополум'я палали примарним сяйвом, а роги горіли зеленим вогнем».

Тінь Ренлі! Цікаво, думав Давос, а його сини теж повернуться тіннями? На морі він бачив стільки див, що не міг напевне стверджувати: привидів не існує. «Невже ніхто не лишився вірним?» — запитав він.

«Зовсім мало,— озвався капітан.— Родичі королеви переважно. Ми забрали з собою чимало вояків з тих, у яких на гербі лис у віночку

квітів, та значно більше, з різними гербами, лишилося на березі. Лорд Флорент нині в Драконстоні за правницю короля».

Гора, увінчана білим димом, росла. Вітрило співало, барабан бив, весла рухалися плавно, і зовсім скоро перед очима відкрилося гирло гавані. «Як порожньо»,— подумав Давос, пригадуючи, як тут було раніше, коли кораблі купчилися на кожному причалі та гойдалися на якорі за хвилерізом. Він побачив «Валерійку» — флагман Саладора Саана, який пришвартувався до причалу, де раніше стояли «Фурія» з сестрами. Кораблі обабіч «Валерійки» теж мали смугасті лісянські обклади. Але марно шукав він знаку «Леді Марії» чи «Примари».

Заходячи в гавань, матроси опустили вітрило, і до причалу підходили вже тільки на веслах. Поки матроси кріпили кінці, капітан підійшов до Давоса.

— Король вузького моря хоче бачити вас негайно.

Давос хотів відповісти, але завадив напад кашлю. Стиснувши поруччя, він сплюнув через борт.

— Станіс,— задихано мовив він,— мені потрібен король Станіс.

«Бо там, де Станіс, там і Мелісандра».

— Ніхто не заходить до короля Станіса,— твердо відповів Хоран Сатмантес.— Саладор Саан усе вам розповість. Спочатку ходім до нього.

Давос не мав сили опиратися. Тому він лише кивнув.

На борту «Валерійки» Саладора Саана не було. Розшукали його на іншому причалі за чверть милі звідти, у трюмі череватого пентоського кога під назвою «Щедрий врожай», де він лічив вантаж разом з двома євнухами. Один з них тримав ліхтар, а другий — воскову табличку та стило.

— Тридцять сім, тридцять вісім, тридцять дев'ять,— рахував старий шахрай, коли Давос із капітаном спускались у люк. Сьогодні він був одягнутий у бордову туніку й високі чоботи з вибіленої шкіри, гаптованої сріблом. Витягнувши зі збанка корок, він нюхнув, чхнув і мовив: — Грубий помел, та і ґатунок другий, каже мій ніс. У накладній написано — сорок три збанки. Цікаво, куди ж поділася решта? Ці пентосяни, вони що — думають, що я лічити не вмію?..— він різко замовк, побачивши Давоса.— Мені очі пече від перцю чи від сліз? Це цибулевого лицаря я бачу перед собою? Ні, як це можливо, всі кажуть,

мій любий друг Давос загинув на ріці під час пожежі. Чого ж він явився мені?

— Я не привид, Саладоре.

— А хто ж? Мій цибулевий лицар не був ні такий худенький, ні такий бліденький,— Саладор Саан пробрався поміж збанків зі спеціями і сувоїв тканини, які заповнили трюм, стиснув Давоса в міцних обіймах, а тоді розцілував у обидві щоки і ще — утретє — в чоло.— Ви теплі, сер, і я відчуваю калатання вашого серця! Невже це правда? Море проковтнуло вас — і виплюнуло?

Давосу пригадався Картатий — дурник-блазень королівни Ширін. Він так само упав у море, а випірнув з нього цілком божевільний. «А я теж божевільний?» Кашлянувши у заховану в рукавичці долоню, він мовив:

— Я проплив попід ланцюгом, а тоді мене викинуло на берег на одному зі списів царя моряників. Якби мимо не пропливав «Ганець Шаяли», я б там загинув.

Саладор Саан однією рукою обійняв капітана за плечі.

— Добру справу зробив ти, Хоране. Отримаєш за неї гарну винагороду, я так собі думаю. Мейзо Мар, будь гарним євнухом і відведи мого друга Давоса в господарську каюту. Принеси йому глінтвейну з гвоздиком, бо щось мені цей кашель не подобається. Вичав у вино і трохи лайму. А ще принеси йому білого сиру й миску отих товчених оливок, які ми перед цим рахували! Давосе, скоро я до тебе приєднаюся, тільки побалакаю з нашим добрим шкіпером. Знаю, ти мене пробачиш. І не їж усі оливки, бо я на тебе розсерджуся!

Давос дозволив старшому з двох євнухів провести його у простору й пишно оздоблену каюту на носі корабля. Килими тут були товсті, в ілюмінаторах — вітражі, а у великих шкіряних кріслах зручно помістилось би по три Давоси. Швидко принесли сир і оливки, а ще кубок гарячого глінтвейну. Тримаючи його обіруч, Давос вдячно посьорбував напій. Тепло, розтікаючись у грудях, діяло заспокійливо.

Незабаром з'явився і Саладор Саан.

— Маєш пробачити мене за вино, друже. Ці пентосяни б радо пили підфарбовану воду, тільки щоб свою.

— Добре груди прогріє,— озвався Давос.— Глінтвейн, казала мама, діє краще, ніж компрес.

— Але компреси тобі теж знадобляться, я так собі думаю. Просидіти весь цей час на списі, ой леле! А як тобі це чудове крісло? Товстенька дупа у нього, ні?

— У кого? — перепитав Давос, посьорбуючи вино.

— В Ілірію Мопатиса. Вусатий кит якийсь, точно кажу. Крісла ці робилися під нього, хоча він нечасто вибирається з Пентоса, щоб у них посидіти. Товстун любить сидіти в комфорті, я так собі думаю, бо ж усюди носить за собою свої подушки.

— Де це ви розжилися пентоським кораблем? — поцікавився Давос.— Чи знов узялися до піратства, мілорде? — він відставив порожній кубок.

— Це ниці наклепи! Хто постраждав од піратів більше за Саладора Саана? Я беру тільки мені належне. Чимало золота мені заборгували, так-так, але ж я не самодур, можу замість монет узяти й гарний пергамент, вельми хрусткий. На ньому стоїть ім'я й печатка лорда Алестера Флорента, королівського правиці. Мене зробили лордом Чорноводої затоки, і тепер жодне судно не може перетнути мої вельможні води без мого вельможного дозволу, ні. А коли ці беззаконники намагаються прошмигнути повз мене поночі, щоб уникнути моїх законних зборів і мита, що ж, вони не кращі за контрабандистів, тож я маю повне право схопити їх,— розсміявся старий пірат.— Але я людям пальців не обтинаю. Який зиск з обрубків пальців? Я беру кораблі, вантаж, викуп коли-не-коли — нічого надмірного,— мовив він — і кинув на Давоса гострий погляд.— Ти хворий, друже. Оцей кашель... і ти худющий — ребра світяться! І щось я не бачу твоєї торбинки з пальцями...

За старою звичкою Давос потягнувся по шкіряну торбинку, якої вже давно не було.

— Загубив у ріці.

«Мій талісман».

— Вигляд ріка мала жахливий,— похмуро мовив Саладор Саан.— Навіть із затоки я дивився — і здригався.

Давос закашлявся, сплюнув, знову закашлявся.

— У мене на очах палала «Чорна чайка», і «Фурія» теж,— нарешті хрипко вичавив він.— Невже з вогню не врятувався жоден з наших кораблів?

У душі він досі сподівався на диво.

— «Лорд Стефон», «Голодранка Дженна», «Меткий меч», «Веселий володар» і ще деякі й справді встигли піднятися вище за той послід піромантів, так. Вони не загорілися, але ж ланцюг підняли, а літати вони не вміють. Кілька з них здалися. Але більшість запливли подалі в Чорноводий Бурчак, а там команди їх затопили, щоб не потрапили в руки Ланістерів. «Голодранка Дженна» й «Веселий володар», я чув, і досі піратять на ріці, та хто це знає напевно?

— А «Леді Марія»? — запитав Давос. — «Примара»?

Саладор Саан стиснув Давоса за передпліччя.

— Ні. Вони — ні. Вибач, друже. Гарні були вони хлопці, твої Дейл і Алард. Але можу тебе трішки потішити: твій юний Деван був серед тих, кого ми все-таки підібрали. Хоробрий хлопчина ні на мить не зрадив свого короля, принаймні так кажуть.

На хвилю в Давоса запаморочилось у голові — так гостро відчувалося полегшення. Він-бо про Девана боявся запитати.

— Мати милостива! Мені треба до нього, Саладоре. Треба його побачити.

— Так,— мовив Саладор Саан.— А ще тобі захочеться сплавати на мис Гніву, щоб побачитися з жінкою і двома меншими. Тому тобі потрібен новий корабель, я так собі думаю.

— Його світлість дасть мені корабель,— сказав Давос.

Лісянець похитав головою.

— З кораблів у його світлості нічого не лишилося, а от у Саладора Саана їх багато. Королівські кораблі згоріли на ріці, а мої — ні. І ти отримаєш один з них, друже. Плаватимеш піді мною, так? Протанцюєш у Браавос, і Мир, і Волантис у чорноті ночі, ніким не бачений, і назад — уже з паволокою і прянощами. І будуть у нас тоді тугі гаманці.

— Ти дуже добрий, Саладоре, але я маю обов'язок перед королем, а не перед твоїм гаманцем. Війна триватиме. За всіма законами Сімох Королівств Станіс лишається повноправним престолонаслідником.

— Не допоможуть усі закони Сімох Королівств, коли згоріли всі кораблі, я так собі думаю. А твій король... ну, він змінився, боюся. Після бою він ні з ким не хоче бачитися, сидить собі й думає в Кам'яному барабані. Керує за нього королева Селіза зі своїм дядьком лордом Алестером, який називається правицею короля. Королівську печатку вона віддала дядькові — запечатувати написані ним листи,

навіть мій гарненький пергамент. Але королівство, яким вони правлять, маленьке та скелясте, так. Золота тут немає, немає навіть дрібки, щоб заплатити вірному Саладору Саану заборговане, немає і лицарів, крім тих, що ми витягли з води, і кораблів, крім моїх маленьких бравих галер.

Давос зайшовся в наглому нападі кашлю. Саладор Саан гойднувся вперед, щоб підтримати його, але він відмахнувся і вже за мить заспокоївся.

— Ні з ким? — просипів він.— Що значить він ні з ким не хоче бачитися?

Голос звучав хрипко й надірвано навіть у його власних вухах, і на мить каюта крутонулася перед очима.

— Ні з ким, окрім неї,— мовив Саладор Саан, і Давосу не довелося перепитувати, про кого це він.— Мій друже, ти втомився. Тобі потрібне ліжко, а не Саладор Саан. Ліжко й багато покривал, а ще гарячий компрес на груди і побільше вина з гвоздикою.

Давос похитав головою.

— Зі мною все гаразд. Скажи мені, Саладоре, я маю знати. Ні з ким, крім Мелісандри?

Лісянець затримав на ньому довгий нерішучий погляд — і неохоче провадив.

— Вартові нікого не пускають, навіть королеву й маленьку донечку. Слуги приносять страви, але їх ніхто не їсть,— він нахилився ближче й понизив голос.— Дивні я чув розмови — про голодне полум'я в жерлі гори і про те, як Станіс із червоною жінкою спускаються туди разом, щоб на це полум'я дивитися. Там є шахти, кажуть люди, і таємні сходи в саме серце гори, в місця гарячі, куди тільки ця жінка може спуститися і не згоріти. А цього досить і навіть більше, щоб так налякати літню людину, аж та вже і їсти сили не матиме.

«Мелісандра». Давос здригнувся.

— Це з ним зробила червона жінка,— сказав він.— Це вона наслала полум'я, яке поглинуло нас,— покарати Станіса за те, що відсунув її вбік, і навчити, що в нього немає надії перемогти без її чаклунства.

Лісянець вибрав з миски, яка стояла між ними, величеньку оливку.

— Ти не перший таке говориш, друже. Але я б на твоєму місці вголос такого не вимовляв. У Драконстоні повно людей королеви, так-так, у них гострий слух і ще гостріші ножі,— він закинув оливку собі до рота.

— У мене теж є ніж. Подарунок від капітана Хорана,— Давос витягнув чингал і поклав на столі.— Ніж, аби вирізати Мелісандрі серце. Якщо вона його має.

Саладор Саан виплюнув оливкову кісточку.

— Давосе, добрий Давосе, не кажи такого, навіть жартома.

— Це не жарт. Я її вб'ю.

«Якщо її можна вбити людською зброєю». А щодо цього Давос не був певен. Він-бо бачив, як мейстер Кресен вкинув їй у келих отруту, але помер від неї сам мейстер, а не червона жриця. Але ж ніж у серці... навіть демонів убиває холодна криця, співається в піснях.

— Такі розмови небезпечні, друже,— застеріг його Саладор Саан. — Я так собі думаю, ти досі не оговтався після моря. Мізки в тебе від гарячки спеклися, так. Лягай у ліжку й відпочивай побільше, поки сили не наберешся.

«Поки моя рішучість не згасне, ось що ти маєш на увазі». Давос зіп'явся на ноги. Його і справді лихоманило, і в голові паморочилось, але це не мало значення.

— Ти — зрадливий старий шахрай, Саладоре Саан, та все одно — добрий друг.

Лісянець погладив гостру срібну бороду.

— То ти лишишся в цього доброго друга?

— Ні. Я піду,— Давос кашлянув.

— Підеш? Поглянь на себе! Ти кашляєш, ти тремтиш, ти худий і слабий. І куди ти підеш?

— У замок. Там моє ліжко, і там мій син.

— І червона жінка,— підозріло мовив Саладор Саан.— Вона теж у замку.

— І вона теж,— Давос заклав чингал назад у піхви.

— Ти, цибулевий пачкарю, що ти знаєш про умисні убивства? Та й хворий ти, навіть чингала не втримаєш. Знаєш, що буде з тобою, якщо тебе схоплять? Поки ми палали на ріці, королева палила зрадників. Слуг темряви, ось як вона їх обізвала, бідолах, а червона жінка співала, коли розгнічували багаття.

Давоса це не здивувало. «Я знав,— подумав він,— знав це ще до того, як він мені розповів».

— Вона забрала з підземелля лорда Сангласа,— здогадався він,— і синів Габарда Рембтона.

— Атож, і спалила їх, як і тебе спалить. Якщо ти вб'єш червону жінку, тебе сплять з помсти, а якщо не вб'єш, сплять за спробу. Вона співатиме, ти верещатимеш, а тоді помреш. А ти тільки-тільки ожив!

— Саме для того,— мовив Давос,— щоб це зробити. Покласти край Мелісандрі Ашайській та її справам. Бо для чого ще морю було випльовувати мене на берег? Ти знаєш Чорноводу затоку незгірше за мене, Саладоре. Жоден капітан при здоровому глузді не поведе корабель поміж списів царя моряників, ризикуючи черево собі розпанахати. «Танок Шаяли» не повинен був біля мене опинитися.

— Це вітер,— голосно наголосив Саладор Саан,— лихий вітер, і все. Вітер зніс його задалеко на південь.

— А хто наслав вітер? Саладоре, до мене говорила Мати.

— Твоя мати померла...— закліпав старий лісянець.

— Мати божа! Вона благословила мене сімома синами, а я дозволив їй спалити. Вона говорила до мене. Це ми накликали вогонь, сказала вона. І тіні теж ми накликали. Це я провіз Мелісандру попід Штормокраєм, де на моїх очах вона породила жах! — Давос і досі бачив у кошмарах чорні кощаві руки, які впирались їй у стегна, коли цей жах вивільнявся з її роздутого лона.— Вона вбила Кресена, і лорда Ренлі, і хороброго Кортні Пенроуза, і моїх синів теж вона убила. Прийшов час для когось убити її.

— Для когось,— мовив Саладор Саан.— Атож, для когось. Але не для тебе. Ти слабкий як дитина, і ти не воїн. Благаю, залишися, побалакаємо, а ти поїси, а тоді, можливо, ми сплаваємо у Браавос і наймемо для цієї справи безликих, так? Але ти... ні, тобі краще посидіти й поїсти.

«Він тільки все ускладнює,— втомлено подумав Давос,— а все і від самого початку було страшенно складно».

— В моїм нутрі палає помста, Саладоре, не лишаючи місця для їжі. Відпусти мене. Заради нашої дружби побажай мені удачі й відпусти.

Садалор Саан звівся на ноги.

— Несправжній ти друг, я так собі думаю. Коли ти загинеш, кому доведеться передавати твій попіл і кості твоїй леді-дружині й переказувати їй, що вона втратила чоловіка й чотирьох синів? Засмученому Саладору Саану. Але нехай, хоробрий пане лицарю, квапся в могилу. Я зберу твої кості в мішок і віддам синам, яких ти кидаєш,— хай носять на шії в маленьких торбинках,— він сердито замахав руками, де на кожному пальці було по каблучці.— Іди, іди, іди, іди.

Давос не хотів розлучатися в такому настрої.

— Саладоре...

— Іди! Або краще лишайся, але якщо йдеш, то йди вже.

І Давос пішов.

Дорога від «Щедрого врожаю» до брами Драконстону була довга й самотня. Прилеглі до причалу вулички, де колись тлумилися солдати, матроси і простолюд, спорожніли й обезлюділи. Де колись доводилося обходити писклявих поросят і голих дітлахів, носилися щури. Ноги трусилися, як пудинг, а тричі від страшного нападу кашлю довелося зупинятися й відпочивати. Але ніхто не прийшов Давосу на допомогу, ніхто навіть не визирнув у вікно — поглянути, що сталося. Вікна були зачинені віконницями, двері замкнені на засуви, а на більш як половині будинків виднілися знаки жалоби. «В Чорноводий Бурчак попливли тисячі, а повернулися сотні,— думав Давос.— Не тільки мої сини загинули. Мати, змилюється над ними всіма!»

Підійшовши до брами, він виявив, що й тут зачинено. Давос погрюкав кулаком у оббите залізом дерево. Відповіді не було, тож він почав дубасити в двері ногами, знову і знову. Нарешті на барбакані з'явився арбалетник і визирнув поміж двох височенних химер.

— Хто там?

Давос, задерши голову, приклав руки рупором до вуст:

— Сер Давос Сіворт до його світлості.

— Ти п'яний? Забирайся і припини грюкати.

А Саладор Саан попереджав його! Давос спробував іншу тактику.

— Тоді пошліть по мого сина. По Девана, королівського зброєносця.

— Як, ви кажете, вас звати? — нахмурився вартовий.

— Давос,— гукнув той.— Цибулевий лицар.

Голова зникла, та вже за мить повернулася.

— Забирайся! Цибулевий лицар загинув на ріці. Його корабель згорів.

— Корабель згорів,— погодився Давос,— але сам він вижив, і ось він тут. Капітаном брами тут досі Джейт?

— Хто?

— Джейт Блекбері. Він мене добре знає.

— Ніколи не чув про нього. Швидше за все, загинув.

— Тоді лорд Читеринг.

— Цього я знаю. Згорів на Чорноводді.

— Вілл Гачок? Гал Кабан?

— Обидва загинули,— сказав арбалетник, але на обличчі його зненацька відбився подив.— Чекайте тут.

Він знову зник.

Давос чекав. «Загинули, всі загинули,— тупо думав він, пригадуючи біле черево тлустого Гала, яке завжди визирало з-під засмальцьованого камзола, і довгий шрам, який лишився на обличчі Вілла від рибальського гачка, і як Джейт завжди скидав свого кашкета перед жінками — п'ятирічними чи п'ятдесятирічними, вельможними чи низькородними.— Потонули чи згоріли разом з моїми синами й тисячею інших, і тепер битимуться за короля в пеклі».

Зненацька арбалетник повернувся.

— Ідіть до бічного входу, і вас впустять.

Давос так і зробив. Гвардійців, які пустили його всередину, він не знав. У руках вони тримали списи, а на грудях у них красувався лис у віночку квітів — герб дому Флорентів. Повели вони його не в Кам'яний Барабан, як він очікував, а попід вигнутий аркою Драконів Хвіст і далі в Ейгонів сад.

— Чекайте тут,— звелів сержант.

— А його світлості повідомили, що я повернувся? — запитав Давос.

— Поняття зеленого не маю. Чекайте, кажу.

І він пішов, забравши з собою списників.

В Ейгоновому саду приємно пахло глицею, і зусібіч височіли темні дерева. Росла тут і шипшина, і високий колючий живопліт, а в болотистій низині — ще й журавлина.

«Чого мене привели сюди?» — міркував Давос.

А тоді до нього долинуло слабеньке калатання дзвіночків, і дитячий сміх, і зненацька з кущів випірнув Картатий, квапливо шаркаючи ногами. На п'яти йому насідала королівна Ширін.

— Повернися! — кричала вона.— Картатий, повернися!

Побачивши Давоса, блазень різко зупинився, і бубонці на його рогатому жерстяному шоломі затуркотіли — брязь-брязь-брязь. Перестрибуючи з ноги на ногу, блазень проспівав:

— Блазня кров і короля, кров у діви на ногах, наречений же і гості — в ланцюгах, ах, ах!

Тут Ширін мало не піймала його, але в останню мить він перестрибнув через латку папороті та щез поміж дерев. Королівна кинулася за ним. Ці двоє викликали в Давоса усмішку.

Він саме закашлявся в долоню, яка ховалася в рукавичці, коли з-за живоплоту виборсалася ще одна постать і втелющилася просто в нього, збиваючи з ніг.

Хлопчик теж упав, але зразу ж і підскочив на ноги.

— Що ви тут робите? — запитав він, обтрушуючись. На комір йому спадало чорне як смоль волосся, а очі він мав неймовірно сині.— Не слід стояти у мене на дорозі, коли я біжу.

— Ні,— погодився Давос.— Не слід.

Він почав зводитися навколішки, але тіло струснув ще один напад кашлю.

— Вам недобре? — хлопчик узяв його за руку й поставив на ноги.
— Мені покликати мейстра?

Давос похитав головою.

— Кашель. Він минеться.

Хлопчик повірив йому на слові.

— Ми гралися в «красуню і чудовисько»,— пояснив він.— Я був чудовиськом. Дитяча забавка, але моїй кузині подобається. А ім'я у вас є?

— Сер Давос Сіворт.

Хлопчик з сумнівом зміряв його поглядом.

— Ви певні? Щось ви не схожі на лицаря.

— Бо я — цибулевий лицар, мілорде.

Сині очі кліпнули.

— Отой, що на чорному кораблі?

— А ти знаєш цю легенду?

— Ще як мене на світі не було, ви привезли моєму дядькові Станісу рибу, коли його взяв у облогу лорд Тайрел,— хлопчик виструнчився.— Я — Едрік Шторм,— оголосив він.— Син короля Роберта.

— Ну певна річ! — Давос здогадався майже відразу. Хлопчина успадкував видатні вуха Флорентів, але чуприна, очі, нижня щелепа, вилиці — все це було від Баратеонів.

— А ви знали мого батька? — поцікавився Едрік Шторм.

— Бачив його неодноразово, коли приходив до твого дядька до двору, але ніколи з ним не розмовляв.

— Батько учив мене битися,— гордовито мовив хлопчак.— Навідував мене майже щороку, й іноді ми разом тренувалися. На минулі іменини він прислав мені келеп, точно як у нього самого, тільки менший. Але мені звеліли його лишити у Штормокраї. А це правда, що дядько Станіс відрубав вам пальці?

— Тільки останню фалангу. Пальці є, лише коротші.

— Покажіть.

Давос скинув рукавичку. Хлопець уважно роздивився його долоню.

— А великого пальця він не вкорочував?

— Ні,— кашлянув Давос.— Ні, його він мені залишив.

— Не треба було йому взагалі вам пальці рубати,— вирішив хлопчина.— Неправильно це було.

— Я був контрабандистом.

— Так, і контрабандою доправили йому рибу й цибулю.

— За цибулю лорд Станіс висвятив мене в лицарі, а за контрабанду — вкоротив мені пальці,— Давос знову натягнув рукавичку.

— Батько б вам пальців не рубав.

— Як скажете, мілорде.

«Роберт дуже відрізнявся від Станіса, щира правда. Хлопець схожий на нього. І на Ренлі теж». Ця думка схвилювала його.

Хлопчик хотів іще щось сказати, аж тут зачулися кроки. Давос озирнувся. На садовій доріжці з'явився сер Аксель Флорент в оточенні дюжини гвардійців у підбитих ватою шкірянках. На грудях вони мали вогненне серце Царя світла. «Люди королеви»,— подумав Давос. І зненацька закашлявся.

Сер Аксель був невисокий на зріст і м'язистий, широкий у грудях, як діжка, з дебелими руками й ногами, а з вух йому росло волосся. Дядько королеви, він уже десять років служив каштеляном у Драконстоні, але завжди ставився до Давоса шанобливо, знаючи, що той користується прихильністю лорда Станіса. Та коли він заговорив, у голосі його не було ні шанобливості, ні тепла:

— Сер Давос не потонув! Як таке можливо?

— Цибуля не тоне, сер. Ви прийшли відвести мене до короля?

— Я прийшов відвести вас у підземелля,— сер Аксель махнув гвардійцям.— Схопіть його й заберіть у нього чингал. Бо він його приготував для нашої леді.

Джеймі

Джеймі перший помітив заїзд. Центральна будівля з півдня тулилася до берега, де ріка робила вигин, і два довгі й невисокі крила заїзду тягнулися вздовж води, немов хотіли обійняти подорожніх, що пливають униз за течією. Перший поверх був із сірого каменю; над другим, дерев'яним і побіленим, виднівся лупаковий дах. Видно було і стайню, і обвиту лозою альтанку.

— Дим з коминів не підіймається,— зауважив Джеймі.— Й у вікнах не світиться.

— Коли я пропливав тут минулого разу, заїзд іще працював,— сказав сер Клеос Фрей.— Тут варили чудовий ель. Може, в пивницях ще трохи лишилося.

— Там можуть ховатися люди,— мовила Брієнна.— А можуть виявитися трупи.

— Злякалася кількох мертвяків, дівко? — зронив Джеймі.

Вона обпекла його поглядом.

— Мене звати...

— Брієнна, так-так. Не хочеш бодай нічку переспати в ліжку, Брієнно? Там буде безпечніше, ніж посеред ріки, та й незайве дізнатися, що тут сталося.

Вона не відповіла, але за мить штовхнула румпель, повертаючи ялик до побитого вітром дерев'яного причалу. Сер Клеос поліз спускати вітрило. Коли ялик м'яко вдарився у причал, сер Клеос вистрибнув на берег, щоб прив'язати кінці. Джеймі в своїх ланцях незграбно поліз за ним.

В кінці причалу на залізному стовпі висіла облущена вивіска, на якій мальований король, стоячи навколішках, склав перед собою руки

в благальному жесті. Джеймі тільки кинув на неї погляд — і розсміявся.

— Кращого заїзду нам не знайти!

— Це якесь особливе місце? — підозріливо запитала дівчина.

Відповів сер Клеос.

— Це заїзд «Уклінний король», міледі. Розташований на тому самому місці, де останній король на Півночі, скорившись, прихилив коліно перед Ейгоном Завойовником. Це він на вивісці, думаю.

— Торен відвів свої сили на південь після падіння двох королів на Полум'яному полі,— сказав Джеймі,— але, побачивши Ейгонового дракона й розміри його війська, прийняв мудре рішення та прихилив свої закостенілі від морозу коліна...— він не договорив, почувши іржання.— У стайні — коні. Щонайменше один...— («І одного досить, щоб відчепитися від дівки»)— Поглянемо, хто вдома?

Не чекаючи на відповідь, Джеймі, брязкаючи ланцями, перетнув причал, штовхнув двері...

Й опинився віч-на-віч з зарядженим арбалетом. Його тримав кремезний хлопчина років п'ятнадцятьох.

— Лев, пструг чи вовк? — суворо запитав хлопчина.

— Ми сподівалися на курочку,— Джеймі чув, як позаду нього підтягуються його компаньйони.— Арбалет — зброя боягузів.

— Я тобі все одно серце прострелю.

— Можливо. Та поки ти перезаряджатимеш, мій кузен твої нутроці по землі розмаже.

— Не лякай хлопця! — мовив сер Клеос.

— Ми не збираємося нікого кривдити,— сказала дівчина.— І маємо гроші, щоб заплатити на харчі й напої,— вона витягнула з гаманця срібняк.

Хлопець підозріливо зиркнув спершу на срібняк, а тоді на ланцюги Джеймі.

— А чому цей закутий?

— Та вбив кількох арбалетників,— сказав Джеймі.— У вас ель є?

— Так,— хлопчина на дюйм опустив арбалет.— Розстебніть пояси з мечами й кидайте на землю, і тоді ми, можливо, вас погодуємо.

Він пересунувся трішки вбік і визирнув крізь товсту ромбовидну шибку — подивитися, чи немає надворі ще людей.

— Це ж вітрило Таллі!

— Ми з Річкорину,— Брієнна відклацнула застібку на ремені та з брязкотом впустила його на підлогу. Сер Клеос вчинив так само.

З дверей у підвал випірнув виснажений чоловік з блідим обрзклим обличчям, стискаючи в руках важкий різницький сікач.

— Вас троє, так? На трьох у нас буде конина. Шкапа була стара, м'ясо тверде, але свіже.

— А хліб є? — запитала Брієнна.

— Сухі плескачі й вівсяники.

— Який чесний хазяїн! — широко посміхнувся Джеймі.— Вони всі завжди подають черствий хліб і жилаве м'ясо, але не всі так легко в цьому зізнаються.

— Я не хазяїн. Я його отам у дворі поховав, разом з його жінками.

— То ти його вбив?

— Думаєте, я б вам сказав? — сплюнув чоловік.— Швидше за все, це робота вовків, або ж левів, хіба не байдуже? Ми з жінкою знайшли їх уже мертвих. І вважаємо, що тепер це — наша власність.

— А де ця твоя жінка? — запитав сер Клеос.

Чоловік підозріливо примружився.

— А вам для чого знати? Вона не тут... і вас тут не буде, якщо мені не сподобається смак вашого срібла.

Брієнна кинула йому срібняк. Він піймав його на льоту, куснув — і заховав.

— У неї ще є,— оголосив хлопець з арбалетом.

— Є. Хлопче, спускайся вниз і пошукай цибулі.

Хлопець завдав арбалет собі на плече, кинув на гостей останній похмурий погляд і зник у підвалі.

— Син? — запитав сер Клеос.

— Ні, ми з жінкою просто взяли його до себе. У нас було двоє синів, але одного вбили леви, а другий помер від різачки. А цей хлопець лишився без матері через кривавих лицедіїв. Цими днями людині потрібен хтось, хто пильнував би, поки вона спить,— мовив чоловік і махнув сікачем на стіл.— Можете присісти.

В коминку не палилося, але Джеймі вибрав крісло поближче до залишків жару й витягнув під столом довгі ноги. Кожен рух його супроводжувався брязкотом ланців. «Як дратує цей звук! Кінець кінцем я ці ланцюги дівці на шию намотаю — побачимо, як вони їй сподобаються».

Чоловік, який виявився не хазяїном заїзду, підсмажив три величезні кінські відбивні й на салі пришкварив цибулі, компенсувавши черстві вівсяники. Джеймі з Клеосом випили елю, а Брієнна — кухлик сидру. Хлопець тримався оддалік: присів на діжку елю, поклавши заряджений арбалет на коліна. Кухар, наливши собі кухоль елю, підсів до гостей.

— Які новини з Річкорину? — запитав він сера Клеоса, прийнявши його за головного.

Перш ніж відповісти, сер Клеос глянув на Брієнну.

— Лорд Гостер дуже хворий, але його син тримає броди на Червоному Зубці, не пускаючи Ланістерів. Були бої.

— Всюди бої. Ви куди прямуєте, сер?

— На Королівський Причал,— сер Клеос обтер сало з губ.

— Тоді ви — три дурні,— пирхнув господар.— Я чув, що під мурами міста стоїть король Станіс. Подейкують, у нього сто тисяч війська й чарівний меч.

Джеймі, стиснувши ланцюг, який скував йому зап'ястки, туго напнув його, шкодуючи, що не має сили порвати. «Тоді я покажу тому Станісу, куди ввіткнути його чарівний меч».

— На вашому місці я б тримався подалі від королівського гостинцю,— вів далі чоловік.— Я чув, там зараз — гірше не буває. І вовки, і леви, і банди злидарів, які полюють на всіх підряд.

— Набрід! — презирливо оголосив сер Клеос.— Такі не наважаться напасти на озброєних вояків.

— Перепрошую, сер, але я бачу тільки одного озброєного вояка, який подорожує з жінкою і бранцем у ланцях.

Брієнна кинула на кухаря похмурий погляд. «А дівка не любить, коли їй нагадуюсь, що вона дівка»,— подумав Джеймі, знов натягуючи ланцюг. Тверді холодні ланки, це непіддатливе залізо, уп'ялися у шкіру. Кайданки натерли зап'ястки вже до крові.

— Я збираюся плисти Тризубом до самого моря,— пояснила дівчина господарю.— У Дівоставі візьмемо коней і поскачемо на Сутінь-діл і Розбі. Так ми триматимемося подалі від основних боїв.

— Рікою ви до Дівоставу не дістанетеся,— похитав головою господар.— Менш як за тридцять миль звідси згоріло й затонуло кілька кораблів, і вода в тому місці замулилася. Там засіли беззаконники, чатуючи, хто пропливе повз, а ще більше їх нижче за

течією біля Порогів і острова Рудий Олень. Та й лорда Лискавку в тих краях бачили. Він переходить ріку, де схоче, їздить туди-сюди — не сидить на місці.

— А хто цей лорд Лискавка? — поцікавився сер Клеос Фрей.

— Лорд Берик, якщо ваша ласка, сер. Його так прозвали, бо він завжди падає зненацька, як лискавка з ясного неба. Кажуть, його неможливо вбити.

«Будь-кого можна вбити, якщо прошити мечем»,— подумав Джеймі.

— А Торос Мирський і досі з ним?

— Ага. Червоний чаклун. Я чув, він має дивовижну силу.

«Ну, він і справді мав дивовижну силу: міг перепити самого Роберта Баратеона, а таких людей небагато». Джеймі якось чув, як Торос сказав королю, що став червоним жерцем, бо його мантия дуже добре приховує винні плями. Роберт так реготав, що обляпав елем шовкову накидку Серсі.

— Звісно, я не збираюся втручатися,— мовив Джеймі,— але, схоже, Тризуб — не найбезпечніший шлях.

— Я теж кажу,— погодився кухар.— Навіть якщо вам удасться проминути Рудого Оленя й не зустрітися з лордом Бериком і червоним чаклуном, попереду ще рубіновий брід. Я чув, хоча й давненько, що його тримають вовки лорда П'явки. Може, тепер там знову леви, чи лорд Берик, чи хто завгодно.

— Або нікого,— припустила Брієнна.

— Якщо міледі хоче на це свою шкуру поставити, я її не зупинятиму... але, на вашім місці, я б з тої річки тікав і йшов суходолом. Як бу' триматися подалі від доріг і ночувати під деревами, ховаючись, ясна річ... ну, я б усе одно з вами не пішов, але крихітний шанс у вас є.

Здоров'ячка вагалася.

— Нам знадобляться коні.

— Тут є коні,— зауважив Джеймі.— Одного я чув у стайні.

— Ага, є-є,— сказав хазяїн, який не був насправді хазяїном.— Трійко, але вони не на продаж.

— Та певна річ,— не стримав сміху Джеймі.— Але ви все одно їх нам покажіть.

Брієнна нахмурилася, але не-хазяїн заїзду, не моргнувши, стрівся з нею очима — і за мить вона неохоче мовила:

— Покажуйте,— і всі підвелися з-за столу.

Якщо судити зі смороду, стайні не чистили вже давненько. Серед соломи кружляли тисячі жирних чорних мух, з дзижчанням перелітаючи від стійла до стійла і повзаючи по горах навалених повсюди кінських кізків, а от коней було тільки троє. Трійця була ще та: незграбний гнідий возовик, древній білий мерин, сліпий на одне око, а ще лицарська верхова кобила, сіра в яблуках і норовиста.

— Не продам за жодні гроші,— сказав їхній господар-не-господар.

— А як вам дісталися ці коні? — хотіла знати Брієнна.

— Коли ми з жінкою прийшли в заїзд, тягловик був тут, у стайні, — пояснив чоловік,— разом з тою шкапою, яку ви щойно з'їли. Мерин з'явився якось уночі, а ступака, під сідлом і загнужданого, піймав хлопець. Ось, я вам покажу.

Сідло, яке він показав, було оздоблене срібною інкрустацією. Чапрак колись був картатий, рожево-чорний, але нині — переважно брунатний. Джеймі не впізнав початкових кольорів, а от криваві плями впізнав миттєво.

— Ну, власник по цю кобилку найближчим часом сюди точно не прийде,— мовив він, оглядаючи ноги й зазираючи кобилі в зуби.— Дайте йому золотий за сіру в яблуках кобилу, і нехай ще й сідло віддасть,— порадив він Брієнні.— За возовика — срібняк. А за те, що спекається білого, нехай ще сам приплачує.

— Не варто так зневажливо говорити про свого коня, сер,— дівчина розв'язала гаманця, якого їй вручила леді Кетлін, і дістала звідти три золоті.— За кожного коня я заплачу вам по дракону.

Чоловік, моргнувши, потягнувся по золото, але завагався й відсмикнув руку.

— Ну, не знаю. На золотому драконі, якщо доведеться вшиватися, я не поїду. Та й у голод його не з'їси.

— Можете собі й наш ялик забирати,— сказала дівчина.— І пливіть на ньому вгору чи вниз за течією — як схочете.

— Дайте-но я кусну те ваше золото,— чоловік, забравши золотий у неї з долоні, поспробував його на зуб.— Гм. Наче справжнє. Три дракони і ялик?

— Та це чистий грабунок, дівко,— приязно мовив Джеймі.

— Ще мені потрібні харчі,— сказала Брієнна до господаря, ігноруючи Джеймі.— Все, чим можете поділитися.

— Є трохи вівсяників,— чоловік згріб інші два дракони в неї з долоні й потрусив їх у кулаці, всміхнувшись на їхній дзвін.— А, і ще копчена риба, але за неї доведеться приплатити срібняк. І за нічліг у ліжку теж. Ви ж захочете лишитися на ніч.

— Ні,— заперечила Брієнна.

— Жінко,— нахмурився господар,— не хотів би я їхати поночі незнайомою місцевістю на конях, яких ви зовсім не знаєте. Бо точно загрузнете у трясовині чи коняка ногу поламає.

— Місяць сьогодні світитиме ясно,— сказала Брієнна.— Дорогу я знайду без проблем.

Господар поміркував.

— Ну, якщо не маєте срібняка, може, якісь мідяки знайдете за постіль і покривало, щоб зігрітися. Я не розкидаюся пожильцями, якщо ви розумієте, про що я.

— Справедлива пропозиція,— мовив сер Клеос.

— І покривала випрані, ага. Моя жінка випрала, перш ніж пішла у справах. І вошей немає, слово даю,— господар, усміхаючись, знову побрязкав монетами.

Сера Клеоса вельми спокушала така перспектива.

— Ніч у ліжку піде нам усім на користь, міледі,— мовив він до Брієнни.— Відпочивши, ми завтра зможемо рухатися швидше,— він глянув на кузена, шукаючи підтримки.

— Ні, брате, дівка має рацію. Нам треба виконати обіцянку, а попереду ще багато льє. Слід їхати далі.

— Але ж,— мовив Клеос,— ти ж сам казав...

— Тоді казав...— («Коли думав, що заїзд порожній»)— А тепер у мене черево набите, тож прогулянка під місяцем йому не завадить,— Джеймі посміхнувся до дівчини.— Якщо ви не збираєтеся перекинути мене через спину отого возовика, як мішок борошна, то комусь уже час подбати про ці кайдани. Важкувато їхати верхи з закутими ногами.

Брієнна, глянувши на ланцюг, нахмурилася. Не-хазяїн заїзду потер підборіддя.

— Отам позаду стайні є кузня.

— Покажуть,— сказала Брієнна.

— Так,— підхопив Джеймі,— і що швидше, то краще. Бо тут, як на мій смак, лайна щось забагато. Не хочу вступити,— він кинув на дівчину гострий погляд, міркуючи: стане їй клепки вчитати підтекст чи ні.

Він сподівався, що Брієнна розіб'є йому кайдани й на зап'ястках, але її підозріливість нікуди не поділася. Ланцюг на ногах вона розрізала посередині, приставивши до нього зубило й ударивши з півдюжини разів по ньому ковальським молотом. Та коли Джеймі запропонував їй розрізати й ланцюг на руках, вона його проігнорувала.

— За шість миль звідси, якщо їхати вниз за течією, побачите спалене село,— розповідав господар, допомагаючи сідлати коней і вантажити пожитки. Цього разу свої поради він давав Брієнні.— Там дорога розбігається надвоє. Якщо поїдете на південь, там буде мурована вежка сера Ворена. Сер Ворен поїхав на війну й загинув, тож я не знаю, кому вона тепер належить, але краще триматися від неї подалі. Вам ліпше їхати через ліс, на південний схід.

— Так і зробимо,— відгукнулася дівчина.— Дякую вам.

«Взагалі-то він од тебе золото отримав»,— подумав Джеймі, але не сказав уголос. Йому набридло вже, як його ігнорує ця бридка корова.

Собі вона взяла возовика, а верхову кобилу віддала серу Клеосу. Як і попереджали, Джеймі дістався одноокий мерин, тож можна було забути про ідею добре пристрожити коня й лишити дівку пилюку ковтати.

Провести гостей господар вийшов разом з хлопцем. Чоловік, побажавши їм щастя на прощання, запросив повертатися за кращих часів, а от хлопець стояв мовчки, тримаючи арбалет під пахвою.

— Візьми собі ліпше спис чи обушок,— порадив йому Джеймі,— прислужаться краще.

Хлопець недовірливо вступився в нього. «От тобі й дружня порада». Знизавши плечима, Джеймі розвернув коня й поїхав, не озираючись.

Сер Клеос, виїжджаючи, безперестанку буркотів, досі жалкуючи за периною. Рушили на схід, уздовж підсвіченого місяцем берега ріки. Тут Червоний Зубець був дуже широкий, але мілкий, а мулисті береги поросли очеретом. Кінь Джеймі спокійно тягнувся вперед, от тільки бідолашна стара шкапа повсякчас норовила звернути туди, куди

дивилося її єдине зряче око. Приємно було знову їхати верхи. Джеймі не сидів на коні відтоді, як лучники Роба Старка в Лопотючому лісі застрелили під ним дестрієра.

Нарешті доїхали до спаленого села, і перед ними постав вибір між двома дорогами, жодна з яких не обіцяла нічого доброго: вузькі колії, глибоко прорізані селянськими возами, які тягали зерно до річки. Один рукав відігнувся на південний схід, гублячись серед дерев, які виднілися оддалік, а другий, пряміший і кам'янистий, націлився на південь. Брієнна швидко оглянула обидві дороги, а тоді рвучко розвернула коня до південної. Джеймі був приємно здивований: він би й сам учинив так.

— Але ж хазяїн заїзду застерігав нас проти цієї дороги,— повстав сер Клеос.

— Ніякий він не хазяїн,— дівчина некрасиво згорбилась у сідлі, але сиділа впевнено.— Чоловік цей щось занадто цікавився, куди ми прямуємо, а ці ліси... такі місця сумнозвісні зграями беззаконників. Може, він підштовхував нас у пастку.

— Мудра дівка,— посміхнувся Джеймі до кузена.— У нашого господаря, підозрюю, на тій дорозі приятелі ховаються. Ті самі, які лишили в стайні отой незабутній аромат.

— Може, і про ріку він збрехав, щоб пересадити нас на коней,— сказала дівчина,— але я ризикувати не могла. І на рубіновому броді, і на перехрестях будуть солдати.

«Що ж, вона, може, й потворна, але не зовсім уже дурна». Джеймі подарував їй скупу усмішку.

Червонувате світло з верхніх вікон мурованої вежки стало застережним сигналом ще здалеку, тож Брієнна повела загін у лани. Тільки коли тверджа лишилася далеко позаду, вони повернулися назад на дорогу.

Минула половина ночі, перш ніж дівчина вирішила, що вже безпечно зупинитися. На той час усі трое вже дримали в сідлах. Прихисток собі знайшли в дубово-ясеновому гайку, поряд з млявим струмком. Розпалити багаття дівчина не дозволила, тож повечеряли опівночі черствими вівсяниками і копченою рибою. Ніч була на диво мирна. Над головою в чорному повстяному небі висів півмісяць в оточенні зірок. Десь удалині вили вовки. Один з коней нервово заіржав. Та ніяких інших звуків не чулося. «Війна цих місць не

торкнулася»,— подумав Джеймі. Він радів тому, що він тут, що він живий, радів, що повертається до Серсі.

— Першу варту беру на себе,— сказала Брієнна серу Клеосу, й незабаром Фрей уже стиха похропував.

Джеймі сидів, відкинувшись на стовбур дуба та міркуючи, що зараз роблять Серсі з Тиріоном.

— А у вас є брати чи сестри, міледі? — поцікавився він.

Брієнна підозріливо скосила на нього оком.

— Ні. Я у батька єдина дитина.

— Єдиний син, ви хотіли сказати,— хихикнув Джеймі.— Він вас і вважає сином? Бо дочка з вас дуже дивна, це точно.

Вона без слів відвернулася, міцно стиснувши руків'я меча. «От жалюгідна істота!» Дивним чином вона йому нагадала Тиріона, хоча, на перший погляд, немає на світі двох людей, які б відрізнялися більше. Можливо, саме думкою про брата були продиктовані його наступні слова:

— Я не хотів вас образити, Брієнно. Пробачте.

— Ваші злочини вже не пробачити, Царевбивце.

— Знову це прізвисько! — Джеймі марно смикнув ланці.— Чому я вас так дратую? Я вас нічим не скривдив, наскільки знаю!

— Але декого ви скривдили. Того, кого присягалися захищати. Слабкого, невинного...

— ...короля? — (Завжди все зводилося до Ейриса!) — Не тобі судити про те, на чому ти не тямишся, дівко.

— Мене звати...

— Брієнна, так. Тобі ніхто не казав, що ти така ж нудна, як і потворна?

— Вам не вдасться мене розсердити, Царевбивце.

— Якби я дуже постарався, вдалося б.

— Навіщо ви давали обітницю? — вимогливо запитала вона.— Навіщо вдягати білий плащ, якщо збираєшся зрадити все, що він означає?

Навіщо? Як можна це пояснити, щоб вона зрозуміла?

— Я був хлопчаком. П'ятнадцять років! Для такого юного хлопця це — велика честь.

— Це не відповідь,— презирливо мовила вона.

«Правда тобі не сподобається». До королівської варті він приєднався через кохання, звісна річ.

Батько забрав Серсі до двору, коли їй було дванадцять, сподіваючись на її шлюб з королевичем. Він відкидав будь-які пропозиції руки й серця, тримаючи її біля себе у Вежі правиці, поки вона не підросте й не стане справжньою жінкою, ще вродливішою, ніж була. Без сумніву, він чекав, поки подорослішає королевич Вісерис, або ж поки помре на родиві Рейгарова дружина. Елія Дорська не могла похвалитися міцним здоров'ям.

Тим часом Джеймі прослужив чотири роки зброєносцем у сера Самнера Крейкгола й заробив собі остроги за боротьбу з братством королівського лісу. Та коли він дорогою в Кичеру Кастерлі ненадовго навідався на Королівський Причал, здебільшого щоб побачитися з сестрою, Серсі відвела його вбік і шепнула, що лорд Тайвін збирається одружити його з Лайсою Таллі, навіть уже запросив лорда Гостера в місто — обговорити посаг. Та якщо Джеймі вбереться в біле, він зможе назавжди лишитися біля Серсі. Старий сер Гарлан Грандисон переставився уві сні — чим не смерть для людини, в якій на гербі сплячий лев? Ейрису знадобиться юнак на його місце, то чого ж не взяти ревучого лева замість сплячого?

«Батько ніколи не погодиться»,— заперечив Джеймі.

«Король його не питатиме. А коли все закінчиться, батько не зможе чинити спротив — не відкрито. Ейрис он серу Іліну Пейну втяв язика тільки за те, що той хвалився, буцімто насправді Сімома Королівствами керує правиця. Він був капітаном правициної варті, але батько не наважився втрутитися! І тут не втручатиметься».

«Але,— сказав Джеймі,— Кичера Кастерлі...»

«Тобі якась кичера потрібна? Чи я?»

Він пам'ятав ту ніч, так наче все було вчора. Вони провели її в старому заїзді у В'юнкому провулку, подалі від допитливих очей. Серсі прийшла до брата, вдягнувшись як проста служниця, і це чомусь ще більше розпалило його. Джеймі ще не бачив її такою пристрасною. Щоразу як він засинав, вона його будила. На ранок Кичера Кастерлі здавалася невеликою ціною за можливість завжди бути поряд з сестрою. Джеймі погодився, і Серсі обіцяла все влаштувати.

За місяць у Кичеру Кастерлі прилетів королівський крук з повідомленням, що Джеймі обрано в королівську варту. Йому

наказувалося з'явитися перед королем під час великого турніру в Гаренхолі, щоб дати обітницю й одягнути плащ.

Інвеститура звільнила Джеймі від Лайси Таллі. Що ж до решти, все пішло шкереберть. Батько ще ніколи так не лютував. Він не міг виступати відкрито (щодо цього Серсі не помилилася), але звільнився з посади правиці під якимсь незначним приводом і повернувся в Кичеру Кастерлі, забравши з собою дочку. Замість бути разом, Серсі з Джеймі помінялися місцями, й він опинився сам-один при дворі, вартуючи божевільного короля, поки четверо маломожних лордів по черзі змінювали на посаді його батька, ходячи по лезу ножа. Правиці так швидко вивищувалися й падали, що їхні герби Джеймі пам'ятав краще за їхні обличчя. Правицю з рогом достатку й правицю з танцюючим грифоном вислали у вигнання, а от правицю з булавою і кинджалом, скупавши в дикополум'ї, спалили живцем. Останнім був лорд Росарт. На гербі в нього красувався запалений смолоскип; невдалий вибір, якщо зважати на долю його попередника, та алхімік серйозно піднісся, адже розділяв пристрасть короля до вогню. «Слід було втопити Росарта, а не живит йому розпорювати».

Брієнна й досі чекала на його відповідь.

— Ви,— заговорив Джеймі,— ще юна й не могли знати Ейрису Таргарієна...

Цього вона й чути не хотіла.

— Ейрис був божевільний і жорстокий, ніхто ніколи цього не заперечував. Але ж він лишався королем, коронованим і помазаним. А ви присяглися його захищати.

— Знаю я, в чому я присягався.

— І що зробили...— вона нависала над ним — шість футів рябого, хмурого, кінськозубого осуду.

— І що зробили *ви*. Ми тут обоє царевбивці, якщо чутки правдиві.

— Я не чіпала Ренлі. І вб'ю кожного, хто таке каже.

— То починайте з Клеоса. А з того, через які руки він цю історію переказує, вам ще довго доведеться убивати.

— Брехня! Коли його світлість загинув, там була леді Кетлін, вона все бачила. Там була тінь. Свічки затріпотіли, повіяло холодом, а тоді хлянула кров...

— Ой, чудово,— розреготався Джеймі.— Зізнаюся, ти кмітливіша за мене. Коли мене побачили над мертвим королем, я й не подумав

сказати: «Ні-ні, то не я, то тінь, жахлива холодна тінь!» — він знову розсміявся.— Скажи-но мені правду, як царевбивця царевбивці, тобі за перерізану горлянку заплатили Старки чи Станіс? Чи тебе Ренлі зневажив, ось як усе було? А може, в тебе просто було місячне. Не давайте дівці в руки меча, коли в неї місячне.

На мить Джеймі здалося, що Брієнна його вдарить. «Ще один крок — і я висмикну в неї того кинджала з піхов і застромлю в живіт». Він підтягнув ногу, готовий до стрибка, але дівчина не ворухнулася.

— Бути лицарем — рідкісний і цінний дарунок,— сказала вона,— а тим більше — лицарем королівської варти. Цей дарунок отримує мало хто, а ви його зневажили й заплямували.

«Дарунок, якого ти так жадаєш і якого ніколи не отримаєш».

— Своє лицарство я заслужив. Нічого мені не дарували. В тринадцять я виграв на турнірі в рукопашній, тоді я ще був простим зброєносцем. У п'ятнадцять я виїхав з сером Артуром Дейном проти братства королівського лісу, й він помазав мене просто на полі бою. Це білий плащ мене заплямував, а не навпаки. Тож не варто мені заздрити. Це боги не дали тобі прутня, а не я.

Брієнна кинула на нього повний ненависті погляд. «Вона б мене залюбки на кавалки порубала, якби не ця її дорогоцінна присяга,— подумав Джеймі.— От і добре. Досить з мене туманної риторики й бабського осуду». Дівчина без слова пішла геть. Джеймі скрутився під плащем, сподіваючись, що йому наснитися Серсі.

Та коли він заплющив очі, перед його внутрішнім зором постав Ейрис Таргарієн, який сам-один міряв кроками тронну залу, смокчучи вкриті струпами й закривавлені долоні. Дурень повсякчас різав руки об клинки та клюги Залізного трону. Джеймі прослизнув у королівські двері, вбраний у свої золоті обладунки, з мечем у руці. Золоті обладунки, не білі, але цього вже ніхто не пам'ятає. «Шкода, що я і того клятого плаща не скинув».

Ейрис, побачивши кров на його мечі, поцікавився, чи належить вона лорду Тайвіну. «Він мусить померти, цей зрадник. Мені потрібна його голова, і ти цю голову принесеш, а то згориш разом з усіма. Всі зрадники! Росарт каже, вони навіть тут, у цих стінах! Він пішов їх гостинно зустріти. Чия це кров? Чия?»

«Росартова»,— відповів Джеймі.

В ту мить фіалкові очі розширилися, а королівський рот вражено роззявився. В Ейрису мимоволі спорожнився кишківник, а сам він, розвернувшись, побіг до Залізного трону. Під поглядами порожніх очниць драконових черепів, розвішаних на стінах, Джеймі стягнув зі східців останнього короля-дракона, який верещав, як різана свиня, і смердів лайном. Щоб покласти цьому край, виявилось досить один раз рубонуту по шиї. «Як легко,— пригадалося, тоді подумав він.— Король не мав би так легко вмерти». Принаймні Росарт намагався чинити опір, але, якщо по правді, бився він, як справжній алхімік. «Дивно, що ніхто не поцікавився, хто ж убив Росарта... але ж, звісно, він був ніхто — низькородний правиця-на-годину, ще одна божевільна забавка Божевільного Короля».

Сер Еліс Вестерлінг і лорд Крейкгол разом з іншими батьковими лицарями ввірвались у залу саме вчасно, щоб заскочити кінець, тож Джеймі ніяк не міг зникнути, щоб слава чи осуд впали на якого-небудь хвалька. А що це буде осуд, він здогадався з поглядів, які були звернені до нього... хоча, можливо, в них читався страх. Хай він і Ланістер, але ж він був з Ейрисових сімох!

«Замок наш, сер, і місто теж»,— сказав до нього Роланд Крейкгол, але це було правдою тільки наполовину. Вірні Таргарієнам люди й досі вмирили на гвинтових сходах і у зброярні, Грегор Кліган з Ейморі Лорчем штурмували мури Мейгорової тверджі, а Нед Старк ще вів своїх північан крізь Королівську браму, але Крейкгол знати цього не міг. Здавалося, він не здивувався, побачивши Ейрису зарубаним: сином лорда Тайвіна Джеймі був задовго до того, як його призначили в королівську варту.

«Перекажіть усім, що Божевільний Король мертвий,— звелів Джеймі.— Хто здасться, не вбивайте, а беріть під варту».

«А нового короля проголошувати?» — запитав Крейкгол, і Джеймі прочитав між рядків: ним стане ваш батько? чи Роберт Баратеон? чи, може, ви підтримаєте нового короля-дракона? Якусь мить Джеймі поміркував: є Вісерис, що утік на Драконстон, і є Рейгарів син-немовля, що разом з матір'ю тут, у Мейгоровій тверджі. «Новий король з Таргарієнів, а при ньому за правицю — мій батько. Вовки завиють, а лорд штормових земель вдавиться люттю!» Це було страшенно спокусливо, аж тут він глянув униз, на тіло на підлозі, під яким розповзалася калюжа крові. «В них обох тече його кров»— подумав

він. «Оголошуйте, кого в біса схочете»,— сказав він Крейкголу. А тоді видерся на Залізний трон і всівся, поклавши меча на коліна,— хотів побачити, хто прийде брати царство. Як виявилось, то був Едард Старк.

«Ти теж не мав права мене судити, Старку».

Уві сні з'явилися охоплені полум'ям мерці, вдягнуті в завихрене зелене полум'я. Джеймі з золотим мечем у руці кружляв навколо них, але на місці кожного, якого він убивав, поставало двоє.

...Його збудила Брієнна, буцнувши черевиком під ребра. Навколо було ще чорно, почався дощ. Поснідали вівсяниками, копченою рибою і ожиною, якої назбирав сер Клеос, і ще до сходу сонця посідали в сідла.

Тиріон

Мугикаючи собі під ніс, переступив поріг євнух, одягнений у розмаяну мантию з персикового шовку; від нього пахло лимонами. Побачивши Тиріона в кріслі біля вогню, він різко зупинився.

— Мілорде Тиріоне,— пискнув він, нервово хихикнувши.

— То ви мене ще пам'ятаєте? Бо я вже сумнівався.

— Як приємно бачити вас таким дужим і здоровим! — Вейрис посміхнувся найслизькішою з посмішок.— Хоча, зізнаюся, не очікував побачити вас у моїх скромних покоях.

— І справді скромних. Аж занадто, якщо по правді.

Тиріон дочекався, поки батько викличе Вейрису, й тільки тоді прослизнув до нього в гості. Євнухові покої виявилися малими й убогими: три скритні кімнатки без вікон під північним муром.

— Чекаючи на вас, я сподівався розкрити тут гори пікантних таємниць, але тут і папірчика не знайдеш...— Тиріон шукав і таємних ходів, розуміючи, що Павук обов'язково повинен мати можливість виходити й заходити непомітно, але й тут нічого не досяг.— У карафі виявилася вода, боги праведні,— провадив він,— спальня не ширша за труну, а ліжко... воно кам'яне — чи тільки так здається?

Зачинивши двері, Вейрис замкнув їх на засув.

— Мене мучить біль у спині, мілорде, тож я вважаю за краще спати на твердому.

— А мені здавалося, що ви надаєте перевагу перинам.

— Я повний сюрпризів. Ви сердитесь на мене, що я вас занедбав після бою?

— Ви дуже нагадали мені моїх рідних.

— Це не тому, що я вас не люблю, мілорде. Просто я такий тонкосльозий, а у вас такий жахливий шрам...— він перебільшено стенив плечима.— Ваш бідолашний ніс...

Тиріон роздратовано потер шрам.

— Можливо, слід мені новий замовити — золотий. А який ніс запропонували б ви, Вейресе? Як у вас, щоб винюхувати секрети? Чи сказати золотарю, що хочу ніс, як у батька? — посміхнувся він.— Мій шляхетний батечко так старанно працює, що я зовсім його не бачу. Скажіть-но мені, це правда, що він повертає в малу раду великого мейстра Пайсела?

— Так, мілорде.

— Чи маю я подякувати за це моїй любій сестричці?

Пайсел був сестриною креатурою; Тиріон позбавив його посади, борода й гідності, а тоді кинув у чорну камеру.

— Аж ніяк, мілорде. Дякуйте архімейстрам Старгорода, які наполягали на поновленні Пайсела на тій підставі, що тільки конклав має право призначати чи знімати великого мейстра.

«Кляті дурні»,— подумав Тиріон.

— Здається, пригадую, що кат Мейгора Лютого зняв своєю сокирою цілих трьох.

— Теж правда,— мовив Вейрис.— А другий Ейгон згодував великого мейстра Джерардуса своєму дракону.

— На жаль, нема в мене дракона. Але, думаю, я міг би мокнути Пайсела в дикополум'я і підпалити. Так для Цитаделі було би краще?

— Ну, принаймні це б відповідало традиціям,— перекинув йому м'ячик євнух.— На щастя, мудрі голови переважили, конклав погодився з відставкою Пайсела й вирішив обрати його наступника. Належним чином розглянувши кандидатури мейстра Терквіна, шевцевого сина, і мейстра Ерека, байстриюка лицаря-бурлаки, й таким чином засвідчивши, що в їхньому ордені здібності важать більше за походження, конклав саме збирався послати нам мейстра Гормона, Тайрела з Небосаду. Коли я сказав про це вашому лорду-батькові, він діяв блискавично.

Конклав, як відомо було Тиріону, засідає в Старгороді за зачиненими дверима, і всі дискусії вважаються таємними. Отож, у Вейреса є пташечки і в Цитаделі теж.

— Зрозуміло. Тож батько вирішив прищипнути пуп'янок, поки він не розквітнув,— Тиріон не стримав сміху.— Пайсел — жаба. Але ж краще ланістерівська жаба, ніж тайрелівська, так?

— Великий мейстер Пайсел завжди був добрим другом вашого дому,— солодко мовив Вейрис.— Можливо, вас утішить, що й сера Бороса Блаунта поновлюють.

Серсі забрала в сера Бороса білий плащ, бо той не згодився помирати за королевича Томена, коли Брон захопив хлопця на дорозі Розбі. Борос аж ніяк не був Тиріоновим другом, але після цього він, швидше за все, зненавидів Серсі. «Це вже щось».

— Блаунт — хвальковитий боягуз,— приязно мовив Тиріон.

— Справді? Отакої! Але ж лицарі королівської варті зазвичай служать до самої смерті. Можливо, в майбутньому сер Борос виявить хоробрість. І, без сумніву, лишатиметься вірним і відданим.

— Моєму батькові,— з притиском сказав Тиріон.

— Якщо вже ми заговорили про королівську варту... я тут подумав, чи не пов'язаний цей ваш приємно несподіваний візит з полеглим побратимом сера Бороса — доблесним сером Мандоном Муром? — євнух погладив напудрену щоку.— Щось останнім часом ним дуже зацікавився отой ваш Брон.

Брон назбирав про сера Мандона все, що зміг, але Вейрис, без сумніву, знає набагато більше... якщо згодиться поділитися.

— Схоже, в нього зовсім не було друзів,— обережно мовив Тиріон.

— Сумно,— зронив Вейрис,— дуже сумно. Якщо трохи поперекидати каміння у Видолі, можна було б і відшукати якихось родичів... це ж лорд Арин привіз його на Королівський Причал, а Роберт одягнув на нього білий плащ, але жоден з цих двох, боюся, не любив його. Та й простолюд не вітає таких, як він, на турнірах, незважаючи на всю його незаперечну відвагу. Що там: навіть побратими з королівської варті так до нього й не прихилилися. Подейкують, сер Баристан якось сказав, що в цього лицаря замість друга — меч, а замість життя — обов'язок... але, знаєте, я не думаю, що з вуст Селмі це звучало як похвала. Дивно, якщо так подумати, ні? Адже саме такі якості нам і потрібні в королівській варті — так би мовити, щоб вояки жили не для себе, а для короля. В такому світлі наш хоробрий сер Мандон — ідеальний білий лицар. Та й помер він, як і

належить лицарю королівської варти, з мечем у руці, захищаючи особу королівської крові,— євнух, кинувши Тиріону слизьку посмішку, пильно поглянув на нього.

«Ви хотіли сказати, намагаючись убити особу королівської крові». Тиріон не був певен, наскільки більше знає Вейрис, ніж каже. Нічого нового він не почув: Брон доповідав те саме. А Тиріону потрібен був зв'язок з Серсі — знак, що сер Мандон був сестриним найманцем. «Далеко не завжди ми отримуємо бажане»,— гірко подумав він, і це йому нагадало...

— Я прийшов сюди не через сера Мандона.

— Та певна річ,— євнух перетнув кімнату й підійшов до карафи з водою.— Вам чогось запропонувати, мілорде? — запитав він, наповнюючи кухлик.

— Так. Але не води,— Тиріон згорнув руки на грудях.— Приведіть мені Шей.

— Хіба це мудро, мілорде? — Вейрис зробив ковток.— Така мила дитина! Шкода буде, якщо ваш батько її повісить.

Тиріона не здивувало, що Вейрис усе знає.

— Ні, не мудро, ба навіть це чиста дурість. Хочу востаннє поглянути на неї, перш ніж відішлю її геть. Бо я не витримаю, якщо вона буде так близько.

— Розумію.

«Звідки тобі?» Тиріон бачив її вчора: вона піднімалася гвинтовими сходами з цебром води. Коли вона торкнулася Тиріонової руки й усміхнулася до нього, в нього в животі все скрутилось у вузол. Вони пройшли за кілька дюймів одне від одного — він спускався, вона піднімалася,— так близько, що він занюхав свіжий аромат її волосся. «Мілорде»,— привіталася вона, присівши в реверансі, і йому закортіло схопити її і поцілувати просто там, але він лише коротко кивнув і покульгав далі.

— Я бачив її кілька разів,— сказав він до Вейрису,— але не наважувався заговорити. Підозрюю, за мною стежать всюди.

— І мудро чините, що підозрюєте, добрий лорде.

— А хто? — схилив він голову набік.

— Кетлблек постійно звітує вашій любій сестрі.

— Як подумаю, скільки грошей я заплатив цим клятим... Як гадаєте, є шанс, що трохи більше золота — і їх ще можна перекупити

назад у Серсі?

— Шанс є завжди, але в цьому випадку я б на них не ставив. Вони тепер лицарі, всі троє, а ваша сестра пообіцяла їм і подальше підвищення,— з євнухових вуст зірвався короткий лихий смішок.— А найстарший, сер Озмунд з королівської варти, мріє і про певну... іншу... милість. Ви могли б заплатити їм стільки ж, скільки й королева, без сумніву, але в неї в наявності ще й другий гаманець — бездонний.

«Сьоме пекло!» — подумки вилаявся Тиріон.

— Ви хочете сказати, що Серсі спить з Озмундом Кетлблеком?

— О, та що ви, ні, це було б страшенно небезпечно, вам не здається? Ні, королева тільки натякає, що... можливо, завтра, або ж по весіллі... там зронить усмішку, тут — масний жартик, там щось шепне... мимохідь грудьми торкнеться рукава... і це спрацьовує! Але звідки євнуху на такому розумітися? — кінчик язика пробіг по нижній губі, як блискуча рожева тваринка.

«Якби можна було штовхнути цих двох на більше, ніж такі ігри, щоб батько застукав їх у ліжку...» Тиріон потер пальцем шрам на носі. Він не уявляв, як це зробити, але, можливо, згодом йому щось і спаде на думку.

— Кетлблеки — єдині такі?

— Якби ж так, мілорде. Боюся, за вами стежить чимало очей. Ви... як би це сказати?... людина помітна. Й, мушу з сумом зазначити, мало хто вас любить. Сини Джаноса Слінта залюбки шпигуватимуть за вами, щоб помститися за батька, а наш любий лорд Пітир має друзів у половині борделів на Королівському Причалі. Якщо вчините таку дурницю й навідаєтесь у котрийсь із них, він одразу про це дізнається, а за ним — і ваш батько.

«Все навіть гірше, ніж я гадав».

— А батько? Кого найняв він, щоб шпигувати за мною?

Цього разу євнух розреготався вголос.

— Як кого? Мене, мілорде!

Тиріон розсміявся разом з ним. Не такий він був дурень, щоб занадто довіряти Вейрису, але ж євнух і так уже знав про Шей стільки, що її можна вішати.

— То ви й приведіть мені Шей таємними ходами, щоб ніхто не бачив. Як робили це раніше.

— Ох, мілорде,— заломив Вейрис руки,— я б залюбки, але... Король Мейгор страшенно не любив, коли у нього в стінах водилися миші, якщо ви розумієте, про що я. Звісно, йому потрібен був таємний вихід на той раз, якщо вороги заженуть його в пастку, але двері ці не з'єднані з іншими ходами. Я, певна річ, міг би на деякий час забрати Шей у леді Лоліс, але доправити вам у спальню непомітно не зможу.

— То приведіть її в інше місце.

— Яке? Немає тут безпечного місця.

— Є,— широко посміхнувся Тиріон.— Отут. Думаю, прийшов час цьому вашому твердочому ліжку прислужитися для гарної потреби.

Євнух роззявив рота. Тоді загіготів.

— Останнім часом Лоліс швидко стомлюється. Вона в тяжі. Думаю, до сходу місяця вона вже міцно спатиме.

— Тоді до сходу місяця,— Тиріон стрибнув зі стільця.— Поставте тут вина. І два чисті кубки.

— Я зволить мілорд,— уклонився Вейрис.

Решта дня повзла повільно, як хробак у мелясі. Тиріон дістався замкової бібліотеки та спробував розвіятися за допомогою Бельдекарової «Історії війн ройнарських», але, читаючи про слонів, уявляв собі усмішку Шей. По обіді він відклав книжку й попросив зробити йому купіль. Довго тер тіло, поки не остигла вода, а тоді закликав Пода підрівняти йому вуса. З бородою була біда: заплутана, рудо-біло-чорна, неоднорідна й жорстка, бридка на вигляд, зате вона бодай трохи приховувала обличчя, а так тільки на краще.

Чистий, рожевий і підстрижений, наскільки це взагалі можливо, Тиріон переглянув свій гардероб і вибрав пару тугих атласних бриджів — малинових, у кольорах Ланістерів, а також найкращий свій камзол — з важкого чорного оксамиту, з запонками у формі лев'ячих голів. Він би й свого ланцюга з золотих долонь надягнув, якби його не викрав батько, поки сам він лежав при смерті. Але, вдягнувшись, Тиріон збагнув власну дурість. «Сьоме пекло, карлику, ти що, і мізки втратив разом з носом? Будь-хто, побачивши тебе, зацікавиться, з якого дива ти для візиту до євнуха вбрався у придворний костюм». Лаючись, Тиріон усе скинув і вдягнувся наново — простіше: у чорні вовняні бриджі, стару білу сорочку й вицвілу коричневу шкірянку. «Це все не має значення,— запевняв він себе, чекаючи сходу місяця.— Хай що ти вдягнеш, усе одно лишишся карликом. Ніколи не станеш високим, як

отой лицар на сходах, з довгими прямими ногами, пласким животом і по-чоловічому широкими плечима».

Місяць уже визирнув з-поза замку, коли Тиріон повідомив Подрику Пейну, що збирається зайти до Вейрису.

— Вас довго не буде, мілорде? — запитав хлопець.

— Дуже на це сподіваюся.

Людей у Червоній фортеці було багато, тож Тиріон не мав надії прослизнути непомітно. На дверях на чатах стояв сер Балон Свон, а на підйомному мосту — сер Лорас Тайрел. Тиріон зупинився біля кожного, щоб обмінятися люб'язностями. Дивно було бачити лицаря квітів цілком у білому, адже досі він завжди цвів як веселка.

— Скільки років вам, пане Лорасе? — поцікавився Тиріон.

— Сімнадцять, мілорде.

«Сімнадцять років, красень — і вже легенда». Половина дівчат у Сімох Королівствах хочуть спати з ним, а всі хлопці хочуть бути ним.

— Пробачте за таке питання, сер, але чому ви в сімнадцять років вирішили вступити у королівську варту?

— Королевич Еймон Лицар-Дракон дав обітницю в сімнадцять, — відповів сер Лорас, — а ваш брат — ще молодшим.

— Їхні підстави мені відомі. А які ваші? Честь служити поряд з такими зразковими лицарями, як Мірин Трант і Борос Блаунт? — він глузливо посміхнувся до хлопця. — Обороняючи життя короля, ви жертвуєте власним. Відмовляєтеся від земель і титулів, від надії на шлюб і дітей...

— Дім Тайрелів продовжать мої брати, — сказав сер Лорас. — Третьому сину нема необхідності одружуватися й мати дітей.

— Необхідності, може, й немає, але декому це подобається. А як же кохання?

— Коли сонце зайшло, його свічкою не замінити.

— Це з пісні? — Тиріон, схиливши голову набік, посміхнувся. — Так, вам точно сімнадцять, тепер я в цьому впевнився.

— Ви з мене кепкуєте? — напружився сер Лорас.

«Який колючий хлопчик!»

— Ні. Пробачте, якщо образив. Колись я й сам кохав, і в нас теж була наша пісня.

«Кохав як літо гарну діву із сонцем у волоссі»... Побажавши серу Лорасу доброго вечора, Тиріон пішов далі.

Біля псарні гурт вояків спостерігав за бійкою двох собак. Тиріон зупинився ненадовго, щоб подивитися, як менший собачка дере морду більшому, й навіть заробив кілька грубих смішків, зауваживши, що тепер переможений схожий на Сандора Клігана. Сподіваючись, що це розвіяло всі підозри, він рушив до північного муру та спустився коротким прольотом сходів у євнухову скромну оселю. Він тільки підняв руку, щоб постукати, як двері відчинилися.

— Вейрисе? — Тиріон прослизнув усередину.— Ви тут?

У півтемряві горіла єдина свічка, наповнюючи повітря ароматом жасмину.

— Мілорде!

На світло вийшла жінка: пухкенька, м'яка, поважна, з рожевим і круглим, як місяць, обличчям і важкими темними кучерями. Тиріон відсахнувся.

— Щось негаразд? — занепокоїлася вона.

«Вейрис!» — роздратовано збагнув Тиріон.

— На якусь жахливу мить мені здалося, що ви привели мені Лоліс замість Шей. Де вона?

— Тут, мілорде,— Шей ззаду затулила йому очі долонями.— Вгадайте, в чому я вдягнена!

— Ні в чому?

— Надто ви розумні! — надулася вона, забираючи руки.— Звідки ви знали?

— Бо без нічого ти прегарна.

— Справді? — запитала вона.— Справді-справді?

— О так!

— То чи не пора припиняти теревені та стрибати в ліжку?

— Спершу слід позбутися леді Вейрис. Я не з тих карликів, які люблять публічні виступи.

— Він уже пішов,— сказала Шей.

Тиріон обернувся. Таки правда! Євнух зник разом зі своїми спідницями. «Десь тут є таємні двері — мають бути!» Тільки це він і встиг подумати, бо Шей уже розвернула його голову й поцілувала. Вуста в неї були вологі та спрагли, і здавалося, вона й не помічає ні його шраму, ні струпів на тому місці, де колись був ніс. На дотик її шкіра нагадувала теплий шовк. Коли Тиріон великим пальцем торкнувся її лівої пипки, та миттю затвердла.

— Швидше,— підганяла вона між поцілунками, і його пальці ковзнули до шнурків на бриджах.— Швидше, швидше, хочу відчути вас у собі, у собі, у собі.

Він навіть не встиг до ладу роздягнутися. Шей висмикнула його прутень з бриджів, а самого Тиріона штовхнула на підлогу й усілася згори. Коли він проник усередину, Шей скрикнула, осідлавши його й шалено стогнучи «Мій велетню, мій велетню, мій велетню!» щоразу, як з силою опускалася на нього. Тиріон так зголоднів, що вибухнув уже на п'ятому поштовху, але Шей це не розохотило. Вона лукаво посміхнулася, відчувши струмінь, і нахилилася вперед — зцілувати піт з його чола.

— Мій велет Ланістер! — промурмотіла вона.— Лишайтеся в мені. Мені так це подобається!

Отож Тиріон не ворухився, тільки обійняв її руками. «Як приємно тримати її, коли вона тримає мене,— думав він.— Невже таке солодке диво може бути злочином, за який її варто повісити?»

— Шей,— заговорив він,— люба, сьогодні — останній наш день разом. Небезпека дуже серйозна. Якщо про тебе дізнається мій лорд-батько...

— Мені подобається ваш шрам,— вона провела по шраму пальцем.— З ним ви здаєтеся лютим і сильним!

— Тобто бридким, ти хотіла сказати,— засміявся він.

— У моїх очах мілорд ніколи не буде бридким,— поцілувала вона кірку, яка вкривала нерівний обрубок його носа.

— Тобі не моїм обличчям слід перейматися, а моїм батьком...

— Не боюсь я його. А мілорд поверне мені мої коштовності й шовки? Я питала Вейрису, чи можу їх забрати, коли вас поранили в бою, але він їх віддавати не хотів. А що з ними сталося б, якби ви померли?

— Я ж не помер. Ось я тут.

— Атож,— Шей, усміхнувшись, вигнулася.— Там, де й маєте бути... Але,— ротик її скривився,— скільки мені ще доведеться сидіти з Лоліс, коли ви вже видужали?

— Ти мене слухала? — спитав Тиріон.— Можеш лишатися з Лоліс, якщо схочеш, але все-таки ліпше тобі поїхати з міста.

— Не хочу я їхати. Ви обіцяли, що після битви я знову повернуся в особняк,— вона трішки стиснула піхву, й він відчув, як його прутень,

досі усередині, набрякає.— Ви казали, Ланістери завжди сплачують борги.

— Шей, чорт забирай, припини! Послухай мене. Тобі слід поїхати. В місті зараз повно Тайрелів, за мною постійно наглядають. Ти не усвідомлюєш небезпеки.

— А можна мені буде потрапити на королівський весільний бенкет? Лоліс не піде. Я їй казала, що ніхто її не гвалтуватиме в тронній залі самого короля, але вона така дурна! — вона скотилася з Тиріона, і його прутень випірнув з неї з тихим «цмок».— Саймон каже, там буде турнір співців, і акробатів, і навіть двобій блазнів.

Тиріон уже й забув про цього тричі клятого співця, якого пригріла Шей.

— Коли це ти з Саймоном розмовляла?

— Я розповіла про нього леді Танді, тож вона його найняла, щоб співав для Лоліс. Коли дитина починає буцатися, музика її заспокоює. Саймон каже, на бенкеті має танцювати ведмідь, а ще привезуть вина з Арбору. Я ще в житті не бачила, як танцює ведмідь.

— Вони це роблять гірше за мене.

Тиріона хвилював співець, а не ведмідь. Одне необережне слово — і Шей повісять.

— Саймон каже, буде сімдесят сім страв і сотня голубів, запечених у величезному пирозі,— просторікувала Шей.— Коли шкоринку надломлять, вони вилетять на волю!

— Повсідуються на бантинах і гидитимуть просто на гостей.

Тиріон уже був постраждав від такого шлюбного пирога. На нього голуби особливо любили нагидити, принаймні так він завжди підозрював.

— А можна мені вдягнутися в шовки й оксамити та прийти як леді, а не як служниця? Ніхто й не здогадається, що я не леді.

«Всі здогадаються, що ти не леді»,— подумав Тиріон.

— Леді Танда може зацікавитися, де це покоївка Лоліс набрала стільки коштовностей.

— Там будуть тисячі гостей, каже Саймон. Вона мене й не помітить! Я собі пошукаю темне місце в кінці столу, подалі від солі, а коли ви підете у виходок, я можу непомітно вислизнути й зустрітися з вами,— взявши його прутень у долоні, вона ніжно його погладила.— Під сукню я не вдягатиму білизни, тож мілорду не доведеться її на

мені розшнуровувати,— її палець, дражнячись, ковзав туди-сюди.— А якщо він схоче, я можу зробити так,— вона обхопила прутень вустами.

Зовсім скоро Тиріон відчув, що знов готовий. Цього разу він протримався довше. Коли ж він кінчив, Шей підповзла до нього й, гола, скрутилася калачиком у нього під пахвою.

— Ви ж дозволите мені прийти, правда?

— Шей,— простогнав він,— це *небезпечно!*

Якийсь час вона мовчала. Тиріон намагався заговорити про щось інакше, але наштотхнувся на стіну похмурої люб'язності — такої крижаної і непіддатливої, як Стіна, якою він одного разу гуляв на Півночі. «Боги праведні,— думав він утомлено, спостерігаючи, як, догоряючи, затріпотіла свічка,— як можу я допустити це знову, після Тиші? Невже я такий дурень, яким вважає мене батько?» Він би залюбки зробив усе, що просить Шей, залюбки під руку відвів би її до себе в спальню й дозволив одягатися в шовки й оксамити, які вона так любить. Якби залежало від нього, вона б на шлюбному бенкеті Джофрі сиділа поруч з ним і танцювала з ведмедями, скільки схоче. Але він не витримає, якщо її повісять.

Коли свічка догоріла, Тиріон виплутався з обіймів Шей і запалив другу. Тоді обійшов стіни, по черзі постукуючи по них, шукаючи таємного ходу. Шей сиділа, підтягнувши ноги до підборіддя й обхопивши себе руками, і спостерігала за ним. Нарешті вона мовила:

— Вони під ліжком. Таємні сходи.

— Під ліжком? — недовірливо озирнувся він на неї.— Та це ліжко з каменя витесане! І важить тонну.

— Там є місце, куди натискає Вейрис, і воно злітає вгору. Я його спитала, як це робиться, а він сказав, що це чари.

— Так,— не стримав посмішки Тиріон,— закляття під назвою «противага».

— Мені вже час,— підвелася Шей.— Іноді дитина починає буцатися вночі, Лоліс прокидається та кличе мене.

— Вейрис скоро повернеться. Він, мабуть, кожне слово наше слухає,— Тиріон поставив свічку. Спереду на бриджах у нього виднілася волога пляма, але в темряві її не мають помітити. Отож він наказав Шей одягнутися й чекати на євнуха.

— Гарзд,— пообіцяла вона.— Ви ж мій лев? Мій велет Ланістер?

— Так,— озвався Тиріон,— а ти...

— ...ваша повія,— вона поклала пальчик собі на вуста.— Знаю. І вашою леді мені не стати. Бо в іншому разі ви б узяли мене з собою на бенкет. Але це байдуже. Я не проти побути і вашою повією, Тиріоне. Тільки тримайте мене біля себе, мій леве, тримайте в безпеці.

— Обіцяю,— озвався він. «Дурень ти, дурень! — волав у голові голос.— Навіщо ти це сказав? Ти ж прийшов сюди, щоб відіслати її геть». Натомість він іще раз її поцілував.

Дорога назад здалася йому безкінечною і безрадісною. Подрик Пейн спав на висувній койці в ногах його ліжка, але Тиріон збудив хлопця.

— Брон,— тільки й сказав Тиріон.

— Сер Брон? — Под потер очі зі сну.— О! Знайти його? Мілорде?

— Та ні, я збудив тебе, щоб поговорити, як він одягається,— мовив Тиріон, але хлопець не вловив сарказму. Под, роззявивши рота, тільки збентежено витріщався на господаря, поки Тиріон не підкинув руки, здаючись, і не мовив: — Так, знайди його. Приведи його. Зараз.

Хлопець квапливо вдягнувся й хіба що не вибіг з кімнати. «Невже я і справді такий застрашливий?» — не міг повірити Тиріон, перебираючись у нічну сорочку й наливаючи собі вина.

Він уже пив третій кубок, минула вже половина ночі, коли Под нарешті повернувся, тягнучи за собою перекупного лицаря.

— Сподіваюсь, у хлопця були серйозні підстави на те, щоб висмикнути мене від Чатаї,— сказав Брон, усідаючись.

— Від Чатаї? — роздратовано перепитав Тиріон.

— Гарно бути лицарем. Більше не доводиться шукати собі дешевший бордель далі по вулиці,— вишкірився Брон.— Тепер на перинах — Алая з Марі, а поміж них — сер Брон.

Тиріону довелося притлумити роздратування. Брон мав не менше прав спати з Алаяєю, ніж будь-хто інший, але... «Я її навіть не торкався, хай і кортіло, але ж Брон цього знати не може. Він мав би тримати свій прутень подалі від неї». Сам Тиріон не наважився навідатися до Чатаї. Бо якби він це зробив, Серсі точно подбала б, аби про це довідався батько, і тоді Яю не просто відбатожать. Тиріон, намагаючись перепросити, послав дівчині срібне намисто з нефритом і пару браслетів до нього, але не більше...

«Усе це марно».

— Є такий співець, зветься Саймоном Срібноязиким,— стомлено мовив Тиріон, відгороджуючись від власної провини.— Іноді співає для дочки леді Танди.

— І що з ним?

«Убий його»,— кортіло Тиріону сказати, але ж чоловік цей не зробив нічого поганого — заспівав собі просто кілька пісень. І забив гарненьку голівку Шей картинками голубів і ведмедів-танцюристів.

— Знайди його,— натомість мовив Тиріон.— Знайди його, поки цього не зробив хтось інший.

Арія

Вона саме викопувала овочі на городі мерця, коли почувся спів.

Арія закам'яніла, дослухаючись, зненацька забувши про три тонкі морквини в руці. Їй пригадалися криваві лицедії та вояки Руза Болтона, й по спині пробіг холодок. «Це несправедливо — не тоді, коли ми нарешті знайшли Тризуб, коли нарешті думали, що ми в безпеці!»

От тільки навіщо лицедіям співати?

Пісня летіла понад рікою звідкись із-за невисокого пагорба на сході.

В Мартингород їду до любої я, гей-го, гей-го...

Арія підвелася, а морквини так і звисали з її руки. Схоже було, що співун наближається річковим гостинцем. Пиріжок, який сидів поміж капусти, теж його почув, якщо судити з виразу його обличчя. Гендрі заснув у затінку під спаленою хатою, тож чути нічого не міг.

Цілунок там виборе криця моя, гей-го, гей-го...

Арії здалося, що крізь тихе мурмотіння ріки долинули і звуки ліри.

— Ти чуєш? — хрипко прошепотів Пиріжок, притискаючи до себе повні руки капусти.— Хтось наближається.

— Іди збуди Гендрі,— звеліла йому Арія.— Просто потруси за плече, не здіймай галасу.

Гендрі просинався легко, на відміну від самого Пиріжка, якого доводилося буцати, та ще й кричати на нього.

Кохання удосвіта нам засія, гей-го, гей-го...

З кожним словом пісня лунала голосніше.

Пиріжок опустил руки. Капуста посипалася на землю з глухим стукотом.

— Треба ховатися!

«Де?» Спалена хата з її зарослим городом бовваніла на березі Тризуба. Так, уздовж ріки стирчало кілька верб, а мулиста мілина поросла очеретом, та загалом місцина була до болю відкрита. «От знала ж я, що не слід було виходити з лісу»,— подумала Арія. Але вони так зголодніли, а город здавався таким принадливим... Хліб і сир, які вони поцупили в Гаренхолі, закінчилися ще шість днів тому, у лісовій гущавині.

— Забирай Гендрі й коней за хату,— вирішила Арія. Частина стіни, досить велика, ще стояла, тож, може, за нею вдасться заховатися двом хлопцям і трьом коням. Якщо тільки коні не заіржуть і співунові не закортить обдивитися город.

— А ти?

— А я захиноюся за дерево. Він, певне, сам. Якщо він полізе до мене, я його вб'ю. Іди!

Пиріжок пішов, і Арія, кинувши моркву, висмикнула з-за плеча крадений меч. Піхви вона повісила за спину: довгий меч був розрахований на дорослого чоловіка, тож коли вона чіпляла його на пояс, він волочився по землі. «А який він важкий!»— подумала вона, шкодуючи за Голкою — як і щоразу, коли брала цей неповороткий клинок у руки. Але ж то був меч, а мечем можна вбити — і цього досить.

Легконога Арія перебігла до великої верби, яка росла поряд з вигином дороги, й під захистом довгого віття опустила на одне коліно в траву й болото. «Давні боги,— молилася вона, а голос співуна все гучнішав,— ви, боги дерев, сховайте мене, щоб він пройшов мимо». Аж тут заіржав кінь, і пісня знагла урвалася. «Почув,—

здогадалася Арія,— але він, може, сам-один, а якщо ні, може, він злякається нас так само, як ми боїмося його».

— Ти чув? — промовив чоловічий голос.— Здається мені, за стіною щось є.

— Ага,— озвався інший голос, нижчий.— Як гадаєш, Лучнику, що це може бути?

«Значить, двоє». Арія закусила губу. З того місця, де вона стояла навколішках, бачити їх вона не могла, адже заважала верба. Зате чула все.

— Ведмідь,— сказав третій голос. Чи знову перший?

— А ведмідь — це багато м'яса,— мовив низький голос.— І багато сала, особливо восени. Смачного, якщо добре приготовано.

— А може, і вовк. Або лев.

— Чотириногий, думаєш? Чи двоногий?

— Байдуже. Хіба ні?

— Твоя правда. Лучнику, а що ти з тими стрілами збираєшся робити?

— Та пуцу кілька за ту стіну. Хай що там ховається, швиденько вискочить звідти, от побачиш.

— А що як там якийсь чоловік порядний заховався? Або жінка бідолашна з немовлям на грудях?

— Порядний чоловік вийшов би й показав обличчя. Тільки беззаконники чаяться й ховаються.

— Так і є! Ну ж бо, пускай стріли.

Арія стрибнула на ноги.

— Ні! — підкинула вона вгору меч. Чоловіків було троє, побачила вона. Всього троє. Сиріо легко здолав би більш ніж трьох, а їй, напевно, ще й Пиріжок з Гендрі можуть допомогти. От тільки вони — хлопці, а тут — чоловіки.

Та були ці чоловіки піші, брудні з дороги, заляпані болотом. Співця Арія впізнала з ліри, яку той пригортав до шкірянки, як мати пригортає немовля. Він був невеличкий на зріст, років п'ятдесятьох, з великим ротом, гострим носом і поріділим каштановим чубом. Вицвілий зелений костюм тут і там прикрашали старі шкіряні латки, на поясі чоловік мав цілу зв'язку металевих ножів, а за спиною — сокиру дроворуба.

Чоловік поряд з ним був на фут вищий, на вигляд — справжній солдат. Довгий меч і чингал звисали зі шкіряного пояса в заклепках, сорочка була обшита внапустку сталевими кільцями, а на голові сидів схожий на шишку півшолом. Чоловік мав погані зуби й густу каштанову бороду, але око привертав жовтий плащ із каптуром. Цупка і важка, місцями вимащена травою, а місцями — кров'ю, обтріпана по подолу та з латкою з оленячої шкіри на правому плечі, ця кирея надавала здорованню вигляду якогось величезного жовтого птаха.

Останнім з трійці був юнак — худючий, як його лук, тільки не такий високий. Рудочубий і веснянкуватий, вдягнений він був у брудний панцир, високі чоботи, шкіряні рукавички без пальців, а за спиною мав сагайдак. Стріли в ньому були оперені сірим гусячим пером, і шість із цих стріл, як невеличкий частокіл, стриміли перед ним із землі.

Троє чоловіків витріщилися на Арію, яка стояла на дорозі з мечем у руці. Тоді співець ліниво торкнув струну.

— Хлопче,— мовив він,— викинь меча, як не хочеш поранитися. Він завеликий для тебе, малий, та й не встигнеш ти до нас дотягнутися, як Ангай тебе трьома стрілами вже прошиє.

— Не прошиє,— сказала Арія,— і я — дівчинка.

— Гаразд,— уклонився співець.— Перепрошую.

— Ідіть собі далі. Просто йдіть геть, а ви собі співайте, щоб ми знали, де ви. Ідіть, облиште нас, і я вас не вб'ю.

Веснянкуватий лучник розреготався.

— Лиме, вона не вб'є нас, ти чув?

— Чув,— сказав Лим — кремезний солдат з низьким голосом.

— Дитинко,— мовив співець,— кидай меча, і ми тебе відведемо в безпечне місце, де ти щось зможеш кинути за драбину. У цих місцях водяться вовки, леви, ба й дещо гірше. Нема тут чого маленькій дівчинці швендяти самій.

— Вона не сама,— виїхав з-за стіни Гендрі, а за ним і Піріжок, ведучи третього коня. В своїй кольчuzі, з мечем у руці, Гендрі здавався майже дорослим — і небезпечним. А Піріжок здавався... Піріжком.— Робіть, як вона каже, й лишіться нас,— застеріг Гендрі.

— Двоє, троє,— порахував співець,— оце і все? А ще ж коні, чудові коні. Ви де їх поцупили?

— Це наші,— сторожко дивилася на чоловіків Арія. Співець відвертав увагу своїми теревеннями, але остерігатися слід було лучника. Якщо він витягне з землі стрілу...

— Може, ви, як порядні чоловіки, назветесь? — поцікавився співець у хлопців.

— Я — Піріжок,— одразу зізнався Піріжок.

— Чудово,— чоловік посміхнувся.— Нечасто я зустрічаю хлопцям з таким смачним прізвиськом. А як називаються твої друзі — Баранячий Січеник й Жовторотик?

Гендрі нахмурився зі свого сідла.

— Чого це я маю вам своє ім'я називати? Ваших я щось не чув.

— Що ж, якщо так, то я — Том Семиструмець, але здебільшого мене кличуть Томом Семиструнцем, або ж Томом Сімкою. Оцей здоровий телепень з коричневими зубами — Лим, скорочено від Лимонного Плаща. Бачиш, плащ жовтий, а в Лима квасний характер. А оцей юнак зветься Ангаєм, або Лучником: це ми його так прозвали.

— А тепер кажіть, хто ви такі,— зажадав Лим низьким голосом, який Арія чула крізь віття верби.

Але Арія не збиралася так легко видавати, хто вона насправді.

— Можете звати мене Жовторотиком, якщо хочете. Мені байдуже.

— Жовторотик з мечем,— розсміявся здоровань.— Таке нечасто побачиш.

— Мене звати Бугай,— мовив Гендрі, беручи приклад з Арії. Що ж, не дивно, що він надав перевагу Бугаю перед Баранячим Січеником.

Том Семиструнець торкнувся струн своєї ліри.

— Піріжок, Жовторотик і Бугай. Утекли з кухні лорда Болтона, так?

— Звідки ви знаєте? — нервово поцікавилася Арія.

— У тебе на грудях його герб, малеча.

На якусь мить вона про це й забула. Під плащем вона й досі була в дорогому пажеському камзолі, де на грудях був вишитий облуплений чоловік Страффорту.

— І не називайте мене малечею!

— А чому ні? — мовив Лем.— Ти ж таки мала.

— Вже підросла. Й більше не дитина.

Діти нікого не вбивають, а вона вбивала.

— Та бачу, Жовторотику. Ви вже точно не діти, якщо ви болтонівські.

— Ніякі ми не болтонівські,— втулив Пиріжок, який ніколи не вмів мовчати.— Ми були в Гаренхолі ще до того, як він прийшов.

— То ви — левенята, це ти хочеш сказати? — поцікавився Том.

— Ні! Ми самі по собі. А ви чий?

— А ми королівські,— сказав Ангай Лучник.

— Якого короля? — нахмурилась Арія.

— Короля Роберта,— сказав Лим у жовтому плащі.

— Того старого пияка? — глузливо кинув Гендрі.— Він помер, його зарізав вепр, усі це знають.

— Так, хлопче,— мовив Том Семиструнець,— і дуже шкода.

Він видобув з ліри сумний акорд.

Арія не вірила, що це королівські вояки. Вони-бо більше були схожі на беззаконників, обдертих і обшарпаних. Навіть коней у них не було. Королівські вояки точно мали б коней.

— Ми шукаємо Річкорин,— радо заспівав Пиріжок.— Ви не знаєте, скільки днів до нього їхати?

Арія мало його не вбила.

— Мовчи, бо я твого дурного рота камінням натовчу!

— Шлях до Річкорину далекий, вгору по річці,— сказав Том.— Далекий і безхлібний. Не хочете гарячого обіду перед дорогою? Неподалік звідси наші друзі тримають заїзд. Можемо поділитися з вами елем і кусником хліба, а не воювати.

— Заїзд? — Арія відчула, як у животі на згадку про гарячий обід забуркотіло, але вона не довіряла цьому Тому. Не кожен, хто говорить дружньо, друг тобі.— Неподалік, кажете?

— Дві милі вгору по річці,— мовив Том.— Щонайбільше льє.

Гендрі, як і вона, вагався.

— Які це такі друзі?

— Просто друзі. Чи ви вже й забули, що таке друзі?

— Хазяйку заїзду звати Шарна,— докинув Том.— У неї гострий язичок і люте око, це точно, але чуле серце, і вона обожнює маленьких дівчаток.

— Я вам не маленька дівчинка,— сердито кинула Арія.— Хто там ще? Ви казали — друзі.

— Шарнин чоловік, а ще хлопчик-сирота, якого вони взяли до себе. Вони вас не скривдять. Там є ель, якщо ви вважаєте, що вже дорослі. Свіжий хліб і, може, трохи м'яса,— Том глянув на хату.— І те, що ви поцупили з городу Пейта Старого Баняка.

— Нічого ми не цупили,— заперечила Арія.

— То ти дочка Старого Баняка? Чи сестра? Чи жінка? Не бреш мені, Жовторотику. Я власноруч поховав Старого Баняка, просто тут під вербою, де ти крилася, а ти на нього не схожа,— він видобув з ліри сумний акорд.— Цьогоріч ми поховали чимало гарних людей, але вас нам ховати геть не хочеться, присягаюся своєю лірою. Лучнику, покажи їй.

Арія не могла повірити, як швидко зметнулася його рука. Стріла зі свистом пролетіла за дюйм від Аріїного вуха й уп'ялася у стовбур верби позаду. На той час лучник уже вклав і натягнув другу стрілу. «Швидка як змія» і «пливка як шовк», учив її Сирію, і Арія вважала, що може це уявити, але зараз збагнула, що навіть уявити цього не могла. Стріла дзижчала позаду неї, як бджола.

— Промазали,— сказала Арія.

— Ну й дурна, якщо так гадаєш,— мовив Ангай.— Стріли поціляють туди, куди я хочу.

— Щира правда,— підтвердив Лим Лимонний Плащ.

Від лучника до кінчика Аріїного меча була дюжина кроків. «У нас немає шансів»,— збагнула Арія, шкодуючи, що в неї нема такого лука й таких навичок. Вона похмуро опустила важкого меча, аж торкнулася кінчиком землі.

— Ми поїдемо поглянемо, що це за заїзд,— поступилася вона, намагаючись приховати за хоробрими словами непевність у серці.— Ви йдіть попереду, а ми поїдемо позаду, щоб добре бачити, що ви робите.

Низько уклонившись, Том Семиструнець мовив:

— Попереду, позаду — байдуже. Ходімо, хлопці, покажемо їм дорогу. Ангаю, повитягай ці стріли, тут вони нам точно не знадобляться.

Вклавши меча в піхви, Арія перейшла дорогу і, тримаючись подалі від незнайомців, наблизилася до своїх друзів, які сиділи на конях.

— Пиріжку, забери капусту,— мовила вона, стрибавши в сідло.— І моркву теж.

І вперше він не сперечався. Рушили так, як вона й хотіла: перші троє йшли пішки, а за ними, за дюжину кроків, поритою коліями дорогою повільно дибали коні. Але незабаром, не помітивши як, вони під'їхали до піших упругих. Том Семиструнець ішов повільно, бо любив на ходу перебирати струни ліри.

— Ви якісь пісні знаєте? — запитав він.— Я б залюбки з кимось поспівав, оце вже точно. Лимові ведмідь на вухо наступив, а наш хлопчина з луком знає тільки марші, причому всі вони по сто куплетів завдовжки.

— На марші ми й звичайні пісні співаємо,— м'яко мовив Ангай.

— Співи — це дурня,— сказала Арія.— Співи створюють шум. От вас ми почули здалеку. Могли б вас убити.

Том посміхнувся: мовляв, оце навряд чи.

— Померти з піснею на устах — не найгірша доля.

— Якби тут були вовки, ми про це б знали,— буркнув Лим.— Або леви. Це наші ліси.

— Ви не знали, що ми тут,— мовив Гендрі.

— Хлопче, не будь такий певний,— сказав Том.— Іноді люди знають більше, ніж кажуть.

Пиріжок посовався в сідлі.

— Я знаю пісню про ведмедя,— сказав він.— Ну, принаймні початок.

Том пробігся пальцями по струнах.

— Ну, то поспіваймо, пиріжечку.

Закинувши голову, він заспівав:

Бурмило, був собі бурмило, бурмило!

Кошлатий чорний здоровило...

Пиріжок радісно підхопив, на кожній римі аж легенько підстрибуючи в сідлі. Арія вражено витріщилася на нього. Голос у нього був гарний, і співав він добре. Вона-бо думала, що він, крім як тісто пекти, нічого добре робити не вміє.

Трохи далі в Тризуб впадав потічок. Перебрідаючи його, мандрівники своїм співом сполохали з очерету качку. Ангай тут-таки зупинився, зняв лук, націлив стрілу — й підбив птаха. Той упав на мілині неподалік берега. Лим, скинувши жовтого плаща, з буркотінням забрів у воду по коліно, щоб його підібрати.

— Як гадаєш, у Шарни знайдуться в тому льоху лимони? — спитав Ангай у Тома, спостерігаючи, як Лим, лаючись, розбризкує воду.— Яюсь одна дорнянка спекла мені качку з лимонами...— мрійливо мовив він.

На тому боці потічка Том з Пиріжком продовжили спів, у той час як у Лима з пояса під жовтим плащем уже звисала качка. Завдяки співам милі здалися коротшими, тож зовсім незабаром перед ними постав заїзд, що виріс на березі, де Тризуб робив крутий поворот на північ. Наближаючись, Арія підозріливо мружила око. Заїзд геть не був схожий на лігво беззаконників, мусила визнати вона: зі своїм побіленим верхнім поверхом, лупаковим дахом і димком, який ліниво здіймався з комина, він здавався гостинним, навіть домашнім. Його оточували стайні та інші будівлі, а позаду виднілася альтанка, і яблуні, і городик. У заїзді був навіть свій причал, який випинався в ріку, і...

— Гендрі,— гукнула Арія тихо, але наполегливо.— У них є човен. Решту шляху до Річкорину можемо проплисти. Думаю, це швидше, ніж верхи.

Гендрі глянув із сумнівом.

— А ти колись керувала човном?

— Піднімаєш вітрило,— сказала на це вона,— і вітер його штовхає.

— А якщо вітер дме не в той бік?

— Тоді є весла.

— Проти течії? — нахмурився Гендрі.— Це ж повільно! І що як човен перевернеться і всі ми попадаємо у воду? Та й, у будь-якому разі, це не наш човен, а заїздівський.

«Але його можна забрати». Арія, закусивши губу, промовчала. Спішилися перед стайнею. Інших коней не видно було, але Арія зауважила в багатьох стійлах свіжий гній.

— Хтось із нас має стерегти коней,— сказала вона сторожко.

Її почув Том.

— Немає потреби, Жовторотику. Ходімо їсти, коні не пропадуть.

— Я лишуся,— мовив Гендрі, проігнорувавши співця.— Поїси, а потім прийдеш по мене.

Кивнувши, Арія рушила за Пиріжком і Лимом. Меч і досі був у неї в піхвах на спині, а руку вона тримала біля руків'я кинджала, поцупленого в Руза Болтона,— на той раз, якщо їй у заїзді щось не сподобається.

На вивісці понад дверима намальований був якийсь давній король навколішках. За дверима починалася вітальня, де з сердитим виразом на обличчі стояла, вперши руки в боки, височенна потворна жінка з Гулястим підборіддям.

— Не стій на порозі, хлопче,— кинула вона.— Чи ти — дівчинка? Хай хто ти є, а ти мені прохід загороджуєш. Заходь або виходь. Лиме, я тобі що казала про підлогу? Ти весь у болоті!

— Ми качку підстрелили,— Лим простягнув птаха як прапор миру.

Жінка вихопила здобич у нього з руки.

— Ангай підстрелив качку, ось що ти хотів сказати. Скидай чоботи, ти глухий чи дурний? — grimнула вона й відвернулася.— Чоловіче! — гукнула вона голосно.— Ходи сюди, хлопці повернулися. Чоловіче!

Сходами з льоху піднявся, буркочучи, чолов'яга в брудному фартуху. Він був на голову нижчий за жінку, обрезакий з обличчя, з обвислими жовтуватими щоками, на яких ще виднілися сліди віспи.

— Тут я, жінко, не горлань. Що там ще?

— Повісь оце,— вручила йому жінка качку.

Ангай переминався з ноги на ногу.

— Ми її з'їсти хотіли, Шарно. З лимонами. Якщо у вас є.

— З лимонами! І звідки нам ті лимони взяти? Чи тут тобі на Дорн схоже, ти, рябий дурню? Може, залізеш на лимонне дерево й набереш нам кошичок, а ще трохи оливок і гранатів,— вона помахала на нього пальцем.— Я, звісно, можу спекти качку в Димовому плащі, якщо хочете, та тільки потому як вона повисить кілька днів. А ви їстимете кролятину — або не їстимете зовсім. Найшвидше засмажити кроля на рожні, якщо ви голодні. Чи хочете тушкованого, з елем і цибулею?

Арія просто відчувала в роті смак кролятини.

— У нас немає грошей, але ми принесли трохи моркви й капусти на обмін.

— Справді? І де ж вони?

— Пиріжок, віддай їй капусту,— сказала Арія, і хлопець послухався, хоч і наближався до старої з острахом, так наче то Рордж, або Куслій, або й Варго Гоут.

Жінка уважно роздивилася капусту, а хлопця — ще уважніше.

— А де пиріжок?

— Тут. Я. Мене так звати. А її... е-е-е... Жовторотик.

— Не в моїй хаті. У мене гості мають нормальні імена, щоб я могла їх відрізнити від господарки. Чоловіче!

Чоловік вийшов з кімнати, але, почувши крик, поквапився назад.

— Качку повісив. Що ще, жінко?

— Помий овочі,— звеліла вона.— А ви, решта, посидьте, поки я зготую кролів. Хлопець винесе вам напої,— мовила вона й, опустивши довгого носа, поглянула на Арію і Пиріжка.— Я не звикла подавати ель дітлахам, але сидр закінчився, корів, щоб подоїти, немає, та й вода в річці відгонить війною — стільки мертвяків приносить течією. Якщо я вам принесу кухлик юшки з мухами, ви ж не питимете?

— Арі питиме,— сказав Пиріжок.— Тобто Жовторотик.

— І Лим також,— хитро посміхнувся Ангай.

— Відчепися ти від Лима,— сказала Шарна.— Отже, ель для всіх.

Поки Лим вішав свій величезний жовтий плащ на кілок, Ангай з Томом Семиструнцем всілися за столик біля коминка. Пиріжок важко опустився на лавку за столом біля дверей, і Арія притулилася біля нього.

Том зняв з плеча ліру.

— *Заїзд самотній попід грабом*,— заспівав він, повільно підбираючи мелодію, яка пасуватиме до слів.— *Хазяйка тут брудка як жаба...*

— Ану заткайся, бо кроля не отримаємо,— застеріг його Лим.— Ти ж її знаєш.

Арія нахилилася ближче до Пиріжка.

— Ти вмієш керувати човном? — спитала вона. Та не встиг він відповісти, як з'явився з кухлями елю кряжистий хлопчина років п'ятнадцятьох чи шістнадцятьох. Пиріжок святобливо взяв свій кухоль обіруч, а, ковтнувши, розплився в такій широкій усмішці, якої Арія в нього ще не бачила.

— Ель,— прошепотів він,— і кролятина!

— Ну, за його світлість! — весело гукнув Ангай Лучник, піднімаючи тост.— Семеро, короля бережіть!

— Усіх дванадцятьох,— пробурмотів Лим Лимонний Плащ. Випивши, він витер піну з вуст зворотом долоні.

З центрального ходу вломився чоловік з повним фартухом помитих овочів.

— Чужі коні в стайнях! — оголосив він, так наче гості не знали.

— Ага,— підтвердив Том, відкладаючи ліру,— і ще кращі, ніж ті троє, що ви віддали.

Чоловік роздратовано кинув овочі на стіл.

— Нічого я не віддавав! Я продав їх за гарну ціну, ще і ялик отримав. І взагалі, ви троє мали їх повернути.

«Так я і знала, що вони — беззаконники,— подумала Арія, дослухаючись. Рука її ковзнула під стіл і торкнулася руків'я кинджала — пересвідчитися, що він на місці.— Якщо спробують нас пограбувати, пошкодують».

— Вони повз нас не проїжджали,— сказав Лим.

— Ну, я їх послав до вас. Ви, либонь, були п'яні чи послули.

— Ми? П'яні? — Том зробив великий ковток елю.— Ніколи в житті!

— Могли ви й самі їх забрати,— сказав Лим до чоловіка.

— Що, з одним хлопцем? Я вам двічі казав, стара пішла у Вівчарне — помагала Фем розродитися. А це, швидше за все, один з вас надув бідолашній дівчині живота байстряма,— він кинув на Тома кислий погляд.— Я б заклався, що це ти, з тою твоєю лірою, співав отих своїх сумних пісеньок, а сам з бідолашної Фем білизну стягував.

— Якщо пісня так діє на дівчину, що та хоче скинути одяг і відчутти на шкірі теплий сонячний цілунок, то невже в цьому винен співець? — поцікавився Том.— І, крім того, їй подобався Ангай. «Можна помацати лук? — я чув, як вона питала.— Ох, який гладенький і твердий! А можна його посмикати, можна?»

— Ти чи Ангай,— пирхнув чоловік,— не робить різниці. Ви так само винні, як і я з тими кінями. Їх було троє, розумієте? А що один може зробити проти трьох?

— Троє,— презирливо кинув Лим,— от тільки одна з них була жінка, а другий — у ланцях, ти сам казав.

— Здоровезна жінка,— скривився чоловік,— і вдягнена по-чоловічому. А той, що в ланцях... не сподобався мені вираз його очей.

— Коли мені не подобаються чийсь очі, посміхнувся Ангай над своїм елем,— я одне з них проштрикую стрілою.

Арія пригадала стрілу, яка пролетіла їй повз вухо. Хотіла б і вона стріляти навчитися!

Але чоловік на це не повівся.

— А ти мовчи, коли старші балакають. Пий свій ель і тримай язика за зубами, бо я жінці скажу, щоб тебе ложкою приклала.

— Старші щось розбалакалися, та й не треба мені нагадувати, щоб я ель пив,— сказав Ангай і зробив великий ковток, показуючи, що й без нагадувань упорається.

Арія наслідувала його приклад. Після стількох днів, коли пити доводилося зі струмків і калюж, а потім і взагалі з мулистого Тризуба, ель здавався таким самим смачним, які ті ковточки вина, які колись дозволяв їй батько. На запах, яким віяло з кухні, потекли слинки, але з думки й далі не йшов човен. Поцупити його може виявитися легше, ніж потім поплисти. «Якщо дочекатися, поки всі поснуть...»

З'явився хлопець-служка з великими круглими буханцями хліба. Зголодніла Арія відломила від одного окрасць і вп'ялася в нього зубами. Але жувався він важко — був твердий і грудкуватий, та й підгорілий знизу.

Пиріжок, тільки скуштувавши хліба, скривився.

— Поганий хліб,— оголосив він.— Підгорів, та ще й глевкий.

— Якщо в рагу вмочити, піде краще,— сказав Лим.

— Не піде,— озвався Ангай,— але, може, бодай зубів не поламаєш.

— Хочте їжте, хочте голодні сидіть,— сказав чоловік.— Я вам що, на клятого пекаря схожий? Он самі спечіть краще!

— Я спечу,— мовив Пиріжок.— Це легко. Ви задовго місите тісто, от хліб і твердий.

Зробивши ще один ковток елю, він розбалакався на свою улюблену тему — про хліб, пироги й торти. Арія закотила очі.

Навпроти неї присів Том.

— Жовторотику,— заговорив він,— чи Арі, чи як там тебе насправді звати, це тобі,— він поклав на дерев'яну стільницю між ними брудний обривок пергаменту.

— Що це? — підозріливо поглянула вона на папір.

— Три золоті дракони. Хочемо купити коней.

Арія сторожко глянула на нього.

— Коні наші!

— Бо ви їх самі вкрали, так? Нічого страшного, дівчинко. Війна робить злодіїв і з чесних людей,— Том постукав пальцем по згорнутому пергаменту.— Я тобі гарну ціну даю. Більшу, ніж ваші коні варті, якщо по правді.

Пиріжок, підхопивши пергамент, розгорнув його.

— Це не золото! — голосно образився він.— Це просто записка.

— Ага,— мовив Том,— вибачайте вже. Але по війні ми все вам заплатимо, даю вам слово королівського вояка.

Арія, відштовхнувшись од столу, звелася на ноги.

— Ніякі ви не королівські вояки — ви грабіжники.

— Якби ти зустрічала справжніх грабіжників, то знала б, що вони ніколи не платять — навіть на папері. Ми не для себе забираємо коней, дитинко, це для добра королівства, щоб ми могли пересуватися швидше й битися там, де є потреба битися. Адже ми б'ємося за короля. Ти ж не проти короля?

Всі вони дивилися на неї — Лучник, здоров'як Лим, Шарнин чоловік з його землистим обличчям і верткими очима. Навіть Шарна, яка, примружившись, стояла в дверях. «Коней вони заберуть, хай що я скажу,— збагнула Арія.— І доведеться йти до Річкорину пішки, якщо тільки...»

— Не треба нам вашого папірчика,— Арія вибила пергамент з Пиріжкової руки.— Можемо обміняти коней на човен. Тільки ви покажете, як на ньому плисти.

Якусь мить Том Семиструнць дивився на неї, а тоді його широкий негарний рот розтягнувся в жалісливій посмішці. Том зареготав. До нього приєднався Ангай, а далі засміялися всі — Лим Лимонний Плац, Шарна з чоловіком, навіть хлопчик-служка, який вийшов з-за діжок, тримаючи під пахвою арбалет. Арії кортіло заверещати на них, але натомість вона посміхнулася...

— Вершники! — пронизливо крикнув Гендрі. Двері розчахнулися, й він постав на порозі.— Солдати,— захекано мовив він.— Наближаються річковим гостинцем — дюжина їх!

Пиріжок підскочив, перекидаючи кухоль, але і Том, і решта лишалися незворушні.

— Нема причини розливати гарний ель мені на підлогу,— сказала Шарна.— Сядь і заспокойся, хлопче, зараз буде кролик. І ти теж, дівчинко. Хай хто вас скривдив, це вже позаду, тепер ви з королівськими вояками. І ми постараємося вас захистити.

Арія у відповідь потяглася за спину, але не встигла витягнути меча й наполовину, як Лим схопив її за зап'ясток.

— Досить цього, все,— він викрутив їй руку так, що вона змушена була розтулити долоню. Пальці в нього були тверді від мозолів і страшенно сильні. «Знову! — подумала Арія.— Знову те саме, як і в селі з Чизіком, Рафом і Горою-на-коні». Зараз у неї заберуть меч, а її знов перетворять на мишку. Вільною рукою вона стиснула кухоль — і з розмаху гепнула ним Лимові в обличчя. Ель хляпнув через край, заливаючи йому очі, почувся хрускіт носа й бризнула кров. Лим заричав, потягнувся рукою до обличчя, й Арія звільнилася.

— Біжіть! — заверещала вона, тікаючи.

Але Лим устиг схопити її, адже з його довгими ногами один його крок був як три її. Вона пручалась і буцалася, але він без зусиль відірвав її від землі й так тримав у повітрі, а по обличчю в нього цебеніла кров.

— Припини, мала дурепо! — гаркнув він, потрусивши Арію.— Припини негайно!

Гендрі кинувся їй на допомогу, але йому заступив дорогу Том Семиструнець з кинджалом у руці.

На той час тікати вже було запізно. Знадвору чувся кінський тупіт і чоловічі голоси. За мить крізь розчинені двері розвальцем ввалився чоловік — тайросянин ще дебелиший за Лима, з великою густою бородою, яскраво-зеленою на кінцях, але сивою біля коріння. За ним зайшло двоє арбалетників, ведучи під руки пораненого, далі решта...

Обідранішого загону Арія в житті не бачила, от тільки цього не можна було сказати про їхні мечі, бойові топори й луки в їхніх руках. Один чи двоє з загону кинули на неї цікаві погляди, але ніхто не сказав ні слова. Одноокий чолов'яга в іржавому циліндричному шоломі втягнув носом повітря й широко усміхнувся, а лучник з густою рудою чуприною вже вимагав елю. За ними зайшов списник у шоломі з левом

на гребені, тоді кульгавий старий, тоді браавоський перекупний меч, тоді...

— Гарвін? — прошепотіла Арія. Так! Під бородою і сплутаним волоссям ховалося обличчя Галленового сина, який колись водив по двору Аріїного поні, нападав на манекени разом з Джоном і Робом, а на бенкетах забагато пив. Він схуд, посуворішав, та й у Вічнозимі він не носив бороди, але це був він — батьків гвардієць.— Гарвіне! — заборсавшись, Арія рвонулася до нього, силкуючись вивернутися з Лимових залізних рук.— Це я! — кричала вона.— Гарвіне, це я, невже ти мене не впізнаєш, невже? — по щоках їй котилися сльози, вона плакала, наче дитина, наче якесь дурне дівчисько.— Гарвіне, це я!

Гарвінові очі ковзнули з її обличчя на облупленого чоловіка в неї на грудях.

— Звідки ти мене знаєш? — спитав він, підозріливо нахмурившись.— Облуплений чоловік... ти хто, якийсь служка в лорда П'явки?

Якусь мить вона й не знала, що відповісти. У неї-бо було стільки імен! Може, Арія Старк їй тільки наснилася?

— Я — дівчинка! — шморгнула вона носом.— Я була чашницею в лорда Болтона, але він хотів лишити мене Цапу, тож я втекла з Гендрі й Пиріжком. Ну, згадай мене! Ти ж водив мого поні, коли я була маленькою.

Юнак широко розчахнув очі.

— Боги праведні! — мовив він здушено.— Арія-під-ногами? Лиме, пусти її.

— Вона мені носа зламала,— Лим безцеремонно поставив її на підлогу.— Хто вона така, сьоме пекло?

— Дочка правиці,— Гарвін опустився перед нею на одне коліно.— Арія Старк з Вічнозиму.

Кетлін

«Роб»,— зрозуміла вона миттю, щойно псарня вибухнула гавкотом.

У Річкорин повернувся її син, а з ним — Сіровій. Тільки на запах великого сірого деривовка собаки могли почати так валувати і гвалтувати. «Він прийде до мене,— знала Кетлін. Едмур був раз і більше не вертався, проводячи час із Марком Пайпером і Патреком Малістером, слухаючи балади Реймунда Римача про битву при Камінному Млині.— Роб не Едмур. Він зі мною побачиться».

Дощило вже багато днів — холодна сіра злива дуже пасувала до настрою Кетлін. Батько день у день слабшав і дедалі більше забувався; прокидаючись, повторював «Гвоздика» і просив пробачення. Едмур уникав Кетлін, а сер Дезмонд Грелл і досі не дозволяв їй вільно пересуватися замком, хоч його самого це радувало. Тільки повернення сера Робіна Райгера з солдатами, промоклими до кісток, зі стертими ногами, трохи поліпшило Кетлін гумор. Схоже, назад вони поверталися пішки. Царевбивця якимсь чином примудрився потопити їхній корабель і втекти, зізнався їй мейстер Вайман. Кетлін спитала, чи не можна їй поговорити з сером Робіном і розпитати детальніше, що ж там сталося, але їй відмовили.

Щось іще було негаразд. Того дня, коли брат повернувся, за кілька годин після їхньої суперечки Кетлін почула внизу в дворі сердиті голоси. Вона вилізла на дах поглянути, що там, і побачила в тому кінці замку, під центральною брамою, гурти якихось людей. Зі стайні виводили коней, осідланих і загнуданих, чулися крики, але здалеку Кетлін не могла розрізнити слів. Робів білий прапор валявся на землі, й один з лицарів розвернув коня, приострожив його і, скачучи до брами,

потоптався просто по штандарту. Ще дехто вчинив так само. «Ці люди воювали з Едмуром на бродях,— подумала Кетлін.— Що їх так розлютило? Може, брат їх чимось зневажив, образив?» їй здалося, вона впізнала сера Первина Фрея, який разом з нею їздив на Буреміст і в Штормокрай та назад, а ще — його брата-байстрюка Мартина Ріверза, хоча з цього ракурсу важко було сказати напевне. З брами виїхало близько сорока людей, а от куди вони подалися, не відомо.

Вони не повернулися. І мейстер Вайман не хотів казати Кетлін, хто вони були, куди поїхали чи що їх так розлютило. «Я тут доглядаю вашого батька, і не більше, міледі,— мовив він.— Скоро ваш брат стане лордом Річкорину. Тож він сам скаже вам те, що вважає за потрібне».

Але з заходу нарешті повернувся Роб — повернувся з тріумфом. «Він пробачить мене,— запевняла себе Кетлін.— Він мене пробачить, мій єдиний син, адже Арія з Сансою такі самі рідні йому, як і мені. Він звільнить мене з цих покоїв, і тоді я дізнаюся, що сталося».

Заки по неї прийшов сер Дезмонд, вона викупалася, вдягнулася й зачесала золотисто-каштанові коси.

— З заходу повернувся король Роб, міледі,— сказав лицар,— і наказує вам прибути до нього у велику залу.

Цієї миті вона чекала з надією і острахом. «Скількох синів я втратила — двох чи трьох?» Скоро вона це дізнається.

Коли вони увійшли, в залі було людно. Всі очі були звернені до помосту, але Кетлін упізнавала присутніх і зі спини: он заплатана кольчуга леді Мормонт; Великий Джон з сином на голову вищі за всіх присутніх; сивий, аж білий, лорд Джейсон Малістер тримає на зігнутій руці крилатий шолом; Тайтос Блеквуд у своєму пишному плащі з воронячого пір'я... «Половина з них вимагатиме мене повісити. Друга половина відводитиме очі». В неї з'явилося неприємне відчуття, що когось бракує.

На помості стояв Роб. «Він уже не хлопчик,— з болем усвідомила Кетлін.— Йому шістнадцять, дорослий чоловік. Тільки погляньте на нього!» Війна стерла м'якість з його обличчя, тепер воно тверде й худорляве. Бороду він зголив, але необрізане золотисто-каштанове волосся спадало на плечі. Від нещодавніх дощів кольчуга на ньому поіржавіла й лишала на білому плащі та сюрко коричневі плями. А може, це плями крові. На голові в нього красувалася корона з бронзи й

заліза, з зубцями у вигляді мечів. «Він уже звик до неї. Він носить її, як король».

Під заповненим людьми помостом стояв Едмур, скромно опустивши голову, а Роб вихваляв його перемоги:

— ...загинули при Камінному Млині, ніколи не будуть забуті. Не дивно, що лорд Тайвін побіг воювати зі Станісом. Трохи скуштував і північан, і річкових лордів...

Тут зачувся сміх і схвальні вигуки, але Роб, піднісши руку, закликав усіх до тиші.

— Але не обманюйтеся. Ланістери повернуться, й доведеться дати ще багато боїв, поки наше королівство буде в безпеці.

— Король на Півночі! — заревів Великий Джон, підкинувши в повітря кулака. Річкові лорди відповіли вигуками «Король Тризуба!». У залі заgrimотіло від гуркоту кулаків і тупотіння ніг.

У цьому безладі лише кількоро зауважили Кетлін і сера Дезмонда, але вони одразу почали штовхати ліктями своїх сусідів, тож дуже швидко навколо запала тиша. Кетлін, тримаючи високо голову, ігнорувала погляди. Хай думають, що заманеться. Важитиме тільки Робове рішення.

Побачивши на помості вугласте обличчя сера Бриндена Таллі, Кетлін підбадьорилася. За зброєносця в Роба був якийсь хлопчина, якого вона не знала. Позаду стояв юний лицар у сюрко піщаного кольору, розшитому черепашками, і ще один — старший — з трьома чорними перчанками на шафранного кольору стрічці, яка перерізала срібно-зелене смугасте поле. Між ними стояла літня леді з гарненькою панною — певно, дочкою. Була тут і ще одна дівчина — Сансиного віку. Черепашки — це герб якогось маломожного дому, знала Кетлін; герб старшого чоловіка вона не впізнала зовсім. «Полонені?» Для чого Робу виводити бранців на поміст?

Атерайдис Вейн постукав ціпком по підлозі, а сер Дезмонд повів Кетлін уперед. «Якщо Роб дивитиметься на мене, як Едмур, не знаю, що я зроблю». Але їй здалося, що в синових очах вона бачить не злість, а щось інше... може, тривогу? Ні, це безглуздо. Чого йому боятися? Він-бо Юний Вовк, король Тризуба й Півночі.

Перший їй привітав дядько. Серу Бриндену, чорному пстругові, як завжди, байдуже було до того, що подумують інші. Зістрибнувши з

помосту, він міцно пригорнув Кетлін. Коли він вигукнув: «Як приємно бачити тебе вдома, Кет»,— вона заледве стримала почуття.

— І тебе,— прошепотіла вона.

— Мамо!

Кетлін звела погляд на свого рослявого сина-короля.

— Ваша світлосте, я молилася за ваше безпечне повернення. Я чула, вас поранили.

— Під час штурму Стрімчака мені в руку поцілила стріла,— сказав він.— Але все добре загоїлося. Догляд за мною був найкращий.

— Боги милостиві,— сказала Кетлін і глибоко вдихнула. «Кажі. Цього не уникнути».— Вам уже, певно, доповіли, що я зробила. Вам повідомили мої причини?

— Це через дівчат.

— У мене було п'ятеро дітей. Лишилося тільки троє.

— Ох, міледі,— повз Великого Джона, мов похмурий привид, проштовхнувся лорд Рикард Карстарк у своїй чорній кольчuzі, з довгою обскубаною бородою, з запалими щоками на холодному вузькому обличчі.— А в мене з трьох синів лишився один. Ви вкрали в мене помсту!

Кетлін спокійно обернулася до нього.

— Лорде Рикарде, смерть Царевбивці не повернула б вам дітей. А от за його життя можна купити життя моїх.

Лорда це не задовольнило.

— Джеймі Ланістер пошив вас у дурні. Ви купили лантух порожніх слів, не більше. Мій Торен і мій Едард заслуговували від вас на краще.

— Припиніть, Карстарку,— прогуркотів Великий Джон, схрестивши на грудях велетенські руки.— Це материнське божевілля. Жінки всі такі.

— Материнське божевілля? — накинувся лорд Карстарк на лорда Амбера.— А я це називаю зрадою!

— Досить,— зронив Роб, і в цю мить він більше нагадував Брандона, ніж власного батька.— Ніхто в моїй присутності не називатиме леді Вічнозиму зрадницею, лорде Рикарде.

Коли він обернувся до Кетлін, голос його пом'якшав:

— Якби в мене з'явилася можливість повернути Царевбивцю в ланцях, я б це зробив. Ви звільнили його без мого відома й

погодження... але зробили це, я знаю, з любові. Заради Арії і Санси, з горя через Брана й Рикона. Любов не завжди ходить у парі з мудрістю, ось що я затямив. Вона іноді підштовхує нас до страшених дурниць, але ми слухаємося свого серця... хай куди воно нас веде. Чи не так, мамо?

«Чи саме це спонукало мене?»

— Якщо серце моє вчинило дурницю, я радо постараюся загладити провину і перед лордом Карстарком, і перед вами.

Обличчя лорда Рикарда лишалося невблаганним.

— А ваші зусилля зігріють Торена й Едарда в холодних могилах, куди вклав їх Царевбивця?

Протиснувшись між Великим Джоном і Мейдж Мормонт, він вийшов із зали.

Роб і не ворухнувся, щоб зупинити його.

— Пробачте його, мамо.

— Якщо ви пробачите мене.

— Я вже пробачив. Я знаю, як це: любити так палко, що більше ні про що інше й думати не можеш.

— Дякую,— уклонила Кетлін. «Принаймні цю дитину я не втратила».

— Треба поговорити,— провадив Роб.— З вами й з моїми дядьками. Про це і про... всяке інше. Стюарде, оголошуйте кінець прийому.

Атерайдис Вейн, грюкнувши ціпком по підлозі, дозволив усім розходитись, і річкові лорди з північанами водночас рушили до дверей. І лише тоді Кетлін збагнула, кого бракує. «Вовк. Вовка немає! Де Сіровій?» Вона знала, що деривок повернувся з Робом, адже чула валування собак, але в залі його не було — не було біля сина, де йому місце.

Та не встигла вона запитати про це у Роба, як її оточив гурт доброзичливців. Леді Мормонт, узявши її за руку, мовила:

— Міледі, якби Серсі Ланістер утримувала двох моїх дочок, я б учинила так само.

Великий Джон, наплювавши на пристойність, стиснув її за плечі величезними волохатими руками й відірвав од землі.

— Ваше вовчєня пошматувало Царевбивцю одного разу, тож, як треба буде, зробить це і вдруге.

Галбарт Гловер і лорд Джейсон говорили холодніше, а Джонос Бракен — узагалі крижаним тоном, та принаймні слова їхні звучали ввічливо. Останнім підійшов до неї брат.

— Я теж молюся за дівчат, Кет. Сподіваюся, ти не маєш у цьому сумнівів.

— Звісно, ні,— поцілувала вона його.— І люблю тебе за це.

Коли всі слова були сказані, велика зала Річкорину спорожніла, якщо не рахувати Роба, трьох Таллі й шістьох незнайомців, щодо яких Кетлін не була певна. Вона з цікавістю роздивлялася їх.

— Міледі, панове, ви — новачки на боці мого сина?

— Новачки,— озвався юний лицар — той, що з черепашками,— але незламні у своїй мужності та тверді у своїй відданості, і сподіваємося це вам довести, міледі.

Роб мав ніяковий вигляд.

— Мамо,— сказав він,— дозволь представити тобі леді Сибель, дружину лорда Гавена Вестерлінга зі Стрімчака...— (Старша жінка вийшла наперед з урочистим виразом обличчя).— Її чоловіка ми серед інших захопили в полон у Лопотючому лісі.

«Атож, Вестерлінги,— подумала Кетлін.— На прапорі в них шість морських черепашок, білих на піщаному тлі. Маломожний дім, васали Ланістерів».

Роб по черзі підкликав решту незнайомців.

— Сер Рольф Спайсер, брат леді Сибель. Коли ми взяли Стрімчак, він був там каштеляном.

Лицар з перчанками на гербі схилив голову. Цей кремезний чолов'яга зі зламаним носом і коротко підстриженою сивою борідкою вигляд мав доволі безстрашний.

— Діти лорда Гавена й леді Сибель. Сер Рейнальд Вестерлінг...— (Крізь кущисті вуса усміхнувся лицар з черепашками на гербі. Юний, стрункий, з грубо витесаним обличчям, з гарними зубами й густою кучмою каштанового волосся).— Еленія...— (Дівчинка зробила реверанс).— Ролам Вестерлінг, мій зброєносець...— (Хлопець почав був уже опускати навікишки, але збагнув, що ніхто більше не опускається, і просто уклонився).

— Велика честь для мене,— сказала Кетлін. Тепер Стрімчак — Робові васали? Якщо так, не дивно, що Вестерлінги з ним. А Кичера

Кастерлі такі зради легко не пробачає. Принаймні відтоді, як лорд Тайвін Ланістер доріс до військових походів...

Останньою наперед сором'язливо вийшла панна. Роб узяв її за руку.

— Мамо,— сказав він,— маю велику честь представити тобі леді Джейн Вестерлінг. Старшу дочку лорда Гавена й мою... е-е-е... леді-дружину.

Першою думкою, яка пролетіла у Кетлін у голові, було: «Ні, це неможливо, ти ж іще дитина!»

Другою: «Ти ж дав обітницю одружитися з іншою».

Третьою: «Мати милостива, що ж ти накоїв, Робе?!»

Й лише тоді їй запізнило дещо пригадалося. Дурниці з любові? «Та я зловилася, як заєць у сильце! Схоже, я вже йому й пробачила». До роздратування домішувався скорботний захват: цю постановку зрежисували з кмітливістю справжнього лицедія... або короля. Кетлін не лишалося нічого, як узяти долоні Джейн Вестерлінг у свої.

— У мене тепер ще одна дочка,— сказала вона сухіше, ніж хотіла. І розцілувала перестрашену дівчину в обидві щоки.— Ласкаво просимо до нашої одрини й огнища.

— Дякую, міледі. Присягаюся, я буду Робові гарною й вірною дружиною. І мудрою королевою, наскільки зможу.

Королевою! «Так, мушу не забувати: ця гарненька дівчинка — королева». А вона, безперечно, була гарненька: каштанові кучері, личко у формі сердечка й ця сором'язлива усмішка. Струнка, але з широкими стегнами, зауважила Кетлін. Принаймні з народженням дітей проблем не має виникнути.

Поки ніхто не наговорив зайвого, втрутилася леді Сибель.

— Для нас велика честь приєднатися до дому Старків, міледі, але ми страшенно втомилися. За короткий час здолали чималий шмат дороги. Ви дозволите нам піти у свої покої, а ви побудете зі своїм сином?

— Так буде найкраще,— сказав Роб і поцілував Джейн.— Стюард підшукає вам зручні кімнати.

— Я проведу вас до нього,— зголосився Едмур Таллі.

— Як мило з вашого боку,— мовила леді Сибель.

— А мені теж іти? — запитав хлопчина — Ролам.— Я-бо ваш зброносець.

Роб розсміявся.

— Зараз я не потребую послуг зброєносця.

— А-а-а...

— Його світлість шістнадцять років обходився без тебе, Роламе,— сказав сер Рейнальд з черепашками на гербі.— Ще кілька годин він переживе, гадаю.

Міцно узявши братика за руку, він повів його з зали.

— У тебе чарівна дружина,— сказала Кетлін, коли їх уже не могли почути,— і Вестерлінги, здається, гідні люди... хоча лорд Гавен — васал Тайвіна Ланістера, хіба ні?

— Так. Джейсон Малістер узяв його в полон у Лопотючому лісі й утримує у Стражморі, сподіваючись на викуп. Тепер я його, звісно, звільню, хоча він, можливо, і не схоче приєднатися до мене. Ми побралися без його згоди, боюся, і цей шлюб для нього страшенно ризикований. Стрімчак не такий міцний. Через кохання до мене Джейн може втратити геть усе.

— А ти,— стиха мовила вона,— втратив Фреїв.

Він здригнувся, і цим усе було сказано. Тепер Кетлін зрозуміла, що означали сердиті голоси й чому Первін Фрей і Мартин Ріверз поїхали з таким поспіхом, дорогою втоптавши Робів прапор у землю.

— Дозволь запитати, скільки мечів перейшло до тебе разом з дружиною, Робе?

— П'ятдесят. Дюжина лицарів,— похмуро, як і очікувалося, відповів він. Коли в Близнючках уклали шлюбну угоду, лорд Волдер Фрей відіслав з Робом тисячу кінних лицарів і близько трьох тисяч піхоти.— Джейн і гарна, і головата. І добра до того ж. У неї лагідне серце.

«Тобі мечі потрібні, а не лагідні серця. Як міг ти так учинити, Робе? Як міг повестися так необачно, так нерозумно? Як міг ти повестися так... так по-дитячому?» Але картанням тут не зарадиш. Тому Кетлін тільки й сказала:

— Розкажи мені, як це сталося.

— Я полонив її замок, а вона полонила моє серце,— усміхнувся Роб.— Залога в Стрімчаку була невелика, тож якось уночі ми взяли його штурмом. Чорний Волдер з Малим Джоном були на чолі загонів, які подолали мури, а я розбив центральну браму тараном. Стрілу в руку я отримав якраз перед тим, як сер Рольф здав замок. Спершу

здавалося, що це подряпина, але рана загноїлася. Джейн поклала мене у власне ліжко й піклувалася про мене, поки не минулася гарячка. І була зі мною, коли Великий Джон привіз мені новини про... про Вічнозим. Про Брана й Рикона,— схоже, йому важко було вимовляти імена братів.— Тої ночі вона... вона втішала мене, мамо.

Кетлін не треба було пояснювати, яким саме чином Джейн Вестерлінг втішала її сина.

— І на другий день ти з нею одружився?

Він зазирнув їй в очі — гордо й нещасно водночас.

— Так чинять чесні люди. Вона добра й мила, мамо, з неї вийде гарна дружина.

— Можливо. Та лорда Фрея це не зм'якшить.

— Знаю,— з болем мовив син.— Я напартачив у всьому, крім боїв, так? Я гадав, що бої — це найскладніше, але... якби я послухався тебе і далі тримав Теона як заручника, я б досі правив на Півночі, а Бран з Риконом були б живі й неушкоджені у Вічнозимі.

— Можливо. А може, й ні. Лорд Балон усе одно міг наважитися почати війну. Коли він потягнувся по корону минулого разу, це коштувало йому двох синів. Може, він вирішив, що втратити цього разу тільки одного — це дешева ціна,— сказала Кетлін і торкнулася його руки.— Потому як ви одружилися, що було з Фреями?

Роб похитав головою.

— З сером Стевроном мені вдалося б якось залагодити, але сер Райман твердолобий, як камінь, а Чорний Волдер... його назвали так не за колір бороди, це вже точно. Він зайшов так далеко, що запевняв: його сестри не відмовляться одружитися з удівцем. Я б його убив на місці, якби Джейн не стримала мене.

— Ти завдав дому Фреїв тяжкої образи, Робе.

— Я не хотів. Сер Стеврон загинув за мене, а про такого вірного зброєносця, як Олівар, мріяв би кожен король. Він просився залишитися зі мною, але сер Райман забрав його з рештою вояків. З усією їхньою потугою. Великий Джон під'юджував мене напасти на них...

— Битися зі своїми в оточенні ворогів? — мовила вона.— Для тебе це був би кінець.

— Так. Я тут подумав, може, ми знайдемо інших женихів для дочок лорда Волдера. Сер Вендель Мандерлі пропонує взяти шлюб з

однією з них, а Великий Джон каже, його дядьки не від того, щоб знову одружитися. Якщо лорд Волдер вчинить розсудливо...

— А він не розсудливий,— сказала Кетлін.— Він гоноровий, і неймовірно вразливий. І ти це знаєш. Він хотів стати дідом короля. Тобі не задобрити його, пропонуючи двох старих сивих розбійників і молодшого сина найбільшого товстуна в усіх Сімох Королівствах. Ти не тільки порушив обітницю, але й зневажив честь Близнючок, обравши собі дружину з біднішого дому.

Роб наїжачився.

— У Вестерлінгів кров чистіша за Фреїв! Це давній рід, що йде ще від перших людей. Королі Кичери до Завоювання одружувалися з Вестерлінгами, а триста років тому була королева Джейн Вестерлінг — її пошлюбив король Мейгор.

— Це тільки підсипле солі на рани лорда Волдера. Його завжди дратувало, що давніші доми дивляться на Фреїв як на новачків. Якщо його послухати, то це буде не перша завдана йому образа. Джон Арин не хотів брати за годованців його онуків, а твій дідо відмовився одружити Едмура,— вона кивнула на брата, який саме долучився до них,— з однією з його дочок.

— Ваша світлосте,— заговорив Бринден Чернопструг,— ліпше нам продовжити наодинці.

— Так,— стомлено мовив Роб.— Вмираю — так хочу келих вина. Ходімо в залу аудієнцій, мабуть.

Коли вони рушили сходами нагору, Кетлін поставила запитання, яке мучило її відтоді, як вона увійшла в залу.

— Робе, де Сіровій?

— У дворі, гризе там баранячу кістку. Я попросив псаря його нагодувати.

— Раніше ти завжди тримав його при собі.

— У залі не місце для вовка. Він тут нудиться, ти ж бачила. Гарчить і кусається. Не слід було його брати з собою на війну. Він стільки людей загриз, що зовсім страх перед ними втратив. Джейн його побоюється, а її матір він просто жахає.

«Ось у чому справа!» — подумала Кетлін.

— Він невід'ємний від тебе, Робе. Боятися його — боятися тебе.

— Я не вовк, хай як мене називають,— сердито мовив Роб.— У Стрімчаку Сіровій загриз чоловіка, потім ще одного в Ясенмежжі, а на

Волоброді — шістьох чи сімох. Якби ти бачила...

— Я бачила, як Бранів вовк перегриз людині горлянку у Вічнозимі,— різко сказала вона,— і тільки ще більше полюбила його за це.

— То інші справа! Той чоловік у Стрімчаку був лицарем, Джейн його все життя знала. Важко винити її за те, що вона боїться. Сіровію і її дядько не подобається. Щоразу як сер Рольф опиняється поблизу, він зуби вищиряє.

Кетлін прошив дроз.

— Відішли сера Рольфа геть. Негайно.

— Куди? Назад у Стрімчак, щоб Ланістери його голову на палю нахромали? Джейн його любить. Він-бо її дядько, й до того ж управний лицар. Мені треба більше таких людей, як Рольф Спайсер, а не менше. Не збираюсь я його виганяти тільки тому, що моєму вовкові не сподобався його запах.

— Робе,— зупинилася Кетлін і стиснула сина за руку.— Одного разу я тебе просила тримати Теона Грейджоя при собі, але ти не послухав. Послухай тепер. Відішли цього чоловіка геть. Я не кажу виганяти його. Дай йому завдання, для виконання якого потрібна мужня людина, якусь почесну задачу, байдуже яку... але не тримай його біля себе.

— Може,— нахмурився Роб,— мені давати Сіровію обнюхувати всіх моїх лицарів? Можуть знайтися й інші, чий запах йому не сподобається.

— Якщо хтось не сподобається Сіровію, я не хочу, щоб він перебував поряд з тобою. Ці вовки не просто вовки, Робе. Ти й сам це повинен розуміти. Я вважаю, що їх нам послали боги. Боги твого батька — давні боги Півночі. П'ять вовченят для п'яťох дітей з родини Старків.

— Шість,— сказав Роб.— Для Джона теж було вовчєня. Це ж я їх знайшов, пам'ятаєш? І я знаю, скільки їх було і звідки вони взялися. Я раніше думав так само, як і ти, що вовки — наші охоронці, наші захисники, поки...

— Поки? — спитала вона.

У Роба напружилось підборіддя.

— Поки мені не розповіли, що від Теонової руки загинули Бран з Рикомом. Не допомогли їм їхні вовки! Я вже не хлопчик, мамо. Я —

король і сам себе здатен захистити,— сказав він і зітхнув.— Я знайду для сера Рольфа завдання — привід відіслати його геть. І не через його запах, а щоб ти не хвилювалася. Ти й так багато вистраждала.

Поки решта завертали за перший поворот сходів, Кетлін з полегшенням цьомнула Роба в щоку, і на мить він знову став її хлопчиком, а не королем.

Особиста зала аудієнцій лорда Гостера — маленька кімната понад великою залюю — для приватних розмов пасувала більше. Роб сів на престол, скинув корону й поставив її поряд на підлогу, а Кетлін у цей час подзвонила, щоб принесли вина. Едмур переповідав дядькові всі подробиці битви при Камінному Млині. Лише потому як слуги пішли, Чорнопструг прокашлявся й заговорив:

— Думаю, небоже, ми вже всі наслухалися твоїх хвастощів.

— Хвастощів? — вражено вигукнув Едмур.— Про що це ти?

— А про те,— сказав Чорнопструг,— що ти маєш подякувати його світлості за терпіння. Він підіграв тому балагану у великій залі, щоб не ганьбити тебе перед твоїми ж підданими. Я б на його місці шкіру з тебе злупив за дурість, а не хвалив за ті дурниці на бродях.

— Гідні люди гинули, захищаючи ті броди, дядьку,— обурено мовив Едмур.— Що, більше нікому не можна перемагати, тільки Юному Вовку? Чи я в тебе славу вкрав, Робе?

— «Ваша світлосте»,— крижаним тоном виправив його Роб.— Ви присягли мені як королю, дядьку. Чи про це ви теж забули?

— Тобі,— мовив Чорнопструг,— наказано було утримувати Річкорин, Едмуре, і не більше.

— Я й утримував Річкорин, і носа лорду Тайвіну розбив.

— Так і є,— сказав Роб.— Але розбитим носом війни не виграти, ні? А ви питали себе, чого після Волоброду ми так надовго затрималися на заході? Ви-бо знали, що в мене війська недосить, аби становити реальну загрозу для Ланіспорту чи Кичери Кастерлі.

— Ну... там були й інші замки... золото, худоба...

— Ви гадаєте, ми там *мародерствували*? — Роб не міг у це повірити.— Дядьку, я хотів виманити лорда Тайвіна на захід!

— Наше військо все було кінне,— сказав сер Брінден.— А ланістерівське — переважно піше. Ми планували поганяти лорда Тайвіна вздовж узбережжя, а тоді зайти йому з тилу й зайняти міцну оборонну позицію на золотому гостинці: мої пластуни розвідали там

місце, яке давало нам очевидну перевагу. Якби він напав на нас саме там, дорого б за це заплатив. А якби не напав, то опинився б у пастці на заході, за тисячі льє від того місця, де була потрібна його присутність. А весь цей час ми годувались би з його землі, а не вони годувались би з нашої.

— Лорд Станіс от-от мав напасти на Королівський Причал,— сказав Роб.— Йому б, може, одним ударом вдалося звільнити нас від Джофрі, королеви й Куця. А тоді нам би, може, пощастило з ним замиритися.

Едмур переводив погляд з дядька на племінника.

— Ви ж мені не казали...

— Я вам казав утримувати Річкорин,— мовив Роб.— Що саме в цьому наказі було незрозумілого?

— Коли ти зупинив лорда Тайвіна на Червоному Зубці,— мовив Чорнопструг,— то затримав його рівно настільки, щоб до нього дісталися гінці з Буремосту й повідомили про події на Сході. Лорд Тайвін миттю розвернув своє військо, біля витоків Чорноводого Бурчака з'єднався з Матисом Рованом і Рендилом Тарлі та зробив марш-кидок до Крутоспаду, де на нього вже чекав Мейс Тайрел з двома синами, велетенським військом і цілим флотом барок. Вони спустилися вниз по ріці, вийшли на берег за день їзди від міста й заскочили Станіса з тилу.

Кетлін пригадала двір короля Ренлі, яким побачила його на Буремості. Тисячі золотих руж, розмаяних на вітру; сором'язлива усмішка й тихі слова королеви Марджері; її брат — лицар квітів — із закривавленим бинтом на скронях... «Якщо вже тобі судилося впасти в жіночі руки, сину, то чому не до Марджері Тайрел?» Багатство й сила Небосаду могла б цілком змінити вислід майбутніх битв. А Сіровію, може, сподобався б запах Марджері.

Едмур зблід.

— Я не хотів... не хотів, Робе, дозволь мені загладити провину! В наступній битві я поведу авангард!

«Щоб загладити провину? Чи здобути славу?» — подумала Кетлін.

— В наступній битві? — мовив Роб.— Що ж, це станеться зовсім скоро. Щойно Джофрі одружиться, Ланістери знову ополчаться проти мене, це безсумнівно, і цього разу поряд з ними виступатимуть

Тайрели. А мені ще, можливо, доведеться воювати з Фреями — якщо Чорний Волдер доможеться свого...

— Поки на престолі твого батька сидить Теон Грейджой, чиї руки в крові твоїх братів, інші вороги зачекають,— звернулася Кетлін до сина.— Твій найперший обов'язок — захистити свій народ, повернути Вічнозим і вивісити Теона у воронячій клітці на повільну смерть. Бо в іншому разі — знімай корону, Робе, адже люди знатимуть: ніякий ти не король.

З того, як Роб на неї подивився, вона збагнула, що давно вже ніхто не дозволяв собі так прямо з ним говорити.

— Коли мені повідомили, що Вічнозим упав, я хотів одразу ж вирушати на північ...— мовив він, дещо обороняючись.— Я хотів звільнити Брана й Рикона, але я подумав... Я й уявити не міг, що Теон здатен їх скривдити, правда! Якби тільки я...

— «Якби» та «якби»... пізно вже для цього, і рятувати їх пізно,— сказала Кетлін.— Лишається тільки помста.

— За останніми звітками з Півночі, сер Родрик розбив залізних під Тореновим Квадратом і збирав військо в Сервинському замку, щоб відвоювати Вічнозим,— мовив Роб.— Можливо, він уже і зробив це. Від нього давно вже немає звісток. І що буде з Тризубом, якщо я повернуся на Північ? Я не можу вимагати від річкових лордів покинути своїх підданих напризволяще.

— Ні,— підтвердила Кетлін.— Лишай їх тут — нехай захищають свій народ, а сам поверни собі Північ разом з північанами.

— А як доправити північан на Північ? — поцікавився брат Едмур.— Залізні контролюють Призахідне море. І Кейлінський Рів теж тримають Грейджої. З півдня ще жодна армія не взяла Кейлінського Рову. Та навіть виступити туди — божевілля. Можемо на гатці опинитися в пастці: попереду — залізні, а в тилу — розлючені Фреї.

— Потрібно повернути на наш бік Фреїв,— сказав Роб.— З ними в нас бодай шанс на успіх з'являється, хай і малий. Без них я взагалі надії не бачу. Я готовий дати лорду Волдеру все, що він захоче... перепрошення, відзнаки, землі... має бути щось, що потішить його гонор.

— Не щось,— сказала Кетлін.— А *хтось*.

Джон

— Ну як, ці тобі великі? — Тормундове широке обличчя обсипали сніжинки, танучи в чуприні й бороді.

Велети, повільно погойдуючись, по двоє проїжджали повз на мамонтах. Джонів гарон сахнувся, настрашившись такої чудасії, та налякали його самі мамонти чи їхні вершники — важко було сказати. Навіть Привид на крок відступив, беззвучно вищиривши зуби. Деривок — великий звір, але мамонти набагато більші, та й було їх чимало і ще трошки.

Джон притримав коня, змушуючи стояти тихо, поки він сам рахує велетів, які виринали з завірюхи й білого туману, що вирував над Молочноводою. Джон уже перейшов за півсотні, коли Тормунд щось сказав — і він збився з ліку. «Та їх, певно, сотні». Хай скільки їх уже пройшло, нові підходили й підходили.

У казках старої Нан велети поставали як люди-переростки, що мешкають у велетенських замках, б'ються здоровезними мечами й розгулюють у чоботах, у яких хлопчина міг би захватися з головою. Але в цих велетах було щось таке, що надавало їм більшої схожості з ведмедями, ніж з людьми, та й виявилися вони такими точно волохатими, як і ті мамонти, на яких їхали. Оскільки вони сиділи, важко було точно визначити, наскільки ж вони великі. «Десять футів заввишки, може, дванадцять,— подумав Джон.— Може, чотирнадцять, але не більше». Випнуті груди нагадували людські, а от руки були занадто довгі, та й нижня частина тулуба — вдвічі ширша за верхню. Ноги велети мали коротші за руки, зате дебели, і до того ж невзуті; ступні були широкі й розпластані, тверді, мозолясті й чорні. Ший у велетів не було зовсім, тож здоровенні важкі голови випиналися

просто з-поміж лопаток, а пики вони мали приплюснуті й звірячі. Щурячі очі-гудзики майже губилися в складках грубої шкіри, зате велети повсякчас приплюснулися, покладаючись не тільки на зір, а й на нюх.

«Вони не в шубах! — збагнув Джон.— Це шерсть». Тіло велетів вкривало скуйовджене хутро, густе нижче пояса, трохи рідше вгорі. Від смороду можна було задихнутися, хоча можливо, що це тхнуло від мамонтів. «І засурмив Джорамун у Ріжок зими, і збудив із землі велетів». Джон шукав велетенських мечів — десять футів завдовжки, але бачив тільки палиці. Здебільшого товсті гілки дерев, за декотрими з яких ще тягнулося дрібне поламане віття. На кінцях деяких були прив'язані кругляки, утворюючи такий собі велетенський келеп. «У піснях не співається, чи здатен Ріжок їх знову приспати».

Один з велетів, що наближалися, на вигляд здавався старшим за решту. Шуба в нього була сива з білими нитками, а мамонт, на якому він їхав, більший за всіх інших і теж сиво-білий. Тормунд щось до нього прокричав — різкі брязкітливі слова не відомою Джонові мовою. Велет розтулив губи, оголюючи повний рот величезних квадратних зубів, і чи то захарчав, чи то загурчав. За мить Джон збагнув, що то він сміється. Мамонт обернув масивну голову, окинувши їх двох побіжним поглядом, і велетенський бивень майнув у Джона над головою, а сам звір без зупинки подибав далі, лишаючи вздовж ріки велетенські сліди в м'якій землі та свіжому сніжку. Велет гаркнув щось грубою мовою, якою перед тим послуговувався і Тормунд.

— Це їхній король? — запитав Джон.

— Велети не мають королів, як і мамонти, снігові ведмеді чи великі кити сірого моря. Це був Маґ Мар Тут До Вег. Маґ Могутній. Можеш прихилити перед ним коліно, він буде не проти. У тебе, мабуть, коліна вже сверблять прихилити їх перед яким-небудь королем. Але вважай, щоб він на тебе не наступив. У велетів зір поганий, і з висоти свого зросту він може й не помітити крихітного ворона.

— А що ви йому сказали? Це давньою мовою?

— Ага. Я його спитав, чи не свого батька він осідлав, вони-бо страшенно схожі, тільки від батька не так тхнуло.

— А що він вам відповів?

Тормунд Грім-кулак розплився в беззубій посмішці.

— Він поцікавився, чи це зі мною не дочка моя їде — щоки-бо в неї такі гладенькі й рожеві. Він, може, в житті не бачив чоловіка без бороди,— дикун, струсивши сніг з рукава, розвернув коня.— Давай, ми повертаємося. Манс тяжко гнівається, якщо мене немає на звичному місці.

Джон теж розвернувся й попрямував за Тормундом назад у голову колони; з плечей його важко звисав новий плащ. Пошитий він був з неминої овчини, потертим хутром усередину, як порадили дикуни. Він гарно захищав од снігу, і вночі в ньому було добре й тепло, але Джон і чорний свій плащ зберіг, згорнувши та сховавши під сідлом.

— А це правда, що ви колись убили велета? — спитав він Тормунда дорогою. Привид безшумно біг поряд, лишаячи відбитки лап на свіжому снігу.

— А ти сумніваєшся в такому могутньому чоловікові, як я? Була зима, я був ще майже хлопчисько, і дурний, як і всі хлопчиська. Заїхав задалеко, і кінь мій здох, а тоді я потрапив у хуртовину. У справжню хуртовину, а не таку легеньку порошу, як зараз. Ха! Та я, ще вона й не почалася, вже знав, що замерзну до смерті. Отож я розшукав сплячу велетку, розпоров їй живіт і заліз усередину. Вона мене і справді зігріла, тільки від смороду я мало не задихнувся. Найгірше було, коли прийшла весна, вона прокинулася та прийняла мене за власну дитину. Ха! Але часами я нудьгую за смаком велетового молока.

— Якщо вона вас вигодувала, значить, ви її не вбивали?

— Не вбивав, тільки нікому не кажи. Тормунд Велетозгуб звучить краще, ніж Тормунд Велетосос, а це-бо так і було насправді.

— А як ви отримали інші свої прізвиська? — запитав Джон.— Манс назвав вас сурмачем, так? Медовим королем червоноградським, ведмедицям чоловіком і батьком полчищ.

Особливо він хотів дізнатися щодо «сурмача», але не наважувався запитати прямо. «І засурмив Джорамун у Ріжок зими, і збудив із землі велетів». Ось звідки вони з'явилися зі своїми мамонтами? Може, Манс відшукав Ріжок Джорамуна й передав його Тормунду Грім-кулаку, щоб той у нього сурмив?

— А всі ворони такі цікаві? — спитав Тормунд.— Що ж, розповім тобі історію. Була зима, ще холодніша, ніж та, яку я провів у животі велетки, сніг валив день і ніч, сніжинки падали завбільшки з твоєю головою, не те що оця мізерія. Сніжило так, що ціле село наполовину

засипало. Я був у Червонограді, в товаристві самої тільки діжки вина, й не мав нічого до роботи, як пити. Що більше я пив, то більше починав думати про жінку, по сусідству з якою мешкав: гарну дужу жіночку з найбільшими цицьками на світі. Ну, вона була з характером, що тут скажеш, але була в ній і теплота, а глибокої зими чоловік як ніколи потребує тепла.

Що більше я пив, то більше про неї думав, а що більше думав, то більше тверднув у мене прутень, і скоро я вже терпіти цього не міг. І я, дурбило, загорнувся в шубу з ніг до голови, намотав на голову вовняний шарф і рушив на її пошуки. Сніг валив так, що раз чи двічі я починав блудити, а крижаний вітер продував до кісток, хоч я й закутався весь.

Жінка ж була в кепському гуморі: почала відбиватися, коли я її лапнув. Довелося тягнути її додому й розпаковувати на ній шубу, а коли мені це вдалося, вона виявилася гарячішою, ніж я пам'ятав; ми чудово розважилися, а тоді я заснув. На ранок, коли я прокинувся, сніг припинився, світило сонце, але я був не в тому стані, щоб йому радіти. Я був весь подертий і пошматований, півпрутня відірвано, а на підлозі валялася ведмежа шкура. А потім серед вільних людей поповзли оповідки про лису ведмедицю, яку бачили в лісі з двома дуже дивними ведмежатами. Ха! — він ляснув себе по дебелому стегну.— Шкода, що не можу її розшукати. Непогано з нею в ліжку було, з тією ведмедицею. Жінка ще в житті мені так не опиралася й таких синів не дарувала.

— А як би ви вчинили, якби знайшли її таки? — посміхнувшись, поцікавився Джон.— Ви ж кажете, вона вам прутня відкусила.

— Тільки половину. А мої півпрутня довші, ніж у декого цілий,— пирхнув Тормунд.— А от ти... це правда, що вам прутні відтинають, коли беруть вас на Стіну?

— Ні,— обурено заперечив Джон.

— А я думаю, так і є. Бо чого б тоді від Ігритти відмовлятися? Навряд чи вона б сильно опиралася. Ця дівчина готова під тебе лягти — це ж у неї на обличчі читається.

«Та вже точно читається,— подумав Джон,— і, схоже, половина валки це бачить». Він задивився на сніг, щоб Тормунд не помітив, як він почервонів. «Я — вояк Нічної варти»,— нагадав він собі. То чого він почуввається, як засватана дівка?

І дні, і навіть ночі він здебільшого проводив у товаристві Іґритти. Манс Рейдер не заплющував очей на Тарарахову недовіру до «ворона-перекинчика», тож, видавши Джонові новий овчинний плащ, запитав, чи не хоче він тепер їздити з Тормундом Велетозгубом. Джон радо погодився, а вже наступного дня Іґритта з Риком Довгосписом покинули Тарарахів загін і перейшли до Тормунда. «Вільні люди приєднуються, до кого схочуть,— пояснила йому дівчина,— а Капшук Кісток нам уже впоперек горла».

Щовечора, зупиняючись на ночівлю, Іґритта розстеляла спальні хутра поряд з Джоном — незалежно від того, лягав він поруч з багаттям чи далеченько від нього. Одного разу він прокинувся й відчув, що вона тулиться до нього, пригорнувши рукою за груди. Довший час він лежав, дослухаючись до її дихання, намагаючись не звертати уваги на тиск між ніг. Розвідники часто тулилися під одним хутром, щоб зігрітися, але Джон підозрював, що Іґритта хотіла більшого. Потому він брав до себе Привида, щоб тримати з Іґриттою дистанцію. Стара Нан частенько розповідала казки про лицарів і леді, які, лягаючи спати в одне ліжко, клали поміж собою меча, щоб не заплямувати честь, але, думав Джон, деривовка замість меча він, певне, використовує перший.

Та все одно Іґритта не відступалася. От позавчора Джон зробив помилку: сказав, що мріє про гарячу купіль. «Холодна вода краща,— миттю втулила Іґритта,— якщо, звісно, є кому тебе після неї зігріти. Ріка ще не вся у кризі, ходи!»

«Та ти мене до смерті заморозиш»,— розсміявся Джон.

«Усі ворони бояться сиріт на шкірі? Трохи льоду тебе не вб'є. Я тобі доведу — стрибну у воду разом з тобою».

«А потім до вечора їхатимемо в мокрому одязі, промерзлі до кісток?» — заперечив Джон.

«Джоне Сноу, що ти верзеш! Ти ж не в одязі купатимешся».

«Я взагалі не купатимуся»,— твердо озвався він, і тут йому почулося, що його кличе Тормунд Грім-кулак (ніхто нікого не кликав, але то таке).

Дикуни, схоже, мали Іґритту за неабияку красуню — через її коси: серед вільного народу руде волосся траплялося рідко, і всі, хто його мав, вважалися щасливчиками, адже це — «цілунок вогню». Може, такі коси справді приносили щастя, бо були вони ще й які руді, от

тільки такі сплутані, що Джону кортіло запитати, чи Ігритта їх чеше бодай раз на сезон.

Він розумів, що при дворі лорда дівчина сприймалась би простачкою. Кругле селянське обличчя, широкий кирпатий ніс, кривуваті зуби, ще й очі далеко посаджені. Джон зауважив це ще того разу, коли вперше з нею познайомився — коли приставив їй кинджал до горла. Однак згодом він помітив ще дещо. Коли вона всміхалася, криві зуби вже не дратували. І може, очі в неї і справді далеко посаджені, зате чудового сіро-блакитного кольору і живі як мало в кого. Іноді вона стиха співала хрипким голосом, збуджуючи в ньому якісь дивні відчуття. А іноді вона сиділа біля багаття, обхопивши коліна руками, з танцюючим полум'ям у волоссі, й просто дивилася на нього з усмішкою... збуджуючи, ну, дещо інше.

Але ж він — вояк Нічної варти, він дав обітницю! «Не візьму я собі дружини, не володітиму землями, не народжу дітей». Він промовив ці слова перед віродеревом, перед батьковими богами. Їх не можна забрати назад... але й не можна зізнатися, в чому справжня причина його відмови, перед Тормундом Грім-кулаком, батьком ведмедів.

— Тобі вона не подобається? — поцікавився Тормунд, коли вони проминули ще зо двадцять мамонтів, на спинах у яких, у високих дерев'яних башточках, замість велетів сиділи дикуни.

— Та ні, просто я...— («Що мені сказати, щоб він повірив?») — Мені зарано думати про шлюб.

— Шлюб? — засміявся Тормунд.— А хто казав про шлюб? Хіба на півдні чоловік шлюбить кожну дівчину, яку любить?

Джон відчув, що знову червоніє.

— Коли Тарарах мало не вбив мене, вона за мене заступилася. Тому я її безчестити не збираюся.

— Ти тепер чоловік вільний, а Ігритта — вільна жінка. Яке безчестя в тому, що ви спатимете разом?

— Вона може завагітніти.

— От і добре було б. Міцний хлопчик або жвава усміхнена дівчинка, поцілована вогнем,— що в цьому поганого?

На якусь мить Джон утратив дар мови.

— Хлопчик... малюк цей був би байстріюком!

— А що, байстрюки слабші за інших дітей? Більше хворіють, гірше ростуть?

— Ні, але...

— Ти сам байстрюк. А якщо Ігритта не захоче дитини, то піде до лісової відьми й вип'є кухоль місячного узвару. Посіяв сім'я — твоя справа зроблена, тут уже не втручайся.

— Не буду я батьком байстрюка!

— Які ж ви дурні, уклінники! — похитав кошлатою головою Тормунд.— Навіщо було красти дівчину, якщо не хочеш її?

— Красти? Та я не...

— Украв-украв,— мовив Тормунд.— Убив тих двох, з якими вона була, а її забрав — і як це по-твоєму називається?

— Я взяв її в полон.

— Змусив її тобі здатися.

— Так, але... Тормунде, присягаюся, я її пальцем не торкався!

— А ти певен, що тобі нічого не відрізали? — Тормунд знизав плечима, мов кажучи: такої дурості йому точно не зрозуміти.— Ну, ти тепер чоловік вільний, та якщо не хочеш дівчини, знайди собі ведмедицю. Бо як не користуватися прутнем, він буде зменшуватись і зменшуватись, аж одного дня кинешся — а тобі сцяти нема чим.

На це Джон не знав, що казати. Не дивно, що в Сімох Королівствах дикунів не вважали за повноцінних людей. Вони не мають ні законів, ні честі, ні звичайної гідності. Крадуть одне в одного, злягаються, як звірі, перед шлюбом віддають перевагу згвалтуванню, плодять на світі незаконнонароджених дітей. Але Джонові дедалі більше подобався Тормунд Велетозгуб, хай який він був брехун і пустомеля. І Довгоспис теж. «І Ігритта... ні, про Ігритту я навіть не думатиму».

Однак разом з Тормундом і Довгосписом їхали й інші дикуни: схожі на Тарараха й Плаксія, якому тобі горлянку розтяти — раз плюнути. Була така собі Гарма Песиголова, дебела як діжка жіночка з м'ясистими щоками, яка ненавиділа собак і що два тижні вбивала пса собі на свіжий «штандарт»; був безвухий Стир, магнар Тенійський, якого власний народ вважав не так лордом, як богом; був Варамир Шестишкурий, чоловічок-мишеня, що їхав на лютому білому сніговому ведмеді, який, стоячи на задніх лапах, був тринадцять футів заввишки. А за ведмедем і Варамиром усюди тинялися три вовки і

тінь-кіт. Джон тільки раз побував у його присутності, й цього було досить: сам вигляд цього чоловіка змушував наїжачуватися, як наїжачувалася шерсть на загривку Привида, коли він бачив ведмедя та того довготелесого чорно-білого тінь-кота.

А були тут люди й страшніші за Варамира — люди з найпівнічніших околиць примарного лісу, з таємних долин Льодоіклів і ще з дивніших місць: люди з Замерзлого узбережжя, які їздили в колісницях з моржевих бивнів, запряжених зграями диких псів; жахливі клани з крижаних річок, які, подекували, не гребують людським м'ясом; печерні мешканці з обличчями, пофарбованими в блакитні, фіолетові й зелені кольори. На власні очі бачив Джон рогоногих, які рухалися за валкою босоніж, бо підошви в них були грубі, як дублена шкіра. Змікул і бабаїв він ще не зустрів, але не здивувався б, якби Тормунду їх подали на вечерю.

Половина дикунського війська за все життя й не бачила Стіни, наскільки міг судити Джон, і більшість із дикунів ані слова не знали загальною мовою. Але це не мало значення. Манс Рейдер володів давньою мовою, навіть співав нею, перебираючи струни своєї лютні й виповнюючи ніч дивною й дикою музикою.

Цілі роки витратив Манс, збираючи своє незмірне невтомне військо, домовляючись то з праматір'ю клану, то з магнаром; одне село перетягаючи на свій бік солодкими словами, інше — піснями, ще інше — вістрям меча; замирюючи Гарму Песиголову й кістяного лорда, рогоногих і ночебіглих, моржів з Замерзлого узбережжя й людоджерські клани з великих крижаних річок,— виковуючи з сотні кинджалів один великий спис, націлений в серце Сімох Королівств. Не було в нього ні корони, ні берла, ні шовкових і оксамитових мантій, але Джонови ясно було одне: Манс Рейдер був королем не тільки на прізвисько.

Джон приєднався до дикунів за наказом Кворина Піврукого. «їдь з ними, їж з ними, бийся разом з ними,— звелів йому розвідник перед смертю.— І *приглядайся*». Та хай скільки Джон приглядався, дізнався небагато. Піврукий підозрював, що дикуни подалися на безлюдні й безплідні Льодоікла в пошуках чи то зброї, чи то сили, чи то смертельних чарів, якими можна пробити Стіну... та якщо вони щось і знайшли тут, то відкрито цим не похвалялися і Джонови не показували. Не звіряв йому Манс Рейдер і своїх планів а чи стратегії. Після першої зустрічі Джон узагалі його майже не бачив, хіба здалік.

«Якщо доведеться, я його вб'ю». Джон не радів цій перспективі: таке убивство честі не робить, та і йому самому принесе смерть. Але він не міг дозволити дикунам пробити Стіну, поставити під загрозу Вічнозим і Північ, кургани й Рівчаки, Білу Гавань і Скелясте узбережжя, ба навіть Перешийок. Вісім тисяч років представники дому Старків жили й помирали, захищаючи свій народ від таких рабівників і розбійників, і нехай Джон і позашлюбний, але в його жилах теж біжить ця кров. Крім того, у Вічнозимі досі лишаються Бран з Риконом. «А ще мейстер Лувін, сер Родрик, стара Нан, псар Фарлен, Мікен у своїй кузні та Гейдж біля своїх печей... усі, кого я знаю, всі, кого люблю». Тож якщо Джонови доведеться зарізати людину, якою він майже захоплюється і яка йому майже подобається, щоб уберегти своїх від «милості» Тарараха, Гарми Песиголової та безвухого магнара Тенійського, він не завагається.

Та все одно він молився батьковим богам, щоб звільнили його від цього гнітючого завдання. Військо рухалося дуже повільно, обтяжене дикунськими чередами, дітьми й убогим скарбом, а сніг іще гірше загальмовував його рух. Більша частина валки вже вийшла з передгір'їв і потекла правим — західним — берегом Молочноводої, наче мед холодного зимового ранку, повторюючи річище, яке вело в серце примарного лісу.

А десь зовсім близько, отам попереду, височіє понад деревами Кулак Перших Людей, де в очікуванні, озброєні й верхи на конях, засіли три сотні чорних братів Нічної варти. Старий Ведмідь розіслав і інших пластунів, не тільки Піврукого, тож, без сумніву, хтось — або Джармен Баквел, або Торен Смолвуд — уже повернувся та приніс звістку, що на них насувається з гір.

«Мормонт не тікатиме,— думав Джон.— Застарий він уже, та й зайшов задалеко. Нападе, наплювавши на чисельність». Зовсім скоро вже Джон зачує військові сурми й узріє колону вершників, яка наступатиме у чорних розмаяних плащах, з холодною крицею в руках. Звісно, три сотні вояків не можуть сподіватися здолати у сто разів більше військо, але, на думку Джона, цього й не треба. Не треба убивати тисячу, досить буде й одного. Бо Манс — єдине, що тримає дикунів разом.

Король-за-Стіною робив, що міг, але дикуни — безнадійно недисципліновані, а від цього вразливі. Тут і там уздовж валки —

розтягнутої на кілька льє змії — були розкидані вояки не гірші, ніж у Варті, але добра третина їх зосередилася з двох її кінців — в авангарді Гарми Песиголової і в ар'єргарді з його велетами, турами й вогнедишниками. Ще третина їхала з самим Мансом посередині, охороняючи вози, сани й запряжені собаками хури, на яких перевозилася переважна більшість провізії і припасів — усього, що лишилося з останнього літнього врожаю. Решта, розділені на невеликі загони на чолі з такими, як Тарахах, Ярл, Тормунд Велетозгуб і Плаксій, служили розвідачами, фуражирами й так званими батогами, які постійно гасали уздовж валки, щоб вона рухалася більш-менш організовано.

Та що важливіше, тільки один із сотні дикунів їхав верхи. «Старий Ведмідь порубає їх, як капусту». А коли це станеться, Мансу доведеться почати переслідування — спробувати нейтралізувати загрозу. Якщо в цьому бою він загине, ще сто років Стіна буде в безпеці, думав Джон. «Якщо ж ні...»

Він стиснув пальці попеченої долоні. До сідла був приторочений Довгопазур — різьблена з каменю вовча голова на м'якому шкіряному руків'ї великого байстрючого клинка, який завжди під рукою.

Поки вони — за кілька годин — наздогнали Тормундів загін, сніг посилювався. Дорогою Привид відділювався і, занюхавши дичину, розчинився в лісі. Деривок повернеться, коли вони стануть табором на ніч, найпізніше — вранці. Хай як далеко Привид забігає, завжди повертається... як і, схоже, Ігритта.

— Отож,— гукнула дівчина, побачивши Джона,— тепер ти нам віриш, Джоне Сноу? Бачив велетів на мамонтах?

— Ха! — гаркнув Тормунд, не встиг Джон відповісти.— Та ворон закохався! Одружитися хоче!

— З велеткою? — розсміявся Рик Довгоспис.

— Ні, з мамонтихою! — зареготав Тормунд.— Ха!

Джон пустив гарона ступою, й Ігритта прилаштувалася біля нього. Вона казала, що на три роки за нього старша, хай і на півфута нижча; та хоч скільки їй років, цю дівчину голіруч не візьмеш. Коли її полонили на Скімливому перевалі, Скелезмій назвав її «списосудженою». Судженого вона не мала, та й у зброї надавала перевагу кривому луку з рогу й віродерева, але це означення — «списосуджена» — їй дуже навіть пасувало. Джонови вона трохи

нагадувала його меншу сестричку Арію, хоча Арія молодша їй, мабуть, худіша. Важко було сказати, товста чи худа Ігритта під тими всіма хутрами та шкірами, в які вона горнулася.

— Знаєш «Останнього велета»? — спитала Ігритта і, не чекаючи відповіді, заспівала:

*На світі я велет останній.
Вже велети перевелись...*

Зачувши слова, Тормунд Велетозгуб усміхнувся їй загорлав крізь завірюху:

*Що в горах замешкали давніх
І правили світом колись.*

До нього приєднався Рик Довгоспис:

*Ліси в мене люди украли,
І пагорби вкрали, й річки...*

У відповідь Ігритта з Тормундом, імітуючи голос велета, підхопили:

*В долинах стіну збудували,
Понищили рибу й качки.*

Тормундові сини Торег і Дормунд теж долучили свої низькі голоси, а тоді їй дочка його Мунда з рештою. Люди заходилися бити списами по шкуратяних щитах, вибиваючи рваний ритм, і скоро вже весь загін виспівував.

*Вогні палять у кам'яницях,
Кують свої гострі списи,
А я свої гори-пашниці*

Гіркими сльозами зросив.

*За дня мене з псами турляють,
Із факлями гонять вночі,
Бо люди дрібні не рівня мені,
Поки богатир не почив.*

*На світі я велет останній,
Ще пісня моя погуде,
Та злічені дні, і стихнуть пісні,
І тиша на землю впаде.*

Коли пісня закінчилася, на Ігриттиних щоках виднілися сльози.

— Чого ти плачеш? — запитав Джон.— Це ж просто пісня. Велетів — сотні, я їх щойно бачив.

— Так, сотні,— люто кинула вона.— Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу. Ти... ДЖОНЕ!

Знагла зачувши виляск крил, Джон розвернувся. В очі лізло сіро-синє пір'я, а гострі пазурі вп'ялися в обличчя. Спалахнув раптовий і різкий біль, а крила били по голові. Джон угледів дзьоб, але не встиг дістати зброю, сахнувся, нога висковзнула зі стремена, переляканий гарон поніс, і Джон почав падати. Та орел, вчепившись у лице, не відпускав, дер пазурами шкіру, ляпав крилами, кричав і дзьобав. У хаосі пір'я, кінського тіла та крові світ перевернувся, в обличчя кинулася земля.

І вже Джон лежить долілиць, у роті — смак крові й болота, а над ним, затуляючи, схилилась Ігритта, стискаючи в руці кістяний кинджал. Ще чулося ляскання крил, та орла вже видно не було. Світ наполовину почорнів.

— Око! — перелякано скрикнув Джон, підносячи руку до обличчя.

— Це кров, Джоне. Ока він не зачепив, тільки шкіру над ним подер.

Обличчя сіпалося. Над Джоном, щось викрикуючи, стояв Тормунд, і хлопець, витираючи кров з лівого ока, подивився на нього

правим. Тоді почувся тупіт копит, крики, гуркіт старих висохлих кісток.

— Капшук Кісток,— заgrimотів Тормунд,— забери свого пекельного ворона!

— Ось хто пекельний ворон! — тицьнув Тарарах у Джона.— Спливає кров'ю в багні, як зрадливий пес! — сказав він, а орел злетів униз і сів на тріснутий череп, який правив йому за шолом.— Я прийшов по нього.

— То візьми його,— сказав Тормунд,— але доведеться тобі це робити з мечем у руці, бо наразись на мій меч. Може, потім я зварю твої кістки, а в череп сцятиму, як у горщик. Ха!

— Коли я тобі живіт розпорю й повітря з тебе випущу, ти скулишся до розмірів дівчатка! Ану відступи, бо Манс дізнається.

— То це Мансові він потрібен? — підвелася Ігритта.

— А хіба я не так сказав? Ану підведіть його на ті його чорні ноги.

— Краще йди,— нахмурився Тормунд до Джона,— якщо на тебе і справді чекає Манс.

Ігритта допомогла поставити його на ноги.

— Та з нього кров летіє, як зі свині різаної! Тільки погляньте, що Орелл зробив з його милим личком.

«Чи здатен птах ненавидіти?» Джон зарізав дикуна Орелла, але душа чоловіка лишилася в орлові. Золоті очі позирали на хлопця з холодною злобою.

— Іду,— мовив Джон. Кров і далі заливала праве око, а щока горіла від болю. Торкнувшись її, він побачив, як чорні рукавички почервоніли.— Тільки гарона піймаю.

Насправді його більше хвилював не кінь, а Привид, але того ніде не було видно. «Та він зараз, либонь, за кілька льє звідси — перегризає горлянку якому-небудь лосю». Може, так і на краще.

Коли Джон наблизився, гарон позадкував, без сумніву, налякавшись крові в нього на обличчі, але хлопець заспокоїв його кількома тихими словами й нарешті достатньо наблизився, щоб схопити повіддя. Коли стрибнув у сідло, запаморочилось у голові. «Треба буде обробити рани, подумав він,— але не зараз. Нехай побачить Король-за-Стіною, що зі мною зробив його орел». Він розім'яв пальці правої руки. А тоді перекинув Довгопазура, свого

байстрючого меча, через плече й, розвернувшись, рушив туди, де на нього чекав кістяний лорд зі своїм загоном.

Чекала й Ігритта, сидючи на коні, з лютим виразом на обличчі.

— Я теж поїду.

— Зникни,— кинув Тарарах, і кості в нього на нагруднику заgrimотіли.— Мене послали по перелітного ворона, і все.

— Вільна жінка їде, куди хоче,— сказала Ігритта.

Вітер засипав снігом Джонові очі. Хлопець відчував, як на обличчі замерзає кров.

— Ми теревенити будемо чи вже поїдемо?

— Поїдемо,— озвався кістяний лорд.

Дорога була похмура. У снігових вихорах промчали вчвал уздовж валки, пробилися крізь клубок хур, з плюскотом перетнули Молочноводу в тому місці, де вона широкою петлею повертала на схід. На мілководді ріка вкрилася крижаною шкуринкою, і з кожним кроком коням доводилося її пробивати, аж поки за десять ярдів вони не зайшли на глибшу воду. На східному березі, здалося, сніг навіть посилювався, й замети тут були глибші. Навіть вітер похолоднішав. Западала ніч.

Та навіть крізь сніг непомильно проглядалися обриси великої білої гори, що маячила попереду. Кулак Перших Людей. Над головою почувся крик орла. З сосни на Джона дивився крук. А коли хлопець проїжджав повз, каркнув. «То Старий Ведмідь уже напав?» Але замість брязкоту криці й гулу стріл у польоті Джон чув тільки тихий хрускіт насту під копитами гарона.

Мовчки вони об'їхали південний схил, де під'їзд був найлегший. Саме тут, біля підніжжя, Джон натрапив на дохлого коня, напівзасипаного снігом. Кишки з черева тварини вивалилися, нагадуючи замерзлих змій, а однієї ноги бракувало. «Вовки»,— подумав був Джон, але він помилявся. Вовки свою здобич з'їдають.

На схилі, задивившись у смерть сліпими очима, валялося ще більше гаронів з дивно вивернутими ногами. Над ними, як мухи, повзали дикуни, знімаючи сідла, вуздечки, сакви та зброю, а тоді рубаючи їх кам'яними сокирами.

— Нагору,— звелів Тарарах Джонові.— Манс нагорі.

Перед городищем спішилися, щоб протиснутись у криву прогалину в камінні. На палях, якими Старий Ведмідь загородив усі

проходи, стирчав труп кудлатого гнідого гарона. Кінь намагався вирватися, а не заїхати всередину. Не було й сліду вершника.

Всередині городища трупів було більше, видовище — жахливіше. Джон у житті ще не бачив рожевого снігу. Навколо кружляв вітер, шарпаючи важкий овчинний плащ. Круки перелітали з одного кінського трупа на інший. «Це дикі круки чи наші?» Сказати напевне Джон не міг. Цікаво, думав він, де нині бідолашний Сем? І хто він?

Під черевиком хруснула кірка мерзлої крові. Дикуни зрізали з кінських трупів усе, що можна: крицю й дублену шкіру, навіть з копит підкови здирали. Кількоро патралади надібали сакви, шукаючи зброю і харчі. Джон проминув одного з Четових собак (точніше, те, що від нього лишилося) в калюжі напівзамерзлої крові.

В дальньому кінці табору ще стояло кілька наметів, і саме там був Манс Рейдер. Під подертим чорним вовняним плащем з червоними шовковими латками він був одягнений у чорну кольчугу й кошлаті хутрянні штани, а на голові мав величезний залізний з бронзою шолом з воронячими крилами на скронях. З ним був Ярл і Гарма Песиголова, а ще Стир і Варамир Шестишкурый зі своїми вовками й тінь-котом.

Манс привітав Джона похмурим і холодним поглядом.

— Що з твоїм обличчям?

— Орелл намагався йому око вийняти,— пояснила Ігритта.

— Я запитав його. Чи він язика проковтнув? Може, і варто було б, щоб не брехав більше.

Магнар Стир витягнув довгого ножа.

— Одним оком замість двох хлопчина, може, бачитиме краще.

— Хочеш око зберегти, Джоне? — поцікавився Король-за-Стіною.

— Якщо так, розкажи мені, скільки їх тут було. І постарайся правду казати, Вічнозимський Байстріуче!

У Джона пересохло в горлі.

— Мілорде... що...

— Я тобі не лорд,— урвав Манс.— І з твоїм «що» все ясно. Брати твої загинули. Питання тільки в тому, скільки їх було.

У Джона пульсувало від болю обличчя, на яке падав сніг, і було важко думати. «Хай що тобі велітимуть, не опирайся»,— наказував йому Кворин. Слова застрягли в Джона в горлі, але він змусив себе промовити:

— Нас було три сотні.

— Нас? — гостро перепитав Манс.

— Їх. Їх було три сотні.

«Хай що тобі велітимуть, казав Кворин. То чому я почуваюся таким боягузом?»

— Двісті з Чорного замку і ще сотня з Тінявої вежі.

— Оце вже більше схоже на правду, ніж та пісня, якої ти співав у мене в наметі,— зронив Манс і перевів погляд на Гарму Песиголову.— Скільки коней ми знайшли?

— Понад сотню,— озвалася здоров'ячка,— але менш як двісті. Туди на схід ще є трупи під снігом, важко сказати точно скільки.

Позаду неї стояв хорунжий з ратищем, на яке була насаджена собача голова — ще свіжа, вона кривавилася.

— Не слід було мені брехати, Джоне Сноу,— сказав Манс.

— Я... я знаю.

Що ще він міг сказати?

Король дикунів зазирнув йому в обличчя.

— Хто тут командував? І кажи правду! Рикер? Смолвуд? Не Вайзерс, він ослабий. Чий це був намет?

«Я й так повідомив забагато».

— А ви не знайшли тіла?

Гарма пирхнула, і з її ніздрів хмаркою пари вихопилося презирство.

— Ці чорні ворони такі дурні!

— Ще раз відповіси мені питанням на питання — і я віддам тебе кістяному лордові,— пообіцяв Манс Рейдер Джонові. І підступив ближче.— Хто тут командував?

«Ще один крок,— подумав Джон.— Ще один фут». Він пересунув руку ближче до руків'я Довгопазура. «Якщо я притримаю язика...»

— Кажи,— підганяла його Ігритта.— Він усе одно загинув, хай хто це був.

Джон нахмурився, і від цього засохла кров на щоці тріснула. «Як це важко! — думав він у розпачі.— Як зіграти перекинчика й не стати ним?» Цього Кворин йому не розтлумачив. Але другий крок завжди легший за перший.

— Старий Ведмідь.

— Старий? — з Гарминого тону було ясно, що вона не вірить.— Поїхав сам? То хто тоді керує в Чорному замку?

— Бовен Марш,— миттю відповів Джон. «Хай що тобі велітимуть, не опирайся».

— Якщо так,— розреготався Манс,— ми перемогли у війні. Бовен рахувати мечі вміє краще, ніж ними орудувати.

— Тут командував Старий Ведмідь,— мовив Джон.— Місце тут високе й міцне, а він ще його укріпив. Викопав вовчі ями й понаставляв частоколів, заготував харчі й воду. Він чекав на...

— ...мене? — закінчив за нього Манс Рейдер.— Ага, таки чекав. Якби я з дурної голови вирішив штурмувати цю гору, то поклав би по п'ятеро людей на кожного зарубаного ворона, і то ще було би щастя,— він стиснув уста.— Та коли повстають мертві, ні мури, ні частоколи, ні мечі вже нічого не варті. Боротися з мертвими неможливо, Джоне Сноу. Ніхто цього не з'явив і вполовину так добре, як я,— сказав він і поглянув на небо, яке починало темніти.— Ворони й гадки не мають, як нам допомогли. А я все гадав, чого ж на нас ніхто не нападає... Але нам ще сотню льє іти, а погода холоднішає. Варамире, хай твої вовки пошукають сліди блідавців — не хочу, щоб вони нас заскочили зненацька. Кістяний лорде, подвойте патрулі. І щоб у кожного чатового був смолоскип і кресало. Стире, Ярле, ви виїжджаєте на зорі.

— Мансе,— мовив Тарарах,— мені б воронячих кісток.

Ігритта заступила Джона.

— Не можна вбивати людину тільки за те, що збрехала, щоб захистити своїх колишніх братів.

— Вони й досі його брати,— зауважив Стир.

— Ні,— заперечила Ігритта.— Мене він не вбив, як йому веліли. А Піврукого вбив, ми всі бачили.

У Джона з рота вихоплювалася пара. «Якщо я йому збрешу, він здогадається». Він поглянув Мансу Рейдеру просто у вічі, розтиснув і стиснув попечену долоню.

— Я вдягнув плаща, якого дали мені ви, ваша світлосте.

— Овчинного плаща! — підтвердила Ігритта.— І ми під цим плащем танцюємо вночі!

Ярл розреготався, навіть Гарма Песиголова пирхнула.

— То ось воно що, Джоне Сноу? — спокійно поцікавився Манс Рейдер.— Ти з нею?

За Стіною легко втратити себе. Джон уже й не знав, де честь, а де ганьба, де правда, а де кривда. «Батьку, прости мені».

— Так,— відповів він.

— Добре,— кивнув Манс.— Тоді завтра поїдете з Ярлом і Стиром. Обоє. Не хочу розлучати вас, *два серця як одне*.

— А куди? — поцікавився Джон.

— За Стіну. Давно час тобі засвідчити свою відданість не лише на словах, Джоне Сноу.

Магнару це не сподобалося.

— Навіщо мені ворон?

— Він знає Варту і знає Стіну,— пояснив Манс,— а ще він ліпше за будь-якого нальотчика знає Чорний замок. Якщо ти не дурень, то знайдеш для нього застосування.

— А як у нього й досі чорне серце? — скривився Стир.

— То виріжеш його,— кинув Манс і розвернувся до Тарараха.— Кістяний лорде, за будь-яку ціну валка має рухатися. Якщо ми досягнемо Стіни раніше за Мормонта, ми перемогли.

— Валка не зупиниться,— хрипким від злості голосом озвався Тарарах.

Манс кивнув і в супроводі Гарми й Шестишкурого рушив геть.

За Варамиром побігли вовки разом з тінь-котом. Джон з Ігриттою лишилися з Ярлом, Тарарахом і магнармом. Двоє старших дикунів поглядали на Джон з погано прихованою ненавистю, а Ярл мовив:

— Ти чув, виїжджаємо на зорі. Бери харчів, скільки зможеш, бо полювати часу не буде. І покажи комусь своє обличчя. Бо це якесь криваве місиво.

— Гаразд,— озвався Джон.

— А тобі, дівчино, краще не брехати,— сказав Тарарах до Ігритти, зблискуючи очима з-під велетового черепа.

Джон вихопив Довгопазура.

— Відчепися від нас, якщо не хочеш дістати, як Кворин!

— Нема тут твого вовка, щоб тобі допомогти, хлопче,— Тарарах потягнувся по власного меча.

— Ти в цьому впевнений? — засміялася Ігритта.

На мурі городища, наїжачивши біле хутро, сидів Привид. Він не зронив ні звуку, але в його червоних очах світилася кров. Кістяний лорд повільно забрав руку від меча, на крок відступив і, вилаявшись, пішов собі.

Привид підбіг до гаронів, коли Джон з Ігриттою спускалися з Кулака. Та тільки коли вони до половини заїхали у Молочноводу, Джон відчув, що вже безпечно говорити.

— Я не просив тебе брехати заради мене.

— А я і не брехала,— сказала дівчина.— Я просто дещо випустила. От і все.

— Ти сказала...

— Що ми з тобою танцюємо вночі. Я ж не казала, коли ми почали, — вона подарувала йому майже засоромлену усмішку.— Нехай сьогодні Привид спить деінде. Манс правду казав: справи промовляють більше за слова.

Санса

— Нова сукня? — перепитала вона не так вражено, як сторожко.

— Краща за всі ваші попередні, міледі,— пообіцяла стара. Шнурком з вузликами вона обміряла Сансині стегна.— Шовкова, з мирським мереживом, з атласною підкладкою. Ви в ній будете справжня красуня. Сама королева розпорядилася.

— Яка королева?

Марджері ще не королева, не дружина Джофрі, але ж була королевою при Ренлі. Чи йшлося про королеву колючок? Чи...

— Королева-регентша, певна річ.

— Королева Серсі?

— Ніхто як. Уже багато років маю честь її обслуговувати,— стара обміряла шнурком внутрішню довжину Сансиної ноги.— Її світлість каже, ви вже доросла, не можна вам вдягатися, як малій дівчинці. Підніми руку.

Санса піднесла руку. Їй потрібна нова сукня, це правда. За останній рік вона виросла на три дюйми, та й більшу частину її гардеробу зіпсував дим, коли вона в день першого розквіту своєї жіночності намагалася спалити матрац.

— Перса у вас будуть прегарні, як у королеви,— сказала стара, міряючи своїм шнурком Сансі груди.— І не треба їх ховати.

Від цього зауваження дівчина спаленіла. Але так і є: коли вона останнього разу їздила на прогулянку верхи, то не змогла до самого верху застебнути шкірянку, і конюший, який допомагав їй сісти на коня, всі очі видивив. Іноді Санса ловила в себе на грудях погляди дорослих чоловіків, а деякі сорочки стали на неї такі тісні, що вона заледве могла в них дихнути.

— Якого вона буде кольору? — запитала Санса в кравчині.

— Колір я підберу, міледі. Вам сподобається, я певна. А ще ви отримаєте білизну й панчохи, плаття, мантії і плащі, і все, що належить... е-е-е... гарненькій юній леді шляхетного роду.

— А до королівського весілля вони будуть готові?

— Раніше, набагато раніше, на цьому наполягає її світлість. У мене шість швачок і дванадцять помічниць, та й ми заради цього відклали всю роботу. Чимало леді на нас розсердяться, але таке веління королеви!

— Будь ласка, подякуйте її світлості за турботу,— чемно сказала Санса.— Вона до мене занадто добра.

— Її світлість дуже щедра,— погодилася кравчиня, збираючи речі й виходячи.

«Що ж так? — подумала Санса, лишившись сама. Вона розхвилювалася.— Можу закластися, що до цієї сукні якимось причетна Марджері або її бабуся».

Марджері ставилася до Санси з незмінною добротою, в її присутності все мінялося. Леді з її двору теж гостинно приймали Сансу. А вона-бо так давно не тішилася з товариства інших жінок, що вже й призабула, як це приємно. Леді Ліонетта давала їй уроки гри на арфі, а леді Джанна ділилася неймовірними плітками. Мері Крейн завше мала в запасі цікаву оповідку, а маленька леді Булвер нагадувала Арію, тільки не таку запеклу.

За віком найближче до Санси були сестри Еліно́р, Алла і Меґа — Тайрели з молодших гілок дому. «Ружі з нижчих пагонів»,— підкусувала гінка і гостра на язик Еліно́р. Меґа була годована й галаслива, Алла — сором'язлива й мила, та на правах жінки головувала серед цих трьох Еліно́р: її-бо жіночність уже розквітла, тоді як Меґа з Аллою лишалися дівчатками.

Сестри прийняли Сансу в своє товариство так, наче знали її все життя. Довгі пообіддя вони проводили разом за шиттям, балачками під лимонні пироги й присмачене медом вино, вечорами грали в кості, разом співали в замковому септі... а часто одна чи й дві одразу ночували в Марджері, і тоді півночі шепотілися. Алла мала чарівний голос, і якщо її добре припросити, згоджувалася зіграти на лірі й заспівати пісень про лицарів і нещасливе кохання. Меґа не співала, але обожнювала цілуватися. Вони з Аллою іноді гралися в поцілунки,

зізналася вона, але це зовсім не те, що цілуватися з чоловіком, а тим паче з королем. Цікаво, думала Санса, а якби Меґа поцілувала Гончака, як колись Санса? Коли він прийшов до неї в ніч битви, відгонячи вином і кров'ю. «Поцілував мене, пригрозив убити та примусив заспівати для нього».

— У короля Джофрі прегарні губки,— просторікувала Меґа, яка геть нічого не відала,— ох Сансо, бідолаха, у тебе, мабуть, серце розбите відтоді, як ти його втратила! Ти, либонь, стільки наплакалася!

«Я через Джофрі наплакалася більше, ніж ти можеш уявити»,— кортіло Сансі сказати, але поряд не було Маслозада, щоб заглушив її слова, тож вона, стиснувши губи, притримала язика.

Що ж до Елінор, то вона була вже заручена з юним зброноцем, сином лорда Амброза; вони одружаться, щойно він заслужить собі остроги. У Битві на Чорноводді, в якій він зарубав арбалетника-мирсянина й солдата Малендорів, він мав з собою її стрічку.

— Алін казав, з її стрічкою він зробився безстрашним,— розповідала Меґа.— Казав, у битві як гасло кричав її ім'я, хіба це не чудово? Як би я хотіла, щоб колись і мою стрічку вдягнув якийсь воїн і зарубав сотню ворогів.

Елінор цитьнула на неї, але видно було, що їй приємно.

«Вони ще зовсім діти,— думала Санса.— Дурненькі дівчатка, навіть Елінор. Не бачили ні битви, ні смерті, нічогісінько не знають». Мрії їхні живляться піснями й переказами, як і в неї колись — поки Джофрі не відрубав її батькові голову. Санса заздрила дівчатам.

Але Марджері була інша. Мила й лагідна, вона, втім, мала в собі щось від своєї бабусі. Позавчора вона взяла Сансу з собою на соколине полювання. Вперше з дня битви Санса опинилася за містом. Загиблих попалили й поховали, але Брудна брама лишалася потрощеною і пощербленою від таранів лорда Станіса, а вздовж обох берегів Чорноводдя виднілися кістяки розбитих кораблів, і з мілин, як худі чорні пальці, стирчали обвуглені щогли. Плавав тільки плоскодонний пором, який і перевіз дівчат на той бік ріки, та коли вони опинилися в королівському лісі, потрапили на згарище, повне попелу, вугілля й мертвих дерев. Але в болоті при затоці кишіло від водоплавної птиці, тож Сансин кречет уполював трьох качок, а сапсан Марджері просто на льоту піймав чаплю.

— У Вілласа найкращі птахи в Сімох Королівствах,— сказала Марджері, коли вони двоє ненадовго лишилися самі.— Іноді він випускає і орла. От побачиш, Сансо,— взяла вона її за руку й потиснула,— сестричко.

«Сестричка». Колись Санса мріяла мати таку сестру, як Марджері, — гарну й лагідну, якій відкриті всі милості світу. З Арії сестра була геть незадовільна. «Але як можна дозволити сестрі одружитися з Джофрі?» — зненацька подумала Санса, і її очі наповнилися сльозами.

— Марджері, будь ласка,— мовила вона,— не треба...— слова давалися їй важко.— Не треба за нього виходити. Він не такий, яким здається, не такий. Він тебе скривдить.

— Не думаю,— упевнено посміхнулася Марджері.— Ти хоробра, що застерігаєш мене, але не бійся. Джоф зіпсутий і марнославний, і я не маю сумнівів, що він саме такий лихий, як ти кажеш, але батько, перш ніж погоджуватися на шлюб, примусив його взяти Лораса в королівську варту. День і ніч мене захищатиме найкращий лицар у Сімох Королівствах, як королевич Еймон захищав Нейрис. Тож краще нашому левенятку бути чемним, як гадаєш? — розсміялася вона й додала: — Ну, люба сестричко, влаштуємо перегони до ріки? Вартові просто збожеволіють!

Не чекаючи відповіді, вона підбила коня п'ятами в боки й полетіла вперед.

«Яка вона хоробра»,— подумала Санса, помчавши вчвал за нею... але сумніви й далі гризли її. Сер Лорас — видатний лицар, усі згодні. Але в Джофрі є й інші лицарі королівської варту, а ще ж золоті й малинові плащі, а коли він підросте, то в нього будуть і власні війська. Ейгон Негідник не кривдив королеву Нейрис, можливо, боячись її брата — Лицаря-Дракона... та коли інший лицар з його королівської варту закохався в одну з його коханок, король їм обом відрубав голови.

«Сер Лорас — Тайрел,— нагадала собі Санса.— А той лицар був з простих Тойнів. Крім власних мечів, його брати не мали армії, не мали можливості за нього помститися». Та що більше вона про це думала, то більше сумнівалася. Кілька місяців Джоф, може, і стримуватиметься, напевно, навіть цілий рік протягне, та раніше чи пізніше випустить кігті, а коли це станеться... Можливо, в королівстві з'явиться другий царевбивця, в місті почнеться війна, й у війні лева з ружею стічні канави почервоніють.

Санса дивувалася, що Марджері цього не бачить. «Вона старша за мене і, мабуть, розумніша. Та й батько її, лорд Тайрел, певно, знає, що робить. А я просто дурію».

Коли Санса розповіла серу Донтосу, що їде в Небосад, щоб одружитися з Вілласом Тайрелом, то думала, що він відчує полегшення й порадіє за неї. Але він натомість, схопивши її за руку, крикнув хрипким від вина й жаху голосом:

— Ні! Кажу вам, ці Тайрели — ті самі Ланістери, тільки в квіточку. Благаю вас, і не думайте про такі дурниці, поцілуйте свого Флоріяна й пообіцяйте, що діятимете так, як ми планували. На весілля Джофрі (а чекати вже недовго) вдягніть срібну сіточку на волосся й робіть усе, як я вам казав, а потім ми втечемо.

І він хотів поцілувати її в щоку.

Але Санса випручалася й на крок відступила.

— Я не буду. Я не можу. Усе піде не так. Коли я хотіла втекти, ви мене не взяли, а зараз немає потреби.

Донтос тупо витріщився на неї.

— Але ж усе готово, люба. Корабель, який відвезе вас додому, і човен, який доправить вас на корабель, ваш Флоріян усе це підготував для своєї любі Джонкіл.

— Перепрошую за клопіт,— сказала Санса,— але мені вже не треба ні кораблів, ні човнів.

— Але ж це для вашої безпеки!

— У Небосаду я буду в безпеці. Мене захистить Віллас.

— Він вас зовсім не знає,— наполягав Донтос,— він вас не кохатиме. Джонкіл, Джонкіл, розплющте свої милі очка, цим Тайрелам до вас байдуже. Вони шлюб беруть з вашими правами.

— Моїми правами? — розгубилася Санса.

— Люба,— мовив він до неї,— ви — спадкоємиця Вічнозиму.

Він знову стиснув її за руку, умовляючи не робити цього, але Санса, вивільнившись, втекла й лишила його стояти, погойдуючись, під серце-деревом. Відтоді вона не навідувалася у богопраліс.

Але й слів цих вона не забула. «Спадкоємиця Вічнозиму»,— думала вона, влягаючись уночі спати. «Вони шлюб беруть з вашими правами». Санса зростала з трьома братами. Вона й не думала, що матиме колись права на спадок, та оскільки Бран і Рикон загинули... «Це не має значення, Роб живий, він уже дорослий і скоро одружиться,

матиме сина. І зрештою, Віллас отримає Небосад, навіщо йому Вічнозим?»

Іноді вона шепотіла в подушку його ім'я — просто почути, як воно звучить. «Віллас, Віллас, Віллас». Віллас — ім'я не гірше, ніж Лорас, здавалося їй. І звучать вони навіть трохи схоже. Тож хіба не байдуже до його ноги? Віллас стане лордом Небосаду, а вона буде при ньому леді.

Вона уявляла, як вони вдвох сидять у садку, з цуценятами на колінах, або ж, слухаючи співця, який награв на лютні, пливуть Мандером у прогулянковій барці. «Якщо я подарую йому синів, може, він і покохає мене». Вона дасть їм імена Едарт, Брандон і Рикон і виростить такими ж доблесними, як сер Лорас. І навчить ненавидіти Ланістерів. У мріях Сансині діти схожі були на братів, яких вона втратила. Іноді навіть зринала дівчинка, схожа на Арію.

Але довго тримати в уяві образ Вілласа вона не могла: подумки вона повсякчас поверталася до сера Лораса, юного, граційного та прегарного. «Не можна тобі уявляти Вілласа таким,— казала вона собі. — Бо при зустрічі він може прочитати в твоїх очах розчарування, і як тоді він з тобою одружиться, знаючи, що ти закохана в його брата?» Віллас Тайрел був удвічі за неї старший, постійно нагадувала вона собі, а ще кульгавий і, може, навіть товстий і червонопикий, як його батько. Та гарний він чи ні, а вона, можливо, іншого захисника не матиме.

Одного разу їй наснилося, що це не Марджері, а таки вона сама виходить заміж за Джофрі, але шлюбної ночі він перетворюється на ката Іліна Пейна. Прокинувшись, Санса вся тремтіла. Вона не хотіла, щоб Марджері завдали таких страждань, як їй, але її жахала думка, що Тайрели можуть відмовитися від шлюбу. «Я її попередила, так, я розповіла їй про нього всю правду». Мабуть, Марджері їй не повірила. Джоф з нею завжди вдавав справжнього лицаря, як колись і з Сансою. Але зовсім скоро вона побачить його справжню натуру. Якщо не до весілля, то після. Санса вирішила наступного разу, як піде в септ, запалити Матері свічку й попросити захисту для Марджері від жорстокості Джофрі. А ще, можливо, свічку Воїну — за Лораса.

Нову сукню вона вдягне на церемонію у Великому септі Бейлора, вирішила вона, коли кравчиня знімала останні мірки. «Мабуть, тому Серсі її для мене й замовила, щоб на весіллі я не здавалася

обшарпанкою». На бенкет після церемонії потрібна вже буде інша сукня, але, мабуть, підійде щось із її старих. Санса-бо не хотіла вимастити їжею чи вином нову. «Заберу її з собою в Небосад». Перед Вілласом Тайрелом вона хотіла постати в усій красі. «Навіть якщо Донтос має рацію і Віллас хоче не мене, а Вічнозим, він усе одно може мене покохати». Санса обхопила себе руками, міркуючи, коли вже буде готова сукня. Не могла дочекатися, коли вдягне її.

Арія

Дощі починались і закінчувались, а от небо частіше бувало сірим, ніж блакитним, і в усіх струмках піднялася вода. Ранком на третій день Арія запримітила, що мох чомусь росте не з того боку дерев.

— Ми не в той бік їдемо,— сказала вона Гендрі, проїжджаючи повз особливо моховитий в'яз.— Зараз ми їдемо на південь. Бачиш, як мох росте на стовбурі?

Відкинувши густу чорну чуприну з очей, хлопець відповів:

— Ми їдемо по дорозі, ось і все. А в цьому місці дорога звернула на південь.

«Та ми весь день їхали на південь,— хотілося їй заперечити.— І вчора теж, хоча й рухалися річищем струмка». Але вчора вона не надто звертала на це увагу, тому аж такої певності не мала.

— Боюся, ми заблукали,— мовила вона тихо.— Не слід було від'їжджати від ріки. Їхали б собі берегом — і все.

— Ріка крутиться і звивається,— озвався Гендрі.— Кажу тобі, це просто коротший шлях. Секретна розбійницька дорога. Лим з Томом і рештою тут усе життя живуть.

Що ж, це правда. Арія закусила губу.

— Але ж мох...

— З цими дощами в нас самих скоро з вух мох проросте,— невдоволено буркнув Гендрі.

— Тільки з південного вуха,— уперто заявила Арія. Не було сенсу переконувати Бугая. Але ж відтоді як Пиріжок відколовся, у неї лишився єдиний друг — Гендрі.

«Шарна хоче, щоб я для неї хліб випікав,— пояснив Пиріжок у день розлуки.— Та й усе одно я вже втомився від дощів, натертих

сідлом водянок і постійного страху. А тут є ель і кролятина. І хліб стане смачніший, якщо пектиму його я. От побачите, коли повернетесь. Ви ж повернетесь, правда? Коли війна закінчиться? — і, раптом пригадавши, хто вона така, додав, почервонівши: — Міледі».

Арія гадки не мала, чи війна взагалі колись закінчиться, але кивнула. «Вибач, що тоді тебе віддубасила,— сказала вона. Пиріжок — дурний і боягузливий, але ж вони разом від самого Королівського Причалу, і вона вже звикла до нього.— І носа тобі зламала».

«І Лимові теж,— широко посміхнувся Пиріжок.— Гарно було».

«А от Лимові не сподобалося,— похмуро відгукнулася Арія. Але час уже було їхати. Пиріжок запитав, чи можна поцілувати міледі ручку, й Арія буцнула його кулаком у плече.— Не називай мене так! Ти — Пиріжок, а я — Арі».

«Тут я вже не Пиріжок. Шарна кличе мене просто Хлопець. І другого хлопця так само кличе. Ото плутанина буде!»

Вона й не підозрювала, що так за ним скучатиме, хоча трішки її розраджувала присутність Гарвіна. Вона розповіла йому про його батька Галлена — про те, як натрапила на нього, присмертного, у стайні в Червоній фортеці в день утечі. «Він завжди казав, що помре на стайні,— мовив на це Гарвін,— от тільки ми гадали, він загине від якогось норовливого огира, а не від зграї левів». Ще Арія розповіла про Порена, про втечу з Королівського Причалу та ще багато чого з нещодавніх подій, але не згадала про конюшого, якого заколола Голкою, і про вартого, якому перерізала горлянку, щоб вирватися з Гаренхолу. Розповідати Гарвіну — це майже як розповідати батькові, а бувають такі речі, якими і з батьком ділитися нестерпно.

Не обмовилася вона і про Джакена Г'гара та про три смерті, які він їй завинив і якими розплатився. Залізну монетку, яку він їй дав, Арія заховала собі під пояс, та іноді поночі витягала, пригадуючи, як розтануло, як перемінилося його обличчя, коли він провів по ньому рукою. «*Валар моргуліс*» — пошепки промовляла Арія.— Сер Грегор, Дансен, Полівер, Раф Солоденький. Лоскотун і Гончак. Сер Ілін, сер Мірин, королева Серсі, король Джофрі.

З двадцятьох вічнозимських вояків, яких батько відіслав з Бериком Дондаріоном, заціліло тільки шестеро, розповів Гарвін, та й ті зараз розсіяні.

— Це була пастка, міледі. Лорд Тайвін послав Гору-на-коні на той бік Червоного Зубця з вогнем і мечем, сподіваючись заманити вашого батька. Так усе спланував, щоб лорд Едард сам рушив на захід боротися з Грегором Кліганом. Якби він таки рушив, його там-таки й убили б або полонили, щоб обміняти на Куця, який на той час був бранцем у вашої леді-матері. От тільки Царевбивця гадки не мав про план лорда Тайвіна й, почувши про братове полонення, напав на вашого батька просто на вулицях Королівського Причалу.

— Я пам'ятаю,— сказала Арія.— Він убив Джорі.

Джорі, коли не сварився, щоб вона не крутилася під ногами, завжди до неї усміхався.

— Він убив Джорі,— підтвердив Гарвін,— а батько ваш зламав ногу, коли на нього кінь упав. От лорд Едард і не зміг поїхати на захід. Натомість відіслав лорда Берика з двадцятьма власними вояками і ще двадцятьма вічнозимськими, і мене серед них. Були з нами й інші. Торос і сер Реймун Дарі зі своїми людьми, сер Гладен Вайлд і ще такий собі лорд на ім'я Лотар Малері. Але на Балаганному Броді на нас уже чатував Грегор з вояками, що ховалися на обох берегах. Коли ми перейшли ріку, він напав на нас і з фронту, і з тилу водночас.

У мене на очах Гора-на-коні зарубав Реймуна Дарі одним-єдиним ударом такої сили, що відтяв йому руку в лікті й забив коня, на якому Дарі сидів. З ним тоді загинув і Гладен Вайлд, а лорда Малері скинули з коня, й він потонув. Зусібіч були леви, і я вже гадав, що приречений разом з усіма, та Алін віддав кілька наказів, перешикував лави, й усі, хто ще сидів на конях, згрупувалися навколо Тороса та пробили собі дорогу з оточення. Зранку нас було сто двадцять, а надвечір лишилося не більш як сорок, а лорд Берик отримав тяжке поранення. Вночі Торос йому з грудей витягнув футовий уламок списа, а дірку, що від нього лишилася, залив киплячою оковитою.

Всі ми певні були, що його милість до ранку помре. Але Торос поклав його біля вогню і всеньку ніч молився з ним, і на ранок він не тільки не помер, а ще й почувався краще. Тільки за два тижні він зміг сісти на коня, але його мужність додавала нам сили. Він повторював нам, що війна для нас на Балаганному Броді не закінчилася, а, навпаки, тільки почалася, і за кожного полеглого ворог заплатить десятикратно.

На той час військові дії вже проминули нас. Гора-на-коні зі своїм загоном — то був лише авангард війська лорда Тайвіна. Вся ця потуга

перетнула Червоний Зубець і заповонила приріччя, палячи все на своєму шляху. Ми ж були такі нечисленні, що могли хіба що влаштувати наскоки на їхній ар'єргард, але ми самі себе запевняли, що скоро вже приєднаємося до короля Роберта, який виступить на захід, щоб розчавити повстання лорда Тайвіна. І тут ми дізналися, що Роберт помер, і лорд Едгард також, а на Залізний трон зійшов вилупок Серсі Ланістер.

Світ наче перевернувся догори дригом. Розумієте, нас-бо відсилав королівський правиця воювати з беззаконниками, а тепер ми самі перетворилися на беззаконників, а королівським правицею став лорд Тайвін. Дехто хотів тоді здатися, та лорд Берик і чути про це не волів. Ми — королівські солдати, казав він, а ці леви знущаються з королівського народу. Якщо не можемо воювати за Роберта, воюватимемо за народ, поки не загинемо до ноги. Отак ми і воювали, і відбувалося щось дивовижне. На місце кожного солдата, якого ми втрачали, ставало двоє нових. Було серед них трохи лицарів і зброєносців шляхетного роду, та переважно приходили прості селяни, музики й шинкарі, служки й шевці, прибилося навіть двійко септонів. Чоловіки з усіх верств, жінки, діти, собаки...

— Собаки? — перепитала Арія.

— Ага,— широко всміхнувся Гарвін.— В одного з наших хлопців пси люті як шляк.

— От мені б гарного лютого пса,— замріяно мовила Арія.— На левів тренованого.

Колись у неї була деривовчиця Наймірія, от тільки Арії довелося її прогнати, жбурляючи в неї каміння, щоб вовчицю не вбила королева. Цікаво, думала Арія, а деривовк здатен загризти лева?

По обіді знов дощило, і це затягнулося до самого вечора. На щастя, беззаконники всюди мали друзів, тож не треба було ставати табором просто неба чи шукати прихистку під дір'явими дахами, як частенько доводилося їм з Пиріжком і Гендрі.

Того вечора заночували у спаленому покинутому селі. Принаймні здавалося, що воно покинуте, поки Джек-Щасливець не засурмив у свій мисливський ріжок — дав два короткі сигнали і два довгі. Тоді з-поміж руйновища і зі схронів повилазив розмаїтий люд. Селяни принесли ель, сушені яблука й трохи черствого вівсяного хліба, а

беззаконники мали з собою гуску, яку дорогою підстрелив Ангай, тож вечерю того дня можна було прирівняти до бенкету.

Арія саме обгризала останній шматочок м'яса з крильця, коли один із селян, звертаючись до Лима Лимонного Плаща, мовив:

— Десь два дні тому тут люди проїздили, шукали Царевбивцю.

— Хай краще в Річкорині пошукають,— пирхнув Лим.— У найглибших підземеллях, гарних і вогких.

Його ніс, червоний, розбитий і набряклий, нагадував розчавлене яблуко, тож Лим був не в гуморі.

— Та ні,— заперечив інший селяк,— він утік.

Царевбивця! Арія відчула, як волоски на шиї стають сторч. Затамувавши подих, вона дослухалася.

— Невже це правда? — мовив Том Сімка.

— Ніколи не повірю,— втрутився одноокий в іржавому циліндричному шоломі. Решта беззаконників кликали його Джеком-Щасливцем, хоча Арії не здавалося, що втратити око — таке вже щастя.— Я ті підземелля на власній шкурі випробував. Як він міг утекти?

На це селяки хіба що знизували плечима. Зеленобородий, погладивши густі зелені з сивиною бакенбарди, сказав:

— Вовки в крові потонуть, якщо Царевбивця знову на волі. Треба Торосу сказати. Цар світла покаже йому Ланістера в полум'ї.

— Ось і тут горить чудове багаття,— посміхнувся Ангай.

Зеленобородий, розреготавшись, ляснув його по вуху.

— Я тобі що — на жерця схожий, Лучнику? Як Пелло Тайроський зазирне в полум'я, тільки бороду собі підпалить.

Лим, хруснувши пальцями, мовив:

— Хіба не захоче лорд Берик піймати Джеймі Ланістера?..

— А він його повісить, Лиме? — запитала одна з місцевих жінок.
— Недобре вішати такого красеня.

— Перше суд! — сказав Ангай.— Лорд Берик завжди спочатку судить, самі знаєте,— посміхнувся він.— А тоді вже вішає.

Присутні вибухнули сміхом. А Том, провівши пальцями по струнах ліри, затягнув пісню.

*У королівським лісі
Живуть собі брати.*

*Не сидиться на місці
Опришкам молодим.*

*Не заховат на стрисі
Дівчат і золотих,
Як в королівськiм лісі
Пішли гулять брати...*

В теплі й сухості поміж Гендрі й Гарвіна Арія деякий час дослухалася до співу, та очі в неї заплющувалися, і вона поринула в сон. Їй наснилася домівка: не Річкорин, а Вічнозим. Тільки сон був недобрий. Вона стояла сама-одна під замком, по коліно в болоті. Бачила попереду сірі мури, та коли рушила до брами, кожен крок давався важче за попередній, а замок танув і танув, і граніт уже більше нагадував дим. А ще були вовки: сірі й худі, вони бігали між дерев, оточуючи її зусібіч і блискаючи очима. Щоразу, поглядаючи на них, вона відчувала в роті присмак крові...

Наступного ранку вирішили з'їхати з дороги й податися напростець через лани. Дмухав вітер, ганяючи під копитами коней сухе брунатне листя, та принаймні не падав дощ. З-за хмари визирнуло сонце таке яскраве, що Арії довелося натягнути на самі очі каптур.

І тут вона різко зупинила коня.

— Ми їдемо не туди!

— Що, знову мох? — буркнув Гендрі.

— Подивися на сонце, — сказала вона. — Ми їдемо на південь! —

Арія пошукала в саквах карту — показати всім. — Не слід було відходити від Тризуба. Дивіться, — розгорнула вона карту на коліні. Тепер на неї витріщалися вже всі. — Бачите, ось Річкорин, між річок.

— Тут така справа, — зронив Джек-Щасливець, — ми добре знаємо, де Річкорин. Кожен з нас.

— Ви їдете не в Річкорин, — прямо сказав дітям Лим.

«А я ж була зовсім поряд, — подумала Арія. — Нехай би забирали собі коней. Решту шляху можна було пройти й пішки». Вона пригадала свій сон — і закусила губу.

— І не дивись так ображено, дитинко, — сказав Том Семиструнець. — Ніхто вас не скривдить, даю тобі слово.

— Слово брехуна!

— Ніхто вам не брехав,— заперечив Лим.— Ми вам нічого не обіцяли. Не нам вирішувати, як з вами вчинити.

Однак Лим тут не головний — не більше, ніж Том; головний тут тайросянин Зеленобородий. Арія обернулася до нього.

— Відвезіть мене в Річкорин — отримаєте винагороду,— відчайдушно мовила вона.

— Маленька,— відповів на це Зеленобородий,— просту білку селянин може облупити та юшку з неї зварити, та якщо на дереві йому трапиться золота білка, він несе її своєму лордові, бо як не віднесе — пожалкує.

— Я не білка! — відтяла Арія.

— Білка,— розсміявся Зеленобородий.— Маленька золота білочка, яка скоро зустрінеться з лордом Лискавкою, хоче вона чи ні. А він уже знатиме, що з тобою робити. Можу закластися, що він відішле тебе назад до леді-матері, як ти й хотіла.

— Ага,— кивнув Том Семиструнець,— це на лорда Берика схоже. Він з вами вчинить по правді, от побачиш.

Лорд Берик Дондаріон. Арії пригадалося все, що вона чула в Гаренхолі — і від ланістерівців, і від кривавих лицедіїв. Лорд Берик, лісовий дух. Лорд Берик, якого вбив Варго Гоут, а перед ним — сер Ейморі Лорч, а ще двічі — Гора-на-коні. «Якщо він не відправить мене додому, я, може, теж його вб'ю».

— Навіщо мені до лорда Берика? — спитала вона тихо.

— Ми відвозимо йому всіх високородних полонених,— пояснив Ангай.

Полонених! Арія зробила глибокий вдих, щоб втишити серце. «Спокійна як стояча вода». Зиркнувши на вершників-беззаконників, вона розвернула морду свого коня. «Зараз, метка як змія»,— подумала вона, підбиваючи рисака п'ятами під боки. Прорвавшись рівно поміж Зеленобородого й Джека-Щасливця, вона ковзнула оком по враженому обличчю Гендрі, чия кобила відскочила з її дороги. Й от уже Арія в чистому полі — тікає.

На північ чи на південь, на схід чи на захід — байдуже. Дорогу в Річкорин вона відшукає пізніше, головне — відірватися. Нахилившись у сідлі уперед, Арія послала коня вчвал. Позаду беззаконники, лаючись, кликали її назад. Вона й не думала їх слухати, та коли

озирнулася, її наздоганяло четверо — Ангай, Гарвін і Зеленобородий їхали перші, а за ними — Лим у своєму великому жовтому плащі, який ляскав на вітру.

— Прудко як олень,— шепнула Арія до коня.— Біжи, біжи.

Арія мчала через брунатні бур'янисті поля, крізь високу — до пояса — траву й гори всохлого листя, що розвихрювалось і розліталось з-під копит коня. Ліворуч, бачила Арія, росте ліс. «Там я зможу відірватися». В кінці поля тягнулася суха канава, та Арія перелетіла її, не зупиняючись, і пірнула між в'язів, тисів і беріз. Кинула швидкий погляд назад: Ангай з Гарвіном насідали їй на п'яти. Однак Зеленобородий відстав, а Лима вона взагалі не бачила.

— Швидше,— просила вона коня,— ти можеш, ти можеш.

Вона заїхала поміж двох в'язів, навіть не глянувши, з якого боку росте мох. Перестрибнула через гнилу колоду та зробила широку петлю навколо велетенського поваленого дерева, що наїжачилося поламаним гіллям. Піднялася на невисокий пагорб і спустилася з другого боку, трохи сповільнивши крок, а тоді знов набираючи швидкості, й копита коней викресали іскри на кремінній гальці. На вершечку пагорба Арія озирнулася. Гарвін вирвався поперед Ангаю, але не відставали обидва. Зеленобородий плівся позаду і, схоже, зупинявся.

Дорогу Арії перегородив струмок. Вона з плюскотом заїхала у воду, забиту мокрим брунатним листям. Коли кінь вийшов на берег на тому боці, ноги його були обліплені цим листям. Тут уже підлісок ріс густіше, а на землі було стільки коріння й каміння, що довелося вповільнити крок, та Арія все одно намагалася їхати чимшвидше. Ще один пагорб попереду, цього разу крутіший. Угору, потім униз. «Цікаво, великий цей ліс?» — думала вона. Кінь у неї був прудкіший, ніж у решти, вона знала, бо викрала зі стаєнь Руза Болтона в Гаренхолі одного з найкращих, але тут його прудкість не допоможе. «Треба шукати дорогу». Але натомість Арія натрапила на звірину стежку. Вузьку й нерівну, та це вже щось. Арія погнала по ній, і гілля хльоскало її в обличчя. Одна гілка зачепилася за каптур і зірвала його з голови, і на якусь мить Арія злякалася, що її піймали. З куців метнулася лисиця, настрашена такою гонитвою. Звірина стежка вивела до ще одного струмка. Чи до того самого? Невже Арія повернулася? Не було часу це з'ясовувати, ззаду-бо чулося, як продираються між дерев

коні. Колючки дряпали їй обличчя. Як коти, яких вона колись ловила на Королівському Причалі. З віття вільхи пурхнули горобці. Але дерева вже рідшали, і зненацька Арія виїхала на узлісся. Попереду простягнулися широкополі й рівні лани, порослі плевелами і дикою пшеницею, мокрі й витоптані. Арія знов пустила коня учвал. «Біжи,— думала вона,— біжи у Річкорин, біжи додому». То вона відірвалася? Вона швидко озирнулась — і за якихось шість ярдів побачила Гарвіна, який скорочував віддаль. «Ні,— подумала вона,— як він може, тільки не він, це несправедливо!»

Коні обидва були в милі й уже слабшали, коли Гарвін таки порівнявся з нею, простягнув руку й ухопив її вуздечку. Арія на той час і сама вже засапалася. Вона розуміла, що битва програна.

— Ви скачете, як справжня північанка, міледі,— сказав Гарвін, зупиняючи коней.— Точно як ваша тітка. Леді Ліанна. Але ж не забувайте: у мене батько був стайничий.

Вона кинула на нього повний гіркоти погляд.

— Я гадала, ти служиш батькові.

— Лорд Едард помер, міледі. Тепер я з лордом Лискавкою і з братами.

— Якими братами?

У старого Галлена не було інших синів, наскільки Арія пам'ятала.

— З Ангаєм, Лимом, Томом Сімкою і Зеленобородим — з ними всіма. Ми вашому братові Робу зла не бажаємо, міледі... але воюємо ми не за нього. У нього є власне військо, багато можних лордів прихиляють перед ним коліно. А у простолюду тільки ми і є,— він кинув на неї уважний погляд.— Ви розумієте, про що я?

— Так.

Те, що Робу він не служить, Арія зрозуміла чудово. І що вона тепер його бранка. «Краще б я лишилася з Пиріжком. Узяли б човен і попливли у Річкорин». Була б вона Жовторотиком. Ніхто не взяв би в полон Жовторотика, чи Наң, чи Ласку, чи сироту Арі. «Я була вовчицею,— подумала вона,— а тепер знов перетворилася на дурнувату леді».

— Ви миром поїдете назад,— спитав її Гарвін,— чи мені вас зв'язати й перекинути через сідло?

— Поїду миром,— озвалася вона похмуро. «Поки що».

Семвел

Схлипуючи, Сем ступив ще один крок. «Це останній, найостанніший, я далі не піду, не можу». Але ноги рухалися самі. Одна, потім друга. Вони робили крок, другий, і він думав: «Це не мої ноги, це чийсь чужі, це хтось інший іде, не може бути, щоб це я сам».

Опустивши очі, він побачив, як човгають вони у снігу — безформні й незграбні. Чоботи були чорні, пригадував він, та зараз кругом поналипав сніг, тож вони перетворилися на потворні білі грудки. Крижані клишаві ноги.

А сніг усе не припинявся. Замети вже сягали вище коліна, і литки вкрилися кіркою, як білими поножами. Сем, хитаючись, ледве тягнув ноги. Важкий мішок, який він завдав на спину, нагадував велетенський горб. А як Сем змучився, як змучився! «Я більше не можу. Мати милостива, я не можу».

На кожному четвертому-п'ятому кроці доводилося підтягувати пояс. Меча Сем загубив на Кулаці, але піхви й далі відтягували ремінь. Лишилося два ножі: кинджал з драконового скла, подарований Джоном, і сталевий ніж для м'яса. Ця вага тягнула вниз, а живіт-бо в Сема був такий великий і круглий, що коли хлопець забував підтягувати ремінь, той просто сповзав і заплутувався на кісточках, хай би як туго був застебнутий перед тим. Якось Сем спробував затягнути пояс над животом, але той підскочив заледве не попід пахви. Побачивши це, Грен реготав — мало не луснув, а Стражденний Ед сказав: «Знав я хлопця, який носив меча на ланцюгу на шиї, отак. Одного разу він спіткнувся, і руків'я йому просто в ніс увіткнулося».

А нині спотикався Сем. Під снігом ховалося каміння, коріння дерев, а іноді й глибокі ямки в замерзлій землі. В одну таку потрапив

Чорний Бернар і зламав ногу — три дні тому, може, чотири, а може... насправді Сем уже й не знав, як давно це було. Після цього лорд-командувач усадовив Бернара на коня.

Схлипуючи, Сем ступив ще один крок. Здавалося, він падає, а не йде,— падає нескінченно, так і не досягаючи землі, просто падає і падає вперед. «Треба зупинитися, все так болить! Я змерз і стомився, треба поспати, трошки поспати біля вогню і з'їсти бодай щось не мерзле».

Та якщо він зупиниться — помре. Він це усвідомлював. Усі вони це усвідомлювали, хто ще лишився. З Кулака їх тікало п'ятдесятеро, а може, й більше, але хтось заблукав у снігу, а кількоро поранених спливли кров'ю... а ще іноді позаду лунали крики, а одного разу — моторошний зойк. Почувши його, Сем побіг — щодуху промчав він ярдів двадцять-тридцять, задубілими ногами розкидаючи сніг. Він і досі біг би, якби в ногах лишалася сила. «Вони позаду, досі позаду, хапають нас по одному».

Схлипуючи, Сем ступив ще один крок. Він мерзнув уже стільки часу, що й забув, як воно буває, коли тепло. Три пари панчіх, дві пари білизни, подвійна вовняна сорочка, а згори — цупка стьобана куртка, яка захищала від холодної криці кольчуги. На кольчугу він одягнув вільне сюрко, а згори — потрійний плащ із єдиним гудзиком, що застібався під бородою. Каптур натягнутий був аж на чоло. На руки, на тонкі пальчатки з вовни та шкіри, Сем надів ще й грубі вовняні рукавиці, а нижню половину обличчя добре замотав шарфом, а ще ж бо під каптуром він мав тугу шапку з ворсом, яка натягалася на вуха. Та холод не відпускав. Особливо ноги. Сем їх уже не відчував, а ще вчора вони так боліли, що він не те що йти — стояти не міг. Від кожного кроку хотілося верещати. Коли це було — вчора? Він уже не пам'ятав. Він-бо не спав від самого Кулака — з тої-таки миті, як засурмив ріжок. Хіба що на ходу. А людина здатна спати на ходу? Сем чи не знав, чи забув.

Схлипуючи, він ступив ще один крок. Навколо кружляв сніг. Він падав то з білого неба, то з чорного, але ото й усе, що відрізняло день від ночі. Сем носив цей сніг на плечах, як іще один плащ, сніг горою нападав йому на мішок, і той став іще важчий. У попереку нестерпно боліло, так наче хтось застромив туди ножа і з кожним кроком прокручував. Плечі вже не витримували ваги кольчуги. Сем би все

віддав, щоб її скинути, але боявся. Та й усе одно довелось би знімати спершу плащ і сюрко, а тоді ж бо вчепиться холод.

«Був би я дужчий...» Але ж це не про нього, нема чого і мріяти. Сем — слабкий і товстий — такий товстий, що заледве власну вагу тягає, і кольчуга для нього — це забагато. Здавалося, вона вже до крові натерла плечі, попри шари тканини і стьобаної вовни між тілом і крицею. Лишалось тільки плакати, та коли Сем починав плакати, сльози замерзали на щоках.

Схлипуючи, він ступив ще один крок. Наст під ногами розбили вже до нього, бо якби ні — він, мабуть, узагалі вже не зміг би іти. А ліворуч і праворуч снігопад перетворював смолоскипи на розмиті жовтогарячі ореоли, ледве видимі серед мовчазних дерев. Обертаючи голову, Сем бачив, як вони безшумно ковзають у лісі, стрибаючи вгору-вниз, вперед-назад. Це вогняне кільце Старого Ведмедя, нагадав собі Сем, і горе тому, хто опиниться за його межами. Сем, здавалося, женеться за тими смолоскипами попереду, але вони теж мають ноги, ще й довші та міцніші за його власні, тож наздогнати їх неможливо.

Вчора він благав, щоб йому дали смолоскип, навіть якщо доведеться йти не в колоні й зусібіч підступатиме темрява. Він хотів вогню, мріяв про вогонь. «Якби мені вогонь, я б не мерз». Але йому нагадали, що спочатку в нього був смолоскип, тільки він його впустив у сніг, і полум'я згасло. Сем не пригадував, щоб впускав кудись якийсь смолоскип, але, мабуть, так і було. Він такий слабкий, що й руку вже заледве може підняти надовго. Хто йому про той смолоскип нагадав — Ед чи Грен? Цього він теж пригадати не міг. «Товстий і слабкий нездара — навіть мізки в мене померзли». Він ступив ще один крок.

Рот і ніс Сем замотав шарфом, але на нього стільки поналипало снігу, він так задубів, що Сем боявся — вже й до обличчя примерз. Навіть дихати було важко: боляче ковтати зимне повітря.

— Мати, змилуйся,— пробурмотів він тихо і хрипко в закрижанілу пов'язку.— Мати, змилуйся, Мати, змилуйся, Мати, змилуйся...— повторюючи молитву, він робив крок, тягнучи по снігу ноги.— Мати, змилуйся, Мати, змилуйся, Мати, змилуйся.

Його власна мати лишилася за тисячу льє на південь, у безпеці фортеці у Сурмосхилі разом із сестрами й Семовим маленьким братиком Диконом. «Вона не почує мене. Як і Мати небесна». Мати

милостива, це всі септони кажуть, але за Стіною Семеро сили не мають. Тут правлять давні боги — безіменні боги дерев, снігів і вовків.

— Змилюйтеся,— прошепотів Сем невідомо до кого — богів давніх чи нових, а може, і бісів.— Ох, змилюйтеся, змилюйтеся, змилюйтеся наді мною.

Суржик, коли верещав, теж благав змилостивитися. Чого Семові це пригадалося? От чого пам'ятати точно не хотілося. Як чолов'яга, позадкувавши, впустив меч, молячи про пощаду і здаючись,— навіть товсту чорну рукавичку зірвав з руки й кинув собі під ноги, мов латну рукавицю. Суржик так і благав помилувати, коли блідавець за шию підняв його в повітря, замалим не відірвавши йому голову. Але в мерців не лишилося милосердя, а Чужі... «Ні, не можна про це думати, не думай, не згадуй, просто йди, просто йди, просто йди».

Схлипуючи, Сем ступив ще один крок.

Носак зачепився за корінець під настом, Сем спіткнувся і важко гримнув на одне коліно — так сильно, що язика прикусив. У роті з'явилася кров — такого тепла він не відчував з самого Кулака. «Все, кінець»,— подумав Сем. Він упав, а сили встати не має. Ухопившись за якусь гілку, він міцно її стиснув, намагаючись підвестися, але задубілі ноги не тримали його. Кольчуга заважка, а він — занадто товстий, і слабкий, і змучений.

— Ставай на ноги, Поросятко! — гаркнув хтось, проходячи повз, але Сем не звернув уваги. «Просто ляжу собі в сніг і заплющу очі. Померти тут не так уже й погано». Холодніше вже точно бути не може, а за деякий час він уже не відчуватиме ні «ножа» в попереку, ні жахливого болю в плечах — точно як зараз не відчуває ніг. «Я тут не перший помру, хай не кажуть». На Кулаці загинули сотні — навколо нього всюди вмирили люди, вмирили вони і згодом, він бачив. Тремтячи, Сем відпустив дерево та звалився в сніг. Тут було холодно й мокро, він це знав, але крізь шари одягу насправді не відчував цього. Він утупився в біле небо над головою, а сніжинки падали йому на живіт, на груди, на повіки. «Сніг укріє мене грубим білим покривалом. Під снігом буде тепло, а якщо мене згадають, то всім доведеться визнати, що я помер як вояк Нічної варти. Так. Так. Я виконав свій обов'язок. Ніхто не скаже, що я зрікся обітниці. Я товстий і слабкий боягуз, але я виконав свій обов'язок».

Круки — ось який був у нього обов'язок. Саме для цього його і взяли сюди. Він не хотів їхати, він так і сказав, він усім розповів, що він — справжній боягуз. Але ж мейстер Еймон занадто старий, ще й сліпий на додачу, тому піклуватися про круків послали Сема. Коли стали табором на Кулаці, лорд-командувач сам віддав йому наказ: «Ти не боєць. Ми обидва розуміємо це, хлопче. Якщо на нас нападуть, не намагайся довести протилежне, бо тільки заважатимеш. Твоє завдання — відсилати листи. І не бігай до мене й не питай, що в них писати. Сам усе напишеш і відішлеш одного птаха в Чорний замок, а другого — в Тіняву вежу,— сказав Старий Ведмідь і націлив пальця просто Семові в обличчя.— Мені байдуже, якщо ти зо страху штанці закаляєш, мені байдуже, якщо через мури полізуть тисячі дикунів, жадаючи твоєї крові,— ти мусиш відправити птахів, бо як не зробиш цього, присягаюся, я тебе в сьомому пеклі знайду — от коли тобі стане шкода».

Мормонтів крук на це покивав головою і крякнув: «Шкода, шкода, шкода».

Семові вже було шкода: що він не такий хоробрий, не такий дужий, не вміє тримати меча, що не став він кращим сином для батька та братом для Дикона й сестер. Помирати йому теж було шкода, але на Кулаці померли і кращі вояки, добрі й чесні, а не такі тлусті скиглії, як він. Та принаймні Старому Ведмедю не доведеться розшукувати його в сьомому пеклі. «Я відіслав птахів. Бодай це я зробив правильно». Листи він написав заздалегідь, короткі та прості, в яких повідомлялося про напад на Кулак Перших Людей, а тоді заховав їх у торбу з пергаментом, сподіваючись, що відправляти їх не доведеться.

Як засурмили ріжки, Сем спав. Спершу йому здалося, що це сон, та коли він розплющив очі, на табір падав сніг, а чорні брати хапали луки та списи й бігли до городища. Поряд лишився тільки Чет — колишній стюард мейстра Еймона з чиряками на обличчі й великим жировиком на шії. Коли з-поміж дерев пролунав третій сигнал, у Чета на обличчі було написано стільки переляку, що Сем у житті такого не бачив. «Допоможіть мені відіслати птахів»,— попросив Сем, але другий стюард просто розвернувся і, стискаючи кинджала в руці, погнав геть. Йому ж треба про собак подбати, пригадав Сем. Мабуть, йому теж лорд-командувач давав якісь накази.

Пальці в рукавичках задубіли й не слухалися, а сам він тремтів від холоду і страху, але Сем розшукав таки торбу з пергаментом і дістав написані листи. Круки люто верещали, а коли він відчинив клітку з Чорного замку, один з них метнувся йому просто в обличчя. Ще двоє втекли, а як Сем одного нарешті піймав, той його так дзьобнув крізь рукавичку, аж кров пустив. Але Семові вдалося його втримати і причепити маленький сувій пергаменту. На той час бойовий ріжок уже затих, але Кулак відлунював гучними командами і брязкотом криці. «Лети!» — крикнув Сем, підкидаючи крука в повітря.

Птахи у клітці з Тінявої вежі верещали й кидалися, як божевільні, Сем аж боявся відчинити дверцята, але все-таки змусив себе. Цього разу вдалося зловити першого ж птаха, який намагався вилетіти. За мить він уже продирався крізь снігопад, несучи повідомлення про напад.

Виконавши свій обов'язок, Сем незграбними, переляканими пальцями закінчив одягатися, натягнув шапку й сюрко, застібнув пояс із мечем — застібнув дуже туго, щоб той не сповз. Тоді розшукав свій мішок і запакував речі: запасну білизну і сухі шкарпетки; вістря з драконового скла до стріл і списів — ті вістря, які йому подарував Джон, а ще старий ріжок; пергамент, чорнило й пера; складені ним самим карти та тверду як камінь часникову ковбасу, яку він приберігав з самої Стіни. Добре зав'язавши мішок, Сем завдав його на спину. «Лорд-командувач не велів мені мчати до городища, — пригадав Сем, — але й до нього бігти теж не казав». Тут він збагнув, що не знає, що ж діяти далі.

Він пам'ятає, як розгублено топтався на місці, а в нутрі, як завжди, наростав страх. Брехали собаки й іржали коні, але звуки приглушував сніг, і вони здавалися зовсім далекими. Сем на три кроки вперед уже нічого не бачив, навіть смолоскипів, які горіли на невисокому мурі, що увінчував пагорб. Невже смолоскипи згасли? Про це навіть подумати було страшно. Ріжок сурмив тричі, а три довгі сигнали означають Чужих. Білих блукальців з лісу, холодних примар, чудовиськ із казок, які їздять верхи на велетенських крижаних павуках, жадаючи крові, — в дитинстві, слухаючи про них, Сем зойкав і тремтів...

Він незграбно витягнув меча та, тримаючи його в руках, важко побрів у снігу. Мимо пробіг, гавкаючи, собака, а далі Сем побачив

кількох вояків з Тінявої вежі — дебелих бороданів з бардами й восьмифутовими списами. В їхньому товаристві він почувався безпечніше, тож рушив за ними до муру. Побачивши нагорі круглого городища запалені смолоскипи, він відчув полегшу.

Чорні брати стояли з мечами і списами в руках, спостерігаючи, як падає сніг, і чекаючи. Проїхав на коні сер Маладор Лок з білим від снігу шоломом на голові. Сем тримався позаду інших, вишукуючи Грена і Стражденного Еда. «Якщо мені судилося померти, нехай я помру поряд з товаришами»,— подумалося йому. Та навколо були самі незнайомці, вояки з Тінявої вежі під командуванням розвідника на ім'я Блейн.

«Ось вони»,— сказав якийсь брат.

«У гніздо»,— скомандував Блейн, і двадцять чорних стріл випірнули з двадцятьох сагайдаків і опинилися в двадцятьох тятивах.

«Боги праведні, та їх там сотні»,— тихо зронив чийсь голос.

«Дотяг,— скомандував Блейн і додав,— тримати».

Сем нічого не бачив і не хотів бачити. Позаду смолоскипів стояли вояки Нічної варти, тримаючи біля вуха напнуті в тятивах стріли, а темним і ковзким пагорбом крізь сніг щось піднімалося.

«Тримати,— повторив Блейн,— тримати, тримати...— А тоді: — Стріль!»

Стріли вилетіли зі свистом.

Над городищем зірвалися нестройні підбадьорливі вигуки, але швидко стихли.

«Не зупиняються, мілорде»,— сказав якийсь чоловік до Блейна, а другий крикнув: «Ще йдуть! Гляньте, виходять з-за дерев». А ще хтось мовив: «Боги милостиві, вони підповзають. Вони вже близько, вже тут!» Сем уже задкував, трепечучи, як останній на дереві листок на вітру,— не так від холоду, як від страху. Тої ночі було страшенно холодно. «Холодніше навіть, ніж зараз. У снігу майже тепло. Мені вже краще. Мені просто треба трішки відпочити. Може, ще трошки — і я знову зможу йти. Ще трошки».

Біля його голови пройшов кінь, сірий і кошлатий, зі снігом у гриві й обмерзлими копитами. Сем провів його поглядом. Потім зі снігу з'явився ще один. Його вів чоловік у чорному. Побачивши в себе на дорозі Сема, він вилаявся й обвів коня навколо. «Був би в мене кінь,— подумав Сем.— Був би в мене кінь, я б зараз їхав далі. Сидів би в сідлі,

навіть поспати міг би». Але чорні брати втратили на Кулаці більшість коней, а ті, що лишилися, тягнули харчі, смолоскипи й поранених. А Сем не поранений. Просто товстий і слабкий, і до того ж найбільший боягуз у Сімох Королівствах.

Який же він боягуз! Його батько, лорд Рендил, завжди це казав і не помилявся. Сем був його спадкоємцем, але не заслуговував на цю честь, тож батько відіслав його на Стіну. Тепер землі й замок Тарлі успадкує його менший братик Дикон, а з ними і великий меч Серцезгуб, яким лорди Сурмосхилу пишаються вже багато сторіч. Сем подумав, чи зронить Дикон сльозинку за свого брата, який замерз у снігу десь далеко-далеко за краєм світу. Але з якого дива? Боягуз не вартий сліз. Сем сто разів чув, як батько це каже матері. Старий Ведмідь про це теж знав.

«Запалені стріли,— ревів лорд-командувач тої ночі на Кулаці, зненацька з'явившись верхи на коні,— хай вогню скушують!»

Тут він запримітив тремтячого Сема.

«Тарлі! Геть звідси! Твоє місце з круками».

«Я... я... я вже відіслав листи».

«Добре». Крук на Мормонтовому плечі повторив відлунням: «Добре, добре».

У хутрі й кольчuzі лорд-командувач здавався велетенським. З-під чавунного заборолла люто зблискували очі. «Ти заважаєш. Повертайся до кліток, щоб не довелось тебе розшукувати, якщо мені треба буде ще вислати листа. Підготуй птахів,— сказав він і, не чекаючи на відповідь, розвернув коня й поїхав по колу, вигукуючи: — Вогню! нехай скушують вогню!»

Семові двічі говорити не довелось. Він швидко — наскільки товсті ноги дозволяли — повернувся до птахів. «Слід заздалегідь понаписувати листи,— подумав він,— щоб одразу відправити птахів». Розпалював вогонь, щоб розігріти чорнило, він довше, ніж зазвичай. Потім сів на камінь з пером і пергаментом у руках і понаписував листи.

«Холодно і сніжно, на нас напали, але ми відбили атаку запаленими стрілами»,— писав він під дзвінки команди Торена Смолвуда: «В гніздо — дотяг — стріль!» Звук, з яким злітали стріли, був солодший за мамину молитву. «Горіть, клятї мертвяки, горіть»,— співав Дайвен, улюлюкаючи. Брати гукали й лаялися. «Все гаразд,—

писав Сем.— Лишаємося на Кулаці Перших Людей». Він сподівався, що лучники з хлопців кращі, ніж із нього.

Відклавши листа, він дістав чистий аркуш пергаменту. «Б'ємося на Кулаці, валить сніг»,— написав він, аж тут хтось загорлав: «Підходять ще!» «Ситуація поки що непевна». «Списи»,— гукнув хтось. Можливо, сер Маладор, але точно сказати Сем не міг. «Падає сніг, на нас на Кулаці напали блідавці,— писав Сем,— але ми відігнали їх вогнем». Він обернув голову. Крізь завірюху він бачив хіба що велетенське багаття в центрі табору, а навколо нього невпинно рухалися вершники. Сем знав: це другий ешелон, готовий кинутися на тих, хто прорветься в городище. Вояки замість мечів озброїлися смолоскипами й запалювали їх від багаття.

«Нас оточили блідавці,— написав Сем, почувши крики з північної ділянки.— Напали водночас із півночі й півдня. Списи й мечі їх не зупиняють, тільки вогонь». «Стріль, стріль, стріль»,— кричав крізь ніч голос, а інший голос зронив: «Ну й дебелий!» А ще третій підхопив: «Велет!» Четвертий голос загукав: «Ведмідь, ведмідь!» Заіржав кінь, забрехали собаки, здійнявся такий галас, що Сем не розрізняв більше слів. Він швидко писав — лист по листу. «Мерці-дикуни, а ще велет, а може, ведмідь, нападають зусібіч». Долинули удари криці по дереву, а це могло означати тільки одне. «Блідавці вже на мурі городища. Бій у таборі». Повз Сема промчала до східного муру дюжина братів на конях, з запаленими смолоскипами в руках. «Лорд-командувач зустрів їх вогнем. Ми перемогли. Ми перемагаємо. Ми тримаємося. Ми пробиваємося з оточення й повертаємося на Стіну. Ми в пастці на Кулаці, в оточенні».

Один з вояків з Тінявої вежі, кульгаючи, випірнув з темряви і впав Семові просто під ноги. Доповз майже до багаття — і помер. «Кінець, — написав Сем,— битві кінець. Нам усім кінець».

Чому він не може забути битву на Кулаці? Він не хоче її пам'ятати. Не її. Сем постарався пригадати маму, сестричку Таллу, або ту дівчину з Крастерової фортеці — Жиллі... Хтось трусив його за плече.

— Вставай,— сказав голос.— Семе, не можна тут засинати. Підводься і йди.

«Я не спав, я пригадував».

— Забирайся,— буркнув він, і слова його замерзали в зимному повітрі.— Зі мною все гаразд. Хоч відпочити.

— Вставай,— пролунав Гренів голос, суворий і сиплий. Хлопець нависав над Семом у чорному вбранні, заліпленому снігом.— Не можна відпочивати, казав Старий Ведмідь. Бо помреш.

— Грене,— усміхнувся Сем.— Ні, правда, мені тут добре. Йди собі. Я трохи відпочину й наздожену тебе.

— Е ні.

Гренова густа каштанова борода вся закрижаніла навколо рота, і тепер він нагадував стариганя.

— Замерзнеш, або Чужі тебе схоплять. Семе, вставай!

Семові пригадалося, як того вечора, коли вони від'їздили, Пип на свій звичний манір з посмішкою дражнив Грена, мовляв, його тільки й треба брати в розвідку, бо він такий дурний, що нічого не боїться. Грен гаряче заперечував — поки не збагнув, що він доводить. Він був кремезний, міцний, здебелою шиєю (сер Алісер Торн прозвав його Туром, як-от Сема прозвав сером Поросятком, а Джона — лордом Сноу), але з Семом Грен завжди поводився лагідно. Але все це тільки завдяки Джону. «Якби не Джон, ніхто б мене не любив». А тепер Джона немає — загубився десь на Скімливому перевалі разом з Кворином Півруким, швидше за все, загинув. Семові хотілося поплакати за ним, але сльози замерзнуть, а він і так заледве очі розплющує.

Поряд з Греном з'явився рослявий брат зі смолоскипом, і на одну чудову мить Сем відчув на обличчі тепло.

— Облиш його,— сказав чолов'яга до Грена.— Коли йти не може, це вже все. Бережи сили для себе, Грене.

— Він встане,— озвався Грен.— Йому тільки допомогти треба.

Чоловік рушив далі, забираючи з собою благословенне тепло.

Грен спробував поставити друга на ноги.

— Боляче,— пожалівся Сем.— Припини. Грене, рука болить. Припини.

— Чорт, який ти важкий,— Грен підхопив Сема попід пахви і, кречнувши, рвонув його вгору. Та щойно він його відпустив, як товстун знову сів у сніг. Грен буцнув його ногою — добряче буцнув, аж тріснув налиплий на чоботі сніг і розлетівся навсібіч.— Вставай! — знову буцнув хлопець Сема.— Треба йти.

Сем упав на бік і скрутився калачиком, щоб захиститися він ударів. Крізь вовну, шкіру й кольчугу він заледве їх відчував, та все одно було боляче. «А я думав, Грен мені друг. Не можна бити друзів ногами. Чого вони мене ніяк не облищать? Мені просто треба відпочити, і все, відпочити і трішки поспати, а може, трішки померти».

— Якщо візьмеш смолоскип, можу взяти товстуна.

Зненацька Сем злетів з приємного м'якого снігу в холодне повітря; він ширяв. Одна рука тримала його під коліна, а друга — під спину. Сем підвів голову і закліпав. Зовсім близько було обличчя — широке грубе обличчя з пласким носом, маленькими темними очима й жорсткою каштановою бородою. Сем уже бачив це обличчя, але пригадав не одразу. Пол. Малий Пол. Від жару смолоскипа в Сема з очей потекла розмерзла крига.

— А ви зможете його нести? — запитав Грен.

— Одного разу я теля тягнув — важче за нього. Відніс його до матері, щоб воно молока попило.

З кожним кроком, який робив малий Пол, Семова голова сіпалася вгору-вниз.

— Припиніть,— пробурмотав він,— поставте мене, я не дитина. Я — вояк Нічної варті,— сказав він і схлипнув.— Просто дайте мені померти.

— Помовч, Семе,— сказав Грен.— Сили бережи. Подумай про сестер і про брата. Про мейстра Еймона. Про свої улюблені страви. Якщо хочеш, співай.

— Уголос?

— Подумки.

Сем знав сотні пісень, але не зміг згадати жодної. Всі слова вилетіли з голови. Знову схлипнувши, він мовив:

— Не знаю я пісень, Грене. Знав, а тепер ні.

— Знаєш,— мовив Грен. Ось наприклад «Бурмило і дівиця мила» — всі її знають.

*Бурмило, був собі бурмило, бурмило!
Кошлатий чорний здоровило!*

— Ні, тільки не цю,— заблагав Сем. У бурмила, який видерся на Кулак, узагалі ніякого хутра не лишилося на гнилому тілі, не те що кошлатого. І тепер Семові геть не хотілося думати про ведмедів.— Не треба пісень, Грене. Будь ласка.

— Тоді подумай про круків.

— Це ж не мої були круки...— («То були круки лорда-командувача — круки Нічної варті».)— Вони належали Чорному замку й Тінявій вежі.

— Чет казав,— нахмурився Малий Пол,— що я можу забрати крука Старого Ведмедя — отого, що розмовляє. Я для нього харчів приберіг і все таке,— він похитав головою.— Тільки я забувся. Лишив усі харчі, де заховав.

Він важко рушив уперед, і з кожним кроком з рота його вихоплювалися білі хмарки пари; зненацька він мовив:

— А можна мені одного з твоїх круків? Усього одненького. Ларкові я не дам його з'їсти.

— Нема їх,— сказав Сем.— Мені шкода...— («Як мені шкода!») — Вони летять назад на Стіну.

Сем відпустив птахів, знову почувши бойові ріжки — сигнал Нічній варті сідати на коней. Дві короткі сурми й одна довга — це сигнал «верхи». Але ж для чого сідати верхи, як не для втечі з Кулака, а це означає, що битва програна. Страх так скував Сема, що він спромігся тільки на одне — відчинити клітки. І тільки спостерігаючи, як останній крук пірнає у сніговій, Сем збагнув, що забув відіслати понаписувані ним листи.

«Ні,— зойкнув він,— ох, ні, ні, ні!» Падав сніг і сурмили ріжки — «ау-ау-ау-у-у-у-у!», ячали вони, «на коней, на коней, на коней!». Сем угледів двох круків, які присіли на камінь, і кинувся до них, але птахи лїниво здійнялися у сніговій завїї і розлетілися врізнобіч. Сем погнався за одним, з носа великими білими хмарками вилїтала пара; спіткнувся — і збагнув, що опинився за десять футів од городища.

А потім... він пам'ятає мерців, які перелазили через мур, а з їхніх облич і ший стирчали стріли. Дехто був у кольчугах, а дехто — майже голий... переважно дикуни, та було серед них і кілька вицвілих чорних плащів. Семові пригадалося, як один з братів з Тінявої вежі проштрикнув списом м'який білий живіт блїдавця, аж гостряк вистромився зі спини, але істота йшла собі вперед, тільки сильніше

насаджуючися на ратище, а тоді, простягнувши чорні руки, скрутила брата голову — аж з рота кров хлянула. Оце тоді — майже певен був Сем — у Сема сам собою спорожнів сечовий міхур.

Він не пам'ятає, як побіг, але напевно-таки побіг, бо далі, перетнувши половину табору, опинився біля багаття — з сером Отиним Вайзерсом і кількома лучниками. Сер Отин стояв навколішках у снігу, витріщаючись на хаос, який чинився навколо,— аж поки якийсь кінь без вершника, проїжджаючи повз, не буцнув його копитом в обличчя. Лучники навіть уваги не звертали. Вони випускали запалені стріли в тіней у темряві. У Сема на очах одна стріла поцілила блідавця, його охопило полум'я, але за ним виднілася ще дюжина інших, а ще — велетенське біле створіння, мабуть, ведмідь, а в лучників зовсім скоро закінчилися стріли.

А тоді Сем опинився на коні. Не на своєму коні, і він не пригадував, як виліз на нього. Можливо, це був саме той кінь, що розчавив серу Отину обличчя. Ріжки досі сурмили, тож Сем підбив коня п'ятами в боки й розвернув на звук.

Посеред розгардіяшу, й різанини, й сніговію він угледів Стражденного Еда, який сидів на своєму гароні з простим чорним прапором у руках. «Семе,— сказав Ед, побачивши хлопця,— ти не збудиш мене? Мені сниться якийсь кошмар».

З кожною миттю дедалі більше братів заскакувало на коней. Їх скликали бойові ріжки. «Ау-ау-ау-у-у!»

«Вони вже перелізли західний мур, мілорде,— крикнув до Старого Ведмедя Торен Смолвуд, силкуючись стримати коня.— Я висилаю резерви...»

«Ні!!! — гаркнув Мормонт на всі легені, перекикуючи сурми.— Відкликай їх, нам треба пробиватися звідси». Він стояв на стременах, чорний плащ виляскував на вітру, а від лат відблискувало сяйво вогню. «Клин! — прогуркотів Мормонт.— Формуйте клин, ми їдемо. Вниз на південь, тоді на схід».

«Мілорде, на південному схилі від них аж мурашиться!»

«А решта надто круті,— озвався Мормонт.— Нам треба...»

Його гарон, заіржавши, став дибала, мало не скинувши вершника на землю: крізь сніг видибав ведмідь. Сем знову обмочив штани. «А здавалося, вже нема чим». Ведмідь був дохлий, білий і гнилий, з обдертим хутром і шкурою, з обпаленою до кісток правою передньою

лапою, але він ішов! Живі були тільки очі. Ясно-блакитні, як і розповідав Джон. Вони сяяли, мов крижані зірки. Торен Смолвуд кинувся вперед — його меч зблискував жовтогарячим і червоним від світла з багаття. Одним ударом Торен мало не відрубав ведмедеві голову. Але за мить ведмідь відірвав голову йому.

«За мною!» — гаркнув лорд-командувач, розвертаючись.

Поки досягли городища, мчали вже учвал. Раніше Сем страшно боявся кінних стрибків, та коли перед ним виріс невисокий мур, він зрозумів, що вибору не має. Підбуцнувши коня, він заплющив очі й заскиглив — і гарон переніс його, невідомо як, але переніс. А от вершник праворуч під іржання коня звалився купою криці й дубленої шкіри, на нього кинулися блідавці, а клин уже знову змикався. Вершники погнали схилом униз — крізь простягнуті чорні долоні, палючі блакитні очі та сніговій. Коні спотикались і котилися вниз, скидаючи вершників з сідел, у повітрі кружляли смолоскипи, топори й мечі рубали мертву плоть, Сем схлипував, відчайдушно чіпляючись за коня з такою силою, якої в собі й не підозрював.

Сем опинився всередині летючого клина, брати були праворуч і ліворуч, ззаду і спереду. Якийсь час за ними сніжним схилом біг собака, виринаючи тут і там поміж коней, але почав відставати. Блідавців, які стояли на дорозі, просто переїжджали, топчучи копитами. Навіть падаючи, вони чіплялися за мечі, стремена й кінські ноги. У Сема на очах один з блідавців правою рукою розпорів коню живота, лівою рукою в цей час чіпляючись за сідло.

Зненацька вершників зусібіч обступили дерева, Сем з плюскотом влетів у затягнутий кригою струмок, а звуки різанини стихали позаду. Задиханий від полегшення, Сем озирнувся... і тут якийсь чолов'яга в чорному вистрибнув з кущів і скинув його з сідла. Сем так і не роздивився, хто це був; за мить нападник уже скочив у сідло й учвал погнав геть. Сем побіг за конем, але нога зачепилася за корінь, він боляче грюпнувся долілиць — і довго лежав, схлипуючи, поки на нього не натрапив Стражденний Ед.

Це був останній зв'язний спогад про Кулак Перших Людей. Пізніше — години минули — він уже стояв, тремтячи, в гурті інших зацілілих, половина з яких була верхи, а половина — піша. На той час вони вже відійшли від Кулака на кілька миль, хоча Сем і не пригадував, як це було. Дайвен вів п'ять в'ючаків, навантажених

харчами, оливою і смолоскипами, але сюди дійшли тільки троє. Старий Ведмідь звелів перерозподілити вантаж, щоб втрата одного коня з провізією не вдарила по загону надто боляче. У здорових він позабирав гаронів і віддав пораненим, організував піших, облаштував смолоскиповий захист з флангів і з тилу. «Мені просто треба йти»,— сказав собі Сем, роблячи перший крок додому. Але вже за годину втопився й пас задніх...

І зараз вони теж пасли задніх. Семові пригадалося, як Пип казав, що Малий Пол — найдужчий чоловік у Варті. «Мабуть, так і є, коли вже тягне мене». Але сніг тут глибшав, більшало підступних нерівностей на землі, й Полові кроки зменшувалися. Маленький гурт обігнало ще кілька коней з пораненими вершниками, які проводжали Сема порожніми, байдужими очима. Пройшов вояк зі смолоскипом.

— Відстаєте,— сказав він.

— Ніхто на вас не чекатиме, Поле,— погодився з ним інший.— Лишай порося мерцям.

— Він мені пообіцяв птаха,— сказав Малий Пол, хоча насправді Сем йому нічого не обіцяв. «Вони не мої, щоб їх роздавати».— Я хочу такого, щоб розмовляв і їв мені з долоні кукурудзу.

— От дурень,— сказав чоловік зі смолоскипом. І вони пішли собі. Минуло чимало часу, коли раптом Грен різко зупинився.

— Ми самі,— сказав він хрипким голосом.— Не бачу інших смолоскипів. То це був ар'єргард?

Малий Пол не мав що відповісти. Здоров'як тільки крякнув і опустився навколішки. Коли він лагідно вкладав Сема на сніг, руки в нього тремтіли.

— Не можу тебе більше нести. Ніс би, але не можу.

Він весь трусився.

Між дерев зітхав вітер, сиплючи в обличчя дрібненьким сніжком. Холод кусав так, що Сем почувався як голий. Він шукав очима інші смолоскипи, але ті зникли, всі до одного. Лишився тільки той, якого ніс Грен,— полум'я тріпотіло, як жовтуватий шовк. Крізь нього просвічувала чорнота. «Скоро смолоскип догорить,— подумав Сем,— а ми тут геть самі, без харчів, друзів і вогню».

Але це було не так. Вони тут були зовсім не самі.

З м'яким і вологим «шух» з нижніх гілок велетенського зеленого чатового дерева злетів налиплий сніг. Грен рвучко розвернувся,

виставивши перед собою смолоскип.

— Хто йде?

З темряви випірнула коняча голова. На мить Сем навіть відчув полегшення — поки не угледів самого коня. Паморозь вкривала його, мов крижане мило, а з розпоротого живота тягнулися замерзлі чорні кишки. На спині в коня сидів вершник блідий як лід. У Сема з горла вихопився грудний схлип. Хлопець так злякався, що, мабуть, утретє б обмочив штани, але його скував такий жорстокий холод, що здавалося, навіть сечовий міхур закрижанів. Чужий граційно ковзнув із сідла і став у снігу. Був він стрункий як меч і молочно-білий. При кожному русі обладунки його брижились і мінилися, а ноги навіть не провалились у свіжий сніг.

Малий Пол витягнув топір на довгому держаку, який висів у нього за спиною.

— Навіщо ти коня замучив? Це був кінь Моні.

Сем потягнувся до руків'я свого меча, але піхви були порожні. З запізненням хлопець пригадав, що згубив меча на Кулаці.

— Забирайся! — зробив Грен крок, виставляючи перед собою смолоскип.— Геть, а то згориш! — він тицьнув у Чужого полум'ям.

Меч Чужого зблиснув слабеньким блакитним сяєвом. Мов блискавка, метнувся до Грена, рубаючи. Коли блакитне як лід лезо черкнуло полум'я, Семові вуха кольнув тонкий як голка скрегіт. Головка смолоскипа відвалилась і зникла під кучугурою, і полум'я миттю згасло. А в руках у Грена лишився хіба короткий дерев'яний патичок. Вилаявшись, Грен жбурнув його в Чужого, а Малий Пол кинувся вперед зі своїм топором.

Сема опанував такий страх, якого він у житті не відчував, а Семвел Тарлі зазнав чимало страху.

— Мати, змилуйся...— схлипнув він, від переляку забувши всіх давніх богів.— Отче, захисти, ох-ох...

Пальці намацали кинджал, і Сем міцно його стиснув.

Блідавці були повільні й незграбні, а от Чужий — легкий, як сніг на вітру. Він вислизнув від Полового топора, тільки обладунки змінилися, і його кристалевий меч крутнувся, вертнувся і ковзнув між залізних кілець Полової кольчуги, прошиваючи дублену шкіру, вовну, м'ясо й кості. З сичанням меч вистромився зі спини, і Пол, випускаючи топір, зітхнув: «Ох!» Нахромлений на меч, який димівся

від гарячої крові, здоров'як потягнувся руками до свого вбивці, але не схопив його — впав. Своєю вагою він висмикнув дивний блідий меч з долонь Чужого.

«Зараз! Припини плакати і бийся, скиглю. Бийся, боягузе». У вухах звучали голоси батька, Алісера Торна, брата Дикона й хлопця на ім'я Раст. «Боягуз, боягуз, боягуз!» Сем істерично захихотів, подумавши, чи не зроблять і з нього самого блідавця — велетенського товстого блідавця, який тільки спотикатиметься своїми мертвими ногами. «Давай, Семе». Це вже Джонів голос? Джон мертвий! «Ти можеш, ти зможеш, давай». І Сем покульгав уперед — не кинувся, а радше впав, заплющивши очі й обіруч сліпо штрикаючи кинджалом перед собою. Долинув тріск — з таким звуком під ногами хрускає сніг, а тоді такий різкий і разливий вереск, що Сем, затуливши долонями і так сховані під шапкою вуха, позадкував і важко осів на дупу.

Коли він розплющив очі, обладунки збігали струмочками по ногах Чужого, а блакитна кров із сичанням парувала навколо чорного кинджала з драконового скла, який стирчав у нього в шиї. Чужий потягнувся білими як кістка руками, щоб витягнути клинок, але там, де пальці торкалися обсидіану, вони починали димітися.

З розширеними очима Сем перекотився набік, а Чужий малів і танув, перетворюючись на калюжу. Двадцять ударів серця — і він зник, розчинився в дрібному білому тумані. Лишилися тільки кості — білі та блискучі, але й вони танули. Нарешті зостався лише кинджал з драконового скла, весь у димці, мов живий і запітнілий. Грен нахилився підняти його, але миттю впустив на землю.

— Мати, який він холоднючий!

— Обсидіан,— Сем важко звівся навколішки.— Драконове скло, як його ще кличуть. Драконове скло,— він хихикнув, схлипнув і, склавшись навпіл, виблював на сніг усю свою мужність.

Грен поставив Сема на ноги, перевірів пульс у Пола та склепив йому повіки, тоді знову схопив кинджал. Цього разу він уже зміг втримати його в руці.

— Візьми його собі,— сказав Сем.— Ти не такий боягуз, як я.

— Такий боягуз, що аж Чужого вбив? — мовив Грен і вказав клинком.— Дивися сюди, між дерева. Рожеве світло. Світанок, Семе. Там, певно, схід. Якщо підемо в тому напрямку, маємо наздогнати Мормонта.

— Як скажеш,— Сем, струшуючи сніг, стукнув об дерево лівою ногою. Тоді правою.— Постараюся йти,— скривившись, він зробив перший крок.— Дуже постараюся,— сказав він, роблячи наступний.

Тиріон

Ланцюжок зі з'єднаних долонь золотисто поблискував на бордовому оксамиті сорочки лорда Тайвіна. Коли правиця увійшов, його оточили лорди Тайрел, Редвін і Рован. Він по черзі привітався з кожним, перекинувся тихим словом з Вейрисом, поцілував перстень верховного септона й щічку Серсі, потиснув руку великому мейстру Пайселу та всівся на королівське місце на чолі довгого столу, між дочкою і братом.

Тиріон зайняв колишнє Пайселове місце в кінці столу, всівшись повище на подушки, щоб добре бачити весь стіл. Виселений Пайсел пересів до Серсі, якнайдалі від карлика,— якби міг, місце короля зайняв би, тільки б ще далі опинитися. Від великого мейстра лишився скелет, який волочив ноги, важко спираючись на покручений ціпок і трусячись на ходу; замість колись розкішної білої бороди на довгій курчачій шиї в нього стирчало кілька білих волосин. Але Тиріон поглядав на нього без докорів сумління.

Решта присутніх мусили битися за місця: лорд Мейс Тайрел, дебелий дужий чолов'яга з кучерявою каштановою чуприною і бородою лопатою, уже добряче притрушеною снігом; Пакстер Редвін Арборський, худий і згорблений, чия голомоза голова облямована була жмутками вогненно-рудого волосся; Матис Рован, лорд Златолісу, чисто виголений, кремезний і пітний; верховний септон, хворобливий чоловік з пучками білого волосся на підборідді. «Скільки незнайомих облич,— подумав Тиріон,— скільки нових гравців! Поки я гнів у ліжку, правила гри змінилися, та ніхто їх мені не каже».

О, лорди поводитися ввічливо, от тільки він бачив, як ніяково їм дивитися на нього.

— Отой ваш ланцюг — хитромудра вигадка,— веселим тоном промовив до Тиріона Мейс Тайрел, а лорд Редвін, кивнувши, бадьоро додав:

— Так і є, так і є, мілорд Небосадський від нас усіх це мовить.

«Скажіть це городянам,— гірко подумав Тиріон.— Скажіть це клятим співцям з їхніми піснями про привид Ренлі».

Найтепліше зустрів його дядько Кеван — навіть поцілував у щоку та зронив:

— Лансель розповів мені, як ти хоробро повівся, Тиріоне. Він про тебе дуже високої думки, він так і каже.

«Ще б пак, бо я теж можу дещо про нього сказати». Тиріон змусив себе усміхнутися й мовив:

— Мій доблесний кузен надто добрий до мене. Сподіваюся, рана в нього гоїться?

Сер Кеван нахмурився.

— То йому наче краще, а то... і це мене турбує. Твоя сестра часто його провідує — підняти йому дух і помолитися за нього.

«Вона молиться за життя його чи за смерть?» Серсі безсоромно використовувала двоюрідного брата — і в ліжку, і поза ним; без сумніву, вона сподівалася, що цю маленьку таємницю Лансель забере з собою в могилу, оскільки приїхав батько, а потреби в Ланселі більше немає. Та чи зайде вона так далеко, щоб убити його? Поглянувши на неї сьогодні, важко було запідозрити, що Серсі здатна на таку безжалісність. Сама чарівливість, вона фліртувала з лордом Тайрелом, обговорюючи весільний бенкет Джофрі, не скупилася на компліменти лорду Редвіну щодо мужності його близнюків, намагалася пом'якшити сердитого лорда Рована жартами й усмішками, благочестиво зітхала до верховного септона.

— Почнемо з організації весілля? — запитала вона, коли лорд Тайвін зайняв своє місце.

— Ні,— сказав батько.— З війни. Вейресе!

Євнух посміхнувся шовковою посмішкою.

— У мене для всіх вас страшенно приємні новини, мілорди. Вчора на світанку наш хоробрий лорд Рендил заскочив Робета Гловера під Сутінь-долом і притиснув його до моря. Втрати чималі з обох боків, але врешті-решт наші підданці перемогли. Повідомляють, що загинув сер Гелман Толгарт, а з ним ще тисяча вояків. Робет Гловер у

кривавому безладі повів зацілілих назад у Гаренхол, гадки не маючи, що дорогу йому вже заступив сер Грегор зі своїми прибічниками.

— Хвала богам! — вигукнув Пакстер Редвин.— Велика перемога короля Джофрі!

«І до чого тут Джофрі?» — подумав Тиріон.

— І страшна поразка для Півночі, певна річ,— зауважив Мізинчик,— але Роба Старка там не було. Юного Вовка й далі ніхто не переміг на полі бою.

— Що нам відомо про плани й пересування Старка? — запитав Матис Рован, як завжди, коротко й по суті.

— Він зі своїми розбійниками втік назад у Річкорин, покинувши замки, які взяв на Заході,— повідомив лорд Тайвін.— Наш кузен сер Давен у Ланіспорті зараз перешиковує залишки війська свого покійного батька. Коли буде готовий, приєднається до сера Форлі Престера на Золотому Зубі. Щойно малий Старк рушить на північ, сер Форлі з сером Давеном нападуть на Річкорин.

— А ви певні, що лорд Старк збирається на північ? — запитав лорд Рован.— Коли залізні у Кейлінському Рову?

Відповів Мейс Тайрел:

— Що може бути безглуздіше за короля без королівства? Ні, це очевидно, хлопцю доведеться покинути приріччя, знову з'єднати сили з Рузом Болтоном і кинути всю потугу на Кейлінський Рів. Я б учинив саме так.

Тиріону довелося прикусити язика. Роб Старк за рік виграв більше битв, ніж лорд Небосаду — за двадцять. Тайрелова репутація ґрунтувалася на перемозі над Робертом Баратеоном, яка нічого не вирішувала, у битві при Ашфордї, хоча фактично ту битву виграв авангард лорда Тарлі, коли основні сили ще й не підоспіли. Облога Штормокраю, якою керував власне Мейс Тайрел, тягнулася цілий рік і так нічим і не закінчилася, а після битви на Тризубі лорд Небосаду смиренно опустил прапори перед Едардом Старком.

— Треба мені написати Робу Старку суворого листа,— сказав Мізинчик.— Я так розумію, його підданий Болтон нині тримає цапів у моїй великій залі, а це вже занадто!

— Щодо Старка...— прочистив горло сер Кеван Ланістер.— Балон Грейджой, самозваний король Островів і Півночі, написав до нас, пропонуючи умови союзу.

— Він мав би проситися присягнути нам на вірність,— кинула Серсі.— З якого такого права він королем назвався?

— З права завоювання,— відповів лорд Тайвін.— Король Балон душить Перешийок. Спадкоємці Роба Старка мертві, Вічнозим упав, а залізні тримають Кейлінський Рів, Пуццанський Насип і майже все Скелясте узбережжя. Довгі лодії короля Балона головують у призахідному морі, загрожуючи Ланіспорту, Білому острову й навіть Небосаду, якщо ми раптом його спровокуємо.

— А якщо ми погодимося на союз? — поцікавився лорд Матис Рован.— Які умови він пропонує?

— Ми маємо визнати його королем і віддати йому всі землі на північ від Перешийку.

Лорд Редвін розреготався.

— Що такого там є на північ від Перешийку, щоб зацікавити людину при здоровому глузді? Якщо Грейджой хоче обміняти кораблі й карабелі на сніг і скелі, я б погодився, та ще й тішився з цього.

— Щира правда,— притакнув Мейс Тайрел.— Я б теж погодився. Нехай король Балон покінчить з північанами, а ми покінчимо зі Станісом.

Обличчя лорда Тайвіна не зраджувало ніяких почуттів.

— А ще лишається Лайса Арин. Удова Джона Арина, дочка Гостера Таллі, сестра Кетлін Старк... чий чоловік перед смертю змовлявся зі Станісом Баратеоном.

— О,— радісно бовкнув Мейс Тайрел,— жінки не терплять війни. Я так думаю, забудьте про неї, навряд чи вона може нам нашкодити.

— Згоден,— сказав Редвін.— Ота Леді Лайса ні в боях участі не брала, ні зради не вчиняла.

Тиріон ворухнувся.

— Тільки мене кинула у в'язницю й мало не скарала на горло,— зауважив він злопам'ятно.— І вона не приїхала на Королівський Причал присягнути на вірність Джофу, як їй було наказано. Мілорди, дайте мені людей, і я з цією Лайсою Арин питання вирішу.

Більшого задоволення він і помислити не міг — хіба що задушити Серсі. Йому й досі іноді снилася небесна камера, і він прокидався, облитий холодним потом.

Усмішка Мейса Тайрела здавалася товариською, але за нею Тиріон відчув презирство.

— Бої лишіть бійцям,— сказав лорд Небосаду.— Кращі за вас воїни цілі армії втратили в Місячних горах або розбили об Криваву браму. Ми знаємо, на що ви здатні, мілорде, тож не варто випробовувати долю.

Тиріон, наїжачившись, відштовхнувся від подушок, але не встиг кинути щось ущипливе, як заговорив батько.

— Для Тиріона в мене є інше завдання. Думаю, ключ до Соколиного Гнізда у лорда Пітира.

— О так,— сказав Мізинчик, і в його сіро-зелених очах майнуло лукавство,— отут між ногами... Мілорди, з вашого дозволу я міг би з'їздити у Гніздо — звабити і здолати леді Лайсу Арин. Стану їй за чоловіка — віддам вам Видол Аринів, не проливши ні краплі крові.

На виду в лорда Рована читався сумнів.

— А леді Лайса вас захоче?

— Вже кілька разів хотіла, лорде Матисе, і потім не жалілася.

— Перелюб,— сказала Серсі,— це ще не шлюб. Навіть така корова, як Лайса Арин, здатна відчувати відмінність.

— Певна річ. Річкоринській дочці не годилося одружуватися з людиною, настільки нижчою за неї,— розвів руками Мізинчик.— Але тепер... шлюб леді Соколиного Гнізда з лордом Гаренхолу вже не такий немислимий, хіба ні?

Тиріон помітив, якими поглядами обмінялися Пакстер Редвин і Мейс Тайрел.

— Може, це і спрацює,— сказав лорд Рован,— якщо ви певні, що ця жінка буде віддана його королівській світлості.

— Мілорди,— оголосив верховний септон,— насувається осінь, і всі добрі люди втомилися від війни. Якщо лорду Бейлішу вдасться повернути королівський мир у Видол, не проливаючи більше крові, боги безперечно благословлять його.

— Та чи вдасться? — зронив лорд Редвин.— Лордом Соколиного Гнізда став син Джона Арина. Отой лорд Роберт.

— Маленький хлопчик,— сказав Мізинчик.— Я подбаю, щоб з нього виріс найвірніший підданий для Джофрі й найкращий друг для нас.

Тиріон роздивлявся стрункого чоловіка з гострою борідкою і зневажливими сіро-зеленими очима. «Лорд Гаренхолу — порожній титул? До біса, батьку. Навіть якщо Мізинчик у той замок ніколи й не

потрапить, сам титул дає йому надію на цей шлюб, і він про це знав від самого початку».

— Ворогів нам не бракує,— мовив сер Кеван Ланістер.— Якщо Гніздо утримається від війни, це й на краще. Я не проти подивитися, чого вдасться досягнути лорду Пітиру.

На раді сер Кеван завжди озвучував братові ідеї — Тиріон знав це з досвіду: ніколи він не висловлював думки, якої спершу не висловив лорд Тайвін. Отож усе було сплановано заздалегідь, зробив висновок Тиріон, а все це обговорення — не більш як вистава.

Вівці згідливо мекали, гадки не маючи, як ловко їх обстригли, тож заперечити вирішив Тиріон.

— А як корона без лорда Пітира сплачуватиме борги? Він у нас не скарбник, а чарівник, і замінити його нема ким.

— Маленький друже, ви занадто добрі до мене,— посміхнувся Мізинчик.— Я просто рахую мідяки, як любив повторювати король Роберт. Будь-який кмітливий купець теж так зможе... а Ланістер, благословенний золотим цілунком Кичери Кастерлі, без сумніву, впрається набагато краще за мене.

— Ланістер? — у Тиріона виникло неприємне передчуття.

Батькові очі з золотими цяточками зустрілися з синовими різнокольоровими очима.

— Гадаю, ти для цього завдання годишся якнайкраще.

— І справді! — гаряче вигукнув сер Кеван.— Не маю сумнівів, що з тебе вийде чудовий скарбничий, Тиріоне.

Лорд Тайвін знов обернувся до Мізинчика.

— Якщо Лайса Арин візьме з вами шлюб і відновить королівський мир, ми повернемо лорду Роберту титул хранителя Сходу. Коли ви зможете виїхати?

— Завтра, якщо вітер буде попутний. Далі за ланцюгом саме вантажиться з човна браавоська галера. «Цар моряників». Попрошу в капітана каюту.

— Прогавите королівське весілля,— сказав Мейс Тайрел.

Пітир Бейліш знизав плечима.

— Припливи й панни чекати не звикли, мілорде. Коли почнуться осінні шторми, подорож стане набагато небезпечнішою. А з потопельника навряд чи вийде гарний наречений.

— Щира правда,— хихикнув лорд Тайрел.— Тож не затримуйтеся.

— Най боги пошлють вам попутного вітру,— поблагословив верховний септон.— Весь Королівський Причал молитиметься за ваш успіх.

Лорд Редвин пощипав себе за ніс.

— А можна повернутися до питання союзу з Грейджоєм? На мою думку, в такій ідеї є багато «за». Грейджоєві лодії підсилили б мій власний флот і забезпечили нам достатньо сили на морі, щоб напасти на Драконстон і покласти край претензіям Станіса Баратеона на престол.

— Лодії короля Балона зайняті зараз іншим,— увічливо мовив лорд Тайвін,— як і ми. За альянс Грейджой просить половину королівства, але чим він цю половину заслужить? Воюватиме зі Старками? Він і так з ними воює. Навіщо платити за те, що він і безплатно забезпечує? Як на мене, то найкраще взагалі з лордом Пайку поки що нічого не робити. Мине час — і може з'явиться кращий варіант, за якого королю не доведеться відмовлятися від половини королівства.

Тиріон уважно роздивлявся батька. «Щось він недоговорює». Йому пригадалися оті важливі листи, які лорд Тайвін писав того вечора, коли Тиріон зважився вимагати в нього Кичеру Кастерлі. Що він тоді сказав? «У деяких битвах перемагають штихами і шаблями, а в деяких — перами та круками». Цікаво, думав Тиріон, що це за «кращий варіант» і яку ціну доведеться заплатити за нього.

— Мабуть, час переходити до весілля,— сказав сер Кеван.

Верховний септон розповів про приготування, які вже почались у Великому септі Бейлора, а Серсі поділилася детальним планом банкету. У тронній залі нагодують тисячу гостей, а у дворах — ще більше. У зовнішньому й середньому дворах напнуть шовкові шатра й поставлять у них столи з наїдками й діжки елю для всіх, хто не поміститься в залі.

— Ваша світлосте,— промовив великий мейстер Пайсел,— щодо кількості гостей... прилетів крук з Сонцеспису. Просто зараз на Королівський Причал скачуть три сотні дорнян; прибути сподіваються ще до весілля.

— Як це вони скачуть? — буркнув Мейс Тайрел.— Вони в мене дозволу перетинати мої землі не питали.

Тиріон помітив, як у Тайрела побуряковіла шия. Між дорнянами й небосадівцями ніколи особливої любові не було: століття за століттям, навіть за мирних часів, вони вели незчисленні битви за кордон, робили туди й сюди наскоки в горах і у прикордонні. Ворожнеча трохи вщухла, коли Дорн став частиною Сімох Королівств... поки дорнський князь на прізвисько Червоний Гад на турнірі не зробив каліку з юного спадкоємця Небосаду. «Дражливе питання»,— подумав карлик, чекаючи, як же батько з цим упорається.

— Князь Доран їде на запрошення мого сина,— спокійно озвався лорд Тайвін,— але не на свято, а щоб посісти своє місце в раді й домогтися у справі про вбивство його сестри та її дітей справедливості, якої так і не домогся від Роберта.

Тиріон спостерігав за обличчями лордів Тайрела, Редвина й Рована, міркуючи, чи стане бодай в одного з них сміливості запитати: «Але ж, лорде Тайвіне, хіба не ви піднесли Роберту їхні тіла, загорнені в ланістерівські плащі?» Ніхто з них, звісно, цього не сказав, проте це ясно читалося на їхніх обличчях. «Редвину це до спини,— подумав Тиріон,— а от у Рована такий вигляд, наче він вдавився».

— Коли король одружиться з вашою Марджері, а Мірселла — з княжичем Тристаном, ми всі станемо одним великим домом,— нагадав сер Кеван Мейсу Тайрелу.

— Минула ворожнеча має лишитися в минулому, ви не згодні, мілорди?

— Це ж *весілля моєї доньки*...

— ...і мого онука,— твердо сказав лорд Тайвін.— На ньому немає місця для старих сварок, правда ж?

— Я не сварився з Дораном Мартелом,— запевнив лорд Тайрел, хоч і не без обурення в голосі.— Якщо хоче мирно перетнути Розлоги, досить просто запитати мого дозволу.

«Оце вже навряд чи,— подумав Тиріон.— Він виїде нагору кістяною дорогою, біля Літнього Палацу поверне на схід і приїде королівським гостинцем».

— Триста дорнян не вплинуть на наші плани,— сказала Серсі.— Солдат ми нагодуємо у дворі, для лордйчуків і високородних лицарів

у тронну залу втиснемо кілька додаткових лавок, а князю Дорану знайдемо почесне місце на помості.

«Тільки не біля мене»,— ясно прочитав Тиріон в очах Мейса Тайрела, та лорд Небосаду, нічого не відповівши, лише коротко кивнув.

— Мабуть, можна вже перейти до приємнішої справи,— мовив лорд Тайвін.— Час ділити плоди перемоги.

— Що може бути солодше? — зронив Мізинчик, який свій плід — Гаренхол — уже проковтнув.

У кожного лорда були свої вимоги: оцей замок й оте село, чи смуга землі, чи річечка, чи ліс, чи годованець маломожного лорда, в якого війна забрала батька. На щастя, плодів було чимало, тож сиріт і замків вистачило на всіх. Списки були у Вейрису. Сорок сім маломожних лордйчуків і шістсот дев'ятнадцять лицарів поклали життя під вогненным серцем Станіса і його Царя світла, а з ними ще кілька тисяч простих солдатів. Усі вони зрадники, тож їхніх нащадків позбавили спадкоємства, а землі й замки передали тим, хто довів свою відданість.

Найбагатший врожай зібрав Небосад. Роздивляючись кругле черево Мейса Тайрела, Тиріон подумав: «А непоганий у нього апетит!» Тайрел вимагав землі й замки лорда Алестера Флорента — власного свого прапороносця, який зробив величезну помилку, спершу підтримавши Ренлі, а тоді — Станіса. Лорд Тайвін радо погодився. Ясноводу Фортецю з усіма землями та прибутками передали середньому сину лорда Тайрела — серу Гарлану, одним махом перетворивши його на великого лорда. Старший його брат, звісна річ, мав успадкувати Небосад.

Менші земельні наділки даровані були лорду Ровану та приощаджені для лорда Тарлі, леді Окгарт, лорда Гайтавера й інших достойників, сьогодні не присутніх. Лорд Редвин попросив лише тридцятирічне звільнення від певних податків, які Мізинчик зі своїми агентами стягав з найкращих арборських вин. Отримавши бажане, він оголосив, що цілком задоволений, і запропонував послати по діжечку арборського золотого, щоб підняти тост за доброго Джофрі та його мудрого й великодушного правицю. Тут Серсі урвався терпець.

— Джофрі мечі потрібні, а не тости,— рикнула вона.— Королівство й досі зачумлене претендентами на титул узурпатора і

самозваними королями.

— Не думаю, що надовго,— влесливо мовив Вейрис.

— Ще дрібка питань лишилася, мілорди,— сер Кеван звирився з паперами.— Сер Адам знайшов декілька кристалів з вінця верховного септона. Тепер уже зрозуміло, що злодії повиймали кристали, а золото розплавляли.

— Отець небесний знає про їхній гріх, і їм не уникнути суду,— благочестиво мовив верховний септон.

— Навіть не сумніваюся,— сказав на це лорд Тайвін.— Та все одно на весіллі Джофрі ви маєте бути у вінці. Серсі, збери своїх золотарів — треба замовити заміну,— мовив він і, не чекаючи на відповідь, миттю обернувся до Вейрису.— Є донесення?

Євнух витягнув з рукава пергамент.

— Неподалік Пальців бачили кракена,— повідомив він і хихикнув.— Не Грейджоя, не думайте, справжнього кракена. Напав на ібенця-китобоя й затягнув під воду. На Східцях сутички, а ще, схоже, готується війна між Тайрошем і Лісом. Кожне з міст сподівається собі в союзники Мир. Моряки з Нефритового моря переказують, що у Карті вилупився триголовий дракон, що він — міське диво...

— Ні дракони, ні кракени мене не цікавлять, хай скільки мають голів,— урвав його лорд Тайвін.— Ваші нашіптувачі випадково не знайшли слідів сина мого брата?

— На жаль, наш любий Тайрек просто зник, бідолашний сміливець,— у Вейрису в голосі забриніли сльози.

— Тайвіне,— мовив сер Кеван, поки лорд Тайвін не встиг висловити свого очевидного незадоволення,— деякі з золотих плащів, що дезертирували в бою, повернулися назад у касарні, сподіваючись знову стати на службу. Сер Адам не знає, що з ними робити.

— Своїм боягузством вони поставили життя Джофа під загрозу,— миттю втрутилася Серсі.— Їх треба стратити.

— Вони, без сумніву, заслуговують на смерть, ваша світлосте,— зітхнув Вейрис,— ніхто цього не заперечує. Але, мабуть, усе-таки мудріше буде відіслати їх у Нічну варту. Останнім часом зі Стіни приходять тривожні звістки. Дикуни заворушилися...

— Дикуни, кракени і дракони,— хихикнув Мейс Тайрел.— Більше ніхто не ворушиться?

Лорд Тайвін проігнорував його.

— Дезертири мають стати для всіх уроком. Розбийте їм молотками коліна. Більше вони не бігатимуть. Та й інші, побачивши, як вони старцюють на вулицях, не схочуть пуститися навтіки,— він обвів поглядом стіл, чи хто з лордів, бува, не перечитиме.

Тиріон пригадав власну подорож на Стіну, пригадав тих крабів, яких їв за одним столом з лордом Мормонтом і командирами. Пригадав і страхи Старого Ведмедя.

— Можливо, кільком і справді слід показово зламати коліна. Наприклад, тим, хто зарубав сера Джейсліна. Решту відправити до Марша. Варті катастрофічно бракує людей. Якщо Стіна впаде...

— ...дикуни затоплять Північ,— закінчив за нього батько,— і Старкам з Грейджоями доведеться переключитися на іншого ворога. Схоже, вони більше не хочуть коритися Залізному трону, то за яким правом шукають у Залізного трону допомоги? І король Роб, і король Балон висунули претензії на Північ. То нехай захистять її, якщо зможуть. А якщо ні, може, нам більше користі буде від союзу з тим Мансом Рейдером,— відтяв лорд Тайвін і подивився на брата.— Ще щось?

Сер Кеван похитав головою.

— Ми закінчили. Мілорди, його світлість король Джофрі, понад усякий сумнів, хоче подякувати вам за мудрість і добрі поради.

— Хочу перемовитися сам-на-сам з дітьми,— сказав лорд Тайвін, коли присутні почали підводитися.— І з тобою, Кеване.

Радники слухняно попрощалися; при цьому Вейрис пішов перший, а Редвін — останній. Коли в покоях залишилося тільки четверо Ланістерів, сер Кеван зачинив двері.

— Скарбничий,— зронив Тиріон тонким напруженим голосом.— Кому це спало на думку, га?

— Лорду Пітиру,— відповів батько,— але нам вигідно віддати скарбницю в руки Ланістера. Ти просив відповідальної роботи. Чи боїшся не впоратися з завданням?

— Ні,— мовив Тиріон,— побоююся пастки. Мізинчик — хитрий і честолюбний. Я йому не довіряю. І вам не раджу.

— Він перетягнув на наш бік Небосад...— почала була Серсі.

— ...і продав тобі Неда Старка, я знаю. І нас продасть так само швидко. Не в тих руках гроші такі самі небезпечні, як і меч.

Дядько Кеван кинув на нього дивний погляд.

— Не для нас, певна річ. Золото Кичери Кастерлі...

— ...добувається із землі,— сказав Тиріон.— А Мізинчик своє добуває з повітря, просто клацнувши пальцями.

— І вміння це багато корисніше, ніж усі твої разом узяті, любий брате,— промуркотіла Серсі солодким від злості голосом.

— Мізинчик — брехун...

— Обзивав ворон крука чорним.

Лорд Тайвін лягнув долонею по столу.

— Досить! Я тут не терпітиму цієї недоречної лайки. Ви обоє Ланістери й поводитиметеся відповідно.

Сер Кеван відкашлявся.

— Ліпше вже хай у Гнізді править Пітир Бейліш, ніж хтось інший із залицяльників леді Лайси. Йон Ройс, Лін Корбрей, Гортон Редфорт... ці люди небезпечні, кожен по-своєму. Й гонорові. Мізинчик, звісно, розумний, але не може похвалитися ні високим походженням, ні військовою вправністю. Лорди Роздолу такого, як він, ніколи не визнають за свого сюзерена,— сказав він і перевів погляд на брата. Лорд Тайвін кивнув, і Кеван повів далі.— І є ще одне... лорд Пітир раз у раз засвідчує свою відданість. Буквально вчора він повідомив про те, що Тайрели підмовляють Сансу поїхати в гості в Небосад, а там хочуть одружити її зі старшим сином лорда Мейса — Вілласом.

— Це вам повідомив Мізинчик? — Тиріон схилився на стіл.— Не наш старший нашіптувач? Як цікаво!

Серсі недовірливо втупилась у дядька.

— Санса — моя заручниця. Без мого дозволу вона нікуди не поїде.

— Якщо лорд Тайрел попросить, ти цей дозвіл змушена будеш дати,— зауважив батько.— Відмовити йому — все одно що висловити йому недовіру. Він це сприйме як образу.

— То й нехай. Мені що до того?

«От дурепа!» — подумав Тиріон.

— Люба сестро,— пояснив він терпляче,— образа Тайрелу — це образа Редвину, Тарлі, Ровану і Гайтаверу, яка може наштовхнути їх на роздуми, чи не зможе Роб Старк краще вдовольнити їхні запити.

— В одне ліжко ружу й деривовка я вкласти не дозволю,— заявив лорд Тайвін.— Слід його випередити.

— Що ти пропонуєш? — поцікавилася Серсі.

— Шлюб. Передусім твій.

Прозвучало це як грім серед ясного неба, тож Серсі якусь мить просто витріщалася на батька. А потім її щоки спалахнули, наче їй дали ляпаса.

— Ні! Тільки не це знов. Я не згодна.

— Ваша світлосте,— шанобливо заговорив сер Кеван,— ви ще молода, прегарна та плідна. Невже ви хочете провести решту днів самотою? Та й новий шлюб назавжди покладе край цим балачкам про інцест.

— Поки ти лишаєшся одиначкою, ти дозволяєш Станісу поширювати свої бридкі наклепи,— заявив лорд Тайвін дочці.— В твоєму ліжку має з'явитися чоловік, батько майбутніх твоїх дітей.

— Трьох дітей цілком достатньо. Я — королева Сімох Королівств, а не племінна кобила! Королева-регентша!

— Ти — моя дочка і робитимеш, як скажу.

— Не буду я тут сидіти і слухати ці...— підвелася Серсі.

— Будеш, якщо хочеш мати право голосу при виборі наступного чоловіка,— спокійно мовив лорд Тайвін.

Вона завагалася, сіла — і Тиріон уже знав, що вона програла, навіть попри її гучну заяву:

— Більше я заміж не вийду!

— Не тільки вийдеш, а й дітей народиш. Кожна твоя наступна дитина тільки більше розвінчуватиме Станіса як брехуна,— батько поглядом пришпилів її до крісла.— Менс Тайрел, Пакстер Редвін і Доран Мартел жінок мають набагато молодших, які, скоріш за все, переживуть своїх чоловіків. У Балона Грейджоя дружина літня та хвора, але такий шлюб означатиме альянс із Залізними островами, а я не певен, що це рішення мудре.

— Ні,— зронила Серсі побілілими губами,— Ні, ні, ні.

Тиріон не зміг стримати посмішки, уявивши, як сестра пакує валізи на Пайк. «Я вже й молитися покинув, а тут якийсь добрий бог робить мені такий подарунок!»

— Може підійти Оберин Мартел,— провадив лорд Тайвін,— але це не сподобається Тайрелам. Отож треба звернути погляд на синів. Я так розумію, ти не заперечуєш проти молодшого за себе чоловіка...

— Я взагалі заперечую проти шлюбу...

— Я розглядав кандидатури близнюків Редвінів, Теона Грейджоя, Квентина Мартела й низки інших. Проте мечем, який розбив Станіса,

став наш союз із Небосадам. Отож його слід загартувати і зміцнити. Сер Лорас убрався в біле, а сер Гарлан уже одружений з дівчиною з Фосовеїв, зате лишається старший син, якого вони змовляються одружити з Сансою Старк.

Віллас Тайрел. Тиріон зловтішався з безпомічної люті Серсі.

— Це той каліка? — зронив він.

Батько охолодив його поглядом.

— Віллас — спадкоємець Небосаду, про нього розповідають як про лагідного й чемного парубка, який любить читати книжки й роздивлятися зорі. Ще він обожнює парувати тварин, має найкращих у Сімох Королівствах хортів, яструбів і коней.

«Ідеальний союз,— подумав Тиріон.— Серсі теж має пристрасть до парування». Йому шкода було бідолашного Вілласа Тайрела, і він не знав — сміятися йому з сестри чи плакати за нею.

— Я б обрав спадкоємця Тайрела,— підсумував лорд Тайвін,— але якщо ти надаєш перевагу комусь іншому, можу вислухати твої міркування.

— Як мило з твого боку, батьку,— з крижаною ввічливістю озвалася Серсі.— Важкий вибір ти переді мною поставив. Кого краще взяти собі в ліжку — старого кальмара чи каліку-псаря? Мені потрібно кілька днів на роздуми. З твого дозволу, я піду?

«Ти ж королева,— так і кортіло Тиріону сказати їй.— Це він у тебе має дозволу просити».

— Іди,— мовив батько.— Поговоримо згодом, коли ти опануєш себе. І пам'ятай про свої обов'язки.

Серсі вилетіла з кімнати, не приховуючи люті. «Та врешті-решт вона зробить, як скаже батько». Так було і з Робертом. «Хоча не слід забувати про Джеймі». Коли Серсі вперше вийшла заміж, брат був набагато молодший, а на другий шлюб він, либонь, так легко не погодиться. Бідолашний Віллас Тайрел може випадково підхопити смертельну заразу — меч у кишках, а це трохи попсиє союз Небосаду з Кичерою Кастерлі. «Слід мені щось сказати, але що? „Перепрошую, батьку, але вона хоче заміж за брата“?»

— Тиріоне!

— Сурма герольдів викликає на арену мене? — покірливо усміхнувся карлик.

— Твоя блудливість — твоє слабке місце,— заговорив лорд Тайвін без підхідців,— та, можливо, частково провина лежить і на мені. Зростом ти не вийшов, тож я незрідка забуваю, що ти вже дорослий, а в дорослого чоловіка — дорослі потреби. Давно час тобі одружитися.

«Я вже одного разу одружувався, чи ти забув?» Тиріон скривив вуста, і з них зірвався напівсміх-напівгарчання.

— Це перспектива шлюбу так тебе тішить?

— Я просто уявив, який красень-наречений з мене вийде.

Можливо, саме дружина йому і потрібна. Якщо з нею він отримає землі й фортецю, зможе поїхати подалі від королівського двору Джофрі... подалі від Серсі й батька.

«З іншого боку, ще є Шей. Їй це не сподобається, хай скільки вона запевнятиме, що їй досить бути і повією біля мене».

Щоправда, цей аргумент навряд чи вплине на батька, тож Тиріон, випроставшись на своєму кріслі, мовив:

— Ти хочеш одружити мене з Сансою Старк. Та чи не сприймуть Тайрели цей шлюб як виклик, коли вже вони мали власні плани на дівчину?

— Лорд Тайрел не підніматиме питання панни Старк до весілля Джофрі. А якщо Санса доти вже буде в шлюбі, про які образи може йти мова, якщо вони й не натякали на свої наміри?

— Щира правда,— мовив сер Кеван,— а невдоволення швидко минеться, коли вони отримають пропозицію одружити Серсі з Вілласом.

Тиріон потер напівзагоєний обрубок носа. Час від часу шрам свербів просто нестерпно.

— Його світлість королівський прищ перетворив Сансине життя на пекло з того самого дня, як помер її батько, а тепер, коли вона врешті-решт позбулася Джофрі, ви пропонуєте їй шлюб зі мною? Виняткова жорстокість! Навіть як на тебе, батьку.

— А ти що, збираєшся її кривдити? — у батьковому голосі звучало не так занепокоєння, як цікавість.— Моя мета — не оцчасливити дівчину, і тебе це не має обходити. Наш альянс на півдні може бути твердим, як мури Кичери Кастерлі, але ж потрібно ще повернути Північ, а ключ до Півночі — Санса Старк.

— Вона ще дитина.

— Сестра твоя присягає, що її жіночність уже розквітла. Якщо так, вона вже відданиця, готова до шлюбу. І ти маєш позбавити її цноти, щоб ніхто не зміг сказати, що шлюб недійсний. Потому, якщо захочеш почекати ще з рік, перш ніж знову лягати з нею в ліжку, матимеш на це право як законний чоловік.

«Єдина жінка, яка мені зараз потрібна, це Шей,— подумав Тиріон, — а Санса, хай що ви там кажете, зовсім дівчинка».

— Якщо ви так хочете вберегти її від Тайрелів, чому не відіслати її до матері? Може, це переконає Роба Старка прихилити коліно.

Вигляд у лорда Тайвіна був презирливий.

— Відішли її в Річкорин — і мати швидко підшукає їй пару з Блеквудів чи Малістерів, щоб підкріпити синові союзи на Тризубі. Відішли її на північ — і місяця не мине, як її видадуть за якого-небудь Мандерлі чи Амбера. Але й тут при дворі від неї не менше небезпеки, як уже довела ця справа з Тайрелами. Тому вона має одружитися з Ланістером, і то швидко.

— Майбутній чоловік Санси Старк може претендувати на Вічнозим,— втрутився дядько Кеван.— Це тобі не спадало на думку?

— Якщо не хочеш дівчину собі, віддамо її комусь із твоїх двоюрідних братів,— сказав батько.— Кеване, Лансель уже одужав, зможе піти до вінця?

Сер Кеван завагався.

— Якщо привести дівчину до нього, обітницю він скаже, навіть лежачи в ліжку, а от позбавити її цноти... ні, я б запропонував когось із близнюків, але Старки тримають обох у Річкорині. Там і Дженнин хлопець Тайон, а так би він підійшов.

Тиріон не втручався: він знав, що цей спектакль розігрується для нього. «Санса Старк»,— міркував він. Санса, яка тихо говорить і солодко пахне, яка любить блавати, балади, звияги і високих галантних лицарів з гарненькими личками. Тиріон почувався так, наче знов опинився на тому «мосту» з кораблів, і під ногами хиталася палуба.

— Ти ж хотів винагороди за свої заслуги в бою,— переконував лорд Тайвін.— Ось твій шанс, Тиріоне,— кращий тобі навряд чи колись випаде,— він нетерпляче побарабанив пальцями по столу.— Колись я сподівався пошлюбити твого брата з Лайсою Арин, але не встиг — Ейрис призвав Джеймі у королівську варту. Коли ж я

запропонував лорду Гостеру віддати Лайсу за тебе, він відповів, що для дочки хоче цілого чоловіка, а не половинку.

«І тому віддав її за Джона Арина, який їй у дідусі годився». Зважаючи на те, на кого перетворилася Лайса Арин, Тиріон був навіть вдячний і зовсім не образився.

— Коли я запропонував твою кандидатуру Дорну, мені відповіли, що така пропозиція — образлива,— провадив лорд Тайвін.— Пізніше я отримав схожі відповіді від Йона Ройса і Лейтона Гайтавера. Зрештою я опустився так низько, що навіть запропонував віддати за тебе Флорентову дівчину, з якою Роберт переспав на шлюбній постелі власного брата, але її батько вирішив за краще віддати її за одного зі своїх лицарів.

Не хочеш Сансу Старк, я підшукаю тобі іншу дружину. В королівстві має знайтися лордійчук, який радо розлучиться з дочкою, щоб потоваришувати з Кичерою Кастерлі. Леді Танда пропонувала Лоліс...

Тиріон перелякано здригнувся.

— Та я радше собі дещо відріжу й згодую козам!

— Тоді розплющ очі. Панна Старк юна, пишна, слухняна, високого роду, а головне — досі дівчина. І з личка гарненька. Чого ти вагаєшся?

«А й справді — чого?»

— Такі вже в мене примхи. Дивна річ, але я б надав перевагу жінці, яка захоче мене бачити у своєму ліжку.

— Якщо ти гадаєш, що твої повії хочуть тебе бачити у своєму ліжку, ти ще більший дурень, ніж я підозрював,— мовив лорд Тайвін.— Ти мене розчаровуєш, Тиріоне. Я вважав, така пара тебе порадує.

— Усі ми знаємо, як багато для тебе важить моя радість, батьку. Але не все так гладенько. Ключ до Півночі, кажете ви? Але Північ нині в руках Грейджоїв, а у короля Балона є дочка. Чому Санса Старк, а не вона? — він зазирнув у батькові холодні зелені очі з золотими блискітками.

Лорд Тайвін з'єднав пальці під бородою.

— Балон Грейджой не правити хоче, а плюндрувати. Нехай потішиться зі своєї коронованої осені, за якою неминуче прийде північна зима. Для підданих він не зробить нічого, щоб вони його полюбили. До весни північани під зав'язку наїдяться кракенів. І коли

ти привезеш онука Едарда Старка додому — повернути те, що належить йому по праву, і лорди, і простолюд піднімуться як один, щоб усадовити його на престол пращурів. Ти ж, сподіваюся, зможеш подарувати жінці дитину?

— Я теж сподіваюся,— наїжачився Тиріон.— Але, зізнаюся, довести цього не можу. Хоча ніхто не скаже, що я не намагався. Я-бо сім'я своє сію, де тільки можу...

— Здебільшого у фосах і стічних канавах,— закінчив за нього лорд Тайвін,— і попідтинню, де тільки самосійні родяться. Давно вже тобі час власний садок плекати,— звівся він на ноги.— Кичеру Кастерлі ти не отримаєш, гарантую тобі. А як одружишся з Сансою Старк, можливо, дістанеш Вічнозим.

Тиріон Ланістер, лорд-оборонець Вічнозиму. Від такої перспективи по тілу пробіг дивний холодок.

— Гаразд, батьку,— сказав Тиріон повільно,— але в цій діжці меду плаває величенька краплина дьогтю. Роб Старк дітей робити зможе незгірш за мене, ще й дав обітницю пошлюбити котрусь із вельми плодючих Фреїв. І щойно Юний Вовк дасть потомство, Сансині вовченята вже ніякого спадкоємства не матимуть.

Та лорда Тайвіна це не турбувало.

— Не буде в Роба Старка ніяких дітей від тих плодючих Фреїв, слово тобі даю. Тут прийшли новини, якими я поки що не хотів ділитися з радою, хоча зовсім скоро наші добрі лорди все дізнаються. Юний Вовк узяв собі за дружину старшу дочку Гавена Вестерлінга.

Якусь мить Тиріон не міг повірити, що правильно зрозумів батька.

— Він зламав обітницю? — недовірливо перепитав він.— Порвав із Фреями заради...— йому забракло слів.

— Заради шістнадцятирічної панни на ім'я Джейн,— сказав сер Кеван.— Лорд Гавен колись пропонував мені віддати її за Віллема або Мартина, але я йому відмовив.

Гавен — чоловік непоганий, але ж дружина в нього — Сибель Спайсер. Не слід було йому з нею шлюб брати. Вестерлінги завжди ставили честь вище за здоровий глузд. Дідо леді Сибель торгував шафраном і папером — він з таких самих низів, як і той контрабандист у Станісовій фортеці. Бабуся приїхала з ним зі сходу. Страшнюча стара гаргара, начебто жриця. Її ще кликали «мейгі». Справжнього її імені ніхто й вимовити не міг. Половина Ланіспорту ходила до неї по трунки

й любовне зілля,— знизав сер Кеван раменами.— Померла вже давно, певна річ. А Джейн — миле дитя, згоден, хоча я її бачив тільки раз. Але з такою сумнівною кров'ю...

Тиріон, який колись одружився з повією, не вповні поділяв дядьків жах на саму думку про шлюб з дівчиною, чий дідо продавав гвоздику. Та все одно... «Миле дитя», сказав сер Кеван, але й отрута незрідка буває солодкою. Вестерлінги — давній рід, та в них пиhi більше, ніж потуги. Тиріона не здивує, якщо посаг леді Сибель виявився більшим за статки її високородного чоловіка. Копальні Вестерлінгів виснажилися багато років тому, найкращі землі вже розпродані чи втрачені, а Стрімчак — руїна, а не тверджа. Хай і романтична руїна, що високо підноситься над морем.

— Я здивований,— зізнався Тиріон.— Я-бо гадав, у Роба Старка більше глузду.

— Йому шістнадцять років,— сказав лорд Тайвін.— У такому віці здоровий глузд програє хоті, коханню й честі.

— Він порушив клятву, зганьбив союзника, зрадив священну обітницю. Де тут честь?

— Він,— відповів сер Кеван,— честь дівчини поставив вище за свою. Позбавив її цноти — не мав іншого виходу.

— Милосердніше було б лишити її з байстрам у лоні,— прямо мовив Тиріон.— Бо тепер Вестерлінги можуть утратити все: землі, замок, ба навіть життя. Ланістери завжди сплачують борги.

— Джейн Вестерлінг — дочка своєї матері,— сказав лорд Тайвін, — а Роб Старк — син свого батька.

Зрада Вестерлінгів не розлютила батька так, як міг очікувати Тиріон. Лорд Тайвін не терпів невірності від своїх васалів. Він, ще зовсім юним хлопцем, з корінням винищив Рейнів Кастамерських і старовинний рід Тарбеків з Тарбек-Холлу. Співці навіть склали про це вельми похмуру баладу. А за кілька років, коли лорд Фарман з Білозамку почав поводитися виключно, лорд Тайвін відрядив до нього посланця з лютнею замість листа. Лорд Фарман послухав у власній залі відлуння балади «У Кастамері дощ» — і більше клопотів не завдавав. А якби пісні виявилось недосить, лишалися ще зруйновані замки Рейнів і Тарбеків — безмовні свідки тої долі, яка очікує на всіх, хто наслідиться принизити владу Кичери Кастерлі.

— Стрімчак — недалеко він Тарбек-Холлу й Кастамеру,— зауважив Тиріон.— Таж певно, що Вестерлінги там проїжджали й мали б урок затишити.

— Атож,— сказав лорд Тайвін.— Запевняю тебе, про Кастамер їм відомо дуже добре.

— Невже Вестерлінги і Спайсери такі дурні, щоб повірити, що вовк здатен здолати лева?

Час до часу — дуже рідко — на вустах лорда Тайвіна зринала така собі погроза посмішки; він так жодного разу й не посміхнувся, але самої погрози було цілком достатньо.

— Незрідка найбільші дурні розумніші за тих, хто з них сміється,— сказав він і додав: — Ти одружишся з Сансою Старк, Тиріоне. І зовсім скоро.

Кетлін

Тіла внесли на плечах й поскладали перед помостом. В освітленій смолоскипами залі запала мовчанка, і в цій тиші Кетлін чула Сіровієве виття ген на тому кінці замку. «Кров занюхав,— подумала вона,— крізь камінні мури й дерев'яні двері, крізь ніч і дощ він відчуває запах смерті та руїни».

Кетлін стояла по ліву руч від Робового престолу, й на мить їй здалося, що дивиться вона згори вниз на власних рідних — на мертвих Брана й Рикона. Внесені хлопці були набагато старші, але в смерті наче змаліли. Голі й мокрі, вони здавалися зовсім невеличкими, а такими непорушними, аж важко було згадати, що вони колись жили.

Білявий хлопчина відрощував собі бороду. Світленький як персик пух вкривав щоки й підборіддя понад червоним розтином, якого лишив ніж. Довге золотисте волосся й досі було мокре, так наче хлопця витягнули з купелі. З виразу обличчя можна було подумати, що помер він мирно, мабуть, уві сні, а от його двоюрідний брат-шатен за життя боровся. Руки, якими він намагався відбивати удари, всі були в порізах, і повільно цебеніла руда з колотих ран, які вкривали груди, живіт і спину, мов беззубі роти, хоча дощ і вимив їх майже начисто.

Роб, перш ніж увійти в залу, надів корону: в світлі смолоскипів тьмяно зблискувала бронза. Очі, втуплені в мерців, ховалися в тіні. «Він теж уявляє Брана й Рикона?» Кетлін би й заплакала, та в неї не лишилося вже сліз. Мертві хлопчаки були зовсім бліді від довгого ув'язнення, та й обоє білошкірі; на цій гладенькій білій шкірі кров здавалася разюче червоною — дивитися неможливо. «А Сансу, вбивши, покладуть оголену до підніжжя Залізного трону? Чи буде в неї

шкіра така ж біла, а кров — така ж червона?» Знадвору долинав рівний шум дощу та тривожне вовче виття.

Праворуч од Роба стояв заспаний Едмур, одну долоню поклавши на спинку батькового престолу. Його збудили так само, як і Кетлін: погрюкавши у двері глибокої ночі та грубо висмикнувши зі сну. «Гарні сни були, брате? Тобі сняться сонце, сміх і дівочі цілунки? Молюся, щоб це було так». Бо самій Кетлін снилися сни темні та пронизані жахіттями.

У залі розмістилися Робові капітани й лорди-прапорносці, одні в риштунках і при зброї, інші — на різних стадіях одягання. Були серед них і сер Рейнальд з дядьком Рольфом, але Роб вирішив принаймні королеву поберегти від цього бридкого видовища. Стрімчак не так далеко від Кичери Кастерлі, пригадалося Кетлін. Можливо, Джейн з цими хлопцями змалечку гралася разом.

Кетлін знов поглянула на тіла двох зброєносців — Тайона Фрея і Віллема Ланістера, чекаючи, поки син заговорить.

Здавалося, минуло чимало часу, поки Роб підвів очі від закривавлених мерців.

— Малий Джоне,— сказав він,— скажи батькові, хай приводить.

Малий Джон Амбер без слова слухняно розвернувся, й у великій кам'яній залі залунали його кроки.

Коли Великий Джон увів своїх бранців у двері, Кетлін помітила, як дехто з присутніх відступає, сахаючись, так наче зрада передається через дотик, погляд, кашель. І полонителі, і полонені були дуже схожі: всі кремезні, з густими бородами й довгим волоссям. Серед людей Великого Джона було двоє поранених, а серед бранців — троє. Розрізнити їх можна було хіба по тому, що одні мали списи, а інші — порожні піхви. В усіх були кольчуги або ж сорочки з нашитими залізними кільцями, важкі чоботи й цупкі плащі — у декого вовняні, у декого хутряні. «Північ жорстока й холодна і не знає жалю»,— сказав якось Нед, коли Кетлін тисячу років тому приїхала у Вічнозим.

— П'ятеро,— мовив Роб, коли перед ним постали в'язні, мокрі й мовчазні.— Це всі?

— Було восьмеро,— прогуркотів Великий Джон.— Двох ми убили під час захоплення, а третій при смерті.

Роб вдивився в обличчя полонених.

— Знадобилося восьмеро, щоб убити двох беззбройних зброєносців.

Тут заговорив Едмур Таллі.

— Щоб потрапити у вежу, вони вбили ще й двох моїх людей. Делпа й Едвуда.

— Не вбивство це було, сер,— сказав лорд Рикард Карстарк, байдужий як до мотузок на своїх зап'ястках, так і до крові, що стікала в нього по обличчю.— Будь-хто, стаючи між батьком і його жагою помсти, напрошується на смерть.

Його слова дзвеніли Кетлін у вухах, різкі й жорстокі, як грім бойового барабану. В горлі пересохло. «Це я винна. Ці двоє хлопчаків загинули, щоб вижили мої донечки».

— Ваші сини померли в мене на очах — тої ночі в Лопотючому лісі,— мовив Роб до лорда Карстарка.— Тайон Фрей не вбивав Торена. Віллем Ланістер не вбивав Едарда. То як ви можете називати це помстою? Це злодіяння, криваве вбивство. Ваші сини загинули гідно — на полі бою, з мечами в руках.

— Але загинули,— сказав Рикард Карстарк, не відступаючи ні на дюйм.— Їх зарубав Царевбивця. А ці двоє були з його рідні. Лише кров'ю можна заплатити за кров.

— Кров'ю дітей? — указав Роб на тіла.— Скільки років їм було? Дванадцять, тринадцять? Прості зброєносці!

— В боях і зброєносці гинуть.

— Коли воюють — так. А Тайон Фрей і Віллем Ланістер склали мечі в Лопотючому лісі. Вони були ув'язнені в камері, беззбройні, спали... хлопчаки! Погляньте на них!

Натомість лорд Карстарк подивився на Кетлін.

— Нехай ваша мати на них погляне,— сказав він.— Це й вона їх убила, не тільки я.

Кетлін поклала долоню на спинку Робового престолу. Зала, здавалося, крутнулася. Відчуття було таке, наче Кетлін зараз знудить.

— Моя мати до цього не причетна,— розсердився Роб.— Це ваша справа. Ваше вбивство. Ваша зрада.

— Яка ж це зрада — убити Ланістера, якщо звільнити його — не зрада? — різко запитав Карстарк.— Чи ваша світлість забули, що у нас війна з Кичерою Кастерлі? На війні ворогів убивають. Батько не навчив тебе цього, хлопче?

— «Хлопче»? — Великий Джон зацідив Рикарду Карстарку кулаком, закутим у кольчужну рукавицю, аж другий лорд упав навколішки.

— Лишіть його! — дзвінко наказав Роб. Амбер зробив крок від полоненого.

Лорд Карстарк виплюнув вибитий зуб.

— Так, лорде Карстарк, лишіть мене королю. Він хоче мене трохи пошпетити, перш ніж пробачить. Саме так він відповідає на зраду, наш король на Півночі,— він посміхнувся червоним мокрим ротом.— Чи мені кликати вас «король, що втратив Північ», ваша світлосте?

Великий Джон вихопив спис у вояка, що стояв поряд з ним, і підкинув до плеча.

— Дозвольте мені його прохромити, сір! Дозвольте живіт йому розпороти, щоб поглянути, якого кольору в нього кишки!

Тут розчахнулися двері в залу, й увійшов Чернопструг; з плаща й шолома в нього збігала вода. За ним ішли солдати Таллі, а надворі прошивали небо блискавки й тарабанила по камінню Річкорину чорна злива. Знявши шолом, сер Бринден опустився на одне коліно.

— Ваша світлосте,— тільки й сказав він, але таким похмурим голосом, що все стало зрозуміло.

— Сера Бриндена я вислухаю сам-на-сам, у залі аудієнцій,— звівся Роб на ноги.— Великий Джоне, лорда Карстарка потримайте до мого повернення, а решту сімох повісьте.

Великий Джон опустив списа.

— Навіть мертвих?

— Так. Не допущу цього бруду в дядькові річки. Нехай ворон годують.

Один з бранців упав навколішки.

— Змилуйтеся, сір! Я нікого не вбивав, я тільки на дверях чатував, щоб вартові не увійшли.

Роб на мить замислився.

— Ти знав про наміри лорда Рикарда? Бачив, як дістали ножі? Чув крики, зойки, благання зглянутися?

— Так, але я участі не брав. Я тільки спостерігав, присягаюся...

— Лорде Амбер,— сказав Роб,— цей чоловік тільки спостерігав. Повісьте його останнім, щоб поспостерігав, як помирають решта. Мамо, дядьку, ходіть зі мною, будь ласка,— він розвернувся, а люди

Великого Джона, обступивши полонених, вивели їх із зали, підштовхуючи списами. Надворі гурчав і грякав грім, та так гучно, що здавалося, наче замок валиться. «Ото з таким звуком розвалюється королівство?» — подумала Кетлін.

У залі аудієнцій було темно, та принаймні грубі стіни приглушували гуркіт грому. Увійшов слуга з олійною лампою, щоб запалити коминок, але Роб, забравши лампу, відіслав його геть. У залі були і столи, і крісла, але сів тільки Едмур, а коли побачив, що решта стоять, підвівся й собі. Роб зняв корону й поклав перед собою на столі.

Чорнопструг зачинив двері.

— Карстарки втекли.

— Всі?

Від злості чи розпачу захрип Робів голос? Навіть Кетлін не була певна.

— Всі здорові вояки,— відповів сер Брінден.— Лишилися поранені з кількома повіями та слугами. Ми допитали багатьох, щоб точно дізнатися правду. Вислизати почали ще поночі, спершу скрадаючись по одному й по двоє, а потім уже й більшими гуртами. Пораненим і слугам звеліли підтримувати багаття в таборі, щоб ніхто не здогадався, що люди втекли, а коли почався дощ, це взагалі було вже непотрібно.

— За межами Річкорину вони перешикуються? — запитав Роб.

— Ні. Вони кинулися на всі боки на полювання. Лорд Карстарк присягнувся віддати руку своєї дочки будь-кому — високородному чи ні,— хто принесе йому голову Царевбивці.

«Боги праведні!» Кетлін знову стало зле.

— Близько трьохсот вершників і ще вдвічі більше коней просто розчинилися в ночі,— Роб потер скроні, де над вухами на ніжній шкірі лишилися вм'ятини від корони.— Ми втратили всю кінноту Картверді.

«Втратили через мене. Через мене, простіть мене, боги». Не треба бути солдатом, щоб зрозуміти, в якій пастці опинився Роб. Поки що він утримує приріччя, але королівство його оточене ворогами з усіх боків, крім сходу, де байдуже сидить у своїх горах Лайса. Навіть Тризуб навряд чи захищений, якщо лорд Переправи розірве союз. А тепер ще втратити й Карстарків...

— За межами Річкорину про це ніхто не має дізнатися,— сказав брат Едмур.— Лорд Тайвін-бо... Ланістери сплачують усі борги, вони

завжди так кажуть. Мати милостива, коли він дізнається...

«Санса!» Кетлін так стиснула кулак, що нігті вп'ялися в ніжну шкіру долонь.

Роб кинув на Едмура погляд, яким можна було заморозити.

— То ви хочете з мене зробити не тільки вбивцю, а й брехуна, дядьку?

— Брехати не доведеться. Ми просто нічого не скажемо. Поховаємо хлопців і мовчатимемо до кінця війни. Віллем був сином сера Кевана Ланістера, небожем лорда Тайвіна. Тайон — син леді Дженни, він Фрей. Від Близнючок теж треба це приховати, поки...

— Поки нам не вдасться повернути мертвих до життя? — різко кинув Бринден Чорнопструг.— Правда вже пішла гуляти по світу з Карстарками, Едмуре. Тож для ігор уже запізно.

— Їхні батьки мають право вимагати в мене правди,— сказав Роб.— І справедливості. На це вони теж мають право,— він глянув на свою корону — на тьмяне сяйво бронзи й кружало із залізних мечів.— Лорд Рикард зневажив мене. Зрадив. Вибору немає, доведеться його засудити. Тільки боги знають, що зробить Карстаркова піхота, яка нині з Рузом Болтоном, дізнавшись, що я стратив їхнього очільника як зрадника. Слід попередити Болтона.

— У Гаренхолі й спадкоємець лорда Карстарка,— нагадав йому сер Бринден.— Старший син, якого Ланістери взяли в полон на Зеленому Зубці.

— Гаріон. Його звати Гаріон,— гірко розсміявся Роб.— Королю краще знати імена ворогів, хіба ні?

Чорнопструг проникливо глянув на нього.

— А ти в цьому впевнений? Що юний Карстарк обов'язково стане ворогом?

— А ким іще? Я-бо от-от страчу його батька, тож навряд чи він мені подякує.

— А може бути. Є чимало синів, які ненавидять своїх батьків, а ти одним ударом зробиш з нього лорда Картверді.

— Навіть якби Гаріон був з таких,— похитав Роб головою,— він ніколи не зміг би відкрито пробачити батькового вбивцю. Бо проти нього підуть власні піддані. Це північани, дядьку. А Північ нічого не забуває.

— Тоді пробачте його,— запропонував Едмур Таллі.

Роб, не вірячи власним вухам, витріщився на нього.

Під цим поглядом Едмурове обличчя почервоніло.

— Ну, тобто не відбирайте в нього життя. Мені все це, звісно, не подобається так само, як і вам, сір. Моїх людей він теж повбивав. Бідолашний Делп тільки-тільки видужав після рани, яку отримав від сера Джеймі. Певна річ, Карстарка слід покарати. Наприклад, закувати в ланцюги.

— Як заручника? — мовила Кетлін. «Може, найкращий вихід...»

— Так, заручника! — брат сприйняв її роздуми як згоду.— Сказати сину, що як він зберігатиме вірність, батькові нічого не загрожує. В іншому разі... надії на Фреїв більше немає, навіть якби я запропонував одружитися з усіма дочками лорда Волдера разом узятими, ще й носити його паланкін. А якщо ми втратимо ще й Карстарків, яка нам узагалі лишається надія?

— Яка надія...— Роб зітхнув, відкинув з очей чуба й мовив: — Ми не отримали ні звісток від сера Родрика з Півночі, ні відповіді від Волдера Фрея на нашу нову пропозицію, ще й Соколине Гніздо мовчить... Твоя сестра,— звернувся він до матері,— взагалі нам відповідь? Скільки разів мені їй писати? Не повірю, що до неї не долетів жоден птах.

Кетлін збагнула, що синові потрібна бодай якась розрада — він хоче почути, що все буде гаразд. Але король має знати правду.

— Птахи долетіли. Хоча вона може сказати, що ні,— якщо до цього колись дійде. Навіть не чекай звістки допомоги, Робе. Лайса хоробрістю ніколи не вирізнялася. Як ми були ще дітьми, вона, заподіявши якусь шкоду, завжди тікала й ховалася. Певно, гадала, якщо лорд-батько зразу її не знайде, то потім забуде покарати. І зараз те саме. Страх змусив її тікати з Королівського Причалу в найбезпечніше місце, яке їй відоме, і вона тепер сидить на своїй горі, сподіваючись, що всі про неї забудуть.

— Лицарі Видолу могли б змінити хід війни,— сказав Роб,— та якщо Лайса не воюватиме, нехай. Я тільки просив її відчинити нам Криваву браму й надати в Мартингороді кораблі, які доправлять нас на Північ. Високий гостинець — шлях тяжкий, але не такий тяжкий, як пробиватися через Перешийок. Якби мені вдалося висадитися в Білій Гавані, я б обійшов з флангу Кейлінський Рів і за півроку вигнав залізних з Півночі.

— Цього не буде, сір,— сказав Чорнопструг.— Кетлін має рацію. Леді Лайса всього боїться й не пустить у Видол армію. Жодну армію. Кривава брама лишатиметься зачинена.

— Чужі б її забрали,— в розпачі люто вилаявся Роб.— Клятий Рикард Карстарк! І Теон Грейджой, і Волдер Фрей, і Тайвін Ланістер та іже з ними! Боги праведні, чого люди так хочуть стати королями? Коли всі кричали «Король на Півночі! Король на Півночі!», я сказав собі... присягнувся собі... що стану добрим королем, гідним як батько, сильним, справедливим, відданим друзям і хоробрим у битвах з ворогами... а тепер я навіть не можу сказати, хто друг, а хто ворог. Чого все так заплуталося? Лорд Рикард пройшов зі мною півдюжини битв. За мене померли в Лопотючому лісі його сини. Тайон Фрей і Віллем Ланістер були моїми ворогами. А тепер мені заради них доведеться вбити друга мого покійного батька,— від поглянув на присутніх.— Та чи подякують мені Ланістери за голову лорда Рикарда? А Фреї?

— Ні,— як завжди, прямо відповів Бринден Чорнопструг.

— Тим більше є сенс зберегти лорду Рикарду життя й потримати його як заручника,— нагадав Едмур.

Роб простягнув обидві руки, підхопив важку залізну з бронзою корону й поклав собі на голову, і раптом знов перетворився на короля.

— Лорд Рикард помре.

— Але чому...— почав був Едмур.— Ви ж самі казали...

— Я знаю, що казав, дядьку. Але це не змінює того, що я мушу зробити,— чорні мечі на короні чітко вирізнялися на Робовім чолі.— У битві я й сам міг зарубати Тайона з Віллемом. Але тут не битва. Вони спали в ліжках, голі й беззбройні, в камері, в яку їх помістив я. Рикард Карстарк убив не просто Фрея і Ланістера. Він зганьбив мою честь. Його справа вирішиться на світанку.

Коли настав світанок, сірий і холодний, на зміну зливі прийшов дрібний невпинний дощ, та в богопралісі все одно було повно людей. Лорди приріччя й північани, високородні та простолюди, лицарі й перекупні мечі й конюші, всі зібралися серед дерев — подивитися закінчення темного танку ночі. За розпорядженням Едмура перед серце-деревом установили плаху. Великий Джон повів крізь натовп досі зв'язаного по руках лорда Рикарда Карстарка, і навколо них сіялися дощ і листя. Карстаркові люди вже висіли на високих мурах Річкорину на довгих мотузках, і дощ поливав їхні потемнілі обличчя.

Біля шибениці чекав Ладний Лу, але Роб забрав у нього бердиш і звелів йому відійти.

— Це робота для мене,— сказав він.— Це я засудив його до страти. Тож і померти він має від моєї руки.

Лорд Рикард Карстарк ледь-ледь уклонився.

— Бодай за це я вам вдячний. Та більше ні за що.

Вдягнений він був до страти — у довге чорне вовняне сюрко з білим променистим сонцем свого дому на грудях.

— У моїх жилах, як і в твоїх, хлопче, біжить кров перших людей. Добре буде, якщо ти це пам'ятатимеш. Мене назвали на честь твого дідуся. На боці твого батька я підняв свої прапори проти короля Ейриси, а на твоєму боці — проти короля Джофрі. На Волоброді, в Лопотючому лісі, в Табірній битві я воював поряд з тобою, а на Тризубі вистояв з лордом Едардом. Ми родичі, Старки і Карстарки.

— Родинні зв'язки не завадили вам зрадити мене,— сказав Роб.— І тепер вони вас не врятують. Навколішки, мілорде.

Кетлін знала: лорд Рикард правду каже. Карстарки ведуть рід від Карлона Старка, молодшого сина одного з правителів Вічнозиму, який тисячу років тому здолав лорда-заколотника й за свою доблесть був винагороджений землями. Замок, який він збудував, спершу називався Карлова Твердь, та скоро перетворився на Картвердь, а за кілька століть Старки з Картверді стали Карстарками.

— Хай судять давні боги чи нові,— сказав сину Кетлін лорд Рикард,— а немає гіршого прокляття, ніж стати кривногубцем.

— На коліна, зраднику,— повторив Роб.— Чи мені силою вкладати вам голову на плаху?

Лорд Карстарк опустився навколішки.

— Боги судитимуть тебе, як ти судиш мене,— він поклав голову на плаху.

— Рикарде Карстарк, лорде Картверді,— Роб обіруч підніс важку сокиру.— Перед очима богів і людей я визнаю вас винним у вбивстві й державній зраді. Іменем своїм я засуджую вас до страти. Власноруч відбираю у вас життя. Волієте сказати останнє слово?

— Вбивай уже, прокляття на твою голову! Ти мені не король.

Сокира рухнула додолу. Важка й нагострена, вона вбила одним ударом, але тільки після третього удару голова відділилася від тіла, й на той час і живий, і мертвий просякли кров'ю. Роб з огидою опустив

сокиру й без слова обернувся до серце-дерева. Так він і стояв, тремтячи і стискаючи кулаки, а по щоках у цього цебенів дощ. «Простіть йому, боги,— безмовно молилася Кетлін.— Він іще зовсім хлопчик, та й іншого вибору не мав».

Того дня більше вона сина не бачила. Дощ не припинявся цілий ранок, хльостаючи річки та перетворюючи траву в богопралісі на болото й калюжі. Чорнопструг, зібравши сотню вояків, поїхав у погоню за Карстарками, але ніхто не сподівався повернути багато з них.

— Молюся тільки за те, щоб не довелося їх потім вішати,— сказав він, від'їжджаючи. Коли він поїхав, Кетлін пішла в батькову світлицю — посидіти біля ліжка лорда Гостера.

— Недовго вже зосталося,— попередив її мейстер Вайман, коли прийшов по обіді.— Його залишають останні сили, хоч він і намагається боротися.

— Він завжди був борцем,— сказала Кетлін.— Любий мій упертюх.

— Так,— мовив мейстер,— але в цій битві йому не перемогти. Час складати меч і щит. Час здатися.

«Здатися,— подумала вона,— замиритися». Мейстер про її батька зараз каже чи про сина?

Ввечері до неї прийшла Джейн Вестерлінг. Юна королева сором'язливо ступила до світлиці.

— Леді Кетлін, не хочу вас турбувати...

— Ласкаво прошу, ваша світлосте.

Кетлін саме шила, але відклала голку.

— Будь ласка, кличте мене Джейн. Я не почуваюся «світлістю».

— Але ви — королева. Будь ласка, присядьте, ваша світлосте.

— Джейн,— присіла дівчина біля коминка й нервово розправила спідницю.

— Як зволите. Чим можу прислужитися, Джейн?

— Я через Роба,— сказала дівчина.— Він такий нещасний... такий сердитий і безутішний! Я не знаю, що робити.

— Нелегко відбирати в людини життя.

— Знаю. Я йому казала, щоб узяв собі ката. Лорду Тайвіну, щоб стратити людину, досить просто наказ дати. Так легше, хіба ні?

— Так,— сказала Кетлін,— але мій лорд-чоловік завжди учив сина: убивство не має бути легким.

— А! — королева Джейн облизала вуста.— Роб за цілий день нічого не їв. Я попросила Роланда принести йому смачну вечерю — свинячі реберця, тушковану цибулю й ель, але він і не торкнувся їжі. Цілий ранок він писав листа і сказав мені не турбувати його, але не встиг він того листа дописати, як тут-таки спалив. А тепер Роб сидить і роздивляється карти. Я його спитала, що він там вивчає, але він не відповів. Мабуть, і не почув мене. Він навіть не перевдягався. Цілий день сидів у мокрому, ще й закривавленому. Я хочу бути йому гарною дружиною, правда хочу, але гадки не маю, як йому допомогти. Як підбадьорити його, як утішити. Я не знаю, чого йому треба. Будь ласка, міледі, ви ж його мати, скажіть мені, що робити.

«Скажіть мені, що робити». Кетлін могла б таке саме запитання поставити, якби батько був у такому стані, що його ще можна питати. Та лорда Гостера, можна сказати, вже немає. А її Неда — тим паче. І Брана з Риконом, і давним-давно вже — і мами, і Брандона. Лишився в неї тільки Роб, Роб — і примарна надія повернути дочок.

— Іноді,— повільно заговорила Кетлін,— найкраще, що можна зробити, це не робити нічого. Коли я тільки приїхала у Вічнозим, мене страшенно ображало, що Нед раз у раз ходить у богопраліс і сидить біля серце-дерева. Я розуміла, що в цьому дереві — частина його душі і що ця частина ніколи не належатиме мені. Та дуже швидко я збагнула, що без цієї частини він не був би Недом. Джейн, донечко, ти вийшла заміж за Північ, як це колись зробила і я... а на Півночі приходиться зима,— вона силувано усміхнулася.— Май терпіння. І розуміння. Він тебе кохає і потребує, тож скоро до тебе повернеться. Можливо, вже сьогодні вночі. А коли це станеться, будь поряд. Ось і все, що я можу тобі порадити.

Юна королева слухала її уважно.

— Так, я буду поряд,— сказала вона, коли Кетлін договорила, і звелася на ноги.— Мені час повертатися. Можливо, він мене шукає. Побачимо. Та якщо він і далі занурений у свої карти, я терпляче почекаю.

— Іди,— мовила Кетлін, та коли дівчина вже була біля дверей, їй спало на думку ще дещо.— Джейн,— гукнула вона,— є ще одна річ,

яка потрібна Робу від тебе. Хоча він, можливо, і сам про це не здогадається. Королю потрібен спадкоємець.

— Мама те саме каже,— усміхнулася дівчина.— Запарює мені посет з молока, елю та прянощів — для фертильності. Я його щоранку п'ю. Я Робу сказала, що тепер точно народжу йому двійнят. Едарда і Брандона. Думаю, він зрадив. Ми... ми майже щодня кохаємося. Іноді двічі, ба й більше,— дівчина чарівно зашарілася.— Запевняю, я дуже скоро завагітнію. Я щоночі молюся за це Матері небесній.

— От і добре. І я теж молитимуся. Богам і давнім, і новим.

Коли дівчина пішла, Кетлін повернулася до батька й поправила ріденький білий чуб у нього над чолом.

— Едард і Брандон,— стиха зітхнула вона.— А можливо, з часом і Гостер. Як тобі це?

Батько не відповів, але вона відповіді й не чекала. Стукіт дощу по даху зміщувався з батьковим сопінням, а вона в цей час думала про Джейн. Здається, у дівчини і правда чуле серце, як Роб і казав. І широкі стегна, а це, може, навіть важливіше.

Джеймі

За два дні, що втікачі їхали спершу по один бік королівського гостинця, тоді по другий, вони бачили тільки нескінченну руїну — милі й милі почорнілих ланів і садів, де стовбури мертвих дерев стриміли в небо, як лучницькі частоколи. Мости теж були спалені, а що річки розлилися після осінніх дощів, доводилося шукати броду. Ночі оживали від вовчого виття, а от людей видно не було.

У Дівоставі над замком, розташованим на пагорбі, й досі маяв червоний лосось лорда Мутона, але на мурах міста не було нікого, брама виявилася розтрощеною, половина домівок і крамниць — попалена й розграбована. Не було живої душі, окрім хіба кількох бродячих псів, які тікали, зачувши наближення вершників. Ставок, який дав назву місту і в якому, за легендою, купалася з сестрами Джонкіл, коли її вперше побачив Флоріян Фігляр, був настільки завалений гнилим трупом, що вода перетворилася на густу сіро-зелену гноївку.

Кинувши на це один погляд, Джеймі заспівав:

Шість панну чистому ставку...

— Що ви робите? — вигукнула Брієнна.

— Співаю. «Шість панн у ставку». Певен, ти цю пісню чула. Про сором'язливих панянок. Як-от ти. Лише трохи вродливіших, це я гарантую.

— Тихо,— застерегла дівчина з таким виразом на обличчі, наче понад усе хотіла б зараз лишити його плавати в тому ставку разом з

трупами.

— Будь ласка, Джеймі,— попросив кузен Клеос.— Лорд Мутон — підданий Річкорину, хіба нам треба, щоб він зараз виїхав із замку? Та й серед руїн можуть чаїтися інші вороги...

— Її чи наші? Бо це не одне й те саме, братику. Мені аж пече — так хочеться побачити отой її меч у ділі.

— Якщо не замовкнете, мені не лишиться іншого вибору, як запхати вам кляп у рота, Царевбивце.

— Розкуй мене — і до самого Королівського Причалу я вдаватиму німого. Так буде чесно, дівко?

— Брієнна! Мене звати Брієнна!

Сполохані її голосом, у повітря злетіли три ворони.

— Скупатися не хочеш, Брієнно? — розреготався Джеймі.— Ти — панна, а он тобі ставок. Я тобі спинку потру.

«Колись я тер спинку Серсі — коли ми ще дітьми жили в Кичері Кастерлі».

Розвернувши коня, дівчина поїхала геть. Джеймі з сером Клеосом крізь попіл Дівоставу рушили за нею. За півмилі у навколишній світ знову почала прокрадатися зелень. Джеймі відчув полегшу. Випалена земля занадто настійливо нагадувала йому про Ейрису.

— Вона вирішила їхати на Сутінь-діл,— пробурмотів сер Клеос.— Але безпечніше було б узбережжям.

— Безпечніше, зате повільніше. Я за Сутінь-діл, братику. Якщо по правді, я вже знудився в твоєму товаристві.

«Може, ти і Ланістер наполовину, але до моєї сестри тобі як до неба».

Ніколи Джеймі не міг надовго розлучатися зі своїм двійням. Навіть у дитинстві, коли вони прокрадалися одне до одного в ліжечко й засинали, сплівши руки. Навіть у материнському лоні. Задовго до того, як розквітла сестрина жіночність, а Джеймі змужнів, вони, спостерігаючи за кобилами й кіньми в полях і за псами й сучками на псарні, наслідували їх. Одного разу їх за цим застукала материна покоївка... він не пригадує, чим саме вони займалися. Але це страшенно нажахало леді Джоанну. Покоївку вона відіслала геть, спальню для Джеймі веліла обладнати в іншому кінці Кичери Кастерлі, поставила вартових під спальнею Серсі, а дітям наказала ніколи більше такого не робити, бо вона змушена буде все розповісти лорду-

батькові. Але не варто було боятися. Скоро по тому вона померла, народжуючи Тиріона. Джеймі заледве пригадує, яка його мати була з лиця.

Можливо, Станіс Баратеон і Старки зробили Джеймі послугу. Вони рознесли плітку про інцест по всіх Сімох Королівствах, тож уже нема чого приховувати. «Чого я не можу відкрито взяти шлюб із Серсі й ділити з нею ліжко щоночі? Он дракони завжди брали собі за жінок власних сестер». Сотні років септони, лорди, простолюд заплющували на Таргарієнів очі, то нехай так само чинять і з домом Ланістерів. Це, звісно, підірве законність претензій Джофрі на корону, але Робертові завоювати Залізний трон допомогли мечі, тож мечі так само здатні допомогти Джофрі його втримати, хай чий він син. «Можемо одружити його з Мірселлою, коли відішлемо Сансу Старк до матері. Таким чином покажемо королівству, що Ланістери — понад законом, як боги й Таргарієни».

Джеймі вже вирішив віддати Сансу, і молодшу її сестру теж, якщо тільки вдасться її розшукати. Звісно, втраченої честі йому це не поверне, але його забавляла ідея додержати обіцянку, коли всі очікують від нього зради.

Втікачі саме проїздили пшеничне поле й невисокий мур, коли Джеймі почув позаду неголосний шелест, так наче в повітря злетіла дюжина птахів.

— Лягай! — крикнув він, падаючи на шию коня. Мерин, якому стріла поцілила в крижі, заіржав і став дибала. Ще кілька стріл пролетіло мимо. Джеймі бачив, як сер Клеос стрибнув з коня, але вивернув ногу, яка заплуталась у стремені. Ступак поніс, тягнучи Фрея за собою; той кричав, а голова його билася об землю.

Мерин Джеймі важко тупав геть, від болю пирхаючи і фиркаючи. Сам Джеймі викрутив шию, шукаючи очима Брієнну. Вона досі сиділа на коні; зі спини та з ноги в неї стирчало по стрілі. Але вона, здавалося, цього не відчувала. Вихопила меч і розвернулася, шукаючи стрільців.

— За муром,— гукнув Джеймі, силкуючись розвернути свого напівосліплого від болю коня в напрямку загрози. Повіддя заплуталось у клятих ланцюгах, а в повітрі вже знову було густо від стріл.— У напад! — загорлав він, підбиваючи коня п'ятами й подаючи приклад. Бідолашна коняка звідкись знайшла в собі сили. І вже вони летять

через пшеничне поле, здіймаючи солом'яну куряву. Джеймі ще встиг подумати: «Дівка ще не кинулася за мною? Бо вони зараз збагнуть, що їх атакує беззбройний в'язень у ланцях»,— і тут почув, що вона його наздоганяє.

— За Вечірній палац! — закричала вона, в той час як її тягловик прогрімів мимо.— Тарт! Тарт!

Останні кілька стріл пролетіли, не завдавши шкоди, і тут стрільці зламалися й почали розбігатися, як завжди розбігаються ніким не підкріплені лучники перед загрозою атаки лицарів. Біля муру Брієнна зупинилася. Заки Джеймі її наздогнав, стрільці вже розчинилися в лісі за двадцять ярдів звідси.

— Що, не хочеться воювати?

— Вони ж розбігалися.

— А так їх різати найкраще.

Брієнна вклала меч у піхви.

— Ви чого ринулися в атаку?

— Лучники безстрашні, поки ховаються за муром і стріляють здалеку, та щойно на них кинешся — розбігаються. Добре-бо знають, що буде, коли до них доберуться... А в тебе, до речі, стріла в спині. І ще одна в нозі. Дозволь мені витягнути.

— Вам?!

— А кому ще? Коли я востаннє бачив кузена Клеоса, ступак орав його головою поле. Хоча нам, певно, слід його пошукати. Він же деякою мірою Ланістер.

Клеос, коли його знайшли, так і плутався в стременах. Стріла прошила йому праву руку, ще одна — груди, але доконала його земля. Вся голова в нього була в крові, а на дотик — як каша: коли Джеймі торкнувся її пальцями, попід шкірою заходили ходором уламки кістки.

Брієнна, опустившись навколішки, взяла його за руку.

— Ще теплий.

— Скоро охолоне. А я собі хочу його коня й одяг. Набридло вже лахміття й воші.

— Та це ж ваш кузен був! — вражено вигукнула дівчина.

— Був,— погодився Джеймі.— Але не хвилюйся, чого-чого, а кузенів мені не бракує. Його меча я теж собі візьму. Тобі ж потрібно з кимось ділити чати.

— Можете постояти на чатах і без зброї,— підвелася вона.

— Прикутий до дерева? Можливо, й так. А можливо, я просто змовлюся з наступною бандою беззаконників. Щоб вони тобі горлянку перерізали, дівко.

— Зброї я вам не дам. І мене звати...

— ...Брієнна, я знаю. Можу присягтися, що не скривджу тебе, якщо це розвіє твої дівочі страхи.

— Ваші присяги нічого не варті. Ейрису ви теж присягали.

— Але ж, наскільки я знаю, ти ще нікого не підсмажила просто в латах. Та й ми обоє прагнемо доправити мене на Королівський Причал цілим і неушкодженим, хіба ні? — він присів біля Клеоса й заходився розстібати на ньому пояс з мечем.

— Відійдіть від нього! Негайно! Припиніть!

Джеймі вже втомився. Втомився від її підозріливості, від її образ, від її кривих зубів, круглого рябого обличчя й ріденького обвислого волосся. Не зважаючи на її протести, він обома долонями стиснув руків'я братового довгого меча та, притримуючи тіло ногами, потягнув. Клинок ще тільки вислизнув з піхов, а Джеймі вже крутнувся, швидко заносючи меча смертельною дугою. Криця брязнула об крицю — цей дзвін пробирав до кісток. Дивним чином Брієнні вдалося вчасно вихопити власного меча. Джеймі розсміявся.

— Дуже добре, дівко.

— Віддайте мені меча, Царевбивце!

— Зараз віддам.

Він, підскачавши на ноги, метнувся на неї, і меч, як живий, закрутився в нього в руках. Брієнна відстрибнула, відбиваючи удари, але Джеймі ринувся вперед, не припиняючи атаки. Не встигала вона відбити один удар, як на неї обрушувався інший. Мечі цілувалися, відскакували, знов цілувалися. У Джеймі заспівала кров. Саме для цього він і був створений: ніколи він не відчував такої повноти життя, як під час бою, з кожним ударом балансуючи на краєчку смеральної прірви. «А що в мене руки скуті, може, деякий час дівка навіть зможе відбиватися». Через ланці доводилося тримати меч обіруч, і хоча вага його й довжина були менші, ніж у справжнього дворучного меча, хіба не байдуже? Довжини братового клинка вистане, щоб покласти край цій Брієнні Тартській.

Згори, знизу, з плеча обрушив він на неї сталеву зливу. Зліва, справа, навскоси — з такою силою, що мечі, стикаючись, викресали

іскри; знизу вгору, збоку, з плеча — повсякчас нападаючи, наступаючи, крок — і удар, удар — і крок, рубаючи, ріжучи — швидше, швидше, швидше...

...поки задихано не відступив і не опустив кінчик меча до землі, даючи дівчині мить перепочинку.

— Зовсім непогано,— визнав Джеймі,— як на дівку.

Вона повільно й глибоко вдихнула, сторожко вдивляючись у нього.

— Я вас зарізати не збираюся, Царевбивце.

— Так ніби тобі б це вдалося,— він замахнувся мечем просто в неї над головою і, гримаючи ланцюгами, знов кинувся на неї.

Джеймі не міг точно сказати, скільки він отак наступав. Може, кілька хвилин, а може, й кілька годин: час засинав, коли прокидалися мечі. Джеймі відтиснув дівчину від кузенового тіла, змусив перетнути дорогу й загнав між дерев. Одного разу вона, не побачивши, спіткнулась об корінь, і на мить йому здалося, що їй кінець, але вона не впала, а тільки опустилась на одне коліно, не загаявшись ні на мить. Меч її злетів угору, блокуючи удар, який міг би розтяти її від плеча аж до паху, а тоді вона сама почала нападати, знову і знову, й удар по удару стала на ноги.

Танок тривав. Джеймі притиснув Брієнну до дуба, вилаявся, коли вона вислизнула, погнався за нею через мілкий потічок, забитий опалим листям. Криця дзвеніла, криця бриніла, криця кавчала, кресала і квиліла, а жінка з кожним ударом почала крєктати, як пилка, та все одно Джеймі ніяк не міг до неї дотягнутися. Так наче вона була в залізній клітці, яка зупиняла всі удари.

— Зовсім непогано,— зронив Джеймі, на мить зупиняючись віддихатися й обходячи її з правого боку.

— Як на дівку?

— Як на зброєносця, я б сказав. Зеленого,— він уривчасто, засапано засміявся.— Ану, ану, дорогенька, музика ще грає. Можна вас запросити на танець, міледі?

Крєкнувши, дівчина кинулася на нього, розмахуючи клинком, і зненацька відбиватися довелося вже Джеймі. Одного разу вона черкнула його по чолу, і в праве око побігла кров. «Чужі б її забрали разом з Річкорином!» У тому клятому підземеллі він зовсім погубив і перевів свої навички, та й ланцюги геть не допомагали. Очі

заплющувалися, плечі затерпли від зусиль, а зап'ястки боліли від ваги ланцюгів, кайданів і меча. З кожним ударом довгий меч здавався дедалі важчим, і Джеймі розумів, що махає ним уже не так швидко, як перше. І підносить уже не так високо.

«Вона дужча за мене!»

Від цього усвідомлення він аж похолов. Певна річ, Роберт був дужчий за нього. І Білий Бик — Герольд Гайтавер — у розквіті сил теж, і сер Артур Дейн. Серед нині живущих дужчий за нього був Великий Джон Амбер, швидше за все — Дужий Вепр Крейкгольський, без сумніву — обидва Клігани. Та в Гори-на-коні сила взагалі була нелюдська. Але це не мало значення. Завдяки моторності й майстерності Джеймі всіх їх міг здолати. Але ж тут жінка! Здоровезна корова, звісно, та все одно... по справедливості, це вона б зараз мала знесилюватися.

Натомість вона загнала його назад у потічок, крикнучи:

— Здавайся! Кидай меча!

Під ногою Джеймі перевернувся слизький камінець. Відчуваючи, що падає, він свою невдачу перетворив на атаку. Кінчик меча, ковзнувши по підставленому клинку, уп'явся дівчині в стегно. Розцвіла червона квітка, і Джеймі якусь мить помилувався цією картиною, поки коліна не гримнулися об камінь. Біль його просто осліпив. Брієнна з хлюпанням стрибнула на нього й відбила геть його меча.

— Здавайся!

Джеймі штурхнув її плечем по ногах, і вона рухнула згори на нього. Вони покотилися, буцаючись і борюкаючись, поки вона врешті не всілася на нього згори. Він примудрився висмикнути в неї з піхов кинджал, але застромити його їй у живіт не встиг — вона схопила його за зап'ястя і з такою силою вивернула йому за голову руки, притискаючи до каміння, що йому здалося — суглоб вилетів. Друга долоня лягла йому на обличчя.

— Здавайся!

Брієнна занурила його голову під воду, потримала, витягнула.

— Здавайся!

Джеймі виплюнув воду їй в лице. Штурхан, плюскіт — і от він знову під водою, марно дригаючи ногами, задихаючись. І знов на поверхні.

— Здавайся, бо я тебе втоплю!

— І зламаєш обітницю? — рикнув він.— Як я?

Тут вона його відпустила, і він з плюскотом булькнув під воду.

А в лісі луною пішов хрипкий сміх.

Брієнна скочила на ноги. Нижче пояса вона вся була в болоті та крові, одяг розхристаний, обличчя червоне. «У неї вигляд такий, наче нас заскочили не в бою, а в ліжку». Джеймі по камінню поповз на мілину, скутими руками стираючи кров з чола. Обабіч ріки вишикувалися озброєні чоловіки. І чого дивуватися: вони-бо з Брієнною тут так шуміли, що дракона могли збудити.

— Вітаю, друзі,— приязно гукнув Джеймі.— Перепрошую за галас. Я тут саме дружину шпетив.

— А мені здалося, це вона тебе шпетила,— озвався дебелий і міцний чолов'яга; наносник його залізного півшолома не міг уповні приховати відсутність у нього носа.

Джеймі раптом збагнув, що це не беззаконники, які спричинилися до загибелі сера Клеоса, бо навколо зібрався якийсь набрід: смагляві дорняни й біляві лісянці, дотраки з дзвіночками в косах, волохаті ібенці, чорні як смола прибуди з Літніх островів у плащах із пір'я. Джеймі впізнав їх. Браві компанійці.

— У мене є сто оленів...— нарешті здобулася на слово Брієнна.

— Для початку заберемо їх, міледі,— сказав блідий як труп чоловік у подертому шкіряному плащі.

— А тоді дістанемося твоєї піхви,— сказав безносий.— Не може ж вона бути така сама бридка, як усе в тобі.

— А ти дівку задом оберни і гвалтуй у сраку,— порадив дорнянин-списник у шоломі, пов'язаному червоним шовковим шаликом.— І не доведеться на неї дивитися.

— Й позбавити її задоволення дивитися на мене? — сказав безносий, а решта зареготали.

Може, дівка ця і справді потворна й уперта, але не заслуговує на групове згвалтування такими покидьками.

— Хто тут старший? — голосно запитав Джеймі.

— Я маю честь бути тут за старшого, сер Джеймі,— відгукнувся «труп» з почервонілими очима й ріденьким і сухим волоссям. Під блідою шкірою на руках і обличчі проступали темно-сині вени.— Називаюся Урсвик. Більше відомий як Вірний Урсвик.

— Ти мене впізнав?

Перекупний меч кивнув.

— Мало відростити бороду і поголити голову, щоб обдурити бравих компанійців.

«Кривавих лицедіїв, ти хотів сказати». Джеймі їх любив не більше, ніж Грегора Клігана чи Ейморі Лорча. Батько називав їх псами й використовував як псів: щоб заганяти здобич і сіяти пострах.

— Якщо ти мене впізнав, Урсвику, то маєш розуміти, що отримаєш за мене винагороду. Ланістери завжди сплачують борги. А що ж до дівиці, то вона — високого роду й за неї можна отримати непоганий викуп.

— Справді? — схилив набік голову його співрозмовник.— Як пощастило!

Щось було таке хитреньке в Урсвиковій посмішці, що Джеймі це не сподобалося.

— Ти мене чув. Де цап?

— За кілька годин їзди звідси. Радий буде вас бачити, без сумніву. От тільки в очі я б його цапом не називав. Лорд Варго вельми запальний, коли йдеться про його гідність.

«Відколи це в того слинявого дикуна гідність з'явилася?»

— Постараюся не забувати, коли побачу його. А лорд чого він, можна дізнатися?

— Гаранхолу. Йому пообіцяли.

«Гаранхолу? Батько з глузду з'їхав?» Джеймі підніс руки.

— Зніміть з мене ланцюги.

Урсвикове хихотіння нагадувало шелест паперу.

«Щось тут геть не так!» Джеймі старався не показувати розгубленості, тож усміхнувся.

— Я щось кумедне сказав?

Безносий широко посміхнувся.

— Та ти ще кумедніший за Куслія, коли він отій септі цицьки відгриз!

— Ви з батьком програли забагато битв,— пояснив дорнянин.— Тож нам довелося лев'ячі шкури обміняти на вовчі шуби.

Урсвик розвів руками.

— Тимеон хоче сказати, що браві компанійці більше не на службі в дому Ланістерів. Тепер ми служимо лорду Болтону й королю на Півночі.

Джеймі холодно та презирливо посміхнувся.

— І люди кажуть, що це я не маю честі?

Урскику таке зауваження не сподобалося. За його сигналом двоє лицедіїв ухопили Джеймі за руки, а Рордж зацідив йому броньованим кулаком у живіт. Джеймі зігнувся навпіл, а дівчина запротестувала:

— Припиніть, його не можна чіпати! Нас послала леді Кетлін, це обмін заручниками, він під моїм захистом...

Рордж знову його вдарив, аж дух вибив. Брієнна кинулася до меча, який лежав на дні потічка, але не встигла його вихопити — на неї навалилися лицедії. Вона і справді була дужа: тільки вчотирьох їм удалося її приборкати.

Під кінець обличчя в дівчини було таке вже набрякле й закрявлене, як, мабуть, у самого Джеймі, ще й два зуби їй вибили. Краси їй це не додало. Двоє бранців, спотикаючись і спливаючи кров'ю, потягнулися через ліс назад до коней, а Брієнна ще й кульгала через ту рану в стегні, яку вона отримала в струмку від рук Джеймі. Йому було шкода її. Сьогодні вночі вона втратить свою цноту, в цьому він сумнівів не мав. Отой безносий виродок точно нею скористається, а після нього по черзі, швидше за все, й інші.

Дорнянин, усадовивши бранців на Брієнниного возовика спина до спини, зв'язав їх, а решта лицедіїв у цей час догола роздягали Клеоса Фрея, щоб подувати його манаття. Рордж виграв заляпане кров'ю сюрко з гордим ланістерівсько-фреївським гербом. Стріли позоставили дірки і в левах, і в баштах.

— Сподіваюся, ти задоволена, дівко,— прошепотів Джеймі до Брієнни. Відкашлявшись, він сплюнув повний рот крові.— Якби ти мене озброїла, нас би в житті не пов'язали.

Вона не відповіла. «От же ж свиня вперта!» — подумав він. І — так, хоробра, цього в неї не віднімеш.

— Коли ми станемо табором на ніч, тебе згвалтують, і не раз,— попередив він.— Мудро вчиниш, якщо не опиратимешся. Бо якщо почнеш боротися, позбудешся не лише кількох зубів.

Він відчув, як у Брієнни напружилася спина.

— Це ви б так вчинили, якби були жінкою?

«Якби я був жінкою, я був би Серсі».

— Якби я був жінкою, я б їх довів так, щоб вони мене вбили. Але ж я не жінка,— сказав Джеймі й підбуцнув коня під бік, пускаючи

клусом.— Урsvику! Одне слово!

Блідий як мрець перекупний меч у подертому шкіряному плащі на мить натягнув повіддя і зрештою порівнявся з бранцями.

— Чого вам від мене забаглося, сер? І вважайте, бо знову вас провчити доведеться.

— Золото,— сказав Джеймі,— любиш золото?

Урsvик роздивлявся його почервонілими очима.

— Зізнаюся, користь від нього є.

Джеймі з розумінням посміхнувся до нього.

— Все золото Кичери Кастерлі. Навіщо віддавати його цапу? Чого не відвезти мене на Королівський Причал і не отримати викуп за мене самому? І за неї теж, якщо схочеш. Одна панна якось казала мені, що Тарт прозивають Сапфіровим островом.

Дівчина на це скривилася, але не сказала нічого.

— Ти мене за перекинчика маєш?

— Певна річ. А за кого ще?

Якусь мить Урsvик міркував над пропозицією.

— Королівський Причал далеко, та й там ваш батько. Лорду Тайвіну може не сподобатися, що ми перепродали Гаренхол лорду Болтону.

«А він розумніший, ніж здається». Джеймі аж розміявся, уявивши, як повісить цього покидька з обтяженими золотом кишнями.

— Батька я беру на себе. Доможуся для тебе королівського відпущення будь-яких твоїх злочинів. Доможуся для тебе лицарства.

— Сер Урsvик,— промовив чолов'яга, смакуючи звучання.— Ото б моя дороженька жінка запишалася! Якби тільки я її не вбив,— зітхнув він.— А що ж буде з бравим лордом Варго?

— Може, заспівати тобі куплет з «У Кастамері дощ»? Коли батько до нього дістанеться, цап уже таким бравим не буде.

— І як ви це зробите? Чи у вашого батька такі довгі руки, що він дотягнеться крізь мури Гаренхолу, щоб викинути нас звідти?

— Якщо доведеться...— (Збудоване королем Гареном чудовисько впало одного разу — може впасти і вдруге).— Невже ти такий дурний, щоб вірити, що цап здатен перебороти лева?

Перехилившись, Урsvик лїниво ляснув його по обличчю. Оця зневажлива недбалість була гірша за сам ляпас. «Він мене не боїться»,

— похолов Джеймі.

— Я вже наслухався, Царевбивце. Був би я справді дурний, якби вірив обіцянкам такого клятвopорушника, як ти.

Приостроживши коня, лицедій рвонув уперед.

«Ейрис,— ображено подумав Джеймі.— Завжди все зводиться до Ейриса». Погойдуючись у такт крокам коня, він мріяв роздобути меч. А ліпше два мечі. «Один для дівки, другий для мене. Так, ми загинемо, зате заберемо з собою в пекло половину з них».

— Навіщо ви йому сказали, що Тарт — це Сапфіровий острів? — шепнула Брієнна, коли Урsvик від'їхав на безпечну віддаль.— Він ще подумає, що в мого батька повно коштовного каміння...

— Молися, щоб він так і подумав.

— А ви взагалі не кажете слова правди, Царевбивце? Тарт називають Сапфіровим островом через синяву його вод.

— Ти голосніше кричи, дівко, бо Урsvик, здається, не почув. Що швидше вони дізнаються, як мало за тебе можна отримати викупу, то швидше почнуть гвалтувати. Тут кожен на тебе залізе, та хіба не байдуже? Заплющиш очі, розсунеш ноги — і уявляй, що це лорд Ренлі.

На щастя, це їй на деякий час заткало рота.

День уже котився до вечора, коли нарешті наскочили на Варго Гоута, який ще з дюжиною бравих компанійців саме плюндрував невеличкий септ. Вітражні вікна побили, а різьблені дерев'яні скульптури богів повитягали на сонце. Коли загін під'їжджав, товстезний дотрак — такого Джеймі в житті не бачив — саме сидів у Матері на грудях, кінчиком ножа виколупуючи в неї халцедонові очі. Неподалік на розкидистому каштані повісили вниз головою худенького лисуватого септона. Троє бравих компанійців зробили з його тіла тренувальну мішень. Один з лучників стріляв непогано: в мерця з обох очей стирчало по стрілі.

Щойно перекупні мечі помітили Урsvика з бранцями, зірвався крик півдюжиною різних мов. Цап сидів біля багаття, кусаючи просто з рожна недосмажену птицю, і по пальцях у нього текло сало впереміш із кров'ю просто в бороду, що звисала довгими пасмами. Витерши руки об сорочку, він підвівся.

— Саревбивсе,— проплямкав він,— ти мій бранесь.

— Мілорде, я — Брієнна Тартська,— гукнула до нього дівчина.— Леді Кетлін Старк наказала мені доправити сера Джеймі на

Королівський Причал, до його брата.

Цап ковзнув по ній байдужим поглядом.

— Нехай жамовкне.

— Вислухайте мене,— закликала Брієнна, поки Рордж різав мотузки, якими вона була прив'язана до Джеймі,— іменем короля на Півночі, короля, якому ви служите, будь ласка, вислухайте...

Рордж стягнув її з коня й почав копати ногами.

— Ти гляди, кості їй не поламай,— крикнув до нього Урсвик.— Бо за цю суку з конячою мордою можна сапфірів узяти стільки, скільки вона сама важить.

Дорнянин Тимеон разом зі смердючим ібенцем стягнули Джеймі з сідла та грубо підштовхнули до багаття. Поки вони давали волю рукам, неважко було б висмикнути в одного з них меча, але ворогів було забагато, а сам Джеймі — досі в ланцюгах. Одного-двох він би зміг зарубати, та зрештою загинув би сам. А поки що Джеймі не готовий був померти, тим більше за таку, як Брієнна Тартська.

— Сюдовий сьогодні день,— зронив Варго Гоут. На шиї в нього висіло намисто з монеток усіх форм і розмірів, литих і битих, з парсунами королів, ворожбитів, богів і бісів, і найдивовижніших звірів.

«Монети — з усіх країв, де він воював»,— пригадав Джеймі. Жадоба — ось ключик до цього чоловіка. Якщо він перекинувся на інший бік одного разу, може перекинутись і вдруге.

— Лорде Варго, даремно ви покинули службу в мого батька, та ще не пізно виправити помилку. Він добре за мене заплатить, самі знаєте.

— О так,— сказав Варго Гоут.— Я отримаю пововину жовота Кисери Кастерві. Та сперсу я маю посвати йому виста,— і він зронив щось своєю цапиною мовою.

Урсвик підштовхнув Джеймі в спину, а штукар у зелено-рожевому блазенському вбранні підставив йому підніжку. Коли ж Джеймі повалився на землю, один з лучників ухопив ланцюг, що скріплював йому зап'ястки, і смикнув його руки вперед. Тлустий дотрак відклав ножа й витягнув здоровезний кривий арах — гострющу шаблю, яку так люблять комонники.

«Хочуть мене залякати». А блазень, хихочучи, стрибнув Джеймі на спину, в той час як дотрак перевальцем наблизився до нього. «Цап хоче, щоб я в штанці напудив і благав помилувати, але такого задоволення він не отримає». Джеймі-бо Ланістер з Кичери Кастерлі,

лорд-командувач королівської варти, і якийсь там перекупний меч не змусить його кричати.

Сонячне світло сріблястою змійкою пробігло по лезу араху, який, затріпотівши, опустився, майже невидимий для ока. І Джеймі закричав.

Арія

Маленька квадратна фортеця ледве дихала — так само як і дебелий сивий лицар, який жив там. Він був такий старий, що не розумів поставлених йому питань. Хай що йому казали, він тільки усміхався й бурмотів:

— Я утримав міст, не пустив сера Мейнарда. Руда чуприна й чорний норов, ось який він був, але мене він зрушити не зміг. Сам я отримав шість ран, але вбив його. Шість!

На щастя, мейстер, який його лікував, був молоденький. Коли старий лицар поринув у дрімоту, він відвів приїжджих убік і мовив:

— Боюся, ви ганяєтеся за привидам. Давним-давно до нас птах прилітав — може, вже півроку сплигло. Ланістери зловили лорда Берика біля Божого Ока. І повісили.

— Ага, повісили, але Торос встиг зрізати мотузку, і він не помер, — сказав Лим. Зламаний ніс у нього вже був не такий червоний і набряклий, але зростався криво, тож тепер його обличчя було наче перекошене.— Його милість важко вбити, кажу вам.

— І важко знайти, я бачу,— мовив мейстер.— Ви Листяну леді питали?

— Спитаємо,— сказав Зеленобородий.

Наступного ранку, перетинаючи мурований місток за фортецею, Гендрі поцікавився, чи не за цей міст воював старий. Ніхто не знав.

— Швидше за все,— озвався Джек-Щасливець.— Інших мостів я тут щось не бачу.

— А от якби про це пісню склали, ми б знали напевне,— мовив Том Семиструнець.— Була б гарна балада — і ми б точно знали, хто такий був цей сер Мейнард і чого йому так забаглося перетнути цей

міст. А якби сердешний старий Лічестер мав трошки лою в голові та тримав при собі співця, слава про нього полинула б далеко-далеко, як-от про Лицаря-Дракона.

— Сини лорда Лічестера загинули під час Робертового повстання, — буркнув Лим.— Частина з одного боку, частина — з другого. Відтоді він з головою і не дружить. І ніяка клята балада тут не допоможе.

— А що мав на увазі мейстер, коли казав про Листяну леді? — дорогою спитала Арія в Ангая.

— Сама побачиш,— посміхнувся лучник.

За три дні, проїжджаючи крізь пожовклий ліс, Джек-Щасливець скинув з плеча ріжок і засурмив — сигнал відрізнявся від усіх попередніх. Ще не встиг звук затихнути, як з дерев розгорнулися мотуз'яні драбини.

— Стриножете коней, бо нам нагору,— проспівав Том. І вони полізли в таємне селище у верхів'ях дерев — у лабіринт мотуз'яних переходів і критих мохом хаток, прихованих стінами шарлату й золота, де їх привели до Листяної леді — худої як тріска білокосої жінки, вдягнутої в плаття з грубого полотна.

— Насувається осінь, довго ми тут лишатися не зможемо,— сказала вона.— Дев'ять днів тому гейфордською дорогою проїхало на полювання з дюжину вовків. Якби випадково підняли голову, могли б і нас побачити.

— А лорда Берика ви не бачили? — запитав Том Семиструнець.

— Він мертвий,— сказала жінка тужливо.— Його піймав Гора-наконі та проштрикнув йому око кинджалом. Нам жебручий брат розповідав. А він це дізнався від людини, яка все на власні очі бачила.

— Казка з бородою, ще й брехлива,— сказав Лим.— Лорда Лискавку не так легко вбити. Може, сер Грегор око йому й вийняв, але від такого не помирають. Он Джек вам може підтвердити.

— Ну, я ж не помер,— мовив одноокий Джек-Щасливець.— Он батька мого повісив судовий виконавець лорда Пайпера, брата Бота відіслали на Стіну, інших моїх братів повбивали Ланістери. Око — це дурниці.

— Присягаєшся, що він не помер? — стиснула жінка Лима за руку.— Благословіть вас боги, Лиме, це найкращі новини за останні півроку. Хай береже його Воїн, і червоного жерця теж.

Наступного вечора зупинилися ночувати в обгорілому септі у спаленому селі під назвою Вогнетан. Од його вітражів лишилися самі скалки, а літній септон, який вийшов назустріч приїжджим, розповів, що мародери забрали і багаті шати Матері, і золочений ліхтар Стариці, і срібну корону Отця.

— Навіть груди у Діви відтяли, хоча ті були з простого дерева,— казав він.— І очі — очі з гагату, лазуриту й перламутру — повиймали своїми ножами. Хай змилується над ними Мати!

— І чия це робота? — спитав Лим Лимонний Плащ.— Лицедіів?

— Ні,— відгукнувся старий.— То були північани. Дикуни, які деревам поклоняються. Казали, їм потрібен Царевбивця.

Арія, почувши це, закусила губу. Вона відчувала, як на неї дивиться Гендрі. Вона злилася й палала від сорому.

У підвалі під септом, між павутиння, коріння й розбитих винних діжок, ховалася дюжина вояків, але й вони нічого не знали про Берика Дондаріона, навіть їхній ватажок у почорнілих від гару обладунках і з грубою блискавкою на плащі. Коли Зеленобородий помітив, що Арія на нього витріщається, він розсміявся й мовив:

— Лорд Лискавка всюди й ніде, білко ти худенька!

— Ніяка я не білка,— озвалася вона.— Я вже майже доросла. Мені скоро виповниться одинадцять.

— Дивися, щоб я на тобі не женився! — він хотів полоскотати її під підборіддям, але Арія відбила його дурнувату руку.

Уночі Лим з Гендрі грали з господарями в кості, а Том Семиструнець співав дурненьку пісеньку про Барилкуватого Бена й гуску верховного септона. Ангай дозволив Арії постріляти зі свого лука, та хай скільки вона закушувала губу, а натягнути тятиву так і не змогла.

— Вам легший лук потрібен, міледі,— сказав веснянкуватий лучник.— Якщо в Річкорині знайдеться сухе дерево, я вам можу змайструвати.

Їх почув Том і урвав пісню.

— Дурне теля ти, Ангаю. Якщо ми й поїдемо в Річкорин, то тільки для того, щоб отримати за дівчинку викуп, і часу розсиджуватися там і майструвати луки в тебе не буде. Радій, якщо вдасться свою шкуру звідти врятувати. Лорд Гостер беззаконників вішав, коли ти ще й

голитися не почав. А отой його синок... я завжди казав: людині, яка не любить музики, довіряти не можна.

— Він не музики не любить,— сказав Лим.— А тебе, дурню.

— І цілком безпідставно. Дівка хотіла з нього мужчину зробити, то хіба це я винен, що він так напився, аж ні на що виявився не здатен?

Лим пирхнув зламаним носом.

— А хіба про це пісню склав не ти, а якийсь інший клятий поганець, закоханий у власний голос?

— Я її заспівав тільки раз,— поскаржився Том.— Та й хто сказав, що пісня була про нього? Пісня була про рибу.

— Сонну рибу,— розсміявся Ангай.

Арії діла не було до того, про що там ті дурнуваті Томові пісні. Вона обернулася до Гарвіна.

— А що це він казав про викуп?

— Нам страшенно потрібні коні, міледі. Та зброя. Мечі, щити, списи. Все те, що купується за гроші. А, і ще зерно на посадку. Зима на підході, ви не забули? — він поклав палець їй під підборіддя.— Ви не перша високородна бранка, за яку ми можемо отримати викуп. І, сподіваюся, не остання.

Так і є, знала Арія. Лицарів повсякчас беруть у полон, щоб отримати викуп, а іноді беруть і жінок. Та що як Роб не заплатить тої ціни, якої за неї вимагатимуть? Вона не видатний лицар, а королі взагалі-то мають інтереси держави ставити вище за своїх сестер. А леді-мати — що скаже вона? Захоче дочку назад після всього, що та накоїла? Так міркувала Арія, закусивши губу.

Наступного дня заїхали в місцевість під назвою Стрімке Серце: пагорб був такий височенний, що з нього, здалося Арії, можна півсвіту розгледіти. На верхівці ще стояло кружало велетенських білих пнів — усе, що лишилося від колись могутніх віродерев. Арія з Гендрі обійшли пагорб, щоб їх порахувати. Тридцять один, і деякі з них були такі широчезні — спати можна, як на ліжку.

Стрімке Серце було священним місцем у дітей пралісу, пояснив Том Семиструнець, і тут ще присутні залишки їхньої магії.

— Хто тут спатиме, з тим нічого не станеться,— сказав співець. Арія подумала, що так, мабуть, і є: пагорб такий високий, а навколишні землі такі пласкі, що жоден ворог непомітно не підкрадеться.

Простолюд це місце оминає, пояснив Том: подекують, тут блукають привиди дітей пралісу, які загинули тут, коли король андалів на ім'я Ерег Царевбивця вирізав їхній гай. Арія знала і про дітей пралісу, і про андалів, але привиди її не лякали. Маленькою вона часто ховалася в крипті Вічнозиму й серед камінних королів на їхніх тронах гралась у «приходь до мене в замок» і в «красуню й чудовисько».

Та все одно вночі у неї стало сторч на потилиці волосся. Вона заснула, і тут її збудила буря. Вітер зірвав з неї покривало й поніс його в кущі. Кинувшись за ним, Арія почула голоси.

Поряд із пригаслим багаттям вона угледіла Тома, Лима й Зеленобородого, які розмовляли з крихітною жіночкою — на фут нижчою за Арію, але старшою за стару Нан: згорблена і зморшкувата, вона спиралася на сукувату чорну ковінку. Сиві коси в неї були такі довжелезні, що мало не торкалися землі. Коли дмухнув вітер, вони хмарою розвіялися в неї над головою. Шкіра в жінки була ще біліша за коси: молочно-біла, а очі, як здалося Арії, червоні, хоча з кущів розгледіти було важко.

— Давні боги не сплять і мені спати не дають,— говорила жінка. — Мені наснилася тінь з вогненным серцем — вона зарізала золотого оленя, так. Мені наснився чоловік без обличчя — він чекав на мосту, що хитався й хилитався під ним. На плечі в нього сидів ворон-потопельник, з крил якого звисали водорості. Мені наснилася ревуча ріка й жінка-риба. Мертва, з червоними сльозами на щоках, вона пливла за течією, та коли її очі розплющилися, я від жаху прокинулася. Ось що мені наснилося, і не тільки це. А ви принесли мені дари — заплату за мої сни?

— Сні,— пробуркотів Лим Лимонний Плащ,— яка користь зі снів? Жінки-риби й ворони-потопельники! Мені самому минулої ночі дещо наснилося. Я цілувався з подавальницею з шинку, яку знавав колись. Ти мені за це заплатиш, стара?

— Подавальниця мертва,— засичала жінка.— Тепер її тільки черви цілуватимуть.

А тоді, обернувшись до Тома Семиструнця, мовила:

— Або я пісню отримаю, або я вас вижену.

І співець заграв для неї — зовсім тихо й тужливо, так що до Арії хіба обривки слів долинали, хоча мелодія здавалася знайомою. «Санса точно її б упізнала, зуб даю». Сестра знала всі пісні, навіть трохи грала

на інструментах і чудово співала. «А я хіба що слова могла викрикувати».

Наступного ранку маленьку сиву жінку ніде не було видно. Коли сіддали коней, Арія запитала Тома Семиструнця, чи на Стрімкому Серці й досі живуть діти пралісу. Співець хихикнув.

— Бачила її, так?

— А вона привид?

— А привиди жаліються на те, як у них суглоби хрустять? Ні, вона просто стара карлиця. Тільки дивна, й око в неї лихе. Але вона знає речі, які її не стосуються, й іноді, якщо ти їй сподобаєшся, може й тобі розповісти.

— І ви їй сподобалися? — з сумнівом глянула на нього Арія.

— Спів мій їй сподобався,— розсміявся співець.— Вона раз у раз просить мене заспівати одну й ту саму пісню. Непогана пісня, ти не думай, але ж я знаю багато інших, не гірших,— він похитав головою. — Та головне, тепер ми можемо взяти слід. Закладаюся, дуже скоро ти побачиш Тороса й лорда Лискавку.

— Якщо ви з його вояків, чого він од вас ховається?

Том Семиструнець на це тільки очі закотив, але Гарвін відповів:

— Я б не сказав, що він ховається, міледі, але це правда: лорд Берик не сидить на місці й рідко повідомляє про свої плани. Так ніхто не зможе його зрадити. Натепер людей, які йому присягнули, вже сотні, а може, й тисячі, але яка користь, якби ми всі за ним тягалися? Та ми б об'їли всю околицю дочиста, або ж полягли в битві з більшим військом. А так, розсіяні на маленькі угруповання, ми можемо нападати зразу в кількох місцях, і не встигне ворог оком кліпнути, як нас уже немає. А якщо когось із нас піймають і допитуватимуть, ми не зможемо сказати, де шукати лорда Берика, хай що там з нами робитимуть...— він завагався.— Ти ж розумієш, що означає «допитувати»?

Арія кивнула.

— Вони це називали «лоскотати». Полівер, і Раф, і решта.

І вона розповіла про село на Божому Оці, де їх з Гендрі зловили, і про питання, які ставив Лоскотун. «У селі десь заховане золото? — завжди починав він.— Срібло, самоцвіти? Харчі? Де лорд Берик? Хто з селян йому допомагав? Куди він поїхав? Скільки з ним було людей? Скільки лицарів? Скільки лучників? Скільки вершників? Як озброєні?

Скільки поранених? Куди, ви кажете, вони поїхали?» Просто пригадуючи це, вона знову чула зойки й відчувала сморід крові, лайна й горілого м'яса.

— Він завжди питав одне й те саме,— похмуро сказала вона розбійникам,— а от лоскотав щодня по-різному.

— Як можна робити таке з дітьми? — вигукнув Гарвін, коли Арія закінчила.— Гора-на-коні під Камінним Млином, як ми чули, втратив половину людей. Може, цей Лоскотун зараз плаває в Червоному Зубці, а риба йому пику об'їдає. А якщо ні, що ж: це ще один злочин, за який їм доведеться відповісти. Чув, його милість казав, що війна ця почалася, коли правиця відіслав його здійснити королівське правосуддя щодо Грегора Клігана, і саме цим він її і закінчить,— він підбадьорливо поплескав Арію по плечу.— Сідайте на коня, міледі. До Жолудевого Палацу ще весь день їхати, та принаймні поспимо з дахом над головою і натопчемо собі животи.

Їхали і справді довго, та коли вже западали сутінки, вбрід перейшли струмок і підійшли до Жолудевого Палацу — оточеної муром великої дубової фортеці. Хазяїн її у почті свого сюзерена, лорда Ванса, поїхав на війну, й на час його відсутності браму зачинили й замкнули на засуви. Але його дружина виявилася давньою приятелькою Тома Семиструнця, Ангай навіть сказав, що колись вони були коханцями. Ангай, який за віком був до Арії найближче з усіх, окрім хіба Гендрі, частенько їздив поряд з нею, розповідаючи кумедні байки про Дорнське Прикордоння. Проте це її не обдурило. «Він мені не друг. Просто тримається поряд, придивляючись, щоб я більше не втекла». Ну, Арія й сама вміла придивлятися. Цього її навчив Сиріо Форел.

Леді Смолвуд привітала беззаконників доволі приязно, хоча й висварила за те, що тягають на війні за собою дівчинку. А коли Лим прохопився, що Арія — шляхетна панна, розсердилася ще більше.

— Хто вдягнув сердешну дитину в це болтонівське дрантя? — поцікавилася вона.— Той герб... та є люди, які її просто повісять, побачивши в неї на грудях облупленого чоловіка.

Й Арію миттю відіслали нагору й запхали в купіль з гарячущою водою. Служниці леді Смолвуд так її відтирали, наче саму її хотіли облупити. Навіть налили у воду якісь нудотно-солодкаві пахощі з квітковим ароматом.

Потому її змусили вдягтися в дівоче вбрання — дали коричневі вовняні панчохи й тоненьку лляну сорочку, а згори — легку зелену сукню, весь ліф якої коричневою ниткою був розшитий жолудями; на облямівці спідниці теж були жолуді.

— Моя двоюрідна бабуся — септа в Старгородському маточнику, — розповідала леді Смолвуд, поки жінки шнурували сукню в Арії на спині.— Коли почалася війна, я туди дочку відіслала. Поки вона повернеться, без сумніву, вже повиростає з усіх цих своїх речей. Любиш танцювати, дитинко? Моя Карелен чарівно танцює. І співає чудово. А ти що любиш?

Арія пошургала ногою об циновку.

— Голкою працювати.

— Діє заспокійливо, правда ж?

— Ну,— зронила Арія,— не дуже.

— Ні? А на мене — так. Боги дарують нам усім наші маленькі вміння й таланти, тож ми маємо ними користатися, ось як завжди казала бабуся. Будь-яку діяльність можна перетворити на молитву, якщо вкладати в неї душу. Пам'ятай про це, коли наступного разу працюватимеш голкою. Ти щодня трудишся?

— Відколи загубила свою Голку — ні. Нова не така зручна.

— В такі часи, як зараз, ми робимо, що можемо,— мовила леді Смолвуд, поправляючи ліф на сукні.— Отепер ти справжня панянка.

«Ніяка я не панянка,— кортіло сказати Арії,— я — вовчиця».

— Не знаю, хто ти, дитинко,— зронила жінка,— і може, це і на краще. Бо ти, боюся, з помітних осіб,— вона розправила на Арії комірець.— А в такі часи ліпше лишатися непомітною. Бо хоч у мене є міцні мури, однак замало людей, щоб їх утримати,— зітхнула вона.

На той час, коли Арію вимили, вбрали й зачесали, в залі вже подавали вечерю. Кинувши на дівчину єдиний погляд, Гендрі розреготався так, що в нього з носа вино бризнуло, й Гарвін ляснув його по вуху. Страви були прості, зате поживні: баранина з грибами, чорний хліб, гороховий пудинг і тушковані яблука з твердим сиром. По вечері, коли слуги прибрали й пішли, Зеленобородий, стишивши голос, запитав, чи не чула її милість від лорда Лискавки.

— Чула? — всміхнулася вона.— Та вони тут були менш як два тижні тому. Вони, і ще дюжина людей, гнали овець. Я очам не могла

повірити. Торос мені в подяку трьох лишив. Ото сьогодні ви одну і з'їли.

— Торос овець пасе? — розсміявся Ангай.

— Не заперечую, видовисько було кумедне, але Торос запевняв, що він, яко пастир, навчений отару пильнувати.

— І стригти,— гигикнув Лим Лимонний Плащ.

— З цього б вийшла непогана пісня,— Том торкнув струну своєї ліри.

Леді Смолвуд кинула на нього нищівний погляд.

— Тільки не в того, хто римує «легіон» з «Дондаріон». Чи хто співає «Ой люба, гай-гай, в травку лягай» кожній молочарці в околиці, а потім дві з них з животами ходять.

— Я співав «Дай краси напиться»,— почав захищатися Том,— а молочарки завжди залюбки її слухають. І деякі високородні леді, наскільки пригадую, теж. А я співаю людям на втіху.

У пані роздулися ніздрі.

— У приріччі повно дівчат, яких ти втішив, а їм тепер доводиться настоянку з пижма й польової гвоздики пити. Чоловік твого віку міг би вже навчитися сім'я спускати їм на живіт. Ще трошки — і тобі дадуть прізвисько Том Семисинець.

— Тут така справа,— сказав Том,— семеро в мене їх було багато років тому. І гарних синів, між іншим, з голосами солодкими, як у соловейка.

Очевидно було, що проблема його не бентежить.

— А його милість не казав, куди прямує, міледі? — запитав Гарвін.

— Лорд Берик своїми планами ніколи не ділиться, але в околицях Скельного Септу й Трипенсового лісу почався голод. Я б лорда шукала там,— вона ковтнула вина.— І хочу вам сказати, що були тут у мене й не такі хороші гості. Вила тут під брамою згряя вовків — думали, що в мене ховається Джеймі Ланістер.

Том кинув щипати струни.

— То це правда — Царевбивця знов на волі?

Леді Смолвуд кинула на нього презирливий погляд.

— Ну, навряд чи б на нього полювали, якби він сидів прикутий у підземеллях Річкорину.

— І що їм сказала міледі? — поцікавився Джек-Щасливець.

— Ну звісно, що Царевбивця голий лежить у мене в ліжку, але такий виснажений, що й спуститися не може. Один з них мав нахабство обізвати мене брехухою, тож ми трохи посварились, і я їх вигнала. Здається, вони рушили до Смолистого скруту.

— А що то були за північани,— нетерпляче посовалась Арія у кріслі,— які шукали Царевбивцю?

Леді Смолвуд, схоже, здивувалася, що дівчинка заговорила.

— Вони нам своїх імен не називали, дитино, але вдягнені були в чорне з білим сонцем на грудях.

«Біле сонце на чорному полі — герб лорда Карстарка»,— подумала Арія. Отже, то були Робові люди. Цікаво, міркувала вона, а вони й досі неподалік? От якби вдалося вислизнути від беззаконників і розшукати їх, може, вони б відвезли її до матері в Річкорин...

— А вони не розповіли, як Ланістеру вдалося втекти? — запитав Лим.

— Розповіли,— відгукнулася леді Смолвуд.— Та я ні слову не повірила. Бо вони стверджують, що його відпустила леді Кетлін.

Том так здригнувся, що аж струну обірвав.

— Та ну вас,— мовив він.— Це божевілля.

«Це неправда,— подумала Арія.— Не може бути правдою».

— Я теж так подумала.

Тут Гарвін згадав про Арію.

— Ця розмова не для ваших вух, міледі.

— Ні, я хочу послухати.

Але беззаконники були непохитні.

— Ну-ну, білочко,— сказав Зеленобородий.— Будь гарною панянкою й ходи пограйся у дворі, поки ми розмовляємо, давай.

Арія сердито вийшла й була б захряснула по собі двері, якби не такі важкі. Над Жолудевим Палацом опускалися померки. Вздовж мурів горіло кілька смолоскипів, та це і все. Брама маленького замку була зачинена й замкнена на засув. Арія пам'ятала, що обіцяла Гарвіну більше не тікати, але ж це було до того, як вони оббрехали її матір.

— Аріє! — вийшов услід за нею Гендрі.— Леді Смолвуд каже, тут є кузня. Не хочеш поглянути?

— Як ти хочеш.

Більше все одно не було чого робити.

— Цей Торос,— сказав Гендрі, коли вони проминули псарню,— той самий Торос, який жив у замку на Королівському Причалі? Червоний жрець, тлустий і голомозий?

— Напевно.

Арія не пригадувала, щоб розмовляла з Торосом на Королівському Причалі, але добре знала, хто він такий. Вони з Джалабаром Ксо були найколеритнішими фігурами при дворі Роберта, а Торос ще й був добрим другом короля.

— Він і не згадає мене, але він частенько приходив до нас у кузню.

У Смолвудів кузнею вже давненько не користувалися, але знаряддя, розвішані ковалем, так і висіли охайно на стіні. Гендрі запалив свічку й, поставивши її на ковадло, узяв кліщі.

— Наш майстер завжди шпетив його за те, що мечі свої підпалює. Не можна так ставитися до гарної криці, казав він, але Торос ніколи гарної криці й не брав. Брав дешевий меч, занурював у дикополум'я й підпалював. Трюки алхіміків, казав наш майстер, але лякалися і коні, і зелені лицарі.

Арія нахмурилася, силкуючись пригадати, чи не розповідав колись про Тороса батько.

— Він на справжнього жерця мало схожий, правда?

— Правда,— погодився Гендрі.— Майстер Мот казав, Торос міг перепити короля Роберта. Два чоботи пара, казав він, обжирайло й обпивайло.

— Не можна обзивати короля обпивайлом.

Може, король Роберт і справді пив забагато, але ж він був батьковим другом!

— Я про Тороса говорив,— Гендрі виставив кліщі, наче хотів ущипнути її за ніс, але Арія відбила їх.— Він обожнює бенкети й турніри, ось чому король Роберт так його любив. А ще Торос хоробрий. Коли розбили мури Пайку, він перший скочив у пролам. Бився своїм вогненным мечем, з кожним ударом підпалюючи залізних.

— Був би в мене вогненний меч! — Арія б чимало людей залюбки підпалила.

— Та це ж трюк, я ж тобі казав. Дикополум'я знищує крицю. Наш майстер Торосу після кожного турніру нового меча продавав. І щоразу вони сварилися через ціну,— Гендрі повісив кліщі назад, а натомість

зняв важкий молот.— Майстер Мот казав, мені вже час свого першого меча викувати. Дав мені гарний зливоч криці, і я вже знав, якої форми буде клинок. Але тут з'явився Йорен і забрав мене в Нічну варту.

— Ти, якщо захочеш, зможеш і далі мечі кувати,— сказала Арія.— Для мого брата Роба, коли ми приїдемо в Річкорин.

— Річкорин,— Гендрі поклав молот і звів погляд на Арію.— Тепер ти зовсім інша. Справжня маленька леді.

— Справжній маленький дубок — з усіма цими жолудями!

— Але гарний. Гарний дубок,— він зробив крок до неї й понюхав.— Навіть пахне від тебе приємно.

— А від тебе — ні! Від тебе смердить,— Арія штурхнула його на ковадло й збиралася втекти, та Гендрі схопив її за руку. Вона зробила йому підніжку, але він, падаючи, потягнув її за собою, і вони покотилися по підлозі кузні. Він був дужий, але вона спритніша. Щоразу як він хотів її схопити, їм вдавалося випрочатися й напіддати йому. Гендрі ці удари тільки смішили, й від цього вона сердилася ще гірше. Нарешті він однією рукою стиснув обидва її зап'ястки, а другою почав її лоскотати, тож Арія зацідила йому коліном між ноги — й вивільнилася. Вони обоє всі були в пилюці, а в неї ще й рукав відірвався. Рукав від тої клятої сукні з жолудями!

— О тепер я вже точно не гарна! — крикнула Арія.

Коли вони повернулися в залу, Том співав.

*М'яку перину постелю
для двох палких сердець.
Вдягну тебе у жовтий шовк,
на голову — вінець.
Кохана ти мені жона,
а я — твій чоловік.
Мій меч тебе оберіга
віднині і повік.*

Гарвін кинув на них тільки один погляд — і розреготався, а веснянкуватий Ангай, посміхнувшись, мовив:

— А ви впевнені, що вона з високородних леді?

Проте Лим Лимонний Плащ ляснув Гендрі по голові.

— Хочеш битися — бийся зі мною! А вона — дівчинка, ще й наполовину молодша за тебе! Тому геть від неї руки, чув мене?

— Я перша почала,— сказала Арія.— Гендрі тільки варнякав.

— Лиши хлопця, Лиме,— сказав Гарвін.— Я сумнівів не маю, що Арія перша почала. Й у Вічнозимі вона була така сама.

Підморгнувши дівчинці, Том заспівав:

*Та розсміялася вона —
панянка лісова.
За всі перини препухкі
миліш мені трава.
Вдягну я сукню листяну,
вплету у коси квіт.
Тобі я любка лісова,
а ти — мій чоловік.*

— Листяної сукні в нас немає,— мовила леді Смолвуд з легкою лагідною усмішкою,— та Карелен залишила кілька інших, які можуть підійти. Ходім, дитинко, нагору й поглянемо, що там є.

Було навіть гірше, ніж перед тим: леді Смолвуд наполягла, щоб Арія скупалася ще раз, а тоді ще й підрізала й вичесала їй коси; сукня, в яку її вдягнули цього разу, виявилася бузковою, розшитою крихітними перлинками. Добре було тільки те, що в такій витонченій сукні верхи точно не поїздиш. Тому на ранок, по сніданку, леді Смолвуд видала Арії бриджі, пояс і сорочку, а ще брунатну замшеву курточку, поцятковану залізними заклепками.

— Це лишилося від мого сина,— пояснила господиня.— Він помер у сім рочків.

— Співчуваю, міледі...— засоромленій Арії зненацька стало їй страшенно шкода.— Вибачте, що порвала сукню з жолудями. Вона була дуже гарна.

— Так, дитинко. Як і ти. Кріпися.

Данерис

У центрі Площі пишноти красувався червоний цегляний фонтан, вода в якому пахла сіркою, а в центрі фонтану — велетенська гарпія з кованої бронзи, двадцять футів заввишки. Голову гарпія мала жіночу: золоті коси, очі слонової кістки, гострі зуби теж зі слонової кістки. З її важких грудей фонтаном біла жовта вода. Та замість рук у гарпії були крила — кажанячі чи драконячі, ноги орлині, а ззаду звивався отруйний скорпіонячий хвіст.

«Гіська гарпія»,— подумала Дані. Старий Гіс зруйнували п'ять тисяч років тому, якщо вона не плутає, його легіони відступили під натиском молодого Валерії, мури впали, у драконячому полум'ї згоріли на попіл і присок його вулиці й будівлі, а лани були засіяні сіллю, сіркою і скелетами. Боги Гіса загинули, як і люди: сер Джора казав, що теперішні астапорці — покручі. Навіть гіскарська мова переважно забута: рабовласницькі міста розмовляють валерійською мовою своїх завойовників, якщо її ще так можна назвати.

Але символ Старої Імперії зберігся, хіба що тепер з пазурів бронзового чудовиська звисав ланцюг з розімкнутими кайданами на кінцях. Гіська гарпія тримала в кігтях блискавку. А це гарпія Астапора.

— Скажи цій вестероській хвойді, хай не витріщається,— мовив работоргівець Кразнис мо Наклоз до рабині, яка була в нього за тлумачку.— Я м'ясом торгую, а не металом. Бронза не продається. Хай на солдатів дивиться. Навіть каламутні сливові баньки західної дикунки здатні розгледіти, що товар у мене добірний.

Кразнисова валерійська була спотворена характерним пекарським гарчанням, ще й де-не-де присмачена рабовласницьким жаргоном.

Дані чудово все розуміла, однак, посміхнувшись, з питанням в очах глянула на дівчинку-рабиню: мовляв, що чоловік каже?

— Добрий пан Кразнис питає: хіба не добірні в нього солдати?

Як на людину, що ніколи не бувала у Вестеросі, загальною мовою дівчинка розмовляла непогано. Років десятьох, кругловида, вона мала смагляву шкіру й золоті очі мешканців Наату. Лагідні люди — ось як називається її народ. Усі згодні, що з них виходять найкращі раби.

— Можливо, для моїх потреб вони і справді годяться,— відповіла Дані. Це сер Джора підказав їй у Астапорі розмовляти лише дотрацькою і загальною мовою. «А мій ведмедик мудріший, ніж здається».— Розкажіть мені, чого вони навчені.

— Вестеросянці вони сподобалися. Але вона їх не хвалить, щоб збити ціну,— переклала тлумачка своєму панові.— Хоче знати, що вони вміють.

Кразнис мо Наклоз схилив голову набік. Пахло від цього рабовласника так, наче він у малині скупався, а гостра чорно-руда борідка блищала від олії. «Груди в нього більші, ніж у мене»,— подумала Дані. Вони прозирали крізь шовковий токар — тоненький, кольору морської хвилі, облямований золотом, який обмотувався навколо торсу й перекидався через одне плече. Дорогою чоловік притримував токар лівою рукою, а правою стискав короткий шкіряний батіжок.

— А всі вестероські свині такі неуки? — почав нарікати він.— Усьому світу відомо, що незаплямовані — майстри списа, щита й тесака,— він широко посміхнувся до Дані.— Розкажи їй усе, що вона хоче знати, рабине, і швидше. Спекотно сьогодні.

«Ну, принаймні в цьому не збрехав». Позаду стояли дві однакові дівчинки-рабині, тримаючи в них над головами шовкову парасольку, та навіть у тіні в Дані паморочилось у голові, а Кразнис страшенно прів. Площа пишноти від самого полудня смажилася на сонці. Навіть крізь товсті сандалі відчувалася гарячінь червоної цегли під ногами. Від неї хвилями здіймався жар, і в цій імлі східчасті піраміди Астапора навколо площі здавалися маревом.

Однак незаплямовані, навіть якщо й також мучилися від спеки, і знаку не давали. Стояли непорушно, наче самі з цегли. Для Дані з касарень вивели тисячу рабів; вишикувані перед фонтаном з його величезною бронзовою гарпією, в десять шерег по сто осіб, вони

стояли прямо, втупившись перед собою закам'янілими поглядами. На незаплямованих не було нічого, крім пов'язки на стегнах і конічного бронзового шолома на голові, який закінчувався загостреним шпичаком у фут завдовжки. Кразнис звелів їм покласти списи та щити, зняти пояси з мечами та стьобані сорочки, щоб королева Вестеросу краще могла роздивитися їхні м'язисті, сухорляві тіла.

— Їх обирають ще змалечку — за зростом, прудкістю й силою,— пояснила рабиня.— Тренуватися вони починають у п'ять років. Щодня займаються з ранку до ночі, поки не оволодіють тесаком, щитом і трьома видами списів. Тренування дуже суворе, ваша світлосте. Витримує його тільки кожен третій. Це всім відомо. Серед незаплямованих кажуть: щойно отримаєш шпичастий шолом, найгірше позаду, бо ніколи не знайдеться служби гіршої за тренування.

Кразнис мо Наклоз начебто ні слова не розумів загальною мовою, однак, слухаючи, схилив голову набік і час від часу штрикав рабиню канчуком.

— Скажи їй, що вони тут уже стоять цілу добу, не пили й не їли. Скажи, що так і стоятимуть, поки не впадуть, якщо я звелю, і навіть якщо дев'ятсот дев'яносто дев'ять з них упадуть і помруть отут на бруківці, останній лишиться стояти непорушно, поки смерть не скосить і його. Ось які вони мужні. Скажи їй.

— Дурість це, а не мужність,— мовив Аристан Білобородий, коли маленька серйозна тлумачка все переклала. І постукав своєю палицею по бруківці — грюк-грюк, щоб підкріпити своє невдоволення. Старий не хотів плисти в Астапор, не подобалася йому й ідея купити армію рабів. А королева має вислухати всіх. Ось чому Дані взяла його з собою на Площу пишноти, а зовсім не як охоронця. З цим би впорались і кровні вершники. Сера Джору Мормонта вона лишила на «Балеріоні» оберігати людей і драконів. Їй неохоче довелося замкнути драконів у трюмі. Пускати їх вільно літати над містом було занадто небезпечно: на світі повно людей, які залюбки підстрелять їх, тільки щоб потім називатися драконовбивцями.

— Що там каже смердючий старий? — запитав рабовласник у тлумачки. Коли вона йому переклала, він, посміхнувшись, мовив: — Перекажи дикунам, що ми це називаємо послухом. Є воїни дужчі, прудкіші, кремезніші за незаплямованих. Дехто, може, навіть

дорівнюється до них у володінні мечем, списом і щитом. Але ніде від моря до моря не знайдеться воїна слухнянішого.

— Вівці слухняні,— сказав Аристан, коли йому це переклали. Він теж трохи розмовляв валірійською, хай і не так добре, як Дані, але, як і вона, вдавав незнання.

Коли це переказали Кразнису мо Наклозу, він вишкірив великі білі зуби.

— Та одне моє слово — і ці вівці його кишки вивернуть на бруківку,— сказав він,— але не перекладай цього. Скажи їм, що ці вояки — не вівці, а собаки. У Сімох Королівствах їдять собак і коней?

— Надають перевагу свиням і коровам, ваша вельможносте.

— Яловичина? Фе! Харч для дикунів немитих.

Не зважаючи ні на кого, Дані повільно пройшлася вздовж шереди солдатів.

Дівчата з парасолем не відставали, створюючи над нею тінь, а от тисячі вояків перед нею не було від кого чекати такого захисту. Більш як половина з них мала мідну шкіру й мигдалеві очі дотраків і лазарян, але були тут і мешканці вільних міст, білошкірі картяни, чорні жителі Літніх островів та інші, яких Дані й не впізнавала. Дехто мав і таку саму бурштинову шкіру, як Кразнис мо Наклоз, і такі самі чорно-руді бороди, якими вирізнялися давні гіскарці, що іменували себе синами гарпії. «Та вони навіть своїх продають!» Але чого Дані дивується? Дотраки чинять так само, коли у травистому морі стикаються два халасари.

Серед солдатів були і високі, і низенькі. Віком, на її око, від чотирнадцятьох до двадцятьох. Щоки в усіх були гладенькі, а очі однакові, хай вони будуть чорні, карі, сині, сірі чи зелені. «Всі як один чоловік»,— подумала Дані, і тут пригадала, що чоловіками їх назвати не можна. Незаплямовані — євнухи, всі до єдиного.

— Навіщо їх каструють? — спитала вона Кразниса через дівчинку-рабиню.— Справжні чоловіки дужчі за євнухів, я таке чула неодноразово.

— Так, дійсно, євнух, кастрований замолоду, ніколи не матиме такої брутальної сили, як ваші вестероські лицарі,— сказав Кразнис мо Наклоз, коли йому переклали питання.— Але он бугаї теж мають силу, а водночас щодня гинуть у бійцівських кублах. Он три дні тому бугая в Джотієлевому кублі вбила дев'ятирічна дівчинка. Перекажи їй, що в

незаплямованих є дещо важливіше за силу. В них є дисципліна. Ми воюємо в найкращих традиціях Старої Імперії, так. Це новітні згуртовані легіони Старого Гіса, абсолютно слухняні, абсолютно віддані й цілковито безстрашні.

Дані терпляче вислухала переклад.

— Навіть найхоробріші бояться смерті й каліцтва,— мовив Аристан, коли дівчинка договорила.

Почувши це, Кразнис знову посміхнувся.

— Скажи старому, що від нього сечею тхне, а без ковінки він уже й на ногах не встоїть.

— Так і сказати, ваша вельможносте?

Він штрикнув її канчуком.

— Та ні. Звісно, ти людина чи коза, щоб такі дурні питання ставити? Скажи, що незаплямовані — не прості люди. Смерть для них не важить нічого, а каліцтво — ще менше.

Він підійшов до кремезного чолов'яги, на вигляд лазарянина, та щосили вбатожив його канчуком, лишивши на мідній щоці кривавий слід. Євнух тільки кліпнув, але, попри кров, не ворухнувся.

— Ще раз? — запитав у нього Кразнис.

— Як зволите, ваша вельможносте.

Важко було вдавати, що нічого не розумієш. Дані поклала долоню на Кразнисову руку, поки він удруге не здійняв канчука.

— Перекажи доброму пану, що я вже переконалася, які незаплямовані дужі та як хоробро переносять біль.

Кразнис хихикнув, вислухавши її слова в перекладі валерійською.

— Перекажи цій неотесаній західняцькій повії, що мужність тут ні до чого.

— Добрий пан каже, не в мужності справа, ваша світлосте.

— Скажи їй, хай пролупить баньки.

— Він просить вас дивитися уважно, ваша світлосте.

Кразнис перейшов до наступного євнуха у шерезі — височенного юнака, блакитноокого, з лляною чуприною типового лісянця.

— Меч,— звелів він.

Євнух опустився навколішки, витягнув з піхов клинок і простягнув його руків'ям уперед. Тесак був короткий, ним краще колоти, ніж рубати, але гострий як лезо.

— Підведися,— скомандував Кразнис.

— Ваша вельможносте.

Євнух став на ноги, і Кразнис мо Наклоз повільно провів мечем йому по тілу, лишаючи тонку червону лінію на животі й між ребер. А тоді завів кінчик леза попід пипку й почав підрізати.

— Що він робить? — вигукнула Дані до дівчинки, коли кров побігла чоловікові по грудях.

— Скажи корові, щоб не мукала,— мовив Кразнис, не чекаючи на переклад.— Великої шкоди йому не буде. Чоловікам пипки не потрібні, а євнухам тим паче.

Пипка вже висіла на ниточці. Кразнис різонував — і вона полетіла на бруківку, а на грудях лишилося кругле червоне око, що рясно плакало кривавими сльозами. Євнух і не ворухнувся, поки Кразнис не повернув йому клинка — руків'ям уперед.

— Ось, з тобою я закінчив.

— Відданий вам радий був прислужитися.

Кразнис повернувся до Дані.

— Бачите, він не відчуває болю.

— Як таке можливо? — поцікавилася вона через тлумачку.

— Вино мужності,— почула вона у відповідь.— Це насправді зовсім не вино, це зілля робиться зі смертельної красухи, личинок кривавої мухи, коріння чорного лотоса і ще багатьох компонентів, які тримають у секреті. З самого дня кастрації хлопці його п'ють з кожною трапезою, і з кожним роком менше й менше відчувають біль. Це робить їх безстрашними в бою. І торттури до них застосовувати марно. Скажи дикунці, що незаплямованим можна сміливо довіряти таємниці. Можна виставляти їх на варту під час проведення нарад і на двері власної спальні, не боячись, що вони щось там підслухають.

У Юнкаї і Міріні євнухів буває роблять, просто обрізаючи хлопчикам тестикули, а прутень лишаючи. Такі істоти дітей мати не можуть, але часто здатні на ерекцію. І з цього самі проблеми. Тому ми обрізаємо і прутень, не лишаючи нічого. Незаплямовані — найчистіші створіння на землі,— Кразнис знову широко й білозубо посміхнувся до Дані й Аристана.— Я чув, у Сімох Королівствах є люди, які дають сувору обітницю непорочності, не мають дітей і живуть тільки своїм обов'язком. Це правда?

— Так,— сказав Аристан, коли йому переклали запитання.— Орденів таких багато. Мейстри Цитаделі; септони і септи, які служать

Сімом; німотні сестри мертвих; королівська варта й Нічна варта...

— Бідолахи,— проричав рабовласник, вислухавши переклад.— Люди для такого не створені. Всі їхні дні минають у муках спокус, та це і дурню ясно, і сумнівів немає, що більшість із них таки не можуть перебороти себе. А от незаплямовані — геть інша справа. Вони вірні своїм мечам так, як ваші побратими навіть сподіватися не можуть. Їх не може спокусити ні жінка, ні чоловік.

Дівчинка у ввічливішій формі переказала зміст його слів.

— Спокуси бувають не тільки плотські,— заперечив Аристан Безстрашний, коли вона закінчила.

— Для людей — так, для незаплямованих — ні. Мародерство їх не цікавить так само, як і ґвалт. У них немає нічого, крім зброї. Ми навіть імен їм не дозволяємо мати.

— Імен? — Дані нахмурилася до маленької тлумачки.— Це правда — те, що каже добрий пан? У них немає імен?

— Так, ваша світлосте.

Кразнис зупинився навпроти гіскарця, схожого на нього як брат, тільки вищого і м'язистішого, і легенько ляснув батоном по невеличкому бронзовому медальйону на ремені, який лежав у нього під ногами.

— Ось його ім'я. Запитай у вестероської хвойди, чи вміє вона читати гіскарські символи.

Дані зізналася, що не вміє, і тоді рабовласник обернувся до незаплямованого.

— Як тебе звати? — запитав він.

— Відданого вам звати Червона Блоха, ваша вельможносте.

Дівчинка переказала діалог загальною мовою.

— А як звали вчора?

— Чорний Щур, ваша вельможносте.

— А позавчора?

— Брунатна Блоха, ваша вельможносте.

— А перед тим?

— Відданий вам не пригадує, ваша вельможносте. Синя Жаба, здається. Чи Синій Черв'як.

— Перекажи їй, що у них у всіх такі імена,— звелів Кразнис дівчинці.— Це нагадування, що кожен окремо вони — ніхто. У кінці

дня медальйони з іменами вкидаються в порожню діжку, а на світанку кожен витягає те, що попадеться.

— І це божевілля! — сказав Аристан, почувши таке.— Як може людина пам'ятати щодня нове ім'я?

— Хто не може, тих вибраковують, так само як і тих, хто не в змозі цілий день бігати з повною викладкою, чи глибокої ночі дертися на гору, чи пройтися по розжареному вугіллю, чи зарізати немовля.

Тут Дані не втрималася — скривилася. Цікаво, він бачив, чи він у своїй жорстокості нічого не помічає? Вона швидко відвернулася та з застиглим обличчям вислухала переклад. Тільки тоді вона дозволила собі зауважити:

— І чиїх немовлят вони ріжуть?

— Щоб заслужити шпичастий шолом, незаплямований має піти на невідомий ринок, знайти там плаксиве немовля і вбити в матері на очах. Таким чином ми пересвідчуємося, що в них не лишилося жодних слабкостей.

Дані відчула, що зараз зомліє. «Це все спека»,— вмовляла вона себе.

— Забираєте дитину з рук матері, вбиваєте в матері на очах, а потім відкуповуєтеся від її болю срібняком?

Коли Кразнису мо Наклозу це переклали, він голосно розреготався.

— От слинява дурепа! Скажи цій вестероській повії, що платиться власнику, а не матері. Красти незаплямованим не можна,— він постукав канчуком по нозі.— Мало хто не проходить це випробування. А от з собаками важче. Кожному хлопчику в день кастрації дають цуценя. Після першого року навчання він має те цуценя задушити. Як хто не зможе, його вбивають і згодовують невбитим собакам. Дуже корисний урок, як ми переконалися.

Слухаючи це, Аристан Білобородий постукував по бруківці кінцем своєї палиці — тук-тук-тук. Повільно й мірно. Дані бачила, як він відводить очі, наче не може більше дивитися на Кразнису.

— Добрий пан каже, що цих євнухів не можна спокусити ні грошима, ні плотськими втіхами,— звернулася Дані до дівчинки,— та якщо хтось із моїх ворогів запропонує їм волю в обмін на зраду...

— Вони його тут-таки вб'ють і принесуть їй його голову, так їй і перекажи,— відповів работоргівець.— Інші раби, буває, крадуть і

ховають срібло в надії купити собі свободу, та незаплямовані не візьмуть її, навіть якщо ця лошиця їм її вирішить дарувати. Їхнє життя — це служіння. Вони солдати. І все.

— Солдати мені й потрібні,— визнала Дані.

— Скажи їй: значить, добре, що вона припливла в Астапор. І спитай, наскільки велика їй потрібна армія.

— А скільки незаплямованих у вас є на продаж?

— На цю мить — вісім тисяч повністю навчених бійців. І ще вона має знати, що продаємо ми їх тільки підрозділами. Тисячами або сотнями. Колись продавали й на десятки, для домашньої варти, але пересвідчилися, що це не дуже розумно. Десятеро вояків — то замало. Вони розчиняються серед інших рабів, буває, навіть серед вільних людей, і геть забувають, хто вони і для чого,— мовив Кразнис і, дочекавшись, коли це перекладуть загальною мовою, повів далі.— Королева-жебрачка має розуміти, що таке диво дешево не купиш. У Юнкаї та Міріні рабів-мечників можна купити дешевше за мечі, але незаплямовані — це найкраща піхота в усьому світі, кожен з них — це роки й роки підготовки. Скажи їй, що вони — як валерійська криця, яку роками кують і загортають, кують і загортають, поки не стане міцнішою і стійкішою за будь-який метал на землі.

— Що таке валерійська криця, я знаю,— мовила Дані.— Запитай доброго пана, чи серед незаплямованих є свої командири.

— Над ними слід поставити ваших командирів. Ми їх вчимо слухатися, а не думати. Якщо їй мізки потрібні, хай купує тлумачів.

— А озброєння?

— Меч, щит, спис, сандалі та стьобана сорочка додаються,— сказав Кразнис.— І, певна річ, шпичасті шоломи. Незаплямовані можуть носити лати, які ви схочете, але надавати їх ви маєте самі.

Більше питань у Дані не лишилося. Вона поглянула на Аристана.

— Ви довго живете на світі, Білобородий. Побачили ви цих воїнів — і що скажете?

— Скажу «ні», ваша світлосте,— миттю відповів старий.

— Чому? — поцікавилась вона.— Кажіть, не соромтеся.

Дані подумала, що здогадується, що він промовить, але хотіла, щоб це почула і дівчинка-рабиня — таким чином згодом про це дізнається і Кразнис мо Наклоз.

— Королево,— заговорив Аристан,— тисячі років не було вже в Сімох Королівствах рабів. І давні боги, і нові вважають рабство огидним. Це зло. Якщо ви з собою у Вестерос приведете армію рабів, чимало людей відвернеться від вас за одне вже це. Ви нашкодите і своїй справі, і честі свого дому.

— Але армія мені все одно потрібна,— сказала Дані.— Малий Джофрі, якщо його ввічливо попросити, Залізний трон мені не віддасть.

— Коли день прийде і ви піднімете прапори, під них стане половина Вестеросу,— пообіцяв Білобородий.— Вашого брата Рейгара й досі згадують з великою любов'ю.

— А батька? — поцікавилася Дані.

Старий, повагавшись, мовив:

— Короля Ейрису теж пам'ятають. Він-бо дав королівству багато років миру... Ваша світлосте, не потрібні вам раби. Поки підростуть дракони, про вашу безпеку може подбати магістр Ілірію й тим часом від вашого імені пересилати через вузьке море послів — з'ясувати, хто з високих лордів готовий стати у ваші лави.

— З тих самих лордів, які зреклися мого батька, віддавши його Царевбивці, а тоді прихилили коліно перед Робертом Узурпатором?

— Навіть у тих, хто прихилив коліно, в серці може жевріти надія на повернення драконів.

— Може,— сказала Дані. Яке слизьке слово — «може». В усіх мовах. Вона знов обернулася до Кразниса мо Наклоза й дівчинки-невільниці.— Я маю все зважити.

Рабовласник знизав плечима.

— Скажи їй, щоб зважувала швидше. Покупців не бракує. Всього три дні тому я цих незаплямованих показував корсарському королю, який сподівається, що зможе викупити їх усіх.

— Але ж корсар хотів купити лише сотню, ваша вельможносте,— сказала дівчинка.

Він штрикнув її кінцем канчука.

— Всі корсари — брехуни. Він їх усіх купить. Перекажи їй це, дівчинко.

Дані розуміла, що їй, якщо вже брати, то треба брати більш як сотню.

— Нагадай своєму доброму пану, хто я така. Нагадай йому, що я — Данерис Штормороджена, мати драконів, неопалима, законна королева Сімох Королівств Вестеросу. В моїх жилах тече кров не тільки Ейгона Завойовника, а й Давньої Валерії.

Але її слова, навіть перекладені його рідною немилозвучною мовою, не зворушили тілистого напахченого работоргівця.

— Та валерійці ще з вівцями злягалися, коли Старий Гіс правив цілою імперією,— проричав він до бідолашної маленької тлумачки.— Ми — сини гарпії,— він стенив плечима.— Теревенити з бабами — тільки час марнувати. Зі сходу чи з заходу, все одно: нічого не можуть вирішити, поки їх не потішать, не улестять і цукерочками не завалять. Але якщо така моя доля, нехай. Перекажи цій мандрьосі, що як їй потрібен гід по місту, Кразнис мо Наклоз радо їй прислужиться... і не тільки в цьому, якщо вона таки жінка, чого не скажеш зовні.

— Добрий пан Кразнис залюбки покаже вам Астапор, поки ви міркуєте, ваша світлосте,— мовила перекладачка.

— Нагодую її холодцем з собачого мозку й вишуканим рагу з червоного восьминога й ненароджених цуценят,— він обтер губи.

— Тут можна скуштувати чимало смачних страв, каже він.

— Скажи їй, які гарні піраміди поночі,— проричав рабовласник.— Скажи їй, що я злизуватиму мед у неї з грудей — або ж, якщо вона схоче, нехай злизує з моїх.

— У сутінках Астапор просто чарівний, ваша світлосте,— сказала дівчинка-рабиня.— Добре панство на всіх терасах запалює ліхтарі, і тоді піраміди сяють кольоровим світлом. По Черв'яку під тиху музику курсують прогулянкові барки, які заходять на маленькі острівці, де можна поїсти, випити вина й розважитися.

— Спитай її, чи не хоче вона подивитися наші бійцівські кубла,— докинув Кразнис.— У Дукворовому кублі сьогодні цікава програма. Ведмідь і троє хлопчаків. Одного малого обкачають в меді, другого в крові, а третього в тухлій рибі, й можна поставити на те, кого з трьох ведмідь зжере першим.

Стук-стук-стук, долинуло до Дані. Обличчя Аристана Білобородого лишалося незворушним, а от ціпок вибивав його лють. Стук-стук-стук. Дані змусила себе посміхнутися.

— На «Балеріоні» в мене є власний ведмідь,— сказала вона до перекладачки,— і він мене може з'їсти, якщо я не повернуся вчасно.

— Бачиш,— зронив Кразнис, коли йому переклали її слова.— Не жінка вирішує, а чоловік, до якого вона біжить. Як завжди!

— Подякуй доброму пану за його терплячість і доброту,— сказала Дані,— і перекажи йому, що я обміркую все, що сьогодні тут дізналася.

І вона подала руку Аристану Білобородому, який повів її назад через площу до паланкіна. До них з двох боків долучилися Аго з Джого, дибаючи перевальцем, як усі кривоногі комонники, коли змушені злізти з коней і топтати землю, як прості смертні.

Дані, хмурачись, залізла в паланкін і запросила Аристана до себе. В таку спеку літня людина не має ходити пішки. Паланкін рушив, але Дані не засувала фіранок. Коли сонце так яро пече місто з червоної цегли, тішить кожен повів вітерцю, навіть якщо він здіймає дрібну червону куряву. «Крім того, важливо все бачити».

Дивним містом був цей Астапор — навіть як на людину, яка побувала в Палаці праху й купалася в Лоні світу біля підніжжя Матері гір. Усі вулиці були бруковані такою самою червоною цеглою, як і площа. З такої точно цегли були і східчасті піраміди, і викопані в землі бійцівські кубла-амфітеатри, сірчані фонтани і похмурі винні печери, і старовинні мури, що оточували їх. «Скільки цегли,— думала Дані,— і вся стара, сиплеться!» Дрібний червоний пил був повсюди — з кожним поривом вітру він танцював у стічних канавах. Не дивно, що стільки жінок в Астапорі затуляли обличчя: цегляний порошок колов очі гірше за пісок.

— Дорогу! — кричав Джого, який їхав попереду паланкіна.— Дорогу матері драконів!

Та коли він розкрутив довгий батіг зі срібним руків'ям, який йому подарувала Дані, й ляснув ним у повітрі, вона визирнула у віконечко й попросила його так не робити.

— Не тут, крові од крові моєї,— сказала вона його рідною мовою.— Ця бруківка й так забагато чула ляскоту батогів.

Зранку, коли вони виїздили з порту, вулиці були переважно порожні, але й зараз повними їх не можна було назвати. Продибав слон з ґратчастим паланкіном на спині. У висохлій мурованій фосі сидів голий хлопчик, у якого лупилася шкіра, колупався в носі й роздивлявся якихось мурах на вулиці. Почувши стукіт копит, він підвів голову й роззявив рота на колону верхових гвардійців, яка проїхала повз нього у хмарі червоної куряви й сухого сміху. Мідні кружала, нашиті на жовті

шовкові плащі, сяяли як сонця, а от вишивані сорочки гвардійців були лляні, а нижче пояса чоловіки були в складчастих спідницях і сандалях. Усі без головних уборів, гвардійці зі свого наолієного й начесаного жорсткого волосся, чорного з червоним відливом, накрутили такі дивні зачіски — роги, крила, клинки й навіть долоні,— що схожі були на бісівський гурт, який утік із сьомого пекла. Якийсь час голий хлопчик роздивлявся їх, потім Дані, але вони вже проїхали, тож він повернувся до мурашок і до колупання в носі.

«Старе це місто,— подумала Дані,— та не таке вже багатолюдне, як було за часів своєї слави, й тим паче не таке, як Карт, чи Пентос, чи Ліс».

На перехресті паланкін різко зупинився, пропускаючи валку рабів, які шаркали поперечною дорогою, підстьобувані вилясками наглядачевого батога. Це не незаплямовані, зауважила Дані, а прості невільники зі світло-коричневою шкірою і чорним волоссям. Були серед них і жінки, але дітей не траплялося. Всі йшли голі. Позаду них їхали на віслюках два астапорці — чоловік у червоному шовковому токарі й затулена чадрою жінка в тоненькому синьому лляному вбранні, розцяцькованому уламками лазуриту. В чорних з червоним відливом косах був гребінь зі слонової кістки. Чоловік, сміючись, щось шепотів до неї, не звертаючи уваги ні на Дані, ні на своїх рабів, ні на наглядача з його канчуком-п'ятирчаткою — кремезного дотрака, на м'язистих грудях якого була гордо витатуйована гарпія з ланцюгом.

— *З крові й цегли — Астапор,*— пробурмотів Білобородий,— *з крові й цегли — люди...*

— Що це? — зацікавилася Дані.

— Старий вірш, якого мене, ще хлопчика, навчив мейстер. Я і не здогадувався, який він влучний. Цегла Астапора червона від крові рабів, які її виробляють.

— Цілком вірю,— сказала Дані.

— То їдьте звідси, поки й ваше серце не обернулося на цеглу. Пливімо просто сьогодні, з вечірнім припливом.

«Хотіла б я!» — подумала Дані.

— З Астапора, сер Джора каже, я можу відплисти тільки з військом.

— Сер Джора сам був работоргівцем, ваша світлосте,— нагадав їй старий.— У Пентосі, Мирі й Тайроші ви можете найняти перекупних

мечів. Люди, які вбивають за гроші, не мають честі, та принаймні вони не раби. Прошу вас, зберіть свою армію там.

— Мій брат бував у Пентосі, Мирі, Браавосі — майже в усіх вільних містах. Магістри й архонти поїли його вином і годували обіцянками, але душа його вмирала з голоду. Людина не може все життя їсти з жебрацької миски й лишатися людиною. Я такого наїлася в Карті, з мене досить. І в Пентос із простягнутою рукою я не піду.

— Ліпше бути жебраком, ніж рабовласником,— сказав Аристан.

— Каже людина, яка ні тим, ні тим не була,— роздулися ніздрі в Дані.— Ви собі уявляєте, як це, коли вас продають, зброєносцю? А я уявляю. Мій брат продав мене халу Дрого за обіцяну золоту корону. От Дрого його й коронував золотим вінцем, хай і не зовсім таким, про який брат мріяв, а мене... мене мій сонце-й-місяць узяв собі за королеву, та якби він був іншою людиною, міг би вчинити й не так. Невже ви гадаєте, я забула, як це — боятися?

Білобородий схилив голову.

— Ваша світлосте, я не хотів вас образити.

— Мене ображає тільки брехня, а чесна рада — ніколи,— Дані заспокійливо поплескала Аристана по руці, помережаній старечими плямами.— Просто в мене драконячий норов. Нехай це вас не лякає.

— Постараюся не забувати,— усміхнувся Білобородий.

«Хороше в нього обличчя, і сила відчувається»,— подумала Дані. Вона не могла збагнути, чому сер Джора так не довіряє старому. «Невже він ревнує, що тепер у мене знайшовся новий співрозмовник?» Мимохіть вона подумки повернулася до тої ночі на «Балеріоні», коли лицар-вигнанець її поцілував. «Не слід було йому цього робити. Він за мене втричі старший, і занадто низького роду, і я йому не дозволяла!» Справжній лицар ніколи не поцілує королеву без її дозволу. Після цього Дані старалася не лишатися з сером Джорою наодинці, завжди тримаючи на кораблі біля себе служниць або кровних вершників. «Бо він ще раз хоче мене поцілувати, це читається в його очах».

Дані й сама не знала, чого хоче, але Джорин поцілунок збудив у ній щось, приспане з самої смерті хала Дрого. Лежачи на своєму вузькому ліжку в каюті, вона уявляла, що поряд з нею замість служниці втиснувся чоловік, і ця думка збуджувала її більше, ніж мала б. Іноді Дані, заплющивши очі, мріяла про цього чоловіка, але ніколи

не уявляла Джору Мормонта; її коханець був молодший і вродливіший, хоча обличчя його завжди лишалося мов у тумані.

Одного разу, розпалившись так, що не могла заснути, Дані опустила руку собі між ноги — й аж затамувала подих, відчувши під пальцями вологу. Майже не дихаючи, вона почала рухати пальцями — повільно, щоб не збудити Іррі, яка спала поруч, поки не намацала чутливе місце й не зупинилася на ньому, легенько пестячи себе — спершу боязко, потім швидше і швидше. Але полегшення не приходило, і тут зворушилися дракони, один з них крикнув у протилежному кінці каюти — і збудив Іррі, яка побачила, що вона робить.

Дані відчувала, що спаленіла, але в темряві Іррі точно не могла цього бачити. Служниця без єдиного слова поклала долоню їй на груди, а тоді, нахилившись, стиснула вустами пипку. Друга її рука поповзла м'якими округлостями живота Дані, проминула хмарку сріблясто-золотого волосся, почала пестити між стегон. Кілька секунд — і ноги Дані сплелися, груди колихнулися, а тіло стуснулося. Вона скрикнула. А може, це скрикнув Дрогон. А Іррі, так нічого й не кажучи, знову скрутилася калачиком і миттю заснула, тільки-но все закінчилося.

Наступного дня все це здавалося сном. «І до чого тут сер Джора взагалі? Я хочу Дрого, мого сонце-й-місяця», — нагадала собі Дані. Не Іррі, не сера Джору, а Дрого. Але Дрого помер. Їй здавалося, почуття померли разом з ним у червоній пустелі, але один-єдиний підступний поцілунок — і вони якимось чином відродилися до життя. «Не слід було йому мене цілувати! Він забагато на себе взяв, і я це дозволила. Але більше такого не станеться». Вона, похмуро стиснувши уста, потрусилася головою, і дзвіночок у її косі стиха забриньчав.

Ближче до затоки обличчя міста вияснило. На узбережжі вишикувалися величезні цегляні піраміди, найбільша з яких мала чотириста футів заввишки. Їхні широкі тераси заросли найрізноманітнішими деревами, лозами та квітами, а вітри, що кружляли довкола них, приносили духмяний пах зелені. Над брамою височіла ще одна велетенська гарпія, цього разу з обпаленої червоної глини; вона помітно обсипалася, а від скорпіонячого хвоста лишився заледве обрубок. У глиняних пазурах вона стискала старий, побитий

іржею залізний ланцюг. Але біля води було прохолодніше. Плюскіт хвиль об гнілі палі причалу діяв на диво заспокійливо.

Ато допоміг Дані спуститися з паланкіна. Дужий Бельвас сидів на одній з масивних підпор і кусав від величенької засмаженої ноги.

— Собачатина,— радісно мовив він, побачивши Дані.— Добра в Астапорі собачатина, маленька королево. Хочете? — запропонував він, усміхнувшись масними губами.

— Дуже гречно з твого боку, Бельвасе, але ні, дякую.

Дані вже колись куштувала собачатину, але зараз не могла забути незаплямованих з їхніми дурнувачими цуценятами. Проминувши здорованя-євнуха, вона трапом піднялася на облявок «Балеріона».

Тут на неї чекав сер Джора Мормонт.

— Ваша світлосте,— мовив він, уклонившись.— Приходили рабовласники, вже пішли. Троє, з ними була дюжина тлумачів і стільки ж рабів-носіїв. Облазили кожен фут, занотували всі наші пожитки,— він ішов позаду неї.— Скільки вони можуть продати людей?

— Ніскільки...— (На кого вона сердилася — на Мормонта чи на це місто з його гнітючою спекою, його смородом, потом і крихкою цеглою?) — Вони продають не людей, а євнухів. Євнухів, зроблених з цегли, як і решта Астапора. Мені купувати вісім тисяч цегляних євнухів з мертвими очима, непорушних євнухів, які за шпичастий шолом убивають немовлят і душать своїх цуценят? У них навіть імен немає. Не називайте їх людьми, сер.

— Халесі,— мовив він, вражений її люттю,— незаплямованих відбирають ще змалечку, їх тренують...

— Про їхнє тренування я вже наслухалася...— Дані відчула, як на очі накочуються сльози, наглі й небажані. Рука її зметнулася — і ляснула сера Джору по обличчю. Або це, або істерика.

Мормонт торкнувся удареної щоки.

— Якщо я образив королеву...

— Так, образили. Дуже образили, сер. Якби ви були справжнім лицарем, ніколи б не привезли мене в це лихе місто.

«Якби ви були справжнім лицарем, ніколи б мене не поцілували, й не дивилися так на мої груди, й не...»

— Як зволить ваша світлість. Перекажу капітану Гролео, щоб готувався з вечірнім припливом рушати в інше місце — не таке лихе.

— Ні,— сказала Дані. Гролео спостерігав за ними з півбака, спостерігала і команда. Білобородий, кровні вершники, Джикі — всі, почувши ляпас, покинули свої справи.— Так, я хочу забратися звідси, просто зараз, а не з припливом, забратися швидко й далеко й ніколи не озиратися. Та чи можу я? На продаж виставлено вісім тисяч цегляних євнухів, і я маю вигадати спосіб їх придбати.

З цими словами вона пішла геть і спустилася в трюм.

За різьбленими дерев'яними дверима капітанської каюти ніяк не могли вгамуватися дракони. Дрогон, закинувши голову, заверещав, з ніздрів у нього повалив білий дим, а Вісеріон підлетів до Дані та спробував усістися їй на плече, як робив це, коли був менший.

— Ні,— сказала Дані, лагідно його зганяючи.— Ти вже завеликий, любчику.

Однак дракон обплів біло-золотим хвостом її руку й, уп'явши чорні кігті в тканину на плечі, вчепився міцно. Дані, яка нічого не могла з ним вдіяти, хихочучи, опустилася у велике шкіряне крісло Гролео.

— Вони тут дуріли, поки вас не було, халесі,— сказала їй Іррі.— Вісеріон обдер двері, бачите? А Дрогон, коли рабовласники прийшли на них поглянути, спробував утекти. Коли я схопила його за хвоста, щоб затримати, він обернувся і вкусив мене,— вона показала сліди від зубів на руці.

— А вони не намагалися пропалити собі дорогу на волю?

Цього Дані боялася найбільше.

— Ні, халесі. Дрогон вогнем дихав, але просто в повітря. Рабовласники боялися до нього підходити.

Дані поцілувала руку Іррі, де її покусав Дрогон.

— Вибач, що він тебе поранив. Дракони не можна замикати в тісних каютах.

— У цьому дракони — як коні,— сказала Іррі.— І вершники. Внизу іржуть коні, халесі, і б'ються в дерев'яні стінки. Я їх чую. А Джикі каже, що старі баби й діти теж кричать, коли вас немає. Їм не подобається цей водяний віз. І чорне солоне море не подобається.

— Знаю,— сказала Дані,— добре знаю.

— Халесі засмучена?

— Так,— зізналася Дані. «Засмучена й розгублена».

— Може, я потішу халесі?

Дані відступила від неї.

— Ні! Іррі, не потрібно. Тої ночі, коли ти прокинулася... ти ж не постільна рабиня, я тебе звільнила, пам'ятаєш? Ти...

— Я — служниця матері драконів,— мовила дівчина.— Потішити халесі — велика честь.

— Не хочу я,— не вступалася Дані.— Не хочу,— вона рвучко відвернулася.— Тепер іди. Хочу побути на самоті. Поміркувати.

Заки Дані знов піднялася на палубу, на води Невільничої бухти вже опускалися сутінки. Зупинившись біля борту, вона задивилася на Астапор. «Звідси він майже чарівний»,— подумала вона. Над головою загорялися зорі, а внизу — шовкові ліхтарі, як і обіцяла Кразнисова перекладачка. Цегляні піраміди всі мерехтіли від світла. Та внизу було темно — на вулицях, площах і в бійцівських кублах. А найтемніше було в касарнях, де який-небудь хлопчик годує об'їдками цуцика, якого йому подарували, відібравши натомість чоловіче багатство.

Позаду почулися тихі кроки.

— Халесі! — прозвучав знайомий голос.— Можна поговорити з вами відверто?

Дані не озирнулася. Зараз вона просто не мала сили на нього дивитися. Бо як подивиться, може знов дати ляпаса. Чи розплакатися. Чи поцілувати. Так і не зрозумівши, де правда, де лжа, а де божевілля.

— Кажіть, що маєте, сер.

— Коли у Вестеросі висадився Ейгон Дракон, королі Видолу, Кичери й Розлогів не помчали вручати йому свої корони. Якщо ви хочете справді посісти Залізний трон, доведеться його завойовувати, як йому, мечем і драконовим огнем. А це означатиме, що, поки все закінчиться, ваші руки будуть у крові.

«Кров і полум'я,— подумала Дані.— Гасло дому Таргарієнів». Вона знала ці слова все своє життя.

— Я радо проллю кров ворожу. А от кров невинна — геть інша справа. Мені пропонують вісім тисяч незаплямованих. Вісім тисяч забитих немовлят. Вісім тисяч задушених собак.

— Ваша світлосте,— мовив Джора Мормонт,— я бачив Королівський Причал по Сплундруванню. Того дня також загинуло багато немовлят, і старих теж, і дітей, які гралися у дворах. А жінок згвалтували стільки, що й не полічити. В кожному чоловікові причаївся дикий звір, і якщо цьому чоловікові дати в руки меча або списа й

послати на війну, той звір прокидається. Для цього йому досить занюхати кров. Але я ще не чув, щоб незаплямовані когось гвалтували, вирізали міста, ба навіть мародерствували, хіба що за наказом своїх командирів. Може, вони й цегляні, як ви кажете, але якщо ви їх купите, вони з цієї миті вбиватимуть тільки тих собак, яких захочете ви. А я щось не пригадую, щоб ви хотіли вбивати собак.

«А як же Узурпаторові пси?»

— Так,— Дані роздивлялася м'яке кольорове світло, віддаючись пестошам прохолодного солоного бризу.— Ви от мовите про сплюндровані міста. Скажіть-но мені, сер, а чому дотраки не сплюндрували цього міста? — вона вказала вперед.— Погляньте на мури. Вони вже почали обвалюватися. Там, і отам. А ви бачите на отих вежах чатових? Я от не бачу. Може, вони ховаються, сер? Сьогодні я бачила цих синів гарпії, цих гонорових вельможних воїнів. Одягнених у лляні спіднички, а найстрашніше в них — то їхнє волосся. Навіть зовсім скромний халасар міг би легко розколоти Астапор, як горішок, і вивалити з нього протухлу середину. То скажіть мені, чому та потворна гарпія ще не стоїть на богошляху у Ваїс-Дотраку серед крадених богів?

— Око у вас гостре, як у дракона, халесі, зразу видно.

— Я чекала на відповідь, а не на комплімент.

— Є дві причини. Доблесні захисники Астапора — полова, це правда. Давні роди й тугі гаманці; виряджаються, як гіскарські карателі, вдаючи, наче й далі правлять цілою імперією. Кожен тут — командир. На свята влаштовують у кублах потішні війни, щоб похизуватися, які вони геніальні полководці, але вмирають євнухи. Та все одно, будь-який ворог, який схоче завоювати Астапор, має знати, що йому доведеться зіткнутися з незаплямованими. Рабовласники на захист міста виставлять цілий гарнізон. Дотраки не воюють з незаплямованими з того самого дня, коли під брамою Когора поклали їм під ноги свої коси.

— А друга причина?

— Кому нападати на Астапор? — спитав сер Джора.— Мірін і Юнкай — суперники, але не вороги, у Валірію прийшла Руїна, на східному узбережжі живуть самі гіскарці, а за горами вже Лазар. А ягнята — як ви, дотраки, їх кличете — люди геть не войовничі.

— Так,— погодилася вона,— але на північ від рабовласницьких міст розкинулося Дотрацьке море, а там — дві тисячі могутніх халів,

які тільки й мріють сплюндрувати місто, а всіх людей поневолити.

— І продати — де? Кому потрібні раби, якщо перебити всіх работоргівців? Валерії більше немає, Карт — ген за червоною пустелею, а дев'ять вільних міст — за тисячі льє на захід. І можете не сумніватися: сини гарпії щедро платять кочовим халам, так само як і магістри в Пентосі, Норвосі й Мирі. Знають: якщо влаштують на честь комонників бенкет і піднесуть їм дарунки, то скоро ті собі поїдуть. Це дешевше, ніж воювати, й набагато надійніше.

«Дешевше, ніж воювати»,— подумала Дані. Так, можливо. Та якби для неї все було так легко! Як гарно було би поплисти зі своїми драконами на Королівський Причал і спровадити Джофрі, підкинувши йому скриню золота.

— Халесі? — зронив сер Джора, оскільки вона надовго замовкла, і легенько торкнувся її ліктя.

Дані скинула його руку.

— Вісерис купив би незаплямованих на всі наявні гроші. Та ви колись казали, що я більше схожа на Рейгара...

— Я це пам'ятаю, Данерис.

— *Ваша світлість*,— виправила вона.— Королевич Рейгар водив на бій вільних людей, а не рабів. Білобородий казав, що він власноруч висвячував у лицарі своїх зброєносців, і не тільки їх.

— Не було більшої честі, ніж отримати лицарство від королевича Драконстону.

— То скажіть мені: торкнувшись мечем плеча майбутнього лицаря, що він говорив? «Вперед, убивай слабших»? Чи «Вперед, захищай слабших»? На Тризубі оті доблесні вояки, про яких розповідав Вісерис, які померли під прапорами з драконом, вони віддали своє життя, тому що вірили в Рейгарову справу чи тому що їм платили? — Дані, обернувшись до Мормонта, схрестила руки й чекала на відповідь.

— Королево,— повільно мовив здоровань,— все ви правильно кажете. Але Рейгар на Тризубі програв. Програв битву, війну, королівство, власне життя. Кров його понесло течією разом з рубінами з його нагрудника, а Роберт Узурпатор, переїхавши його тіло конем, украв Залізний трон. Рейгар бився доблесно, Рейгар бився шляхетно, Рейгар бився гідно. Але Рейгар загинув.

Бран

Крученими гірськими долинами, які вони зараз переходили, ніхто не проклав доріг. Між сірих скелястих вершин лежали непорушні сині озера, довгі, глибокі й вузькі, а ще похмура зелень нескінченних хвойних лісів. За вовчим лісом, серед давніх крем'яних пагорбів, було вже не так багато іржі й золота осіннього листя, а коли пагорби змінилися горами, цих кольорів уже й зовсім не траплялося. Над головою тепер височіли велетенські сіро-зелені чатові дерева і нескінченні смереки, ялиці й сосни-солдати. Під ними майже не росло підліску, а земля була встелена темно-зеленою глицею.

Якщо збитися з дороги, а це траплялося раз чи двічі, досить було просто дочекатися ясної холодної ночі, коли не заважали хмари, й пошукати на небі Крижаного Дракона. Блакитна зірка в оці дракона вказувала на північ, як колись пояснила Оша. Цікаво, думав Бран, згадуючи Ошу, де вона зараз? Він уявляв її в безпеці, в Білій Гавані разом з Риконом і Кошлаєм,— їдять собі з тлустим лордом Мандерлі вугрів, рибу й гарячий крабовий пиріг. А може, гріються в Останньому Вогнищі біля коминка у Великого Джона. А от Бранове життя перетворилося на нескінченні холодні дні на спині в Годора, який тягнув його кошик то вгору, то вниз схилами бескидів.

— То вгору, то вниз,— зітхала Міра дорогою,— то вниз, то вгору. Тоді знову то вгору, то вниз. Терпіти не можу ці ваші дурнуваті кручі, королевичу Бране!

— А вчора казала, що вони тобі страшенно подобаються.

— Щира правда. Лорд-батько розповідав мені про гори, але ж досі я їх ніколи не бачила. Словами не описати, як вони мені подобаються!

Бран скривився.

— Ти же щойно сказала, що терпіти їх не можеш.

— Хіба не можна любити й ненавидіти водночас? — Міра, простягнувши руку, вщипнула його за носа.

— Це дуже різні почуття,— не здавався Бран.— Як ніч і день, лід і полум'я.

— Лід здатен обпекти,— мовив Джоджен своїм серйозним голосом,— а любов і ненависть можуть поєднуватися. Гори чи гружавина — байдуже. Земля одна.

— Одна,— погодилася сестра,— тільки надто вже зморшкувата.

Полонини рідко були такі ласкаві, щоб вести точно з півдня на північ, тож частенько доводилося кілька годин поспіль рухатися не в тому напрямку, а іноді навіть вертатися.

— Якби пішли королівським гостинцем, уже б на Стіні були,— торочив Бран Рідам. Йому-бо хотілося розшукати триокого ворона й навчитися літати. Він це повторив уже разів п'ятдесят, аж Міра почала його дражнити: миттю підхоплювала його слова.

— Якби ми пішли королівським гостинцем, то так не голодували б,— натомість почав він говорити. Коли йшли низинами, серед пагорбів, харчів не бракувало. Міра чудово полювала, а ще краще ловила рибу в струмках своїм тризубим остенем. Бран любив за нею спостерігати, захоплюючись її спритністю, тим, як вона кидала остень і як витягувала його уже зі сріблястим пстругом, що тріпотів на кінці. А ще для них полював Літо. Майже щовечора, коли заходило сонце, деривовк зникав, але до світанку завжди повертався, найчастіше зі здобиччю в зубах — з білкою або зайцем.

Але тут, у горах, струмки були вузчі, вкриті кригою, а здобич траплялася рідше. Міра, коли могла, і тут полювала й рибалила, тільки ставало це дедалі важче, а бували ночі, коли навіть Літо повертався без здобичі. Частенько доводилося лягати спати натще.

Проте Джоджен вперто старався триматися подалі від доріг.

— Де дорога, там і подорожні,— казав він на свій звичний манір, — а подорожні мають очі, щоб добре все роздивитися, і роти, щоб розпускати плітки про хлопчика-каліку, велетня й вовка, який всюди за ними бігає.

Таких упертюхів, як Джоджен, ще пошукати треба, отож і мусили продиратися бездоріжжям, день у день вибиваючись вище й вище, далі на північ.

Були дні дощові, були вітряні, а одного разу мандрівців заскочила охиза, та така люта, аж Годор перелякано розплакався-розревівся. Ясними днями часто здавалося, що вони тут — єдині живі душі в усьому світі.

— Невже тут ніхто не живе? — одного разу запитала Міра, піднімаючись крутим насувом завбільшки з Вічнозим.

— Є тут люди,— відгукнувся Бран.— Амбери мешкають переважно на схід від королівського гостинця, але влітку випасають овець на високих полонинах. На захід від бескидів, уздовж Крижаної затоки, живуть Були; отам позаду, серед пагорбів — Гарклі; а тут нагорі — Ноти, Лідли, Норі й навіть дехто з Флінтів.

Батькова бабуся по материнській лінії була з гірських Флінтів. Стара Нан розповідала, що це її кров у Бранових жилах до падіння тягнула його верхолазити. Але бабуся померла за багато-багато років до його народження, ба навіть до батькового народження.

— Були? — перепитала Міра.— Джоджене, а це не Вул воював разом з батьком?

— Тео Вул,— Джоджен засапався на підйомі.— На прізвисько Цебер.

— У них такий герб,— пояснив Бран.— Три коричневі цебра на синьому полі, а по краю — сіро-біла шахівниця. Одного разу лорд Вул приїздив у Вічнозим — присягнути і поговорити з батьком, і в нього на щиті були ті цебра. Але він не лорд. Ну, тобто лорд, але його всі називають просто Вул, так само як Нота, Норі й Лідла. У Вічнозимі ми їх кликали лордами, але їхні піддані так їх не кличуть.

Джоджен Рід зупинився віддихатися.

— Гадаєш, люди в горах знають, що ми тут?

— Знають.

Бран бачив, що за ними спостерігають,— бачив не своїми очима, а Літовим гострим зором, який мало що прогавить.

— Але вони нас не чіпатимуть, якщо ми не почнемо красти в них кіз і коней.

Вони й не чіпали. Тільки раз мандрівники натрапили на горянина — коли раптовий дощ зі снігом змусив їх шукати прихистку. Знайшов його Літо: винюхав неглибоку печеру під сіро-зеленим гіллям височенного чатового дерева, та коли Годор, зігнувшись, хотів пірнути

під скелястий виступ, Бран побачив у глибині жовтогарячі відблиски багаття і зрозумів, що вони тут не самі.

— Заходьте погрієтесь,— почувся чоловічий голос.— Тут під камінням місця досить, щоб нікому на голову не крапало.

Чоловік поділився з гостями вівсяниками, кров'яною і елем з бурдюка, який мав із собою, але не своїм іменем; їхніх імен він теж не питав. Бран вирішив, що він з Лідлів. Застібка в нього на білячому плащі була бронзово-золота, викувана у формі шишки, а в Лідлів на білій половині біло-зелених щитів якраз і є шишки.

— Далеко до Стіни? — запитав у нього Бран, поки чекали, щоб дощ припинився.

— Не дуже — круки літають і далі,— сказав Лідл, якщо це і справді був Лідл.— Але для тих, у кого крил немає, далекувато.

— Закладаюся,— почав був Бран,— ми б уже там були, якби...

— ...пішли королівським гостинцем,— закінчила за нього Міра.

Діставши ножа, Лідл заходився обстругувати паличку.

— Коли у Вічнозимі сидів Старк, королівським гостинцем могла розгулювати незаймана дівчина в чому мати народила — і ніхто б її пальцем не зачепив, а подорожніх завжди чекало багаття, хліб і сіль у численних заїздах і тверджах. Та ночі нині похолодали, і двері зачинені. У вовчому лісі засіли кальмари, а королівським гостинцем їздять облуплені, розпитуючи про чужаків.

Ріди обмінялися поглядом.

— Облуплені? — перепитав Джоджен.

— Байстрюкові люди, ага. Він буцімто був мертвий, а виявилось, що не мертвий. І заплатить сріблом за вовчі шкури, я чув, а за деяких повсталих мерців — так і золотом.

Кажучи це, він поглядав на Брана й на Літо, який розтягнувся поряд з ним.

— Що ж до Стіни,— провадив чоловік,— то я б туди не потикався. Старий Ведмідь повів Варту у примарний ліс, а повернулися самі круки, тільки звісток не принесли. Чорні слова на чорних крилах, моя казала мати, та коли птахи і слів не приносять, як на мене, це ще чорніше,— він поворушив патином у багатті.— Все було не так, коли у Вічнозимі сидів Старк. Але старий вовк мертвий, а юний подався на південь погратись у гру престолів, тож лишилися самі привиди.

— Вовки повернуться,— урочисто сказав Джоджен.

— І звідки ти знаєш, хлопче?

— Мені наснилося.

— Буває, мені вночі мамуся сниться, яку я дев'ять років тому поховав,— мовив чоловік,— але зранку її чомусь як не було, так і нема.

— Різні бувають сни, мілорде.

— Годор,— підтвердив Годор.

Ніч вони провели разом, бо дощ не припинявся й потемки, і тільки Літо рвався геть з печери. Коли багаття перегоріло до жару, Бран відпустив деривовка. Той не боявся намокнути, як люди, його кликала ніч. Місячне світло розцвітило мокрі ліси в усі відтінки срібла, а сірі вершини побілило. У темряві ухкали сови, перелітаючи з сосни на сосну, а гірськими хребтами стрибали білі кози. Бран, заплющивши очі, віддався вовчому сну — віддався опівнічним запахам і звукам.

Наступного ранку, коли мандрівці прокинулися, багаття перегоріло, а Лідл уже пішов, щоправда, лишивши їм ковбасу й дюжину вівсяників, охайно загорнутих у біло-зелену шматку. Частина коржиків була запечена з кедровими горішками, а частина — з ожиною. Бран скуштував по одному й того, й того, але так і не вирішив, який коржик смачніший. «Одного дня у Вічнозимі знову житимуть Старки»,— сказав він собі, й тоді він пошле по Лідлів і стократно віддячить їм за кожен горішок і кожную ягоду.

Того дня стежка, якою вони попрямували, була трохи легша, а під полудень і сонце прорвалося крізь хмари. Бран сидів у своєму кошику в Годора на спині, почувачись майже задоволено. Навіть задрімав, приспаний м'яким погойдуванням широких кроків здорованя-конюшого й тихим мугиканням на ходу, таким звичним для нього. Але Брана збудила Міра, легенько торкнувшись його руки.

— Дивись,— мовила вона, тицьнувши в небо своїм остенем,— орел.

Бран підвів голову — й побачив його: птах ширяв на вітру, розкинувши непорушні сірі крила. Бран проводжав очима орла, який колами піднімався дедалі вище, й намагався уявити, як воно — отак без зусиль линути понад світом. «Це навіть краще, ніж верхолазити». Йому хотілося поринути до орла, скинути своє дурнувате покалічене тіло й піднятися в небо, щоб там з'єднатися з орлом, як він

з'єднувався з Літом. «Зеленвидці могли таке. І в мене мало б вийти». Він спробував раз, удруге — аж поки орел не зник у золотій пелені пообіддя.

Полетів,— розчаровано зронив Бран.

— Побачимо інших,— сказала Міра.— Вони ж тут нагорі живуть.

— Мабуть.

— Годор,— підтвердив Годор.

— Годор,— погодився Бран.

Джджен підбуцнув шишку.

— Здається, Годору подобається, коли вимовляють його ім'я.

— Насправді його звати не Годор,— пояснив Бран.— Це просто єдине слово, яке він знає. Насправді його звати Волдер, мені стара Нан казала. Вона була бабусею його бабусі, щось таке.

Згадавши стару Нан, він засумував.

— Думаєш, залізні її вбили?

У Вічнозимі її тіла вони не бачили. Якщо так поміркувати, Бран узагалі не пригадував, щоб бачив там мертвих жінок.

— Вона зроду нікого не образила, навіть Теона. Казки оповідала. Теон би її не скривдив, правда?

— Є люди, які кривдять інших просто так,— сказав Джджен.

— І не Теон вбивав людей у Вічнозимі,— мовила Міра.— Бо серед загиблих забагато залізних,— вона переклала остень у другу руку.— А ти не забувай казки старої Нан, Бране. Не забувай, як вона їх розповідала, як звучав її голос. Якщо ти це пам'ятатимеш, часточка її завжди житиме в тобі.

— Я не забуду,— пообіцяв хлопчик. Довгий час ішли мовчки, піднімаючись нагору кривою звіриною стежкою, яка вела через сідловину поміж двох скелястих піків. Навколо до схилів чіплялися хирі сосни-солдати. Далеко попереду проглядався крижаний блиск струмка, який падав з гори. Бран зловив себе на тому, що дослухається до Дждженового засапаного дихання й до хрускоту глици в Годора під ногами.— А ви які-небудь казки знаєте? — зненацька запитав він Рідів.

— Кількоро,— засміялася Міра.

— Годор,— зронив Годор, мугикаючи.

— Розкажи одну,— попросив Бран.— Поки йдемо. Годор любить казки про лицарів. І я теж.

— На Перешийку лицарів немає,— мовив Джоджен.

— Над водою,— виправила його сестра.— А в болоті повно мертвих лицарів.

— Щира правда,— сказав Джоджен.— Повно андалів і залізних, Фреїв та інших дурнів — усіх тих гонорових вояків, які прагнули звоювати Сіроводдя. Ніхто з них так і не спромігся його відшукати. Заїжджають на Перешийок, а назад не вертаються. Бо рано чи пізно збиваються в болото й загрузають у трясовині під вагою своєї криці — тонуть у своїх обладунках.

Уявивши лицарів-потопельників під водою, Бран аж поїжився. Але насправді він був і не від того: любив він, коли отак б'ють дрижаки.

— Був собі лицар,— почала розповідати Міра,— а трапилося це того року, коли прийшла оманлива весна. Лицар розсміяного дерева, ось як його прозивали. Можливо, він був краножанин.

— А може, й ні,— сказав Джоджен; на його обличчі танцювали зелені тіні.— Певен, королевич Бран цю казку чув уже сто разів.

— Ні,— сказав Бран,— не чув. А якби й чув, хіба не байдуже? Іноді стара Нан переказувала казки, які ми вже чули, але якщо казка хороша, ми були й не проти. Старі казки — як старі друзі, казала вона. Час від часу варто до них повертатися.

— Правда,— мовила Міра; вона йшла зі щитом на спині, іноді остенем відгортаючи гілку то тут, то там. Коли Бран уже вирішив, що вона передумала розповідати казку, вона повела далі.— Був собі на Перешийку один допитливий хлопець. На зріст маленький, як усі краножани, але хоробрий, кмітливий і дужий. Зростав він, полюючи, рибалючи й лазячи по деревах, а ще навчився всіх чарів, на яких знається наш народ.

Бран був майже переконаний, що такої казки не чув.

— А йому теж снилися зелені сні, як Джоджену?

— Ні,— сказала Міра,— але він міг дихати у трясовині й бігати по листю, а ще, прошепотівши одне-єдине слово, перетворювати землю на воду, а воду — на землю. Він розмовляв з деревами й вигадував слова; на його бажання з'являлись і зникали замки.

— Хотів би і я так,— жалібно мовив Бран.— А скоро він зустрінеється з лісовим лицарем?

— Скоро,— скривила личко Міра,— якщо один королевич помовчить.

— Я просто спитав.

— Хлопець знався на чарах краногів,— провадила вона,— але йому цього було мало. Розумієш, наші люди нечасто подорожують далеко від домівки. Ми — маленький народ, декому наші звичаї здаються дивними, тож великі народи не завжди ставляться до нас приязно. Однак цей хлопець був сміливіший за інших, тож одного дня, подорослішавши, він вирішив поїхати з краногів — навідатися на острів Ликів.

— На острів Ликів ніхто не їздить,— заперечив Бран.— Там живуть зеленяки.

— От зеленяків він і хотів розшукати. Отож він одягнув сорочку, обшиту бронзовою лускою, як у мене, узяв шкуратяний щит і тризубий остень, як у мене, і поплив на маленькому шкіряному човнику вниз по Зеленому Зубцю.

Бран, заплющивши очі, спробував уявити людину в шкіряному човнику. В уяві краножанин був схожий на Джоджена, тільки старший і дужчий, а вдягнений як Міра.

— Близнючок він проминув поночі, щоб на нього не напали Фреї, а коли доплив до Тризуба, то причалив до берега й, поставивши човника собі на голову, пішов далі пішки. Багато днів він подорожував, аж нарешті дістався Божого Ока, опустив човника в озеро й повеслував до острова Ликів.

— І там зустрів зеленяків?

— Так,— сказала Міра,— але це вже зовсім інша історія, і не мені її розповідати. Королевич просив казку про лицарів.

— Про зеленяків теж цікаво.

— Так,— погодилася Міра, але більше про них не згадувала.— Цілу зиму краножанин просидів на острові, та коли прийшла весна, він відчув, що його кличе широкий світ і прийшов час рушати далі. Шкіряний човник лежав там, де він його і лишив, тож він попрощався й повеслував до протилежного берега. Він усе гріб та гріб, і нарешті побачив удалині вежі замку, який виріс на березі озера. Що ближче він підпливав до берега, то вищими ставали вежі, й урешті краножанин збагнув, що це, мабуть, найбільший замок на світі.

— Гаренхол! — одразу впізнав його Бран.— Це був Гаренхол!

— Справді? — посміхнулася Міра.— Попід мурами хлопець розгледів різнобарвні намети, на вітру виляскували яскраві прапори, а на збруйних конях сиділи лицарі в кольчугах і кірасах. Пахло смажениною, чувся сміх і гучні сурми герольдів. Саме мав початися великий турнір, на який з'їхалися позмагатися богатирі з усіх країв. Був присутній сам король разом зі своїм сином — королевичем-драконом. Приїхали білі мечі — вітати у своїх лавах нового брата. Приїхав і лорд штормових земель, і лорд руж. Великий лев з Кичери посварився з королем і не з'явився, зате приїхало чимало його прапороносців і лицарів. Краножанин зроду не бачив такої пишноти й підозрював, що вже більше й не побачить. У душі йому понад усе кортіло долучитися до дійства...

Бран дуже добре розумів його почуття. Змалечку він завжди мріяв стати лицарем. Але це було до того, як він упав і перестав відчувати ноги.

— Дочка володаря великого замку на відкритті турніру була королевою кохання і краси. П'ятеро богатирів заприсяглися захистити її корону: четверо її братів з Гаренхолу і її знаменитий дядько — білий лицар королівської варти.

— А вона була вродлива?

— Так,— сказала Міра, перестрибуючи камінь,— та були там і вродливіші. Одна з них — дружина королевича-дракона, яка привезла з собою дюжину фрейлін. Усі лицарі випрошували в них стрічки, щоб пов'язати собі на списи.

— Це казка не про кохання, ні? — підозріливо запитав Бран.— Годору такі не до вподоби.

— Годор,— погодився Годор.

— Йому до вподоби казки, де лицарі б'ються з чудовиськами.

— Іноді лицарі — то і є чудовиська, Бране. Маленький краножанин саме йшов через поле, радіючи теплому весняному дню й нікого не зачіпаючи, коли його перестріли трос зброєносців. Було їм не більш як по п'ятнадцять років, та все одно на зріст вони були вищі за нього — всі троє. Цей світ належав їм, так вони собі думали, й чужинцю було в ньому не місце. Висмикнувши в нього остень, вони повалили його на землю, обзиваючи жабоїдом.

— А це були Волдери?

Саме так і вчинив би Малий Волдер Фрей.

— Ніхто імен не називав, але він добре запам'ятав їхні обличчя, щоб пізніше помститися. Щоразу як він намагався підвестися, вони штовхали його назад на землю й били його, скрученого клубочком, ногами. Аж тут почулося гарчання. «Не смійте бити батькового підданого»,— заричала вовчиця.

— Вовчиця на чотирьох лапах чи на двох ногах?

— На двох ногах,— мовила Міра.— Вовчиця кинулася на зброєносців з турнірним мечем і розіграла всіх трьох. Краножанин був весь у синцях і крові, тож вона забрала його до себе в лігво, щоб промити рани й перев'язати бинтами. Там він познайомився з братами з її зграї: з їхнім ватажком — диким вовком, з тихим вовком біля нього і з вовченням — наймолодшим з чотирьох.

Того вечора в Гаренхолі мав відбутися бенкет на честь відкриття турніру, і вовчиця наполягла, щоб і краножанин узяв у ньому участь. Роду він був високого, тому мав повне право теж сидіти на лавці разом з усіма. Цій вовчиці нелегко було відмовити, тож вона звеліла вовченяті підшукати гостю вбрання, гідне королівської учти, й вони вирушили у великий замок.

Під Гареновим дахом він їв і пив разом з вовками та їхніми присяжними мечами — курганцями, лосями, ведмедями й тритонами. Королевич-дракон заспівав страшенно сумної пісні, аж вовчиця розхлюпалася, та коли її брат-вовчення піддражнив її через сльози, вона вилила йому на голову вино. Заговорив чорний брат, закликаючи лицарів приєднуватися до Нічної варти. У війні винних кубків лорд штормових земель перепив лицаря черепів і цілунків. Краножанин спостерігав, як панна з розсміяними фіалковими очима танцює спершу з білим мечем, тоді з червоним змієм, з лордом грифонів і нарешті з тихим вовком... та лишень після того, як дикий вовк запросив її від імені свого родича, який, соромлячись, боявся підвестися з лавки.

У вирі веселоців маленький краножанин зауважив трьох зброєносців, які на нього напали. Один з них служив лицарю вил, другий — лицарю дикобраза, а третій — лицарю з двома вежами на сюрко — цей герб краножани знали дуже добре.

— Це Фреї,— сказав Бран.— Фреї з Переправи.

— І тоді, і тепер,— погодилася Міра.— Вовчиця теж їх побачила й указала на них братам. «Можу тобі підшукати коня й обладунки на тебе»,— запропонувало вовчення. Маленький краножанин подякував

йому, але не відповів. У нього краялося серце. Краножани дрібніші за більшість людей, але ж гордості в них не менше! Хлопець не був лицарем, бо серед нашого народу лицарів немає. В човні ми сидимо частіше, ніж у сідлі, а руки наші створені для весел, а не для списів. Хай як він жадав помсти, та побоювався, що тільки пошиється в дурні та зганьбить свій народ... Уночі тихий вовк запропонував йому місце у своєму наметі, але, перш ніж лягати спати, маленький краножанин опустився навколішки біля озера й, позираючи в той бік, де лежить острів Ликів, помолився давнім богам Півночі й Перешийку...

— Невже ти не чув цю історію від свого батька? — поцікавився Джоджен.

— Казки нам розповідала стара Нан. Міро, продовжуй, не зупиняйся на півслові.

Годор, схоже, почувався так само.

— Годор,— мовив він і повторив,— годор, годор, годор, годор.

— Ну,— сказала Міра,— якщо хочеш слухати далі...

— Так. Розповідай.

— Планувалося п'ять турнірних днів,— провадила вона.— Велика семистороння рукопашна, стрілецькі змагання й метання бойових топорів, кінні перегони й турнір для співців...

— Це можеш пропустити,— нетерпляче перебив її Бран зі свого кошика в Годора на спині.— Розкажуй про двобої.

— Як зволить королевич. Дочка господаря замку була королевою кохання і краси, її захищали четверо братів і дядько, але всі четверо синів Гаренхолу були переможені першого ж дня. Їхні переможці недовго тішились, бо й вони дуже скоро зазнали поразки. Таким чином, під кінець першого турнірного дня чемпіоном став лицар дикобраза, а зранку на другий день отримали перемогу лицар вил і лицар двох веж. Але ближче до вечора на другий день, коли вже залягали довгі тіні, на арені з'явився таємничий лицар.

Бран проникливо кивнув. На турнірах завжди з'являлися таємничі лицарі, ховаючи обличчя під шоломами; щити в них були або зовсім без гербів, або з такими гербами, що їх ніхто не впізнавав. Іноді то були замасковані знамениті чемпіони. Одного разу на турнірі переміг Лицар-Дракон, виступаючи як лицар сліз, бо хотів назвати королевою краси й кохання свою сестру, а не королівську коханку. І Баристан

Безстрашний двічі вдягав обладунки таємничого лицаря — першого разу йому було всього десять рочків.

— Закладаюся, то був маленький краножанин.

— Ніхто не знав,— сказала Міра,— але на зріст таємничий лицар був невисокий, ще й одягнений у погано припасовані різношерсті обладунки. На гербі в нього на щиті красувалося серце-дерево давніх богів — біле віродерево з червоним розсміяним ликом.

— А може, він приплив з острова Ликів? — запитав Бран.— Це був зеленьяк?

У казках старої Нан хоронителі мали темно-зелену шкіру й листя замість волосся. Іноді й роги, але Бран просто не уявляв, як може таємничий лицар вдягнути шолом на роги.

— Його точно послали давні боги.

— Можливо, й вони. Таємничий лицар опустив перед королем списа, а тоді проїхав у кінець арени, де стояли шатра п'ятьох чемпіонів. Сам знаєш, яким трьом з них він кинув виклик.

— Лицарю дикобраза, лицарю вил і лицарю веж-близнючок,— здогадався Бран, який чимало казок переслухав на своєму віку.— Я ж казав, то був малий краножанин.

— Хай хто це був, а давні боги додали моці його рукам. Першим упав з коня лицар дикобраза, далі — лицар вил і нарешті — лицар двох веж. Ніхто їх особливо не любив, тож простолюд радо вітав лицаря розсміяного дерева, як почали називати нового чемпіона. Коли його переможені суперники захотіли викупити коней і лати, лицар розсміяного дерева громовито промовив крізь шолом: «Навчіть своїх зброєносців поводитися гідно — ото й буде ваш викуп». Переможені лицарі добряче вишпетили своїх зброєносців, і їм одразу ж повернули коней і лати. Отак маленькому краножанину відповіли на молитви... чи то давні боги, чи то зеленьяки, чи то діти пралісу — хтозна...

«Гарна казка»,— вирішив Бран, поміркувавши секунду чи дві.

— А що трапилося далі? Лицар розсміяного дерева переміг на турнірі й одружився з королівною?

— Ні,— сказала Міра.— Того вечора у великому замку і лорд штормових земель, і лорд черепів і цілунків обидва поклялися розкрити його інкогніто; їх під'юджував ще й король, заявивши, що обличчя, яке ховається під шоломом, не належить до його друзів. Але наступного ранку, коли герольди засурмили в сурми й король усівся на

своє місце, з'явилося тільки двоє чемпіонів. Лицар розсміяного дерева щез. Король розгнівався, навіть послав власного сина, королевича-дракона, на його пошуки, але знайшовся тільки розмальований щит, який, забутий, висів на дереві. Отож урешті-решт на турнірі переміг королевич-дракон.

— А! — Бран якийсь час міркував над казкою.— Гарна історія. Але ж це троє поганих лицарів мали на початку його скривдити, а не їхні зброєносці. Тоді б краножанин міг їх усіх убити. Бо ця частина з викупом — якась дурниця. І ще на турнірі мав перемогти таємничий лицар, побити всіх претендентів і назвати вовчицю королевою кохання і краси.

— Її і назвали,— мовила Міра,— тільки ця історія сумніша.

— Ти впевнений, що ніколи не чув її, Бране? — перепитав Джоджен.— Лорд-батько ніколи її тобі не розповідав?

Бран похитав головою. На той час день добігав кінця, схилами гір скрадалися довгі тіні, застромляючи довгі чорні пальці між сосон. «Якщо маленький краножанин зміг доплисти до острова Ликів, може, і мені вдасться». В усіх казках розповідалося, що зеленяки мають чарівну силу. Може, вони допоможуть йому знов почати ходити, ба ще й зроблять з нього лицаря. «Вони-бо зробили лицаря з маленького краножанина, хай усього на день,— думав Бран.— І дня достатньо».

Давос

У камері було тепло — навіть на таке він не заслуговував.

Темно, так. Крізь старовинні залізні ґрати падало мерехтливе жовтогаряче світло від смолоскипа в держаку на стіні, але дальній кінець камери тонує у сутінках. Тут було вогко — а чого ще чекати від такого острова, як Драконстон, де всюди море? А ще тут водилися щурі — стільки, як в усіх підземеллях, і ще трошки.

Але на холод Давос нарікати не міг. У гладеньких кам'яних переходах попід масивною брилою Драконстону завжди було тепло, й Давос неодноразово чув: що глибше спускаєшся, то тепліше стає. Наскільки він міг судити, зараз він глибоко під замком, тож коли він притуляв долоню до стіни, та частенько виявлялася теплою. Може, старі легенди не брешуть і Драконстон і справді збудований з пекельного каміння.

Коли Давоса тільки привели сюди, він був зовсім хворий. Кашель, який допався його з самого дня битви, тільки погіршувався, а ще його накрила гарячка. На вустах тріскалися криваві болячки, і навіть у теплій камері били дрижаки. «Довго я не протримаюся,— думав Давос.— Скоро я помру тут, у темряві».

Але дуже швидко він зрозумів, що помилявся — як і багато в чому іншому. Він смутно пригадував лагідні руки, твердий голос і погляд, з яким мейстер Пілос дивився на нього. Давоса поїли гарячою часниковою юшкою і маковим молочком, щоб угамувати біль і дрижаки. Від молочка він весь час спав, і вві сні його обкладали п'явками, щоб відсмоктати дурну кров. Принаймні так він вирішив, побачивши сліди від п'явок на руках, коли прокинувся. Небавом і кашель припинився, і болячки загоїлися, а в ющі почали траплятися

шматочки білої риби, а ще морква й цибуля. А одного дня він відчув, що так добре він не почувався з того самого дня, коли «Чорна чайка» тріснула під ним і викинула його в ріку.

Про нього дбали два тюремники. Один — дебелий і приземкуватий, з широкими плечима й величезними дужими руками. Він носив шкіряний панцир з залізними заклепками й раз на день приносив Давосу миску кулешу. Іноді він підсолоджував його медом і підливав трохи молока. Другий тюремник був старший, згорблений і хворобливий на вигляд, з масною немитою чуприною і рябою шкірою. Він носив білий оксамитовий камзол, на грудях якого золотою ниткою було вигаптуване коло зірок. Пасував йому цей камзол, закороткий і заширокий, погано, до того ж він був брудний і подертий. Цей тюремник приносив Давосу тарілку м'яса з пюре, або риб'яче рагу, а одного разу навіть пиріг з вугром. Вугор був такий масний, що Давоса аж знудило, та все одно це був просто бенкет для в'язня в підземеллі.

В темницю не проникало ні сонячне світло, ні місячне: у товстих мурах не було пробито вікон. Відрізнити день від ночі можна було хіба що завдяки тюремникам. Жоден з них з Давосом не розмовляв, хоча, він точно знав, вони не німі: іноді він чув, як вони при зміні варти обмінюються кількома грубими словами. Навіть своїх імен вони не сказали, тож він їх сам поназивав. Міцного коротуна — Кулішем, а хворобливого горбаня — Вугром (за пиріг). Дні Давос рахував відповідно до обідів, які ці двоє приносили, а ще по зміні смолоскипів у держаках за ґратами його камери.

В темряві людині стає самотньо, вона виголоджується за людським голосом. Давос заговорював до своїх тюремників, щойно вони з'являлися в камері — чи то їсти йому принести, чи то викинути цебро з нечистотами. Він усвідомлював, що вони залишаться глухі до його благань звільнити його чи змилюватися, тож просто ставив їм запитання, щоразу сподіваючись, що одного дня вони таки дадуть відповідь. «Які новини з війни?» — питав він, або: «З королем усе добре?» Він питав про свого сина Девана, і про королівну Ширін, і про Саладора Саана. «А як там погода?» — питав він, або: «Осінні шторми ще не почалися? З вузького моря ще припливають кораблі?»

Але байдуже, про що він запитував,— йому ніколи не відповідали, хоча іноді Куліш кидав на нього погляд — і на якусь мить Давосу здавалося, що він от-от заговорить. З Вугром навіть на таке не варто

було сподіватися. «Для нього я взагалі не людина,— думав Давос,— а камінь, який їсть, сере й розмовляє». Тож за деякий час він вирішив, що Куліш йому подобається більше. Той бодай усвідомлює, що Давос — жива істота, а ще в цій людині була якась дивна доброта. Давос підозрював, що він підгодовує щурів,— саме тому їх розплодилося так багато. Одного разу йому привиділося, що тюремник з ними розмовляє, як з дітьми,— а може, це йому просто наснилося.

«Заморити вони мене не збираються,— збагнув Давос.— Тримають живим для якихось своїх цілей». Лорда Сангласа теж утримували деякий час у камері під Драконстоном, так само як і синів сера Габарда Рембтона, і всі вони закінчили на вогнищі. «Краще б я в морі втопився,— думав Давос, сидючи й витріщаючись на смолоскип за ґратами.— Або дозволив вітрилу проплисти повз, а сам загинув на тій скелі. Ліпше вже крабів годувати, ніж полум'я».

Аж одного вечора, коли він саме доїдав вечерю, він відчув, як його наче накрило якимось дивним сяйвом. Звівши очі, він глянув крізь ґрати — й побачив її: вона стояла у мерехтливих шарлатах, з великим рубіном на шії, а червоні очі сяяли ясно, як смолоскип, чие світло омивало її.

— Мелісандро,— поздоровкався Давос зі спокоем, якого насправді не відчував.

— Цибулевий лицарю,— озвалася вона так само спокійно, так наче вони двоє зустрілися на сходах у дворі й обмінялися ввічливими вітаннями.— Як ви?

— Вже краще.

— Щось потрібно?

— Король. Син. Вони мені потрібні,— відсунувши миску, він підвівся.— Ви прийшли мене спалити?

Ті дивні червоні очі пильно вивчали його крізь ґрати.

— Кепське місце, правда? Темне й лихе. Ні добре сонце тут не світить, ні ясний місяць,— мовила вона й піднесла руку, показуючи на смолоскип у держак на стіні.— Ось і все, що стоїть між вами й темрявою, цибулевий лицарю. Оце маленьке полум'я, цей дар Р'глора. Може, загасити?

— Ні,— він зробив крок до ґрат.— Будь ласка.

Він цього не витримає — лишитися в цілковитій темряві в товаристві самих тільки щурів!

Червона жінка вигнула в посмішці кутики вуст.

— То ви, схоже, полюбили вогонь.

— Цей смолоскип мені потрібен,— він розтиснув і стиснув кулаки. «Я її не благатиму. Ні».

— Я — як той смолоскип, пане Давосе. Обоє ми — знаряддя в руках Р'глора. І створені були з єдиною метою — стримувати темряву. Вірите мені?

— Ні,— сказав Давос. Мабуть, слід було збрехати, сказати їй те, що вона хоче почути, але Давос занадто звик говорити правду.— Ви — мати темряви. Бачив я вас під Штормокраєм — ви там родили просто в мене на очах.

— А хоробрий сер Цибуля так налякався зникомої тіні? То піднесіться духом. Тіні живуть, тільки народжені світлом, а вогонь у королі горить так слабенько, що я не наважуся забрати в нього бодай трішки, щоб народити ще одного сина. Це його може просто вбити,— Мелісандра підійшла ближче.— А от від іншого чоловіка... чоловіка, в кому вогонь горить палко й потужно... якщо ви і справді хочете прислужитися королівській справі, приходьте якось поночі до мене в покої. Отримаєте задоволення, якого в житті не знали, а від вашого життєвого вогню я зможу народити...

— ...жах,— Давос позадкував від неї.— Не хочу мати з вами нічого спільного, міледі. Ні з вами, ні з вашим богом. Хай боронять мене Семеро!

— Гансера Сангласа вони не вборонили,— зітхнула Мелісандра.— Він молився тричі на день, носив на щиті семикутну зірку, та коли Р'глор простягнув до нього руку, молитви його зірвалися на крик, а сам він згорів. Навіщо чіплятися за цих олживих богів?

— Я поклонявся їм усе своє життя.

— Усе своє життя, Давосе Сіворт? Може, ще вчора так і було,— вона сумно похитала головою.— Ви ніколи не боялися казати правду королям, навіщо ви брешете собі? Розплющте очі, пане лицарю!

— І що ж ви хочете, щоб я побачив?

— Як створений світ. Правда кругом, вона на видноті. Ніч темна і повна жахіть, а день ясний, чарівний і повний надії. Вона чорна, а він білий. Є лід і полум'я. Ненависть і любов. Гірке й солодке. Чоловік і жінка. Біль і задоволення. Зима й літо. Зло й добро,— вона ступила крок до нього.— Смерть і життя. Всюди протилежності. Всюди війна.

— Війна? — перепитав Давос.

— Війна,— потвердила вона.— Є два боки, цибулевий лицарю. Не сім, не один, не сто і не тисяча. Два! Чи ви гадаєте, я перетнула півсвіту, щоб піднести чергового марнославного короля на черговий порожній трон? Війна заповідалася з початку часів, і поки вона не закінчиться, всі люди мають для себе вирішити, на чиєму вони боці. З одного боку — Р'глор, Цар світла, Серце вогню, Бог полум'я й тіні. Проти нього виступає Великий чужий, чиє ім'я не можна називати, Цар темряви, Дух льоду, Бог ночі й жахить. І наш вибір — не між Баратеоном і Ланістером, Грейджоєм і Старком. Ми обираємо смерть — або життя. Темряву — або світло,— вона стиснула штаби ґрат своїми тонкими білими руками. Великий рубін у неї на шиї, здавалося, пульсує власним сяйвом.— То скажіть мені, пане Давосе Сіворт, скажіть по правді, ваше серце палає ясным вогнем Р'глора? Чи воно чорне, холодне й переповнене червами? — вона, потягнувшись крізь ґрати, поклала три пальці йому на груди, так наче хотіла відчути правду крізь тіло, вовну й шкіру.

— Моє серце,— відгукнувся Давос,— переповнене сумнівами.

— Ах, Давосе,— зітхнула Мелісандра.— Добрий лицар чесний до останнього, навіть у свій чорний день. Добре, що ви мені не збрехали. Я б усе одно дізналася. Слуги Чужого часто ховають чорні серця за яскравим світлом, тому Р'глор дає своїм жерцям силу бачити олжу наскрізь,— вона легко відійшла від камери.— Чому ви хотіли мене вбити?

— Я скажу,— сказав Давос,— якщо ви скажете, хто мене зрадив.

Зробити це міг тільки Саладор Саан, але Давос і досі молився, щоб це виявився не він.

— Ніхто вас не зраджував, цибулевий лицарю,— розсміялася червона жінка.— Ваші наміри я побачила в полум'ї.

В полум'ї!

— Якщо ви бачите в цьому полум'ї майбутнє, як могло статися, що ми згоріли на Чорноводді? Це ви віддали моїх синів вогню... моїх синів, мій корабель, моїх солдатів — усі вони згоріли...

— Ви мене ображаєте, цибулевий лицарю,— похитала головою Мелісандра.— То був не мій вогонь. Якби я була з вами, битва закінчилася б зовсім інакше. Але його світлість оточив себе

невіруючими, а його власна віра програла його гордості. Кара була жахлива, але він дечого навчився на власних помилках.

«То мої сини — всього-на-всього урок для короля?» Давос відчув, як у нього стиснулися губи.

— У Сімох Королівствах запала ніч,— провадила червона жінка, — але скоро знову зійде сонце. Війна триває, Давосе Сіворт, і скоро дехто пересвідчиться, що навіть одна жарина в попелі здатна розпалити велике полум'я. Старий мейстер, дивлячись на Станіса, бачив у ньому просту людину. Ви бачите короля. Але ви обидва помиляєтеся. Він — воїн вогню, обраний Царем. Я бачила, як він веде боротьбу проти темряви, бачила це в полум'ї. А полум'я не бреше, бо вас би тут не було. І в пророцтві так сказано. Коли закривавиться зоря і збереться темрява, знову народиться з диму й солі Азор Агай, щоб збудити з каміння драконів. Закривавлена Зірка прийшла й пішла, а Драконстон — це дім диму й солі. Станіс Баратеон — це друге пришествя Азора Агая! — Її червоні очі засяяли, як два багаття, та, здавалося, зазирали просто в душу.— Ви мені не вірите. Навіть зараз ви сумніваєтеся в тій правді, яку несе Р'глор... та все одно ви йому вже прислужилися і прислужитеся ще. Залишаю вас тут — поміркуйте про все, що я вам сказала. А оскільки Р'глор — джерело добра, то і смолоскип я теж залишаю.

Усміхнувшись і змахнувши шарлатними спідницями, вона пішла. Затримався тільки її аромат. І ще зостався смолоскип. Давос опустився на підлогу камери та сплів руки на колінах. Його омивало мінливе світло смолоскипа. Вдалині затихли Мелісандрині кроки, і тепер чулося тільки шкрябання щурів. «Лід і полум'я,— думав він.— Чорне й біле. Темрява і світло». Давос не заперечував божої могутності. Він бо бачив, як з Мелісандриноного лона випірнула тінь, та й жриця знала такі речі, про які знати просто не могла. «Мої наміри вона побачила в полум'ї». Приємно було дізнатися, що Саладор його не продавав, але думка про те, що червона жінка зі своїм вогнем здатна вивідати всі його секрети, розхвилювала його більше, ніж він міг подумати. «І що вона мала на увазі, кажучи, що я вже прислужився її богу і прислужуся ще?» Це йому теж не подобалося.

Він звів очі на смолоскип. Довший час дивився незмигнуто, спостерігаючи, як миготить і міниться полум'я. Хотів побачити крізь його язика — зазирнути за вогняну завісу й розгледіти те, що там

живе... але там нічого не було, тільки вогонь, і за деякий час очі Давосу засльозилися.

Засліплений і втомлений, Давос скрутився на соломі й віддався сну.

А за три дні (ну, Куліш приходив тричі, а Вугор — двічі), Давос почув з того боку камери голоси. Він миттю сів, притулившись спиною до кам'яної стіни, дослухаючись до звуків боротьби. Це було щось новеньке — переміна в його незмінному світі. Шум долинав зліва, де сходи вели на денне світло. Чувся чоловічий голос — він благав і кричав.

— ...божевілля! — долетіло до Давоса, і тут у полі зору з'явився чоловік, якого тягнули двоє гвардійців з вогненними серцями на грудях. Перед ними сунув Куліш, брякаючи кільцем з ключами, а позаду йшов сер Аксель Флорент.

— Акселью,— відчайдушно заблагав в'язень,— в ім'я твоєї любові до мене, відпусти мене! Я не можу, я не зрадник.

Був це старший чоловік, високий і стрункий, зі сріблясто-сивою чуприною, гострою борідкою і довгим витонченим обличчям, яке кривилося від переляку.

— Де Селіза, де королева? Вимагаю зустрічі з нею! Чужі б вас усіх взяли! Пустіть мене!

Гвардійці не звертали уваги на його гнівні протести.

— Сюди? — запитав Куліш, зупиняючись перед Давосовою камерою. Давос звівся на ноги. У нього навіть майнула думка, чи не кинутися бігти, коли відчиняться двері, але ж це божевілля! Їх там забагато, у гвардійців — мечі, а Куліш дужий як бугай.

Сер Аксель коротко кивнув до тюремника.

— Нехай зрадники потішаються товариству один одного.

— Я не зрадник! — вереснув в'язень, поки Куліш відмикав двері. Хоча вдягнений він був просто — у сірий вовняний камзол і чорні бриджі, з мови можна було зробити висновок, що він високого роду. «Але тут йому походження не допоможе»,— подумав Давос.

Куліш відкинув засув, сер Аксель кивнув, і гвардійці сторчголов штурхонули свого підопічного в камеру. Чоловік спіткнувся і був би впав, якби Давос його не підхопив. Той одразу ж виборсався й покульгав до дверей, та вони захряснулися просто перед його блідим зніженим обличчям.

— Ні,— закричав він,— Ні!!!

Ноги в нього враз підкосилися, і він повільно з'їхав на підлогу, вчепившись у залізні штаби. Сер Аксель, Куліш і гвардійці вже повернулися йти.

— Ви не можете! — крикнув бранець їм у спину.— Я — королівський правиця!

Тільки тоді Давос його упізнав.

— Ви — Алестер Флорент.

Чоловік обернув голову.

— Хто ви та...

— Сер Давос Сіворт.

— Сіворт... цибулевий лицар,— кліпнув лорд Алестер.— Ви хотіли вбити Мелісандру.

Давос цього не заперечував.

— У Штормокраї ви були в червоно-золотих обладунках, з інкрустованими лазуритом квіточками на нагруднику.

Він простягнув руку, щоб допомогти чоловікові підвестися.

Лорд Алестер обтрусив брудну соломку з одягу.

— Я... маю вибачитися за свій вигляд, сер. Втратив усі скрині, коли Ланістери спустошили наш табір. Я вирвався в самій кольчужі та з перснями на пальцях.

«Він і зараз у цих перснях»,— зауважив Давос, у якого навіть не всі пальці були цілі.

— І зараз, без сумніву, який-небудь кухарчук чи грум походжає Королівським Причалом у моєму оксамитовому камзолі з прорізами й у розшитому самоцвітами плащі,— провадив лорд Алестер, нічого не помічаючи.— Але ж усі знають, на війні без жахів не буває. Ви теж, без сумніву, зазнали втрат.

— Я втратив корабель,— сказав Давос.— Усіх своїх моряків. І чотирьох синів.

— Най бо... най Цар світла проведе їх з темряви у кращий світ,— мовив чоловік.

«Най Отець судить їх по справедливості, а Мати змилюється над ними»,— подумав Давос, але не вимовив слів молитви вголос. У Драконстоні тепер немає місця Сімом.

— Мій власний син у безпеці, у Ясноводді,— вів далі лорд,— але на «Фурії» я втратив племінника. Сера Імрі, сина мого брата Ріяма.

Саме сер Імрі сліпо, на всіх веслах повів флот угору Чорноводим Бурчаком, не звернувши уваги на невеличкі муровані башточки, які вирости в гирлі річки. Його Давос точно не забуде.

— Мій син Марик був веслярським зверхником у вашого небожа, — сказав він, пригадуючи, як востаннє бачив «Фурію», охоплену дикополум'ям. — Там ніхто не врятувався?

— «Фурія» згоріла й потонула з усіма матросами, — сказав його милість. — Згинули і ваш син, і мій племінник, а з ними ще стільки добрих людей, що й не порахувати. Того дня ми програли війну, сер.

«Він прийняв поразку». Давос пригадав слова Мелісандри про жарину в попелі, здатну розпалити велике огнище. Не дивно, що цей чоловік закінчив тут.

— Його світлість ніколи не здасться, мілорде.

— Дурість, чиста дурість, — лорд Алестер знову всівся на підлогу, так наче йому важко було стояти. — Станісу Баратеону ніколи не сидіти на Залізному троні. Невже казати правду — зрада? Так, це гірка правда, але від цього вона менш правдивою не стає. Флот його розбитий, якщо не рахувати лісянців, а Саладор Саан втече, щойно забачивши ланістерівське вітрило. Більшість лордів, які Станіса підтримували, переметнулися на бік Джофрі або загинули...

— Навіть лорди вузького моря? Лорди, які присягали Драконстону?

Лорд Алестер мляво помахав рукою.

— Лорд Сельтигар потрапив у полон і прихилив коліно. Монфорд Веларіон загинув зі своїм кораблем, Сангласа спалила червона жінка. А лорду Бар-Емону всього п'ятнадцять, він кабанкуватий і кволий. Ось вам і всі лорди вузького моря. Станісу лишилася тільки міць дому Флорентів проти сили Небосаду, Сонцеспису й Кичери Кастерлі, а тепер ще й більшості лордів штормових земель. Єдина надія — спробувати бодай щось урятувати, уклавши мир. Тільки цього я і хотів. Боги праведні, як це можна було назвати зрадою?

Давос стояв, нахмурившись.

— Мілорде, а що ви зробили?

— Я не зраджував! Ніколи! Я люблю його світлість не менше, ніж інші. Та моя небога — королева, я лишався відданим йому, коли люди мудріші всі повтікали. Я — правиця, королівський правиця, як я можу бути зрадником? Я просто хотів нам життя врятувати і... честь... так, —

він обливав уста.— Я склав листа. Саладор Саан запевняв, що в нього є людина, яка може доправити його на Королівський Причал, лорду Тайвіну. Його милість... людина поміркована, а мої умови... умови справедливі... більш ніж справедливі.

— І які ж це умови, мілорде?

— Тут так брудно,— зненацька мовив лорд Алестер.— І запах... що це за запах?

— Гноївка,— сказав Давос.— Виходку тут немає. То які умови?

Його милість нажахано витріщився на цебро.

— Лорд Станіс відмовляється від претензій на Залізний трон і забирає назад усі звинувачення, нібито Джофрі — байстрюк, за умови, що йому повертається королівський мир і що підтверджуються його права на Драконстон і Штормокрай. Я присягнувся зробити те саме в обмін на повернення Ясноводої фортеці та всіх моїх земель. Я думав... лорду Тайвіну моя пропозиція видасться цілком резонною. Йому ще зі Старками питання вирішувати, і з залізними. Я пропонував закріпити угоду, одруживши Ширін з братом Джофрі — Томеном,— він похитав головою.— Умови... кращих нам усе одно не запропонують. Навіть ви це розумієте, правда ж?

— Так,— сказав Давос,— навіть я.

Якщо в Станіса не народиться син, такий шлюб означатиме, що одного дня Драконстон і Штормокрай перейдуть Томену, а це, звісно, має порадувати лорда Тайвіна. А Ширін тим часом стане для Ланістерів заручницею, щоб Станіс не зміг підняти повстання.

— І що сказав його світлість, коли ви запропонували ці умови йому?

— Він всякчас з червоною жінкою, і він... боюся, він не при собі. Ці розмови про кам'яного дракона... це божевілля, кажу вам, чисте божевілля. Невже ми нічого не навчилися на прикладі Ейріона Полум'яного, дев'ятох чаклунів, алхіміків? Невже ми нічого не навчилися на прикладі Літнього Палацу? З тих мрій про драконів ніколи нічого доброго не виходило, я так Акселю і сказав. Моя пропозиція краща. Надійніша. Та й Станіс дав мені свою печатку, дав мені дозвіл правити. Правиця говорить від імені короля.

— Тільки не в цьому питанні,— мовив Давос. Він ніколи не відзначався коректністю, а тут навіть не намагався згладити свої слова.— Станіс не здасться, поки знає, що його претензії справедливі. Так

само не зможе він і забрати назад свої слова про Джофрі, якщо вірить, що це правда. Що ж до шлюбу, Томен — таке саме дитя інцесту, як і Джофрі, і його світлість радше покладе Ширін у могилу, ніж у ліжко до такого.

У Флорента на чолі запульсувала жилка.

— У нього немає вибору.

— Ви помиляєтеся, мілорде. Є вибір: померти королем.

— І щоб ми померли разом з ним? Ви цього хочете, цибулевий лицарю?

— Ні. Але я служу королю, і на замирення без його згоди я не піду.

Довгу мить лорд Флорент безпомічно витріщався на нього, а тоді розплакався.

Джон

Прийшла остання ніч, чорна й безмісячна, та принаймні небо було чисте.

— Піду нагору пошукаю Привида,— мовив Джон до тенійців біля входу в печеру, і його, побуркотівши, таки відпустили.

«Скільки зірок!» — думав він, дибаючи вгору схилом серед сосон, ялин і ясенів. Ще хлопчиком у Вічнозимі він вивчив від мейстра Лувіна зірки: дізнався назви дванадцятьох небесних домів і їхніх правителів; міг легко знайти на небі сімох вандрівців, яких шанує Віра; подружився він і з Крижаним Драконом, і з Тінь-котом, і з Місячною Панною, і з Ранковим Мечем. Усім цим він ділився з Ігриттою, та не поділився би з деким з решти дикунів. «Ми дивимося на ті самі зірки, а бачимо зовсім різні речі». От вона каже, що Королівська Корона — це Колиска, Огир — це Рогатий Володар; червона вандрівна зоря, яка, завжди вчили септони, присвячена Ковалю, тут зветься Злодієм. А коли Злодій у Місячній Панні, саме час для чоловіка красти жінку, каже Ігритта.

— Як от тої ночі, коли ти вкрав мене. Тої ночі Злодій світився дуже яскраво.

— Я нікого красти не збирався,— озвався Джон.— Я взагалі не здогадувався, що ти дівчина, поки не приставив тобі ножа до горла.

— Вб'єш людину, навіть якщо й не збирався, вона ж усе одно буде мертва, правда? — затято мовила Ігритта. Джон ще ніколи не зустрічав таких упертюхів, якщо не рахувати його меншої сестрички Арії. «А вона ще мені сестра? — подумав він.— І чи була колись сестрою?» Він-бо несправжній Старк, простий байстрюк лорда Едарда, який ніколи не знав матері, який у Вічнозимі прав мав не більше, ніж Теон

Грейджой. І навіть це він втратив. Коли вояк Нічної варти проказує обітницю, він відмовляється від старої своєї родини та приєднується до нової, от тільки Джон Сноу і цих своїх братів втратив.

Привида він розшукав на самому вершечку пагорба, як і думав. Білий вовк ніколи не вив, але його все одно тягнуло на вершини, і він частенько сидів там, уп'явшись червоними очима в зорі, а з рота в нього клубочилася гаряча пара.

— Ти теж їм дав імена? — запитав Джон, опускаючись біля деривовка на одне коліно й чухаючи густе хутро в нього на шиї.— Заєць? Олениця? Вовчиця?

Привид лизнув його в обличчя, і шорсткий мокрий язик дряпнув рани, які лишилися на щоці від орлиних пазурів. «Цей птах обох нас таврував»,— подумав Джон.

— Привиде,— мовив він тихо,— завтра ми йдемо на той бік. Тут немає ні сходів, ні підйомника, тож я не зможу перекинути тебе через Стіну. Нам доведеться розлучитися. Ти розумієш?

У темряві червоні очі деривовка здавалися чорними. Як завжди мовчки, він торкнувся носом Джонової шиї, обдав гарячим подихом. Дикунки вважають Джона варгом, та якщо це так, плохенький з нього варг. Вовчу шкуру вдягати він не вміє, як робив це Орелл зі своїм орлом, коли ще був живий. Якось Джону наснилося, що він — Привид: роздивляється згори долину Молочноводої, де зібрав свій народ Манс Рейдер, а потім виявилось, що то був не сон. Але ж зараз він не спить, і йому лишаються тільки слова.

— Зі мною ти не підеш,— мовив Джон, узявши вовчу голову обіруч і зазираючи в очі.— Маєш вертатися в Чорний замок. Зрозумів? Чорний замок. Знайдеш його? Знайдеш дорогу додому? Біжи вздовж крижаної стіни весь час на схід, на сонце, і прийдеш куди треба. В Чорному замку тебе впізнають, і, можливо, це їм послужить застереженням.

Він подумував написати попередження, щоби Привид відніс його, але не мав ні чорнила, ні пергаменту, ні навіть пера, та й ризик викриття завеликий.

— Потім зустрінемося в Чорному замку, але дістатися туди ти маєш самотужки. Деякий час полюватимеш сам-один. Один.

Деривовк, нашорошивши вуха, випручався з Джонових рук. І знагла помчав геть. Майнув у кущі, перестрибнув повалене дерево й

погнав пагорбом униз — світла риска серед дерев. «Побіг у Чорний замок? — подумалося Джону.— Чи за яким зайцем погнався?» Хотів би він знати! Боявся, що варгом виявиться таким самим недолугим, як побратимом і шпигуном.

Серед дерев зітхнув вітер, насичений пахом глиці, шарпнув Джона за вицвілий чорний одяг. На півдні виднілася Стіна — висока й темна, велетенська тінь, що затуляла зірки. Горбиста місцевість свідчила про те, що зараз вони десь між Тінявою вежею і Чорним замком, напевно, ближче до першої. Багато днів уже рухаються на південь поміж глибоких озер, що довгими тонкими пальцями простяглися в западинах вузьких долин, а обабіч тісняться крем'янисті хребти й порослі соснами пагорби. В такій місцевості не розженешся, зате можна легко сховатися й непомітно підкрастися до Стіни, кому треба.

«Дикунам-нальотчикам,— подумав Джон.— Я ми. Як я».

За Стіною лежать Сім Королівств — усе, що він поклявся боронити. Він промовив обітницю, запрягнувся життям і честю, зараз він мав би стояти отам на чатах. Мав би підносити сурму до вуст — скликати Нічну варту до зброї. Але в нього немає сурми. Він підозрював, що поцупити ріжок у дикунів було б неважко, але чого він цим досягне? Навіть якщо Джон і засурмить, ніхто його не почує. Стіна тягнеться на сотню льє, а от чисельність Варти, на жаль, дуже скоротилася. Покинуті всі кріпості, окрім трьох; на сорок миль навкруги, можливо, і брата не відшукати, не рахуючи самого Джона. Якщо його і досі можна вважати братом...

«Слід було мені все-таки спробувати вбити Манса Рейдера на Кулаці, навіть якби мені це життя коштувало». Кворин Піврукий так і вчинив би. Але Джон завагався — і прогавив свій шанс. Наступного дня він поїхав з магнаром Стиром, Ярлом і більш як сотнею обраних тенійців і нальотчиків. Джон запевняв себе, що він просто вичікує, що прийде слухна мить — і він утече в Чорний замок. Але мить не приходила. Ночували здебільшого у покинутих дикунських селищах, і Стир завше виставляв дюжину своїх тенійців стерегти коней. Та й Ігритта вічно крутилася неподалік — і вдень, і вночі.

«Два серця як одне»,— гірко звучали в голові глузливі слова Манса Рейдера. Джон заплутався як ніколи. «Вибору я не маю,— сказав він собі найпершого разу, прослизнувши під хутра, якими уві

сні накривалася дівчина.— Якщо я їй відмовлю, вона зрозуміє, що я перекинчик. Я граю роль, яку поклав на мене Піврукий».

Тіло його цю роль грало залюбки. Вуста торкнулися вуст, рука його ковзнула під замшеву курточку й намацала груди, прутень напружився, коли Ігритта крізь одяг тернулася об нього своїм горбочком, що був у неї між ніг. «Обітниця»,— подумав Джон, пригадуючи гайок віродерев, де він її промовив,— коло з дев'ятьох велетенських білих стовбурів з вирізьбленими на них червоними ликами, які приглядалися й дослухалися. Але дівочі пальці вже розплітали на ньому шнурівку, язик опинився у нього в роті, а її рука прослизнула йому під білизну й витягнула прутень, і Джон уже не бачив віродерев — тільки Ігритту. Вона куснула його за шию, а він потерся об неї носом, закопуючись у густі руді коси. «Щасливиця,— подумав він,— вона щасливиця, поцілована вогнем».

— Хіба не добре? — шепотіла вона, спрямовуючи його собі в лоно. Вона стікала соком. І ясно, що давно вже була не цнотливиця, але Джонові то було байдуже. Його обітниці, її цнота — все вже було байдуже, важило тільки її збудження, її вуста на його вустах, її пальці, що вщипнули його за пипку.— Хіба не приємно? — знов спитала вона. — Ні, не так швидко, повільніше, так-так. Зараз, зараз, так, ох як любо! Нічого ти не вмієш, Джоне Сноу, але я тебе навчу. А тепер дужче. Так-к-к!

«Це роль,— потому нагадував він собі.— Я граю роль. Слід було зробити це бодай раз, щоб переконати її, що я зрадив свою обітницю. Щоб вона мені довіряла». А більше цього робити необов'язково. Він-бо й досі вояк Нічної варти і син Едарда Старка. Він зробив, що мав, довів, що мав.

Але доводити було таки приємно, і коли Ігритта заснула поруч, поклавши голову йому на плече, це теж було приємно — небезпечно приємно. Джонові знову пригадалися віродерева, пригадалися слова, які він перед ними промовив. «Це трапилося всього раз, бо так було треба. Навіть батько раз проступився — забув свої шлюбні обітниці й зачав байстрюка». Джон присягнувся, що з ним буде так само. Що більше цього не трапиться.

Але це знову трапилося ще двічі вночі, і потім ще раз на ранок, коли Ігритта, збудившись, виявила, що в Джона знов стоїть. На той час дикуни вже прокидалися, й дехто з них не міг не помітити, що

відбувається під спальними хутрами. Ярл сказав парочці поквапитися, поки він не облив їх водою. «Спарювалися, як собаки»,— думав потому Джон. На кого він перетворився? «Я — вояк Нічної варти»,— не здавався слабенький голос у Джона в голові, та ніч у ніч він звучав дедалі тихіше, й коли Ігритта цілувала його у вухо чи покусувала за шию, голосу цього взагалі не було чутно. «А батько почувався так само? — думав Джон.— Так само виявив слабкість, як я, коли зганьбив себе в постелі моєї матері?»

Знагла він збагнув, що по схилу позаду нього щось піднімається. На якусь мить йому здалося, що це вертається Привид, але деривок стільки шуму ніколи не здіймав. Одним плавним рухом Джон витягнув Довгопазура, але то виявився просто один з тенійців — широкоплечий чолов'яга у бронзовому шоломі.

— Сноу,— мовив непроханий гість,— іди. Магнар хоче.

Тенійці розмовляли давньою мовою, більшість із них загальною мовою могли хіба кілька слів сказати.

Джона мало цікавило, чого там хоче магнар, але не було сенсу сперечатися з людиною, яка заледве його розуміє, тож він почав спускатися з пагорба услід за чолов'ягою.

Вхід у печеру являв собою напівзатулену сосною-солдатом розколину в скелі, в яку заледве міг протиснутися кінь. Дивилася розколина на північ, тож відблиски багать у печері зі Стіни не можна було побачити. Навіть якби вже так не пощастило, що на Стіні вночі проїхав би патруль, він не помітив би нічого, крім пагорбів, сосон і крижаного відблиску зірок на півзамерзлому озері. Манс Рейдер добре спланував прорив.

З ущелини вниз на двадцять футів спускався коридор, а далі відкривалася печера завбільшки з велику залу Вічнозиму. Серед сталагнатів горіли багаття, і дим від них здіймався до почорнілого кам'яного склепіння. Вздовж однієї стіни, поряд з мілким ставком, стояли стриножені коні. Карстова вирва в центрі печери вела, схоже, ще в більшу печеру, але в темряві важко було сказати напевне. І звідкись знизу долинав тихий шелест підземного струмка.

З магнаром був Ярл: Манс доручив їм спільне командування. Стирові це не сподобалося, Джон це зразу помітив. Чорнявого юнака Манс Рейдер називав «пестуном» Вал, Даллиної сестри, Мансової жінки-королеви, тож Ярла можна було вважати наче як свояком короля-

за-Стіною. Але магнару ділити з ним владу було образливо. Він-бо привів із собою сотню тенійців, тобто вп'ятеро більше людей, ніж Ярл, тож частенько поводився так, наче він тут головний. От тільки Джон знав, що через крижану стіну проведе їх юний Ярл. Хоч йому щонайбільше двадцять років, він уже вісім років у нальотчиках і вже з дюжину разів долав Стіну з такими, як Алфин Круковбивця чи Плаксій, а останнім часом — і з власним загоном.

Магнар не ходив околяса.

— Ярл застерігав мене, що там, нагорі, патрулюють ворони. Розповідай мені все, що ти про ці патрулі знаєш.

«Розповідай мені», зауважив Джон, а не «нам», хоча Ярл стояв поряд. Джон залюбки б відмовився виконувати цей грубий наказ, але знав, що за найменшої підозри Стир його просто заріже, ще й Ігритту разом з ним — тільки за те, що вона тепер з Джоном.

— Патруль — це четверо вояків: двоє розвідників і двоє будівничих,— заговорив він.— Будівничі нотують тріщини, підталіни, інші негаразди, а розвідники шукають слідів ворога. Їздить патруль на мулах.

— На мулах? — нахмурився безвухий.— Мули ж повільні!

— Повільні, зате на кризі тримаються краще. Патрулі-бо здебільшого їздять по верху Стіни, а поза межами Чорного замку доріжки нагорі ніхто камінням не посипав уже багато років. Мулів розводять у Східній варті, спеціально тренують для такої роботи.

— Тобто поверху їздять здебільшого, але не завжди?

— Ні, не завжди. Один з чотирьох патрулів проїздить понизу, вишукуючи тріщини в основі льоду або підкопи.

Магнар кивнув.

— Навіть у далекому Тені всі чули про Арсона Льодоруба та його тунель.

Джон цю легенду знав добре. Арсон Льодоруб уже пробився через половину Стіни, коли на його тунель натрапили розвідники з Ночефорту. Вони його не чіпали — хай копає далі, а самі завалили вихід кригою, камінням і снігом. Стражденний Ед казав, якщо прикласти вухо до Стіни, можна почути, як Арсон досі пробиває собі льодорубом дорогу.

— Коли виходять патрулі? Як часто?

— По-різному,— знизав плечима Джон.— Кажали, лорд-командувач Коргайл колись вислав їх з Чорного замку в напрямку Східної-варті-на-морі що три дні, а в напрямку Тінявої вежі — що два дні. Але за його днів у Варті вояків було більше. Лорд-командувач Мормонт варіює кількість патрулів і не дотримується чіткого графіку, щоб важче було кому не треба дізнатися, коли вони виходять і коли повертаються. А іноді Старий Ведмідь навіть відсилає величенькі загони в покинуті замки — на два тижні, на місяць.

Джон знав: цю тактику започаткував його дядько, щоб у ворога було поменше впевненості.

— А нині є люди в Скеледверях? — поцікавився Ярл.— У Сіроварті?

«Отже, ми поміж цих двох замків, так?» Джон постарався, щоб цей здогад неможливо було прочитати в нього на обличчі.

— Коли ми виїхали зі Стіни, люди були тільки у Східній варті, Чорному замку й Тінявій вежі. Але що могло відтоді змінитися під командуванням Бовена Марша чи сера Деніса, я не знаю.

— Скільки воронів лишається в замках? — запитав Стир.

— У Чорному замку — п'ятсот. У Тінявій вежі — двісті, й, мабуть, три сотні в Східній варті.

Насправді при підрахунку Джон накинув три сотні. «Якби ж то було так просто!..»

Але Ярла він не обдурив.

— Бреше,— сказав той Стиру.— Або додав тих, кого вони втратили на Кулаці.

— Вороне,— застеріг магнар,— не плутай мене з Мансом Рейдером. Збрешеш мені — втну тобі язика.

— Я не ворон і не дозволю обзивати мене брехуном,— Джон розім'яв пальці правої руки.

Тенійський магнар втупився в Джона холодними сірими очима.

— Скоро ми дізнаємося точні цифри,— сказав він за мить.— Іди. Якщо в мене ще виникнуть питання, я по тебе пошлю.

Джон знехотя схилив підборіддя й вийшов. «Якби всі дикуни були такі, як Стир, зраджувати їх було б набагато легше». Але тенійці дуже відрізнялися від решти вільного народу. Магнар вважав себе останнім представником перших людей і правив залізною рукою. Тен, його маленьке володіння, розташувався в гірській долині — ховався серед

гір на півночі Льодоіклів, оточений печерниками, ротоногими, велетами й людожерськими кланами з крижаних річок. Ігритта казала, тенійці — запеклі вояки, а їхній магнар для них — цар і бог. Джон міг у це повірити. На відміну від Ярла, Гарми чи Тарараха, Стир вимагав від своїх підлеглих цілковитого послуху, і це через дисципліну в його команді Манс вибрав саме його для переходу через Стіну.

Джон проминув тенійців, які сиділи на своїх круглих бронзових шоломах біля багать. «Куди це поділася Ігритта?» Її речі лежали разом з його речами, але самої дівчини і знаку не було.

— Вона взяла смолоскип і о-он туди пішла,— сказав йому Григ Цап, тицяючи в кінець печери.

Джон рушив у вказаному напрямку й опинився в півтемному приміщенні, серед лабіринту сталагнатів і сталактитів. «Тут її бути не може»,— саме подумав він, коли почув її сміх. Він обернувся на звук, але за десять кроків опинився в зазубні, впершись у глуху стіну біло-рожевого натічного каменю. Збитий з пантелику, він повернувся, звідки прийшов, й аж тут угледів чорну діру під мокрим кам'яним виступом. Опустившись навколішки, він дослухався — й почув слабенький плюскіт води.

— Ігритто!

— Сюди,— долетів її голос з легким відлунням.

Джонови довелося дюжину кроків повзти повзком, поки печера не розширилася. Коли він знову звівся на ноги, якусь мить очі при звичаювалися до темряви. Ігритта принесла смолоскип, але інших джерел світла тут не було. Сама вона стояла біля водоспаду: вода линула з розколин у скелі в широке темне озерце. У світло-зеленій воді відбивалося жовтогаряче полум'я.

— Що ти тут робиш? — поцікавився Джон.

— Почула плюскіт. Хотіла дізнатися глибину печери,— вона вказала смолоскипом.— Прохід веде ще нижче. Я пройшла, може, з сотню кроків, а тоді повернулася.

— Глухий кут.

— Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу. Прохід веде й далі. В цих горах — сотні печер, а глибоко внизу всі вони з'єднуються. Є навіть коридор під Стіною. Горнів хід.

— Горн...— промовив Джон.— Горн колись був королем-за-Стіною.

— Ага,— сказала Іґритта.— Разом з братом Генделем, три тисячі років тому. Вони цими печерами провели цілу армію вільного народу, а Варта навіть і не здогадалася. Та коли вони вилізли з-під землі, на них накинулися вічнозимські вовки.

— І почалася битва,— пригадав Джон.— Горн зарубав короля на Півночі, але його син підхопив прапор, зняв корону з його чола й, своєю чергою, зарубав Горна.

— Брязкіт мечів збудив воронів у їхніх замках, і вони, всі в чорному, виїхали на поле бою і вдарили вільному народу в тил.

— Так. Тепер у Генделя на півдні був король, на сході — Амбери, а на півночі — Варта. Він теж загинув.

— Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу. Гендель не загинув. Він прорвався крізь воронів і вивів своїх людей назад на північ, а вовки, завиваючи, насідали їм на п'яти. От тільки Гендель не знав печери так добре, як Горн, і завернув не туди,— вона помахала смолоскипом, і тіні застрибали, заворушилися.— Він спускався нижче й нижче, а коли хотів повернутися, всі ходи, які здавалися знайомим, виводили не на світло, а закінчувалися глухою стіною. Незабаром один по одному почали гаснути смолоскипи, й нарешті запала темрява. Генделевих вояків більше ніхто не бачив, але тихої ночі чути, як їхні пра-пра-правнуки плачуть у глибинах гір, досі шукаючи виходу на поверхню. Слухай! Чуєш?

Джон чув тільки плюскіт води та слабеньке потріскування полум'я.

— І прохід під Стіною теж втрачений?

— Були такі, хто брався його шукати. Але ті, хто спускається занадто глибоко, натикаються на Генделевих правнуків, а Генделеві правнуки завжди голодні,— посміхнувшись, вона обережно вставила смолоскип у борозенку в камінні й підійшла до Джона.— У темних глибинах нема чого їсти, крім людського м'яса,— прошепотіла вона, кусаючи його за шию.

Джон зарився обличчям їй у коси, вдихнув повні ніздрі її запаху.

— Ти як стара Нан, коли та розповідала Брану казки про чудовиськ.

— Це я стара? — буцнула його Іґритта кулаком у плече.

— Старша за мене.

— Ага, і мудріша. Ти ж нічого не знаєш, Джоне Сноу,— вона відштовхнулася від нього та скинула кролячу жилетку.

— Що ти робиш?

— Хочу тобі показати, яка я стара,— вона розшнурувала замшеву курточку й пожбурила її вбік, а тоді одним рухом стягнула через голову всі три вовняні сорочки.— Хочу, щоб ти побачив.

— Нам не варто...

— Варто.

Груди її колихнулися: вона, стоячи на одній нозі, стягнула чобіт, а тоді перестрибнула на другу ногу, щоб стягнути і другий. Пипки світилися широкими рожевими кружальцями.

— Якщо хочеш побачити, маєш і сам показатися. Бо ти нічого не знаєш, Джоне Сноу.

— Я знаю, що хочу тебе,— почув він власний голос, забувши і про свої обітниці, і про свою честь.

А дівчина стояла перед ним, як у день уродин, а прутень у нього між ніг був твердий, як навколишнє каміння. Джон уже з півсотні разів кохався з нею, та то все було під хутрами, серед людей. І досі він не бачив, яка вона вродлива. Ноги мала худенькі, але м'язисті; волоссячко там, де сходилися стегна, ще полум'яніше-руде, ніж коси на голові. «Відтак їй щастить ще більше?» Він притягнув її до себе.

— Обожду твої запах,— сказав він.— Обожду руде волосся. Обожду твої вуста, і як ти цілуєшся. Обожду твою усмішку. Обожду твої груди,— він поцілував їх: спершу одне персо, потім друге.— Обожду твої худенькі ноги й те, що між ними ховається.

Він опустився навколішки, щоб поцілувати її туди, спершу легенько торкнувся вустами горбочка, але Ігритта трохи розсунула ноги, і Джон, побачивши рожеву плоть, поцілував її і лизнув. Ігритта легенько зітхнула.

— Якщо ти мене так обожнюєш, чого ти ще й досі вдягнений? — прошепотіла вона.— Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу. Нічо... о! О! О-о-о...

По всьому Ігритта навіть засоромилася... ну, наскільки Ігритта взагалі здатна засоромитися.

— Те, що ти зробив,— заговорила вона, коли вони лежали на купі власного одягу,— своїм... язиком...— вона завагалася.— Так... так на півдні лорди роблять своїм леді?

— Не думаю...— Джонові ніхто ніколи не розповідав, як лорди роблять своїм леді.— Мені просто... просто закортіло тебе туди поцілувати, і все. Тобі, здається, сподобалося.

— Ага. Трохи сподобалося. Ніхто тебе цього не вчив?

— А нікого й не було,— зізнався він.— Тільки ти.

— Незайманець! — піддражнила вона.— Ти був незайманцем!

Він грайливо вщипнув її за пипку.

— Я був вояком Нічної варти.

«Був», ось як він сказав. А нині він хто? Про це думати не хотілося.

— А ти не була незайманкою?

Ігрита звелася на лікті.

— Мені дев'ятнадцять років, я — списосуджена, поцілована вогнем. Як я могла бути незайманою?

— А хто був твій перший?

— Хлопець на святі, п'ять років тому. Приїхав разом з братами торгувати, у нього волосся, як у мене, теж було поціловане вогнем, отож я вирішила, що він — щасливий знак. Але він виявився слабаком. Коли він повернувся й хотів мене викрасти, Довгоспис зламав йому руку та прогнав його, і він після цього вже спроб не робив — жодного разу.

— То, виходить, це був не Довгоспис? — Джон відчув полегшення. Йому-бо подобався Довгоспис з його негарним обличчям і дружнім ставленням.

— Фу! — штурхнула його вона.— Ти би спав зі своєю сестрою?

— Довгоспис тобі не брат.

— Він з мого села. Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу. Справжній чоловік краде собі жінку здалеку, щоб зміцнити клан. Жінки, які сплять з братами, батьками чи родичами з клану, ображають богів, їхнє прокляття — слабкі та хворобливі діти. А буває, і чудовиська.

— Крастер бере собі за жінок власних дочок,— зауважив Джон.

Вона знову його штурхнула.

— Крастер радше з ваших, аніж із наших. Його батько був вороном, який украв собі жінку з Білодерева, але кинув її і втік назад на Стіну. Одного разу вона пішла на Стіну показати ворону його сина, але брати засурмили в ріжки та прогнали її. У Крастерових жилах тече чорна кров, він несе на собі тяжке прокляття,— мовила вона й

легенько провела пальцями Джону по животі.— Я боялася, ти теж колись так учиниш. Утечеш назад на Стіну. Бо ти не знав, що зі мною робити після того, як украв мене.

Джон сів.

— Ігритто, я тебе не крав.

— Крав-крав. Стрибнув просто з гори, убив Орелла, і я ще й сокиру не встигла вихопити, як ти вже ножа мені до горла приставив. Я думала, ти мене візьмеш просто там, або вб'єш, або те і те, але ти нічого не зробив. А потім я тобі розповіла легенду про Баїла Барда і про вічнозимську ружу, подумавши, що тоді ти точно здогадаєшся і собі зірвати цвіт, але ти не здогадався. Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу,— вона сором'язливо усміхнулася до нього.— Але, можливо, дечого навчишся.

Зненацька Джон зауважив, що навколо затанцювало світло. Він роззирнувся.

— Треба вставати. Смолоскип майже вигорів.

— Ворон боїться Генделевих правнуків? — посміхнулася вона.— Підніматися тут недалечко, і я ще з тобою не закінчила, Джоне Сноу,— вона штовхнула його назад на купу одягу й осідлала.— А ти...— почала була вона й завагалася.

— Що? — спитав він, а смолоскип почав згасати.

— Знову так зробиш? — випалила Ігритта.— Язиком? Цілунок лорда? І я... побачимо, чи тобі сподобається.

Коли догорів смолоскип, Джону Сноу це було вже байдуже.

Відчуття провини прийшло пізніше, тільки цього разу воно було вже слабше. «Якщо це так неправильно,— думав він,— чому боги допустили, щоб це було так приємно?»

Коли вони скінчили, в гроті було темно, як у вусі. Єдине світло тьмяно пробивалося з проходу, який вів нагору в більшу печеру, де горіло два десятки багать. Навпомацки вдягаючись у темряві, Джон з Ігриттою наштовхувалися одне на одного. Ігритта вступила в озерце — і скрикнула: така холодна була вода. Джон засміявся, і вона його теж потягнула у воду. Якийсь час вони борюкались і плюскались у темряві, а тоді дівчина знов опинилась у його руках, і виявилось, що вони ще все-таки не скінчили.

— Джоне Сноу,— мовила Ігритта, відчувши в собі його сім'я,— а тепер не рухайся, любчику. Приємно відчувати тебе в собі, ага. А

може, ну його, не повертатимемося до Стира з Ярлом? Спустимося
нижче, приєднаємося до Генделевих правнуків. Я б узагалі ніколи не
виходила з цієї печери, Джоне Сноу. Ніколи.

Данерис

— Усіх? — обережно перепитала дівчинка-рабиня.— Ваша світлосте, мої нікчемні вуха, може, недочули?

У ромбовидні шибки з кольорового скла у скошених трикутних стінах просочувалося холодне зелене світло, а крізь двері тераси залітав лагідний бриз, доносячи аромати фруктів і квітів із садка.

— Все твої вуха правильно почули,— сказала Дані.— Я купую всіх. Перекажи це, будь ласка, доброму панству.

Сьогодні вона обрала картянську сукню. Темно-бузковий шовк відтіняв її фіалкові очі. Викот оголював ліве персо. Поки добре панство Астапора притишеними голосами радилося, Дані попивала з високого срібного келиха терпке вино з хурми. Розчуті все, що пани кажуть, вона не могла, але жадібність у голосах чулася добре.

При кожному з вісьмох посередників було двоє чи троє рабів... а в найстаршого, Граздана, їх було аж шестеро. Щоб не здаватися жебрачкою, Дані з собою теж привела супутників: Іррі та Джикі в їхніх штанцях з пісочного шовку й розфарбованих жилетках, старого Білобородого й дужого Бельваса, своїх кровних вершників. Позаду стояв сер Джора, пріючи у своєму зеленому сюрко з вишитим на ньому чорним ведмедем Мормонтів. Запах його поту був наче груба відповідь на солодкі парфуми, якими просякли астапорці.

— Всіх,— прогуркотів Кразнис мо Наклоз, який сьогодні пахнув персиками. Дівчинка-рабиня повторила це загальною мовою Вестеросу.— Повних тисяч тут вісім. Це стільки вона має на увазі, кажучи про всіх? Є ще шість сотень, вони мають згодом увійти в дев'яту тисячу. Їх вона теж купує?

— Так,— мовила Дані, коли їй переклали питання.— Вісім тисяч, шість сотень... і всіх, хто ще тренується. Хто ще не заслужив собі шпичастих шоломів.

Кразнис обернувся до своїх. Знову вони почали між собою радитися. Перекладачка називала Дані їхні імена, але запам'ятати їх було важко. Здається, чотирьох з них звали Гразданами — мабуть, на честь Граздана Великого, який на зорі віків заснував Старий Гіс. Усі вони були схожі між собою: дебелі та м'ясисті, з бурштиною шкірою, широкими носами, темними очима. Жорстке волосся було чорне, або темно-руде, або дивного змішаного чорно-рудого кольору, притаманного гіскарцям. Усі вони горнулися в токари, а це вбрання дозволялося носити лише вільнонародженим мешканцям Астапора.

Як пояснив Дані капітан Гролео, про статус людини свідчила облямівка на токарі. В цій прохолодній зеленій кімнаті на верхівці піраміди двоє з рабовласників були вдягнені в токари, облямовані сріблом, п'ятеро — золотом, а один, найстарший Граздан, пишався облямівкою, всипаною чималими білими перлинами, які стиха брякали, коли він міняв позу чи ворушив рукою.

— Недовчених хлопчаків ми продавати не можемо,— казав один зі «срібних» Гразданів до інших.

— Можемо, якщо вона платить золотом,— озвався товстун із золотою облямівкою.

— Вони не стали ще незаплямованими. Не вбивали ще немовлят. Якщо схиблять на полі бою, зганьблять нас. А ще: як навіть завтра каструємо п'ять тисяч свіжих хлопчаків, їх на продаж іще десять років готувати доведеться. І що ми скажемо наступному покупцю, який захоче придбати незаплямованих?

— Скажемо, що йому доведеться почекати,— мовив товстун.— Ліпше золото в гаманці, аніж золото в майбутті.

Дані не заважала їм сперечатися, посьорбуючи терпке вино з хурми й намагаючися зберігати безтурботний і невтаємничений вираз на обличчі. «Я отримаю всіх, хай скільки це коштуватиме»,— сказала вона собі. В місті сотня работоргівців, але ті восьмеро, що зараз сиділи перед нею, найбільші. Продаючи рабинь для постільних утіх, для польових робіт, писарів, ремісників і вчителів, ці люди й досі вважаються суперниками, але ще їхні пращури об'єдналися з метою

підготовки й продажу незаплямованих. З крові й цегли — Астапор, з крові й цегли — люди.

Загальне рішення нарешті оголосив Кразнис.

— Перекажи їй, що вона отримає вісім тисяч, якщо золото в неї справжнє. І ще шість сотень, якщо захоче. А потім хай повертається за рік — продамо їй ще дві тисячі.

— За рік я вже буду у Вестеросі,— сказала Дані, вислухавши переклад.— Зараз мені потрібні добре треновані незаплямовані, але і з них чимало поляже в битві. Тому знадобляться хлопці, які зможуть підхопити впущені ними мечі,— вона, відставивши вино, гойднулася до дівчинки-рабині.— Перекажи доброму панству, що мені потрібні навіть найменші, які ще зі своїми цуценятами граються. Перекажи, що за таких хлопчаків я заплачу не менше, ніж за незаплямованих у шпичастих шоломах.

Дівчинка переказала. Але відповідь була негативна.

Дані роздратовано нахмурилася.

— Дуже добре. Скажи їм, що я заплачу подвійну ціну, якщо отримаю всіх.

— Подвійну? — мало не потекла слина в товстуна з золотою облямівкою.

— Ця мала хвойда — справжня дурепа,— мовив Кразнис мо Наклоз.— У неї можна просити і потрійну. Вона в такому відчайдушному становищі, що заплатить. Можна просити вдсятеро більше за кожного раба, так.

Рослявий Граздан з гострою борідкою заговорив загальною мовою, хоч і не так вільно, як дівчинка-рабиня.

— Ваша світлосте,— прогуркотів він,— Вестерос бути багата країна, так, але ви не бути королева нині. А може, ніколи не бути королева. Навіть незаплямовані можуть програвати битви диким сталевим лицарям Сімох Королівств. Нагадую, добре панство Астапора не продавати м'ясо за обіцянки. Ви мати золото й товар удосталь, щоб заплатити за всі ті євнухи, що ви хотіти?

— Відповідь на це ви знаєте краще за мене, добрий пане,— відгукнулася Дані.— Ваші люди оглянули всі мої кораблі, порахували кожену намистину бурштиную і кожен глечик шафрану. Скільки всього в мене?

— Удосталь купити одна тисяча,— сказав добрий пан з презирливою посмішкою.— Але ви казати, що платити вдвічі. То, отже, ви купити п'ять сотень.

— На вашу прегарну корону можна купити ще сотню,— мовив товстун по-валерійському.— Вашу корону з трьох драконів.

Дані дочекалася, поки його слова перекладуть.

— Корона не продається...— (Коли Вісерис продав материну корону, його покинула остання радість, лишилася сама лють).— Людей своїх я в рабство теж не віддам, і не продаватиму ні їхніх речей, ні коней. Але ви можете отримати мої кораблі. Великий ког «Балеріон» і галери «Вагар» і «Мераксис»...— (Дані попередила Гролео й інших капітанів, що до цього може дійти, хоч вони й страшенно опиралися).— Три гарні кораблі мають коштувати більше за кілька жалюгідних євнухів.

Товстун Граздан обернувся до інших. Вони знов заперечалися тихими голосами.

— Дві тисячі,— мовив гостробородий, обернувшись назад до Дані.— І це ще забагато, але добре панство щедре, зважає на вашу велику потребу.

Але для її потреб двох тисяч недосить. «Мені потрібні всі». Дані знала, як діяти, але їй було так гірко, що навіть вино з хурми не могло перебити цей смак у роті.

— Віддасте мені всіх,— сказала вона,— і можете забрати собі одного з моїх драконів.

Джикі шумно втягнула повітря. Кразнис посміхнувся до своїх товаришів.

— Хіба я вам не казав? Вона віддасть нам що завгодно.

Вражений Білобородий недовірливо витріщився на неї. Рука, яка стискала палицю, затремтіла.

— Ваша світлосте, благаю, поверніть собі трон за допомогою драконів, а не рабів. Не можна цього робити...

— Не беріть на себе забагато — не вчіть мене. Пане Джоро, заберіть Білобородого з моїх очей.

Мормонт грубо взяв старого за лікоть, рвучко поставив на ноги й вивів на терасу.

— Добре панство, перепрошую за затримку,— мовила Дані до дівчинки-рабині.— Перекажи їм, що я чекаю на відповідь.

Проте відповідь вона й так знала: бачила з блиску їхніх очей і з посмішок, які вони силкувалися приховати. В Астапорі тисячі євнухів і ще більше хлопчиків-рабів, яких можна каструвати, але в усьому широкому світі живе всього троє драконів. А гіскарці жадають отримати драконів. І як інакше? На зорі світу Старий Гіс п'ять разів змагався з Валірією — і всі п'ять разів зазнав чорної поразки. Бо у фрігольду були дракони, а в імперії — ні.

Найстарший Граздан посовався в кріслі, і його перли стиха брязнули.

— Дракон на наш вибір,— сказав він тоненьким, напруженим голосом.— Чорний — найбільший і найздоровіший.

— Його звати Дрогон,— кивнула Дані.

— Весь ваш товар, за винятком корони й королівського вбрання — їх можете лишити собі. Три кораблі. І Дрогон.

— Згода,— сказала Дані загальною мовою.

— Згода,— хрипко відповів старий Граздан валірійською.

Решта луною підхопили слова старого з перлами на облямівці.

— Згода,— переклала дівчинка-рабиня,— згода, згода, вісім разів згода.

— Незаплямовані швидко навчаться вашої дикунської мови,— додав Кразнис мо Наклоз, коли було завершено всі формальності,— але доти вам потрібна буде рабиня, щоб перекладати. Беріть собі в дарунок оцю — на знак успішної угоди.

— Беру,— сказала Дані.

Дівчинка переклала те, що сказали їй, і те, що відповіла Дані. Якщо її почуття й зачепило те, що її отак просто подарували, вона цього не показала.

Аристан Білобородий теж тримав язика за зубами, коли Дані пройшла повз нього на терасі. Мовчки він рушив за нею сходами вниз — чулося тільки постукування його твердого цівка об червону цеглу. Дані розуміла його лють. Вона-бо зробила страшну річ. Матір драконів продала свою найміцнішу дитину. На саму думку про це їй ставало зле.

Але на Площі пишноти, стоячи на розпеченій червоній цеглі поміж рабовласницької піраміди та євнуських бараків, Дані обернулася до старого.

— Білобородий,— заговорила вона,— мені потрібні ваші поради, тож не вагайтеся, кажіть усе, що думаєте... лише коли ми самі. У

присутності незнайомців ніколи не ставте мої рішення під сумнів. Розумієте?

— Так, ваша світлосте,— сумно мовив він.

— Я не дитина,— сказала йому Дані.— Я — королева.

— Навіть королеви можуть помилятися. Астапорці надурили вас, ваша світлосте. Дракон вартує більше за військо. Й Ейгон довів це триста років тому, на Полум'яному полі.

— Я знаю, що довів Ейгон. А я збираюся довести ще дещо,— сказала Дані й відвернулася до дівчинки-рабині, яка смиренно стояла поруч з нею.— В тебе є ім'я, чи тобі теж треба щодня тягнути наймення з якогось барила?

— Ні, це тільки для незаплямованих,— мовила дівчинка. А тоді збагнула, що питання поставлене валерійською мовою. І вирячила очі.— Ой!

— Тебе звати Ой?

— Ні. Ваша світлосте, пробачте відданій вам таку нестриманість. Вашу рабиню звати Місанді, але...

— Місанді більше не рабиня. З цієї миті я тебе звільняю. Ходи зі мною в паланкін, поїдемо разом, хочу побалакати.

Рахаро допоміг їм залізти всередину, й Дані затулилася фіранками від пилуки та спеки.

— Якщо залишишся в мене, будеш мені служницею,— сказала вона, коли паланкін рушив.— Триматиму тебе біля себе, щоб ти перекладала, як для Кразниса. Але можеш піти, коли схочеш, якщо в тебе є мама чи тато, до яких ти б хотіла повернутися.

— Віддана вам залишиться,— сказала дівчинка.— Віддана вам... я... мені нема куди йти. Я радо вам служитиму.

— Волю я тобі дати можу, а от безпеку — ні,— застерегла Дані.— Мені цілий світ треба переплисти, на війні воювати. Тобі, може, доведеться голодувати. Або ти захворієш. Або тебе вб'ють.

— *Валар моргуліс*,— сказала Місанді валерійською.

— Всі люди помруть,— погодилася Дані,— але будемо молитися, що з нами це станеться нескоро,— вона відкинулася на подушки й узяла дівчинку за руку.— А ці незаплямовані і справді безстрашні?

— Так, ваша світлосте.

— Тепер ти служиш мені. Вони дійсно не відчують болю?

— Вино мужності такі відчуття притлумлює. А на той час як вони вбивають немовля, вони його п'ють багато років поспіль.

— А вони слухняні?

— Слухняність для них — усе. Якщо ви накажете їм не дихати, їм це буде зробити легше, ніж ослухатися.

Дані кивнула.

— А коли вони мені стануть непотрібні?

— Ваша світлосте?

— Коли я переможу у війні й отримаю батьків престол, мої лицарі вкладуть свої мечі у піхви й повернуться у свої фортеці, до своїх жінок, дітей і матерів... до свого життя. Але ці євнухи свого життя не мають. Що мені робити з вісьмома тисячами євнухів, коли не треба вже буде воювати?

— З незаплямованих виходять найкращі вартові й чатові, ваша світлосте,— сказала Місанді.— Та й для таких добірних загонів завжди неважко знайти покупця.

— Мені казали, у Вестеросі людьми не торгують.

— З усією повагою, ваша світлосте, але незаплямовані не зовсім люди.

— Якщо я схочу їх перепродати, чи можу я бути певна, що їх не використають проти мене ж? — багатозначно запитала Дані.— Як вони поведуться? Воюватимуть проти мене, можуть мене вбити?

— Якщо новий хазяїн накаже. Вони не ставлять запитань, ваша світлосте. У них відбивають потяг до запитань. Тож вони просто слухаються,— мовила дівчинка. Вигляд вона мала стривожений.— Коли ви... коли вам вони будуть непотрібні... ваша світлість може наказати їм зарізатися власними мечами.

— І вони навіть це зроблять?

— Так,— озвалася Місанді тихше.— Ваша світлосте.

Дані стиснула її руку.

— Але ти б не хотіла, щоб я їм таке наказувала. А чому? Чому тобі не байдуже?

— Віддана вам не... Я... Ваша світлосте...

— Кажі.

Дівчинка опустила очі.

— Колись троє з них були моїми братами, ваша світлосте.

«Тоді я сподіваюся, твої брати такі ж хоробрі, як ти кмітлива».

Дані відкинулася на подушку, а паланкін ніс її вперед, на «Балеріон» — востаннє навести лад у своєму світі. «І до Дрогона». Вона похмуро стиснула уста.

Ніч була довга, темна й вітряна. Дані, як завжди, нагодувала драконів, але сама апетиту не мала. Трошки поплакала самотою в каюті, а тоді ненадовго висушила сльози — щоб у черговий раз посперечатися з Гролео.

— Магістра Ілірію тут немає,— нарешті сказала вона йому,— а якби й був, він мого рішення теж не похитнув би. Незаплямовані мені потрібні дужче за кораблі, тож більше я про це і слухати не хочу.

Злість випалила горе і страх, принаймні на кілька годин. Дані покликала до себе в каюту кровних вершників і сера Джору. Тільки їм вона по-справжньому довіряла.

Потому вона збиралася поспати — добре відпочити перед завтрашнім днем, але, годину прокрутившись у задушливому обмеженому просторі каюті, вона переконалася, що це безнадійно. За дверима сидів Аго, наново ладнаючи тятиву до лука у світлі розгойданої олійної лампи. Рахаро, схрестивши ноги, сидів поряд з ним, нагострюючи точильним каменем арах. Дані сказала, щоб і далі займалися своїми справами, а сама пішла нагору, на палубу — подихати прохолодним нічним повітрям. Команда, заклопотана своїми справами, не чіпала її, а от сер Джора незабаром до неї приєднався біля леєра. «Завжди крутиться поблизу,— подумала Дані.— Добре мене вивчив».

— Халесі! Вам би поспати. Завтра, можу з певністю сказати, день буде важкий і спекотний. Вам знадобляться всі сили.

— Пам'ятаєте Ірою?

— Лазарянку?

— Її гвалтували, а я зупинила це й узяла її під свій захист. Та коли мій сонце-й-місяць помер, Маго забрав її назад, використав і вбив. Аго сказав, така в неї доля.

— Пам'ятаю,— мовив сер Джора.

— Я дуже довго була сама, Джоро. Сама-самісінька, якщо не рахувати брата. Маленька й настрашена. А Вісерис, замість захищати мене, ображав і ще більше залякував. Не слід було йому цього робити. Він же не просто моїм братом був, а й королем. Навіщо боги ставлять королів і королев, як не для захисту тих, хто сам захиститися не може?

— Деякі королі самі себе ставлять. Як Роберт.

— Він несправжній король був,— презирливо мовила Дані.— Чинив несправедливо. А справедливість... ось для чого й існують королі.

На це серові Джорі не було чого відповісти. Він тільки посміхнувся й торкнувся її волосся — зовсім легенько. Цього було досить.

Вночі їй наснилося, що вона — Рейгар, їде на Тризуб. Але верхи на драконі, а не на коні. На тому боці ріки вона угледіла Узурпаторове ворохобне військо, закуте в кригу, але вона скупала його у драконовому вогні — і вояки всі розтанули, як роса, перетворивши Тризуб на бурхливий потік. Вона ніби й знала, що це їй сниться, а водночас тріумфувала. «Ось як усе мало бути. Все, що сталося, було кошмаром, а тепер я прокинулася».

Зненацька вона збудилася в темряві каюти, розпашіла від радості. Балеріон, здається, збудився разом з нею, а ще чулося легеньке рипіння дощок, хлюпотіння води в облавок, кроки по палубі над головою. І ще щось.

Хтось був з нею в каюті.

— Іррі? Джикі? Де ви?

Служниці не відповідали. В темряві вона їх бачити не могла, але чула дихання.

— Джоро, це ви?

— Вони сплять,— озвалася якась жінка.— Всі сплять,— голос був зовсім близько.— Навіть дракони мусять спати.

«Вона стоїть просто наді мною».

— Хто тут? — Дані вдивлялася в темряву. Здалося, видно тінь — слабесенький обрис.— Що вам від мене потрібно?

— Пам'ятайте: щоб дістатися півночі, маєте вирушити на південь. Щоб дістатися заходу, маєте вирушити на схід. Щоб рухатися вперед, маєте повернутися назад, а щоб торкнутися світла — пройти попід тінню.

— Квейт? — Дані зістрибнула з ліжка й розчахнула двері. Каюту затопило блідо-жовте світло ліхтаря, й Іррі з Джикі сіли спросоння.

— Халесі? — промурмотіла Джикі, протираючи очі. Прокинувся Вісеріон, розтулив щелепи — і стовп полум'я освітив найдальші

куточки. Але жінки в червоній лакованій масці й сліду не було.— Халесі, з вами все гаразд? — запитала Джикі.

— Сон,— Дані потрусила головою,— сон наснився, і все. Лягай спати. Всі лягаймо спати.

Та хоч як вона старалася заснути, більше сон не йшов.

«Якщо я озирнуся — пропаду»,— сказала собі Дані наступного ранку, заходячи в Астапор крізь браму з гавані. Вона старалася не думати про те, який у неї маленький, мізерний почет, щоб не розгубити останню мужність. Сьогодні вона приїхала на сріблястій, вдягнена в штани з кінського волосу й фарбовану шкіряну жилетку, з поясом з бронзових бляшок на талії та ще двома навхрест через груди. Іррі з Джикі заплели їй косу й повісили крихітний срібний дзвіночок, який співав про картянських Невмирущих, що згоріли у своєму Палаці праху.

Сьогодні вранці червоні цегляні вулиці Астапора були майже запружені. Хідники заповнили раби та слуги, а рабовласники зі своїми жінками, вдягнувшись у токари, поглядали вниз зі своїх східчастих пірамід. «Зрештою, вони від картян майже й не відрізняються,— подумала Дані.— Хочуть поглянути на драконів, щоб розповідати дітям і онукам». Та чи багато з них матимуть дітей?

Перед нею з великим дотрацьким луком у руках прямував Аго. Праворуч від її кобили ішов Дужий Бельвас, а ліворуч — дівчинка Місанді. Позаду рухався сер Джора Мормонт у кольчужі й сюрко, сердито зиркаючи на всіх, хто занадто наближався. Рахаро з Джого охороняли паланкін. Дані звеліла зняти верх, щоб до платформи прикувати трьох драконів. З ними їхали Іррі з Джикі, щоб їх заспокоювати. Та все одно Вісеріон бив хвостом, з нізднів у нього сердито валив дим. Рейгар теж відчував: щось негаразд. Тричі він силкувався злетіти, але його стримував тяжкий ланцюг у Джикі в руці. Дрогон скрутився калачиком, підібгавши крила і хвоста. Тільки розплющені очі свідчили про те, що він не спить.

Далі йшли люди: капітан Гролео, інші капітани зі своїми командами, вісімдесят трое дотраків, що лишилися з Дані зі ста тисяч, які колись належали до халасару Дрого. Найстарших і найслабших вона розмістила в центрі валки, серед жінок з немовлятами і вагітних, серед дівчаток і маленьких хлопчиків, яким ще рано заплітати косу. Решта — вояки, хай які вони є,— їхали по периметру, підганяючи

зніділий табун — трохи більш як сотню кощавих коней, які витримали подорож через червону пустелю й чорне солоне море.

«Мені треба пошити прапор»,— подумала Дані, ведучи свій пошарпаний загін уздовж виткої астапорської річки. Вона заплющила очі, уявляючи його: пливкий чорний шовк, а на ньому — триголовий дракон Таргарієнів, що видихає золоте полум'я. «Під таким знаменом їхав би Рейгар». Річкові береги були на диво спокійні. Черв'як — ось як астапорці називали річку. Була вона широка, повільна й покручена, поцяткована крихітними лісистими острівцями. На одному з них Дані помітила дітей, які гралися, бігаючи поміж мармурових статуй. На іншому острові в тіні високих зелених дерев цілувалися двоє закоханих, соромлячись не більше, ніж дотраки на весіллі. Оскільки вони були без одягу, сказати напевно, раби вони чи вільні, було неможливо.

Площа пишноти з її величезною бронзовою гарпією не могла вмістити всіх незаплямованих, яких купила Дані. Отож їх розмістили на Площі покари, обличчям до центральної брами Астапора, щоб можна їх було одразу вивести з міста, щойно зверхність над ними перебере Данерис. Тут бронзової статуї не було, тільки дерев'яне підвищення, де повісили бунтівних рабів, закатованих і облуплених.

— Добре панство робить це тут, щоб це було перше, що бачать нові раби, заходячи в місто,— пояснила Місанді, коли вони прийшли на площу.

На перший погляд Дані здалося, що в закатованих рабів шкіра смугаста, як у джогоснайських зоней. Та коли вона під'їхала на сріблястій ближче, побачила під воружкими чорними смугами червоне м'ясо. Мухи. Мухи й личинки. З бунтівних рабів зрізали шкіру, як з яблука, довгими закрученими смужками. В одного з чоловіків рука, чорна від мух від пальців до ліктя, насподі була біло-червона. Дані зупинилася поряд з ним.

— Що він зробив?

— Підняв руку на хазяїна.

Дані, яку мало не знудило, розвернула сріблясту й від'їхала в центр площі, до свого війська, за яке так дорого заплатила. А вони стояли довгими шерезами — кам'яні напівлюди з цегляними серцями: вісім тисяч шістсот у гостроверхих бронзових шоломах вимуштруваних незаплямованих, а поряд з ними — понад п'ять тисяч

вояків з непокритою головою, але озброєні списами й тесаками. В задніх рядах стояли зовсім хлопчаки, бачила Дані, але стояли вони так само прямо й непорушно, як і решта.

Кразнис мо Наклоз із товариством уже зібралися, щоб її привітати. Інші можливі астапорці купками стояли позаду них, потягуючи вино з високих срібних келихів, а поміж них крутилися раби з тацями оливок, вишень й інжиру. Старший Граздан сидів у портшезі, який тримали четверо здоровезних мідношкірих рабів. Півдюжини верхових списників стояли по периметру площі, стримуючи натовп цікавих. Сонце сліпучо відблискувало від полірованих мідних дисків, нашитих на їхні плащі, але Дані не могла не зауважити, як нервувалися їхні коні. «Вони бояться драконів. І нічого дивного».

Кразнис звелів рабу допомогти Дані скочити з сідла. В самого нього руки були зайняті: одною він притримував токар, а другою — пишно оздоблений батіг.

— Ось вони,— мовив він, поглянувши на Місанді.— Перекажи їй, що тепер вони її... якщо їй є чим заплатити.

— Їй є,— озвалася дівчинка.

Сер Джора рикнув команду, і наперед винесли товар на обмін. Шість тюків тигрових шкур, триста сувоїв тонкого шовку, збанки з шафраном, збанки з миром, збанки з перцем, карі й кардамоном; оніксову машкару, дванадцять нефритових мавпочок, діжки чорнила — червоного, чорного, зеленого; скриньку рідкісних чорних аметистів, скриньку з перлами, діжку оливок без кісточок, начинених личинками; дюжину діжок з оселедцем, великий латунний гонг з молоточком до нього, сімнадцять кілечок зі слонової кості; величезну скриню книг, написаних мовами, яких Дані й не вчитати... І ще, і ще, і ще. Її люди складали це все перед рабовласниками.

Поки проводилися розрахунки, Кразнис мо Наклоз, передаючи їй вояків, пошанував її кількома словами на прощання.

— Вони ще зелені,— пояснив він через Місанді.— Перекажи вестероській шльондрі, щоб чимшвидше випробувала їх кров'ю. Дорогою звідси буде чимало невеликих міст, які так і чекають на загарбання. Хай що вона схоче пограбувати, це все належатиме їй. Незаплямованим байдуже і до золота, і до коштовностей. А якщо вона схоче взяти бранців, кількох конвойних вистачить, щоб доправити їх

назад у Астапор. Здорових ми купимо й заплатимо гарну ціну. І хтозна: за десять років, може, з тих хлопчаків, яких вона підкине нам, теж будуть незаплямовані. Отак і збагатимося.

Нарешті не лишилося вже чого додавати до купи. Дотраки знову всілися на коней, і Дані мовила:

— Це все, що ми змогли привезти. Решта чекає на вас на кораблях — чимало бурштину, вина й чорного рису. Кораблі теж ваші. Отож лишається тільки...

— ...дракон,— закінчив за неї Граздан з гострою борідкою, який поганенько розмовляв загальною мовою.

— Ось він чекає.

Сер Джора й Бельвас разом з Дані підійшли до паланкіна, де лежали, купаючись на сонці, Дрогогон з братами. Джикі відстебнула один з ланцюгів і простягнула Дані. Та смикнула, і чорний дракон, засичавши, підвів голову й розпростав крила, зроблені з ночі й шарлату. Кразнис мо Наклоз, коли на нього впала тінь, широко посміхнувся.

Дані передала рабовласнику кінець Дрогонового ланцюга. Той у відповідь вручив їй батіг. Руків'я було з чорної драконової кістки, пишно різьблене й інкрустоване золотом. З нього звисало дев'ять довгих тонких шкіряних ремінців з позолоченими кігтями на кінцях. Золота голівка на руків'ї мала форму жіночої голови з гострими зубами зі слонової кістки.

— Це кігті гарпії,— ось як назвав нагай Кразнис.

Дані покрутила батіг у руці. «Такий легенький, а таку вагу має».

— Це все? Тепер вони належать мені?

— Все,— підтвердив Кразнис, різко шарпаючи ланцюг, щоб забрати Дрогона з паланкіна.

Дані стрибнула на сріблясту. Вона відчувала, як у грудях гупає серце. Їй було нестерпно страшно. «А брат би мій так учинив?» Цікаво, думала вона, королевич Рейгар так само хвилювався, побачивши, як шикується на тому боці Тризуба Узурпаторове військо з усіма його розмаяними на вітрі прапорами?

Звівшись на стременах, Дані піднесла над головою кігті гарпії, щоб добре бачили всі незаплямовані.

— Угода укладена! — гаркнула вона на всі легені.— Ви мої! — Дані, приостроживши кобилицю, промчала вчвал перед першою

шерегою, тримаючи кігті високого над головою.— Тепер ви належите дракону! Куплені й оплачені! Все! Все!

Тут вона помітила, що старий Граздан різко обернув голову. «Почув, що я говорю валірійською». Решта рабовласників не слухали. Вони з'юрбилися навколо Кразниса і дракона, викрикуючи якісь поради. Хай як астапорець смикав і тягнув, Дрогон і не збирався злазити з паланкіна. З його розтуленої пащі здіймався сірий дим, а сам він, клацаючи зубами просто рабовласнику в обличчя, вигинав і випрямляв довгу шию.

«Час переходити Тризуб»,— подумала Дані, розвертаючи сріблясту і їдучи назад. Поряд з нею їхали кровні вершники.

— Виникли труднощі? — поцікавилася Дані.

— Не хоче йти,— сказав Кразнис.

— Небезпідставно. Драconi не раби,— Дані щосили хльоснула работоргівця батогом по обличчю. Кразнис, вереснувши, позадкував, а кров червоною цівкою побігла по щоках у напахчену борідку. Одним ударом кігті гарпії пошматували йому лице, але Дані недовго роздивлялася наслідки.— Дрогоне,— проспівала вона голосно, солодко, геть забувши свої страхи.— *Дракарис!*

Чорний дракон розпростав крила й заревів.

Жало завихреного темного полум'я поцілило Кразниса просто в обличчя. Розплавлені очі побігли по щоках, а олія в чуприні й у бороді спалахнула так сильно, що на мить рабовласник наче вогненну корону надів, удвічі більшу за його голову. Запах парфумів перебив сморід паленого м'яса, а зойк, здавалося, затопив усі інші звуки.

А тоді Площа покари вибухнула кров'ю й хаосом. Добре панство верещало, спотикалося, відпихало одне одного, в страшному поспіху перечіпаючись через поли власних токарів. Дрогон, б'ючи великими крилами, лінкуватю підлетів до Кразниса, ще раз обпік рабовласника вогнем, а Іррі з Джикі в цей час звільнили Вісеріона й Рейгала — і знагла в повітря злетіло троє драконів. Коли Дані озирнулася, третина астапорських рогатих вояків намагалася всидіти на перестрашених конях, а ще третина тікала геть у ясному сяйві блискучої міді. Один з вояків спромігся всидіти в сідлі й вихопити меча, але батіг Джого, обкрутившись довкола його шиї, урвав його крик. Ще один втратив руку від Рахарового араха й, хитаючись, помчав геть, фонтануючи кров'ю. Аго ж спокійно сидів, вставляючи стріли в тятиву й

посилаючи в токари. Йому було байдуже, в яку облямівку цілити — срібну, золоту чи просту. Дужий Бельвас теж вихопив арах і, розмахуючи ним, кинувся вперед.

— Списи! — долинув до Дані крик астапорця. То був Граздан, старий Граздан у токарі, важкому від перлів.— Незаплямовані! Бороніть нас, зупиніть їх, бороніть своїх панів! Списи! Мечі!

Аж тут Аґо поцілив йому стрілою просто в рот, і раби, які тримали його портшез, кинулися врозтіч, безцеремонно впустивши його на землю. Старий поповз до першої шерехи євнухів, лишаючи калюжі крові на бруківці. Незаплямовані навіть очей не опустили — подивитися, як він помирає. Просто стояли — шереха по шерехі.

І не ворушилися. «Боги почули мої молитви».

— Незаплямовані! — учвал помчала до вояків Дані; сріблясто-золота коса маяла позаду, і з кожним скоком брязкотів дзвіночок.— Убийте добре панство, убийте солдатів, убийте всіх, одягнених у токар і з батогом у руці, тільки не чіпайте дітей до дванадцятьох років, і звільніть з ланцюгів усіх рабів, яких побачите,— вона піднесла кігті гарпії в повітря... і пожбурила нагай геть.— Свобода! — проспівала вона.— *Дракарис! Дракарис!*

— *Дракарис!* — гаркнули вони у відповідь, і солодшого слова Дані в житті не чула.— *Дракарис! Дракарис!*

Навколо бігали, хлипали, благали й помиралі рабовласники, а курне повітря повнилося списками й полум'ям.

Санса

Того ранку, коли мала бути готова сукня, служниці наповнили Сансі купіль гарячою, аж паруючою водою і терли її з голови до ніг, поки вона, рожева, не заблищала. Особиста покоївка Серсі підстригла їй нігті та звила золотисто-каштанові коси, щоб вони спадали на спину м'якими кучерями. Ще вона принесла з собою дюжину улюблених парфумів королеви. Санса обрала різкий солодкий аромат, квітковий, з домішкою лимону. Намочивши пальця, покоївка провела ним Сансі за вухами, під підборіддям, а потім легенько по пипках.

З кравчиною прийшла сама Серсі — спостерігала, як Сансу вдягають у нове вбрання. Білизна вся була шовкова, а от сукня — парчева, кольору слонової кості, зі сріблотканими вставками, облямована сріблястим атласом. Довгі манжети прорізних рукавів мало не торкалися землі, коли Санса опускала руки. Понад усякий сумнів, це була жіноча сукня, а не дівчача. Викот на грудях — глибокий, майже до пояса — затулявся вставкою з пишного мирського мережива димчастої барви. Спідниця — довга й пишна, а талія така вузька, що Санса, коли її зашнуровували, заледве дихати могла. Ще їй принесли нові черевички — капці з м'якої сірої замші, що обіймали ніжки, як два коханці.

— Ви прегарна, міледі,— мовила кравчиня, цілком одягнувши Сансу.

— Справді? — хихикнула Санса й покрутилася, розмаявши спідницю.— Ох, і справді.

Вона дочекатися не могла, коли її побачить Віллас. «Він мене покохає, обов'язково... забуде про Вічнозим, побачивши мене, я про це потурбуюся».

Королева Серсі окинула її критичним поглядом.

— Трохи прикрас, гадаю. Місячне каміння, подароване Джофрі.

— Я миттю, ваша світлосте,— озвалася покоївка.

Коли місячні камінці вже звисали з Сансиних вушок і з шиї, королева кивнула.

— Так. Боги тебе обдарували, Сансо. Ти гарненька. Просто непристойно марнувати таку милу невинність на цю химеру.

— Яку химеру? — не зрозуміла Санса. Це королева про Віллеса? «Звідки вона знає?» Не знав-бо ніхто, крім неї самої, Марджері й королеви колючок... а, і Донтоса, але він не рахується.

Серсі Ланістер проігнорувала запитання.

— Плащ,— звеліла вона, і жінки винесли плащ: довгий, з білого оксамиту, важкий від перлів. На ньому срібною ниткою був вигаптуваний лютий деривок. Санса глянула на нього з наглим острахом.— Кольори твого батька,— сказала Серсі, поки плащ застібали на шиї витонченим срібним ланцюжком.

«Плащ нареченої». Санса вхопилася рукою за шию. Якби наважилася, зірвала б той плащ із плечей.

— Зі стуленим ротом тобі краще, Сансо,— мовила Серсі.— Ходімо, септон чекає. І весільні гості також.

— Ні,— випалила Санса.— Ні!

— Так. Ти — годованка корони. Брат твій — позбавлений усіх прав зрадник, тож за батька тобі тепер король. А це значить, що він має право пропонувати твою руку. Ти виходиш за мого брата Тиріона.

«Моє спадкоємство»,— аж зле стало Сансі. Зрештою, блазень Донтос виявився не таким уже й блазнем: усе він правильно здогадався. Санса позадкувала від королеви.

— Не піду.

«Я вийду за Віллеса, стану леді Небосаду, будь ласка...»

— Розумію твою нехіть. Поплач, якщо хочеш. Я б на твоєму місці собі все волосся повисмикувала. Він, без сумніву, бридкий куць, але ти все одно за нього вийдеш.

— Ви не змусите мене.

— Змусимо. Вибирай: або йдеш тихо й промовляєш обітницю, як і належить леді, або ж можеш борсатися, верещати й улаштувати виставу, щоб повеселити конюших, але все одно закінчиться це шлюбом і ліжком,— королева відчинила двері. За ними чекали сер

Мірін Грант і сер Озмунд Кетлблек у білих лускатих обладунках королівської варти.— Проведіть леді Сансу в септ,— сказала до них королева.— Якщо доведеться, можете віднести, тільки постарайтеся сукню не подерти — вона дорожезна.

Санса спробувала втекти, але ще й кроку не встигла ступити, як її піймала покоївка Серсі. Сер Мірін Грант кинув на неї погляд, від якого вона скулилася, а от Кетлблек, торкнувшись її майже лагідно, мовив:

— Робіть, як сказано, люба, все не так погано. Вовки ж хоробрі, правда?

«Хоробрі». Санса глибоко зітхнула. «Я зі Старків, я хоробра». Всі дивилися на неї, як дивилися тоді у дворі, коли сер Борос Блаунт роздер на ній сукню. Саме Куць урятував її від побиття того дня — той самий чоловік, який зараз чекає на неї. «Він не такий поганий, як решта»,— сказала вона собі.

— Я піду.

— Я так і знала,— посміхнулася Серсі.

Згодом Санса не могла пригадати, як виходила з кімнати, як спускалася сходами й перетинала двір. Здавалося, завдання просто переставляти ноги забиравало всю її увагу. Поряд з нею йшли сер Мірін і сер Озмунд у плащах білих, як її власний,— їм бракувало тільки перлів і батькового деривовка. На сходах у замковий септ на неї чекав сам Джофрі. Король просто саяв у золоті й кармазині, з короною на голові.

— Сьогодні я твій батько,— оголосив він.

— Ні,— спалахнула Санса.— І ніколи не будете.

Його обличчя спохмурніло.

— Ні, я твій батько, і я можу віддати тебе, за кого схочу. За кого завгодно. Якщо скажу, вийдеш за свинаря і спатимеш з ним у свинарнику,— його зелені очі зблиснули.— А може, віддати тебе за Іліна Пейна — тобі він більше сподобається?

У неї впало серце.

— Будь ласка, ваша світлосте,— заблагала вона,— якщо ви колись бодай трішки мене любили, не змушуйте мене виходити за вашого...

— ...дядька? — у двері септу ступив Тиріон Ланістер.— Ваша світлосте,— звернувся він до Джофрі.— Дайте мені хвилинку наодинці з леді Сансою, якщо ваша ласка.

Король уже збирався відмовити, але мати кинула на нього гострий погляд. Вони відійшли на кілька футів.

Тиріон був одягнений у чорний оксамитовий камзол, гаптований золотими завитками, високі — до стегон — чоботи, які додавали йому три дюйми, а на грудях мав оздоблений рубінами ланцюг з лев'ячих голів. Але шрам через усе обличчя був ще свіжий і червоний, а від носа лишився жахливий обрубок.

— Ви прегарна, Сансо,— сказав Тиріон до дівчини.

— Ви дуже добрі, мілорде,— мовила вона, бо нічого іншого не спадало на думку. «Сказати і йому, що він гарний? Подумає, що я дурепа чи брехуха». Опустивши очі, вона притримала язика.

— Міледі, зле отак тягнути вас під вінець. Мені страшенно прикро. Тим більше за те, що це робиться так несподівано і так таємно. Та лорд-батько вважав це за необхідне з державних міркувань. В іншому разі я б вас повідомив раніше,— він покульгав ближче до неї. — Знаю, ви не хотіли цього шлюбу. Я теж. Однак, якби я від вас відмовився, вас би видали за мого кузена Лансея. Мабуть, це б вам сподобалося більше. Він вам ближчий за віком, та й зовні привабливіший. Якщо вам так краще, тільки скажіть, і ми цьому фарсу покладемо край.

«Не хочу я нікого з Ланістерів,— хотілося сказати їй.— Хочу Віллеса, цуценят і барку, хочу синів, яких я назву Едардом, Браном і Риконом». А тоді вона пригадала те, що їй сказав у богопралісі Донтос. «Тайрел чи Ланістер — байдуже, їм потрібна не я, а моє спадкоємство».

— Ви дуже добрі, мілорде,— мовила переможена Санса.— Я — годованка трону, мій обов'язок — вийти за того, за кого звелить король.

Він роздивлявся її своїми різнобарвними очима.

— Я знаю, Сансо, що про такого чоловіка, як я, дівчата не мріють,— сказав він тихо,— але я й не Джофрі.

— Ні,— озвалася вона.— Ви були добрі до мене, я пам'ятаю.

Тиріон простягнув їй дебелу короткопалу руку.

— Тоді ходімо. Виконаємо свій обов'язок.

І вона вклала свою долоню в його, і він повів її до олтаря, де між Матір'ю і Отцем уже чекав септон, щоб поєднати їхні життя. Санса побачила Донтоса у блазенському костюмі — він дивився на неї

великими круглими очима. Були тут сер Балон Свон і сер Борос Блаунт у білому вбранні королівської варти, а от сер Лорас — ні. «Нема нікого з Тайрелів»,— зненацька збагнула Санса. Але інших свідків не бракувало: євнух Вейрис, сер Адам Марбранд, лорд Філіп Фут, сер Брон, Джалабар Ксо і ще дюжина інших. Лорд Гайлз покашлював, леді Ермісанда лежала на руках, вагітна дочка леді Танди без причини схлипувала. «Нехай плаче,— подумала Санса.— Може, я ще теж поплачу, ще не вечір».

Церемонія минула, мов уві сні. Санса виконала все, що від неї вимагалось. Звучали молитви, обітниці та співи, і горіли високі свічки, і танцювали сотні вогнів, а через сльози в очах здавалося, що їх тисячі. На щастя, ніхто, схоже, не помічав, що Санса плаче, горнучись у батькові кольори, а якщо люди й помічали, вдавали, що ні. Час пролетів, і от уже треба й плащі міняти.

Як батько королівства, Джофрі зайняв місце лорда Едарда Старка. Санса наструнчилася як спис, коли його руки торкнулися її плечей, вовтузячись із застібкою плаща. Одна з них провела по грудях і навіть затрималася, легенько стиснувши. А тоді застібка нарешті розстебнулася, і Джофрі з королівським розмахом і з посмішкою кинув плащ нареченої геть.

З дядьком вийшло не так добре. Плащ нареченого, що на нього вдягнули, був величезний і важкий — малиновий оксамит, пишно розшитий левами й облямований атласом і рубінами. Ніхто не здогадався принести стільчик, а Тиріон був на фут з половиною нижчий за свою наречену. Він підійшов ззаду, і Санса відчула, як її посмикали за спідницю. «Він хоче, щоб я стала навколішки»,— збагнула вона, спалахнувши. Вона помертвіла. Ні, не так це мало відбуватися! Вона тисячі разів мріяла про своє весілля, і завжди їй уявлялося, як суджений стане позаду неї, високий і дужий, і накине на неї свій плащ їй на захист, і, нахилившись уперед, щоб застебнути його, ніжно поцілує її в щоку.

Санса відчула, що її ще раз посмикали — наполегливіше. «Ні. Чого я маю берегти його почуття, якщо усім байдуже до моїх?»

Карлик посмикав її втретє. Але вона уперто стиснула вуста, вдаючи, що не помітила. Хтось позаду них захихотів. «Королева»,— подумала вона, але це не мало значення. На той час реготали вже всі, і Джофрі найгучніше.

— Донтосе, ставай рачки,— звелів король.— Дядькові, щоб на свою молоду вилізти, допомога потрібна.

І так лорд-чоловік одягнув на неї плащ у кольорах дому Ланістерів, стоячи на спині блазня.

Коли Санса розвернулася, маленький чоловік дивився на неї знизу вгору, стиснувши уста, червоний, як її плащ. Зненацька їй стало соромно за свою впертість. Вона розправила спідниці й опустила перед ним навколішки, і їхні голови опинилися на одному рівні.

— Цим поцілунком я засвідчую свою любов і беру вас за свого лорда і чоловіка.

— Цим поцілунком я засвідчую свою любов,— хрипко мовив карлик,— і беру вас за свою леді та дружину.

Він гойднувся вперед, і їхні губи на коротку мить торкнулися.

«Який він потворний,— подумала Санса, коли його обличчя опинилося поряд з її.— Потворніший навіть за Гончака».

Септон високо підніс свій кристал — і на них розсипалося веселкове сяйво.

— Тут, перед очима богів і людей,— мовив він,— урочисто оголошую Тиріона з дому Ланістерів і Сансу з дому Старків чоловіком і дружиною — одним тілом, одним серцем, однією душею віднині й довіку, і хай упаде прокляття на того, хто стане поміж ними.

Сансі довелося закусити губу, щоб не схлипувати.

Весільну учту влаштували в малій залі. Гостей було з півсотні: до присутніх на самому обряді приєдналися здебільшого піддані й союзники Ланістерів. Тут Санса й побачила Тайрелів. Марджері послала їй страшенно сумний погляд, а королева колючок, яка шкандибала між Лівим і Правим, узагалі на неї не подивилася. Елінор, Алла й Меґа наполегливо вдавали, що взагалі з нею не знайомі. «Отакі подруги»,— гірко подумала Санса.

Чоловік її багато пив, а от їв зовсім мало. Слухав, коли хтось підводився сказати тост, іноді коротко кивав на схвалення, та в іншому його обличчя було мов з каменя вирізьблене. Бенкет, здавалося, тривав вічно, але їжі Санса так і не торкнулася. Хотіла, щоб усе чимшвидше закінчилося, і водночас цього жахалася. Адже після бенкету прийде час постелі. Чоловіки понесуть її нагору у шлюбну постіль, дорогою роздягаючи й сиплючи брудними жартиками про те, що її очікує на простирадлах, а жінки в цей час шануватимуть Тиріона. Й тільки по

тому, як їх двох голих вкладуть у ліжко, їх облишать у спокої, та й усе одно гості стоятимуть під дверима весільної спальні, викрикуючи крізь двері непристойні підказки. Коли Санса була ще зовсім дівчинкою, такі традиції здавалися їй захопливими пустощами, але нині, коли мить ця прийшла, її опанував страх. Вона не витримає, щоб з неї зривали одяг, і, напевно, розридається вже на перший грубий жартик.

Заграли музики, й Санса боязко поклала долоню на Тиріонову руку, мовивши:

— Мілорде, наш танець?

У нього сіпнувся рот.

— Як на один день, то ми вже й так їх непогано розважили, вам не здається?

— Як зволите, мілорде,— вона забрала руку.

Замість них танок повели Джофрі з Марджері. «Як може таке чудовисько так гарно танцювати?» — чудувалася Санса. Вона часто мріяла, як затанцює на своєму весіллі, а очі всіх присутніх не відриватимуться від неї та її красеня-лорда. У мріях усі завжди всміхалися. «А тепер навіть мій чоловік не всміхається».

Скоро до короля і його судженої в танку приєдналися інші гості. Елінор танцювала зі своїм юним зброєносцем, а Меґа — з королевичем Томеном. Леді Мерівезер, чорнокоса красуня-мирсянка з великими темними очима, крутилася так виклично, що незабаром на неї витріщалися вже всі чоловіки в залі. Лорд і леді Тайрели рухалися статечніше. Сер Кеван Ланістер попросив честі танцювати з леді Джанною. Фосовей — з сестрою лорда Тайрела. Мері Крейн вийшла до танцю з королевичем-вигнанцем Джалабаром Ксо, пишним у своєму вишуканому пір'ї. Серсі Ланістер спершу пішла в парі з лордом Редвином, тоді з лордом Рованом і нарешті зі своїм батьком, який, не усміхаючись, танцював зі спокійною грацією.

Санса сиділа, згорнувши руки на колінах, спостерігаючи за королевою, яка в танці сміялася й відкидала біляві кучері. «Всіх причаровує,— тупо думала вона.— Як я її ненавиджу!» Вона перевела погляд на Сновиду, який кружляв з Донтосом.

— Леді Сансо,— опинився перед нею сер Гарлан Тайрел.— Можна просити вашої честі? З дозволу вашого лорда...

Куць звузив різнобарвні очі.

— Міледі вільна танцювати, з ким схоче.

Можливо, слід було лишитися біля чоловіка, але Сансі так кортіло танцювати... та й сер Гарлан — брат Марджері, Вілласа і її лицаря квітів.

— Тепер розумію, чому вас називають Гарланом Галантним, сер, — сказала вона, даючи йому руку.

— Ви така люб'язна, міледі! Справа в тому, що так прозвав мене мій брат Віллас — для захисту.

— Для захисту? — спантеличено глянула на нього Санса.

Сер Гарлан розсміявся.

— В дитинстві, боюся, я був товстуном, а у нас же ще є дядько на прізвисько Гарт Грубий. От Віллас і вирішив діяти на випередження, хоча спершу трішки полякав мене прізвиськами Гарлан Гладун, Гарлан Гавкун і Гарлан Горгуля.

Це було так мило й кумедно, що Санса, незважаючи ні на що, не змогла стримати сміху. І була Гарлану страшенно вдячна. Чомусь цей сміх вселив у неї надію, хай і ненадовго. Всміхаючись, вона дозволила музиці підхопити себе, розчиняючись у танцювальних па, у звуках флейти, волинки й ліри, в ритмі барабана... а іноді й в обіймах сера Гарлана, коли танець зближував їх.

— Моя леді-дружина страшенно за вас непокоїться, — заговорив він одного такого разу.

— Дуже мило з боку леді Ліонетти. Перекажіть їй, що в мене все гаразд.

— Гаразд — це замало для молодії в день весілля, — сказав він не без лагідності в голосі. — Ви от-от розплачетесь.

— Це з радості, сер.

— Язик бреше, а очі — ні, — сер Гарлан крутнув її і притягнув ближче до себе. — Міледі, я бачив, як ви дивитеся на мого брата. Лорас — відважний і вродливий, ми всі його ніжно любимо... але з вашого Куця чоловік буде кращий. Підозрюю, хто-хто, а він справжній мужчина.

Санса не встигла відповісти — музика розвела їх. Перед Сансою опинився Мейс Тайрел — червонопикий і впрілий, а тоді лорд Мерівезер, а тоді королевич Томен.

— Я теж хочу женитися, — сказав маленький товстун-королевич, якому всього-на-всього було дев'ять років. — Я вищий за дядька!

— Так і є,— встигла сказати Санса, поки партнери знов не помінялися. Сер Кеван сказав їй, що вона прегарна; Джалабар Ксо зронив щось мовою Літніх островів, але вона не зрозуміла; лорд Редвин побажав їй багато пухеньких діток і довгих років радості. А тоді танець звів її віч-на-віч із Джофрі.

Коли його рука торкнулася її, Санса закам'яніла, але король міцніше стиснув долоню й потягнув дівчину до себе.

— Чого це ти така сумна? Дядько мій — бридкий недоросток. Але ж у тебе буду я!

— Ви одружитесь з Марджері!

— У короля може бути багато жінок. Повій. У батька було. І в одного з Ейгонів теж. У Третього чи в Четвертого. В нього було повно хвойд і повно байстриюків,— Джофрі, крутнувши її під музику, слиняво її поцілував.— Коли звелю, дядько підкладатиме тебе до мене в ліжко.

— Він цього не зробить,— похитала головою Санса.

— Зробить, бо я йому голову відрубую. А той король Ейгон, він будь-яку жінку отримував, якщо хотів, одружену чи ні.

На щастя, прийшов час знову міняти партнерів. Але в Санси ноги мов задерев'яніли, тож лорд Рован, сер Толад і зброносець Елінор, мабуть, подумали, що танцюристка з неї незграбна. А тоді вона знов повернулася до сера Гарлана, а там, слава богам, і танок закінчився.

Але полегшення було недовге. Не встигла затихнути музика, як пролунав голос Джофрі:

— Час вкладати їх у ліжко! Знімаймо з неї одяг — поглянемо, що ця вовчиця може запропонувати моєму дядькові!

Чоловіки гучно підхопили його крик.

Сансин карлик-чоловік повільно звів очі від свого келиха.

— Ліжка не буде.

Джофрі схопив Сансу за руку.

— Буде, якщо я наказую.

Куць з розгону загнав у стіл свій кинджал, і той застряг, вібруючи.

— Тоді свою молоду тобі доведеться розважати дерев'яним дрючком. Бо я тебе каструю, присягаюся.

Запала тиша — всі були вражені. Санса хотіла вирватися від Джофрі, та він тримав її міцно, аж у неї тріснув рукав. Але цього, здається, ніхто не помітив. Королева Серсі обернулася до батька.

— Ви його чули?

Лорд Тайвін підвівся зі свого крісла.

— Гадаю, з ліжком можна не квапитися. Тиріоне, я певен, ти ж не збирався залякувати найяснішу королівську особу?

Санса бачила, як обличчя її чоловіка сіпнулося від люті.

— Я неправильно висловився,— сказав він.— То був кепський жарт, сір.

— Ти погрожував мене каструвати! — вереснув Джофрі.

— Так, ваша світлосте,— мовив Тиріон,— та це тому, що я позаздрив вашій королівській чоловічій силі. В мене-бо тільки маленький обрубочок,— його обличчя перекошилося.— А якщо ви мені язика втнете, мені не буде чим задовольняти чарівну дружину, яку ви мені віддали.

З вуст сера Озмунда Кетлблека зірвався сміх. Хтось хихикнув. Але не сміялися ні Джоф, ні лорд Тайвін.

— Ваша світлосте,— сказав останній,— мій син напився, самі ж бачите.

— Напився,— зізнався Куць,— але не настільки, щоб самому з ліжком ради не дати,— він зістрибнув з помосту й грубо підхопив Сансу.— Ходімо, жіночко, будемо твої ґрати пробивати. Хочу погратись у «приходь до мене в замок».

Санса, почервонівши, рушила за ним з малої зали. «А який у мене вибір?» Тиріон ішов перевальцем, особливо коли пришвидщував крок, як-от зараз. Але боги милостиві: ні Джофрі, ні гості за ними не попрямували.

Для шлюбної ночі їм відвели простору спальню нагорі у Вежі правиці. Тиріон, увійшовши, захряснув двері.

— На тумбочці стоїть карафа чудового арборського золотого, Сансо. Не наллеш мені кубок?

— А це мудро, мілорде?

— Мудріше не буває. Бо я, бач, насправді не впився. Проте збираюся.

Санса наповнила два кубки. «Якщо нап'юся, мені теж буде легше». Вона присіла на краєчок великого заслоненого ліжка й перехилила півкубка за три ковтки. Вино, без сумніву, було вишукане, але вона так нервувалася, що нічого не відчула. Голова попливла.

— Мені роздягнутися, мілорде?

— «Тиріоне»,— схилив він голову набік.— Мене звати Тиріон, Сансо.

— Тиріоне. Мілорде. Мені зняти сукню, чи ви самі мене роздягнете? — вона зробила ще ковток вина.

Куць відвернувся.

— На першому моєму весіллі було нас двоє, п'яний септон і кілька свиней за свідків. Одного з цих свідків ми з'їли на весільній учті. Моя Тиша годувала мене шкварками, і я облизував сало з її пальців, а потім, сміючись, ми впали у ліжку.

— Ви вже були одружені? Я... я забула.

— Нічого ти не забула. Бо ніколи цього не знала.

— Хто вона була, мілорде? — Сансі, попри все, стало цікаво.

— Леді Тиша,— у нього сіпнувся рот.— З дому Срібляків. На гербі в них золота монета і сотня срібних, на закривавленому простирадлі. Шлюб наш був зовсім короткий... як і належитья такому коротуну, гадаю.

Санса, втупившись у руки, мовчала.

— Скільки тобі років, Сансо? — за мить поцікавився Тиріон.

— Тринадцять,— відповіла вона,— буде за місяць.

— Боги праведні! — карлик зробив іще ковток вина.— Ну, від розмов ти старшою не станеш. То як, почнімо, міледі? Якщо хочете...

— Я хочу того, чого хоче мій лорд-чоловік.

Це його, схоже, розсердило.

— Своєю вихованістю ти обгородилася, як замковими мурами.

— Жіноча зброя — гарні манери,— сказала Санса. Так її завжди вчила септа.

— Я — твій чоловік. Можеш роззброюватися.

— Одяг знімати?

— Так,— він помахав кубком.— Лорд-батько велів мені закріпити цей шлюб.

Вона тремтячими руками почала вовтузитися з сукнею. Пальці негнулися й не слухалися. Але вона якось упоралася зі шнурівкою і гудзиками, і плащ, сукня, корсет і шовкова сорочка ковзнули на підлогу, й нарешті Санса скинула і білизну. Руки й ноги вкрилися сиротами. Санса не підводила погляду від підлоги, соромлячись поглянути на Тиріона, але, роздягнувшись, таки зиркнула на нього — й

побачила, що він її роздивляється. Їй здалося, що в його зеленому оці горить жага. А в чорному — лють. Санса не знала, що її лякає більше.

— Ти ще зовсім дитина,— сказав він.

Вона затулила руками груди.

— Моя жіночність уже розквітла.

— Дитина,— повторив він,— але я тебе хочу. Це тебе лякає, Сансо?

— Так.

— І мене теж. Знаю, я потворний...

— Ні, міл...

Він звівся на ноги.

— Не бреш, Сансо. Я покруч, пошрамований і малий, але...— він підшукував слова,— але в ліжку, якщо згасити свічки, я не гірший за інших чоловіків. У темряві і я — лицар квітів,— він ковтнув вина.— Я щедрий. Вірний тим, хто вірний мені. Я довів, що не боягуз. І я, без сумніву, розумніший за більшість, якщо кебета щось важить. Іноді я навіть добрий. Доброта не характерна для Ланістерів, боюся, але в мені її трохи є. Я... я зможу зробити тобі добре.

«Він боїться не менше за мене»,— збагнула Санса. Мабуть, від цього її ставлення до нього мало би поліпшитися, але не поліпшилося. Вона-бо відчувала тільки жалість, а жалість — смерть для жадання. Він дивився на неї, чекав на її відповідь, але ніяких слів вона підшукати не могла. Просто стояла і тремтіла.

Коли Тиріон Ланістер нарешті усвідомив, що вона нічого не відповість, він допив вино.

— Зрозуміло,— сказав він гірко.— Іди в ліжку, Сансо. Маємо виконати свій обов'язок.

Вона, відчуваючи на собі його погляд, залізла на перину. На столику біля ліжка горіла ароматична воскова свічка, а під простирадла насипали трояндових пелюсток. Санса хотіла була натягнути на себе покривало, але Тиріон мовив:

— Ні.

Вона тремтіла від холоду, проте послухалася. Заплющивши очі, чекала. За якусь мить почула, як чоловік стягує чоботи, тоді зашурхотів одяг: Тиріон розбирався. Коли він застрибнув на ліжку й поклав руку їй на груди, вона не могла з собою нічого вдіяти — здригнулася. Лежала з заплющеними очима, напруживши кожен м'яз,

жахаючись того, що зараз станеться. Він знову її торкнеться? Поцілує? Може, їй ноги розсунути? Вона гадки не мала, що від неї очікується.

— Сансо,— забрав він руку.— Розплющ очі.

Вона обіцяла слухатися, тож розплющила очі. Він, голий, сидів у неї в ногах. Між стегон у нього з жорсткого рудуватого волосся стирчало його затвердле чоловіче багатство — єдина рівна в нього частина тіла.

— Міледі,— сказав Тиріон,— ви прегарна, не сумнівайтеся, але... я не можу. Чорти б ухопили мого батька! Ми почекаємо. Місяць, рік, сезон — скільки доведеться. Поки ви не визнаєте мене краще, поки не довірятимете мені.

Усмішка, якою він її обдарував, мала бути заспокійлива, та через відсутність носа вигляд він мав гротескний і лихий.

«Поглянь на нього,— сказала собі Санса,— подивись на свого чоловіка, побач його в цілому, септа Мордейн казала, що всі чоловіки красиві, знайди в ньому красу, постарайся». Вона роздивилася короткі ноги, мавпяче нависле чоло, одне зелене око, а друге — чорне, заледве загоєний обрубок носа і нерівний рожевий шрам, сплутаний клубок жорсткого рудого з чорним волосся, який у нього був за бороду. Навіть його прутень був потворний, товстий і жилавий, з опуклою фіолетовою голівкою. «Це неправильно, це несправедливо, як я стільки нагрішила, що боги так зі мною вчинили, як?»

— Присягаюся честю Ланістера,— сказав Куць,— я тебе не торкнуся, поки ти сама не захочеш.

Їй довелося зібрати всю мужність, щоб подивитися в його різнобарвні очі й мовити:

— А якщо я ніколи не захочу, мілорде?

У нього сіпнулися вуста, наче вона дала йому ляпаса.

— Ніколи?

Шия в неї так залякла, що вона заледве змогла кивнути.

— Що ж,— озвався він,— саме тому для таких куцих, як я, боги створили повій.

Стиснувши короткі пальці-обрубки в кулак, він зліз із ліжка.

Арія

Скельний Септ виявився найбільшим містом з тих, у яких Арія побувала після Королівського Причалу, ще й Гарвін сказав, що її батько тут здобув видатну перемогу.

— Божевільний король полював на Роберта, хотів його піймати, поки той не з'єднався з вашим батьком,— розповідав він, під'їжджаючи до брами.— Роберта поранили, за ним доглядали друзі, і тут лорд Конінтон, правиця, з великим військом узяв місто й почав обшукувати будинки один по одному. Та знайти Роберта вони не встигли: лорд Едард з вашим дідусем дісталися міста й почали штурмувати мури. Лорд Конінтон люто відбивався. Бої точилися на вулицях і у провулках, навіть на дахах, а всі септони дзвонили у дзвони, попереджаючи простолюду, щоб замикали двері. Коли задзвонили дзвони, Роберт вийшов зі схованки й долучився до бою. Подейкують, він зарубав шістьох вояків. Одним з них був Майлз Мутон, знаний лицар, зброєносець королевича Рейгара. Роберт і правицю б зарубав, тільки бій їх так і не звів. Конінтон небезпечно поранив вашого дідуся Таллі й убив Деніса Арина, пестунчика Видолу. Але, побачивши, що програє, полетів геть, як грифони у нього на щиті. Битва дзвонів — ось як її потім назвали. Роберт завжди казав, що переміг у ній ваш батько, а не він.

Точилися тут бої і нещодавно, подумала Арія, оглянувши місце. Міська брама витесана була зі свіжого дерева, а попід мурами ще валялася купа обгорілих колод, яка свідчила про те, що сталося зі старою брамою.

Скельний Септ був з усіх боків міцно замкнений, та коли капітан при брамі побачив, хто приїхав, відчинив бічні двері.

— З харчами у вас як? — поцікавився Том, опинившись усередині.

— Вже краще. Мисливець пригнав отару овець, а ще на Чорноводді ведеться торгівля. На південь од ріки врожай не спалили. Звісно, багато хто хотів би в нас усе відібрати. То вовки, то лицедії. Шукають як не харчів, то кого би пограбувати і яких жінок згвалтувати, а хто не на золото й жінок полює, то на клятого Царевбивцю. Подейкують, він у лорда Едмура між пальців вислизнув.

— У лорда Едмура? — нахмурився Лим.— То лорд Гостер помер?

— Чи помер, чи помирає. Думаєш, Ланістер на Чорноводдя пробивається? Мисливець божиться, це найкоротший шлях на Королівський Причал,— говорив капітан, не чекаючи на відповідь.— Він з собою своїх собак узяв, щоб усе рознюхали. Якщо сер Джеймі десь поблизу, вони його знайдуть. Я бачив, як ті собаки ведмедів роздирали. Як гадаєш, смак лев'ячої крові їм сподобається?

— Обгризений труп нікому не потрібен,— сказав Лим.— І Мисливець добре це знає.

— Коли тут пройшлися західники, вони згвалтували Мисливцеву жінку й сестру, врожай спалили, половину його овець з'їли, а Другу половину йому на зло просто зарізали. Забили шістьох собак, а трупи вкинули в колодезь. Тож йому, я так думаю, обгризений труп дуже навіть потрібен. І мені теж.

— Ліпше не варто,— мовив Лим.— Більше нічого не казатиму. Ліпше не варто, дурню ти чортів!

Арія поміж беззаконників Гарвіна й Ангая їхала вулицями, де колись бився її батько. Їй видно було септ на пагорбі, а під ним — міцну приземкувату фортецю з сірого каменю, яка здавалася занадто маленькою для такого великого міста. Але кожен третій будинок, який вони проїздили, перетворився на спалений кістяк, і людей узагалі не було видно.

— А що, всі містяни загинули?

— Засоромилися,— мовив Ангай, указуючи на двох лучників на даху й кількох хлопців з чорними від кіптяви обличчями, які присіли на руїнах пивниці. Трохи далі пекар відчинив розбите вікно й погукав до Лима. На його голос зі схованок вийшло більше людей, і навколо них, здалося, почав оживати Скельний Септ.

На ринковій площі в серці міста стояв фонтан: стрибучий пструг лив воду в мілкий ставок. У ньому жінки набирали воду в цебра й карафи. За кілька футів звідти з рипучих дерев'яних стовпів звисала дюжина залізних кліток. «Воронячі клітки»,— здогадалася Арія. Ворони переважно в клітках не сиділи: хлюпались у воді чи посідали на ґратках, а в клітках були люди. Лим, нахмурившись, притримав коня.

— А це що таке?

— Покара,— відповіла жінка біля фонтана.

— Конопляної мотузки забракло?

— Це за указом сера Вілберта зроблено? — запитав Том.

Якийсь чоловік гірко засміявся.

— Сера Вілберта леви вбили ще торік. Його сини поїхали з Юним Вовком, нагулюють сало на заході. Думаєш, їм не плювати на таких, як ми? Цих вовків переловив Божевільний Мисливець.

Вовки! Арія похолола. «Робові піддані, й батькові». Її потягнуло до кліток. Ті були такі малі, що бранці не могли ні сісти, ні повернутися; стояли голі, відкриті сонцю, вітру й дощу. В перших трьох клітках люди були вже мертві. Четвертий чоловік ворухнувся, коли Арія проходила повз. Розкошлана борода навколо рота була залита кров'ю і кишіла мухами. Коли він заговорив, мухи розлетілися навсібіч і задзижчали в нього над головою.

— Води,— прохрипів він.— Прошу... води...

На цей звук чоловік у наступній клітці розплющив очі.

— Сюди,— мовив він.— Сюди, мені.

Він був уже літній: сива борода, лисина, стареча гречка на шкірі.

Поряд з літнім був ще один мрець — рудобородий здоровань з гнійною сірою пов'язкою, яка затуляла ліве вухо і скроню. Та найгірше видовище справляло місце в нього між ногами: там лишилася тільки коричнева від спеченої крові дірка, в якій мурашилися личинки. Трохи далі висів товстун. Вороняча клітка була така вузька, що важко було й увити, як його запхали всередину. Залізо боляче уп'ялося йому в живіт, і поміж штаб випиналися «подушки». Від цілоденного перебування на сонці в'язень обгорів до червоного з ніг до голови. Коли він ворухнувся, клітка зарипіла й загойдалася, і Арія побачила білі смуги в тих місцях, де штаби затуляли шкіру від сонця.

— Чий ви? — запитала Арія.

Почувши її голос, товстун розплющив очі. Шкіра навколо них була вже така червона, що очі нагадували варені яйця, які плавають у тарілці крові.

— Води... попити...

— Чий ви? — повторила Арія.

— Не звертай на них уваги, хлопче, — мовив до неї один з городян. — Тебе вони не стосуються. Їдь собі.

— Що вони зробили? — спитала вона в нього.

— На Крутоспаді зарубали вісьмох людей, — пояснив він. — Шукали Царевбивцю, але не знайшли, тож вирішили погвалтувати й повбивати, — мовив він і кивнув пальцем на труп, у якого кишіло личинками місце, де колись було його чоловіче багатство. — Гвалтував отой. А тепер їдь собі.

— Ковточок, — гукнув униз товстун. — Згляньсь, хлопче, ну ковточок!

Старий підняв руку, вчепився в ґрати. Від цього руху клітка шалено загойдалася.

— Води, — видихнув чоловік з мухами в бороді.

Арія дивилася на їхні масні чуприни, на розкошлані бороди й почервонілі очі, на їхні пересохлі, потріскані, закривавлені губи. «Вовки, — подумала вона знову. — Як і я». Та чи з її вони зграї? Як вони можуть бути Робовими вояками? Їй кортіло їх ударити. Образити. Розплакатися. Здавалося, на неї дивляться всі — і живі, і мертві. Старий протиснув поміж штаб три пальці.

— Води, — промовив він, — води.

Арія зістрибнула з коня. «Зробити мені вони нічого не зможуть. Вони смертники». Витягнувши зі скатки кухлик, вона рушила до фонтана.

— Що це ти замислив, хлопче? — кинув городянин. — Вони тебе не стосуються.

Арія піднесла кухлик до риб'ячого рота. Вода хляпнула на пальці, побігла в рукав, та Арія не рухалася, поки з кухлика не почало переливатися. Але щойно дівчинка розвернулася до кліток, як городянин заступив їй дорогу.

— Ану відійди від них, хлопче...

— Це дівчинка, — сказав Гарвін. — Облиш її.

— Ага,— підхопив Лим.— Лорд Берик не схвалює, коли людей лишують у клітках від спраги помирати. Чого їх просто гідно не повісити?

— В тому, що вони чинили на Крутопаді, нічого гідного не було, — заричав на них городянин.

Штаби тулилися так щільно, що кухлик не пролазив, але Гарвін з Гендрі підсадили Арію. Поставивши ногу на Гарвінові з'єднані долоні, вона вилізла Гендрі на плечі й учепилася в ґрати на даху клітки. Товстун, обернувши голову, притиснув щоку до заліза, й Арія полила на нього воду. Він жадібно ковтав, вода текла йому по голові, щоках і руках, а він злизував вологу зі штаб. Якби Арія вчасно не відсмикнула руку, він би й пальці їй обливав. На той час, коли вона напоїла решту двох, поглянути на неї зібрався вже чималий натовп.

— Про це дізнається Божевільний Мисливець! — пригрозив якийсь чолов'яга.— І йому це не сподобається. Не сподобається!

— А це йому не сподобається ще більше...— Ангай дістав із сагайдака стрілу, натягнув тятиву, прицілився — і вистрілив. Стріла уп'ялася товстуну в подвійне підборіддя, і він здригнувся, але в тісній клітці падати не мав куди. Ще дві стріли покінчили з двома іншими північанами. Тишу ринкової площі порушували тільки плюскіт води і дзижчання мух.

«Валар моргуліс»,— подумала Арія.

На сході ринкової площі містився скромний заїзд — побілені стіни, побиті шибки. Половина даху нещодавно згоріла, але діру вже підлатали. Над дверима красувалася дерев'яна вивіска, розмальована під персик, від якого вже відкусили добрячий шмат. Приїжджі спішилися навкосо від нього, біля стайні, й Зеленобородий погукав грумів.

Руда пишногруда хазяйка, побачивши гостей, аж запищала від задоволення, але одразу почала їх підкусювати.

— Зеленобородий, ти? Чи Сивобородий? Мати праведна, коли це ти так постарів? Лиме, а це ти? І досі в своєму подертому плащі? А я знаю, чого ти його не переш. Боїшся, коли сеча відмиється, всі побачать, що насправді ти — лицар королівської варти! А ти, Томе Сімка, старий хтивий цап! Прийшов синочка свого побачити? То ти запізнився: він з клятим Мисливцем поїхав. І не кажи мені, що він не твій!

— Голос у нього не як у мене,— почав слабо захищатися Том.

— Зате ніс у нього як у тебе. Ага, і все решта теж, якщо дівок послухати.

Тут вона запримітила Гендрі й ущипнула його за щоку.

— Тільки погляньте на цього молоденького бичка! Почекайте — побачить Аліс ці руки! Ой, а він червоніє, як панянка! Ну, Аліс це виправить, хлопче, от почекай.

Арія в житті не бачила, щоб Гендрі так пік раків.

— Гвоздико, дай Бугаєві спокій, він гарний хлопець,— сказав Том Семиструнець.— А від тебе нам тільки одне потрібно — ніч переспати в ліжку в безпеці.

— Говори за себе, співцю,— Ангай обхопив рукою молоду росляву служницю — таку ж веснянкувату, як він сам.

— Ліжка в нас є,— сказала рудокоса Гвоздика.— В «Персику» ліжок ніколи не бракувало. Але спершу ви в купіль поліжете. Бо минулого разу, як ви в мене тут зупинялися, ви мені тут вошей напустили,— мовила вона та штурхнула Зеленобородого в груди.— А твої ще й зелені були. Їсти хочете?

— Якщо можеш поділитися, не відмовимося,— визнав Том.

— Коли ти від чогось відмовлявся, Томе? — гикнула жінка.— Для твоїх друзів я підсмажу баранини, а для тебе — старого висхлого щура. На більше ти не заслуговуєш, та якщо ти заспіваєш мені пісню-третю, може, я й розчулюся. Я завжди нещасним співчуваю. Ну, пішли, пішли. Кас, Лано, ставте казанки. Джайзіно, допоможеш мені їх роздягати — одяг треба буде виварити.

Всі свої погрози вона виконала. Арія намагалася довести, що в Жолудевому Палаці вона купалася аж двічі, і то всього два тижні тому, але рудокоса і слухати не хотіла. Двоє служниць особисто віднесли її сходами нагору, сперечаючись, хлопчик вона чи дівчинка. Перемогла служниця на ім'я Геллі, тож другій довелося принести гарячої води й терти Арії спину жорсткою колючою щіткою, замалим шкіру не здираючи. Тоді вони забрали в неї весь одяг, який подарувала їй леді Смолвуд, а її вдягнули в льон і ленти, аж вона стала схожа на Сансиних ляльок. Та принаймні по всьому Арії дозволили спуститися вниз і поїсти.

Сидячи у вітальні в дурнуватій дівчачій вдяганці, Арія пригадала, як їй казав Сиріо Форел: треба вміти дивитися й бачити те, що насподі.

Вона подивилася — і побачила служниць більше, ніж потрібно в заїзді, і всі вони були юні й гарненькі. А коли прийшов вечір, у «Персик» почали підтягуватися чоловіки. У вітальні вони надовго не затримувалися, навіть коли Том видобув свою ліру й затягнув «Шість панн у ставку». Дерев'яні сходи були старі й круті, тому щоразу, коли хтось із чоловіків тягнув одну з дівчат нагору, немилосердно рипіли.

— Кажу тобі, це бордель,— шепнула Арія до Гендрі.

— Звідки тобі знати, що таке бордель?

— А звідти,— не вступалася Арія.— Це такий собі готель з дівчатами.

Він знову почервонів.

— То що ти тоді тут робиш? — поцікавився він.— Бордель не місце для до біса високородної леді, будь-хто тобі скаже.

Поряд з ним на лавку присіла одна з дівчат.

— Хто тут високородна леді? Оця мала худуля? — глянувши на Арію, вона розсміялася.— Тоді я — королівська дочка.

Арія зразу здогадалася, що з неї глузують.

— Ніяка ти не дочка.

— А може, й дочка,— здвигнула плечима дівчина, й халатик ковзнув з одного плеча.— Подейкують, король Роберт, коли тут переховувався, ще до битви, спав з моєю матір'ю. З іншими дівками теж спав, та Леслін каже, моя мамця йому більше за всіх подобалася.

У дівчини і справді волосся було, як у старого короля, подумала Арія: густе й жорстке, і чорне як вугіль. «Але це ще нічого не означає. Он у Гендрі теж таке волосся. Багато в кого чорне волосся».

— Мене звати Дзвінка,— мовила дівчина до Гендрі.— На честь битви. У твій дзвіночок я теж можу подзвонити. Хочеш?

— Ні,— грубо буркнув він.

— А я можу присягнутися, що хочеш,— вона провела долонею по його руці.— Я не беру грошей з друзів Тороса і лорда Лискавки.

— Ні, я сказав,— Гендрі рвучко підвівся й широким кроком пішов геть від столу, просто в ніч.

Дзвінка обернулася до Арії.

— Він що — дівчат не любить?

— Та він дурний,— знизала плечима Арія.— Любить полірувати шоломи й бити молотками мечі.

— О! — Дзвінка поправила халатик на плечі й пішла поговорити з Джеком-Щасливцем. Незабаром вона вже сиділа в нього на колінах, хихикаючи й попиваючи вино з його кубка. У Зеленобородого на колінах сиділо одразу двоє дівчат — по одній на кожному. Ангай щез із веснянкуватою дівкою, і Лима теж не було. Том Семиструнець сидів біля вогню, наспівуючи «Весна — й дівча цвіте». Арія заслухалася, сьорбаючи з кухля розведене вино, якого їй дозволила випити рудокоса. На тому боці площі гнили у своїх воронячих клітках мертвяки, але в персику панували веселощі. Тільки іноді здавалося, що дехто з присутніх регоче надто вже перебільшено.

Найкращий момент був би, щоб вислизнути й поцупити коня, але як це Арії допоможе? Доїде-бо вона хіба що до міської брами. «Капітан у житті не випустить мене, а якщо й випустить, за мною поженеться Гарвін або той Мисливець із собаками». Шкода, що карта не з нею: Арія хотіла подивитися, чи далеко Скельний Септ від Річкорину.

Заки спорожнів кухлик, Арія вже позіхала. Гендрі так і не повернувся. Том Семиструнець співав «Два серця як одне», після кожного куплету цілуючи іншу дівчину. В кутку біля вікна сиділи Лим з Гарвіном, притишеними голосами перемовляючися з рудокосою Гвоздиною.

— ...провела ніч у камері Джеймі,— долинули до Арії слова жінки.— Вона, і та друга, яка Ренлі зарізала. Всі троє разом, а коли прийшов ранок, леді Кетлін з любові його звільнила,— вона хрипко захихотіла.

«Це неправда,— подумала Арія.— Вона не могла». Вона почувалася пригніченою, розлюченою й самотньою, і все водночас.

Поряд з нею присів якийсь старий.

— Який гарненький персичок! — з рота в нього смерділо чи не гірше, як від мерців у клітках, а маленькі поросячі очиці обмацували Арію з ніг до голови.— А в солоденького персичка ім'я є?

На якусь мить Арія забула, як представлятися. Вона, звісно, не персичок, але ж не признаватися, що вона Арія Старк, у присутності цього незнайомого смердючого пияка.

— Я...

— Це моя сестра,— поклав Гендрі важку долоню старому на плече і стиснув.— Облиште її.

Чоловік обернувся, напрошуючись на сварку, але, побачивши здорованя Гендрі, передумав.

— Твоя сестра, так? І який же з тебе брат? Я б свою сестру в житті не привів у таке місце, як «Персик», ніколи.

Буркочучи, він підвівся з лавки й рушив геть, шукаючи іншої подружки.

— Навіщо ти це сказав? — стрибнула Арія на ноги.— Ти мені не брат!

— Твоя правда,— сердито кинув Гендрі.— Я ж бо з низів, куди мені родичатися з високою леді!

Арія аж сторопіла від такої люті в його голосі.

— Я не це мала на увазі!

— Це-це,— він сів на лавку, стискаючи в долонях кубок вина.— Забирайся. Хочу спокійно випити вина. А потім, може, піду пошукаю оту чорняву дівчину й подзвоню їй у дзвіночок.

— Але...

— Я ж сказав, забирайся. Міледі.

Арія, рвучко розвернувшись, побігла геть. «Тупий як бугай байстрюк, ось він хто!» Хай дзвонить у дзвіночки, скільки заманеться, їй до цього байдуже!

Спальню їм виділили на самій горі, під стріхою. Може, в «Персику» і справді ліжок не бракувало, та для простих гостей було тільки одне. Зате велике, майже на цілу кімнату, а на цвілому, набитому соломою матраці, здається, поміститися зможуть усі. Та поки що весь матрац був для одної Арії. Речі, в яких вона приїхала, вже висіли на кілочку на стіні, поміж речами Гендрі й Лима. Арія скинула льон і ленти, стягнула через голову сорочку й закопалася під ковдру.

— Королева Серсі,— прошепотіла вона в подушку.— Король Джофрі, сер Ілін, сер Мірін. Дансен, Раф і Полівер. Лоскотун, Гончак і сер Грегор Гора-на-коні.

Іноді вона любила переставляти імена місцями. Так вона не забувала, хто вони такі та що вчинили. «А може, когось із них уже серед живих немає,— подумала вона.— Може, сидять де-небудь у залізних клітках, і очі їм видзьобують ворони».

Не встигла вона skleпити повіки, як поринула в сон. Тої ночі їй наснилися вовки — бігли крізь мокрий ліс, пропахлий дощем, гнилизною і кров'ю. Але вві сні то були приємні запахи, і Арія знала,

що їй нема чого боятися. Вона-бо дужа, прудка й люта, і разом з нею її зграя, її брати і сестри. Разом вони загнали переляканого коня, перегризли йому горлянку й добре побенкетували. А коли крізь хмари прозирнув місяць, вона закинула голову й завила.

Та коли прийшов день, прокинулась Арія від бреху собак.

Вона, позіхаючи, сіла. Ліворуч уже крутився Гендрі, а праворуч гучно хропів Лим Лимонний Плащ, але гавкіт надворі заглушував ці звуки. «Там, певно, з півсотні псів». Арія виповзла з-під ковдри, перестрибнула через Лима, Тома та Джека-Щасливця й опинилася біля вікна. Широко розчинила віконниці, й у кімнату водночас хлянули вітер, волога й холод. День був сірий і похмурий. Внизу, на площі, валували собаки, бігали по колу, гарчали й вили. Їх була ціла зграя: великі чорні мастифи й худі вовкодави, чорно-білі вівчарки й кошлаті плямисті звірюки з довгими жовтими іклами — таких Арія і не знала. Між заїздом і фонтаном зупинилася дюжина вершників: спостерігали, як городяни, відчинивши клітку, смикають за руку товстуна, поки його обрезає тіло не вивалилося на землю. Миттю на нього накинулися собаки й заходилися віддирати від кісток кавалки м'яса.

Один з вершників зареготав.

— Ось твій новий замок, клятий Ланістере! — сказав він.— Вузенський як на тебе, але ми тебе втиснемо, не бійсь.

Поряд з ним сидів похмурий в'язень з обмотаними мотузкою зап'ястками. Дехто з городян жбурляв у нього багном, але він і не здригнувся.

— Згниєш у клітці,— кричав його полонитель.— Ворони тобі очі повидзьобують, а ми в цей час твоє ланістерівське золото розтринькаємо! А коли ворони зроблять свою справу, ми все, що лишиться, твому братику відішлемо. Хоча щось я сумніваюся, що він тебе впізнає.

Галас розбудив половину «Персика». Гендрі протиснувся у вікно поруч з Арією, а ззаду підійшов Том у чому мати народила.

— Що за клятий репет? — почав нарікати з ліжка Лим.— Виспатися людині не дають!

— Де Зеленобородий? — запитав його Том.

— Спить з Гвоздиною,— сказав Лим.— А що?

— Іди знайди його. І Лучника теж. Повернувся Божевільний Мисливець, хоче ще когось у клітку посадити.

— Це Ланістер,— мовила Арія.— Я чула, як вони казали: Ланістер.

— Вони що — Царевбивцю піймали? — допитувався Гендрі.

А внизу у дворі пожбурений камінь поцілив бранцю у щоку, й той обернув голову. «Ні, це не Царевбивця»,— подумала Арія, побачивши його обличчя. Зрештою боги таки почули її молитви.

Джон

Коли дикуни вивели коней з печери, привид уже зник. «Зрозумів він про Чорний Замок?» Вдихнувши морозного ранкового повітря, Джон дозволив собі на це сподіватися. Небо на сході почервоніло на обрії, але вище лишалося світло-сірим. На півдні ще висів Ранковий Меч, і яскрава біла зірка в нього на руків'ї палала, як діамант на світанку, але барви темного лісу з чорних і сірих знову перетворювалися на зелені й золоті, червоні й руді. А понад соснами-солдатами, дубами, ясенами й чатовими деревами вивищувалася Стіна: крізь пил і бруд, яким була поцяткована її поверхня, проблискував білий лід.

Магнар вислав дюжину вояків на захід і ще стільки ж на схід — на найвищі пагорби, звідки вони першими побачать розвідників у лісі чи вершників на крижаному верху Стіни. Тенійці взяли з собою окуті бронзою бойові ріжки, щоб попередити, якщо запримітять Варту. Решта дикунів рушили за Ярлом, а з ними і Джон з Ігриттою. Прийшов час слави юного нальотчика.

Вважалося, що Стіна — сімсот футів заввишки, але Ярл знав місце, де вона водночас і вища, і нижча. Перед очима з-поміж дерев круто здіймалася крижана скеля, увінчана побитими вітром бійницями, на перший погляд величезна — щонайменше вісім футів заввишки, а місцями і всі дев'ять. Та, наблизившись, Джон зрозумів, що враження це оманливе. Брандон Будівничий, де міг, закладав підвалини на висотах, а тут було багато диких і крутих пагорбів.

Якось, пригадав Джон, дядько Бенджен сказав: на схід від Чорного замку Стіна — це меч, а от на захід — змія. І це була щира правда. Перетнувши височенну горбату пригору, крижана стрічка

спускалась у глибоку долину, потім лье чи й більше дряпалася по гострому виступу довгого гранітного хребта, бігла зазубленим гребенем, спускалась у ще глибшу долину, а тоді здіймалася вище й вище, перестрибуючи, скільки сягало око, з пагорба на пагорб і на заході тікаючи в гори.

Ярл вирішив долати крижану стрічку там, де гребінь. Тут, хай Стіна й вивищувалася футів на вісім понад землю, добра третина її була кам'яна, а не крижана; для коней схил був надто крутий, майже як Кулак Перших Людей, проте все одно здолати його було набагато легше, ніж власне прямовисну Стіну. До того ж гребінь густо поріс лісом, а це — додаткове прикриття. Колись чорні брати з сокирами щодня виходили на роботу — рубати дерева, які підповзають до Стіни, та дні ці давно минули, тож тут ліс підступив до самої криги.

День обіцявся вогкий і холодний. А біля Стіни, попід тоннами криги, ще вогкіший і холодніший. Що ближче під'їжджали, то більше відставали тенійці. «Вони ще Стіни й не бачили, навіть магнар,— збагнув Джон.— Вона їх лякає». В Сімох Королівствах казали, що Стіна — це кінець світу. «Для них також». Відмінність тільки в тому, на якому ти боці.

«А на якому боці я?» Цього Джон не знав. Щоб залишитися з Ігриттою, йому б довелося стати дикуном душею і серцем. Якщо ж він покине її, щоб виконати свій обов'язок, магнар може їй серце вирізати. А якщо ж він візьме її з собою... коли ще вона погодиться... ну, навряд чи він зможе привезти її в Чорний замок і оселити серед братів. Ніде в Сімох Королівствах не вітатимуть дезертира й дикунку. «Можна, звісно, піти шукати Генделевих онуків. От тільки вони радше з'їдять нас, аніж приймуть до себе».

Але у Ярлових нальотчиків Стіна не викликала трепету. Вони вже це проходили, всі. Коли вершники, спустившись з гребеня, спішилися, Ярл викликав декого поіменно, і довкола нього зібралось одинадцятьох людей. Усі вони були молоді. Найстаршому — не більш як двадцять п'ять років, а двоє з решти десятих були молодші за Джона. Однак усі худорляві й жилаві: в них була м'язиста міць, яка нагадала Джонови про Скелезмія — чорного брата, котрого Піврукий пішим відіслав у гори, коли на них полював Тарарах.

Дикуни готувалися в тіні Стіни: вішали товсті кільця конопляної мотузки через плече і груди, взували й зашнуровували чудернацькі

чобітки з м'якої замші. На носачах чобітки мали гострі виступи: у Ярла і ще двох — залізні, у декого — бронзові, а в більшості — кістяні. На поясі в нальотчиків з одного боку висіли невеликі кам'яні молотки, а з другого — шкіряні торби з кілками. За льодоруби їм правили нагострені оленячі роги, шкіряними ремінцями прикручені до дерев'яного руків'я. Одинадцятєро скелелазів плюс дванадцятий Ярл розділилися на три гурти по четверо людей.

— Манс пообіцяв мечі для всіх з того гурту, який першим досягне вершини,— сказав Ярл, видихаючи пару в холодне повітря.— Південські сталеві мечі замкової роботи. А імена ваші він у пісні оспіває, про це теж не забувайте. Що ще потрібно вільній людині? Вгору, і Чужі б забрали тих, хто пастиме задніх!

«Чужі б вас усіх забрали!» — подумав Джон, спостерігаючи, як вони деруться крутим схилом і зникають поміж дерев. Не перший раз дикуни перелазять через Стіну, і навіть не сто перший. Патрулі натикаються на скелелазів двічі-тричі на рік, а іноді розвідники знаходять побиті трупи тих, хто зірвався. Вздовж східного узбережжя нальотчики найчастіше будують човни, щоб прослизнути через Тюленьчу затоку. На заході вони спускаються у чорні глибини Прірви, щоб обійти Тіняву вежу. Але поміж цих двох точок єдиний спосіб здолати Стіну — перелізти, і це вдавалося багатьом нальотчикам. «Тільки вертається їх менше»,— подумав Джон з похмурою гордістю. Скелелазам доводиться коней своїх лишати внизу, й чимало молодих і зелених нальотчиків починали з того, що на тому боці крали першого-ліпшого коня. Тоді здіймався гвалт, зліталися круки, і частенько Нічна варта ловила нальотчиків і вішала, поки вони не встигли повернутися з награбованим добром і жінками. Ярл такої помилки не вчинить, знав Джон, а от Стир... «Магнар — начальник, а не нальотчик. Може, він і не знає правил цієї гри».

— Он вони,— мовила Ігритта, і Джон, звівши очі, побачив першого скелелазу, який витнувся з-за дерев. То був Ярл. Він запримітив чатове дерево, яке прихилилося до Стіни, і, щоб прискорити просування, поліз на стовбур, а за ним і решта з його гурту. «Як можна було підпустити ліс так близько? Вони вже триста футів здолали, а до криги ще навіть і не наблизилися».

Джон спостерігав, як дикун обережно перелазить з дерева на Стіну, короткими різкими ударами льодоруба витесуючи сходинки й

чіпляючись за них. Мотузкою на поясі він був прив'язаний до наступного вояка, який ще ліз по дереву. Повільно, крок по кроку, Ярл піднімався вище, видовбуючи гострими носачами заглибини, щоб ногу поставити, якщо не знаходилося природного виступу. Піднявшись на десять футів над чатовим деревом, він зупинився на вузькому закрижанілому карнизі, повісив льодоруб на пояс, а натомість дістав молоток і забив у розколину залізного кілка. Другий чоловік, який рухався за ним, уже теж досяг Стіни, а третій піднімався на верхівку дерева.

Інші два гурти не знайшли таких зручних дерев, щоб підсадили їх повище, й зовсім скоро тенійці вже хвилювалися, чи не загубилися вони на гірському хребті. Ярлова команда вже на вісімдесят футів піднялася по Стіні, коли на очі показалися інші скелелаз.

Поміж гуртами було щонайменше двадцять ярдів. Посередині йшла Ярлова четвірка. Праворуч від них — загін, очолюваний Григом Цапом: завдяки довгій білявій косі його знизу було добре видно. Ліворуч своїх скелелазів вів худючий чолов'яга на ім'я Ерок.

— Як вони повільно! — голосно поскаржився магнар, спостерігаючи, як скелелаз повзуть угору.— Він що, про воронів геть забув? Ліз би швидше, поки нас не викрили.

Джон притримав язика. Занадто добре він пам'ятав Скімливий перевал і свій підйом разом зі Скелезмієм при світлі місяця. Тої ночі півднюжини разів у нього серце падало в п'яти, а під кінець руки й ноги нестерпно боліли, а пальці геть задубіли. І то вони піднімалися по камінню, а не по кризі! Камінь твердий. Крига в найкращому разі підступна, а в такі дні як сьогодні, коли Стіна плаче, теплої руки скелелаз може бути достатньо, щоб вона почала танути. Величезні кавалки всередині можуть бути замерзлі на камінь, а от згори слизькі, в патьоках води, з ділянками крихкого обвітреного льоду. «Хай які ці дикуни, а вони не боягузи».

І все одно Джон піймав себе на сподіванні, що Стирові страхи виявляться небезпідставними. Якщо боги милостиві, трапиться випадковий патруль і покладе всьому край. «Жодна стіна не здатна нікого захистити,— сказав йому якимось батько, коли вони патрулювали мури Вічнозиму.— Тому що міць стіни — в людях, які її обороняють». Нехай дикунів буде навіть і сто двадцять, але може бути досить і

чотирьох захисників, щоб відігнати їх влучними стрілами й цебром каміння.

Проте захисники не з'явилися — ні четверо, ні бодай один. Сонце підіймалося по небу, а скелелази підіймалися по Стіні. До самого полудня Ярлова четвірка добре випереджала решту, аж тут натрапила на ділянку підтопленої криги. Ярл саме закинув мотузку на вибитий вітром шпиль і переніс на нього свою вагу, коли весь виступ обвалився разом з ним. Льодяні брили завбільшки з голову посипалися на трьох його товаришів унизу, але хлопці вчепились у заглибини й кілки, і Ярл, смикнувшись, повиснув на кінці мотузки.

На той час, коли команда оговталася від такого невезіння, Григ Цап майже наздогнав їх. Але Ерокова четвірка була ще далеко. Поверхня, якою вони лізли, здавалася гладенько, незайманою, вкритою підтопленим льодом, який мокро поблискував у сонячному промінні. Григова ділянка була темніша, чіткіше окреслена: виднілися довгі горизонтальні карнизи, де брили одна на одну були складені нерівно, траплялися тріщини і щілини, навіть вертикальні кратери — вітер і вода проїли дірки, в яких легко могла заховатися людина.

Незабаром Ярл зі своїм гуртом знову почав підійматися. Його четвірка з Григовою рухалася майже паралельно, а Ерокова — на п'ятдесят футів нижче. Льодоруби з оленячих рогів рубали й цюкали, і з-під них каскадом летіли вниз, на дерева, блискучі уламки. Кам'яні молотки забивали кілки глибоко в кригу, наче кітву для мотузки; залізні кілки закінчилися ще на півдорозі, тож потому довелося користуватися рогами й загостреними бивнями. Скелелази били в Стіну ногами, заганняючи гострі виступи на чобітках у тверду непіддатливу кригу — знову, і знову, і знову, щоб поставити ногу. «В них ноги вже, певно, позатерпали,— подумав Джон, коли добігала кінця четверта година.— Скільки вони зможуть отак витримати?» Він спостерігав за ними так само нетерпляче, як і магнар, дослухаючись, чи не зачується вдалині стогін тенійського ріжка. Але ріжки мовчали, й не було знаку Нічної варти.

Коли пішла шоста година, Ярл знову вирвався попереду Грига Цапа, разом зі своїми хлопцями збільшуючи розрив.

— Мансів пестунчик, мабуть, дуже вже меча хоче,— зронив магнар, приставивши долоню дашком до очей. Сонце вже підбилося високо в небі, і верхня третина Стіни, кришталево-блакитна,

відблискувала так, що боляче було дивитися. Ярлова і Григова четвірки просто загубилися в сяйві, а от Ерокова й досі ще не вийшла з тіні. Замість підніматися нагору, вони на висоті близько п'ятисот футів помаленьку пробиралися вбік, до кратера. Джон спостерігав, як вони, дюйм по дюйму, просуваються вперед,— коли почувся інший звук — наглий тріск, що наче побіг по кризі, а далі — стривожений крик. І раптом повітря вибухнуло уламками й зойками, і люди полетіли вниз, — це крижаний пласт п'ятдесят квадратних футів завбільшки і фут завтовшки відламався від Стіни й покотився додолу — з гуркотом, з буркотом змітаючи все на своєму шляху. Деякі уламки долетіли до самого підніжжя гребеня, впали між дерев і покотилися по схилу. Джон смикнув Ігритту на землю й затулив собою, а одному з тенійців уламок влучив ув обличчя, зламавши носа.

Коли ж вони нарешті звели погляди, Ярл зі своєю командою зник. Щезло все — люди, мотузка, кілки,— на висоті шестисот футів не було нічого. У Стіні, де ще мить тому чіплялися скелелази, зяяла рана, а в ній блищав на сонці лід гладенький і білий, як полірований мармур. Далеко внизу слабенько червонів слід: там хтось вривався у крижаний шпиль.

«Стіна захищається»,— подумав Джон, ставлячи Ігритту на ноги.

Ярла побачили на дереві: він, нахромлений на тріснуту гілку, й досі був у зв'язці з трьома своїми товаришами, які, переламані, лежали внизу. Один ще був живий, але мав перебиті і ноги, і хребет, і майже всі ребра.

— Пожалійте,— мовив він, коли до нього підійшли. Один з тенійців розтросив йому голову великим кам'яним обухом. Магнар роздав накази, і його люди почали збирати хмиз на вогнище.

Коли Григ нарешті досягнув верху Стіни, мерці вже горіли. Коли до нього приєднався Ерок, від Ярла з командою лишилися самі кістки й попіл.

На той час сонце вже покотилося вниз, тож скелелази не барилися. Розкрутили довгі пенькові мотузки, накручені в них на грудях, зв'язали між собою і скинули вниз один кінець. Сама думка про те, що доведеться по такій мотузці дряпатися на висоту п'ятсот футів, жахала Джона, але в Манса був інший план. Нальотчики, що лишилися внизу, розгорнули довжелезну драбину, сплетену з линви завтовшки з людську руку, та прив'язали її до скинутої скелелазами мотузки. Ерок з

Григом і командою, хекаючи й відсапууючись, витягнули драбину нагору, прибили її там, а тоді знову спустили мотузку — на другу драбину. Так підняли п'ять штук.

Щойно всі вони опинилися на місці, магнар кинув коротку команду давньою мовою — і п'ятеро тенійців одночасно полізли на драбини. Та навіть по драбині лізти було нелегко. Поспостерігавши за їхніми муками деякий час, Ігритта сердитим голосом стиха мовила:

— Ненавиджу цю Стіну. Відчуваєш, яка вона холодна?

— Вона з льоду,— зауважив Джон.

— Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу. Ця Стіна — з крові.

І до кінця ще вона крові не напилася. До заходу сонця ще двоє тенійців, упавши з драбин, розбилися на смерть, але то вже були останні жертви. Джон видерся нагору близько опівночі. Вже випірнули зірки; Ігритта тремтіла після довгого підйому.

— Я мало не впала,— сказала вона зі сльозами на очах.— Двічі. Тричі. Стіна хотіла мене скинути, я це відчувала.

Одна сльозинка зірвалась і повільно покотилася по щоці.

— Найгірше вже позаду,— Джон підпустив упевненості в голос.— Не бійся.

Він спробував її обійняти.

Ігритта з такою силою затопила йому долонею в груди, що він відчув удар крізь усі шари вовни, кольчуги й дубленої шкіри.

— Я не злякалася! Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу.

— То чого ти плачеш?

— Це не від страху! — вона люто тупнула каблуком у кригу, відколовши чималий шмат.— Я плачу, бо ми так і не знайшли Ріжок зими. Розкопали півсотні могил, випустили в світ оті всі тіні, але так і не знайшли ріжок Джорамуна, щоб розвалити цю кляту Стіну!

Джеймі

Рука палала.

Досі, досі, коли давно вже загасили смолоскип, яким припалили закривавлений обрубок, багато днів по тому Джеймі ще відчував вогонь, що наче штрикає в руку, і його пальці корчилились у полум'ї — давно відсутні пальці.

Він уже зазнавав поранень, але ж не таких! Він навіть не уявляв, що буває такий біль. Іноді несамохіть з вуст зривалися давні молитви — молитви, яких він навчився змалечку, та ніколи відтоді не згадував; молитви, які він колись читав разом з Серсі, стоячи поряд з нею навколішках у септі в Кичері Кастерлі. Іноді він і плакав, поки не почув, як сміються з нього лицедії. Тоді очі в нього висохли, а серце закам'яніло, і він молився за те, щоб гарячка випалила його сльози. «Отепер я розумію, як почувався Тиріон, коли з нього сміялися».

Коли він удруге впав із сідла, його міцно прив'язали до Брієнни Тартської, тож вони знову їхали на одному коні. Одного дня замість зв'язати їх спинами, їх усадовили лицем до лица. «Коханці,— голосно зітхнув Шагвел,— яка чарівна картинка! Шкода буде розлучати доброго лицаря з його леді». А тоді розреготався, високо й пронизливо, і мовив: «От тільки хто тут лицар і хто леді?»

«Не відрубали б мені долоню, ти б це швидко дізнався»,— подумав Джеймі. Руки в нього боліли, а ноги затерпли від мотузок, та незабаром усе це вже не мало значення. Світ зіщулився до пульсації болю в неіснуючій долоні й до Брієнни, яка притискала до нього. «Принаймні вона тепла»,— утішав він себе, хоча з рота в дівчини смерділо, як у нього самого.

Ця його долоня завжди стояла між ними. Урсвик причепив її на мотузці Джеймі на шию, тож вона звисала йому на груди й час від часу, коли він поринав у нетяму, починала битися Брієнні об перса. Праве око в нього набрякло й заплющилося, завдана Брієнною у бійці рана запалилася, та більше за все боліла рука. З обрубка цебеніли кров і гній, а відсутня долоня пульсувала від болю з кожним кроком коня.

В горлі так пересохло, що Джеймі їсти не міг, але пив вино, коли давали, і воду, якщо давали тільки її. Одного разу йому простягнули кухоль, і він, тремтячи, одразу кинувся пити, а браві компаніїці вибухнули таким гучним і різким сміхом, аж вуха заболіли. «Кінські сцяки, ось що ти п'єш, Царевбивце»,— сказав Рордж. Джеймі так хотілося пити, що він не зупинився, проте потім усе виблював. Брієнну змусили відмити йому бороду від блювоти, так само як змушували прибирати за ним, коли він ходив під себе в сідлі.

Якось вогкого холодного ранку, коли Джеймі було трохи ліпше, ним опанувало якесь божевілля й він потягнувся лівою рукою до меча дорнянина, незграбно витягнув його з піхов. «Нехай і вб'ють,— думав він,— але я умру в бою, з клинком у руці». Проте нічого не сталося. Щойно Джеймі замахнувся на Шагвела, той, перестрибуючи з ноги на ногу, спритно відскочив убік. Джеймі на нетвердих ногах кинувся на блазня, розмахуючи мечем, але Шагвел тільки крутився, пригинався й ухилявся, аж лицедії почали реготати з марних зусиль Джеймі поцілити бодай раз. А коли він, перечепившись через камінець, гримнувся навколішки, блазень підскочив до нього й слиняво поцілував у маківку.

Нарешті його відштовхнув Рордж і вибив з кволих пальців Джеймі меча, якого той намагався занести. «Гарна рожвага, Саревбивсе,— промовив Варго Гоут,— та се рас жробис так — відітну і другу руку, а мо' й ногу».

Потім Джеймі довго лежав навznak, утупившись у високе небо, силкуючись притлумити біль, який зміївся по правій руці щоразу, як він ворушив нею. Ніч була на диво чарівна. Місяць — тоненький серпик, а стільки зір Джеймі ще в житті не бачив. Королівська Корона була в зеніті, а он стоїть дибала Огир, а он Лебідь. Місячна Панна, як завше сором'язлива, наполовину сховалася за сосною. «Як може сьогоднішня ніч бути такою чарівною? — питав себе Джеймі.— Як можуть зорі дивитися на такого, як я?»

— Джеймі,— прошепотіла Брієнна так тихо, наче уві сні.— Джеймі, що ви робите?

— Помираю,— шепнув він у відповідь.

— Ні,— сказала вона,— ні, ви мусите жити.

Йому кортіло розреготатися.

— Досить мені казати, що я мушу, дівко. Якщо схочу — помру.

— Ви такий боягуз?

Це його вразило. Він-бо Джеймі Ланістер, лицар королівської варти, він Царевбивця! Ніхто в житті не обзивав його боягузом. Так, його обзивали по-різному — клятвопорушником, брехуном, убивцею. Жорстоким, підступним, безрозсудним. Але боягузом — ніколи.

— А що мені лишається, крім як померти?

— Жити,— сказала вона,— жити, боротися, мститися.

Мовила вона це надто гучно: Рордж почув її голос, хай і не розчув слів, і, підскачавши, копнув її з ноги, репетуючи, щоб тримала клятого язика за губами, якщо не хоче його позбутися.

«Боягуз,— думав Джеймі, поки Брієнна силкувалася притлумити стогін.— Невже так і є? У мене забрали праву руку. Невже я весь — в одній правій руці? Боги праведні, невже це правда?»

Дівчина мала рацію. Він не може померти. Його чекає Серсі. Він їй потрібен. І Тиріону, меншому братику, який любить його в обмін на брехню. І вороги його чекають також: Юний Вовк, який розгромив його в Лопотючому лісі й повбивав його вояків; Едмур Таллі, який тримав його в темряві та в ланцюгах; оці браві компанійці.

На ранок він змусив себе поїсти. Годували його вівсянкою (кінський харч!), але він приневолив себе проковтнути все до останньої ложки. Ввечері він теж поїв, і наступного дня знову. «Живи, — грубо наказував він собі, давлчись кашею,— живи заради Серсі, заради Тиріона. Живи заради помсти. Ланістери завжди сплачують свої борги». Відрубана рука пульсувала від болю, палала й смерділа. «Доїду до Королівського Причалу — викують мені нову руку, золоту, а потім прийде день, коли я тою рукою видеру глотку Варго Гоуту».

Дні й ночі злилися в одне в тумані болю. Джеймі здебільшого спав у сідлі, притиснутий до Брієнни, відчуваючи сморід гнійної руки, а ночами лежав без сну на твердій землі, в тенетах реального кошмару. Хай який він був слабкий, його завжди прив'язували до дерева. І була якась спокійна втіха в тому, що його бояться навіть тепер.

Брієнну завжди прив'язували поруч. І вона лежала в цих путах, як велика дохла корова, не мовлячи ні слова. Дівчина навколо себе збудувала мури. Так, скоро її все одно згвалтують, але пробитися за ці мури не зможуть. А от мури самого Джеймі обвалилися. У нього забрали руку, праву руку, а без неї він — ніщо. Друга рука його не врятує. Відтоді як він навчився ходити, ліва рука була хіба для того, щоб щит тримати. Саме права рука зробила його лицарем — права рука зробила його чоловіком.

Одного дня він почув, як Урsvик щось каже про Гаренхол, і згадав, що саме туди вони і прямують. Тут він просто вголос розсміявся, і Тимеон ляснув його по обличчю довгим тонким батогом. З рани бризнула кров, але на тлі руки він, вважає, і не відчув нічого.

— Чого ви сміялися? — пошепки поцікавилася ввечері дівчина.

— Білий плащ на мене вдягнули саме в Гаренхолі,— прошепотів він у відповідь.— На великому турнірі у Вента. Він хотів похвалитися величезним своїм замком і своїми п'ятьма синами. Я теж хотів чимось похвалитися. Мені було п'ятнадцять, але того дня ніхто б не зміг мене перемогти. Та Ейрис не допустив мене до двобоїв,— він знову розсміявся.— Відіслав мене геть. А от нині я повертаюся.

Сміх його почули. Тої ночі стусанів у копняків дістав уже Джеймі. Їх він теж заледве відчував, і тоді Рордж наступив чоботом на обрубок його руки — і Джеймі знепритомнів.

Наступної ночі вони нарешті прийшли — троє найгірших: Шагвел, безносий Рордж і тлустий дотрак Золло — саме той, який і відтяв йому долоню. Золло з Рорджем, наближаючись, сперечалися, хто піде першим; щодо того, що останнім піде блазень, здається, питань не виникало. Шагвел запропонував брати дівчину обом водночас — спереду і ззаду. Золло і Рорджу ідея сподобалася, та вони одразу ж почали сваритися, хто буде спереду, а хто — ззаду.

«Її вони теж лишать калікою, тільки зсередини, де сторонньому оку не видно».

— Дівко,— прошепотів Джеймі, поки Золло з Рорджем поливали один одного лайкою,— віддай їм тіло, а сама подумки втікай подалі. Так буде швидше, та й вони задоволення не отримають.

— Від того, що я для них приготувала, вони точно задоволення не отримають,— зухвало прошепотіла у відповідь вона.

«Дурна вперта хоробра сучка!» Напрошується, щоб її вбили, він уже бачив це. «А мені не байдуже? Якби не її дурість, зараз я був би з рукою». Але проти власної волі він прошепотів:

— Нехай роблять, що хочуть, а сама про це не думай...— (Саме так вчинив він, коли в нього на очах помирали Старки: лорд Рикард підсмажувався у своїх обладунках, а його син Брендон душився, намагаючись його врятувати).— Думай про Ренлі, якщо кохала його. Думай про Тарт, про гори й море, про ставки й водоспади — що там ще у вас є на вашому Сапфіровому острові, думай про...

Але тут нарешті Рордж перемиг у суперечці.

— Потворнішої за тебе жінки я в житті не бачив,— мовив він до Брієнни,— але не думаю, що я не зможу зробити тебе ще потворнішою. Хочеш ніс, як у мене? Спробуй опиратися — і точно отримаєш. Та й два ока — це забагато. Один зойк — і я тобі око вичавлю та примушу зжертви, а тоді одного по одному повисмикую тобі всі клятві зуби.

— Ой, та давай уже, Рордже,— підганяв його Шагвел.— Без зубів вона стане схожа на мою любу стареньку матусю,— реготнув він.— А мені завжди так хотілося засадити своїй любій старенькій матусі в зад!

— От кумедний блазень,— хихикнув Джеймі.— Маю для тебе загадку, Шагвеле. Знаєш, чому ви так не хочете, щоб вона кричала? Зате я знаю! — мовив він і гаркнув на все горло: — САПФІРИ!

Вилаявшись, Рордж знову наступив йому на обрубок руки. Джеймі завив. «Я не здогадувався, що на світі буває такий біль»,— була його остання думка. Важко сказати, скільки він лишався без тям, та коли біль, переживавши, нарешті виплюнув його, біля них уже стояв Урсвик і навіть Варго Гоут власною персоною.

— Сю не сіпати! — верещав Цап, бризкаючи слиною на Золло.— Ся має виситися дівкою! Жа неї дадуть місок саффірів!

І відтоді щоночі Гоут приставляв до бранців вартових — захищати від своїх же розбійників.

Дві ночі минули в мовчанці, аж нарешті дівчина знайшла в собі мужність прошепотіти:

— Джеймі! Чому ви тоді так крикнули?

— Крикнув «сапфіри», маєш на увазі? Подумай головою, дівко. Якби я крикнув «гвалтують», хіба хтось звернув би увагу?

— Небов'язково взагалі було кричати.

— На тебе і з носом дивитися — випробування. І крім того, хотів послухати, як Цап вимовляє «саффіри»,— хихикнув він.— Тобі пощастило, що я такий брехун. Бо людина чесна розповіла би про Сапфіровий острів правду.

— Все одно,— сказала вона,— я вам дякую. Сер.

Рука в нього знову пульсувала. Рипнувши рубами, він мовив:

— Ланістери завжди сплачують борги. Це за річку, за те каміння, яким ти завалила Робіна Райгера.

Цап хотів з доставки Джеймі зробити цілу виставу, тож за милю до гаранхольської брами довелося спішитися. Одною мотузкою Джеймі обмотали за пояс, другою скрутили Брієнні зап'ястки, а кінці прив'язали до луки сідла Варго Гоута. Отак вони і брели поряд зі смугастим зонем когорянина.

Джеймі підтримувала тільки лють. Бинт, що ним замотаний був обрубок руки, весь посірів і просяк гноем. Примарні пальці сіпало з кожним кроком. «Я сильніший, ніж вони гадають,— казав Джеймі собі.— Я й досі Ланістер. Досі лицар королівської варти». Він дійде і до Гаранхолу, і до Королівського Причалу. Він виживе. І сплатить свої борги з лихвою.

Наближаючись до схожих на скелі стін велетенського замку Гарена Чорного, Брієнна стиснула Джеймі за руку.

— Замок у руках лорда Болтона. Болтони — прапороносці Старків.

— Болтони шкіру зі своїх ворогів злуплюють.

Тільки це про північан Джеймі і пам'ятав. Тиріон точно знає про лорда Страхфорту все, що тільки можна, але Тиріон за тисячу лье звідси, разом з Серсі. «Поки Серсі жива, я померти не можу,— сказав собі Джеймі.— Ми в один день народились і в один день помремо».

Містечко під мурами замку спалили вщент, лишився хіба попіл і почорніле каміння, а на березі озера, де лорд Вент оманливої весни влаштував грандіозний турнір, стояло табором чимало людей і коней. Гірка усмішка наповзла на уста Джеймі, коли він ступив на витовчену землю. В тому самому місці, де колись він став навколішки перед королем, складаючи обітницю, хтось викопав стічну канаву. «Я й уявити не міг, як швидко все солодке прокисає. Ейрис не дав мені бодай одну ніч потішитися. Пошанував мене — і наплював на мене».

— Прапори,— зауважила Брієнна.— Облуплений чоловік і вежі-близнючки, бачите? Присяжні короля Роберта. А он понад прибрамною — сіре на білому тлі. Деривовк розмаяний.

Джеймі звів голову.

— Ваш клятий вовк, так і є,— погодився він.— А обабіч нього — голови.

При брамі зібралися солдати, слуги, повії — зустріли новоприбулих улюлюканням. У таборі до них причепилася плямиста сучка і бігла за ними, поки один з лісянців не нахромив її на спис і не поскакав з нею в голову колони.

— Несу прапор Царевбивці! — кричав він, потрясаючи мертвим псом у Джеймі над головою.

Мури Гаренхолу були такі товсті, що проїзд під ними видавався кам'яним тунелем. Варго Гоут відіслав двох своїх дотраків наперед — повідомити лорда Болтона про свій приїзд, тож у зовнішньому дворі вже зібралося чимало роззяв. Вони розступалися перед Джеймі, який дибав уперед, стараючись не вповільнювати кроку, бо одразу ж напиналася мотузка й смикала його.

— Передаю вам Саревбивсю! — прошепеляв Варго Гоут своїм хрипким голосом. У спину Джеймі тицьнувся спис, і він полетів на землю.

Джеймі інстинктивно виставив руки, щоб не впасти. Коли кикіть врізався в землю, біль просто засліпив, але Джеймі якось вдалося зіп'ятися на одне коліно. Попереду виднілися широкі кам'яні сходи, які вели до входу в одну з гаренхольських велетенських круглих веж. Перед ним стояло п'ятеро лицарів і один північанин: він — одягнений у вовну й хутро, а суворі п'ятеро — в кольчуги й кіраси, з вежами-близнючками на сюрко.

— Флотилія Фреїв! — вигукнув Джеймі.— Сер Данвел, сер Ейніс, сер Гостін,— упізнав він синів лорда Волдера; зрештою, його тітка одружена з одним з них.— Прийміть мої співчуття.

— Співчуття, сер? — перепитав сер Данвел Фрей.

— Син вашого брата, сер Клеос,— пояснив Джеймі.— Їхав з нами, поки розбійники його стрілами не нашпигували. Урsvик з приятелями речі його забрали, а самого лишили вовкам на поталу.

— Мілорди! — випручалася Брієнна та ступила вперед.— Я бачила ваші знамена. Вислухайте мене заради присяги, яку ви давали!

— Хто це така? — поцікавився сер Ейніс Фрей.

— Ваністерівська мамка,— зронив Гоут.

— Я — Брієнна Тартська, дочка лорда Селвина Вечірниці, присяжна дому Старків, як і ви.

— Плювати на твої присяги,— чвиркнув їй під ноги сер Ейніс.— Ми повірили на слові Робу Старку, а він нам віддячив віроломством.

«Як цікаво!» Джеймі вивернув голову — поглянути, як Брієнна зреагує на таке звинувачення, але дівчина закусила вудила.

— Не знаю я, про яке віроломство йдеться,— потерла вона зап'ястки, зв'язані мотузкою.— Леді Кетлін наказала мені доправити Ланістера його братові на Королівський Причал...

— Коли ми на них наскочили, вона його мало не втопила,— сказав Вірний Урсвик.

— Від злості я трохи забулася,— почервоніла вона,— але я його й не думала вбивати! Бо якщо він загине, Ланістери піднімуть на мечі дочок міледі.

Сера Ейніса це не зворушило.

— Мені що до цього?

— Відвезім його назад у Річкорин, отримаємо викуп,— переконував сер Данвел.

— У Кичері Карстерлі золота більше,— заперечив один з братів.

— Вбити його треба! — сказав другий.— Його голова за голову Неда Старка!

Шагвел Блазень у своєму рожево-сірому картатому костюмі, зробивши сальто, приземлився біля підніжжя сходів і заспівав:

— *Пішов якомсь лев танцювати з ведмедем, пам-пам, пам-пам...*

— Сить, бважню,— зацитьнув його Варго Гоут.— Саревбився не два ведмедя. Він мій.

— Якщо помре, нічий буде,— заговорив Руз Болтон так тихо, що присутнім довелося позамовкати, щоб розчути його.— І прошу не забувати, мілорде, що ви, поки я не вирушив на північ, ще не господар Гаренхолу.

Від гарячки в Джеймі паморочилось у голові, й він почувався на диво безстрашним.

— Невже це лорд Страхфорту? А я чув, батько так вам напіддавав, що ви тікали, підібгавши хвоста. Коли ж це ви зупинилися, мілорде?

Болтонове мовчання було в сто разів небезпечніше за слиняву злобу Варто Гоута. Світлі як ранковий туман, його очі приховували більше, ніж виказували. Джеймі ці очі не подобалися. Вони нагадували йому про той день на Королівському Причалі, коли Нед Старк застукав його на Залізному троні... Нарешті лорд Страхфорту вигнув губи й мовив:

— Ви втратили руку.

— Ні,— озвався Джеймі,— вона зі мною, висить у мене на шії.

Руз Болтон потягнувся, обірвав шнурок і жбурнув руку Гоуту.

— Заберіть це. Обурливе видовище!

— Відісвю його ворду-батькові. Скажу, хай пватить сто тисяч драконів, бо повернемо йому Саревбивсю по сматосках. А кови отримаємо жовото, віддамо сера Джеймі Карстарку, і його дівку жаберемо.

Браві компанійці гучно розреготалися.

— Гарний план,— мовив Руз Болтон таким тоном, яким би міг сказати «Гарне вино» товаришу за обіднім столом,— тільки лорд Карстарк вам свою дочку не віддасть. Король Роб укоротив йому голову — за зраду і вбивство. Що ж до лорда Тайвіна, він досі на Королівському Причалі й просидить там до нового року, поки онук не одружиться з дочкою лорда Небосаду.

— Вічнозиму,— перебила його Брієнна,— ви хотіли сказати — Вічнозиму. Король Джофрі заручений із Сансою Старк.

— Уже ні. Битва на Чорноводді все змінила. Бо там з'єдналися ружа й лев, щоб розбити армію Станіса Баратеона і спалити його флот на попіл.

«Я тебе попереджав, Урсвику,— подумав Джеймі,— і тебе, цапе. Коли ставиш проти Ланістерів, можеш втратити не тільки гаманець».

— А про мою сестру що чути? — запитав він.

— З нею все гаразд. Як і з вашим... небожем,— озвався Болтон, зробивши багатозначну паузу перед «небожем».— Ваш брат також вижив після поранення в битві.

Він підкликав похмурого північанина в заклепаному панцирі.

— Проведіть сера Джеймі до Кайберна. І розв'яжіть цій жінці руки.

Коли мотузку в Брієнни на зап'ястках розітнули надвоє, він мовив:

— Уклінно перепрошую, міледі. В такі важкі часи нелегко відрізнити друга від ворога.

Брієнна потерла зап'ястки, на яких конопляна мотузка лишила криваві сліди.

— Мілорде, ці люди хотіли мене згвалтувати.

— Справді? — лорд Болтон перевів безбарвні очі на Варто Гоута.
— Я вами незадоволений. І через це, і через руку сера Джеймі.

У дворі на кожного бравого компанійця було по п'ять північан і ще по стільки ж Фреїв. Може, цап і не такий кмітливий, як дехто, але до десятих він полічити вмів. Тому притримав язика.

— У мене відібрали меча, — сказала Брієнна, — й обладунки...

— Тут вам обладунки не знадобляться, міледі, — мовив до неї лорд Болтон. — У Гаренхолі ви під моїм захистом. Амабель, підшукайте годящі кімнати для леді Брієнни. Волтоне, а ви займіться просто зараз сером Джеймі.

Не чекаючи на відповідь, він розвернувся й рушив сходами нагору, й за ним полетів облямований хутром плащ. Джеймі встиг лише обмінятися поглядом з Брієнною, як їх повели в різні боки.

В мейстерових покоях попід гайворонником сивочолий Кайберн, лагідний як батько, аж подих затамував, коли розрізав бинти на обрубку руки Джеймі.

— Усе так кепсько? Я помру?

Кайберн тицьнув пальцем у рану й наморщив носа, коли звідти хляпнув гній.

— Ні. Та ще б кілька днів... — він розрізав на Джеймі рукав. — Запалення поширилося. Бачите, яке тут все м'яке? Доведеться все відрізати. Але найкраще було б усю руку відітнути.

— Тоді помрете ви, — застеріг Джеймі. — Чистіть кикіть і зашивайте. Я ризикну.

Кайберн нахмурився.

— Можу лишити вам руку по лікоть, але...

— Тільки попробуйте щось відрізати — і можете разом і другу руку відтинати, бо я вас нею просто придушу.

Кайберн зустрівся з ним поглядом. Хай що він у тому погляді побачив, але припинив розмови.

— Гаразд. Відріжу тільки відмерлу плоть, і все. Спробуємо вилікувати запалення гарячою оковитою і припарками з кропиви,

гірничного зерня та хлібної цвілі. Може, цього буде й досить. Це ваш вибір. І вам краще випити макового молочка...

— Ні.

Джеймі не наважився спати: може-бо прокинутися без руки, хай що там цей чоловік каже зараз.

— Але ж буде боляче! — вражено вигукнув Кайберн.

— То я кричатиму.

— Дуже боляче.

— Я кричатиму дуже голосно.

— А оковиту ви п'єте?

— Ви б іще спитали, чи молитися бодай колись верховний септон.

— От якраз щодо цього я не певен. Я принесу питво. Ляжте, мені треба вам руку прив'язати.

Тримаючи в одній руці миску, а в другій — гостре лезо, Кайберн заходився чистити рану, а Джеймі в цей час великими ковтками пив оковиту, проливаючи її просто на себе. Ліва рука промахувалася мимо рота, та це й на краще. Винний запах від намоклої бороди перебивав сморід гною.

Та коли прийшов час обрізати відмерлу плоть, нічого не допомагало. І Джеймі таки закричав, а тоді почав бити здоровим кулаком по столу — знову і знову. І закричав удруге, коли Кайберн налив киплячої оковитої на те, що лишилося від його обрубка. Попри всі обіцянки і всі страхи, на якийсь час він знепритомнів. А коли отямився, мейстер уже зашивав руку голкою з кетгуттом.

— Я лишив шматок шкіри, щоб накинути на зап'ясток.

— Бачу, ви вже таке робили,— слабким голосом пробурмотів Джеймі. Він відчував у роті присмак крові: прикусив язика.

— Людина, яка служить Варго Гоуту, добре знається на обрубках. Він їх по собі всюди лишає.

Кайберн на чудовисько був геть не схожий, подумав Джеймі. Скромний і тихий, з теплими карими очима.

— Як сталося, що мейстер опинився серед бравих компанійців?

— Цитадель відібрала в мене ланцюга,— сказав Кайберн, відкладаючи голку.— З раною у вас над оком теж треба щось робити. Шкіра дуже запалена.

Джеймі заплющив очі, віддаючись оковитій і Кайберну.

— Розкажіть мені про бій.

Кайберн, який піклується про гаранхольських круків, перший має дізнаватися новини.

— Лорд Станіс опинився в пастці між вашим батьком і пожежею. Кажуть, Куць підпалив ріку.

Перед очима Джеймі постало зелене полум'я, яке здіймалося в небо вище за найвищі вежі, а на вулицях верещали охоплені полум'ям люди. «Мені таке вже снилося». Кумедія, тільки нема з ким поділитися.

— Розплющте око.

Намочивши ганчірку в теплій воді, Кайберн почав змивати засохлу кірку крові. Повіка набрякла, але Джеймі відчув, що око вже наполовину розплющується. Над ним нависало Кайбернове обличчя.

— Цю рану ви як отримали? — поцікавився мейстер.

— Дівочий дарунок.

— Грубувато залицялися, мілорде?

— Дівка більша за мене й потворніша за вас. Нею ви теж займіться. Бо вона й досі накульгує на ногу, яку я під час бійки проштрикнув.

— Я попитаю про неї. Хто вона вам?

— Захисниця, — не зміг утримати сміху Джеймі, хай як боляче було.

— Я вам натовчу трохи зілля, підмішаєте у вино, щоб гарячка спала. Приходьте завтра, поставлю вам на око п'явку — дурну кров відсмокче.

— П'явку. Краса!

— Лорд Болтон добре знається на п'явках, — мовив Кайберн манірно.

— Атож, — озвався Джеймі. — Ще б пак.

Тиріон

За Королівською брамою не залишилося нічого — тільки земля, і попіл, і залишки обгорілих кісток, але в тіні міських мурів уже замешкали люди, і дехто вже продавав рибу з биндюгів і барил. Тиріон, проїжджаючи повз, відчував на собі очі — холодні, сердиті й черстві. Ніхто до нього не наважувався заговорити чи перегородити йому дорогу — принаймні не в той час, коли поряд їде Брон у змащеній чорній кольчuzі. «Та якби я був сам, мене б точно стягнули на землю й розтовкли мені булижником голову, як Престону Грінфілду».

— Повертаються швидше, ніж щурі,— поскаржився він.— Одного разу ми все тут спалили. Можна було подумати, що вони урок затамлять.

— Дайте мені кількадесят золотих плащів — і я тут усіх повбиваю,— сказав Брон.— Мертві не повертаються.

— Ні, але на їхнє місце приходять інші. Нехай собі... та якщо знов почнуть ліпити до мурів свої халупи, одразу їх розвалюйте. Війна ще не закінчилася, хай що там ці дурні собі думають,— мовив він. Перед очима постала Брудна брама.— Я побачив усе, що хотів. Завтра повернемося з цеховиками й обговоримо їхні плани,— зітхнув він. «Ну, це все спалив я, тож мені й відбудувувати».

Взагалі-то завдання це отримав дядько, але солідний, стійкий, невтомний сер Кеван Ланістер був геть не при собі з тої самої миті, як з Річкорину прилетів крук зі звісткою про вбивство його сина. Віллемів брат-близнюк Мартин лишався у полоні Роба Старка, а їхній старший брат Лансель досі не підводився з ліжка через рану, яка вся вкрилася виразками й не хотіла гоїтися. Один син загинув, двоє — у смертельній небезпеці, тож не дивно, що сера Кевана причавили сум і страх. Лорд

Тайвін завжди покладався на брата, але зараз йому не лишалося нічого, як знову звернутися по допомогу до свого сина-карлика.

Затрати на відбудову просто спустошливі, але що поробиш. Королівський Причал — головний порт корони, з ним суперничає хіба що Старгород. Річка знову має стати судноплавною, і що швидше, то краще. «І де мені шукати клятї кошти?» Тиріон уже мало не сумував за Мізинчиком, який два тижні тому відплив на північ. «Поки він валяється в ліжку з Лайсою Арин і править разом з нею Видолом, я тут маю розгрібати завали, які він по собі лишив». Ну, хоч батько знов доручив йому важливу роботу. «Спадкоємцем Кичери Карстерлі оголошувати мене він не хоче, але використовувати мене за потреби — це будь ласка»,— подумав Тиріон, у той час як капітан золотих плащів жестом припросив їх до Брудної брами.

За брамою Три шльондри й досі займали більшу частину ринкової площі, лише тепер неробствували, а каміння й діжки зі смолою вже всі прибрали. Височеними дерев'яними конструкціями лазили діти, як одягнені в грубе полотно мавпочки,— всідалися на металльні плечі й улюлюкали.

— Нагадаєш мені, щоб я не забув сказати серу Адаму поставити тут золотих плащів,— мовив Тиріон до Брона, проїжджаючи поміж двох метавок.— Бо хтось із тих дурних хлопчаків звалиться звідтам і карк собі зламає.

Згори долинув крик, і за фут перед ними на землю ляпнув гній. Тиріонова кобила позадкувала й мало не скинула вершника.

— З іншого боку,— мовив карлик, нарешті впоравшись з кобилою,— ну й нехай ці пранцюваті вилупки репаються на бруківці, як перестиглі кавуни.

Він був не в гуморі, і не тільки тому, що якісь вуличні шибеники вирішили закидати його лайном. Його шлюб — оце щоденний головний біль! Санса Старк так і лишилася незайманкою, і про це, здається, знала половина замку. Сьогодні, коли сідлали коней, Тиріон чув, як двоє конюших хихикали в нього за спиною. Йому здавалося, що й коні з нього теж іржуть. Він ризикував шкурою, уникаючи постільного ритуалу в надії бодай у спальні огородити свій приватний простір, але дуже швидко всі його надії зійшли на пси. Чи то Санса мала дурість зізнатися комусь зі своїх покоївок, які всі шпигували за наказом Серсі, чи то Вейрис зі своїми пташечками всьому виною.

Та, зрештою, хіба не байдуже? З карлика так і так усі сміються. Єдина людина в Червоній фортеці, якій цей шлюб не здається кумедним, це Тиріонова власна леді-дружина.

День у день Санса здавалася дедалі нещаснішою. Тиріон і радий був би пробитися крізь мури Чемності, за якими вона сховалася, щоб якось її втішити, але це все одно нічого б не дало. Жодні слова не виправдають його в її очах. Він-бо не перестане бути Ланістером. Йому нав'язали дружину, вони тепер разом до кінця життя, а вона його ненавидить.

А ночі, проведені в одному ліжку, теж перетворилися на муку. Спати голяка, як звик, він більше не міг. Виховання не дозволяло дружині зронити бодай одне нечемне слово, але відрази в її очах при погляді на його тіло просто неможливо було витримати. Тиріон звелів Сансі теж спати в нічній сорочці. «Я її хочу,— збагнув він.— Так, я хочу й Вічнозим, але її також, цю дівчину-дитину. Хочу її втішати. Хочу слухати її сміх. Хочу, щоб вона прийшла до мене з власної волі, з усіма своїми radoщами, печалями й жаданнями». Він гірко посміхнувся. «Так, і ще я хочу бути вродливим, як Джеймі, і дужим, як сер Грегор Гора-на-коні, дасть це щось чи ні».

Думки його полинули до Шей. Тиріон не волів, аби вона почула новину від когось іншого, тому наказав Вейрису привести її до нього вночі напередодні весілля. Зустрілися знов у євнухових покоях, та коли Шей заходилася розшнуровувати на ньому шкірянку, він, ухопивши її за зап'ясток, відтрутив її. «Стривай,— заговорив він,— я мушу тобі дещо сказати. Завтра я маю одружитися...»

«З Сансою Старк. Я знаю».

На мить він утратив мову. Навіть Санса на той час іще нічого не знала. «Звідки ти знаєш? Вейрис повідомив?»

«Коли я вела Лоліс у септ, чула, як один з пажів казав про це серу Толаду. Він дізнався від служниці, а та підслухала розмову сера Кевана з вашим батьком,— Шей випручалась і стягнула через голову сукню. Як завше, під низом нічого не було.— Мені байдуже. Вона ще зовсім дівчинка. Ви їй живіт зробите й повернетесь до мене».

Підсвідомо він сподівався на емоційнішу реакцію. «Сподівався,— подумав він, гірко посміхнувшись,— тільки марно, карлику. Кохання Шей таке, як є, а на більше тобі не варто й розраховувати».

Багниста дорога була запруджена, але і солдати, і городяни вступалися перед Куцем і його охоронцем. Під ногами крутилися дітлахи з запалими очима — дехто з них тільки з мольбою зводив погляд, а дехто жебрав голосно. Тиріон витягнув з гаманця велику жменю мідяків і підкинув у повітря, і дітлахи, штовхаючись і горланячи, кинулися їх збирати. Кому пощастить, зможуть собі сьогодні окраєць черствого хліба ввечері купити. Тиріон ще не бачив на ринках стільки люду, і хай скільки харчів привозили Тайрели, ціни не падали. Шість мідяків за диню, срібний олень за мірку зерна, дракон за пів коров'ячої туші або шість худоребрих поросят. Але покупців, здавалося, не бракує. Всі вози і ятки були обліплені кощавими чоловіками й виснаженими жінками, а зовсім уже обдерті люди похмуро поглядали з провулків.

— Сюди,— сказав Брон, коли під'їхали до Гаку.— Якщо ви не передумали...

— Не передумав.

Огляд набережної — зручний привід, але сьогодні у Тиріона інша мета. Завдання не з приємних, але виконати його треба.

Звернувши геть від Ейгонового пагорба, заїхали в лабіринт маленьких вуличок, що тулилися до підніжжя Вісенііного пагорба. Вів перед Брон. Раз чи двічі Тиріон озирався через плече, чи ніхто не стежить, але нічого підозрілого наче не було — звичайний набрід: візник понукав свою коняку, якась стара виливала з вікна помії, двоє хлопчаків билися на палицях, троє золотих плащів вели бранця... всі вони здавалися цілком невинними, але всі можуть викрити Тиріона. У Вейрису інформатори всюди.

Повернули за ріг, потім ще раз, повільно проїхали повз гурт жінок біля колодязя. Брон показував дорогу: в криву вуличку, потім у провулок, тоді попід розбиту арку. Проїхали навпростець через каміння, яке лишилося від згорілої хати, ступою провели коней невисоким прогоном кам'яних сходів. Бідні будинки тулилися зовсім близько. Брон зупинився на початку кривого провулку — такого вузького, що вдвох не проїхати.

— Два повороти, а потім упираєтесь у глухий кут. Винарня — в підвалі останньої будівлі.

Тиріон стрибнув з коня.

— Щоб ніхто не заходив і не виходив, поки я не повернуся. Багато часу це не забере.

Рука помацала плащ: золото нікуди не поділося з потаємної кишеньки. Тридцять драконів. «Справжнє багатство для такого, як отой». Він швидко покульгав у провулок, мріючи якнайшвидше з цим покінчити.

Винарня виявилася гнітючим місцем, темним і вогким, з білястими від солі стінами, зі стелею такою низькою, що Броніві, мабуть, доводилося повсякчас прихилити голову, щоб не врізатися в бантину. Але Тиріон Ланістер таких проблем не мав. У таку ранню годину в передпокої нікого не було, крім більмастої жінки, яка сиділа на стільці за грубо обтесаною стійкою. Вручивши Тиріону кубок кислого вина, вона мовила:

— В дальній кімнаті.

В дальній кімнаті було ще темніше. На низькому столі, поряд з карафою вина, мерехтіла свічка. Чоловік за столом зовсім не здавався небезпечним: коротун (хоча поряд з Тиріоном будь-хто буде високий), лисуватий шатен з рожевими щічками й невеличким черевцем, яке підпирало кістяні гудзики на замшевій курточці. У м'яких долонях він тримав дванадцятиструнну ліру — небезпечнішу за довгий меч.

Тиріон сів навпроти нього.

— Саймоне Срібноязикий!

Чоловік уклонився. На маківці виднілася лисина.

— Мілорде правице,— привітався він.

— Ви помилилися. Королівський правиця — мій батько. А я, боюся, вже навіть не палець.

— Певен, ваша зоря ще зійде. Така людина! Наша люба леді Шей каже, ви нещодавно одружилися. Шкода, що ви не послали по мене раніше. Мав би за честь заспівати на вашому весіллі.

— Чого-чого, а пісень з моєї дружини вже точно досить,— сказав Тиріон.— Що ж до Шей, ми обидва знаємо, що вона не леді, а ще я був би вам вельми вдячний, якби ви її імені більше вголос не називали.

— Як зволить правиця,— мовив Саймон.

Востаннє коли Тиріон його бачив, досить було гострого слівця, щоб чоловік почав пріти, та за цей час, схоже, він десь набрався мужності. «Швидше за все, з карафи». А може, за цю сміливість слід

подякувати самому Тиріону. «Я йому пригрозив, але нічого не зробив, от він і подумав, що я беззубий». Він зітхнув.

— Кажуть, ви дуже обдарований співець.

— Ви мені лестите, мілорде.

Тиріон посміхнувся.

— Гадаю, давно вже прийшов час, щоб вашу музику почули у вільних містах. У Пентосі, Браавосі й Лісі пісню дуже люблять, а до співців щедрі,— він ковтнув вина. Воно було бридке, зате міцне.— Найкраще — зробити тур всіма дев'ятьма містами. Ви ж не хочете позбавити когось задоволення послухати ваш спів. По року в кожному місті — цього досить,— він поліз за пазуху, де заховав золото.— Оскільки порт зачинений, вам доведеться їхати в Сутінь-діл, щоб сісти на корабель, але мій служака Брон підшукає вам коня, а я вважатиму за честь, якщо ви дозволите мені оплатити вам подорож...

— Але, мілорде,— заперечив чоловік,— ви ж ніколи не чули, як я співаю. Прощу, послухайте хвилинку!

Пальці його спритно пробіглися струнами ліри, і пивницю виповнила тиха музика. Саймон заспівав.

*На згірку лишається місто,
Бруківка, мов річка, пливе;
Петляє провулок в'юнистий...
Жіноче зітхання зове.*

*Твій скарб, твій порив нездоланний,
Блаженство і сором твої...
Не варті ні замок, ні ланець
Одного цілунку її.*

— Це ще не все,— мовив чоловік, уриваючи спів,— є продовження. Особливо гарний приспів, на мою думку. «Холодні руки золоті, жіночі ж руки — жар...»

— Досить,— Тиріон витягнув з-за пазухи долоню — порожню.— Цю пісню я чути не хочу. Більше ніколи.

— Ні? — Саймон Срібноязикий відклав ліру і зробив ковток вина.
— Шкода. І все-таки, кожен має свою пісню, як казав мій старий

учитель, навчаючи мене музики. Комусь моя пісня, може, більше сподобається. Наприклад, королеві. Або вашому лорду-батькові.

Тиріон, потерши шрам на носі, мовив:

— Батько мій часу на співців не має, а сестра не така щедра, як ви могли подумати. Мудра людина мовчанкою здатна заробити більше, ніж співом.

Ясніше сказати було неможливо.

— На весільному бенкеті Джофрі,— заговорив чоловік,— планується турнір співців.

— А ще жонглери, комедіанти і ведмеді-танцюристи.

— Ведмідь буде тільки один, мілорде,— мовив Саймон, який, вочевидь, до планів Серсі дослухався з більшою цікавістю, ніж Тиріон, — а от співців буде семеро. Галійон Кайський, Бетані Спритні-пальці, Еймон Костейн, Аларик Ейзенський, Гейміш Лірник, Колліо Квейніс і Орланд Старгородський змагатимуться за позолочену лютню зі срібними струнами... але їй досі не прийшло запрошення для людини, яка їх усіх перевершує.

— Дайте-но я вгадаю... Для Саймона Срібноязикового?

Саймон скромно всміхнувся.

— Готовий довести перед королем і двором, що маю всі підстави хвалитися. Гейміш уже старий і часто-густо забуває, яку пісню почав співати. А Колліо з його кумедним тайроським акцентом! Якщо ви розберете одне слово з трьох, можете вважати, що вам пощастило.

— Бенкет влаштовує моя люба сестричка. Навіть якби я їй міг дістати вам запрошення, хіба не видалося б це недоречним? Сім королівств, сім обітниць, сім викликів, сімдесят сім страв... і раптом вісім співців? І що подумає Верховний септон?

— Ніколи ви не здавалися мені таким набожним, мілорде.

— Мова не про набожність. Існують формальності, яких слід дотриматися.

Саймон ковтнув вина.

— Ну... життя співця — постійний ризик. Наша професія заводить нас у пивниці й винарні, до буйних п'яниць. Якщо з кимсь із сімох, найнятих вашою сестрою, раптом станеться лихо, гадаю, ви розглянете мою кандидатуру на його місце? — він хитро посміхнувся, вочевидь, дуже з себе задоволений.

— Певна річ, шестеро співців — так само недоречно, як і восьмеро. Я розпитаю про здоров'я Серсиних сімох. Як хтось із них нездужає, Брон вас розшукає.

— Чудово, мілорде.

На цьому Саймон міг би й попрощатися, але, розпалений тріумфом, не втримався й докинув:

— Я співатиму на весіллі короля Джофрі. І якщо мене запросять до двору, звісна річ, я запропоную королю найкращі свої композиції — пісні, які я співав уже тисячі разів, які точно всім сподобаються. Та якщо я раптом опинюсь у якійсь жахливій винарні... ну, буде нагода заспівати мою нову пісню. «Холодні руки золоті, жіночі ж руки — жар...»

— До цього не дійде,— мовив Тиріон.— Даю вам слово Ланістера, Брон вас скоро викличе.

— Чудово, мілорде,— лисуватий співець з барилкуватим черевом знов узявся до ліри.

...Брон з кіньми чекав на початку провулку. Він допоміг Тиріону сісти в сідло.

— Коли мені його забирати в Сутінь-діл?

— Ніколи,— Тиріон розвернув коня.— Почекай три дні, потім повідомиш йому, що Гейміш Лірник зламав руку. Скажеш йому, що його теперішній одяг до двору не пасує, тож слід негайно змінити вбрання. Він без вагань з тобою піде,— скривився Тиріон.— Можеш забрати собі його язика, він-бо, кажуть, срібний, але решту ніхто й ніколи не має знайти.

— Є одна харчевня на Блошиному Дні,— широко посміхнувся Брон,— де готують смачнучу масну миску. З найрізноманітнішого м'яса, подекують.

— Тільки мене туди ніколи не води,— Тиріон приострожив коня, переходячи на клус. Йому кортіло залізти в купіль — що гарячішу, то краще.

Однак і такого скромного задоволення він не отримав: не встиг він повернутись у свої покої, як Подрик Пейн повідомив, що його викликають у Вежу правиці.

— Вас хоче бачити його милість. Правиця. Лорд Тайвін.

— Я не забув, хто у нас правиця, Поде,— сказав Тиріон.— Я носа втратив, а не розум.

— Не відкусить хлопцю голову! — розреготався Брон.

— А чом би й ні? Він усе одно нею ніколи не користується.

Тиріон не міг угадати, що ж він зробив не так цього разу. «Точніше, чого я не зробив». Виклик до лорда Тайвіна — не беззуба забава: батько ніколи не посилав по сина, щоб розділити з ним обід чи випити по кубку вина, оце вже точно.

За кілька хвилин, входячи в батькову світлицю, Тиріон почув незнайомий голос:

— ...вишневе дерево на піхви, обтягнуте червоною шкірою і оздоблене рядком заклепок — щирозлотних лев'ячих голів. Мабуть, з гранатами замість очей.

— З рубінами,— мовив лорд Тайвін.— Гранати не іскряться.

Тиріон прокашлявся.

— Мілорде! Викликали?

Батько звів очі.

— Так. Ходи сюди, поглянь.

На столі лежала купкою промащена тканина, а лорд Тайвін тримав у руці довгого меча.

— Весільний дарунок для Джофрі,— пояснив він Тиріону. У світлі, яке лилося з ромбовидних шибок, лезо, яке оглядав лорд Тайвін, мінилося чорним і червоним, а головка та хрестовина спалахували золотом.— Після тих дурних теревенів про Станіса з його чарівним мечем мені здалося, що і Джофрі варто подарувати щось надзвичайне. Король має носити королівську зброю.

— Надто вже серйозний меч для Джофрі,— зронив Тиріон.

— Він до нього доросте. Ось, попробуй на вагу,— він простягнув меча руків'ям уперед.

Той виявився набагато легшим, ніж очікувалося. Покрутивши його в руці, Тиріон зрозумів чому. Тільки з одного металу можна викувати меч водночас настільки тонкий і настільки міцний, щоб не підвів у бою,— ні з чим неможливо переплутати ці брижі, коли крицю нагортають тисячу разів.

— Валерійська криця?

— Так,— озвався лорд Тайвін з ноткою глибокого задоволення в голосі.

«Нарешті, батьку?» Мечі з валерійської криці — рідкісні й недешеві, та на світі їх ще лишилися тисячі, а в Сімох Королівствах,

мабуть, сотні дві. Батька завжди драгувало, що дім Ланістерів такого не має. Давні королі Кичери володіли такою зброєю, але великий меч Яснорик утрачений відтоді, як король Томен Другий узяв його з собою у Валерію у той дурнувятий похід. Не повернувся ні Томен, ні дядько Геріон, наймолодший і найнерозважливіший з батькових братів, який років вісім тому вирушив на пошуки втраченого меча.

Принаймні тричі лорд Тайвін пропонував збіднілим домам купити в них меча, та всі його пропозиції завше твердо відкидали. Дрібні лордйчуки радше дочку віддадуть, якщо Ланістер попросить, а от старі родинні мечі вони бережуть.

Цікаво, думав Тиріон, а з чого викували цього меча? Небагато майстрів-зброярів здатні перекувати стару валерійську крицю, а таємниця її виготовлення взагалі втрачена з Руїною давньої Валерії.

— Дивні кольори,— зауважив Тиріон, обертаючи клинок у сонячному світлі. Здебільшого валерійська криця темно-сіра, мало не чорна,— і ця теж була чорна. Однак у брижах проступало темно-червоне. Два ці кольори накладалися, не змішуючись, у чітких брижах, наче хвилі ночі та крові на якомусь сталевому узбережжі.— Як вдалося зробити такий візерунок? Я нічого подібного в житті не бачив.

— Я теж, мілорде,— мовив зброяр.— Зізнаюся, таке поєднання кольорів ненавмисне. І не певен, що зміг би його повторити. Ваш лорд-батько просив, щоб меч відливав малиновим, у кольорі вашого дому, тож саме таку барву я підмішував у метал. Але валерійська криця — матеріал упертий. Подейкують, старі мечі мають пам'ять, легко вони не піддаються. Я сотні заклинань використав, силкувався додати червоному кольору яскравості, але той щоразу темнів, так наче клинок випивав з нього сонце. А деякі брижі взагалі не хотіли червоніти, як ви бачите. Якщо мілордам Ланістерам не подобається, я, звісно, попрацюю ще, скільки скажете, але...

— Немає потреби,— сказав лорд Тайвін.— Так годиться.

— Малиновий меч, можливо, гарно блищав би на сонці, та, якщо по правді, ці барви мені більше до смаку,— мовив Тиріон.— Лиховісна краса... з ними клинок унікальний. Думаю, другого такого меча в усьому світі не знайдеться.

— Знайдеться,— зброяр нахилився через стіл і розгорнув промашчене ганчір'я, показуючи другий довгий меч.

Тиріон, відклавши меча Джофрі, взяв другого. Може, вони були й не зовсім близнюки, але брати точно. Цей був товщий і важчий, на півднюма ширший і на три дюйми довший, але спільною була і виразність ліній, і характерний колір — брижі крові та ночі. Три глибокі рівчаки прорізали другий клинок від руків'я до кінчика; королівський меч мав тільки два. У Джофа руків'я було набагато пишніше оздоблене, хрестовина зроблена у вигляді лев'ячих лап з випнутими рубіновими пазурами, але сам держак в обох був з гарно вичищеної червоної шкіри, а головки — у вигляді лев'ячих голів.

— Неперевершено! — Навіть у Тиріонових невірних руках клинок здавався живим. — Ще не бачив такої чудової рівноваги.

— Бо це для мого сина.

«Можна й не питати для якого». Тиріон поклав меча Джеймі на стіл поряд з клинком Джофрі, подумавши: чи дасть Роб Старк дожити братові до того часу, коли він зможе взяти меча в руку? «Батько, без сумніву, в це вірить, бо для чого б тоді клинка замовляв?»

— Гарна робота, майстре Моте, — мовив лорд Тайвін до зброяра. — Наш стюард з вами розрахується. І не забудьте: на піхви поставте рубіни.

— Так, мілорде. Ви дуже щедрі, — чоловік замотав мечі в тканину, запхав пакунок собі під пахву й опустився на одне коліно. — Велика честь — послужити королівському правиці. Я принесу мечі напередодні весілля.

— Обов'язково.

Коли гвардійці провели зброяра до дверей, Тиріон виліз на крісло.

— Отож... один меч для Джофа, другий для Джеймі, а для карлика навіть кинджала не знайшлося. Отакої, батьку?

— Криці вистачало на два мечі, а не на три. Якщо тобі потрібен кинджал, візьми собі у зброярні. Роберт по смерті сотню лишив. Геріон подарував йому на весілля позолочений кинджал з руків'ям зі слонової кості й сапфіровою головкою, та й половина послів, які з'являлися при дворі, намагалися завоювати прихильність його світлості, підносячи в дарунок оздоблені коштовним камінням ножі й інкрустовані сріблом мечі.

— Вони б його більше порадували, — посміхнувся Тиріон, — якби дарували йому своїх дочок.

— Понад усякий сумнів. Єдиний клинок, яким він користувався, це мисливський ніж, ще в дитинстві подарований йому Джоном Арином,— лорд Тайвін тріпнув рукою, наче відмахнувся від короля Роберта з усіма його клинками.— Що на набережній?

— Болото,— відповів Тиріон,— і трохи мертвяків, яких ніхто не завдав собі труда поховати. Перш ніж відчиняти порт, доведеться чистити Чорноводдя — потонулі кораблі слід або розбити, або підняти. Три чверті причалів потребують ремонту, а деякі доведеться цілком перебудовувати. Рибний ринок згорів увесь, а обидві брами — Річкова й Королівська — розтрощені Станісовими таранами, тож їх слід замінити. На саму думку про те, скільки це коштуватиме, я тремчу.

«Якщо ти, батьку, і справді сереш золотом, як кажуть, біжи у виходок і берися до справи»,— кортіло йому сказати, але він притримав язика.

— Знайдеш стільки золота, скільки знадобиться.

— Я? Де? Скарбниця порожня, я вже тобі казав. Ми ще з алхіміками не розплатилися за дикополум'я, ні з ковалями за ланцюг, та й Серсі поручилася короною, щоб сплатити половину витрат на Джофове весілля — сімдесят сім клятих страв, тисяча гостей, повний пиріг голубів, співці, жонглери...

— Від марнотратства теж буває зиск. Маємо продемонструвати всьому королівству силу й заможність Кичери Кастерлі.

— То, може, Кичера Кастерлі й заплатить?

— Чого це? Я бачив Мізинчикові облікові книги. Прибутки корони вдесятеро більші, ніж були за Ейриса.

— Як і витрати. Роберт грошей не жалів, як і свого прутня. Мізинчик брав багато позик. І в тебе, серед інших. Так, прибутки значні, але їх заледве вистачає, щоб сплатити відсотки по Мізинчикових позиках. Ти ж не пробачиш короні борги перед домом Ланістерів?

— Не верзи дурниць.

— Тоді, як на мене, вистачить і сімох страв. Трьохсот гостей замість тисячі. Я так розумію, шлюб можна надійно скріпити, обійшовшись і без ведмедя-танцюриста.

— Тайрели вирішать, що ми скупі. Буде і весілля, і набережна. Якщо ти не здатен знайти на них коштів, так і скажи, і я пошукаю вдатнішого скарбника.

Прослужити на посаді так недовго — такої ганьби Тиріон витримати не міг.

— Знайду я вам гроші.

— Авжеж,— підтвердив батько,— і разом постарайся знайти ще й жінчине ліжко.

«Отож плітки дійшли і до нього».

— Я його вже знайшов, дякую. Це ж воно стоїть між вікном і коминком, накрите оксамитовим балдахіном, з матрацом з гусячого пуху?

— Я радий, що ти про нього знаєш. А тепер, мабуть, тобі варто пізнати і жінку, яка його з тобою ділить.

«Жінку? Ти хотів сказати — дівчинку».

— Тобі павук у вухо шепоче, чи подякувати за це моїй любій сестричці?

Зважаючи на те, що коїлось у власному ліжку Серсі, можна було би подумати, що вже сюди вона свого носа не пхатиме.

— Скажи мені, чому це всі Сансині служниці працюють на Серсі? Мені вже набридло, що за мною навіть у моїх покоях шпигують.

— Не подобаються тобі жінчині служниці — позвільняй їх і найми кращих. Це твоє право. Але мене турбує цнота твоєї дружини, а не її покоївки. Твоя... делікатність просто загнала мене в глухий кут. У тебе ж бо, здається, ніколи не було проблем з повіями. Чи Старкове дівча якесь інакше?

— Чого тебе так хвилює, куди я свого прутня пхаю? — поцікавився Тиріон.— Санса занадто юна.

— Не така вже і юна, щоб не стати леді Вічнозиму по смерті брата. Візьмеш її цноту — й наблизитися на крок до того, щоб узяти Північ. А якщо вдасться їй дитину зробити, вважай, трофей у тебе в руках. Чи мені тобі нагадувати, що не скріплений шлюб можуть скасувати?

— Верховний септон або Рада Віри. Наш теперішній септон — дресирований тюлень, який за наказом гарно гарчить. Та швидше Сновида анулює мій шлюб, ніж він.

— Мені, мабуть, варто було видати Сансу за Сновиду. Може, він би краще знав, що з нею робити.

Тиріон стиснув підлокітники крісла.

— Я вже наслухався досить про цноту своєї дружини. До речі, якщо вже зайшла мова про шлюб, щось я нічого не чув про сестрине прийдешнє весілля. Наскільки пригадую...

— Мейс Тайрел,— обірвав його лорд Тайвін,— відхилив мою пропозицію одружити Серсі зі його спадкоємцем — Вілласом.

— Відмовив нашій любій Серсі?

Новина значно покращила Тиріонові настрої.

— Коли я вперше про це заговорив, лорд Тайрел, здавалося, поставився до ідеї прихильно,— мовив батько.— А через день усе змінилося. Це все ота стара винна. Вона свого сина немилосердно залякує. Вейрис запевняє, вона сказала, що твоя сестра — занадто вже літня й попсована для їхнього дорогоцінного одноногого онучка.

— Серсі, мабуть, була в захваті,— розреготався Тиріон.

Лорд Тайвін кинув на нього холодний погляд.

— Вона про це не знає. І не дізнається. Буде краще для всіх поводитися так, наче пропозиція ніколи не озвучувалася. Не забудь про це, Тиріоне. *Пропозиція ніколи не озвучувалася.*

— Яка пропозиція? — Тиріон підозрював, що лорд Тайрел може дуже пошкодувати про свою відмову.

— Твоя сестра вийде заміж. Питання в одному: за кого? Є в мене кілька думок...

Та не встиг він продовжити, як у двері легенько постукали, і в щілину пропхав голову вартовий, щоб оголосити: прийшов великий мейстер Пайсел.

— Нехай заходить,— сказав лорд Тайвін.

Пайсел пришкандибав, спираючись на ковіньку, на порозі зупинившись і кинувши на Тиріона погляд, від якого молоко може скиснути. Колись шикарна біла борода, яку хтось йому зголив за нез'ясованих обставин, відростала ріденькими жмутками, крізь які просвічувала обвисла рожева шкіра на шії.

— Мілорде правице,— заговорив старий, уклонившись так низько, що мало не впав,— з Чорного замку прилетіла ще одна пташка. Можемо побалакати на самоті?

— Немає потреби,— лорд Тайвін махнув великому мейстру Пайселу на крісло.— Тиріон може лишатися.

«О-о, справді?» Тиріон, потираючи носа, чекав.

Пайсел прочистив горло — довго кашляв і відхаркувався.

— Лист від того самого Бовена Марша, від якого був і попередній. Каштеляна. Він пише, що лорд Мормонт прислав йому звістку про те, що дикуни у великій кількості вирушили на південь.

— На тих землях за Стіною велика кількість людей просто не виживе,— твердо мовив лорд Тайвін.— Та й попередження такі ми вже отримували.

— Такі — ні, мілорде. Мормонт послав птаха з примарного лісу — повідомляв, що на них напали. Відтоді повернулося чимало птахів, та листів вони не приносили. Той Бовен Марш побоюється, що лорд Мормонт з усім своїм загоном загинув.

Тиріону подобався старий грубіян Джіор Мормонт з його балакучим круком.

— Це точно? — запитав він.

— Ні,— визнав Пайсел,— але й ніхто з Мормонтового загону теж не повернувся. Марш побоюється, їх повбивали дикуни, а далі вони можуть напасти й на Стіну,— порившись у мантії, він видобув папір.— Ось його лист, мілорде, він звертається до всіх п'яťох королів. Просить людей — скільки ми зможемо дати.

— До п'яťох королів? — роздратувався батько.— У Вестеросі один король. І тим дурням у чорному не варто про це забувати, якщо хочуть, щоб його світлість про них потурбувався. Будете йому відповідати — напишіть, що Ренлі мертвий, а решта — зрадники й самозванці.

— Вони, звісно, зрадіють, дізнавшись це. Стіна — на тому кінці світу, тож частенько новини до них доходять із запізненням,— Пайсел покивав головою.— Але що мені написати Маршу щодо людей, яких він просить? Скликати раду...

— Немає потреби. Нічна варта — згряя злодіїв, убивць і бидла, але, здається мені, при належній дисципліні з них можуть бути люди. Якщо Мормонт і справді загинув, чорні брати мають обрати нового лорда-командувача.

Пайсел кинув на Тиріона хитрий погляд.

— Чудова думка, мілорде. Я знаю таку людину. Це Джанос Слінт. Тиріону ідея геть не сподобалася.

— Чорні брати самі собі обирають командувача,— нагадав він.— Лорд Слінт на Стіні нещодавно. Я знаю, бо це я його туди спровадив. З якого дива їм обирати його, коли є дюжина старших за нього?

— А з такого,— мовив батько таким тоном, наче до дурника говорить,— якщо не проголосують, як їм кажуть, скоріше Стіна розтане, ніж їм підкріплення пришлють.

«О так, це спрацює». Тиріон гойднувся вперед.

— Джанос Слінт на таку посаду не годиться, батьку. Ліпше взяти командувача з Тінявої вежі. Або зі Східної-варти-на-морі.

— Командувач Тінявої вежі — Малістер зі Стражморя. А Східною вартою заправляє залізний.

Тобто ніхто з них не підійде, це ясно чулося в батьковому тоні.

— Джанос Слінт — син різника,— підкреслено нагадав батькові Тиріон.— Ти сам мені казав...

— Я пам'ятаю, що я казав. Проте Чорний замок — не Гаренхол. А Нічна варта — не королівська рада. На кожне знаряддя є своє завдання, і на кожне завдання є своє знаряддя.

Тиріон спалахнув од гніву.

— Лорд Джанос — це порожній обладунок, який продасться тому, хто більше заплатить.

— Це грає нам на руку. Хто здатен заплатити більше за нас? — мовив батько й обернувся до Пайсела.— Пошліть крука. Напишіть, що король Джофрі глибоко засмучений звісткою про смерть лорда-командувача Мормонта, але страшенно шкодує, що не може зараз нікого прислати, оскільки в країні лишається надто багато заколотників і узурпаторів. Натякніть, що все може змінитися, коли минеться загроза для престолу... звісно, якщо король зможе цілком покладатися на командування Нічної варти. А на завершення попросіть Марша переказати від його світлості найщиріші вітання його вірному другу і слугі — лорду Джаносу Слінту.

— Так, мілорде,— Пайсел знову покивав зморщеною головою.— Все напишу, як наказує правиця. Залюбки.

«Слід було йому голову підкоротити, а не бороду»,— подумав Тиріон. А Слінтові треба було поплавати разом з його любим другом Аларом Дімом. Принаймні з Саймоном Срібноязиким Тиріон не зробив такої дурної помилки. «Бачиш, батьку? — кортіло крикнути йому.— Бачиш, як швидко я засвоюю урок?»

Семвел

На горищі голосно стогнала породілля, а внизу біля вогню помирав чоловік. Семвел Тарлі не міг би сказати, що його лякало більше.

Бідолашного Банена вкрили цілою горою хутра, розпалили поряд величезне багаття, та він лише повторював: «Холодно. Будь ласка! Мені холодно». Сем намагався згодувати йому цибулеву юшку, та він і ковтнути не міг. Юшка бігла з рота по підборіддю, щойно Сем запихав йому в рота ложку.

— Цей уже мрець,— мовив Крастер, байдуже роздивляючись чоловіка й більше переймаючись ковбасою.— Милосердніше було б йому ножом у груди тицьнути, ніж тою ложкою в горло, якщо вам цікава моя думка.

— А ми цікавилися твоєю думкою? — зронив Велет; насправді звали його Бедвик, він був щонайбільше п'ять футів заввишки, проте лютий і запеклий.— Смертовбивце, ти питав у Крастера поради?

Сем здригнувся, почувши це прізвисько, але похитав головою. Зачерпнув ще одну ложку, підніс Баненові до рота та спробував пропхати між стиснені губи.

— Поїсти й погрітися,— казав тим часом Велет,— от і все, чого ми в тебе попросили. А ти харчів пожалів?

— Радійте, що я вогню для вас не пожалів,— озвався Крастер — дебелий чолов'яга, що видавався ще дебелишим у своєму смердючому кожусі, якого він не знімав ні вдень, ні вночі. Ніс у нього був широкий і плаский, кутик рота опущений, а одного вуха бракувало. І хай кошлата кучма на голові та сплутана борода вже посивіли, навіть біліти почали, тверді маслакуваті руки ще мали достатньо сили.— Я

вас нагодував, чим міг, але ви, ворони, завше голодні. Я — людина побожна, бо міг і взагалі вас прогнати. Гадаєте, потрібно мені, щоб у мене на долівці хтось тут здох? Гадаєш, потрібні мені ваші роти тут, га, малий? — дикун сплюнув.— Ворони! Коли це чорний птах у замок добру звістку приносив, я вас питаю? Ніколи, ніколи.

З кутика Баненового рота знов потекла юшка. Сем витер її рукавом. Розплющені розвідникові очі були геть невидючі.

— Холодно,— повторив він слабким голосом. Можливо, мейстер знав би, як його рятувати, але ж де взяти мейстра? Дев'ять днів тому Кедж Білоокий ампутував Баненові понівечену ногу, з якої так шугонули гній і кров, що Сема замалим не знудило, але цього виявилось замало, та й запізно.— Як холодно! — повторили бліді вуста.

По всьому приміщенню сиділи на грубо витесаних лавках два десятки обідраних чорних братів, попиваючи з кухлів ту саму ріденьку цибулеву юшку й кусаючи від сухих плескачів. Двоє з братів, теж поранені, вигляд мали ще гірший за Банена. Форнію вже кілька днів марив. А з плеча сера Баяма сочився смердючий жовтий гній. Коли виїжджали з Чорного замку, Бурий Бернар узяв з собою цілі торби мирського вогню, гірчичної мазі, товченого часнику, пижма, маку, королівських мідяків та іншого лікарського зілля. Навіть прихопив солодсон, який приносив безболісну смерть. Але Бурий Бернар загинув на Кулаці, й ніхто не здогадався пошукати ліки, зібрані мейстром Еймоном. Гейк — кухар — трохи знався на зіллі, але Гейк теж пропав. Отож лишалося вцілілим стюардам лікувати поранених, як уміють, а вміли вони небагато. «Принаймні тут вони в сухості й у теплі біля вогню. Тільки харчів бракує».

Харчів бракувало всім. Брати нарікали день у день. Клишоногий Карл повторював, що Крастер має таємну комору, а Гарт Старгородський, коли не чув лорд-командувач, йому підспівував. Сем подумував випросити чогось поживнішого бодай для поранених, але не наважувався. Крастер поглядав на нього очима холодними і злими, а руки його в цей момент сіпалися, так наче от-от стиснуться в кулаки. «Може, він знає, що я минулого разу розмовляв з Жиллі? — думав він. — Може, вона розповіла йому, що я пообіцяв забрати її з нами? Може, він вибив з неї це зізнання?»

— Холодно,— промовив Банен.— Будь ласка! Мені холодно...

Попри жар і дим у Крастеровій фортеці, Сем і сам замерз. А ще втомився, страшенно втомився. Йому б виспатися, та щойно він заплющував очі, як йому снилася завірюха, з якої на нього наступали мертвяки з чорними долонями і ясно-блакитними очима.

На горищі нестямно схлипнула Жиллі, і її схлип полетів довгим низьким приміщенням без вікон.

— Тужся,— мовила до неї одна зі старших Крастерових жінок.— Дужче. Дужче. Кричи, якщо так легше.

Жиллі закричала, і то так гучно, що Сем здригнувся.

Крастер, обернувшись, кинув на нього сердитий погляд.

— Ну все, досить з мене цього вереску,— гаркнув він нагору.— Дайте їй ганчірку, хай закусить, бо я зараз піднімуся й дам їй кулака скуштувати.

Сем знав: він так і зробить. У Крастера дев'ятнадцять жінок, але ніхто з них не втрутиться, коли він почне підніматися драбиною. Точно як не втрутилися два дні тому чорні брати, коли він бив одну з дівчаток. Вони, звісно, буркотіли. «Та він її заб'є»,— сказав Гарт Зеленицький, а Клишоногий Карл, розсміявшись, мовив: «Якщо цукерочка йому не потрібна, нехай мені її краще віддасть». Бурий Бернар стиха сердито вилаявся, Алан же з Розбі встав і вийшов надвір, щоб нічого не чути. «Чия покрівля, того й порядки,— нагадав Роннел Гарклі.— Крастер — друг Нічної варти».

«Ага, друг»,— подумав Сем, слухаючи приглушені скрики Жиллі. Крастер — брутальний мужлай, який тримає своїх жінок і дочок залізною рукою. Та все одно його фортеця — прихисток для братів.

«Мерзлі ворони,— хихикав Крастер, коли вони прибукали до нього — оті кількоро, які пережили і сніг, і блідавців, і кусючий холод.— Щось ваша згряя поменшала відтоді, як ви вилетіли на північ». Однак він вділив їм місце до сну в себе на підлозі, дав їм дах над головою, який захищав од снігу, запалив багаття, щоб вони посушилися, а його жінки принесли в кухлях глінтвейну, щоб животи їм нагріти. «Клятві ворони»,— обзивав їх Крастер, проте годував, хай і вельми скромно.

«Ми тут гості,— нагадав собі Сем.— А Жиллі належить йому. Як дочка, як жінка. Чия покрівля, того й порядки».

Коли Сем уперше був у Крастеровій фортеці, до нього, благаючи про допомогу, прибігла Жиллі, і Сем віддав їй свого чорного плаща,

щоб приховати круглий живіт, і відпровадив шукати Джона Сноу. Лицарі-бо мають захищати жінок і дітей. Небагато серед чорних братів було лицарів, та все ж... «Ми всі давали обітницю,— подумав Сем.— Я — щит, який боронить людську державу». А жінка — це жінка, хай і дикунка. «Ми мусимо їй допомогти. Мусимо». Жиллі злякалася за дитину: побоювалася, що народиться хлопчик. Дочок Крастер ростив і брав собі за жінок, але в господі його ніхто ніколи не бачив ні чоловіків, ні хлопчиків. Жиллі розповіла Джонові, що синів Крастер віддає «богам». «Якщо боги милостиві,— молився Сем,— то пошлють їй дівчинку».

А на горищі Жиллі притлумила зойк.

— Отак,— сказала якась жінка.— А тепер тужся, ну-бо. Ось, уже голівку його бачу.

«Її— жалібно подумав Сем,— її голівку».

— Холодно,— слабко промовив Банен.— Будь ласка! Мені так холодно.

Сем відклав миску й ложку, накинув на присмертного ще одну шкуру, пхнув поліно у вогонь. Жиллі зойкнула, почала важко сапати. Крастер гриз тверду чорну ковбасу. Для нього й для жінок ковбаса є, казав він, а для Нічної варті немає.

— Жінки,— нарікав він.— Вічно вони голосять! Он у мене колись свиня восьмеро поросят привела і навіть не хрокнула,— він, жуючи, обернувся й презирливо скосив оком на Сема.— Товста була, як ти, хлопче. Смертовбивце,— зареготав він.

Більше Сем витримати не міг. Він подибав геть від кострища, незграбно переступаючи через братів, які спали, сиділи й помирили на твердій земляній долівці. Від диму, зойків і стогонів паморочилось у голові. Схиливши голову, він випірнув з-під оленячої запони, яка правила Крастерові за двері, й вийшов у пообіддя.

День був хмарний, та все одно Сем, вийшовши з півтемряви надвір, мало не засліп. Гілки дерев угиналися від налиплого снігу, сніг укривав золоті й іржаві пагорби, та було його вже менше. Хуртовина минулася, і ті дні, що їх брати пересиділи у Крастеровій фортеці, були... ну, якщо й не теплі, то не такі холоднющі. До Сема долинали тихе крапання води: це танули бурульки, що звисали з товстого дернового даху. Глибоко зітхнувши, Сем роззирнувся.

На заході у конов'язі порались Олло Безрукий і Тим Стоун, годуючи й напуваючи зацілілих гаронів.

З підвітряного боку ще кілька братів різали й білували коней, які так ослабли, що далі все одно йти не зможуть. Списники й лучники патрулювали з цього боку земляного валу — єдиного укріплення, яке відділяло Крастерову фортецю від лісу, а з дюжини багать здіймалися товсті цівки синювато-сірого диму. До Сема долинав далекий стукіт сокир у лісі: це робоча команда рубала дрова на багаття, щоб вистало палити всю ніч. Ночі — недобрий час. Коли темніє. І холодніє.

За той час, поки сиділи у Крастера, ніхто не нападав — ні блідавці, ні Чужі. І не нападуть, говорив Крастер. «Людині побожній нема чого боятися. Колись я Мансу Рейдеру так і сказав, коли він тут винюхувати припхався. Він і слухати не хотів, як ото ви, ворони, зі своїми мечами й клятими багаттями. Коли прийде білий холод, це вам не допоможе. З богами ліпше дружити».

Жиллі теж казала про білий холод, розповідала і про офіру, яку приносить Крастер своїм «богам». Сем, почувши це, ладен був його вбити. «За Стіною не діють закони,— нагадав він собі,— а Крастер — друг Варти».

З-за мазаної «фортеці» долинув уривчастий скрик. Сем пішов подивитися. Під ногами хлюпав розталий сніг упереміш з багнюкою — Крастерове лайно, як запевняв Стражденний Ед. Але багнюка, як на лайно, була занадто густа: засмоктувала Семові чоботи так, що один мало не зіслизнув з ноги.

За городом і порожньою вівчарнею дюжина чорних братів стріляла з луків по солом'яних мішенях. Стрункий білявий стюард на прізвисько Славний Донел з п'ятдесятьох ярдів поцілів майже в яблучко.

— Ану перевершіть мене,— мовив він.

— І переверщу,— озвався Ульмер — сутулий і сивобородий, з обвислою шкірою і такими самими руками; він вийшов на позицію і витягнув з сагайдака на поясі стрілу. Замолоду він був розбійником, входив у сумнозвісне братство королівського лісу. Стверджував, що прострелив колись руку Білому Бику з королівської варти — хотів украсти цілунок з вуст дорнської князівни. Заодно украв у неї коштовності та скриньку золотих драконів, але напідпитку похвалявся тільки цілунком.

Напнувши тятиву, він випустив стрілу — пливку, як літній шовк. Вона поцілила в мішень ще на дюйм ближче від стріли Донела Гіла.

— А так, хлопче? — поцікавився він, відступаючи.

— Непогано,— буркітливо мовив молодший.— З бічним вітром пощастило. Коли я стріляв, він був дужчий.

— На це робиться поправка. У тебе гарне око і тверда рука, але цього замало, щоб перевершити хлопця з королівського лісу. Лучник Дик — ось хто навчив мене згинати лук, а кращого стрільця світ не знав. Я вам розповідав про старого Дика, ні?

— Три сотні разів, не більше.

У Чорному замку не було людини, яка б не чула Ульмерових оповідок про знатну банду розбійників за давніх часів: про Саймона Тойна й Усміхненого лицаря, про Освина Довгошийого Тричіповішеного, про Венду Білу Оленицю; про Лучника Дика, Барилкуватого Бена й інших. Славний Донел роззирнувся, шукаючи порятунку, й запримітив Сема, який застиг у болоті.

— Смертовбивче,— покликав він.— Ходи сюди, покажеш, як ти Чужого зарізав,— він простягнув довгий тисовий лук.

Сем почервонів.

— Я не стрілою, а кинджалом, драконовим склом...

Він-бо чудово знав, що буде, як він візьме до рук лука. В мішень він не поцілить, а стріла полетить через насип просто в ліс. А тоді вибухне регіт.

— Байдуже,— мовив Алан Розбі, ще один вправний стрілець.— Нам усім кортить поглянути, як стріляє Смертовбивця. Так, хлопці?

Сем не мав сили на них дивитися — бачити ці глузливі посмішки, слухати ці злі жартики, помічати презирство в очах. Сем уже був розвернувся йти геть, але нога застрягла в болоті, а коли він хотів її витягнути, загубив чобота. Довелося опуститися навколішки, щоб висмикнути його, і це під регіт, який дзвенів у нього у вухах. На той час як він нарешті втік, всі пальці були мокрі через кілька пар шкарпеток. «Дармоїд,— думав він.— Батько мав рацію. Не маю я права жити, коли загинуло стільки хоробрих вояків».

На південь від брами наглядав за багаттям Грен: роздягнувшись до пояса, рубав дрова. Він розчервонівся від натуги, а зі шкіри випаровувався піт. Та коли, пихтячи, наблизився Сем, він широко всміхнувся.

— Чобіт Чужі вхопили, Смертовбивче?

«І він теж?»

— Застряг у болоті. І не називай мене так, будь ласка.

— А чом би й ні? — щиро здивувався Грен.— Гарне прізвисько, й ти його заслужив.

Пип завжди дражнив Грена, що він тупий як мур, тож Сем терпляче пояснив:

— Це те саме, що боягузом мене обізвати,— мовив він, стоячи на лівій нозі й натягуючи брудний чобіт.— Вони з мене глузують, точно як з Бедвика, прозиваючи його Велетом.

— Ні, він не Велет,— погодився Грен,— і Пол не був малим. Ну, може, хіба що немовлям, але не довше. Але ти і справді зарізав Чужого, тож це не одне й те саме.

— Я просто... та я не... я був такий переляканий!

— Не більше за мене. Це тільки Пип каже, що я такий тупий, аж і боятися не здатен. Але я боюся, як і всі,— Грен нахилився підняти розрубане поліно і вкинути його у вогонь.— Я теж боявся Джона, коли доводилося з ним битися. Він-бо такий меткий, і бився так, наче зараз уб'є мене...— Вологе зелене дерево довго диміло у вогні, поки розгориться.— Але я ніколи в цьому не зізнавався. Іноді мені здається, що всі ми вдаємо хоробрих, але насправді зовсім не такі. Може, вдавати — перший крок до хоробрості, не знаю. Тож нехай називають тебе Смертовбивцею, хіба не байдуже?

— Тобі ж не подобалося, коли сер Алісер називав тебе Туром.

— Бо він цим хотів сказати, що я дебелий і дубоголовий,— Грен почухав бороду.— А от якщо Пип мене Туром хотів називати — будь ласка. Чи ти, чи Джон. Тури — люті й дужі тварини, тож це не так уже погано, а я справді здоровань, і досі расту. Невже не краще бути Семом Смертовбивцею, ніж сером Поросятком?

— А чому я не можу бути просто Семом Тарлі? — Сем важко сів на вологу колоду, яку Грен ще тільки зібрався розрубати.— Це ж бо драконове скло знищило отого. Не я, а драконове скло.

Він це казав. Усім це казав. Але ніхто, він бачив, йому не повірив. Чингал, показавши Семові свій знаменитий чингал, мовив: «Он у мене залізо, для чого мені скло?» Бурий Бернар і всі три Гарті не приховували, що не вірять у цю історію, Роллі Сестритонський заявив прямо: «Мабуть, у кущах зашелестіло, ти ножем штрикнув — а

виявилось, що там Малий Пол сів посрати, от вам і довелося вигадувати побрехеньку».

Але Дайвен їх вислухав, і Стражденний Ед, і навіть примусили Сема з Греном розповісти все лорду-командувачу. Всю оповідь Мормонт хмурився й ставив підступні запитання, але він, людина обережна, ніколи не відкидав найменших можливостей. Він попросив у Сема віддати все драконове скло, яке той ще мав у наплічнику, хоча лишилося його вже небагато. Щоразу як Сем згадував про схованку, яку Джон розкопав на Кулаці, йому плакати кортіло. Там-бо були і кинджальні леза, і вістря до списів, і щонайменше дві чи ти сотні наконечників до стріл. Джон наробив кинджалів для себе, для Сема й для лорда-командувача, подарував Семові вістря до списа, старий тріснутий ріжок і трохи наконечників до стріл. Жменю наконечників узяв собі Грен, та це й усе.

Отож тепер вони мали Мормонтів кинджал і той, якого Сем віддав Гренові, плюс вісімнадцять стріл і довгий спис із твердого дерева з гостряком з драконового скла. Вартові на чатах передавали спис від зміни до зміни, а стріли Мормонт розподілив поміж найкращими лучниками. Білл Буркотун, Гарт Сіроперий, Роннел Гарклі, Славний Донел Гіл і Алан з Розбі отримали по три, а Ульмер — чотири. Та навіть якщо всі їхні постріли будуть влучні, дуже скоро їм усе одно доведеться перейти на вогненні стріли, як і всім решта. На Кулаці вони випустили сотні запалених стріл, а білдавці наступали й наступали.

«Цього недосить»,— думав Сем. Крастерові похилі частоколи, укріплені землею і підталим снігом, навряд чи затримають білдавців, які здолали значно крутіші схили Кулака й посипалися через мур городища. Та й замість трьох сотень братів, вишикуваних у дисципліновані лави, тут білдавці наскочать на сорок одного вцілілого голодрабця, причому дев'ятеро з цих голодрабців поранені настільки важко, що битися все одно не зможуть. До Крастера крізь метелицю прибувало сорок чотири брати з понад шістдесятьох, які пробилися з Кулака, але троє з них уже померло від ран, а Банен скоро стане четвертим.

— Гадаєш, білдавці пішли собі? — запитав Сем у Грена.— Чого вони не йдуть сюди прикінчити нас?

— Вони приходять тільки в холод.

— Так,— мовив Сем,— але чи це холод прикликає блідавців — чи блідавці приносять холод?

— Хіба не байдуже? — Грен змахнув сокирою — і навсібіч полетіли тріски.— Головне, що приходять вони одночасно. Гей, зате нині ми знаємо, що їх убиває драконове скло, тож вони, може, вже й зовсім не прийдуть. Вони, може, тепер нас бояться!

Семові б хотілося в це вірити, але йому здавалося: коли ти мертвий, ти вже не знаєш страху — так само як не знаєш болю, кохання чи обов'язку. Обхопивши коліна руками, він прів під численними шарами вовни, шкіри й хутра. Кинджал з драконового скла розтопив оту білу істоту в лісі, щира правда... але Грен чомусь вирішив, що з блідавцями буде так само. «А ми цього напевно не знаємо,— думав Сем.— Ми взагалі нічого не знаємо. Був би з нами Джон!» До Грена він добре ставився, але з ним так не побалакаєш. «Джон би точно мене Смертовбивцею не називав. І з ним можна було би поговорити про малюка Жиллі». Але Джон поїхав з Кворином Півруким, і відтоді від нього не було ні звісточки. «У нього теж є кинджал з драконового скла, та чи здогадається він ним скористатися? А може, він давно вже замерзнув десь у канаві й помер... ба гірше: помер і повстав?»

Сем не міг збагнути, навіщо богам забирати таких, як Джон Сноу і Банен, а натомість лишити його — недолугого боягуза. Та він мав померти ще на Кулаці, він тричі там обмочився, ще й меча загубив. Він би й помер у лісі, якби Малий Пол не взяв його собі на плечі. «Якби ж це був просто сон! Тоді б я міг прокинутися». Як би гарно було прокинутися на Кулаці Перших Людей, коли поряд ще були всі друзі, навіть Джон з Привидом. А ще краще — в Чорному замку за Стіною, у ідальні отримати від Трипалого Гоба миску манної каші з великою ложкою масла, яке тоне посередниці, та з краплинкою меду до всього. На саму думку про це в нього забуркотіло в животі.

— Сноу!

Сем звів очі на звук. Навколо багаття кружляв крук лорда-командувача, ляпаючи в повітрі широкими чорними крилами.

— Сноу,— крукав птах.— Сноу, Сноу!

Куди прилітав крук, там скоро з'являвся Мормонт. З-під дерев випірнув лорд-командувач верхи на своєму гароні — їхав поміж старого Дайвена й гостролицього як лисичка Роннела Гарклі, якого

підвищили на місце Торена Смолвуда. «Хто тут?» — звично гаркнув списник при брамі, і Старий Ведмідь буркнув:

— А хто, сьоме пекло, ти гадаєш, тут їде? Тобі Чужі очі посліпили?

Він проїхав між двох стовпів, на одному з яких стримів череп барана, а на другому — ведмедя, зупинився, підніс кулак і присвиснув. На його поклик спустився крук.

— Мілорде,— мовив Роннел Гарклі,— в нас лише двадцять двоє коней, і я маю сумніви, що бодай половина з них доїде до Стіни.

— Я знаю,— пробурчав Мормонт.— Але їхати все одно треба. Крастер ясно дав це нам на здогад,— він глянув на захід, де сонце ховалося за темними хмарами.— Боги дали нам відстрочку, та чи надовго? — Мормонт стрибнув з сідла, підкинувши крука назад у повітря. Побачивши Сема, він прогуркотів: — Тарлі!

— Мене? — Сем незграбно звівся на ноги.

— Мене? — приземлився крук старому на голову.— Мене?

— А твоє прізвище Тарлі? Чи в тебе тут ще братик є? Так, тебе. Стули рота і йди за мною.

— За вами? — пискнув Сем.

Лорд-командувач Мормонт спопелив його поглядом.

— Ти — вояк Нічної варти. Тому постарайся не обмочувати штанці щоразу, як я на тебе подивлюся. Ходімо, кажу,— рушив він, чвйкаючи черевиками в грязюці, й Сем поквапився за ним.— Я тут думав над твоїм драконовим склом...

— Воно не моє.

— Ну, то над драконовим склом Джона Сноу. Якщо все, що нам потрібно, це кинджали з драконового скла, як це так, що в нас їх тільки два? Кожен вояк на Стіні має отримати такий на озброєння того самого дня, коли дає обітницю.

— Але ж ми не знали...

— Не знали! А колись-бо знали. Нічна варта призабула про своє справжнє призначення, Тарлі. Ніхто не ставить стіну заввишки сімсот футів, щоб якісь там дикуни у шкурах не крали жінок. Стіна була збудована для захисту держави, для захисту людей... і не від інших людей, якими, власне, і є дикуни врешті-решт. Забагато років минуло, Тарлі, забагато сотень і тисяч років. Ми забули, хто наш справжній ворог. І ось він уже тут, але ми гадки не маємо, як з ним боротися. Чи

правда, що драконове скло могли робити лише дракони, як переказує простолюд?

— М-мейстри думають, що ні,— затинаючись, озвався Сем.— Мейстри кажуть, воно плавиться в горнилах землі. Й називають його обсидіаном.

— Хай хоч лимонним пирогом його називають,— пирхнув Мормонт,— мені байдуже. Якщо воно і справді здатне вбивати, мені його потрібно більше.

Сем спіткнувся.

— Там, на Кулаці, Джон більше його знайшов. Сотні наконечників до стріл, і гостряків на списи...

— Ти казав. Але тут нам це не допоможе. Щоб зараз дійти до Кулака, нам потрібно вже мати зброю, яку ми тільки на тому клятому Кулаці можемо отримати. Та й дикуни нікуди не поділися. Тому треба знайти драконове скло в іншому місці.

Сем мало не забув про дикунів — стільки всього сталося відтоді!

— Діти пралісу користувалися клинками з драконового скла,— мовив він.— Вони точно знали, де шукати обсидіан.

— Діти пралісу всі вимерли,— сказав Мормонт.— Половину з них вирізали перші люди бронзовими мечами, а докінчили справу андали своїм залізом. Чому скляний кинджал...

Старий Ведмідь не договорив: з-під шкуратяного запинала, яке правило за двері, з'явився Крастер. Дикун посміхнувся, вищиривши повний рот коричневих гнилих зубів.

— Маю сина.

— Сина,— каркнув Мормонтів крук.— Сина, сина, сина.

Обличчя лорда-командувача лишалося незворушним.

— Радий за тебе.

— Справді? А я зрадію, коли ти з усіма своїми заберешся звідси. Давно пора, ось що я думаю.

— Тільки-но наші поранені трохи оговтаються...

— Вони вже не оговтаються, старий вороне, ми обоє це чудово розуміємо. Отим, що помирають,— сам же знаєш, що помирають,— просто переріж їм клятї горлянки — і все. Або кинь їх, якщо сам не маєш сміливості, а я вже з ними розберуся.

Лорд-командувач Мормонт наїжачився.

— Торен Смолвуд запевняв, що ти — друг Нічної варти...

— Ага,— мовив Крастер.— Я з вами поділився, чим міг, але зима вже на порозі, а дівча мені підсунуло ще одного верескливого голодного рота.

— Ми його можемо забрати,— раптом пискнув хтось.

Крастер обернув голову. Очі його примружилися. Він сплюнув Семові під ноги.

— Що це ти сказав, Смертовбивче?

Сем розтулив і стулив рота.

— Я... я... я просто хотів сказати... якщо він вам не потрібен... голодний рот... зима на порозі, а ми... ми могли б його забрати і...

— Мого сина. Мою кровинку. Думаєш, я віддам його воронам?

— Я просто подумав...

«Немає в тебе синів, ти їх у дар підносиш, Жиллі сама казала, лишаєш їх у лісі, ось чому в тебе тут самі жінки й доньки, з яких виростають жінки».

— Помовч, Семе,— зронив лорд-командувач Мормонт.— Ти вже досить сказав. Аж забагато. Йди в хату.

— М-мілорде...

— В хату!

Червоний з обличчя, Сем відкинув запинало й ступив у півморок вітальні. Мормонт зайшов за ним.

— Ну, не дурень ти? — заговорив уже в хаті старий, задихаючись від люті.— Навіть якщо Крастер і віддав би нам малюка, до Стіни б він не доїхав. Немовля на руках нам зараз потрібне приблизно так само, як ще один снігопад. Може, в отих твоїх жирних цицьках є молоко, щоб його годувати? Чи ти й мамку його теж хотів забрати з собою?

— Вона хоче поїхати з нами,— озвався Сем.— Благала мене...

— Не хочу більше слухати, Тарлі,— підніс руку Мормонт.— Тобі сто разів казали триматися подалі від Крастерових жінок.

— Вона — його дочка,— слабко опирався Сем.

— Іди займися Баненом. Уже! Поки я не розсердився.

— Так, мілорде,— Сем, тремтячи, поквапився геть.

Та коли він підійшов до вогню, тільки й побачив, як Велет натягує хутро Баненові на голову.

— Він усе повторював, як йому холодно,— мовив маленький чоловічок.— Сподіваюся, він відлетить у теплі краї.

— Ця рана...— почав був Сем.

— До біса рану! — штурхнув носом тіло Чингал.— Ногу порізав. Он у нас у селі чолов'яга був узагалі без ноги, так до сорока дев'ятох років дожив.

— А холод? — мовив Сем.— Він ніяк не міг зігрітися.

— Бо його не годували,— сказав Чингал.— Погано годували. Цей байстрюк Крастер голодом його заморив.

Сем перелякано роззирнувся, але Крастер ще не повернувся до хати. Бо якби повернувся, міг би й скандал вибухнути. Дикун терпіти не може байстрюків, хоча розвідники казали, що він і сам позашлюбний — син дикунки і якогось давно мертвого ворона.

— Крастерові є кого годувати,— сказав Велет.— Он скільки жінок! Він з нами поділився, чим міг.

— І ти повірив? Щойно ми поїдемо, він собі відкоркує діжечку меду та влаштує бенкет з шинкою і шкварками. Ще й посміється з нас, голодних у снігу. Він же клятий дикун, от він хто. Ніхто з них ніколи не був другом Нічній варті,— він знову копнув Баненове тіло.— Он його спитайте, якщо мені не вірите.

Труп розвідника спалили на заході сонця, на тому кострищі, яке зранку палив Грен. Тим Стоун з Гартом Старогородським винесли голе тіло й добре розгойдали, перш ніж кинути в полум'я. Вцілілі брати розділили між собою одяг, зброю, лати — все, що належало мерцю. В Чорному замку Нічна варта померлих ховала з усіма почестями. Але вони не в Чорному замку. І кості не повстануть блідавцями.

— Його звали Банен,— промовив лорд-командувач Мормонт, а в цей час полум'я огортало тіло.— Хоробрий був чоловік, добрий розвідник. До нас він приїхав з... а звідки він до нас приїхав?

— З Білої Гавані,— гукнув хтось.

Мормонт кивнув.

— Він приїхав до нас із Білої Гавані й сумлінно виконував свій обов'язок. Не зраджував обітницю, їздив далеко, бився мужньо. Такого, як він, нам уже не побачити.

— Але варті його кінець,— урочисто підхопили чорні брати.

— Але варті його кінець,— луною повторив Мормонт.

— Кінець,— кракнув крук.— Кінець.

Від диму Сема нудило, а очі почервоніли. Він задивився на вогонь — і йому привиділося, що Банен сів, стискаючи долоні в кулаки, так наче готовий відбиватися від полум'я, яке його пожирало, та за

секунду все пощезло, приховане клубами диму. Але найгіршим Був запах. Просто бридкий, неприємний сморід можна витримати, але ж цей запах спаленого брата так нагадував смаженину, що в Сема рот наповнився слиною. І це було так страшно, що не встиг птах крукнути «Кінець!», як Сем кинувся за хату й почав блювати в канаву.

Він стояв навколішках у грязюці, коли до нього підійшов Стражденний Ед.

— Черв'яків копаєш, Семе? Чи просто знудило?

— Знудило,— слабка озвався Сем, зворотом долоні витираючи рота.— Цей запах...

— Навіть не думав, що Банен може так смачно пахнути,— як завжди похмуро озвався Ед.— У мене навіть думка майнула собі шматочок від нього врізати. Якби в нас був ще і яблучний соус, я б точно не втримався. Свинина з яблучним соусом — смакота,— Ед розшнурував штани й витягнув прутня.— Тобі, Семе, краще не вмирати, бо тоді я точно піддамся спокусі. На тобі сальця стільки, скільки Банен у житті не мав, а я б від шкварочки не відмовився,— зітхнув він і пустив струмінь — жовтий і паруючий.— Виїжджаємо на зорі, чув? Сонце буде чи сніг — байдуже, каже Старий Ведмідь.

«Сонце чи сніг». Сем тривожно глянув на небо.

— Сніг? — пискнув він.— Ми... ідемо? Всі?

— Ну, не всі, комусь доведеться пішки йти,— обтрусився Ед.— Он Дайвен каже, непогано було би навчитися їздити на дохлих конях, як Чужі. Каже, на вівсі б заощадили. Скільки там з'їсть дохла коняка? — Ед зашнурував штани.— Не те щоб мені ця ідея подобалася. Бо як з коней почнуть, то нами продовжать. Мною першим. «Еде,— скажуть, — те, що ти помер, зовсім не означає, що ти отут можеш вилежуватися; підводься й бери списа, сьогодні в тебе чати». Та ні, не варто мені малювати такі похмурі картини. Може, я встигну померти до того, як вони до цього дотумкають.

«Може, всі ми встигнемо померти набагато раніше, ніж хотілося б»,— подумав Сем, незграбно підводячись на ноги.

Коли Крастер довідався, що непрохані гості завтра їдуть, став поводитися майже приязно — наскільки дикун узагалі був на це здатен.

— Давно пора,— говорив він,— вам тут не місце, я вам казав. Та все одно, проведу вас добре, влаштую вам вечірку. Ну, вечерю. Мої

жінки можуть вам засмажити коней, яких ви зарізали, а я пошукаю в себе пива й хліба,— він зблиснув коричневою посмішкою.— Конина під пиво — смакота! Не їздить — треба з'їсти, я завжди кажу.

Крастерові жінки з дочками витягнули лавки й довгі бервенчасті столи, зготували обід і подали. Якщо не рахувати Жиллі, жінок Сем не розрізняв. Були серед них старші й молодші, були зовсім дівчатка, а що переважна більшість жінок — Крастерові дочки, то всі вони між собою були схожі. Працюючи, вони стиха перемовлялися, але ніколи не заговорювали до чоловіків у чорному.

У Крастера було одне-єдине крісло. На ньому він і сидів, одягнений у кептар. Дебелі руки поросли білим волоссям, а на одній на зап'ясті красувалася золота плетена бранзолетка. Праворуч від Крастера на чільному місці на лавці сів лорд-командувач Мормонт, а далі розсілися коліно до коліна братчики; надворі лишилася дюжина — вартувати браму й підкидати дров у вогонь.

Сем, у якого вже бурчало в животі, знайшов собі місце між Греном і Сиротою Осом. Крастерові жінки крутили над вогнем рожна, обвуглена конина спливала салом, і від запаху знов потекла слина, але це нагадало Сему про Банена. Хай який хлопець був голодний, зрозумів, що його просто виверне, якщо він відкусить бодай шматочок. Як вони можуть їсти бідолашних гаронів, які завезли їх так далеко? Коли Крастерові жінки принесли цибулю, Сем радо вхопив одну. З одного боку вона підгнила й почорніла, але він відрізав це ножем і з'їв решту просто сирю. Був на столі й хліб, але тільки два буханці. Коли Ульмер попросив принести більше, жінка тільки похитала головою. Ось тоді все й почалося.

— Два буханці? — почав нарікати Клишоногий Карл з дальнього кінця лавки.— Ви, жінки, зовсім подуріли? Нам цього хліба мало!

Лорд-командувач Мормонт кинув на нього твердий погляд.

— Бери, що дають, і подякуй. Чи, може, ти б зараз ліпше під хурделицю снігом закусував?

— Скоро так і буде,— Клишоногий Карл і не здригнувся, коли Старий Ведмідь розсердився.— Тому волю з'їсти те, що Крастер поховав, мілорде.

— Я вам, ворони, дав достатньо,— звужив очі Крастер.— Мені ще жінок годувати.

Чингал наколов на вістря шматок конини.

— Ага. Тож ти визнаєш, що маєш потаємну комору. Бо як іще можна пережити зиму?

— Я — людина побожна...— почав був Крастер.

— Ти — людина захланна,— сказав Карл,— ще й брехун.

— Шинка,— благоговійно мовив Гарт Старгородський.— Минулого разу як ми тут були, бачили троє свиней. Точно вам кажу: в нього десь висить зараз десяток окостів. Солоних і прикопчених, ще й грудинка на додачу.

— Ковбаса,— сказав Чингал.— Такі довгі чорні ковбаси, тверді як камінь, роками зберігаються. Точно вам кажу: десь у пивниці в нього сотні їх висять.

— Овес,— підказав Олло Безрукий.— Кукурудза. Ячмінь.

— Ячмінь,— підхопив Мормонтів крук, ляпаючи крилами.— Ячмінь, ячмінь, ячмінь, ячмінь, ячмінь.

— Досить,— сказав лорд-командувач Мормонт, перекрикуючи пронизливий вереск птаха.— Тихо, всі! Це безглуздя.

— Яблука,— мовив Гарт Зеленицький.— Діжки й діжки хрумких осінніх яблук. Там надворі ростуть яблуні, я бачив.

— Сушені ягоди. Капуста. Кедрові горішки.

— Ячмінь, ячмінь, ячмінь.

— Солонина. Тут є кошара. У нього припасені цілі ряди барил з бараниною, самі знаєте.

На той час Крастер готовий був їх усіх на рожні підсмажити. Лорд-командувач Мормонт підвівся.

— Тихо! Я цих розмов більше не слухатиму...

— То заткни собі вуха хлібом, старий,— Клишоногий Карл відсунувся від столу.— Чи ти свою клятву крихту вже проковтнув?

Сем бачив, як почервонів з обличчя Старий Ведмідь.

— Ти забув, хто я такий? Сядь, їж і мовчи. Це наказ.

Ніхто не зронив ні слова. Ніхто не ворухнувся. Всі очі були прикуті до лорда-командувача й дебелистого клишоногого розвідника, які втупились один в одного через стіл. Семові здалося, що Карл зламався перший, він уже готовий був сісти, хай і з виразом непокори на обличчі...

...але підвівся Крастер з топором у руці. З тим великим чорним сталевим топором, якого йому як дарунок за гостину передав Мормонт.

— Ні,— заревів Крастер,— нікуди ти не сядеш. Той, хто обізвав мене захланним, не спатиме під моїм дахом і не їстиме за моїм столом. Забирайся геть, каліко! І ти, і ти, і ти,— він по черзі махнув топором на Чингала, Гарта й другого Гарта.— Ідіть спить на морозі з порожніми животами, всі, а то...

— Клятий байстрюче! — вилаявся один з Гартів. Сем не бачив, який саме.

— Хто тут мене байстрюком обізвав? — прогуркотів Крастер, лівою рукою змітаючи зі столу тарілки, м'ясо й винні кухлі, а правою підносячи топір.

— А що такого — всі про це знають,— озвався Карл.

Крастер метнувся так блискавично, що Сем очам не повірив,— з топором у руці перестрибнув через стіл. Заверещала котрась із жінок, Гарт Зеленицький і Сирота Ос витягнули мечі, Карл позадкував і перечепився через сера Баяма, який лежав, поранений, на долівці. За мить Крастер уже кинувся на Карла, плюючись прокльонами. А ще за мить він уже плював кров'ю. Чингал ухопив його за волосся, смикнув голову назад і від вуха до вуха розітнув йому горлянку одним довгим розрізом. А тоді грубо його штурхонув, і дикун грюпнувся долілиць просто на сера Баяма. Баям від болю закричав, а Крастер тонував у власній крові, випустивши топір з пальців. Двоє з Крастерових жінок завили, третя вилаялася, а четверта кинулася на Славного Донела, щоб видряпати йому очі. Той збив її з ніг. Лорд-командувач застиг над Крастеровим тілом, почорнівши від люті.

— Боги нас проклянуть,— гаркнув він.— Нема злочину гіршого, ніж гостю вчинити вбивство під дахом господаря. За всіма законами домашнього вогнища ми...

— За Стіною немає законів, старий, Забув? — Чингал ухопив одну з Крастерових жінок за руку й приставив кінчик свого закривавленого чингала їй під підборіддя,— Показуй, де він харчі тримає, бо з тобою те саме буде, що з ним, жінко.

— Відпусти її,— зробив до нього крок Мормонт.— Я тобі голову за це зітну, ти...

Дорогу йому заступив Гарт Зеленицький, а Олло Безрукий смикнув його назад. Обидва стискали ножі в руках.

— Припни язика,— застеріг Олло. Та лорд-командувач натомість схопив його за руку з кинджалом. Олло був однорукий, зате прудкий.

Він вирвався від старого, застромив ножа Мормонту в живіт — і тут-таки висмикнув, усього червоного. А тоді світ мов перевернувся.

Пізніше, набагато, пізніше Сем отямився на долівці — сидів, схрестивши ноги, а Мормонтова голова лежала в нього на колінах. Він не пам'ятав, як там опинився, не пам'ятав майже нічого, що сталося по тому, як Старого Ведмедя зарізали. Гарт Зеленицький зарізав Гарта Старгородського, пригадував він, але не пам'ятав чому. Роллі Сестритонський випав з горища й скрутив собі в'язи, коли поліз туди побавитися з Крастеровими жінками. Грен...

Грен закричав і дав йому ляпаса, а тоді кудись побіг з Велетом, Стражденним Едом і ще з кимось. Крастер і досі лежав упоперек сера Баяма, але поранений лицар уже не стогнав. Четверо вояків у чорному сиділи на лавках і наминали припечену конину, а Олло просто на столі злягався з жінкою, яка весь час плакала.

— Тарлі,— вичавив Старий Ведмідь; коли він заговорив, кров з рота потекла йому в бороду.— Тарлі, тікай. Тікай.

— Куди, мілорде? — рівним і безживним голосом озвався Сем. «Мені не страшно». Дивне це було відчуття.— Нема куди тікати.

— На Стіну. Тікай на Стіну. Зараз.

— Зараз,— підхопив крик.— Зараз, зараз.

Птах перейшов з руки старого йому на груди й, дзьобнувши, висмикнув волосину з бороди.

— Ти мусиш. Мусиш їм розповісти.

— Розповісти що, мілорде? — увічливо перепитав Сем.

— Усе. Про Кулак. І дикунів. І драконове скло. Це. Все,— шепотів він, уривчасто, поверхнево дихаючи.— І скажи моєму синові. Джорі. Скажи, хай вбереться в чорне. Така моя воля. Остання воля.

— Воля? — схилив голову набік крик, поблискуючи чорними очима-гудзичками.— Ячмінь? — спитав птах.

— Нема,— слабо озвався Мормонт.— Скажи Джорі. Прощаю його. Мого сина. Будь ласка. Тікай.

— Дорога далека,— мовив Сем.— Я ніколи Стіни не дістануся, мілорде.

Він так знесилів! Хотілося заснути, заснути, заснути й ніколи не прокидатися, і він знав: якщо залишиться, дуже скоро Чингал, чи Олло Безрукий, чи Клишоногий Карл за щось на нього розлютяться й виконають це його бажання — просто щоб подивитися, як він помирає.

— Я б радше з вами лишився. Бачте, я вже не боюся. Ні вас, ні... нічого.

— А мав би,— промовив жіночий голос.

Над ним столи троє Крастерових жінок. Двоє були виснажені старі, яких Сем не знав, а от між них стояла Житті, замотана в хутра, притискаючи до грудей біло-коричневий хутряний згорток, у якому, певно, ховався її малюк.

— Нам не дозволено розмовляти з Крастеровими жінками,— сказав до них Сем.— Це наказ.

— Пізно вже. Найчорніші ворони зараз у пивниці обжираються,— мовила стара по ліву руч,— або нагорі з дівчатами. Та вони скоро повернуться. І вам на той час краще вже забратися. Коні повтікали, але Дая двох упіймала.

— Ти ж казав, що поможеш мені,— нагадала йому Жиллі.

— Я казав, тобі Джон допоможе. Джон хоробрий, він добрий вояк, але, боюся, він уже загинув. А я боягуз. Ще й товстун. Тільки подивись, який я товстий! Крім того, лорд Мормонт поранений. Хіба не бачите? Я не можу кинути лорда-командувача.

— Дитино,— сказала друга літня жінка,— старому ворону вже не до тебе. Поглянь.

Мормонтова голова й досі лежала в Сема на колінах, але очі були розплющені й невидючі, а губи вже не ворушилися. Крук, схиливши голову набік, кракнув, тоді поглянув на Сема.

— Ячмінь?

— Нема. Нема в нього ячменю...— Сем стулив Старому Ведмедю повіки та спробував згадати молитву, але на думку спадало єдине: — Мати, зглянься! Мати, зглянься! Мати, зглянься!

— Мамця тобі тут не допоможе,— зронила стара по ліву руч.— І оцей мрець також. Забирай його меча, забирай його велику теплу шубу, забирай його коня, якщо вдасться його знайти. І тікай.

— Дівчинка не бреше,— мовила стара праворуч.— Це моя дівчинка, і я брехню з неї ще змалечку вибила. Ти казав, що поможеш їй. То роби, як каже Ферні, хлопче. Забирай дівчину, і хутко.

— Хутко,— підхопив крук.— Хутко, хутко, хутко.

— Куди? — збентежився Сем.— Куди мені її забирати?

— Кудись, де тепло,— в унісон промовили обидві старі.

— Мене й малюка,— плакала Жиллі.— Будь ласка. Я тобі буду за жінку, як була Крастерові. Будь ласка, пане вороне. Він-бо хлопчик, як Нелла й казала. Якщо ти його не забереш, заберуть вони.

— Вони? — перепитав Сем, і ворон повторив луною:

— Вони. Вони. Вони.

— Хлопчикові брати,— сказала літня жінка ліворуч.— Крастерові сини. Здіймається білий холод, вороне. Я його кістками відчуваю. А старі бідолашні кості не брешуть. Скоро вже прийдуть вони — синове.

Арія

Очі вже призвичаїлися до темряви. Коли Гарвін стягнув з Аріїної голови каптура, від рудуватого сяйва в печері попід пагорбом дівчинка закліпала, мов якась дурна сова.

В центрі земляної долівки було викопане велетенське кострище, і язики полум'я, танцюючи й потріскуючи, здіймалися до задимленої стелі. Стіни були наполовину кам'яні, а наполовину земляні, і крізь них, мов тисячі повільних білих змій, тягнулося товсте коріння. З-під того коріння просто в неї на очах з'являлися люди — виринали з темряви, щоб поглянути на бранців, виходили з чорних як ніч тунелів, висипали з розпадин і розколин зусібіч. В одному місці, подалі від кострища, хвости сплітались у якусь подобу драбини, яка вела нагору, в печеру, де сидів чоловік, майже схований у клубку коріння віродерева.

Лим скинув каптура з Гендрі.

— Що це за місце? — поцікавився той.

— Старе місце, глибоке й таємне. Прихисток, куди не доберуться ні вовки, ні леви.

«Ні вовки, ні леви». В Арії шкіра сиротами вкрилася. Їй пригадався її сон, і смак крові, коли вона відкусила чоловікові руку по саме плече.

Хай яке велике горіло багаття, та печера була ще більша: важко було й сказати, де вона починається і де закінчується. Тунелі могли виявитися і два фути завглибшки — і тягнутися на дві милі. Арія бачила і чоловіків, і жінок, і дітей — усі вони сторожко поглядали на неї.

— Ось тобі чаклун, білочко,— сказав Зеленобородий.— Тепер отримаєш усі відповіді на свої питання.

Він указав на багаття, біля якого стояв Том Семиструнець, перемовляючися з високим худорлявим чоловіком у подертій рожевій мантиї, поверх якої красувалися розрізнені деталі старих обладунків. «Ні, це не може бути Торос Мирський». Арія пам'ятала червоного жерця — тлустого та круглолицього, з блискучою лисиною. А в цього було змарніле обличчя й повна голова кошлатого сивого волосся. Том щось сказав, і чоловік поглянув на Арію, і їй здалося, що зараз він до неї підійде. Але тут з'явився Божевільний Мисливець і підштовхнув на світло свого бранця — і всі забули про неї і про Гендрі.

Мисливець виявився кремезним чолов'ягою в заплатаній дубленій шкірянці, лисуватим, з коротким підборіддям, ще й сварливим. У Скельному Септі Арія думала, що Лима й Зеленобородого роздеруть на шмаття, коли вони зітнулися з Мисливцем біля воронячих кліток, бо хотіли забрати його бранця до лорда Лискавки. Навколо крутилися хорти, чмихали й гарчали. Але Том утихомирив їх своєю грою, Гвоздика прибігла на площу з цілим фартухом кісток і баранячого сала, а Лим указав на Ангая, що стояв у вікні борделю з напруженим луком у руках. Божевільний Мисливець обізвав їх усіх підлабузниками, але врешті погодився відвезти свою здобич лорду Берику на розсуд.

Зап'ястки бранцю скрутили конопляною мотузкою, на шию накинули петлю, а на голову натягнули мішок, але навіть так від чоловіка віяло небезпекою. Арія відчувала це через усю печеру. Торос — якщо то був Торос — зустрів полонителя й полоненого на півдорозі до багаття.

— Як ви його схопили? — запитав жрець.

— Собаки занюхали слід. Ви не повірите — він спав п'яний під вербою.

— Зраджений своїми,— Торос обернувся до бранця і стягнув йому з голови мішок.— Ласкаво просимо до нашої скромної зали, псе. Звісно, не така вона пишна, як Робертова тронна зала, зате товариство краще.

Мінливе полум'я розмалювало попечене обличчя Сандора Клігана жовтогарячими тінями, тож він здавався ще моторошнішим, ніж за денного світла. Коли він смикнув мотузку, яка зв'язала йому руки, посипалися струпи. У Гончака сіпнулися губи.

— Я тебе знаю,— мовив він до Тороса.

— Знав. У рукопашній ти проклинав мій вогненний меч, але я тебе тричі ним побивав.

— Торос Мирський. Раніше ти голив голову.

— На знак смирення, та насправді це марнославство. Крім того, лезо я в лісі загубив,— мовив Торос і поплескав себе по животу.— Мене стало менше й водночас більше. Рік у глушині — і сальце тане. Шкода, що нема такого кравця, який підігнав би мені шкіру. Може, тоді б я знову помолодів, і гарні панни обсипали б мене поцілунками.

— Тільки підсліпуваті, жерче.

Беззаконники зареготалися, і найголосніше — сам Торос.

— Атож. Але я вже не той липовий жрець, якого ти знав. Лорд Лискавка збудив моє серце. Прокидаються давно поснулі сили, вирує в землі енергія. Я це бачив у полум'ї.

Гончака це не вразило.

— Плював я на твоє полум'я. І на тебе теж,— він роззирнувся, роздивляючись інших.— Дивне в тебе товариство, як на святенника.

— Це все мої браття,— просто відповів Торос.

Наперед ступив Лим Лимонний Плащ. Вони з Зеленобородим єдині з усіх були такі на зріст, що очі в них опинилися на одному рівні.

— Менше гавкай, псе. Твоє життя в наших руках.

— То помийте руки від гівна,— реготнув Гончак.— Скільки ви вже в цій дірі ховаєтеся?

На саме припущення, що вони тут боягузи, Ангай Лучник наїжачився.

— Ти в цапа запитай, чи ми ховаємося. У брата свого запитай. У лорда п'явок запитай. Ми їм усім кров пустили.

— Оце ви? Не смішіть! Та ви на свинарів схожі більше, ніж на солдатів.

— Серед нас були і свинарі,— сказав невисокий чоловік, якого Арія не знала.— Були дубильники, співці й мулярі. Тільки до війни.

— З Королівського Причалу ми виїхали підданими Вічнозиму, Дарі й Черногавані, підданими Малері й Вайлдів,— почувся раптом голос: серед коріння на стіні, посередині між долівкою і стелею, сидів чоловік.— Виїхали лицарями, зброєносцями й солдатами, лордами й простолюдом, і зв'язувала нас лише мета. Нас було сто двадцять, коли ми виїхали здійснити королівське правосуддя щодо вашого брата,—

мовець почав спускатися «драбиною» з коріння на землю.— Сто двадцять хоробрих і вірних вояків, яких вів дурень у зірчастому плащі...— Схожий на опудало чоловік вдягнений був у чорний потертий плащ з розсипом зірок і чорний нагрудник з пощербинами від сотень боїв. Обличчя його майже цілком ховалося під густою золотисто-рудою рослинністю, якщо не рахувати лисини над лівим вухом, де в черепі лишилася вм'ятина.— Більш як вісімдесят наших уже полягло, але мечі з їхніх рук підхопили інші,— спустився чоловік на землю, і розбійники потіснилися, даючи йому дорогу. Арія бачила, що одного ока йому бракує, шкіра навколо очниці вся пошрамована та зморщена, а навколо шиї чорніє слід.— І з їхньою допомогою ми боремося, як можемо, за Роберта й за королівство.

— За Роберта? — не вірячи власним вухам, прохрипів Сандор Кліган.

— Нас послав Нед Старк,— мовив Джек-Щасливець у циліндричному шоломі,— але ж він, даючи нам наказ, сидів на Залізному троні, тож насправді не його ми були піддані. А Робертові.

— Роберт нині король над червами. То ось чого ви сидите під землею — це в нього двір такий?

— Король помер,— погодився лицар-опудало,— але ми й досі королівська рать, хай і згубили королівський штандарт на Балаганному Броді, коли на нас напали різуні вашого брата,— він притиснув кулак до грудей.— Роберт загинув, але його держава живе. І ми її захищаємо.

— Захищаєте? — пирхнув Гончак.— Вона тобі мамуся, Дондаріоне? Чи твоя повія?

«Дондаріон?» Берик Дондаріон з лица був уродливий: Сансина подружка Джейн у нього навіть закохалася. Та навіть Джейн Пул не могла бути такою сліпою, щоб вважати привабливим оцього чоловіка. Проте, поглянувши на нього уважніша, Арія побачила сліди роздвоєної фіолетової блискавки на потрісканій емалі нагрудника.

— Каміння, дерева й ріки — ось ваша держава,— казав тим часом Гончак.— Каміння потребує захисту? Роберт так би точно не вважав. Усе, що не можна затягнути в ліжку, збороти чи випити, наводило на нього нудьгу, і так само навели б на нього нудьгу ви... ви, браві компаніїці.

В печері вибухнув гвалт.

— Ще раз нас так обізвеш, псе, і язика проковтнеш! — висмикнув довгого меча Лим.

Гончак презирливо втупився в клинок.

— Ото хоробрий чолов'яга — заголює меча перед зв'язаним бранцем. Розв'яжи мене — ні? Тоді й побачимо, який ти хоробрий,— мовив він і озирнувся до Божевільного Мисливця, який стояв позаду.— А ти? Чи всю свою мужність у псарні залишив?

— Ні, а от тебе у клітці варто було залишити,— Мисливець витягнув ножа.— Та ще й не пізно.

Гончак розреготався йому в обличчя.

— Ми тут усі брати,— оголосив Торос Мирський.— Священне братство, яке присягнуло державі, богам і одне одному.

— Побратимство без прапорів,— торкнув струну Том Семиструнець.— Лицарство печеристого пагорба.

— Лицарство? — глумливо повторив Кліган.— Дондаріон і справді лицар, а от решта — жалюгідні розбійники та злидарі, яких я в житті не бачив. Та з мого лайна кращі за вас вояки вийдуть.

— Будь-який лицар має право висвятити лицаря,— сказало опудало, що виявилось Бериком Дондаріоном,— і всі вояки, яких ти перед собою бачиш, відчули доторк меча в себе на плечі. Ми — забута згряя.

— Відпустите мене — і я про вас теж забуду,— прохрипів Кліган.— Але якщо збираєтеся мене вбити, то починайте вже. Забрали в мене меча, коня, золото, забирайте вже й життя — і по всьому... тільки досить уже з мене цього святенницького базікання.

— Скоро помреш, псе,— пообіцяв Торос,— але буде це не вбивство, а виконання справедливого вироку.

— Ага,— підтвердив Божевільний Мисливець,— і доля ця краща, ніж ти заслужив за все, що зробили ваші. Леви, ось як ви себе називаєте. В Шерері й на Балаганному Броді гвалтували шести- й семирічних дівчаток, а немовлят рубали навпіл на очах у матерів. Справжній лев такої жорстокості не має.

— Не було мене ні в Шерері, ні на Балаганному Броді,— сказав до нього Гончак.— Тож своїх мертвих діток можеш комусь іншому підкидати.

— Хочеш заперечити,— озвався на це Торос,— що дім Кліганів збудований не на костях мертвих дітей? Я бачив, як перед залізним

троном поклали королевича Ейгона і королівну Рейніс. На вашому гербі мало би двоє закривавлених немовлят бути, а не оті бридкі пси.

У Гончака сіпнувся рот.

— Ви мене з братом переплутали? Чи народитися Кліганом — уже злочин?

— Убивство — злочин.

— Кого я вбив?

— Лорда Лотара Малері й сера Гладена Вайлда,— сказав Гарвін.

— Моїх братів Лістера й Ленокса,— додав Джек-Щасливець.

— Добродія Бека й мірошниченка Маджа з Донелбору,— гукнула з темряви якась стара.

— Меріманову вдову, яка так любо кохалася,— докинув Зеленобородий.

— Отих септонів у Мулистому Ставку.

— Сера Андрі Чарлтона. Його зброєносця Лукаса Рута. Всіх чоловіків, жінок і дітей у Філдстоні й Мишачому Млині.

— Лорда і леді Дедингів, багатіїв.

До перерахунку долучився Том Семиструнець.

— Аліна з Вічнозиму, Джота Влучнолука, Малого Мата і його сестру Ранду, Рина Ковадло. Сера Ормонда. Сера Дадлі. Пейта з Морі, Пейта зі Списолісу, Пейта Старого Баняка, а ще Пейта з Шермерового Гаю. Сліпого Віла Різьб'яра. Добродійку Мейрі. Мейрі Повію. Бекку Булочницю. Сера Реймуна Дарі, лорда Дарі, молодого лорда Дарі. Бракенського Байстріюка. Лучника Вілла. Гарслі. Добродійку Ноллу...

— Досить! — Гончакове обличчя пашіло люттю.— Скільки галасу! Ці імена нічого не означають. Хто це такі?

— Люди,— сказав лорд Берик.— Люди великі й маленькі, молоді й старі. Добрі люди й лихі, але всі вони загинули на вістрі ланістерівських списів або з розпоротими ланістерівським мечем животами.

— Мого меча в тих животах не було. А хто скаже інакше, той клятий брехун.

— Ти служиш Ланістерам з Кичери Кастерлі,— сказав Торос.

— Колись служив. І я, і ще тисячі людей. То всі ми винні у злочинах інших? — Кліган сплюнув.— Може, ви таки справді лицарі. Брешете ви як лицарі, може, й убиваєте як лицарі.

Лим і Джек-Щасливець почали були репетувати на нього, але Дондаріон підніс руку, закликаючи їх до тиші.

— Поясни, що ти маєш на увазі, Клігане.

— Лицар — це меч на коні. А все решта — обітниця, помазання, прихильність леді — просто шовкові стрічечки на мечі. Може, коли з нього звисають стрічечки, меч видається гарнішим, але вбиває він так само смертельно. Тому начхати на стрічечки — запхайте свої мечі собі в дупу. Я такий самий, як ви. Відмінність лише в одному: я не брешу, хто я такий. Тому просто вбийте мене, але не переконуйте, що я вбивця і що ваше лайно не тхне. Чули мене?

Арія метнулася повз Зеленобородого з такою швидкістю, що він і оком кліпнути не встиг.

— Ви вбивця! — заверещала вона.— Ви вбили Майку, і не заперечуйте. Ви його вбили!

Гончак втупився в неї, не впізнаючи.

— Хто такий цей Майка, хлопче?

— Я не хлопчик! А от Майка був хлопчиком. Сином різника, і ви його вбили. Джорі казав, ви його надвоє розрубали, а в нього навіть меча не було.

Вона відчувала, що на неї тепер дивляться всі — жінки, діти й чоловіки, які називають себе лицарями порожнистого пагорба.

— А це хто? — поцікавився хтось.

Відповів Гончак.

— Сьоме пекло! Менша сестричка. Шмаркачка, яка викинула гарненького меча Джофрі в річку,— він зареготав-загавкав.— А ти знаєш, що ти мертва?

— Ні, це ви мертвий,— кинула вона у відповідь.

Гарвін, узявши її за руку, потягнув назад, а лорд Берик мовив:

— Дівчина звинувачує вас у вбивстві. Ви заперечуєте, що вбили різникового сина Майку?

— Я був присяжним мечем Джофрі,— знизав плечима здоровань.— Різників син напав на королевича крові.

— Це брехня! — Арія крутилася в Гарвінових руках.— Це я напала. Це я вдарила Джофрі й пожбурила Лев'ячий Зуб у річку. А Майка втік, бо я йому так сказала.

— Ви бачили, як хлопчик напав на королевича Джофрі? — запитав у Гончака лорд Берик Дондаріон.

— Я чув це з королівських вуст. Не мені ставити під сумнів слова королевича,— озвався Кліган і смикнув руками в бік Арії.— Її власна сестра підтвердила його слова, стоячи перед вашим дорогоцінним Робертом.

— Санса — брехуха,— сказала Арія, знов розлютившись на сестру.— Все було не так, як вона розповідала. Не так.

Торос відвів лорда Берика вбік. Вони вдвох стояли, пошепки перемовляючись, а Арія кипіла. «Вони мусять його вбити. Я молилася, щоб він помер, сотні й сотні разів».

Берик Дондаріон обернувся назад до Гончака.

— Ви звинувачені в убивстві, але ніхто з присутніх не може ні підтвердити, ні заперечити звинувачення, тож не нам вас судити. Тепер це може зробити тільки Цар світла. Тому я постановляю влаштувати суд через двобій.

Гончак підозріливо нахмурився, так наче не вірив власним вухам.

— Ви дурний чи божевільний?

— Не те й не те. Я звичайний лорд. Доведіть свою невинуватість мечем — і можете бути вільні.

— Ні! — скрикнула Арія — Гарвін не встиг затулити їй рота. «Ні, тільки не це, він звільниться». Меч у руках Гончака смертельно небезпечний, усі це знали. «Та він з них тільки посміється»,— подумала вона.

І він посміявся — довго і хрипко, і сміх цей, що аж задихався від глузування, відлунював од стін печери.

— То з ким мені битися? — поцікавився Гончак і поглянув на Лима Лимонного Плаща.— З цим сміяком у плащі кольору сечі? Ні? А може, з тобою, Мисливцю? З псами в тебе добре виходить, зі мною спробуєш? — допитувався він — і тут побачив Зеленобородого.— Ти у нас здоровань, тайросянине, ану зроби крок уперед. Чи, може, змусите дівчинку саму зі мною битися? — знову розреготався він.— Ну ж бо, хто хоче померти?

— Ви битиметеся зі мною,— сказав лорд Берик Дондаріон.

Арія пригадала всі легенди. «Його неможливо вбити»,— подумала вона, без надії сподіваючись. Божевільний Мисливець розтяв мотузки, які зв'язували Сандору Клігану руки.

— Мені потрібні меч і лати,— Гончак потер поранені зап'ястки.

— Меча ви отримаєте,— заявив лорд Берик,— а за лати вам нехай править ваша невинність.

У Клігана сіпнувся рот.

— Моя невинність проти вашого нагрудника, ось воно як?

— Неде, допоможи мені зняти нагрудник.

В Арії аж шкіра сиротами вкрилася, коли лорд Берик вимовив батькове ім'я. Але цим Недом виявився простий хлопчик — білявий зброєносець років десятих-дванадцятих. Він швиденько підійшов порозстібати заціпки, які тримали пом'яту крицю на грудях лорда Прикордоння. Стьобана підбивка зветшала від старості й поту і просто розлізлася, коли зняли метал. Гендрі хапнув ротом повітря.

— Мати праведна!

Під шкірою лорда Берика випиналися гострі ребра. На грудях, над лівою пипкою, виднілася зморшкувата вирва, а коли лорд обернувся попросити свого меча й щита, Арія побачила аналогічний шрам на спині. «Його протяло списом!» Гончак теж це побачив. «А йому, цікаво, страшно?» Арії хотілося, щоб перед смертю йому було страшно, як, мабуть, страшно було Майці.

Нед приніс лорду Беріку пояс із мечем і довге чорне сюрко. Вдягати його слід було на обладунки, тож на тілі воно висіло вільно, зате на грудях горіла роздвоєна фіолетова блискавка дому Дондаріонів. Лорд Берик витягнув меча з піхов, а пояс віддав назад зброєносцю.

Торос приніс пояс із мечем Гончаку.

— Пес бодай знає, що таке честь? — поцікавився жрець.— Щоб ти не думав, що тобі вдасться мечем пробитися на волю чи взяти в заручники дитину... Ангаю, Денете, Кайле, стріляйте за перших ознак підступу.

Лише коли всі троє лучників натягнули стріли, Торос вручив Клігану пояс.

Гончак, висмикнувши меча, відкинув піхви. Божевільний Мисливець дав йому дубового щита, всього в залізних заклепках і пофарбованого в жовтий колір, з трьома чорними псами Кліганів на гербі. Хлопчик Нед допоміг лорду Беріку вдягнути свого щита, такого порубаного й пощербленого, що ні фіолетової блискавки, ні розсипу зірок уже майже неможливо було розрізнити.

Та коли Гончак зробив крок до свого супротивника, Торос Мирський зупинив його.

— Спершу помолімся,— він обернувся до вогню та здійняв руки.
— Царю світла, зглянься на нас.

По всій печері побратими без прапорів піднесли у відповідь свої голоси:

— Царю світла, оборони нас.

— Царю світла, захисти нас у темряві.

— Царю світла, осяй нас ликом своїм.

— Запали своє світло між нами, Р'гlore,— продовжив жрець.— Відділи правду від олжі в цьому чоловікові. Врази його, якщо він винен, додай моці його мечу, якщо ні. Царю світла, дай нам мудрості.

— Бо ніч темна,— співучо підхопили інші, і Гарвін з Ангаєм не тихіше за решту,— і повна жахить.

— Печера ця теж темна,— сказав Гончак,— і жахиття в ній — це я. Сподіваюся, бог ваш добрий, Дондаріоне. Бо скоро ти з ним стрінешся.

Суворий і неусміхнений лорд Берик приклав лезо довгого меча до своєї лівої руки й повільно провів. З порізу шугнула кров і обагрила крицю.

І тут меч спалахнув.

Арія почула, як Гендрі шепоче молитву.

— Горить ви в сьомому пеклі,— вилаявся Гончак.— І ви, і Торос, — він кинув погляд на червоного жерця.— Коли я закінчу, ти будеш наступний, мирсянине.

— Кожне твоє слово підтверджує твою провину, псе,— відгукнувся Торос, а Лим із Зеленобородим і Джеком-Щасливцем погрожували й сипали прокльонами. Лорд Берик чекав мовчки, спокійний як стояча вода, зі щитом на лівій руці й охопленим полум'ям мечем у правій. «Убийте його,— думала Арія,— будь ласка, ви маєте його вбити». Підсвічене знизу, його обличчя здавалося маскою смерті з червоною запаленою раною на місці відсутнього ока. Меч палахкотів од кінчика до самої хрестовини, але Дондаріон, здавалося, не відчуває жару. Він стояв непорушно, наче вирізьблений з каменю.

Та коли Гончак кинувся на нього, зреагував він миттєво.

Полум'яний меч підстрибнув назустріч холодному, і за ним потягнулися довгі язики вогню, наче стрічки, про які казав Гончак. Задзвеніла криця. Не встиг лорд Берик парировати перший удар, як Кліган завдав другого, та цього разу на заваді став лордів щит, і від

сили удару полетіли тріски. Посипалися тверді та швидкі удари, і нижні і верхні, і зліва і справа, але всіх їх Дондаріон блокував. Над його мечем кружляло полум'я, лишаючи по собі червоне й жовте марево. Від кожного руху лорда Берика вони роздмухувалися й горіли яскравіше, аж поки не стало здаватися, що лорд Лискавка стоїть у вогненній клітці.

— Це дикополум'я? — запитала Арія у Гендрі.

— Ні. Це щось інше. Це...

— ...чари? — закінчила за нього вона, в той час як Гончак позадкував. Тепер нападав лорд Берик, виповнюючи простір вогненними смугами, змушуючи здорованя відступати. Один удар Кліган зупинив щитом, і намальований пес лишився без голови. Гончак завдав контрудару, і Дондаріон, підставивши власний щит, рубонув вогнем у відповідь. Беззаконники підбадьорювали криками свого ватажка.

— Він твій! — чула Арія.— Нападай! Нападай! Нападай!

Гончак блокував удар у голову, скривившись від жару, коли полум'я лизнуло йому обличчя. Він кречнув, вилаявся й відступив.

Та лорд Берик не дав йому звести дух. Він наступав здоров'яку на п'яти, і рука його при цьому перебувала в постійному русі. Мечі стикалися. Розліталися і знову стикалися, з блискавки на одному щиті сипалися тріски, а на другому вертке полум'я поцілувало псів один раз, удруге, втретє. Гончак метнувся праворуч, але Дондаріон швидко ступив убік і загородив йому дорогу, відганяючи його назад... до лиховісно-червоного палу кострища. Кліган відступав, поки не відчув спиною жар. Один швидкий погляд, щоб зрозуміти, що позаду, мало не коштував йому голови: лорд Берик атакував з новою силою.

Арія побачила білки очей Сандора Клігана, коли той биком попер уперед. Три кроки вперед і два назад, випад ліворуч, блокований лордом Бериком, ще два кроки вперед і один назад, брязь-брязь, великі дубові щити приймають удар по удару. Гончакове пряме темне волосся прилипло до чола, зрошеного потом. «Винний піт»,— подумала Арія, пригадавши, що Клігана взяли п'яним. Їй здавалося, в його очах прозирають зародки страху. «Він програє»,— радісно сказала вона собі, в той час як полум'яний меч лорда Берика танцював і рубав. Одним божевільним наскоком лорд Лискавка відбив увесь простір, який відвоював Гончак, знову заганняючи Клігана до самого кострища.

«Він помре, помре, помре». Арія звелася навшпиньки, щоб краще бачити.

— Клятий байстрюк! — вереснув Гончак, відчуваючи, як ноги йому лизнуло полум'я. Він кинувся вперед, дужче й дужче розмахуючи важким мечем, стараючись задавити щуплішого чоловіка брутальною силою, зламати йому клинок, чи щит, чи руку. Але в очі йому бризнуло полум'я від Дондаріонових ударів у відповідь, і він, смикнувшись геть, утратив рівновагу й упав на одне коліно. Одразу ж на нього наскочив лорд Берик, у вирі полум'я обрушуючи на нього удар згори. Засапаний від натуги, Кліган підкинув угору щита, затуляючи голову,— і дуже вчасно: печера задзвеніла від гучного хрускоти тріснутого дуба.

— У нього щит горить,— зронив Гендрі приглушеним голосом. Арія це побачила водночас із ним. Язики полум'я побігли потрісканою жовтою фарбою, поглинаючи трьох чорних псів.

Сандор Кліган, безстрашно кинувшись у контрнаступ, уже спромігся зіп'ятися на ноги. Лорд Берик навіть відступив на крок — і тільки тут Гончак, здавалося, усвідомив, що вогонь, який гуде так близько від його обличчя, охопив його власний щит. Ревнувши від огиди, він люто рубонув поцерблений дубовий щит, докінчуючи руйнацію. Щит тріснув; один шматок, весь у вогні, полетів убік, але другий вперто тримався на руці. Силкуючись звільнитися, Гончак тільки роздмухав полум'я. Ось уже загорівся рукав, а ось уже вся ліва рука у вогні.

— Кінчай його! — закричав Зеленобородий до лорда Берика, а інші голоси почали скандувати: «Винен!» Арія кричала разом з усіма:

— Винен, винен, убийте його, винен!

Пливкий як літній шовк, лорд Берик ковзнув уперед, щоб нарешті покінчити з чоловіком, який стояв перед ним. Гончак хрипко заревів. Обіруч здійняв меча та, вкладаючи в удар всю силу, обрушив його вниз. Лорд Берик легко парирував удар...

— Ні! — заверещала Арія.

...але полум'яний меч тріснув надвоє, а холодна Гончакова криця вгризлася лорду Берикові в тіло, на стику плеча й шиї, розрубавши його аж до грудини. Чорним гарячим фонтаном шугонула кров.

Сандор Кліган, досі охоплений полум'ям, смикнувся назад. Здерши з себе залишки щита, він з лайкою пожбурих їх геть, а тоді упав на землю й почав качатися, збиваючи полум'я з руки.

Коліна лорда Берика повільно підігнулися, наче до молитви. Рот розтулився, але звідти тільки кров хлянула. З Гончаковим мечем, який так і стирчав з його тіла, Дондаріон повалився долілиць. Земля всотала кров. У порожнистому пагорбі завмерли всі звуки, чулося тільки тихе потріскування вогню та схлипування Гончака, який намагався підвестися. Арія не могла думати ні про що інше, як тільки про Майку та про ті дурні молитви, в яких вона стільки разів благала смерті для Гончака. «Якщо боги є, чому лорд Берик не переміг?» Адже вона точно знала, що Гончак винен.

— Будь ласка,— прохрипів Сандор Кліган, підтримуючи руку.— Я обгорів. Допоможіть. Хто-небудь. Допоможіть,— заплакав він.— Будь ласка.

Арія вражено витріщилася на нього. «Він плаче як дитина»,— майнула думка.

— Меллі, займися його опіками,— звелів Торос.— Лиме, Джеку, допоможіть мені з лордом Бериком. Неде, тобі теж краще йти з нами.

Червоний жрець висмикнув Гончакового меча з тіла свого полеглого лорда й застромив у просяклу кров'ю землю. Лем пропхнув свої великі долоні Дондаріону під пахви. А Джек-Щасливець узяв його за ноги. Обігнувши кострище, вони понесли його в темряву одного з тунелів. За ними рушили Торос і хлопчик Нед.

Божевільний Мисливець сплюнув.

— Я б його назад у Скельний Септ забрав і в клітку посадив.

— Так,— сказала Арія.— Він убив Майку. Це він.

— Яка люта білка! — пробурмотів Зеленобородий.

— Р'глор розсудив, що він не винен,— зітхнув Гарвін.

— Хто такий Рулор? — вона й вимовити це правильно не могла.

— Цар світла. Торос нас учить...

Але їй було байдуже, чого там їх учить Торос. Вона висмикнула кинджал з піхов Зеленобородого та крутнулася вбік, не даючися себе зловити. Гендрі теж спробував її схопити, але йому за нею в житті не встигнути.

Том Семиструнець з кількома жінками саме допомагав Гончакові звестися на ноги. Побачивши Кліганову руку, Арія втратила мову. Де тримався шкуратяний ремінець, лишилася рожева смуга, але над і під нею вся шкіра потріскалася, почервоніла й кривавилася від ліктя до

зап'ястка. Коли Гончак зустрівся з Арією очима, в нього сіпнулися губи.

— Так хочеш, щоб я здох? Вперед, мала вовчице. Штрикни мене. Це краще за вогонь.

Кліган спробував підвестися, але в цю мить з руки відвалився шматок обгорілої шкіри, і ноги його знов підігнулися. Том, підхопивши його під здорову руку, притримав.

«Його рука,— подумала Арія,— його обличчя!» Але ж то був Гончак! Він заслужив горіти у вогненному пеклі. Ніж обважнів у неї в руці. Вона міцніше стиснула його.

— Ви вбили Майку,— повторила вона, мовляв: нехай спробує заперечити.— Скажіть їм. Це ви. Це ви.

— Це я,— скривився він.— Загнав його й розрубав навпіл, ще й сміявся. У мене на очах твою сестру били до крові, у мене на очах твоєму батькові відрубали голову.

Лим схопив Арію за зап'ясток і крутнув, видираючи кинджал. Вона буцнула його ногою, але назад кинджала, звісно, не отримала.

— Проваліться ви в пекло, Гончаче! — заверещала вона до Сандора Клігана від безпомічної, беззбройної люті.— Проваліться ви в пекло!

— Він уже там,— шепнув зовсім слабенький голос.

Арія озирнулася — позаду стояв лорд Берик, закривавленою рукою стискаючи Тороса за плече.

Кетлін

«Це нехай собі королі зими роблять холодну крипту під землею», — подумала Кетлін. А Таллі черпають силу з ріки, і саме в ріку вони повертаються, коли їхнє життя добіжить кінця.

Лорда Гостера, вбраного у блискучі срібні обладунки — кірасу й кольчугу, вклали у довгастих дерев'яний човник. Наниз простелили його плащ із синьо-червоними хвилями. Сюрко теж було синьо-червоне. Гребінь великого шолома, який лежав біля голови лорда, вінчав лускатий пструг зі срібла й бронзи. На груди лорду поклали фарбований дерев'яний меч, затиснувши пальцями руків'я. Латні рукавиці ховали висохлі руки, й батько знову здавався дужим. Ліворуч лежав масивний дубовий щит, облямований залізом, а праворуч — мисливський ріжок. Решту місця в човнику заповнили плавником, трісками й обривками пергаменту, а ще камінням, щоб човник осів у воді. На носі майорів прапор — стрибучий пструг Річкорину.

Обрали сімох, які мали виштовхнути погребальний човен на воду, — на честь сімох ликів бога. Одним з них був Роб, сюзерен лорда Гостера. А з ним — лорди Бракен, Блеквуд, Ванс і Малістер, сер Марк Пайпер... і Лукуватий Лотар Фрей, який прибув з Близнючок з відповіддю, на яку всі так довго чекали. У почті їхало сорок солдатів на чолі з Волдером Ріверзом, найстаршим з байстріюків лорда Волдера — суворим сивим чоловіком з репутацією відважного вояка. Їхнє прибуття (а прибули вони за кілька годин по смерті лорда Гостера), викликало в Едмура Таллі напад люті. «З Волдера Фрея слід шкуру злупити й четвертувати його! — кричав він.— Він до нас на переговори посилає каліку й байстріюка — і скажіть мені, що це не навмисна образа!»

«Я й не сумніваюся, що лорд Волдер своїх послів обирає з розмислом,— озвалася Кетлін.— Така собі шпилька, дрібна помста, але ж не забувай, з ким ми маємо справу. З „покійним“ лордом Фреєм — ось як батько його називав. Він сварливий, заздрисний і понад усе — гоноровий».

На щастя, її син повівся розсудливіше за її брата. Роб ласкаво привітав Фреїв, знайшов для їхнього почту місце в касарнях, пошепки попросив сера Дезмонда Грелла відійти, щоб надати честь Лотару провести лорда Гостера в останню путь. «Він мудрий не по літах, мій син, життя навчило». Можливо, дім Фреїв і відцурався короля на Півночі, але ж лорд Переправи залишається найсильнішим прапороносцем Річкорину, а Лотар сюди прибув від його імені.

Звідні ґрати поїхали вгору, і семеро, зайшовши у воду, відштовхнули лорда Гостера від водяних сходів. Коли човна спускали за течією, Лотар Фрей, дебелий і м'якотілий, уже важко відсапувався. Джейсон Малістер з Тайтосом Блеквудом стояли по груди у воді, спрямовуючи ніс човна.

Кетлін спостерігала з бійниці на зубчастій стіні — чекала й дивилася, як чекала й дивилася стільки разів! Внизу бистрий і шалений Ріннекрут, наче спис, устромлявся в бік широкого Червоного Зубця, і його біло-блакитні води змішувалися з мулистими червонувато-брунатними водами великої річки. Над водою висів ранковий туман — легкий, як осіннє павутиння, як імла спогадів.

«На діда чекають Бран з Риконом,— сумно подумала Кетлін,— як колись чекала я».

Довгастий човник випірнув з-під червоної мурованої арки Водяної брами, набираючи швидкість у стрімкій течії Ріннекрута, й опинився у вирі, де притока впадала в ріку. Коли човник з'явився з-під високих мурів замку, його квадратне вітрило напнулося, і Кетлін побачила, як сонце відбилося від батькового шолома. Стерно трималося прямо, і лорд Гостер спокійно поплив на середину ріки, просто в сонце на сході.

— Зараз,— підказав дядько. Брат Едмур — уже справжній лорд Едмур, коли вона зможе до цього звикнути? — вклав стрілу в тятиву. Зброносець підніс головешку до її вістря. Едмур дочекався, поки полум'я розгориться, тоді підняв великого лука, натягнув тятиву до вуха й відпустив. З низьким дзижчанням стріла рвонула вперед. Кетлін

провела її політ і очима, і серцем, аж поки стріла з тихим сичанням не впала у воду далеченько позаду човна лорда Гостера.

Едмур стиха вилаявся.

— Вітер,— мовив він, витягаючи другу стрілу.— Ще раз.

Головешка торкнулася просоченої олією ганчірки, прив'язаної зразу за гостряком, язики полум'я лизнули стрілу, Едмур підняв лук, напнув тятиву й відпустив. Стріла полетіла високо й далеко. Задалеко. Зникла в ріці за дюжину ярдів попереду човна, полум'я блимнуло та згасло. Едмурова шия почервоніла, кольором зрівнюючись із бородою.

— Ще раз,— скомандував він, дістаючи з сагайдака третю стрілу. «Він сам напружений, як тятива»,— подумала Кетлін.

Сер Бринден, схоже, теж це бачив.

— Дозвольте мені, мілорде,— запропонував він.

— Я сам,— не здавався Едмур. Підставив стрілу, щоб підпалили, рвучко підніс угору лук, зробив глибокий вдих, напнув тятиву. Довгу мить він, здавалося, вагався, а вогонь, потріскуючи, повз по стрілі. Нарешті відпустив. Стріла рвонула вгору, вгору, тоді по дузі почала падати, падати, падати... й зі свистом пролетіла повз напнуте вітрило.

Схибив на якусь долоню, та все одно схибив.

— Чужі б її забрали! — вилаявся брат. Човен уже відплив майже за межі досяжності, то зникаючи в річковому тумані, то виринаючи з нього. Едмур без слова вручив лук дядькові.

— Хутко,— звелів сер Бринден. Вклав стрілу, притримав її, поки підпалювали, напнув тятиву й відпустив, ще Кетлін не встигла переконатися, що полум'я розгорілося... але стріла майнула вгору, і вона побачила в повітрі вогненну смугу — жовтогарячий вимпел. Човник щез у тумані. Запалена стріла, падаючи, теж зникла... та лише на мить. Несподівана як надія, в усіх на очах розцвіла червона квітка. Вітрило загорілося, і туман засвітився червоним і жовтогарячим. На мить Кетлін чітко побачила обриси човника, оплетеного танцюючим полум'ям.

«Виглядай мене, маленька»,— мов почула вона батьків шепіт.

Кетлін сліпо потягнулася, щоб узяти брата за руку, але Едмур відійшов і став самотою на найвищій точці зубчастої стіни. Натомість за руку її взяв дядько Бринден, переплівши свої пальці з її пальцями. Разом вони спостерігали, як велике багаття меншає, зникаючи вдалині.

І нарешті воно зникло зовсім... може, човник досі пливе за течією, а може, уже тріснув і тоне. Під вагою обладунків лорд Гостер опуститься на дно і спочине у м'якому мулі річища, у водяних палатах, де вічно житиме двір Таллі з його підданими — зграйками риб.

Не встиг охоплений вогнем човен щезнути з очей, як Едмур пішов геть. Кетлін хотілося бодай на мить обійняти його, посидіти з ним — годину, ніч, місяць, позгадувати померлих і потужити. Та вона незгірше за нього тямала, що зараз не час: він тепер лорд Річкорину, і навколо нього збираються лицарі, щоб висловити співчуття й запевнити у своїй відданості, стіною відгороджуючи проблеми такі несуттєві, як сестрине горе. Едмур слухав підданих, насправді не чуючи слів.

— Промахнутися — це не ганьба, — тихо мовив до Кетлін дядько. — Слід сказати це Едмуру. Коли за течією поплив наш батько, Гостер теж промахнувся.

— Першого разу, — озвалася Кетлін; вона тоді була замала, щоб пам'ятати, та лорд Гостер частенько цю історію розповідав. — Друга стріла поцілила у вітрило.

Вона зітхнула. Едмур не такий сильний, яким здається. Батькова смерть — визволення, але брат дуже важко її переживає.

Вчора ввечері, напідпитку, він зламався й розплакався, каючись за все незроблене й неказане. Не слід було йому взагалі виїжджати на цей бій на бродях, казав він Кетлін; треба було zostаватися біля батькового ліжка. «Слід мені було з ним сидіти, як ти, — говорив він. — Він згадував про мене? Скажи мені правду, Кет. Він питав про мене?»

Останнім словом лорда Гостера було «Гвоздика», але Кетлін не змогла себе примусити сказати це братові. «Він прошепотів твоє ім'я», — збрехала вона, і брат вдячно кивнув і поцілував їй руку. Якби він не намагався втопити у вині своє горе й провину, може, й поціливі би з лука, подумала Кетлін, зітхаючи, але цього вона не наважилася сказати вголос.

Чорнопструг провів її вниз із зубчастої стіни до Роба, який стояв серед своїх прапороносців, та його юної королеви. Побачивши матір, син мовчки пригорнув її.

— Лорд Гостер вигляд мав шляхетний, як у короля, міледі, — пробурмотіла Джейн. — Шкода, що я його зовсім не знала.

— Шкода, що я теж його мало знав, — докинув Роб.

— Він був би радий познайомитися з вами ближче,— мовила Кетлін.— Але між Річкорином і Вічнозимом забагато льє.

«А між Річкорином і Соколиним Гніздом, схоже, забагато гір, річок і військ». Лайса так і не відповіла на її листа.

З Королівського Причалу відповіддю теж була мовчанка. Кетлін сподівалася, що на цей час Брієнна з сером Клеосом уже б мали дістатися міста зі своїм бранцем. Можливо, Брієнна вже й повертається разом з дівчатками. «Сер Клеос присягався, що попросить Куця вислати крука, щойно відбудеться обмін. Присягався!» Але круки долітають не завжди. Може, якийсь лучник його підстрелив і засмажив собі на вечерю. І лист, який приніс би в душу Кетлін мир, може, лежить нині в попелі табірнього багаття поряд з круковими кістками.

Чекали ще люди, щоб висловити Робу свої співчуття, тож Кетлін терпляче відійшла вбік, а до нього по черзі підходили Джейсон Малістер, Великий Джон і сер Рольф Спайсер. Та коли наблизився Лотар Фрей, вона легенько потягнула сина за рукав. Роб обернувся й чекав, що має сказати Лотар.

— Ваша світлосте,— заговорив Лотар Фрей — повнотілий чоловік років тридцяти п'ятьох, з близько посадженими очима, гострою борідкою і темними кучерями, які спадали до плечей. За криву з народження ногу він отримав прізвисько Лукуватий Лотар. Останню дюжину років він служив у свого батька за стюарда.— Мені прикро турбувати вас у гірку годину, та, можливо, ви сьогодні ввечері нас приймете?

— Залюбки,— відгукнувся Роб.— Я аж ніяк не хотів посіяти між нами ворожнечу.

— А я не хотіла стати її причиною,— сказала королева Джейн.

— Я розумію,— усміхнувся Лотар Фрей,— і мій лорд-батько також. Він велів мені переказати, що й сам колись був молодим і добре пам'ятає, як це — втратити голову через красуню.

Кетлін мала великі сумніви, що Волдер Фрей колись таке казав чи що в житті втрачав голову через красуню. Лорд Переправи пережив сімох дружин і нині був одружений з восьмою, але для нього вони завжди були не більш як грілка в постіль чи племінні кобили. Та все одно сказані слова були гідні, нічого не заперечиш. І Роб не заперечував.

— Як це люб'язно з вашого боку! — озвався він.— Чекатиму на зустріч з нетерпінням.

Лотар уклонився, поцілував королеві руку й пішов. На той час уже зібралася дюжина охочих висловити співчуття. Роб поговорив з усіма, як заведено, комусь дякуючи, комусь усміхаючись. Лише коли пішов останній, він обернувся до Кетлін.

— Нам слід дещо обговорити. Прогуляєшся зі мною?

— Як накажете, ваша світлосте.

— Це не наказ, мамо.

— Тоді залюбки.

Від свого повернення в Річкорин син ставився до неї добре, але рідко шукав її товариства. Якщо з юною королевою йому було затишніше, Кетлін не могла його за це винуватити. «З Джейн він усміхається, а мені з ним, крім горя, нема й чого розділити». Здавалося, він любить і товариство жіничиних братів: юний Ролам був йому за зброносця, а сер Рейнальд — за штандарт-юнкера. «Вони йому тепер за тих, кого він утратив,— збагнула Кетлін, спостерігаючи за ними.— Ролам посів Бранове місце, а Рейнальд частково замінив Теона, а частково — Джона Сноу». Тільки з Вестерлінгами Роб усміхався, ба іноді й сміявся, як хлопчак, яким насправді й був. Для решти він завжди був королем на Півночі, чия голова хилиться від вагою корони, навіть коли її немає на його чолі.

Роб лагідно поцілував дружину, пообіцяв приєднатися до неї в палатах і пішов зі своєю леді-матір'ю. Ноги принесли їх у богопраліс.

— Лотар, здається, поводився дружньо. Це обнадійливий знак. Нам потрібні Фреї.

— Але це не означає, що ми їх отримаємо.

Він кивнув, і було його обличчя таке похмуре, а плечі так похилилися, що Кетлін потягнулася до нього всім серцем. «Корона просто розчавлює його,— подумала вона.— Він страшенно хоче бути добрим королем — хоробрим, гідним і розумним, але цей тягар завеликий для хлопчика». Роб робив усе, що міг, але удари й далі сипалися на нього, один за одним, невблаганно. Коли йому повідомили про битву при Сутінь-долі, в якій лорд Рендил Тарлі розгромив Робета Гловера й сера Гелмана Толгарта, він мав би розлютитися. Натомість він тільки приголомшено витріщився, не вірячи власним вухам, і мовив: «Сутінь-діл, на вузькому морі? Як вони опинилися в Сутінь-

долі? — він збентежено похитав головою.— Третина моєї піхоти втрачена через якийсь Сутінь-діл?»

«Залізні забрали мій замок, а тепер Ланістери утримують мого брата»,— хрипким від розпачу голосом зронив Галбарт Гловер. Робет Гловер не поліг у битві, але незабаром його схопили поблизу королівського гостинця.

«Це ненадовго,— пообіцяв Роб.— Я їм запропоную на обмін Мартина Ланістера. Лорд Тайвін заради брата змушений буде погодитися». Мартин, син сера Кевіна, був братом-близнюком Віллема, якого убив лорд Карстарк. Кетлін знала: вбивство й досі не давало синові спокою. Він потроїв охорону Мартина, але й далі побоювався за його безпеку.

— Слід мені було обміняти Царевбивцю на Сансу, коли ти просила,— заговорив Роб, ідучи алеєю.— Якби я запропонував віддати її руку лицарю квітів, можливо, нині Тайрели були би з нами, а не з Джофрі. Як я про це не подумав!

— Ти думав про битви, і правильно. Навіть король не може думати про все водночас.

— Битви,— буркнув Роб, підводячи матір до лавки під деревами.— Я переміг в усіх битвах, але чомусь програю війну,— він звів очі, так наче відповідь може бути написана на небі.— Залізні утримують Вічнозим і Кейлінський Рів. Батько мертвий, Бран з Риконом теж, і Арія, можливо, також. А тепер і твій батько.

Кетлін не могла йому дозволити впасти в розпач. Занадто добре знає вона смак цього тунку.

— Батько давно вже був при смерті. Ти б нічого не змінив. Ти наробив помилок, Робе, та який король їх не робив? Нед би тобою пишався.

— Мамо, мушу тобі де в чому зізнатися.

Серце Кетлін зробило перебій. «Це щось жахливе. Він боїться мені про це розповідати». Їй не спадало на думку нічого, крім Брієнни з її місією.

— Це щодо Царевбивці?

— Ні, щодо Санси.

«Вона померла,— майнуло в голові.— Брієнні нічого не вдалося, Царевбивця загинув, і Серсі в помсту вбила мою любу дівчинку». На мить вона втратила мову.

— Її... її нема, Робе?

— Нема? — збентежився він.— Тобто померла? Ні, мамо, ні-ні, її не чіпали, не в тому сенсі, просто... вночі прилетіла пташка, але я не міг примусити себе тобі розповісти, поки не поховають дідуса,— Роб узяв її за руку.— Сансу видали за Тиріона Ланістера.

Пальці Кетлін стиснули його долоню.

— За Куця?

— Так.

— Він присягався обміняти її на брата,— заціпеніло мовила вона.— І Сансу, і Арію — обох. Ми б їх отримали назад, якби повернули його дорогоцінного Джеймі, він обіцяв перед цілим двором. Як він міг з нею одружитися після того, як присягався перед очима богів і людей?

— Він же брат Царевбивці. Клятвовідступництво у них у крові,— Робові пальці торкнулися руків'я меча.— Якби я міг до нього дотягнутися, я б йому оту його потворну голову відрубав. Санса б овдовіла і звільнилася. Іншого виходу я не бачу. Її примусили промовити обітницю перед септоном і вдягнути малиновий плащ.

Кетлін пам'ятала покрученого недоростка, якого захопила на перехресті й забрала з собою в Соколине Гніздо.

— Слід було дозволити Лайсі виштовхнути його в місячні двері. Моя бідолашна люба Санса... навіщо їй таке зробили?

— Через Вічнозим,— миттю пояснив Роб.— Бран і Рикон загинули, тож Санса — моя спадкоємиця. Якщо зі мною щось трапиться...

Кетлін міцно стиснула йому долоню.

— З тобою нічого не трапиться. Нічого. Бо я цього не витримаю. У мене забрали Неда, забрали твоїх братиків. Сансу видали заміж, Арія загубилася, батько помер... як щось трапиться ще й з тобою, я здурію, Робе. Ти — все, що в мене лишилося. Ти — все, що лишилося в Півночі.

— Я ще не помер, мамо.

Знагла Кетлін охопив страх.

— Війни не потрібно вести до останньої краплі крові,— мовила вона з розпачем, який навіть сама почула у власному голосі.— Ти будеш не першим королем, який прихилив коліно, навіть не першим Старком.

Його вуста напружилися.

— Ні. Ніколи.

— У цьому немає ганьби. Балон Грейджой, коли заколот захлинувся, прихилив коліно перед Робертом. Торен Старк, щоб не бачити, як згорить його армія, прихилив коліно перед Ейгоном Завойовником.

— А Ейгон що — убив перед тим батька короля Торена? — він висмикнув руку.— Ніколи, кажу.

«Він поводитьсь зараз як хлопчак, а не як король».

— Ланістерам Північ не потрібна. Вони вимагатимуть тільки данини й заручників... а Куць, хай що ми зробимо, не відпустить Сансу, тож заручника вони отримують. Кажу тобі: залізні ще виявляться гіршим ворогом. Щоб мати бодай надію втримати Північ, їм не можна лишати жодного пагона дому Старків у живих, щоб ніхто не зміг оспорити їхнє право. Теон уже вбив Брана з Риконом, тож йому лишається тільки знищити тебе... і Джейн, так. Чи ти думаєш, лорд Балон може дозволити собі дочекатися, поки Джейн народить тобі спадкоємців?

Робове обличчя було холодне.

— Це тому ти звільнила Царевбивцю? Щоб замиритися з Ланістерами?

— Джеймі я звільнила заради Санси... і Арії, якщо вона ще жива. Сам знаєш. Та навіть якщо я плекала крихту надії таким чином купити мир, невже це так погано?

— Так, погано,— мовив він.— Ланістери вбили батька.

— Невже думаєш, я про це забула?

— Не знаю. А ти не забула?

Кетлін у гніві ніколи не била дітей, а тої миті мало не вдарила Роба. Їй довелося докласти зусиль, аби пригадати, яким він, мабуть, почуватиться наляканим і самотнім.

— Король на Півночі — ти, вибір за тобою. Я просто спитала, що ти думаєш про те, що я кажу. Співці возвеличують королів, які доблесно загинули на полі бою, але твоє життя варте більшого, ніж якась балада. Принаймні для мене, яка тобі це життя дала,— вона похилила голову.— Можна мені вже йти?

— Так,— відвернувся він і витягнув меч. Що він збирався робити, вона й гадки не мала. Тут немає ворогів, нема з ким битися. Тільки вона й він — серед високих дерев і опалого листя. «Є битви, в

яких не перемогти мечем»,— хотілося Кетлін сказати, але вона боялася, що король до таких слів глухий.

За кілька годин, коли вона шила у себе в спальні, прибіг юний Ролам Вестерлінг, кличучи її на вечерю. «От і добре»,— з полегшенням подумала Кетлін. Адже не була певна, що після сварки син захоче її запросити.

— Ти дуже старанний зброєносець,— серйозно промовила вона до Ролама. Бран був би точно таким самим.

Якщо за столом Роб мав вигляд прохолодний, а Едмур — похмурий, за них обох старався Лукуватий Лотар. Показуючи взірець гарних манер, він тепло згадував лорда Гостера, лагідно висловлюючи Кетлін співчуття через втрату Брана й Рикона, хвалив Едмура за перемогу під Камінним Млином і дякував Робові за «швидке й жорстке правосуддя» щодо Рикарда Карстарка. А от Лотарів брат-байстрюк Волдер Ріверз поведився зовсім інакше: різкуватий і кислий, з обличчям підозріливим, як у старого лорда Волдера, він говорив мало й переважно віддавався меду й м'ясу, які перед ним поставили.

Коли були сказані всі порожні слова, королева з рештою Вестерлінгів вибачилася, зі столу прибрали, і Лотар Фрей прочистив горло.

— Перш ніж перейти до справи, яка привела нас сюди, маю сказати ще дещо,— урочисто заговорив він.— Боюся, це дуже серйозне питання. Мій лорд-батько отримав від онуків листа.

Кетлін настільки поглинуло власне горе, що вона уже й забула про двох Фреїв, яких погодилася взяти за годованців. «Тільки не це,— подумала вона.— Мати милостива, скільки ще ударів ми можемо витримати?» Чомусь вона була певна, що наступні слова ножем увіткнуться їй у серце.

— Від онуків у Вічнозимі? — змусила вона себе запитати.— Моїх годованців?

— Волдера й Волдера, так. Тільки зараз вони у Страхфорту, міледі. Мені прикро про це розповідати, але там був бій. Вічнозим згорів.

— Згорів? — з недовірою в голосі перепитав Роб.

— Ваші лорди-північани спробували відбити його у залізних. Коли Теон Грейджой зрозумів, що в нього відбирають трофей, він його підпалив.

— Ми про бій нічого й не чули,— сказав сер Бринден.

— Звісно, мої племінники ще малі, але ж вони там були. Листа написав Великий Волдер, та його кузен підписався також. З їхніх слів, бойовисько було криваве. Загинув ваш каштелян. Сер Родрик — так його, здається, звали?

— Сер Родрик Кассель,— заціпеніло промовила Кетлін. Добра душа, хоробрий і відданий старий. Вона внутрішнім зором побачила, як він смикає свої великі білі бакенбарди.— А що з іншими?

— Боюся, багатьох залізні взяли на мечі.

Онімівши від люті, Роб грюкнув кулаком по столу й відвернувся, щоб Фреї не бачили його сліз.

Але матір їх побачила. «День у день світ чорнішає». Подумки Кетлін полинула до маленької доньки сера Родрика — Бет, і до невтомного мейстра Лувіна, і до безжурного септона Чейла, і до Мікена на його кузні, і до Фарлена з Паллою на псарні, до старої Нан і дурника Годора. В неї стиснулося серце.

— Тільки не це, не всі!

— Ні,— мовив Лукуватий Лотар.— Жінки й діти поховалися, і мої племінники Волдер і Волдер поміж них. Оскільки Вічнозим лежав у руїнах, їх з собою у Страхфорт забрав син лорда Болтона...

— Болтонів син? — напружено перепитав Роб.

— Байстріук, здається,— втрутився Волдер Ріверз.

— Не Ремсі Сноу? У лорда Руза є ще один син-байстріук? — нахмурився Роб.— Бо Ремсі був чудовиськом і вбивцею, а вмер як боягуз. Принаймні так розповідали.

— Щодо цього сказати не можу. На війні завше багато плутанини. Багато неправди. Можу тільки повідомити, що мої племінники пишуть: жінок і малих Вічнозиму врятував Болтонів син-байстріук. І всі, хто лишився живий, нині у безпеці, у Страхфорту.

— А Теон? — зненацька мовив Роб.— Що сталося з Теоном Грейджоєм? Він загинув?

Лукуватий Лотар розвів руками.

— Не можу сказати, ваша світлосте. Волдер і Волдер про його долю не згадували. Можливо, лорд Болтон знає, якщо мав звістки від свого сина.

— Ми його обов'язково запитаємо,— мовив сер Бринден.

— Бачу, ви всі збентежені. Мені прикро, що я приніс вам нову гірку звістку. Можливо, варто відстрочити розмову до завтра. Наша справа почекає, поки ви оговтаєтеся...

— Ні,— сказав Роб,— я волю її залагодити вже.

— Я теж,— кивнув брат Едмур.— Ви привезли відповідь на нашу пропозицію, мілорде?

— Так,— посміхнувся Лотар.— Лорд-батько просив мене переказати вашій світлості, що він згоден на нову шлюбну угоду між нашими домами й готовий поновити свою присягу королю на Півночі, але за умови, що ваша королівська світлість перепросить за образу, завдану дому Фреїв, віч-на-віч, власною королівською особою.

Перепрошення — невелика ціна, але Кетлін одразу не сподобалася ця умова лорда Волдера.

— Я втішений,— обережно мовив Роб.— Я ніколи не хотів, щоб між нами пролягла тріщина, Лотаре. Фреї доблесно воювали за мене. Я б хотів знов бачити їх на своєму боці.

— Ви дуже добрі, ваша світлосте. Якщо ви приймаєте умови, мені велено запропонувати лорду Таллі руку моєї сестри леді Рослій, шістнадцятирічної панни. Рослій — наймолодша дочка мого лорда-батька й леді Бетані з дому Розбі, його шостої дружини. Має лагідну вдачу й талант до музики.

Едмур посовався в кріслі.

— Може, мені б варто було спершу познайомитися...

— Познайомитесь на весіллі,— коротко мовив Волдер Ріверз.— Чи лорд Таллі воліє спершу зазирнути їй у зуби?

Едмур стримався.

— Щодо її зубів покладуся на вас, та все одно був би радий бодай побачити її до весілля.

— Пропозицію вам доведеться приймати зараз, мілорде,— сказав Волдер Ріверз.— В іншому разі батько її скасовує.

— Мій брат,— розвів руками Лукуватий Лотар,— відзначається солдатського прямою, але він каже правду. Батько бажає, щоб весілля відбулося чимшвидше.

— Чимшвидше? — перепитав Едмур так жалібно, що в Кетлін майнула ганебна думка: мабуть, він міркував, як розірвати заручини, щойно закінчиться війна.

— Хіба лорд Волдер забув, що у нас війна? — різко поцікавився Бринден Чернопструг.

— Оце навряд чи,— сказав Лотар.— Саме тому й наполягає, щоб весілля зіграли швидко, сер. На війні чоловіки гинуть, навіть молоді й дужі. Що стане з нашим союзом, якщо лорд Едмур загине, так і не відвівши Рослій під вінець? Та й на батьків вік теж слід зважати. Йому вже за дев'яносто, заледве чи він доживе до кінця війни. Його шляхетне серце буде спокійне, якщо люба Рослій вийде заміж до того, як боги заберуть його, щоб він міг померти, знаючи, що в дівчинки тепер є сильний чоловік, який її леліятиме й захищатиме.

«Нам би всім хотілося, щоб лорд Волдер помер щасливим». Кетлін дедалі менше подобалася ця пропозиція.

— Мій брат щойно втратив власного батька. Він у жалобі, йому потрібен час.

— Рослій — весела дівчинка,— мовив Лотар.— Можливо, якраз вона й потрібна лорду Едмуру, щоб йому легше було пережити горе.

— А дідусь розлюбив довгі заручини,— докинув байстрюк Волдер Ріверз.— Навіть не уявляю чому.

Роб кинув на нього холодний погляд.

— Я вас зрозумів, Ріверзе. Перепрошую, ви б не могли залишити нас самих?

— Як зволить його світлість,— Лукуватий Лотар підвівся, і його брат допоміг йому дошкандибати до дверей.

Едмур кипів.

— Та вони фактично сказали, що моя обіцянка нічого не варта! Чого це я маю покладатися на того старого лиса у виборі нареченої? У лорда Волдера, крім Рослій, є й інші доньки. Й онучки. Мені б мали дати вибір, як тобі дали. Я — їхній сюзерен, та він мав би до неба стрибати, що я взагалі згоден з кимось із них одружитися.

— Він — людина гонорова, а ми його образили,— сказала Кетлін.

— Чорти б ухопили його гонор! Не дозволю ганьбити себе у власній хаті. Тому моя відповідь — ні.

Роб кинув на нього втомлений погляд.

— Я вам не наказуватиму. Не в такому питанні. Та якщо ви відмовитеся, лорд Фрей сприйме це за чергову зневагу й надії щось виправити не залишиться.

— Звідки така певність? — не здавався Едмур.— Фрей хотів одружити мене з однією зі своїх дочок з самого дня мого народження, тож не дасть такому шансу прослизнути між тих його загребущих пальців. Коли Лотар передасть йому нашу відповідь, він ще плазуватиме перед нами й погодиться на заручини... і на те, щоб наречену я обрав сам.

— Можливо, але на це потрібен час,— мовив Брінден Чорнопструг.— Та чи можемо ми чекати, поки Лотар їздитиме туди-сюди з пропозиціями і контрпропозиціями?

Роб стиснув кулаки.

— Мені слід повертатися на північ. Мої брати загинули, Вічнозим спалений, народ мій узяли на мечі... боги знають, чого хоче той Болтонів Байструк і чи Теон ще живий і на свободі. Не можу я тут сидіти й чекати весілля, яке чи то відбудеться, чи то не відбудеться.

— Має відбутися,— сказала Кетлін, хоч і нерадо.— Я так само, як і ти, брате, не хочу більше чути ні образ, ні скарг Волдера Фрея, але вибору в нас немає. Без цього весілля Робовій справі кінець. Едмуре, ми маємо погоджуватися.

— *Ми* маємо погоджуватися? — роздратовано повторив він.— Я щось не чув, щоб тобі пропонували стати дев'ятою леді Фрей, Кет.

— Наскільки знаю, восьма леді Фрей ще жива й у доброму здоров'ї,— відповіла вона. «На щастя». Бо, знаючи лорда Волдера, і до такого теж могло дійти.

— Я,— сказав Чорнопструг,— остання людина в Сімох Королівствах, яка має право вказувати іншим, з ким одружуватися, небоже. Одначе, пригадую, ти просив дозволу загладити провину за Битву на бродях.

— Я трошки інше мав на увазі. Поєдинок з Царевбивцею. Сім років покути як жебручий брат. Переплисти призахідне море зі зв'язаними ногами.

Побачивши, що ніхто й не усміхнувся, Едмур підніс руки.

— Чужі б вас усіх ухопили! Гаразд, я одружуся з тою дівкою. *Загладжу провину.*

Давос

Лорд Алестер різко звів погляд.

— Голоси,— зронив він.— Чуєте, Давосе? Хтось по нас прийшов.

— Вугор,— озвався Давос.— Час вечері, десь так.

Минулого разу Вугор приніс їм половину яловичо-свинячого пирога, ще й карафу меду. На саму думку про це в Давоса забуркотіло в животі.

— Ні, там не одна людина.

«А він має рацію». Давос розчув принаймні два голоси; кроки наближались. Звівшись на ноги, він підійшов до ґрат.

Лорд Алестер струсив солому з одягу.

— По мене послав король. Або королева, так; Селіза б ніколи не дозволила мені тут згнити — мені, її родичу!

З того боку показався Вугор зі зв'язкою ключів у руці. За ним ішов сер Аксель Флорент з чотирма гвардійцями. Поки Вугор шукав потрібного ключа, вони чекали під смолоскипом.

— Акселью,— погукав лорд Алестер.— Боги праведні! По мене послав король чи королева?

— Ніхто по тебе не посилав, зраднику,— озвався сер Аксель.

Лорд Алестер сахнувся, наче йому ляпаса дали.

— Ні, присягаюся, я не зраджував! Чому ви не слухаєте? Якби його світлість дозволив мені все пояснити...

Вугор застромив у замок великого залізного ключа, повернув його й відчинив двері в камеру. Іржаві завіси запротестували.

— Ти,— сказав Вугор Давосу.— Сюди.

— Куди? — Давос перевів погляд на сера Акселя.— Скажіть правду, сер, мене спалити збираються?

— По вас послали. Йти зможете?

— Зможу,— Давос зробив крок з камери. Вугор з гуркотом зачинив двері, й лорд Алестер перелякано скрикнув.

— Забери смолоскип,— наказав сер Аксель тюремнику.— Хай зрадник сидить у темряві.

— Ні,— гукнув його брат.— Акселю, будь ласка, не забирай світла, боги милостиві!..

— Боги? Є тільки Р'глор, і є Чужий.

Сер Аксель різко махнув рукою, й один з гвардійців витягнув з держака смолоскип і рушив до сходів, ведучи перед.

— Ви мене до Мелісандри ведете? — поцікавився Давос.

— Вона там теж буде,— сказав сер Аксель.— Вона-бо завжди поруч з королем. Але це його світлість послав по вас.

Давос притиснув руку до грудей, де колись на шнурку висів його талісман у шкіряній торбинці. «Уже нема її,— пригадав він,— разом з кінчиками чотирьох пальців». Але долоні в нього й так великі — зможуть стиснути жінку за горло, подумав він, особливо за таку тонку шийку, як у неї.

Вони по одному подерлися нагору гвинтовими сходами. Стіни тут були з шорсткого темного каменю, прохолодного на дотик. Попереду рухалося світло смолоскипа, а позаду на стінах марширували тіні. Після третього повороту проминули залізні ґрати, які вели в чорноту, а після п'ятого — ще одні. Давос прикинув, що вони вже близько до поверхні, а може, вже й над нею. Наступні двері були вже дерев'яні, але люди й далі піднімалися вгору. Хоча тут на стінах з'явилися стрільниці, крізь товщу каменю не пробивалося сонячне світло. Надворі була ніч.

На той час як сер Аксель розчахнув важкі двері й жестом запросив Давоса заходити, у того вже ноги боліли. За дверима над безоднею вигнувся високий камінний міст, який вів до масивної центральної вежі під назвою Кам'яний барабан. В арки, на яких тримався дах, невтомно задував морський бриз, і Давос, переходячи міст, відчував запах солоної води. Він глибоко вдихнув, наповнюючи легені чистим холодним повітрям. «Вітре й водо, дайте мені сили»,— молився він. Унизу у дворі горіло величезне багаття, відганяючи нічні жахіття, а навколо нього зібралися люди королеви, виспівуючи хвалу своєму новому червоному богові.

На середині мосту сер Аксель знагла зупинився. Коротко махнув рукою, і гвардійці відішли подалі, щоб не чути розмови.

— Якби мене питали, я б вас спалив разом зі своїм братом Алестером,— сказав він до Давоса.— Обидва ви зрадники.

— Кажіть, що хочете. А я короля Станіса ніколи б не зрадив.

— Зрадили б. І зрадите. З очей ваших бачу. І в полум'ї я теж це бачив. Р'глор благословив мене цим даром. Як і леді Мелісандрі, він показує мені у вогні майбутнє. Станіс Баратеон посяде Залізний трон. Я бачив це. Я знаю, що для цього треба. Замість мого брата-зрадника його світлість має зробити правицею мене. Так ви йому і скажете.

«Я?» Давос нічого не відповів.

— Королева наполягає на моєму призначенні,— провадив сер Аксель.— Навіть ваш старий друг-лісянець, отой пірат Саан, теж так каже. Ми з ним розробили план. Та його світлість не хоче діяти. Поразка точить його душу, як чорний черв'як. Тому, якщо ви його любите, ви маєте підказати йому, як діяти. Якщо ви так віддані його справі, як заявляєте, контрабандисте, то приєднаєте свій голос до наших. Скажіть йому, що не потрібно йому іншого правиці, крім мене. Скажіть йому, і коли ми відпливатимемо, я потурбуюся, щоб у вас був новий корабель.

Корабель! Давос вдивлявся в обличчя свого візаві. В сера Акселя були великі флорентівські вуха, як і в королеви. І з них, і з ніздрів росло жорстке волосся; таке ж волосся жмутками стирчало попід подвійним підборіддям. Ніс був широкий, чоло — нависле, а очі — близько посажені й недобрі. «Він би мені радше погребальне кострище подарував, ніж корабель, сам казав, та якщо я зроблю йому ласку...»

— Якщо замірилися зрадити мене,— сказав сер Аксель,— не забувайте, що я чимало років був каштеляном Драконстону. Гарнізон відданий мені. Можливо, без згоди короля спалити вас я не зможу, та хто сказав, що ви не можете просто впасти з висоти? — він поклав м'ясисту долоню ззаду Давосу на шию й підштовхнув до поруччя мосту, яке доходило до пояса; ще трохи натиснув — і Давосове обличчя нависло над двором.— Ви мене чуєте?

— Чую,— озвався Давос. «І це ти мене звеш зрадником?»

Сер Аксель відпустив його.

— От і добре,— посміхнувся він.— Його світлість чекає. Ліпше нам його не затримувати.

На самому вершечку Кам'яного барабана, у великому круглому приміщенні під назвою Палата мальованого столу, Станіс стояв за тим столом, який і дав назву кімнаті — масивною дерев'яною стільницею, витесаною і розмальованою як карта Вестеросу ще за часів Ейгона Завойовника. Поряд з королем горіла залізна жаровня, сяючи жовтогарячим жаром. Четверо високих стрілчастих вікон виходили на північ, південь, схід і захід. За вікнами була ніч і зоряне небо. Давос відчував вітерець і чув слабенський шум моря.

— Ваша світлосте,— заговорив сер Аксель,— з вашого дозволу, я привів цибулевого лицаря.

— Я бачу.

Станіс одягнений був у сіру вовняну сорочку й порфиру і підперезаний простим чорним ременем, на якому висіли меч і кинджал. Чоло вінчала корона з червоного золота з язиками полум'я замість зубців. Вигляд король мав жахливий. Він наче постаршав на десять років порівняно з тим, яким Давос пам'ятав його того дня, коли відпливали зі Штормокраю до Чорноводдя на битву, яка обернеться для них кінцем. У коротко підстриженій борідці короля павутинням вплелася сивина, а сам він втратив чи не пуд ваги. Ніколи Станіс не був тілистим, але зараз із-під шкіри стирчали кості гострі як списи, наче прориваючись на волю. Навіть корона, здавалося, йому завелика. Очі — блакитні безодні — губилися в очних западинах, а під шкірою обличчя просвічував череп.

Та коли король помітив Давоса, легка усмішка торкнулася його вуст.

— Отже, море повернуло мені мого лицаря риби й цибулі.

— Так, ваша світлосте.

«А він знає, що я сидів у підземеллі?» Давос опустився на одне коліно.

— Підведіться, пане Давосе,— звелів Станіс.— Я скучив за вами, сер. Мені потрібна добра порада, і ви в цьому ніколи не хибили. То скажіть мені правду — яка покара за зраду?

Це слово зависло в повітрі. «Жахливе слово»,— подумав Давос. Його зараз просять засудити свого співкамерника? Чи себе самого? Королі знаються на покарі за зраду ліпше за інших.

— Зраду? — нарешті слабо вичавив він.

— А як це ще назвати, коли не визнають короля й намагаються вкрасти в нього належний йому по праву престол? Питаю ще раз: яка покара за зраду за законом?

Давосу не лишалося нічого, як відповідати.

— Смерть,— мовив він.— Кара на горло, ваша світлосте.

— І так було завжди. Я не... я людина не жорстока, Давосе. Ти мене знаєш. Давно знаєш. Не я видав цей закон. Так було завжди, ще за Ейгона й до Ейгона. Деймон Чорноплінь, брати Тойни, король-стерв'ятник, великий мейстер Гарет... зрадники завжди розплачувалися життям... навіть Рейніра Таргаріен. Вона була дочкою короля і матір'ю аж двох королів, але померла як зрадниця, коли спробувала узурпувати братову корону. Це закон. Закон, Давосе. Не жорстокість.

— Так, ваша світлосте.

«Він не про мене». На мить Давосові стало шкода свою співкамерника, який сидить у темряві. Він розумів, що ліпше мовчати, але він страшенно змучився, в нього кралося серце, тож мимо власної волі мовив:

— Сір, лорд Флорент не хотів вас зрадити.

— Контрабандисти називають це по-іншому? Я його правицею зробив, а він моє право хотів продати за миску горохової каші. Навіть Ширін хотів їм віддати! Мою єдину дитину хотів віддати за байстрюка, народженого з інцесту,— голос короля був хрипкий від гніву.— Брат мій мав дар завойовувати серця. Навіть серця недругів. У Літньому Палаці він за один день переміг у трьох битвах і забрав назад у Штормокрай як бранців лордів Грандисона й Каферена. Повісив їхні прапори у себе в залі як трофеї. Каференові білі оленятка були всі у плямах крові, а Грандисонів сплячий лев подерся мало не надвоє. Та поночі вони всідалися під тими прапорами й разом з Робертом гуляли й пили. Він їх навіть з собою на полювання брав.

«Ці люди тебе хотіли видати на спалення Ейрису,— сказав я йому, побачивши, як вони кидають топірці у дворі.— Не варто давати їм топори в руки». Роберт тільки розреготався. Я б Грандисона й Каферена в підземелля посадив, а він їх на друзів перетворив. Лорд Каферен загинув у замку Ашфорд від руки Рендила Тарлі, воюючи за Роберта. Лорд Грандисон отримав поранення на Тризубі й за рік помер.

Мій брат зумів завоювати їхню любов, а я отримую тільки зраду. Батько, дідо, кузени, мій добрий дядько...

— Ваша світлосте,— сказав сер Аксель,— благаю, дайте мені шанс довести, що не всі Флоренти такі ненадійні.

— Сер Аксель підштовхує мене поновити війну,— мовив король Станіс до Давоса.— Ланістери вважають, що я кінчений і розбитий, бо присяжні лорди кинули мене — майже всі. Навіть лорд Естермонт, батько моєї рідної матері, прихилив коліно перед Джофрі. Кілька досі відданих людей зневірюються. Марнують життя на пиятику й азартні ігри, залишуючи рани, як побиті дворняги.

— Битва знов запалить їм серця, ваша світлосте,— сказав сер Аксель.— Поразка — це хвороба, а ліки — перемога.

— Перемога! — король скривив губи.— Різні бувають перемоги, сер. Але розкажіть спершу свій план серу Давосу. Хочу почути його думку щодо вашої пропозиції.

Сер Аксель обернувся до Давоса з таким виразом на обличчі, який, мабуть, був у лорда Белгрейва, коли король Бейлор Благословенний звелів йому мити жебракові вкриті виразками ноги. Але він скорився.

План, який розробили сер Аксель з Саладором Сааном, був простий. За кілька годин морем від Драконстону розташований острів Клішня — давній морський престол дому Сельтигарів. На Чорноводді лорд Ардріян Сельтигар бився під вогненним серцем, та коли його захопили в полон, він, не марнуючи часу, перекинувся на бік Джофрі. Нині він на Королівському Причалі.

— Без сумніву, боїться й наближатися до Драконстону, щоб не наразитися на гнів його світлості,— заявив сер Аксель.— І мудро чинить. Він-бо зрадив законного короля.

Сер Аксель пропонував скористатися флотом Саладора Саана й узяти всіх, хто вцілів на Чорноводді (у Драконстоні Станіс мав ще з півтори тисячі вояків, більше половини з яких — Флоренти), й покарати лорда Сельтигара за відступництво. На острові Клішня залога залишилася невелика, зате замок, подекують, може пишатися мирськими килимами, волантиським склом, золотими та срібними тарілками, коштовними кубками, величними яструбами, топором з валерійської криці, ріжком, яким з глибин викликають чудовиськ,

скринями рубінів, а він там більше, ніж людина за сто років вип'є. Скупий до інших Сельтигар ніколи не відмовляв ні в чому собі.

— Кажу: замок спалити, а людей узяти на мечі,— підбив підсумок сер Аксель.— Перетворити острів Клішня на пустку, де тільки попіл і кістки, і ворони-стерв'ятники, щоб усе королівство знало, яка доля очікує на всіх, хто кохається з Ланістерами.

Станіс слухав промову сера Акселя мовчки, повільно поводячи щелепою. Коли той замовк, Станіс заговорив:

— Гадаю, зробити це ми зможемо. Ризик не такий і великий. Поки лорд Редвін не вплив з Арбору, Джофрі на морі потуги не має. Віддавши острів на розграбування, можна купити на час відданість отого лісянського пірата Саладора Саана. Сам по собі острів Клішня нічого не вартує, але його падіння стане знаком для лорда Тайвіна: я ще на своїй справі хреста не поставив,— мовив король і знов обернувся до Давоса.— Кажіть відверто, сер. Як ви ставитеся до пропозиції сера Акселя?

«Кажіть відверто, сер». Давос добре пам'ятав темну камеру, яку ділив з лордом Алестером, пам'ятав Вугра й Куліша. Згадалися йому й погрози, почуті від сера Акселя на мосту понад двором. «Корабель чи штурхан — що мене чекає?» Але ж питає Станіс!

— Ваша світлосте,— повільно заговорив він,— так чинять дурні... і боягузи.

— Боягузи? — мало не заверещав сер Аксель.— Нікому не дозволю обзивати мене боягузом перед королем!

— Тихо,— скомандував Станіс.— Пане Давосе, кажіть, я вислухаю ваше обґрунтування.

Давос обернувся до сера Акселя.

— Кажете, ми маємо продемонструвати королівству, що рано ще ставити на нас хреста. Що треба завдати удару. Піти війною... на якого ворога? На острові Клішня Ланістерів не знайдеться.

— Зате знайдуться зрадники,— мовив сер Аксель,— хоча, мабуть, я знайду їх і ближче до дому. Просто в цій кімнаті.

Давос проігнорував шпичку.

— Не сумніваюся, що лорд Сельтигар прихилив коліно перед малолітнім Джофрі. Він уже старий і хоче небагато — дожити останні дні в замку, попиваючи свої вишукані вина з коштовних кубків,— Давос обернувся назад до Станіса.— Але ж він відгукнувся на ваш

заклик, сір. І з'явився зі своїми кораблями й мечами. Був з вами в Штормокраї, коли проти нас вийшов лорд Ренлі; це його кораблі зайшли у Чорноводий Бурчак. Його люди за вас билися, вбивали й горіли. Так, острів Клішня захищений слабо. Його тримають жінки, діти й старі. А чому? Тому що їхні чоловіки, сини й батьки загинули на Чорноводді — ось чому. Померли на веслах або з мечами в руках, воюючи під нашими знаменами. А сер Аксель пропонує нам наскочити на їхню покинуту домівку, згвалтувати їхніх жінок і взяти їхніх дітей на мечі. А простолюд нікого не зраджував...

— Зраджував,— не здавався сер Аксель.— Не всі Сельтигарові люди загинули на Чорноводді. Сотні потрапили в полон разом зі своїм лордом і прихилили коліна, як він це зробив.

— Як він це зробив,— повторив Давос.— Бо це його люди. Його присяжні. Який у них був вибір?

— У кожного є вибір. Могли б відмовитися. Дехто й відмовився — і помер. Але помер як справжній чоловік, який не зрадив.

— Є люди сильніші, є слабші.

Непереконлива відповідь, Давос сам це усвідомлював. Станіс Баратеон зроблений з заліза, йому ніколи не зрозуміти й не пробачити слабкості в інших. «Не виходить»,— у розпачі подумав Давос.

— Обов'язок кожної людини — лишатися вірною законному королю, навіть якщо лорд, якому вона служить, виявиться нікчемою,— оголосив Станіс тоном, який не допускав заперечень.

Давоса охопив якийсь розпач, якась зухвалість на межі з божевіллям.

— А ви самі лишилися вірні королю Ейрису, коли ваш брат підняв свої прапори? — випалив він.

Запала мертва тиша, а за мить сер Аксель вигукнув:

— Зрада! — і висмикнув з піхов кинджал.— Ваша світлосте, він вас ганьбить просто в лице!

Давос чув, як Станіс скрегоче зубами. На чолі в короля надималася синя жилка. Вони зустрілися очима.

— Сховайте ножа, пане Акселю. І залиште нас удвох.

— Якщо ваша світлість не проти...

— Я не проти, щоб ти пішов геть,— сказав Станіс.— Забирайся з-перед моїх очей і пришли мені Мелісандру.

— Як накажете,— сер Аксель заховав ножа, уклонився й поквапився до дверей. Його чоботи сердито стукотіли по підлозі.

— Завжди ти випробовуєш мій терпець,— сказав Станіс, коли вони лишилися самі.— Я тобі язика можу вкоротити, як уже вкоротив пальці, пачкарю.

— Я належу вам, ваша світлосте. Тож і язик це ваш, робіть з ним, що схочете.

— Так і є,— уже спокійніше озвався король.— І я хочу, щоб цей язик говорив правду. Хай іноді правда — гіркий трунок. Ейрис... Якби ти тільки знав!.. Важкий був вибір — рідна кров чи суверен. Брат чи король,— він скривився.— Ти колись бачив Залізний трон? Гостряки на спинці, смуги зігнутої криці, обламані кінці мечів і ножів, сплутані та склепані разом? Не надто зручне крісло, сер. Ейрис так часто на ньому ранився, що його прозивали струпуватим королем, а Мейгора Лютого в тому кріслі зарізали. Саме крісло й зарізало, кажуть люди. На такому престолі не відпочинеш. Іноді я дивуюся, чого моїм братам так на нього кортіло всістися.

— А вам чого туди кортить? — поцікавився Давос.

— Питання не в хотінні. Трон належить мені як Робертовому спадкоємцю. Це закон. Після мене він перейде моїй дочці, якщо Селіза так і не подарує мені сина,— він легенько провів трьома пальцями по столу — по гладенькому твердому лаку, потемнілому од віку.— Я — король. Хотіння тут ні до чого. У мене є обов'язки перед дочкою. Перед королівством. Навіть перед Робертом. Він не надто мене любив, знаю, але він був моїм братом. Ланістерка наставила йому роги й виставила блазнем. Може, і закатрупила його, як Джона Арина й Неда Старка. За такі злочини має прийти відплата. Для Серсі та її виродків. І не тільки для неї. Я весь той двір начисто випалю, як мав зробити Роберт після Тризуба. Сер Барістан якось сказав мені, що за правління Ейриси гниття почалося з Вейриси. Не можна було євнуха пробачати. Так само як і Царевбивцю. Роберт мав бодай білого плаща в нього забрати й відіслати його на Стіну, як і наполягав лорд Старк. А він натомість послухався Джона Арина. Я в цей час був ще в облозі в Штормокраї, мене ніхто не питав,— він різко повернувся й кинув на Давоса твердий проникливий погляд.— А тепер кажи правду. Чого ти хотів убити леді Мелісандру?

«Отож він усе знає». Давос не міг йому брехати.

— На Чорноводді в мене згоріло четверо синів. Це вона віддала їх полум'ю.

— Ти несправедливий до неї. Те полум'я — не її робота. Проклинай Куця, проклинай піромантів, проклинай дурня Флорента, який завів мій флот просто в пастку. Або ж проклинай мою впертість і гонор, бо ж це я відіслав її геть, коли найбільше потребував. Але не Мелісандру. Вона лишається мені відданою служницею.

— Мейстер Кресен був вашим відданим слугою. А вона його вбила, як і сера Кортні Пенроуза, і вашого брата Ренлі.

— Дурниці верзеш,— буркнув король.— Так, вона бачила кінець Ренлі в полум'ї, але вона до цього причетна не більше за мене. Жриця була зі мною. Твій Деван це може підтвердити. Спитай його, якщо в мені сумніваєшся. Якби могла, вона б його врятувала. Саме вона, Мелісандра, просила мене з ним зустрітися й дати йому останній шанс покаятися за свою зраду. І це саме вона, Мелісандра, сказала мені послати по тебе, в той час як сер Аксель хотів віддати тебе Р'глору,— він ледь помітно посміхнувся.— Тебе це дивує?

— Так. Вона знає, що я не дружу ні з нею, ні з її червоним богом.

— Зате дружиш зі мною. І вона це знає,— він жестом прикликав Давоса ближче.— Хлопець прихворів. Мейстер Пілос ставить йому п'явок.

— Хлопець? — Давос подумав про свого Девана, королівського зброєносця.— Мій син, сір?

— Деван? Добрий хлопчина. Багато від тебе взяв... Ні, я про Робертового байструка, це він прихворів — хлопець, якого ми забрали зі Штормокраю.

Едрик Шторм.

— Я з ним розмовляв у Ейгоновому саду.

— Як вона й хотіла. Як вона бачила,— зітхнув Станіс.— Тебе він теж причарував? Є в нього цей дар. Передався від батька з кров'ю. Знає, що він королівський син, але воліє не згадувати, що він байструк. Обожднює Роберта, як і Ренлі його обожднював, коли був маленький. Мій царствений брат грав роль люблячого батечка, приїжджаючи у Штормокрай, надсилав подарунки... мечі, поні, плащі з хутром. Це все євнухова робота. Хлопець писав у Червону фортецю вдячні листи, а Роберт, сміючись, питав у Вейриси: і що я послав цьогогоріч? Ренлі був не кращий. Віддав хлопця на виховання

каштелянам і мейстрам, і всі вони пали жертвою його чарів. Пенроуз он на смерть пішов, щоб його не видати,— король скреготнув зубами. — Чого він вирішив, що я скривджу хлопця? Я ж обрав Роберта, хіба ні? Коли прийшов день вибору, я обрав не честь, а рідну кров.

«Він не називає хлопця на ім'я». Він цього Давосу стало якось тривожно.

— Сподіваюся, юний Едрік скоро видужає.

Станіс махнув рукою, мов одмахуючись від його турботи.

— Та це застуда, не більше. Кашель, дрозж, гарячка. Мейстер Пілос швидко поставить його на ноги. Сам по собі хлопець нічого не вартий, але в його жилах біжить Робертова кров. А в королівській крові — сила, як каже вона.

Давосу не довелося перепитувати, хто така «вона».

Станіс торкнувся мальованого столу.

— Поглянь сюди, цибулевий лицарю. Моє королівство по праву. Мій Вестерос,— обвів він карту рукою.— Усі ці розмови про Сім Королівств — дурниці. Триста років тому, стоячи на цьому самому місці, Ейгон це бачив. Цей стіл розмалювали за його наказом. Позначили річки й затоки, гори й доли, замки, міста й торгові містечка, озера, болота й ліси... а кордонів не позначили. Бо це все одне. Одне королівство, яким має правити один король.

— Один король,— погодився Давос.— Бо один король означає мир.

— Я поверну у Вестерос справедливість. Те, на чому сер Аксель розуміється не краще, ніж на війні. Острів Клішня мені не принесе нічого... та й сама ідея лиха, як ти й казав. Сельтигар сам має заплатити за зраду, особисто. І коли я прийду в своє королівство, він заплатить. Кожен погне те, що посіяв,— від найбільшого лорда до найменшого пацюка. І дехто втратить трохи більше, ніж кінчики пальців, запевняю тебе. Через них моє королівство спливає кров'ю, і цього не забуду,— король Станіс відвернувся від столу.— На коліна, цибулевий лицарю.

— Ваша світлосте?

— За рибу й цибулю я колись зробив тебе лицарем. А за це я збираюся піднести тебе до лорда.

«Це?» Давос губився у здогадках.

— Мені досить бути вашим лицарем, ваша світлосте. Я й поводитися як лорд не вмію.

— От і добре. Бо в тому поводженні сам тільки фальш. Мені цей урок важко дався. А тепер на коліна! Тобі велить король.

Давос опустився навколішки, і Станіс витягнув довгого меча. Мелісандра назвала його Світлоносцем — червоним мечем звитяжців, здобутим з полум'я, в якому згоріло семеро богів. Щойно клинок вислизнув з піхов, у кімнаті наче пояснило. Криця світилася — то рудим, то жовтим, то червоним. А навколо мерехтіло повітря — не існує такого діаманту, щоб так сяяв. Та коли Станіс торкнувся Давосового плеча, відчуття нічим не відрізнялося від дотику будь-якого іншого меча.

— Пане Давосе з дому Сівортів,— промовив король,— чи будете ви мені відданим і щирим васалом віднині й довіку?

— Так, ваша світлосте.

— Чи присягаєте ви вірно служити мені до кінця своїх днів, давати чесні поради й завжди коритися, захищати мої права й моє королівство від супостата у битвах малих і великих, боронити мій народ і карати моїх ворогів?

— Так, ваша світлосте.

— То підведіться, Давосе Сіворт, лордом дощових лісів, адміралом вузького моря та правицею короля.

Приголомшений Давос на мить закам'янів. «Зранку я прокинувся в підземеллі».

— Ваша світлосте, я не... я не гідний на роль королівського правиці.

— Немає людини гіднішої,— Станіс уклав Світлоносця в піхви, простягнув Давосу руку й допоміг йому підвестися.

— Я з низів,— нагадав йому Давос.— З пачкарів у лорди. Ваші вельможі мені не коритимуться.

— То ми поставимо нових лордів.

— Але... я не вмію ні читати, ні писати.

— За тебе читатиме мейстер Пілос. Що ж до письма, то он мій попередній правиця до того дописався, що без голови лишиться. Від тебе вимагається тільки те, що я й так завжди від тебе мав. Чесність. Вірність. Служба.

— Та вже точно є людина достойніша... який-небудь великий лорд...

Станіс пирхнув.

— Як-от Бар-Емон, цей хлопчисько? Чи мій віроломний дід? Сельтигар зрікся мене, новому Веларіону шість років, а новий Санглас, коли я спалив його брата, відплив у Волантис,— він сердито махнув рукою.— Кілька хороших людей лишається, це правда. Сер Гілберт Фаринг із двома сотнями відданих вояків утримує від мого імені Штормокрай. Лорд Мориген, Ночеспівський Байстрік, юний Читеринг, мій кузен Ендрю... та нікому з них я не довіряю так, як вам, мілорде дощових лісів. Тому моїм правицею будете ви. Хочу, щоб ви були поряд зі мною під час битви.

«Ще одна битва — і нам кінець,— подумав Давос.— Принаймні в цьому лорд Алестер мав рацію».

— Ваша світлість, ви просили, щоб рада моя була чесна. А якщо чесно... нам бракує сили для нової битви з Ланістерами.

— Його світлість говорить про велику битву,— мовив жіночий голос з помітним східним акцентом. Біля дверей стояла Мелісандра в своїх червоних шовках і мерехтливих атласах, тримаючи в руках накритий срібний таріль.— Оці дрібні війни — то дитяче борюкання в порівнянні з тим, що гряде. Той, кого не можна називати, вже шикує свою потугу, Давосе Сіворт, потугу нещадну, лиху й незчислиму. Бо холод гряде, і ніч без кінця,— вона поставила срібний таріль на мальований стіл,— якщо не знайдуть люди в собі мужності боротися. Люди, чиє серце — огонь.

Станіс втупився у срібний таріль.

— Вона мені це показувала, лорде Давосе. В полум'ї.

— Ви це бачили, сір?

Хто-хто, а Станіс би про таке не брехав.

— На власні очі. Після битви, коли мене охопив розпач, леді Мелісандра вмовила мене подивитись у полум'я в коминку. Тяга в димарі була сильна, і з вогню піднімалися клапті попелу. Я спостерігав за ними, почувуючись дурнем, та Мелісандра звеліла глядіти в глибину, і... попіл був білий, він здіймався вгору, але якоїсь миті здалося, наче він падає. «Сніг»,— подумав я. А тоді іскри в повітрі стали кільцем, перетворившись на коло смолоскипів, і я крізь вогонь уже дивився на якийсь високий пагорб у лісі. Зола обернулася на

чоловіків у чорному, що стояли зі смолоскипами, а крізь сніг рухались якісь тіні. Попри жар від вогню, я відчув такий жахливий холод, що аж затремтів — і в ту мить видиво зникло, і вогонь знов перетворився на звичайний вогонь. Але те, що я бачив, було насправді, можу все своє королівство на це поставити.

— І поставили,— сказала Мелісандра.

Переконаність у королівському голосі перелякала Давоса до межі.

— Пагорб у лісі... тіні в снігу... я не...

— Це означає, що битва вже почалася,— мовила Мелісандра.— Пісок у склі сиплеться дедалі швидше, і людська година на землі добігає кінця. Маємо діяти сміливо, бо в іншому разі надія, вважай, втрачена. Вестерос має об'єднатися під єдиним законним правителем, королевичем обіцяним, лордом Драконстону й обраним Р'глора.

— Дивний вибір робить Р'глор,— скривився король, так наче якоїсь бридоти вкусив.— Чому я, а не мої брати? Ренлі з його персиком... У снах я бачу, як у нього з рота біжить сік, а з горла — кров. Якби він виконав свій обов'язок перед братом, удвох ми б змели лорда Тайвіна. Такою перемогою б і Роберт міг пишатися. Роберт...— він скреготнув зубами.— Він теж мені сниться. Сміється. Пиячить. Хвалиться. Це він умів найкраще. Це, а ще воювати. Я ніколи ні в чому його не перевершив. Цар світла мав обрати своїм знаряддям його. Чому я?

— Бо ви — праведник,— сказала Мелісандра.

— Праведник,— Станіс торкнувся накритого срібного тареля пальцем.— З п'явками.

— Так,— мовила Мелісандра,— але хочу вам іще раз повторити: так не піде.

— Ти ж обіцяла, що все спрацює,— розсердився король.

— Спрацює... і ні.

— Що?

— І те, і те.

— Говори зрозуміло, жінко.

— Коли вогонь покаже щось чіткіше, я так і перекажу. В полум'ї правда, та не завжди її легко витлумачити,— сказала вона; великий рубін у неї на шиї всотував сяйво жаровні.— Віддайте мені хлопця, ваша світлосте. Так буде надійніше. Віддайте мені хлопця, і я збуджу кам'яного дракона.

— Я вже казав тобі: ні!

— Один-єдиний незаконний хлопець проти всіх хлопчиків і дівчаток Вестеросу. Проти всіх ненароджених дітей у всіх королівствах світу.

— Це ж невинний хлопець!

— Цей хлопець заплямував вашу шлюбну постіль — в іншому разі у вас обов'язково були б сини. Він вас зганьбив.

— Це Роберт зганьбив. А не хлопець. І дочка до нього прихилилася. Та й він зі мною однієї крові.

— Братової крові,— сказала Мелісандра.— Королівської крові. Лише королівська кров здатна збудити кам'яного дракона.

Станіс рипнув зубами.

— Не хочу навіть слухати. Драконів більше немає. Таргарієни намагалися їх відродити півдюжини разів. А перетворилися на посміховисько, на блазнів... або й на мерців. На цій богами забутій скелі досить нам одного блазня — Картатого. Маєш п'явок? Роби, що мушиш.

Мелісандра холодно вклонилася й мовила:

— Як зволить король.

Запхавши праву руку в рукав лівої, вона за мить жбурнула у жаровню жменю порошку. Жар затріскотів. Над ним здійнялося біле полум'я, а червона жінка взяла срібний таріль і піднесла його королю. Давос дивився, як вона знімає покришку. Під нею лежало троє великих чорних п'явок, набряклих від крові.

«Кров хлопця,— збагнув Давос.— Королівська кров».

Станіс простягнув руку, й пальці його стиснули одну з п'явок.

— Назвіть ім'я,— звеліла Мелісандра.

П'явка звивалася в королівській долоні, силкуючись присмоктатися до одного з пальців.

— Узурпатор,— промовив король.— Джофрі Баратеон.

Коли він жбурнув п'явку в полум'я, вона почала скручуватися серед жару, мов осінній листок, і нарешті згоріла.

Станіс узяв другу.

— Узурпатор,— оголосив він, цього разу гучніше.— Балон Грейджой.

Легко кинув її в жаровню, і п'явка тріснула. З неї бризнула кров, з сичанням димуючи.

І вже остання п'явка в королівській руці. Цю Станіс якусь мить роздивлявся, а вона звивалася в його пальцях.

— Узурпатор,— нарешті мовив він.— Роб Старк.

І він пожбурих її у вогонь.

Джеймі

Гаренхольська лазня — темне й повне пари приміщення з низькою стелею — була заставлена великими кам'яними купелями. Коли Джеймі завели всередину, він виявив, що в одній з купелей уже сидить Брієнна, сердито тручи собі руку.

— Не перестарайся, дівко,— гукнув він.— Шкіру собі здереш.

Впустивши щітку, вона затулила груди величезними, як у Грегора Клігана, долонями. Маленькі гостренькі пуп'янки, які вона так наполегливо ховала, природніший вигляд мали б на десятирічній дівчинці, ніж на її широких м'язистих грудях.

— Що ви тут робите? — вимогливо запитала вона.

— Лорд Болтон наполягає, щоб я з ним повечеряв, але чомусь не запросив і моїх вошей,— мовив Джеймі й лівою рукою посмикав свого наглядача.— Допоможи мені скинути це смердюче лахміття.

Однією рукою він навіть бриджі собі розшнурувати не міг. Чоловік знехотя скорився.

— А тепер іди собі,— сказав Джеймі, коли його одяг лежав уже гіркою на вологій кам'яній підлозі.— Міледі Тартська не воліє, щоб таке бидло, як ти, витріщалося на її цицьки,— мовив він і обернувся до довговидої жінки, яка прислужувала Брієнні.— Ти теж. Почекай за дверима. Двері тут лише одні, а дівиця така дебела, що навряд чи зможе втекти через комин.

Звичка коритися закорінена глибоко. Жінка вслід за наглядачем пішла геть, лишаючи в лазні їх удвох. Купелі, як заведено у вільних містах, були великі, на шестеро-семеро людей, тож Джеймі незграбно й повільно заліз у воду до дівчини. Він уже бачив на обидва ока, хоча праве ще лишалося набряклим, навіть після Кайбернових п'явок.

Джеймі почувався на сто дев'ять років, але й це вже було набагато краще порівняно з тим, яким він приїхав у Гаренхол.

Брієнна сахнулася.

— Тут є й інші купелі.

— Мені ця подобається,— він обережно занурився у гарячу воду до підборіддя.— Не бійся, дівко. Стегна в тебе фіолетово-зелені, а те, що між ними, мене взагалі не цікавить.

Праву руку довелося покласти на край, бо Кайберн попередив його: бинти не мочити. Він відчував, як розпружуються ноги, а в голові паморочиться.

— Якщо зомлію, витягнеш мене. Ніхто з Ланістерів ще в купелі не топився, не хочу бути першим.

— Чого мені хвилюватися, що ви помрете?

— Ти ж обітницю дала,— посміхнувся він, а в неї по шиї вгору поповз рум'янець. Вона розвернулася до Джеймі спиною.— Сором'язлива панна? Чого такого я тут не бачив?

Він потягнувся до щітки, яку вона впустила, зловив пальцями й заходився недоладно себе шкребти. Навіть це виходило важко, незграбно. «Ліва рука взагалі до нічого».

Але вода темніла: зі шкіри змивався засохлий бруд. Дівчина, згорбившись, напружено сиділа спиною до нього.

— Тебе так мучить вигляд мого кикотя? — поцікавився Джеймі.— Ти б мала радіти. Я-бо втратив ту руку, якою вбив короля. Ту руку, яка скинула Старкового малого з вежі. Ту руку, яка, прослизнувши сестрі між стегон, змушувала її стікати соком,— він тицьнув кикотем їй просто в обличчя.— Не дивно, що Ренлі під твоїм захистом загинув.

Наче він їй ляпаса дав, вона зірвалася на ноги, збуривши хвилю гарячої води. Поки вона вилазила з купелі, Джеймі запримітив густі біляві кучерики в неї між стегон. Брієнна була волохатіша за його сестру. Дивна річ: він відчув, як напружується під водою прутень. «Отепер я точно знаю, що занадто довго вже не був із Серсі». Він відвів очі, стривожений такою реакцією власного тіла.

— Негідно я повівся,— пробурмотів він.— Але я каліка, тому й прикрий. Пробач мені, дівчино. Ти мене захищала, як справжній чоловік, ба й краще за багатьох чоловіків.

Вона загорнулася в рушник.

— Ви з мене глузуєте?

Це його знов розсердило.

— У тебе голова тверда, як замкові мури? Я вибачився! Я вже втомився сваритися з тобою. Може, укладемо перемир'я?

— Перемир'я ґрунтується на довірі. Ви хочете, щоб я довірилася...

— ...Царевбивці, я забув. Клятвовідступнику, який закатрупив бідолашного Ейрису Таргарієна,— пирхнув Джеймі.— Але я каюся не через Ейрису. А через Роберта. «Подейкують, вам дали прізвисько Царевбивця,— сказав він мені на учті з нагоди коронації.— Тільки за звичку це собі не беріть». І він розреготався. Чому Роберта ніхто не кличе клятвовідступником? Це він розвалив королівство, але чомусь безчесним вважають мене.

— Все, що чинив Роберт, він чинив з любові.

По Брієнниних ногах збігала вода, збираючись у калюжку.

— Все, що чинив Роберт, він чинив через гординю, піхву й гарненьке личко,— він стиснув кулак... тобто хотів стиснути, якби в нього була долоня. Руку штрикнув біль — жорстокий як сміх.

— Він воював, щоб урятувати королівство,— наполягала дівчина.
«Урятувати королівство».

— А ти знаєш, що мій брат підпалив Чорноводий Бурчак? Дикополум'я горить і на воді. Ейрис, якби наважився, купався б у ньому. Таргарієни всі дуріли від вогню,— говорив Джеймі, відчуваючи, як у нього паморочиться в голові. «Це тут так жарко, чи це токсини в мене в крові, чи ще не минулася гарячка? Я не при собі». Він опустився нижче, поки вода не дійшла до підборіддя.— Заплямував свій білий плащ... Того дня я був у своїх золотих обладунках, але...

— У золотих обладунках? — долинув слабкий голос, неначе здалеку.

Все пливло — від спеки, від спогадів.

— Коли танцюючі грифони програли Битву дзвонів, Ейрис вислав Конінтона у вигнання...— («Навіщо я розповідаю все цій дивакуватій, потворній дитині?») — Він нарешті усвідомив, що Роберт — не якийсь там король розбійників, якого можна за бажання просто розчавити, але найбільша загроза для дому Таргарієнів, яка постала з часів Деймона Чорнопломеня. Король безцеремонно нагадав Левину Мартелу, що в нього в руках Елія, й послав його перебрати командування над десятьма тисячами дорнян, які вже марширували королівським гостинцем. Джон Дарі з Баристаном Селмі виїхали у Скельний Септ —

позбирати кого зможуть з грифонів, а королевич Рейгар повернувся з півдня й переконав свого батька проковтнути свою гордість і викликати мого батька. Але з Кичери Кастерлі крук так і не повернувся, і король ще більше налякався. Йому всюди ввижалися зрадники, та й Вейрис завжди крутився поруч і підказував чергового зрадника, про якого він сам ще не встиг подумати. Отож його світлість наказав алхімікам розмістити по всьому Королівському Причалу сховки з дикополум'ям. Під Бейлоровим септом і халупами Блошиного Дна, під стайнями і складами, під усіма сімома брамами, навіть у підвалах Червоної фортеці.

Все робилося цілком таємно жменькою майстрів-піромантів. Вони навіть власним підмайстрам не довіряли, тож їм ніхто не допомагав. Королева вже багато років заплющувала на все очі, а Рейгар був надто зайнятий армійськими справами. Але Ейрисів новий правиця — той, що з булавою і кинджалом на гербі,— був не зовсім дурень, отож побачивши, як щодня і щоночі ходять туди-сюди Росарт, Беліс і Гаригус, він щось запідозрив. Челстед, ось як його звали, лорд Челстед...— (Ім'я пригадалося зненацька, під час розповіді).— Я вважав його боягузом, але йому вдалося десь набратися мужності й піти до Ейрися. Він, як міг, відмовляв короля. Переконаував, жартував, залякував і, нарешті, благав. Та коли все виявилось марним, він зняв свій ланцюг — знак своєї посади — і кинув його на підлогу. За це Ейрис спалив його живцем, а ланцюга повісив на шию Росартові — своєму улюбленому піроманту. Це саме він засмажив лорда Рикарда Старка у власних обладунках. А я весь цей час стояв біля підніжжя Залізного трону в своїх білих латах, непорушно як мрець, охороняючи свого сюзерена і його милі секрети.

Всі мої побратими, бачте, поїхали, та мене Ейрис тримав біля себе. Я ж бо син свого батька, от він мені й не довіряв. Хотів, щоб Вейрис мав змогу за мною наглядати і вдень, і вночі. От я і чув усе...— (Йому пригадалося, як світилися очі в Росарта, коли той розгортав карти, щоб показати, куди ще слід закласти *речовину*. Гаригус із Белісом були такі самі).— Рейгар зустрівся з Робертом на Тризубі, й ти добре знаєш, що з цього вийшло. Коли звістка про це дійшла до двору, Ейрис відіслав королеву разом з королевичем Вісерисом на Драконстон. Князівна Елія теж мала їхати, але король заборонив. Чогось забрав собі в голову, що княжич Левин зрадив Рейгара на

Тризубі, але вважав, що змусить Дорн зберігати вірність доти, доки триматиме князівну Елію з Ейгоном біля себе. «Зрадникам потрібне моє місто,— я чув, як він казав Росарту,— та вони отримають тільки попіл. Роберт буде королем обгорілого кістя та смаженого м'яса». Таргаріени померлих не ховають — вони їх спалюють. А Ейрис вирішив запалити найбільше з усіх погребальне багаття. Хоча, якщо по правді, не вірю я, що він справді чекав смерті. Як і Ейріон Полум'яний перед ним, він гадав, що вогонь його перевтілить... що він повстане з мертвих, переродиться в дракона й перетворить усіх своїх ворогів на попіл.

Нед Старк мчав з Робертівим авангардом на південь, однак мій батько з військом дістався міста перший. Пайсел переконав короля, що хранитель Заходу прийшов його захищати, тож він відчинив браму. Єдиний раз, коли слід було послухатися Вейрису, король його проігнорував. Мій батько не встрявав у війну, підраховуючи образи, яких завдав йому Ейрис, і вважав, що дім Ланістерів має приєднатися до переможця. Все вирішилося на Тризубі.

Тримати Червону фортецю доручено було мені, але я вже знав, що ми програли. Я послав до Ейрису — просив у нього згоди почати переговори. Мій гонець повернувся з королівським наказом. «Якщо ти не зрадник, принеси мені голову свого батька». Ейрис здаватися не збирався. Мій гонець доповів, що з ним лорд Росарт. Я розумів, що це значить.

Коли я знайшов Росарта, він, одягнений як простий солдат, квапився до потерни. Його я зарубав першим. А тоді вбив і Ейрису — поки він не встиг когось іншого послати з наказом до піромантів. Кілька днів я полював на решту піромантів і порішив їх усіх. Беліс пропонував мені золото, а Гаригус зі сльозами благав мене про милосердя. Ну, меч милосердніший за вогонь, але не думаю, що Гаригус оцінив мою доброту...

...Вода вже охолола. Джеймі, розплющивши очі, виявив, що витріщається на кикіть, який лишився від його робочої руки. «Руки, яка зробила мене Царевбивцею». Цап відібрав у нього і славу, і ганьбу водночас. «Лишивши мені що? Хто я тепер?»

Дівчина мала кумедний вигляд, притискаючи до пласких грудей рушника, з-під якого визирали дебелі білі ноги.

— Ти від моєї оповіді мову втратила? Ну ж бо, вилай мене, чи поцілуй, чи обізви брехуном. Давай!

— Якщо це правда, чому про це ніхто не знає?

— Лицарі королівської варти дають обітницю не видавати королівських таємниць. Чи ти хотіла, щоб я присягу зламав? — розсміявся він.— Чи ти вважаєш, що шляхетний лорд Вічнозиму хотів вислухувати мої кволі пояснення? Такий поважний чоловік! Йому досить було тільки глянути на мене — і засудити як винного,— Джеймі зірвався на ноги, холодна вода побігла по грудях.— За яким правом вовк судить лева? За яким правом?

Його почав бити дроз, і Джеймі, силкуючись вилізти з купелі, вривався кикотом об край.

Нестерпний біль... і знагла купіль попливла. Але Брієнна встигла підхопити Джеймі. Рука в неї вся була вкрита сиротами, липка й холодна, зате дужа — й ніжніша, ніж він міг подумати. «Ніжніша, ніж у Серсі»,— подумав він, поки дівчина допомагала йому вилазити з купелі на нетвердих, як обвислий прутень, ногах.

— Варта! — крикнула Брієнна.— Царевбивця!..

«Джеймі,— подумав він,— мене звати Джеймі».

Оговтався він на вологій підлозі, а навколо нього зі стурбованими обличчями стояли вартові, дівчина і Кайберн. Брієнна так і була гола, тільки, здавалося, геть забула про це.

— Це все через гарячу купіль,— говорив мейстер Кайберн. «Ні, він не мейстер, у нього забрали ланцюга».— А ще в нього в крові й досі є залишки токсинів, та й голодував він. Чим ви його годували?

— Хробаками, сечею і сірим блювотинням,— підказав Джеймі.

— Сухими плескачами, водою й вівсянкою,— заперечив гвардієць.— Але він майже нічого не їсть. Що з ним робити?

— Помийте, вдягніть і, якщо не зможе йти, віднесіть у Погребальну вежу,— сказав Кайберн.— Лорд Болтон наполягає, щоб він сьогодні з ним повечеряв. Часу вже лишається мало.

— Принесіть мені для нього чисте вбрання,— мовила Брієнна.— Я сама його помию і вдягну.

Всі тільки зраділи, що вона це завдання бере на себе. Джеймі підвели на ноги і всадовили на кам'яну лавку під стіною. Брієнна пішла забрала свій рушник і повернулася з жорсткою щіткою, щоб домити Джеймі. Один з гвардійців приніс їй лезо — підголити йому

бороду. Кайберн повернувся зі спідньою білизною з грубого полотна, чистими чорними вовняними бриджами, вільною зеленою сорочкою і шкірянкою, що спереду була на шнурівці. На той час у Джеймі вже менше паморочилось у голові, але він і досі був кволий. Дівчина допомогла йому вдягнутися.

— Тепер мені тільки срібного люстерка бракує.

Окаянний мейстер також приніс для Брієнни чистий одяг: трохи поплямовану рожеву атласну сукню й лляну нижню сорочку.

— Даруйте, міледі, та на вас у Гаренхолі тільки це і знайшлося.

Зразу стало зрозуміло, що кроїли сукню на жінку з тоншими руками, коротшими ногами та значно пишнішим бюстом. Тонке мирське мереживо не могло приховати синців у Брієнни на шкірі. В результаті вигляд дівчина мала в новому вбранні сміховинний. «Та в неї плечі ширші, ніж у мене, і шия дебелиша,— подумав Джеймі.— Не дивно, що вона віддає перевагу кольчuzі». І колір рожевий був їй зовсім не до лиця. На думку спадала дюжина злих жартів, але вперше в житті Джеймі притримав язика. Ліпше її не дратувати: однією рукою він її точно не здолає.

Ще Кайберн приніс фляжку.

— Що це? — поцікавився Джеймі, коли позбавлений ланцюга мейстер звелів йому випити.

— Настояна на оцті локриця з медом і гвоздикою. Додасть вам сил і прояснить голову.

— Ліпше принесіть настоянку, щоб руку відростити,— мовив Джеймі.— Від такої я точно не відмовлюся.

— Пийте,— серйозно сказала Брієнна, і він послухався.

Минуло півгодини — і він відчув у собі сили підвестися. Після вологого тепла лазні повітря надворі обпекло, мов ляпас.

— Мілорд уже, мабуть, його зачекався,— мовив гвардієць до Кайберна.— І її теж. Мені його віднести?

— Я дійду сам. Брієнно, дай мені руку.

Вчепившись у неї, Джеймі дозволив провести себе через двір у величезну — більшу за тронну залу на Королівському Причалі — палату, в якій гуляли протяги. Вздовж стін що десять футів тягнулися велетенські коминки — і не порахувати скільки, але ніхто їх не запалював, тож холод пробирав до кісток. Дюжина списників у хутряних плащах стояла на варті при вході й на сходах, які вели у дві

верхні галереї. А в центрі цієї величезної пустки, за довгим двоногим столом, навколо якого, здавалося, розкинулися цілі акри гладенької лупакової підлоги, чекав лорд Страхфорту в товаристві хіба чашника.

— Мілорде,— привіталася Брієнна, зупинившись перед ним.

Очі Руза Болтона були світліші за камінь, але темніші за молоко, а голос обволікував м'яко, як павутиння.

— Я радий, що ви знайшли в собі сили навідатися до мене, сер. Міледі, прошу сідати,— сказав він і жестом обвів сири, хліб, холодне м'ясо, фрукти, якими був заставлений стіл.— Питимете біле чи червоне? Врожай такий собі, боюся. Сер Ейморі майже спустошив пивниці леді Вент.

— Сподіваюся, ви його за це вбили? — Джеймі швидко опустився на запропоноване крісло, поки Болтон не помітив, який він слабкий.— Біле — це для Старків. А я питиму червоне, як порядний Ланістер.

— Мені б води,— попросила Брієнна.

— Елмаре, червоного для сера Джеймі, води для леді Брієнни, а мені — гіпокрасу.

Болтон махнув рукою, відпускаючи конвойних, і гвардійці мовчки вийшли.

Джеймі за звичкою потягнувся до вина правою рукою. Зачепив кикотем кубок, заляпавши бинти ясно-червоними краплями, але встиг його підхопити лівою рукою, поки той не перекинувся; Болтон вдав, що не помітив такої незграбності. Північанин пригостився чорносливиною і з'їв її, відкушуючи маленькими шматочками.

— Скуштуйте, пане Джеймі. Надзвичайно солодкий чорнослив, і травлення поліпшує. Лорд Варго привіз його зі спаленого ним заїзду.

— Травлення у мене й так добре, цап — ніякий не лорд, а ваш чорнослив і впововину не цікавить мене так, як ваші наміри.

— Щодо вас? — на Болтонових вустах заграла легенька посмішка. — Ви — трофей небезпечний, сер. Хай де ви з'являєтеся, ви сієте розрух. Навіть тут, у моєму щасливому домі — Гаренхолі,— шелестів-шепотів він.— І, схоже, в Річкорині теж. Ви знаєте, що Едмур Таллі за ваше спійняття пропонує тисячу золотих драконів?

«Ото і все?»

— Моя сестра заплатить за мене вдсятеро більше.

— Справді? — і знов на мить з'являється посмішка — і швидко зникає.— Десять тисяч драконів — серйозна сума. Звісно, варто ще

розглянути пропозицію лорда Карстарка. Він-бо пообіцяв руку своєї дочки тому, хто принесе йому вашу голову.

— Доручить це своєму цапу — і він зробить з точністю до навпаки.

Болтон стиха хихикнув.

— До речі, ви не в курсі, що тут, коли ми взяли замок, у полоні був Гаріон Карстарк? Я йому віддав усіх людей з Картверді, які були зі мною, і відіслав звідси разом з Гловером. Сподіваюся, з ним у Сутінь-долі не сталося нічого поганого... бо з нащадків лорда Рикарда зостанеться хіба Аліс Карстарк,— він підхопив ще одну чорносливину. — Вам пощастило, що дружина мені не потрібна. У Близнючках я одружився з леді Волдою Фрей.

— З Гарною Волдою? — Джеймі незграбно притримав хліб кикотем, лівою рукою намагаючись відламати собі шматочок.

— З Гладкою Волдою. Мілорд Фрей у посаг за нареченою давав стільки срібла, скільки вона важить, от я й зробив свій вибір. Елмаре, дай хліба серу Джеймі.

Хлопець відламав окраєць завбільшки з кулак і простягнув його Джеймі. Брієнна відламала собі сама.

— Лорде Болтон,— промовила вона,— подекують, ви збираєтеся віддати Гаренхол Варго Гоуту.

— Таку ціну він запропонував,— озвався лорд Болтон.— Ланістери не єдині завжди сплачують свої борги. В будь-якому разі, мені вже скоро їхати. Едмур Таллі у Близнючках одружується з леді Рослій Фрей, і король вимагає моєї присутності.

— Одружується Едмур? — перепитав Джеймі.— Не Роб Старк?

— Його світлість король Роб уже одружений,— Болтон сплюнув кісточку собі в долоню й відклав убік.— З дівчиною з Вестерлінгів зі Стрімчака. Мені сказали, її звати Джейн. Навіть не сумніваюся, що ви її знаєте. Її батько — прапороносець у вашого батька.

— У мого батька чимало прапороносців, і переважно всі вони мають дочок,— Джеймі однією рукою потягнувся до кубка, силкуючись пригадати цю Джейн. Вестерлінги — давній рід, у якого гонору більше, ніж грошей.

— Не може бути,— не повірила Брієнна.— Король Роб присягався одружитися з дівчиною з Фреїв. Він би не зламав обітницю, він...

— Його світлість — шістнадцятирічний хлопчак,— м'яко мовив Руз Болтон.— І я був би вам дуже вдячний, міледі, якби ви більше не ставили під сумнів моїх слів.

Джеймі стало навіть шкода Роба Старка. Виграв війну на полі бою — і програв у спальні, сердешний дурень.

— І як лорду Волдеру смакує пструг замість вовчатики? — поцікавився він.

— О, з пструга можна зварити смачну вечерю,— мовив Болтон і вказав білим пальцем на свого чашника.— А от мій бідолашний Елмар лишився без нареченої. Він-бо мав одружитися з Арією Старк, але мій добрий тесть Фрей не мав вибору — розірвав заручини, коли король Роб його зрадив.

— А що чути про Арію Старк? — гойднулася вперед Брієнна.— Леді Кетлін боялася, що... Дівчинка жива?

— О так,— сказав лорд Страхфорту.

— Ви в цьому впевнені, мілорде?

Руз Болтон знизав плечима.

— На деякий час Арія Старк загубилася, та вже знайшлася. І я збираюся безпечно доправити її на північ.

— І її, і сестру,— сказала Брієнна.— Тиріон Ланістер обіцяв нам за свого брата обох дівчаток.

Це, здається, забавило лорда Страхфорту.

— Міледі, хіба вам ніхто ще не казав? Ланістери — брехуни.

— Хочете заплямувати честь мого дому? — Джеймі підхопив здоровою рукою сирний ніж.— Кінчик круглий, лезо тупе,— сказав він, проводячи великим пальцем по лезу,— але око вам пробити я зможу.

На чолі в нього набрякли краплини поту. Джеймі тільки й сподівався, що може видатися міцнішим, ніж чувається.

На уста лорда Болтона знов набігла легенька посмішка.

— Сміливо промовляєте — як на людину, яка без сторонньої допомоги і хліба собі вломити не здатна. Хочу вам нагадати, що тут кругом мої гвардійці.

— Кругом-кругом — і водночас за милі звідси,— Джеймі кинув погляд у кінець довгої зали.— Поки вони сюди добіжать, ви вже будете не живіший за Ейрису.

— Не личить лицарю погрожувати своєму господарю, пригощаючись його ж сиром і оливками,— насварив його лорд Страхфорту.— На Півночі ми дотримуємося священних законів гостинності.

— Я тут бранець, а не гість. Ваш цап мені руку відрубав. Якщо гадаєте, що сливок достатньо, аби я про це забув, то ви, чорт забирай, помиляєтеся!

Руз Болтон був приголомшений.

— Мабуть, і справді. Мабуть, слід мені вас віддати Едмуру Таллі як весільний подарунок... або голову вам відрубати, як ваша сестра — Едарду Старку.

— Я б не радив. У Кичери Кастерлі довга пам'ять.

— Між моїми мурами й вашою кичерою пролягає тисяча льє — гори, море і болото. Ворожість Ланістера не лякає Болтона.

— А от дружба Ланістера може і в пригоді стати.

Джеймі подумав, що гра, в яку вони зараз граються, йому знайома. Та чи знайома вона дівчині? Він не наважувався кинути на неї погляд, щоб пересвідчитися.

— Щось я не певен, що мудра людина захоче собі такого друга,— мовив Руз Болтон і жестом підкликав хлопчика.— Елмаре, вкрай нашим гостям трішки смаженини.

Брієнні подали першій, але вона і не торкнулася страви.

— Мілорде,— заговорила вона,— сера Джеймі мають обміняти на дочок леді Кетлін. Ви мусите нас звільнити, бо нам час їхати.

— Крук, який прилетів з Річкорину, приніс звістку про втечу, а не про обмін. А якщо ви допомогли полоненому вислизнути, ви у зраді винні, міледі.

Здоров'ячка скочила на ноги.

— Я служу леді Старк!

— А я — королю на Півночі. Чи радше королю, який втратив Північ, як дехто його нині називає. А він не збирався повертати сера Джеймі Ланістерам.

— Сядь і поїж, Брієнно,— мовив Джеймі, а в цей час Елмар поклав перед ним кришеник смаженини, темний і з кров'ю.— Якби Болтон планував нас повбивати, то не марнував би на нас свого чорносливу, шкодячи своєму травленню.

Він узявся до м'яса — і збагнув, що однією рукою порізати його ніяк не зможе. «З мене тепер користі менше, ніж з дівчиська,— подумав він.— Цап зрівняв ставки, от тільки маю сумніви, що леді Кетлін йому подякує, коли Серсі поверне її вилупків у такому ж стані». На думку про це він скривився. «Закладаюся: і за це провина впаде на мене».

Руз Болтон методично краяв м'ясо, на тарілку бризкала кров.

— Леді Бріенно, ви сядете, якщо я скажу вам, що сподіваюся відправити сера Джеймі далі, як і хтілося вам з леді Кетлін?

— Я... ви справді нас відправите далі? — сторожко перепитала дівчина, але сіла.— Дуже добре, мілорде.

— Так. От тільки лорд Варго спричинив маленьку... проблемку,— він перевів безбарвні очі на Джеймі.— Ви здогадуєтеся, чому Гоут відрубав вам долоню?

— Та він узагалі любить рубати руки,— озвався Джеймі; бинт, яким був замотаний кикіть, уже весь просякнув кров'ю і вином.— І ноги теж. І йому, схоже, для цього й приводу не потрібно.

— Але привід був. Гоут мстикованіший, ніж здається. Ніхто б не зміг керувати такою бандою, як браві компаніїці, якби не мав лою в голові,— Болтон настромив кавалок м'яса на кинджал, закинув до рота, замислено прожував і проковтнув.— Лорд Варго порвав з домом Ланістерів, бо я пообіцяв йому Гаренхол — нагороду в тисячу разів більшу за ту, на яку він міг сподіватися від лорда Тайвіна. Але він, чужинець у Вестеросі, не знав, що трофей отруйний.

— Ви маєте на увазі прокляття Гарена Чорного? — глузливо поцікавився Джеймі.

— Я маю на увазі прокляття Тайвіна Ланістера,— Болтон простягнув кубок, і Елмар мовчки його наповнив.— Нашому цапу слід було спершу порадитися з Тарбеками чи Рейнами. Може, вони б його попередили, як ваш батько чинить зі зрадниками.

— Не лишилося ні Тарбеків, ні Рейнів,— зауважив Джеймі.

— Отож-бо й воно. Лорд Варго, без сумніву, сподівався, що лорд Станіс здобуде перемогу на Королівському Причалі й, на знак подяки за його маленький внесок у падіння дому Ланістерів, підтвердить його право на володіння цим замком,— він сухо хихикнув.— Боюся, і про Станіса Баратеона він знає небагато. Бо той за вірну службу віддав би йому Гаренхол... а за попередні злочини приготував би зашморг.

— Зашморг — це гуманніше за те, що йому приготує мій батько.

— Він уже й сам здогадався. Станіс розбитий, Ренлі загинув, і тепер тільки Старкова перемога може врятувати його від помсти лорда Тайвіна, але шанси на неї стають дедалі примарнішими.

— Король Роб переміг у всіх боях,— рішуче сказала Брієнна, вперто-віддана і на словах, і на ділі.

— Переміг у всіх боях, але втратив і Фреїв, і Карстарків, і Вічнозим, і Північ. Шкода, що вовк такий юний. Шістнадцятирічні хлопчачки завжди вважають, що вони — невмирущі й непереможні. Людина старша, думаю, прихилила б коліно. Після війни завжди приходиться мир, а з миром — прощення... принаймні для таких, як Роб Старк. Не для таких, як Варго Гоут,— Болтон легенько посміхнувся.— Обидві сторони скористалися ним, але жодна з них сльозинки не зронить після його смерті. Браві компанійці загинули в Битві на Чорноводді, хоч і не воювали там.

— Ви мене пробачите, якщо я їх не оплакуватиму?

— Невже не відчуваєте жалю до нашого клятого приреченого цапа? Але боги, мабуть, відчували... бо для чого тоді вони привели вас просто йому в руки? — Болтон прожував ще шматок м'яса.— Картвердъ — менша й скромніша за Гаренхол, зате розташована за межами досяжності для лев'ячих пазурів. Одружившись з Аліс Карстарк, Гоут і справді може стати лордом. Якби вдалося отримати грошей від вашого батька — тим краще, але він усе одно доправив би вас лорду Рикарду, хай скільки б заплатив лорд Тайвін. В обмін на панну й безпечний прихисток.

Проте, щоб мати змогу вас продати, вас іще треба зберегти, а у приріччі забагато людей, радих вас викрасти. Гловера з Толгарттом розбили під Сутінь-долом, але навколо блукають залишки їхнього війська, а на них полює Гора-на-коні. Тисяча карстарківських вояків нишпорить на південь і схід від Річкорину, вистежуючи вас. А є ще люди Дарі, на яких тепер нема ні лорда, ні закону; і зграї чотирилапих вовків; і банди беззаконників лорда Лискавки. Дондаріон залюбки повісив би вас поряд з цапом на одному дереві,— лорд Страхфорту скибкою хліба вимочав кров з тарілки.— Гаренхол — єдине місце, де лорд Варго міг сподіватися вас зберегти, але тут його бравих компанійців чисельно переважають мої люди і люди сера Ейніса з його

Фреями. Без сумніву, він побоювався, що я можу повернути вас серу Едмуру в Річкорин... ба гірше: відіслати вас до батька.

Отож, скалічивши вас, він хотів позбутися загрози, яку несе ваш меч; отримати жахливий сувенір, щоб відіслати його вашому батькові, а також зменшити вашу цінність для мене. Адже він служить мені, а я служу королю Робу. Тому його злочин — то мій злочин, принаймні такий вигляд це матиме в очах вашого батька. От у цьому й полягає моя... проблемка,— він з холодним очікуванням вступив у Джеймі незмигний погляд безбарвних очей.

«Зрозуміло».

— Ви хочете, щоб я вам відпустив цей гріх. Сказав батькові, що мій кикіть — не ваших рук справа,— розсміявся Джеймі.— Мілорде, відішліть мене до Серсі, і тоді я солодко співатиму, як добре ви до мене ставилися, скільки вам заманеться...— (Він розумів: будь-яка інша відповідь — і Болтон віддасть його назад цапові).— Якби не рука, я б вам письмово це засвідчив: як скалічив мене перекупний меч, якого у Вестерос привіз мій власний батько, а врятував мене шляхетний лорд Болтон.

— Покладаюся на ваше слово, сер.

«Таке я нечасто чую».

— Коли нам дозволять поїхати? І як ви плануєте вберегти мене від усіх цих вовків, зарізяк і Карстарків?

— Поїдете, коли Кайберн підтвердить, що ви оклигали, вас супроводжуватимуть мої найкращі люди на чолі з капітаном Волтоном. Його прізвисько — Сталеві Ноги. Солдат залізної відданості. Волтон доправить вас на Королівський Причал цілим і неушкодженим.

— За умови, що доньки леді Кетлін теж будуть доправлені додому цілі й неушкоджені,— втрутилася дівчина.— Мілорде, ми радо приймемо захист того вашого Волтона, але дівчата — це моя відповідальність.

Лорд Страхфорту кинув на неї байдужий погляд.

— Нехай дівчата вас більше не хвилюють, міледі. Леді Санса — дружина карлика, їх тепер можуть розлучити тільки боги.

— Дружина? — вражено вигукнула Брієнна.— Куця? Але... він присягався перед цілим двором, перед очима богів і людей...

«Яка невинність!» Джеймі був здивований не менше за неї, якщо по правді, але вмів це краще приховувати. «Санса Старк... може,

Тиріон знов навчиться усміхатися». Джеймі пам'ятав, який щасливий був брат з малою селючкою... цілі два тижні.

— Зараз уже не має значення, в чому там Куць присягався,— сказав лорд Болтон.— Тим більше для вас.

Дівчина, здається, образилася. Мабуть, нарешті відчула сталеві щелепи пастки — коли лорд Болтон жестом прикликав своїх гвардійців.

— Сер Джеймі поїде на Королівський Причал. А от вам, боюся, я нічого не обіцяв. Позбавити лорда Варго обох трофеїв — це було б уже занадто,— лорд Страхфорту знов потягнувся до чорносливу.— На вашому місці, міледі, я поменше б непокоївся через Сансу Старк, а побільше — через сапфіри.

Тиріон

Позаду нетерпляче заржав кінь — десь у шерезі золотих плащів, які вишикувалися поперек дороги. Чув Тиріон і покашлювання лорда Гайлза. Він не просив собі в супровід ні Гайлза, ні сера Адама, ні Джалабара Ксо, ні решту, однак лорд-батько вирішив, що Доран Мартел може образишся, якщо на Чорноводді його зустріне один тільки карлик.

«Джофрі сам би мав зустрічати дорнян,— подумав Тиріон, чекаючи на гостей,— от тільки він, без сумніву, все б тільки споганив». Останнім часом король повторював жартики про дорнян, яких нахапався від солдатів Мейса Тайрела. «Скільки знадобиться дорнян, щоб підкувати коня? — Дев'ятеро. Один підковує, а восьмеро коня піднімають». Тиріону чомусь здавалося, що Дорана Мартела це навряд чи розсмішить.

Він побачив розмаяні прапори: з-поміж зелені живого лісу виповзала довга запилюжена колона вершників. Звідси й до самої ріки залишилися хіба голі почорнілі дерева — наслідок Тиріонової битви. «Забагато прапорів,— кисло подумав карлик, спостерігаючи, як з-під кінських копит здіймається попіл — точно як він здіймався з-під копит Тайрелового авангарду, коли той вривався в Станісове військо з флангу. — Таке враження, що Мартел привів з собою половину лордів з Дорну». Він шукав у цьому бодай якогось позитиву — і не знаходив.

— Скільки прапорів ти нарахував? — поцікавився він у Брона.

Перекупний лицар приклав долоню дашком до очей.

— Вісім... ні, дев'ять.

— Поде,— розвернувся Тиріон у сідлі,— ходи сюди. опиши мені герби та скажи, яким домам вони належать.

Подрик Пейн на своєму мерині обережно під'їхав ближче. Він ніс велетенський королівський штандарт Джофрі — оленя з левом — і аж вгинався під його вагою.

Брон тримав Тиріонів прапор — лева Ланістерів, золотого на малиновому. «А малий підріс,— раптом зауважив Тиріон, коли Под звівся в стременах, щоб краще роздивитися.— Скоро й він вивищуватиметься наді мною, як усі решта». Хлопець за Тиріоновим наказом старанно вивчав дорнську геральдику, але, як завше, розхвилювався.

— Я не бачу. Вітер прапори рве.

— Броне, розкажуй хлопцю, що ти бачиш.

Сьогодні Брон, у своєму новому камзолі та плащі, з полум'яним ланцюгом на грудях, мав особливо лицарський вигляд.

— Червоне сонце на жовтогарячому полі,— оголосив він,— протяте списом.

— Мартел,— миттю мовив Подрик Пейн з очевидним полегшенням.— Дім Мартелів з Сонцеспису, мілорде. Князь Дорнський.

— Та мій кінь би його одразу розпізнав,— кинув Тиріон сухо.— Далі, Броне.

— Фіолетовий прапорець із жовтими кульками.

— Лимонами? — з надією підказав Под.— Фіолетове поле, всіяне лимонами? Герб дому Далтів? З... з Лимонарію.

— Можливо. Далі бачу великого чорного птаха на жовтому полі. В пазурах тримає щось рожеве чи біле — важко сказати, прапор дуже виляскує.

— Стерв'ятник з Чорногори стискає в пазурах немовля,— сказав Под.— Дім Блекмонтів з Чорногори, сер.

— Знову книжки читав? — розсміявся Брон.— Зір собі зіпсуєш, хлопче, мечем битися не зможеш... Ще бачу череп. На чорному прапорі.

— Коронований череп дому Манвуді, кістка й золото на чорному полі,— з кожною правильною відповіддю Под говорив дедалі впевненіше.— Манвуді з Царегробу.

— Троє чорних павуків?

— Це скорпіони, сер. Дім Коргайлів з Пісковіку; три скорпіони, чорні на червоному полі.

— Червоне й жовте, розділені зубчастою лінією.

— Полум'я Пеклокуту. Дім Улерів.

Тиріон був приємно вражений. «Якщо хлопцеві розв'язати язика, він не такий і дурний».

— Продовжуй, Поде,— підохотив він.— Якщо впізнаєш усі, отримаєш подарунок.

— Пиріг з червоними й чорними скибками,— мовив Брон.— А посередині — золота долоня.

— Дім Алиріонів з Богомилості.

— Чорна курка дзьобає змію, щось таке.

— Гаргалени з Соляного Узбережжя. Це василіск. Сер. Перепрошую. Не курка. Червоний, з чорним змієм у дзьобі.

— Дуже добре! — вигукнув Тиріон.— Останній, хлопче.

Брон оглянув шерехи близьких уже дорнян.

— Останнє — золота пір'їна на зеленому шаховому полі.

— Золоте перо, сер. Джордейни з Тору.

— Дев'ять,— розсміявся Тиріон,— дуже добре. Я б і сам їх усі не назвав.

Це була неправда, але хлопцю буде чим пишатися, а йому це зовсім не завадить.

«Схоже, Мартел привів грізне товариство». Не було серед домів, які назвав Под, ні малих, ні маловідомих. Королівським гостинцем наближалось дев'ять найможніших лордів Дорну — приїхали самі або прислали своїх спадкоємців, і чомусь Тиріон був певен, що приїхали вони сюди зовсім не для того, щоб подивитися на ведмедя-танцюриста. «Послання ясне, і щось воно мені не подобається». Чи не було з його боку помилкою відіслати Мірселлу в Сонцеспіс?

— Мілорде,— мовив Под боязко,— а паланкіна немає.

Тиріон рвучко обернувся. Хлопець мав рацію.

— Доран Мартел завжди подорожує в паланкіні,— провадив хлопець.— У різьбленому паланкіні з шовковими фіранками, оздобленими сонцями.

Тиріон таке теж чув. Князю Дорану було вже за п'ятдесят, він страждав на подагру. «Може, хотів просто швидше сюди дістатися,— сказав собі Тиріон.— Може, остерігався, що паланкін — це спокуса для розбійників, та й на гірських переходах кістяної дороги він був би занадто неповороткий. Може, Доран і подагру свою підлікував».

То чому Тиріона мучило неприємне передчуття?

Стільки чекати вже уривався терпець.

— Прапори вперед! — кинув Тиріон.— Виїжджаємо назустріч.

Він приострожив коня. Обабіч нього рушили Брон з Подом.

Дорняни, побачивши їхнє наближення, теж приострожили коней; прапори виляскували в повітрі. До пишно оздоблених сідел були приторочені круглі металеві щити, яким дорняни віддавали перевагу, а в багатьох з собою були ще сагайдаки з дротиками або вигнуті дорнські луки, з яких дуже зручно стріляти з сідла.

Існує три типи дорнян, як зауважив ще перший король Дейрон. «Соляні» дорняни, які живуть на узбережжі; «степові» дорняни, які живуть у пустелі й у річкових долинах; і «скельні» дорняни, які збудували собі укріплення на перевалах і вершинах Червоних гір. «Соляні» дорняни мають найбільше ройнарської крові, «скельні» — найменше.

У Дорановому почті були представлені всі три типи. «Соляні» дорняни були гінкі й чорняві, з гладенькою оливковою шкірою і довгим чорним волоссям, розмаяним на вітру. «Степові» дорняни були ще смаглявіші, з брунатними від гарячого дорнського сонця обличчями. А от «скельні» дорняни були вищі на зріст і біліші, сини андалів і перших людей, з волоссям каштановим або білявим, з обличчями веснянкуватими чи обгорілими на сонці, а не засмаглими.

Лорди вбрані були в атласні й адамашкові халати з широкими рукавами, підперезані оздобленими коштовним камінням поясами. Обладунки мали щедро емальовані, інкрустовані полірованою міддю, блискучим сріблом і щирим червоним золотом. Їхали вони верхи на конях рудих і золотавих, а кількоро — на білих як сніг, струнких і скорих, довгошиїх, з прегарними вузькими головами. Легендарні дорнські степові скакуни були менші за звичайних румаків і не могли втримати ваги повних обладунків, зате подейкували, що скакати вони здатні день і ніч, і знову день, і ніколи не втомлюються.

Ватажок дорнян сидів на жеребці чорному як гріх, з вогненними гривовою і хвостом. У сідлі сидів, наче в ньому й народився,— високий, стрункий, граційний. На плечах у нього тріпотів ясно-червоний шовковий плащ, а сорочка була броньована нашитими внапустку рядами мідних дисків, які сяяли на сонці, як тисячі блискучих новеньких мідяків. На високому позолоченому шоломі виднілося мідне

сонце, а на круглому щиті, притороченому ззаду, на блискучій металевій поверхні красувалося протяте списом сонце дому Мартелів.

«Сонце мартелівське, але власник років на десять молодший,— подумав Тиріон, натягуючи повіддя,— і в надто гарній формі, а ще грізний який!» На той час він уже знав, з чим доведеться мати справу. «Скільки знадобиться дорнян, щоб розпочати війну? — запитав він сам себе.— Досить і одного». Але вибору не було — і він усміхнувся.

— Ласкаво просимо, мілорди! Нам доповіли про ваше наближення, і його світлість король Джофрі вислав мене від свого імені зустріти вас. Мій лорд-батько, королівський правиця, теж переказував вам свої вітання,— він удав приязне збентеження.— Хто з вас князь Доран?

— Здоров'я не дозволяє братові полишати Сонцеспис,— княжич скинув шолом. Під ним виявилось пооране зморшками, похмуре обличчя з тонкими бровами-дугами над великими очима — чорними та блискучими, як два озерця нафти. Кілька срібних волосин майнуло в лискучій чорній чуприні, що врізалася в чоло клином гострим, як і ніс княжича.

«Оце точно соляний дорнянин».

— Князь Доран прислав мене замість нього посісти місце в раді короля Джофрі, якщо буде ласка його світлості.

— Його світлість вважатиме за честь, якщо поради йому даватиме такий знаний воїн, як княжич Оберин Дорнський,— сказав Тиріон, подумавши: «Тепер у нетрях проллється кров».— Радо вітаємо і ваше шляхетне товариство.

— Дозвольте мені вам його представити, мілорде Ланістер. Сер Дезіл Далт з Лимонарію. Лорд Тремонд Гаргален. Лорд Гармен Улер з братом сером Ульвиком. Сер Рієн Алиріон з незаконним сином сером Деймоном Сандом, Байстріюком Богомилості. Лорд Дагос Манвуді, його брат сер Майлз, його сини Морс і Дикон. Сер Аррон Коргайл. І навіть не думайте, що я омину леді. Мірія Джордейн, спадкоємиця Торю. Леді Лара Блекмонт, її дочка Джинесса, її син Перос,— сказав він і підніс тонку руку, підкликаючи чорняву жінку з задніх рядів.— А це Еларія Санд, моя коханка.

Тиріон мало не застогнав. Коханка, ще й байстріючка,— та Серсі грець хопить, якщо Оберин схоче взяти її з собою на весілля. А якщо сестра засадить жінку в темний куток подалі від солі, то може

нарватися на гнів Червоного Гада. А всадови її поряд з ним за почесним столом — і образиш усіх решту леді на помості. Князь Доран сварку хотів спровокувати?

Княжич Оберин розвернув коня до своїх дорнян.

— Еларіє, лорди й леді, панове, погляньте, як поважає нас король Джофрі. Його світлість зробив нам милість і вислав власного дядька Куця, щоб провести нас до двору.

Брон не стримав смішка, а Тиріону довелося вдавати подив.

— Не самого, мілорди. Завелике завдання для такої маленької людини, як я,— озвався він. На той час уже під'їхав і його супровід, тож він заходився своєю чергою називати присутніх.— Дозвольте представити сера Флемента Бракса, спадкоємця Сурмодолу. Лорд Гайлз з Розбі. Сер Адам Марбранд, лорд-командувач міської варти. Джалабар Ксо, царевич з Долини Червоної Квітки. Сер Гарне Свіфт, тесть мого дядька Кевана. Сер Мерлон Крейкгол. Сер Філіп Фут і сер Брон Чорноводський. Двоє героїв нещодавньої нашої битви проти заколотника Станіса Баратеона. І мій особистий зброєносець — юний Подрик з дому Пейнів.

Імена, які вимовляв Тиріон, гарно дзвеніли, от тільки власники їхні і близько не могли зрівнятися ні знатністю, ні величчю з тими, хто супроводжував княжича Оберина, й обидва вони добре про це знали.

— Мілорде Ланістер,— мовила леді Блекмонт,— ми здолали довгий курний шлях, страшенно хочеться відпочити й освіжитися. Можна вже нам їхати в місто?

— Певна річ, міледі.

Тиріон розвернув коня й гукнув сера Адама Марбранда. Вершники в золотих плащах, з яких складалася більша частина Тиріонового почту, за командою сера Марбранда чітко розвернули коней, і валка рушила до річки й далі за річку — до Королівського Причалу.

«Оберин Наймерос Мартел,— пробурмотів собі під ніс Тиріон, рушаючи поряд з гостем.— Червоний Гад з Дорну. І що мені, в сьоме пекло, накажете робити з ним?»

Про чоловіка він знав лише те, що переказували, певна річ... але переказували страшні речі. Княжичу Оберину заледве виповнилося шістнадцять, коли його застукали в ліжку з коханкою старого лорда Айронвуда — здорованя з репутацією людини агресивної і запальної.

Далі була дуель; щоправда, зважаючи на юний вік княжича й високе походження, тривала вона тільки до першої крові. Обидва отримали рани й сатисфакцію. Княжич Оберин швидко одужав, а от у лорда Айронвуда рани загноїлися та зрештою вбили його. А згодом поповзли чутки, що Оберин бився отруєним мечем, і відтоді і вороги, і друзі називають його позаочі Червоним Гадам.

Було це, певна річ, багато років тому. Шістнадцятирічному хлопчаку вже за сорок, і легенди про нього переказують дедалі похмуріші. Він подорожував вільними містами, навчаючись мудрості в отруйників, а може, і чорної магії, якщо можна вірити пліткам. Він учився в Цитаделі, навіть устиг викувати шість ланок мейстерського ланцюга, але згодом йому це набридло. Він воював у Спірних землях за вузьким морем, спершу долучившись до «Середніх синів», а потім сколотивши власну команду. Турніри, битви, дуелі, коні, амурні походеньки... подекували, він спить і з чоловіками, і з жінками й наробив по всьому Дорну дівчат-байстрючок. «Гадюки» — ось яке прізвисько дали його донькам. Наскільки знав Тиріон, синів у княжича Оберина не було.

Ну, і це ж він скалічив спадкоємця Небосаду.

«Ось кого в Сімох Королівствах останнім запросили б на весілля до Тайрелів», — подумав Тиріон. Відіслати княжича Оберина на Королівський Причал у той час, як там стоїть лорд Мейс Тайрел з двома синами й тисячами солдатів — виклик грізний, як і сам княжич Оберин. Одне непевне слово, один невчасний жарт, погляд — цього достатньо, щоб шляхетні союзники вчепилися одне одному в горлянки.

— Ми вже зустрічалися, — безтурботно заговорив до Тиріона дорнський княжич, їдучи поряд королівським гостинцем попри обвуглені поля й обгорілі кістяки дерев. — Хоча навряд чи ви можете пам'ятати. Ви були ще менший, ніж зараз.

Тиріону не сподобалася глузлива нотка в його голосі, але він не збирався піддаватися на провокації дорнянина.

— Коли ж це було, мілорде? — поцікавився він увічливо.

— Ой, роки й роки тому, коли Дорном правила моя мати, а ваш батько був правицею зовсім інакшого короля.

«Не такого вже й інакшого, як ви гадаєте», — подумав Тиріон.

— Я тоді приїздив у Кичеру Кастерлі з мамою, яка була зі своїм консортом, і з сестрою Елією. Мені було... е-е-е... років чотирнадцять-

п'ятнадцять, щось таке, Елії — на рік більше. Вашим брату й сестрі було років вісім-дев'ять, наскільки пригадую, а ви щойно вродилися.

Дивний час для візиту. Тиріонова мати померла з родива, тож коли приїхали Мартели, Кичера мала бути в жалобі. Особливо батько. Лорд Тайвін рідко коли згадував у розмовах дружину, але від дядьків Тиріон чув неодноразово, що батьки кохали одне одного. В ті часи батько був правицею Ейриса, і чимало хто казав: лорд Тайвін править Сімома Королівствами, а леді Джоанна — лордом Тайвіном. «Він дуже змінився після її смерті, Куцю,— сказав якимось Тиріону дядько Гері.— Бо з нею померло все найкраще в ньому». Геріон був наймолодший з чотирьох синів лорда Тайтоса і з усіх дядьків подобався Тиріону найбільше.

Та його вже нема — загубився за морями, а Тиріон вклав леді Джоанну в могилу.

— Вам сподобалася Кичера Кастерлі, мілорде?

— Не дуже. Ваш батько, звелівши серу Кевану розважати нас, далі нас просто ігнорував. У келії, яку мені виділили, було і ліжка з периною, і мирські килими на підлозі, от тільки за браком вікон стояла темрява, як у підземеллі, якщо по правді,— я тоді Елії так і сказав. Небо у вас надто вже сіре, вина — надто солодкі, жінки — надто цнотливі, страви — надто пісні... а найбільше мене розчарували ви.

— Я ж тільки народився. Чого ви од мене чекали?

— Чогось жахливого,— відгукнувся чорновоłosий княжич.— Ви були хоч і маленький, а широко відомий. Коли ви народилися, ми були в Старгороді, й ціле місто обговорювало чудовисько, яке народилось у королівського правиці, та що цей знак може віщувати королівству.

— Голод, пошесть і війну, певна річ,— кисло посміхнувся Тиріон.— Бо ж голод, пошесть і війна вічні. А, і ще зима, і довга ніч без кінця.

— Так-так, і це,— сказав княжич Оберин,— і ще повалення вашого батька. Лорд Тайвін піднісся вище за самого короля Ейриса, виголошував один з жебручих братів, але над королем стояти може тільки бог. Ви — батькове прокляття, послана богами кара, щоб навчити його: він не кращий за інших людей.

— Та я старався, але щось він погано вчиться,— зітхнув Тиріон.— Але продовжуйте, прошу. Не тягніть куцого за хвіст.

— Це ви про себе? Бо про вас переказували, що у вас є хвіст — жорсткий хвостик-карлючка, як у свині. А ще казали, що голова у вас

страшенно велика — як половина тіла завбільшки, а ще ви народилися з густим чорним волоссям і бородою, з лихим оком і лев'ячими пазурами. Зуби у вас такі довгі, що ви й рота стулити не можете, а між ногами у вас і хлоп'яче причандалля, і дівчаче.

— Життя було б набагато простіше, якби чоловік міг сам себе взувати, ви не згодні? Та й кігті й зуби, якщо так подумати, не така вже й погана ідея. Проте я починаю розуміти причину вашого розчарування.

Брон не втримався від смішка, але Оберин тільки посміхнувся.

— Може, ми б вас і не побачили взагалі, якби не ваша люба сестричка. Вас не виносили ні за стіл, ні в залу, тільки іноді поночі чулося ревіння немовляти ген у глибинах Кичери. Голос у вас і справді був жахливо гучний, цього не відняти. Ви могли верещати отако годинами, і втихомирювала вас хіба цицька.

— Ну, це й досі актуально.

Цього разу княжич Оберин таки розсміявся.

— В цьому ми схожі. Лорд Гаргален одного разу сказав мені, що має надію померти з мечем у руці, а я відповів, що ліпше вже помирати, коли в долоні — жіноче персо.

Тиріон не втримав усмішки.

— То ви щось казали про мою сестру...

— Серсі пообіцяла Елії, що покаже нам вас. За день до нашого відплиття, поки моя мати й ваш батько десь разом зачинилися, Серсі з Джеймі відвели нас униз у вашу дитячу. Ваша мамка хотіла нас спровадити, але ваша сестра і слухати не бажала. «Він мій,— сказала вона,— а ти — проста дійна корова, не тобі мені диктувати. Мовчи, а то батько тобі язика втне. Корові язик не потрібен, тільки вим'я».

— Її світлість гарних манер навчилася ще змалечку,— мовив Тиріон, здивований, що сестра могла колись вважати його своїм. «Боги бачать: відтоді вона ніколи не квапилася визнавати мене своїм».

— Серсі навіть льолю на вас розхристала, щоб ми краще роздивилися,— вів далі дорнський княжич.— Ви й справді мали лихе око й чорний пушок на голові. Мабуть, голова була трохи більша, ніж в інших людей... але не знайшлося ні хвоста, ні борода, ні зубів, ні пазурів, та й поміж ніг нічого такого, окрім крихітного рожевого прутня. Після всіх неймовірних чуток прокляття лорда Тайвіна виявилось просто бридким червоним немовлям з коротенькими

ніжками. Елія навіть завоктала, як зазвичай дівчата квокчуть, побачивши немовля,— певен, ви чули. Так само вони квокчуть над гарнюніми кошенятами та грайливими цуценятами. Здається, вона б залюбки вас поняньчила, хай якого бридкого. Коли я зауважив, що на чудовисько ви не тягнете, ваша сестра сказала: «Він маму вбив»,— і так крутнула вам прутня, що я думав — зараз відірве. Ви заверещали, та тільки коли ваш брат Джеймі мовив: «Відчепися від нього, йому боляче»,— лише тоді Серсі відпустила. «Не грає ролі,— повідомила вона.— Всі кажуть, він усе одно скоро помре. Та і стільки не мав прожити».

Над головою ясно світило сонце, і день, як на осінь, був приємно тепленький, але Тиріон, почувши це, зросився холодним потом. «Моя люба сестричка!» Він потер шрам на місці носа й кинув на дорнянина своїм «лихим оком». «Навіщо він це розповідає? Випробовує мене чи просто крутить мені прутня, як колись Серсі, щоб почути мій вереск?»

— Не забудьте розповісти це моєму батькові. Йому історія сподобається ще більше, ніж мені. Особливо про мій хвостик. Він у мене був, тільки батько його відчикрижив.

Княжич Оберин гигикнув.

— З нашої останньої зустрічі з вами стало набагато цікавіше — ви підросли в моїх очах.

— Ну... я сподівався просто підрости.

— До речі про цікаве: я тут почув новину від стюарда лорда Баклера. Він заявляє, що ви наклали податок на жіночий заробіток.

— Це податок на повій,— сказав Тиріон, знов роздратувавшись. «І це була ідея мого батька, хай йому грець!» — Пенні за кожне... е-е-е... злягання. Королівський правиця вирішив, що це добре вплине на мораль у місті.

І, крім того, допоможе заплатити за весілля Джофрі. Зайве й казати, що вся провина за це впала на Тиріона як скарбничого. Брон казав, що на вулицях цей податок звать «карликове пенні». Якщо вірити перекупному мечу, в борделях і винарнях тепер кричать так: «Розсувай для Недоростка ноги, бігом».

— Завжди триматиму в гаманці повно пенні. Навіть князі мають платити податки.

— Вам для чого ходити до новій? — Тиріон озирнувся на Еларію Санд, яка їхала поміж інших жінок.— Чи ви дорогою втомилися від

своєї коханки?

— В жодному разі. В нас забагато спільного,— стенив плечима княжич Оберин.— Щоправда, ми ще спільно не мали вродливої білявки, а Еларії цікаво спробувати. Не маєте нікого на прикметі?

— Я тепер чоловік пошлюблений...— («Хоч і не полюблений»).— До повій більше не вчащаю...— («Якщо не хочу, щоб когось із них повісили»).

Тут Оберин зненацька змінив тему.

— Подейкують, на весільній учті в короля мають подавати сімдесят сім страв.

— А ви зголодніли, княжичу?

— Ще б пак! Тільки мрію я не про їжу. Скажіть-но, прошу, правосуддя буде в меню?

— Правосуддя...— («То ось чого він тут, я мав би зразу здогадатися»).— У вас із сестрою були тісні стосунки?

— Змалечку ми з Елією були нерозлийвода, як-от ваші брат і сестра.

«О боги, сподіваюся, що не так».

— Війни й весілля забирають весь час, княжичу Оберин. Боюся, ніхто ще не викроїв хвилинки, щоб зайнятися вбивством шістнадцятирічної давнини, хай яке воно було жахливе. Але ми ним займемося, щойно видасться можливість. А якщо Дорн допоможе нам встановити королівський мир, це тільки пришвидшить розслідування, яке мій батько...

— Карлику,— сказав Червоний Гад уже далеко не таким сердечним тоном,— досить з мене вашої ланістерівської брехні. Ви нас за кого маєте — за баранів чи, може, за блазнів? Мій брат не кровожерливий, але й приспати його за шістнадцять років не вдалося. За рік по тому, як Роберт зійшов на престол, у Сонцеспис приїхав Джон Арин, і можете бути певні — допитували його дуже сумлінно. І його, і ще сотню людей. Я тут приїхав не на балаган, який ви вирішили влаштувати з розслідування. Я приїхав, шукаючи правосуддя для Елії та її дітей, і я його доможуся. Починаючи від цього телепня Грегора Клігана... але не закінчуючи ним. Перед смертю ця Потвора-на-коні розповість мені, від кого він отримував накази,— так і перекажіть своєму батькові,— посміхнувся він.— Один старий септон якось заявив, що я — живий доказ милості богів. Знаєте чому, Куцю?

— Ні,— обережно зізнався Тиріон.

— Ну як же ж: якби боги були лихі, вони б мене послали моїй матері першим, а Дорана — третім. Бо я, бачте, людина кровожерлива. І вам доведеться поборотися зі мною, а не з моїм терплячим, розсудливим і подагричним братом.

Тиріон бачив, як виграє сонце на поверхні Чорноводого Бурчака за півмилі попереду, як блищить воно на мурах, вежах і пагорбах Королівського Причалу за рікою.

Він озирнувся через плече — на осяйну колону, яка рухалася королівським гостинцем.

— Ви говорите так, наче за вами ціле військо стоїть,— мовив він, — а я бачу всього три сотні. Вам не видно міста — отам, на північ від ріки?

— Отої гнойової купи, яку ви звете Королівським Причалом?

— Саме так.

— Його вже не тільки видно, а й носом чути.

— То добре нюхайте, мілорде. На повні ніздрі. Півмільйона людей смердять більше за трьохсот — ви скоро в цьому пересвідчитесь. Золоті плащі занюхали? А їх десь під п'ять тисяч. У мого батька ще тисяч двадцять присяжних мечів. А ще ж є ружі. Ружі так солодко пахнуть, правда ж? Особливо коли їх багато. П'ятдесят, шістдесят, сімдесят тисяч руж, і в місті, і в таборі за містом. Точно навіть не знаю, скільки їх лишилося, бо їх і порахувати важко.

Мартел знизав плечима.

— За давніх часів у Дорні, коли ми ще не зв'язані були шлюбними узами з Дейроном, казали так: сонцю всі квіти кланяються. Якщо ружі стануть мені на перешкоді, як їх просто розтопчу.

— Як розтоптали Вілласа Тайрела?

Але дорнянин зреагував зовсім не так, як очікувалося.

— З півроку тому я отримав від Вілласа листа. Ми з ним обоє любимо гарних коней. Він ніколи не тримав на мене зла за те, що трапилося на турнірі. Я йому чітко поцілив у нагрудник, але він, падаючи, заплутався ногою в стремені, і кінь гримнув просто на нього. Я потім до нього послав мейстра, але йому тільки й удалося врятувати хлопцю ногу. Коліно направити було неможливо. Якщо когось і варто винуватити, то це того дурнуватою батечка. Віллас Тайрел був ще зелений, як його власне сюрко, і в нашому товаристві

йому взагалі було не місце. Той Круглий Квіт кинув його на турніри надто вже в юному віці, як і двох інших. Хотів отримати другого Лео Лютошипа, а натомість отримав каліку.

— Кажуть, сер Лорас кращий навіть за Лео Лютошипа,— мовив Тиріон.

— Ота квіточка при Ренлі? Сумніваюся.

— Можете сумніватися,— сказав Тиріон,— однак сер Лорас переміг чимало знаних лицарів, включаючи і мого брата Джеймі.

— Переміг — тобто скинув з сідла на турнірі? Якщо хочете мене злякати, скажіть мені краще, кого він у бою зарубав.

— Сера Робара Ройса і сера Емона Кая, наприклад. А ще переповідають, що він показував дива доблесті на Чорноводді, б'ючися пліч-о-пліч із привидам лорда Ренлі.

— Ці дива доблесті бачили ті самі люди, що бачили і привида? — безжурно розсміявся дорнянин.

Тиріон кинув на нього довгий погляд.

— У Чатаїному закладі на вулиці Шовковій є кілька дівчат, які вам можуть підійти. От у Тансі, наприклад, медові коси. У Марі — як біле золото. Радив би вам когось із них повсякчас тримати при собі, мілорде.

— Повсякчас? — звів тонку чорну брову княжич Оберин.— І для чого ж це, мій добрий Куцю?

— Ну, самі ж казали, що волієте померти з жіночим персом у долоні,— мовив Тиріон і пустив коня навскач до поромних барж, які чекали на правому, південному березі Чорноводого Бурчака. Він уже наслухався дорнської дотепності, якщо це можна так назвати. «Батькові таки слід було послати Джофрі. Він би спитав у княжича Оберина, чи той знає, чим дорнянин відрізняється від коров'ячої балабушки». Тут він не стримався від посмішки. Треба обов'язково постаратися опинитися поруч, коли Червоного Гада представлятимуть королю.

Арія

Чоловік на даху загинув перший. Він присів коло димаря ген за двісті ярдів звідси — нечітка тінь у передсвітанковій темряві, та коли небо посвітліло, він ворухнувся, потягнувся, підвівся. Ангаєва стріла поцілила йому в груди. Обм'якнувши, він покотився крутим лупаковим дахом і впав під дверима септиря.

Лицедії там виставили двох чатових, але ті далі своїх смолоскипів не бачили, тож беззаконники підкралися зовсім близько. Кайл і Наконечник випустили стріли водночас. Один з чатових упав з прошитим стрілою горлом, другий — з протятим животом. Одяг на ньому спалахнув, і він заверещав — і скрадатися вже не було сенсу. Торос крикнув команду — і розбійники напали по-справжньому.

Арія спостерігала, сидячи на коні на верхівці лісистого гребеня, з якого відкривався краєвид на септир, млин, броварню і стайню, а ще на порослу бур'яном пустку, спалені дерева й витоптану землю довкола них. Дерева переважно вже стояли голі; подекуди на гілках ще трималося сухе коричневе листя, але воно бачити особливо не заважало. Лорд Берик за вартових тут поставив Безбородого Дика й Маджа. Арію драгувало, що її тут лишили, наче якусь дурнувату дитину, та принаймні хоч Гендрі залишили разом з нею. Вона й не думала сперечатися. Це ж бо бій, а в бою слід слухняно виконувати накази.

Обрій на сході світився золотим і рожевим, а над головою прозирав крізь низькі хмари, що прудко бігли по небу, серпик місяця. Віяв холодний вітер, і долинали шепотіння води й порипування великого дерев'яного колеса на млині. В передсвітанковому повітрі пахло дощем, але перші краплі ще не впали. Крізь раковий туман

літали стріли, і зовсім скоро з розбитих віконниць почали підійматися тонкі цівки диму.

З септиря біч-о-біч вискочило двоє лицедіїв з топорами в руках. На них уже чекали Ангай з іншими лучниками. Один із сокирників помер одразу. Другий примудрився присісти, тож стріла йому тільки плече розпоролла. Він зробив кілька непевних кроків, але його наздогнало ще дві стріли — майже водночас, важко навіть було сказати, яка з них поцілила перша. Довгі стрижні прошили нагрудник, наче то камка, а не криця. Чатовий важко гримнувся на землю. Ангаєві стріли мали гостряки як тонкі, так і широкі. Тонкий гостряк-шило прохромлював навіть важку кірасу. «Обов'язково навчуся стріляти з лука»,— подумала Арія. Вона обожнювала битися на мечях, але останнім часом пересвідчилася, що від стріл теж буває користь.

Полум'я вже поповзло західною стіною септиря, і крізь розбиту шибку клубочився густий дим. З іншого вікна вистромив голову мирський арбалетник, спустив стрілу та сховався, щоб перезарядити зброю. Зі стайні теж долинали звуки бою, крики змішувалися з іржанням коней і брязкотом криці. «Вбивайте всіх,— люто подумала Арія. Вона до крові закусила губу.— Виріжайте всіх до ноги».

Арбалетник знову випірнув, та не встиг він вистрілити, як мимо його голови просвистіло три стріли. Одна зачепила шолом. Чоловік щез разом з арбалетом. У кількох вікнах на другому поверсі Арія побачила полум'я. Повите димом і ранковим туманом небо було чорнобіле, мінливе. Ангай з іншими стрільцями скрадався ближче, щоб краще було цілитися.

І тут септир вибухнув, вивергаючи лицедіїв, як сердитих мурах. Двоє ібенців вискочили з дверей, тримаючи високо перед собою обдерті коричневі щити; за ними вибіг дотрак з великим кривим арахом і дзвіночками у волоссі, а за ним — троє волантиських перекупних мечів, усі в грізних татуюваннях. Інші вистрибували з вікон. В Арії на очах один з чоловіків, який уже перекинув ногу через підвіконня, отримав у груди стрілу та з криком полетів униз. Дим густішав. Туди-сюди літали арбалетні й лучні стріли. Зі стогоном упав Вотті, випустивши з рук лука. Кайл саме намагався вставити чергову стрілу, коли йому в живіт поцілів списом вояк у чорній кольчuzі. Щось крикнув лорд Берик. З ровів і з-за дерев з крицею в руці висипала решта його загону. Арія бачила розмаяний ясно-жовтий плащ за

спиною Лима, який своїм конем просто переїхав вояка, що вбив Кайла. Торос із лордом Бериком були всюди й водночас, розмахуючи вогненними мечами. Червоний жрець рубав і рубав шкуратяний щит, доки той не розлетівся на друзки, і тоді його кінь хвицнув ворога в обличчя. Дотрак, заверещавши, кинувся на лорда Лискавку, і вогнений меч зустрівся з арахом. Клинки поцілувалися, крутнулися, знов поцілувалися. Аж тут у дотрака спалахнула чуприна — і за мить він уже був мертвий. Бачила Арія і Неда, який бився пліч-о-пліч з лордом Лискавкою. «Це несправедливо, він хіба трошечки старший за мене, вони й мені мали дозволити битися!»

Бій тривав недовго. Браві компаніїці, які ще трималися на ногах, швидко гинули або кидали мечі. Двоє дотраків спромоглися забрати коней і втекти — і то лише тому, що лорд Берик їм і не думав заважати.

— Нехай донесуть звістку в Гаренхол,— кинув він, стискаючи в руці полум'яного меча.— Може, лорд П'явка зі своїм цапом кілька ночей не посплять.

Джек-Щасливець, Гарвін і Меріт Місяцеградський сміливо кинулись у септир у пошуках бранців. З диму й полум'я вони повернулися за кілька хвилин з вісьмома брунатними братами; один з полонених був такий слабкий, що Меріту довелося тягнути його на плечі. З ними був і септон — лисуватий, з похиленими плечима, та на сіру мантию в нього була вдягнута чорна кольчуга.

— Ховався в підвалі під сходами,— кашляючи, пояснив Джек.

— Ви — Ат,— посміхнувся до чоловіка Торос.

— Септон Ат. Божа людина.

— Якому богу треба такі, як ви? — буркнув Лим.

— Грішний я,— зарюмсав септон.— Знаю, знаю. Прости мені, Отче. Ох, багато нагрішив я...

Арія пам'ятала септона Ата ще зі свого перебування в Гаренхолі. Шагвел Блазень казав, що той завжди плакав і молився, коли вбивав чергового свого хлопчика. Іноді навіть велів лицедіям відбатожити себе. Всі це вважали страшенно кумедним.

Лорд Берик загнав меча в піхви, згасивши полум'я.

— Присмертним даруйте останню милість, а решту зв'яжіть по руках і ногах — на них чекає суд,— наказав він, і так і було зроблено.

Суди були короткі. Виходили різні беззаконники й повідомляли про злочини бравих компаніїців: про сплюндровані містечка й села,

про спалені врожаї, про згвалтованих і вбитих жінок, про скалічених і замучених чоловіків. Деякі розповіли про хлопчиків, яких забрав септон Ат. Сам септон весь цей час плакав і молився.

— Я — слабка очеретина,— казав він лорду Берику.— Я молюся до Воїна, щоб дав мені сили, але боги насилають на мене слабкість. Змилюйтеся над моєю слабкістю! Хлопчики, солоденькі хлопчики... я не хотів їх кривдити...

Незабаром септон Ат у чому мати народила уже висів на високому в'язі, повільно погойдуючись у зашморзі. До нього один по одному приєдналися й інші браві компанійці. Кілька з них спробували опиратися, хвицаючи ногами й хапаючись за зашморг, який стискався на шиї. Один з арбалетників з сильним мирським акцентом усе кричав: «Я солдат, я солдат!» Інший пообіцяв своїм полонителям показати дорогу до золота; ще один запевняв, що з нього вийде чудовий беззаконник. Але всіх їх роздягнули, зв'язали й по черзі повісили. Том Семиструнець заграв їм плач на своїй лірі, а Торос помолився Царю світла, щоб їхні душі горіли повік віків.

«За компанію лицедій повісився»,— подумала Арія, роздивляючись повісильників: у відблисках охопленого полум'ям септиря біла шкіра відсвічувала червоним. Де й не взялися почали злітатися ворони. Арія слухала, як вони крякають і кавчать одне на одного, й думала: про що вони перемовляються? Септона Ата вона не боялася так, як Рорджа, Куслія і ще декого, хто лишився в Гаренхолі, та все одно раділа, що він помер. «Гончака теж треба було повісити або голову йому відрубати». Натомість розбійники, на її обурення, полікували йому обгорілу руку, повернули меч, коня й обладунки та за кілька миль від печеристого пагорба відпустили його. Забрали в нього тільки золото.

За деякий час септир у вирі диму й полум'я завалився: стіни вже не могли втримати важкого лупакового даху. На це смиренно дивилися восьмеро брунатних братів. Це всі, що залишилися, пояснив найстарший, який на шиї на мотузочці носив залізний молоточок на знак свого служіння Ковалю.

— До війни нас було сорок чотири, ми процвітали. Мали дюжину корів і бика, сотню вуликів, виноградник і яблуневий садок. Та прийшли леви й позабирали вино, молоко й мед, порізали корів, а виноградник спалили. А потім... я вже й лік утратив непроханим

гостям. Оцей липовий септон — він з останніх. До нього приходило таке чудовисько... ми йому все срібло віддали, та він усе одно був переконаний, що ми десь золото ховаємо, отож його люди вбивали нас одного по одному, щоб розговорити старшого брата.

— А як ви восьмеро вижили? — запитав Ангай Лучник.

— Яка ганьба! — озвався старий.— Це я. Коли прийшла моя черга вмирати, я розповів, де сховане золото.

— Брате,— мовив Торос Мирський,— ганьба була не сказати їм з самого початку.

Заночували беззаконники у броварні біля маленької річечки. У господарів було захищено трохи харчів під підлогою в стайні, тож вони розділили з гостями просту вечерю: вівсяний хліб, цибулю і ріденький капустак, який злегка віддавав часником. Арії пощастило: у себе в мисці вона знайшла кружальце моркви. Брати не питали в беззаконників їхніх імен. «І так знають»,— подумала Арія. Та й як не знати? Лорд Берик і на нагруднику, і на щиті, і на плащі мав блискавку, а Торос Мирський був у червоній мантиї — точніше, в тому, що від неї залишилося. Один з братів, юний новачок, навіть наважився просити червоного жерця не молитися своєму облудному богу, поки він під їхнім дахом.

— Чорта лисого,— мовив на це Лим Лимонний Плащ.— Це й наш бог, а ви нам своїми клятими життями завдячуєте. Та й що в ньому облудного? Може, ваш Коваль і здатен зламаного меча направити, та чи направить він зломлену людину?

— Досить, Лиме,— звелів лорд Берик.— Під їхньою покрівлею ми шануватимемо їхні порядки.

— Сонце не погасне, якщо ми пропустимо одну-дві молитви,— м'яко погодився Торос.— Кому як не мені знати.

Сам лорд Берик нічого не їв. Арія взагалі ніколи не бачила, щоб він їв, хоча він час від часу випивав кубок вина. Він і не спав, здається. Здорове око часто заплющувалося, наче від втоми, та коли хтось заговорював до лорда, воно миттю розплющувалося. Лорд Прикордоння і досі був одягнений у жалюгідний чорний плащ і пом'ятий нагрудник з пощербленою емалевою блискавкою. Він так і спати вкладався в нагруднику. Тьмяна чорна криця ховала жахливу рану, якої завдав йому Гончак, точно як товстий вовняний шарф ховав чорну смугу навколо шиї. Але ніщо не могло приховати ні його

розбитої голови з проламаною, увігнутою скронею, ні кривавого червоного провалля, де коли було його око, ні гострих обрисів черепа, які проступали під шкірою.

Арія сторожко роздивлялася його, пригадуючи легенди, які про нього переказували в Гаренхолі. Лорд Берик, здалося, відчув її страх. Обернувши голову, він підкликав дівчинку жестом.

— Я тебе лякаю, дитино?

— Ні,— закусила вона губу.— Тільки... ну... Я думала, Гончак вас убив, а ви...

— Просто ранив,— втрутився Лим Лимонний Плащ.— Жахлива була рана, але Торос її зцілив. Кращого цілителя на світі немає.

Лорд Берик кинув на Лима дивний погляд — одним здоровим оком, бо на місці другого були тільки шрами й засохла кров.

— Кращого цілителя немає,— втомлено погодився він.— Лиме, думаю, давно пора варту поміняти. Будь ласка, подбай про це.

— Ага, мілорде,— Лим довгими кроками вийшов у вітряну ніч, розмаявши широкий жовтий плащ.

— Навіть сміливці воліють заплющувати очі на те, чого не хочуть бачити,— сказав лорд Берик, щойно Лим вийшов.— Торосе, скільки разів ти мене вже оживляв?

— Вас оживляє Р'глор, мілорде,— схилив голову червоний жрець.— Цар світла. А я — всього-на-всього його знаряддя.

— То скільки разів? — повторив лорд Берик.

— Шість,— неохоче відповів Торос.— І щоразу це стає важче. Ви робитеся занадто безрозсудні. Невже смерть така солодка?

— Солодка? Ні, друже. Зовсім не солодка.

— То не спокушайте її. Лорд Тайвін командує з задніх рядів. І лорд Станіс також. І вам би мудро було чинити так само. Бо сьома смерть може стати кінцем для нас обох.

Лорд Берик торкнувся того місця над лівим вухом, де в нього була провалена скроня.

— Ось тут сер Бертон Крейкгол пробив мені шолом і голову ударом булави,— мовив він, а тоді розповив шарф, показуючи чорний синець навколо шиї.— А цей слід лишила ота мантикора, Лорч, на Бурхоспаді. Він схопив бідолашного бджоляра з дружиною, вважаючи, що це мої люди, і по всіх усюдах кричав, що повісить їх, якщо я не здамся. Я здався, але він усе одно їх повісив, ще й мене на шибениці

поміж них... А сюди,— вказав він пальцем на червону дірку замість ока,— поцілив чингалом крізь забороло Гора-на-коні,— на його вустах майнула втомлена посмішка.— Тричі помирав я від рук дому Кліганів. Можна було би подумати, що я затямлю урок...

Це був жарт, зрозуміла Арія, але Торос не засміявся. Натомість він поклав руку лорду Берику на плече.

— Ліпше не застановляйся на цьому.

— Як можу я застановлятися на чомусь, що заледве пам'ятаю? Колись у Прикордонні в мене був замок, була і жінка, яку я мав пошлюбити, але нині я вже ні замку того не знайду, ні якого кольору в жінки були коси не пригадаю. Хто висвятив мене в лицарі, старий друже? Яка в мене була улюблена страва? Все блякне. Іноді мені здається, що я народився на закривавленій траві в тому спопелілому гаю, з присмаком вогню в роті та з дірою в грудях. Ти — моя мати, Торосе?

Арія втупилась у мирського жерця з його розкошляною чуприною, в рожевому лахмітті й розрізнених старих обладунках. Щоби й обвислу шкіру під його підборіддям вкривала сива щетина. Не дуже він був схожий на чарівників з казок старої Нан, і все-таки...

— А могли б ви оживити людину без голови? — запитала Арія.— Одненький раз, не треба шість. Могли б?

— Я не знаю чарів, дитино. Тільки молитви. Першого разу, коли в його милості з'явилася наскрізна діра, коли з рота в нього бігла кров, я усвідомлював, що надії немає. Тож коли його бідолашні розтерзані груди припинили здійматися, я божим цілунком хотів провести його в останню путь. Набравши в рота вогню, я вдихнув полум'я йому в груди — через горло в легені, в серце й у душу. Це називається «останній поцілунок», і я багато разів бачив, як старі жерці дарують його померлим слугам Царя світла. Я й сам раз чи двічі робив це, бо всі жерці мають це вміння. Та ще ніколи я не бачив, щоб померлий здригнувся, коли його наповнювало полум'я, і щоб його очі розплющилися. Це не я його оживив, міледі. Це був Цар світла. Р'глор ще має для нього роботу. Життя — це тепло, а тепло — це вогонь, а вогонь належить Богу й тільки Богу.

Арія відчула, як очі в неї наливаються сльозами. Торос отак багатослівно сказав одне: ні, і вона це зрозуміла.

— Твій батько був гарною людиною,— заговорив лорд Берик.— Гарвін багато розповідав мені про нього. З огляду на нього я б радо відмовився від викупу за тебе, але нам конче потрібне золото.

Вона закусила губу. «Мабуть, що так». Вона знала: Гончакове золото він віддав Зеленобородому й Мисливцю, щоб купили харчі на південь від Мандера. «Попередній врожай згорів, цей залило водою, а зима насувається,— казав він, відсилаючи їх.— Простолюду потрібне зерно на хліб і на посів, а нам потрібні мечі й коні. Надто вже багато наших змушені їздити на шкапах, возовиках і мулах, у той час як вороги мають рисаків і дестрієрів».

Арія не була певна, скільки Роб заплатить за неї. Він тепер король, а не хлопець зі снігом у волоссі, якого вона лишила у Вічнозимі. І якби він знав про все, що сестра накоїла: про конюшого, і про чатового в Гаренхолі, і про все інше...

— А що як брат не захоче давати за мене викуп?

— Чому ти так думаєш? — запитав лорд Берик.

— Ну,— мовила Арія,— в мене волосся розпатлане, нігті брудні, а ноги загрибали.

Робові до цього буде байдуже, а от матері — ні. Леді Кетлін завжди хотіла, щоб Арія була як Санса — співала, танцювала, шила й гарно поводитися. На саму думку про це Арія заходила пальцями розчісувати коси, але вони були такі сплутані, в ковтунах, що їй вдалося хіба що повидирати трохи.

— Я зіпсувала сукню, яку дала мені леді Смолвуд, і шию я чортзна-як,— закусила вона губу.— Ну, тобто шию я *не дуже добре*. Септа Мордейн казала, що руки в мене — як у коваля.

Гендрі пирхнув.

— Оці маленькі м'які ручки? — вигукнув він.— Та ти б і молоток не змогла втримати!

— Змогла б, якби захтіла! — відтяла Арія.

Торос хихикнув.

— Брат заплатить, дитинко. За це точно можеш не боятися.

— Ні, а як справді не заплатить? — не здавалася вона.

— Тоді,— зітхнув лорд Берик,— я відішлю тебе на деякий час до леді Смолвуд, а може, у мій власний замок — Черногавань. Але до цього не дійде, я певен. Влади повернути тебе батькові я не маю, як не

має її і Торос, та я можу подбати, щоб ти ціла й неушкоджена повернулася в материні руки.

— Присягаєтесь? — запитала вона. Йорен теж обіцяв повернути її додому, а натомість дався себе вбити.

— Своєю лицарською честю,— урочисто озвався лорд Лискавка.

Коли з броварні повернувся Лим, бурмочучи прокльони, падав дощ, і з Лимового плаща на підлогу набігла ціла калюжа. Ангай і Джек-Щасливець сиділи біля дверей і грали в кості; хай яку гру вони починали, одноокому Джекові ніколи не щастило. Том Семиструнець, замінивши струну на лірі, заспівав «Материні сльози», і «Молодка Менні мокла», і «Лорд Гарт поїхав під дощем», а тоді ще й «У Кастамері дощ».

*«Хто ти такий, щоб я вклонявсь? —
пихатий мовив лорд. —
В котячу шубу ти убравсь;
її багатий взор*

*Червоним золотом горить,
як жарево пожеж,
І кігті грізний лев гострить,
та в мене кігті теж!..»*

*Отак казав, отак казав
із Кастамеру лорд,
Допоки дощик не заграв
журливий свій акорд.*

*В порожнім замку дощ заграв
останній свій акорд.*

Нарешті в Тома закінчилися дощові пісні, й він відклав ліру. Лишився тільки шум зливи, яка стукотіла по лупаковому даху броварні. Добігла кінця гра в кості; Арія, стоячи то на одній нозі, то на другій, слухала, як Меріт жаліється, що кінь у нього загубив підкову.

— Можу підкувати,— зненацька мовив Гендрі.— Я лише підмайстром був, але майстер казав, що в мене руки створені для молотка. Вмію і коня підкувати, і кольчугу підлатати, і вм'ятини на кірасі вирівняти. Певен, що й меча міг би викувати.

— Що ти там кажеш, хлопче? — перепитав Гарвін.

— Я у вас ковалюватиму,— опустився Гендрі на одне коліно перед лордом Бериком,— тільки візьміть мене до себе, мілорде, я вам обов'язково згоджуся. Я робив і знаряддя, і ножі, а одного разу викував непоганого шолома. Коли нас полонили, його забрав один з людей Гори.

Арія закусила губу. «І цей мене хоче покинути».

— Іди ліпше на службу лорду Таллі в Річкорин,— мовив лорд Берик.— Я тобі за роботу платити не зможу.

— А мені зроду ніхто не платив. Мені тільки потрібна кузня, їжа й постіль. І цього досить, мілорде.

— Коваля всюди зустрінуть радо. А вправного зброяра — тим паче. Навіщо тобі лишатися з нами?

Арія бачила, як Гендрі, замислившись, скривив своє дурнувате обличчя.

— У печеристому пагорбі ви там казали про те, що ви служите королю Роберту, що ви — брати, і мені це сподобалося. І ще сподобалося, як ви судили Гончака. Лорд Болтон людей просто вішав або голови їм стинав, і лорд Тайвін з сером Ейморі були такі самі. Тому краще я ковалюватиму для вас.

— У нас тут доволі кольчуг, які давно пора полагодити, мілорде,— нагадав Джек лорду Беріку.— Ми їх здебільшого з мерців знімали, і в них полишалися діри в тих місцях, куди прокралася смерть.

— Тобі точно клепки бракує, хлопче,— сказав Лим.— Ми — беззаконники. Низькородний набрід здебільшого, за винятком його милості. І не думай, що все буде, як у Томових дурнуватих пісеньках. Королівен тобі не цілувати, і на турніри в крадених обладунках не виїжджати. Приєднаєшся до нас — зрештою опиниться голова твоя в зашморгу або на палі понад брамою якого-небудь замку.

— Ну, і ваша теж,— озвався Гендрі.

— Так і є,— радісно погодився Джек-Щасливець.— Нас усіх уже зачекалися ворони. Мілорде, хлопець, здається, хоробрий, і нам і справді придадуться його вміння. Беріть його, радить вам Джек.

— І то швидко,— хихикнув Гарвін,— поки гарячка не минулася й малий не отямився.

На вустах лорда Берика майнула слабенька усмішка.

— Мого меча, Торосе.

Цього разу лорд Лискавка клинка не підпалював, а просто легко поклав його Гендрі на плече.

— Гендрі, чи присягаєшся ти перед очима богів і людей захищати тих, хто сам не здатен захиститися, боронити жінок і дітей, слухатися своїх капітанів, свого сюзерена та свого короля, битися мужньо, коли доведеться, й виконувати всі покладені на тебе завдання, хай які вони будуть важкі, скромні чи небезпечні?

— Присягаюся, мілорде.

Лорд Прикордоння переклав меча з правого плеча на ліве й мовив:

— Підведіться, сер Гендрі, лицар печеристого пагорба, і ласкаво просимо до нашого братства.

Від дверей почувся хрипкий грубий сміх.

З прибульця стікав дощ. Попечена рука була обгорнута листям, обмотана бинтами й міцно трималася на грудях на грубій мотузяній перев'язі, а от старі опіки на обличчі чорніли, волого зблискуючи у світлі невеличкого вогнища.

— Ще собі лицарів робиш, Дондаріоне? — прогарчав непроханий гість.— Мав би тебе за це вдруге вбити.

Лорд Берик прохолодно глянув на нього.

— Сподіваюся, ми вас бачимо востаннє, Клігане. Як ви нас знайшли?

— Було неважко. Ви тут стільки надиміли, що у Старгороді видно.

— А що сталося з чатовими, яких я виставив?

— З отими двома сліпцями? — скривив рота Кліган.— Може, я їх обох повбивав. І що ви мені зробите?

Ангай приготував лук. Наконечник зробив те саме.

— Ти аж так хочеш померти, Сандоре? — поцікавився Торос.— Та ти п'яний чи божевільний, щоб припхатися за нами сюди!

— П'яний від дощу? Та ви, сучі діти, не лишили мені золота, щоб вина купити.

Ангай натягнув тятиву.

— Ми — беззаконники. А беззаконники грабують. Так в усіх піснях співається, можете Тома попросити, він вам заграє. Дякую

скажіть, що ми вас не вбили.

— Ти ще поспробуй, Лучнику. Я в тебе скорше сагайдак відберу й запхну тобі всі твої стріли в твою веснянкувату дупцю.

Ангай націлив лука, та не встиг він спустити стрілу, як лорд Берик підніс руку.

— Навіщо ви сюди прийшли, Клігане?

— Забрати своє.

— Своє золото?

— А що ще? Вже точно не для того, щоб помилуватися твоїм обличчям, Дондаріоне, можу тебе запевнити. Ти тепер потворніший за мене. Ще й розбійний лицар, я бачу.

— Я вам дав розписку за ваше золото,— спокійно відгукнувся лорд Берик.— Зобов'язання відшкодувати все по війні.

— Твоєю розпискою я підтерся. Мені потрібне золото.

— У нас його немає. Поїхало на південь разом із Зеленобородим і Мисливцем — на нього на тому боці Мандера куплять зерно на хліб і на посів.

— Щоб годувати тих, чиї поля ви попалили,— сказав Гендрі.

— Оце така легенда? — розреготався Сандор Кліган.— А я, між іншим, саме це і збирався з тим золотом зробити. Нагодувати цілу купу бридких селяків і їхніх вилупків.

— Брешете! — не втримався Гендрі.

— А хлопчак не забагато розтуляє рота? Чому ви вірите комусь, а не мені? Може, це все через моє обличчя? — Кліган зиркнув на Арію.
— Її ти теж у лицарі висвятиш, Дондаріоне? І буде перша восьмирічна лицарка?

— Мені дванадцять,— голосно збрехала Арія,— і якби я захотіла, могла би стати і лицаркою. І вас могла б убити, якби Лим у мене ножа не відібрав.

На саму згадку про це вона аж розсердилася.

— Жалійся Лимові, а не мені. А тоді, підібгавши хвоста, мерщій тікай. Знаєш, як чинять собаки з вовками?

— Наступного разу я вас уб'ю. І брата вашого уб'ю також!

— Ні,— звузив він темні очі,— цього тобі точно не вдасться.

Він обернувся до лорда Берика.

— Може, мого коня в лицарі висвятиш? Він у залах ніколи не сере, та й не хвищається більше за інших — він заслужив на лицарство.

Чи, може, ти і його зібрався поцупити?

— Залазили б ви вже на того коня і їхали собі,— застеріг його Лим.

— Поїду зі своїм золотом. Ваш бог сам сказав, що я не винен...

— Цар світла повернув тобі життя,— заговорив Торос Мирський,
— але не оголошував тебе Бейлором Благословенним-другим.

Червоний жрець витягнув з піхов меча, й тут Арія побачила, що і Джек з Мерітом зробили те саме. Лорд Берик і досі тримав у руці клинок, яким висвячував Гендрі. «Може, цього разу він таки його вб'є».

У Гончака знову сіпнулися уста.

— Та ви звичайнісінькі злодії.

Лим кинув на нього сердитий погляд.

— Ваші друзяки леви заїжджають у село, забирають харч і гроші, які тільки знайдуть, і називають це «реквізицією». Вовки чинять так само, а нам не можна? Ніхто вас не грабував, псе. У вас просто реквізували майно.

Сандор Кліган обвів поглядом усі обличчя одне по одному, немов хотів їх добре запам'ятати. А тоді, не кажучи більше ні слова, рушив назад у темряву та зливу — туди, звідки прийшов. Розбійники здивовано чекали...

— Піду я ліпше подивлюся, що він з нашими чатовими зробив,— мовив Гарвін; перш ніж виходити, він обережно визирнув за двері — пересвідчитися, що Гончак не зачаївся за порогом.

— Як той клятий покидьок узагалі стільки золота дістав? — зронив Лим Лимонний Плащ, щоб зняти напругу.

— Переміг на правициному турнірі,— знизав плечима Ангай.— На Королівському Причалі,— лучник широко посміхнувся.— Я сам ціле багатство там виграв, але потім зустрів Тансі, Жаду й Алаяю. Від них я дізнався, як смакує смажений лебідь і як воно — скупатися в арборському вині.

— Усе прохукав, так? — засміявся Гарвін.

— Не все. Ось чоботи собі купив, і ще оцей чудовий кинджал.

— А слід було землі купити й зробити з когось із тих дівчат, які смажених лебедів полюбляють, порядну жінку,— мовив Джек-Щасливець.— І ростив би собі ріпу і синів.

— Люблю ріпу,— зізнався Джек, засмутившись.— Зараз би товченої ріпи!

Торос Мирський не долучився до жартів.

— Гончак не просто кілька мішечків золота втратив,— міркував він уголос.— Він втратив господаря та свою псарню. До Ланістерів він повернутися не може, Юний Вовк його не візьме, та й брат навряд чи вітатиме його появу. Схоже, оте золото — все, що в нього лишалося.

— Чорт забирай,— вигукнув Вотті Мірошник,— та він повернеться і нас уві сні повбиває.

— Ні,— лорд Берик уклав меча в піхви.— Сандор Кліган радо нас повбивав би, але не уві сні. Ангаю, завтра ви з Безбородим Диком поїдете в ар'єргарді. Якщо побачите, що Сандор Кліган і далі по нашому сліду йде, зарубаєте його коня.

— Це ж добрий кінь! — запротестував Ангай.

— Ага,— підхопив Лим.— Це клятого вершника зарубати слід. А кінь би нам придався.

— Я з Лимом,— сказав Наконечник.— Дозвольте мені псові ні пуху, ні пера побажати.

Лорд Берик похитав головою.

— У печеристому пагорбі Кліган своє життя відвоював. І я цього життя в нього не забиратиму.

— Мудро каже мілорд,— мовив Торос до інших.— Браття, суд через двобій — священний. Ви чули, як я просив Р'глора втрутитися, ви бачили, як його вогненний перст переломив меч лорда Берика, коли той уже готовий був покінчити з суперником. Схоже, Цар світла ще має плани на пса Джофрі.

Незабаром у броварню повернувся Гарвін.

— Товстолап спав як бабак, але живий-здоровий.

— Доберусь я до нього! — пригрозив Лим.— З'явиться у нього одна зайва дірочка. Та через нього нас усіх могли повбивати!

Уночі ніхто не міг спокійно спати, знаючи, що десь у темряві, зовсім близько, шастає Сандор Кліган. Арія скрутилася клубочком неподалік вогнища, в теплі й затишку, але сон не йшов. Вона витягнула монетку, яку подарував їй Джакен Г'ґар, і, лежачи під плащем, стиснула її в пальцях. Просто тримаючи її, вона почувалася сильною, пригадуючи, як була колись приви́дом Гаренхолу. Тоді вона, шепнувши одне-єдине слово, могла вбити.

Але Джакен поїхав. Покинув її. «І Піріжок мене покинув, а тепер кидає і Гендрі». Ломі помер, Йорен помер, Сиріо Форел помер, навіть батько помер, а Джакен подарував їй того дурнуватого залізняка — і зник.

— *Валар моргуліс*,— прошепотіла Арія ледве чутно, так стискаючи кулака, що краї монетки вп'ялись у долоню.— Сер Грегор, Дансен, Полівер, Раф Солоденький. Лоскотун і Гончак. Сер Ілін, сер Мірін, король Джофрі, королева Серсі.

Арія спробувала уявити їх після смерті, та було важко відновити в пам'яті їхні обличчя. Перед внутрішнім зором стояв Гончак, і його брат Гора-на-коні, та й обличчя ні Джофрі, ні його матері вона ніколи не забуде... а от лиця Рафа, Дансена й Полівера розпливалися, так само як Лоскотуна з його простецькою зовнішністю.

Нарешті її зморив сон, але глибокої ночі Арія прокинулася тремтячи. Багаття перегоріло. Біля дверей стояв Мадж, а надворі походжав ще один чатовий. Дощ припинився, чулося вовче виття. «Як вони близько,— подумала вона,— як їх багато!» Здавалося, вони оточили стайню, їх дюжини, а може, й сотні. «Щоб вони Гончака з'їли!» їй пригадалися його слова про вовків і собак.

На ранок септон Ат так і гойдався на дереві, а от для решти повісельників брунатні брати з лопатами в руках копали під дощем неглибокі могили. Лорд Берик подякував їм за нічліг і за вечерю й видав їм гаман срібних оленів на відбудову. Гарвін, Ладний Люк і Вотті Мірошник пішли на розвідку, але не знайшли ні вовків, ні хортів.

Коли Арія натягувала попругу, підійшов Гендрі — перепросити. Поставивши ногу в стремено, вона стрибнула в сідло, щоб дивитися на нього згори вниз, а не навпаки. «Ти міг би в Річкорині для мого брата мечі кувати»,— подумала вона, але сказала зовсім інше:

— Якщо тобі заманулося стати дурнуватим розбійним лицарем і заробити собі зашморг на шию, мені яке діло? А за мене в Річкорині дадуть викуп, і я лишуся з братом.

На щастя, вдень дощ не падав, і вдалося проїхати чималий шмат дороги.

Бран

Вежа стояла на острові, віддзеркалюючись у спокійній синій воді. Коли здіймався вітер, поверхнею озера пробігали брижі, ганяючись одна за одною, як хлопчаки у грі. По берегу росли товсті дуби — густий гайок, уся земля в якому була засипана жолудями. А за ним виднілося село — точніше, те, що від нього лишилося.

Це було перше село відтоді, як подорожні вийшли з передгір'я. Міра сходила на розвідку — переконатися, що серед руїн ніхто не ховається. Безшумно ковзаючи між дубів і яблунь з сіттю й остенем у руках, вона сполохала трьох рудих оленів, які чкурнули в кущі. Літо, зауваживши рух, тут-таки метнувся навздогін. Бранові, який дивився, як біжить деривовк, якусь мить хотілося одного — скинути шкіру й помчати разом з ним, але їх уже, махаючи рукою, кликала Міра. Бран неохоче відвернувся від Літа та спрямував Годора в село. За ними рушив і Джоджен.

Звідси й до самої Стіни тягнуться луки, знав Бран: неорані поля й невисокі пагорби, лужина й оболонь. Тут іти буде набагато легше, ніж у горах, але на такій відкритій місцевості Міра почувалася незатишно.

— Я тут мов гола,— зізналася вона.— Нема де й заховатися.

— Кому належать ці землі? — запитав у Брана Джоджен.

— Нічній варті,— озвався хлопчик.— Це Дар. Тут Новодар, а на північ — Брандонів Дар...— (Мейстер Лувін добре вчив його історії). — Брандон Будівничий передав усі землі на двадцять п'ять льє на південь від Стіни чорним братам. Для життє... для життєзабезпечення...— Бран пишався, що досі це пам'ятає.— Дехто з мейстрів вважає, що то був інший Брандон, не Будівничий, та все одно це Брандонів Дар. А за тисячі років по тому добра королева Алісанна

відвідала Стіну на своєму драконі — на своїй Срібнокрилці й, побачивши доблесть Нічної варти, подвоїла їхні землі до п'ятдесяти льє. І це назвали Новодаром,— він обвів рукою землю.— Отут. Оце все.

У селі, бачив Бран, ніхто не жив уже багато років. Хати валилися. І навіть заїзд. Так поглянеш — і раніше заїзд був плохенький, а тепер від нього лишився хіба кам'яний димар і дві порепані стіни, оточені дюжиною яблунь. Одна яблуня проросла просто у вітальні, й долівка тут була встелена пожовклим листям і гнилими яблуками. У повітрі витав яблучний запах — нудотний і винний, аж дихати було важко. Міра наколола кілька яблук на остень, шукаючи цілих на їду, та всі вони почорніли й були поїдені хробаками.

Місце було спокійне, тихе й мирне, радувало око, та відчувалося, на Бранову думку, щось сумне у порожньому заїзді, й Годор теж це, здається, помітив.

— Годор? — зронив він збентежено.— Годор? Годор?

— Добра земля,— Джоджен узяв жменьку ґрунту, потер між пальців.— Село, заїзд, міцна тверджа на озері, усі ці яблуні... та де ж люди, Бране? Чому вони пішли з такого місця?

— Боялися дикунів,— відповів Бран.— Дикуни перелазять Стіну або спускаються з гір, налітають, грабують і забирають жінок. Якщо піймають когось, із черепа зроблять чашу — вино пити, розповідала стара Нан. А Нічна варта вже не така сильна, як була за часів Брандона чи королеви Алісанни, тож нальотчиків більшає. Землі ближче до Стіни так часто грабували, що простолюд переселився південніше, в гори або ж на землі Амберів на схід від королівського гостинцю. На підданих Великого Джона теж нападають, але не так часто, як на мешканців Дару.

Джоджен Рід повільно обернув голову, дослухаючись до музики, чутної лише йому.

— Ночувати будемо тут. Насувається буря. Жахлива.

Брандон поглянув на небо. Був чудовий осінній день, свіжий, сонячний і майже теплий, але на заході, і правда, купчилися хмари, і вітер, здається, дужчав.

— У заїзді немає даху, тільки дві стіни лишилося,— зауважив Бран.— Нам би тверджі дістатися.

— Годор,— мовив Годор. Мабуть, погоджувався.

— У нас нема човна, Бране,— випірнула з-поміж листя Міра з остенем у руці.

— Зате є гатка. Кам'яна гатка, вона ховається під водою. Тож ми можемо перейти.

Ну, вони можуть, а Бран переїде на Годоровій спині — хто-хто, а він точно не змокне.

Ріди обмінялися поглядом.

— Звідки ти знаєш? — запитав Джоджен.— Ви тут уже бували, королевичу?

— Ні. Стара Нан розповідала. На тверджі золота корона, бачите? — він тицьнув пальцем на той бік озера. На зубцях ще виднілися залишки позолоти.— Тут спала королева Алісанна, і зубці пофарбували на її честь.

— Гатка? — Джоджен роздивлявся озеро.— Ти певен?

— Певен,— підтвердив Бран.

Міра легко знайшла її початок, бо вже знала, що шукати: кам'яну доріжку три фути завширшки, яка вела просто в озеро. Крок по кроку Міра обережно повела їх уперед, намацуючи дорогу своїм остенем. Здалеку видно було, де гатка знову з'являється з-під води, вибігаючи на острів, і переходить у невисокі кам'яні сходи, що ведуть до дверей тверджі.

Кінець доріжки, сходи та двері були по прямій, тож могло здатися, що й гатка веде прямо, але не так сталося, як гадалося. Під водою вона звертала то праворуч, то ліворуч, огинаючи мало не третину острова, поки не поверталася назад. Повороти ці були підступні, а такий довгий шлях означав, що будь-кого, хто наблизатиметься, можна доволі довго обстрілювати з вежі. Слизьке каміння під водою поросло водоростями; двічі Годор мало не оступився, перелякано скрикнувши: «Годор!» — але не впав. Другого разу Бран дуже перелякався. Якби Годор упав у озеро з ним у кошику, Бран би, певно, потонув, особливо якби Годор запанікував і забув про його існування, як уже траплялося. «Може, ліпше було зостатися в заїзді попід яблунею»,— подумав Бран, та було вже запізно.

На щастя, третього разу не трапилося, та й вода ніде не піднімалася Годору вище пояса, а от Ріди купалися по самі груди. Незабаром усі вже були на острові — видиралися сходами до тверджі. Двері й досі були міцні, тільки до кінця не зачинялися: тверді дубові

дошки за стільки років повело. Міра розчахнула двері, й іржаві залізні завіси пронизливо зарипіли. Одвірок був зовсім низький.

— Пригнися, Годоре,— попросив Бран, і конюший пригнувся, але недостатньо, тож Бран таки буцнувся головою.— Боляче! — поскаржився він.

— Годор,— озвався Годор, випростуючись.

Вони опинились у темному сховищі, в яке заледве втиснулися вчотирьох. Гвинтові сходи, прорубані всередині вежі, ліворуч вели нагору, а праворуч, за залізними ґратами, вниз. Звівши очі, Бран угледів просто над головою ще одні ґрати. «Душник!» Як добре, що згори на них нема кому лити з цього смертельного душника киплячу смолу.

Ґрати були замкнені, та залізні засуви всі проржавіли. Годор ухопився за ті, що ліворуч, і, натужно крякнувши, смикнув. Нічого не сталося. Він спробував їх штовхнути, але марно. Він трусив штаби, буцав ногами, штовхав плечем, гримів ними й лупасив кулачиськом по завісах, поки в повітрі не почали літати клапті ржі, але залізні ґрати не піддавалися. З тими, що вели вниз, теж не пощастило.

— Не зайти нам,— знизала плечима Міра.

Душник був просто над головою у Брана, який сидів у кошику за спиною в Годора. Отож хлопчик потягнувся вгору, вчепився в решітку та смикнув. І вона вискочила зі стелі у хмарі ржі та кам'яних округлин.

— Годор! — закричав Годор. Важкі залізні ґратки ще раз буцнули Брана по голові та гримнулися під ноги Джоджену, який тільки й устиг їх відштовхнути. Міра розсміялася.

— Ви тільки погляньте, королевичу,— мовила вона,— та ви дужчі за Годора!

Бран спалахнув.

Решітка випала, тож Годор підсадив Міру й Джоджена в отвір. Краножани, ухопивши Брана за руки, підняли нагору і його. Найважче було затягнути всередину Годора. Підняти його, як Брана, у Рідів бракувало сили. Нарешті Бран звелів йому піти пошукати великі брили. На острові каміння не бракувало, тож Годор, наваливши гору, дотягнувся до крихких країв отвору й заліз усередину.

— Годор,— щасливо відсапувався він, широко всміхаючись.

Опинилися вони у лабіринті комірчин, темних і порожніх, які Міра довго досліджувала, поки не знайшла вихід назад до сходів. Що

вище вони піднімалися, то світліше ставало; на третьому поверсі в стіні були пробиті стрільниці, а на четвертому — справжні вікна; п'ятий і шостий, останній, поверхи являли собою великі круглі покої з аротними дверима з трьох боків, які виходили на кам'яні балкончики. З четвертого боку ліпилася вбиральня, розташована понад стічним жолобом, який збігав просто в озеро.

Заки вилізли на дах, небо вже цілком затягнуло хмарами, а туча на заході почорніла. Дужий вітер рвав поли Бранового плаща, які аж виляскували.

— Годор,— поскаржився Годор на шум.

Міра крутнулася на місці.

— Почуваюся велетом, який дивиться на світ згори вниз.

— На Перешийку ростуть дерева вдвічі вищі,— нагадав їй брат.

— Так, але навколо них такі самі дерева,— озвалася Міра.— На Перешийку все тулиться тісно, а небо наче менше. А тут... відчуваєш цей вітер, брате? Поглянь, який великий став світ!

Щира правда: видно було далеко-далеко. На півдні починалися пагорби, за якими здіймалися сіро-зелені гори. Навсібіч, скільки сягало око, тягнулися пагористі рівнини Новодару.

— Я сподівався, звідси видно Стіну,— розчаровано мовив Бран.— Та ні, дурниці, вона, мабуть, за п'ятдесят льє звідси...

Згадавши про це, Бран відчув, як він утомився і змерз.

— Джоджене, що нам робити, коли ми дістанемося Стіни? Дядько стільки разів розповідав, яка вона велика! Сімсот футів заввишки, а така товста в основі, що брами в ній — це крижані тунелі. Як нам здолати її, щоб відшукати триокого ворона?

— Я чув, уздовж Стіни є чимало покинутих замків,— відповів Джоджен.— Збудованих Нічною вартою кріпостей, які нині стоять пустою. Може, через один з таких замків нам і вдасться пройти.

«Замки з привидами», ось як називала їх стара Нан. Колись мейстер Лувін загадав Бранові вивчити назви всіх до одного фортів уздовж Стіни. Це виявилось нелегко: загалом їх було дев'ятнадцять, але не траплялося ще такого, щоб залюднені були більш як сімнадцять. На бенкеті на честь приїзду короля Роберта у Вічнозим Бран перерахував дядькові Бенджену усі форти — зі сходу на захід і з заходу на схід. Розсміявшись, Бенджен Старк мовив: «Ти їх вивчив краще за мене, Бране. Мабуть, це тобі слід стати головним розвідником. А я тут

залишуся замість тебе». Та було це до того, як Бран упав. До того, як побився. Коли Бран отямився калікою, дядько вже поїхав назад у Чорний замок.

— Мій дядько казав, що в усіх покинутих замках брами завалюють кригою і камінням,— мовив Бран.

— То доведеться розгрібати,— сказала Міра.

Брана це непокоїло.

— Не можна цього робити. З того боку може казна-що проникнути. Треба нам дістатися Чорного замку й попроситися в лорда-командувача на той бік.

— Ваша високосте,— мовив Джоджен,— Чорного замку нам слід уникати, як і королівського гостинцю. Там сотні людей!

— Це вояки Нічної варті,— сказав Бран.— Вони дають обітницю не брати участі в сутичках і все таке.

— Ага,— озвався Джоджен,— але досить буде одного кривоприсяжника, щоб зрадити вашу таємницю залізним або ж Болтоновому Байстріюку. Та й де певність, що Нічна варта нас пропустить? Може, захочуть нас затримати або відіслати назад.

— Але ж мій батько був другом Нічній варті, а мій дядько — головний розвідник. Може, він знає, де мешкає триокий ворон. Та й Джон Сноу теж у Чорному замку.

Бран сподівався знову побачитися з Джоном, і з дядьком теж. Чорні брати, коли востаннє навідувались у Вічнозим, казали, що Бенджен Старк зник під час розвідки, але на цей час він уже ж точно повернувся, правда?

— Кажу вам, Варта нам і коней може дати,— провадив Бран.

— Тихо,— Джоджен дашком пристав долоню до очей і задивився на призахідне сонце.— Глядіть. Там щось є... думаю, це вершник. Бачите його?

Бран теж затулив очі від сонця, та навіть так довелося мружитися. Спершу він нічого не бачив, аж поки погляд не привернув якийсь рух. Спочатку Бран подумав, що це Літо, але ж ні. Хтось їхав верхи. Проте так далеко, що більше нічого не розгледіти.

— Годор? — Годор теж приставив долоню до очей, та тільки дивився не в той бік.— Годор?

— А він не квапиться,— сказала Міра,— але їде, мені здається, в село.

— Тоді ховаймося, поки він нас не побачив,— мовив Джоджен.

— Там поблизу села Літо,— запротестував Бран.

— З Літом нічого не станеться,— запевнила Міра.— Це ж просто чоловік на втомленому коні.

Коли по камінню затарабанили перші великі краплі, мандрівники вже спускалися з даху. І дуже вчасно: незабаром дощ припустив посправжньому. Навіть крізь товсті мури чути було, як хлюпає він на поверхні озера. Вони розсілися на підлозі в порожній круглій кімнаті, де вже западали сутінки. Північний балкончик виходив на село. Міра на животі виповзла на балкон — глянути на той бік, за озеро, й дізнатися, що ж сталося з вершником.

— Заховався від дощу серед руїн заїзду,— повідомила вона, повернувшись.— Схоже, він у коминку вогонь розпалює.

— От би й нам вогонь розпалити,— мовив Бран.— Я змерз. Внизу, під сходами, є поламані меблі, я бачив. Можна попросити Годора, щоб порубав, і ми зігріємося.

Годору ідея сподобалася.

— Годор,— з надією вигукнув він.

Джоджен похитав головою.

— Вогню без диму не буває. А дим на цій вежі побачать здалеку.

— Якщо буде кому бачити,— заперечила його сестра.

— У селі он чоловік.

— Один-єдиний.

— Й одного може бути досить, щоб виказати Брана ворогам, якщо нарвешся не на ту людину. У нас відучора ще лишилася половина качки. Поїмо й перепочинемо. Зранку чоловік піде у своїх справах, а ми підемо у своїх.

Джоджен домігся свого, як і завжди. Міра розділила качку на чотирьох. Її вона піймала своєю мережею позавчора, сполохавши в болоті. Холодна качка була не така смачна, як хрустка й гаряченька з вогню, та принаймні вдалося втамувати голод. Бран з Мірою розділили грудинку, Джоджен отримав стегенце. Годор проковтнув крильце й ніжку, бурмочучи «Годор» і з кожним відкушеним шматочком облизуючи пальці. Сьогодні була Бранова черга розповідати легенду, тож він вирішив розказати про ще одного Брандона Старка — того, який називався Брандон Корабельник і який поплав ген за Призахідне море.

Коли закінчилась і качка, і оповідь, уже зовсім посутеніло, а дощ не припинявся. Бранові цікаво було, чи далеко забіг Літо й чи вполював він оленя.

Вежу затопив сірий присмерк, який повільно переходив у темряву. Годор засидівся й деякий час ходив по колу, вздовж стін, щоразу зупиняючись зазирнути у виходок, так наче забував, що там. Джоджен стояв під північним балконом, ховаючись у тіні, задивившись на ніч і дощ. Десь на півночі небо прорізала блискавка, на мить освітливши вежу. Годор підстрибнув і перелякано скрикнув. Бран порахував до вісьмох, чекаючи на грім. Коли грім нарешті вдарив, Годор закричав:

— Годор!

«Сподіваюся, Літо не боїться,— подумав Бран. Собаки у вічнозимських псарнях завжди лякалися грози, точно як Годор.— Треба було б вийти подивитися, заспокоїти його...»

Знову спалахнула блискавка, і цього разу гримнуло на рахунок шість.

— Годор! — заверещав Годор.— Годор! Годор!

Він підняв меча, наче зібрався відбиватися від грози.

— Тихо, Годоре,— мовив Джоджен.— Бране, скажи йому, щоб не кричав. Можеш у нього меч відібрати, Міро?

— Спробую.

— Годоре, циць,— сказав Бран.— Тихо. Досить тих дурнуватих «годорів». Сядь.

— Годор? — здоровань доволі слухняно віддав меча Мірі, та на обличчі його читалося збентеження.

Джоджен обернувся назад, визирнув у темряву — і всі почули, як він хапнув ротом повітря.

— Що таке? — спитала Міра.

— У селі люди.

— Той чоловік, якого ми бачили?

— Інші. Озброєні. Я бачив сокиру і списи,— озвався Джоджен зовсім по-хлоп'ячому.— Коли спалахнула блискавка, я бачив, як люди там ходять під деревами.

— Скільки їх?

— Дуже багато. Не порахувати.

— Верхи?

— Ні.

— Годор,— перелякано зронив Годор.— Годор. Годор.

Бран і сам трохи налякався, тільки не хотів перед Мірою показувати.

— А що як вони сюди доберуться?

— Не доберуться,— присіла біля нього дівчина.— Навіщо їм?

— Сховатися,— похмуро сказав Джоджен.— Якщо гроза не кінчиться. Міро, можеш спуститися й двері замкнути?

— Та я їх навіть зачинити не зможу. Дерево зовсім повело. Але людей усе одно ґрати зупинять.

— Може, й не зупинять. Раптом вони замок виламають або завіси. Або пролізуть у душник, як ми зробили.

Небо розітнула блискавка, і Годор захлипав. Тоді над озером прокотився грім.

— ГОДОР! — заревів здоровань, затуливши вуха долонями й дигаючи в темряві по колу.— ГОДОР! ГОДОР! ГОДОР!

— Досить! — у відповідь гаркнув Бран.— Досить «годорів»!

Це не допомогло.

— ГО-О-ОДОР! — стогнав Годор. Міра спробувала його зловити й утішити, та він був занадто сильний. Відштовхнув її, просто плечима стенивши.— ГО-О-ОДО-О-ОР! — заверещав він, коли небо знову протяла блискавка, і навіть Джоджен уже кричав — кричав до Брана й Міри, щоб утихомирили конюшого.

— Тихо! — звелів Бран пронизливим переляканим голосом, марно тягнучись до Годорової ноги, коли той пробігав повз.

Аж тут Годор, спіткнувшись, стулив рота. Повільно похитав головою, опустився на підлогу й там усівся, схрестивши ноги. Коли гримнув грім, конюший, здається, й не почув його. Всі четверо сиділи в темній башті, боячись і дихати.

— Бране, ти що зробив? — прошепотіла Міра.

— Нічого,— похитав головою Бран.— Не знаю.

Але насправді він знав. «Я вселився в нього, як вселяюся в Літо. На якусь мить я став Годором. І це його перелякало».

— На тому боці озера щось відбувається,— сказав Джоджен.— Мені здалося, один з чоловіків указував на вежу.

«Не збираюсь я лякатися». Бран-бо королевич Вічнозимський, син Едарда Старка, він майже дорослий і до того ж варг, а не якийсь там мале хлопчисько, як Рикон. От Літо б не боявся.

— Швидше за все, то якісь Амбери,— мовив він.— А може, це з гір спустилися Ноти, або Норі, або Флінти, а може, то навіть брати Нічної варти. Вони ж у чорних плащах, так, Джоджене?

— Поночі всі плащі чорні, ваша високосте. Та й блискавка спалахнула всього на мить, важко сказати, в чому вони там одягнені.

— Якби це були чорні брати,— підозріливо мовила Міра,— вони були б верхи, ні?

Аж тут Бранові дещо спало на думку.

— Це не має значення,— упевнено сказав він.— Вони до нас дістатися не зможуть, навіть якби й захотіли. Бо треба або човна мати, або про гатку знати.

— Гатка! — Міра скуйовдила Бранові чубчика й цьомкнула його в чоло.— Любий королевичу! Він має рацію, Джоджене, про гатку вони знати не можуть. Та навіть якщо й знають, вночі, під дощем, дороги вони точно не знайдуть.

— Але ж ніч закінчиться. Якщо вони тут лишаться до ранку...— Джоджен не договорив. За мить він мовив: — Он вони підкидають дров у багаття, яке розпалив перший.

Небо прошила блискавка, й вежу наповнило світло, зачорнивши сільветки присутніх. Годор гойдався вперед-назад, щось мугикаючи.

І в цю світляну мить Бран відчув страх Літа. Він заплющив два ока, а натомість розплющив третє, і людська шкура сповзла з нього, наче плащ, а сам він полинув геть з вежі...

...й опинився під дощем; живіт був добре натовчений олениною, а сам він ховався в кущах, в той час як небо над ним з гуркотом розколола блискавка. Аромат гнилих яблук і мокрого листя майже витіснив людський дух, але не до кінця. Чувся брязкіт і шурхіт людських цупких шкур, виднілися під деревами рухливі фігурки. Мимо навпомацки пройшов чоловік, натягнувши шкуру на голову й від того осліпнувши й оглухнувши. Вовк обійшов його по великій дузі, майнув позаду мокрого тернику й попід гілками яблуні. Він чув розмови, а крізь запах дощу, листя й коней пробивався різкий сморід страху...

Джон

Уся земля була всіяна сосновим гіллям і розвіяним листям,— буро-зелений килим зберігав вологу нещодавніх дощів. Він чвякав під ногами. Навколо росли велетенські голі дуби, високі чатові дерева, цілі армії сосон-солдатів. Попереду на пагорбі стояла ще одна кругла вежа, заросла густим зеленим мохом майже до верхівки.

— Хто її тут збудував, усю з каменю? — поцікавилася Ігритта.— Якийсь король?

— Не король. Люди, які тут жили.

— А що з ними сталося?

— Померли або пішли геть.

Тисячі років оброблялися лани Брандонового Дару, та коли Нічна варта скоротилася, забракло рук орати землю, ходити за бджолами й садити садки, тож ліс відвоював собі чимало полів і жител. У Новодарі колись були села і тверджі, з чийх податків (які збиралися і крамом, і працею) годувалися і вдягалися чорні брати. Але й вони здебільшого позникали.

— От дурні, що такий замок полишили,— сказала Ігритта.

— Це просто вежка. Колись тут жив який-небудь маломожний лордйчук з родиною та з кількома присяжними. Коли з'являлися нальотчики, він на даху розпалював сигнальний вогонь. У Вічнозимі вежі втричі більші за цю.

Ігритта дивилася так, наче він усе вигадує.

— Як може людина збудувати такий високий замок без велетів, які б тягали каміння?

За легендами Брандон Будівничий скористався допомогою велетів, щоб звести Вічнозим, але Джон не збирався ще більше

ускладнювати питання.

— Люди здатні будувати й не таке. У Старгороді є вежа вища за Стіну.

Видно було, що Ігритта йому не вірить. «От би показати їй Вічнозим... подарувати їй квітку зі скляного саду, запросити на гостину у велику залу, показати кам'яних королів на їхніх престолах! Ми б купались у гарячих ставках, кохалися під серце-деревом на очах у давніх богів».

Солодка була мрія... але Вічнозим — не його домівка, щоб її комусь показувати. Він належить братові, королю на Півночі. Джон-бо Сноу, а не Старк. Байстриук, клятвовідступник і перекинчик...

— А може, потім повернемося сюди й замешкаємо у вежі? — сказала Ігритта.— Як тобі ідея, Джоне Сноу? Потім, після?

Після... Це слово протинало, як спис. Після війни. Після завоювання. Після того як дикуни здолають Стіну...

Одного разу лорд-батько говорив, що слід починати шукати людей, яким за заслуги можна дати титул лорда, й розселяти їх у покинутих вежах як щит проти дикунів. Для реалізації такого плану Варті довелось би повернути значну частину Дару, але дядько Бенджен гадав, що лорда-командувача цілком можна на таке умовити, якщо тільки нові лорди платитимуть податки Чорному замку, а не Вічнозиму. «Та це мрія на весну,— сказав тоді лорд Едард.— Навіть обіцяні земельні наділи не заманять людей на північ, коли зима на підході».

«Якби зима прийшла й пішла раніше, а за нею прийшла весна, мені, можливо, якраз і доручили б посісти одну з таких веж від батькового імені». Та лорд Едард помер, а його брат Бенджен зник безвісти, і щит, про який вони вдвох мріяли, так ніколи й не викують.

— Ці землі належать Варті,— мовив Джон.

В Ігритти роздулися ніздрі.

— Але ж тут ніхто не живе!

— Бо ваші нальотчики людей розігнали.

— То ці люди були боягузи. Якщо їм потрібна земля, хай би лишились і воювали за неї.

— Може, вони втомилися воювати. Втомилися щоночі барикадувати двері й думати-гадати, чи не прийде їх ламати Тарарах, чи хто іще, аби жінок украсти. Втомилися, що в них відбирають

врожай і все, що є цінного. Значно легше просто виїхати подалі, куди нальотчики не дістануться.

Та якщо впаде Стіна, вся Північ стане легкою здобиччю нальотчиків.

— Нічого ти знаєш, Джоне Сноу. Забирають дочок, а не жінок. А крадії — це ви. Ви цілий світ украли, ще й Стіну збудували, щоб не пускати вільний народ.

— Ми? — Джон іноді забував, хто вона така, але вона тут-таки йому нагадувала.— І як так сталося?

— Боги створили землю для всіх людей. Та коли прийшли королі зі своїми коронами та сталевими мечами, вони заявили, що земля належить їм. «Мої дерева! — казали вони.— Не вільно їсти мої яблука. Мої струмки! Не вільно в них рибалити. Мій ліс! Не вільно полювати. Моя земля, моя вода, мій замок, моя донька, не тягни свою руку, бо відрубав, та якщо прихилиш переді мною коліно, дам тобі понюхати». Ви звете нас злодіями, та злодій принаймні має бути хоробрий, розумний і меткий. А укліннику досить стати навколішки.

— Гарма і Капшук Кісток не по рибу та яблука приходять. Вони крадуть мечі й сокири. Прянощі, шовки й хутра. Хапають гроші, персні й коштовні кубки, якщо знайдуть; влітку цуплять діжки вина, взимку — діжки пива, а жінок забирають за Стіну незалежно від сезону.

— А якщо й так? Ліпше вже хай мене дужий чоловік украде, ніж батько віддасть якомусь слабаку.

— Ти так кажеш, але звідки ти знаєш, як воно буде? А що як тебе украде хтось, кого ти зненавидиш?

— Мене украсти зможе тільки меткий, кмітливий і хоробрий. Отже, й сини в нього будуть міцні й мізковиті. За що ж мені його ненавидіти?

— А може, він ніколи не мисться і тхне, як ведмідь?

— То я його у струмок штовхну або цебро води йому на голову виллю. Та й усе одно чоловікам не потрібно пахнути солодко, як квіти.

— А що поганого у квітах?

— Нічого — для бджоли. А мені в ліжку потрібно оце...— вона хапнула його за матню.

Джон стиснув її за зап'ясток.

— А що як той, хто тебе вкраде, пиячить по-чорному? — не вступався він.— Що як він брутальний чи жорстокий? — він стиснув її зап'ясток дужче для наочності.— Що як він буде сильніший за тебе й дубаситиме тебе до крові?

— Я б йому вві сні горлянку перерізала. Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу,— Ігритта, звиваючись як вугор, випручалася.

«Я знаю одне. Я знаю, що ти — дикунка до шпику кісток». Іноді легко було про це забути — коли вони удвох сміялися чи цілувалися. Та потім хтось із них щось казав чи робив — і знагла Джон згадував, яка стіна розділяє їхні світи.

— Чоловік володіє або жінкою, або клинком,— сказала Ігритта,— та обома володіти він не зможе. Кожна дівчинка знає це від матері,— вона вперто задерла підборіддя й труснула густими рудими косами.— Не можна володіти землею, так само як неможливо володіти морем чи небом. Ваші уклінники так не думають, але Манс їм доведе.

Сміливе похвалання, тільки нічим не підкріплене. Джон зиркнув назад — пересвідчитися, що магнар не чує. Ерок, Чиряк і Конопляний Ден ішли за кілька ярдів позаду, не звертаючи на них уваги. Чиряк жалівся на свою дупу.

— Ігритто,— неголосно мовив Джон,— Мансові не вдасться перемогти в цій війні.

— Вдасться! — вигукнула вона.— Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу. Ти не бачив, як воює вільний народ!

Подейкували, що дикуни б'ються, як герої чи демони (залежно хто розповідає), що, зрештою, одне й те саме. Вони воюють з одчайдушною мужністю, шукаючи слави.

— Я не сумніваюся, що всі ви — сміливці, та в бою дисципліна перемагає доблесть. Кінець кінцем Манс програє, як програвали всі королі-зі-Стіною до нього. А коли це станеться, ви загинете. Всі.

Ігритта мала такий сердитий вигляд, що йому здалося — зараз вона його вдарить.

— Так, усі,— сказала вона.— І ти теж. Ти вже не ворон, Джоне Сноу. Я присягнулася в цьому, тож не підведи мене.

Вона штовхнула його до стовбура дерева і поцілувала в губи — просто на очах їхньої валки голодранців. Джон чув, як Григ Цап підганяє її. Хтось засміявся. Попри все, Джон відповів на поцілунок.

Коли вони нарешті відірвалися одне від одного, Ігритта розчервонілася.

— Ти мій,— прошепотіла вона.— Мій, а я твоя. І якщо ми помremo, так і буде. Всі люди помруть, Джоне Сноу. Та спершу ми поживемо.

— Так,— хрипко одказав він.— Спершу поживемо.

На це вона широко посміхнулася, показавши Джонові криві зуби, які він уже дивним чином устиг полюбити. «Дикунка до шпику кісток»,— знову подумав він з печальним томлінням у нутрі. Звично розім'яв пальці робочої руки, подумавши: а як учинила б Ігритта, якби зазирнула йому в душу? Зрадила б його, якби він всадовив її і розповів, що він і досі лишається сином Неда Старка і вояком Нічної варти? Він сподівався, що ні, але ризикувати не збирався. Забагато життів залежить від того, чи вдасться йому дістатися Чорного замку раніше за магнара... якщо, звісно, йому пощастить утекти від дикунів.

З південного боку Стіни спустилися в Сіроварті, покинутій уже двісті років. Сто років тому обвалився один проліт велетенських кам'яних сходів, та все одно спускатися було набагато легше, ніж лізти нагору. Звідти Стир вирушив углиб Дару, щоб уникнути патрулів Варти. Григ Цап провів загін повз кілька залюднених поселень, які в цих краях ще лишилися. А далі, якщо не рахувати поодиноких круглих веж, які впиралися в небо, наче кам'яні пальці, людським духом і не пахло. Загін, ніким не видимий, не помічений, просувався холодними мокрими пагорбами й вітряними рівнинами.

«Хай що тобі велітимуть, не опирайся,— напучував колись Піврукий.— Їдь з ними, їж з ними, бийся разом з ними, скільки треба». Джон проїхав з ними вже багато льє, а ще більше пройшов, ділив з ними хліб і сіль, ще й Ігриттину постіль, а вони йому так і не довіряли. День і ніч наглядали за ним тенійці, відшукуючи ознак його зради. Втекти йому не вдасться, а незабаром буде вже запізно.

«Бийся разом з ними»,— сказав Кворин, перш ніж віддати своє життя Довгопазуру... але поки що до цього не доходило. «Якщо проллю братську кров, пропаду. Тоді, значить, я перейшов Стіну назавжди й повороту вже не буде».

Щодня після маршу його викликав магнар і ставив меткі й гострі запитання про Чорний замок, про залогу й оборону. Де міг, Джон брехав, кілька разів удавав, що необізнаний, але його слухали також

Григ Цап і Ерок, а вони знають достатньо, тож Джонові доводилося діяти дуже обережно. Відверта брехня точно вже його викриє.

Але правда була жахлива! В Чорному замку нема оборонних систем — тільки власне Стіна. Немає навіть ні дерев'яного частоколу, ні земляних ровів. Так званий замок — не більш як низка веж і фортець, дві третини з яких уже валяться. Що ж до залоги, то з неї дві сотні людей Старий Ведмідь забрав з собою в розвідку. Бодай хтось із них повернувся? Знати цього Джон не міг. Отож у замку, мабуть, лишилося чотири сотні братів — здебільшого будівничих і стюардів, а не розвідників.

Тенійці ж були вояки загартовані й доволі дисципліновані порівняно з рештою дикунів; без сумніву, саме тому Манс їх і обрав. А оборонці Чорного замку включають і сліпого мейстра Еймона, і його підсліпуватого стюарда Клайдаса, і однорукого Донала Ноя, і пияка септона Селадара, і Глухенького Дика Фоларда, і Трипалого Гобакухаря, і старого сера Вінтона Стаута, а ще Гальдера, Жабу, Пипа, Альбета й решту хлопців, які тренувалися разом з Джоном. А командувати ними буде червонопикий Бовен Марш, опецькуватий лорд-стюард, якого на час відсутності лорда Мормонта поставили каштеляном. Стражденний Ед, бувало, називав Марша «Старим Гранатом», і йому прізвисько дуже пасувало, як-от Мормонту — «Старий Ведмідь». «Ось людина, яку добре мати в перших рядах, коли ворог уже в полі,— казав Ед своїм звичним кислим тоном.— Він тобі їх усіх порухе. Просто звір у лічбі, оцей».

Якщо магнар заскочить Чорний замок зненацька, буде кривава різанина — хлопців порубають у ліжках, вони й спам'ятатися не встигнуть. Джон мусить їх попередити, але як? Його ніколи не посилають ні по харчі, ні на полювання, не ставлять самого на чати. Та й за Ігритту він боїться. З собою її взяти він не може, а якщо лишить, чи не змусить магнар її відповідати за його зраду? «Два серця як одне»...

Щоночі вони спали під одними хутрами; Джон, засинаючи, відчував її голову в себе на грудях, її руді коси лоскотали йому підборіддя, її запах став уже рідний. Її криві зуби, її персо в його долоні, смак її вуст... його втіха і його розпач! Не одну ніч лежав він, відчуваючи поруч тепло Ігритти й міркуючи: а батько так само почувався, що геть заплутався, щодо Джонової матері, хай хто вона

була? «Ігрита розставила сильце, а Манс Рейдер штовхнув мене в нього».

З кожним днем, який Джон проводив серед дикунів, зробити те, що він мав, ставало дедалі важче. Йому доведеться зрадити цих людей, а коли це станеться, вони помруть. Він не шукав їхньої дружби, як не шукав і кохання Ігритти. Та все одно... тенійці, які розмовляли давньою мовою, рідко коли заговорювали до Джона, а от з Ярловими нальотчиками, яким вдалося подолати Стіну, все було складніше. Попри власну неохоту Джон дедалі ближче знайомився з ними: з худим і тихим Ероком, з товариським Григом Цапом, з хлопчиками Квортон і Боджером, з линварем Конопляним Деном. А що найгірше — з Делом, довговидим юнаком приблизно Джонового віку, який мрійливо розповідав про дівчину-дикунку, що її збирався вкрати. «Вона щасливиця, як твоя Ігрита. Поцілована вогнем».

Джонови доводилося прикушувати язика. Він не хотів нічого знати ні про Делову дівчину, ні про Боджерову маму, ні про прибережне селище, з якого родом Генк Шолом, ні як Григові кортіло відвідати зеленьків на острові Ликів, ні як лось колись загнав Пальчика на дерево. Він не хотів нічого чути ні про чиряк на дупі Чиряка, ні скільки здатен вижлуктити елю Каміннопалий, ні як Квортон менший братик благов його не йти з Ярлом. Квортоні було заледве чотирнадцять, а він уже собі дружину вкрав і встиг дитинку зробити. «Може, малюк вродиться в замку,— хвалився хлопець.— У замку, як лорд!» Він був просто в захваті від «замків», які вони бачили дорогою, хоча були то сторожові вежі.

Хотів би Джон знати, де зараз Привид! Попрямував у Чорний замок — чи бігає нині в лісі з якою-небудь вовчою зграєю. Джон геть не відчував деривовка, навіть уві сні. Від цього здавалося, наче від нього шматок відрізали. Навіть коли поруч з ним спала Ігрита, він почувався самотнім. І не хотів померти самотнім.

По обіді дерева почали рідшати; загін просувався на схід ледь пагористими пологам. Навколо трави росли до пояса, а коли налітав вітерець, легенько гойдалася дика пшениця, та загалом день був теплий і ясний. Проте ближче до сонцесхилу на заході почали купчитися хмари. Скоро вони проковтнули жовтогаряче сонце, і Лен пообіцяв бурю. Мати в нього була полісунка, тож ніхто не заперечував, що в нього є дар передбачати погоду.

— Тут село неподалік,— мовив Григ Цап до магнара.— Дві милі, може, три. Там і знайдемо дах над головою.

Стир одразу ж погодився.

Коли нарешті добилися на місце, вже добре споночило, і буря вирувала. Село розташувалося на березі озера, та покинули його так давно, що більшість будинків уже лежала в руїнах. Навіть маленький рублений заїзд, що колись, мабуть, радував око подорожніх, наполовину обвалився і втратив стелю. «Дах над головою ми тут навряд чи знайдемо»,— похмуро подумав Джон. Коли спалахувала блискавка, на острові посеред озера можна було розгледіти круглу вежку, але без човнів доплисти до неї неможливо.

Ерок з Делом підкралися ближче, щоб розвідати руїни, однак Дел майже зразу повернувся. Стир, притримавши валку, вислав уперед дюжину своїх тенійців зі списками в руках. На той час Джон і сам уже все побачив: димар заїзду почервонили проблиски багаття. «Ми не самі». У нутрі заміївся страх. Заіржав кінь, почулися крики. «їдь з ними, їж з ними, бийся разом з ними»,— казав Кворин.

Але битва вже закінчилася.

— Тут тільки один,— повернувшись, доповів Ерок.— Старий на коні.

Магнар прокричав давньою мовою якісь накази, і два десятки тенійців зайняли оборону навколо села, а решта заходилися прочісувати будинки — чи ніхто не заховався серед трави й завалів. Решта згрудилась у заїзді з обваленим дахом, змагаючись за місце ближче до вогню. Обламане гілля, яке підкидав у багаття старий, не так горіло, як диміло, але такої гупої дощової ночі радувало бодай якесь тепло. Двоє тенійців, кинувши старого на землю, трусили його речі. Ще один тримав його коня, а ще троє патрали сакви.

Джон вийшов. Під ногою чвякнуло гниле яблуко. «Стир уб'є старого». Магнар сказав це в Сіроварті: всіх уклінників, які стринуться дорогою, слід негайно вбивати, щоб не здійняли галасу. «їдь з ними, їж з ними, бийся разом з ними». Чи означає це, що Джон має мовчки стояти, безпомічно чекаючи, поки старому переріжуть горлянку?

На околиці села Джон наскочив на одного з чатових, яких виставив Стир. Тенієць щось прогарчав давньою мовою і списом вказав на заїзд. «Забирайся назад, де тобі місце»,— здогадався Джон. Але ж де його справжнє місце?

Він рушив до води й несподівано відшукав майже суху ділянку під похилою мазаною стіною хатини, яка вже практично розвалилася. Саме тут його і знайшла Іґритта: він сидів, витріщаючись на побите дощем озеро.

— Я знаю це місце,— заговорив Джон, коли вона присіла поруч. — Вежа... поглянь на саму гору, коли спалахне блискавка, і розкажеш, що ти бачиш.

— Ну, якщо хочеш,— мовила вона, а тоді провадила,— тенійці кажуть, чули звідти звуки. Кажуть, то крики.

— То грім.

— А вони кажуть — крики. Може, там привиди.

На тій похмурій вежі і справді могли замешкати привиди: стоїть собі чорна сільветка посеред бурі, на скелястому острові, а навколо злива хльостає озеро.

— Можемо зблизька подивитися,— запропонував Джон.— Ми вже й так мокрі.

— Хочеш поплавати? В шторм? — зареготала вона з такої його ідеї.— Це такий трюк, щоб змусити мене одяг скинути, Джоне Сноу?

— А мені для цього до трюків треба вдаватися? — підкусив він.— Чи ти просто плавати не вмієш?

Сам Джон плавав дуже добре — навчився ще змалечку в широкому вічнозимському рові.

Іґритта штурхнула його в плече.

— Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу. Та я плаваю як риба. Я тобі покажу!

— Як риба, як коза, як кінь... багато в тебе іпостасей, Іґритто,— мовив він і, хитаючи головою, мовив: — Якщо це те місце, про яке я думаю, плисти нам не доведеться. Дійдемо так.

Відсунувшись, вона втупилася в нього.

— По воді пройдемо? І що це за південське чаклунство?

— Ніякого чак...— почав був він — і тут небо прошила велетенська блискавка та дзьобнула поверхню озера. На якусь мить навколо стало ясно, як удень. Грім бухнув так, що Іґритта, хапнувши ротом повітря, затулила вуха.

— Ти дивилася? — запитав Джон, коли звук стих і ніч знову почорніла.— Ти бачила?

— Жовте,— озвалася вона.— Ти про це? Оце каміння нагорі місцями жовте.

— Те каміння називається зубцями. Давним-давно зубці були позолочені. Це Корона Королеви.

На тому боці озера вежа знову почорніла — виднілися хіба ледь означені обриси.

— Там мешкала королева? — запитала Ігритта.

— Ночувала одну ніч...— (Легенду оповідала стара Нан, але згодом мейстер Лувін майже все підтвердив).— Алісанна, дружина короля Джейгейриси Миротворця. Він отримав прізвисько «Старий король», бо правив дуже довго, але на Залізний трон він сів ще молодим. За тих часів він мав звичку подорожувати королівством. Коли він приїхав у Вічнозим, то привіз із собою королеву, шістьох драконів і половину двору. Король мав обговорити деякі справи з хранителем Півночі, Алісанна ж нудилася, тож сіла на свою Срібнокрилку й полетіла на північ подивитися Стіну. Це село — одне з місць, у яких вона зупинялася. Після її візиту селяни пофарбували зубці на вежі, щоб вони нагадували золоту корону, яку носила королева, яка провела серед них одну ніч.

— У житті не бачила дракона.

— Ніхто не бачив. Останні дракони вимерли сто років тому, ба й більше. Але ця історія трапилася раніше.

— Королева Алісанна, кажеш?

— Добра королева Алісанна, ось як її назвали згодом. На її честь названо один із замків на Стіні. Брама Королеви. А до її візиту він називався Снігова Брама.

— Якщо вона була така добра, мала б ту Стіну зруйнувати.

«Ні,— подумав Джон.— Стіна боронить державу. Від Чужих... і від тебе й тобі подібних, люба».

— Був у мене ще один приятель, який мріяв про драконів. Карлик. Розповідав мені...

— Джоне Сноу! — навис над ними один з тенійців, хмурячись.— Магнар хоче.

Джонови здалося, що це той самий, який наскочив на нього біля печери, за день до того як вони перелізли Стіну, але твердої певності не мав. Він звівся на ноги. Ігритта пішла з ним; Стира це завжди дратувало, та коли він намагався її відпровадити, вона йому

нагадувала, що народилася вільною жінкою, а не уклінницею. Тому приходять і йде, коли схоче.

Магнар стояв під деревом, яке проросло у вітальні. Бранець навколішках біля коминка, оточений дерев'яними списами та бронзовими мечами, спостерігав за Джоновим наближенням, але мовчав. По стінах цебенів дощ, стукотів по останніх листочках, які ще трималися на дереві, а від вогню кільчився густий дим.

— Він має померти,— сказав магнар Стир.— Давай, вороне.

Старий не промовив ні слова. Просто дивився на Джона, який стояв поміж дикунів. Серед дощу й диму, у світлі самого тільки вогню, він не міг роздивитися, що Джон під овчинним плащем убраний у все чорне. Чи міг?

Джон витягнув з піхов Довгопазура. Крицю омив дощ, а по краю пробіг тьмянний жовтогарячий відблиск полум'я. Маленьке багаття коштує людині життя. Джон пригадав слова Кворина Піврукого, коли вони запримітили на Скімливому перевалі ватру. «Там, у горах, багаття — це життя,— сказав він,— та іноді й смерть». Було то високо в горах на Льодоїклах, за Стіною, де не визнають законів. А тут-бо Дар, він під захистом Нічної варти та влади Вічнозиму. Тут людина повинна мати право розпалити багаття й не загинути за це.

— Чого ти завагався? — мовив Стир.— Убий його — і по всьому.

Навіть тут бранець не заговорив. «Змилуйся»,— міг би він сказати, або: «Ви забрали в мене коня, гроші, харчі, лишіть бодай життя», або: «Ні, будь ласка, я ж вам нічого не зробив». Міг би сказати тисячу речей, або заплакати, або волати до своїх богів. Та жодні слова його б уже не порятували. Мабуть, він це усвідомлював. Отож і тримав язика за зубами, поглядаючи на Джона зі звинуваченням і благанням водночас.

«Хай що тобі велітимуть, не опирайся. Їдь з ними, їж з ними, бийся разом з ними...» Але ж старий і не боронився! Йому просто не пощастило, ось і все. Хто він такий, звідки з'явився, куди прямував на своїй худоребрій шкапі — значення це не мало.

«Він уже старий,— вмовляв себе Джон.— Йому п'ятдесят, а може, й шістдесят. Він і так уже пережив багатьох. Тенійці все одно його вб'ють, жодні мої слова чи дії його не врятують». Але Довгопазур чомусь здавався важчим, ніж зазвичай,— неможливо було піднести. А чоловік усе дивився на нього очима великими й чорними, як два

колодязі. «Провалюся в ці очі й потону». Магнар теж на нього дивився — його недовіра відчувалася майже фізично. «Старий і так мрець. Хіба не байдуже, що його зарубає моя рука?» Один удар — швидко й чисто. Довгопазур викуваний з валерійської криці. «Як Лід». Джон пригадав іншу схожу сцену: навколішках стоїть дезертир, котиться голова, ясніє кров на снігу... батьків меч, батькові слова, батькове обличчя...

— Рубай, Джоне Сноу,— підганяла Ігритта.— Ти мусиш, 'би довести, що ти не ворон, що ти тепер належиш до вільних людей.

— Убити старого, який просто сидів біля багаття?

— Орелл теж просто сидів біля багаття. Але ти не завагався,— вона кинула на нього важкий погляд.— І мене ти збирався вбити, поки не побачив, що я — жінка. А я взагалі спала.

— Це зовсім інша справа. Ви були солдати... чатові.

— Ага. А ви, ворони, не хотіли, щоб вас хтось викрив. Точно як ми зараз. Усе те саме. Тому вбивай.

Джон розвернувся до старого спиною.

— Ні.

Магнар наблизився — високий, холодний, небезпечний.

— А я сказав — так. Я тут командую!

— Ви командуєте тенійцями,— одповів Джон,— а не вільними людьми.

— Щось я тут вільних людей не бачу. А бачу ворона і ворону.

— Я не ворона! — Ігритта висмикнула з піхов ножа. Три кроки — і вона, схопивши голову старого за волосся й відкинувши назад, розтяла йому горлянку від вуха до вуха. Навіть перед смертю старий і не скрикнув.— Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу! — гаркнула Ігритта й кинула закривавленого ножа йому під ноги.

Магнар зронив щось давньою мовою. Може, велів своїм тенійцям убити Джона на місці, але цього він уже не дізнається. З неба впала блискавка — палюча біло-блакитна стріла, торкнувшись верхівки вежі на озері. Її сила відчувалася на запах, а коли пролунав грім, від нього, здавалося, здригнулася ніч.

Між людей стрибнула смерть.

Спалах блискавки засліпив Джона, але він устиг побачити стрімку тінь — за мить до того, як пролунав зойк. Перший тенісець загинув, як старий перед тим: з його роздертої горлянки шугонула кров. Світло згасло, а тінь закрутилася, загарчала, й у темряві впав ще один чоловік.

Чулася лайка, крики, болісні стогони. На очах у Джона заточився Чиряк, збивши з ніг ще трьох людей, які стояли позаду. «Привид,— здалося Джону на одну божевільну мить.— Привид перестрибнув Стіну». А тоді блискавка обернула ніч на день — і він побачив вовка, який стояв у Дела на грудях, а з писка в нього скрапувала кров. «Сірий! Він сірий».

З ударом грому опустилася темрява. Вовк кинувся на тенійців, і вони схопилися за списи. Кобила старого стала дибки, збожеволівши від запаху крові, й брикалася копитами. У Джона в руці досі був Довгопазур. І Джон Сноу збагнув, що кращого шансу вже не буде.

Зарубавши одного чоловіка, який саме розвернувся до вовка, штовхнув другого й рубонув третього. Серед цього божевілля він чув, як хтось кличе його на ім'я, але не міг навіть зрозуміти, хто це — Ігритта чи магнар. Тенієць, який силкувався приборкати кобилу, Джона й не побачив. Довгопазур здавався легким як пір'їна. Джон рубонув чоловіка по литці, відчувши, як криця вгризлася в кістку. Щойно дикун упав, шкапа знову стала дибала, але Джонові якимсь чином вдалося вільною рукою схопити її за гриву й заскочити верхи. Чиясь рука хапнула його за щиколотку, він рубонув мечем — і Боджерове обличчя розчинилось у фонтані крові. Кобила звелася на диби, брикнулася. Копито з хрускотом поцілило одному з тенійців у скроню.

І тут кобила помчала. Джон і не пробував її скерувати. Вона летіла крізь болото, дощ і грім, і йому лишалося тільки триматися верхи. В обличчя хльостала мокра трава, мимо вуха пролетів спис. «Якщо коняка спіткнеться й ногу зламає, мене наздоженуть і вб'ють»,— подумав Джон, але давні боги не покинули його, і кобила не спіткнулася. На бані неба затріпотіла блискавка, над рівнинами прокотився грім. Крики затихали й завмирили позаду.

Минали години; дощ нарешті припинився. Джон отямився серед моря високої чорної трави. Праве стегно пульсувало від болю. Опустивши очі, він з подивом побачив, що знизу стирчить стріла. «Коли це сталося?» Схопивши стрілу, він смикнув, але наконечник засів глибоко в нозі, й біль був просто нестерпний. Джон пригадував божевілля, яке вибухнуло в заїзді, але в пам'яті спливав тільки звір — худий, сірий і жахливий. «Надто великий як на звичайного вовка. Значить, деривовк». Мабуть, так і було. Джон у житті не бачив, щоб

тварина рухалася так блискавично. «Як вітер, сірий вітер... Сіровій...»
Може, на Північ повернувся Роб?

Джон похитав головою. Відповідей він не мав. Навіть думати було важко... про вовка, про старого, про Ігритту — про все...

Він незграбно скотився з кобили. Поранена нога підігнулася, він ледве притлумив скрик. «Буде боляче». Але стрілу потрібно висмикнути, й затягувати з цим не можна. Джон стиснув долонею оперення, глибоко вдихнув — і штовхнув стрілу вперед. Крекнув і вилаявся. Боліло так, що довелося зупинитися. «З мене кров юшить, як зі свині недорізаної»,— подумав Джон, але нічого з цим не поробиш, поки стрілу не вийняв. Скривившись, він спробував знову.. і знову зупинився, тремтячи. Ще раз. Цього разу він скрикнув, але стріла вже стирчала спереду зі стегна. Джон спустив закривавлені бриджі, щоб зручніше було вхопитися за наконечник, скривився й повільно витягнув стрілу з ноги. Сам не вірив, що вдалося це зробити — і не знепритомніти.

Потому він довго лежав на землі, стискаючи свій трофей і тихо спливаючи кров'ю, від слабкості не в змозі поворухнутися. За деякий час він збагнув, що як не змусить себе таки поворухнутися, помре від крововтрати. Джон підповз до мілкового струмка, куди вже забрела попити кобила, в холодній воді промив ногу й туго її замотав, відірвавши смужку тканини від плаща. Стрілу він теж помив, обертаючи в руках. Оперення біле чи сіре? Ігритта свої стріли оперювала світло-сірим гусячим пір'ям. «Це вона в мене вистрілила, коли я втікав?» Винуватити її за це Джон не міг. Вона цілилася в нього чи в коня? Якби кобила впала, Джон був би приречений.

— Пощастило, що нога моя на дорозі трапилася,— пробурмотів він.

Деякий час він відпочивав, а кобила паслася. Далеко вона не заходила. І це було добре. З пораненою ногою піймати її він би не зміг. Він і так заледве примусив себе зіп'ятися на ноги й вилізти їй на спину. «Як я тоді на неї заскочив — без сідла і стремен, з мечем у руці?» На це питання він теж не міг дати відповіді.

Вдалині стиха погримував грім, але над головою хмари вже почали розходитися. Джон роздивлявся небо, поки не відшукав Крижаного Дракона, а тоді спрямував кобилу на північ, до Стіни й Чорного замку. Підбиваючи п'ятами під боки шкапу вбитого старого,

він здригався від болю. «Я їду додому»,— втішав себе Джон. Та якщо це так, чому він відчувається таким спустошеним?

Їхав він до самого світанку — доки зірки поглядали вниз, наче очі.

Данерис

Дотрацькі пластуни все доповіли, як є, але Дані хотіла побачити на власні очі. Сер Джора провів її через березник і вгору на пісковиковий гребінь.

— Думаю, досить,— застеріг він на вершині.

Зупинивши коня, Дані поглянула туди, за поля, де на перепоні їй стало юнкайське військо. Білобородий учив її рахувати чисельність ворожої армії.

— П'ять тисяч,— мовила вона за мить.

— Згоден,— мовив Джора і вказав уперед.— Ось там, на флангах, перекупні мечі. Лансьєри й кінні лучники, але для ближнього бою в них є і мечі, і топори. З лівого боку — середні сини, з правого — штормокруки. Приблизно по п'ятсот вояків з кожного боку. Бачите прапори?

Юнкайська гарпія замість ланцюга стискала в пазурах батіг і залізний нашійник. Але під штандартами міста, якому служать, перекупні мечі вивісили і свої: праворуч — чотири круки поміж перехрещених блискавок, ліворуч — зламаний меч.

— Центр тримають самі юнкайці,— зауважила Дані. Здалеку їхні офіцери геть не відрізнялися від астапорських: високі яскраві шоломи й обшиті блискучими мідними дисками плащі.— У них під командуванням солдати з рабів?

— Переважно. Але вони не рівня незаплямованим. Юнкай славиться підготовкою постільних рабів, а не воїнів.

— Що скажете? Здатні ми здолати цю армію?

— Легко,— озвався сер Джора.

— Але не без крові.

Того дня, коли пав Астапор, цеглу міста добре просочила кров, хоча й здебільшого чужа.

— Битву тут ми виграти зможемо, але місто нам такою ціною не взяти.

— Ризик є, халесі. Самовдоволеній Астапор був вразливий. Юнкай попереджений.

Дані зважувала. Військо рабовласників здавалося не таким уже й великим порівняно з її власним, але ж перекупні мечі — на конях. А вона-бо надто багато проїздила з дотраками, щоб не відчувати здорової поваги до кінних воїнів, які протистоять піхоті. «Незаплямовані, може, і встоять, але всі мої вільновідпущеники загинуть».

— Рабовласники люблять переговори,— мовила вона.— Перекажіть їм, що я згодна їх сьогодні вислухати у себе в наметі. І запросіть до мене також капітанів перекупних мечів. Тільки не разом. Штурмокруків — на полудень, а середніх синів — на дві години пізніше.

— Як зволите,— сказав сер Джора.— Та якщо вони не прийдуть...

— Прийдуть. Їм буде цікаво поглянути на драконів і послухати мене, а розумні скористаються шансом оцінити мою силу,— вона розвернула сріблясту кобилицю.— Чекатиму на них у себе в шатрі.

Назад до свого війська Дані проводжало сланцеве небо й поривчастий вітер. Глибокий рів навколо табору вже наполовину викопали, а в гаю кишіли незаплямовані, рубаючи гілки з дерев, щоб з них гострити палі. Євнухи не могли спати в неукріпленому таборі — принаймні так запевняв Сірій Черв'як. Саме він наглядав за роботою. Дані на мить затрималася, щоб перемовитися з ним.

— Юнкай підперезав стегна свої до бою.

— От і добре, ваша світлосте. Наші жадають крові.

Коли Дані наказала незаплямованим обрати собі командирів зі своїх рядів, найбільше голосів на вище керівництво отримав Сірій Черв'як. Над ним Дані поставила сера Джору як наставника, і лицар-вигнанець казав, що юний євнух, хоч і суворий, але справедливий, швидко вчиться, невтомний і неймовірно уважний до дрібниць.

— Панство виставило проти нас невольницьку армію.

— В Юнкаї раб вивчає науку сімох стогонів і шістнадцятьох шлюбних поз, ваша світлосте. А незаплямовані вивчають науку трьох списів. Ваш Сірій Черв'як сподівається вам це довести.

Одним з перших нововведень після падіння Астапора, запроваджених Дані, була відмова від звичаю давати незаплямованим щодня нове ім'я. Переважна більшість народжених вільними людьми повернулися до своїх справжніх імен — принаймні ті з них, хто ці імена ще пам'ятав. Решта ж поназивалися на честь богів і звитяжців, а іноді зброї, коштовностей, навіть квітів, і в результаті в деяких солдатів виявилися дуже специфічні імена — як на вухо Дані. Сірій Черв'як лишився Сірим Черв'яком. Коли вона запитала чому, він одказав: «Це щасливе ім'я. Те, яке воїн отримав по народженні, було прокляте. Саме під цим іменем його забрали в рабство. А от ім'я Сірій Черв'як він витягнув того дня, коли Данерис Штормороджена звільнила його».

— Якщо дійде до битви, Сірій Черв'як має виявити мудрість, а не тільки мужність,— сказала до нього Дані.— Не вбивайте невільників, які тікатимуть з поля бою чи кинуть зброю. Що менше буде вбитих, то більше людей до нас згодом приєднається.

— Відданий вам пам'ятатиме про це.

— Я цього певна. Прийдеш до мене в намет опівдні. Хочу, щоб ти разом з рештою командирів був присутній на моїх переговорах з капітанами перекупних мечів.

Пришпоривши сріблясту, Дані заїхала в табір.

По периметру, який облаштували незаплямовані, рівними шерезами росли намети, а в самому центрі — високе золоте шатро самої Дані. Неподалік розташувався другий табір — уп'ятеро більший, він розкинувся без усіякої системи, й не було там ні ровів, ні наметів, ні чатових, ні конов'язі. Всі, хто мав коней чи мулів, спали просто поруч з ними, боячись, щоб не вкрали. Кози, вівці й виголоднілі пси вільно блукали поміж гуртів жінок, дітей і старих. Астапор Дані лишила в руках ради з колишніх рабів, до якої ввійшли цілитель, грамотій і жрець. Усі вони мудрі, думала вона, і справедливі. Та все одно десятки тисяч місцевих вирішили вирушити разом з нею в Юнкай — не схотіли лишатися в Астапорі. «Я їм місто подарувала, але більшість із них побоялися його взяти».

Різноманітне військо вільновідпущеник значно переважало її власне, але насправді принесло не так користь, як клопіт. Мабуть, лише на кожного сотого припадав віслик, верблюд або бик; у більшості була зброя, поцуплена зі зброярень рабовласників, та тільки

кожен десятий реально мав силу воювати, та й серед тих ніхто цього ніколи не вчився. Дорогою вони спустошували землю — чисто тобі сарана в сандалях. Та все одно Дані не могла змусити себе кинути їх, як наполягали сер Джора та її кровні вершники. «Я їм сказала, що вони тепер вільні. І сказати, що їм невільно до мене приєднатися, я не можу». Побачивши дим, який піднімався з їхніх багать, вона притлумила зітхання. Може, вона й отримала найкращу піхоту на світі, але отримала й найгіршу.

Перед входом у її намет стояв Аристан Білобородий, а неподалік на землі, схрестивши ноги, сидів Дужий Бельвас, куштуючи інжир з мисочки. На марші саме на них лягав обов'язок охороняти Дані. Так, Дані нарекла Джого, Аго і Рахаро своїми ко, а не тільки кровними вершниками, але зараз вони потрібні були більше як командири дотраків, ніж її особисті охоронці. Халасар у неї був маленький, щось тридцять з гаком кінних вояків — здебільшого хлопчаків, які собі ще й косу не відростили, і згорблених старих. Та інших вершників вона не мала, а відмовлятися від них не наважувалася. Може, незаплямовані й справді найкраща піхота, як стверджує сер Джора, але ж потрібні і розвідники, і роз'їзди.

— Юнкай зібрався воювати,— сказала Дані в шатрі до Білобородого. Іррі з Джикі встелили землю килимами, а Місанді запалила ароматичну паличку, щоб напахтити закурене повітря. На подушках спали Дрогон з Рейгалом, сплівшись між собою, а от Вісеріон присів на край порожньої купелі.— Місанді, якою мовою розмовляють юнкайці — варілійською?

— Так, ваша світлосте,— відповіла дівчинка.— Діалект відрізняється від астапорського, але все зрозуміло. Себе рабовласники називають «мудре панство».

— Мудре? — Дані, схрестивши ноги, всілася на подушку, і Вісеріон, розпроставши біло-золоті крила, перелетів до неї.— Побачимо, яке воно мудре,— зронила вона, чухаючи драконячу лускату голову поза рогами.

За годину повернувся сер Джора Мормонт у супроводі трьох капітанів штормокруків. Їхні начищені шоломи були прикрашені чорним пір'ям; усі троє заявили, що за рангом і авторитетом вони рівні. Поки Іррі з Джикі розливали вино, Дані вивчала гостей. Прендал на Гезн був кряжистим гіскарцем, широколицим, з темним волоссям, у

якому вже майнула сивина; бліду картянську щоку Салора Голомозого розтинав кривий шрам; Дааріо Нагарне, навіть як на тайросянина, вигляд мав геть химерний. Бороду він розділив на три хвости й пофарбував насиньо — під колір очей і кучерів, що спадали до плечей. Гострі ж вуса були пофарбовані золотом. Убрання на ньому було всіх відтінків жовтого: пінне мирське мереживо барви масла струменіло з коміра й манжетів, камзол був обшитий латунними бляшками у формі кульбабок, вигадливе гаптування прикрашало високі шкіряні чоботи до самих стегон. За пояс із позолочених кілець застромлені були м'які жовті замшеві рукавички, а нігті на пальцях були вкриті синім лаком.

Але заговорив від імені перекупних мечів Прендал на Гезн.

— Вам же ліпше, якщо заберете свій набрід подалі,— сказав він.
— Астапор ви взяли підступом, але Юнкай так легко не впаде.

— П'ятсот ваших штормокруків проти десятиох тисяч моїх незаплямованих,— мовила Дані.— Я ще молоденька дівчина й на війні не розуміюся, але й мені ваші шанси здаються мізерними.

— Штормокруки тут стоять не самі.

— Штормокруки взагалі не стоять. Вони розлітаються за перших ударів грому. Мабуть, вам уже час розлітатися. Чула я, що перекупні мечі сумнозвісні своєю зрадливістю. Яка вам вигода лишатися вірними, коли середні сини перекинуться на другий бік?

— Цього не станеться,— незворушно промовив Прендал.— А якщо й так, то це байдуже. Середні сини — ніхто. Ми воюватимемо пліч-о-пліч з дужими юнкайськими вояками.

— Ви воюватимете пліч-о-пліч з постільними хлопчиками зі списками в руках,— хитнула вона головою, і дзвіночки-близнюки в її косі стиха дзенькнули.— Коли почнеться битва, і не мрійте про пощаду. Та якщо приєднаєтеся до мене зараз, можете залишити собі золото, яке вам платять юнкайці, ще й подуванити разом з нами здобич, а згодом, коли я поверну собі своє королівство, отримаєте ще більшу винагороду. Битиметеся на боці мудрого панства — заробите собі в заплату смерть. Чи гадаєте, що Юнкай відчинить браму, коли мої незаплямовані влаштують вам під мурами різанину?

— Жінко, брешеш тут як собака, а глузду ні краплі.

— «Жінко»? — хихикнула Дані.— Це ви мене образити хотіли? Я б могла й відповісти, якби вважала вас за чоловіків,— вона витримала його погляд.— Я — Данерис Штормороджена з дому Таргарієнів,

Неопалима, мати драконів, халесі вершників Дрого й королева Сімох Королівств Вестеросу.

— Ти,— мовив Прендал на Гезн,— комонницька шльондра. І коли ми вас розіб'ємо, будеш з моїм огиром злягатися.

Дужий Бельвас висмикнув свого араху.

— Дужий Бельвас віддасть цього бридкого язика маленькій королеві, якщо її ласка!

— Ні, Бельвасе. Я цим людям пообіцяла безпеку,— посміхнулася вона.— А скажіть-но мені: штормокруки — раби чи вільні?

— Ми — братство вільних людей,— оголосив Салор.

— Добре,— підвелася Дані.— То йдіть і перекажіть братчикам мої слова. Може так статися, що дехто з них віддасть перевагу славі над смертю. Чекаю на вашу відповідь завтра зранку.

Капітани штормокруків одностайно підвелися.

— Наша відповідь — ні,— заявив Прендал на Гезн. Товариші рушили за ним геть з намету... але Дааріо Нагарне, виходячи, озирнувся й увічливо схилив голову на прощання.

За дві години прибув сам-один командувач середніх синів. Він виявився височенним браавосянином зі світло-зеленими очима й густою золотисто-рудюю бородою, яка мало не до пояса йому сягала. Ім'я його було Мєро, але сам він назвався Титановим Байстріюком.

Мєро з порогу перехилив своє вино, зворотом долоні витер губи та хтиво втупився в Дані.

— У мене таке враження, що вдома в борделі я з твоєю сестрою-близнючкою переспав. Чи то ти й була?

— Не думаю. Такого видатного красеня я б точно запам'ятала.

— Атож. Ще жодна жінка не забула Титанового Байстріюка,— браавосянин простягнув кубок Джикі, щоб наповнила.— Може, скинеш одяг і до мене на коліна стрибнеш? Якщо мені сподобається, може, я зроблю так, що середні сини на твій бік перейдуть.

— Якщо зробиш так, що середні сини на мій бік перейдуть, може, я тебе не оскоплю.

Здоровань розреготався.

— Дівчинко, одного разу інша жінка мене зубами оскопити спробувала. Тепер у неї немає зубів, а мій меч такий самий твердий і довгий, як і був. Може, витягнути й тобі показати?

— Немає потреби. Коли мої євнухи його відчикають, зможу роздивлятися, скільки схочу,— Дані сьорбнула вина.— Щира правда, я ще молоденька дівчина й на війні не розуміюся. Поясни-но мені, як ви збираєтеся здолати десять тисяч незаплямованих своїми п'ятьма сотнями? Я, може, і жовторота, але й мені ваші шанси здаються мізерними.

— Середні сини за гірших шансів перемагали.

— Середні сини за гірших шансів тікали. В Когорі, коли проти них стояли Три тисячі. Чи заперечиш?

— Це трапилося давним-давно — тоді на чолі середніх синів не було Титанового Байстріюка.

— То це в тебе вони набираються мужності? — мовила Дані й обернулася до сера Джори.— Коли почнеться бій, цього вбийте першим.

— Залюбки, ваша світлосте,— посміхнувся лицар-вигнанець.

— Звісно,— провадила вона до Мера,— можете знову втекти. Ми вас не зупинятимемо. Забирайте своє юнкайське золото — і бігом.

— Якби ти бачила колись Титана Браавоського, дурне дівча, то знала б, що хвоста він ніколи не підібгає — бо не має його.

— То лишайтеся — й воюйте за мене.

— За тебе і правда варто було би повоювати,— сказав браавосянин,— і я, був би вільний, залюбки б дав тобі мого меча поцілувати. Але я взяв юнкайські гроші й дав слово.

— Гроші можна повернути,— сказала Дані.— Я тобі заплачу стільки само, і навіть більше. Ще багато міст мені завойовувати, та й на тому кінці світу на мене чекає ціле королівство. Вірно мені служитимеш — і середнім синам більше не доведеться шукати собі, до кого б найнятися на службу.

Браавосянин посмикав густу руду бороду.

— Заплатиш так само, ба й більше, а може, ще й поцілунок? Чи й не тільки поцілунок? Для такого видатного красеня, як я?

— Можливо.

— Твій язичок, гадаю, мені засмакує.

Дані відчувала, як пашить гнівом сер Джора. «Не подобаються моєму чорному ведмедю ці теревені про поцілунки».

— Поміркуй увечері про все, що я тобі сказала. Даси мені відповідь завтра вранці?

— Дам,— широко посміхнувся Титанів Байстріук.— Даси мені карафу цього чудового вина — віднесу своїм капітанам?

— Діжку бери. Вино з пивниць доброго панства Астапора, у мене такого цілі вози.

— То дай мені воза. На знак своєї прихильності.

— Здоровий у тебе апетит!

— Я сам здоровий! Ще ж і братів чимало маю. Титанів Байстріук самотиною не п'є.

— Гаразд, хай буде віз, якщо обіцяєш випити його за моє здоров'я.

— Згода! — grimнув Мєро.— Згода, згода, згода! Три тости за тебе вип'ємо, а коли зійде сонце, принесемо тобі свою відповідь.

Та коли Мєро пішов, заговорив Аристан Білобородий:

— Лиха в нього репутація, навіть у Вєстеросі. Хай вас не дурять його манери, ваша світлосте. Ввечері він за вас три тости вип'є — а зранку згвалтує.

— Бодай у цьому старий має рацію,— сказав сер Джора.— Середні сини — товариство давнє, уславилось і доблєстю, але під началом Мєро вони вже мало чим від бравих компанійців відрізняються. Цей чоловік небезпечний для свого наймача не менше, ніж для ворога. Ось тому він тут і крутиться. У вільних містах його більше ніхто на службу не бере.

— Мені не репутація його потрібна, а п'ятсот вершників. А як щодо штормокруків — є бодай якась надія?

— Ні,— прямо сказав сер Джора.— Той Прендал — гіскарець по крові. Швидше за все, у нього й родичі були в Астапорі.

— Шкода. Ну, може, битися ще й не доведеться. Почекаємо й побачимо, що скажуть юнкайці.

Посли від Юнкая з'явилися, коли сонце вже покотилося вниз,— п'ятдесят вершників на пишних чорних конях, а один — на великому білому верблюді. Шоломи в них були заввишки як дві голови, щоб не порушити химерні вузли, вежі й вигини наолієного волосся. Ляні спідниці й сорочки в них були пофарбовані в насичений жовтий колір, а плащі обшиті мідними кружалами.

Вершник на білому верблюді назвався Гразданом мо Еразом. Стрункий і жилавий, він усміхався так само білозубо, як і Кразнис мо Наклос до того, як Дрогон йому спалив обличчя. Волосся в нього було

зібране у єдинорожий ріг, який стирчав з чола, а токар був облямований золотим мирським мереживом.

— Стародавній Юнкай і славетний, король міст,— мовив Граздан, коли Дані припросила його до себе в намет.— Мури наші міцні, шляхта в нас гонорова й запекла, а простолоуд не знає страху. В наших жилах тече кров древнього Гіса, чия імперія мала давню історію вже в ті часи, коли Валірія була ще писклявим немовлям. Мудро ви вчинили, халесі, вирішивши посидіти й перемовитися. Бо легкого завоювання тут не вийде.

— Добре. Незаплямовані так і мріють трохи повоювати,— зиркнула вона на Сірого Черв'яка, який на це кивнув.

Граздан перебільшено стенив плечима.

— Якщо ви так прагнете крові, нехай вона проллється. Я чув, ви дарували своїм євнухам волю. А незаплямованим воля — як коропу крисаня,— він посміхнувся до Сірого Черв'яка, але євнух наче закам'янів.— Зацілілі знову стануть невірниками, їм доведеться відбудовувати Астапор з руїн. І з тебе ми рабиню теж можемо зробити, навіть не сумнівайся. У Лісі й Тайроші чимало будинків розпусти, де гарно заплатять за ніч з останньою з Таргарієнів.

— Приємно знати, що вам відомо, хто я,— спокійно мовила Дані.

— Я завжди пишався тим, як добре вивчив дикий і безглуздий захід,— примирливо підняв руки Граздан.— Та для чого нам розмовляти так грубо? Так, це правда, в Астапорі ви повелися як дикуни, але юнкайці — народ великодушний. Ви воюєте не проти нас, ваша світлосте. Навіщо марнувати свої сили, кидаючи їх на наші міцні мури, коли вам, щоб відвоювати батьків престол у Вестеросі, знадобиться кожен воїн? Юнкай у цій справі вам тільки удачі зичить. А на підтвердження цього я приніс вам подарунок,— він плеснув у долоні, й наперед вийшло двоє з його почту, несучи важку кипарисову скриню, окуту бронзою і золотом. Її поставили Дані під ноги.— П'ятдесят тисяч золотих марок,— улесливо мовив Граздан,— вам від доброго панства Юнкая як дружній жест. З доброї волі передане золото краще за куплене кров'ю мародерство, правда ж? Отож я кажу вам, Данерис Таргарієн: беріть скриню й ідіть собі.

Дані відкинула віко скрині маленькою ніжкою, взутою в капець. Та була повна золотих монет, як і сказав посол. Дані зачерпнула жменьку, пропустила між пальців. Котячись, монетки ясно блищали —

здебільшого новенькі, зі східчастою пірамідою з одного боку й гарпією Гіса — з другого.

— Гарненькі. Цікаво, коли я візьму місто, скільки таких скринь там знайду?

— Ніскільки,— хихикнув Граздан,— бо міста ви не візьмете.

— Для вас у мене теж є подарунок,— вона захряснула віко скрині.
— Три дні. На ранок третього дня ви відішлете геть своїх рабів. Усіх. Кожному чоловікові, жінці, дитині ви дасте зброю і стільки харчів, одягу, грошей і речей, скільки вони зможуть нести. Все це вони зможуть вибрати з власності своїх хазяїв — як плату за роки свого поневолення. Коли всі раби підуть, ви відчините браму й дозволите моїм незаплямованим обшукати місто й пересвідчитися, що невільників більше не лишилося. Якщо вчините так, ніхто не палитиме й не грабуватиме Юнкая, нікого з ваших людей не замордують. Мудре панство отримає свій мир і доведе, що воно і справді мудре. Що скажете?

— Скажу, що ви збожеволіли.

— Справді? — знизала плечима Дані й промовила: — *Дракарис!*

Їй відповіли дракони. Рейгал, засичавши, випустив дим, Вісеріон клацнув зубами, а Дрогогн плюнув червоно-чорним клубком полум'я. Воно торкнулося брижів Гразданового токара — і за мить шовк спалахнув. Золоті марки посипалися на килим: це посол перечепився об скриню, лаючись і ляпаючи долонею по руці, поки Білобородий не вилив на нього карафу води, щоб загасити вогонь.

— Ви обіцяли мені безпеку! — заверещав юнкайський посол.

— А що, всі юнкайці так плачуться через пропалений токар? Я вам новий куплю... якщо ви за три дні передасте мені всіх своїх рабів. Якщо ж ні, чекайте від Дрогона палкішого поцілунку,— вона зморщила носика.— Ви обмочилися. Забирайте своє золото й ідіть, і не забудьте переказати мої слова мудрому панству.

Граздан мо Ераз тицьнув у неї пальцем.

— Ти ще поплатишся за свою пиху, шльондро! Запевняю, оці ящірки тебе не вбережуть. Хай тільки підлетять на одне льє до Юнкая — ми все небо стрілами наповнимо. Чи ти гадаєш, що вбити дракона так складно?

— Складніше, ніж убити раба. Три дні, Граздане. Перекажіть усім. Надвечір третього дня я буду в Юнкаї — відчините ви мені браму чи

ні.

Коли з табору пішов юнкаєць, запала вже густа темрява. Ніч обіцялася похмура: безмісячна й беззоряна, а з заходу віяв пронизливий вологий вітер. «Яка чорна ніч!» — подумала Дані. Навколо палали багаття — маленькі жовтогарячі зорі, розсипані по пагорбах і луках.

— Пане Джоро,— попросила Дані,— закличете моїх кровних вершників.

Чекаючи на них, Дані всілася на подушки в товаристві драконів. Коли ж прийшли кровні вершники, вона заговорила:

— За годину по полуночі — саме час.

— Так, халесі,— мовив Рахаро.— Час для чого?

— Починати атаку.

— Але ж ви сказали перекупним мечам...— нахмурився сер Джора Мормонт.

— ...що чекаю на їхню відповідь завтра зранку. На сьогодні я їм нічого не обіцяла. Штормокруки нині сперечатимуться щодо моєї пропозиції. Середні сини нап'ються п'яні вином, яке я подарувала Меро. А юнкайці вірять, що в них є три дні. Візьмемо їх під покровом ночі.

— Вони мають розвідників, які нас помітять.

— У темряві видно тільки сотні багать,— сказала Дані. Якщо взагалі щось видно.

— Халесі,— сказав Джого,— з розвідниками я упораюся. Це не справжні вершники — работоргівці на конях.

— Атож,— погодилася вона.— Гадаю, напасти слід з трьох боків. Сірий Черв'яче, твої незаплямовані ударять з правого й лівого боків, а мої ко поведуть кінноту клином по центру. Солдатам-рабам не встояти проти кінних дотраків,— посміхнулася вона.— Певна річ, я ще молоденька дівчина й на війні не розуміюся. Що скажете ви, мілорди?

— Я скажу, що ви — істинна сестра Рейгара Таргарієна,— озвався сер Джора зі скорботною півусмішкою.

— Так,— підтвердив Аристан Білобородий,— і королева.

Щоб виробити план в усіх подробицях, знадобилася година. «Починається найнебезпечніший момент»,— подумала Дані, коли командувачі повернулися до своїх загонів. Лишалось тільки сподіватися на те, що темрява приховає від ворогів усі приготування.

Близько полуночі привід для паніки дав сер Джора: він влетів у намет, відштовхнувши з дороги Дужого Бельваса.

— Незаплямовані зловили перекупного меча, який намагався прокрастися в наш табір.

— Шпигун?

Це її налякало. Піймали одного, а скількох не помітили?

— Заявляє, що приніс дарунки. Це той жовтий блазень з синьою чуприною.

Дааріо Нагарис.

— Оцей. Що ж, вислухаю його.

Коли лицар-вигнанець привів Дааріо, Дані подумала: чи є ще на світі двоє настільки різних людей? Тайросянин був світлошкірий, а сер Джора — смаглявий; гінкий, а лицар — м'язистий; кучерявий, а вигнанець — лисуватий; з гладенькою шкірою, а Мормонт — волохатий. До того ж лицар одягався просто, в той час як на тлі Дааріо і павич видався б сірим; щоправда, цього разу він накинув цупкого чорного плаща на своє пишне ясно-жовте вбрання. На плечі він тримав тяжку парусинову торбину.

— Халесі,— вигукнув він,— я приніс дарунки і приємні новини. Штормокруки ваші,— усміхнувся він, і в роті в нього зблиснув золотий зуб.— Як і сам Дааріо Нагарне!

Дані вагалася. Якщо тайросянин тут просто шпигує, ця його заява, можливо, не більш як спроба врятувати власну голову.

— А що сказали Прендал на Гезн і Салор?

— Небагато,— Дааріо перевернув торбину догори дригом, і на килим висипалися голови Салора Голомозого і Прендала на Гезна.— Мої дарунки повелительці драконів.

Вісеріон занюхав кров, яка цебеніла з Прендалової шиї, і випустив стовп вогню просто в обличчя мерця; безкровні щоки почорніли й набубнявіли пухирями. Дрогон з Рейгалом на запах смаженини оживилися.

— Це ви зробили? — Дані мало не знудило.

— А хто ж іще!

Якщо дракони і бентежили Дааріо Нагариса, він це добре приховував. На них він звертав приблизно стільки ж уваги, як міг би на трьох кошенят, які граються з мишкою.

— Навіщо?

— Бо ви така вродлива! — відгукнувся він; руки в нього були великі й дужі, а в суворих блакитних очах і великому горбатуму носі було щось від лютого й водночас препишного хижого птаха. Проте його вбрання, хай яке багате, було добряче поношене: на чоботах проступили плями солі, лак на нігтях облупився, мереживо пожовкло від поту, а поділ плаща, Дані бачила, обтріпався.— Прендал забагато балакав, а сказав замало. А Салор задирав носа, наче в нього шмарклі зі щирого золота,— провадив він, поклавши навхрест долоні на руків'я своїх клинків — на кривий дотрацький арах при лівому боці й мирський стилет при правому. Ці руків'я являли собою пару золотих жінок — голих і в розпусних позах.

— Добре ви володієте цими чудовими клинками? — запитала Дані.

— Вам би це могли сказати Прендал з Салором, якби могли говорити. Дні, коли я не кохався з жінкою, не зарівав ворога й не поїв вишуканої страви, я не вважаю прожитими... а прожитих днів я нарахую стільки, як зірок на небі. Вбивство я перетворив на мистецтво, акробати й вогнетанцюристи благають богів стати бодай наполовину такими ж спритними, як я, і бодай на чверть такими ж граційними. Я б міг вам перелічити імена всіх, кого я вбив, та поки я закінчу, дракони ваші виростуть завбільшки з замок, мури Юнкая розсиплються на жовтий порошок, а зима прийде, піде і прийде знову.

Дані розсміялася. А їй подобався цей козиристий Дааріо Нагарне.

— Витягни меча та присягни мені на вірність!

Не встигла вона оком змигнути, як арах Дааріо вислизнув з піхов. Смиренність тайросянина була така ж перебільшена, як і все в ньому, — він знагла кинувся долілиць їй під ноги.

— Меч мій — ваш. Життя моє — ваше. Любов моя — ваша. Кров, тіло, пісні — все віднині належить вам. Я житиму й помру за вашим наказом, біла королево.

— Живи,— сказала Дані,— і повоюй цієї ночі за мене.

— Не дуже мудре рішення, королево,— Сер Джора кинув на Дааріо холодний і важкий погляд.— Ліпше потримайте його тут під вартою, поки битва не закінчиться нашою перемогою.

Дані якусь мить поміркувала, а тоді похитала головою.

— Якщо він зможе перетягнути на наш бік штормокруків, у нас буде ефект несподіванки.

— Та якщо він нас зрадить, не буде ніякої несподіванки.

Дані знову опустила погляд на перекупного меча. А він так до неї посміхнувся, що вона, зашарівшись, відвела очі.

— Не зрадить.

— Звідки вам знати?

Вона вказала на дві почорніли кулі, що їх — шматок по кривавому шматку — пожирали дракони.

— Ось вам доказ його щирості. Дааріо Нагарне, нехай ваші штормокруки будуть готові вдарити з тилу на юнкайців, коли ми почнемо атаку. Ви зможете безпечно дістатися назад?

— Якщо мене зупинять, скажу, що виходив на розвідку, але нічого такого не помітив,— тайросянин звівся на ноги, уклонився й вислизнув геть.

А сер Джора Мормонт затримався.

— Ваша світлосте,— сказав він прямо, навіть занадто прямо,— це була помилка з вашого боку. Ми про цього чоловіка нічого нічого не знаємо...

— Ми знаємо, що він — неперевершений босць.

— Неперевершений базіка, ви маєте на увазі.

— Він перетягне на наш бік штормокруків.

«А ще в нього блакитні очі».

— П'ятсот перекупних мечів сумнівної благонадійності.

— В такі часи будь-чия благонадійність сумнівна,— нагадала йому Дані. «Та й мене все одного ще двічі зрадять — раз за золото і раз за любов».

— Данерис, я втричі за тебе старший,— сказав сер Джора.— І добре знаю, які чоловіки олживі. Мало кому можна довіряти, і Дааріо Нагарне уже точно не один з таких. Навіть борода в нього неправдивого кольору.

Дані розсердилася.

— А у вас, значить, борода правдивого кольору, це ви хочете сказати? І ви — єдиний, кому я маю довіряти?

— Такого я не казав,— напружився він.

— Та ви щодня це кажете! П'ят Прі — брехун, Заро — змовник, Бельвас — хвалько, Аристан — найманий убивця... чи ви гадаєте, що я — невинна дівчинка, яка не вміє читати між рядків?

— Ваша світлосте...

Але вона пішла в наступ.

— Ви для мене були завжди другом кращим, ніж будь-хто, братом кращим, ніж Вісерис. Ви — номер один у моїй королівській варті, командувач мого війська, мій найцінніший радник, мій добрий правиця. Я вас ціную, поважаю і дорожу вами, але я не жадаю вас, Джоро Мормонт, і я вже втомилася від того, що ви намагаєтеся усунути від мене всіх інших чоловіків, щоб я могла покладатися на вас і лише на вас. Це не допоможе — я не зможу полюбити вас більше.

Коли Дані тільки заговорила, Мормонт побуряковів, та коли вона замовкла, обличчя його знову зблідло. Він мов закам'янів.

— Як наказує королева,— кинув він коротко й холодно.

Але Дані розпалася за двох.

— Атож,— мовила вона,— королева наказує. Йдіть до незаплямованих, сер. Вам ще сьогодні воювати і перемагати.

Щойно він пішов, Дані кинулася на подушки поряд з драконами. Не збиралася вона так різко розмовляти з сером Джорою, але його нескінченна підозріливість нарешті пробудила і в ній дракона.

«Він мене пробачить,— запевняла вона себе.— Я-бо його сюзерен». Тут Дані зловила себе на міркуваннях, чи не мав він рації щодо Дааріо. Зненацька їй стало страшенно самотньо. Міррі Маз-Дуур пообіцяла, що вона вже ніколи не зможе народити живу дитину. «Зі мною згине і дім Таргарієнів». Ця думка засмутила її.

— Моїми дітьми будете ви,— звернулася Дані до драконів,— моїми трьома лютими дітьми. Аристан каже, дракони живуть довше за людей, тож ви, коли я помру, і далі житимете.

Дрогон, вигнувши шию, куснув її за руку. Зуби в нього були дуже гострі, але отак граючись, він ніколи не кусав до крові. Дані розсміялася, заходилася качати його туди-сюди, аж поки він не загарчав, ляскаючи хвостом, як батогом. «А він довший, ніж був,— побачила вона,— а завтра ще підросте. Вони тепер швидко ростуть, а коли виростуть, то стануть мені за крила». Верхи на драконі вона зможе сама вести своє військо в бій, як в Астапорі, та нині вони ще замалі, щоб витримати її вагу.

На табір опустився спокій, проминула полуніч. Дані лишалася зі служницями в шатрі, а Аристан Білобородий з Дужим Бельвасом стояли на чатах. «Найважче — це чекати». Сидіти в наметі згорнувши

руки, в той час як без неї ведеться бій... Дані знову почувалася малою дитиною.

Черепашачим кроком повзли години. Навіть потому як Джикі масажем розслабила їй спину, Дані не змогла заснути. Місанді запропонувала заспівати їй колискову лагідних людей, але Дані похитала головою.

— Приведіть Аристана,— звеліла вона.

Коли прийшов старий, вона сиділа, загорнувшись у гракарову шкуру, чий затхлий дух досі нагадував їй про Дрого.

— Не можу спати, коли за мене помирають люди, Білобородий,— сказала Дані.— Розкажіть, будь ласка, ще щось про мого брата Рейгара. Мені сподобалася та історія, що ви розповіли на кораблі,— як він вирішив стати воїном.

— Приємно це чути від вашої світлості.

— Вісерис казав, наш брат переміг на безлічі турнірів.

Аристан шанобливо схилив білу голову.

— Не мені заперечувати слова його світлості...

— Але? — скинулася Дані.— Розкажіть. Я наказую.

— Ніхто не ставить під сумнів доблесть королевича Рейгара, але він нечасто виїздив на арену. Ніколи не любив він мелодію мечів, як її любив Роберт або Джеймі Ланістер. Він до цього ставився як до обов'язку, покладеного на нього світом. Але виконував він його добре — він усе робив добре. Такий у нього був характер. Однак радості від цього він не отримував. Подейкували, свою ліру він любив більше, ніж сулицю.

— Але він напевно переміг на кількох турнірах,— розчаровано мовила Дані.

— Замолоду його світлість чудово проявив себе на турнірі у Штормокраї, здолавши лорда Стефона Баратеона, лорда Джейсона Малістера, Червоного Гада Дорнського й таємничого лицаря, який виявився сумнозвісним Саймоном Тойном, ватажком розбійників з королівського лісу. У поєдинку з сером Артуром Дейном він того дня зламав дванадцять списів.

— І став чемпіоном, так?

— Ні, ваша світлосте. Ця честь дісталася іншому лицарю королівської варти, який в останній сутичці скинув королевича Рейгара з сідла.

Дані й чути не хотіла, що Рейгара хтось там скинув з сідла.

— А в яких турнірах мій брат переміг?

— Ваша світлосте,— завагався старий.— Він переміг у найголовнішому турнірі.

— І в якому ж це? — поцікавилася Дані.

— В турнірі, який улаштував лорд Вент у Гаренхолі на Божому Оці, в рік оманливої весни. Видатна була подія. Крім двобоїв, за давньою традицією була ще рукопашна серед сімох лицарських команд, змагання зі стрільби з луків і метання топора, верхові перегони, конкурс співців, лицедійська вистава та ще чимало змагань і забав. Лорд Вент був і багатий, і щедрий. Нагороди він пропонував чималі, тож і охочих зібралися сотні. Навіть ваш царствений батько приїхав у Гаренхол, хоча багато років уже не полишав Червоної фортеці. На той турнір з'їхалися найзаможніші лорди й найсильніші звитяжці з усіх Сімох Королівств, але всіх їх перевершив королевич Драконстону.

— Це ж той турнір, коли він коронував Ліанну Старк королевою кохання і краси! — вигукнула Дані.— Там була князівна Елія, його дружина, а мій брат усе одно віддав корону тій Старківні, а пізніше викрав її у судженого. Як він так міг? Невже дорнянка так погано з ним обходилася?

— Не мені судити про те, що було на серці у вашого брата, ваша світлосте. Князівна Елія була доброю і душевною пані, тільки дуже слабкого здоров'я.

Дані щільніше загорнулась у лев'ячу шкуру.

— Вісерис якось сказав, що це все моя провина, що я народилася запізно...— (Тоді, вона пригадувала, вона гаряче це заперечувала і навіть бовкнула Вісерису, що це він винен, адже не народився дівчинкою. За таку образу він жорстоко її побив).— Якби я народилася вчасно, казав він, Рейтар одружився б зі мною, а не з Елією, і все вийшло б інакше. Якби Рейтар мав щастя з дружиною, не шукав би його зі Старківною.

— Можливо, ваша світлосте,— Білобородий мить помовчав.— Але, мені здається, щастя було Рейтарові чуже.

— Він з ваших оповідей такий маркітний! — запротестувала Дані.

— Не маркітний, ні, але... була якась меланхолійність у королевичі Рейтарі, якість відчуття...— знов завагався старий.

— Кажіть,— наполягала Дані.— Відчуття...

— ...приреченості. Він народився в горі, королево, й усі його дні над ним нависала ця тінь.

Про Рейгарове народження Вісерис заговорив тільки одного разу. Мабуть, історія ця надто його засмучувала.

— Його переслідувала тінь Літнього Палацу, так?

— Так. І все одно королевич любив Літній Палац більше за всі інші. Час від часу він туди навідувався — з лірою удвох. Навіть лицарі королівської варти туди його не супроводжували. Він любив спати у зруйнованому палаці, під місяцем і зорями, і щоразу, повертаючись, привозив нову пісню. Слухаючи, як він грає на своїй срібнострунній лірі та співає про сутінки, сльози і смерть королів, неможливо було позбутися відчуття, що співає він про себе і про своїх любих.

— А Узурпатор? Він теж співав сумних пісень?

— Роберт? — хихикнув Аристан.— Роберт любив смішні пісні, сороміцькі — що більше, то краще. Співав він тільки напідпитку, й переважно такі пісеньки як «Діжка елю», або «П'ятдесят чотири бочки», або «Бурмило і дівича мила». Роберт був...

Як один, дракони підкинули голови й загарчали.

— Коні! — Дані скочила на ноги, вчепившись у лев'ячу шкуру. Надворі щось прогуркотів Дужий Бельвас, почулися інші голоси, тоді тупотіння численних копит.— Іррі, піди поглянь, хто...

Запидало в намет відсунулося, й увійшов сер Джора Мормонт. Він припав порохом, був у плямах крові, та загалом після бою вигляд мав незлий. Опустившись перед Дані на одне коліно, лицар-вигнанець мовив:

— Ваша світлосте, я приніс вам звістку про перемогу. Штурмокруки перекинулися на наш бік, раби не встояли, а середні сини, як ви і передбачали, так напилися, що не змогли воювати. Двісті загиблих — переважно юнкайці. Раби їхні покидали списи й повтікали, а перекупні мечі здалися. У нас кілька тисяч полонених.

— Наші втрати?

— Дюжина. Може, й менше.

Тільки тоді вона дозволила собі всміхнутися.

— Підведіться, мій добрий хоробрий ведмедю. Граздана взяли? Або Титанового Байструка?

— Граздан пішов у Юнкай переказати ваші умови,— сер Джора зіп'явся на ноги.— Мєро втік, зрозумівши, що штормокруки перекинулися на наш бік. На нього вже полюють. Довго йому бігати не вдасться.

— Дуже добре,— сказала Дані.— Даруйте життя всім, хто присягне мені на вірність,— незалежно від того, перекупні мечі це чи невільники. Якщо до нас захоче приєднатися значна кількість середніх синів, лишимо їхній загін як є.

Наступного дня здолали останні три милі до Юнкая. Це місто було збудоване з жовтої цегли, а не з червоної, та в усьому іншому було копією Астапора з його мурами, що вже почали кришитися, з високими східчастими пірамідами й велетенською гарпією над брамою. Мури й вежі були обліплені арбалетниками та пращниками. Сер Джора з Сірим Черв'яком розвертали бойові порядки, Іррі з Джикі ставили шатро, а Дані в очікуванні присіла.

На ранок третього дня брама міста розчахнулася, й показала вервечка рабів. Дані, сівши на сріблясту, виїхала їх привітати. Коли вони проходили, маленька Місанді повторювала їм, що своєю свободою вони завдячують Данерис Штормородженій, Неопалимій, королеві Сімох Королівств Вестеросу й матері драконів.

— Миса! — крикнув до Дані коричневошкірий чоловік. На плечі в нього сиділа дитина — маленька дівчинка, яка тоненьким голосом повторювала те саме слово: — Миса! Миса!

— Що це вони кричать? — поглянула Дані на Місанді.

— Це по-гіскарському, давньою чистою мовою. Означає «матір».

Дані відчула порожнечу в грудях. «Ніколи не народити мені живу дитину»,— пригадала вона. Коли вона підносила долоню, її рука тремтіла. Можливо, вона усміхалася. Мабуть, таки всміхалася, бо чоловік широко всміхнувся у відповідь і закричав знову, і його крик підхопили інші.

— Миса! — гукали вони.— Миса! Миса!

Всі вони всміхалися до неї, тягнулися до неї, опускалися перед нею навколішки. «Мейла»,— називали її одні, а інші гукали: «Ейлала», «Каті» або «Тато»,— та всіма мовами означало це одне й те саме. «Мати. Вони кличуть мене матір'ю».

Виголос наростав, ширився, посилювався. Він був уже такий гучний, що налякав кобилу, і та, позадкувавши, затрусила головою і

замотала сріблясто-сірим хвостом. Він був уже такий гучний, що, здавалося, від нього здригалися жовті мури Юнкая. Щомиті з брами виливалися нові й нові невільники, які, підходячи ближче, підхоплювали клич. Вони вже бігли до Дані, штовхалися, спотикалися, сподіваючись торкнутися її руки, погладити гриву її коня, поцілувати її ногу. Бідолашні кровні вершники не могли їх усіх втримати, навіть Дужий Бельвас стривожено кречав і буркотів.

Сер Джора переконував її від'їхати, але їй пригадалося марення, яке вона бачила в Домі Невмирущих.

— Вони мене не скривдять,— запевнила Дані.— Це мої діти, Джоро.

Вона розсміялася, підбила п'ятами кобилу в боки й поїхала їм назустріч, і дзвіночки в її косах солодко заспівали про перемогу. Дані повела кобилу ступою, тоді клусом, а далі пустила вчвал, і коса її заметлялася за спиною. Перед нею розступалися звільнені раби.

— Мати! — вихоплювалося з сотень горлянок, з тисяч, з десятків тисяч.— Мати! — співали люди, а їхні пальці легко торкалися її ніг, коли вона пролітала повз.— Мати! Мати! Мати!

Арія

Побачивши вдалині обриси високого пагорба, золотого у промінні пообіднього сонця, Арія одразу ж його впізнала. Вони повернулися до Стрімкого Серця.

До заходу сонця вже й на вершину піднялися й стали табором, адже тут їм нічого не загрожувало. Разом з Недом, зброносцем лорда Берика, Арія обійшла кружало пеньків од віродерев, а тоді разом з ним постояла на одному з них, спостерігаючи, як на заході згасає останнє світло. Звідси, згори, видно було, що на півночі розгулялася буря, але Стрімке Серце стояло понад дощем. Однак не понад вітром: пориви були такі дужі, аж здавалося, що ззаду хтось сіпає дівчинку за плащ. Та коли вона озиралася, нікого не було.

«Привиди,— пригадала вона.— На Стрімкому Серці водяться привиди».

На вершині пагорба розпалили велике багаття, й поряд з ним усівся, схрестивши ноги, Торос Мирський, так пильно вдивляючись у полум'я, наче більше нічого на світі не існувало.

— Що це він робить? — запитала Арія Неда.

— Іноді він бачить у полум'ї всіляке різне,— пояснив зброносець.— Минуле. Майбутнє. Те, що відбувається десь далеко.

Арія примружилася на вогонь: ану як розгледить у полум'ї те, що бачить червоний жрець,— та в неї лише засльозилися очі, тож довелося відвернутися. Гендрі теж спостерігав за червоним жерцем.

— А ви на правду бачите майбутнє? — зненацька поцікавився він. Торос, зітхнувши, відвернувся від вогню.

— Не тут. Не зараз. А іноді, так, Цар світла посилає мені видіння. У Гендрі на обличчі був написаний сумнів.

— Мій майстер казав, що ви — п'яниця й шахрай, та і жрець із вас нікудишній.

— Який він недобрий! — хихикнув Торос.— Хоч це і правда. А хто був твоїм майстром? Ми з тобою знайомі, хлопче?

— Я був підмайстром у зброяра Тобо Мота з вулиці Сталевої. Ви зазвичай купували в нього мечі.

— Атож! Він правив удвічі більше, ніж вони реально вартували, ще й сварив мене за те, що я їх підпалюю,— розреготався Торос.— Майстер твій не помиляється. Не дуже з мене благочестивий жрець. Я був наймолодший з вісьмох дітей у родині, тож батько віддав мене в Червоний храм, але сам би я цього шляху не обрав. Так, я читав молитви й замовляння, та не забував робити набіги на кухню, а час від часу в мене в ліжку знаходили дівчат. От лихі дівчатка, сам не знаю, як вони там опинялися!

Але в мене був хист до мов. Та й коли я зазірав у полум'я, ну, час до часу бачив різне. Та все одно з мене шкоди було більше, ніж зиску, тож урешті-решт мене відіслали на Королівський Причал — нести світло Царя в задурений Сімома Вестерос. Король Ейрис так любив вогонь, що була надія його повернути. Та, на жаль, піроманти вміли кращих трюків, ніж я.

Але я сподобався королю Роберту. Найпершого разу, як я виїхав у рукопашну з полум'яним мечем, кінь Кевана Ланістера став дибала та скинув його на землю, і його світлість так реготав, що мало не луснув, — червоний жрець усміхнувся на згадку про це.— Але майстер твій мав рацію: не можна так з клинком чинити.

— Вогонь пожирає,— мовив позаду них лорд Берик, і було щось таке в його голосі, що Торос миттю замовк,— пожирає, не лишаючи по собі нічого. *Нічого.*

— Беріку! Любий друже,— жрець торкнув лорда Лискавку за передпліччя.— Що ти кажеш?

— Нічого нового. Шість разів, Торосе? Шість разів — то забагато, — він рвучко відвернувся.

Уночі вітер завив, наче вовк, а десь на заході урок виття йому давали і справжні вовки. На чатах стояли Наконечник, Ангай і Меріт Місяцеградський. Нед, Гендрі й чимало інших хлопців уже солодко спали, коли Арія запримітила світлу тінь, яка скрадалася позаду коней: тінь спиралася на шишкуватий ціпок, а тонке біле волосся було

розвіяне вітром. Заввишки жінка була не більш як три фути. У відблисках вогню її очі здавалися червоними, як у Джонового вовка. «Він теж був приви́дом». Арія підбралася ближче й опустила навколішки, спостерігаючи.

Торос із Димом були з лордом Бериком, коли карлиця, не чекаючи на запрошення, присіла біля багаття. І примружила на них очі, що палали, мов присок.

— Знов мене вшанувати прийшли Жар з Лимоном, а з ними і його світлість мертвяцький лорд.

— Лихе наймення. Просив тебе — не вживай його.

— Ага, просив. Але від вас тхне смертю, мілорде,— сказала жінка; в роті в неї лишався один-єдиний зуб.— Дайте мені вина, бо піду геть. Кості в мене старі. Болять суглоби, коли здійсмається вітер, а тут нагорі завжди вітер.

— Срібний олень за ваші сни, міледі,— мовив лорд Берик з урочистою ввічливістю.— Ще один — якщо у вас для нас є новини.

— Срібного оленя не з'їсти і верхи на нього не сісти. Бурдюк вина за мої сни, а за новини — цілунок від того здорового йолопа в жовтому плащі,— закинула стара.— Ага, слинявий цілунок, з язиком. Скільки часу, скільки часу минуло! Його язик смакує лимонами, а мій — кістьми. Я вже застара.

— Еге ж,— підхопив Лим.— Застара і для вина, і для цілунків. Ти від мене, стара гаргаро, хіба плазом меча дістати можеш.

— У мене коси вилізають жменями, мене вже тисячу років ніхто не цілував. Важко бути такою старою. Що ж, тоді я згодна на пісню. На пісню Тома Сімки — за новини.

— Буде тобі пісня від Тома,— пообіцяв лорд Берик. І власноруч передав їй бурдюк вина.

Карлиця почала жадібно пити, підборіддям побігло вино. Опустивши нарешті бурдюк, вона зворотом зморшкуватої долоні витерла рота й мовила:

— Квасне вино за квасні новини — хіба не доречно? Король мертвий — це ж квасна новина?

В Арії тьохнуло серце.

— Який в біса король мертвий, стара гаргаро? — запитав Лим.

— Водяний. Король кракенів, мілорди. Мені наснилася його смерть — і він помер, а залізні кальмари б'ються між собою. А, і ще

помер лорд Гостер Таллі, але ж ви це й самі знаєте, так? У королівській залі самотою сидить у гарячці цап, а на нього вже летить великий пес,— стара знову довго пила вино, вичавлюючи з піднесеного до вуст бурдюка.

«Великий пес». Це вона про Гончака? Чи про його брата — Горун-коні? Арія певності не мала. Герб у них однаковий — три чорні пси на жовтому полі. Половина людей, за смерть яких вона молилася, належали до загону сера Грегора Клігана: Полівер, Дансен, Раф Солоденький, Лоскотун — і сам сер Грегор. «Може, лорд Берик їх усіх повісить».

— Мені снівсья вовк — він вив під дощем, але ніхто не чув його горя,— казала тим часом карлиця.— Мені снівсья страшенний гуркіт — здавалося, голова лусне: барабани, ріжки, волинки, крики, та найсумніше бряжчали маленькі дзвіночки. Мені снілася панна, що сиділа на весіллі з фіолетовими зміями у косах, а з їхніх іклів скрапувала отрута. А пізніше мені знов наснілася та панна — вона вбила лютого велета в замку, збудованому зі снігу,— мовила вона й різко повернула голову, усміхнувшись крізь темряву просто до Арії.— Тобі від мене не сховатися, дитино. Ходи сюди, ближче.

В Арії по шиї мов хтось холодними пальцями пробігся. «Страх ранить глибше за меч»,— нагадала вона собі. Підвівшись, вона сторожко підійшла до багаття, навшпиньках, готова щомиті втекти.

Темно-червоними очима карлиця роздивлялася її.

— Бачу тебе,— прошепотіла вона,— бачу тебе, вовченятко. Дитя крові. Мені здалося, це від лорда тхне смертю...— вона почала схлипувати, здригаючись усім маленьким тільцем.— Жорстока ти, що прийшла на мій пагорб, жорстока. Я вже напилася горя в Літньому Палаці, і твого не хочу. Забирайся звідси, темне серце. Забирайся!

В її голосі був такий страх, що Арія відступила на крок, не певна, чи жінка не збожеволіла.

— Не лякай дитину,— запротестував Торос.— Нема від неї нікому кривди.

Лим Лимонний Плац торкнувся зламаного носа.

— Звідки така певність, чорт забирай?

— Завтра вона поїде геть разом з нами,— запевнив лорд Берик карлицю.— Ми її веземо в Річкорин, до її матері.

— Ні,— озвалася карлиця.— Нікуди ви її не везете. Нині приріччя в руках чорного пструга. Якщо вам потрібна матір, шукайте її у Близнючках. Бо там намічається весілля,— вона знову закихкала.— Зазирни у своє полум'я, жаркий жерцю, і сам побачиш. Та не зараз, не тут — тут ти нічого не розгледити. Це місце й досі належить давнім богам... вони тут затрималися, як і я, змалілі та слабкі, але ще не мертві. Вони полум'я не люблять. Бо дуб ще пригадає жолудь, жолудю сниться дуб, а пеньок живе в них обох. І вони пам'ятають, як прийшли перші люди з полум'ям у кулаці,— вона довгими ковтками допила останнє вино, відкинула бурдюк і тицьнула ковінькою в лорда Берика. — А тепер я отримаю свою заплату. Отримаю пісню, яку ви мені обіцяли.

Отож Лим збудив Тома Семиструнця, який спав під своїми хутрами, і той, позіхаючи, підійшов до багаття з лірою в руці.

— Ту саму пісню? — запитав він.

— О так. Мою пісню Дженні. Чи є ще якась?

Отож він заспівав, а стара заплющила очі й повільно погойдувалася вперед-назад, бурмочучи слова та плачучи. Торос, твердо взявши Арію за руку, потягнув її вбік.

— Нехай у мирі тішиться своєї піснею,— сказав він.— Оце й усе, що їй лишилося.

«Я не збиралася її кривдити»,— подумала Арія.

— А що це вона казала про Близнючок? Моя ж мама в Річкорині, хіба ні?

— Була там,— червоний жрець потер під підборіддям.— Весілля, кажете? Побачимо. Хай де вона є, лорд Берик її знайде.

А незабаром розверзлося небо. Спалахнула блискавка, над пагорбами прогуркотів грім, і стіною полилася, засліплюючи, злива. Карлиця зникла так само нагло, як і з'явилася, поки беззаконники збирали гілля та ладнали які-не-які укриття.

Дощило всю ніч, і на ранок Нед, Лим і Вотті Мірошник прокинулися з застудою. Вотті нудило, він і поснідати не зміг, Неда то гарячка пекла, то лихоманка трусила, і шкіра в нього весь час була липка на дотик. На північ — пів дня їзди — було покинуте село, сказав лорду Беріку Наконечник, тому ліпше буде зупинитися там, перечекати дощі. Отож вони позалазили назад у сідла та спрямували коней униз із високого пагорба.

А дощ не вщухав. Їхали лісами й полями, вбрід долали повноводі струмки, де стрімка вода доходила коням до черева. Арія, натягнувши каптур плаща, скоцюбилася й, мокра, тремтіла, але здаватися не збиралася. Меріт з Маджем незабаром уже кашляли, як і Вотті, а бідолашний Нед з кожною милею вигляд мав дедалі жалюгідніший.

— Вдягаю шолом — вода тарабанить у крицю, і в мене голова болить,— жалівся він.— А коли знімаю, чуприна намокає і липне до обличчя й до вуст.

— Маєш ножа,— підказав Гендрі.— Якщо волосся так тобі допікає, то поголи ту свою кляту голову.

Йому Нед не подобався. Арії зброєносець здавався досить милим; може, трохи сором'язливим, але доброзичливим. Вона сто разів чула, що дорняни малі та смагляві, з чорними очима й чорним волоссям, але в Неда були великі сині очі — такі сині, що здавалися майже фіалковими. І волосся в нього було біляве — не медове, а попелясте.

— Скільки ти вже за зброєносця в лорда Берика? — запитала Арія, щоб трохи розважити його.

— Він мене взяв за пажа, коли заручився з моєю тіткою,— закашлявся хлопець.— Мені тоді було сім, та коли мені виповнилося десять, він мене підвищив до пажа. Одного разу на арені я навіть приз отримав.

— Управлятися зі списом я не вмію, але на мечях я б тебе перемогла,— сказала Арія.— Ти когось убивав?

Це його збентежило.

— Мені лише дванадцять!

«Я вбила хлопця у вісім років»,— мало не бовкнула Арія, але притримала язика.

— Але ж ти воював.

— Так,— погодився він без особливої гордості в голосі.— Це було на Балаганному Броді. Коли лорд Берик впав у воду, я витягнув його назад на берег, щоб він не потонув, а потім стояв над ним з мечем. Але битися мені не довелося. З лорда стирчав зламаний спис, тож нас ніхто не чіпав. Коли ми перегрупувалися, Зелений Зерген допоміг мені закинути його милість на коня.

Арії пригадався конюший на Королівському Причалі. А після нього ж був ще той чатовий, якому вона горлянку перерізала в Гаренхолі, і ще вояки сера Ейморі в тій тверджі на озері. Вона не була

певна, чи враховуються Віс і Чизік, або ж ті, що загинули від «ласячої юшки»... Зненацька їй зробилося дуже сумно.

— Мого батька теж звали Недом,— сказала вона.

— Знаю. Я бачив його на правициному турнірі. Хотів підійти й поговорити, але не міг вигадати, що сказати,— Нед затремтів під своїм промоклим бузковим плащем.— А ти була на турнірі? Твою сестру я там бачив. Сер Лорас їй троянду вручив.

— Вона мені розповідала...— (Усе це, здавалося, було так давно!)
— Її подружка Джейн Пул була закохана у твого лорда Берика.

— Він — суджений моє тітки,— ніяково мовив Нед.— Ну, тобто був. До того як...

«...помер?» — подумала вона, в той час як Нед сконфужено замовк. Копита коней чвякали в багнюці.

— Міледі,— нарешті мовив Нед,— у вас же є незаконний брат... Джон Сноу?

— Він у Нічній варті, на Стіні.

«Може, мені слід було б їхати на Стіну, а не в Річкорин. Джон би точно не переймався через те, кого я вбила чи як часто я чешу коси...»

— Ми з Джоном дуже схожі, хоч він і байстрюк. Він любив куйовдити мені волосся й називав мене «сестричкою»...— Арія більше за всіх скучила саме за Джоном. Від самого його імені їй стало журно.
— А ти звідки його знаєш?

— Він — мій молочний брат.

— Брат? — Арія не зрозуміла.— Але ж ти з Дорну! Як ви з Джоном можете бути кривими?

— Ми молочні брати. А не кривні. В моєї леді-матері, коли я народився, пропало молоко, тож мене годувала Вілла.

— Хто така Вілла? — зовсім заплуталася Арія.

— Мати Джона Сноу. Він тобі не розповідав? Вона в нас багато років служила. Ще коли мене й на світі не було.

— Джон матері не знав. Навіть її імені,— Арія кинула на Неда сторожкий погляд.— А ти її знаєш? Справді? — (А він з мене не глузує?) — Якщо брешеш, я тобі в пику дам.

— Вілла була моєю мамкою,— повторив хлопець серйозно.— Присягаюся честю свого дому.

— А в тебе є дім? — (Ну й дурницю вперола! Якщо він зброносець, у нього, звісно, є дім).— А з якого ти дому?

— Міледі? — збентежився Нед.— Я — Едрик Дейн, ло... лорд Зорепаду.

Десь позаду застогнав Гендрі.

— Лорди й леді,— буркнув він з відразою.

Арія на ходу зірвала з гілки побабчену кислицю й пожбурила в нього; яблучко відскочило від його тупої бугаїної довбешки.

— Ай! — скрикнув він.— Боляче! — він помацав над оком.— Що це за леді, яка шпурляє кислицями в людей?

— Нехороша,— сказала Арія, уже розкаявшись. Вона знов повернулася до Неда.— Перепрошу, що не знала, хто ви. Мілорде.

— Даруйте, міледі, я сам винен,— дуже ввічливо озвався він.

«То в Джона є матір. Вілла, її звати Вілла». Треба запам'ятати, щоб розповісти йому, коли наступного разу Арія з ним побачиться. Цікаво, а він ще зватиме її «сестричкою»? «Я ж уже не маленька. Буде мене по-іншому звати?» Може, з Річкорину їй вдасться послати Джонові листа — написати йому те, що їй розповів Нед Дейн.

— А був же Артур Дейн,— пригадала вона.— На прізвисько Ранковий Меч.

— Мій батько був старшим братом сера Артура. Леді Ашара — моя тітка. Але я її ніколи не бачив. Коли мене й на світі не було, вона кинулася в море з верхівки Біломурого Меча.

— Навіщо вона так учинила? — здригнулася Арія.

Нед глянув на неї насторожено. Може, побоювався, що вона і в нього чимось пожбурить.

— А батько ніколи вам про неї не розповідав? — запитав він.— Про леді Ашару Дейн Зорепадську?

— Ні. А вони були знайомі?

— Ще до того, як Роберт став королем. Вона познайомилася з твоїм батьком і його братами в Гаренхолі в рік оманливої весни.

— О! — Арія не знала, що ще сказати.— То чого вона стрибнула в море?

— Бо їй розбили серце.

Санса б тут зітхнула і пролила сльозинку за справжнє кохання, та Арія подумала: ну й дурна! Тільки Недові вона такого сказати не могла — не про його тітку.

— І хто його розбив?

— Мабуть, не моя справа...— завагався він.

— Кажи вже.

Він ніяково подивився на неї.

— Моя тітка Алирія каже, що в Гаренхолі твій батько і леді Ашара закохалися...

— Не може бути! Він кохав мою леді-матір.

— Певен, так і було, міледі, але...

— Він кохав її єдину.

— То, значить, того вашого байстриюка він під капустою знайшов, — сказав ззаду Гендрі. Арія пожаліла, що нема під рукою ще однієї киследи.

— Батько був чесний, — сердито сказала вона. — І взагалі, ми не до тебе говорили! Може, вернешся у Скельний Септ і дзвонитимеш у дурнуваті дзвіночки тої дівчини?

Але Гендрі не звернув уваги.

— Принаймні твій батько сам ростив свого байстриюка, на відміну від мого. Я-бо навіть імені татового не знаю. Можу закластися, якийсь пияк був, як і решта тих, кого мамця з пивниці додому тягала. Щоразу як вона сердилася на мене, то казала: «Був би тут батько, він би тебе віддубасив». Ось і все, що я про нього знаю, — сплюнув Гендрі. — Ну, був би він тут, може, це я б його віддубасив. Але він помер, я так розумію, і твій батько теж помер, то хіба не байдуже, з ким він спав?

Але Арії було небайдуже, хоч вона й не могла сказати чому. Нед намагався вибачитися, що засмутив її, але вона й чути нічого не хотіла. Підбила коня п'ятами під боки та втекла від них обох. За кілька ярдів попереду їхав Ангай Лучник. Порівнявшись із ним, вона спитала:

— Дорняни всі брешуть, правда?

— Славляться цим, — широко посміхнувся стрілець. — Щоправда, вони те саме кажуть про нас, прикордонних, отож і вирішуй. А що знов не так? Нед — гарний хлопчина...

— Він — дурний брехун! — Арія з'їхала зі стежки, перестрибнула гнилу колоду, з плюскотом перетнула струмок, не звертаючи уваги на крики розбійників їй навздогін. «Щось мені ще хочуть набрехати». Вона подумувала взагалі від них утекти, та їх було забагато, і знають вони ці місця надто добре. Тож який сенс тікати, якщо тебе все одно піймають?

Урешті-решт її наздогнав Гарвін.

— І куди це ви зібралися, міледі? Не можна віддалятися. Тут вовки в лісах, ба й дещо гірше.

— А я не боюся,— відтяла вона.— Той малий Нед сказав...

— Ой, та він мені розповів. Леді Ашара Дейн! Стара історія. Я її колись чув у Вічнозимі, як був не старший за вас,— він твердо взяв її коня за вуздечку й розвернув.— Не думаю, що це правда. Та якщо й так, що з того? Коли Нед познайомився з тою дорнською леді, ще живий був його брат Брендон, це він був заручений з леді Кетлін, тож честі вашого батька це не плямує. Ніде так не розпалюється кров, як на турнірі, тож, може, вночі в наметі вони і прошепотіли одне одному кілька слів, хто зараз скаже? Слова, цілунки, може, й не тільки, але що в цьому поганого? Прийшла весна — принаймні вони так гадали, й ніхто з них тоді не був заручений.

— Але вона руки на себе наклала,— невпевнено мовила Арія.— Нед каже, стрибнула з вежі в море.

— Стрибнула,— підтвердив Гарвін, ведучи її назад,— але, гадаю, з горя. Вона-бо втратила брата — Ранкового Меча,— він похитав головою.— Нехай уже, міледі. Всі вони мертві, всі до одного. Нехай уже... і будь ласка, коли приїдемо в Річкорин, не розповідайте цього своїй матері.

Село виявилось саме там, де й обіцяв Наконечник. Зупинилися в сірій мурованій стайні. Даху лишилася тільки половина, але в решти будівель у селі й такого не було. «Не село, а самі черепки та кістки».

— Це Ланістери повбивали людей, які тут мешкали? — спитала Арія, допомагаючи Ангаю витирати коней.

— Ні,— сказав він і вказав пальцем.— Бачиш, який товстий мох наріс на стінах? Ніхто вже його не чіпав дуже довго. Та й он дерево зі стіни проросло, бачиш? Це місце спалили дуже давно.

— То хто ж це зробив? — запитав Гендрі.

— Гостер Таллі,— відповів Наконечник — сугулий і сивий чолов'яга, який народився в цих краях.— Село належало лорду Гудбруку. Коли Річкорин присягнув Роберту, Гудбрук лишився вірний королю, тож лорд Таллі пішов на нього вогнем і мечем. Після Тризуба син Гудбрука замирився з Робертом і лордом Гостером, але мертвим це вже не допомогло.

Запала мовчанка. Гендрі кинув на Арію дивний погляд, а тоді відвернувся й узявся чистити свого коня. Надворі лупив і лупив дощ.

— Здається мені, без багаття нам не обійтися,— оголосив Торос.
— Ніч-бо темна і повна жахить. Ще й мокра, ні? Надто вже мокра.

Джек Щасливець порубав на дрова стійло, а Наконечник з Мерітом назбирали соломи на розпал. Торос власноруч викресав іскру, а Лим довго роздмухував вогонь широким жовтим плащем, аж поки полум'я не заревіло й не затанцювало. Незабаром у стайні стало майже гаряче. Торос сидів перед багаттям, схрестивши ноги, пожираючи очима полум'я, точно як на вершині Стрімкого Серця. Арія пильно спостерігала за ним, і коли його губи ворухнулися, їй здалося, він пробурмотів: «Річкорин». Лим, кашляючи, ходив туди-сюди, і за ним крок у крок ходила довга тінь, а Том Сімка, стягнувши чоботи, розтирав собі ступні.

— Мабуть, я дурний, що вертаюсь у Річкорин,— скаржився співець.— Ніколи старому Тому не щастило з Таллі. Ота Лайса мене на високий гостинець виперла, а місячні брати мене там обчистили — і золото забрали, і коня, і весь одяг. Лицарі у Видолі досі переповідають, як я приплівся до Місячної брами, затуляючи сором лірою. А вони не хотіли відчиняти браму, поки не заспіваю «Як голий з маку» і «Без мужності король». Єдине мене втішило — троє з них здохли, сміючись. Відтоді я не потикався в Соколине Гніздо, і пісню «Без мужності король» не заспіваю за все золото Кичери...

— Ланістери,— сказав тут Торос.— Ричить червоне й золоте,— схопився він на ноги й кинувся до лорда Берика. Лим з Томом негайно приєдналися до нього. Слів розчути Арія не могла, але співець весь час поглядав на неї, а Лим одного разу так розлютився, що вгатив кулаком у стіну. І сталося це тоді, коли лорд Берик жестом прикликав її. Їй цього хотілося найменше, але Гарвін, поклавши руку їй на пояс, підштовхнув дівчинку вперед. Зробивши два кроки, вона завагалася, злякавшись.

— Мілорде,— вичавила вона, чекаючи, що скаже лорд Берик.

— Скажи їй,— звелів лорд Лискавка Торосу.

Червоний жрець присів біля неї.

— Міледі,— заговорив він,— Цар показав мені Річкорин. Він був схожий на острів у морі вогню. Язики полум'я нагадували левів з довгими малиновими пазурами. Як вони ричали! Море Ланістерів, міледі. На Річкорин скоро нападуть.

В Арії було таке відчуття, наче їй зацідили в живіт.

— Ні!

— Люба,— сказав Торос,— полум'я не бреше. Іноді я, сліпий бовдур, можу неправильно його відчитати. Але, думаю, не цього разу. Незабаром Ланістери візьмуть Річкорин в облогу.

— Роб їх переможе,— уперлася Арія.— Переможе, як і раніше.

— Твого брата може там не бути,— відповів Торос.— І матері теж. Я їх у полум'ї не бачив. Оте весілля, про яке казала стара, весілля у Близнючках... вона такі речі у свій спосіб дізнається. Уві сні їй нашіптують на вухо віродерева. І якщо вона каже, що твоя мати поїхала у Близнючки...

Арія накинулася на Тома й Лима.

— Якби ви мене не спіймали, я б уже там була! Уже б удома була.

Лорд Берик на її вибух не звернув уваги.

— Міледі,— втомлено, але ввічливо мовив він,— ви брата свого дідуся упізнали б? Сера Бриндена Таллі на прізвисько Чорнопструг? Чи він вас зможе упізнати?

Арія жалібно похитала головою. Мати розповідала про сера Бриндена Чорнопструга, та якщо Арія колись його й бачила, мабуть, була замала, щоб запам'ятати.

— Мало надії, що Чорнопструг заплатить добрі гроші за дівчинку, якої геть не знає,— сказав Том.— Ці Таллі — дратівливі й підозріливі, він точно подумає, що ми йому фальшивку хочемо підсунути.

— Ми його переконаємо,— не хотів здаватися Лим.— Вона сама переконає або Гарвін. Річкорин звідси найближче. Тому пропоную доправити її туди, отримати золото — та й, чорт забирай, позбутися її нарешті.

— А якщо нас у замку заскочать леви? — мовив Том.— Вони точно не від того, щоб підвісити його милість у клітці на верхівці Кичери Кастерлі.

— В руки я не дамся...— почав був лорд Берик. Недомовлене слово повисло в повітрі. «Живий». Усі його почули, навіть Арія, хоча з вуст воно так і не зірвалося.— Та все одно сліпо туди рушати не можна. Слід розвідати, де нині війська — і леви, і вовки. Шарна точно щось знатиме, а мейстри лорда Ванса — ще більше. Жолудевий Палац недалечко. Леді Смолвуд на деякий час прихистить нас, а ми тим часом вишлемо розвідку...

Слова його загуркотіли у вухах Арії, як барабан, і знагла вона відчула, що більше не витримає. Їй-бо хотілось у Річкорин, а не в Жолудевий Палац, хотілося до матері та брата Роба, а не до леді Смолвуд чи до дядька, якого вона зроду не бачила. Круто розвернувшись, вона кинулася до дверей, а коли Гарвін спробував її упіймати, викрутилася від нього, в'юнका як змія.

Знадвору й досі періщив дощ, а вдалині на заході спалахнула блискавка. Арія бігла щодуху. Вона й гадки не мала, куди прямує, кортіло тільки лишитися самій, подалі від голосів, порожніх слів і зламаних обіцянок. «Мені просто хотілось у Річкорин». Сама винна, що, тікаючи з Гаренхолу, взяла з собою Гендрі й Пиріжка. Самотою їй би краще було. Якби вона була сама, беззаконники в житті б її не впіймали, тож нині вона б уже була з братом Робом і з матір'ю. «Ніколи вони не були з моєї зграї. Бо коли були б, мене б не покинули». Арія з хлюпанням перебігла брудну калюжу. Хтось кликав її на ім'я, певно, Гарвін або Гендрі, але над горбами навздогін блискавці прокотився грім, заглушуючи всі звуки. «Лорд Лискавка,— сердито подумала Арія.— Може, він і безсмертний, зате й безчесний».

Десь ліворуч заіржав кінь. Арія ще від стайні й на п'ятдесят ярдів не відійшла, а вже промокла до кісток. У надії сховатися від дощу під порослою мохом стіною, вона завернула за ріг одного з напіврозвалених будинків — і мало не врізалася в чатового. Руку їй стиснула долоня в кольчужній рукавиці.

— Боляче! — скрикнула Арія, випрочуючись.— Відпустіть, я повернуся назад, я...

— Назад? — зареготів Сандор Кліган — мов залізом об камінь скреготнув.— До біса, вовчєня. Ти моя.

Йому досить було й однієї руки, щоб підняти її в повітря й закинути на коня, хай як вона хвицалася ногами. На них вихлюпнувся холодний дощ, змиваючи Аріїні зойки, а в голові в неї крутилося питання, яке Гончак поставив їй. «Знаєш, як чинять собаки з вовками?»

Джеймі

Хоча гарячка не відступала, кикіть гоївся добре, і Кайберн запевняв, що руці більше нічого не загрожує. Джеймі нетерпеливилось забратися звідси, лишити позаду і Гаренхол, і кривавих лицедіїв, і Брієнну Тартську. В Червоній фортеці на нього чекала справжня жінка.

— Я відсилаю з вами Кайберна — піклуватиметься про вас дорогою на Королівський Причал,— повідомив Руз Болтон з самого ранку в день від'їзду.— Він наївно сподівається, що ваш батько в подяку змусить Цитадель повернути йому ланцюг.

— У нас усіх є такі наївні надії. Якщо він мені руку назад відростить, батько зробить його великим мейстром.

Конвой Джеймі очолив Волтон Сталеві Ноги — благуватий, безцеремонний, брутальний, у глибині душі — простий солдат. Джеймі все своє життя служив поряд з такими. Люди на взір Волтона за наказом свого лорда вбиватимуть, після бою розпалившись — гвалтуватимуть, з'явиться можливість — грабуватимуть, та по закінченні війни спокійно повернуться додому, обміняють списи на сапки, одружаться з сусідською дочкою і роститимуть цілу зграю писклявих дітлахів. Такі люди без питань виконують накази, але глибока згубна жорстокість бравих компанійців їм не притаманна.

Обидва загони виїхали з Гаренхолу того самого ранку, під холодним сірим небом, яке обіцяло дощ. Сер Ейніс Фрей поїхав три дні тому — попрямував на північ, на королівський гостинець. Болтон збирався в тому ж напрямку.

— На Тризубі повинь,— пояснив він Джеймі.— Навіть на рубіновому броді перейти дуже важко... Перекажете батькові мої теплі вітання?

— Якщо ви перекажете вітання від мене Робові Старку.

— Обов'язково.

У дворі зібралось кілька бравих компанійців, щоб провести їх. Джеймі під'їхав до них.

— Золло! Як мило, що ти вирішив мене провести. Пигу! Тимеоне! Скучатимете за мною? А жартик на прощання, Шагвеле? Підбадьорити мене перед поїздкою? А ти, Рордже, не хочеш мене поцілувати на дорогу?

— Відчепися, каліко,— буркнув Рордж.

— Ну, якщо наполягаєш. Але не сумнівайся: я повернуся. Ланістери завжди сплачують борги.

Розвернувши коня, Джеймі приєднався до Волтона Сталеві Ноги та двох його сотень.

Лорд Болтон спорядив його як лицаря, проігнорувавши відрубану руку, через яку все це ратне вбрання радше скидалося на пародію і знущання. Джеймі їхав з мечем і кинджалом при боці, з притороченими до сідла щитом і шоломом, у кольчuzі під темно-коричневим плащем. Він, звісно, не такий був дурень, щоб виставляти напоказ лева Ланістерів на щиті або ж простий білий герб, як у всіх побратимів королівської варти. Натомість знайшов у зброярні старий щит, пом'ятий і пощерблений, де в залишках облущеної фарби ще можна було розгледіти великого чорного кажана дому Лотстонів на сріблясто-червоному полі. Саме Лотстонам перед Вентами належав Гаренхол, свого часу це була могутня родина, та всі вони погинули сто років тому, тож ніхто не заперечуватиме, якщо Джеймі походить з їхнім гербом. Ніхто йому тепер не родич, не ворог, не побратим... і сам він теж ніхто.

З Гаренхолу виїхали через меншу східну браму, а за шість миль розпрощалися з Рузом Болтоном і його військом, повернули на південь і деякий час їхали дорогою вздовж озера. Волтон планував уникати королівського гостинцю, скільки зможе, віддаючи перевагу сільським пугівцям і звириним стежкам поблизу Божого Ока.

— Королівським гостинцем було би швидше,— зауважив Джеймі, якому нетерпеливилось повернутися до Серсі. Якщо поквапляться, він може навіть устигнути на весілля Джофрі.

— Не хочу неприємностей,— озвався Сталеві Ноги.— Тільки боги знають, на кого наскочиш на королівському гостинці.

— Кого вам боятися? З вами двісті вояків.

— Так. Але тих може виявитися більше. Мілорд велів безпечно доправити вас до батька, і я це зроблю.

«Я вже тут їздив»,— подумав Джеймі, здолавши кілька миль і проїжджаючи покинутий млин на озері. Все нині поросло травою там, де колись до нього сором'язливо всміхалася мірошникова дочка, а сам мірошник гукав: «На турнір в інший бік». Так наче Джеймі й сам не знав.

Король Ейрис зробив з посвячення Джеймі цілу виставу. Обітниці Джеймі давав перед королівським шатром, навколішках стоячи в білих обладунках у зеленій траві на очах половини королівства. Коли сер Герольд Гайтавер звелів йому підвестися й накинув на плечі білого плаща, здійнявся гомін, якого Джеймі не забути навіть нині, по стількох роках. Але того вечора Ейрис був не в гуморі й оголосив, що йому тут, у Гаренхолі, не потрібні аж усі семеро з королівської варти. Джеймі було наказано повертатися на Королівський Причал і вартувати королеву з маленьким королевичем Вісерисом, які лишились удома. Навіть коли Білий Бик запропонував узяти замість нього цей обов'язок на себе, щоб Джеймі зміг позмагатися на турнірі лорда Вента, Ейрис йому відмовив. «Тут він слави не здобуде,— сказав король.— Він тепер мій, а не Тайвінів. І нестиме ту службу, яку я скажу. Я — король. Я наказую, а він кориться».

Отоді лише Джеймі вперше все збагнув. Не вправність із мечем і списом здобула йому білого плаща, не доблесть у боротьбі з братством королівського лісу. Ейрис обрав його, щоби принизити лорда Тайвіна, щоби позбавити батька його спадкоємця.

Навіть тепер, по стількох роках, думати про це було гірко. А того дня, їдучи на схід у своєму новому білому плащі, щоб вартувати порожній замок, він просто не міг цього витримати. Якби міг, він би здер із себе того плаща просто тут і зараз, та було вже запізно. Він дав обітницю на очах у половини держави, а королівська варта — це на все життя...

Тут його наздогнав Кайберн.

— Рука болить?

— Мені болить відсутність руки.

Найгірше бувало зранку. Вві сні Джеймі був цілий, і на світанку, прокидаючись зі сну, він відчував, як у нього ворухаться пальці. «То

був нічний кошмар,— шепотіло щось у ньому, досі відмовляючись вірити,— просто кошмар». Та потім він розплющував очі.

— Наскільки я розумію, вчора у вас була гостя,— сказав Кайберн.
— Сподіваюся, вона вас потішила?

Джеймі кинув на нього холодний погляд.

— Вона не зізналася, хто її прислав.

Мейстер скромно посміхнувся.

— Гарячка у вас майже минулася, тож я вирішив, що трохи розрухатися вам не завадить. А Пія вміла, ви не згодні? І вельми... охоча.

Вона і справді виявилася такою. Прослизнула в двері й вислизнула з одягу так швидко, що Джеймі здалося, наче він і досі спить.

Жінка вже ковзнула під покривало й поклала його здорову руку собі на груди — й аж тоді він нарешті прокинувся. А ще вона виявилася гарненькою. «Я ще зовсім дівчам була, коли ви приїздили на турнір лорда Вента й отримали від короля свій плащ,— зізналася вона. — Весь у білому ви були неймовірно вродливий, а ще всі казали, що ви — хоробрий лицар. Іноді з чоловіками я заплющую очі й уявляю, що це на мені лежите ви з вашою гладенькою шкірою й золотими кучерями. Я ніколи й подумати не могла, що зможу переспати з вами».

Після таких слів відіслати її геть було нелегко, але Джеймі вчинив саме так. «У мене-бо є жінка»,— нагадав він собі.

— Це ви до всіх своїх пацієнтів дівчат присилаєте? — поцікавився він у Кайберна.

— Частіше це їх мені присилає лорд Варго. Хоче, щоб я їх спершу оглянув, перш ніж... ну, досить буде сказати, що одного разу він помилився з коханкою і повторити такої помилки не хоче. Але не хвилюйтеся, Пія здорова. Як і ваша дівчиця з Тарту.

— Брієнна? — кинув на нього гострий погляд Джеймі.

— Так. Дуже вона дівчина! І цнота досі при ній. Принаймні була до вчорашньої ночі,— хихикнув Кайберн.

— Він її до вас відіслав, щоб ви оглянули?

— Певна річ. Він... вибагливий, якщо можна так сказати.

— Це якимось пов'язано з викупом? — запитав Джеймі.— Її батько вимагає підтвердження, що вона й досі незаймана?

— А ви не чули? — Кайберн знизав плечима.— Прилетів птах від лорда Селвина. У відповідь на мого листа. Вечірниця пропонує за безпечне повернення дочки три сотні золотих драконів. Я казав лорду Варго, що на Тарті немає сапфірів, але він і слухати не захотів. Він переконаний, що Вечірниця хоче його надурити.

— Триста драконів — справедливий викуп за лицаря. Цапу варто брати, що дають.

— Цап — лорд Гаренхолу, а лорд Гаренхолу не торгується.

Ця новина роздратувала Джеймі, хоча варто було таке передбачити. «Моя брехня бодай на деякий час тебе врятувала, дівко. Подякуй і за це».

— Якщо цнота її така ж дубова, як вона сама, цап собі об неї прутня зламає,— пожартував він. Брієнна здорова, кілька згвалтувань має витримати, вирішив Джеймі, от тільки якщо почне занадто пручатися, Варго Гоут може їй ноги-руки повідрубувати. «А якщо й так, що мені до цього? Якби вона не була такою дурепою й дозволила мені взяти кузенового меча, може, я б і руку вберіг». Своїм першим ударом він їй сам мало ногу не відрубав, але й відповіла вона йому добряче. «Гоут може й не знати, наскільки вона дужа. Тому хай там обережніше, бо ще скрутить йому оту його тоненьку шийку — ну, хіба не радість буде?»

Джеймі вже утомився він Кайбернового товариства. Розігнав коня до клусу й рушив у голову валки. Попереду Волтона Сталеві Ноги їхав малий і круглий, як кліщ, північанин на ім'я Нейдж із прапором миру в руках: веселковим знаменом з сімома довгими хвостами, з семикінечною зіркою на ратищі.

— Хіба вам, північанам, не інший прапор миру належить? — запитав у Волтона Джеймі.— Що для вас Семеро?

— Південницькі боги,— озвався чоловік,— але, щоб доправити вас безпечно до батька, ми шукаємо миру саме з південцями.

«Батько». Цікаво, думав Джеймі, чи отримав лорд Тайвін вимогу викупу, з усохлою долонею чи без? «Скільки вартує лицар без робочої руки? Половину золота Кичери Кастерлі? Триста драконів? Чи нічого?» Батько ніколи не був сентиментальний. Власний батько лорда Тайвіна — лорд Тайтос якось ув'язнив непокірного прапороносця, лорда Тарбека. Грізна леді Тарбек у відповідь схопила трьох Ланістерів, включно з юним Стафордом, чия сестра була заручена з

кузеном Тайвіном. «Поверніть мені мого лорда й коханого, бо в іншому разі ці троє відповідатимуть за будь-яку завдану йому кривду», — написала вона в Кичеру Кастерлі. Юний Тайвін запропонував батькові погодитися й відіслати назад лорда Тарбека, розрізаного на три шматки. Лорд Тайтос, однак, був левом не таким лютим, тож леді Тарбек виграла для свого дубоголового лорда ще кілька років життя, а Стафорд женився, плодився і шпортався аж до Волоброду. А Тайвін Ланістер вистояв, вічний як Кичера Кастерлі. «А тепер у тебе на додачу до карлика ще й син-каліка. Оце тобі не сподобається...»

Дорога вела через вигоріле село. Відтоді як його спалили, минув щонайменше рік. Почорнілі халупи стояли без дахів, а навколо в полях по пояс височіли трави. Сталеві Ноги зупинив валку, щоб дати коням напитися. «І це місце я теж знаю», — подумав Джеймі, чекаючи біля колодязя. Колись там, де лишилося тільки трохи каміння від фундаменту й пічка, стояв невеличкий заїзд, і Джеймі заходив у нього випити кухоль елю. Темноока подавальниця принесла йому сиру і яблук, а хазяїн відмовився брати гроші. «Це честь — приймати під моїм дахом лицаря королівської варти, сер, — сказав він. — Цю історію я ще онукам переповідатиму». Джеймі глянув на димар, який стирчав з бур'янів, і подумав: чи дожив той хазяїн до онуків? «Розповів він їм, як одного разу Царевбивця пив його ель і їв його сир і яблука? Чи, може, йому було соромно за те, що годував такого, як я?» Але цього він уже ніколи не дізнається: той, хто спалив заїзд, швидше за все, й онуків повбивав також.

Джеймі відчув, як неіснуючі пальці стиснулися. Коли Сталеві Ноги зронив, що, либонь, варто розпалити багаття й попоїсти, Джеймі похитав головою.

— Не подобається мені це місце. Їдьмо далі.

До вечора озеро лишилося позаду, і поритим коліями путівцем гурт заїхав у дубово-берестовий гай. На той час як Сталеві Ноги вирішив отаборитися, у Джеймі від тупого болю пульсував кикіть. На щастя, Кайберн узяв з собою бурдюк сновійного вина. Поки Волтон розставляв чатових, Джеймі розтягнувся біля багаття, притулившись до пенька й підперши під спину замість подушки скручену ведмежу шкуру. Дівка, звісно, нагадала б йому, що перед сном слід попоїсти, щоб підтримати сили, але він так утомився, що не відчував голоду. Він

заплющив очі, сподіваючись, що йому насниться Серсі. Гарячкові сни-бо всі такі яскраві...

Він стояв, голий і самотній, в оточенні ворогів, а навколо тиснули кам'яні мури. Кичера, зрозумів він. Він відчував над головою її незмірний тиск. Він був удома. Удома й цілий.

Витягнувши праву руку, він кілька разів зігнув і розігнув пальці, щоб відчути їхню силу. Було добре, як від сексу. Як від бою на мечях. Усі п'ять пальців. Йому-бо снилося, що він каліка, але ж це не так! Від полегшення аж у голові запаморочилося. «Рука, моя здорова рука!» Тепер нічого йому не страшно, бо він цілий.

Навколо нього стояла дюжина високих темних постатей у мантиях з каптурами, які ховали обличчя. В руках ці люди тримали списи. «Хто ви? — запитав Джеймі вимогливо.— В якій ви справі в Кичері Кастерлі?»

Але вони замість відповіді почали штрикати його вістрями списів. Не лишалося нічого, як тікати. Він кинувся вниз виткими сходами, де вузькі сходинки були витесані з живого каміння. «Мені треба нагору,— казав собі Джеймі.— Нагору, а не вниз. Чого ж я спускаюся?» Під землею чекала на нього доля — він знав це з певністю, яка буває тільки уві сні; там зачаїлося щось темне й жахливе, і це щось хотіло його. Джеймі силкувався зупинитися, але його підганяли списи. «Якби в мене був меч, нічого б вони мені не зробили».

В лункій тиші несподівано закінчилися сходи. Джеймі відчув, що перед ним лежить безкрай простір. У спину тицьнув гостряк списа, штовхаючи в безодню. Джеймі скрикнув, але падіння було недовге. Приземлився він на всі чотири на м'який пісок у мілкій воді. Глибоко під Кичерою Кастерлі є водяні печери, але це було щось новеньке. «Що це за місце?»

«Твоє місце»,— луною прокотився голос — точніше, сотня голосів, тисяча голосів усіх Ланістерів з часів Лана Розумника, який жив на зорі віків. Але усі їх заглушував голос батька; поряд з лордом Тайвіном стояла сестра, бліда і прегарна, в її руці палав смолоскип. Був там і Джофрі — їхній спільний син, а позаду нього — ще дюжина темних постатей з золотими кучерями.

«Сестро, навіщо батько нас привів сюди?»

«Нас? Це твоє місце, брате. Це твоя пільма». Її смолоскип був єдиним джерелом світла в печері. Її смолоскип був єдиним джерелом

світла у всьому світі. Але вона розвернулася йти геть.

«Зостаньтеся,— заблагав Джеймі.— Не лишайте мене тут самого». Проте вони вже йшли. «Не лишайте мене в темряві!» Бо тут, унизу, живе щось страшне. «Бодай меча мені дайте».

«Я дав тобі меча»,— сказав лорд Тайвін.

Меч лежав у Джеймі під ногами. Він довго мацав під водою, поки пальці не зімкнулися на руків'ї. «Нічого мені не страшно, поки в мене є меч». Щойно він здійняв меча, на його кінчику зблиснуло біле полум'я й поповзло по лезу, зупинившись на долоню від руків'я. Полум'я набрало кольору криці й тепер горіло сріблясто-блакитним світлом, і темрява відступила. Джеймі, пригнувшись і дослухаючись, обертаяся по колу, готовий зустріти те, що може виринути з п'їтьми. В чоботи вже набралоя по кісточки холодної, аж пекучої води. «Стережися води,— сказав він собі.— Там, у незвіданих глибинах, можуть жити різні створіння...»

Ззаду почувся потужний сплеск. Джеймі рвучко розвернувся на звук... але слабеньке сяйво висвітлило тільки Брієнну Тартську з закутими у важкі ланцюги руками. «Я обіцяла захистити вас,— сказала дівчина уперто.— Я дала обітницю». Вона, гола, простягнула до Джеймі руки. «Пане... прошу... якщо ваша ласка...»

Сталеві ланки тріснули, як шовк. «Меча»,— попросила Брієнна — і той з'явився: піхви, пояс — усе. Вона застебнула його на широкій талії. У такому слабенькому світлі Джеймі заледве міг її розгледіти, хоча стояли вони всього за кілька футів одне від одного. «За такого освітлення вона може зійти за красуню,— подумав він.— За такого освітлення вона може зійти за лицаря». Темрява ще трішки відступила.

«Полум'я горітиме, доки ти живий,— долинув голос Серсі.— Коли воно згасне, помреш і ти».

«Сестро! — крикнув він.— Зостанься зі мною! Зостанься!» Та у відповідь почувися тільки кроки — вони віддалялися.

Брієнна порухала довгим мечем, спостерігаючи, як міниться і мерехтить сріблясте світло. У неї під ногами, на пласкій поверхні чорної води, сяяло віддзеркалення охопленого полум'ям клинка. Дівчина була висока й дужа, як Джеймі її пам'ятав, однак зараз, здавалося, мала жіночніші форми.

«Вони тут унизу ведмедя тримають? — Брієнна рухалася повільно і сторожко, з мечем у руці: зробила крок, обернулася, дослухалася.

Кожен крок віддався легеньким сплеском.— Лева в клітці? Деривовка? Чи все-таки ведмедя? Скажіть, Джеймі? Що тут живе? Що живе в пільмі?»

«Доля». Не ведмідь, він точно знав, і не лев. «Просто доля».

У холодному сріблясто-блакитному світлі мечів здоров'ячка здавалася блідою і лютою. «Не подобається мені це місце».

«Мені самому воно не подобається». Їхні мечі творили маленький острівець світла, та навколо розливалось нескінченне море темряви. «У мене ноги промокли».

«Можемо повернутися тим шляхом, яким нас сюди загнали. Якщо станеш мені на плечі, легко дотягнешся до входу в тунель».

І тоді я зможу наздогнати Серсі. Він відчув, як на саму думку про це прутень напружується, тож відвернувся, щоб не побачила Брієнна.

«Слухай,— вона поклала руку йому на плече, і від цього несподіваного дотику він здригнувся. *Вона тепла!* — Щось наближається,— Брієнна піднесла меча й тицьнула кудись ліворуч.— Отам».

Він довго вдивлявся в пільму, поки й сам не побачив. У темряві щось рухалося, він не міг до кінця розібрати...

«Вершник. Ні, двоє. Двоє вершників пліч-о-пліч».

«Тут унизу, під Кичерою?» Це ж безглуздо! Але двоє вершників на білих конях наближалися — і ті, і ті у збруї. Повільною ступою дестрієри виринули з пільми. Рухалися вони беззвучно, раптом збагнув Джеймі. Ні плескоту, ні дзенькоту кольчуг, ні тупоту копит. Йому пригадався Едарт Старк — як він у повній тиші перетинає верхи Ейрисову тронну залу. Промовляли тільки його очі — очі лорда, холодні, сірі й повні осуду.

«Це ти, Старку? — гукнув Джеймі.— Виходь. Я тебе живого ніколи не боявся, і мертвого теж не боюся».

«Там ще є»,— торкнулася його руки Брієнна.

І їх він теж побачив. Йому здалося, що вони в сніжних обладунках, а з їхніх плечей струменять пасма туману. Заборола на шоломах були опущені, але Джеймі Ланістеру не потрібно було бачити їхніх облич, щоб упізнати.

П'ятеро з них були його побратимами. Освел Вент і Джон Дарі. Левин Мартел, княжич дорнський. Білий Бик — Герольд Гайтавер. Сер

Артур Дейн на прізвисько Ранковий Меч. А поряд з ними в короні з туману й жалоби, з-під якої струменіло довге волосся, їхав Рейгар Таргарієн, королевич Драконстонський і законний спадкоємець Залізного трону.

«Я вас не боюся,— гукнув Джеймі, розвертаючись, коли вони, розділившись, почали об'їжджати його з двох боків. Він не міг вирішити, куди повернутися лицем.— Я битимуся з вами сам на сам або й з усіма разом. Та хто зіткнеться з дівкою? Вона-бо образиться, якщо її не залучити».

«Я дала обітницю захистити його,— сказала Брієнна Рейгаровій тині.— Дала священну клятву».

«Ми всі давали обітницю»,— дуже сумно озвався сер Артур Дейн. Тині злізли зі своїх примарних коней. Безшумно витягнули довгі мечі.

«Він хотів спалити місто,— сказав Джеймі.— Лишити Роберту сам попіл».

«Він був твоїм королем»,— мовив Дарі.

«Ти присягався боронити його»,— мовив Вент.

«І його дітей також»,— мовив княжич Левин.

Королевич Рейгар горів холодним світлом — то білим, то червоним, то чорним.

«Я тобі довірив свою жінку й дітей».

«Я не думав, що він їх скривдить,— меч у Джеймі палав уже не так ясно.— Я був з королем...»

«Убивав короля»,— мовив сер Артур.

«Перерізав йому горлянку»,— мовив княжич Левин.

«Королю, за якого присягався померти»,— мовив Білий Бик.

Полум'я, яке бігло по краю леза, помалу згасало, і Джеймі пригадалися слова Серсі. *Ні!* Навколо горла стиснулася рука жаху. А меч його тим часом згас, горів тільки Брієннин, а привиди кинулися вперед.

«Ні,— скрикнув Джеймі.— Ні, ні, ні. Ні-і-і!!!»

Він скинувся зі сну, серце калатало; виявилось, що він у зоряній темряві лежить серед дерев. У роті відчувалася жовч, а сам він тремтів — у холодному й гарячому поту водночас. Поглянувши на праву руку, він зрозумів, що зап'ясток закінчується лляною і шкіряною обмоткою, вміло накрученою на бридкий кикіть. Джеймі відчув, як очі знагла

наливаються сльозами. «Я її відчував, я відчував міць пальців і грубу шкіру на руків'ї меча! Моя рука...»

— Мілорде,— опустився поряд з ним навколішки Кайберн, турботливо зморщивши батьківське обличчя.— Що таке? Ви кричали.

Над ним стояв Волтон Сталеві Ноги, високий і суворий.

— Що таке? Чого крик?

— Сон... просто сон,— Джеймі, ще не спам'ятавшись, роззирнув табір навколо.— Я був у темряві, але рука була ціла.

Він поглянув на обрубок — і знову відчув нудоту. «Немає такого місця попід Кичерою Кастерлі»,— подумав він. У животі було важко й порожньо, а голова, яка лежала на пеньку, гупала від болю.

Кайберн помацав йому чоло.

— Не до кінця ще минулася гарячка.

— Це гарячкові сни,— Джеймі простягнув руку.— Допоможіть мені.

Схопивши його за здорову руку, Сталеві Ноги допоміг йому підвестися.

— Ще кубок сновійного вина? — запитав Кайберн.

— Ні. На сьогодні досить снів.

Він намагався зрозуміти, скільки ще лишилося до світанку. Чомусь він був певен, що як заплющить очі, знов опиниться в тому темному вологому місці.

— Тоді макового молочка? І чогось від гарячки? Ви ще слабкий, мілорде. Вам потрібно спати. Відпочивати.

«Оце вже точно ні». Бліде місячне світло падало на пеньок, на якому Джеймі притулив голову. Пеньок настільки поріс мохом, що Джеймі спершу й не помітив, а тільки тепер розгледів: деревина біла! Це нагадало йому Вічнозим і серце-дерево Неда Старка. «Це не він був,— подумав Джеймі.— Зовсім не він». Але пеньок давно був мертвий, як і Старк і всі решта — королевич Рейгар, і сер Артур, і діти. І Ейрис. «Ейрис — наймертвіший з усіх».

— Ви вірите в привидів, мейстре? — запитав він Кайберна.

У того зробилося дивне обличчя.

— Колись у Цитаделі я зайшов у порожню кімнату й побачив порожнє крісло. Але я точно знав, що мить тому тут була жінка. Де вона сіла, прим'ялася подушка, тканина ще зберегла тепло, а в повітрі затримався аромат. Якщо ми, йдучи з кімнати, лишаємо в ній свій

запах, то, йдучи з життя, щось же маємо ми лишити від наших душ? — Кайберн розвів руками.— Архімейстрам, щоправда, мої ідеї не сподобалися. Ну, Марвину сподобалися, але тільки йому.

Джеймі провів пальцями по волоссю.

— Волтоне,— мовив він,— сідлайте коней. Я хочу повернутися.

— Повернутися? — недовірливо втупився в нього Сталеві Ноги.

«Він гадає, я з глузду з'їхав. Може, так і є».

— Я дещо забув у Гаренхолі.

— Тепер замок у руках лорда Варго. І його кривавих лицедіїв.

— У вас людей удвічі більше, ніж у нього.

— Якщо я вас не доправлю до батька, як наказано, лорд Болтон з мене шкуру злупить. Ми їдемо далі на Королівський Причал.

Колись Джеймі на це міг би відповісти посмішкою і погрозою, але однорукі каліки не вселяють особливого страху. А як би в такому разі вчинив брат? Тиріон би точно знайшов вихід.

— Ланістери — брехуни, Сталеві Ноги. Хіба лорд Болтон вам не казав?

— А що як і казав? — підозріливо примружився той.

— Якщо не відвезете мене назад у Гаренхол, пісенька, якої я заспіваю батькові, може виявитися зовсім не такою, якої очікує лорд Страхфорту. Можу навіть сказати, що це за наказом лорда Болтона мені руку відрубали, а меча заніс Болтон Сталеві Ноги.

— Але ж це не так! — вирячився на нього Болтон.

— Не так, але кому повірить мій батько? — Джеймі змусив себе посміхнутися, як посміхався раніше, коли його не лякало нічого на світі.— Набагато простіше зараз повернутися. Дуже скоро ми знову будемо в дорозі, і я на Королівському Причалі заспіваю такої солодкої пісні, що ви власним вухам не повірите. Отримаєте і дівчинку, і гарний товстий гаманець золота в подяку.

— Золота? — Волтону ідея сподобалася.— Скільки золота?

«Він у моїх руках».

— А скільки ви хочете?

Отож, заки зійшло сонце, вони вже проїхали півдороги до Гаренхолу.

Джеймі більше понукав коня, ніж учора, і Волтону Сталеві Ноги з його північанами доводилося наздоганяти його. Та все одно до замку на озері доїхали тільки по обіді. Під похмурим небом, яке грозило

пролитися дощем, застигли чорні та зловісні мури з п'ятьма високими вежами. «На вигляд він зовсім мертвий». На мурах нікого не було, а брама виявилася зачиненою і замкненою. Високо над барбаканом виднівся єдиний обвислий прапор. «Чорний цап Когора»,— впізнав Джеймі. Він приклав долоні рупором до рота.

— Ви, там! Відчиняйте браму, бо виб'ю!

Та лише коли до його криків приєдналися Кайберн і Сталеві Ноги, нагорі на зубчастій стіні показалася голова. Зиркнувши вниз, людина зникла. Незабаром почулося, як піднімаються ґрати. Брама розчинилася навстіж, і Джеймі, приостроживши коня, проїхав мури, навіть не підводячи голови до душників, під якими проїздив. Він-бо побоювався, що цап не пустить їх у замок, але схоже, браві компаніїці й досі вважають їх союзниками. «Дурні».

Зовнішній двір виявився порожнім, тільки в довгих стайнях під лупаковим дахом були ознаки життя, а в ту мить цікавили Джеймі не коні. Зупинившись, він роззирнувся. Звідкись із-за Вежі привидів долинав галас: дюжиною різних мов кричали люди. Обабіч Джеймі зупинилися Сталеві Ноги з Кайберном.

— Забирайте, по що приїхали, і знову в дорогу,— сказав Волтон.
— Мені з лицедіями неприємності не потрібні.

— Скажіть своїм людям тримати руки на мечях, і тоді лицедії самі не захочуть мати з вами неприємності. Два до одного, ви ж пам'ятаєте?

Тут Джеймі рвучко обернувся на звук — якесь віддалене ревіння, ледве чутне, але дике. Воно відбилося луною від мурів Гаренхолу, а за ним, наче море з берегів, вихлюпнувся регіт. І знагла Джеймі зрозумів, що відбувається. «Ми запізналися?» У нього скрутило шлунок, він підбив коня острогами під боки й, учвал перетнувши двір, пролетів попід кам'яним арочним мостом, обігнув Плаксиву вежу, перетнув Натічний двір.

Дівчину кинули у ведмежу яму.

Король Гарен Чорний навіть ведмедя цькував з розмахом. Яма була десять ярдів завширшки і п'ять завглибшки, з мурованими стінами, піщаною долівкою, оточена шістьма рядами мармурових лавиць. Браві компаніїці заповнили тільки чверть місць, побачив Джеймі, незграбно зістрибуючи з коня. Перекупні мечі так захопилися виставою внизу, що появу гостей помітили тільки ті, що були з того боку ями.

Брієнна була вдягнена в ту ж таки сукню не по розміру, в якій вечеряла з Рузом Болтоном. Ні щита, ні кіраси, ні кольчуги, навіть дубленої шкіри на ній не було, тільки рожевий атлас і мирське мереживо. Може, цап подумав, що буде веселіше, якщо її вдягнути як жінку. Половина сукні вже звисала клаптями, а з лівої руки, подертої ведмедем, крапала кров.

Ну, принаймні дівчині хоч меча дали. Вона стискала його в одній руці, рухалася боком, намагаючись тримати дистанцію з ведмедем. «Не спрацює, арена замала». Потрібно нападати, щоб швидко закінчити бій. Гарна криця впорається з будь-яким ведмедем. Але дівчині, здавалося, боязко було до нього наближатися. Лицедії поливали її образами та брудними пропозиціями.

— Нас це не стосується,— Волтон Сталеві Ноги застеріг Джеймі.
— Лорд Болтон сказав, що віддає дівку їм — хай роблять, що схочуть.

— Її звати Брієнна.

Джеймі почав спускатися сходами мимо здивованих перекупних мечів. Варго Гоут сидів у самому низу — в лордівській ложі.

— Лорде Варго,— гукнув Джеймі, перекрикуючи галас.

Когорянин мало вино не розплескав.

— Саревбивсе?

Ліва половина обличчя була в нього невміло забинтована, а на вусі на білому полотні проступила кров.

— Витягніть її звідти.

— Не вісь, Саревбивсе, яксо не хосес ісе один обрубок,— сказав він і махнув винним кухлем у бік Брієнни.— Васа вошися мене са вухо вкусива. Не дивно, со батько са неї пватить не хосе.

Тут почулося ревіння, і Джеймі рвучко обернувся. Ведмідь був заввишки вісім футів. «Грегор Кліган у ведмежій шубі,— подумав Джеймі,— тільки напевно що кмітливіший». Однак ведмідь не зміг би дотягнутися на таку відстань, на яку діставав Гора-на-коні тим своїм велетенським мечем.

Заревівши від люті, ведмідь вищирив повний рот здоровезних жовтих зубів, а тоді, опустившись на всі чотири, рушив просто на Брієнну. «Ось твій шанс,— подумки підказав Джеймі.— Бий! Уже!»

Натомість дівчина безрезультатно штрикала кінчиком меча. Ведмідь відскочив — і знову з гарчанням кинувся вперед. Брієнна,

ковзнувши ліворуч, знову штрикнула ведмедю в морду. Цього разу він підніс лапу й відбив меча вбік.

«Обережний,— збагнув Джеймі.— Вже бився з людьми. Знає, що мечів і списів слід остерігатися. Але надовго це його не стримає».

— Вбивай! — гукнув він, але голос його потонув серед інших криків. Якщо Брієнна й почула, то знаку не подала. Рухалася довкола ями, спиною до стіни. «Замала яма. Якщо ведмідь притисне її до стіни...»

Звір незграбно розвернувся — занадто сильно й занадто швидко. Прудко як кішка, Брієнна перебігла в інший бік. «Оце дівчина, яку я пам'ятаю». Вона стрибнула вперед, рубонувши ведмедя по спині. Заревівши, звір знову став на задні лапи. Брієнна відступила. «Де кров?» І знагла Джеймі все збагнув. Він розвернувся до Гоута.

— Ви їй дали турнірного меча.

Цап заіржав, плюючись вином і слиною.

— Свісно!

— Та я сплачу той клятий викуп за неї! Золотом, сапфірами — чим захочеш. Витягни її звідти.

— Хосес її — піди й сабери.

І Джеймі пішов.

Зіпершись здоровою рукою на мармурове бильце, він перестрибнув його й, упавши на пісок, перекотився. Ведмідь обернувся на звук, принюхався, сторожко спостерігаючи за новим непроханим гостем. Джеймі піднявся на одне коліно. «Сьоме пекло, що я кою?» Він набрав у жменю піску.

— Царевбивце? — долинув приголомшений голос Брієнни.

— Джеймі.

Розігнувшись, він жбурнув пісок ведмедю в морду. Звір, б'ючи лапами в повітрі, дико заревів.

— Що ви тут робите?

— Чергову дурість. Сховайся за мене,— він по колу наблизився до неї, затуливши її від ведмедя.

— Це ви сховайтеся за мене. В мене меч.

— Меч з тупим кінцем і таким самим лезом. Сховайся за мене!

Побачивши щось у піску, він вихопив це здоровою рукою. Виявилось, що це людська щелепа з залишками зеленкуватого м'яса, яке кишіло хробаками. «Чарівно»,— подумав Джеймі, міркуючи, чиє ж

це було обличчя. Ведмідь помалу наближався, отож Джеймі, розмахнувшись, жбурнув кістку, разом з м'ясом і хробаками, ведмедю в голову. Проманувся на добрий ярд. «З такою користю від лівої руки її можна теж відрубати».

Брієнна спробувала обійти його, але Джеймі підставив їй ногу. Стискаючи нікуди непридатний меч, вона впала в пісок. Джеймі всівся згори, і тут ведмідь кинувся вперед.

Долинув дзвін натягнутої струни — і знагла під лівим оком звіра встромилася оперена стріла. З його розтуленого рота побігли кров і слина, а друга стріла вже поцілила його в задню лапу. Ведмідь, заревівши, позадкував. Але, побачивши Джеймі з Брієнною, знову почвалав на них. Вистрілило ще кілька арбалетів, і стріли вгризлися в хутро і м'ясо. З такої малої віддалі стрільці не могли промахнутися. Стріли били боляче, як булава, але ведмідь зробив ще крок. «Бідолашний хоробрий тупак!» Коли звір замахнувся лапою, Джеймі відскочив убік і, закричавши, ногою підкинув пісок у повітря. Ведмідь повернувся до свого мучителя — й отримав ще дві стріли в спину. Востаннє гучно ревнувши, він осів на задні лапи, перекинувся на залитий кров'ю пісок — і здох.

Брієнна звелася навколішки, стискаючи меча й задихано відсапуючись. Стрільці Волтона Сталеві Ноги накручували й перезаряджали арбалети, а криваві лицедії поливали їх прокльонами й погрозами. Джеймі бачив: Рордж і Трипалій висмикнули мечі, а Золло розкручував батога.

— Ви мого ведмедя жабиви! — верещав Варго Гоут.

— Із тобою те саме буде, якщо полізеш до мене,— кинув у відповідь Сталеві Ноги.— Дівку ми забираємо.

— Її звати Брієнна,— мовив Джеймі.— Брієнна, панна Тартська. Ти ж досі панна, я сподіваюся?

Широке негарне обличчя почервоніло.

— Так.

— От і добре,— сказав Джеймі.— Бо я рятую тільки панн.

Затим він обернувся до Гоута.

— Отримаєш ти свій викуп. За нас обох. Ланістери завжди сплачують свої борги. А тепер принеси мотузки й витягни нас звідси.

— До біса! — заревів Рордж.— Убий їх, Гоуте! Бо пожалкуєш, чорт забирай!

Когорянин вагався. Половина його людей були п'янючі, а от північани — тверезі як скельце, та й було їх удвічі більше. Частина стрільців уже й арбалети встигла перезарядити.

— Витягніть їх,— звелів Гоут, а тоді мовив до Джеймі: — Вирісив вас пожавіти. Так і перекажіть своєму ворду-батькові.

— Обов'язково, мілорде.

«От тільки добра для тебе з того не вийде».

Тільки коли від'їхали на півльє від Гаренхолу, поза межі досяжності лучників на мурах, Сталеві Ноги вихлюпнув свій гнів.

— Ви здуріли, Царевбивце? Чи ви в могилу квапитеся? Хто це б'ється з ведмедем голими руками?

— Голою рукою і голим обрубком,— виправив його Джеймі.— Але я мав надію, що ви звіра прикінчите раніше, ніж він прикінчить мене. В іншому разі лорд Болтон з вас би шкуру злупив, як з апельсина, хіба ні?

Не соромлячись, Сталеві Ноги обізвав його дурним Ланістером, приострожив коня й погнав у голову валки.

— Пане Джеймі! — Брієнна, навіть у брудному рожевому атласі й подертому мереживі, була більше схожа на перевдягненого в сукню чоловіка, ніж на справжню жінку.— Я вдячна вам, але... ви ж уже від'їхали далеченько. Навіщо ви повернулися?

В голову лізли різні шпички, одна жорстокіша за іншу, але Джеймі тільки й знизав плечима.

— Ви мені наснилися,— сказав він.

Кетлін

Роб тричі прощався зі своєю юною королевою. Першого разу — в богопралісі перед серце-деревом, перед очима богів і людей. Другого разу — попід звідними ґратами, коли Джейн відпровадила його в дорогу довгими обіймами і ще довшим поцілунком. І нарешті ще годину під Ріннекрутом, коли дівчина примчала вчвал на змиленому коні благати, щоб король узяв її з собою.

Кетлін бачила: Роба це зворушило, але водночас і збентежило. День був вологий і сірий, почав накрапати дощик, тому найменше йому хотілося зупиняти похід, щоб під дощем утішати на очах цілого війська свою заплакану юну дружину. «Він розмовляє з нею лагідно,— зауважила Кетлін, спостерігаючи за ними двома,— але відчувається, що він сердитий».

Поки король з королевою розмовляли, навколо них кружляв Сіровій, зупиняючись лише обтруситися від води й вищирити зуби на дощ. Коли нарешті Роб востаннє поцілував Джейн, відіслав дюжину вояків провести її назад у Річкорин і знову сів на коня, деривовк помчав уперед, як стріла, випущена з лука.

— Бачу, в королеви Джейн — відкрите до кохання серце,— мовив Лукуватий Лотар до Кетлін.— Точно як у моїх сестер. Можу припустити, що просто зараз Рослій танцює навколо Близнючок, повторюючи: «Леді Таллі, леді Таллі, леді Рослій Таллі». Завтра вона притискатиме до щоки червоно-сині кольори Річкорину — подивитися, як їй буде у весільному плащі,— розвернувшись у сідлі, він усміхнувся до Едмура.— А ви чогось на диво мовчазні, лорде Таллі. Як ви почуваетесь?

— Майже як на Камінному Млині перед тим, як засурмили бойові ріжки,— сказав Едмур напівжартома-напівсерйозно.

Лотар добродушно розсміявся.

— То помолімося, щоб ваш шлюб закінчився так само щасливо, мілорде.

«Бо як ні — боги бороніть нас». Кетлін підбила коня п'ятами під боки, лишаючи брата й Лукуватого Лотора удвох.

Саме вона наполягла, щоб Джейн лишалась у Річкорині, хоча Роб волів узяти її з собою. Лорд Волдер може сприйняти відсутність королеви на весіллі як чергову зневага, але її присутність — то тим більше образа, сіль на рани старого. «У лорда Фрея гострий язик і довга пам'ять,— застерегла Кетлін сина.— Я не сумніваюся, що ти сильний і зможеш витримати докори старого як плату за його лояльність, але ти занадто схожий на свого батька й не зможеш просто так сидіти, коли він ображатиме Джейн в лице».

Тут Роб нічого не міг заперечити. «Та все одно він на мене дується,— втомлено подумала Кетлін.— Він уже сумує за Джейн і підсвідомо звинувачує мене в її відсутності, хоча й добре знає, що порада моя була слухна».

З шістьох Вестерлінгів, які приїхали разом з сином зі Стрімчака, лишився при ньому тільки один — сер Рейнальд, брат Джейн, королівський штандарт-юнкер. Дядька Джейн — Рольфа Спайсера — Роб відіслав супроводити юного Мартина Ланістера на Золотий Зуб того-таки дня, коли отримав від лорда Тайвіна згоду на обмін бранцями. Зроблено все було дуже майстерно. Син полегшено зітхнув, бо вже не мав боятися за Мартинову безпеку; Галбарт Гловер полегшено зітхнув, дізнавшись, що його брат Робет уже сів на корабель у Сутінь-долі; сер Рольф отримав важливе й почесне завдання... а Сіровій знову був біля короля. «Де йому й місце».

Леді Вестерлінг лишилась у Річкорині з дітьми — з Джейн, її меншою сестрою Еленією і малим Роламом, Робовим зброєносцем, який гірко жалівся, що його не взяли з собою. Але це теж було мудро. Перед тим Робовим зброєносцем був Олівар Фрей, і він, без сумніву, буде на сестриному весіллі; демонструвати, що йому знайшлася заміна, буде і нерозумно, і негарно. Що ж до сера Рейнальда, цей безжурний юний лицар запевняв, що ніякі образи лорда Волдера не

зможуть його зачепити. «Будемо сподіватися, що образи — це єдине, з чим нам доведеться зіткнутися».

Та щодо цього Кетлін мала свої побоювання. Після Тризуба її лорд-батько ніколи не довіряв Волдеру Фрею, і вона про це не забувала. Королеві Джейн ліпше буде за високими міцними мурами Річкорину, де її захистить Чорнопструг. Роб для нього навіть новий титул вигадав — хранитель Південного Прикордоння. Сер Брінден втримає Тризуб, якщо його взагалі можна втримати.

Та все одно Кетлін бракуватиме дядькового різко окресленого обличчя, а Робові бракуватиме його порад. Жодна синова перемога не обійшлася без сера Бріндена. Замість нього командування розвідниками й пластунами взяв на себе Галбарт Гловер — людина добра, віддана й надійна, але без Чорнопстругових яскравих здібностей.

Під захистом Гловерових пластунів на кілька миль розтягнулася Рובהва валка. Авангард вів Великий Джон. Кетлін їхала в головній колоні, оточена важкими румаками з закутими в крицю вершниками на спинах. Далі, під пильним оком сера Венделя Мандерлі та його лицарів з Білої Гавані, їхав обоз — ціла процесія возів, навантажених харчами, кормом худобі, припасами, весільними дарунками й пораненими, які не могли йти самі. За ними тягнулися отари овець, кіз і худоребрих корів, а далі дибали стертими ногами нечисленні повії. Аж за ними їхав Робін Флінт з ар'єргардом. На сотні льє позаду не проглядалося ворогів, але Роб ризикувати не збирався.

Було їх три тисячі п'ятсот — три тисячі п'ятсот вояків, які проливали кров у Лопотючому лісі, які обагрили свої мечі в Табірній битві, на Волоброді, в Ясенмежжі, під Стрімчаком і на багатих на золото пагорбах ланістерівського Заходу. Якщо не рахувати скромного гурту друзів брата Едмура, лорди Тризуба переважно лишилися утримувати приріччя, поки король відвойовуватиме Північ. Попереду Едмура чекає наречена, а Роба — наступна битва... «А мене — двійко мертвих синів, порожнє ліжко й повний привидів замок». Весела перспектива! «Брієнно, де ти? Привези мені моїх дівчаток, Брієнно. Привези їх неушкоджених».

Мжичка, яка проводжала їх, по обіді перейшла в тихий і рівний дощ, який лив ген за полуніч. Наступного дня північани так і не побачили сонця — їхали під свинцевими хмарами, натягнувши на

голови каптури, щоб очі не заливало водою. Злива не вщухала, перетворюючи дороги на болото, а лани — на драговину, піднімаючи рівень води в річках й обриваючи з дерев листя. Невгавне дріботіння заважало розмовляти, отож люди розтуляли рота тільки тоді, коли справді мали що сказати, а було це нечасто.

— Ми сильніші, ніж здається, міледі,— заговорила дорогою леді Мейдж Мормонт. Кетлін дуже прив'язалася до леді Мейдж та її старшої дочки Дейсі: як виявилось, в тій ситуації з Джеймі Ланістером вони виявили найбільше розуміння. Дочка була рослява й гінка, а мати — низенька й кремезна, та вдягалися вони однаково — в кольчуги та шкіру й носили на щитах і сюрко герб дому Мормонтів — чорного ведмеда. З погляду Кетлін це було дивне вбрання для леді, але Дейсі та леді Мейдж здавалися природнішими — і як вояки, і як жінки,— ніж панна Тартська.

— Я в усіх боях билася поряд з Юним Вовком,— радісно мовила Дейсі Мормонт.— І він жодного бою не програв.

«Ні, зате програв у всьому іншому»,— подумала Кетлін, але не могла сказати такого вголос. Північанам мужності не позичати, але ж вони далеко від домівки, і що їх підтримає, крім віри в свого юного короля? Цю віру слід зберегти за будь-яку ціну. «Я маю бути сильніша, — сказала собі Кетлін.— Маю бути сильна заради Роба. Якщо я зневірюся, мене поглине горе». Все залежатиме від цього шлюбу. Якщо Едмур і Рослій будуть разом щасливі, якщо «покійного» лорда Фрея вдасться замирити, а його потугу знову долучити до Робової... «І навіть так — які в нас шанси, якщо ми затиснені між Ланістером і Грейджоєм?» Кетлін не наважувалася навіть думати на цю тему, а от Роб майже ні про що інше й не думав. Вона бачила, як він вивчає карти, щойно валка стає табором, як намагається розробити план повернення Півночі.

А в брата Едмура були інші турботи.

— Як гадаєш, не всі ж доньки лорда Волдера схожі на нього? — поцікавився він, сидючи у високому смугастому шатрі разом з Кетлін і своїми друзями.

— Там стільки різних матерів, що кілька дівчат обов'язково мають бути гарненькі,— сказав сер Марк Пайпер,— от тільки чого б це старому негіднику віддавати тобі гарненьку?

— Нема резону, це точно,— похмуро мовив Едмур.

Кетлін урвався терпець.

— Серсі Ланістер гарненька,— гостро кинула вона.— Ліпше б ти молився, щоб Рослій виявилася міцною і здоровою, зі світлою головою і вірним серцем.

З цими слова вона пішла геть.

Едмур образився. Наступного дня на марші він її весь час уникав, віддаючи перевагу товариству Марка Пайпера, Лаймонда Гудбрука, Патрека Малістера та юних Вансів. «Вони його не сварять, хіба що жартома,— пояснила собі Кетлін, коли товариство по обіді проїхало повз неї, не зронивши ані слова.— Я завжди була з Едмуром занадто сувора, а тепер ще й горе додає моїм слова різкості». Вона вже шкодувала про те, що зробила йому зауваження. З неба стільки води ллється, що тільки їй ще розводити вологу бракувало. Та й хіба це так жахливо — хотіти собі гарненьку жінку? Вона пригадувала власне дитяче розчарування, коли вперше побачила Едарда Старка. Вона уявляла таку собі копію його брата Брандона, тільки молодшу, але помилилася. Нед був нижчий на зріст, не такий гарний з обличчя, а який похмурий! Розмовляв дуже ввічливо, але в словах вчувався холод, зовсім не притаманний Брандону, який однаково бурхливо радів і гнівався. Навіть коли Едард узяв її цноту, кохалися вони наче з обов'язку, а не з пристрасті. «Зате тої ночі ми зачали Роба — ми удвох зачали короля. А по війні, у Вічнозимі, віднайшовши під похмурою Недовою зовнішністю добре й ніжне серце, я отримала стільки кохання, скільки лише може мріяти жінка. То, може, й Едмуру пощастить так само?»

З волі богів дорога привела їх у Лопотючий ліс, де Роб здобув свою першу велику перемогу. Рухалися вздовж виткого струмка на дні вузького видолинка — точно як вояки Джеймі Ланістера тої фатальної ночі. Тоді було тепліше, пригадувала Кетлін, дерева стояли ще зелені, а струмок не виходив з берегів. А тепер опале листя загатило річище, зібравшись мокрими клубками між каміння й коріння, а дерева, що колись сховали Ровову армію, змінили своє зелене вбрання на темно-золоте з украленням брунатного й червоного, що нагадувало іржу та кров. Тільки смереки й сосни-солдати досі зеленіли, цілячись у черево хмар, наче довгі темні списи.

Та не лише листя відтоді вмерло, подумалося Кетлін. У ніч битви в Лопотючому лісі Нед, ще живий, сидів у камері під Ейгоновим

пагорбом, а Бран з Риконом — у безпеці за мурами Вічнозиму. Теон Грейджой бився на Робовому боці й вихвалявся, як він мало не схрестив мечі з Царевбивцею. Шкода, що не схрестив. Якби загинув Теон, а не сини лорда Карстарка, скільки лиха можна було б уникнути?

Проїжджаючи поле бою, Кетлін помітила сліди різанини, яка тут відбулася: перевернутий шолом, який заливало дощем, розтрощений спис, кінський скелет. Над деякими з загиблих тут вояків насипали камінні піраміди, але над ними вже попрацювали падальники. Поміж куп каміння Кетлін зауважила яскраву тканину й шматочки блискучого металу. Одного разу на неї глянуло обличчя — з-під гнилої коричневої плоті вже почали проступати обриси черепа.

Це навело її на роздуми, де ж спочив Нед. Німотні сестри в супроводі Галліса Моллена з невеличкою почесною вартою забрали його прах на північ. Та чи доїхав Нед до Вічнозиму, щоб упокоїтися поряд з братом Брандоном у темній крипті під замком? Чи двері в Кейлінському Рову зачинилися, і Гал з сестрами не встигли проїхати?

Аж три з половиною тисячі вершників рухалися видолинком у серці Лопотючого лісу, та Кетлін Старк ніколи ще не почувалася так самотньо. Кожне здолане льє віддаляло її від Річкорину, й уже почали закрадатися думки, чи взагалі їй судилося знову побачити замок. Чи він уже втрачений назавжди, як і багато чого іншого?

За п'ять днів пластуни повернулися з попередженням, що вода, піднявшись, змила дерев'яний міст на Білоринку. Галбарт Гловер з трьома сміливцями спробували переплисти верхи бурхливий Блакитний Зубець біля Вівцеброду. Двох коней затягнуло на дно, а з ними й одного вершника; самому Гловеру вдалося вчепитися за скелі, поки його змогли витягнути.

— Ріка з весни так не розливалася,— сказав Едмур.— А якщо дощі не припиняться, вода підніметься ще вище.

— Є ще один міст угору за течією, біля Старого Муру,— пригадала Кетлін, яка частенько в цих краях їздила з батьком.— Він давніший і менший, але якщо й досі стоїть...

— Вже впав, міледі,— сказав Галбарт Гловер.— Його змило ще раніше за цей, на Білоринку.

— Ще якісь мости є? — глянув Роб на Кетлін.

— Ні. А вбхід не перейти,— озвалася вона, силкуючись згадати.— Якщо не зможемо перейти Блакитний Зубець, доведеться його

об'їжджати через Семиструмчя й Відьомське Болото.

— Твань і погані дороги, а може, й ніяких доріг,— застеріг Едмур.
— Їхати доведеться повільно, але доїдемо, гадаю.

— Певен, лорд Волдер зачекає,— мовив Роб.— Лотар відіслав йому з Річкорину птаха, він знає, що ми їдемо.

— Так, але він дратівливий і з природи підозріливий,— сказала Кетлін.— І цю затримку може сприйняти як умисну образу.

— Гаразд, я перепрошу в нього й за наше запізнення. Ото буде з мене жалюгідний король, який через подих вибачається,— в Роба перекошилося обличчя.— Сподіваюся, Болтон переїхав Тризуб до дощів. Королівський гостинець веде прямо на північ, перехід буде легкий. Навіть піхота має дістатися Близнючок раніше за нас.

— А коли ви з'єднаєте сили й відгуляєте весілля мого брата — що тоді? — спитала Кетлін.

— На північ,— Роб почухав Сіровія за вухом.

— Через гатку? На Кейлінський Рів?

Він загадково посміхнувся.

— Це один зі шляхів,— сказав він, і вона з його тону зрозуміла, що більше він не скаже. «Мудрий король тримає свої наміри при собі», — нагадала вона собі.

Вісім днів невпинно падав дощ, коли нарешті вони дісталися Старого Муру й отаборилися на пагорбі понад Блакитним Зубцем, у зруйнованій кріпості давніх королів приріччя. Серед трави ще виднілися підвалини, де колись стояли мури й фортеці, та місцевий простолюд давно вже розтягнув майже все каміння на свої клуні, септи та тверджі. Проте в центрі колишнього замкового двору й досі серед ясенів здіймалася велика різьблена гробниця, наполовину схована у високій — до пояса — траві.

Віко гробниці являло собою скульптуру чоловіка, чий кістяк лежав під низом, але дощ і вітер добре знають свою справу. Видно ще було, що король мав бороду, та саме обличчя було гладеньке, позбавлене рис — хіба натяк на рот, ніс, очі й корону над головою. Рука стискала держак кам'яного келепа, який лежав на грудях. Колись на келепі, мабуть, були вирізьблені руни, де можна було прочитати ім'я й історію короля, але за століття вони стерлися. Камінь на рогах гробниці потріскався й обсипався, побілів од плям лишайника, а по ногах короля мало не до грудей повзла шипшина.

Саме тут Кетлін відшукала Роба — він стояв смутний у гуснучому присмерку в товаристві самого тільки Сіровія. Дощ нарешті припинився, і Роб був з непокритою головою.

— Цей замок має назву? — тихо спитав він, коли підійшла Кетлін.

— Це Старий Мур — так його називав простолоюд за мого дитинства, та він, звісно, мав якусь іншу назву, коли ще був королівським палацом.

Колись давно вона тут зупинялася на ночівлю з батьком дорогою у Стражморе. «З нами тоді був Пітир...»

— Є така пісня,— пригадав Роб.— Про Дженні Старомурську з цвітом у косі.

— Врешті-решт ми всі лишаємося тільки в піснях. Якщо пощастить.

Того дня вона якраз гралася в Дженні, навіть квіти в коси вплела. А Пітир вдавав її комашиного королевича. Кетлін тоді було щонайбільше дванадцять, а Пітир і зовсім був хлопчаком.

— Чия це могила? — роздивлявся Роб гробницю.

— Тут покоїться Тристифер Четвертий, король річок і пагорбів,— сказала вона — колись їй розповів це батько.— Правив він від Тризуба до Перешийка за тисячі років до Дженні та її королевича — у дні, коли королівства перших людей одне по одному падали під натиском андалів. Йому дали прізвисько Молот Правосуддя. Він провів сто битв і в дев'яноста дев'ятох переміг, принаймні так співається в піснях, а замок звів найміцніший у Вестеросі,— Кетлін поклала руку синові на плече.— А загинув він у сотій битві, коли проти нього об'єдналися семеро андальських королів. П'ятий Тристифер був йому нерівня, отож незабаром він утратив і своє королівство, і замок, і рід теж урвався. З Тристифером П'ятим згинув дім Мадів, який правив у приріччі тисячу років до приходу андалів.

— Його спадкоємець не впорався,— провів Роб рукою по шорсткому обвітреному каменю.— Я сподівався лишити Джейн уже з дитиною... ми старалися, але я не певен...

— З першого разу не завжди виходить...— («А от з тобою вийшло»)— Ба навіть з сотого. Ти ще зовсім юний.

— Юний, але ж король,— озвався він.— А королю потрібен спадкоємець. Якщо в наступній битві я помру, королівство не має померти зі мною. По лінії наступництва далі йде Санса, отож і

Вічнозим, і Північ відійдуть їй,— він стиснув губи.— Їй та її чоловікові. Тиріону Ланістеру. А цього я допустити не можу. І не допущу. Карлик ніколи не отримає Півночі.

— Не отримає,— погодилася Кетлін.— Тому тобі потрібно оголосити іншого спадкоємця — на той період, поки Джейн не народить тобі сина,— вона хвильку поміркувала.— Твій дід по татовій лінії не мав ні братів, ні сестер, а от дідовий батько мав сестру, яка вийшла за меншого сина лорда Реймара Ройса з молодшої гілки. У них було троє дочок, всі вони одружилися з лордйчуками з Видолу. Одна з Вейнвудом, друга з Корбреєм, це точно. Найменша... напевно, з Темплтоном, але...

— Мамо,— сказав Роб різкувато.— Ти дещо забула. У мого батька було четверо синів.

Кетлін нічого не забула — просто не хотіла про це думати, але довелося.

— Сноу — не Старк.

— Джон — більший Старк, ніж який-небудь лордйчук з Видолу, який в очі не бачив Вічнозиму.

— Джон — побратим Нічної варти, він присягався не брати дружини й не мати землі. Той, хто вбирається в чорне, служить до кінця життя.

— Так само, як і лицарі королівської варти. Але це не зупинило Ланістерів, коли вони вирішили позбавити білих плащів сера Баристана Селмі й сера Бороса Блаунта, які були вже непотрібні. Якщо я відішлю у Варту замість Джона сотню людей, закладаюся, там обов'язково знайдеться спосіб звільнити його від обітниці.

«А він твердо вирішив». Кетлін добре знала, який упертий буває син.

— Байстриук не може бути спадкоємцем.

— Допоки не узаконений королівським декретом,— мовив Роб.— А таких прецедентів більше, ніж прецедентів звільнення побратима Варти від обітниці.

— Прецеденти! — гірко мовила Кетлін.— Так, Ейгон Четвертий на смертному ложі офіційно визнав усіх своїх незаконних синів. А скільки болю, горя, воєн і убивств це породило? Знаю, ти віриш у Джона. Та чи віриш ти у його майбутніх синів? Чи їхніх синів? Нащадки Чорнопломеня не давали спокійно жити п'ятьом поколінням

Таргарієнів, поки Баристан Безстрашний не вбив останнього з них на Східцях. Якщо ти легітимізуєш Джона, знову зробити з нього байстрюка вже не вдасться. Якщо він одружиться й матиме дітей, жоден з твоїх із Джейн синів уже ніколи не буде в безпеці.

— Джон ніколи не скривдить моїх синів.

— Як Теон Грейджой ніколи б не скривдив Брана чи Рикона?

Сіровій, вищиривши зуби, стрибнув на гробницю короля Тристифера. Робове обличчя стало холодним.

— Це жорстоко й несправедливо. Джон не Теон.

— Це ти так сподіваєшся. А про сестер ти подумав? Як щодо їхніх прав? Я згодна, Північ не повинна перейти Куцю, але як же ж Арія? За законом наступна — вона... твоя рідна сестра, законнороджена...

— ...тільки мертва. Ніхто не бачив Арію й не чув про неї з того самого дня, як батькові відрубали голову. Навіщо ти себе обманюєш? Арії немає, як Брана й Рикона, та й Сансу вб'ють, щойно Куць отримає від неї дитину. Джон — єдиний брат, що в мене лишився. Тому, якщо я помру без спадкоємця, я хочу, щоб саме він став королем на Півночі. Я сподівався, ти підтримаєш мій вибір.

— Я не можу,— сказала Кетлін.— У будь-чому іншому — так, Робе. В усьому. Але не в цьому... цьому безрозсудстві. І не проси.

— Мені й не потрібно. Я — король,— Роб розвернувся й пішов геть, і Сіровій, стрибнувши з могили, побіг за ним.

«Що я накоїла? — втомлено подумала Кетлін, стоячи самотиною біля гробниці Тристифера.— Спочатку розсердила Едмура, тепер Роба, але я просто сказала правду! Чи чоловіки такі слабенькі, що не можуть її чути?» Вона б і розплакалася, але за неї це зробило небо. Тож лишалося тільки повертатися до себе в намет і мовчки сидіти там.

У наступні дні Роб був повсюди, де тільки можна: виїздив у авангарді разом з Великим Джоном, їздив на розвідку з Сіровієм, навідувався до Робіна Флінта в ар'єргард. Вояки з гордістю казали, що він перший прокидається на зорі й останній уночі лягає спати, а от Кетлін хвилювалася, чи він узагалі колись спить. «Він уже худий і голодний, як його деривовк».

— Міледі,— одного ранку заговорила до неї Мейдж Мормонт, коли вони їхали під невинним дощем,— ви така похмура! Щось негаразд?

«Мій лорд-чоловік помер, і батько теж. Двох моїх синів закатрупили, мою дочку віддали віроломному карлику, щоб народжувала йому мерзенних дітей, друга моя дочка пропала та, швидше за все, давно загинула, а останній мій син і мій єдиний брат обидва на мене гніваються. Що ще може бути негаразд?» Але таку правду леді Мейдж навряд чи хоче почути.

— Лихий дощ,— натомість сказала Кетлін.— Ми стільки вже настраждалися, а попереду ще більше небезпек і горя. Їх ми маємо зустріти безстрашно, сурмлячи в сурми й розмаявши прапори. Але цей дощ причавлює нас. Мокрі прапори обвисли, а вояки скоцюбилися під плащами й майже не перемовляються. Цей лихий дощ охолоджує серця, в той час як нам потрібно, щоб вони горіли.

Дейсі Мормонт поглянула на небо.

— Ліпше вже мене хай поливає водою, ніж стрілами.

Кетлін не змогла стримати усмішки.

— Боюся, ви хоробріша за мене. Всі жінки у вас на Ведмежому острові такі войовничі?

— Ведмедиці, ага,— сказала леді Мормонт.— Інакше не можна. За старих часів на нас робили набіги то залізні на своїх лодіях, то дикуни з Замерзлого узбережжя. А чоловіки наші в цей час здебільшого рибалили. Отож жінки, яких вони лишали на господарстві, мали захищатися самі й захищати дітей, бо в іншому разі їх би просто повикрадали.

— У нас на брамі є таке різьблення,— сказала Дейсі.— Жінка у ведмежій шкурі тримає однією рукою дитину, яка смокче в неї молоко. В другій руці жінка стискає бойового топора. Вона не справжня леді, атож, але мені вона завжди подобалася.

— Мій небіж Джора якось привіз додому справжню леді,— сказала леді Мейдж.— Здобув її на турнірі. Як її дратувало те різьблення!

— Та і все інше теж,— мовила Дейсі.— Коси в неї були як золота канитель, у тої Лінесси. Шкіра — як вершки. А м'які руки були створені не для бойового топора.

— Так само як цицьки — не для годівлі,— без підхідців сказала її мати.

Кетлін знала, про кого вони говорять: Джора Мормонт привозив свою дружину на свята у Вічнозим, одного разу вони гостювали цілі

два тижні. Кетлін пам'ятала юну леді Лінесу — дуже гарну і дуже нещасну. Одного вечора, випивши кілька келихів вина, вона зізналася Кетлін, що Північ — не для дівчини зі старгородських Гайтаверів. «Колись дівчина з річкоринських Таллі думала так само,— лагідно озвалася Кетлін, намагаючись її втішити,— але з часом вона багато чого тут полюбила».

«І все це втратила,— подумала Кетлін.— Нема в мене більше ні Вічнозиму, ні Неда, ні Брана з Риконом, ні Санси, ні Арії. Лишається тільки Роб». Може, зрештою, в ній все-таки більше від Лінеси Гайтавер, ніж від Старків? «Якби ж я вмiла тримати в руках сокиру — може, краще б захистила своїх».

Минали дні, а дощ не вщухав. Вони доїхали до самих витоків Блакитного Зубця, проминули Семиструмчя, де річка розгалужувалася на цілу плутанину струмків і потічків, перетнули Відьомське Болото, де необережних готова була ковтнути блискуча зелена моква, а розмокла земля засмоктувала копита коней, як голодне немовля — материне персо. Їхали не просто повільно — повзли. Половину возів, які застрягли в багнюці, довелося покинути, а вантажі розкидати на мулів і ломовиків.

Лорд Джейсон Малістер наздогнав валку серед мочарів Відьомського Болота. Коли він приєднався зі своєю колоною, до сутінків лишалося ще понад годину, але Роб одразу наказав зупинитися, й сер Рейнальд Вестерлінг під'їхав до Кетлін, щоби провести її в королівський намет. Син сидів біля жаровні з картою на колінах. Біля ніг його спав Сіровій. З сином був Великий Джон, а ще Галбарт Гловер, Мейдж Мормонт, Едмур і якийсь незнайомиць — тлустий лисуватий чолов'яга з раболіпним виразом на обличчі. «Це точно не лордїйчук,— одразу зрозуміла Кетлін, щойно кинула на невідомця оком.— Навіть не військовий».

Джейсон Малістер підвівся, пропонуючи своє крісло Кетлін. Каштанова його чуприна вже майже наполовину побіліла, однак лорд Стражморя досі був гарний на вроду: високий і стрункий, з карбованим гладенько поголеним обличчям, високими вилицями та пронизливими сіро-синіми очима.

— Леді Старк, дуже приємно. Сподіваюся, я приніс вам добрі новини.

— Нам конче потрібні добрі новини, мілорде,— присіла Кетлін, наслухаючи, як над головою тарабанить у намет злива.

Роб дочекався, поки сер Рейнальд опустить наметову запону.

— Боги почули наші молитви, мілорди. Лорд Джейсон привіз до нас шкіпера «Міраям», старгородського купця. Капітане, розкажіть усім те, що ви повіли мені.

— Так, ваша світлосте,— чоловік нервово облизав пухкі губи.— Останнім моїм пунктом призначенням перед Стражморем був Лордпорт на Пайку. Залізні тримали мене там більш як півроку, ага. За наказом короля Балона. От тільки, ну, якщо коротко — він помер.

— Балон Грейджой? — серце Кетлін зробило перебіг.— Ви кажете, що Балон Грейджой помер?

Низенький обшарпаний шкіпер кивнув.

— Ви же знаєте, що Пайк частково збудовано на мису, а частково на скелях і островах, які між собою з'єднуються мостами? В Ланіспорті я чув цю історію так: з заходу прийшла буря з дощем і громом, і от якось старий король Балон перетинав один із тих мостів, аж тут піднявся вітер і просто розніс його на друзки. За два дні короля прибило на берег усього розпухлого й розбитого. Казали, краби йому очі повиїдали.

— Королівські краби, сподіваюся,— розреготався Великий Джон, — посмакували королівським холодцем, га?

— Ага,— схилив шкіпер голову набік,— але це ще не все, ні! — він гойднувся вперед.— Повернувся його брат.

— Віктаріон? — здивовано перепитав Галбарт Гловер.

— Юрон. Вороняче Око, як його прозивають, найчорніший пірат з усіх, що колись ходили під вітрилами. Його вже не було роки й роки, та не встиг лорд Балон охолонути, як він запливає в Лордпорт на своїй «Тиші». Чорні вітрила, червоний облавок, а в команді — сама німтура. Подекували, він сплавав у Ашай і назад. Та хай де він був, нині він удома — приперся просто на Пайк і всадовив свій зад на Склеястий престол, а лорда Ботлі, коли той заперечив, утопив у діжці морської води. Отоді-то я й побіг назад на «Міраям» і знявся з якоря в надії, що вдасться серед усього цього гармидеру вислизнути. Мені пощастило, й от я тут.

— Капітане,— мовив Роб, коли чоловік договорив,— хочу вам подякувати, і ще: без нагороди ви не залишитеся. Коли ми закінчимо,

лорд Джейсон відвезе вас на корабель. Будь ласка, зачекайте надворі.

— Обов'язково, ваша світлосте. Обов'язково.

Не встиг він вийти з королівського шатра, як Великий Джон зареготав, але Роб одним поглядом урвав його сміх.

— Якщо правда бодай половина з того, що розповідав Теон, то Юрон Грейджой — остання людина, яку хтось схоче бачити королем. Законний спадкоємець — Теон, якщо, звісно, він ще не помер... але Залізним флотом командує Віктаріон. Не повірю, що він так і лишиться в Кейлінському Рову, коли Юрон Вороняче Око всівся на Скелястий престол. Він просто мусить повернутися.

— Є ще дочка,— нагадав йому Галбарт Гловер.— Та, яка зараз утримує Пуццанський Насип і Робетових дружину й дітей.

— Якщо вона так і лишиться в Пуццанському Насипі, тільки його вона і втримає,— сказав Роб.— Те, що стосується братів, ще більше стосується її. Щоб скинути Юрона й висунути претензії на трон, їй доведеться повернутися додому,— мовив син і обернувся до лорда Джейсона Малістера.— У вас є флот у Стражморі?

— Флот, ваша світлосте? Півдюжини лодій і дві військові галери. Досить, щоб захистити свої береги від набігів, але в битві з Залізним флотом мені нема чого й тягатися.

— Я у вас цього й не проситиму. Залізні, я так очікую, попливуть на Пайк. Теон описував мені спосіб мислення своїх земляків. Кожен капітан — король у себе на облавку. Отож вони в справі спадкоємства всі схочуть мати голос. Мілорде, я попрошу дві ваші лодії поплисти навколо Орлиного мису на Перешийок, до Сторожі Сіроводдя.

Лорд Джейсон завагався.

— Мокролісся перетинає дюжина струмків, яких навіть на картах немає,— усі мілкі й мулисті. Їх і річками назвати не можна. Річища весь час міняються. Там повно обмілин і вітролому — хащі з повалених дерев. Та й Сторожа Сіроводдя не стоїть на місці. Як моїм кораблям її розшукати?

— Попливете по ріці з моїм прапором. Краножани самі вас знайдуть. Мені потрібні два кораблі, щоб подвоїти шанси того, що моє повідомлення таки потрапить до Гауленда Ріда. На одному попливе леді Мейдж, а на другому — Галбарт,— він обернувся до двох названих.— Ви повезете листи підлеглим мені лордам, які лишилися

на Півночі, але накази в них будуть неправдиві — на той раз, якщо вас схоплять. Якщо так станеться, скажете, що ви пливете на Північ, назад на Ведмежий острів або на Скелясте узбережжя,— він постукав пальцем по карті.— Кейлінський Рів — це ключ до всього. Лорд Балон усвідомлював це, тому й послав свого брата Віктаріона туди з крутим кулаком Грейджоевого війська.

— Попри всі суперечки за спадкоємство, залізнородні не такі дурні, щоб покинути Кейлінський Рів,— сказала леді Мейдж.

— Не дурні,— погодився Роб.— Гадаю, Віктаріон лишить там найкращі сили свого гарнізону. Однак кожен, кого він забере з собою, це мінус один від тих, з ким нам доведеться битися. І не забувайте, він забере з собою чимало капітанів. Командирів. Адже, якщо він сподівається сісти на Скелястий престол, йому потрібно, щоб ці люди за нього виступили.

— Ви ж не збираєтеся нападати з гатки, ваша світлосте,— сказав Галбарт Гловер.— Підходи завузькі. Неможливо розгорнути бойові порядки. Ніхто й ніколи не брав Кейлінського Рову.

— З півдня,— сказав Роб.— Та якщо ми одночасно нападємо з півночі й заходу, заїдемо залізнородним з тилу, в той час як вони відбивають «головну» — на їхню думку — атаку з гатки, тоді в нас з'являється шанс. Щойно ми об'єднаємося з лордом Болтоном і Фреями, наше військо налічуватиме дванадцять тисяч. Я планую розділити їх на три загони, які вирушать на гатку з полуденною перервою. Якщо на північ від Перешийку Грейджої виставили розвідників, вони подумують, наче вся моя армія сторчголов кидається на Кейлінський Рів.

Руз Болтон командуватиме ар'єргардом, а я — центром. Великий Джоне, ви поведете авангард на Кейлінський Рів. Атака має бути такою інтенсивною, щоб залізнородні не мали часу замислюватися, чи хто не підкрадається до них з півночі.

— Підкрадальники,— гигикнув Великий Джон,— хай поквапляться, бо мої хлопці ті мури просто знесуть і візьмуть Рів у вас перед носом. І коли ви нарешті додибаєте, я вам його в дарунок піднесу.

— Такий дарунок я прийму залюбки,— мовив Роб.

Едмур хмурився.

— Ви плануєте напасти на залізних з тилу, сір, але як ви зможете підійти до них з півночі?

— На Перешийку є дороги, які на моїй карті не позначені, дядьку. Дороги ці відомі тільки краножанам — вузькі стежки між мочарів, болотні тропи серед очерету, де тільки човном і пропливеш,— він обернувся до двох своїх посланців.— Перекажете Гауленду, що через два дні після того, як я вирушу на гатку, він має послати до мене провідників. До центрального загону, який ітиме під моїми штандартами. З Близнючок вийде три армії, але до Кейлінського Рову дійде тільки одна. Мій загін розчиниться на Перешийку та з'явиться вже аж на річці Гарячці. Якщо після дядькового весілля ми поквапимосся, то зможемо підійти на позиції вже до кінця року. Нападемо на Рів з трьох боків у перший день нового століття, коли залізні прокинуться після всього меду, випитого напередодні, з гупанням молотів у голові.

— Мені план подобається,— мовив Великий Джон.— Дуже подобається.

Галбарт Гловер потер вуста.

— Ризик є. Якщо краножани зрадять...

— Гірше, ніж є, не буде. Але вони не зрадять. Батько дуже цінував Гауленда Ріда,— Роб скрутив карту — й лише тоді поглянув на Кетлін.
— Мамо.

— Для мене теж підготована роль? — напружилася вона.

— Твоя роль — лишатися в безпеці. Наш маршрут через Перешийок буде небезпечний, а на півночі нас чекають тільки бої. Проте лорд Малістер люб'язно погодився до кінця війни прихистити тебе в безпеці Стражморя. Там тобі буде зручно, я певен.

«То це таке моє покарання за те, що заперечила йому щодо Джона Сноу? Чи за те, що я — жінка, ба гірше — мати?» Минула якась мить, поки вона збагнула, що на неї всі дивляться. «Вони всі знали»,— зрозуміла вона. Не варто було й дивуватися. Звільнивши Царевбивцю, друзів вона собі не надбала, й не раз вона чула, як каже Великий Джон: жінкам не місце на полі бою.

Лють, мабуть, відбилася в неї на обличчі, бо не встигла Кетлін і слова сказати, як заговорив Галбарт Гловер.

— Міледі, його світлість чинить мудро. Вам ліпше з нами не їхати.

— Ваша присутність осяє Стражморе, леді Кетлін,— сказав лорд Джейсон Малістер.

— Щоб я у вас була полонянкою? — зронила Кетлін.

— Почесною гостею,— наполягав лорд Джейсон.

Кетлін обернулася до сина.

— Не хочу образити лорда Джейсона,— мовила вона сухо,— та якщо я не можу їхати далі з вами, то ліпше я повернуся в Річкорин.

— У Річкорині я залишив дружину. І хочу, щоб матір перебула деінде. Тримаючи всі коштовності в одному гаманці, ви тільки полегшуєте життя злодію. Після весілля ти маєш поїхати у Стражморе, це моє королівське веління,— Роб підвівся — і не встигла вона й оком кліпнути, як її доля вирішилася. Він узяв аркуш пергаменту.— Ще одне. Лорд Балон після себе, сподіваюся, лишив хаос. Але я такого не хочу. Однак сина в мене поки що немає, мої брати Бран і Рикон загинули, а моя сестра заміжня за Ланістером. Я довго думав, хто може стати мені спадкоємцем. І наказую вам, моїм вірним і відданим лордам, як свідкам мого рішення підтвердити своїми печатками цей документ.

«Справжній король»,— подумала переможена Кетлін. Вона тільки й сподівалася, що пастка, яку він приготував у Кейлінському Рову, спрацює так само, як спрацювала та, що в неї тільки-но втрапила вона сама.

Семвел

«Білодереву,— подумав Сем.— Будь ласка, хай це буде Білодереву». Він пам'ятав Білодереву. Білодереву було на картах, які він укладав під час подорожі на північ. Якщо це село — Білодереву, тоді Сем точно знатиме, де вони. «Будь ласка, це мусить бути воно!» Він так цього хотів, що на деякий час навіть забув про свої ноги, забув про біль у литках і попереку, про задубілі пальці, яких він майже не відчував. Навіть забув про лорда Мормонта, і Крастера, і блідавців, і Чужих. «Білодереву»,— молився Сем до всіх богів, які могли його почути.

Однак усі села дикунів були дуже схожі. В центрі цього теж росло велетенське віродереву... але біле дереву ще не означає, що це — Білодереву. Чи не було віродереву в Білодереву більшим за це? Може, він погано запам'ятав. Лик, викарбуваний на білому як кість стовбурі, був довгий і сумний, з очей скрапували криваві сльози застиглої смоли. «Такий він був, як ми їхали на північ?» Сем не пригадував.

Навколо дерева тулилася жменька однокімнатних халуп з дерновими стріхами, збудована з колод довга будівля, вся поросла мохом, кам'яний колодязь, вівчарня... але ні овець, ні людей. Дикуни приєдналися до Манса Рейдера на Льодоїклах, забравши з собою всі пожитки, окрім хіба що хат. Сем був вдячний і за це. Насувалася ніч, і приємно буде бодай раз поспати з дахом над головою. Як він утомився! Здавалося, наче він півжиття на ногах. Чоботи розлазилися, водянки на ногах давно полускали й перетворилися на мозолі, але під мозолями почали набрякати нові водянки, а пальці на ногах вже відморожені.

Але Сем розумів: або він іде далі, або помре. Жиллі досі слаба після пологів, ще й з дитиною на руках, тому їй кінць потрібен більше,

ніж йому. Другий кінь здох за три дні після їхньої втечі з Крастерової фортеці. Це ще диво, що та голодна шкапа стільки протрималася, бідолаха. Мабуть, її доконала Семова вага. Вони з Жиллі могли би спробувати сісти вдвох на одного коня, але Сем боявся, що ситуація повториться. «Ліпше мені пішки йти».

Сем лишив Жиллі в дерев'яному зрубі розпалювати багаття, а сам пішов позазирати в халупи. З вогнем вона вправлялася краще, Семові-бо ніяк не вдавалося підпалити дрова з іскри, а останнього разу, як він намагався викресати іскру, чиркаючи крицею об кресало, порізався власним ножем. Жиллі забинтувала йому рану, але рука й досі боліла й погано слухалася — стала ще незграбнішою, ніж була. Сем знав, що рану слід промивати, а пов'язку міняти, але боявся поглянути на поріз. Та й було так холодно, що не хотілося рукавиці знімати.

Сем і гадки не мав, чого шукає в порожніх хатах. Може, дикуни трохи харчів лишили. Глянути треба. Дорогою на північ Джон уже обшукував хижі в Білодереві. В одній з халуп Сем почув у кутку шарудіння щурів, але нічого, крім старої соломи, задавнених запахів і трохи попелу під димовим отвором, там не було.

Сем повернувся до віродерева і якусь мить роздивлявся вирізьблений лик. «Ні, цього лику ми не бачили,— зізнався він собі.— Та й дерево і впововину не таке велике, як було в Білодереві». Тут червоні очі плакали кривавими слізьми, і цього також Сем не пригадував. Він незграбно опустився навколішки.

— Боги давні, вислухайте мою молитву. Сімох шанував як богів мій батько, але я, приєднуючись до Варти, давав свою обітницю вам. Допоможіть же нам. Боюся, ми загубилися. Ми голодні, а як намерзлися! Я вже й не знаю, в яких богів тепер вірую, але... будь ласка, якщо ви є, допоможіть нам. У Жиллі народився синочок.

Більше нічого вигадати він не зміг. Западали сутінки, листя на віродереві стиха шелестіло, тріпочучи, наче тисячі закривавлених долонь. Сем не міг сказати, почули його Джонові боги чи ні.

Коли він повернувся у зруб, Жиллі вже розпалила багаття. Сиділа розхриставши шубу, близенько до нього, тримаючи немовля біля грудей. «Воно голодне, як і ми»,— подумав Сем. Старенькі поцупили для них у Крастера трохи харчів, але вони вже майже все поїли. З Сема і в Сурмосхилі був кепський мисливець, де дичини було повно, а полювати допомагали хорти й нагоничі, а тут, у нескінченних

порожніх лісах, шанси на те, що йому вдасться щось піймати, були примарні. Спроби зловити рибу в озерах і напівзамерзлих струмках теж провалилися.

— Скільки ще, Семе? — запитала Жиллі.— Ще далеко?

— Вже не дуже. Лишилося менше, ніж було,— Сем скинув на землю наплічник, незграбно опустився на долівку та спробував схрестити ноги. Спина боліла так немилосердно, що кортіло притулитися до одного з різьблених дерев'яних стовпів, які тримали дах, але ж багаття горіло в центрі будівлі, попід димовим отвором, а тепла хотілося більше, ніж зручності.— Ще кілька днів — і ми на місці.

У Сема були карти, але якщо це не Білодерево, карти не допоможуть. «Ми зайшли задалеко на схід, обходячи озеро,— боявся він,— а може, задалеко на захід, коли я хотів повернутися на початковий курс». Він уже ненавидів озера й річки. Тут, на півночі, не було ні поромів, ні мостів, тобто доводилося озера обходити, а на річках шукати броду. Набагато легше йти звіриною стежкою, ніж продиратися крізь хащі, легше обійти гору, ніж дертися на неї. «Якби з нами були Банен чи Дайвен, ми б уже давно сиділи в Чорному замку, гриючи ноги у їдальні». Але Банен загинув, а Дайвен поїхав з Греном, Стражденним Едом і рештою.

«Стіна триста миль завдовжки й сімсот футів заввишки»,— нагадав собі Сем. Якщо вони й далі рухатимуться на південь, рано чи пізно обов'язково на неї натраплять. А щодо того, що вони рухаються на південь, він був певен. Вдень він орієнтувався по сонцю, а зоряної ночі йшов за хвостом Крижаного Дракона, хоча відтоді як здохла кобила, вночі вже майже не їхали. Навіть за повного місяця під деревами було темно, тож і Сем, і останній гарон могли легко зламати собі ногу. «Ми вже далеченько мали зайти на південь, обов'язково мали».

От щодо чого Сем не був певен, то це як далеко відхилилися вони на схід або захід. Так, вони дістануться Стіни... за день або за два тижні, вона не далі, точно-точно... але в якому місці? Їм-бо потрібно відшукати браму Чорного замку — єдиний прохід крізь Стіну на сотні льє.

— А Стіна справді така велика, як Крастер розповідав? — поцікавилася Жиллі.

— Ще більша,— постарався весело відповісти Сем.— Височенна, аж не видно замків, які за нею ховаються. Але вони там є, от побачиш. Стіна крижана, а замки муровані й дерев'яні. Там є і високі вежі, і глибокі підвали, і довгі будівлі, де в коминку день і ніч горить вогонь. Там так жарко Жиллі, ти не повіриш!

— А мені можна буде постояти біля вогню? Мені з хлопчиком? Недовго, тільки нагрітися?

— Зможеш стояти біля вогню, скільки заманеться. Буде і що їсти, і що пити. Глінтвейн і миска оленячого рагу з цибулею, і Гобів хліб просто з печі, гарячий — пальці обпечеш,— Сем стягнув рукавицю, щоб поворушити власними пальцями над вогнем, але зовсім скоро пожалів про це. Вони давно заціпилися від холоду, та коли до них почало повертатися відчуття, заболіли так, що він мало не розплакався.— Іноді хтось із братів співає,— заговорив він, щоб не думати про біль.— Найкраще співав Дареон, але його відіслали у Східну варту. Проте лишився Гальдер. І Жаба. Насправді його звати Тодер, але він схожий на жабу, от і отримав прізвисько. Він теж любить співати, але голос має жахливий.

— А ти співаєш? — Жиллі поправила шубу й переклала немовля з одного перса до другого.

— Я...— спалахнув Сем,— я знаю кілька пісень. Коли був маленький, любив співати. І танцювати теж, але мій лорд-батько завжди був проти. Казав, що як мені кортить пострибати, то робити я це маю у дворі з мечем у руці.

— А можеш заспівати якусь південницьку колискову? Для малого?

— Якщо хочеш,— Сем на мить замислився.— Є одна пісня, яку нам з сестрами співав септон перед сном, коли ми були маленькі. Називається «Пісня Сімох».

Прочистивши горло, він стиха заспівав.

*Твердий і строгий Отчий лик,
Він судить правду й кривду ввік
І важить кожен людський рік —
Своє він любить чадо.*

Несе нам Матір дар життя,

*Для всіх жінок є опертям,
Не доведе до каяття —
Своє-бо любить чадо.*

*Пантрує Воїн ворогів.
Де б шлях життєвий не завів —
Там щит, і меч, і правий гнів
Мале боронять чадо.*

*Стариця мудра — наш вівчар,
Нам долю ліпить, як гончар,
Підносить золотий ліхтар —
Дорогу світить чаду.*

*Коваль працює день і ніч —
Справляє помилки сторіч,
Гуркоче молот, сяє піч —
Клепає він для чада.*

*Танцює Діва в вишині,
Любовні списує пісні,
Злітають усмішки ясні
І сни дарують чаду.*

*Всі Семеро богів-творців
Почують молитви прості,
Не заведуть на манівці —
Глядять маленьке чадо.
Не бійся впасти, бо отці
Глядять маленьке чадо.*

Семові пригадалося, як востаннє він співав цю пісню разом з матір'ю, заколисуючи маленького Дикона. Батько, почувши голоси, розгнівано влетів у кімнату. «Досить з мене! — різко кинув лорд Рендил дружині.— Одного хлопця тими септонськими співанками вже зіпсувала, а тепер ще й малого зіпсувати хочеш?» Тоді, поглянувши на

Сема, він мовив: «Якщо так не можеш без співів, іди сестрам співай. А до сина мого не наближайся».

Малюк Жиллі заснув. Був він такий крихітний і такий мовчазний, що Сем побоювався за нього. Навіть імені він поки що не мав. Сем запитав про це Жиллі, але вона сказала, що це погана прикмета — давати дитині ім'я, поки їй не виповниться два роки. Адже їх стільки помирає!

Жиллі сховала персо назад під шубу.

— Як гарно, Семе! Ти добре співаєш.

— От почула б ти Дареона! Голос у нього солодкий, як мед.

— Того дня, коли Крастер узяв мене за жінку, ми пили найсолодший мед. Було літо, зовсім не холодне,— мовила Жиллі, а тоді кинула на нього розгублений погляд.— Ти співав тільки про шістьох богів? Крастер завжди казав, що у вас, південців, їх семеро.

— Семеро,— підтвердив Сем,— але про Невідомця не співають...

— (Лик Невідомця — це лик смерті. Навіть розмови про нього викликали у Сема тривогу).— Треба нам попоїсти. Щось куснути.

Не лишилося нічого, крім кров'янки, твердої як дерево. Сем украяв по кілька тонесеньких кружалець. Від напруги заболіло зап'ястя, але він так зголоднів, що терпів. Якщо довго жувати кружальця, вони м'якшали, та й на смак ковбаса була приємна. Крастерові жінки приправили її часником.

Коли поїли, Сем вибачився й пішов до вітру, а заодно й про кобилу подбати. З півночі віяв кусючий вітер, і навздогін Сему шелестіло листя. На струмку довелося розбити примерзлу кірку, щоб напоїти кобилу. «Слід її у приміщення завести». Не хотів Сем прокинутися на світанку — і виявити, що вночі кобила просто замерзла. Жиллі, звісно, піде далі навіть і так. Хоробра вона дівчина, не те що він. Він гадки не мав, що робити з нею в Чорному замку. Вона все повторює, що, як він схоче, стане йому за жінку, але ж у чорних братів не буває жінок; крім того, він — Тарлі Сурмосхильський, він не може одружитися з дикункою. «Доведеться щось вигадати. Тільки б до Стіни дійти, а все решта дурниці. Просто дурниці».

Довести кобилу до будівлі було просто. А от завести у двері — вже не так, проте Сем виявив наполегливість. Коли нарешті гарон опинився всередині, Жиллі вже задрімала. Стриноживши кобилу в кутку, Сем підкинув дров у багаття, зняв важкого плаща й заліз під

хутра поряд з дикункою. Плаща вистало, щоб накритися втрюх, гріючись теплом власних тіл.

Від Жиллі пахло молоком, часником і старим цвілим хутром, але Сем уже звик до цього. Як на нього, це були приємні запахи. Він любив спати поряд з нею. Це нагадувало йому про давно минулі часи, коли він у Сурмосхилі ділив величезне ліжко з двома своїми сестрами. Закінчилося це, коли лорд Рендил вирішив, що Сем стає м'якотілий, як дівка. «Чомусь самотня холодна келія не зробила мене ні суворішим, ні хоробрішим». Цікаво, що сказав би батько, якби побачив його зараз? «Я убив Чужого, мілорде,— уявив Сем, як сказав би батькові.— Заколов його обсидіановим кинджалом, і тепер побратими кличуть мене Семом Смертовбивцею». Та навіть у мріях лорд Рендил тільки недовірливо хмурився.

Сни тої ночі йому наснилися дивні. Він знову повернувся в Сурмосхил, у замок, але батька там не було. Тепер це був Семів замок. А з Семом був Джон Сноу. І лорд Мормонт, Старий Ведмідь, і Грен, і Стражденний Ед, і Пип, і Жаба, і решта братів з Варти, тільки вбрані не в чорне, а в яскраві барви. Сидячи за почесним столом, Сем давав для всіх гостину, батьковим великим мечем Серцезгубом нарізаючи для них здоровезні шматки смаженини. Були і солодкі пироги, і вино з медом, були співи й танці, всі розпалилися. Коли бенкет скінчився, Сем пішов нагору спати, але не в господарську спальню, де жили батько з матір'ю, а в кімнату, яку він колись ділив з сестрами. От тільки замість сестер у величезному ліжку на нього чекала Жиллі, закутана лише в розкошлане хутро, а з грудей у неї бігло молоко...

Знагла Сем прокинувся від холоду й жаху.

Багаття перегоріло й ледь тліло. Було так холодно, що здавалося, наче й повітря замерзло. Гарон у кутку тихо іржав, задніми ногами хвицаючи в рублену стіну. Жиллі сиділа біля вогню, тулячи до себе немовля. Сем у півсні сів, з рота в нього вихоплювалася пара. Довга будівля потемніла від тіней — чорних і ще чорніших. У Сема на руках волосся стало сторч.

«Нічого страшного,— сказав він собі.— Я просто змерз — і все».

А тоді одна з тіней біля дверей ворухнулася. Велика тінь.

«Це продовження сну,— молився Сем,— нехай це буде сон, просто кошмар. Він же мертвий, мертвий, я ж бачив, як він загинув».

— Він прийшов по немовля,— плакала Жиллі.— Занюхав його. Немовлятко пахне життям. От він і прийшов по життя.

Велетенська тінь пригнулася під одвірком, ступила в кімнату й почовгала до них. У тьмяному світлі багаття тінь перетворилася на Малого Пола.

— Забирайся,— прохрипів Сем.— Ми тебе не чекали.

Долоні в Пола були вугільно-чорні, обличчя — біле як молоко, очі палали пронизливою блакиттю. Борода побіліла від паморозі, а на одному плечі сидів крук, дзьобаючи щоку, поїдаючи мертво біле м'ясо. Сем обмочив штани, відчуваючи, як по ногах побігло тепло.

— Жиллі, заспокой кобилу і виведи її. Ну ж бо!

— А ти...— почала була дівчина.

— У мене є клинок. Кинджал з драконового скла.

Підводячись на ноги, Сем незграбно випорпав його. Свого ножа він оддав Грену, але, на щастя, не забув перед виходом з Крастерової фортеці забрати кинджал лорда Мормонта. Міцно стискаючи його, Сем рушив геть від багаття, подалі від Жиллі й немовляти.

— Поле? — заговорив він хоробро, але насправді вийшов якийсь писк.— Малий Поле! Ви мене пам'ятаєте? Я — Сем, Товстун Сем, Сем Страхополох, ви ще мене в лісі врятували. І несли мене, коли я вже й кроку ступити не міг. Ніхто б цього не подумав, а ви змогли,— Сем задкував, стискаючи ножа в руці й тремтячи. «Який я боягуз!» — Не кривдьте нас, Поле. Будь ласка. Навіщо вам нас кривдити?

Жиллі задки поповзла по земляній долівці. Блідавець обернув до неї обличчя, але Сем заверещав: «Ні!» — і той знов перевів погляд на нього. Крук на плечі видер з його білої подзьобаної щоки цілу смужку плоті. Сем, сапаючи як ковальські міхи, виставив кинджал перед собою. Нарешті перетнувши кімнату, Жиллі дісталася гарона. «Боги, дайте мені мужності,— молився Сем.— Бодай раз дайте мені трохи мужності. Ненадовго — просто щоб вивести звідси дівчину».

Малий Пол рушив до нього. Сем задкував, поки не вперся в шорстку нетесану стіну. Обіруч він стиснув кинджал, щоб не дрижав. Але блідавець, здавалося, драконового скла не боявся. Може, не знав, що це таке. Рухався він повільно, та Малий Пол і за життя прудкістю не відзначався. Десь позаду мурмотіла Жиллі, заспокоюючи кобилу й тягнувши її до виходу. Зненацька кобила стала дибки, хвицаючи

копитами морозяне повітря. Пол круто розвернувся на звук, здавалося, геть втративши цікавість до Сема.

Не було часу ні думати, ні молитися, ні боятися. Семвел Тарлі кинувся вперед і загнав кинджал Малому Полу в спину. Блідавець, який уже відвернувся, і не побачив цього нападу. Крук, вереснувши, злетів у повітря.

— Ти мертвий,— кричав Сем, штрикаючи ножем.— Ти мертвий, ти мертвий!

Він штрикав і кричав, знову і знову, видираючи величезні шматки з Полового важкого чорного плаща. Але клинок наткнувся під вовною на залізну кольчугу, і навсібіч полетіли уламки драконового скла.

Сем заголосив, і в чорне повітря здійнявся білий туман. Випустивши нікому не потрібне руків'я, хлопець квапливо зробив крок назад, а Малий Пол рвучко розвернувся. Не встиг Сем витягнути другого ножа — сталевого, якого носять усі брати, як чорні блідавцеві долоні вже зімкнулися на його подвійному підборідді. Пальці в Пола були такі холодні, що, здавалося, обпікають шкіру. Вони глибоко вп'ялися в м'яку шкіру на Семовому горлі. «Тікай, Жиллі, тікай»,— хотів гукнути він, та коли розтулив рота, вихопилося тільки харчання.

Пальці наосліп нарешті намацали кинджал, та коли Сем засадив його блідавцю в живіт, кінчик ковзнув по залізній кольчугі, й кинджал, вертнувшись, вилетів з Семової руки. Пальці Малого Пола невблаганно стискалися, скручуючи йому шию. «Та він мені голову відірве»,— розпачливо подумав Сем. Горло наче заморозило, а от легені горіли вогнем. Він бив і шарпав блідавця за зап'ястки, та все даремно. Буцнув Пола поміж ніг — марно. Світ зменшився до двох блакитних зірок, жахливого болю й такого лютого холоду, що на очах замерзали сльози. Сем відчайдушно вертівся й сіпався... а тоді кинувся вперед.

Малий Пол був дебелий і дужий, та важив Сем більше, до того ж, як хлопець бачив на Кулаці, блідавці незграбні. Від несподіваного нападу Пол заточився — і вдвох живий і мертвий гримнулися на підлогу. Від удару одна рука відчепилася від Семової шиї, тож йому вдалося ковтнути повітря, перш ніж крижані чорні пальці повернулися. В роті відчувався смак крові. Сем викрутив шию, очима шукаючи ножа, і побачив тьмяне жовтогаряче світло. Вогонь! Лишився попіл і кілька жарин, але все-таки... Неможливо було ні дихати, ні думати...

Сем крутнувся вбік, тягнучи на собою Пола... руки мацали земляну долівку, хапалися, тягнулися, розкидаючи золу, поки не натрапили на гаряче... пальці стиснулися, і Сем застромив жарину Полові в рота з такою силою, що в того аж зуби хруснули.

Та навіть зараз блідавець не ослабив хватки. Остання думка, яка зринула у Сема, була про маму, яка так його любила, і про батька, якого він підвів. Довге приміщення закружляло — і тут він побачив, що з-поміж Полових зламаних зубів куриться цівка диму. А тоді обличчя мерця вибухнуло вогнем — і руки відчепилися.

Хапнувши повітря, Сем відкотився геть. Блідавець палав, паморозь на бороді танула і скрапувала, а шкіра під бородою почорніла. Крук кракнув, а от Пол не зронив ні звуку. Коли він розтуляв рота, з нього вихоплювалося лише полум'я. А очі... «Нема, блакитного сяйва більше нема!»

Сем поповз до дверей. Повітря було таке холодне, аж боляче дихати, але який приємний то був біль! Сем визирнув з приміщення.

— Жиллі! — гукнув він.— Жиллі, я його вбив. Жил...

Дівчина з хлопчиком на руках стояла, притулившись спиною до віродерева. А навколо неї зібралось повно блідавців. Їх була дюжина, два десятки, більше... деякі з них, дикуни за життя, досі були вдягнені у звірині шкури... та здебільшого то були чорні брати. Сем угледів Ларка Сестринця, Тихонога, Райлза. Жировик у Мета на шиї почорнів, а чиряки вкрилися тоненькою кіркою льоду. А отой був схожий на Гейка, хоча хіба скажеш напевне, коли половини голови бракує! Вони вже роздерли бідолашного гарона на шматки, а тепер закривавленими руками тягли з нього нутроці. З кінського живота парувало.

— Це нечесно,— схлипнув Сем.

— Чесно,— приземлився йому на плече крук.— Чесно, чемно, чуйно.

Ляпаючи крилами, крук заверещав разом з Жиллі. А блідавці вже насідали на неї. Сем чув, як шурхотить багряне листя віродерева, перешіптуючись невідомою мовою. Світло зірок, здавалося, ожило, а навколо стогнали й рипіли дерева. Сем побілів як молоко, а очі в нього стали круглі, як дві тарілки. Круки! На віродереві їх були сотні, тисячі — сиділи на білих як кість гілках, визираючи поміж листя. Сем бачив, як вони, крукаючи, розтуляють дзьоби, як розгортають чорні крила. З вереском ляпаючи крилами, вони сердитими хмарами опустилися на

блідавців. Обліпивши кругле Четове обличчя, вони видзьобали його блакитні очі; вони обсіли Сестринця, як мухи, вони скубали шматки з Гейкового тріснутого черепа. Було їх так багато, що Сем, звівши очі, не побачив місяця.

— Тікай,— крякнув птах у нього на плечі.— Тікай, тікай, тікай.

І Сем побіг, а з рота вилітали хмарки пари. Навколо нього блідавці відмахувалися від чорних крил і гострих дзьобів, які атакували їх, і все це в моторошній тиші, не зронивши ні стогону, ні зойку. А от Сема круки ігнорували. Ухопивши Жиллі за руку, хлопець потягнув її геть од віродерева.

— Треба бігти.

— Але куди? — Жиллі мчала за ним, стискаючи немовля.— Вони нашу кобилу вбили, як ми...

— Брате! — розітнув ніч крик, заглушивши вереск тисяч круків. Попід деревами сидів на лосеві якийсь чоловік, з ніг до голови закутаний у сіро-чорний строкатий плащ.— Сюди! — гукнув вершник. Обличчя його затіняв каптур.

«Він у чорному!» Сем потягнув Жиллі до нього. Лось був здоровезний — великий лось, десять футів заввишки в холці, з рогами мало не такими ж завширшки. Звір опустився навколішки, щоб вони змогли залізти.

— Сюди,— гукнув вершник,— простягнувши вниз руку в рукавичці й підсадивши Жиллі собі за спину. Далі була Сємова черга.

— Дякую,— пропихтів хлопець. Лише коли він ухопив запропоновану руку, то збагнув, що насправді вершник не мав рукавичок. Долоня була чорна й холодна, а пальці тверді як камінь.

Арія

Виїхавши на гребінь і побачивши ріку, Сандор Кліган різко збив коня й вилаявся.

З чавунного неба падав дощ, пронизуючи брунатно-зелений гірський потік тисячами мечів. «Мабуть, з милю завширшки»,— подумала Арія. З розбурханої води стирчали верхівки півсотні дерев, тягнучись віттям у небо, як потопельники. Береги були запруджені мокрим листям, а трохи далі Арія помітила щось біле й набрякле — чи то олень, чи то дохлий кінь помалу плив за течією. Долинав і звук — неголосне ревіння на межі чутності: такий звук видає собака, перш ніж загарчати.

Арія крутнулась у сідлі — й відчула, як ланки Гончакової кольчуги уп'ялися їй у спину. Він обіймав її обіруч; на обпечену лівицю він для захисту вдягнув сталевий наручник, проте Арія бачила, як він міняв пов'язку, під якою шкіра досі не загоїлася й сочилася гноем. Та навіть якщо опіки й боліли, Сандор Кліган цього не показував.

— Це Чорноводий Бурчак?

Вони стільки їхали під дощем у темряві, неходженими лісами й безіменними селами, що Арія геть втратила орієнтацію.

— Це річка, яку треба перейти, а більше тобі знати не потрібно.

Час від часу Кліган відповідав на її запитання, але попередив, щоб не намагалася завести розмову. Того першого дня він зробив їй багато попереджень. «Ще раз мене вдариш — зв'яжу тобі руки за спиною,— сказав він.— Ще раз спробуєш утекти — зв'яжу тобі ноги. Поверещи, закричи або вкуси мене ще раз — я тобі кляп у рота запхаю. Можемо їхати удвох у сідлі — а можу й перекинути тебе через коня, як свиню на заріз. Сама обирай». Арія обрала сідло, та вже першої ж ночі, коли

зупинилися на відпочинок, вона дочекалася, поки, як їй здавалося, Кліган засне, та знайшла величеньку гостру каменюку, щоб розтовкти ту його бридку голову. «Тиха як тінь»,— казала вона собі, підкрадаючись до нього, але робила це, видно, недостатньо тихо. Як виявилось, Гончак не спав. А може, збудився. Хай там як, а він розплющив очі, сіпнув ротом — і відібрав у неї каменюку, як у немовляти. Тільки й удалося що копнути його ногою. «Це я тобі пробачу,— сказав Гончак, пожбуривши каменюку в куці.— Але будеш дурна і спробуєш ще раз — і я тебе поб'ю».

«Може, просто вб'єте мене, як Майку?» — заверещала на нього Арія. Тоді вона ще була зухвала, не так боялася, як лютувала.

У відповідь він ухопив її за барки й підтягнув просто до свого попеченого обличчя. «Ще раз вимовиш це ім'я — і я тебе так віддубашу, аж пошкодуєш, що я тебе не вбив».

Після того він щонаочі, лягаючи спати, загортав її в кінську опону й згори та знизу зв'язував мотузкою, аж вона почувалася, як немовля в сповитку.

«Мабуть, таки Чорноводдя»,— вирішила Арія, спостерігаючи, як злива шмагає ріку. Гончак — пес Джофрі, отже, він везе Арію назад у Червону фортецю, щоб передати Джофрі й королеві. Хотіла б вона, щоб вийшло сонце: тоді б вона точно могла сказати, в якому напрямку вони їдуть. Що більше вона дивилася на мох на деревах, то більше заплутувалася. На Королівському Причалі Чорноводий Бурчак не здавався таким широким, але ж то було до дощів.

— Броди точно позатоплювало,— мовив Сандор Кліган,— та й перепливати я б не ризикував.

«Отже, перейти неможливо,— подумала Арія.— І нас точно піймає лорд Берик». Кліган добряче поганяв свого великого чорного огира, тричі кружляв, щоб збити погоню з пантелику, одного разу навіть проїхав півмилі повноводим струмком... та Арія і досі, озираючись, щоразу сподівалася побачити беззаконників. Навіть намагалася їм допомогти, дряпаючи своє ім'я на стовбурах дерев, коли ходила в ліс по маленькому, та на четвертий раз її на цьому застукав Кліган — і все. «Байдуже,— запевняла себе Арія,— Торос мене побачить у своєму полум'ї». От тільки він усе ніяк її не бачив. Ще й досі не бачив, а коли вони перейдуть ріку...

— Неподалік має бути містечко Гаровей,— мовив Гончак.— Де лорд Рут тримає двоголового водяного коня старого короля Андагара. Може, на ньому і переправимося.

Арія зроду не чула про старого короля Андагара. І двоголового коня теж не бачила, особливо такого, що міг би по воді переїхати, але розуміла, що розпитувати не варто. Прикусивши язика, вона сиділа, застигнувши, а Гончак розвернув коня й рушив гребенем уздовж річища, вниз за течією. Принаймні так дощ лупив їм у спину. Арії-бо вже набридло, як він лупить в очі, засліплюючи її, і стікає по щоках, так наче вона повсякчас плаче. «Вовки не плачуть»,— нагадала вона собі вкотре.

Не так давно перевалило за полудень, але небо потемніло, як у сутінках. Арія вже й порахувати не могла, скільки днів не бачила сонця. Вона промокла до кісток, сідлом натерла дупу, чхала, а все тіло боліло. Її почало лихоманити, час від часу вона нестримно тремтіла, та коли вона сказала Гончаку, що захворіла, той тільки загарчав на неї. «Витри носа і стули пельку»,— відтяв він. Тепер він переважно дрімав у сідлі, пускаючи коня сільськими дорогами чи звіриними стежками. Кінь у нього був з важких рисаків, завбільшки майже з дестрієра, але швидший. Невідомець — ось як його назвав Гончак. Одного разу вона спробувала його вкрати, коли Кліган під деревом прилаштувався відлити, подумавши, що втече і він не зможе її зловити. Але Невідомець їй мало щоку не відкусив. З господарем він був лагідний, як старий мерин, та з усіма іншими нором мав чорний, як його масть. Арія ще не бачила, щоб кінь так блискавично кусався чи хвицався.

Багато годин їхали уздовж річища, перетнули два заболочені струмки й аж нарешті дісталися місця, про яке говорив Сандор Кліган.

— Містечко лорда Гаровея,— мовив він, а тоді, побачивши його, вигукнув: — Сьоме пекло!

Безлюдне містечко геть було затоплене. Вода піднялася й залила береги. Від Гаровея лишився тільки верхній поверх мазаного заїзду, семигранна баня похованого під водою септу, дві третини круглої мурованої вежі, кілька цвілих солом'яних дахів і цілий ліс димарів.

Але з вежі, побачила Арія, піднімався дим, а під одним з арочних вікон був міцно прикутий широкий і плаский кораблик. Був цей кораблик на дюжину кочетів, а на носі й на кормі красувалися дві великі різьблені дерев'яні кінські голови. «Двоголовий кінь»,—

збагнула Арія. Просто посеред палуби вивищувалася дерев'яна хатина з дерновим дахом, і коли Гончак, приклавши долоні до рота, гукнув, з неї вискочило двоє чоловіків. Третій з'явився у вікні круглої вежі, стискаючи заряджений арбалет.

— Чого вам треба? — гаркнув він через брунатну воду.

— Перевезіть нас, — крикнув у відповідь Гончак.

Чоловіки на човні порадилися. Один з них, сивий чолов'яга з дебелими руками й горбатою спиною, ступив до леєра.

— Це коштує грошей.

— Я заплачу.

«Чим?» — подумала Арія. Беззаконники відібрали в Клігана золото, хоча, може, лорд Берик лишив йому трохи срібла й мідяків. Переправа не може коштувати більш як декілька мідяків...

Перевізники знов почали перемовлятися. Нарешті горбань відвернувся й гукнув. З'явилося ще шестеро чоловіків, натягуючи на голови каптури від дощу. Потім ще кілька вилізли з вікна вежі та стрибнули на палубу. Половина з них були такі схожі на горбаня, наче родичі з ним. Кілька з них від'єднали ланцюг і взялися за довші тички, а інші вставили в кочети важкі весла з широкими лопатями. Човен розвернувся й помалу поповз до мілководдя; обабіч нього м'яко здійсмалися й опускалися весла. Сандор Кліган поїхав з пагорба назустріч.

Коли човен кормою врізався в берег, перевізник відчинив широкі дверцята попід різьбленою кінською головою і витягнув важкий дубовий трап. Біля крайки води Невідомець уперся, але Гончак підбив його п'ятами під боки й повів на сходні. Горбань чекав на палубі.

— Мокро, атож, сер? — мовив він, посміхаючись.

У Гончака сіпнувся рот.

— Мені ваш човен потрібен, а не ваші жартики.

Він спішився, стягнув з коня Арію. Один з човнярів потягнувся до вуздечки Невідомця.

— Не варто, — застеріг Гончак, а кінь у цей час хвицнув ногою. Чоловік відскочив, послизнувся на мокрій від дощу палубі й, лаючись, приземлився на зад.

Горбатий перевізник більше не посміхався.

— Перевезти ми вас можемо, — похмуро мовив він, — але це коштуватиме золотий. Ще один за коня. І третій за хлопчика.

— Три дракони? — зареготав Кліган.— За три дракони я цього клятого човна викупити можу.

— Минулого року — може бути. Але з таким розливом ріки мені потрібні додаткові руки і з жердинами, і з веслами, щоб випадково нас не винесло на сотню миль у море. Тому у вас є вибір. Три дракони — або вчіть свого коня ходити по воді.

— Люблю чесних розбійників. Нехай буде по-вашому. Три дракони... коли цілими доправите нас на північний берег.

— Зараз — або ми нікуди не пливемо,— чоловік простягнув велику мозолясту руку долонею вгору.

Кліган поторсав меч, звільняючи клинок із піхов.

— У вас є вибір. Золото на тому березі — або криця на цьому.

Перевізник звів очі на Гончака. Арія була певна: те, що він побачив, йому не сподобалося. За ним стояла дюжина товаришів — дужих чолов'яг з веслами й жердинами з твердого дерева, проте ніхто з них не квапився йому на допомогу. Всім разом їм, певно, вдалось би побороти Сандора Клігана, та заки вони впораються з ним, трьохчотирих він точно покладе.

— Звідки мені знати, що ви не брешете? — запитав горбань за мить.

«Він бреше!» — хотілося крикнути Арії. Але вона прикусила губу.

— Слово честі лицаря,— без посмішки озвався Гончак.

«Та він навіть не лицар!» Але й цього вона не сказала вголос.

— Гаразд,— сплюнув перевізник.— Тоді спускайтеся, перепливемо ще до сутінок. І прив'яжіть коня — не хочу, щоб він у дорозі злякався. У каюті є жаровня, якщо вам з сином хочеться погрітись.

— Я йому в біса не син! — люто гаркнула Арія. Це-бо ще гірше, ніж коли тебе приймають за хлопця. Вона так розсердилася, що мало не сказала всім, хто вона така, але Сандор Кліган уже схопив її за комір й однією рукою відірвав од палуби.

— Скільки разів мені тобі казати стулити свою клятву пельку? — він так її потрусив, що в неї зуби зацокотіли, а тоді відпустив на підлогу.— Ану заходь у каюту й обсушися, як тобі людина каже.

Арія так і вчинила. Велика залізна жаровня розчервонілася, наповнюючи каюту задушливим палом. Приємно було постояти біля

неї, нагріти руки та трохи просохнути, але щойно Арія відчула, як під ногами гойднулася палуба, вона знову вислизнула крізь передню ляду.

Двоголовий кінь повільно знявся з мілини й рушив поміж димарів і дахів затонулого Гаровея. Дюжина гребців сіла на весла, ще четверо відштовхувалися жердинами, коли занадто наближались до скелі, дерева чи похованого під водою будинку. Горбань стояв біля стерна. По гладеньких дошках палуби тарабанив дощ, стікав з високих різьблених кінських голів на носі й на кормі. Арія знову промокла, та не звертала уваги. Їй-бо треба все бачити. Арбалетник і досі стирчав у вікні вежі, помітила вона. Очима він проводжав човен, який пропливав унизу. Цікаво, думала Арія, чи не той це лорд Рут, про якого згадував Гончак? «Не схожий він щось на лорда». Але, зрештою, вона теж не схожа на леді.

Коли випливли за містечко власне в ріку, течія значно посилилася. Крізь сіру пелену дощу Арія розгледіла високий кам'яний стовп на тому березі, який напевно позначав причал, та не встигла вона його запримітити, як збагнула, що їх жене геть від нього вниз за течією. Гребці дужче налягли на весла, поборюючи розбурхану ріку. Листя й обламане гілля пропливало мимо з такою швидкістю, наче пущене зі стріломета. Хлопці з жердинами, перехилившись через облавок, відпихали сміття подалі. Тут стало й вітряніше. Щоразу, обертаючись назад, угору за течією річки, Арія відчувала, як обличчя заливає дощ. Невідомець іржав і бив копитами в палубу, яка гойдалася під ногами.

«Якби я вистрибнула за борт, річка змила б мене — Гончак би й не помітив». Озирнувшись через плече, вона побачила, що Сандор намагається втихомирити переляканого коня. Кращого шансу втекти вже не випаде. «Але ж я можу потонути». Джон завжди казав, що вона плаває як риба, але в такій ріці й рибі не позаздриш. Утім, либонь, потонути ліпше, ніж опинитися на Королівському Причалі. Подумавши про Джофрі, Арія почала скрадатися до носа. Річка, коричнева від мулу й посічена дощем, більше нагадувала юшку, ніж чисту воду. Арія уявила, як там буде холодно. «Ну, мокріша, ніж зараз, я вже не стану». Вона поклала руку на леєр.

Але стрибнути не встигла — її увагу привернув наглий крик. Стискаючи в руках жердини, до неї бігли перевізники. Якусь мить вона взагалі не розуміла, що відбувається. А тоді все побачила: просто на них летіло велике й чорне дерево, вирване з корінням. З води стирчали

сплутані хвости і гілля, наче мацаки величезного кракена. Гребці божевільно табанили, силкуючись уникнути зіткнення, від якого човен міг перекинутися або отримати дірку в боці. Старий крутонув кермо, і кінська голова на носі почала звертати, але надто повільно. Чорно-коричневе блискуче дерево летіло на них, як націлений таран.

До дерева лишалося не більш як десять футів, коли двом човнярам якось удалося впертися в нього жердинами. Одна тріснула, й від отого хру-у-усть було таке враження, наче під ногами розламується човен. Але другий човняр примудрився з силою штовхнути стовбур — якраз настільки, щоб уникнути зіткнення. Дерево пропливло за кілька дюймів від облавка, дряпнувши кінську голову віттям, наче кігтями. Та коли вже здавалося, що все позаду, одна з верхніх гілок цього монстра завдала ковзного удару. Човен, здалося, трусонувло, й Арія, послизнувшись, боляче гримнулася на одне коліно. А от човняру зі зламаною жердиною так не пощастило. Він зойкнув, перелетівши через борт. А тоді його накрила розлютована брунатна вода, й не встигла Арія знову зіп'ятися на ноги, як він уже зник. Інший човняр схопив бухту мотузки, та не було вже кому її кидати.

«Може, випірне десь далі»,— втішала себе Арія, але й сама в це не вірила. Їй геть відбило охоту поплавати. І коли Сандор Кліган гаркнув, щоб вона спустилася в каюту, поки він її до крові не віддубасив, вона слухняно пішла назад. На той час човен силкувався повернутися на заданий курс, борючись із рікою, якій понад усе кортіло винести його в море.

До берега пристали за добрі дві милі від причалу. Човен з такою силою врізався в землю, що тріснула ще одна жердина, Арія ж мало не грюпнулася ще раз. Сандор Кліган закинув її на спину Невідомця, наче вона важила як лялька. Човнярі дивилися на них порожніми, виснаженими очима — всі, крім горбаня, який простягнув руку.

— Шість драконів,— зажадав він.— Три за перевіз і ще три за втрачену людину.

Подлубавшись у торбі, Сандор Кліган вклав йому в долоню зіжмаканий пергамент.

— Ось. Бери десять.

— Десять? — розгубився перевізник.— Що це у вас?

— Розписка від мерця на дев'ять тисяч драконів або близько того, — Гончак, неприємно посміхнувшись, стрибнув у сідло позаду Арії.—

Десять з них ваші. Одного дня я повернуся по решту, тож не думайте їх розтринькати.

Чоловік, примруживши очі, роздивлявся пергамент.

— Письмо. Який з того письма зиск? Ви обіцяли золото. Лицарською честю присягалися.

— Не мають лицарі ніякої в біса честі. Пора вже це зятимити, старий,— Гончак приострожив Невідомця й учвал полетів крізь дощ. Перевізники сипали їм навздогін прокльонами, а один чи двоє навіть жбурнули каміння. Кліган не зважав ні на каміння, ні на слова, й незабаром вони з Арією вже розтанули в сутінках дерев, а позаду затихало ревіння ріки.— До ранку човен на той бік повернутися не зможе, а перевізники вже не візьмуть паперових обіцянок, якщо до них приб'ються ще якісь дурні. Тож якщо твої друзі переслідують нас, їм бажано бути з біса гарними пливцями.

Скоцюбившись, Арія мовчала. «*Валар моргуліс*,— похмуро промовила вона подумки.— Сер Ілін, сер Мірин, король Джофрі, королева Серсі. Дансен, Полівер, Раф Солоденький, сер Грегор і Лоскотун. І Гончак, Гончак, Гончак».

На той час як дощ припинився й розійшлися хмари, вона так тремтіла та чхала, що Кліган вирішив зупинитися на ніч і навіть спробував розпалити багаття. Але зібраний хмиз був геть мокрий. Хай скільки Гончак старався, а іскра не розгорялася. Нарешті він обурено розкидав багаття.

— Сьоме кляте пекло! — вилаявся він.— Ненавиджу вогонь!

Посідали на вологе каміння під дубом, слухаючи дріботіння дощу, який скрапував з листя, і вечеряючи сухими плескачами з цвілим сиром і копченою ковбасою. Гончак нарізав м'ясо своїм кинджалом, а коли побачив, як на ніж дивиться Арія, звузив очі.

— Навіть не думай.

— А я й не думаю,— збрехала вона.

Він пирхнув на свідчення того, що він про це думає, але дав їй товстий кавалок ковбаси. Арія заходилася терзати його зубами, не відриваючи від Гончака очей.

— Твою сестру я ніколи не бив,— сказав нарешті він.— А тебе поб'ю, якщо змушиш. Припини вже вигадувати способи мене вбити. Тобі це не допоможе.

На це вона не мала чого сказати. Просто гризла ковбасу й холодно витріщалася на Гончака. «Тверда як камінь»,— подумала вона.

— Принаймні ти на моє обличчя дивитися не боїшся. Цього в тебе не відбереш, мала вовчице. Ну і як, подобається?

— Ні. Попечене та бридке.

Кліган на кінчику кинджала простягнув їй шматок сиру.

— А ти — мала дурепа. І яка тобі користь, навіть якби тобі й удалося втекти? Піймає хтось інший, ще гірший.

— Не піймає,— заперчила Арія.— Бо гірших не буває.

— То ти просто мого брата не знаєш. Одного разу Грегор убив вояка, бо той хропів. Свого власного вояка.

Він широко посміхнувся, і попечений бік його обличчя натягнувся, дивно й неприємно вигнувши рота. З того боку вуст не було, а від вуха лишився тільки обрубок.

— Та знаю я вашого брата! — (Може, Гора-на-коні й справді гірший, якщо так подумати).— І його, і Дансена, і Полівера, і Рафа Солоденького, і Лоскотуна.

Гончак, здавалося, здивувався.

— І як це дорогоцінна донечка Неда Старка могла зазнайомитися з такими, як вони? Грегор своїх ручних щурів до двору ніколи не бере.

— Я з ними в селі познайомилася,— вона з'їла сир і потягнулася по кусник плескача.— В селі на березі озера, де вони зловили мене з Гендрі й Пиріжком. Ломі Зеленорукого вони теж схопили, але Раф Солоденький його одразу вбив, бо той мав поранену ногу.

У Клігана сіпнувся рот.

— Зловив тебе? Мій брат тебе зловив? — не зміг він стримати сміху — малоприємного чи то харчання, чи то гарчання.— Але Грегор гадки не мав, хто йому попався, так? Точно ні, бо хай би як ти верещала й відбивалася, він би тебе притягнув на Королівський Причал і кинув просто Серсі на коліна. От мило, чорт забирай! Обов'язково розповів йому, перш ніж вирізати йому серце.

Це не вперше він заговорив про вбивство Гори.

— Але ж він — ваш брат,— з сумнівом мовила Арія.

— А в тебе самої не було братика, якого тобі страшенно кортіло б убити? — розсміявся знову він.— Чи сестрички?

Мабуть, у цю мить він щось таке прочитав на її обличчі, що нахилився ближче.

— Санса. Точно! Вовча сучка мріє загризти гарненьку пташку.

— Ні,— виплюнула Арія.— Це вас я мрію загризти!

— Бо я твого приятеля надвоє розрубав? Я не тільки його вбив, запевняю тебе. Ти гадаєш, це з мене якесь чудовисько робить. Може, і так, але я ще й життя твоєї сестрі врятував. Того дня, коли натовп її з коня стягнув, я пробився до неї та привіз її назад у замок, бо з нею би сталося те саме, що й з Лоліс Стоукворт. А вона для мене заспівала. Ти не знала, ні? Твоя сестра заспівала для мене гарненьку пісеньку.

— Брешете,— кинула Арія.

— Та ти й половини не знаєш. Чорноводдя? І де, сьоме пекло, ти думаєш, ми зараз? І куди, ти думаєш, прямуємо?

Презирство в його голосі змусило її завагатися.

— Назад на Королівський Причал,— нарешті озвалася вона.— Ви мене везете до Джофрі й королеви.

Знагла вона зрозуміла, що помиляється,— зрозуміла з того, як він ставив свої запитання. Але ж мала вона щось сказати!

— Мала дурна вовча сучка,— прорипів він, як залізний терпуг.— В дупу Джофрі, в дупу королеву, в дупу того малого покруча, якого вона кличе братом. Досить з мене міста, досить з мене королівської варти, досить з мене Ланістерів. Що спільного в собаки з левами, питаю я тебе? — він потягнувся до бурдюка з водою, зробив великий ковток. Витерши рота, він простягнув бурдюка Арії та мовив: — Річка — то був Тризуб, дівчинко. Тризуб, а не Чорноводий Бурчак. Намалюй собі карту в голові, якщо можеш. Завтра ми маємо вийти на королівський гостинець. Після цього їхати буде швидше — прямо до Близнючок. Саме я тебе вручу твоїй матері. Не шляхетний лорд Лискавка і не полум'яний жрець-шахрай, а чудовисько,— він широко посміхнувся, угледівши вираз її обличчя.— Чи ти гадаєш, тільки твої друзі-беззаконники здатні занюхати викуп? Дондаріон забрав у мене золото, а я забрав у нього тебе. Я так думаю, ти варта вдвічі більше, ніж вони в мене вкрали. А може, і ще більше, якщо тебе продати Ланістерам, як ти й боялася, але я не стану. Навіть собакам набридає, коли їх повсякчас копають. Якщо у вашого Юного Вовка мізків бодай стільки, скільки в жаби, він мене лордійчуком зробить і ще благатиме, щоб я до нього на службу пристав. Може, навіть Грегора для нього вб'ю — йому таке сподобається.

— Нізащо він вас не візьме,— виплюнула Арія.— Тільки не вас.

— Тоді я наберу золота, скільки зможу нести, розсміюся йому в обличчя й поїду собі. Коли він мене не візьме, то мудро вчинить, як уб'є, але ж він цього не зробить. Наскільки я чув, занадто вже він схожий на свого батечка. Як на мене — то й на краще. І так, і так я у виграші. І ти теж, вовчице. Отож припини скиглити та клацати на мене зубами, мене вже нудить. Стули рота й роби, як велю, і може, ми навіть устигнемо до твоєї матері на те кляте весілля.

Джон

Джон уже загнав кобилу, але не міг зупинитися. Він має дістатися Стіни раніше за магнара! Він би і спав у сідлі, якби мав те сідло, та оскільки не мав, навіть при ясному розумі всидіти на коні було нелегко. Поранена нога боліла дедалі більше. А він не наважувався на довгий відпочинок, щоб дати їй загоїтися. Тому щоразу як він вилазив на коня, рана відкривалася наново.

Переїхавши пагорб і побачивши дві коричневі колії королівського гостинця, які петляли на північ горбами й долинами, Джон поплескав кобилу по шиї і мовив:

— А тепер нам просто по дорозі їхати, дівчинко. Скоро вже буде Стіна.

На той час нога вже геть затерпла, а від гарячки так паморочилось у голові, що двічі він ловив себе на тому, що їде кудись не туди.

«Скоро вже буде Стіна». Він уявив, як його друзі в їдальні п'ють глінтвейн. Гоб вовтузиться зі своїми казанками, Донал Ной — у себе на кузні, мейстер Еймон — у своїх покоях під гайворонником. А Старий Ведмідь? Сем, Грен, Стражденний Ед, Дайвен з його дерев'яними зубами... Джонови лишалося тільки молитися, що бодай хтось із них вирвався з Кулака.

Ігритта теж не сходила йому з думки. Він пригадував запах її волосся, тепло її тіла... і вираз на її обличчі, коли вона розітнула старому горлянку. «Не можна було в неї закохуватися»,— шепнув якийсь голос у нього в голові. «Не можна було її кидати»,— мовив інший голос. Цікаво, думав Джон, чи батько розривався так само, коли покинув Джонову матір, щоб повернутися до леді Кетлін. «Він дав обітницю леді Старк, а я дав обітницю Нічній варті».

Він мало не проїхав Кротівку, не впізнавши, так його лихоманило. Переважно селище ховалося під землею, у світлі далекого місяця виднілося лише декілька халуп. Бордель являв собою хижку, не більшу за виходок, його червоний ліхтар рипів на вітрі — криваве око, яке вдивляється в чорноту. Джон спішився поряд у стайні, мало не гримнувшись з кобили, та крикнув, щоб збудити конюших.

— Мені потрібен свіжий кінь з сідлом і вуздечкою,— сказав він таким тоном, що відразу відбив охоту сперечатися. Йому привели коня, а ще принесли бурдюк вина й пів чорної хлібини.— Збудіть село,— звелів Джон.— Попередьте всіх. Дикуні вже з південного боку Стіни. Збирайте пожитки й рушайте в Чорний замок.

Скрегочучи зубами від болю в нозі, він видерся на чорного мерина, якого йому привели, й погнав на північ.

Коли на сході зачали блякнути зірки, перед очима постала Стіна — вивищувалася понад деревами й ранковим туманом. Крига мерехтіла у блідому світлі місяця. Джон понукав мерина слизькою багнистою дорогою, поки не угледів муровані вежі й рублені будівлі Чорного замку, які ліпилися, мов поламані іграшки, попід великим скелястим виступом. На той час Стіна вже світилася в перших променях світанку рожевим і рубіновим.

Коли він проїздив надвірні будівлі, його не перепинив жоден чатовий. Ніхто не вийшов, щоб заступити йому дорогу. Чорний замок, здавалося, зруйнований так само, як і Сіроварта. У дворі у тріщинах між каміння проросла хирлява коричнева трава. Старі сніги вкривали дах Кременних касарень і здіймалися кучугурами з північного боку Гардинової вежі, в якій Джон ночував, поки його не підвищили до стюарда Старого Ведмеда. На Вежі лорда-командувача виднілися чорні смуги — там, де з вікон колись валив дим. Мормонт після пожежі переїхав у Королівську вежу, але й там Джон не побачив світла. З землі не було видно, чи ходять вартові по самій Стіні, на висоті сімсот футів, але не побачив нікого на високих маршових сходах, які перерізали кригу з південного боку, наче велетенська дерев'яна блискавка.

Однак з комина зброярні піднімався дим — тоненька цівочка, майже невидима на тлі сірого північного неба, проте й цього було досить. Злізши з коня, Джон покульгав туди. З відчинених дверей лилося тепло, мов гарячий подих літа. Всередині біля вогню однорукий Донал Ной роздмухував міхи. Зачувши шум, він звів очі.

— Джоне Сноу?

— Хто ж іще!

Попри гарячку, виснаження, ногу, магнара, зарізаного старого, Ігритту, Манса — попри все це, Джон усміхнувся. Приємно було повернутися, приємно побачити Ноя з його величеньким черевом і заколотим рукавом, з настовбурченою на підборідді чорною щетиною.

Коваль відпустив міхи.

— Твоє обличчя...

Джон уже і забув про своє обличчя.

— Шкуромін мені око хотів видряпати.

Ной нахмурився.

— Пошрамоване чи гладеньке, а я думав, що це обличчя бачив востаннє, коли до нас долетіли чутки, що ти перейшов до Манса Рейдера.

Щоб не впасти, Джон ухопився за двері.

— Хто вам таке сказав?

— Джармен Баквел. Він повернувся два тижні тому. Його пластуни стверджують, що бачили тебе на власні очі: ти їхав у овечому плащі у валці дикунів,— Ной роздивлявся його.— Бачу, що про овечий плащ — правда.

— Все правда,— зізнався Джон.— Принаймні зовні.

— То, може, мені вже слід меча витягти й кишки тобі випустити?

— Ні. Я діяв за наказом. Це було останнє веління Кворина Піврукого. Ною, де залога?

— Захищає Стіну від твоїх друзів-дикунів.

— Так, але де?

— Повсюди. Гарму Песиголову бачили біля Лісоварти-на-ставку, Тарараха — біля Довгого Кургану, Плаксія — біля Крижаного Кордону. По всій довжині Стіни... вони і тут, і там, вони перелазять біля Брами Королеви, ламають ворота Сіроварти, збираються біля Східної варти... та тільки углядять чорний плащ — і тікають. І на другий день з'являються деінде.

Джон притлумив стогін.

— Удавані атаки. Манс хоче, щоб ми розпорошилися, хіба не зрозуміло? — (І Бовен Марш йому тільки послугу зробив).— Брама тут. Тут і буде атака.

— У тебе з ноги кров цебенить,— перетнув приміщення Ной.

Джон порожніми очима глянув униз. Так і є. Рана знову відкрилася.

— Це від стріли...

— Дикунської стріли.

Це було не запитання. Ной мав усього одну руку, зате дужу. Цією рукою він і підхопив Джона.

— Ти білий як молоко і весь гориш. Я відведу тебе до Еймона.

— Нема часу. На південь від Стіни — дикуни, вони йдуть від Корони Королеви, щоб відчинити браму.

— Скільки їх? — Ной майже поніс Джона до дверей.

— Сто двадцять, і як на дикунів, то вони добре озброєні. Бронзові лати, трохи є і криці. Скільки людей тут лишилося?

— Сорок з чимось,— мовив Донал Ной.— Каліки й слабі, та ще трохи хлопців-учнів.

— Якщо Марш поїхав, кого призначили каштеляном?

— Сера Вінтона, боги бережіть його,— розсміявся зброяр.— Останній лицар у замку і все таке. Біда тільки в тому, що Стаут про це забув, а ніхто не квапиться йому нагадувати. Я так бачу, я тут нині єдиний командувач. Прикрий каліка.

Бодай це добре. Однорукий зброяр був розважливий, твердий і добре загартований на війні. А сер Вінтон Стаут, з іншого боку... ну, колись він був добрим чоловіком, ніхто не заперечує, але він уже в розвідниках вісімдесят років, розгубив за цей час і силу, і глузд. Одного разу за вечерею заснув і мало не втопився в мисці горохового супу.

— Де твій вовк? — запитав Ной, коли вони перетинали двір.

— Привид? Довелося лишити його, коли перелазив Стіну. Я сподівався, він повернеться сюди.

— Прикро, хлопче, але ніхто його тут не бачив.

Вони докульгали до мейстрових дверей у довгій дерев'яній фортеці під гайворонником. Зброяр буцнув двері ногою.

— Клайдасе!

За мить визирнув сутулий чоловічок у чорному. Угледівши Джона, його маленькі рожеві очі вирячилися.

— Вклади хлопця, я приведу мейстра.

В коминку палав вогонь, у кімнаті стояла задуха. В теплі Джона потягнуло на сон. Не встиг Ной укласти його горічерева, як він

заплющив очі, щоб світ нарешті припинив кружляти. Він чув, як крукають і скаржаться круки в гайвороннику нагорі.

— Сноу,— зронив один з птахів.— Сноу, Сноу, Сноу.

Це Семова робота, пригадав Джон. Цікаво, подумав він, Семвел Тарлі теж цілий дістався додому — чи тільки його птахи?

Мейстра Еймона довго чекати не довелося. Рухався він повільно, тримаючись рукою в старечих плямах за Клайдаса й човгаючи маленькими обережними крочками. На шиї в нього висів тяжкий ланцюг, на якому серед заліза, свинцю, олова й інших простих металів зблискували золоті та срібні ланки.

— Джоне Сноу,— промовив мейстер,— коли тобі стане ліпше, маєш розповісти мені все, що бачив і що робив. Донале, постав на вогонь казанок вина й мої щипці. Розжаритися мають начервоно. Клайдасе, мені потрібен твій гострий ніж.

Мейстру перевалило за сто років; він змалів, став зовсім немічний, лисий і геть сліпий. Та нехай його затуманені очі й нічого не бачили, розум лишався гострим, як і перше.

— Дикуни йдуть,— сказав йому Джон, а Клайдас у цей час розпоров на ньому бриджі, розітнувши ножом цупку чорну тканину, вкриту кіркою засохлої крові та просяклу кров'ю свіжою.— З півдня. Ми перелізли через Стіну...

Клайдас зрізав Джонову незграбну пов'язку, й мейстер Еймон понюхав її.

— Ми?

— Я був з ними. Кворин Піврукий наказав мені приєднатися до них...— Джон здригнувся: палець мейстра мацав рану, тикав і штрикав. — Магнар Тенійський... а-а-а, боляче! — він зціпив зуби.— Де Старий Ведмідь?

— Джоне... мені дуже прикро, та лорд-командувач загинув у Крастеровій фортеці від рук своїх побратимів.

— Побра... від рук своїх?!

Еймонові слова завдали в тисячу разів гіршого болю, ніж його пальці. Джон пригадав, як востаннє бачив Старого Ведмеда, коли той стояв біля свого намету, а на плечі в нього, випрошуючи зерна, сидів крук. Мормонта більше немає? Джон боявся цього з тої самої миті, як побачив наслідки бою на Кулаці, та все одно удар був страшний.

— Хто? Хто це зробив?

— Гарт Старгородський, Олло Безрукий, Чингал... злодії, боягузи й убивці, усі вони. Ми мали б це передбачити. Варта вже не та, що була. Замало тут лишилося чесних людей, які б тримали негідників у руках,— мовив мейстер. Донал Ной у цей час крутив у вогні його інструменти.— Повернулася дюжина тих, хто не зрадив. Стражденний Ед, Велет, твій друг Тур. Від них ми все й дізналися.

Лише дюжина? З лордом-командувачем Мормонтом з Чорного замку вирушило двісті братів — дві сотні найкращих вояків Варти.

— То, значить, тепер лорд-командувач — Марш?

Старий Гранат був милий, та й старший стюард з нього старанний, але він геть не та людина, яка зможе протистояти дикунському війську.

— Поки що, доки не проведемо вибори,— сказав мейстер Еймон. — Клайдасе, принеси флягу.

Вибори! Кворин Піврукий і Джеремі Рикер загинули, Бен Старк зник безвісти... кого обирати? Не Бовена Марша й не сера Вінтона Стаута, це точно. Може, на Кулаці вижили Торен Смолвуд чи сер Отин Вайзерс? Ні, оберуть або Котера Пайка, або сера Деніса Малістера. Але котрого з них? Командувачі Тінявої вежі та Східної варти обидва гідні люди, але дуже різні: сер Деніс — обхідливий і обачний, справжній старий лицар; Пайк — молодший, з народження — байстрюк, гострий на язик і сміливий аж понад міру. Що гірше, ці двоє зневажають один одного. Старий Ведмідь завжди тримав їх подалі один від одного — в різних кінцях Стіни. Джон знав: у Малістерів у крові недовіра до залізнородних.

Наглий біль повернув Джона до власних турбот. Мейстер стиснув його за руку.

— Клайдас принесе макового молочка...

— Не треба мені...— спробував підвестися Джон.

— Треба,— твердо мовив Еймон.— Буде боляче.

Донал Ной, перетнувши кімнату, штовхнув Джона назад на спину.

— Лежи спокійно, бо прив'яжу.

Навіть однією рукою коваль упорався з ним, як з дитиною. Повернувся Клайдас із зеленою флягою і круглим кам'яним кухликом. Мейстер Еймон налив його по вінця.

— Випий.

Борючись із болем, Джон прикусив губу. І тепер він відчув присмак крові, який домішувався до густого, білого мов крейда зілля.

Джон ледве стримався, щоб не виблювати його назад.

Клайдас приніс миску теплої води, і мейстер Еймон змив з рани кров і гній. Хай який він був обережний, та навіть від найлегшого дотику Джон мало не зойкав.

— Магнаріві люди дисципліновані, й у них бронзові лати,— повідомив він. Розмови трохи відвертали увагу від ноги.

— Той Магнар — лорд на Скагосі,— сказав Ной.— Коли я тільки прийшов на Стіну, у Східній варті були скагосяни, пам'ятаю, вони про нього згадували.

— Мені здається, Джон це слово використав у його оригінальному значенні,— мовив мейстер Еймон.— Не як прізвисько, а як титул. Воно з давньої мови.

— І означає «лорд»,— погодився Джон.— Стир — магнар якоїсь місцевості, що зветься Тен, на далекій півночі від Льодоіклів. У нього сотня своїх людей і ще два десятки нальотчиків, які Дар знають незгірше за нас. Але Мансові так і не вдалося знайти ріжок, ось що важливо. Ріжок зими — саме тому він копав уздовж Молочнової.

Мейстер Еймон на мить застиг з ганчіркою в руці.

— Ріжок зими — це ж старовинна легенда. Король-за-Стіною і справді вірить, що такі речі існують?

— Усі вони вірять,— мовив Джон.— Ігритта казала, вони розкопали сотню могил... поховань королів і звитяжців по всій долині Молочнової, але так і не...

— Хто така Ігритта? — з притиском поцікавився Донал Ной.

— Жінка з вільного народу.

Як пояснити їм, хто така Ігритта? Яка вона тепла, кмітлива й кумедна, і здатна однаково легко чоловіка поцілувати — і розітнути йому горлянку.

— Вона зі Стиром, але вона не... вона зовсім юна, ще дівчинка, як по правді, дика, але...

«Вона вбила людину тільки за те, що та розпалила багаття». У Джона заплітався язик. Від макового молочка затуманився розум.

— Я з нею зламав обітницю. Я не хотів, але...

Не можна так було! Не можна було в неї закохуватися, не можна було її кидати...

— Я виявив слабкість. Піврукий наказав: їдь з ними, приглядайся, не опирайся, і я...

Голова була наче мокрою вовною натоптана.

Мейстер Еймон знову понюхав Джонову рану. Тоді опустил закривавлену ганчірку в миску з водою і мовив:

— Донале, розжарений ніж, будь ласка. І потримай хлопця.

«Не закричу»,— подумав Джон, побачивши червоний розжарений ніж. Але і цю обітницю він теж зламав. Донал Ной тримав його, а Клайдас спрямовував мейстрову руку. Джон не смикався, тільки стукав кулаком по столу — знову, знову і знову. Біль був такий нестерпний, що він у ньому почувався маленьким, слабким і безпомічним, як дитина, що скиглить у темряві. «Ігритто,— подумав Джон, коли ніздрі заповнив сморід паленого м'яса, а у вухах стояв його власний крик.— Ігритто, мені довелось». На якусь мить біль наче притупився. Та тут залізо торкнулося його знов — і він знепритомнів.

Коли повіки його, здригнувшись, нарешті розліпилися, він, загорнутий у цупку вовну, почувався так, наче пливе. Здавалося, він і поворухнутися не може, але то було байдуже. Якийсь час йому марилося, що Ігритта знову з ним — ніжними руками піклується про нього. Зрештою він, заплющивши очі, заснув.

Наступне пробудження було не таким приємним. В кімнаті стояла темрява, а біль повернувся — він за кожного руху шарпав ногу, наче гарячий ніж. Джон у цьому переконався на практиці, коли спробував поглянути, чи є ще в нього нога. Хапнувши ротом повітря, він притлумив зойк і стиснув кулак.

— Джоне? — з'явилася свічка, і на хлопця глянуло добре знайоме обличчя з великими вухами.— Тільки не рухайся.

— Пипе? — Джон простягнув руку, і хлопець потиснув її.— Я гадав, ти поїхав...

— ...зі Старим Гранатом? Ні, він вважає, що я ще малий і зелений. І Грен теж тут.

— Я теж тут,— Грен підійшов з другого боку ліжка.— Я просто заснув.

У Джона пересохло в горлі.

— Води,— прохрипів він. Грен приніс води та притиснув йому до вуст.— Я бачив Кулак,— мовив Джон, зробивши великий ковток.— Кров, і дохлих коней... Ной казав, назад повернулася тільки дюжина братів... хто?

— Дайвен, Велет, Стражденний Ед, Славний Донел Гіл, Ульмер, Ліворукий Лу, Гарт Сіроперий. Ще четверо чи п'ятеро. Я.

— А Сем?

Грен відвів очі.

— Він убив одного з Чужих, Джоне. Я сам бачив. Заколов його тим кинджалом з драконового скла, що ти йому зробив, і ми почали його звати Семом Смертовбивцею. Його це страшенно дратувало.

Сем Смертовбивця. Джон не міг навіть уявити Сема в ролі вояка.

— Що з ним сталося?

— Ми його покинули,— жалібно промовив Грен.— Я його трусив, кричав на нього, навіть по щоках плескав. Велет намагався поставити його на ноги, але ж він такий тяжкий! Пам'ятаєш, як він на тренуваннях скрутиться на землі калачиком і скиглить? А у Крастера він навіть не скиглив. Чингал з Олло ламали стіни, шукаючи харчі, Гарт з Гартом билися, деякі гвалтували Крастерових жінок. Стражденний Ед подумав, що Чингалові поплічники повбивають усіх, хто не зрадив, аби ми не розповіли, що вони зробили, а їх було вдвічі більше. Тож ми лишили Сема зі Старим Ведмедем. Він навіть не ворушився, Джоне!

«Ти ж йому братом був! — мало не крикнув Джон.— Як ти міг покинути його серед дикунів і вбивць?»

— Може, він ще живий,— сказав Пип.— Може, він нас усіх здивує і завтра тут з'явиться.

— З головою Манса Рейдера, ага,— сказав Грен натужно-веселим голосом.— Сем Смертовбивця!

Джон знову спробував сісти. Даремно він це зробив, як і першого разу. Зойкнувши, він вилаявся.

— Грене, йди збуди мейстра Еймона,— мовив Пип.— Скажи йому, що Джонові ще треба макового молочка.

«Так»,— подумав Джон.

— Ні,— сказав він.— Магнар...

— Ми все знаємо,— мовив Пип.— Чатовим на Стіні веліли стерегти південний напрямок, а Донал Ной відіслав людей на Верем'янський кряж, щоб спостерігали за королівським гостинцем. А мейстер Еймон відправив птахів у Східну варту й у Тіняву вежу теж.

Мейстер Еймон, човгаючи, підійшов до ліжка, тримаючись рукою за Гренове плече.

— Джоне, побережи себе. Добре, що ти прокинувся, але дай собі трохи часу оклигати. Ми рану тобі промили киплячою оковитою, приклали кропив'яну припарку з гірчицею і цвілим хлібом, та якщо ти не відлежишся...

— Я не можу,— попри біль, Джон намагався сісти.— Скоро тут буде Манс... з тисячею людей, з велетами й мамонтами... Вічнозим повідомили? Короля?

З чола йому скрапував піт. На мить він заплющив очі.

Грен кинув на Пипа дивний погляд.

— Він нічого не знає.

— Джоне,— сказав мейстер Еймон,— багато чого сталося, поки тебе не було, і здебільшого нічого доброго. Балон Грейджой знову вдягнув собі на голову корону й пішов на своїх лодіях проти Півночі. Куди не глянь, королі ростуть, як бур'яни, ми до всіх них писали, та ніхто ще не відповів. Вони для своїх мечів знайшли нагальніші завдання, а ми далеко, про нас усі забули. А Вічнозим... Джоне, кріпися... Вічнозиму більше немає...

— Немає? — Джон витріщився на Еймонові білі очі та зморшкувате обличчя.— У Вічнозимі мої брати. Бран і Рикон...

Мейстер поклав йому руку на чоло.

— Мені дуже прикро, Джоне. Твої брати померли за наказом Теона Грейджоя — потому як він захопив замок від імені свого батька. Коли прапороносці твого батька хотіли відбити замок, Теон просто взяв його на смолоскипи.

— Але твої брати відомщені,— мовив Грен.— Болтонів син повбивав усіх залізних, а ще подекують, що він зараз білує Теона Грейджоя по шматочку за всі його діяння.

— Мені так шкода, Джоне! — стиснув його за плече Пип.— Нам усім так шкода!

Джон ніколи не любив Теона Грейджоя, але ж той був батьковим годованцем! Ногу прошив черговий спазм болю, й не встиг Джон спам'ятатися, як уже знов лежав горілиць.

— Це помилка,— не хотів здаватися він.— Біля Корони Королеви я бачив деривовка — сірого деривовка... сірого... І він мене впізнав!

Якщо Бран помер, може, душа його вселилась у його вовка, як Орелл вселився у свого орла?

— Он випий,— Грен підніс йому до вуст кухлик. Джон випив. Голова була забита вовками й орлами, переповнена сміхом братів. Обличчя почали туманитися перед очима, танути. «Не може бути, що вони мертві! Теон би так ніколи не вчинив. А Вічнозим... сірий граніт, дуб і залізо, ворони кружляють над вежами, парують гарячі ставки у богопралісі, сидять на своїх тронах кам'яні королі... Як це Вічнозиму немає?»

Нарешті провалившись у сон, він знову повернувся додому — плескався в гарячому ставку під велетенським білим віродеревом, на якому був вирізьблений батьків лик. З ним була Ігритта — сміялася, скидала з себе шкуратяний одяг, поки не лишилася в чому мати народила, хотіла його поцілувати — але він не міг цілуватися у батька на очах. «Не буде в мене байстрюка,— сказав до неї Джон.— Не буде. Не буде». «Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу»,— прошепотіла вона, її плоть почала розчинятися в гарячій воді, м'ясо відпадало з кісток, поки не лишився хіба череп і скелет, а у ставку булькало густим і червоним.

Кетлін

Зелений Зубець почули раніше, ніж побачили,— це нескінченне шамотіння, схоже на гарчання величезного звіра. Ріка кипіла, у півтора разу ширша, ніж минулоріч, коли Роб тут розділив своє військо й дав обітницю взяти собі за дружину дівчину з Фреїв як плату за переправу. Тоді йому потрібен був лорд Фрей з його мостом, а зараз він потрібен ще більше. Серце Кетлін, яка дивилася на темну зелену воду, стискалося від поганих передчуттів. «Убрід ми тут ніяк не перейдемо, переплисти теж не зможемо, а поки вода спаде, може й місяць минути».

Під'їжджали вже до Близнючок, і Роб одягнув корону й викликав Кетлін з Едмуром, щоб їхали поруч. Сер Рейнальд Вестерлінг ніс королівський штандарт — деревовка Старків на крижаному білому полі.

З дощу, наче привиди, впливли вежі прибрамної — туманні сірі обмари, які з наближенням набували дедалі чіткіших обрисів. Кріпость Фреїв являла собою не один замок, а два: дві мокрі камінні дзеркальні копії, розташовані обабіч ріки та з'єднані велетенським арочним мостом. Посередині цього мосту росла Водяна вежа, а під нею бігла рівна бистра річка. Береги були прорізані каналами, як ровами, перетворюючи замки-близнюки на острови. Після дощів рови перетворилися на мілкі озера.

На тому боці розбурханих вод Кетлін роздивилася кілька тисяч вояків, що стали табором навколо східного замку; прапори на списах біля наметів обвисли, нагадуючи потоплених кошенят. Через дощ неможливо було розгледіти ні кольорів, ні гербів. Кетлін здавалося, що

переважна більшість — сірі, хоча під таким небом цілий світ здавався сірим.

— Ти тут обережніше, Робе,— застерегла сина Кетлін.— Лорд Волдер шкіру має тонку, а язик — гострий, і чимало його синів, без сумніву, пішли в батька. Не ведися на провокації.

— Я знаю Фреїв, мамо. Знаю, якої образи їм завдав і як вони мені потрібні. Буду святий, як септон.

Кетлін тривожно посовалася у сідлі.

— Якщо нам по приїзду запропонують перекуски, у жодному разі не відмовляйся. Приймай усе, що дають, їж і пий, щоб усі бачили. Якщо не запропонують нічого, попроси хліба, сиру й кухоль вина.

— Я змок, а не зголоднів...

— Робе, послухай! Щойно ти з ним переломиш хліба з сіллю, ти користуєшся гостеправом, під його дахом тебе захищатимуть закони гостинності.

Роб здавався більше здивованим, ніж занепокоєним.

— Мамо, в мене для захисту ціла армія, не потрібно мені довіряти своє життя хлібу й солі. Та якщо лорду Волдеру приємно буде подати мені тушковану ворону, присмачену мухами, я все з'їм і попрошу добавки.

З західної брами виїхало четверо Фреїв, горнучись у важкі плащі з цупкої сірої вовни. Кетлін упізнала сера Раймана, сина покійного сера Стеврона, первістка лорда Волдера. По смерті батька Райман став спадкоємцем Близнючок. Обличчя, яке ховалося під каптуром, було м'ясистим, широким і тупим. Решта троє, швидше за все, були його власні сини — онуки лорда Волдера.

Едмур це і підтвердив.

— Найстарший Едвін — отой блідий і худорлявий, з таким виразом на обличчі, наче у нього закреп. Отой жилавий з бородою — Чорний Волдер, особа малоприємна. На гнідому коні їде Пітир — хлопець з обличчям невдахи. Пітир Прищик — ось як його прозвали брати. Він лише на рік чи два молодший за Роба, та лорд Волдер уже в десять років одружив його з жіночкою, втричі за нього старшою. Боги, сподіваюся, Рослій не схожа на батька.

Вони зупинилися, чекаючи на господарів. Робів штандарт обвис на ратищі, а невпинний шум дощу змішувався зі шваркотом розлитого Зеленого Зубця, який біг праворуч. Сіровій повільно рушив уперед,

витагнувши струною хвоста, спостерігаючи за прибульцями темно-золотими очима, звуженими до щілинок. Коли Фреї були вже за кілька кроків, він заричав: неголосне гарчання майже губилося в рокоті ріки. Роб збентежився.

— Сіровію, до мене! До мене!

Натомість деривовк з риком стрибнув уперед.

Ступак сера Раймана, з переляку заіржавши, сахнувся, а кінь Пітира Прищика став дибки і скинув вершника. Тільки Чорному Волдеру вдалося втримати коня. Він потягнувся до руків'я меча.

— Ні! — крикнув Роб.— Сіровію, сюди! Сюди!

Кетлін, пристроживши кобилу, виїхала між деривовком і кіньми. Розбризкуючи болото з-під копит, вона рвонула напереріз Сіровію. Вовк ухилився — й тільки тоді, здавалося, почув Робів крик.

— Оце так намагається Старк замиритися? — гукнув Чорний Волдер з оголеною крицею в руці.— Не дуже правильно, я б сказав, вітатися, нацьковуючи на нас свого вовка. Це для того ви приїхали?

Сер Райман зліз із коня, щоб допомогти Пітиру підвестися. Хлопець був весь у болоті, але не постраждав.

— Я приїхав перепросити за образу, якої завдав вашому дому, а ще — на весілля свого дядька,— Роб стрибнув з коня.— Пітире, візьми мого коня. Твій уже практично у стайню повернувся.

Пітир, глянувши на батька, мовив:

— Я можу сісти з кимсь із братів.

Фреї не виказували і знаку пошани.

— Ви запізналися,— заявив сер Райман.

— Нас затримали дощі,— пояснив Роб.— Я послав вам птаха.

— Щось я жінки не бачу.

Всі зрозуміли, що під «жінкою» він має на увазі Джейн Вестерлінг. Леді Кетлін винувато всміхнулася.

— Королева Джейн з дороги дуже втомилася. Понад усякий сумнів, вона залюбки завітає в гості за кращих часів.

— Дідусь буде незадоволений,— сказав Чорний Волдер анітрохи не приязніше, хоч і вклав меча в піхви.— Я йому чимало розповідав про леді, й він хотів побачити її на власні очі.

Едвін прочистив горло.

— Ми приготували покої у Водяній вежі для вас, ваша світлосте, — сказав він Робу з підкресленою ввічливістю,— а також для лорда

Таллі й леді Старк. Ласкаво просимо і ваших лордів-прапороносців під наш дах і на весільний бенкет.

— А як щодо моїх вояків?

— Мілордові дідусю дуже прикро, але він не може ні нагодувати, ні прихистити таке велике військо. Нам і самим бракує корму та провіанту. Але, хай там як, ваших людей не кинуть напризволяще. Якщо вони схочуть перейти на той бік і стати табором поряд з нашою армією, ми викотимо доволі діжок вина й елю, щоб усі могли випити за здоров'я лорда Едмура та його нареченої. На тому боці ми встановили три великі святкові намети, щоб можна було сховатися від дощу.

— Дуже чуйно з вашого боку. Мої вояки обов'язково подякують вашому лорду-дідусю. Особливо після довгої дороги під дощем.

Едмур Таллі виїхав уперед.

— Коли я познайомлюся з судженою?

— Вона чекає на вас у замку,— пообіцяв Едвін Фрей.— Пробачте її за сором'язливість. Вона цього дня чекала з великим нетерпінням, сердешна панна. Та, може, продовжимо вже не під дощем?

— Авжеж,— сер Райман знову сів на коня й усадовив Пітира Прищика позаду себе.— Прошу за мною, дідусь чекає.

Він розвернув коня назад до Близнючок.

Едмур приєднався дорогою до Кетлін.

— «Покійний» лорд Фрей міг би нас привітати й особисто,— поскаржився він.— Я-бо його сюзерен і майбутній зять, а Роб — король.

— Буде тобі дев'яносто один рік, брате, побачимо, з якою охотою ти виїжджатимеш під дощ,— сказала Кетлін, але в душі подумала, чи не має брат рації. Зазвичай лорд Волдер пересувався у критому паланкіні, а це який-не-який захист від дощу. «Навмисна неповага?» Якщо так, то це ще тільки перший дзвіночок.

У прибрамній знову мали клопіт. Сіровій став як стій на середині підйомного мосту, обтрусився від дощу й завив на звідні ґрати. Роб нетерпляче свиснув.

— Сіровію! Що таке? Сіровію, за мною.

Але деривок тільки зуби вищирив. «Не подобається йому це місце»,— подумала Кетлін. Робові довелося присісти біля вовка й тихо щось йому сказати, щоб він нарешті згодився пройти попід ґратами. На той час під'їхали вже Лукуватий Лотар і Волдер Ріверз.

— Це він шуму води боїться,— сказав Ріверз.— Звірі добре тямлять, що води під час повені слід уникати.

— Суха псарня й бараняча ніжка швидко йому гумор поліпшать,— весело мовив Лотар.— Покликати нашого псаря?

— Це деривок, а не пес,— сказав Роб,— він небезпечний для людей, яким не довіряє. Пане Рейнальде, лишіться з ним. У такому стані я його в залу до лорда Волдера не поведу.

«Спритно,— подумала Кетлін.— Роб подбав, щоб Вестерлінги взагалі не потрапили на очі лорду Волдеру».

...Подагра і стареча ламкість кісток зробили свою справу. Старий Волдер Фрей напівлежав на престолі на подушці, з горностаєвим плащем на колінах. Чорний, дубовий, з різьбленою спинкою у вигляді двох приземкуватих веж, з'єднаних арочним мостом, цей престол був такий масивний, що старий на його тлі видавався якоюсь гротескною дитиною. Щось було в лорді Волдері від стерв'ятника, та ще більше — від ласки. Лиса голова у старечих плямах стирчала з худих плечей на довгій рожевій шиї. Під обрубаним підборіддям обвисла шкіра, очі сльозилися й були затуманені, беззубий рот невпинно рухався, всмоктуючи повітря, як немовля смочче материне персо.

Поряд з престолом лорда Волдера стояла восьма леді Фрей, а біля ніг його сиділа трохи молодша його копія — худий сутулий п'ятдесятирічний чоловік, чиє розкішне вбрання з блакитної вовни й сірого атласу дивно підкреслювалося короною й коміром, прикрашеними крихітними латунними бубонцями. Схожість між ним і лордом була разюча, якщо не рахувати очей: лорд Фрей очі мав маленькі, тьмяні й підозріливі, а чоловік — великі, приязні й порожні. Кетлін пригадала, що колись давно в одного з нащадків лорда Волдера народився дурник. Під час минулих візитів лорд Переправи завжди його ховав. «А він завжди носить цю блазенську корону — чи це така пародія на Роба?» Цього питання Кетлін не наважилась би поставити.

В залі юрмилися Фреєві сини, доньки, онуки, зяті, невістки та слуги. Але заговорив, звісно, старий.

— Даруйте, що не прихилию коліна. Ноги вже не слухаються, як раніше, хоча те, що висить між ними, служить мені ще ого-го! — хихикнув він і, побачивши Робову корону, розтягнув рота в беззубій посмішці.— Хтось може сказати, що тільки бідний король бере на голову бронзову корону, ваша світлосте.

— Бронза й залізо міцніші за срібло й золото,— відповів Роб.— Такі корони з мечів носили давні королі зими.

— Не допомогло це їм, коли з'явилися дракони. Хе!

Оце «хе!», здавалося, дуже подобалося дурнику, бо той покинував головою з боку в бік, брязкаючи бубонцями на короні й комірі.

— Сір,— промовив лорд Волдер,— пробачте Ейгону цей брязкіт. Мізків у нього менше, ніж у краножан, та й він у житті ще короля не бачив. Це один зі Стевронових хлопців. Ми кличемо його Бубонець.

— Сер Стеврон згадував про нього, мілорде,— Роб усміхнувся до дурника.— Приємно познайомитися, Ейгоне. Батько ваш був справжнім сміливцем.

Бубонець задзвенів своїми бубонцями. Коли він усміхнувся, з кутика рота в нього побігла цівка слини.

— Побережіть свою королівську люб'язність. Це все одно, що до нічного горщика говорити,— мовив лорд Волдер і перевів очі на решту гостей.— Ну, леді Кетлін, бачу, ви повернулися до нас. І молодий сер Едмур, переможець Камінного Млина! Тобто вже лорд Таллі, я мушу не забувати. Ви вже на моїй пам'яті п'ятий лорд Таллі. Решту чотирьох я пережив, хе! Десь тут ваша наречена... Думаю, ви б хотіли поглянути на неї.

— Авжеж, мілорде.

— Поглянете. Але в одязі. Вона дівчина скромна, панна. Голу ви її не побачите до самої шлюбної постелі. Хе! Зовсім скоро, зовсім скоро,— завоктав лорд Волдер.— Бенфрі,— він витягнув шию.— ходи приведи свою сестру. І швидко: лорд Таллі з самого Річкорину приїхав!

Юний лицар у четверному сюрко уклонився й вийшов, а старий знов обернувся до Роба.

— А де ваша дружина, ваша світлосте? Чарівна королева Джейн? З Вестерлінгів зі Стрімчака, мені казали, хе!

— Я лишив її у Річкорині, мілорде. Вона занадто стомилася ще для однієї подорожі, ми вже пояснили серу Райману.

— Ви страшенно мене засмутили! Хотів-бо я її побачити на власні підсліпуваті очі. Та всі ми хотіли, хе. Хіба ні, міледі?

Бліда й тоненька леді Фрей аж здригнулася.

— Т-так, мілорде. Ми всі хотіли віддати шану королеві Джейн. Мабуть, вона прегарна.

— Так, прегарна, міледі,— з крижаним спокоєм відповів Роб, нагадавши Кетлін його батька.

Старий або недочув, або просто не звернув уваги.

— Гарніша за мою, хе? Бо як іще її личко могло змусити його королівську світлість забути свою священну обітницю?

Роб з гідністю витримав цю догану.

— Знаю, ніякими словами цього не залагодиш, та я приїхав перепросити вас за образу, якої завдав вашому дому, і благаю у вас пробачення, мілорде.

— Пробачення, хе! Так, ви дещо обіцяли, пригадую. Я вже старий, але такого не забуваю. Не те що деякі королі, схоже. Юнак забуває про все, угледівши гарненьке личко й пару тугеньких груденят, ні? Я сам такий був. Хтось скаже, що я й досі такий, хе-хе. Та вони помиляються, от як ви помилилися. Але ж ви приїхали загладити провину. Та тільки зневажили ви моїх дівчаток. Либонь, перед ними вам і слід вибачатися, ваша світлосте. Перед моїми панночками. Ось, погляньте на них.

Він махнув пальцями, і зграйка дівчат відділилася від стіни й вишикувалася перед помостом. Бубонець теж почав був підводитися, весело побрязкуючи дзвіночками, та леді Фрей ухопила його за рукав і потягнула вниз.

Лорд Волдер називав дівиць.

— Моя донька Арвін,— указав він на панну років чотирнадцятьох.— Ширі, моя наймолодша законна донечка. Амі й Маріанна — онучки. Амі я видав за сера Пейта з Семиструмчя, але того йолопа вбив Гора-на-коні, тож я її назад отримав. Оце Серсі, ми звемо її Бджілка, по матері вона з Бісбері. Он ще онучки. Одна з них Волда, а решта... ну, якось там їх звуть...

— Я — Мері, лорде-дідусю,— сказала одна з дівчаток.

— Мері... проста, як двері. Поряд з нею моя дочка Тайта. Ще одна Волда. Алікс, Мариса... ти ж Мариса? Я так і думав. Вона не завжди така лиса. Це мейстер їй волосся зголив, але присягається, що скоро воно знову відросте. Оці близнята — Серра й Сарра,— мовив він і примружився до однієї з наймолодших дівчаток.— Хе, ти — ще одна Волда?

Дівчинка мала не більш як чотири рочки.

— Я — Волда сера Еймона Ріверза, лорде-прадідусю,— присіла вона у реверансі.

— Давно це ти заговорила? Ну, нічого розумного ти все одно не скажеш, як і твій батечко. А він ще й байстрючий син, хе. Забирайся, я сюди тільки Фреїв запрошував. Короля на Півночі незаконні шмаркачки не цікавлять,— лорд Волдер зиркнув на Роба, а Бубонець закивав головою, брязкаючи дзвіночками.— Ось вони вам, і всі панянки. Ну, й одна удовиця, але дехто полюбляє жінку вже з досвідом. Ви могли б собі кого завгодно з них обрати.

— Це був би занадто складний вибір, мілорде,— мовив Роб з підкресленою ввічливістю.— Всі вони такі хороші!

Лорд Волдер пирхнув.

— Як-то кажуть, очі в мене слабкі. Деякі з них і справді гарненькі, гадаю. А деякі... ну, це вже байдуже. Для короля на Півночі вони виявилися недостатньо хороші, хе. То що там ви хотіли сказати?

— Міледі...— Роб мав страшенно ніяковий вигляд, але ж він знав, що цей момент обов'язково прийде, тож прийняв його мужньо.— Тримати слово мають усі, а особливо королі. Я дав обітницю одружитися з однією з вас, і я цю обітницю злавав. Ви ні в чому не винні. Й тим, що я зробив, я не хотів зневажити вас, просто я закохався в іншу. Ніякими словами цього не залагодиш, знаю, та я приїхав перепросити вас, щоб Фреї з Переправи і Старки з Вічнозиму знову стали друзями.

Менші дівчатка збуджено вертілися. Їхні старші сестри чекали на реакцію лорда Волдера на його чорному дубовому престолі. Бубонець гойдався вперед-назад, видзвонюючи дзвіночками на комірці й короні.

— Добре,— нарешті мовив лорд Переправи.— Дуже добре, ваша світлосте. «Ніякими словами цього не залагодиш», хе. Добре сказано, добре сказано. На весільному бенкеті, сподіваюся, ви не відмовитеся потанцювати з моїми доньками. Потішите старече серце, хе,— він покивав рожевою зморшкуватою головою, точно як це робив його онук-дурник, от тільки бубонців лорд Волдер не мав.— А ось і вона, лорде Едмуре. Моя дочка Рослій, моя найцінніша квіточка, хе.

Сер Бенфрі завів її у залу. Якщо зважати на схожість, мабуть, то були брат і сестра. Якщо судити з віку, обоє — діти шостої леді Фрей, яка була з Розбі, наскільки пригадувала Кетлін.

Як на свій вік, Рослій була невеличка, зі шкірою білою, наче вона щойно з молочної купелі. Обличчя мала гарненьке, з маленьким підборіддям, витонченим носиком і великими карими очима. Густі каштанові коси хвилями спадали аж до пояса — такого тоненького, що Едмур, мабуть, долонею міг би його обхопити. Під мереживним ліфом блакитної сукні випиналися маленькі, але тверді груденята.

— Ваша світлосте,— опустилася навколішки дівчина.— Лорде Едмуре, сподіваюся, я вас не розчарувала.

«І близько ні!» — подумала Кетлін. Брат, угледівши дівчину, аж засяяв.

— Ви просто чарівна, міледі,— сказав Едмур.— І завжди будете, я певен.

У Рослій між передніх зубів виднілася щілинка, тому вона соромилася усміхатися, але цей недолік був навіть милий. «Нічогенька, — подумала Кетлін,— але ж така маленька, ще й з роду Розбі». Розбі ніколи не відзначалися міцним здоров'ям. Кетлін набагато більше сподобалися своєю статурою деякі старші дівчата в залі — чи дочки, чи онучки, вона певності не мала. Вони зовні нагадували Крейкголів: третя дружина лорда Волдера була з цього дому. Широкі стегна, щоб родити дітей, великі груди, щоб їх годувати, дужі руки, щоб їх носити. Крейкголи завжди були широкі в кості й міцні.

— Мілорд дуже добрий до мене,— мовила леді Рослій до Едмура.

— А міледі прегарна,— Едмур узяв її за руку й поставив на ноги.
— Та чого ж ви плачете?

— Від радості,— сказала Рослій.— Я плачу від радості, мілорде.

— Досить уже,— втрутився лорд Волдер.— Наплачетесь і нашепочетесь по весіллі, хе. Бенфрі, проведи сестру назад у покої — хай до шлюбу готується. І до злюбу, хе, це ж бо найцікавіше. Для всіх, для всіх,— він пожував губами.— Буде музика, солодка музика, і вино, хе, проллється ріка червона, і все ми залагодимо. Але ж ви потомилися, і мокрі — он на підлогу натекло. Для вас уже запалили в коминках, і чекає глінтвейн, і купіль, якщо хто захоче. Лотаре, проведи гостей у їхні кімнати.

— Мушу перевести своїх вояків на той бік річки, мілорде,— сказав Роб.

— Вони й самі не загубляться,— невдоволено буркнув лорд Волдер.— Вони ж уже туди переходили, ні? Коли прийшли з півночі.

Вам потрібна була переправа — я вам її забезпечив, ви й оком змигнути не встигли. Але робіть, як вам буде завгодно. Хоч за руку кожного переводьте, мене це не обходить.

— Мілорде! — мовила Кетлін, яка мало не забула про головне.— Просимо поїсти, якщо ваша ласка. Ми стільки льє проїхали під дощем! Волдер Фрей пожував губами.

— Поїсти, хе. Буханець хліба, кусник сиру, може, ковбаски.

— І вина запити,— мовив Роб.— І солі.

— Хліба й солі, хе. Ну звісно, ну звісно.

Старий плеснув у долоні, й у залу слуги внесли карафи з вином і таці з хлібом, сиром і маслом. Лорд Волдер і собі взяв келих червоного й підняв його рукою в старечій гречці.

— Гості,— промовив він,— шановні гості. Ласкаво прошу під мій дах і за мій стіл.

— Дякуємо за вашу гостинність, мілорде,— відповів Роб. Його слова луною повторив Едмур, а також Великий Джон, сер Марк Пайпер та інші. Випили вина та з'їли хліба з маслом. Кетлін відпила вина та скуштувала трохи хліба — і їй зразу стало набагато легше. «Тепер усе має бути добре»,— подумала вона.

Знаючи, який цей старий буває дріб'язковий, Кетлін очікувала кімнати холодні й безрадісні. Але Фреї, схоже, вирішили виявити щедрість. Покої наречених були великі й пишно убрані, особливо звертало на себе увагу величезне ліжко з периною, стовпчики на якому були вирізьблені у вигляді веж. Завіси на ліжку були синьо-червоні, в кольорах Таллі,— приємна люб'язність. Дерев'яні підлоги встелювали напахчені килими, а високе вікно з віконницями виходило на південь. Кімната Кетлін була менша, але теж гарно вмебльована та зручна, а в коминку палав вогонь. Лукуватий Лотар запевнив, що Робові виділено цілий поверх, як і належитья королеві.

— Буде щось потрібно — просто покличте вартових.

Уклонившись, він вийшов і, важко накульгуючи, почав спускатися гвинтовими сходами.

— Потрібно виставити своїх вартових,— сказала Кетлін братові. Якщо за дверима стоятимуть люди Старків і Таллі, їй спатиметься спокійніше. Аудієнція в лорда Волдера вийшла не така жахлива, як Кетлін собі уявляла, та все одно хотілося, щоб усе це чимшвидше закінчилося. «Ще кілька днів — і Роб вирушить на війну, а я — в

затишну в'язницю Стражморя». Лорд Джейсон прийме її якнайкраще, вона й не сумнівалася, та перспектива ця її все одно гнітила.

Внизу чулося тупотіння коней: це кавалькада переїздила мостом з одного замку в інший. Під колесами навантажених возів гуркотіла бруківка. Кетлін підійшла до вікна й, визирнувши, побачила, як зі східної Близнючки показалося Робове військо.

— Дощ, схоже, вщухає.

— Ага, коли ми вже не просто неба,— озвався Едмур, стоячи перед коминком і вбираючи тепло.— Як тобі Рослій?

«Надто вже маленька й тендітна. Народжувати їй буде важко». Але братові дівчина, здається, припала до душі, тож вона мовила:

— Мила.

— Думаю, я їй сподобався. А чого вона плакала?

— Це ж панна перед весіллям. Сльози — то цілком очікувано.

Зранку перед весіллям Лайса наплакала цілі озера, але спромоглася висушити сльози й уже сяяти, коли Джон Арин накинув їй на плечі свій кремово-блакитний плащ.

— Вона вродливіша, ніж я міг і сподіватися,— сказав Едмур і підніс руку, щоб Кетлін не перебивала.— Знаю, є речі важливіші, не треба мені ваших проповідей, септо. Адже... ти бачила тих фреївських дівчат? Оту, що сіпалася? Це в неї що — трясця? А оті двійнята з такими ямами й буграми на обличчях, яких і в Пітера Прищика немає? Коли я їх побачив, був певен, що Рослій виявиться лисою й одноокою, з мізками Бубонця й характером Чорного Волдера. Але вона, здається, і гарна, і лагідна,— він був розгублений.— Для чого тій старій ласці було відмовляти мені у виборі, якщо він не збирався підсунути мені якусь потвору?

— Твоя слабкість до гарненьких личок усім відома,— нагадала йому Кетлін.— Можливо, лорд Волдер хотів, щоб ти і справді був щасливий зі своєю дружиною...— («Та швидше, він не хотів, щоб ти закомизився через якісь прищі й зірвав усі його плани».)— А може, Рослій — улюблениця старого. Лорд Річкорину — така партія, на яку мало хто з його дочок може сподіватися.

— Твоя правда,— сказав Едмур, але й досі невпевнено.— Не може такого бути, щоб дівчина виявилася безплідною?

— Лорд Волдер хоче, щоб його онук успадкував Річкорин. То для чого йому віддавати за тебе безплідну дівчину?

— Щоб здихатися дочки, якої ніхто не хоче.

— І яка з того користь? Волдер Фрей сварливий, але не дурний.

— Та все-таки... це можливо?

— Так,— неохоче визнала Кетлін.— Є хвороби, після яких дівчина, якщо перехворіє змалку, не зможе завагітніти. Але нема підстав думати, що це стосується леді Рослій,— сказала Кетлін і роззирнулася по кімнаті.— Якщо по правді, Фреї прийняли нас люб'язніше, ніж я очікувала.

— Кілька гострих слів і трохи недоречної зловтіхи,— розсміявся Едмур.— Як на діда, то це теплий прийом. Я думав, старий нам у вино насчить і ще змусить букет вихваляти.

Від цього жарту Кетлін дивно розхвилювалася.

— Перепрошую, мені треба скинути мокрий одяг.

— Будь ласка,— позіхнув Едмур.— А я, може, годинку посплю.

Кетлін пішла до себе в кімнату. Скриню з одягом, яку вона привезла з Річкорину, вже занесли й поставили в ногах ліжка. Роздягнувшись і розвісивши мокрий одяг перед коминком, Кетлін вбрала теплу вовняну сукню в червоно-синіх кольорах Таллі, помила й зачесала коси, висушила їх і нарешті вирушила на пошуки Фреїв.

Коли вона увійшла до зали, чорний дубовий престол лорда Волдера був порожній, але біля вогню випивали кількоро його синів. Побачивши її, Лукуватий Лотар незграбно підвівся.

— Леді Кетлін, я гадав, ви відпочиваєте. Чим можу прислужитися?

— Це ваші брати? — поцікавилася вона.

— Брати, зведенюки, зяті та племінники. З Раймундом у нас спільна матір. Лорд Лусіас Випрен — чоловік моєї зведеної сестри Літіни, а сер Деймон — їхній син. Мого зведеного брата сера Гостіна ви, я певен, знаєте. А це сер Леслін Гейг і його сини — сер Гарис і сер Донел.

— Приємно познайомитися, панове. А сера Первина немає? Він супроводжував мене у Штормокрай і назад, коли Роб послав мене на переговори з лордом Ренлі. Дуже хотілося з ним знову побачитися.

— Первин поїхав,— сказав Лукуватий Лотар.— Я перекажу йому від вас вітання. Знаю, він буде засмучений, що розминувся з вами.

— Але ж він повернеться на весілля леді Рослій?

— Сподівався повернутися,— мовив Лукуватий Лотар,— але через дощі... самі бачили, як розлилися річки, міледі.

— Таки бачила,— озвалася Кетлін.— Ви не були б такі люб'язні провести мене до свого мейстра?

— Ви нездужаєте, міледі? — запитав сер Гостін, міцний чолов'яга з квадратним підборіддям.

— Звичайні жіночі скарги. Нема чого хвилюватися.

Лотар, як завжди люб'язний, повів її з зали до сходів, нагору, потім критим мостом до ще одних сходів.

— Мейстра ви знайдете в башточці нагорі, міледі.

Кетлін уже очікувала, що й мейстер виявиться сином Волдера Фрея, але Бренет геть не був на нього схожий. Це був товстий здоровань, голомозий, з подвійним підборіддям, ще й неохайний, якщо судити з воронячого посліду на рукавах його мантиї, але поводився він приязно. Коли Кетлін переказала йому Едмурові сумніви щодо плідності леді Рослій, він хихикнув.

— Вашому лорду-братові нема чого непокоїтися, леді Кетлін. Вона маленька, це правда, і стегна має вузенькі, але матір її була така сама, а леді Бетані дарувала лорду Волдеру по дитині щороку.

— І скільки з них вижило? — прямо запитала Кетлін.

— П'ятеро,— почав він загинати пальці, товсті як ковбаски.— Сер Первин. Сер Бенфрі. Мейстер Вілламен, який минулоріч дав обітницю й тепер служить лорду Гантеру у Видолі. Олівар, що був за зброєносця у вашого сина. І леді Рослій, наймолодша. Четверо хлопчиків і дівчинка. У лорда Едмура стільки синів буде, що він не знатиме, куди їх подіти.

— Певна, це його порадує.

Отож дівчина не тільки гарненька, а й, швидше за все, плідна. Едмура це має заспокоїти. Наскільки Кетлін бачила, братові не було чого нарікати на лорда Волдера.

Вийшовши від мейстра, Кетлін не повернулася до себе в кімнату, а натомість пішла до Роба. З ним були Робін Флінт і сер Вендель Мандерлі, а також Великий Джон з сином, якого й досі кликали Малим Джоном, хоча він уже майже переріс батька. Всі вони були мокрі. Ще один чоловік, навіть мокріший, стояв перед коминком у білдо-рожевому плащі, облямованому білим хутром.

— Лорде Болтон,— привіталася Кетлін.

— Леді Кетлін,— відгукнувся той слабким голосом,— приємно знову вас бачити, навіть у такі важкі часи.

— Ви дуже люб'язні...— Кетлін відчувала, що над кімнатою зависла похмурість. Навіть Великий Джон здавався пониклим і пригніченим. Обвівши поглядом їхні нахмарені обличчя, вона запитала: — Що сталося?

— Ланістери на Тризубі,— нещасним голосом промовив сер Вендель.— Брат мій знову в полоні.

— А лорд Болтон приніс новини про Вічнозим,— докинув Роб.— Не тільки наш добрий сер Родрик загинув. Убили також Клея Сервина й Леобальда Толгарта.

— Клей Сервин — зовсім хлопчик! — вигукнула Кетлін, посмутнівши.— То це все правда? Всі загинули, а Вічнозиму більше немає?

Болтон зустрівся з нею своїми безбарвними очима.

— Залізні спалили і замок, і зимове поселення. Частину ваших людей забрав з собою у Страхфорт мій син Ремсі.

— Вашого байстрюка звинувачують у жахливих злочинах,— різко нагадала йому Кетлін.— У вбивствах, з'валтуваннях, ба й гірше.

— Так,— погодився Руз Болтон.— У нього дурна кров, не можу заперечити. Та він управний боєць, водночас і хитрий, і безстрашний. Коли залізні зарубали сера Родрика, а трохи згодом і Леобальда Толгарта, вести бій довелося Ремсі, і він його повів. Він присягається, що не вкладе меча в піхви, поки на Півночі лишатиметься бодай один Грейджой. Можливо, така служба бодай трохи відпокутує злочини, до яких привела його байстрюча кров,— мовив він і знизав плечима.— А може, й ні. Коли війна закінчиться, нехай його світлість усе зважить і розсудить. На той час, сподіваюся, у мене від леді Волди вже буде законний син.

«Який же він холодний»,— подумала Кетлін уже не вперше.

— Ремсі згадував про Теона Грейджоя? — поцікавився Роб.— Той теж загинув, чи йому вдалося втекти?

Руз Болтон витягнув з мішечка на поясі обтріпану смужку шкіри.

— Син з листом надіслав оце.

Сер Вендель відвернувся. Робін Флінт і Малий Джон Амбер обмінялися поглядами, а Великий Джон пирхнув, як бугай.

— Це... людська шкіра? — спитав Роб.

— Шкіра з мізинця на лівій руці Теона Грейджоя. Син у мене жорстокий, визнаю. Та все ж... що таке смужка шкіри в порівнянні з життями двох маленьких королевичів? Ви їхня матір, леді Кетлін. Можу я запропонувати це вам... на знак помсти?

В душі Кетлін кортіло притиснути цей трофей до серця, але вона стрималася.

— Сховайте. Будь ласка.

— Оббілувавши Теона, моїх братів не повернути,— сказав Роб.— Мені потрібна його голова, а не шкіра.

— Він — єдиний живущий син Балона Грейджоя,— тихо мовив лорд Болтон, так наче хтось про це забув,— а тепер — законний король Залізних островів. Полонений король як заручник — велика цінність.

— Заручник? — наїжачилася Кетлін. Заручників-бо часто беруть на обмін.— Лорде Болтон, сподіваюся, ви не пропонуєте звільнити людину, яка вбила моїх синів?

— Той, хто отримає Скелястий престол, захоче смерті Теона Грейджоя,— зауважив Болтон.— Адже він, навіть у кайданах, має більше прав на трон, ніж будь-хто з дядьків. Отож я б його потримав, а потім зажадав би від залізнородних поступок в обмін на його страту.

Роб обдумав пропозицію з неохотою, та в кінці кивнув.

— Так. Дуже добре. Тоді нехай живе. Поки що. Тримайте його надійно у Страхфорту, поки ми не відвоюємо Північ.

Кетлін знов обернулася до Руза Болтона.

— Сер Вендель казав щось про Ланістерів на Тризубі?

— Так, міледі. Провину за це я покладаю на себе. Я занадто затримався у Гаренхолі. Ейніс Фрей поїхав на кілька днів раніше за мене й устиг, хоч і не без труднощів, перейти Тризуб на рубіновому броді. А коли приїхали ми, річка вже перетворилася на бурхливий потік. Не було вибору — довелося переправляти моїх людей човнами, а їх було небагато. Дві третини мого війська було вже на лівому березі, на півночі, коли Ланістери напали на тих, що досі чекали на переправу. Переважно там лишалися люди Норі, Лока й Берлі, а в ар'єргарді ще був сер Вайліс Мандерлі з лицарями з Білої Гавані. Я був на другому боці, безсилий їм допомогти. Сер Вайліс вишикував людей, як зміг, але наскочив Грегор Кліган з важкою кавалерією й загнав їх у річку. Частина потонула, частину порубали. Ще більше повтікали, решту ж узяли в полон.

Від Грегора Клігана новини приходять тільки погані, подумала Кетлін. Невже Робові знову доведеться вирушати на південь, боротися з ним? Чи Гора-на-коні сам рухається сюди?

— Кліган перейшов ріку?

— Ні,— тихо, але впевнено озвався Болтон.— На броді я лишив шістсот людей. Списників з рівчаків, гір і Білого Ножа, сотню лучників Горнвудів, трохи вільних вершників і лицарів-бурлак, а на підкріплення їм — міцний підрозділ Стаута й Сервина. Командують Ронел Стаут і сер Кайл Кондон. Сер Кайл був правою рукою покійного лорда Сервина, як ви знаєте, міледі. Леви плавають не краще за вовків. Поки вода стоїть високо, сер Грегор ріку не перейде.

— Останнє, що нам потрібно, то це Гора-на-коні в тилу, коли ми вийдемо на гатку,— сказав Роб.— Ви правильно вчинили, мілорде.

— Дуже дякую, ваша світлосте. На Зеленому Зубці я поніс жахливі втрати, а Гловер з Толгартом у Сутінь-долі — ще більші.

— Сутінь-діл,— виплюнув це слово Роб, наче лайку.— Робет Гловер хай тільки зустрінеться зі мною — він за все отримає, обіцяю вам.

— Так, дурість він упоров,— погодився лорд Болтон,— та Гловер просто голову втратив, коли дізнався, що Пущанський Насип упав. Горе і страх і не таке з людьми роблять.

Але Сутінь-діл — у минулому, а Кетлін більше хвилювали битви майбутні.

— Скільки людей ви привели моєму синові? — запитала вона Руза Болтона з притиском.

Його дивні безбарвні очі якусь мить роздивлялися її обличчя, перш ніж він відповів.

— Близько п'ятисот вершників і три тисячі піхоти, міледі. Переважно вояки зі Страхфорту, і трохи з Картверді. Оскільки щодо відданості Карстарків тепер виникають великі сумніви, я вирішив тримати їх біля себе. Мені шкода, що я не зміг привести більше.

— Цього має вистачити,— сказав Роб.— Лорде Болтон, вам під команду віддаю ар'єргард. Я вирушаю на Перешийок, щойно дядько пошлюбить свою наречену. Ми повертаємося додому.

Арія

Роз'їзд наскочив на них за годину їзди від зеленого зубця, коли віз ледве тягнувся тванистою дорогою.

— Схили голову і тримай рота на замку,— попередив Гончак, коли до них під'їхали троє вояків — лицар і двоє зброєносців у легких обладунках і на прудких ступаках. Кліган ляснув батогом двох старих возовиків, які знали кращі часи. Віз рипів і погойдувався, на кожному повороті два величезні колеса вичавлювали багнюку з глибоких колій. Позаду, прив'язаний до воза, ступав Невідомець.

Великий норовливий рисак не мав ні зброї, ні захисного барду, а сам Гончак був у брудному зеленому одязі з грубого полотна й у попелястому плащі з каптуром, який проковтнув його голову. Поки Кліган не підводив погляду, обличчя взагалі не було видно, тільки білки очей. Він схожий був на сіромаху-селяка. Проте селяка *кремезного*. А під грубим полотном, знала Арія, ховається дублена шкіра й наолієна кольчуга. Сама Арія нагадувала чи то селянського сина, чи то свинопаса. Позаду на возі стояло чотири об'ємні діжки солонини й одна — засолених свинячих ніжок.

Вершники, перш ніж під'їхати ближче, розділилися, щоб усе оглянути. Кліган, зупинивши воза, терпляче чекав, поки вони втамують цікавість. У лицаря був спис і меч, а у його зброєносців — довгі луки. Мініатюри на їхніх шкірянках були зменшеними копіями герба, вишитого на сюрко їхнього пана: на іржавому полі — чорні вила на золотій смузі на лівій половині щита. Арія думала, що признається до першого-ліпшого роз'їзду, який вони зустрінуть, але чомусь завжди уявляла вояків у сірих плащах, з деривовком на грудях. Вона б могла ризикнути, навіть побачивши Амберового велета чи Гловерів кулак,

але вила вона не впізнала, тож не відала, кому цей лицар служить. З того, що вона бачила у Вічнозимі, такі вила нагадував тільки герб лорда Мандерлі — тризуб у руці тритона.

— У тебе справи у Близнючках? — запитав лицар.

— Солонину везу на весілля, прошу пана,— пробурмотів Гончак у відповідь, опустивши очі й ховаючи обличчя.

— І не проси — не люблю солонини,— лицар з вилами ковзнув по Клігану очима, на Арію взагалі не звернув уваги, але довго й пильно роздивлявся Невідомця. З першого погляду видно було, що це огир, а не який-небудь тягловик. Один зі зброєносців мало не опинився в болоті, коли великий чорний рисак куснув його коня.— Звідки ти цього жеребця взяв? — суворо запитав лицар з вилами.

— М'леді веліла привезти, прошу пана,— боязко мовив Кліган.— Це весільний дарунок для юного лорда Таллі.

— Яка це леді? Кому ти служиш?

— Стара леді Вент, прошу пана.

— Вона гадає, що може конем відкупитися й Гаренхол собі повернути? — поцікавився лицар.— Боги, гірша за дурепу тільки стара дурепа.

Попри це, він махнув рукою:

— Проїжджайте.

— Ага, прошу пана,— Гончак ляснув батогом, і старі возовики потягнулися далі. Під час зупинки колеса добряче загрузли, тож упряжка не зразу змогла зрушити з місця. На той час роз'їзд уже подався далі.

Кліган кинув на них останній погляд — і пирхнув.

— Сер Донел Гейг,— сказав він.— Я в нього стільки коней виграв, що не порахувати. І зброї. А одного разу в рукопашній мало не зарубав.

— То як це він вас не впізнав? — запитала Арія.

— Бо всі лицарі — дурні, це ж нижче їх — роздивлятися якогось жалюгідного селяка,— він вбатожив коней.— Тримай очі долу, говори скромно. Побільше повторюй «прошу пана» — і лицарі здебільшого тебе взагалі не помічатимуть. На коней вони звертають уваги більше, ніж на простолюд. От Невідомця він міг би впізнати, якби хоч раз мене на ньому бачив.

«Ваше обличчя він би теж упізнав». Щодо цього Арія сумнівів не мала. Близни на обличчі Сандора Клігана забути важко, навіть раз

побачивши. І під шоломом ці шрами було не сховати, хіба що як викувати цей шолом у формі вищиреної собачої голови.

Саме тому подорожнім і знадобився віз і засолені свинячі ніжки. «Не хочу я, щоб мене притягнули до твого брата в ланцюгах,— сказав Гончак Арії,— та й пробиватися до нього з мечем у руці я теж не хочу. Отож зіграємо у гру».

Селянин, випадково стрінутий по дорозі, віддав їм — хай і неохоче — і віз, і коней, і одяг, і діжки. Гончак забрав їх, пригрозивши мечем. Коли ж селянин обізвав його рабівником, Гончак озвався: «Ні, я фуражир. Ти подякуй, що я тобі майтки лишив. А тепер скидай чоботи. Бо ноги відкинеш. Обирай». Селянин і сам був здоров'як, як Кліган, та вирішив скинути чоботи, щоб не відкинути ноги.

Коли западав вечір, Гончак з Арією так і тягнулися в напрямку Зеленого Зубця й замків-близнюків лорда Фрея. «Я майже приїхала», — подумала Арія. Вона знала, що мала б радіти, та в животі все стискалося. Може, це через гарячку, яка ще не минулася, а може, й ні. Вчора вночі їй наснився поганий сон — справжній кошмар. Самого сну вона пригадати не могла, але страшне відчуття не полишало її цілий день. Навіть зростало. «Страх ранить глибше за меч». Вона має бути сильна, як батько казав. Від матері її відділяє тільки замкова брама, ріка й армія... але ж це Робова армія, тож небезпеки немає. Чи є?

В цій армії є Руз Болтон. Лорд П'явка, як прозвали його беззаконники. Це їй не подобалося. З Гаренхолу вона втекла не тільки від кривавих лицедіїв, а й від Болтона, а щоб утекти, довелося перерізати горлянку одному з його вартових. Чи знає він, що це вона зробила? Чи покладає провину на Гендрі або Пиріжка? Чи розповів би він про це її матері? І що б він зробив, якби зараз побачив її? Мабуть, навіть не впізнав би. Останнім часом вона більше нагадувала мокрого щура, ніж панську чашницю. Мокрий щурик! Усього два дні тому Гончак обтяв їй волосся. Голяр з нього був ще гірший, ніж із Порена, тож з одного боку Арія була геть лиса. «Закладаюся, навіть Роб мене не впізнає. Навіть мама!» Коли востаннє вони бачилися, вона була зовсім дівчинкою,— це того дня, коли лорд Едарт Старк виїхав з Вічнозиму.

Замку ще не було видно, а музика вже чулася — далеке дріботіння барабанів, мідні голоси сурем, тоненьке квиління волинок, яке

губилося в ревищі ріки й торохтінні дощу по голові.

— Весілля прогавили,— сказав Гончак,— але бенкет, схоже, ще триває. Скоро я тебе позбудуся.

«Це я вас позбудуся»,— подумала Арія.

Дорога переважно прямувала на північний захід, але зараз звернула рівно на захід, поміж яблуневого садка й затопленого житнього поля, прибитого дощем. Проїхали останні яблуневі дерева й довгий пагорб — і перед ними постали замки, ріка й табори. Були тут сотні коней і тисячі людей, які здебільшого товклись у трьох велетенських святкових шатрах, які стояли біч-о-біч лицем до замкової брами, як три велетенські полотняні палаци. Роб став табором подалі від замку, де вище й сухіше, але Зелений Зубець так розлився, що навіть лизнув кілька непередумано поставлених наметів.

Тут музика з замку чулася краще. Над табором прокочувалися барабанні й суремні хвилі. Музики у ближньому замку награвали одну пісню, в дальньому — іншу, і їхні співи більше нагадували битву.

— Не дуже добре грають,— зауважила Арія.

Гончак хрокнув — мабуть, то був сміх.

— Зараз у Ланіспорті глухі старухи скаржаться на гуркіт, це точно. Казали, лорд Волдер Фрей слабує на очі, але я не думав, що й на кляті вуха теж.

Арія піймала себе на тому, що воліла б, аби зараз був білий день. Якби вийшло сонце й повіяв вітер, вона б могла ліпше роздивитися прапори. Пошукала б деривовка Старків, чи бойовий топір Сервинів, чи кулак Гловерів. Але у вечірніх сутінках усі кольори здавалися сірими. Дощ зменшився до мжички, майже до імлі, але перед тим устиг так намочити стяги, що вони обвисли, як ганчірки,— нічого не роздивишся.

По периметру табору наставили фургонів і возів, щоб забезпечити такий-сякий захист у разі нападу. Саме там чатові й зупинили Гончака з Арією. У світлі ліхтаря, якого тримав сержант, Арія розгледіла, що плащ у нього блідо-рожевий, у червоних сльозинках. Вояки під його командуванням мали на грудях, де серце, герби лорда П'явки — облупленого чоловіка Страхфорту. Їм Сандор Кліган переповів ту саму байку, що й роз'їзду, але болтонівський сержант виявився твердішим горішком, ніж сер Донел Гейг.

— Солонина не для панського весілля,— презирливо мовив він.

— У мене ще засолені свинячі ніжки, сер.

— Не на бенкет, це точно. Бенкет уже майже закінчився. І я північанин, а не якийсь там південський лицар з невисохлим молоком на губах.

— Мені велено знайти стюарда або кухаря...

— Замок зачинений. Лордів просили не турбувати,— Сержант хвильку поміркував.— Можеш розвантажитися тут, біля святкових наметів,— він указав рукою в кольчужній рукавиці.— Від елю апетит розігрується, а старий Фрей і не помітить, що кількох свинячих ніжок бракує. Зубів-то в нього все одно немає. Спитаєш Седжкінса, він знатиме, що з тобою робити.

Лицар гаркнув команду, і його люди відкотили вбік один з возів, щоб дати дорогу.

Гончак вперіщив коней батогом, поганяючи до святкових наметів. Здавалося, на них ніхто не звертає уваги. Хлюпаючи по воді, проїхали ряди яскравих шатер, мокрі шовкові стінки яких світилися від розпалених усередині ламп і жаровень, немов чарівні ліхтарики,— рожеві, золоті й зелені, смугасті, в ромбиках і картаті, прикрашені птахами та звірами, галочками й зірками, кружечками й малюнками зброї. Арія запримітила зелений намет з шістьма жолудями на вставках — згори три, нижче два, ще нижче один. «Лорд Смолвуд»,— здогадалася вона, пригадавши далекий Жолудевий Палац і леді, яка сказала Арії, що вона гарна.

Проте на кожне мерехтливе шовкове шатро було дві дюжини повстяних і полотняних наметів, тьмяних і темних. Були й намети-касарні, в які поміщалося чотири десятки солдатів, але навіть вони здавалися карликовими на тлі величезних весільних шатер. Схоже, пиятика тривала вже кілька годин. До Арії долинали гучні тости і брязкіт кухлів, до яких домішувався звичний таборовий галас — іржання коней і брехіт собак, торохтіння фургонів у темряві, сміх і лайка, тенькіт і тукання криці й дерева. З наближенням до замку музика дедалі гучнішала, але крізь неї пробивався глухий і похмурий звук: річка, розлитий Зелений Зубець, ревіла, як лев у лігві.

Арія крутилася й вертілася, намагаючись роздивитися все водночас, сподіваючись побачити деривовка на гербі, або сіро-білий намет, або знайоме з Вічнозиму обличчя. Але бачила тільки незнайомців. Вона довго розглядала чоловіка, який в очереті справляв

нужду, але це був не Пиворіз. З намету зі сміхом випірнула напівроздягнена дівиця, але намет виявився блакитним, а не сірим, як Арії здалося спершу, й чоловік, який побіг наздоганяти дівицю, мав на камзолі лісокота, а не деривовка. Під деревом троє стрільців кріпили навощені тятиви до своїх довгих луків, та були це не батькові стрільці. Дорогу перейшов мейстер — занадто молодий і худий, щоб виявитися мейстром Лувіном. Арія звела погляд на Близнючок: нагорі у вежах м'яко світилися вікна в кімнатах, де запалили вогні. У мряці замки видавалися страшнуватими й таємничими, наче з казок старої Нан, але це був не Вічнозим.

Біля святкових наметів було найзавісніше. Широкі запинала підв'язали, туди-сюди шастали чоловіки з рогами й кухлями в руках, деякі в товаристві повій. Коли Гончак проїжджав повз перший намет, Арія зазирнула всередину й побачила сотні людей, які розсілися на лавках і штовхалися біля діжок з медом, пивом і вином. Усередині заледве можна було протиснутися, але на це ніхто не зважав. Принаймні там було сухо й тепло. Змерзла й мокра Арія могла тільки позаздрити. Дехто навіть співав. Дрібненька мжичка аж парувала біля виходу, нагріваючись від тепла, яке струменіло зсередини.

— За лорда Едмура й леді Рослій,— прокричав голос. Усі випили, а хтось інший гаркнув: — За Юного Вовка й королеву Джейн!

«Хто така королева Джейн?» — на мить зацікавилася Арія. Вона бо знала тільки одну королеву — Серсі.

Перед наметами були вириті кострища — попід грубими плетеними та шкуратяними навісами, які захищали від дощу, тільки якщо він був прямий. Але з ріки віяв вітер, тож краплі все одно залітали всередину, й від цього багаття сичали й пихкали. Понад вогнем служки повертали на рожнах великі окости. Від запахів у Арії потекли слинки.

— Може, зупинимось? — запитала вона в Сандора Клігана.— В наметах є північани.

Їх вона впізнала по бородах, по обличчях, по ведмежих і тюленьчих шубах, по їхніх тостах і піснях,— то були Карстарки, Амбери й люди з гірських кланів.

— Можу заприсягтися, тут є люди і з Вічнозиму.

Батькові люди, вояки Юного Вовка, деривовки Старків.

— Твій брат у замку,— озвався Гончак.— І мати теж. Ти хочеш до них чи ні?

— Так,— сказала вона.— А як же Седжкінс?

Сержант-бо казав спитати Седжкінса.

— Седжкінс може собі в дупу розпечений рожен запхати,— змахнув Кліган батою, і той, свиснувши крізь м'який дощик, ляснув коня по боці.— Мені потрібен твій клятий брат.

Кетлін

Барабани гупали, гупали, гупали, і з ними гупало в голові у Кетлін. На збудованій для музик галереї плакали сопілки, тьохкали флейти, вищали скрипки, сурмили ріжки, волинки награвали живеньку мелодію, але барабани заглушували все. Звуки луною відбивалися від крокв, а внизу гості їли, пили, перекрикували одне одного. «Волдер Фрей, мабуть, глухий як пень, якщо він це кличе музикою». Попиваючи вино, Кетлін спостерігала, як Бубонець скаче під «Алісанну». Ну, це оддалік нагадувало «Алісанну». Але з такими музиками це цілком могло виявитися і піснею «Бурмило і дівця мила».

За вікнами й досі падав дощ, але в Близнючках повітря було гаряче й задушливе. В коминку ревіло полум'я, на стінах у залізних держалах димно горіли ряди смолоскипів. Та найбільше тепла струмувало з тіл весільних гостей, які натовклися так тісно на лавках, що кожен, хто хотів підняти кухоль, не міг не засадити сусіді ліктем під ребра.

Навіть на помості, як на Кетлін, гостей розмістили занадто тісно. Її саму всадовили між сером Райманом Фреєм і Рузом Болтоном, і довелося їх нюхати. Сер Райман пив так, наче у Вестеросі скоро все вино скінчиться, а під обладунками страшенно прів. Перед тим він скупався в лимонній воді, якщо судити з запаху, але жоден лимон не може заглушити такого кислого поту. Від Руза Болтона запах ішов не такий кислий, але не менш огидний. Замість вина чи меду він пив гіпокрас, а їв зовсім мало.

Кетлін не могла винити його за відсутність апетиту. Весільний бенкет почався з ріденького цибулевого супу, потім подали салат з

горошку, цибулі й буряку; вимочену в мигдалевому молоці щуку; гори товченої ріпи, яку вже на стіл принесли холодну; холодець з телячого мозку та скибки жилавої яловичини. Страви були явно не королівські, а від холодцю Кетлін мало не знудило. Але Роб їв не нарікаючи, а брат так захопився нареченою, що взагалі ні на що не звертав уваги.

Ніхто б і не здогадався, що Едмур скиглив через Рослій усю дорогу від Річкорину до Близнючок. Чоловік і дружина їли з однієї тарілки, пили з одного келиха й поміж ковтками обмінювалися цнотливими поцілунками. Від більшості страв Едмур відмахнувся. Важко було йому за це докоряти. Вона-бо сама небагато пам'ятала з того, що подавали на її власному весіллі. «Я взагалі там щось їла? Чи весь час провела, вдивляючись у Недове обличчя й намагаючись розпізнати, що він за один?»

У бідолашної Рослій на вустах була приклеєна силувана усмішка. «Ну, вона ж панна, а скоро чекає шлюбна постіль. Немає сумніву, вона боїться так само, як і я боялася». Роба всадовили між Алікс Фрей і Гарною Волдою — двома пишними дівичками. «На весільному бенкеті, сподіваюся, ви не відмовитеся потанцювати з моїми доньками,— сказав Волдер Фрей.— Потіште старече серце». Ну, його серце має бути потішене: Роб виконав свій обов'язок, як король. Потанцював з кожною з дівчат, з Едмуровою нареченою і з восьмою леді Фрей, з удовицею Амі та з дружиною Руза Болтона Гладкою Волдою, з прищавими близнючками Серрою і Саррою, навіть з Ширі, наймолодшою донькою лорда Волдера, якій було, мабуть, років шість. Цікаво, думала Кетлін, чи нарешті вдовольниться лорд Переправи, чи ще знайде привід нарікати, що котрась там з його дочок і онучок так і не потанцювала з королем.

— Ваші сестри чудово танцюють,— сказала вона до сера Раймана Фрея, щоб зробити йому приємне.

— Та це тітки й кузини,— сер Райман ковтнув вина, і по щоці його побіг піт, скрапуючи на хліб.

«Який він кислий, ще й п'яний»,— подумала Кетлін. «Покійний» лорд Фрей, може, і заощадив на харчах для гостей, але напоїв не пошкодував. Ель, вино, мед лилися рікою. Великий Джон напився й шурубурив. Син лорда Волдера Мерет ще змагався з ним, хто кого переп'є, а от сер Вейлен Фрей, намагаючись не відставати, просто впився й відключився. Кетлін воліла би, щоб лорд Амбер лишався

тверезий, але сказати Великому Джону, щоб не пив,— те саме, що сказати йому, щоб не дихав кілька годин.

Малий Джон Амбер і Робін Флінт сиділи неподалік Роба: один — поряд з Гарною Волдою, а другий — поряд з Алікс. Ні один, ні другий не пили: так само як Патрек Малістер і Дейсі Мормонт, сьогодні ввечері вони були синовими вартовими. Весільний бенкет — не бій, та коли люди п'ють, завжди є небезпека, тож короля без захисту лишати не можна. Кетлін була рада, а ще більше рада з того, що мечі всі повісили на гачки вздовж стін. «Щоб упоратися з холодцем з телячого мозку, меч точно не потрібен».

— Усі гадали, мілорд обере Гарну Волду,— мовила до сера Венделя леді Волда Болтон, перекрикуючи музику. Гладка Волда, кругла й рожева дівчина-опецьок з водянисто-блакитними очима, обвислим солом'яним волоссям і велетенською пазухою, голосок мала на диво писклявий. Важко було уявити її у Страхфорту в цьому рожевому мереживі й горностаєвій пелерині.— Мілорд дідусь запропонував Рузу посаг сріблом — стільки, скільки важитиме наречена, от мілорд Болтон і обрав мене,— засміялася дівчина, затрусивши подвійним підборіддям.— Я важу на два з половиною пуди більше за Гарну Волду, й оце вперше я цьому навіть рада. Тепер я — леді Болтон, а кухня й досі панна, а їй, бідоласі, скоро дев'ятнадцять.

Кетлін бачила: лорд Страхфорту пропускає це базікання повз вуха. Час від часу він куштував шматочок цього, ложечку того, короткими міцними пальцями відламуючи собі хліба від буханця, але насправді на їжу майже не відволікався. Ще на початку бенкету Болтон підняв тост за онуків лорда Волдера, підкреслено нагадавши, що Волдер і Волдер тепер під опікою його сина-байстрюка. З того, як старий скосив на нього оком, втягуючи ротом повітря, Кетлін збагнула, що невисловлену погрозу він почув.

«Чи було ще колись нерадісніше весілля? — подумала Кетлін — і тут згадала про свою сердешну Сансу та її шлюб з Куцем.— Мати, змилуйся над нею! Вона ж бо така ніжна душа!» Від спеки, диму й галасу починало нудити. Музик на галереї було багато, і грали вони гучно, от тільки хистом похвалитися не могли. Зробивши ще ковток вина, Кетлін дозволила пажу наповнити її келих. «Ще кілька годин — і найгірше буде позаду». Завтра в цей час Роб уже вирушить на нову

битву — цього разу з залізними в Пуццанському Насипі. Дивно, що така перспектива викликала навіть якесь полегшення. «Він свою битву виграв. Він у всіх битвах перемагає, а залізні лишилися без короля. Крім того, Нед його добре навчав». Гупали барабани. Знову проскакав поряд Бубонець, але музика грала так гучно, що Кетлін і не почула його дзвіночків.

Зненацька галас перекрило гарчання: це накиннулися один на одного двоє псів за м'ясний недоїдок. Вищирившись і клацаючи зубами, вони покотилися по підлозі під вибух реготу. Хтось обілляв їх елем з карафи, й вони відскочили врзнобіч. Один з собак покульгав до помосту. Тут мокрий наскрізь пес обтрусив ель просто на трьох онуків лорда Волдера, і старий зареготав, розтуливши беззубого рота.

Побачивши псів, Кетлін згадала Сіровія, але Робового деривовка ніде не було видно. Лорд Волдер відмовився пустити його в залу. «Я чув, той ваш дикий звір уже скуштував людського м'ясця, хе,— сказав старий.— Горлянки тільки так перегризає. На святі Рослій, серед жінок і малих, моїх любих невинних діточок, я таку потвору не потерплю».

«Сіровій їм не загроза, мілорде,— запротестував Роб,— якщо я буду поряд».

«Ви були і при брамі, хіба ні? Коли ваш деривовк напав на моїх онуків, яких я вислав зустрічати вас? Я все знаю, не думайте, що не знаю, хе».

«Він нікого не скривдив».

«Не скривдив, каже король? Не скривдив? Пітир упав з коня, упав! Я так дружину втратив — теж упала,— він пожував губами.— Чи то була якась шльондра? Матір байстриюка Волдера, так, тепер пригадую. Гепнулася з коня й голову розбила. Що б ваша світлість робив, якби Пітир собі в'язи скрутив, хе? Я б отримав замість онука чергове перепрошення? Ні-ні-ні. Може, ви і король, я цього не заперечую, король на Півночі, хе, але чия покрівля, того й порядки. Або вовк, або весілля, сір. А разом — ні».

Кетлін бачила, що син розлютився, але скорився з усією люб'язністю, на яку тільки спромігся. «Якщо лорда Волдера потішить подати мені печеного ворона з хробаками,— сказав він їй,— я все з'їм і добавки попрошу». І так і зробив.

Великий Джон за цей час перепив ще одного нащадка лорда Волдера — цього разу під стіл звалився Пітир Прищик. Хлопець від

нього втриє менший, на що він розраховував? Лорд Амбер витер рота, підвівся й заспівав:

*Бурмило, був собі бурмило, БУРМИЛО!
Кошлатий чорний здоровило!*

Голос він мав непоганий, тільки трохи захриплий від пятики. На жаль, скрипалі, ударники та флейтисти в цей час грали мелодію «Квіти весни», яка підходила до пісні «Бурмило і дівиця мила» приблизно так само, як слимаки до каші. Навіть бідолашний Бубонець на таку какофонію затиснув вуха.

Руз Болтон щось нечутно пробурмотів — і вийшов у пошуках виходку. В тісній залі вирувало, раз у раз виходили й заходили гості, туди-сюди бігали слуги. В сусідньому замку, знала Кетлін, так само вирував інший бенкет — для лицарів і лордів рангом нижче. Лорд Волдер вислав на той бік річки своїх незаконних дітей і їхніх нащадків, тому Робові північани називали це «байстрючим святом». Дехто з гостей, певно, бігав туди поглянути, чи байстрюкам часом не веселіше. Дехто, може, і до таборів доходив. Фреї приготували цілі вози вина, елю й меду, щоб прості солдати теж могли випити за весілля Річкорину з Близнючками.

На порожнє Болтонове місце присів Роб.

— Ще кілька годин — і цей фарс закінчиться, мамо,— сказав він тихенько, в той час як Великий Джон співав про дівицю милу, в якій медові коси золотіли.— Сьогодні на диво Чорний Волдер був сумирний, мов ягня. А дядько Едмур, здається, цілком задоволений зі своєї нареченої.

Тут він перехилився через Кетлін.

— Пане Раймане!

Сер Райман Фрей кліпнув.

— Так, сір?

— Я сподівався попросити Олівара бути мені за зброєносця в поході на північ,— мовив Роб,— але щось його тут не бачу. Може, він на другому бенкеті?

— Олівар? — сер Райман похитав головою.— Ні, Олівар — ні. Він... поїхав з замку. У справах.

— Зрозуміло,— озвався Роб, з чийого тону було чути, що йому нічого не зрозуміло. Та оскільки сер Райман не захотів нічого пояснювати, Роб знову звівся на ноги.— Потанцюємо, мамо?

— Ні, дякую,— відповіла Кетлін: з таким головним болем танець — останнє, що їй зараз потрібно.— Без сумніву, котрась із дочок лорда Волдера залюбки складе тобі пару.

— Не сумніваюся,— покірно всміхнувся він.

На той час музики вже заграли «Залізні списи», а Великий Джон заспівав «Хорошого хлопа». «Може, їх би хтось познайомив — хоч якусь гармонію внесли б». Кетлін обернулася до сера Раймана.

— Я чула, у вас кузен був співцем.

— Алесандер. Саймондів син. Алікс — його сестра,— він келихом кивнув на дівчину, яка танцювала з Робіном Флінтом.

— Алесандер заграє для нас сьогодні?

Сер Райман скосив на неї оком.

— Ні. Його немає,— він, витерши піт з чола, підскочив на ноги.— Даруйте, міледі. Даруйте.

Він нетвердо рушив до дверей, і Кетлін провела його поглядом.

Едмур цілувався з Рослій, стискаючи її за руку. А в залі сер Майк Пайпер з сером Данвелом Фреєм гралися в хто кого переп'є, Лукуватий Лотар розповідав щось кумедне серу Гостіну, один з юних Фреїв жонглював трьома кинджалами перед зграйкою хихотливих дівчат, а Бубонець сидів на підлозі, облизуючи з пальців вино. Подавальниці виносили велетенські срібні тарелі з горами соковитої рожевої ягнятини — нічого апетитнішого за весь вечір ніхто не бачив. А Роб вів Дейсі Мормонт у танок.

Старша дочка леді Мейдж вбрала замість кольчуги сукню, і виявилось, що вона досить гарненька: висока й гінка, з сором'язливою усмішкою на вустах, від якої її обличчя розквітало. Приємно було бачити, що в танці вона не менш граційна, ніж у двобої. Цікаво, думала Кетлін, чи дісталася вже леді Мейдж Перешийка? Інших дочок вона забрала з собою, та оскільки Дейсі була Робовим бойовим товаришем, дівчина вирішила лишитися біля нього. «У нього Недів дар завойовувати вірність». Олівар Фрей теж був відданий синові Кетлін. Роб, здається, казав, що Олівар хотів зостатися при ньому навіть після його одруження з Джейн.

Лорд Переправи, що сидів між двох своїх чорних веж, плеснув у долоні. Звук був зовсім тихенький, його заледве розчули навіть ті, хто сидів на помості, але рух побачили сер Ейніс і сер Гостін — і почали грюкати кухлями по столу. До них приєднався Лукуватий Лотар, тоді Майк Пайпер, сер Данвел і сер Раймунд. Скоро вже грюкала половина гостей. Врешті-решт увагу на це звернули навіть музики на галереї. Сопілки, барабани і скрипки стихли.

— Ваша світлосте,— гукнув лорд Волдер до Роба,— септон проказав молитви, слова обітниці вимовлені, лорд Едмур загорнув мою дівчинку в риб'ячий плащ, та вони ще не справжнє подружжя. Меч потребує піхов, хе, а шлюб — злюбу. Що скаже наш сір? Може, час їм і в шлюбну постіль?

Два десятки синів і онуків Волдера Фрея знов загупали кухлями, загорлавши:

— В ліжко! В ліжко! Час у ліжко!

Рослій побіліла. Кетлін не була певна, що лякає дівчину більше: майбутня втрата цноти чи сама церемонія. Маючи стільки родичів, вона не може не знати традицій, але ж це зовсім інше, коли в постіль вкладають тебе. Шлюбної ночі самої Кетлін Джорі Кассель, кваплячись зняти з неї сукню, аж роздер її, а п'яний Дезмонд Грелл раз у раз перепрошував за кожен свій масний жарт і тут-таки підкидав новий. Лорд Дастін, побачивши Кетлін оголену, сказав Недові, що з такими персами, як у неї, він би волів, щоб його в дитинстві взагалі не віднімали від грудей. «Бідолаха»,— подумала Кетлін. Поїхав з Недом на південь і не повернувся. Цікаво, а скількох людей у цій залі не буде серед живих уже до кінця року? «Багатьох, боюся».

Роб підніс руку.

— Якщо гадаєте, час прийшов, лорде Волдере, то, звісно, час розстелити шлюбну постіль.

Його слова зустріли схвальним ревінням. Музики на галереї знову взялися за свої волинки, ріжки та скрипки й заграли «Король скида корону, сандалик — королева». Бубонець стрибав з ноги на ногу, видзвонюючи своєю короною.

— Я тут чув, у чоловіків з Таллі між ніг замість прутня — пструг, — зухвало крикнула Алікс Фрей.— Він тільки на черв'ячка піднімається?

— А я чув,— кинув на це сер Майк Пайпер,— що в жінок з Фреїв не одна брама, а дві!

— Ага, й обидві на засув замкнені для такої дрібноти, як ви!

Гості зареготали, аж тут на стіл виліз Патрек Малістер і запропонував підняти тост за Едмурову однооку рибку.

— Бо це справжня щука! — заявив він.

— Ні, закладаюся, то якийсь піскар,— крикнула Гладка Волда поряд з Кетлін. І знову звідусіль здійнявся галас: «В ліжко! В ліжко!»

Гості з'юрмилися на помості: найп'яніші, як завше, в перших рядах. Чоловіки та хлопці, оточивши Рослій, підняли її в повітря, а дівчата й мамусі, які були в залі, поставили на ноги Едмура й почали сіпати його за одяг. Едмур, сміючись, сипав до них масними жартиками, але Кетлін суті не чула — слова заглушувала музика. Проте Великого Джона вона почула.

— Ану віддайте цю дружиноньку мені! — заревів він, розштовхуючи інших і закидаючи Рослій собі на плече.— Ви тільки гляньте на цю крихітку! І м'ясця на ній немає!

Кетлін шкода було дівчину. Переважно наречені теж намагаються жартувати, чи принаймні вдавати, що їм весело, але Рослій уся застигла від переляку, вчепившись у Великого Джона так, наче боялася, що він її впустить. «Вона плаче! — збагнула Кетлін, коли сер Марк Пайпер стягнув з дівчини один черевичок.— Сподіваюся, Едмур буде ніжний з бідолашною дитиною». З галереї досі лилася весела сласна пісня: король уже скидав сорочку, а королева — сукню.

Кетлін знала, що мала би приєднатися до жінок, які тиснулися навколо брата, та вона ж тільки всі веселоці зіпсує. Бо зараз менш за все її тягнуло на солоні жарти. Едмур пробачить її відсутність, щодо цього вона сумнівів не мала: значно веселіше, коли тебе роздягають і тягнуть у ліжко два десятки розпалених, розсміяних Фреїв, ніж зневірена, згорьована сестра.

Пана й панну понесли з зали, за ними тягнувся шлейф одягу, і тут Кетлін помітила, що Роб також лишився. Волдер Фрей такий вразливий, що може і в цьому вбачити образу для дочки. «Він має разом з усіма вкладати Рослій у ліжко, та чи мені йому про це нагадувати?» Вона сиділа напружена, поки не помітила, що лишився ще дехто. Пітир Прищик і сер Вейлен Фрей так і спали собі, поклавши голови на стіл. Мерет Фрей налив собі ще келих вина, а Бубонець

кружляв навколо столу, цуплячи залишки їжі з тарілок гостей, які пішли. Сер Вендель Мандерлі хтиво накинувся на баранячу ніжку. Ну і, звісно, лорд Волдер був занадто слабкий, щоб самому злізти зі свого престолу. «Але він чекає, щоб Роб пішов з усіма». Кетлін просто чулося, як старий питає: невже його світлість не хоче побачити його дочку оголеною? Барабани знов гримотіли — гримотіли, гримотіли, гримотіли...

Дейсі Мормонт, здається, єдина з жінок, хто лишився в залі крім Кетлін, підійшла ззаду до Едвіна Фрея і, торкнувшись легенько його руки, щось сказала йому на вухо. Едвін випручався з недоречною люттю.

— Ні,— озвався він занадто голосно.— Досить з мене танців.

Збліднувши, Дейсі відвернулася. Кетлін повільно звелася на ноги. «Що це було?» На місце втоми в серце закралася сумніви. «Нічого страшного,— вмовляла вона себе,— тобі під ліжком бабай ввижається, ти вже перетворилася на стару дурепу, розчавлену горем і страхом». Та щось таке, мабуть, проступило в неї на обличчі. Навіть сер Вендель Мандерлі звернув увагу.

— Щось негаразд? — спитав він, стискаючи в руках баранячу ніжку.

Кетлін нічого не відповіла. Натомість рушила за Едвіном Фреєм. Музики на галереї нарешті доспівали пісню, король і королева лишились у чому мати народила. За мить уже музики завели цілком інакшої пісні. Слів ніхто не співав, та Кетлін упізнала «У Кастамері дощ». Едвін квапився до дверей. Кетлін, яку підганяла музика, поспішила за ним. Шість широких кроків — і вона його наздогнала.

— *Хто ти такий, щоб я вклонявсь? —*
Пихатий мовив лорд...

Вона вхопила Едвіна за руку, розвернула до себе — й похолола, відчувши під шовковим рукавом залізну кольчугу.

Від ляпаса, якого йому дала Кетлін, у нього аж губа тріснула. «Олівар,— подумала вона,— Первін, Алесандер — усі поїхали. І Рослій плакала...»

Едвін Фрей відштовхнув її. Заглушуючи всі звуки, гупала музика, відлунуючи від стін, так наче співало саме каміння. Роб, кинувши на Едвіна сердитий погляд, хотів вийти йому навперейми... і затнувся: в бік йому, трохи нижче плеча, ввігналася арбалетна стріла. Якщо він і скрикнув, звук заглушили волинки, ріжки та скрипки. На очах у Кетлін ще одна стріла прошила йому ногу, він упав. Нагорі в галереї половина музик мали в руках арбалети замість барабанів і лютень. Кетлін кинулася до сина, але щось штовхнуло її в пояс — і вона приземлилася долілиць на кам'яну підлогу.

— Робе! — заверещала вона. Кетлін бачила, як Малий Джон Амбер відірвав від підлоги довгий стіл. Поки він устиг кинути стола згори на короля, затуляючи його, у стільницю уп'ялися арбалетні стріли — одна, дві, три. Робіна Флінта оточили Фреї, в повітрі літали кинджали. Сер Вендель Мандерлі важко зіп'явся на ноги, так і стискаючи баранячу ніжку. В розтуленого рота йому влетіла стріла й вистромилася з шиї. Сер Вендель гепнувся ницьма, збивши стільницю з двох широких ніг, і на підлогу посипалися кухлі, карафи, миски, тарілки, ріпа, буряк, полилося вино.

У Кетлін горіла спина. «Маю дістати до нього». Малий Джон зацідив серу Раймунду Фрею в обличчя баранячою ногою. Та коли він потягнувся до свого меча, стріла збила його з ніг, він упав навколішки.

І кігті грізний лев гострить...

Кетлін бачила, як сер Гостін Фрей зарізав Лукаса Блеквуда. Одного з Вансів, який боровся з сером Гарисом Гейгом, скалічив Чорний Волдер. Арбалети наздогнали Донела Дока, Оуена Норі та ще півдюжини людей. Юний сер Бенфрі стиснув за руку Дейсі Мормонт, та Кетлін бачила, як дівчина підхопила другою рукою карафу вина й, затопивши йому в обличчя, побігла до дверей. Та не встигла вона добігти, як двері розчахнулися. В залу ввірвався сер Райман Фрей, закутий у крицю з голови до ніг. Позаду нього в дверях товпилася дюжина фреївських солдатів. Озброєні вони були важкими бардами.

— Змилуйтеся! — скрикнула Кетлін, але її благання заглушили ріжки, барабани та брязкіт криці. Райман загнав топір Дейсі в живіт. На той час кризь інші двері теж уже вбігали чоловіки в кольчугах і

кошлатих хутряних плащах, з крицею в руках. Північани! На якусь мить Кетлін здалося, що це порятунок, і тут один з них двома потужними ударами топора зніс голову Малому Джону. Надія згасла, як свічка в бурю.

А в центрі різанини сидів лорд Переправи на своєму різьбленому престолі, жадібно спостерігаючи.

За кілька футів од Кетлін на підлозі лежав кинджал. Мабуть, відлетів сюди, коли Малий Джон скинув стільницю, а може, випав з руки котрогось убитого. Кетлін поповзла до нього. Члени були мов свинцеві, а в роті стояв присмак крові. «Я уб'ю Волдера Фрея»,— сказала вона собі. Бубонець, який ховався під столом, був ближче до кинджала, та тільки сахнувся, коли вона його схопила. «Я уб'ю старого — бодай це зроблю».

Тут ворухнулася стільниця, яку на Роба кинув Малий Джон, і син важко став навколішки. Стріла була в нього в боці, ще одна — в нозі, і третя — в грудях. Лорд Волдер підніс руку, музика стихла — окрім одного барабана. Долинули далекі звуки бою, а трохи ближче дико завивав вовк. «Сіровій»,— запізно згадала Кетлін.

— Хе,— пирхнув до Роба лорд Волдер,— повстає король на Півночі! Ми тут, здається, трохи ваших людей повбивали, ваша світлосте. Але я вибачуся, це все залагодить, хе.

Кетлін схопила Бубонця Фрея за довге сиве волосся й витягнула з-під столу, де він ховався.

— Лорде Волдере! — крикнула вона.— Лорде Волдере!

Звільна та звучно гуркотів барабан — тум-дум-тум.

— Досить,— звеліла Кетлін.— Я кажу: досить. Ви за зраду відплатили зрадою, пора закінчувати.

Вона притисла кинджал до горла Бубонця, і тут їй згадалася кімната хворого Брана й дотик криці до її власного горла. Барабан гуркотів — тум-бум-тум-бум-тум-бум.

— Будь ласка,— сказала Кетлін,— Це мій син. Мій перший син — і останній. Відпустіть його. Відпустіть — і я клянуся, що все забуду... забуду все, що ви тут улаштували. Присягаюся богами давніми й новими... ми не станемо мститися...

Лорд Волдер, не вірячи власним очам, витріщився на неї.

— Що ви там верзете, в це тільки дурень повірить. Ви мене за дурня маєте, міледі?

— Я вас за батька маю. Візьміть мене заручницею, і Едмура також, якщо досі його не вбили. Але відпустіть Роба.

— Ні,— ледве чутно прошепотів Роб.— Мамо, ні...

— Так. Робе, підводься. Вставай і йди геть, будь ласка, будь ласка. Рятуйся... якщо не заради мене, то заради Джейн.

— Джейн? — Роб, схопившись за край столу, зіп'явся на ноги.— Мамо,— мовив він,— Сіровій...

— Іди до нього. Вже! Робе, забирайся звідси.

— І чого б це мені його випускати? — пирхнув лорд Волдер.

Кетлін сильніше притиснула лезо до горла Бубонця. Дурник у німому благанні закотив очі. В ніс ударив бридкий сморід, але вона звернула на нього не більше уваги, ніж на похмуре grimotіння барабана — тум-бум-тум-бум-тум-бум. Сер Райман з Чорним Волдером уже заходили їй за спину, але Кетлін не зважала. З нею нехай роблять, що хочуть: полонять, гвалтують, убивають,— це все байдуже. Вона й так зажила на світі, а Нед чекає. Боялася вона тільки за Роба.

— Присягаюся честю Галлі,— мовила вона до лорда Волдера,— і честю Старків: міняю життя вашого хлопця на життя Роба. Сина на сина.

Руки в неї так трусилися, що брязкали дзвіночки на голові Бубонця.

Бум, гримав барабан, тум-бум-тум-бум. Старий пожував губами. Тремтів кинджал у Кетлін у руці, слизькій від поту.

— Це ж онук... та й ніколи з нього користі не було.

До Роба підійшов чоловік у темних обладунках і в плащі у крапельках крові.

— Джеймі Ланістер передає вітання.

Загнавши меча просто її синові в серце, він ще й крутнув.

Роб свою обіцянку зламав, але Кетлін свою стримала. Потягнувши Ейгона за волосся, вона різонула його по горлу, поки лезо не черкнуло кістку. По пальцях її побігла гаряча кров. Маленькі бубонці дзвеніли, дзвеніли, дзвеніли, а барабан гуркотів — бум-тум-бум.

Нарешті хтось відібрав у неї кинджал. По щоках їй побігли пекучі як оцет сльози. Десять лютих круків дряпали їй обличчя гострими кігтями, здираючи шкіру, лишаячи глибокі борозни, червоні від крові. Кетлін відчувала цю кров на вустах.

«Як боляче,— подумала вона.— Наші діти, Неде, всі наші любі малюки! Рикон, Бран, Арія, Санса, Роб... Будь ласка, Неде, припини це, припини цей біль...» А білі сльози й червоні сльози все бігли, змішуючись, лишаючи обличчя подертим і пошматованим — оте обличчя, яке так кохав Нед. Кетлін Старк, здійнявши руки, дивилася, як з довгих пальців збігає кров, струменить по зап'ястках і затікає в рукави сукні. По руках повзли повільні червоні черв'яки, лізли під одяг. Лоскотно! Вона зареготала, але сміх перейшов у крик.

— Здуріла,— сказав хтось,— з глузду з'їхала.

— Кінчайте вже,— зронив хтось інший, і чиясь рука вхопила її за коси, як сама вона щойно тримала Бубонця, і Кетлін подумала: «Ні, ні, не обрізайте волосся. Нед обожнює моє волосся». Та горла торкнулася криця, й укус її був червоний і зимний.

Арія

Святкові намети були вже позаду. Трюхикаючи в мокрій глині й пом'ятій траві, віз зі світла знову заїхав у темряву. Попереду маячила замкова прибрамна. Арія бачила, як на мурах рухаються смолоскипи, їхнє полум'я витанцьовувало й бушувало на вітрі. Світло тьмяно відбивалося від мокрих кольчуг і шоломів. На чорному кам'яному мості, що з'єднував Близнючок, теж рухалися смолоскипи — ціла колона їх струменіла з лівого берега на правий.

— Замок не зачинений,— зненацька мовила Арія. Сержант казав, що зачинений, але він помилився. Просто в Арії на очах поїхали вгору звідні ґрати, а через переповнений рів опустився підйомний міст. Арія побоювалася, що вартові лорда Фрея не пустять їх усередину. На мить вона закусила губу, занадто схвильована, щоб усміхатися.

Гончак зупинив коней так раптово, що вона мало не вилетіла з воза.

— Кляте сьоме чортове пекло! — вилаявся він, а ліве колесо вже почало вгрузати в болото. Віз повільно нахилився.— Злазь,— гаркнув Кліган до Арії, долонею ляснувши їй у плече, щоб скинути на землю. Дівчинка легко приземлилася, як учив її Сиріо, й миттю підскочила на ноги; все обличчя їй було в багнюці.

— Що ви робите! — заверещала вона. Гончак теж зістрибнув з воза. Відірвавши на передку лавку, він дістав захований там пояс з мечем.

Тільки тоді Арія почула, що з замкової брами рікою криці й вогню виплеснулися вершники: тупіт копит їхніх дестрієрів, які переїжджали підйомний міст, майже губився в гуркоті барабанів із замку. І люди, і коні були закуті в крицю, кожен десятий ніс смолоскип. Решта ж мали

бойові топори — барди з піками на кінцях, з важкими костодробильними, збруєчавильними лезами.

Далині завив вовк. Звук був не надто гучний на фоні таборового галасу, музики й низького зловісного гуркоту розбурханої ріки, але Арія його почула. Тільки, мабуть, не вухами. Виття прошило її як ніж, проймаючи люттю й горем. А з замку все виїздили й виїздили вершники колоною по чотири в ряд, без кінця-краю,— лицарі, зброєносці й вільні вершники, смолоскипи й барди. А там, звідки вони їхали, теж гуло.

Роззирнувшись, Арія помітила, що замість трьох величезних святкових наметів лишилося тільки два. Той, що посередині, завалився. Якусь мить вона не могла зрозуміти, що бачить. А тоді завалений намет лизнуло полум'я, а за першим попадали і решта два, накриваючи важким проолієним полотном усіх, хто був усередині. Повітря прошили підпалені стріли. Загорівся другий намет, потім третій. Зойки залунали так гучно, що навіть крізь музику можна було вже розрізнити й слова. Перед кострищем ворушилися темні тіні, криця їхніх обладунків здалеку світилася жовтогарячим.

«Бій,— збагнула Арія.— Це бій. А вершники...»

Не було вже часу спостерігати за наметами. Оскільки річка вийшла з берегів, у кінці підйомного мосту вода доходила коням до черева, та вершники з плюскотом проривалися вперед, гнані музикою. Вперше за вечір з обох замків лунала одна й та сама пісня. «А я її знаю»,— зненацька згадала Арія. Її співав Том Семиструнець тої дощової ночі, коли беззаконники заночували у броварні з братами.

— *Хто ти такий, щоб я вклонявсь? —*
Пихатий мовив лорд...

Фреївські вершники продиралися крізь болото й бур'ян, і от дехто з них угледів воза. Троє вершників відділилися від кавалькади, хлюпаючи по калюжах.

— *В котячу шубу ти убравсь...*

Кліган одним ударом меча звільнив Невідомця, прив'язаного до воза, та стрибнув йому на спину. Рисак одразу зрозумів, чого від нього треба. Нашорошивши вуха, він полетів до дестрієрів.

*І кігті грізний лев гострить,
Та в мене кігті теж,...*

Сто разів Арія молилася за смерть Гончака, але зараз... У руці в неї був камінь, слизький від грязюки,— вона й гадки не мала, як він там опинився. «В кого жбурнути?»

Від брязкоту металу вона аж підстрибнула: це Кліган відбив убік першу барду. Поки він зчепився з першим вершником, другий заїхав ззаду й націлив удар йому в пояс. Невідомець крутнувся, тож барда тільки ковзнула, видираючи шмат мішкуватої селянської сорочки й оголюючи лати під нею. «Він один проти трьох». Арія досі стискала камінь. «Вони його точно вб'ють». Вона подумала про Майку, різницького сина, який так недовго побув її другом.

І тут вона побачила, що третій вершник летить на неї. Арія кинулася за віз. «Страх ранить глибше за меч». Чути було барабани, бойові ріжки й волинки, іржали коні, скреготала криця об крицю, та всі ці звуки були мов десь далеко. Лишився тільки вершник, який нісся на неї з бардою в руці. Поверх обладунків він був у сюрко, на якому дівчинка розгледіла дві вежі: Фрей! Вона нічого не розуміла. Дядько одружується з донькою лорда Фрея, Фреї — братові друзі.

— Ні! — заверещала вона, коли чоловік обігнув віз, але вершник і уваги не звернув.

Коли він замахнувся, Арія жбурнула камінь — так, як колись жбурнула кислицю в Гендрі. Гендрі вона поцілила просто межі очі, та цього разу трохи промазала, й камінь відскочив од скроні. Це затримало вершника, та тільки на мить. Арія відступила, на пальчиках метнувшись крізь болото, і віз знову опинився між ними. Лицар кинувся клусом за нею, у прорізі для очей вирувала темрява. Арія навіть не пом'яла шолома. Вони обігнули віз один раз, двічі, тричі. Лицар вилаявся.

— Не зможеш ти вічно...

Барда врізалася йому просто в тім'я, пробивши шолом і череп і скинувши його сторчголов з сідла. Ззаду виявився Гончак на коні. «Звідки у вас барда?» — мало не спитала Арія, але й сама вже все побачила. Один з Фреїв застряг під власним конем, тонучи в футі води. Інший нерухомо розтягнувся горічерева. На ньому не було латного коміра, і під підборіддям у нього стирчав уламок меча.

— Шолома мого дістань,— гаркнув Кліган.

Той був захований у мішку сухих яблук на задку воза, за діжкою засолених свинячих ніжок. Витрусивши мішок, Арія кинула шолом Гончаківі. Той однією рукою на льоту піймав його й опустив собі на голову — і на місці людини постав сталевий пес, оцирений на вогонь.

— А мій брат...

— Мертвий,— крикнув Гончак.— Чи ти гадаєш, вони його людей повбивали, а його самого в живих лишили? — він озирнувся на табір. — Дивися! Дивися, чорт забирай!

Цілий табір перетворився на поле бою. Ні, на різницю. Полум'я над святковими наметами здійнялося на півнеба. Загорілися і деякі з наметів-касарень, і півсотні шовкових шатер. Кругом співали мечі.

*В порожнім замку дощ заграв
Останній свій акорд...*

Двоє лицарів гналися за якимсь чоловіком. Тут на один з охоплених вогнем наметів упала дерев'яна діжка, тріснула — і полум'я стрибнуло вдвічі вище. «Катапульта»,— збагнула Арія. З замку метали олію, смолу абощо.

— Сюди,— Сандор Кліган простягнув руку.— Треба звідси забиратися, мерщій.

Невідомець нетерпляче мотнув головою, роздуваючи ніздрі від запаху крові. Пісня затихла. Лишився тільки одинокий грім барабана, і його повільні монотонні удари відлунювали над рікою, мов калатання велетенського серця. Плакало чорне небо, буркотіла ріка, люди лаялись і вмирали. В Арії на зубах рипіла земля, обличчя все було мокре. «Дощ. Це просто дощ. І все».

— Ми вже тут,— крикнула вона. Голос був тоненький і переляканий, як у маленької дівчинки.— Роб у замку, і моя мама.

Навіть брама відчинена!

Фреї більше не виїжджали з замку. «Я так довго сюди діставалася!»

— Ми повинні забрати маму!

— От мала дурна сучка,— вилаявся Гончак. Від ошцреного шолома відбилося полум'я, і сталеві зуби засяяли.— Зайдеш туди — і вже не вийдеш. Може, Фреї тобі материне тіло поцілувати дозволять.

— Може, ми її ще врятуємо...

— Може, ти її врятуєш. А я ще пожити хочу,— Гончак їхав на неї, штовхаючи її назад до воза.— Можеш лишитися чи поїхати, вовчице. Життя чи смерть — вибір за...

Арія крутнулася геть і рвонула до брами. Звідні ґрати опускалися, але повільно. «Швидше!» Але важко бігти швидко по болоті, потім по воді. «Швидко як вовк». Уже почав підійматися міст, з нього хлянула вода, почали обвалюватися кавалки болота. «Швидше!» Почувши гучний плюскіт, Арія озирнулася й побачила, що за нею тупотить Невідомець, з кожним кроком розбризкуючи воду. Побачила вона й барду, досі мокру від крові й мозку. Й Арія припустила дужче. Вже не заради брата, і навіть не заради матері, а заради себе самої. Так прудко вона ще в житті не бігала, схиливши голову та збурюючи п'ятками ріку,— бігла так, як колись, мабуть, біг Майка.

І тут їй на голову опустилася барда.

Тиріон

Вечеряли удвох — останнім часом так бувало дуже часто.

— Горох переварений,— спробувала завести розмову дружина.

— Хіба не байдуже,— озвався Тиріон.— Баранина теж.

Це був жарт, але Санса сприйняла це за докір.

— Перепрошую, мілорде.

— За що? Це кухар нехай перепрошує. А не ти. Горох — це не твоя парафія, Сансо.

— Мені... мені прикро, що мій лорд-чоловік невдоволений.

— Невдоволений я зовсім не через горох. Для цього є Джофрі, і моя сестричка, і мій лорд-батько, і ще три сотні клятих дорнян.

Княжича Оберина з лордами він влаштував у наріжному форту з краєвидом на місто, якнайдалі від Тайрелів, мало не за межами Червоної фортеці. Але й цього виявилось недосить. У харчівні на Bloshinomu Dni вже встигла спалахнути сварка, в результаті якої один з тайрелівських солдатів загинув, а двоє людей лорда Гаргалена обварилися, а потім ще одна буча зчинилася у дворі: крихітна зморщена матуся Мейса Тайрела обізвала Еларію Санд «сучкою-гадючкою». Щоразу як Тиріон випадково зустрічався з Оберином Мартелом, княжич питав, коли вже в меню буде правосуддя. Тож переварений горох турбував Тиріона найменше, але він не хотів обтяжувати юну дружину своїми турботами. У Санси своїх прикростей вистачає.

— Нормальний горох,— коротко мовив він.— Зелений та круглий — чого ще від гороху чекати? І взагалі, я собі добавки візьму, якщо ваша ласка, міледі.

Він жестом підкликав Подрика Пейна, і той навалив йому на тарілку стільки гороху, що баранини вже й не видно було. «От дурень, — подумав Тиріон. — Тепер доведеться все це з'їсти, бо їй знову буде прикро».

Вечеря закінчилась у напруженій мовчанці — останнім часом так бувало дуже часто. А після, коли Под уже збирав зі столу кухлі й тарілки, Санса попросила в Тиріона дозволу навідатись у богопраліс.

— Як хочеш.

Він уже звик до вечірніх дружининих молитов. У королівському септі вона теж молилася, частенько запалювала свічки Матері, Діві й Стариці. Тиріону така набожність видавалася надмірною, та на місці Санси, мабуть, і сам би благав допомоги від богів.

— Зізнаюся, я про давніх богів знаю зовсім мало, — сказав він, намагаючись виявити люб'язність. — Може, колись трохи просвітиш мене? Можу навіть з тобою сходити.

— Ні, — миттю озвалася Санса. — Вам... дякую за пропозицію, але... там немає богослужінь, мілорде. Ні жерців, ні співів, ні свічок. Тільки дерева й беззвучна молитва. Вам буде нудно.

— Так, твоя правда... — («Вона мене знає краще, ніж я гадав»). — Хоча шелест листя — приємна переміна після септонового бубоніння про сім проявів добродетей... — Тиріон махнув рукою, відпускаючи Сансу. — Але не заважатиму. Вдягайтеся тепліше, міледі, вітер надворі пронизливий.

Йому кортіло запитати, за що вона молиться, але ж Санса така слухняна, що може ще й правду сказати, а він навряд чи хоче таке знати.

Коли вона пішла, він повернувся до роботи — намагався вистежити кількох золотих драконів у лабіринтах Мізинчикових облікових книг. Пітир Бейліш не міг дозволити золоту лежати, припадаючи порохом, та що більше Тиріон силкувався розібратися в його обліці, то дужче в нього боліла голова. Гарно вести балачки про те, що дракони мають розмножуватися, а не сидіти під замком у скарбниці, та від деяких обгородок тхнуло гірше, ніж від лежалої риби. «Я б навряд чи так легко дозволив Джофрі стріляти „оленерогими“ з мурів, якби знав, скільки ці кляті виродки набрали позик у корони». Він міг би послати Брона на пошуки їхніх спадкоємців, та боявся, що толку з них буде приблизно стільки, скільки золота з золотої рибики.

Коли по нього прислали від лорда-батька, Тиріон уперше був радий бачити сера Бороса Блаунта. Він вдячно згорнув облікові книги, задув олійну лампу, пов'язав на плечі плащ і поплуганився через весь замок у Вежу правиці. Вітер був і справді пронизливий, як він і застерігав Сансу, і в повітрі пахло дощем. Либонь, коли лорд Тайвін його відпустить, йому варто зазирнути в богопраліс і забрати Сансу додому, поки вона не змокла.

Та всі ці думки миттю вивітрилися в нього з голови, щойно він увійшов у правицину світлицю й побачив, що навколо лорда Тайвіна й короля зібралися Серсі, сер Кеван і великий мейстер Пайсел. Джофрі мало не підстрибував, Серсі ледь помітно самовдоволено посміхалася, тільки лорд Тайвін був похмурий, як завжди. «Цікаво, зміг би він узагалі всміхнутися, якби захотів?»

— Що трапалося? — поцікавився Тиріон.

Батько простягнув йому пергаментний сувій. Хтось уже розгладив його, та він усе одно так і прагнув знову скрутитися. «Рослій піймала гарного жирного пструга,— писалося там.— А брати подарували їй на весілля двійко вовчих шуб». Тиріон перевернув листа, щоб роздивитися зламану печатку. Віск був сріблясто-сірий, з витисненими на ньому вежами-близнючками дому Фреїв.

— Лорда Переправи потягнуло на лірику? Чи він сподівався збити нас із пантелику? — пирхнув Тиріон.— Пструг — це Едмур Таллі, а шуби...

— Він мертвий! — так гордовито й щасливо крикнув Джофрі, що можна було подумати, це він власноруч злупив шкуру з Роба Старка.

«Спочатку Грейджой, тепер Старк». Тиріон згадав свою дружину-дитину, яка просто зараз молиться у богопралісі. Понад усякий сумнів, молиться батьковим богам, щоб дарували братові перемогу й уберегли матір. Але, схоже, давні боги звертають на молитви уваги не більше, ніж боги нові. Може, бодай це її втішить.

— Щось цієї осені королі сиплються, як листя з дерев,— сказав Тиріон.— Видається, наша війна сама собою виграється.

— Війни самі собою не виграються, Тиріоне,— з солодкою отрутою в голосі мовила Серсі.— Цю війну виграв наш лорд-батько.

— Доки на полі бою є вороги, рано говорити про перемогу,— застеріг лорд Тайвін.

— Річкові лорди не дурні,— заперечила королева.— Без північан вони не мають надії вистояти проти об'єднаної потуги Небосаду, Кичери Кастерлі й Дорну. Певна річ, вони підкоряться, щоб не бути знищеними.

— Більшість — так,— погодився лорд Тайвін.— Лишається Річкорин, та доки Чорний Волдер тримає Едмура Таллі в заручниках, Чорнопструг не наважиться нам погрожувати. Джейсон Малістер і Тайтос Блеквуд воюватимуть, щоб честь зберегти, але Фреї зможуть скувати сили Малістерів на Стражморі, а з правильним підходом можна переконати Джоноса Бракена змінити союзників і напасти на Блеквудів. У кінці всі вони прихилять коліно, так. Та я хочу зробити їм щедру пропозицію. Ми пощадимо всі доми, які здадуться, крім одного.

— Крім Гаренхолу? — поцікавився Тиріон, який добре знав свого батька.

— Королівству буде значно краще без бравих компанійців. Тому я наказав серу Грегору взяти замок на мечі.

Грегор Кліган! Схоже, батько вирішив лупати Гору до останньої крихти золота, перш ніж віддати Грегора на суд дорнянам. Голови бравих компанійців опиняться на палях, і Мізинчик ввійде у Гаренхол без єдиної плямки крові на своєму вишуканому вбранні. Цікаво, подумав Тиріон, Пітир Бейліш уже доїхав у Видол? «Якщо боги милостиві, він на морі у шторм потрапив і потонув». Та коли це боги були милостиві?

— Всіх їх треба взяти на мечі,— зненацька заявив Джофрі.— І Малістерів, і Блеквудів, і Бракенів... усіх. Вони — зрадники. Я хочу їхньої смерті, дідусю. Ніяких щедрих пропозицій! — вигукнув король і обернувся до великого мейстра Пайсела.— І ще я хочу отримати голову Роба Старка. Напишіть лорду Фрею і перекажіть це. Король наказує. Подам її Сансі на весільному бенкеті.

— Сір,— вражено мовив сер Кеван,— леді Санса вам тепер дячина!

— Це жарт,— посміхнулася Серсі.— Джоф жартував.

— Ні,— не погодився Джофрі.— Він був зрадник, і я хочу отримати його дурну голову. Змушу Сансу цілувати її.

— Ні,— хрипко втрутився Тиріон.— Санса вже не твоя, мучити її ти більше не будеш. Зрозумій це нарешті, чудовисько.

— Це ви чудовисько, дядьку,— пирхнув Джофрі.

— Справді? — схилив голову набік Тиріон.— То тобі варто люб'язніше зі мною розмовляти. Чудовиська дуже небезпечні, а королі останнім часом мруть як мухи.

— Та я вам можу язика вирвати за такі слова,— почервонів малолітній король.— Я тут король!

Серсі-захисниця поклала синові руку на плече.

— Нехай той карлик вправляється в погрозах, скільки заманеться, Джофе. Нехай батько й дядько бачать, який він насправді.

Лорд Тайвін на це не звернув жодної уваги й заговорив до Джофрі.

— Ейрис теж частенько відчував потребу нагадувати підданам, що він тут король. І теж обожнював виривати язики. Он запитай сера Іліна Пейна, хоча відповіді ти не отримаєш.

— Сер Ілін ніколи б не наважився так провокувати Ейрису, як Куць провокує Джофрі,— мовила Серсі.— Ти сам чув. Він сказав — «чудовисько». Його світлості сказав! І погрожував...

— Помовч, Серсі. Джофрі, коли ворог кидає тобі виклик, ти відповідаєш на нього вогнем і мечем. Та коли ворог прихиляє коліно, ти мусиш допомогти йому підвестися. Бо в іншому разі більше ніхто й ніколи не прихилить перед тобою коліна. Той, хто кричить «Я тут король», насправді ніякий не король. Ейрис цього так і не збагнув, а тобі доведеться. Коли я для тебе здобуду перемогу у війні, ми відновимо королівський мир і королівську справедливість. А тобі ліпше перейматися не провинами підданих, а невинністю Марджері Тайрел.

Джофрі звично спохмурнів і надувся. Серсі міцно тримала його за плече, та, мабуть, варто було потримати його за горло. Хлопець здивував усіх. Замість знову заповзти під свій камінь, Джоф зухвало скочив на ноги й мовив:

— Ви тут про Ейрису розводитеся, дідусю, а самі його боялися.

«Ой-ой, як цікаво!» — подумав Тиріон.

Лорд Тайвін мовчки роздивлявся онука, в його світло-зелених очах зблискували золоті іскри.

— Джофрі, вибачся перед дідусем,— звеліла Серсі.

— Чого це? — скинув він її руку.— Всі знають, що це правда. Мій батько переміг у всіх боях. Убив королевича Рейгара й забрав його корону, а твій батько в цей час ховався в Кичері Кастерлі,— хлопець

кинув на діда зухвалий погляд.— Сильний король діє сміливо, а не просто балакає.

— Дякую за мудру пораду, ваша світлосте,— сказав лорд Тайвін з такою холодною люб'язністю, що присутні мало вуха собі не повідморожували.— Пане Кеване, я бачу, король утомився. Будь ласка, проведіть його назад у спальню. Пайселе, мабуть, у вас є якийсь не дуже міцне зілля, щоб його світлість добре виспався?

— Сновійне вино, мілорде?

— Не хочу я сновійного вина,— заперечив Джофрі.

Лорд Тайвін звернув би більше уваги, якби в куті писнула миша.

— Сновійне вино підійде. Серсі, Тиріоне, лишіться.

Сер Кеван твердо взяв Джофрі за руку й вивів його за двері, де вже чекали двоє лицарів з королівської варті. Великий мейстер побіг за ними з усією прудкістю, на яку тільки були здатні його старечі ноги. Тиріон zostався на місці.

— Батьку, перепрошую,— заговорила Серсі, коли двері зачинилися.— Джофрі завжди був свавільний, я ж тебе попереджала...

— Є велика відмінність між свавіллям і дурістю. «Сильний король діє сміливо». Це хто йому таке сказав?

— Не я, запевняю тебе,— мовила Серсі.— Мабуть, колись від Роберта почув...

— Оце про те, що ти ховався в Кичері Кастерлі, й справді міг сказати Роберт,— зронив Тиріон, щоб зайвий раз про це нагадати.

— Так, тепер пригадую,— мовила Серсі,— Роберт частенько говорив Джофу, що король має діяти сміливо.

— А ти йому що казала, повідай-но? Я воював не для того, щоб усадовити на Залізний трон Роберта Другого. З твоїх слів я гадав, що хлопцю до батька було байдуже.

— Так і є. Роберт його ігнорував. Якби я дозволила, то й бив би. Той нелюд, з яким ти примусив мене одружитися, одного разу так хлопчику зацідив, що молочного зуба йому вибив, і все через якусь капость із кицькою. Я йому пригрозила, що вві сні його заріжу, як він ще так зробить, тож він його більше не бив, але іноді таке говорив...

— Схоже, говорив саме те, що слід було,— лорд Тайвін махнув їй двома пальцями на знак того, що їй час забиратися.— Іди.

Скипівши, вона пішла геть.

— Він не Роберт Другий,— сказав Тиріон.— А Ейрис Третій.

— Хлопцю тринадцять. Ще є час,— лорд Тайвін підійшов до вікна. Це було на нього несхоже: він дуже засмутився, хоч і не хотів цього показувати.— Йому потрібен жорстокий урок.

Свій жорстокий урок Тиріон отримав саме в тринадцять. Йому навіть стало трохи шкода небожа. З іншого боку, хто ще на такий урок більше заслуговує?

— Досить уже про Джофрі,— мовив він.— Війни виграються перами та круками, хіба не так ти казав? То маю тебе привітати. Давно це ви з Волдером Фреєм змовилися?

— Не подобається мені це слово,— сухо мовив лорд Тайвін.

— А мені не подобається, коли я нічого не знаю.

— Не було потреби тобі розповідати. Ти тут ніякої ролі не грав.

— А Серсі ти казав? — хотів знати Тиріон.

— Нікому не казав, крім тих, хто мав зіграти свою роль. І повідомив їм рівно стільки, скільки вони мали знати. Ти мусиш розуміти, що немає іншого способу зберегти таємницю — особливо тут. Я поставив собі за мету позбутися небезпечного ворога з найменшими затратами, а не задовольнити твою цікавість чи підіграти самолюбству твоєї сестри,— хмуричись, він зачинив віконниці.— Ти не обділений природною хитрістю, Тиріоне, але правда в тому, що ти забагато патякаєш. Твій довгий язик тебе погубить.

— Треба було дозволити Джофу його вирвати,— підказав Тиріон.

— Ліпше тобі не спокушати мене,— мовив лорд Тайвін.— Більше про це не хочу й чути. Я тут міркував, як найкраще задовольнити Оберина Мартела і його почет.

— О! А мені це знати дозволено — чи краще я піду собі, щоб ти зміг це обговорити наодинці з собою?

Батько проігнорував його дотеп.

— Приїзд княжича Оберина — невдала ідея. Його брат — людина обережна, поміркована, прониклива, зріла, навіть до певної міри млява. Він зважує наслідки кожного слова й кожної дії. А от Оберин завжди був нарваний.

— Це правда, що він намагався підняти Дорн за Вісериса?

— Ніхто про це не говорить, але це таки правда. Літали круки, їздили гінці — вже не знаю, які там секретні повідомлення вони возили. Джон Арин сплавав на Сонцеспис, щоб відвезти прах княжича Левина, посидів там з князем Дораном — і всі розмови про війну

скінчилися. Але Роберт тому ніколи в Дорн не навідувався, а княжич Оберин рідко звідти виїздив.

— Що ж, зараз він тут з половиною дорнської шляхти в почті, й день у день його нетерпіння зростає,— мовив Тиріон.— Мабуть, слід мені йому показати борделі Королівського Причалу, трохи відвернути його увагу. Універсальна зброя, хіба ні? І цей мій інструмент до твоїх послуг, батьку. Нехай потім не кажуть, що дім Ланістерів сурмив у сурми, я а не відгукнувся.

Лорд Тайвін стиснув уста.

— Дуже смішно. Може, веліти для тебе блазенський костюм пошити й капелюшка з бубонцями?

— Якщо я в нього вберуся, дозволять мені говорити що заманеться про його світлість короля Джофрі?

Лорд Тайвін знову сів і мовив:

— Я терпів батькові заскоки — довелося. Твоїх я не терпітиму. Досить.

— Гаразд, якщо ти так люб'язно просиш. От тільки Червоний Гад, боюся, такий люб'язний не буде... й не задовольниться головою самого тільки сера Грегора.

— Тим більше не варто йому її віддавати.

— Не варто?.. — Тиріон був приголомшений.— Мені здавалося, ми всі погодилися, що в лісі забагато звірини розвелось.

— Дрібної звірини,— лорд Тайвін сплів руки під підборіддям.— Сер Грегор добре нам послужив. Жоден інший лицар у королівстві не викликає у наших ворогів такого жаху.

— Оберин знає, що це саме Грегор...

— Нічого він не знає. Чув казочки. Стаєнні плітки й кухонні чутки. Ні крихти доказів. Сер Грегор йому вже точно не зізнається. Бо я не збираюся його навіть підпускати сюди, поки дорняни на Королівському Причалі.

— А коли Оберин почне вимагати правосуддя, за яким сюди приїхав?

— Скажу йому, що Елію з дітьми вбив сер Ейморі Лорч,— спокійно мовив лорд Тайвін.— І ти так скажеш, якщо він питає.

— Сера Ейморі Лорча немає серед живих,— не ходив манівцями Тиріон.

— Отож-бо. Після падіння Гаренхолу Варго Гоут віддав сера Ейморі на поталу ведмедю. Думаю, така жахлива розправа має задовольнити навіть Оберина Мартела.

— Можна, звісно, називати це правосуддям...

— Це і є правосуддя. Саме сер Ейморі приніс мені тіло дівчинки, якщо хочеш знати. Знайшов її під батьковим ліжком, де та ховалася, вірячи, що королевич Рейгар зможе її захистити. Князівна Елія з немовлям була на поверх нижче.

— Гаразд, історія цікава, та й сер Ейморі навряд чи зможе її заперечити. А що ти скажеш Оберину, коли він питатиме, хто давав Лорчу накази?

— Сер Ейморі діяв на власний розсуд, сподіваючись домогтися прихильності нового короля. Робертова ненависть до Рейгара ні для кого не була таємницею.

«Може і спрацювати,— довелося визнати Тиріону,— от тільки змій навряд чи зрадіє».

— Не мені ставити під сумнів твої хитромудрі розрахунки, батьку, але на твоєму місці я б точно дозволив Роберту Баратеону самому вимастити руки в крові.

Лорд Тайвін витріщився на нього так, наче Тиріон з глузду з'їхав.

— Тоді тобі точно бракує блазенського костюма! Ми до Роберта приєдналися дуже пізно. І слід було продемонструвати відданість. Коли я поклав тіла перед тронем, ніхто вже не міг сумніватися, що ми зреклися дому Таргарієнів назавжди. Та й Роберт відчув полегшення. Хай який він був дурний, а й він усвідомлював, що Рейгарові діти мають померти, якщо він хоче зберегти трон. Але ж він себе мав за звитяжця, а звитяжці дітей не вбивають,— батько стенив плечима.— Згоден, зроблено це було занадто вже брутально. Елію необов'язково було кривдити, то була чиста дурість. Сама по собі вона ж нічого не важила.

— То навіщо Гора-на-коні її вбив?

— Бо я не сказав йому її не вбивати. Сумніваюся, що взагалі про неї згадував. Були важливіші турботи. Авангард Неда Старка вже кинувся від Тризуба на південь, і я побоювався, що в нас із ними дійде до сутички. Та й Ейрис міг убити Джеймі просто так, на зло. Цього я боявся найбільше. І ще того, як може вчинити сам Джеймі,— він стиснув кулак.— Та й на той час я ще не до кінця розумів, хто такий

Грегор Кліган, бачив тільки, що він здоровезний і в бою страхітливий. А згвалтування... сподіваюся, навіть ти не звинуватиш мене в тому, що я міг віддати такий наказ. Сер Ейморі з Рейніс був майже такий самий жорстокий. Я згодом питаю його: невже знадобилося аж півсотні ударів, щоб убити дитину... скільки там їй було — два, три роки? А він сказав, що вона його ногою хвицнула й верещала не замовкаючи. Якби в Лорча мізків було бодай стільки, скільки боги дали ріпі, він би її заспокоїв кількома лагідними словами, а тоді скористався м'якою шовковою подушкою,— його рот скривився від огиди.— Та він жадав крові.

«А ти — ні, батьку. Тайвін Ланістер крові не жадає».

— Роба Старка м'якою шовковою подушкою придушили?

— Мали поцілити стрілою на Едмуровому весіллі. На полі бою хлопець був занадто обережний. Вояків своїх тримав у послуху, оточив себе роз'їздами й охороною.

— То лорд Волдер убив його під своїм власним дахом, за своїм власним столом? — Тиріон стиснув кулаки.— А леді Кетлін?

— Гадаю, її теж убили. «Двійко вовчих шуб». Мали намір взяти її в заручники, але, мабуть, щось не склалося.

— Ось вам і гостеправо.

— Кров на руках Волдера Фрея, не на моїх.

— Волдер Фрей — буркитливий старий, якому в житті тільки лишилося юну дружину пестити та скаржитися на дрібні образи, яких він зазнав. Не маю сумнівів, що він висидів цю огидну ідею, але ніколи б не наважився втілити її в життя, якби йому не пообіцяли захист.

— А ти, я так розумію, пожалів би хлопця, а лорду Фрею сказав, що він тобі як союзник геть не потрібен? Кинув би старого дурня назад в обійми Старка й забезпечив собі ще рік війни. Поясни-но мені, чому вбити у бою десять тисяч людей — це шляхетно, а дюжину за обідом — ні? — Тиріон на це відповіді не мав, тож батько повів далі.— Ціна за будь-якими мірками була невисока. Щойно Чорнопструг здасться, корона дарує Річкорин серу Емону Фрею. Лансель і Давен мають одружитися з паннами з Фреїв; Джой Гіл, коли підросте, має вийти за одного з позашлюбних синів лорда Волдера, а Руз Болтон стає хранителем Півночі й забирає додому Арію Старк.

— Арію Старк? — схилив голову набік Тиріон.— Болтон? Я мав би здогадатися, що Фрей самотужки діяти в житті не наважиться. Але

ж Арія... Вейрис із сером Джейсліном більш як півроку її шукають. Арія Старк напевне мертва.

— Як був і Ренлі — до Чорноводдя.

— І що це означає?

— Либонь, Мізинчику вдалося те, чого не вдалося вам з Вейрисом. Лорд Болтон одружить дівчинку зі своїм незаконним сином. Ми дозволимо Страхфорту кілька років повоювати з залізнородними — побачимо, чи зможе він підім'яти решту прапорonosців Старків. А до весни всі вони виснажаться й готові будуть прихилити коліно. Північ через Сансу Старк відійде твоєму синові... якщо, звісно, ти знайдеш у собі чоловічі сили його таки зачати. Якщо ти не забув, Джофрі не єдиний, кому слід побільше перейматися невинністю своєї дружини.

«Я-то ще не забув, але сподівався, що ти забув».

— І коли, на твою думку, Сансі краще зачинати дитину? — ядуче поцікавився Тиріон.— До чи після того, як я їй розповім, що ми її матір і брата закатрупили?

Давос

На мить здалося, що король недочув. На новину Станіс ніяк не зреагував — не виказав ні задоволення, ні злості, ні недовіри, ні навіть полегшення. Просто втупився в мальований стіл, зціпивши зуби.

— Ви певні? — врешті запитав він.

— Я тіла не бачив, ні, ваша світлосте,— відповів Саладор Саан.— Та леви в місті гарцюють і танцюють. «Червоне весілля» — ось як його називає простолюд. Клянуться, що лорд Фрей хлопцю голову відрубав, а на плечі йому пришив голову його деривовка, ще й до вух йому корону прибив. Леді-матір також убили й голу викинули в річку.

«На весіллі,— подумав Давос.— Коли він сидів за столом свого вбивці — гість під його дахом. Та ці Фреї прокляті!» Пригадався запах горілої крові, знов почулося, як сичать і плюються п'явки на грані в жаровні.

— Це гнів Царя його вбив! — оголосив сер Аксель Флорент.— То рука Р'глора!

— Славимо Царя світла! — проспівала королева Селіза, худезна міцна жінка з великими вухами й вусиками на верхній губі.

— У Р'глора рука труситься і вся в старечих плямах? — поцікавився Станіс.— Бо це більше схоже на справу рук Волдера Фрея, а не бога.

— Р'глор обирає потрібне знаряддя,— зблиснув червоним рубін у Мелісандри на шиї.— Несповідимі шляхи його, та не встояти людині перед його вогненною волею!

— Не встояти людині перед ним! — скрикнула королева.

— Помовч, жінко. Тут тобі не священне вогнище,— перевів Станіс погляд на мальований стіл.— У вовка спадкоємців не

лишилося, а от у кракена — аж забагато. Та леви зжеруть їх, хіба що... Саане, мені потрібні ваші найшвидші кораблі — доправити послів на Залізні острови й у Білу Гавань. Запропоную прощення...— він так клацнув зубами, що стало ясно: це слово йому геть не подобається.— Повне прощення для всіх, хто розкається за свою зраду та присягне на вірність своєму законному королю. Вони повинні зрозуміти...

— Вони не зрозуміють,— стиха мовила Мелісандра.— Даруйте, ваша світлосте. Це ще не кінець. За корони загиблих королів дуже скоро боротимуться нові.

— Нові? — Станіс мав такий вигляд, наче залюбки придушив би її.— Нові узурпатори? Нові зрадники?

— Я це бачила в полум'ї.

Королева Селіза підійшла до короля.

— Цар світла послав Мелісандру, щоб спрямувати вас до слави. Слухайтеся її, благаю! Р'глорове священне полум'я не бреше.

— Брехня буває різна, жінко. Навіть коли полум'я каже правду, не завжди, схоже, можна все вірно розтлумачити.

— Мураха, почувши слова короля, мабуть, таки не зрозуміє, що він каже,— мовила Мелісандра,— а перед божим ликом всі люди — мурахи. Якщо я час до часу плутаю застереження з пророцтвом, а пророцтво — з застереженням, провина лежить на читачеві, а не на книзі. Але одне я знаю напевне: ні послі, ні прощення вам нині не допоможуть... як і п'явки. Ви маєте подати королівству знак. Знак, який доведе вашу могуть!

— Могуть! — пирхнув король.— У мене на Драконстоні тисяча триста людей, ще триста — у Штормокраї. А решта Вестеросу,— він обвів рукою мальований стіл,— у руках ворогів. Вільних вершників на мій бік не перетягнути перспективою ні поживи, ні слави.

— Лорде-чоловіче,— заговорила королева Селіза,— у вас людей більше, ніж було в Ейгона триста років тому. Вам бракує тільки драконів.

Станіс кинув на неї похмурий погляд.

— Дев'ятеро чаклунів перепливли море, щоб у таємному сховку висидіти для Ейгона Третього драконові яйця. Бейлор Благословенний молився за своїх півроку. Ейгон Четвертий майстрував драконів з дерева й заліза. Ейріон Полум'яний хотів переродитися й напився дикополум'я. Але і чаклуни не впоралися, і молитви короля Бейлора

лишилися без відповіді, і дерев'яні дракони згоріли, і королевич Ейріон помер у муках.

Та королеву Селізу не так легко було похитнути.

— Серед них не було Р'глових обраних. Не було й червоної комети в небесах, що провістила б їхній прихід. Ніхто з них не володів Світлоносцем — червоним мечем звитяжців. І ніхто з них не сплатив свою ціну. Вам леді Мелісандра підтвердить, мілорде: тільки смертю можна заплатити за життя.

— Хлопчик? — мало не виплюнув це слово король.

— Хлопчик,— підтвердила королева.

— Хлопчик,— луною підхопив сер Аксель.

— Та цей клятий хлопець мене дістав до смерті ще до свого народження,— поскаржився король.— Саме його ім'я — грім у моїх вухах і чорна хмара на моїй душі!

— Віддайте хлопчика мені — й уже ніколи не почувте його імені, — пообіцяла Мелісандра.

«Імені — ні, а от його вереск, коли вона його спалить, ще й як буде чути». Уголос Давос цього не сказав. Мудріше взагалі мовчати, поки король не звелить говорити.

— Віддайте мені хлопчика для Р'глора,— мовила червона жінка, — і справдиться давнє пророцтво. Прокинеться ваш дракон і розпростає свої камінні крила. Королівство буде ваше.

Сер Аксель опустився на одне коліно.

— Схиляюсь на коліно, благаючи вас, сір! Збудіть камінного дракона, нехай тремтять зрадники! Мов Ейгон, ви починаєте як лорд Драконстону. Мов Ейгон, ви переможете. Нехай відчують ваш вогонь ошуканці й облудники!

— І дружина також вас благає, лорде-чоловіче,— королева Селіза опустила перед королем навколішки, склавши руки як до молитви.— Роберт з Деліною заплямували нашу постіль, стягли прокляття на наш союз. Хлопчик — лихий плід їхнього перелюбу. Скиньте його тінь з мого лона — і я народжу вам багато законних синів, я знаю,— вона обхопила його руками за ноги.— Це ж просто хлопчик, народжений з хоті вашого брата й ганьби моєї кузини!

— Ми з ним однієї крові! Припини тиснути на мене, жінко,— король Станіс поклав руку їй на плече, незграбно вивільняючися з її обіймів.— Може, Роберт і дійсно стягнув прокляття на нашу шлюбну

постіль. Він, правда, присягався, що не хотів мене зганьбити, просто напився й гадки не мав, у яку спальню ввалився. Та хіба це має значення? Хай як там було, а хлопчик у цьому не винен.

Мелісандра поклала долоню королю на руку.

— Цар світла береже невинних. Нема офіри ціннішої. З королівської крові й чистого божественного вогню народиться дракон.

Від доторку Мелісандри Станіс не відсторонився, як від доторку королеви. Червона жінка була повною протилежністю Селізи: молода, повнотіла та вродлива дивною красою — з личком-сердечком, мідними косами й неземними червоними очима.

— Справжня чудасія — побачити, як оживає камінь,— знехотя визнав Станіс.— А осідлати дракона... пригадую, як першого разу батько взяв мене до двору, Роберту ще довелося тримати мене за руку. Мені було не більш як чотири, а йому, отже, років п'ять-шість. Згодом ми обидва заявляли, що король був сама шляхетність, а дракони — справжній жах,— пирхнув Станіс.— Кілька років по тому батько розповів нам, що того ранку Ейрис порізався об свій трон, тож на його місці сидів правиця. То нас тоді так вразив Тайвін Ланістер,— він торкнувся пальцями поверхні столу, легенько провів по лакованих пагорбах.— Одягнувши корону, Роберт зняв зі стін драконячі черепи, але знищити їх так і не зміг. Драконові крила над Вестеросом... яке було б...

— Ваша світлосте! — зробив крок уперед Давос.— Дозвольте мені сказати?

Станіс так рвучко стулив рота, що зуби клацнули.

— Мілорде дощових лісів! Для чого ще мені було призначати вас правицею, як не для цього? — король махнув рукою.— Кажі, що маєш.

«Воїне, дай мені мужності!»

— Мало я знаю про драконів і ще менше про богів... але королева говорила про прокляття. Немає в людини гіршого прокляття в очах богів і людей, як стати кривногубцем.

— Немає богів, крім Р'глора й Чужого, чийого імені не можна вимовляти,— сказала Мелісандра й суворо стиснула губи.— А маленькі людці проклинають те, чого не розуміють.

— Я — маленька людина,— погодився Давос,— то поясніть мені, чому саме малолітній Едрик Шторм вам потрібен, щоб збудити

великого камінного дракона, міледі.

Давос мав намір повторювати ім'я хлопця якнайбільше.

— Тільки смертю можна заплатити за життя, мілорде. Великий дар вимагає великої офіри.

— Яка може бути велич у позашлюбній дитині?

— У жилах хлопця біжить королівська кров. А ви самі бачили, на що здатна і крапелька такої крові...

— Я бачив, як ви палили п'явок...

— А згинуло двоє облудних королів.

— Роба Старка убив лорд Волдер з Переправи, а балон Грейджой, подекують, упав з мосту. То кого вбили ваші п'явки?

— Ви ставите під сумнів силу Р'глора?

«Ні». Давос надто добре пам'ятав живу тінь, яка тої ночі під Штормокраєм вислизнула з лона Мелісандри, руками впираючись їй у стегна. «Тут слід обережніше, бо й по мене може прийти яка-небудь тінь».

— Навіть цибулевий пачкар здатен відрізати дві цибулини від трьох. Вам бракує одного короля, міледі.

— Отакої, міледі! — чи то пирхнув, чи то реготнув Станіс.— Двоє — не трое.

— Певна річ, ваша світлосте. Смерть одного короля — випадковість, навіть двох... але трьох? Якщо помре Джофрі в розквіті своєї слави, в оточенні королівської варти, чи не засвідчить це могутність Царя світла в дії?

— Можливо,— мовив король, неохоче вичавлюючи кожне слово.

— А може, й ні,— зронив Давос, намагаючись приховати страх, який його охопив.

— Джофрі помре,— оголосила королева Селіза, спокійна у своїй упевненості.

— А може, вже й помер,— докинув сер Аксель.

Станіс роздратовано глянув на них.

— Ви що — балакучі ворони, навчені крукати до мене по черзі? Доста!

— Чоловіче, вислухай мене...— заблагала королева.

— Навіщо? Двоє — не трое. Королі рахувати вміють незгірше за контрабандистів. Можете йти,— відвернувся спиною Станіс.

Мелісандра допомогла королеві підвестися. Селіза, гордо випроставшись, вийшла з кімнати, а за нею — червона жінка. Сер Аксель на мить затримався, щоб кинути на Давоса останній погляд. «Відразливий погляд на відразливому обличчі»,— подумав Давос, стрічаючись із ним очима.

Коли всі пішли, Давос прокашлявся. Король звів очі.

— Ти досі тут?

— Сір, щодо Едрика Шторма...

— Облиш,— відмахнувся Станіс.

Але Давос не вступався.

— Ваша дочка разом з ним бере уроки, щодня вони граються разом у Ейгоновому саду.

— Я знаю.

— Ви розіб'єте їй серце, якщо раптом...

— І це я також знаю.

— Бачили б ви його...

— Та бачив я його! Викапаний Роберт. Ага, і просто молиться на нього. Може, розповісти йому, як часто його любий батечко взагалі про нього думав? Робити дітей мій брат полюбляв, та дуже швидко вони перетворювалися на тягар.

— Він щодня питає про вас, він...

— Не сердь мене, Давосе. Не хочу більше чути про цього байстрюка.

— Його звати Едрик Шторм, сір.

— Знаю я, як його звати. От уже влучне ім'я! І позашлюбність його підкреслює, і шляхетне походження, і сум'яття, яке він несе. Едрик Шторм. Ось, я вимовив. Ви задоволені, мілорде правице?

— Едрик...— почав був Давос.

— ...просто хлопчик! Може, найкращий на світі хлопчик, але це не матиме значення. Бо мій обов'язок, у першу чергу, перед королівством,— він обвів рукою мальований стіл.— Скільки хлопчиків живе у Вестеросі? Скільки дівчаток? Скільки чоловіків, скільки жінок? Темрява поглине їх усіх, каже вона. Ніч без кінця. Вона говорить про пророцтва... про героя, відродженого в морі, про живих драконів, які вилупляться з мертвого каміння... вона говорить про знаки, присягаючись, що вказують вони на мене. Я цього ніколи не прагнув, так само як не прагнув стати королем. Та чи наслідуюсь я ігнорувати її?

— він скреготнув зубами.— Ми свою долю не обираємо. Але мусимо... мусимо виконувати свій обов'язок, ні? Малі й великі, всі ми мусимо виконувати свій обов'язок. Мелісандра божиться, що бачила у своєму полум'ї саме мене — я стояв проти темряви з високо піднятим Світлоносцем. Світлоносець! — насмішкувато пирхнув Станіс.— Гарно він блищить, та на Чорноводді цей чарівний меч прислужився мені не краще за звичайну крицю. Дракон міг би перемінити хід битви. Колись тут, на моєму місці, стояв Ейгон, роздивляючись цей стіл. Думаєш, його б сьогодні знали як Завойовника, якби в нього не було драконів?

— Ваша світлосте,— мовив Давос,— ціна...

— Знаю я ціну! Вчора ввечері, задивившись на коминок, я теж дещо побачив у полум'ї. Побачив короля з вогненною короною на голові, охопленого полум'ям... полум'ям, Давосе! Власна корона спалила його, перетворила на попіл. Гадаєш, щоб це розтлумачити, мені потрібна допомога Мелісандри? Чи твоя? — король ворухнувся, і його тінь упала на Королівський Причал.— Якщо Джофрі таки помре... що значить життя одного хлопчика проти цілого королівства?

— Все,— тихо зронив Давос.

Станіс, стиснувши щелепи, глянув на нього.

— Іди,— нарешті мовив король,— поки не договорився знову до підземелля.

Іноді буремні вітри дмуть з такою силою, що людині не лишається нічого, окрім як згорнути вітрила.

— Так, ваша світлосте,— уклонився Давос, але Станіс, схоже, уже й забув про його існування.

Коли він вийшов з Кам'яного барабана, надворі похолодало. Зі сходу подув сильний вітер, шарпаючи і шматуючи прапори на мурах. У повітрі пахло сіллю. Море! Давос любив цей запах. Кортіло знову пройтися по палубі, підняти вітрила й поплисти на південь, до Марії і двох найменших діток. Тепер він думав про них мало не щодня, а поночі — ще й частіше. В душі йому понад усе хотілося забрати Девана й поїхати додому. «Я не можу. Ще ні. Я тепер лорд, королівський правиця, я не можу його підвести».

Звівши очі, Давос поглянув на мури. Замість зубців там красувалися тисячі чудовиськ і химер, всі різні: віверни, грифони, демони, мантикори, мінотаври, василіски, триголові пси, полози і

тисячі ще дивніших істот, які стриміли з замкових стін, наче проросли з них. І кругом були дракони. Велика зала — дракон, що лежить долічерева. Заходить в нього слід через роззявлену пащу. Кухня — дракон, що згорнувся клубочком; дим з печей і пара випускаються через ніздрі. Вежі — дракони, які розсілися на мурах, готові до нападу: Вітрополоз виклично кричить, а Вежа морського дракона спокійно поглядає на хвилі. Менші дракони обрамляють ворота. Драконові пазурі стриміли зі стін, тримаючи смолоскипи, велетенські кам'яні крила огортали кузню та зброярню, хвости вигиналися арками, мостами й зовнішніми сходами.

Давос неодноразово чув, що чародії Валірії не різьбили й не карбували, як звичайні каменярі, а обробляли камінь вогнем і чарами, як гончарі ліплять глину. Та тепер у Давоса прокинулися сумніви. «Що як це справжні дракони, які просто чомусь закам'яніли?»

— Якщо червона жінка поверне їх до життя, замок просто обвалиться, я так собі думаю. Який це дракон витерпить у своєму череві кімнати, сходи й меблі? І вікна. І димарі. І вбиральні,— почувся голос.

Озирнувшись, Давос побачив поруч Саладора Саана.

— То ти пробачив мені зраду, Саладоре?

Старий пірат помахав на нього пальцем.

— Пробачив — так. Позабув — ні. Все добре золото на острові Клішня, яке могло дістатися мені... на саму думку про нього я почуваюся старим і стомленим. Коли я помру в злиднях, мої жінки й наложниці проклянуть тебе, цибулевий лорде. У лорда Сельтигара стільки було добірного вина, та мені його не пити, а ще ж морський орел, який сідає на руку, і чарівний ріжок, який викликає кракенів з дна морського. Мені б такий ріжок дуже придався, щоб нарешті перемогти тайросян та інших тварюк, які так мене дратують. Та де ж мій ріжок? А його нема, бо король призначив мого старого приятеля правицею,— він узяв Давоса під руку.— Люди королеви тебе недолюблюють, старий друже. Та я чув, що один правиця заводить нових друзів. Це правда, так?

«Забагато ти чуєш, старий пірате». Контрабандисту слід навчитися розумітися на людях незгірше, ніж на хвилях, бо недовгим буде його промисел. Може, люди королеви і справді гаряче прийняли Царя світла, а от прості мешканці Драконстону потихеньку

повертаються до богів, яких вони знали все життя. Кажуть, що Станіс зачаклований, що Мелісандра відвернула його від Сімох і змусила поклонитися якомусь демону з тіні, а ще... оце найстрашніший гріх... що і вона, і її бог підвели його. Є лицарі й лордїйчуки, які почуваються так само. Давос їх довго шукав, відбирав їх так само старанно, як колись добирав собі команду. Сер Джеральд Гавер твердо бився на Чорноводді, а от опісля, чули, він казав, що Р'гмор, певно, мало сили має, коли дозволив розпорошити своїх вірних якомусь карлику в парі з мерцем. Сер Ендрю Естермонт — кузен короля, багато років тому служив у нього зброєносцем. Ночеспівський Байстрюк командував ар'єргардом, що дозволило Станісу безпечно дістатися галер Саладора Саана; він поклоняється Воїну з усією притаманною йому ярістю. Це люди короля, а не королеви. Але не варто хвалитися ними.

— Один лісянський пірат колись казав мені, що гарний пачкар ніколи не потрапляє на очі,— обережно озвався Давос.— Чорні вітрила, обмотані весла й команда, яка вміє тримати язика за зубами.

— Без'язика команда ще краща,— розсміявся лісянець.— Великі дужі німчики, які не вміють ні читати, ні писати,— додав він і посерйознішав.— Але я радий, що зі спини тебе хтось прикриває, старий друже. Як гадаєш, віддасть король того хлопця червоній жриці? Один маленький дракончик міг би покласти край великій війні.

За давньою звичкою Давос потягнувся до свого талісмана, та кінчики пальців більше не висіли на шиї, тож рука нічого не намацала.

— Не віддасть,— сказав Давос.— Він не може скривдити рідну кров.

— Шкода, лорд Ренлі цього не чує.

— Ренлі — зрадник, який підняв збройний заколот. А Едрик Шторм ні в чому не винен. Його світлість — людина справедлива.

— Побачимо,— знизав плечима Саладор.— Тобто ти побачиш. А от я повертаюся на море. Просто зараз, можливо, підлі контрабандисти перепливають Чорноводу затоку в надії уникнути сплати належного їхньому лорду мита,— він плеснув Давоса по спині.— Бережіть себе. І ти, і твої німі друзі. Ти дуже підвищився останнім часом, та що вище людина злітає, то далі їй падати.

Давос міркував над цими словами, піднімаючись сходами Вежі морського дракона в мейстрові покої під гайворонником. Саладору необов'язково було йому нагадувати, що злетів він надто високо. «Я не

вмію ні читати, ні писати, лорди зневажають мене, я нічого не знаю про владарювання, як я можу служити королівським правицею? Моє місце на корабельному облавку, а не у замковій вежі».

Так він і сказав мейстру Пілосу.

— Ви — видатний капітан,— озвався мейстер.— А капітан владарює на кораблі, хіба ні? Направляє корабель через підступні води; піднімає вітрила, щоб зловити ходовий вітер; знає, коли насувається шторм і як його найкраще пережити. І тут так само.

Пілос хотів його втішити, та слова його були порожні.

— Не так само! — запротестував Давос.— Королівство не корабель... і це добре, бо наше королівство уже б тонуло. Я знаюся на дереві, линвах і воді, так, але як мені це може допомогти нині? Де мені шукати того вітру, який піднесе Станіса на престол?

Мейстер на це тільки розсміявся.

— Ось вам і вітер, мілорде. Словеса — це суховій, ви ж знаєте, от ви й розвіяли мої словеса своїм здоровим глуздом. Його світлість, я думаю, добре знає, чого від вас очікувати.

— Цибулі,— похмуро мовив Давос.— Ось чого від мене можна очікувати. Королівський правиця має бути шляхетного роду, мудрий і освічений, бойовий командир або видатний лицар...

— Сер Ріям Редвин був свого часу найвидатнішим лицарем, але найгіршим королівським правицею з усіх можливих. Молитви септона Мермісона творили дива, та щойно він став правицею, як усе королівство почало молитися за його смерть. Лорд Батервел знаний був своєю кмітливістю, Майлз Смолвуд — мужністю, сер Отто Гайтавер — знаннями, та жоден з них не став добрим правицею, жоден. Що ж до походження, то королі драконів частенько обирали собі правиць серед родичів, а результати отримували дуже різні — від Бейлора Ломисписа до Мейгора Лютого. На противагу маємо септона Барта, коваленка, якого Старий Король висмикнув з бібліотеки в Червоній фортеці та який дарував королівству сорок років злагоди й зажитку,— всміхнувся Пілос.— Почитайте історію, лорде Давосе, і самі побачите, що ваші сумніви безпідставні.

— Як я можу почитати історію, коли я читати не вмію?

— Навчитися читати може кожен, мілорде,— озвався мейстер Пілос.— Ніяких чарів тут немає, і шляхетного походження теж не

потрібно: он я за королівським наказом вчу цієї науки вашого сина. То давайте я і вас навчу.

Це була люб'язна пропозиція, і відмовитися Давос не міг. Отож щодня тепер відвідував мейстрові покої нагорі у Вежі морського дракона, щоб там супитися над сувоями, пергаментом і товстими томами в шкіряних шабатурках, намагаючись розгадати ще декілька слів. Від зусиль у нього частенько боліла голова й почувався він великим дурнем, як Картатий. Сину Девану ще й дванадцять не виповнилося, а він уже значно обігнав батька, що ж до королівни Ширін і Едрика Шторма, то для них читати було як дихати. Коли йшлося про книжки, це Давос серед них почувався дитиною. Але він не здавався. Він-бо тепер королівський правиця, а королівський правиця має знати письма.

Вузькі кручені сходи у Вежу морського дракона стали справжнім випробуванням для мейстра Кресена, коли той зламав шийку стегна. Давос і досі ловив себе на тому, що сумує за старим. І Станіс, здається, також. Пілос наче і розумний, і старанний, і наміри в нього благі, але надто він ще молодий, і король не звирявся йому так, як колись Кресену. Старий стільки був з королем!.. «Поки не зіштовхнувся з Мелісандрою і не загинув».

На верхівці сходів Давос почув тихий дзенькіт бубонців, які свідчити могли тільки про присутність Картатого. Блазень чекав на свою королівну під мейстровими дверима, як відданий пес. М'якотілий і сутулий, з широким обличчям, на якому витатуйований був блазенський малюнок — червоні й зелені квадратики, Картатий завжди носив шолом — жерстяне відро з оленячими рогами. З відростків звисала дюжина бубонців, які подзвякували, коли він рухався... а рухався він постійно, бо цей блазень просто не міг всидіти на місці. Тому, хай куди він ішов, про свій прихід він сповіщав бринькотом і брязкотом; не дивно, що Пілос не пускав його на уроки Ширін.

— На дні морському стара риба поїдає молоду,— пробурмотів блазень до Давоса. Він схилив голову набік, і бубонці почали дзвонити-дзеленчати.— Знаю, знаю, о-о-о!

— А тут, нагорі, молода риба учить стару,— сказав Давос, який ніколи не почувався таким древнім, як сидячи за книжками. Може, якби його вчив літній мейстер Кресен, усе було б інакше, а от Пілос йому в сини годився.

Мейстер сидів за своїм довгим дерев'яним столом, заваленим книжками й сувоями, а навпроти нього — троє дітлахів. Королівна Ширін умостилася між двох хлопчиків. Досі Давосу приносило неймовірне задоволення дивитися, як його рідна кровинка сидить у товаристві королівни й королівського байстрюка. «Тепер Деван стане лордом, а не просто лицарем. Лордом дощових лісів». З цього Давос пишався більше, ніж із того, що нині цей титул належить йому. «І він уже вмів читати. І читати, і писати, так наче для цього й народився». Пілос тільки й нахвалює хлопчика за старанність, а військовий інструктор казав, що Деван має хист до меча та списа. «І хлопець він побожний». «Мої брати зійшли в Палац світла й сидітимуть поряд з Царем,— сказав Деван, коли батько розповів йому про смерть чотирьох його старших братів.— Я молитимуся за них біля священного вогнища, і за тебе також, батьку, щоб ти до кінця днів своїх ходив у світлі Царя».

— Добридень, тату,— привітав Давоса хлопчик. «Який він схожий на Дейла в його віці!» — подумав Давос. Старший син, звісна річ, ніколи не вдягався так вишукано, як Деван у своєму вбранні зброєносця, але в них були однакові прості широкі лиця, однакові щирі карі очі, однакове тонке розмаяне волосся. Щоки в Девана пушилися білявим волоссячком, якого і персик би не постидався, але хлопець страшенно пишався зі своєї «бороди». «Як колись зі своєї пишався Дейл». Деван був найстарший з-поміж трьох дітей за столом.

Однак Едрік Штурм був на три дюйми вищий за нього й ширший і в грудях, і в плечах. У цьому він був справжній син свого батька, та й ранішнього тренування з мечем і щитом він не пропустить ніколи. Люди старші, які знали Роберта й Ренлі змалечку, казали, що байстрюк схожий на них більше, ніж навіть Станіс: вугільно-чорна чуприна, сині очі, рот, щелепа, вилиці... Тільки вуха його нагадували про те, що мати в нього була з Флорентів.

— Так, добридень, мілорде,— луною підхопив Едрік. Хлопець був і запеклий, і гордий, але мейстри, каштеляни й військові інструктори, які виростили його, навчили його гарних манер.— Ви від дядька? Як почувасться його світлість?

— Добре,— збрехав Давос. Якщо по правді, то вигляд король мав змарнілий, зацькований, але Давос не збирався обтяжувати хлопчика своїми побоюваннями.— Сподіваюся, я не перервав вам уроку.

— Ми вже закінчили, мілорде,— озвався мейстер Пілос.

— Ми читали про короля Дейрона Першого,— сказала Ширін — сумна, мила й лагідна дитина, зовсім не симпатична. Від Станіса їй дісталася квадратна щелепа, від Селізи — флорентівські вуха, а боги у своїй жорстокій мудрості вирішили ще більше зіпсувати їй зовнішність, у колисці наславши на неї сіролуску. Після хвороби одна щока й половина шиї в дівчинки лишилися сірі, порепані й затверді, але, на щастя, вона вижила й не втратила зору.— Він пішов на війну й завоював Дорн. Йому дали прізвисько Юний Дракон.

— Він молився облудним богам,— сказав Деван,— та в усьому іншому — великий король, хоробрий у бою.

— Так,— погодився Едрик Шторм,— але мій батько був ще хоробріший. Юний Дракон за один день у трьох битвах не перемагав.

Королівна втупилася в нього круглими очима.

— Дядько Роберт переміг у трьох битвах за день?

Байстрик кивнув.

— Це коли він уперше повернувся додому, щоб скликати прапори. Лорди Грандисон, Каферен і Фел планували з'єднати сили у Літньому Палаці й рушити до Штормокраю, але батько дізнався від інформатора про їхні плани й одразу виїхав у дорогу зі своїми лицарями і зброєносцями. Коли змовники один по одному підходили до Літнього Палацу, він їх по черзі розбивав, щоб вони так і не змогли з'єднатися з іншими. Лорда Фела він зарубав у поєдинку, а його сина Срібнотопора взяв у полон.

— Так і було? — поглянув Деван на Пілоса.

— Я ж вам кажу! — вигукнув Едрик Шторм, ще не встиг мейстер відповісти.— Він розбив усіх трьох, а бився так хоробро, що лорд Грандисон і лорд Каферен згодом перейшли на його бік, і Срібнотопір теж. Ніхто й ніколи не перемагав мого батька.

— Едрику, не можна хвалитися,— сказав мейстер Пілос.— Король Роберт, як і всі люди, зазнавав поразок. Лорд Тайрел перевершив його в Ашфордї, й у турнірних поєдинках зі списом він теж програвав неодноразово.

— Але перемагав він більше, ніж програвав. І на Тризубі вбив королевича Рейгара.

— Це правда,— погодився мейстер.— Але тепер я маю приділити увагу лорду Давосу, який он уже скільки терпляче очікує. Завтра ще

почитаємо про завоювання Дорну королем Дейроном.

Королівна Ширін і хлопчики ввічливо попрощалися. Коли вони пішли, мейстер Пілос ближче присунувся до Давоса.

— Мілорде, може, теж спробуєте почитати трохи про завоювання Дорну? — він посунув через стіл тоненьку книжку в шкіряній палітурці.— Король Дейрон писав з вишуканою простотою, його історія багата на кров, і змагу, і звитягу. Сина вашого вона просто захопила.

— Синові моєму ще дванадцятьох немає. А я — королівський правиця. Дайте мені, будь ласка, ще якого-небудь листа.

— Як зволите, мілорде,— мейстер Пілос пошукав на столі, розгортаючи й відкидаючи вбік різні обривки пергаменту.— Нових листів немає, може, старий...

Давос, як усі люди, любив гарні історії, але Станіс зробив його правицею не для задоволення, відчував він. Його обов'язок — допомагати королю правити, а для цього він має розуміти слова, які приносять круки. Як виявилось, найкращий спосіб щось вивчити — зробити це, і байдуже, ідеться про кораблі чи книжки.

— Ось це нам може підійти,— передав йому листа Пілос.

Давос розправив невеличкий пом'ятий пергамент і примружився на крихітні нерозбірливі літери. Читати для очей було тяжко, це він зрозумів одразу. Іноді йому спадало на думку, що Цитадель, мабуть, як на турнірі, нагороджує мейстра, який пише найдрібніше. Пілос на таке припущення тільки сміявся, але...

— До... п'ятьох королів,— прочитав Давос, ненадовго завагавшись над словом «п'ятьох», оскільки воно йому нечасто траплялося на письмі.— Король... за... король... за... столом?

— Стіною,— виправив його мейстер.

Давос скривився.

— Король-за-Стіною іде... іде на південь. Він веде... веде... високе...

— Велике.

— ...велике військо ди... дику... дикунів. Лорд М-м-м... М-м-мор... Мормонт послав... крука з... при... при...

— Примарного. *Примарного лісу*,— Пілос підкреслив слова кінчиком пальця.

— ...примарного лісу. На нього... на... напали?

— Так.

Потішений Давос продирався далі.

— Від... відтоді прилітали ще птахи, але без листів. Ми... побоюємося... Мормонт загинув з усією... з усією... попругою... ні, потугою. Ми побоюємося, Мормонт загинув з усією потугою...

Тут Давос раптом усвідомив, що він читає. Перевернувши листа, він побачив, що запечатаний той був чорним воском.

— Це з Нічної варті. Мейстре, король Станіс бачив цього листа?

— Коли повідомлення прийшло, я відніс його лорду Алестеру. Тоді правицею був він. Я гадав, він його з королевою обговорить. Та коли я спитав, чи хоче він надіслати відповідь, він мені сказав не бути дурнем. «Його світлості бракує людей на власні битви, на дикунів йому точно нема кого марнувати»,— сказав він мені.

Таки правда. Та й оте звертання до п'яťох королів, безперечно, розсердило би Станіса.

— Тільки голодний просить хліба в старця,— пробурмотів Давос.

— Перепрошую, мілорде?

— Так моя жінка колись казала,— Давос потарабанив укороченими пальцями по стільниці. Вперше він побачив Стіну, коли йому було менше років, ніж нині Девану,— він служив на «Ріннскоті» в Роро Угориса — тайросянина, знаного на вузькому морі як Безокий Байстріук, хоча не був він ні сліпий, ні безбатченко. Роро заплив мимо Скагоса аж у Морозне море, навідуючись у сотні крихітних бухточок, де зроду не бачили торгової галери. Він привіз крицю: мечі, топори, шоломи, добрі кольчуги, а натомість виторгував хутра, слонову кістку, бурштин і обсидіан. Коли «Ріннскіт» повертався на південь, усі його трюми були натоптані, та у Тюленячій затоці навперейми йому вийшло три чорні галери, щоб доправити його у Східну варту. Корабель утратив свій вантаж, а Байстріук — голову за те, що продавав зброю дикунам.

Коли Давос іще був контрабандистом, він торгував зі Східною вартою. Вороги з чорних братів погані, а от клієнти добрі, якщо на кораблі правильний вантаж. Та нехай він і брав у них гроші, він так і не зміг забути, як палубою «Ріннскота» покотилася голова Безокого Байстріука.

— Бачив я трохи дикунів, як малий ще був,— сказав він до мейстра Пілоса.— Гарні злодії, та погані торгаші. Один з них утік з

нашою покоївкою. Та загалом вони звичайні люди — є й добрі, є й лихі.

— Люди є люди,— погодився мейстер Пілос.— То повернемося до читання, мілорде правице?

«О так, я — королівський правиця». Може, Станіс номінально й король Вестеросу, але насправді він лише король мальованого столу. Він поки що тримає Драконстон і Штормокрай та уклав як ніколи хисткий союз із Саладором Сааном, але це й усе. З якого дива Варті звертатися по допомогу до нього? «Може, вони не знають, який він нині безсилий, як він програв свою битву».

— Король Станіс цього листа не бачив, ви певні? І Мелісандра також?

— Ні. Віднести їм? Не запізно?

— Не треба,— миттю сказав Давос.— Ви свій обов'язок виконали, передавши його лорду Алестеру.

Якби про цього листа дізналася Мелісандра... Як там вона казала? «Той, кого не можна називати, вже шикуює свою потугу, Давосе Сіворт. Бо холод гряде, і ніч без кінця...» І Станіс бачив у полум'ї видиво: кільце смолоскипів у снігу, а навколо — жах.

— Мілорде, вам недобре? — запитав Пілос.

«Мені страшно, мейстре»,— міг би одповісти Давос. Йому пригадалася легенда, яку розповів Саладор Саан: про те, як Азор Агай загартував Світлоносця, проштрикнувши ним серце коханої дружини. Щоб збороти темряву, він убив власну дружину. Якщо Станіс — це новий Азор Агай, то Едрику Шторму судилося зіграти роль Ніси-Ніси?

— Я думаю, мейстре. Перепрошую.

Що поганого в тому, що якийсь там дикунський король завоює Північ? Станіс так і так Північ не контролює. Від його світлості навряд чи можна чекати, що він кинеється захищати людей, які не схотіли визнати його королем.

— Дайте мені іншого листа,— кинув Давос різко.— Цей занадто...

— ...важкий? — підказав Пілос.

«Бо холод гряде,— шепотіла Мелісандра,— і ніч без кінця».

— Тривожний,— мовив Давос.— Занадто... тривожний. Іншого листа, будь ласка.

Джон

Прокинулися в диму: горіла Кротівка.

Джон Сноу стояв нагорі Королівської вежі, спираючись на підбиту м'яким милицю, яку дав йому мейстер Еймон, і спостерігаючи, як здіймається сірий стовп. Оскільки Джон утік, Стир не міг уже сподіватися заскочити Чорний замок зненацька, та все одно навіщо було так відкрито сповіщати про своє наближення? «Може, ви нас усіх і повбиваєте,— подумав Джон,— та принаймні вам не вдасться нас вирізати просто в ліжках. Бодай цього я домігся».

Нога й досі горіла, коли він наступав на неї. Зранку тільки з Клайдасовою допомогою він зміг одягнути свіжовипраний чорний однострій і зашнурувати чоботи, й заки закінчив, Джонови понад усе кортіло втопити біль у маковому молочці. Але він обмежився півкухлем сновійного вина, жуйкою з вербової кори й милицею. На Верем'янському кряжі горів сигнальний вогонь, тож Нічна варта потребувала кожного свого вояка.

— Я теж можу воювати,— наполіг Джон, коли його спробували зупинити.

— У тебе вже нога загоїлася, хочеш сказати? — пирхнув Ной.— Не проти, якщо я її для перевірки копну?

— Ліпше не треба. Згинається вона ще погано, але я і рухатися можу, а вже битися стоячи — в разі потреби — так точно.

— Мені, звісно, потрібен кожен, хто знає, яким кінцем встромляти списа в дикуна.

— Гострим кінцем.

Колись, пригадав Джон, щось таке він сказав своїй меншій сестричці.

Ной потер щетину на підборідді.

— Може, і справді впораєшся. Поставимо тебе на вежі з луком, та якщо до біса grimнешся додолу, потім плачучи не біжи до мене.

Видно було, як в'ється на південь королівський гостинець, серед поруділих ланів і через вітряні гори. Ще до вечора на цьому гостинці з'явиться магнар, а за ним — тенійці з сокирами та списами в руках, з окутими бронзою шкіряними щитами за спиною. Григ Цап, Кворт, Чиряк теж підтягнуться. Й Ігритта. Дикуни Джонови ніколи друзями не були, не дозволив він їм друзями стати, але ж вона...

Від болю сіпнулася нога — в тому місці, де м'ясо і м'яз на стегні прошила її стріла. Очі старого він також пам'ятав, і чорну кров, яка хлянула з його горла під гуркіт грому над головою. Та найкраще він пам'ятав грот, і голу Ігритту в світлі смолоскипа, і смак її вуст, які розтулилися назустріч його вустам. «Ігритто, не лізь сюди. Їдь на південь, чинитимеш там нальоти, або сховайся в одній з тих круглих веж, які тобі так сподобалися. Бо тут нічого ти не знайдеш, окрім смерті».

На тому боці двору один зі стрільців на даху старих Кременних касарень, розшнурувавши штани, вирішив відлити крізь амбразуру. «Маллі», — упізнав Джон сальну жовтогарячу чуприну. На інших дахах і вежах теж виднілися чоловіки в чорних плащах, от тільки дев'ять з десятих були насправді солом'яні. «Чатові опудала», — називав їх Донал Ной. «Тільки ми самі опудилися дай боже!» — подумав Джон.

Хай як їх називай, а ідею з солом'яними солдатами подав мейстер Еймон. На складах було більше бриджів, шкірянок і сорочок, ніж людей, тож чому б не набити їх солом'яною, не накинути їм на плечі плащі й не порозставляти їх на чатах? Ной помістив їх на всіх вежах і в половині вікон. У деяких були в руках навіть списи або луки попід пахвами. Надія була на те, що тенійці, побачивши їх здалеку, вирішать: Чорний замок надто добре захищений, щоб на нього нападати.

З Джоном дах Королівської вежі ділили шестеро опудал і двоє справжніх, живих братів. Глухенький Дик Фолард сидів у амбразурі, методично начищаючи й наоліюючи механізм свого арбалету, щоб колесо рухалося гладко, а старгородський хлопець нервово оббігав парапети, поправляючи одяг на солом'яних солдатах. «Може, він

думає, якщо їх правильно поставити, вони битимуться краще. А може, це очікування грає в нього на нервах, як у мене».

Хлопець заявляв, що йому вісімнадцять, тобто він старший за Джона, та насправді він був зелений, як травка влітку. Прозивали його Шовк — попри те, що вдягався він у вовну, кольчугу й дублену шкіру Нічної варті; це ім'я він отримав за назвою борделю, в якому народився і зріс. Гарненький був, як дівчинка: темні очі, м'яка шкіра, кучері кольору воронячого крила. Однак за півроку в Чорному замку руки в нього зміцніли, та й Ной казав, що він має хист до арбалета. Проте чи стане в нього мужності стрітися віч-на-віч з тим, що на них очікує...

Джон на милиці пострибав через дах. Королівська вежа в замку була не найвища: цю честь поки що утримувала висока, струнка, потріскана Сулиця, про яку Отел Ярвик казав, що вона завалитися може з дня на день. Королівська вежа, щоправда, не набагато міцніша; от Вартова вежа біля королівського гостинця — міцніший горішок. Але й ця доволі висока, доволі міцна, розташована близько до Стіни — з неї добре видно браму й підніжжя дерев'яних сходів.

Вперше побачивши Чорний замок на власні очі, Джон не міг зрозуміти, який це дурень міг збудувати замок — і не оточити його мурами. Як його обороняти?

«А ніяк,— сказав йому дядько.— В тому-то й справа. Нічна варта дає обітницю не втручатися в суперечки держави. Хоча за ці століття були такі лорди-командувачі — горді, але немудрі,— які забували свої обітниці та своїми амбіціями мало не доводили нас до руїни. Лорд-командувач Ран сель Гайтавер намагався передати керівництво Вартою у спадок своєму сину-байстрюкові. Лорд-командувач Родрик Флінт вирішив стати королем-за-Стіною. Тристан Мад, Божевільний Марк Ранкенфел, Робін Гіл... а ти знаєш, що шістьсот років тому командувачі Снігової брами й Ночефорту затіяли один з одним війну? І коли лорд-командувач спробував їх зупинити, вони, об'єднавши сили, вбили його? Старку з Вічнозиму довелося докласти руку до вирішення конфлікту... а їм — накласти головами. Йому це вдалося легко: кріпості-бо їхні неможливо було обороняти. До Джіора Мормонта в Нічній варті було дев'ятсот дев'яносто шість лордів-командувачів, людей здебільшого мужніх і чесних... та були серед них і боягузи, і тирани, і божевільні. Ми досі існуємо, бо лорди й королі Сімох

Королівств добре знають, що ми не становимо для них загрози, хай хто стане у нас на чолі. Вороги наші тільки на півночі, а на півночі в нас Стіна».

«Та от нині ці вороги прорвалися через Стіну й заходять з півдня, — думав Джон, — а лорди й королі Сімох Королівств геть за нас забули. Ми затиснені між молотом і ковадлом». Без мурів Чорний замок не втримати, і Донал Ной це знає незгірше за інших. «Замок їм не дуже допоможе, — сказав зброяр своїй маленькій залозі. — Кухня, їдальня, стайня, навіть вежі... нехай забирають усе. Почистимо зброярню, всі припаси витягнемо на Стіну й будемо захищати браму».

Та врешті-решт Чорний замок таки захистили «муром»: півкруглою барикадою десять футів заввишки, зібраною зі всього, що було: з барилець із цвяхами й діжок з солониною, ящиків, сувоїв чорного сукна, складених дров, напиляних колод, загартованих у вогні паль, а ще мішків і мішків зерна. Нашвидкуруч зроблене укріплення оточувало два об'єкти, які слід було захищати найпильніше: північну браму й підніжжя великих дерев'яних маршових сходів, які дерлися поверхнею Стіни, наче п'яна блискавка, підтримувані дерев'яними балками завбільшки з цілі дерева, глибоко забиті в кригу.

Джон бачив: чорні брати підганяють останніх кротівчан, які долають довгий підйом. Грен ніс на руках маленького хлопчика, а Пип на два марші нижче вів, підтримуючи, якогось старого. Найстарші мешканці селища чекали внизу, поки по них спуститься кліть. Нагору піднімалася мати, тягнучи за собою двох малих, тримаючи за руки, а їх обігнав трохи старший хлопчик. За двісті футів над ними на сходовому майданчику, задивившись на південь, стояли Блакитна Су і леді Меліана (яка насправді до леді не дотягувала, як погоджувалися всі її товаришки). Без сумніву, їм було видно дим навіть краще, ніж Джонови. Джон подумав про кротівчан, які вирішили не тікати. Завжди знаходиться кілька упертюхів — чи то дурних, чи то хоробрих, — які відмовляються тікати й лишаються — битися, ховатися чи прихилити коліно. Може, тенійці й пожаліють їх.

«Правильно було б напасти на них, — подумав Джон. — П'ятдесят верхових розвідників могли б роз'єднати їх на дорозі». Але брати не мали п'ятдесятох розвідників, а коней — і половини від цього числа. Гарнізон ще не повернувся, неможливо дізнатися, де вони зараз і чи знайшли їх уже вершники, яких послав Ной.

«Тепер гарнізон — це ми,— сказав собі Джон,— але тільки погляньте на нас!» Серед братів, яких лишив Бовен Марш, були здебільшого старі, каліки й зелені хлопчаки, як і попереджав Донал Ной. Джон бачив, як натужно вони тягнуть діжки по сходах і на барикади: старий кремезний Кегз, як завжди неквапливий; Зайвий Чобіт, що жваво стрибає на своїй дерев'яній нозі; недоумкуватий Спокій, який вважає себе новим Флоріаном Фіглярком; Дорнянин Диллі; Рудий Алін з Червоного Дерева; Юний Генлі (якому добраче за п'ятдесят); Старий Генлі (якому добраче за сімдесят); Кошлатий Гал; Пейт на прізвисько Брудний Баняк з Дівоставу. Кількоро з них помітили, що Джон визирає з даху Королівської вежі, й помахали йому. Інші відвернулися. «Вони й досі вважають мене за перекинчика». Гірка чаша, та Джон не міг їх винуватити. Зрештою, він же байстріук. А всі знають, що байстріуки з природи розпусні та зрадливі, адже народжені з олжі й охоти. Та у Чорному Замку ворогів у нього не менше, ніж друзів... Наприклад, Раст. Колись Джон пригрозив, що Привид йому горлянку перегризе, якщо він не припинить мучити Семвела Тарлі, а Раст таких речей не забуває. Зараз він згрібав сухе листя на купі попід сходами, час від часу на мить зупиняючись, аби кинути на Джона лихий погляд.

— Ні,— заричав Донал Ной на трьох кротівчан унизу.— Смолу несіть на коловорот, олію — сходами нагору, арбалети — на четвертий, п'ятий і шостий марші, списи — на перший і другий. Смалець складайте отут під сходами, так, за дошками. Діжки з м'ясом — на барикади. Бігом, окаянні орачі, бігом!

«У нього в голосі нотки лорда»,— подумав Джон. Батько завжди казав, що в бою для капітана легені не менш важливі, ніж рука з мечем. «Байдуже, який мудрий і мужній буде очільник, якщо його команди неможливо розчутити»,— пояснював лорд Едгард синам, отож Джон з Робом любили залазити на вежі Вічнозиму й через двір гукати один до одного. Донал Ной міг би їх обох заглушити. Кротівці боялися його як вогню, і правильно робили, бо він знай погрожував повідривати їм голови.

Три чверті села сприйняли Джонове попередження серйозно й кинулися в Чорний замок, шукаючи порятунку. Ной постановив, що всі чоловіки, здатні тримати спис чи махати топором, допомагатимуть боронити барикаду, бо як ні — хай до біса забираються додому та

пробують домовитися з тенійцями. Ной випатрав зброярню, щоб укласти їм у руки добру крицю: великі двосічні топори, гострі як лезо кинджали, довгі мечі, булави, шпичасті моргенштерни. Вдягнені у шкірянки в заклепках і кольчуги, з поножами, які захистять ноги, і латними комірами, які допоможуть зберегти голови на плечах, деякі з селян навіть на справжніх солдатів стали схожі. За тьмяного освітлення. Якщо примружитися.

Жінок і дітей Ной теж приставив до роботи. Малі, яким воювати ще зарано, носитимуть воду й підтримуватимуть багаття, кротівська повитуха допомагатиме Клайдасу та мейстру Еймону з пораненими, а в Трипалого Гоба знагла з'явилося стільки кухтиків, мішальників і різальників цибулі, аж він не знав уже, що з ними робити. Двійко повій навіть зголосилися воювати й показали таку вправність у стрільбі з арбалета, що їх поставили на сходах на висоті сорока футів.

— Холодно,— зронив Шовк, який стояв, сховавши долоні під пахви. Щоки в нього були ясно-червоні.

— От на Льодоіклах холодно,— силувано всміхнувся Джон.— А в нас — свіжий осінній деньок.

— Тоді буду сподіватися, що Льодоіклів мені не бачити. Була в мене знайома в Старгороді, яка у вино любила льоду додати. Отам тільки льоду й місце. У вині,— Шовк зиркнув на південь, спохмурнів.— Як гадаєте, мілорде, опудала могли їх відлякати?

— Будемо сподіватися.

Це можливо, припускав Джон... та, швидше за все, дикуни просто ненадовго затрималися, гвалтуючи та грабуючи мешканців Кротівки. А може, Стир чекає ночі, щоб напасти під покровом темряви.

Проминув полудень, а на королівському гостинці так і не було знаку тенійців. Тут у вежі почулися кроки, і з люку визирнув Оуен Одоробало, червоний після довгого підйому. Під пахвою він тримав кошик булочок, під другою — головку сиру, а з ліктя в нього звисала торба цибулі.

— Гоб велів вас нагодувати, якщо ви вже тут застрягли.

«Нагодувати... востаннє?»

— Подякуйте йому від нас, Оуене.

Дик Фолард був глухий як пень, але нюх мав гострий.

Миттю застромив руку в кошик і витягнув одну булочку — вони були ще теплі, з печі. Був там і горщик масла, тож Дик своїм

кинджалом намастив собі булочку.

— Родзинки,— радісно оголосив він.— І горіхи!

Говорив він нерозбірливо, та коли призвичаїтися, можна було все зрозуміти.

— Мою теж можете взяти,— мовив Шовк.— Я не голодний.

— Їж,— звелів йому Джон.— Не відомо, коли ще можливість випаде.

Він і собі взяв булочку. Горішки були кедрові, а родзинки перемішані з сушеними яблуками.

— Прийдуть сьогодні дикуни, лорде Сноу? — запитав Оуен.

— Самі побачите,— озвався Джон.— Дослухайтесь до ріжків.

— Два сигнали. Два сигнали — дикуни.

Оуен був високий, білявий і приязний, невтомний працівник і на диво вправний, коли йшлося про столярство й ремонт катапульта тощо, але, як він усім раденько розповідав, мама в дитинстві його просто на голову впустила й половина мізків у нього витекла через вухо.

— Ви пам'ятаєте, куди йти? — спитав його Джон.

— Мені на сходи, Донал Ной сказав. Піднімаюся на третій марш і стріляю з арбалета вниз по дикунах, якщо спробують перелізти барикаду. Третій марш: один, два, три,— він покивав головою.— Якщо дикуни нападуть, король же прийде і врятує нас, правда? Він-бо могутній воїн, король Роберт. Він точно прийде. Мейстер Еймон до нього птаха вислав.

Не було сенсу пояснювати йому, що Роберт Баратеон уже неживий. Він усе одно забуде, як забуває повсякчас.

— Мейстер Еймон вислав до нього птаха,— погодився Джон. Оуен, здається, втішився.

Мейстер Еймон чимало птахів вислав... і не до одного короля, а до чотирьох. «Дикуни під брамою,— писалося в листах.— Королівство в небезпеці. Пришліть у Чорний замок допомогу — скільки зможете». Круки полетіли навіть у Старгород і Цитадель, а ще в замки до півсотні можних лордів. Найбільше сподівань було на лордів-північан, тож до них Еймон вислав по два птаха. До Амберів і Болтонів, у замок Сервинів і в Торенів Квадрат, у Картвердь і Пуцанський Насип, у Старозамчя, Удовину Сторожу, Білу Гавань, Кургантон і Рівчаки, в гірські укріплення Лідлів, Берлі, Норі, Гарклі й Вулів понесли заклики

чорні птахи. «Дикуни під брамою. Північ у небезпеці. Приходьте з усією потугою».

Ну, у круків є крила, а от у лордів і королів немає. Навіть якщо допомога і йде, сьогодні вона ще точно не з'явиться.

Коли ранок перейшов у пообіддя, дим над Кротівкою розвіявся, і на півдні небо знов проясніло. «Безхмарно,— подумав Джон.— Це добре». Бо сніг або дощ — це був би вирок.

Клайдас із мейстром Еймоном поїхали в кліті на Стіну, в безпечне місце, і з ними більшість жінок із Кротівки. Чоловіки ж у чорних плащах тривожно міряли кроками дахи веж і перекрикувалися через двір. Септон Селадор на барикаді читав для присутніх молитву, благаючи Воїна дати їм сили. Глухенький Дик Фолард, скрутившись калачиком, накрився плащем і заснув. Шовк уже сотню льє колами намотав уздовж зубчастої стіни. Плакала Стіна, холодним синім небом повзло сонце. Ближче до вечора Оуен Одоробало повернувся з буханцем чорного хліба й цебром найкращої Гобової баранини, яка плавала в густій пивній ющі з цибулею. Для такого діла навіть Дик прокинувся. З'їли все до крихти, вибравши хлібом всю юшку до краплини з дна цеберка. Коли закінчили, сонце на заході скотилося низько, і в замку залягли гострі чорні тіні.

— Запалюй багаття,— звелів Джон Шовку,— і наповнюй казанок олією.

Сам він вирішив спуститися сходами, щоб замкнути на засув двері та трохи розім'яти ноги. Погана була ідея, швидко зрозумів Джон, але, вчепившись у милицю, усе одно спустився. Двері до Королівської вежі були дубові, окуті залізом. Може, вони й затримують тенійців, але не зупинять, якщо ті схочуть прорватися всередину. Джон опустив засув у пази, завітав у виходок (може, це останній шанс) і пострибав назад на дах, кривлячись од болю.

Небо на заході було ще кольору свіжого синця, а от над головою стало вже кобальтово-синє, з фіолетовим відтінком, і почали висипати зорі. Джон присів між двох зубців у товаристві опудала, спостерігаючи, як по небу мчить учвал Огир. Чи це Рогатий Володар? Цікаво, думав Джон, де зараз Привид? Про Ігритту він теж подумав, але нагадав собі, що це чисте божевілля.

З'явилися дикуни, певна річ, поночі. «Як злодії,— подумав Джон.— Як убивці».

Коли засурмив ріжок, Шовк обмочив штани, але Джон удав, що не помітив.

— Піди потруси Дика за плече,— звелів він старгородському хлопцю,— бо він весь бій проспить.

— Я боюся,— побілів на обличчі Шовк.

— Вони теж,— Джон прихилив милицю до зубця й узяв лук, зігнув гладенький і товстий дорнський тис, щоб припасувати тятиву.— Не витрачай стріли, якщо не певен, що точно поцілиш,— сказав Джон, коли Шовк повернувся, збудивши Дика.— У нас тут запас пристойний, але пристойний не значить нескінченний. І ховайся за зубець, коли перезаряджатимеш, за опудалом ховатися й не думай. Вони ж солом'яні, стріла їх проб'є наскрізь.

Дику Фоларду він давати інструкцій і не збирався. Дик умів читати по губах, якщо день ясний і якщо йому цікаво те, що ти кажеш, але він і так усе знає.

Всі троє зайняли позиції з трьох боків круглої вежі.

Повісивши сагайдак на пояс, Джон витягнув стрілу. Стрижень був чорний, оперення — сіре. Вставляючи стрілу в тятиву, він пригадав слова, які йому на полюванні колись сказав Теон Грейджой. «До біса вепрячі ікла й ведмежі пазурі,— заявив він.— Нема зброї смертельнішої, ніж сіре гусяче перо».

Джон і вповину був не такий управний мисливець, як Теон, але не те щоб лука ніколи в руках не тримав. У зброярні скрадалися темні постаті, тулячись спинами до стін, та бачив він їх нечітко, тож марнувати стріли не хотів. Вдаліні почувлися крики, й лучники на Вартовій вежі випустили стріли вниз. Це було далеко, тож Джона не обходило. Та щойно він запримітив три тіні, які відділилися від старої стайні за п'ятдесят ярдів звідси, він підійшов до амбразури, підняв лук і натягнув тятиву. Люди внизу бігли, тож він просто проводжав їх очима, чекаючи, чекаючи, чекаючи...

Стріла вилетіла з лука з тихим сичанням. За мить почувся стогін, і от уже тільки дві тіні біжать через двір. Вони збільшили швидкість, але Джон уже витягнув другу стрілу з сагайдака. Цього разу він поквапився вистрілити — і не поцілів. Поки заряджав третю, дикуни вже зникли. Він пошукав нової цілі — і знайшов одразу чотирьох, які поспішали обігнути порожню коробку Вежі лорда-командувача. Місячне світло відбивалося від їхніх списів і сокир, і від застрашливих

гербів у них на круглих шкіряних щитах: черепів і кісток, змій, ведмежих пазурів, перекривлених демонічних пик. «Вільний народ»,— збагнув Джон. Тенійці користуються щитами з чорної дубленої шкіри з бронзовою облямівкою і шишками, простими й неоздобленими. А це легкі щити з лози, з якими ходять нальотчики.

Джон відтягнув гусяче перо до самого вуха, прицілився й випустив стрілу, знову напнув тятиву і знову вистрілив. Перша стріла протяла щит з ведмежим пазуром, а друга — горло. З вереском дикун повалився на землю. Ліворуч почувся глухий гуркіт арбалета Глухенького Дика, а за мить — і Шовка.

— Поцілив одного! — хрипко скрикнув хлопець.— Поцілив У груди!

— Давай другого,— гукнув Джон.

Шукати цілі більше не було потреби — просто обирай. Джон збив дикунського лучника, який саме вставляв стрілу в тятиву, тоді послав стрілу в сокирника, який рубав двері в Гардинову вежу. Цього разу він промазав, та стріла, яка вп'ялася в дуб, змінила плани дикуна. Тільки коли той тікав, Джон упізнав його: Чиряк. За мить по тому з даху Кременних касарень ногу дикуну прострелив старий Маллі, і Чиряк, спливаючи кров'ю, поповз геть. «Нарешті припинить на свій чиряк скаржитися»,— подумав Джон.

Коли сагайдак спустів, Джон пішов по новий і перемістився до іншої амбразури, поряд з Диком Фолардом. На кожну стрілу, яку Дик випускав з арбалета, Джон встигав випустити три, але ж у цьому й перевага довгого лука. Дехто каже, арбалет має кращу пробивну силу, та от заряджати його довго й марудно. Джон чув, як перекрикуються дикуни, а десь на заході засурмив ріжок. На світі лишилося тільки місячне сяйво й тіні, а час перетворився на нескінченне коло: вставив, напнув, спустив. Поряд з Джоном дикунська стріла прошила горло солом'яному чатовому, та хлопець заледве це помітив. «Один гарний постріл у магнара Тенійського,— молився Джон батьковим богам. Магнар був справжнім ворогом, якого не гріх і ненавидіти.— Віддайте мені Стира».

Пальці вже залякли, з великого пальця цебеніла кров, та Джон усе вставляв стріли, напинав тятиву та спускав. Око вихопило спалах полум'я, і він, озирнувшись, побачив, що двері в їдальню охоплені вогнем. Кілька секунд — і ціла величезна дерев'яна будівля палає.

Трипалій Гоб зі своїми помічниками-кротівцями був у безпеці, на вершечку Стіни, знав Джон, та все одно почувався так, наче йому кулаком у живіт врізали.

— Джоне! — загорлав Глухенький Дик своїм сиплим голосом.— Зброярня!

Джон побачив на даху дикунів. Один мав смолоскип. Дик застрибнув на зубець для кращого пострілу, притулив арбалет до плеча і з дзенькотом пустив стрілу в чоловіка зі смолоскипом. І схибив.

А от лучник внизу — ні.

Фолард не зронив ні звуку — сторчголов полетів униз із парапету. До землі було сто футів. Визираючи з-за солом'яного солдата в пошуках лучника, Джон почув глухий удар. Футів за десять від тіла Глухенького Дика він зауважив шкіряний щит, потріпаний плащ і кучму густого рудого волосся. «Поцілована вогнем,— подумав він,— щасливиця». Він підніс лук, але пальці не слухалися, а дівчина зникла так само несподівано, як і з'явилася. Вилаявшись, Джон розвернувся й вистрілив натомість у людей на даху зброярні, але й він промахнувся також.

На той час східна стайня вже теж палала, і зі стійл вилітав чорний дим і пучки охопленого вогнем сіна. Коли завалився дах, полум'я з таким ревищем шугнуло вгору, що майже заглушило бойові сурми тенійців. А тим часом півсотні тенійців збитою колоною маршували королівським гостинцем, піднісши над головами щити. Решта скрадалися городами, і брукованим двором, і в обхід старого всохлого колодязя. Троє прорубали собі дорогу через покої мейстра Еймона попід гайворонником у дерев'яній фортеці, а на даху Німої вежі точилася відчайдушна битва довгих мечів проти бронзових сокир. Та все це вже не мало значення. «Танок перемістився далі»,— подумав Джон.

Джон пострибав до Шовка, вчепився йому в плече.

— За мною,— гаркнув він.

Разом вони перейшли до північного парапету, де з Королівської вежі виднілася брама й саморобна барикада Донала Ноя, складена з колод, діжок і мішків зерна. А перед нею зібралися тенійці.

Були вони в напівшоломах, у довгих шкіряних сорочках з нашитими тонкими бронзовими дисками. Чимало з них орудували бронзовими сокирами, й тільки дехто — кам'яними. Та більшість

тримали короткі штихи з гостряками у формі листка, які червоно спалахували у світлі охопленої вогнем стайні. Перегукуючись давньою мовою, тенійці штурмували барикаду — штрикали своїми штихами, розмахували бронзовими сокирами, з однаковим завзяттям сіючи і зерно, і кров, а на них згори з арбалетів і луків сипали стрілами лучники, яких Донал Ной поставив на сходах.

— Що нам робити? — крикнув Шовк.

— Вбивати! — гукнув у відповідь Джон, стискаючи в руці стрілу.

Легшої цілі їм просити годі. Тенійці, нападаючи на півкруглу барикаду, повернулися до Королівської вежі спиною, намагаючись перелізти мішки й дотягнутися до вояків у чорному. Джон із Шовком випадково обрали ту саму мішень. Чоловік саме виліз на вершечок барикади, коли в шию йому уп'ялася лучна стріла, а між лопаток — арбалетна. За мить у живіт йому встромився довгий меч, і чоловік упав навznak на товариша позаду. Джон потягнувся в сагайдак — і виявив, що той знову порожній. Шовк уже накручував арбалет. Лишивши хлопця, Джон пішов по стріли, та не встиг і трьох кроків зробити, як перед ним з гуркотом відкинувся люк. «Чорт забирай, я й не чув, як зламали двері!»

Не було часу ні роздумувати, ні планувати, ні кликати допомогу. Кинувши лук, Джон потягнувся за спину, висмикнув з піхов Довгопазура й опустив його на першу ж голову, яка вистромилася з люка. Бронза — не рівня валерійській криці. Меч пробив шолом тенійця й увігнався в череп, і чоловік з гуркотом полетів туди, звідки з'явився. З криків Джон зрозумів, що там дикун не сам. Відступивши, Джон погукав Шовка. Наступний чолов'яга, який виліз із люка, отримав арбалетну стрілу в щоку. І теж зник.

— Олію, — скомандував Джон. Шовк кивнув. Удвох вони схопили цупкі стьобані прихватки, підняли важкий казанок з киплячою олією і вилили в люк, просто на тенійців унизу. Такого вереску Джон у житті не чув, а в Шовка був такий вигляд, наче його зараз знудить. Джон ногою захряснув люк, згори поставив важкий чавунний казанок, а тоді добряче струсонув гарненького хлопця. — Блювати будеш потім, — гаркнув він. — Ходімо.

На парапеті їх не було якусь хвилину, але внизу все змінилося. На ящиках і діжках ще стояла дюжина чорних братів і кілька кротівців, а через барикаду вже потоком лилися дикуни, відтісняючи їх. У Джона

на очах один з них загнав списа Растові в живіт з такою силою, що здійняв його в повітря. Юний Генлі вже помер, а Старий Генлі помирав у оточенні ворогів. Ще крутився й рубався Спокій, регочучи як причинний, і плащ його літав у повітрі, коли він перестрибував з барила на барило. Бронзова сокира поцілила йому під коліно, і регіт перейшов у булькітлий зойк.

— Прориваються,— сказав Шовк.

— Ні,— озвався Джон,— прорвалися.

Все сталося миттєво. Чкурнув один кротівець, тоді другий, і от уже всі селяни кидають зброю і тікають з барикади. А самих братів, щоб утримати її, було замало. Джон дивився, як вони спробували вишикуватися, але тенійці обрушилися на них зі списками й сокирами, й от уже й брати побігли. Дорнянин Диллі, послизнувшись, гримнувся долілиць, і дикун засадив йому між лопаток списа. Кегз, загайний і засапаний, уже майже дістався нижньої сходинки, коли якийсь тенієць ухопив його за поділ плаща й розвернув до себе... і сам упав від арбалетної стріли, так і не встигнувши опустити сокиру.

— Зняв,— радісно гукнув Шовк, а Кегз у цей час видерся на сходи й поліз нагору на чотирьох.

«Брама втрачена». Донал Ной замкнув її на ланцюг, але всі підходи до неї тепер відкриті, залізні ґрати відсвічують червоним у сяйві полум'я, а за ними відкривається холодний чорний тунель. Ніхто не лишився її захищати; єдине безпечне місце тепер — нагорі Стіни, на висоті сімсот футів, куди ведуть криві дерев'яні сходи.

— Яким богам ти молишся? — спитав Джон у Шовка.

— Сімом,— озвався старгородський хлопець.

— То молися,— мовив до нього Джон.— Молися новим богам, а я молитимуся давнім.

Ось вона — поворотна мить.

У тому гармидері біля люка Джон геть забув наповнити сагайдак. Тож зараз він пострибав на той бік даху й нарешті зробив це, а заодно і лук свій підняв. Казанок з місця не рушився, тобто поки що, схоже, вони в безпеці. «Бій перемістився далі, й ми спостерігаємо за ним, наче з балкона»,— подумав Джон, дивлячись назад. Шовк випускав стріли в дикунів на сходах, ховаючись за зубцями, щоб перезарядити арбалет. «Не знаю, чи він справді гарненький, але меткий — це точно».

Справжня битва точилася на сходах. На двох нижніх маршах Ной поставив списників, але стрімка втеча кротівців змусила їх запанікувати, тож і вони погнали на третій марш, а тенійці тим часом добивали відсталих. Лучники з верхніх маршів сипали їм на голови стріли. Джон вставив стрілу, напнув тятиву, вистрілив — і потішився, коли один з дикунів покотився по сходах. У вогні пожеж плакала Стіна, а на кризі танцювало, відбиваючись, полум'я. Сходи трусилися під ногами людей, які рятували своє життя.

Джон знову вставив стрілу, напнув тятиву й вистрілив, але їх було тільки двоє — він і Шовк, а на сходи висипало шістдесят-сімдесят тенійців, вбиваючи всіх на своєму шляху й упиваючись перемогою. На четвертому марші троє братів у чорних плащах стояли пліч-о-пліч, стискаючи в руках довгі мечі, й на мить бій поновився. Та їх було всього троє, тож дуже скоро хвиля дикунів просто зміла їх, і зі сходів униз закрापала їхня кров. «У бою людина найбільш вразлива, коли тікає,— сказав якимсь Джонови лорд Едард.— Втікач для солдата — наче поранений звір. Тільки розпалює жагу крові». Лучники на п'ятому марші повтікали, ще навіть бій до них не докотився. Це була різанина, кривава різанина.

— Принеси смолоскипи,— звелів Джон Шовку. Біля багаття їх лежало чотири, обмотаних проолієним ганчір'ям. Було ще з дюжину вогняних стріл. Старгородський хлопець опустив один зі смолоскипів у вогонь і тримав там, поки той яскраво не розгориться, а решту, не запалюючи, приніс попід пахвою. Він знову мав переляканий вигляд — і не дивно. Джон теж був переляканий.

Отоді він і побачив Стира. Магнар ліз на барикаду — через подерті мішки з зерном, потрощені діжки й тіла і друзів, і ворогів. Його бронзові лускаті обладунки тьмяно сяяли у світлі вогню. Смир скинув шолом, щоб оглянути сцену свого тріумфу; голомозий безвухий сучий син посміхався! В руці він тримав довгого списа з віродерева, з різьбленим бронзовим гостряком. Угледівши браму, він указав на неї списом і заричав щось давньою мовою до півдюжини тенійців, які його обступили. «Запізно,— подумав Джон.— Вивів би своїх назад через барикаду — може, декого і врятував би».

Угорі засурмив бойовий ріжок — протяжно й басисто. Не з самого верху Стіни, а десь із дев'ятого маршу, де стояв Донал Ной.

Джон вставив вогняну стрілу в тятиву, і Шовк підпалив її від смолоскипа. Джон підійшов до парапету, напнув, прицілився, вистрілив. Стріла полетіла вниз, тягнучи за собою полум'яний слід, і з тріском врзалася в ціль.

Не в Стира. У сходи. Чи, точніше, у діжки, кадоби й мішки, які поскладав під сходами Донал Ной аж до першого маршу: барила смальцю й оливи, торби з листям і проолієним ганчір'ям, дрова, кору й стружку.

— Ще раз,— мовив Джон, і повторив,— ще раз, і ще раз.

Інші лучники теж доєдналися — стріляли з усіх веж, по великій дузі посилаючи стріли до підніжжя Стіни. Коли у Джона закінчилися вогняні стріли, вони з Шовком почали підпалювати смолоскипи та скидати з амбразур.

І почало розквітати ще одне полум'я. Старі дерев'яні сходи всмоктали олію, наче губка, а Донал Ной-бо облив їх з дев'ятого маршу до сьомого. Джон тільки й сподівався, що свої встигли видертися нагору, поки Ной не почав кидати вниз смолоскипи. Чорні брати бодай знали про такі плани, а от кротівці — ні.

Решту зробили вітер з вогнем. Джонови лишалося тільки спостерігати. Опинившись під вогнем унизу й нагорі, дикуни не мали куди діватися. Частина лишилася на місці. Всі вони загинули. Інші ж вирішили стрибати й загинули від падіння. Між двох вогнів ще коцюбилося двадцять з лишком тенійців, коли Стіна тріснула від жару й уся нижня третина сходів відвалилася разом з кількома тонами криги. Саме тоді Джон востаннє бачив Стира, магнара Тенійського. «Стіна сама захищається»,— подумав він.

Джон попросив Шовка допомогти йому спуститися вниз, у двір. Поранена нога боліла так, що він заледве міг іти, навіть на милиці.

— Принеси смолоскип,— мовив він до старгородського хлопця.— Маю пошукати декого.

На сходах були переважно тенійці. Безперечно, декому з вільного народу вдалося врятуватися. Мансовим людям, не магнаровим. Може, серед них і вона є. Отож вони з Шовком спустилися вниз поміж тіл тих, хто намагався пролізти в люк, і Джон рушив у темряву, однією рукою затискаючи попід пахвою милицю, а другою спираючись на плечі хлопця, який у Старгороді заробляв з блуду.

На той час і стайня, і їдальня вигоріли на курний попіл, але на Стіні ще вирувало полум'я, повзло вгору сходинка по сходинці й марш по маршу. Час до часу чулося рипіння, а потім тріск — і від Стіни відвалювався шматок дерева. В повітрі літав попіл упереміш із крижаним порохом.

Коли Джон натрапив на Кворта, той уже помер, а Каміннопалий помирав. Ще кількох мертвих і присмертних тенійців він добре не знав. Чиряк, слабкий від втрати крові, ще був живий.

А Ігритта простерлася біля Вежі лорда-командувача, на латочці старого снігу, зі стрілою між грудей. Обличчя їй притрусило крижаним порохом, і в місячному світлі здавалося, наче на ній мерехтлива срібна маска.

Стріла була чорна, бачив Джон, але оздоблена білими качиними перами. «Не моя,— сказав собі Джон,— у мене таких не було». Та відчуття було таке, наче стріла все-таки його.

Коли він опустився поряд з дівчиною навколішки, вона розплющила очі.

— Джоне Сноу,— промовила вона зовсім тихо. Звук був такий, наче стріла пробила легеню.— Це нарешті справжній замок? Не просто вежа?

— Так,— Джон узяв її за руку.

— Добре,— прошепотіла Ігритта.— Хотілося поглянути на справжній замок перед... перед...

— Ти ще сотню замків побачиш,— запевнив її Джон.— Бій закінчився. Мейстер Еймон вилікує тебе,— він торкнувся її волосся.— Ти ж поцілована вогнем, не забула? Щасливиця. Однією стрілою тебе не вбити.

На це вона тільки посміхнулася.

— Пам'ятаєш печеру? Слід було нам у тій печері лишитися. Я ж тобі казала.

— Ми повернемося в ту печеру,— сказав він.— Ти не помреш, Ігритто. Не помреш!

— Ох,— Ігритта поклала руку йому на щоку.— Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу,— зітхнула вона, помираючи.

Бран

— Просто ще один порожній замок,— мовила Міра Рід, обвівши поглядом порослі бур'яном руїни.

«Ні,— подумав Бран,— це Ночефорт, це кінець світу». У горах він думати міг тільки про те, як нарешті вони дійдуть до Стіни й розшукають триокого ворона, але нині, коли нарешті таки дійшли, на очі йому навернулися сльози. Той сон, що йому наснився... той сон, що наснився Літу... «Ні, не можна про нього думати». Рідам він нічого не розповів, хоча Міра, здається, відчула: щось негаразд. Якщо він про це ніколи нікому не скаже, може, взагалі забуде, що йому таке наснилося, і тоді нічого цього не станеться насправді й Роб із Сіровієм лишаться живі...

— Годор,— переступив Годор з ноги на ногу, і Бран ворухнувся разом з ним. Здоровань утомився. Вони вже йдуть декілька годин поспіль. Та принаймні він хоч не лякається. А от Бран цього місця боїться — і майже так само боїться зізнатися в цьому Рідам. «Я — королевич Півночі, Старк Вічнозимський, я маже дорослий і маю бути хоробрий, як Роб».

Дждожен звів на нього очі.

— Тут нам нічого не загрожує, ваша високосте.

Бран такої певності не мав. Ночефорт згадувався у найстрашніших казках старої Нан. Саме тут правив Король Ночі, поки його ім'я не стерлося з людської пам'яті. Саме тут Кухар Щур подав королю андалів свій знаменитий пиріг з королевича, саме тут на варті стояли сімдесят дев'ять чатових, саме тут згвалтували й замордували хоробру юну Данні Флінт. Саме з цього замку король Шерит прокляв давніх андалів, саме тут малі підмайстри стояли проти того, що

приходить поночі, саме тут сліпий Симеон Зореокий бачив бійку триголових псів. Колись цими подвір'ями й вежами ходив Божевільний Топір, рубаючи в темряві своїх братів.

Усе це було сотні й тисячі років тому, певна річ, а дечого, либонь, узагалі не було. Мейстер Лувін завжди казав, що казки старої Нан не можна приймати за чисту монету. Та одного разу до батька приїхав у гості його брат, і Бран запитав його про Ночефорт. Бенджен Старк не підтвердив, що в казках усе правда, але й не заперечив,— знизавши плечима, він просто зронив: «Ми Ночефорт покинули двісті років тому»,— так наче це давало відповідь на всі питання.

Бран примусив себе роззирнутися. Ранок був зимний, але ясний, з холодного блакитного неба світило сонце, а от звуки Бранові не сподобалися. Вітер нервово посвистував, тріпочучи поміж зруйнованих веж, фортеці рипіли й осідали, і чути було, як у великій залі під долівкою шкребуться щурі. Це діти Кухаря Щура розбігаються від свого батька. Двори нагадували невеликі лісочки, де терлися голим віттям високі й тонкі дерева, а листя шаруділо на старому снігу, наче таргани. На місці стайні проросли дерева, а покручене біле віродерево пробило зяючу діру в склепінчастому даху кухні. Навіть Літові було тут тривожно. Бран на якусь мить ковзнув у його шкуру — хотів нюхнути, чим тут пахне. І запах йому теж не сподобався.

Та й проходу на той бік тут теж не було.

Бран зразу казав, що не буде. Повторював це і повторював, але Джоджен Рід наполіг, що хоче сам поглянути. Йому-бо зелений сон наснився, сказав він, а зелені сні не брешуть. «Але і брам не відчиняють»,— подумав Бран.

Брама, яку стеріг Ночефорт, замкнена була відтоді, як чорні брати, навантаживши мулів і гаронів, виїхали на Глибоке озеро; залізні звідні ґрати були опущені, ланцюги, на яких вони піднімалися, прибрані, а прохід попід Стіною завалений камінням і шутером, які так змерзлися, що стали одним цілим зі Стіною.

— Слід було за Джоном іти,— сказав Бран, побачивши це. Він часто думав про свого брата-байстрюка — з тої самої ночі, як спостерігав за його втечею у бурю.— Слід було шукати королівський гостинець і йти в Чорний замок.

— Нам не можна, королевичу,— мовив Джоджен.— Я вже пояснював вам чому.

— Але ж тут дикуни! Вони отого чоловіка вбили, і Джона теж хотіли вбити. Джоджене, їх була сотня!

— Ти вже казав. А нас усього четверо. Ти допоміг братові, якщо це справді був він, зате сам мало не втратив Літо.

— Знаю,— жалібно сказав Бран. Деривовк загриз трьох дикунів, може, більше, та все одно їх було забагато. Коли вони тісним колом обступили рослявого безвухого чоловіка, він спробував утекти під покровом дощу, та навздогін йому полетіли стріли, і наглий укол болю викинув Брана з вовчої шкури й повернув у власну. Коли буря нарешті вщухла, діти довго сиділи, скоцюбившись, не розпалюючи вогню, розмовляли — якщо взагалі розмовляли — пошепки, дослухаючись до Годорового важкого дихання і міркуючи, чи не спробують уранці дикуни перетнути озеро. Бран раз у раз летів до Літа, але біль відкидав його назад, як розпечений казанок змушує тебе відсмикнути руку, коли ти збираєшся його підхопити. Тільки Годор тієї ночі спав, бурмочучи «Годор, годор», крутячись і вертячись. Бран нажахано думав про Літо, який, може, зараз помирає у темряві. «Будь ласка,— молився він,— боги давні, ви забрали в мене Вічнозим, і батька, і ноги, будь ласка, не забирайте ще й Літо. І наглядajte за Джоном Сноу, і хай дикуни підуть геть».

На кам'янистому острові в озері віродерева не росли, та давні боги, мабуть, таки його почули. Зранку дикуни не квапилися з від'їздом: познімали всі речі з тіл своїх загиблих і з убитого ними старого, наловили в озері трохи риби, і була навіть одна жахлива мить, коли троє дикунів намацали гатку й рушили нею... але гатка повернула, а вони — ні, і двоє дикунів мало не втопилися, заки їх витягнули товариші. Голомозий нагорлав на них, і над озером полетіли слова дивною мовою, якої навіть Джоджен не знав, а за деякий час дикуни позбирали свої списи та щити і рушили на північний схід — туди ж, куди подався Джон. Бран теж хотів іти шукати Літо, але Ріди заборонили. «Лишимося ще на одну ніч,— сказав Джоджен,— нехай між нами й дикунами ляже бодай кілька льє. Ти ж не хочеш з ними знову стрітися, ні?» По обіді зі свого сховку виповз Літо, тягнучи задню лапу. Він обгриз трохи тіл у заїзді, розігнавши ворон, а тоді переплив на острів. Міра витягнула в нього з лапи стрілу, а рану обробила соком якихось трав, що росли попід вежею. Деривовк досі

кульгав, але день у день менше, як задавалося Бранові. Боги почули його.

— Може, треба спробувати інший замок,— сказала Міра до брата.
— Може, деінде вдасться пройти крізь браму. Якщо хочете, можу сходити на розвідку — сама-одна я це зроблю швидше.

Бран похитав головою.

— На схід звідси Глибоке Озеро, далі — Брама Королеви. На захід — Крижаний Кордон. Але вони всі такі самі, тільки менші. Всі брами замкнені, окрім як у Чорному замку, Східній варті й Тінявій вежі.

На це Годор відповів «Годор», а Ріди обмінялися поглядом.

— Ну, то я вилізу на Стіну,— вирішила Міра.— Може, щось там роздивлюся.

— І що ти там сподіваєшся побачити? — поцікавився Джоджен.

— Щось,— сказала Міра, вперше виявивши твердість.

«От якби це зробив я!» Бран підніс голову, роздивляючись Стіну, й уявив, як він дюйм по дюйму піднімається по ній, чіпляючись пальцями за тріщини у кризі та вибиваючи носачами собі опору для ніг. Незважаючи ні на що — ні на сни, ні на дикунів, ні на Джоджена, — ця думка викликала в нього усмішку. Змалку він облазив усі мури Вічнозиму, всі його вежі, але таких високих серед них не було, та й усі вони були кам'яні. Стіна, може, і схожа на кам'яну — сіра й пощерблена, та коли розходилися хмари й сонце падало під певним кутом, тоді вона зненацька перевтілювалася, й ось вона вже біло-блакитна, сяйлива. Це кінець світу, завжди казала стара Нан. З тамтого боку — чудовиська, і велети, і привиди, та доки міцно стоїть Стіна, вони не пройдуть. «Мені теж хочеться нагору, разом з Мірою,— подумав Бран.— Стати там наверху й усе побачити».

Але він — хлопчик-каліка з неслухняними ногами, тож може тільки знизу спостерігати за тим, як піднімається Міра.

Вона не зовсім лізла — не так, як лазив колись він. Вона піднімалася такими собі сходинками, які прорубала Нічна варта сотні, ба й тисячі років тому. Мейстер Лувін, пригадував Бран, розповідав колись, що Ночефорт — це єдиний замок, де сходи прорубані просто в кризі Стіни. А може, це розповідав дядько Бенджен. У новіших замках сходи дерев'яні або кам'яні, або ж довгі глиняні пандуси, посилені рінню. «Крига надто підступна». Це дядько так казав. А ще він казав, що іноді поверхня Стіни плаче крижаними сльозами, хоча всередині

лід твердий як камінь. Відтоді як останні чорні брати пішли з замку, сходи підтавали та знову підмерзали тисячу разів, щоразу трішки зменшуючись і заокруглюючись і стаючи ще підступнішими.

І коротшими. «Так наче Стіна їх заковтує». Міра Рід дуже спритна, але й вона рухалася помалу, від виріжка до виріжка. В двох місцях, де сходів, вважай, уже зовсім не лишилося, вона опустилася на всі чотири. «Спускатися буде ще важче», — подумав Бран, спостерігаючи за нею. Та все одно він мріяв опинитися на її місці. Сягнувши вершечка, Міра, повзком подолавши крижані виступи, на які нагорі перетворилися сходинки, зникла з очей.

— Коли вона спуститься? — запитав Бран у Джоджена.

— Коли буде готова. Вона хоче добре все роздивитися... і Стіну, і все навколо. А нам слід те саме зробити тут, унизу.

— Годор? — з сумнівом зронив Годор.

— Може, ми щось і відшукаємо, — наполягав Джоджен.

«Або це щось відшукає нас». Але вголос такого Бран сказати не міг: не хотів, аби Джоджен вважав його боягузом.

Отож вони пішли досліджувати місцевість: Джоджен — попереду, за ним Бран у кошику на Годоровій спині, а поруч побіг Літо. Одного разу деривок майнув у темні двері — й за мить повернувся з сірим пацюком у зубах. «Кухар Щур», — подумав Бран, але цей пацюк був геть не такого кольору, та й завбільшки лише з kota. А Кухар Щур був білий і здоровезний як свиня...

У Ночефорту було чимало темних дверей, і щурів теж чимало. Бран чув, як вони бігають у підвалах і пивницях і в лабіринті чорних — хоч в око стрель — тунелів, які з'єднували їх. Джоджен хотів і там піти все дослідити, але Годор сказав на це «Годор», і Бран твердо мовив:

— Ні.

В темряві під Ночефортом водиться дещо й гірше за щурів.

— Схоже, місце стародавнє, — мовив Джоджен, рухаючись галереєю, на яку крізь порожні вікна пильними смугами падало сонячне світло.

— Вдвічі старіше за Чорний замок, — пригадав Бран. — Це був найперший замок на Стіні й найбільший.

Але його найпершим і покинули — давним-давно, ще за часів Старого Короля. Вже й тоді він був на три чверті порожній, а на його

утримання бракувало коштів. Добра королева Алісанна запропонувала Варті замість нього перейти у замок менший і новіший, усього за сім миль звідси на схід, де Стіна огинала берег чарівного зеленого озера. Глибоке Озеро оплатили з коштовностей королеви, а збудували піддані Старого Короля, яких той вислав на північ, і тоді чорні брати залишили Ночефорт щурам.

Але то було два століття тому. Тепер Глибоке Озеро так само стоїть порожнє, як і замок, яке воно замінило,— Ночефорт..

— Тут водяться привиди,— сказав Бран. Годор усі легенди вже чув, а от Джоджен їх може й не знати.— Древні привиди, ще з часів до правління Старого Короля, навіть до Ейгона Дракона,— це сімдесят дев'ять дезертирів, які втекли на південь і стали беззаконниками. Одним з них був менший син лорда Рисвела, отож коли вони дісталися курганів, вони вирішили попросити притулку в його замку, та лорд Рисвел ув'язнив їх і повернув у Ночефорт. Лорд-командувач звелів прорубати нагорі Стіни діри, в які помістив дезертирів і живцем там заморозив у кризі. Зі списками й ріжками в руках, усі вони лицем обернені на північ. Сімдесят дев'ять чатових — ось як їх кличуть. За життя вони кинули свої чати, тому по смерті їхня варта триватиме вічно. Через роки, коли лорд Рисвел постарів і був при смерті, він звелів доправити його в Ночефорт, щоб він міг там убратися в чорне та стати на варті поруч із сином. Честь змусила його відіслати сина назад на Стіну, але ж він любив його, тож і прийшов розділити з ним чати...

Половину дня провели, обходячи замок. Деякі вежі вже завалилися, інші мали такий вигляд, наче от-от заваляться, але діти вирішили вилізти на дзвіницю (дзвонів там уже не було) і в гайворонник (птахів теж не було). Під броварнею була пивниця з величезними дерев'яними барилами, які глухо загуділи, коли по них постукав Годор. Відшукали і бібліотеку (полички та кліті завалилися, книжок давно не лишилося, і кругом бігали щурі).

Натрапили й на вологе і тьмяно освітлене підземелля, де в камерах могло вміститися п'ятсот в'язнів, та коли Бран ухопився за одну з поржавілих штаб у ґратах, вона просто розсипалась у нього в руці. Від великої зали зосталася тільки одна потріскана стіна; лазня, здавалося, вгрузає в землю, а велетенський терновий кущ захопив тренувальний двір перед зброярнею, де колись чорні брати вправлялися зі штихами, шаблями й щитами. Зате встояли зброярня і

кузня, хоча замість клинків, кліщів і ковадла тепер тут панували павутиння, пацюки й пороху. Іноді Літо чув якісь звуки, не чутні Бранові, й вищиряв зуби, а хутро в нього на загривку ставало сторч... але Кухар Щур так і не показався, ні сімдесят дев'ять чатових, ні Божевільний Топір. Бран відчув полегшення. «Може, це і справді просто зруйнований порожній замок».

Заки повернулася Міра, сонце на заході не докотилося до пагорбів хіба на товщину меча.

— Ну, що ти бачила? — поцікавився у неї брат Джоджен.

— Бачила примарний ліс,— замріяним голосом озвалася вона.— Дикі гори тягнуться, скільки сягає око, порослі деревами, яких зроду не торкалася сокира. Я бачила, як на озері виблискує сонячне світло, а з заходу насуваються хмари. Я бачила латки старого снігу й бурульки завдовжки з сулицю. Навіть бачила, як кружляв орел. Думаю, він теж мене побачив. Я йому помахала.

— А шлях униз ти бачила? — запитав Джоджен.

— Ні,— похитала вона головою.— Стіна прямовисна, і крига така гладенька, що я, звісно, могла би спуститися, маючи добру мотузку й сокиру, щоб рубати опори, але...

— ...але без нас,— закінчив за неї Джоджен.

— Без вас,— погодилася сестра.— Ти впевнений, що саме це місце ти бачив уві сні? Може, ми не в тому замку.

— Ні, ми в тому замку. І тут є брама.

«Так,— подумав Бран,— але вона забита камінням і кригою».

Сонце сідало, і тіні від веж довшали, а вітер посилювався, з шерхотом ганяючи по дворах сухе листя. Згущувалися сутінки, і Бранові пригадалася ще одна казка старої Нан — про Короля Ночі. Він був тринадцятим ватажком Нічної варти, розповідала стара Нан, і воїном, який не знав страху. «Та в цьому й була його слабкість,— додавала завжди вона,— бо людям потрібно мати страх». Погибеллю його стала жінка — жінка, яку він побачив з верхівки Стіни, жінка зі шкірою блідою як місяць, а очима як блакитні зірки. Нічого не боячись, він погнався за нею, і наздогнав, і покохав, хоча шкіра в неї була холодна як лід, а коли він оддав їй своє сім'я, разом з ним оддав і душу.

Він узяв її з собою в Ночеворт і оголосив її королевою, а себе — королем, і дивними чарами підкорив побратимів своїй волі. Вони

правили тринадцять років — Король Ночі та його мертва королева, поки Старк з Вічнозиму й Джорамун з дикунів не об'єдналися, щоб звільнити Варту від неволі. Після загибелі Короля Ночі, коли виявилось, що він приносив жертви Чужим, усі згадки про нього були знищені, а саме його ім'я заборонене.

«Дехто каже, що він був з Болтонів,— завжди закінчувала стара Нан.— А інші — що якийсь магнар зі Скагосу, ще інші — що Амбер, Флінт а чи Норі. Дехто запевняє, що то був Вудфут — вони правили Ведмежим островом до приходу залізних. Та це не так. То був Старк, брат того Старка, який і скинув його». І на цьому вона завжди щипала Брана за ніс, щоб він цього ніколи не забував. «Він був Старком з Вічнозиму, і — хтозна? — може, звали його Брандон. Може, він спав у цьому ліжку в цій-таки спальні».

«Ні,— подумав Бран,— але він ходив у цьому замку, де ми сьогодні ночуватимемо». Ця думка йому не вельми подобалася. Вдень Король Ночі був простою людиною, казала стара Нан, а от поночі він владарював. «А зараз темніє».

Ріди вирішили спати в кухні — кам'яному восьмикутному приміщенні з тріснутим склепінчастим дахом. Тут було начебто затишніше, ніж в інших будівлях, хай у центрі, поряд з велетенським колодязем, і проросло з лупакової підлоги покручене віродерево, навскоси тягнучись до діри в даху, здіймаючи свої білі як кість гілки до сонця. Дивне було дерево: набагато тонше за ті, які бачив Бран, до того ж без лику, та принаймні воно створювало відчуття, що тут з ним давні боги.

Але це єдине, що Бранові подобалося в кухні. Дах був майже цілий, тож, якщо піде дощ, вони не змокнуть, а от зігріються навряд чи. Відчувалося, як з лупакової підлоги піднімається холод. І тіні Бранові також не подобалися, ні величезні цегляні печі навколо, схожі на роззявлені роти, ні іржаві гаки до м'яса, ні пощербини і плями на різницькій ковбиці під стіною. Саме тут Король Щур порубав на кавалки королевича, здогадався Бран, і запік у пирозі в одній з цих печей.

Та найменше Бранові подобався колодязь. Завширшки він був добрі дванадцять футів, кам'яний, із вмурованими збоку гвинтовими сходами, які спускалися вниз і вниз у темряву. Стінки його були вологі

й покриті сіллю, але вода внизу не виднілася — не змогла її побачити навіть Міра зі своїм гострим мисливським зором.

— Може, в нього дна немає,— невпевнено мовив Бран.

Годор, зазирнувши через невисоку, до коліна, цямрину, гукнув:

— ГОДОР!

Слово луною полетіло вниз — «годор-годор-годор-годор», слабше й слабше, «годор-годор-годор-годор», поки не перетворилося на ледь чутний шепіт. Годор спантеличився. А тоді розреготався й нагнувся підняти з підлоги відбитий шматочок лупаку.

— Годоре, ні! — крикнув Бран, але запізно. Годор уже пожбурир сланець через край.— Не можна було цього робити. Ти ж не знаєш, що там, унизу. Може, ти когось поранив або... або збудив...

— Годор? — невинно поглянув на нього Годор.

Далеко, далеко, далеко внизу почувся сплеск — камінь упав у воду. Насправді то був не зовсім сплеск. Радше гульк, так наче те, що сидить там, унизу, роззявило свій тремтливий студений рот і проковтнуло Годорів камінець. Угору полетіла слабенька луна, і на мить Бранові почулося, що там щось ворухнулося, заборсалось у воді.

— Може, не варто нам тут лишатися,— мовив він тривожно.

— Біля колодязя? — запитала Міра.— Чи в Ночефорту?

— І там, і там,— озвався Бран.

Вона, розсміявшись, відіслала Годора збирати хмиз. З ним пішов і Літо. На той час уже майже стемніло, і деривовку хотілося полювати.

Годор повернувся сам з повними руками сухою і наламаною гілля. Джоджен Рід, діставши ніж і кресало, взявся розпалювати вогнище, а Міра почистила рибу, яку впіймала в останньому струмку, що вони переходили. Цікаво, думав Бран, скільки років минуло відтоді, як у кухні Ночефорту варили вечерю? Цікаво, хто її варив,— тільки цього, либонь, ліпше й не знати.

Коли полум'я добре розгорілося, Міра поклала туди рибу. «Добре, що це не м'ясний пиріг». Кухар Щур запік сина андальського короля у великому пирозі з цибулею, морквою, грибами, перцем і сіллю, з сальцем і червоним дорнським вином. А тоді подав його батькові, який нахвалював смачну страву й навіть добавки попросив. І тоді боги перетворили кухаря на велетенського білого щура, що їсти міг лише своїх дітей. Відтоді він тиняється Ночефортом, пожираючи власних дітей, але голод його невситимий. «Боги прокляли його не за вбивство,

— пояснювала стара Нан,— і не за те, що подав андальському королю пиріг з його власним сином. Але він убив гостя під своїм дахом, а цього боги пробачити не могли».

— Слід поспати,— серйозно мовив Джоджен, коли всі наїлися. Багаття вже догоряло. Він помішав його патичком.— Може, мені зелений сон насниться, покаже дорогу далі.

Годор уже, скрутившись калачиком, легенько похропував. Час до часу він кидався під своїм плащем і скиглив щось дуже схоже на «Годор». Бран підповз ближче до вогню. Тепло було приємне, а тихе потріскування полум'я заколисувало, але сон не йшов. Надворі гуляв вітер, і цілі армії сухого листя маршували через двори, шкреблися тихенько у двері й вікна. Від цих звуків Бран знову почав згадувати казки старої Нан. Він просто чув, як примарні чатові перегукуються на Стіні, сурмлячи у свої примарні бойові ріжки. Біде місячне світло косо падало крізь діру в склепінчастій стелі, забарвлюючи віття віродерева, яке тягнулося до даху. Здавалося, наче дерево намагається піймати місяць і затягнути його в колодязь. «Боги давні,— молився Бран,— якщо ви мене чуєте, не посылайте мені сьогодні снів. А якщо все-таки пошлете, нехай це буде гарний сон». Та боги не відповідали.

Бран змусив себе заплющити очі. Може, навіть ненадовго й заснув, а може, тільки задрімав, плаваючи поміж сном і явою, намагаючись не думати про Божевільного Топора, чи Кухаря Щура, чи про те, що приходить поночі.

І тут до нього долинув звук.

Бран розплющив очі. Що це було? Він затамував подих. «Мені це наснилося? То був дурнувятий кошмар?». Йому не хотілося будити Міру чи Джоджена через страшний сон, але... там... тихе шарудіння вдалині... «Листя, це листя шурхає по стінах, шелестить... або вітер, може, це вітер...» Проте звук долинав не знадвору. Бран відчув, як на руках сторч піднімаються волосинки. «Звук тут, усередині, з нами, і він гучнішає!» Дослухаючись, він звівся на лікоть. Завивав вітер, розвіюючи листя, але тут було щось інше. «Кроки». Хтось ішов сюди. Щось ішло сюди.

То були не чатові, розумів Бран. Чатові не залишають Стіни. Але у Ночефорту можуть бути й інші привиди — жахливіші. Він пам'ятав, як стара Нан розповідала про Божевільного Топора: той, скинувши чоботи, босоніж скрадався замковими коридорами в темряві, не

видаючи себе ані звуком, хіба що краплями крові, які падали з його топора, і його ліктів, і кінчика мокрої червоної бороди... А може, це зовсім і не Божевільний Топір, може, це те, що підкрадається поночі. Малі підмайстри всі це бачили, розповідала стара Нан, та лорду-командувачу всі описували по-різному. «А за рік троє з них померло, а четвертий збожеволів, і через сто років, коли воно повернулося, малі підмайстри волочилися за ним у ланцюгах».

Та це все казки. Бран просто сам себе страшить. Не існує отого, що приходить поночі, принаймні так запевняв мейстер Лувін. Якщо воно колись і існувало, то давно вже зникло зі світу, як велети і дракони. «Нічого там нема»,— подумав Бран.

Але звук тільки посилювався.

«Він лине з колодязя»,— збагнув хлопчик. Від цього йому стало ще страшніше. Щось піднімалося із землі, піднімалося з темряви. «Це Годор його збудив. Збудив тим дурнуватим шматочком лупаку, і тепер воно йде сюди». Важко було щось розчути через Годорове хропіння й калатання власного серця. Це з таким звуком кров крапає з топора? А може, це слабеньке, далеке бряжчання примарних ланцюгів? Бран дослухався пильніше. «Кроки». Це були, безсумнівно, кроки — кожен наступний трохи гучніший, ніж попередній. Але він не міг точно сказати, хто там іде і скільки їх. У колодязі всі звуки відлунювали. Не чулося ні крапання, ні бряжчання ланцюгів, але було щось інше... тоненьке скиглення, наче від болю, й важке приглушене сапання. Та кроки чулися найкраще. І вони наближались.

Бран так злякався, що й крикнути не міг. Вогнище майже перегоріло, лишилося кілька жарин, а всі друзі спали. Він хотів був вислизнути зі своєї шкіри й полетіти до свого вовка, але ж Літо може бути за кілька миль звідси! А Бран не лишить друзів беззахисними в темряві віч-на-віч з тим, що піднімається з колодязя. «Я ж казав їм, що слід іти в Чорний замок».

Кроки здалися Бранові важкими, повільними, незграбними — таке собі човгання по камінню. «Воно, певно, величезне!» У казках старої Нан Божевільний Топір описувався як здоровань, і те, що приходило поночі, теж було велетенське. Колись у Вічнозимі Санса казала, що духи тьми не дістануть, якщо сховатися під ковдру. Бран би так і зробив зараз — та тільки згадав, що він королевич і до того ж майже дорослий.

Бран поповз по долівці, тягнучи за собою нерухомі ноги, поки не дотягнувся до Міри й не торкнувся її ноги. Вона миттю прокинулася. Він ще не бачив, щоб хтось так швидко прокидався, як Міра, і так миттєво скидав із себе сон. Бран притиснув палець до вуст, щоб вона мовчала. Вона одразу почула той звук — Бран це побачив з її обличчя, — лункі кроки, тихеньке скигління, важке сапання.

Без слова Міра звелася на ноги й підняла зброю. З тризубим остенем у правій руці та з сіттю, яка звисала з лівої, вона босоніж ковзнула до колодязя. Джоджен спав у забутті, а Годор бурмотів і кидався в тривожному сні. Скрадаючись, Міра трималася в тіні, тихо, наче кицька, обходячи освітлені місяцем ділянки. Бран не спускав з неї очей, хоч і ледве бачив слабенький відблиск її остеня. «Не можна, щоб вона билася з отим сама-одна,— думав він.— Літо далеко, але...»

...він скинув свою шкіру й потягнувся до Годора.

Це було зовсім не так, як прослизати в Літо. З Літом це зробилося так легко, що Бран уже й не замислювався. А зараз було важче, наче взувати лівий чобіт на праву ногу. Відчуття було дивне, ще й чобіт перелякався — чобіт не розумів, що коїться, чобіт відштовхував ногу. Бран відчув смак блювоти, яка піднімалася в Годора з горла, і мало не втік. Але, скорчившись, шарпнувся — і сів, підібгавши ноги — великі міцні ноги,— а тоді підвівся. «Я стою». Він зробив крок. «Я ходжу». Відчуття було настільки дивне, що він мало не впав. Він бачив на холодній кам'яній підлозі себе — маленького каліку, але зараз він не був калікою. Він узяв Годорового меча. Сапання було вже таке гучне, як ковальські міхи.

З колодязя долинув плач — пронизливий вереск, який прошив Брана, мов ножем. Величезна чорна тінь випірнула з темряви й кинулася до місячного світла, і Брана охопив такий жах, що він, геть забувши про Годорового меча, знову опинився на підлозі, а Годор ревів «Годор, годор, годор, годор» точно так само, як у вежі на озері, коли спалахувала блискавка. Але те, що прийшло поночі, теж верещало й шалено борсалось в Міриній сіті. Бран бачив, як Мірин остень випірнув з темряви, штрикнув, і тінь, заточившись, упала, вовтузячись у сіті. З колодязя й досі чувся плач, він став навіть голосніший. А на підлозі бився й борюкався чорний привид, скрегочучи:

— Ні, ні, будь ласка, ні!..

Над ним стояла Міра, й від зубців її остеня відбивалося місячне світло.

— Хто ти? — вимогливо запитала вона.

— Я — Сем! — схлипнув чорний привид.— Сем, Сем, я — Сем, випустіть мене, ви мене вкололи...

Він крутився в калюжі місячного світла, б'ючись і борсаючись у плутанині Міриної сіті. Годор і досі кричав «Годор, годор, годор».

Дждожен у цей час підкинув дров у вогонь і довго дув, поки з тріскотом не спалахнуло полум'я. Засвітилося світло, і Бран побачив біля цямрини бліду й худеньку дівчину, всю замотану в хутра та шкури, на які згори накинута був велетенський чорний плащ; дівчина силкувалася втихомирити немовля, яке верещало в неї на руках. Привид на підлозі намагався пропхати в сітку руку, щоб дотягнутися до ножа, але петлі не пускали. То був не страшний звір, і навіть не Божевільний Топір, просяклий кров'ю,— а просто дебелий хлопець, вбраний у чорну вовну, чорне хутро, чорну шкіру й чорну кольчугу.

— Це чорний брат,— сказав Бран.— Міро, він з Нічної варти.

— Годор? — присів навпочіпки здоровань, щоб роздивитися хлопця в сіті.— Годор,— повторив він і заухкав.

— З Нічної варти, так,— товстун і досі відсапувався, наче ковальські міхи.— Я — побратим Варти...— (Одна мотузка тиснула йому на підборіддя, задираючи голову, а інші глибоко врізалися в щоки).— Я — ворон; будь ласка, розплутайте мене.

Зненацька Бран засумнівався.

— Ви — триокий ворон?

«Не може він бути триоким вороном!»

— Не думаю,— товстун закотив очі, але очей цих було тільки два.— Я просто Сем. Семвел Тарлі. Випустіть мене, мені боляче,— знову заборсався він.

— Припини сіпатися,— з відразою пирхнула Міра.— Якщо сіть мені роздереш, я тебе назад у колодязь укину. Лежи сумирно, і я тебе розплутаю.

— Хто ви? — поцікавився Дждожен у дівчини з немовлям.

— Я — Жиллі,— відказала вона.— Це від Жимолості. А він — Сем. Ми не хотіли вас налякати,— вона, заколисуючи немовля, щось замурмотіла до нього, й воно нарешті припинило плакати.

Міра вже розплутувала товстуна-братчика. Джоджен підійшов до колодязя й зазирнув усередину.

— Звідки ви прийшли?

— З Крастерової фортеці,— мовила дівчина.— А ти саме той?

— Саме той? — озирнувся на неї Джоджен.

— Просто він сказав, що Сем не той,— пояснила вона.— Що є інший. Знайти якого його й послали.

— А хто це сказав? — запитав Бран.

— Холоднорукий,— стиха відповіла Жиллі.

Міра відкинула один кінець сітки, й товстун нарешті спромігся сісти. Він, бачив Бран, тремтів, досі намагаючись відсапатися.

— Сказав, що тут будуть люди,— пихтів Сем.— Тут, у замку. Я просто не знав, що ви будете вже нагорі сходів. І не знав, що ви на мене сіть накинете та штрикнете мене в живіт,— він торкнувся черева долонею в чорній рукавичці.— Кров є? Мені не видно.

— Я тебе легенько штовхнула, просто щоб з ніг збити,— сказала Міра.— Ану, дай поглянути,— вона опустила на одне коліно й помацала навколо пупця.— Ти ж у кольчuzі. До шкіри я б не пробила.

— А все одно було боляче,— почав нарікати Сем.

— А ви справді брат Нічної варти? — запитав Бран.

Товстун кивнув, і його подвійне підборіддя затрусилося. Шкіра в нього була бліда й обвисла.

— Я простий стюард. Доглядав круків лорда Мормонта,— на мить він так скривився, наче ось-ось розплачеться.— Але я їх усіх на Кулаці розгубив. Це все через мене. А потім я сам загубився. Навіть Стіну не міг знайти. Вона сто льє завдовжки й сімсот футів заввишки, а я не міг її знайти!

— Ну, вже знайшов,— сказала Міра.— Підніми-но дупу з землі, я свою сітку хочу забрати.

— Як ви пройшли крізь Стіну? — поцікавився Джоджен, поки Сем важко підводився на ноги.— Колодязь веде до підземної річки, це так ви пройшли? Але ви навіть не змogli...

— Там є брама,— пояснив товстун Сем.— Таємна брама, стара як сама Стіна. Чорна брама — ось як він її назвав.

Ріди обмінялися поглядом.

— Ця брама — внизу в колодязі? — запитав Джоджен.

— Ви її не знайдете,— похитав головою Сем.— Я маю вас провести.

— Чого це? — здивувалася Міра.— Якщо там є брама...

— Ви її не знайдете. А навіть якщо і знайдете, вона не відчиниться. Для вас — ні. Це Чорна брама,— Сем ущипнув себе за чорну вицвілу вовну на рукаві.— Тільки вояк Нічної варти здатен її відчинити, сказав він. Тільки побратим, який дав обітницю.

— Сказав він,— нахмурився Джоджен.— Отой... Холоднорукий?

— Це не справжнє його ім'я,— мовила Жиллі, заколисуючи немовля.— Це ми його між собою так називали, ми з Семом. У нього руки холодні як крига, але він урятував нас од мерців, він і ще його круки, а привіз нас сюди його лось.

— Лось? — зачудовано вигукнув Бран.

— Лось? — збентежилася Міра.

— Круки? — перепитав Джоджен.

— Годор? — зронив Годор.

— А він був зелений? — хотів знати Бран.— З рогами?

— Лось? — не зрозумів товстун.

— Холоднорукий,— нетерпляче мовив Бран.— На лосях їздять зеленьки, завжди казала стара Нан. Іноді в них теж є роги.

— Не був він зелений. Вдягнутий у чорне, як побратим Варти, але білий як блідавець, а руки такі холодні, що я спершу аж злякався. Але у блідавців очі блакитні та язика немає... а може, вони просто говорити розучилися,— товстун обернувся до Джоджена.— Він чекає. Нам слід іти. У вас є тепліший одяг? На Чорній брамі зимно, а за Стіною ще холодніше. Ви...

— А чому він не прийшов з тобою? — спитала Міра і вказала на Жиллі з немовлям.— Он вони прийшли з тобою, чому ж він — ні? Чому ти і його не провів крізь Чорну браму?

— Він... не може.

— Чому ні?

— Стіна... Стіна — це не просто крига й камінь, сказав він. Це ще і замовляння... давні й потужні. Він не може перейти Стіну.

У замковій кухні запала тиша. Чулося тільки тихе тріскотіння полум'я, і вітер шарудів у темряві листям, і рипіло тонке віродерево, тягнучись до місяця. «За тою брамою водяться чудовиська, велети й нежить,— розповідала колись стара Нан,— але вони не зможуть

пройти, доки міцно стоїть Стіна. Засинай, маленький мій Брандоне, мій хлопчику. Тут чудовиськ немає».

— Я не той, кого тобі велено привести,— сказав Джоджен товстуну Сему в брудному й мішкуватому чорному строю.— Ось він.

— О! — Сем невпевнено поглянув на Брана згори вниз. Може, саме в ту мить він усвідомив, що Бран — каліка.— Я не... У мене сили не вистачить тебе нести, я...

— Мене понесе Годор,— сказав Бран і тицьнув у кошик.— Я їжджу ось у цьому в нього на спині.

Сем довго роздивлявся його.

— Ти — братик Джона Сноу. Той, який упав...

— Ні,— обірвав його Джоджен.— Той хлопчик помер.

— Нічого не кажи,— застеріг його Бран.— Будь ласка.

Сем на мить збентежився, але нарешті мовив:

— Я... я вмію тримати секрети. І Жиллі також,— він перевів на неї погляд, і дівчина кивнула.— Джон... Джон був і мені братом теж. Він був моїм єдиним другом, найкращим другом, але він поїхав з Кворином Півруким на розвідку на Льодоїкла й не повернувся. Це ми на нього чекали на Кулаці, коли... коли...

— Джон тут,— сказав Бран.— Літо може підтвердити. Він був з дикунами, але вони вбили якогось чоловіка, і Джон сів на коня й утік. Певен, він поїхав у Чорний замок.

Сем перевів погляд на Міру.

— Ти впевнена, що це був Джон? Ти точно його бачила?

— Я — Міра,— усміхнулася дівчина,— а Літо...

Тут від розтрощеного склепіння над головою відділилася тінь і стрибнула вниз у місячному світлі. Навіть з пораненою ногою вовк приземлився легко й нечутно, як сніг. Жиллі перелякано зойкнула і так міцно притиснула немовля до грудей, що воно знову розплакалося.

— Він вас не скривдить,— сказав Бран.— Це Літо.

— Джон розповідав, що у вас усіх були вовки,— Сем скинув рукавицю.— Привида я знаю.

Він простягнув тремтливу руку з білими та тлустими, наче сардельки, пальцями. Літо підбіг ближче, нюхнув долоню, а тоді лизнув її.

Отоді-то Бран усе й вирішив.

— Ми підемо з вами.

— Всі? — здивувався Сем.

— Він же наш королевич,— скуйовдила хлопчику чуприну Міра.

Літо, принохуючись, обійшов колодязь. Зупинившись на початку сходів, він озирнувся на Брана. «Він не від того, щоб спуститися».

— А безпечно тут лишити Жиллі до мого повернення? — запитав Сем.

— Напевно,— сказала Міра.— Ласкаво просимо до нашого багаття.

— Замок порожній,— докинув Джоджен.

Жиллі роззирнулася.

— Крастер багато нам казок про замки розповідав, але я й гадки не мала, що вони такі величезні.

«А це всього-на-всього кухня». Цікаво, міркував Бран, що вона подумає про Вічнозим, якщо колись його побачить.

Кілька хвилин пішло на те, щоб зібрати речі й усадовити Брана в кошик у Годора за плечима. Заки приготувалися, Жиллі вже розмістилася біля багаття й годувала немовля.

— Ти ж повернешся по мене,— мовила вона до Сема.

— Зовсім скоро,— пообіцяв Сем,— а тоді ми вирушимо туди, де тепло.

Бран, почувши це, подумав, чи правильно він чинить. «А я колись іще повернуся туди, де тепло?»

— Я піду перший, я знаю дорогу,— мовив Сем — і на мить завагався на верхівці сходів.— Скільки сходинок! — зітхнув він, перш ніж почати спускатися. За ним рушив Джоджен, тоді Літо, а тоді Годор з Браном на спині. Замикала Міра з остенем і сіттю в руках.

Спуск був довгий. Верхівка сходів купалася в місячному сяйві, та з кожним колом тьмяного світла ставало дедалі менше. Кроки відлунювали від вогкого каміння, посилювався шум води.

— Може, слід було смолоскипи взяти? — запитав Джоджен.

— Очі звикнуть,— відказав Сем.— Тримайтеся рукою за стіну — і не впадете.

З кожним поворотом у колодязі ставало холодніше й темніше. Коли Бран зрештою захилив голову, колодязна цямрина була заледве завбільшки з півмісяць.

— Годор,— прошепотів Годор.

— Годор-годор-годор-годор,— у відповідь шепнув колодязь. Вода шуміла зовсім близько, але Бран, поглянувши вниз, побачив лише чорноту.

За один чи два повороти Сем знагла зупинився. Він був за чверть прольоту від Брана з Годором, футів на шість униз, але Бран заледве його бачив. А ще Бран бачив браму. Чорну браму, як назвав її Сем, хоча вона зовсім і не була чорна.

Вона була з білого віродерева, на якому виднівся лик.

Від дерева йшло світіння — біле як молоко чи місячне сяйво, зовсім слабеньке, воно майже не сягало за межі власне дверей, не сягало навіть Сема, який стояв просто перед ними. Лик був старечий, блідий, зморшкуватий і всохлий. «Наче мертвий». Рот стулений, очі заплющені, щоки запалі, чоло зморшкувате, а підборіддя обвисле. Якби людина могла прожити тисячу років і не вмерти, тільки старіти, мабуть, у неї було б таке лице.

Двері розплющили очі.

Вони теж були білі, ще й сліпі.

— Хто ви? — запитали двері, і колодязь зашепотів: «Хто-хто-хто-хто».

— Я меч у темряві,— озвався Семвел Тарлі.— Я чатовий на мурах. Я вогонь, який розганяє холод; світло, яке приносить світанок; сурма, яка будить сонних; щит, який боронить людську державу.

— Проходьте,— сказала брама. Вуста її почали розтулятися — ширше, ширше, ширше, поки не лишилося нічого, окрім велетенського роззяпленого рота в колі зморщок. Сем, відступивши, пропустив уперед Джоджена. За ним побіг Літо, принохуючись, а тоді прийшла Бранова черга. Годор пригнувся, але недостатньо. Верхня губа брами легенько черкнула Брана по голові, і на нього впала краплина води, потекла повільно по носі. Дивна річ, але вона була тепла й солона, як сльоза.

Данерис

Мірін завбільшки був як Астапор і Юнкай разом узяті. Як і ці міста-побратими, його збудували з цегли, та якщо Астапор був червоний, а Юнкай — жовтий, у Міріні використовували цеглу різнобарвну. Мури тут були вищі, ніж у Юнкаї, і в ліпшому стані — на кожному розі укріплені бастіонами й посилені величезними оборонними вежами. За мурами, велетенська на тлі неба, виднілася Велика піраміда — вісімсот футів заввишки, з височенною бронзовою гарпією на верхівці. «Гарпія — символ боягузтва,— мовив Дааріо Нагарис, побачивши її.— У неї жіноче серце й курячі ноги. Не дивно, що її сини ховаються за мурами».

Але звитяжець не ховався. Він виїхав з міської брами, закутий у мідну луску, оздоблену гагатом, верхи на білому рисаку, чий рожево-білий смугастий бард пасував до шовкового плаща, що струменів з плечей звитяжця. Спис у руках героя був чотирнадцять футів завдовжки, весь у рожевих і білих завитках, а волосся в нього на голові було закручене й залаковане у формі великих баранячих рогів. Звитяжець їздив туди-сюди перед різнобарвним цегляним муром, викликаючи обложників виставити проти нього на двобій свого представника.

Кровні вершники так розпалилися, що мало не побилися між собою, хто з них вийде проти нього.

— Крове од крові моєї,— мовила до них Дані,— ваше місце тут, біля мене. А чоловік цей — дзижчлива муха, не більше. Не звертайте уваги — і він поїде собі.

Аго, Дждого й Рахаро вояки були хоробрі, але юні, та й занадто цінні, щоб ними ризикувати. Це вони утримували халасар укупі, і вони

— найкращі розвідники.

— Мудро,— сказав сер Джора, стоячи разом з нею перед шатром і спостерігаючи за містом.— Нехай цей блазень їздить собі туди-сюди і горлопанить, поки в нього кінь не закульгає. Нам від цього — жодної шкоди.

— Шкода є,— заперечив Аристан Білобородий.— У війнах перемагається не тільки штихами й шаблями, сер. Іноді сходяться дві рівноцінні армії, але одна з них зламається і побіжить, а друга — вистоїть. А цей звияжець розпалює мужність у серцях своїх вояків і сіє зерно сумніву в наших.

— А якщо наш представник програє,— пирхнув сер Джора,— яке зерно він посіє?

— Людина, яка боїться битви, перемогти не зможе, сер.

— Тут не про битву йдеться. Брама Міріна не відчиниться, навіть якщо цей блазень загине. Навіщо ж нам ризикувати чиймсь життям?

— Це справа честі, я б сказав.

— З мене досить,— урвала їх Дані: бракувало ще їхніх пересварок до всіх турбот, які опосіли її. За мурами Міріна чаяться значно серйозніші небезпеки, ніж один біло-рожевий звияжець з його прокльонами, тож Дані не могла собі дозволити відволікатися. Після Юнкая в її війську налічується понад вісімдесят тисяч вояків, та справжніх солдатів у ньому менш як чверть. А решта... ну, сер Джора кличе їх ходячими ротами, і скоро ці роти голодуватимуть.

Велике панство Міріна ще до появи Дані відійшло, зібравши скільки було змоги врожай і спаливши все, що не вдалося зібрати. Тож дорогою її вітали обвуглені лани й отруєні криниці. А що найгірше, на кожному мильовому стовпі вздовж дороги з Юнкая розіп'яли по маленькому невільнику — прицвяхували їх ще живими, так що з нутра в них звисали кишки, а одна рука завжди вказувала напрямок на Мірін. Дааріо, який вів авангард, звелів знімати дітей, поки Дані їх не побачила, але вона, дізнавшись про це, скасувала такий наказ. «Я мушу їх побачити,— сказала вона.— Мушу побачити кожного, порухувати, зазирнути їм в обличчя. І запам'ятати».

Заки дійшли до Міріна, розташованого на солончаках на річковому узбережжі, розіп'ятих дітей нарахували сто шістдесят три. «Я візьму це місто»,— ще раз присяглася собі Дані.

Біло-рожевий звитяжець дражнив обложників з годину, ображаючи їхню мужність, їхніх матерів, жінок і богів. З міських мурів його підтримували захисники Міріна.

— Його звати Ознак зо Пал,— розповів Брунатний Бен Плам, коли вони зібралися на військову нараду. Він був новим командиром середніх синів, обраним голосуванням серед своїх перекупних мечів. — Колись я був охоронцем у його дядька — ще до того, як приєднався до середніх синів. Велике панство — яке це болото! Жінки в них непогані, але тобі може коштувати життя, як випадково поглянеш не на ту й не так. Знавав я одного чоловіка, Скарб його звали, так йому цей Ознак живцем печінку вирізав. Заявляв, що він отак боронить честь леді, ага, сказав, що Скарб її поглядом згвалтував. А як можна дівку поглядом згвалтувати, питаю я вас? Але його дядько — найбагатша людина в Міріні, а його батько командує міською вартою, тож я змушений був тікати як щур, поки й мене вони не закатрупили.

Ознак зо Пал тим часом зліз зі свого білого рисака, розхристав халат, дістав своє чоловіче багатство та спрямував струмінь сечі в напрямку оливкового гаю, де поміж спалених дерев стояло шатро Дані. Коли до шатра під'їхав Дааріо Нагарне з оголеним арахом у руці, він ще сцяв.

— Мені відтяти йому багатство й запхати в горлянку, ваша світлосте?

У синяві його розтроєної борідки золотом зблискували зуби.

— Мені місто потрібне, а не його жалюгідне причандалля.

Але насправді Дані вже почала сердитися. «Якщо я задовго це ігноруватиму, люди вважатимуть це за слабкість». Та кого вона могла виставити проти звитяжця? Дааріо їй потрібен не менше за кровних вершників. Без цього химерного тайросянина їй не втримати штормокруків, чимало з яких перекинулися від Прендала на Гезна й Салора Голомозого.

А на високих мурах Міріна кепкували дедалі голосніше, і вже сотні оборонців міста, взявши приклад зі свого героя, сцяли з валів, виказуючи зневагу до обложників. «Вони сцють на рабів — хочуть показати, що вони нас не бояться,— подумала Дані.— Якби під брамою стояв дотрацький халасар, вони б у житті на таке не наважилися».

— Виклик потрібно прийняти,— повторив Аристан.

— І прийmemo,— сказала Дані, коли герой сховав нарешті свій прутень.— Перекажіть Дужому Бельвасу, що він мені потрібен.

Темношкірого здорованя-євнуха відшукали в тіні шатра — він сидів там і їв ковбасу. Прикінчивши її за три укуси, він витер масні долоні об штани й послав Аристана Білобородого по свою шаблю. Літній зброносець щовечора нагострював Бельвасів арах і натирав його ясно-червоною олією.

Коли Білобородий приніс шаблю, Дужий Бельвас примруженим оком оглянув лезо і, буркочучи, сховав її назад у шкіряні піхви, а тоді повісив піхви на свій широченький пояс. Аристан приніс йому і щит: круглий сталевий диск, не більший за таріль, якого євнух узяв у долоню, а не чіпляв на руку, як це роблять у Вестеросі.

— Знайдіть мені печінку з цибулею, Білобородий,— попросив Бельвас.— Не зараз, на потім. Після вбивства Дужий Бельвас завжди голодний.

Не чекаючи на відповідь, він перевальцем рушив з оливкового гаю до Ознака зо Пала.

— Чому саме він, халесі? — поцікавився Рахаро.— Він товстий і тупий.

— Дужий Бельвас — колишній раб з бійцівського кубла. Якщо високородний Ознак впаде від руки такого, як цей, велике панство буде посоромлене, а якщо він переможе... ну, для людини такої шляхетної це дрібна перемога, і пишатися нею Мірін не зможе.

І ще, на відміну від сера Джори, Дааріо, Брунатного Бена та трьох кровних вершників, євнух не очолює ніяких загонів, не планує битв, не дає порад. «Не робить нічогосінько, тільки їсть і похваляється і горланить на Аристана». Бельвасом вона могла легко пожертвувати. Та й час уже дізнатися, чи гарного захисника прислав їй магістр Ілірію.

Щойно Бельвас важко подибав до міста, лавами обложників прокотилося збудження, а з мурів і веж Міріна полетіли крики й уїдливі зауваження. Ознак зо Пал знову сів на коня й чекав, тримаючи сторч свого смугастого списа. Рисак, нетерпляче струшуючи головою, бив копитами в пісок. Євнух, хай який дебелий, поряд зі звитяжцем на коні видавався маленьким.

— Людина шляхетна би спішилася,— сказав Аристан.

Ознак зо Пал, опустивши списа, кинувся вперед.

Бельвас зупинився, широко розставивши ноги, з маленьким круглим щитом в одній руці, а в другій — з кривим арахом, за який так дбає Аристан. Велетенське смагляве черево й обвислі груди були голі до жовтого шовкового пояса — Бельвас не мав броні, якщо не рахувати безглуздої шкіряної безрукавки в заклепках, настільки маленької, що навіть пипки йому не прикривала.

— Слід було йому кольчугу дати,— зненацька розхвилювалася Дані.

— Кольчуга йому тільки заважатиме,— заперечив сер Джора.— У бійцівських кублах броні не вдягають. Адже глядачі приходять заради крові.

З-під копит білого рисака летів порох. Ознак у розмаяному смугастому плащі протупотів до Дужого Бельваса. Цілий Мірін, здавалося, вигуками підбадьорює його. В порівнянні з цим підтримка обложників була слабенькою: незаплямовані стояли німотними шерegaми, спостерігаючи за всім з кам'яними обличчями. Бельвас, здавалося, теж із каменя витесаний. У своїй безрукавці, яка туго облягала спину, він стояв просто в коня на дорозі. Спис Ознак цілвся йому прямо в груди. На сонці зблискував сталевий гостряк. «Його зараз просто прохромить»,— подумала Дані... і тут євнух крутнувся вбік. Не встиг ніхто й оком кліпнути, як вершник проскочив мимо, розвернувся та знову підняв списа. Бельвас і не думав на нього нападати. Мірінці на мурах загорлали ще голосніше.

— Що це він робить? — запитала Дані.

— Влаштує виставу для юрми,— пояснив сер Джора.

Ознак розвернув коня по широкому колу, а тоді, приостроживши, вдруге кинувся вперед. І знову Бельвас чекав, і знову крутнувся й відбив кінчик списа вбік. До Дані долетів громовий євнухів регіт, який полетів над рівниною, коли герой проскочив мимо.

— Спис у нього задовгий,— пояснив сер Джора.— Бельвасу досить уникати кінчика. Замість красиво прошити євнуха списом, дурню варто було б його просто конем переїхати.

Ознак зо Пал наскочив на Бельваса втретє, і цього разу вже й Дані ясно бачила, що він їде мимо, як вестероські лицарі проїжджають повз суперника, на відміну від дотраків, які їдуть просто на ворога. Рівна земля дозволяла рисакові набрати гарну швидкість, але водночас це

давало можливість євнуху ухилитися від незграбного чотирнадцятифутового списа.

Мірінський біло-рожевий звитяжець цього разу очікував маневру й в останню секунду метнув списа вбік, щоб піймати Бельваса в мить, коли той ухилиться. Але євнух теж очікував маневру й цього разу присів замість крутнутися вбік. Спис без жодної шкоди пролетів у нього над головою. І ось уже Бельвас, перекинувшись, срібною дугою підносить гострий як лезо арах... Шабля уп'ялася рисакові в ноги, кінь заіржав і почав падати, і герой полетів з сідла.

Над цегляними парапетами Міріна знагла запала тиша. Кричали й улюлюкали тепер люди Дані.

Ознак примудрився вдало зістрибнути з коня й витягнути меча до того, як на нього наскочив Дужий Бельвас. Заспівала криця, стикаючись — так швидко й шалено, що Дані не розрізняла ударів. Серце її не встигло зробити й дюжини ударів, як Бельвасові груди зросилися кров'ю з розтину пониже пипок, а в Ознака зо Пала просто між баранячих рогів стримів арах. Витягнувши шаблю, євнух трьома лютими ударами по шиї відділив від тіла звитяжцеву голову. Підніс її високо, показуючи мірінцям, а тоді пожбурих під міську браму, й вона підстрибом покотилася по піску.

— Ось вам і мірінський герой,— розсміявся Даарію.

— Безглузда перемога,— урвав його сер Джора.— Ми Мірін не візьмемо, по одному вбиваючи його оборонців.

— Ні,— погодилася Дані,— та я рада, що цього він убив.

Оборонці на мурах почали розстрілювати Бельваса з арбалетів, але стріли або не долітали, або сипалися на землю, не завдаючи шкоди. Євнух, повернувшись до сталевого дощу задом, спустив штани, присів і наваляв купу просто перед містом. Підтерся смугастим Ознаковим плащем, на мить іще затримався, щоб обчистити тіло звитяжця й добити коня, а тоді подибав до оливкового гаю.

У таборі обложники привітали його хрипкими криками. Дотраки улюлюкали й верещали, а незаплямовані заgrimотіли списками об щити.

— Молодчага,— похвалив його сер Джора, а Брунатний Бен, кинувши євнуху стиглу сливу, мовив:

— Чудовий плід за чудовий бій.

Навіть у служниць-дотрачок знайшлися схвальні слова.

— Ми б вам косу заплели й повісили на неї дзвіночок, Дужий Бельвасе,— мовила Джикі,— тільки немає з чого.

— Не потрібні Дужому Бельвасу брязкальця,— євнух за чотири укуси з'їв сливу, кинуту Брунатним Беном, і виплюнув кісточку.— Дужому Бельвасу потрібна печінка з цибулею.

— Ви її отримаєте,— пообіцяла Дані.— Дужий Бельвас поранений.

Весь живіт у нього був червоний од крові, яка цебеніла з м'ясистого порізу під грудьми.

— Це дурниці. Я завжди дозволяю людині себе черкнути перед смертю,— він поплескав себе по закрявавленому животу.— Порахуйте шрами — і визнаєте, скількох уже зарізав Дужий Бельвас.

Але Дані вже втратила хала Дрого через схожу рану й не збиралася лишати все, як є. Вона послала Місанді розшукати одного юнкайського вільновідпущеника, відомого тим, що зцілює рани. Бельвас стогнав і нарікав, але Дані присоромила його й обізвала великою голомозою дитиною, й тільки тоді від дозволив цілителю обробити рану оцтом, зашити її і обмотати груди лляними бинтами, намоченими у вогневіні. Лише після цього вона повела своїх капітанів і командирів у шатро на раду.

— Я мушу взяти місто,— сказала вона і, схрестивши ноги, всілася на гору подушок, в оточенні драконів. Іррі та Джикі розливали вино.— Комори там аж лускаються. На терасах пірамід росте інжир, і фініки, і оливки, а в підвалах стоять діжки з солоною рибою і копченим м'ясом.

— І пузаті скрині золота, срібла й самоцвітів,— нагадав Дааріо.— Не варто забувати про самоцвіти.

— Я оглянув суходільні мури і слабких місць там не побачив,— сказав сер Джора Мормонт.— Якби мати час, можна було б тихою сапою підкопатися під вежу й зробити пролам, та тільки що нам їсти, поки ми копатимемо? Запаси наші вичерпані.

— Немає слабких місць у суходільних мурах? — повторила Дані. Мірін стояв на кам'янисто-піщаному виступі, де повільні брунатні хвилі Скагазадана впадали в Невільничу бухту. Північний мур міста тягнувся вздовж берега ріки, а західний — по узбережжю бухти.— Це означає, що нам варто нападати з ріки чи з моря?

— З трьома кораблями? Треба попросити капітана Гролео добре оглянути мур уздовж ріки, бо як і там він не сиплеться, то це просто

черговий спосіб загинути, тільки спершу намокнувши.

— А що як нам збудувати рухомі башти? Мені брат Вісерис розповідав, я знаю, їх будують для облоги.

— З дерева, ваша світлосте,— сказав сер Джора.— А рабовласники спалили всі дерева на двадцять лье навкруги. Без дерева нам не змайструвати ні метавок, щоб стіни троцтити, ні драбин, щоб можна було через них перелізти, ні рухомих башт, ні черепак, ні таранів. Певна річ, можна з сокирами кинутися на браму, але...

— Бачили оті бронзові голови над брамою? — поцікавився Брунатний Бен Плам.— Ряди бронзових голів гарпій з роззявленими пащеками? З цих пащек мірінці поливатимуть ваших сокирників киплячою смолою — живцем їх зварять на місці.

Дааріо Нагарне посміхнувся до Сірого Черв'яка.

— Тоді, мабуть, нехай сокирами махають незаплямовані. Я чув, вам кипляча смола — як тепла купіль.

— Неправда,— не усміхнувся у відповідь Сірий Черв'як.— Віддані вам не відчують опіків, як прості смертні, але смола може осліпити й убити. Хоча незаплямовані смерті не бояться. Дайте нам тарани — і ми розтрощимо браму або ввremo.

— Вмрете,— сказав Брунатний Бен. У Юнкаї, перебираючи командування над середніми синами, він стверджував, що воював у сотні битв. «Хоча не скажу, що в усіх я воював доблесно. Перекупні мечі бувають і старі, бувають і хоробрі, але не буває старих хоробрих перекупних мечів». Дані бачила, що це таки правда.

— Не хочу я марнувати життя незаплямованих, Сірий Черв'яче,— зітхнула вона.— Може, вдасться заморити місто голодом.

— Ми раніше себе заморимо голодом, ваша світлосте,— безрадісно мовив сер Джора.— Немає тут ні харчів, ні корму для мулів і коней. І вода в ріці мені теж не подобається. У Скагазадан мірінці змивають лайно, а п'ють з глибоких колодязів. У таборі вже доповідали про захворювання — гарячка, і бурнонога, і три випадки різачки. Якщо надовго тут лишимося, їх буде більше. Раби ослабли від довгого переходу.

— Вільновідпущені,— виправила його Дані.— Немає більше рабів.

— Раби чи вільні, вони голодні, а скоро ще й хворі будуть. У місті запасів більше, ніж у нас, та й по воді можна ще отримати. Ваших

трьох кораблів замало, щоб відрізати їм постачання одразу і з ріки, і з моря.

— То що ви порадите, пане Джоро?

— Вам це не сподобається.

— Все одно хочу вислухати.

— Як зволите. Моя думка: облиште місто. Ви не зможете звільнити всіх рабів на світі, халесі. А ваша війна — у Вестеросі.

— Про Вестерос я не забула...— Дані снівся він ночами — ця казкова земля, якої вона в житті не бачила.— Якщо я дозволю цегляним мурам Міріна так легко мене подолати, як зможу я колись узяти великі кам'яні замки Вестеросу?

— Як узяв їх Ейгон,— сказав сер Джора,— вогнем. Заки ми дістанемося Сімох Королівств, ваші дракони виростуть. І там у нас будуть і рухомі башти, і метавки — все, чого немає тут... але дорога через землі вічного літа довга й важка, на ній можуть трапитися незнані небезпеки. В Астапорі ви зупинилися, щоб придбати військо, а не почати війну. Збережіть штихи й шаблі для Сімох Королівств, королево. Лишіть Мірін мірінцям, а ми рушаймо на захід, у Пентос.

— Переможені? — најачилася Дані.

— Коли боягузи ховаються за високими стінами, це вони переможені, халесі,— сказав ко Джого.

Решта кровних вершників погодилися.

— Крове од крові моєї,— мовив Рахаро,— коли боягузи ховаються й палять харчі та корм, великий хал шукає хоробріших ворогів. Усі це знають.

— Усі це знають,— підтвердила Джикі, наливаючи вино.

— А я — ні.

Дані завжди дослухалася до порад сера Джори, але не чіпати Мірін — це вже занадто. Не могла вона забути дітей на стовпах — ні птахів, які видзьобували їм нутроці, ні маленьких ручок, які вказували на прибережний шлях.

— Пане Джоро, ви кажете, у нас не лишилося харчів. Якщо я вирушу на захід, як я в дорозі годуватиму своїх вільновідпущеників?

— Ніяк. Перепрошую, халесі. Їм доведеться самим годуватися, бо повмирають з голоду. У поході загине чимало людей, це так. Це буде важко, але врятувати їх неможливо. Нам слід чимшвидше перейти ці випалені землі.

Дані й так лишила по собі шлейф із трупів, коли переходила червону пустелю. Такого видовища вона більше не хоче бачити.

— Ні,— сказала вона.— Не поведу я на вірну смерть своїх людей...— («Моїх дітей»)— Має бути якась лазівка в місто.

— Знаю я цю лазівку,— погладив Брунатний Бен Плам свою рябу сріблясто-білу бороду.— Клоака.

— Клоака? Про що це ви?

— Великі цегляні підземні стоки зливають міські нечистоти у Скагазадан. Ось вам і лазівка для кількох людей. Саме так я і втік з Міріна, коли Скарб позбувся голови. Сморід так з мене й не вивітрився,— скривився Брунатний Бен.— Іноді він мені ночами сниться.

На обличчі сера Джори був написаний сумнів.

— Як на мене, вийти легше, ніж зайти. Стоки зливаються в ріку, кажете? Це значить, що отвори розташовані просто під мурами.

— І загороджені залізними ґратами,— визнав Брунатний Бен,— хоча деякі вже проіржавіли, бо в іншому разі я б у лайні втопився. Коли вже опинишся всередині, доведеться довго лізти в повній темряві лабіринтом цегляних каналів, де хто завгодно загубиться. Нечистоти доходять до пояса, але, як видно зі слідів на мурах, можуть і вище голови сягати. А ще там водиться всяке таке. Велетенські пацюки — я таких у житті не бачив, ба й гірше. Бридота!

— Бридота,— розреготався Дааріо Нагарне,— як ото ти був, коли виліз звідти? Якби хтось здуру й вирішив таке спробувати, в Міріні кожен рабовласник занюхав би, щойно він би показався.

Брунатний Бен знизав плечима.

— Її світлість спитала, чи є лазівка, я розповів... але Бен Плам назад у клоаку не полізе навіть за все золото Сімох Королівств. Якщо хоче хтось інший спробувати — ласкаво прошу.

Аго, Джого й Сірій Черв'як усі заговорили водночас, але Дані піднесла руку, закликаючи до тиші.

— Клоака — не найкращий вибір.

Сірій Черв'як проведе туди незаплямованих, якщо вона накаже, знала Дані, і криваві вершники теж такий наказ виконають. Але ніхто з них для такого завдання не пасує. Дотраки — комонники, а сила незаплямованих у їхній дисциплінованості на полі бою. «Чи можу я послати людей на смерть, коли надія така примарна?»

— Я мушу все обміркувати. Повертайтеся до своїх обов'язків.

Капітани, уклонившись, вийшли, zostалися тільки служниці та дракони. Та коли виходив Брунатний Бен, Вісеріон розпростав крила й ліниво полетів йому на голову. Одне крило ляснуло перекупного меча по обличчю. Білий дракон однією ногою незграбно приземлився чоловікові на голову, а другою — на плече, і тут-таки знову злетів.

— Ви йому подобається, Бене,— сказала Дані.

— Ще б пак,— засміявся Брунатний Бен.— У мене самого є краплина драконової крові, щоб ви знали.

— У вас? — страшенно здивувалася Дані. Плам був з вільнонайманців, такий собі приятний дворняга. Обличчя мав широке й темне, зі зламаним носом, на голові — кучму буйного сивого волосся, а від матері-дотрачки йому дісталися великі й темні очі-мигдалини. Він запевняв, що в ньому змішалася кров Браавоса, і Літніх островів, і Ібену, і Когора, і дотраків, і Дорну, і Вестеросу, але оце вперше Дані чула, що в нього ще й таргарієнська кров. Вона кинула на нього пильний погляд.— Як таке може бути?

— Ну,— озвався Брунатний Бен, у Призахідних королівствах був колись старий Плам, який одружився з королевою з драконів. Бабуся мені цю легенду розповідала. Жив він ще за днів короля Ейгона.

— Котрого Ейгона? — запитала Дані.— У Вестеросі правило п'ятеро Ейгонів.

Братів син мав би бути шостим, якби люди Узурпатора не розтрощили йому голову об стіну.

— П'ятеро їх було? Ото плутанина! Не можу вам сказати, який він був числом, королево. А от старий Плам був лордом, мабуть, людиною знаною у свій час, якщо послухати, скільки він мав землі. А головне, прошу королівського вибачення, у нього прутень був шість футів завдовжки.

Дані розсміялася так, що зателенчали три дзвоники в її косі.

— Дюймів, хотіли ви сказати.

— Футів,— твердо повторив Брунатний Бен.— Якби дюймів, хто про це взагалі говорив би? Ваша світлосте.

Дані хихотіла як дівчинка.

— А ваша бабуся на власні очі це диво бачила?

— Ні, не бачила нічого стара гаргара. Вона була наполовину ібенка, наполовину когорянка, у Вестеросі не бувала, либонь, дідусь їй

розповів. Його якийсь дотрак убив ще до мого народження.

— А дідусь ваш звідки про це дізнався?

— З казочок, які ще в колисці розповідають, гадаю,— знизав плечима Брунатний Бен.— Боюся, це і все, що я знаю про Ейгона Ненумерованого й величезне чоловіче багатство старого лорда Плама. Піду ліпше займуся своїми синами середніми.

— Ідіть,— погодилася Дані.

Коли Брунатний Бен пішов, вона відкинулася на подушки.

— От якби ти був дорослий,— мовила Дані до Дрогона, чухаючи його між рогів,— ми з тобою перелетіли б мури й до біса розплавили ту гарпію.

Та минуть роки й роки, доки дракони виростуть настільки, що на них можна буде літати. «А коли таки виростуть, хто на них полетить? Три голови у дракона, а в мене — тільки одна». Вона подумала про Даарію. Якщо на світі і є чоловік, здатний згвалтувати жінку поглядом...

Певна річ, вона сама винна. Дані ловила себе на тому, що крадькома подивляється на тайросянина, коли капітани збираються на раду, а іноді ночами їй пригадувалося, як у нього зблискують в усміщці золоті зуби. А очі! Ясні блакитні очі. Дорогою з Юнкая Даарію щовечора, приходячи з рапортом, приносив їй квітку або стеблинку... щоб вона краще пізнала цю землю, казав він. Осоліз, імлісті ружі, панське плетиво, ножелист, рокитник, колючка, золото гарпії... «Він теж хотів огородити мене від розіп'ятих дітей». Не варто йому було цього робити, хай і з найкращими намірами. А ще Даарію Нагарне умів її розсмішити, чого ніколи не вмів сер Джора.

Дані спробувала уявити, що буде, якщо вона дозволить йому себе поцілувати — як сер Джора поцілував її на кораблі. Сама думка про це збуджувала й тривожила водночас. «Ризик занадто вже великий». Тайроський перекупний меч людина недобра, вона й сама це знає. Під усмішками й жартами він дуже небезпечний, навіть жорстокий. Ще зранку Салор і Прендал були його партнерами, а на вечір він уже підніс Дані їхні голови. Хал Дрого теж іноді бував жорстокий, а що вже небезпечний! Але Дані все одно покохала його. «Чи можу я покохати Даарію? І як це сприйметься, якщо я вкладу його до себе в ліжку? Чи стане він однією з голів дракона?» Сер Джора розлютиться, вона це точно знала, але ж саме він казав, що в неї має бути двоє

чоловіків. «Може, мені варт одружитися з ними обома — та й по всьому».

Але то були безглузді фантазії. Їй треба місто брати, а мрії про поцілунки і ясні блакитні очі якогось перекупного меча не допоможуть пробити мури Міріна. «Я кров од крові дракона»,— нагадала собі Дані. Думки бігали по колу, наче щур, який полює на власний хвіст. Зненацька вона відчула, що не може ні миті більше витримувати замкнутого простору шатра. «Хочеться відчути на обличчі вітер, відчути запах моря».

— Місанді,— гукнула вона,— вели осідлати сріблясту. І твого коня теж.

Маленька тлумачка уклонилася.

— Як накаже ваша світлість. Покликати кровних вершників вам в охорону?

— Я візьму Аристана. Я з табору не виїздитиму.

Серед дітей у неї ворогів немає. А старий зброєносець не теревенитиме стільки, як Бельвас, і не дивитиметься на неї так, як Даарію.

Спалений оливковий гай, у якому Дані поставила своє шатро, розташувався біля моря, між таборами дотраків і незаплямованих. Щойно коней осідлали, Дані зі своїм супроводом рушила вздовж узбережжя, подалі від міста. Та вона все одно відчувала за спиною Мірін — він глузував з неї. Вона озирнулася через плече — й ось він тут, і сонце палахкотить на бронзовій гарпії на вершечку Великої піраміди. Там, у Міріні, рабовласники в своїх облямованих токарах скоро приляжуть на подушки, розкошуватимуть ягнятиною й оливками, і ненародженими цуценятами, і вовчками в меду й іншими делікатесами, а з цього боку мурів її діти голодуватимуть. Знагла її охопила лють. «Я вас зломлю!» — заприсяглася вона.

Проїжджаючи частокіл і вовчі ями, які оточували табір євнухів, Дані чула, як Сірий Черв'як зі старшиною тренує один із загонів вправлятися зі щитами, тесаками й важкими списами. Ще один загін купався в морі в самих тільки білих лляних пов'язках на стегнах. Дані зауважила, що євнухи вельми охайні. Це від деяких перекупних мечів смерділо так, наче вони не милися й одягу не міняли, відколи батько Дані втратив Залізний трон, а от незаплямовані, навіть після

цілоденного переходу, купалися щовечора. Коли ж води не було, обтиралися піском, як дотраки.

Коли Дані проїжджала мимо, євнухи опускалися навколішки, прикладаючи стиснуті кулаки до грудей. Був приплив, і хвилі шумували навколо копит сріблястої. Кораблі стояли в морі на якорі. Найближче — «Балеріон», великий ког зі згорнутими вітрилами, який раніше називався «Садулеон». Трохи далі — галери «Мераксис» і «Вагар», колишні «Витівки Джозо» і «Літнє сонце». Як по правді, кораблі належали магістру Ілрію, а не Дані, але вона без задньої думки дала їм нові наймення. Драконячі наймення, ба більше: давня Валерія, до Руїни, шанувала богів Балеріона, Мераксиса і Вагара.

На південь від упорядкованого царства євнухів — частоколів, вовчих ям, тренувань і купання — розкинулися табори вільновідпущених, набагато галасливіші й хаотичніші. Дані озброїла, як могла, колишніх рабів тим, що знайшлося в Астапорі та Юнкаї, а сер Джора розділив бійців на чотири міцні загони, але тут, вона бачила, ніхто не тренувався. Проїхали плавникове багаття, навколо якого зібралася сотня людей — смажили коня. Дані чула запах м'яса, з якого з сичанням скрапував смалець, коли кухтики обертали рожен, але картина ця тільки змусила її нахмуритися.

За кіньми проїжджих зі сміхом побігли підстрибом дітлахи. Зусібіч чулися звернені до Дані голоси цілим розсипом різних мов. Дехто з вільновідпущених вітав її: «Мамо!» Інші випрошували знак прихильності. Хтось молився чужинським богам, щоб ті її благословили, а хтось просив її натомість благословити їх. Дані всміхалася, обертаючись то праворуч, то ліворуч, торкаючись піднесених до неї рук, дозволяючи тим, що стояли навколішках, дотягнутися й торкнутися її стремена чи ноги. Чимало вільновідпущених вірили, що її доторк приносить удачу. «Якщо це додасть їм мужності, нехай торкаються,— думала вона.— Попереду ще важкі випробування...»

Дані зупинилася перемовитися з вагітною жінкою, яка просила матір драконів дати ім'я її дитині, аж тут хтось ухопив її за лівий зап'ясток. Розвернувшись, Дані угледіла високого обшарпанця, голомозого, з засмаглим обличчям.

— Легше,— почала була вона, та не встигла договорити, як він висмикнув її з сідла. Земля ніби налетіла на неї, вибиваючи дух, а

срібляста, заіржавши, стала дибки. Приголомшена Дані перекотилася набік і звелася на лікті...

...й тут побачила меч.

— Ось ця зрадлива свиня! — сказав обшарпанець. — Я так і знав, що одного дня ти таки виїдеш межі людей, щоб тобі ноги цілували.

Голова в нього була гладка, мов кавун, червоний ніс лупився, але Дані впізнала і голос, і світло-зелені очі.

— Почну з того, що цицьки тобі відріжу.

Дані туманно усвідомлювала, що Місанді кличе на допомогу. Якийсь вільновідпущеник підступив ближче, та лише на крок. Один швидкий удар — і він уже навколішках, а по його обличчю лється кров. Мєро витер меча об штани.

— Хто наступний?

— Я,— стрибнув з коня Аристан Білобородий і став над Дані, обіруч спинаючись на свій довгий ціпок з твердого дерева, а вітер куйовдив його білосніжне волосся.

— Діду,— кинув Мєро,— тікай, поки я твого ціпка навпіл не зламав і не запхав тобі...

Старий одним кінцем ціпка штрикнув, відвертаючи увагу, а другим хряснув так блискавично, що Дані повірити не могла. Титанів Байстриук хистко позадкував у воду, спльовуючи кров і вибиті зуби з того місива, на яке перетворився його рот. Білобородий заховав Дані собі за спину. Мєро махнув мечем у нього перед обличчям. Старий, меткий як кіт, сіпнувся назад. Ціпок врізався Мєро під ребра, й перекупний меч аж покотився. Аристан, плюскаючи по воді, стрибнув убік, відбив кручений удар, ухилився від другого, піймав третій ще на замаху. Рухався він так швидко, що Дані не могла за ним встежити. Місанді саме допомагала їй зіп'ятися на ноги, коли вчувся тріск. Дані подумала була, що це Аристанів ціпок тріснув,— і тут побачила, що з литки Мєро стирчить гострий уламок кістки. Падаючи, Титанів Байстриук викрутився й метнувся вперед, націливши кінчик меча просто в груди старому. Але Білобородий мало не з презирством відбив клинок убік і хряснув чоловіка другим кінцем ціпка у скроню. Мєро розтягнувся на землі; на нього накочувалися хвилі, а в роті булькала кров. За мить на нього накопилися вільновідпущені — люто здійсмалися й падали ножі, каменюки й сердито стиснуті кулаки.

Дані аж зле зробилося, й вона відвернулася. Їй раптом стало страшніше, ніж було тоді, коли все це відбувалося. «Він мало не вбив мене!»

— Ваша світлосте,— опустився навколішки Аристан.— Я людина стара — ганьба мені! Він не мав узагалі до вас наблизитися. Я запізно спам'ятався. Не впізнав його без бороди й волосся.

— Я теж,— Дані глибоко зітхнула, щоб трохи вгамувати тремтіння. «Вороги *всюди*».— Проведіть мене назад у шатро. Будь ласка.

Заки з'явився Мормонт, вона вже куталася в лев'ячу шкіру й попивала глінтвейн з кубка.

— Я оглянув мур з боку ріки,— заговорив сер Джора.— Він на кілька футів вищий, ніж інші, й такий самий міцний. За валом мірінці прив'язали дюжину брандерів...

— Ви,— урвала його Дані,— могли б мене й попередити, що Титанів Байстріук досі бігає.

Він нахмурився.

— Я не бачив потреби вас лякати, ваша світлосте. Я за його голову запропонував винагороду...

— То сплатіть її Білобородому. Мєро їхав з нами всю дорогу від Юнкя. Зголив бороду й загубився серед вільновідпущених, чекаючи нагоди помститися. Аристан убив його.

Сер Джора кинув на старого довгий погляд.

— Зброєносець ціпком убив Мєро Браавоського, ви це хочете сказати?

— Ціпком,— підтвердила Дані,— тільки більше він не зброєносець. Пане Джоро, сер, прошу вас висвятити Аристана в лицарі.

— Ні.

Голосна відмова здивувала її. Та що дивніше — вигукнули це одноставно обидва.

Сер Джора витягнув меч.

— Титанів Байстріук — ще той лиходій. Що-що, а вбивати він уміє. Хто ви, старий?

— Кращий лицар, ніж ви, сер,— холодно озвався Аристан.

«Лицар?» Дані геть заплуталася.

— Ви ж казали, що ви — зброєносець.

— Був колись, ваша світлосте,— він опустився на одне коліно.— Замолоду служив зброєносцем у лорда Свона, а тоді на прохання магістра Ілірію послужив і Дужому Бельвасу також. Та між цими двома службами я був лицарем у Вестеросі. Я вам не брехав, королево. Тільки не всю правду сказав, тому перепрошую і за це, і за інші свої гріхи.

— І якої ж правди ви не сказали? — Дані все це геть не подобалося.— Скажете зараз. Уже.

Він схилив голову.

— У Карті, коли ви спитали моє ім'я, я сказав, що звать мене Аристаном. Це правда. Чимало людей називали мене цим іменем, коли ми з Бельвасом їхали на схід на ваші пошуки. Але це не справжнє моє ім'я.

Дані почувалася не так розлюченою, як збентеженою. «Він обдурив мене, як і застерігав Джора, але ж він щойно врятував мені життя!»

Сер Джора був бурякового кольору.

— Мєро зголив бороду, а от ви відросли? Не дивно, що ви мені видалися таким знайомим...

— Ви його знаєте? — запитала в лицаря-вигнанця зовсім розгублена Дані.

— Я бачив його, може, з дюжину разів... здебільшого здалеку — він стояв серед братів або ж бився на турнірі. Та в Сімох Королівствах немає людини, яка б не знала Баристана Безстрашного,— він націлив кінчик меча в шию старому.— Халесі, перед вами стоїть навколішках сер Баристан Селмі, лорд-командувач королівської варти, який зрадив ваш дїм, щоб служити Узурпатору Роберту Баратеону.

Старий і оком не зморгнув.

— Обзивали ворони крука чорним... це ви тут говорите про зраду?

— Чому ви тут? — суворо запитала Дані.— Якщо вас послав Роберт убити мене, навіщо ви врятували мені життя? — («Він служив Узурпатору. Він зрадив пам'ять про Рейгара, він покинув Вісериса на життя у вигнанні. І все-таки, якби він хотів моєї смерті, йому варто було просто відійти вбік...») — Тепер я хочу почути всю правду, і присягніться своєю лицарською честю. Ви служите Узурпатору чи мені?

— Вам, якщо ви зволите взяти мене до себе,— у сера Баристана в очах стояли сльози.— Так, я прийняв Робертове помилування. Я служив у його королівській варті й у раді. Служив разом з Царевбивцею та іншими, не набагато кращими за нього, заплямувавши мій білий плащ. Немає цьому прощення. І, мушу з ганьбою зізнатися, я б і досі, певно, служив на Королівському Причалі, якби лихий хлопчисько на Залізному троні не викинув мене. Та коли він зірвав з мене плаща, якого на плечі мені накинув Білий Бик, і того-таки дня підслав своїх людей убити мене, в мене наче полуда з очей упала. Саме тоді я зрозумів, що маю розшукати справжнього короля й померти на службі в нього...

— Можу вам це легко забезпечити,— похмуро мовив сер Джора.

— Тихо,— сказала Дані.— Я його вислухаю.

— Можливо, я помру як зрадник,— провадив сер Баристан.— Якщо так, то я помру не сам. Перш ніж прийняти Робертове помилування, я бився проти нього на Тризубі. А от ви були на другому боці, Мормонте, хіба ні? — він не чекав на відповідь.— Ваша світлосте, даруйте, що ввів вас в оману. Тільки так можна було гарантувати, що Ланістери не дізнаються, коли я до вас приєднався. За вами наглядають, як наглядали за вашим братом. Роки й роки лорд Вейрис звітував про кожен крок Вісериса. Сидячи в малій раді, я вислухав сотню таких звітів. А з того самого дня, як ви побралися з халом Дрого, біля вас постійно був шпигун, який продавав ваші таємниці Павуку в обмін на золото й обіцянки.

«Він же не має на увазі...»

— Ви помиляєтеся! — Дані перевела погляд на Джору Мормонта.— Скажіть йому, що він помиляється. Немає тут ніякого шпигуна. Пане Джоро, скажіть йому! Ми ж разом перейшли і Дотрацьке море, і червону пустелю...— серце в неї билосся, як пташка в клітці.— Скажіть йому, Джоро. Скажіть йому, що він усе неправильно зрозумів.

— Чужі б вас узяли, Селмі! — сер Джора жбурнув свого меча на килим.— Халесі, це все було до того, як я пізнав вас... до того, як покохав...

— Не вимовляйте цього слова! — позадкувала вона від нього.— Як ви могли? Чого вам наобіцяв Узурпатор? Золота? Це все через золото?

Невмируці сказали, що їй доведеться пережити ще дві зради — за золото і за любов.

— Кажіть мені, що вам пообіцяли!

— Вейрис казав... я зможу повернутися додому,— він похилив голову.

«Це я збиралася забрати вас додому!» Дракони відчули її розлючення. Вісерис загарчав, з пащеки в нього вихопився сірий дим. Дрогог почав бити в повітрі чорними крилами, а Рейгал, вигнувши назад шию, вивергнув полум'я. «Мені досить сказати одне слово — і вони обидва згорять». Невже нікому вона не може довіряти, ніхто її не захистить?

— Усі лицарі у Вестеросі такі облудні, як ви двоє? Забирайтеся, поки мої дракони вас не підсмажили. Як смердить від печеного брехуна? Так само бридко, як із клоаки Брунатного Бена? Геть!

Сер Баристан підвівся повільно, наче заморожений. Уперше йому на вигляд можна було дати всі його роки.

— Куди ж іти нам, ваша світлосте?

— В пекло — служіть там королю Роберту! — Дані відчула на щоках гарячі сльози. Дрогог вереснув, махаючи хвостом.— Чужі б вас обох ухопили.

«Забирайтеся, забирайтеся назавжди, обидва, ще раз побачу ваші обличчя — обом зрадливі голови відрубую». Вона не промовила цього вголос. «Вони мене зрадили. Але врятували. Але брехали мені».

— Йдіть...— («Мій ведмідь, мій ярий дужий ведмідь, що я без нього робитиму? А старий, товариш мого брата!») — Ідіть... ідіть...

«Куди?»

І тут її осінило куди.

Тиріон

Тиріон одягнувся в темряві, дослухаючись до тихого дихання дружини, яке долидало з їхнього спільного ліжка. «Сон сниться»,— подумав він, коли Санса щось стиха промурмотіла — ім'я, здається, та він не розчув,— і перевернулася на бік. Як чоловік і дружина, вони ділили одне ліжко, та це і все. «Навіть сльози вона береже для себе».

Коли Тиріон розповів їй про братову смерть, він очікував горя та гніву, але Сансине обличчя лишалося геть непорушним — він навіть побоювався, що вона не зрозуміла. Тільки пізніше, коли їх розділяли важкі дубові двері, він почув схлипи. Тиріон хотів був зайти до неї, якось її втішити. «Ні,— нагадав він собі,— вона не прийме розради від Ланістера». Максимум, що він міг зробити, то це захистити її від найжахливіших подробиць Червоного весілля, які дійшли з Близнючок. Сансі не варто знати, що братове тіло порубали й понівечили, вирішив він, чи що материне голе тіло викинули в Зелений Зубець, поглузувавши з погребальних звичаїв дому Таллі. Останнє, що нині потрібно дівчині, то це додаткова пожива для нічних кошмарів.

Але цього було недостатньо. Він, вдягаючи їй на плечі свій плащ, обіцяв захищати її, та це був такий самий жорстокий жарт, як ота корона, яку Фреї вдягли на голову деривовка Роба Старка після того, як пришили їй на його обезголовлений труп. І Санса це знала. Як вона на нього дивилася, як насторожено залазила в ліжко... поруч з нею він ні на мить не міг забути, хто він і який він. Так само, як і вона. І досі щовечора вона ходила в богопраліс молитися — можливо, за його-таки смерть, думав Тиріон. Вона втратила рідну домівку. Втратила своє місце на світі, втратила всіх, кого любила й кому довіряла. «Зима на підході»,— застерігає гасло Старків, і зима вже насправді прийшла,

несучи розплату. «Але для дому Ланістерів зараз гаряче літо! Чому ж мені в біса так зимно?»

Натягнувши чоботи, Тиріон застебнув плаща на брошку з лев'ячою головою і вислизнув у освітлений смолоскипами коридор. Принаймні одна користь із цього шлюбу: вдалося втекти з Мейгорової тверджі. Оскільки тепер у Тиріона є дружина й господарство, лорд-батько погодився, що йому потрібне більш відповідне житло, й одного дня лорд Гайлз вилетів зі своїх просторих апартаментів нагорі в Кухонній фортеці. А були це і справді пишні палати, з великою спальнею і такою самою світлицею, з лазничкою і вбиральнею для дружини, з маленькими кімнатками для Пода й Сансиних покоївок. Навіть у Бронівій комірці під сходами було щось схоже на віконце. «Ну, радше стрільниця, але світло вона пропускає». Головна замкова кухня була через двір, але Тиріон віддавав перевагу кухонним запахам і звукам перед співжиттям із сестрою в Мейгоровій тверджі. Що менше він бачиться з сестрою, то щасливішим почувається.

Проходячи повз комірчину Брелли, Тиріон чув тихе похропування. Шей нарікала на це хропіння, але хіба ж то висока ціна? Це Вейрис запропонував йому взяти цю жінку: раніше вона керувала господарством лорда Ренлі в місті, тож добре навчилася бути сліпою, глухою й німою.

Запаливши тонку воскову свічку, Тиріон завернув до службових сходів і почав спускатися. Всі нижні поверхи стояли зовсім тихі, не чулося ніяких кроків, окрім його власних. А він спускався вниз і вниз, на перший поверх і нижче, й нарешті опинився в темному підвалі з кам'яною склепінчастою стелею. Переважна більшість будівель у замку була з'єднана підземними переходами, і Кухонна фортеця не становила винятку. Тиріон подибав довгим темним коридором, аж нарешті відшукав потрібні двері й увійшов.

Тут на нього чекали драконячі черепи, а з ними — й Шей.

— Я вже подумала була, що мілорд забув про мене.

Її сукня висіла на чорному зубі мало не завбільшки з неї самою, а стояла Шей, гола-голісінька, у драконовій пащі. «Балеріон»,— подумав Тиріон. Чи все-таки Вагар? Драконові черепи дуже схожі.

Від одного погляду на неї він відчув збудження.

— Виходь звідти.

— Не вийду,— пустотливо посміхнулася вона.— Мілорд хай сам підійде й забере мене з драконової пащі.

Та коли він перевальцем підступив ближче, вона, гойднувшись уперед, задула свічку в нього в руці.

— Шей...— потягнувся він, але дівчина, крутнувшись, вислизнула.

— Зловіть мене! — долинув її голос з правого боку. — Хіба мілорд не грався змалку в «красуню й чудовисько»?

— Це я тут чудовисько?

— А я красуня,— її тихі кроки почулися вже в нього за спиною.— Усе одно ловити доведеться.

Він її таки піймав, та тільки тому, що вона далася зловитися. Заки вона пірнула йому в обійми, він уже розпашів і засапався, дивлячись по драконових черепах. Проте він миттю забув про це, щойно відчув, як її маленькі груденята притислися в темряві йому до обличчя, як їхні затверділі пипки легенько черкнули його по вустах і по шраму, де колись був його ніс. Тиріон потягнув дівчину на підлогу.

— Мій велет! — видихнула вона, коли він опинився у ній.— Мій велет прийшов мене рятувати!

А потім вони лежали, сплівшись, серед драконових черепів, і Тиріон тулився головою до її голови, вдихаючи чистий запах її волосся.

— Час повертатися,— неохоче мовив він.— Скоро світанок. Санса прокинеться.

— А ви їй сновійного вина давайте,— сказала Шей,— як леді Танда дає Лоліс. Один кубок перед сном — і можемо кохатися в ліжку просто біля неї — вона й не прокинеться,— загіготіла вона.— Може, колись треба спробувати. Як таке мілорду?

Її долоня лягла йому на плече й заходилася розминати м'язи.

— Шия у вас аж закам'яніла. Що вас непокоїть?

Тиріон у темряві не бачив власних пальців, але почав загинати їх, перераховуючи свої біди.

— Дружина. Сестра. Племінник. Батько. Тайрели,— йому довелося перейти на Другу руку.— Вейрис. Пайсел. Мізинчик. Дорнський Червоний Гад,— він дійшов до останнього пальця.— І те обличчя, яке витріщається на мене з води, коли я вмиваюся.

Шей цьомнула його в покалічений, пошрамований ніс.

— Це хоробре обличчя! Добре й лагідне обличчя. Хотіла б я зараз на нього подивитися!

В голосі її була вся невинність світу. «Невинність? Дурню, вона — повія, і в чоловіках її цікавить тільки те, що в них між ніг. Дурень, дурень!»

— Дивитися ліпше на тебе, ніж на мене,— Тиріон сів.— У нас сьогодні довгий день, у нас обох. Не слід було тобі свічку задувати. Як тепер одяг відшукаємо?

— А може, голяка підемо? — розреготалася вона.

«Якщо нас хтось побачить, батько тебе повісить». Узявши Шей для Санси за покоївку, він тепер мав гарний привід, щоб час від часу перемовлятися з нею, але Тиріон не дурив себе, що їм нічого не загрожує. Вейрис попередив його: «Я склав для Шей гарну легенду, але ця легенда підійде для леді Танди й Лоліс. Сестра ваша значно підозріливіша. Якщо вона почне питати, що мені відомо...»

«Вигадаєте для неї гарну побрехеньку».

«Ні. Я скажу їй, що дівчина — звичайна повія, яку ви купили перед битвою на Зеленому Зубці та привезли на Королівський Причал проти батькового недвозначного наказу. Я не брехатиму королеві».

«Раніше ж ви їй брехали. Може, мені їй про це розповісти?»

Євнух зітхнув. «Ви мене без ножа ріжете, мілорде. Я вам вірно служив, та маю подеколи і вашій сестрі послужити. Скільки вона дозволить мені ще пожити, якщо я втрачу для неї будь-яку користь? Нема у мене лютого перекупного меча, щоб захистив мене, нема і доблесного брата, щоб помстився за мене, є тільки пташечки, які нашіптують мені у вухо. Тільки з цього шепоту я можу купити собі ще один деньок життя».

«Даруйте, що не зронив сльозинку разом з вами».

«Та будь ласка, а ви даруйте, якщо я не зроню сльозинку за вашою Шей. Зізнаюся: я геть не розумію, що в ній такого, щоб такий розумник, як ви, поведився, мов справжній дурень».

«Може, ви б і зрозуміли, якби не були євнухом».

«Ото в цьому причина? В чоловіка працюють або мізки, або дещо між ногами, та аж ніяк не те і те разом? — захихотів Вейрис.— Мабуть, і добре, що мене оскопили».

Павук таки мав рацію. Тиріон, почуваячись геть нещасним, навпомацки шукав у населеній драконами темряві свою білизну. Від

постійного ризику він почувався напруженим, мов напнута шкіра на барабані, а ще й винуватим. «Але в чому моя провина? Дружина не хоче від мене нічого, а тим паче того, чого хочу від неї я». Може, варто розповісти їй про Шей. Він же не перший на світі чоловік, у якого є коханка. Навіть Сансин власний неймовірно-шляхетний-і-чесний батечко подарував їй брата-байстрюка. Якщо так подумати, то дружина, може, ще й зрадіє, дізнавшись, що він спить із Шей, якщо це звільняє її саму від цього обов'язку.

«Ні, не можна». Вона, звісно, дала обітницю, але довіряти їй не можна. Може, між ніг вона й цнотлива, а от коли йдеться про зраду — не така вже й невинна. Це ж вона розбовкала Серсі плани свого власного батька. Та й дівчата її віку рідко вміють тримати секрети.

Єдине правильне рішення — позбутися Шей. «Можна відіслати її до Чатаї», — неохоче міркував Тиріон. У Чатаїному борделі Шей отримає всі шовки й коштовності, про які так мріє, там у неї будуть найдобріші шляхетні покровителі. Там у неї життя буде набагато краще, ніж було з Тиріоном, відколи він узяв її до себе.

А якщо вона втомилася заробляти собі на життя, розсуваючи ноги, він може влаштувати їй заміжжя. «Може, з Броном?» Перекупний меч ніколи не гидував об'їдками з панського столу, а тепер він ще й лицар — про кращу партію їй годі мріяти. «Або з сером Толадом?» Тиріон неодноразово помічав, які той кидає на Шей мрійливі погляди. А чом би й ні? Він високий, дужий, приємний з обличчя — до останнього дюйма талановитий юний лицар. Звісно, Толад вважає, що Шей служить у замку покоївкою у юної леді. А якщо він, одружившись, дізнається, що насправді вона була повією...

— Мілорде, ви тут? Чи вас уже дракони з'їли?

— Ні. Я тут, — він помацав драконячий череп. — Я відшукав черевик, але це, здається, твій.

— Мілорд якийсь похмурий. Вам щось не сподобалося?

— Ні, — коротко озвався він, — мені все сподобалося, як завжди.

«У цьому й небезпека». Час до часу, як от зараз, він замислювався про те, щоб відіслати її геть, але ніколи не надовго. У темряві Тиріон смутно бачив, як вона натягує вовняну шкарпетку на струнку ніжку. «Стало видно!» З рядочка довгастих вузьких вікон високо в стіні підвалу сіялося слабеньке світло. Навколо почали виступати з темряви — чорні на сірому тлі — дракони Таргарієнів.

— Рано приходить день.

Новий день. Новий рік. Нове століття. «Я вижив на Зеленому Зубці й на Чорноводді, то переживу й кляте весілля короля Джофрі».

Шей стягнула з драконового зуба свою сукню й одягнула через голову.

— Я піду перша. Поможу Бреллі з водою на купіль,— вона схилилася, щоб востаннє поцілувати його в чоло.— Мій велет Ланістер! Як я вас кохаю!

«Я теж тебе кохаю, люба». Може, вона й повія, але вона заслуговує на більше, ніж має з Тиріоном. «Віддам її за сера Толада. Він, здається, чоловік гідний. І високий...»

Санса

«Який чудовий сон»,— крізь дрімоту подумала Санса. Їй наснилося, що вона знов у Вічнозимі — бігає в богопралісі разом з Леді. Там був і батько, і брати; там було тепло і безпечно. Якби ж то сни збувалися!..

Санса відкинула покривало. «Маю бути хоробра!» Так чи так, а скоро її муки закінчаться. «Якби зі мною була Леді, я б не боялася». Та Леді мертва — так само як Роб, Бран, Рикон, Арія, батько, мати, навіть септа Мордейн. «Усі померли, окрім мене». Тепер вона одна-однісінька на світі.

Лорда чоловіка поруч не виявилося, але вона до цього вже звикла. Тиріон спав погано й частенько прокидався до схід сонця. Зазвичай вона знаходила його у світлиці: він сидів, зігнувшись, зі свічкою, поринувши в який-небудь стародавній сувій або книжку в шкіряній шабатурці. Іноді запах свіжого хліба з печі приводив його на кухню, а іноді Тиріон підіймався в садок на даху або ж самотою гуляв Зрадницьким проходом.

Розчахнувши віконниці, Санса затремтіла, й по руках побігли сироти. На сході в небі купчилися хмари, але їх пронизували цілі потоки сонячного світла. «Схоже на два велетенські замки, які плавають у ранковому небі». Санса бачила потріскані мури, бачила могутні фортеці й барбакани. На верхівках веж майоріли імлісті прапори, тягнучись до зірок, які швидко згасали. З-за хмар виходило сонце, і в Санси на очах вони з чорних стали сірими, а потім забарвились у тисячі відтінків рожевого, золотого й малинового. Та скоро вітер змішав їх разом, і на місці двох замків лишився тільки один.

Відчинилися двері: це покоївки принесли гарячу воду на купіль. Обидві були новенькі: Тиріон сказав, що жінки, які прислужували Сансі до того, всі були шпигунками Серсі,— як Санса й підозрювала.

— Ходіть поглянете,— покликала вона служниць.— У небі цілий замок.

Вони підійшли.

— Він золотий,— сказала Шей; у неї було коротке темне волосся й зухвалі очі. Робила вона все, що їй скажеш, але іноді кидала на Сансу зневажливий погляд.— Замок зі щирого золота... хотіла б я таке побачити!

— Замок, еге ж? — примружилася Брелла.— Схоже, ота вежа скоро завалиться. Самі руїни, ага.

Санса й чути не хотіла про розвалені вежі та зруйновані замки. Зачинивши віконниці, вона мовила:

— Нас чекають на сніданок до королеви. Мій лорд-чоловік у світлиці?

— Ні, міледі,— озвалася Брелла.— Я його не бачила.

— Може, він пішов до свого батька,— заявила Шей.— Може, королівському правиці знадобилася його порада.

Брелла тільки пирхнула.

— Леді Сансо, лізьте в купіль, поки вода зовсім не захолола.

Санса дозволила Шей стягнути через голову сорочку й залізла у великі дерев'яні ночви. Кортіло попросити келих вина — заспокоїти нерви. Весілля призначене на полудень у Великому септі Бейлора, на тому кінці міста. А ввечері в тронній залі буде бенкет: тисяча гостей і сімдесят сім страв, а ще співці, жонглери й комедіанти. Та спершу сніданок у бальній залі королеви — для Ланістерів і для чоловічої половини Тайрелів (жіноча половина Тайрелів снідатиме з Марджері), а також для сотні з гаком лицарів і лордійчуків. «Мене вже до Ланістерів записали»,— гірко подумала Санса.

Брелла, поки терла Сансі спину, послала Шей принести ще гарячої води.

— Ви тремтите, міледі.

— Вода недосить гаряча,— збрехала Санса.

Коли нарешті з'явився Тиріон з Подриком Пейном на хвості, покоївки саме її вдягали.

— Ти прегарна, Сансо,— мовив Тиріон і обернувся до свого зброєносця.— Поде, якщо твоя ласка, налий мені келих вина.

— Вино буде на сніданок, мілорде,— сказала Санса.

— Вино є і тут. Ти ж не сподіваєшся, що я на зустріч із сестрою піду тверезий? Нове століття, міледі! Триста років з Ейгонового Завоювання,— карлик узяв у Подрика келих червоного й високо підніс його.— За Ейгона. Оце він мав талан! Двійко сестер, двійко дружин і три дракони — чого ще бажати чоловікові? — випивши, він витер рота зворотом долоні.

Одяг у Куця був брудний і пом'ятий, зауважила Санса, так наче він спав у ньому.

— Ви перевдягнетесь у святкове вбрання, мілорде? Ваш новий камзол прегарний.

— Камзол прегарний, так,— Тиріон відставив келих.— Ходімо, Поде, подивимося, чи знайдеться якесь убрання, яке б додало карлику трохи зросту. Не хочу осоромити леді-дружину.

Коли незабаром Куць повернувся, вигляд він мав цілком презентабельний, і навіть і справді видавався трохи вищим. Подрик Пейн також перевдягнувся й уперше був схожий на справжнього зброєносця, хоча величеський червоний прищ у складці біля носа псував ефект від пишного малиново-біло-золотого одяння. «Він такий сором'язливий!» На початку Санса остерігалася Тиріонового зброєносця: він-бо Пейн, родич сера Іліна Пейна, який відрубав її батькові голову. Однак зовсім скоро вона збагнула, що Под боїться її так само, як вона боїться його родича. Коли вона до нього заговорювала, він з переляку просто буряковів.

— Малиновий, білий і золотий — кольори дому Пейнів, Подрику? — ввічливо поцікавилася Санса.

— Ні. Тобто, так,— спалахнув він.— Кольори. У нас на гербі малиново-біле шахове поле. З золотими монетками. В кожному квадратику. І в малинових, і в білих. В усіх,— він не відривав очей від своїх черевиків.

— Щодо цих монеток існує легенда,— сказав Тиріон.— Без сумніву, одного дня Подрик повідає її твоїм черевикам. Але зараз нас чекають у бальній залі королеви. Ходімо?

Сансі страшенно кортіло відпроситися. «Можу сказати, що в мене живіт болить, або що в мене місячне». Нічого не хотілося більше, як

залізти назад у ліжко й засунути завіси. «Я маю бути хоробра, як Роб», — сказала вона собі, напружено беручи свого лорда-чоловіка під руку.

У бальній залі королеви почали сніданок з медових пирогів з ожиною і горіхами, свинячої смаженини, шинки, рибних пальчиків у сухарях, осінніх груш і дорнської страви з цибулі, сиру й порублених яєць з гострим як вогонь перцем.

— Ніщо так не розбудить апетиту перед бенкетом з сімдесяти сімох страв, як сніданок за дружнім столом,— зронив Тиріон, поки їм наповнювали тарілки. Кругом стояли карафи з молоком, і карафи з медом, і карафи з легким солодким золотим вином. Поміж столів походжали музики, награвучи на сопілках, флейтах і скрипках, сер Донтос скакав на своєму дерев'яному «конику», а Сновида чмокав губами, наче «пердів», і співав про гостей brutальні пісеньки.

Тиріон майже не торкався їжі, зауважила Санса, але випив кілька келихів вина. Сама ж вона скуштувала трохи дорнських яєць, і від перцю в неї аж горіло в роті. Потім уже вона хіба символічно вщипнула трохи фруктів, риби й медового пирога. Щоразу як на неї поглядав Джофрі, в нутрі так починало трепетати, наче вона кажана проковтнула.

Коли страви прибрали, королева урочисто піднесла Джофу плаща, якого він повинен буде накинути Марджері на плечі.

— Це плащ, у якому була я, коли мене за дружину брав Роберт, це плащ, який вдягла моя мати леді Джоанна, одружуючись із моїм лордом-батьком.

Сансі здалося, що плащ блаженький, якщо по правді, але то, либонь, від старості.

Прийшов час подарунків. У Розлогах заведено було в ранок весілля підносити дарунки нареченій і нареченому; завтра вони отримають більше подарунків уже як подружжя, та сьогодні дари для кожного окремо.

Від Джалабара Ксо Джофрі отримав великий лук із золотого дерева й сагайдак з довгими стрілами, опереними зеленим і пурпуровим пір'ям; від леді Танди — пару м'яких верхових чобіт; від сера Кевана — чудове турнірне сідло з червоної шкіри; від дорнянина княжича Оберина — брошку червоного золота у формі скорпіона; від сера Адама Марбранда — срібні остроги; від лорда Матиса Рована — турнірне шатро з червоного шовку. Лорд Пакстер Редвин підніс

мініатюрну копію чарівної дерев'яної бойової галери на дві сотні весел, яку просто зараз будували в Арборі.

— З дозволу вашої світлості, її назвуть «Доблесть короля Джофрі»,— сказав він, і Джофрі з великим задоволенням дав такий дозвіл.

— Буде в мене флагманом, коли я попливу на Драконстон, щоб убити свого зрадника-дядька Станіса,— озвався Джоф.

«Сьогодні він грає милостивого короля». Коли треба, Джофрі вмів бути галантний, знала Санса, та останнім часом, схоже, це йому треба було менше й менше. І справді, вся його чемність миттю вивітрилася, коли Тиріон підніс йому подарунок від них із Сансою: велетенську старовинну книгу під назвою «Життя чотирьох королів» у шкіряній палітурці, пишно ілюстровану кольоровими малюнками. Король погортав її без жодного інтересу.

— А це що таке, дядьку?

«Книга». Цікаво, думала Санса, а Джофрі, коли читає, ворухить отими своїми товстими губами, схожими на черв'яків?

— Це складена великим мейстром Кейтом історія правління Дейрона Юного Дракона, Бейлора Благословенного, Ейгона Негідника й Дейрона Доброго,— відповів їй низькорослий чоловік.

— Цю книгу має прочитати кожен король, ваша світлосте,— зауважив сер Кеван.

— От батько мій не мав часу на книжки,— Джофрі штовхнув томище через стіл.— Якби ти поменше читав, Куцю, може, в леді Санси вже була б дитинка в животі,— зареготав він... а коли сміється король, сміється весь двір.— Та не засмучуйся, Сансо, щойно я зроблю дитину Марджері, я навідаюся до тебе в спальню й покажу дядькові, як це робиться.

Санса почервоніла. Вона нервово глипнула на Тиріона, боячись, що він зараз щось бовкне. І буде такий самий жах, як на їхньому власному весіллі сталося з церемонією вкладання в ліжку. Та цього разу карлик вирішив побавитися вином, а не словами.

Вийшов наперед лорд Мейс Тайрел, щоб піднести свій дарунок: золоту чару три фути заввишки з двома вигнутими різьбленими ручками і сімома гранями, що сяяли коштовним камінням.

— Сім граней за числом сімох королівств вашої світлості,— пояснив батько нареченої. І показав, що на кожній грані зображено

герб одного з великих домів: рубіновий лев, смарагдова ружа, оніксовий олень, срібний пструг, нефритовий сокіл, опалове сонце й перловий деривовк.

— Прегарний кубок,— сказав Джофрі,— та, як на мене, деривовка слід відколупати, а на його місце приліпити кальмара.

Санса вдала, що не чула.

— Ми з Марджері на бенкеті вип'ємо з кубка до дна, батьку,— Джофрі підніс чару над головою, щоб усі помилювалися.

— Ця клята штукенція заввишки з мене,— стиха буркнув Тиріон.
— Половина такої чари — і Джофрі звалиться п'яний.

«От і добре,— подумала Санса.— Може, в'язи собі скрутить».

Лорд Тайвін чекав до останнього, щоб піднести королю свій дарунок — довгий меч. Піхви були зроблені з вишневого дерева, золота й наолієної червоної шкіри, поцяткованої золотими левиними головами. У левів були рубінові очі, бачила Санса. В бальній залі запала тиша, коли Джофрі витягнув меча й заніс над головою. У ранковому світлі замерхтіли чорно-червоні брижі.

— Неймовірно,— заявив Матис Рован.

— Такий меч тільки оспівувати, сір,— сказав лорд Редвін.

— Королівський меч,— погодився сер Кеван Ланістер.

У короля Джофрі був такий вигляд, наче він залюбки зарубав би когось просто тут і зараз,— такий він був збуджений. Рубонувши повітря, він розсміявся.

— Величному мечу потрібне величне наймення, мілорди! Як мені його назвати?

Санса пригадала Лев'ячий Зуб — меч, який Арія викинула в Тризуб, і Серцезгуб, який Джофрі змусив її поцілувати перед боєм. Цікаво, думала вона, чи примусить він Марджері цілувати цей меч.

Гості почали викрикувати назви для нового клинка. Джоф одразу відкинув дюжину наймень, поки не почув те, яке йому сподобалося.

— Вдовине Волання! — скрикнув він.— Так! Я лишу чимало вдовиць, атож! — він знову рубонув повітря.— А коли я зіткнуся з дядьком Станісом, то мій клинок розламає його чарівного меча навпіл!
— Джофрі спробував удар знизу, чим змусив сера Балона Свона квапливо позадкувати. Вираз обличчя у сера Балона при цьому був такий, що над залю полетів сміх.

— Обережніше, ваша світлосте,— застеріг короля сер Адам Марбранд.— Валерійська криця небезпечно гостра.

— Я пам'ятаю,— Джофрі обіруч щосили рубонув мечем книгу, яку подарував йому Тиріон. Важка шкіряна шабатурка від удару тріснула.— Гострий! Я ж кажу, я знаюся на валлійській криці.

Ще півдюжини ударів — і томище розвалився, а хлопчак, заки закінчив, геть засапався. Санса відчувала, що її чоловік заледве тамує лють, а сер Озмунд Кетлблек закричав:

— Сподіваюся, ви ніколи не обернете це страшне лезо проти мене, сір!

— Тоді не давайте мені приводу, сер.

Джофрі кінчиком меча скинув шматок «Житій чотирьох королів» зі столу, а тоді сховав назад у піхви Вдовине Волання.

— Ваша світлосте,— заговорив сер Гарлан Тайрел.— Ви, мабуть, просто не знали. У всьому Вестеросі лишалося всього чотири примірники цієї книги, де малюнки виконані власноруч Кейтом.

— Тепер буде три,— Джофрі розстебнув старий пояс із мечем, щоб надіти новий.— Ви з Сансою винні мені кращий подарунок, дядьку Куцю. Бо цей порубаний на шматки.

Тиріон не відводив від небожа різнобарвних очей.

— Мабуть, ножа, сір. До пари вашому мечу. Кинджал з такої самої валерійської криці... з руків'ям з драконової кості, наприклад?

Джоф кинув на нього гострий погляд.

— Так... так, кинджал до пари моєму мечу, це добре,— кивнув він.— Із... із золотим руків'ям, оздобленим рубінами. Драконова кістка — це надто просто.

— Як зволите, ваша світлосте,— Тиріон випив іще келих вина. На Сансу він узагалі не звертав уваги, так наче він сам-один у своїй світлиці. Та щойно прийшов час іти на весілля, він узяв її під руку.

Коли перетинали двір, до них приєднався княжич Оберин Дорнський, ведучи під руку свою коханку. Санса зацікавлено зиркнула на жінку. Була вона незаконнороджена й незаміжня, вдома мала двох дочок-байстрючок від княжича, але не боялася дивитись у вічі й самій королеві. Шей розповідала, що ця Еларія поклоняється якійсь лісянській богині кохання. «Вона була мало не повія, коли він її знайшов,— по-секрету повідала покоївка,— а тепер мало не князівна». Санса ще ніколи так близько не опинялася біля дорнянки. «Насправді

вона не настільки вже й вродлива,— подумала вона,— але щось у ній є таке, що вабить око».

— Колись мені дуже пощастило потримати в руках примірник «Житій чотирьох королів» з Цитаделі,— розповідав тим часом княжич Оберин її лорду-чоловікові.— Малюнки були просто чудові, але Кейт був надто вже поблажливий до короля Вісериса.

Тиріон кинув на нього гострий погляд.

— Занадто поблажливий? Та він, на мій погляд, просто нехтує Вісерисом. Слід було писати «Житія п'ятьох королів».

— Вісерис правив заледве два тижні,— розсміявся княжич.

— Він правив понад рік,— сказав Тиріон.

— Два тижні чи рік,— знизав плечима Оберин,— хіба не байдуже? Отруїв власного небожа, щоб посісти трон, а коли таки посів, нічогісінько не робив.

— Бейлор сам довів себе до смерті постуванням,— мовив Тиріон. — Його дядько вірно служив йому як правиця, як перед тим він служив Юному Дракону. Може, формально Вісерис правив усього рік, та в дійсності він правив п'ятнадцять років — поки Дейрон воював, а Бейлор молився,— він скривився.— А якщо це й справді він усунув свого небожа, чи можна його винуватити? Хтось же мав рятувати королівство від тих дурниць, яких накоїв Бейлор.

Санса була приголомшена.

— Але ж Бейлор Благословенний був великий король! Він босоніж пройшов кістяною дорогою, щоб замиритися з Дорном, і врятував Лицаря-Дракона зі зміїної ями. Гадюки не кусали його — такий чистий і святий він був.

— Якби ви були гадюкою, міледі,— посміхнувся княжич Оберин, — чи схотілось би вам кусати такий безкровний ціпок, як Бейлор Благословенний? Я б свої ікла приборіг для чогось соковитішого...

— Княжич дражнить вас, леді Сансо,— сказала жінка на ім'я Еларія Санд.— Септони й співці запевняють, що змії не кусали Бейлора, та насправді все було не так. Він отримав з сотню укусів і мав би від цього померти.

— Якби помер, Вісерис правив би дюжину років,— сказав Тиріон, — і Сімом Королівством то було б тільки на користь. Дехто вірить, що від тої всієї отрути Бейлор з глузду з'їхав.

— Так,— мовив княжич Оберин,— але в оцій вашій Червоній фортеці щось я змії не бачив. То як ви поясните Джофрі?

— Вважаю за краще нічого не пояснювати,— мовив Тиріон і сухо вклонився.— З вашого дозволу. Паланкін чекає.

Карлик допоміг Сансі піднятися всередину й незграбно заліз слідом за нею.

— Засуньте фіранки, міледі, коли ваша ласка.

— Може, не треба, мілорде? — Санса не хотіла сидіти за запнутими фіранками.— День такий чудовий!

— Добрі люди Королівського Причалу, побачивши в паланкіні мене, ще лайном почнуть кидатися. Зробіть нам обом ласку, міледі. Засуньте фіранки.

Вона зробила, як її просять. Якийсь час вони сиділи, а повітря нагрівалося, ставало задушливим.

— Мені дуже шкода вашої книги, мілорде,— нарешті примусила вона себе сказати.

— Це була книга Джофрі. Якби прочитав, міг щось із неї почерпнути,— неуважливо мовив Тиріон.— Я мав би здогадатися. Я мав би передбачити... багато чого.

— Може, кинджал йому більше сподобається.

Карлик скривився, і шрам у нього на обличчі натягнувся й вигнувся.

— Хлопчак заслужив кинджал, правда ж? — Тиріон, на щастя, не чекав на відповідь.— Джоф у Вічнозимі посварився з Робом. Скажи-но мені, Бран з його світлістю теж розбили глека?

— Бран? — не зрозуміла вона питання.— До падіння, ви маєте на увазі? — вона спробувала пригадати. Як давно це було! — Бран був дуже милий хлопчик. Усі його любили. Вони з Томеном билися на дерев'яних мечях, пригадую, але ж це граючись.

Тиріон знову похмуро замовчав. З-за фіранок почулося віддалене брязкання ланцюгів: піднімали звідні ґрати. Не маючи можливості дивитись у вікно, Санса втупилась у власні згорнені руки, відчуваючи на собі чоловікові різнобарвні очі. «Чому він на мене отак дивиться?»

— Ти любила братів так само, як я люблю Джеймі.

«Це якась ланістерівська пастка, щоб я бовкнула щось таке, що можна розцінити як зраду?»

— Мої брати були відступники, тож і в могилу лягли відступниками. Це зрада — любити відступника.

Її недоросток-чоловік пирхнув.

— Роб підняв збройне повстання проти свого законного короля. За законом він і справді зрадник. Та решта двоє померли в такому віці, що й до ладу не розуміли, що таке зрада,— він потер носа.— Сансо, ти знаєш, що там сталося з Браном у Вічнозимі?

— Бран упав. Він весь час десь лазив, от нарешті й упав. Ми завжди цього боялися. А потім його вбив Теон Грейджой, але то вже було пізніше.

— Теон Грейджой,— зітхнув Тиріон.— Одного разу твоя леді-мати звинуватила мене... ну гаразд, не обтяжуватиму тебе брудними подробицями. Але звинуватила вона мене даремно. Я не кривдив твого братика Брана. І тебе я кривдити не збираюся.

«Що він хоче, щоб я сказала?»

— Приємно це знати, мілорде.

Він чогось хотів од неї, але Санса гадки не мала чого. «Він дивиться на мене, як голодна дитина, але мені нема чого йому дати. Чого він ніяк не дасть мені в спокою?»

Тиріон знову потер свій пошрамований, понівечений ніс; ця погана звичка тільки привертала увагу до його бридкого обличчя.

— Ти ніколи не питала мене, як помер Роб, як померла твоя леді-мати.

— Я... ліпше я не знатиму. Бо мені кошмари снитимуться.

— Гаразд, не будемо про це.

— Ви... ви дуже добрі до мене.

— О так,— мовив Тиріон.— Я просто серце доброти. І на кошмарах чудово знаюся.

Тиріон

Новий вінець, якого батько дарував Вірі, був удвічі вищий за попередній, розтросчений натовпом,— триумф кришталю й золотої канителі. Щоразу як верховний септон повертав голову, зблискувала веселка, розсипаючи мерехтливе світло, але Тиріон не припиняв дивуватися, як чоловік витримує на голові таку вагу. Але навіть він мусив визнати, що Джофрі з Марджері, які стояли пліч-о-пліч між височенних позолочених статуй Отця й Матері, мали в парі справді царствений вигляд.

Наречена була прегарна в шовках барви слонової кості й у мирському мереживі, з квітковим малюнком на спідниці, вишитим дрібнесенькими перлінками. Як удова Ренлі, вона могла б убраться в кольори Баратеонів — у чорне й золоте, але вийшла вона в кольорах Тайрелів — у зеленому оксамитовому дівочому плащі, розшитому сотнею злототканих руж. Цікаво, думав Тиріон, а вона і справді панна? «Хоча Джофрі все одно не відчує різниці».

Король мав вигляд майже такий самий пишний, як і його наречена: темно-рожевий камзол, а згори — темно-малиновий оксамитовий плащ з оленем і левом. На кучерях легко сиділа корона — золота на золотому. «Ту кляту корону для нього вберіг я». Тиріон напружено перем'явся з ноги на ногу. Не міг встояти на місці. «Забагато вина». Слід було подумати про вбиральню, перш ніж виїжджати з Червоної фортеці. Та й безсонна ніч, проведена з Шей, давалася взнаки, але понад усе йому кортіло придушити свого царственого небожа.

«Я знаюся на валлійській криці»,— хвалився хлопчак. Септони весь час торочать, що Отець небесний судить справедливо. «От якби

Отець зараз перевернувся й розчавив Джофа, як жука-гноювика, я б, може, навіть увірував».

Він мав би давно здогадатися. Джеймі в житті не послав би когось на вбивство замість себе, а Серсі надто кмітлива, щоб скористатися з кинджала, який може привести до неї, а от Джоф, хвальковита лиха дурна маленька погань...

Тиріону пригадався холодний ранок, коли він спустився крутими зовнішніми сходами з вічнозимської бібліотеки й наскочив на Джофрі, який жартував з Гончаком про смерть вовків. «Пошлемо пса убити пса!» — сказав він. Та навіть Джофрі не такий дурний, щоб наказати Сандору Клігану зарізати сина Едарда Старка: Гончак пішов би з цим до Серсі. Натомість хлопець знайшов найманого вбивцю серед лихого наброду — вільних вершників, купців і повій, які дорогою на північ пристали до королівського почту. «Знайшов якогось пранцюватого дурня, який згодився ризикнути життям за милість королевича і які-неякі грошики». Цікаво, міркував Тиріон, кому спало на думку дочекатися, коли Роберт поїде з Вічнозиму, перш ніж розітнути Бранові горлянку? «Швидше за все, Джофу. Без сумніву, він гадав, що це просто верх хитромудрості».

Королевичів власний кинджал мав прикрашену коштовним камінням головку на руків'ї і золоту інкрустацію на лезі, пригадував Тиріон. Принаймні Джофу вистало клепки не скористатися ним. Натомість він пішов длубатись у батьковій зброї. Роберт Баратеон вирізнявся безтурботною щедрістю, він би віддав синові будь-який кинджал, якби той попросив... але Тиріон був певен, що хлопець поцупив його. Роберт приїхав у Вічнозим з велетенським шлейфом лицарів і підданих, у великій кареті, з великим багажем. Понад усякий сумнів, який-небудь сумлінний слуга подбав, щоб королівська зброя приїхала разом з ним — на той раз, як йому захочеться чимось скористатися.

Клинок, який обрав Джоф, був добрий і простий. Без золотого оздоблення, без коштовного каміння на руків'ї, без срібної інкрустації на лезі. Король Роберт ніколи з ним не ходив і, швидше за все, геть забув про його існування. А валрійська криця була смертельно гостра... настільки гостра, що з одного удару могла прорізати шкіру, м'ясо і м'яз. «Я знаюся на валлійській криці». Та насправді він на ній

геть не знався. Бо в іншому разі не був би дурнем і не обрав би Мізинчиків кинджал.

Але Тиріон так і не розумів, для чого це робилося. «Може, з простої жорстокості?» Цього його небожеві точно не бракувало. Тиріон заледве тримався, щоб не виблювати випите вино, або не обмочити штани, або те й те разом. Він неспокійно переминався. Слід було за сніданком тримати язика за зубами. «Хлопець тепер знає, що я знаю. Мій довгий язик до смерті мене колись доведе, присягаюся».

Уже дали сім обітниць, отримали сім благословень і обмінялися сімома клятвами. Проспівали весільну пісню, й ніхто не назвав підстав, чому шлюб не може відбутися, і прийшов час обмінятися плащами. Тиріон переніс вагу з однією коротенької ніжки на другу, намагаючись визирнути поміж батьком і дядьком Кеваном. «Якщо боги справедливі, Джоф усе постарается зам'яти». Він навмисно не дивився на Сансу, щоб у його очах вона не прочитала гіркоти. «Могла б і навколішки опуститися. Чорти б тебе ухопили! Невже так у біса важко було прихилити ті твої негнучкі старківські коліна, щоб я зберіг бодай краплину гідності?»

Мейс Тайрел ніжно зняв з дочки дівочий плащ, а Джофрі прийняв від брата Томена згорнений плащ нареченої і показово струснув його. Малолітній король у свої тринадцять був такий самий на зріст, як його наречена в шістнадцять; йому б точно не довелося залазити на спину блазня. Накинувши на Марджері малиновий із золотом плащ, він нахилився до неї, щоб застебнути його на шиї. Отак легко вона перейшла з-під батькового захисту під захист Джофа. «Та хто захистить її від Джофа?» Тиріон зиркнув на лицаря квітів, який стояв серед королівської варти. «Тримайте меч добре нагостреним, пане Лорасе».

— Цим поцілунком я засвідчую свою любов! — оголосив Джофрі дзвінким голосом. Коли Марджері відлунням повторила ці слова, він пригорнув її й поцілував — цілунком довгим і глибоким. Знову затанцювали веселки навколо вінця верховного септона, коли той урочисто оголосив Джофрі з дому Баратеонів і Ланістерів і Марджері з дому Тайрелів одним тілом, одним серцем, однією душею.

«Ну, нарешті закінчилося. Швиденько вертаймося в клятий замок — мені у вбиральню треба!»

Сер Лорас і сер Мірін у своїх білих лускатих обладунках і білосніжних плащах повели процесію з септу. За ними йшов королевич Томен, розсипаючи перед королем і королевою трояндові пелюстки. За королівським подружжям ішли королева Серсі з лордом Тайрелом, тоді мати нареченої під руку з лордом Тайвіном. За ними дріботіла королева колючок, одну долоню поклавши на руку сера Кевана Ланістера, а другу — на свою ковінку; позаду неї невідступно тупали її близнята-вартові — на той раз, як вона впаде. Далі йшли сер Гарлан Тайрел зі своєю леді-дружиною, а за ними настала черга й Тиріона з Сансою.

— Міледі,— Тиріон простягнув Сансі руку. Вона покійно взяла її, але, йдучи проходом поряд з дружиною, Тиріон відчував, яка вона напружена. Жодного разу вона й не глянула на чоловіка.

Ще й до дверей не дійшли, а знадвору вже чулися вітальні вигуки. Юрма так любила Марджері, що готова була знову полюбити Джофрі. Дівчина-бо перед тим належала Ренлі, молодому красеню-королевичу, який настільки любив народ, що навіть з могили піднявся, щоб його врятувати. До того ж разом з Марджері прийшов достаток Небосаду — полився з півдня рожевим гостинцем. Здається, дурні геть забули, що саме Мейс Тайрел і відрізав рожевий гостинець перед тим, спричинивши той клятий голод.

Вийшли на свіже осіннє повітря.

— Я вже боявся, нам ніколи звідти вибратися не вдасться,— пожартував Тиріон.

Тут уже Сансі не лишалося нічого, як поглянути на нього.

— Я... так, мілорде. Як ви й кажете,— вона була сумна.— Та церемонія була прегарна.

«А от наша — ні».

— Довга — це точно. Мені давно вже треба в замок — гарненько відлити,— Тиріон потер обрубок носа.— От не вигдавав я собі якогось важливого завдання, щоб на цей час виїхати з міста! А Мізинчик — справжній розумник.

Джофрі з Марджері стояли в оточенні королівської варти на верхівці сходів, які виходили на просторі мармурову площу. Сер Адам зі своїми золотими плащами стримував натовп, а згори на це доброзичливо поглядала статуя короля Бейлора Благословенного. Тиріон не мав вибору, тож став у загальну чергу, щоб привітати

подружжя. Поцілувавши пальчики Марджері, він побажав їй щастя. Добре, що ззаду підпирали інші охочі, тож затримуватися надовго не довелося.

Паланкін стояв на сонці, тож усередині, за запнутими фіранками, було дуже тепло. Коли рушили, Тиріон відкинувся на лікоть, а Санса так і сиділа, втупившись у власні руки. «Вона така сама гарненька, яка і тайрелівська панна». Коси вона мала в осінніх золотисто-каштанових барвах, а очі — темно-сині, як у всіх Таллі. Від горя в неї був зацькований, вразливий вигляд, але так вона здавалася навіть вродливішою. Тиріону кортіло дотягнутися до неї, пробити броню її чемності. Чи тому він заговорив? Чи, може, просто відчував потребу відвернути власну увагу від переповненого сечового міхура?

— Я тут подумав, коли на дорогах знову стане безпечно, можна поїхати в гості в Кичеру Кастерлі...— («Подалі від Джофрі й сестри». Що більше він думав про те, як вчинив Джофрі з «Життями чотирьох королів», то більше хвилювався. В цьому був певний сигнал, о так).— Я радо покажу тобі Золоту галерею, і Лев'ячу пащу, і Залу звитяжців, де ми з Джеймі гралися хлопчиками. Знизу чути гуркіт — там б'ються хвилі...

Санса повільно підвела голову. Він знав, що вона бачить: крутий звірячий лоб, напівзагоєний обрубок носа, кривий рожевий шрам і різнобарвні очі. Її власні очі були великі й порожні.

— Я поїду, куди схоче лорд-чоловік.

— Я сподівався порадувати вас, міледі.

— Мене радує все, що радує мілорда.

У нього стислися вуста. «Який же ти жалюгідний недоросток! Чи ти гадав, що оті теревені про Лев'ячу пащу змусять її всміхнутися? Чим, крім золота, міг ти колись викликати в жінки усмішку?»

— Ні, дурна була ідея. Тільки Ланістери можуть любити Кичеру.

— Так, мілорде. Як скажете.

Тиріон чув, як простолюд викрикує ім'я короля Джофрі. «За три роки цей жорстокий хлопчисько стане дорослим чоловіком і зможе правити самостійно... і всі карлики, які мають голову на плечах, заберуться далеко-далеко від Королівського Причалу. Може, у Старгород. А може, навіть у вільні міста». Тиріону завжди страшенно хотілося побачити Титана Браавоського. «Може, бодай це порадує Сансу». Він лагідно заговорив про Браавос — і наштовхнувся на стіну

гнітючої ввічливості, крижаної і неприступної, як Стіна, якою він колись прогулювався на півночі. Це дуже втомлювало. І тоді, і зараз.

Решту дороги здолали в мовчанні. Тиріон ловив себе на сподіванні, що Санса заговорить — скаже бодай щось, що завгодно, просто одне слово, але вона так і не розтулила рота. Коли паланкін спинився у дворі замку, Тиріон дозволив одному з групів допомогти їй спуститися.

— Нас очікують на бенкеті за годину, міледі. Я скоро до вас приєднаюся,— і він на негнучких ногах пішов геть. З того кінця двору долинав задиханий сміх Марджері: Джоф знімав її з сідла. «Одного дня хлопець буде високий і дужий, як Джеймі,— подумав Тиріон,— а я так і буду карликом у нього під ногами. А потім одного дня він мене ще й укоротить...»

Відшукавши вбиральню, він полегшено зітхнув, звільняючись від ранкового вина. Бувають моменти, коли відлити майже так само приємно, як переспати з жінкою, і цей був саме з таких. Хотілось би звільнитися від своїх сумнівів і провин так само легко!

Перед покоєм на нього чекав Подрик Пейн.

— Я приготував ваш новий камзол. Не тут. На ліжку. В спальні.

— Я зрозумів — ліжко зазвичай стоїть саме там.

Там буде Санса — вдягатиметься до бенкету. І Шей.

— Вина, Поде.

Тиріон пив, сидячи на підвіконні та спостерігаючи за хаосом унизу на кухні. Сонце ще не торкнулося верху замкового муру, але вже долинали запахи випічки та смаженини. Скоро в тронну залу поллються гості, збуджені від очікування; це буде вечір пісенний і пишний, покликаний не лише поєднати Небосад і Кичеру Кастерлі, а й просурмити на весь світ про їхню владу й багатство, даючи урок усім, хто ще наважується не коритися волі Джофрі.

Та чи знайдеться ще такий дурень, щоб оспорювати владу Джофрі тепер, після розгрому Станіса Баратеона й Роба Старка? У приріччі досі тривають бої, але мотузка затягується. Сер Грегор Кліган перейшов Тризуб і зайняв рубіновий брід, а тоді майже без зусиль узяв Гаренхол. Стражморе здалося Чорному Волдеру Фрею, лорд Рендил Тарлі утримує Дівостав, Сутінь-діл і королівський гостинець. На заході сер Давен Ланістер об'єднався на Золотому Зубі з сером Форлі Престером для походу на Річкорин. Сер Райман Фрей вивів з

Близнючок дві тисячі списів, щоб долучитися до них. А Пакстер Редвін заявив, що його флот незабаром впливе з Арбору в довгий вояж навколо Дорну й через Східці. Станісові пірати-лісянці воюватимуть один до десятиох. Боротьба, яку мейстри вже назвали Війною п'ятох королів, добігає кінця. Мейс Тайрел, подекують, жалівся, що лорд Тайвін не лишив для нього ніяких перемог.

— Мілорде,— підійшов до Тиріона Под.— Будете перевдягатися? Я он розклав камзол. На ліжку. На свято.

— Свято? — кисло перепитав Тиріон.— Яке свято?

— Весілля,— сказав Под, який, звісно, не вловив сарказму.— Короля Джофрі й леді Марджері. Королеви Марджері тобто.

Тиріон вирішив сьогодні напитися п'яним.

— Ну гаразд, юний Подрику, ходім посвяткуємо.

Коли вони увійшли в спальню, Шей допомагала Сансі зачесатися. «Радість і горе,— подумав Тиріон, побачивши їх разом.— Сміх і сльози». Санса вбралася в сріблясту атласну сукню, оздоблену горностаєм, з прорізними рукавами, які мало не по підлозі черкали й були підбиті м'якою малиною кошмою. Шей майстерно уклала їй волосся під тоненьку срібну сіточку з темно-фіолетовими камінцями. Тиріон Сансу такою чарівною ще не бачив, але на довгих атласних рукавах була жалобна стрічка.

— Леді Сансо,— заговорив він,— сьогодні в залі ви будете найвродливіша.

— Мілорд дуже добрий.

— Міледі,— мрійливо зронила Шей,— можна мені прийти прислужувати за столом? Так хочеться поглянути, як з пирога вилітають голуби!

Санса невпевнено подивилася на неї.

— Слуг відбирала королева.

— І в залі й так буде забагато людей,— Тиріон ледве притлумив роздратування.— Але в замку гулятимуть музики, і в зовнішньому дворі поставлять столи з наїдками й напоями для всіх.

Він оглянув свій новий камзол — малиновий оксамит з підставленими плечима й пишними рукавами з прорізами, в яких світилася чорна атласна підбивка. «Краса, а не вбрання. Тільки до нього треба красеня».

— Ходи, Поде, допоможеш мені вдягнути це.

Вбираючись, Тиріон перекинув ще один келих вина, а тоді, взявши дружину під руку, вивів її з Кухонної фортеці, щоб влитися в ріку шовку, атласу й оксамиту, яка плинула до тронної зали. Дехто з гостей зайшов усередину, щоб зайняти місця на лавках. Інші товклися під дверима, насолоджуючись негадано теплим пообіддям. Тиріон обвів Сансу навколо двору, щоб обмінятися належними люб'язностями.

«Добре у неї виходить»,— думав Тиріон, спостерігаючи, як Санса каже лорду Гайлзу, що сьогодні він наче менше кашляє, нахвалює сукню Елінон Тайрел, розпитує Джалабара Ксо про весільні звичаї на Літніх островах. Кузен сер Лансель оце вперше після битви залишив лікарняне ліжко — прийшов разом з сером Кеваном. «Блідий як привид». Волосся в Ланселя побіліло й витончилося, а сам він був худий як лозина. Якби батько його не підтримував, він, певно, упав би. Та коли Санса похвалила його за доблесть і запевнила, що їй страшенно приємно бачити, як він одужує і міцнішає, засяяли і Лансель, і сер Кеван. «Могла б вона стати для Джофрі гарною королевою і ще кращою дружиною, якби в нього вистало здорового глузду полюбити її». Та чи здатен небіж узагалі когось любити?

— Ти маєш просто неперевершений вигляд, дитинко,— мовила до Санси леді Оленна, шкандибаючи у злототканій сукні, яка, певно, важила більше за неї саму.— Тільки коси трохи вітром розвіяло,— крихітна старенька потяглася до зачіски, заправила на місце кілька вільних пасом і розпрямила Сансину сіточку до волосся.— Мені страшенно прикро за твою втрату,— сказала вона, перебираючи пальцями.— Знаю, брат твій був мерзенний зрадник, та якщо ми почнемо вбивати чоловіків просто на весіллях, вони боятимуться шлюбу ще більше, ніж зараз. Ось, так уже краще,— посміхнулася леді Оленна. Хочу повідомити радісну новину: післязавтра я нарешті повертаюся в Небосад. Досить уже з мене цього смердючого міста, дякую. Може, складеш мені товариство, заскочиш ненадовго в гості, поки чоловіки займаються своєю війною? Мені страшенно бракуватиме і Марджері, і всіх її чарівних леді. А твоє товариство могло б мене розрадити.

— Ви дуже добрі, міледі,— сказала Санса,— та моє місце поряд з лордом-чоловіком.

Леді Оленна посміхнулася до Тиріона зморшкуватим беззубим ротом.

— О! Пробачте стару дурепу, мілорде, я не збиралася украсти вашу прегарну дружину. Я просто вирішила, що ви поїдете — поведете військо Ланістерів проти лихого ворога.

— Тільки проти армії драконів і оленів. Скарбничий лишається при дворі, щоб усі війська були оплачені.

— Певна річ! Дракони й олені, як мудро! І карликові пенні теж. Чула я про ці карликові пенні. Без сумніву, збирати їх страшенно обтяжливо.

— Цю роботу я лишаю іншим, міледі.

— Справді? А я гадала, вам цікавіше це самому робити. Не можна ж, аби корону дурили на ці карликові пенні. Правда ж?

— Боги збавте! — Тиріон уже питав себе, чи лорд Лутор Тайрел не зумисне зірвався зі скелі.— Даруйте, леді Оленно, нам час займати місця.

— І мені теж. Сімдесят сім страв, уявляєте? Вам не здається, це якось трохи забагато, мілорде? Сама я більш як три-чотири шматочки не з'їм, але ж ми з вами маленькі, правда?

Вона знову поправила Сансі волосся й мовила:

— Ну, йди вже, дитинко, і трошки веселіше! Так, і де це поділися мої охоронці? Лівий, Правий, ви де? Поможіть мені піднятися на поміст.

Хоча до вечора була ще година, тронна зала вже палахкотіла світлом — у всіх держалах горіли смолоскипи. Гості стояли перед столами, а герольди оголошували імена й титули лордів і леді, які переступали поріг. Пажі в королівських лівреях проводили їх широким центральним проходом. Галерея над залюю була повна-повнісінька музик: барабанщиків, дударів і скрипалів, лютнистів, сурмачів і волинщиків.

Стиснувши Сансу за руку, Тиріон вайлувато подолав прохід. Він відчував на собі очі — всі витріщалися на свіженький шрам, який зробив Тиріона ще потворнішим, ніж до того. «Нехай витріщаються,— подумав він, стрибаючи на своє місце.— Нехай витріщаються і перешіптуються, поки не набридне, я через них не ховатимуся». Королева колючок ішла ззаду, човгаючи маленькими крочками. Цікаво, думав Тиріон, у кого з них двох кумедніший вигляд: у нього з Сансою

чи у крихітної зморщеної старої, що йде між двох височенних — сім футів на зріст — охоронців?

Джофрі з Марджері в'їхали у тронну залу на однакових білих рисаках. Перед ними бігли пажі, розсипаючи під копита трояндові пелюстки. Король з королевою до бенкету теж перевдяглися. Джофрі був у смугастих чорно-малинових бриджах і злототканому камзолі з чорними атласними рукавами й оніксовими запонками. Марджері змінила скромну сукню, в якій була у септі, на значно відвертішу — світло-зелену, парчеву, з тісно зашнурованим корсетом, який лишав оголеними руки й верх її невеличких грудей. Незібрале волосся спадало на білі плечі й на спину, сягаючи мало не пояса. На голові в неї була тоненька золота корона. Усміхалася Марджері сором'язливо й мило. «Чарівна дівчина,— подумав Тиріон,— небіж на таку не заслуговує».

Королівська варта провела пару на поміст до почесних місць у тіні Залізного трону, який на свято прикрасили довгими шовковими вимпелами в золотих барвах Баратеонів, малинових — Ланістерів і зелених — Тайрелів. Серсі, обійнявши Марджері, розцілувала в щоки. Те саме зробив лорд Тайвін, а за ним Лансель і сер Кеван. Джофрі отримав довгі поцілунки від батька нареченої і двох своїх новоспечених свояків — Лораса й Гарлана. Але ніхто не квапився цілуватися з Тиріоном. Коли король з королевою нарешті сіли, підвівся верховний септон, щоб прочитати молитву. «Принаймні цей не бубонить, як попередній»,— втішав себе Тиріон.

Вони з Сансою сиділи далеченько, праворуч од короля, поряд з сером Гарланом Тайрелом і його дружиною — леді Ліонеттою. Ближче до Джофрі сиділо ще з дюжину гостей, і хтось чутливіший міг би сприйняти це за образу, адже зовсім недавно Тиріон був королівським правицею. Та сам Тиріон тільки радів би, якби їх розділяла сотня гостей.

— Наливаймо кубки! — оголосив Джофрі, щойно богам віддали належну шану. Чашник налив цілу карафу темного арборського червоного в золоту весільну чару, яку зранку підніс у дарунок лорд Тайрел. Щоб підняти, королю довелося взяти її обіруч.— За мою дружину й королеву!

— Марджері! — почала скандувати зала.— Марджері! Марджері! За королеву!

Тисячі кубків задзвеніли, і весільний бенкет нарешті почався. Тиріон Ланістер випив з усіма, вже після першого тосту спорожнивши келих до дна, і, тільки-но сів, жестом велів наповнити його знову.

На перше у позолочених мисках подали грибний крем-суп з масляними равликами. Тиріон майже не торкнувся сніданку, а вино вже вдарило в голову, тож їжі він тільки зрадив. З супом покінчив швидко. «Мінус одна, попереду ще сімдесят шість. Сімдесят сім страв, коли в місті й досі голодують діти, а дорослі готові вбити за редиску! Якби вони нас зараз побачили, може, їхня любов до Тайрелів трохи пригасла б».

Санса, скуштувавши ложку супу, відсунула миску.

— Не сподобалося, міледі? — запитав Тиріон.

— Ще стільки всього попереду, мілорде. А в мене шлунок маленький,— вона, нервово накручуючи пасмо волосся, глянула туди, де сидів Джофрі зі своєю королевою з дому Тайрелів.

«Невже вона б хотіла сидіти на місці Марджері? — нахмурився Тиріон.— Навіть у дитини має бути більше здорового глузду». Він відвернувся, шукаючи, чим розважитися, але всюди наштотувався на жінок — гарних, вишуканих. Чарівних і щасливих жінок, які належали іншим чоловікам. Он Марджері мило всміхається, п'ючи разом з Джофрі з семигранної весільної чари. Он її мати леді Алері, срібнокоса та вродлива, гордо сидить поряд з Мейсом Тайрелом. Он три молодші кузини королеви, яскраві як пташки. Темнокоса дружина-мирсянка лорда Мерівезера з її великими чорними хтивими очима. Еларія Санд сміється на якийсь жарт Червоного Гада, сидячи серед дорнян (Серсі всадила їх за окремий стіл зразу під помостом, на почесному місці, але якнайдалі від Тайрелів — наскільки дозволяла ширина столу).

А була ще одна жінка, яка сиділа майже в кінці третього столу ліворуч... дружина одного з Фосовеїв, подумав Тиріон, у тяжі. Її витончену вроду зовсім не псували ні її вагітність, ні її захоплення потравами й пустощами. Тиріон спостерігав, як чоловік годує її шматочками зі своєї тарілки. Пили вони з одного келиха й раз у раз цілувалися — часто й непередбачувано. І хай що вони робили, а його рука лагідно лежала в неї на животі — ніжним і захисним жестом.

Цікаво, думав Тиріон, як би повелася Санса, якби він от просто зараз нахилився й поцілував її? Швидше за все, відсахнулася. Чи хоробро витримала, оскільки то її обов'язок? «Вона страшенно

обов'язкова, ця моя дружинонька». Якби він сказав їй, що сьогодні вночі збирається позбавити її цноти, вона б і це сумлінно витримала, і навіть не дуже б і плакала.

Тиріон попросив іще вина. Заки принесли, вже встигли подати другу страву — пиріг зі свининою, кедровими горішками і яйцями. Санса з'їла заледве шматочок, а в цей час герольди оголосили першого з сімох співців.

Сивобородий Гейміш Лірник повідомив, що співатиме «для вух богів і людей пісню, яка ще не звучала в Сімох Королівствах». Називалася пісня «Виїзд лорда Ренлі».

Пальці торкнулися струн арфи, наповнюючи тронну залу солодкими звуками.

*З престолу праху смерті цар
На лорда вбитого глядить,—*

почав Гейміш і продовжив оповіддю про те, як Ренлі, розкаявшись у спробі узурпувати корону свого небожа, кинув виклик самому царю смерті й повернувся в царство живих, щоб захистити королівство від свого брата.

«От за таке бідолашний Саймон у масній мисці опинився»,— подумав Тиріон. Наприкінці пісні в королеви Марджері очі вже були на мокрому місці,— це коли хоробрий лорд Ренлі полинув у Небосад, щоб кинути останній погляд на обличчя своєї коханої.

— Ренлі Баратеон ніколи в житті ні в чому не каюся,— мовив Куць до Санси,— але хто я такий, щоб судити: Гейміш он, може, собі золоту лютню щойно виграв.

Лірник заспівав ще декілька відомих пісень. «Золоту ружу» — певна річ, для Тайрелів, а «У Кастамері дощ» — щоб полестити батькові. «Діва, Мати і Стариця» потішили верховного септона, а «Дружинонька» — дівчаток з романтичними серцями, а може, й деяких хлопчиків теж. Тиріон слухав упіввуха, куштуючи кукурудзяні оладки й гарячий вівсяний хліб, випечений зі шматочками фініків, яблук і апельсинів, і кусаючи реберце вепра.

Після того страви й забави змінювали одна одну з різною щедрістю, підживлювані цілим потоком вина й елю. Гейміш пішов, а

його місце посів невеличкий підстаркуватий ведмедик, який незграбно танцював під сопілки й барабани, поки весільні гості їли пструга, запеченого в товченому мигдалі. Сновида видерся на свої диби й почав гасати навколо столів за неймовірно тлустим блазнем лорда Тайрела на прізвисько Маслозад, а лорди й леді скуштували смажену чаплю й пироги з сиром і цибулею. Пентоські акробати виконували «колеса» та стійки на руках, балансували з тарелями на босих ногах, видиралися одне одному на плечі, будуючи піраміду. Цей виступ проходив під крабів, зварених із вогняними східними присмаками, під рублену баранину, тушковану в мигдалевому молоці з морквою, цибулею й родзинками, яка подавалася в хлібній мисці, і під гарячі, щойно з печі рибні пироги, які аж пальці обпікали.

Герольди оголосили нового співця — Колліо Квейніса Тайроського, який мав полум'яну бороду й саме такий кумедний акцент, як Саймон і попереджав. Колліо почав зі свого варіанту «Танку драконів», хоча пісня ця була написана на два голоси — чоловічий і жіночий. Тиріон витримав її за допомогою подвійної порції куріпки з медом та імбиром і кількох келихів вина. Нав'язлива балада про двох присмертних коханців на порозі Руїни Валерії, може, сподобалась би присутнім більше, якби Колліо не заспівав її валерійською мовою, якої гості переважно не знали. Але «Бесса буфетниця» своїм сороміцьким текстом таки завоювала публіку. Подали павичів у власному пір'ї, запечених цілком і начинених фініками, а Колліо, покликавши барабанщика, низько вклонився лорду Тайвіну й завів «У Кастамері дощ».

«Якщо доведеться вислухати це сім разів, мабуть, спуцуся на Блошине Дно й вибачуся перед масною мискою». Тиріон обернувся до дружини.

— То хто тобі сподобався більше?

— Мілорде? — закліпала Санса.

— Зі співців. Хто тобі сподобався більше?

— Я... перепрошую, мілорде, я не слухала.

Вона і не їла також.

— Сансо, щось негаразд? — мовив він не подумавши — й тут-таки почувся бовдуром. «Усі її родичі загинули, а її саму видали за мене, — а я тут питаю, чи щось у неї негаразд».

— Ні, мілорде,— відвела вона очі, непереконаливо вдаючи, що зацікавилася Сновидою, який шпурляв у сера Донтоса фініки.

Четверо майстрів-піромантів начаклували з живого вогню звірів, які кидалися одне на одного, дерли полум'яними кігтями, а слуги в цей час наливали в миски яловичу юшку з гарячим вином, присмаченим медом, у якій плавав бланшований мигдаль і шматки каплуна. Далі були мандрівні дударі, і розумні собаки, і ковтачі мечів, які пережеговувалися горохом у маслі, подрібненими горіхами та м'ясом лебедя в соусі з шафрану й персиків. («Тільки не лебідь знову!» — пробурмотів Тиріон, пригадавши вечерю з сестрою напередодні битви). Жонглер підкидав у повітря одразу півдюжини мечів і топорів, а в цей час на столи ставили рожни з кров'яною, яка ще сичала,— поєднання, звісно, дотепне, але не в найкращому смаку.

Герольди засурмили в сурми.

— А тепер за золоту лютню,— крикнув один з них,— позмагається Галійон Кайський.

Галійон виявився здорованем з грудьми як діжка, чорнобородий, голомозий і з громовитим голосом, який заповнив усі куточки тронної зали. Підігравати собі він привів аж шістьох музик.

— Шляхетні лорди й чарівні леді, сьогодні я заспіваю для вас лише одну пісню,— оголосив він.— Це балада про Чорноводдя, про те, як була врятована держава.

Барабанщик почав повільно й лиховісно настукувати.

*Темний лорд возсідає на вежі
В замку чорнім, як ніч і як страх,—*

заспівав Галійон.

Чорний чуб і душа в нього чорна,—

в унісон підхопили музики. Вступила флейта.

*Спрага крові та заздрість незборна,
Келих, повний презирства, в руках,—*

співав Галійон.

*Брат мій правив в Сімох Королівствах,
Каже він своїй відьмі-жоні.
Його власність собі заберу я,
А синок хай ножа покуштує...*

Знову пісню підхопили музики:

Злочубий і мужній в борні.

Заграли ліра і скрипка.

— Якщо я колись знову стану правицею, то повішу всіх співців,— сказав Тиріон — надто голосно.

Поряд з ним легко розсміялася леді Ліонетта, а сер Гарлан, перехилившись, мовив:

— Неоспіваний доблесний вчинок від того менш доблесним не стає.

*Темний лорд легіони скликає,
Мов круки, налітають вони,
Спраглі крові, в галери сідають...*

— «...Аби Тиріон втратив свій ніс»,— закінчив замість співця Тиріон.

Леді Ліонетта хихикнула.

— Вам, певно, варто самому співати, мілорде. Ваша рима анітрохи не гірша за Галійонові.

— Ні, міледі,— мовив сер Гарлан.— Мілорд Ланістер був створений робити великі справи, а не оспівувати їх. Якби не його ланцюг і не дикополум'я, ворог перетнув би ріку. І якби Тиріонові дикуни не вирізали більшість розвідників лорда Станіса, нам би ніколи не вдалося заскочити його зненацька.

Його слова сповнили Тиріона дивної вдячності й пом'якшили враження від Галійонового нескінченного співу про відвагу

малолітнього короля і його матері, золотої королеви.

— Нічого з цього вона не робила,— зненацька випалила Санса.

— Не можна вірити тому, що співається в піснях, міледі.

Тиріон закликав слугу, щоб долив їм вина в келихи.

Скоро за високими вікнами запала ніч, а Галійон усе співав і співав. Пісня його мала сімдесят сім куплетів, але здалося, що їх тисяча. По одному на кожного гостя в залі. Останні двадцять куплетів Тиріон просто пив, аби притлумити бажання заткати собі вуха грибами. Коли співець нарешті відкланявся, деякі гості настільки сп'яніли, що несамохіть уже й самі служили розвагою. Великий мейстер Пайсел просто заснув і проспав танцюристок з Літніх островів, які кружляли й крутилися в сукнях з яскравого пір'я і туманного шовку. Саме подавали лосині пироги з блакитним сиром, коли один з лицарів лорда Рована штрикнув дорнянина. Золоті плащі витягнули з зали обох: одного — в камеру гнити, а другого — до мейстра Балабара зашивати.

Тиріон саме приклався до кружальця зельцю, присмаченого цинамоном, гвоздиком, цукром і мигдалевим молоком, коли король Джофрі знагла скочив на ноги.

— Приведіть моїх королівських двобійників! — крикнув він хрипким од вина голосом, плескаючи в долоні.

«А небіж напився гірше за мене»,— подумав Тиріон, коли золоті плащі відчинили великі двері в кінці зали. Зі свого місця він бачив тільки кінчики смугастих списів: це в'їхали пліч-о-пліч двоє вершників. Поки вони їхали центральним проходом до короля, за ними котилася хвиля сміху. «Мабуть, на поні їдуть»,— подумав Тиріон... і тут вони постали в полі зору.

Двобійники виявилися парою карликів. Один сидів верхи на прудкому сірому собаці, довгоногому, з квадратним писком. Другий їхав на величезній плямистій свині. Маленькі «лицарі» стрибали вгору-вниз у своїх сідлах, і їхні розфарбовані дерев'яні обладунки гупали та грюкали. Щити в карликів були більші за них самих; мужньо борючись зі списками, двобійники тупотіли вперед, раз у раз відхиляючись від курсу й викликаючи вибухи реготу. Один з лицарів був весь у золоті, з чорним оленем на щиті, а другий вбраний у сіре й біле, з вовком на гербі. «Коні» були в таких самих кольорах. Тиріон обвів поглядом веселі обличчя на помості. Джофрі сидів червоний і

захеканий; Томен, улюлюкаючи, підстрибував; Серсі ввічливо хихикала; навіть лорд Тайвін злегка повеселішав. З усіх присутніх за високим столом не всміхалася тільки Санса Старк. Тиріон за таке міг би в неї закохатися, та насправді очі в неї були геть порожні, так наче вона подумки далеко-далеко й навіть не бачить наближення кумедних вершників.

«Карлики не винні,— подумав Тиріон.— Коли закінчать, похвалю їх і подарую тугий гаманець срібла. А завтра дізнаюся, хто це все вигдав, і влаштую невеличку віддяку».

Коли карлики зупинилися перед помостом, щоб привітати короля, лицар з вовком на гербі впустив щита. Щойно він нахилився, аби підняти його, лицар з оленем не впорався зі списом, і той лягнув першого лицаря по спині. Лицар з вовком звалився зі свині, його спис теж вилетів з руки й стукнув суперника по голові. Обидва жужмом опинилися на підлозі. Підвівшись, карлики вдвох кинулися сідати на пса. Зачалася шарпанина й штовханина. Нарешті вони знову позалазили в сідла, тільки обмінявшись «кіньми» і щитами, ще й усівшись задом.

Направили цю плутанину не так швидко, та ось нарешті карлики помчали в різні кінці зали, де й розвернулися, готові до сутички. Лорди й леді гоготали й гиготіли, а карлики з'їхалися з гуркотом і грюкотом, і спис лицаря з вовком встромився в шолом лицаря з оленем, начисто відірвавши йому голову. Та завертілася в повітрі, розбрижуючи кров, і приземлилася лорду Гайзлу на коліна. Карлик без голови, хитаючись, дибав між столами, розмахуючи руками. Загавкали собаки, заверещали жінки, а Сновида влаштував цілий смертельний номер, гойдаючись на своїх дибах, аж поки лорд Гайлз не витягнув з розбитого шолома червоний соковитий кавун, і тоді лицар з оленем вистромив голову з обладунків, і залю прокотилася ще одна хвиля реготу. Малі лицарі дочекалися, поки вона вщухне, покружляли один навколо одного, обмінюючись барвистими образами, й готові вже були роз'їхатися для нової сутички, коли собака скинув свого вершника на землю й поліз на свиню. Велетенська свиня заверещала з розпачу, а весільні гості вже верещали зо сміху, особливо коли лицар з оленем заскочив на лицаря з вовком, спустив бриджі й заходився несамовито штовхати його в зад.

— Здаюся, здаюся,— вереснув карлик вниз.— Добрий пане, сховайте свого меча!

— Сховаю, сховаю, якщо припините совати піхвами! — озвався карлик згори на радість усім присутнім.

Джофрі пирхнув вином з обох ніздрів. Задихаючись, він підскочив на ноги, мало не перевернувши високу чару з двома ручками.

— Переможець! — загорлав він.— У нас є переможець!

Побачивши, що говорить король, гості в залі почали затихати.

Карлики відліпилися один від одного, без сумніву, очікуючи на королівську винагороду.

— Але переможець не вповні,— сказав Джоф.— Хто ще кине виклик нашому маленькому звиятцю? — з радісною посмішкою він обернувся до Тиріона.— Дядьку! Ви ж захистите честь корони? Можете виїхати на свині!

Сміх хвилиною накрив Тиріона Ланістера. Він не пам'ятав, як підвівся, не пам'ятав, як заліз на лавку, отямився тільки вже на столі. Зала перетворилася на підсвічену смолоскипами пелену зловтішних облич. Тиріон скривив уста у найжахливішій пародії на посмішку, яку тільки бачили Сім Королівств.

— Ваша світлосте,— гукнув він,— я виїду на свині... якщо ви поїдете на собаці!

— Я? — спантеличено нахмурився Джоф.— Я не карлик. Чому я? «Точно в сильце, Джофе».

— Як чому? Ви в залі єдиний чоловік, якого я точно переможу!

Тиріон напевно б і не сказав, що було приємніше: мить приголомшеного мовчання, вибух сміху за нею чи сліпа лють на обличчі небожа. Карлик зістрибнув на землю цілком задоволений, а коли озирнувся, сер Озмунд і сер Мірин допомагали зійти вниз і Джофрі. Помітивши, що Серсі пропікає його очима, Тиріон послав їй повітряний цілунок.

Яке було полегшення, коли музики знову заграли! Маленькі двобійники вивели собаку та свиню з зали, гості повернулися до своїх мисок зі свининою, а Тиріон попросив іще кухоль вина. Аж тут відчув у себе на рукаві долоню сера Гарланда.

— Мілорде, стережіться,— попередив лицар.— Король!

Тиріон розвернувся. Джофрі був уже поряд, червоний з обличчя, він п'яно хитався, а з величезної весільної чари, яку він тримав обіруч, через вінця переливалося вино.

— Ваша світлосте,— тільки й устиг сказати Тиріон, перш ніж король вивернув чару йому на голову. Вино червоним потоком виплеснулося йому на голову. Від нього змокло волосся, запекло очі й запалала рана, воно побігло по щоках і просочило оксамит нового камзола.

— Як тобі це, Куцю? — глузливо спитав Джофрі.

У Тиріона горіли очі. Витерши обличчя рукавом, він покліпав, сподіваючись прояснити зір.

— Недобрий це вчинок, ваша світлосте,— тихо мовив сер Гарлан.

— Аж ніяк, пане Гарлане,— мовив Тиріон, який не міг дозволити, щоб ситуація зайшла ще далі,— не тут, не на очах половини королівства.— Не кожен король обслугує свого скромного підданого, вшанувавши його зі своєї королівської чари. Шкода тільки, вино розлилося.

— Не розлилося,— сказав Джофрі, який через брак виховання не схотів скористатися з виходу, запропонованого Тиріоном.— І я тебе не обслуговував!

Раптом поряд із Джофрі з'явилася королева Марджері.

— Любий королю,— заблагала дівчина з дому Тайрелів,— ходімо, повертайтеся на місце, новий співець чекає.

— Аларик Ейзенський,— сказала леді Оленна Тайрел, спираючись на ціпок і звертаючи на просяклого вином карлика уваги не більше, ніж її онука.— Сподіваюся, він заспіває нам «У Кастамері дощ». Година вже минула — я геть забула слова.

— І сер Адам хотів тост виголосити,— провадила Марджері.— Ваша світлосте, будь ласка.

— У мене вина немає,— заявив Джофрі.— Як я можу пити за тост, коли не маю вина? Дядьку Куцю, ти можеш обслуговувати мене. Не хочеш битися — побудь моїм чашником.

— Вважатиму за честь.

— Це не честь! — вереснув Джофрі.— Нахилися й підніми мою чару!

Тиріон послухався, та коли потягнувся до ручки, Джоф буцнув чашу, й та пролетіла в Тиріона між ніг.

— Піднімай! Чи ти такий самий незграбний, як і бридкий?

Тиріону довелося лізти під стіл, щоб розшукати чару.

— Добре, а тепер наповнюй вином.

Забравши в подавальниці карафу, Тиріон на три чверті налив чару.
— Ні, на коліна, карлику.

Опустившись навколішки, Тиріон підніс угору важку чару, не певний, чи не доведеться йому зараз скупатися вдруге. Але Джофрі однією рукою забрав чару, жадібно випив і поставив її на стіл.

— Можеш підводитися, дядьку.

Від зусилля ноги звело судомою, і Тиріон мало не повалився знову. Довелося вчепитися за крісло. Сер Гарлан простягнув йому руку. Джофрі зареготав, а за ним і Серсі. До них приєдналися й інші. Тиріон не бачив, хто саме, але добре чув.

— Ваша світлосте,— почувся бездоганно ввічливий голос лорда Тайвіна.— Несуть пиріг. Потрібен ваш меч.

— Пиріг? — Джофрі взяв під руку свою королеву.— Ходімо, міледі, пиріг!

Гості попідводилися; вони гукали, плескали в долоні й цокалися келихами, а великий пиріг повільно плив салою — його котило півдужини сяючих кухарів. Пиріг був два ярди в діаметрі, хрусткий і золотисто-коричневий, а зсередини долинали цвірінкання й ляскіт крил.

Тиріон сів на місце. Лишилося, щоб його ще й голуб закецяв для повного щастя. Вино просочило і камзол, і білизну, й Тиріон відчував на шкірі вологу. Слід було би перевдягнутися, але ж нікому не можна йти з бенкету, поки не почнеться постільна церемонія. А до неї, він прикинув, ще двадцять-тридцять страв.

Король Джофрі з королевою зустріли пиріг під помостом. Джофрі висмикнув меч, але Марджері поклала долоню йому на руку, стримуючи.

— Вдовине Волання викуване було не для пирогів.

— Щира правда,— мовив Джофрі та крикнув: — Пане Іліне, ваш меч!

З півтемряви в кінці зали виступив сер Ілін. «Кат його бери!» — подумав Тиріон, дивлячись на виконавця королівського правосуддя, худого і хмурого, який широкими кроками рушив уперед. Тиріон занадто молодий, щоб пам'ятати сера Іліна, коли той ще мав язика. «Тоді, мабуть, він був іншою людиною, але нині мовчання стало такою самою невід'ємною його частиною, як оті порожні очі, й ота іржава кольчуга, й отой великий меч за спиною».

Сер Ілін, уклонившись королю й королеві, потягнувся через плече й висмикнув шість футів яскравого срібла, оздобленого рунами. Опустившись навколішки, він підніс велетенський клинок Джофрі руків'ям уперед; сипалися червоні іскри з рубінових очей на головці з драконового скла, вирізьбленого у вигляді черепа, що скалить зуби.

— Що це за меч? — стрепенулася Санса.

Тиріонові очі й досі пекло від вина. Кліпнувши, він придивився пильніше. Меч сера Іліна був і завдовжки, і завширшки як Лід, але занадто сріблястий; валерійська криця темна, димчаста в своєму серці. Санса схопила Тиріона за руку.

— Що це сер Ілін зробив з мечем мого батька?

«Слід було мені відіслати Лід Робу Старку»,— подумав Тиріон. Він глянув на батька, але лорд Тайвін не зводив очей з короля.

Джофрі з Марджері, з'єднавши руки, занесли меч і сріблястою дугою разом опустили його. Тріснула скоринка, і з пирога в хмарі білого пір'я пурхнули голуби, розлітаючись навсібіч, у вікна й на бантини. З лавок полинув захоплений крик, а скрипалі й дударі на галереї заграли жваву мелодію. Джоф, підхопивши наречену на руки, весело закружляв її.

Слуга поставив перед Тиріоном скибку голубиного пирога, згори наклавши ложку лимонного крему. У пирозі були й запечені голуби, але в Тиріона вони викликали апетиту не більше, ніж їхні білі брати, що пурхали в залі. Санса теж не їла.

— Ви бліда як смерть, міледі,— мовив Тиріон.— Вам треба свіжого повітря дихнути, а мені — камзол поміняти,— він підвівся, простягаючи їй руку.— Ходімо.

Та вийти вони не встигли: повернувся Джофрі.

— Дядьку, куди це ви зібралися? Ти ж у мене чашник, не забув?

— Маю перевдягнутися, ваша світлосте. З вашого дозволу?

— Ні. Мені так більше подобається. Подай мені вина.

Королівська чара стояла на столі, де він її і поставив. Тиріонові, щоб дістати її, довелося лізти назад на крісло. Джоф, висмикнувши чару з дядькових рук, надовго припав до неї; борлак ходив ходором, а по підборіддню стікало бордове вино.

— Мілорде,— заговорила Марджері,— нам слід повернутися на місце. Лорд Баклер хоче тост підняти.

— Дядько не з'їв свій голубиний пиріг,— тримаючи чару однією рукою, Джоф другою стукнув по Тиріоновому пирогу.— Погана прикмета — не з'їсти пиріг,— бурчав він, набиваючи рота гарячим голубиним м'ясом, присмаченим спеціями.— Бачиш, як смачно?

Сплюнувши пластівці скоринки, він відкашлявся й запхав у рота ще одну жменю начинки.

— Сухуватий, правда. Треба запити,— Джоф зробив ковток вина й закашлявся ще дужче.— Хочу подивитися... кахи... подивитися, як ви їздите на тій... кахи-кахи... свині, дядьку... Хочу...— не договоривши, він зайшовся кашлем.

— Ваша світлосте? — стурбовано глянула на нього Марджері.

— Це... кахи... пиріг, нічо... кахи... пиріг,— Джоф зробив іще ковток — точніше, хотів зробити, бо вино фонтаном бризнуло йому з рота, коли його накрит новий напад кашлю. Обличчя його почало червоніти.— Я... кахи... я не можу... кахи-кахи-кахи-кахи...

Чара вислизнула з його руки, й помостом розлилося червоне вино.

— Він задихається! — ахнула королева Марджері.

До неї підійшла бабуся.

— Допоможіть бідолашному хлопчині! — верескливо звеліла королева колючок голосом, який пасував би людині вдсятеро більшій.— Йолопи! Ви так і стоятимете, роззявивши рота? Допоможіть своєму королю!

Сер Гарлан, відштовхнувши Тиріона, почав плескати Джофрі по спині. Сер Озмунд Кетлблек розірвав на королі комірець. З горла хлопця вихопився моторошний пронизливий звук, так наче хтось цілу ріку хоче втягнути через соломинку; звук урвався, й це було ще моторошніше.

— Переверніть його! — гаркнув Мейс Тайрел до всіх і ні до кого.— Переверніть його догори ногами, потрусіть за п'яти!

— Води,— кричав інший голос,— дайте йому води!

Верховний септон заходився голосно молитися. Великий мейстер Пайсел крикнув, щоб йому допомогли швидко дістатися в покої — узяти якесь зілля. Джофрі схопився за горло, нігтями здираючи шкіру до крові. М'язи його напнулися, затвердли на камінь. Королевич Томен кричав і плакав.

«Він зараз помре»,— збагнув Тиріон. Він почувався на диво спокійно, хоча навколо вирувало пекло. Джофрі знову били по спині,

та обличчя його тільки темніло. Брехали собаки, репетували діти, дорослі викрикували одне одному безглузді поради. Половина гостей скочила на ноги: частина штовхалася, щоб краще бачити, а частина побігла до дверей, чимшвидше тікаючи.

Сер Мірин силоміць розтулив королю рота, щоб запхати йому в горло ложку. В цю мить хлопець зустрівся очима з Тиріоном. «У нього очі Джеймі». От тільки Тиріон у житті не бачив Джеймі таким переляканим. «Хлопцю всього тринадцять!» Джофрі сухо хрипів, намагаючись заговорити. Вибалушені очі побіліли від жаху, він підніс руку... чи то тягнувся до дядька, чи то вказував на нього... «Він просить пробачення чи гадає, що я здатен його врятувати?»

— Ні-і-і! — завила Серсі.— Батьку, допоможи йому, хто-небудь, допоможіть йому! Синочок, мій синочок!..

Тиріон піймав себе на тому, що думає про Роба Старка. «Якщо так подумати, то моє весілля було не таке вже і зле». Він озирнувся поглянути, як усе це сприйняла Санса, але в залі стояв такий гармидер, що він так і не знайшов її. Але погляд його упав на весільну чару, забуту на підлозі. Тиріон підійшов і підняв її. На денці було ще півдюйма бордового вина. Тиріон якусь мить поміркував, а тоді вилив його на підлогу.

Марджері плакала в обіймах бабусі, а стара леді її втішала:

— Тримайся, тримайся!

Більшість музик повтікали, та один флейтист на галереї заграв похоронної. В кінці зали біля дверей зчинилася бійка: гості, наступаючи одне на одного, вибігали геть. Зайшли золоті плащі сера Адама, сподіваючись навести лад. А гості стрімголов вибігали в ніч — хтось плачучи, хтось хитаючись і блюючи, а хтось білий від жаху. До Тиріона запізно дійшло, що і йому краще за все забиратися.

Коли він почув крик Серсі, одразу зрозумів, що все скінчено.

«Треба зникати. Вже!» Але натомість він подибав до неї.

Сестра сиділа в калюжі вина, заколискуючи синове тіло. Сукня в неї була подерта й у плямах, а обличчя біле як крейда. Ззаду до неї підкрався худий чорний собака, приношуючись до трупа Джофрі.

— Хлопця не повернеш, Серсі,— казав лорд Тайвін. Він поклав руку в рукавичці дочці на плече, а один з вартових шугнув собаку.— Не чіпляйся за нього. Відпусти його.

Вона не чула. Довелося залучити двох вартових, щоб розчепити її пальці, й тіло короля Джофрі Баратеона ковзнуло на підлогу, обм'якле й неживе.

Поряд з ним опустився навколішки верховний септон.

— Отче небесний, суди доброго короля Джофрі по справедливості,— речитативом заспівав він початок молитви за упокій. Марджері Тайрел почала схлипувати, а її мати, леді Алері, мовила:

— Він удавився, люба. Давився пирогом. Ти тут ні до чого. Він удавився. Ми всі бачили.

— Він не удавився,— голос Серсі розітнув повітря, як клинок сера Іліна.— Мого сина отруїли,— вона озирнулася на білих лицарів, які безпомічно стояли навколо неї.— Королівська варто, виконуйте свій обов'язок.

— Міледі? — невпевнено зронив сер Лорас Тайрел.

— Арештуйте мого брата,— наказала вона йому.— Це він зробив, це карлик! Він і його дружинонька. Це вони вбили мого сина. Вашого короля. Хапайте їх! Хапайте їх обох!

Санса

Вдалині, на тому кінці міста, закалатав дзвін.

Санса почувалася наче уві сні.

— Джофрі мертвий,— мовила вона до дерев, не знаючи, чи бува не прокинеться зараз.

Коли вона вибігала з тронної зали, він ще не помер. Стояв навколішках, стискаючи пальцями себе за горло, здираючи нігтями шкіру, намагаючися вдихнути. Це було таке жахливе видовище, що Санса, схлипуючи, розвернулася і втекла. Леді Танда теж тікала. «У вас добре серце, міледі,— сказала вона до Санси.— Не всяка панна плакатиме за чоловіком, який покинув її і віддав за карлика».

«Добре серце. В мене добре серце». В горлі забулькав істеричний сміх, але Санса придушила його. Калатали дзвони, повільно й жалобно. Теленькали, теленькали, теленькали. Так само дзвонили вони по королю Роберту. Джофрі мертвий, він мертвий, він мертвий, мертвий, мертвий. То чого ж вона плаче, коли хочеться танцювати? Чи це сльози радості?

Одяг свій вона знайшла саме там, де й заховала позавчора. Оскільки не було служниць, щоб допомогти їй, вона витратила більше часу, розшнуровуючи сукню. Руки були на диво незграбні, хоча вона не боялася так, як мала би. «Які жорстокі боги, що забрали його, такого юного і вродливого, просто на власному весіллі»,— сказала тоді до неї леді Танда.

«Боги справедливі»,— подумала Санса. Роб також помер на весіллі. І плакала вона за Робом. За ним і за Марджері. Бідолашна Марджері, двічі заміжня й двічі удова! Санса висмикнула руку з рукава, спустила сукню вниз і виповзла з неї. Скрутила її і запхала в

дупло дуба, й натомість розправила вбрання, яке було сховане там. «Вдягнися тепліше,— велів їй сер Донтос,— у щось темне». Чемного в неї не було, тож вона обрала сукню з цупкої коричневої вовни. Корсет, правда, був оздоблений річковими перлами. «Плащ їх приховає». Плащ був темно-зелений, з великим каптуром. Натягнувши сукню через голову, Санса накинула плащ, але поки що не вдягала на голову каптура. Були й черевики, нехитрі й носкі, на низькому підборі та з квадратними носачами. «Боги почули мою молитву»,— подумала Санса. Вона почувалася мов у заціпенінні, мов у тумані. «Шкіра моя перетворилася на порцеляну, на слонову кістку, на крицю». Руки не гнулися, не слухалися, так наче ніколи в житті не заплітали кіс. На мить вона пошкодувала, що немає поряд Шей — вона б допомогла з сіточкою.

Санса нарешті стягнула сіточку, і її довгі золотисто-каштанові коси впали на спину й розсипалися по плечах. З пальців звисало срібне павутиння: тоненький метал м'яко поблискував, а камінці в місячному світлі здавалися чорними. Чорні аметисти з Ашаю. Одного бракувало. Санса піднесла сіточку до очей, щоб роздивитися краще. У гнізді, з якого випав камінець, лишилася темна плямка.

Знагла Сансу охопив жах. Серце закалатало в ребра, й на мить вона затамувала подих. «Чого я так перелякалася, це ж тільки аметист, чорний аметиста з Ашаю, не більше. Він просто слабко тримався, оце й усе. Слабко тримався й випав, і зараз десь валяється у тронній залі, або у дворі, якщо тільки...»

Сер Донтос казав, що її сіточка до волосся чарівна, вона — її перепустка додому. Він казав, що Санса має вдягнути її сьогодні на весілля Джофрі. Срібна канитель міцно натягнулася на кісточках пальців. Великий палець тер порожнє гніздо, де колись був камінець. Санса намагалася зупинитися, але руки були мов чужі. Палець тягнувся до порожнього гнізда, як язик тягнеться до дірки від зуба. Що це за чари? Король мертвий — лихий король, який тисячу років тому був її галантним королевичем. «Якщо Донтос збрехав про сіточку, чи не збрехав він і про все решту? А що як він не прийде? Що як не буде ні корабля, ні човна на ріці, ні втечі?» Що ж тоді буде з нею?

Долинуло слабеньке шарудіння листя, і Санса заховала сіточку глибоко в кишеню плаща.

— Хто тут? — скрикнула вона.— Хто це?

Богопраліс стояв туманний і темний, а дзвони калатали, проводжаючи Джофа в могилу.

— Я,— видибав з-під дерев п'яний сер Донтос, ледь тримаючись на ногах. Він ухопив її за руку, щоб не впасти.— Люба Джонкіл, я прийшов. Ваш Флоріян прийшов, не бійтеся.

Санса відсахнулася від нього.

— Ви сказали, я маю надіти сіточку. Срібну сіточку з... що то були за камінці?

— Аметисти. Чорні аметисти з Ашаю, міледі.

— Це не аметисти. Ні? Ні? Ви збрехали.

— Чорні аметисти,— запевнив він.— Вони чарівні.

— Вони вбивчі!

— Тихше, міледі, тихше! Ніякого вбивства не було. Він вдавився голубиним пирогом,— Донтос здушено засміявся.— Ох і смачний був пиріг! А тут — срібло й камінці, ось і все, срібло й камінці й чари.

Дзвони калатали, а вітер сичав так само, як Джофрі, коли намагався вдихнути.

— Ви його отруїли. Ви. Взяли камінець з мого волосся...

— Циць, ви нас погубите! Нічого я не робив. Ходімо, нам треба йти, вас шукають. Вашого чоловіка арештували.

— Тиріона? — вражено перепитала Санса.

— А у вас є інший чоловік? Куця, карлика-дядька, бо вона думає, що це він зробив,— Донтос ухопив її за руку й потягнув.— Сюди, нам слід іти, хутчій, не бійтеся.

Санса, не чинячи опору, пішла за ним. «Я терпіти не можу жіночих плачів»,— сказав колись Джофрі, й от нині єдина жінка, яка плаче, то його мати. У казках старої Нан бабаї знали чари, які могли сповнити бажання. «А я бажала його смерті?» — подумала Санса — й аж тоді згадала, що вона занадто доросла, щоб вірити в бабаїв.

— Тиріон його отруїв?

Її чоловік-карлик ненавидів небожа, це вона знала. Та чи міг він і справді його вбити? «А він знав про мою сіточку, про чорні аметисти? Він подав Джофу вино». Та як можна змусити людину задихнутися, кинувши їй у вино аметист? «Якщо це зробив Тиріон, усі подумують, що я теж замішана»,— перелякано збагнула вона. Та і як інакше? Вони-бо чоловік і дружина, та ще й Джоф стратив її батька і глузував з неї через братову смерть. «Одне тіло, одне серце, одна душа».

— Тихше, люба,— мовив Донтос.— Коли вийдемо з богопралісу — ні звуку! Натягніть каптур і сховайте обличчя.

Санса, кивнувши, так і зробила.

Він був такий п'янючий, що час до часу доводилося підставляти йому руку, щоб не впав. На тому кінці міста теленькали дзвони, й до них приєднувалися ще і ще. Санса, похиливши голову, трималася в тіні, ззаду за Донтосом. Спускаючись серпантинном сходів, Донтос спіткнувся, упав навколішки й виблював. «Бідолашний мій Флоріян», — подумала Санса, коли він витирав рота широким рукавом. «Вдягнися у щось темне»,— сказав він їй, а от сам під коричневим плащем був у старому своєму сюрко — червоні й рожеві смуги, а поверх — чорний щит з трьома золотими коронами: герб дому Голардів.

— Чому ви в цьому сюрко? Джоф постановив скарати вас на горло, якщо вас побачать знову в лицарському вбранні, він... о!

Накази Джофа вже не мали жодного значення.

— Хотілося побути лицарем. Принаймні сьогодні,— Донтос підвівся на ноги й узяв її за руку.— Ходімо. Тихо, нічого не питайте.

Вони спустилися крученими сходами, перетнули маленький глибокий двір. Сер Донтос відчинив важкі двері й запалив тонку свічку. Вони опинились у довгій галереї. Під стінами стояли порожні обладунки, темні й запилені, з лускатими гребенями на шоломах, які спускалися аж на спину. Коли Санса з Донтосом квапливо проходили повз, у світлі свічки лускаті тіні розтягувалися й викривлювалися. «Порожні лицарі перевтілюються в драконів»,— подумала Санса.

Ще одні сходи привели їх до дубових дверей, окутих залізом.

— Тримайтеся, моя Джонкіл, ми майже прийшли.

Коли Донтос підняв засув і відчинив двері, Санса відчула на обличчі холодний вітерець. Подолавши дванадцять футів муру, вона опинилася за межами замку — стояла на верхівці скелі. Внизу виднілася ріка, вгорі — небо, однаково чорні.

— Нам треба спуститися вниз,— мовив Донтос.— Там чекає людина в човні, яка доправить нас на корабель.

— Я впаду.

Бран упав, а він-бо любив лазити.

— Ні, не впадете. Тут є наче як драбина — таємна драбина, висічена в камені. Ось попробуйте, міледі,— він разом з нею

опустився навколішки та змусив її перехилитися через край, довго водив її рукою, поки вона не відчула такий собі щабель, вирізаний у скелі.— Не гірше за східці.

Навіть так донизу було дуже далеко.

— Я не можу.

— Треба.

— Іншого шляху немає?

— Оце і є шлях. І для такої сильної дівчини, як ви, це буде не так уже і складно. Тримайтеся міцно й не дивіться вниз, і не встигнете спам'ятатися, як уже опинитеся внизу,— у нього заблищали очі.— Он ваш бідолашний Флоріан товстий, старий і п'яний, це я мав би боятися. Я падав з коня, пам'ятаєте? З цього все у нас і почалося. Я був п'яний і впав з коня, і Джофрі хотів відрубати мою дурну голову, але ви мене рятували. Ви мене рятували, люба.

«Він плаче»,— збагнула вона.

— А тепер ви рятували мене.

— Рятуую, якщо спуститесь. Якщо ж ні, загинемо обоє.

«Це він,— подумала Санса.— Він убив Джофрі». Треба йти — і заради нього, і заради себе.

— Ви перший, сер.

Якщо він і справді впаде, вона не хотіла, щоб він звалився їй на голову та скинув їх обох зі скелі.

— Як зволите, міледі,— він слиняво поцілував її і незграбно спустив ноги з обриву; довго бовтав ними в повітрі, поки намацав щабліну.— Почекайте, поки я трохи спущуся, і йдіть за мною. Ви ж підете? Присягніться!

— Піду,— пообіцяла вона.

Сер Донтос зник. Санса чула, як він пирхає і фиркає, спускаючись. Вона дослухалася до дзвонів, рахуючи удари. На десятому вона обережно перелізла через край скелі, мацаю носами черевиків, поки не натрапила на щабель. Над головою нависали величезні мури замку, і на мить їй понад усе закортіло піднятися назад і помчати в свої теплі покої в Кухонній вежі. «Будь хоробра,— звеліла вона собі.— Будь хоробра, як леді з балад».

Санса не наважувалася глянути вниз. Прикипівши очима до поверхні скелі, вона старалася надійно ставити ногу, перш ніж спускати другу. Іноді пальці зіслизали, та й щаблі були розташовані не

так рівномірно, як їй хотілося б. А дзвони все не вщухали. Не здолала вона й півдороги, як руки вже тремтіли, й вона зрозуміла: зараз упаде. «Ще один крок,— звеліла вона собі.— Ще один крок». Треба рухатися. Якщо зупиниться, то ніколи не зможе відновити рух, і так і провисить до світанку, вчепившись у скелю, закам'яніла від страху. «Ще один крок, і ще один крок».

Земля заскочила її зненацька. Спіткнувшись, Санса впала; серце калатало. Перекотившись на спину, вона поглянула вгору, туди, звідки спустилася,— й у неї запаморочилось у голові, а пальці вчепилися в землю. «Я змогла! Я змогла! Я не впала, я спустилася, і тепер я повертаюся додому».

Сер Донтос поставив її на ноги.

— Сюди. Тихо тільки, тихо, тихо.

Він тримався в тіні скелі, чорній і густій. На щастя, далеко йти не довелося. Ярдів за п'ятдесят униз за течією у маленькому ялику сидів чоловік, ховаючись за остовом великої галери, яка згоріла, сівши тут на мілину. Донтос, відсапуючись, покульгав до нього.

— Освеле?

— Ніяких імен,— сказав чоловік.— У човен.

Він, згорбившись, сидів на веслах, старий і довготелесий, з довгим білим волоссям і великим гакуватим носом, ховаючи очі під каптуром.

— Залазьте, хутко,— пробурмотів він.— Час забиратися.

Коли обоє опинилися в човні, чоловік у каптурі опустив весла у воду й погріб у напрямку каналу. А позаду й далі стояв подзвін, звіщаючи смерть малолітнього короля. Ціла темна ріка належала тільки людям у човні.

Повільними, рівними й ритмічними ударами весел троє людей просувалися вниз за течією, ковзаючи понад затонулими галерами, повз поламани щогли, спалені корпуси кораблів і подерті вітрила. Кочети обмотані були ганчір'ям, тож весла рухалися беззвучно. Над водою піднімався туман. Санса побачила вгорі укріплені вали однієї з Тиріонових коловоротних башт, але великого ланцюга спустили, тож човен безперешкодно проплив между, де згоріла тисяча людей. Берег даленів, туман густішав, подзвін почав затихати. Нарешті зникло навіть світло, загубившись десь позаду. Випливли в Чорноводу затоку,

і світ стиснувся до темної води, пливкого туману й безмовного супутника, який згорбився на веслах.

— Далеко нам плисти? — запитала Санса.

— Ніяких розмов,— сказав весляр; він був старий, але дужчий, ніж видавався з першого погляду, й голос у нього виявився суворий. Було щось на диво знайоме в його обличчі, але Санса не могла точно сказати, що саме.

— Недалеко,— сер Донтос узяв її долоню у свої і ніжно потер.— Ваш друг уже близько, чекає на вас.

— Ніяких розмов! — рикнув весляр.— По воді звук розноситься далеко, пане блазню.

Присоромлена Санса закусила губу й, більше не розмовляючи, зіщулилася. Далі просто гребли, гребли, гребли.

Небо на сході вже мінилося від першого натяку на світанок, коли Санса угледіла в темряві примарні обриси: попереду повільно рухалася торгова галера зі спущеними вітрилами, з одним рядом весел. Коли наблизилися ще, Санса побачила носову прикрасу: тритона в золотій короні, який сурмив у великий ріг-черепашку. Хтось крикнув, і галера почала повільно розвертатися.

Щойно підплив човен, з галери скинули мотузяну драбину. Гребець, осушивши весла, допоміг Сансі звестися на ноги.

— А тепер нагору. Вперед, дівчинко, я тебе підтримаю.

Санса подякувала йому за доброту, але у відповідь отримала хіба кректання. Вгору мотузяною драбиною лізти було значно легше, ніж униз зі скелі. Зразу за нею піднімався весляр Освел, а от сер Донтос лишився в човні.

Біля леєра чекали двоє матросів — вони допомогли Сансі заскочити на палубу. Санса тремтіла.

— Вона змерзла,— сказав якийсь чоловік. Знявши плаща, він накинув його їй на плечі.— Отак... уже краще, міледі? Відпочивайте, найгірше вже позаду.

Вона впізнала голос. «Але ж він у Видолі»,— подумала вона. Поряд з цим чоловіком стояв сер Лотор Брун зі смолоскипом.

— Лорде Пітире,— гукнув з човна сер Донтос.— Мені треба вертатися, поки ніхто не спохопився.

Пітир Бейліш поклав руку на леєр.

— Але ж ви маєте спершу отримати заплату. Десять тисяч драконів, так?

— Десять тисяч,— потер Донтос вуста зворотом долоні.— Як ви обіцяли, мілорде.

— Пане Лоторе, винагороду.

Лотор Брун махнув смолоскипом. До планшира підійшло трое чоловіків; вони піднесли арбалети й вистрілили. Сер Донтос тільки підвів голову — й одна стріла прошила йому груди, уп'явшись у ліву корону на сюрко. Дві інші протягли горло й живіт. Сталося це так швидко, що ні сам Донтос, ні Санса навіть скрикнути не встигли. А тоді Лотор Брун кинув смолоскип униз на тіло. Маленький човен спалахнув, а галера попливла геть.

— Ви його вбили! — Санса, вчепившись у леєр, відвернулася й виблювала. Вона втекла від Ланістерів, щоб ускочити ще в гіршу халепу?

— Міледі,— пробурмотів Мізинчик,— не марнуйте своїх сліз на таку людину, як оцей. Він був п'яницею, і друзів він не мав.

— Але ж він урятував мене!

— Продав вас за обіцяні десять тисяч драконів. Ваше зникнення змусить запідозрити вас у смерті Джофрі. Золоті плащі кинуться на пошуки, євнух потрусить своїм гаманцем. Донтос... ну, ви ж самі чули. Він продав вас за золото, а коли пропив би його, продав би вас удруге. Гаман драконів купує мовчання тільки на деякий час, а от влучна стріла — назавжди,— він сумно посміхнувся.— Все, що робив, він робив за моїм наказом. Я не наважувався допомагати вам відкрито. Коли я дізнався, як ви врятували йому життя на турнірі Джофрі, я збагнув, що з нього буде ідеальне знаряддя.

Сансі стало зле.

— Він говорив, що буде моїм Флоріяном.

— Ви часом не пригадуєте, що сказав я того дня, коли ваш батько сидів на Залізному троні?

Санса яскраво пригадала ту мить.

— Ви сказали, що життя не таке, як у піснях. І що одного дня я сама на біду в цьому переконаюся,— Санса відчула, як на очі набігають сльози, але за ким вона плаче — за сером Донтосом Голардом, за Джофом, за Тиріоном чи за собою, вона сказати не могла. — Невже все брехня, всюди і завжди, неville всі брешуть в усьому?

— Майже всі. Окрім нас із вами, звісно,— посміхнувся Мізинчик.
— «Якщо хочеш повернутися додому, приходь сьогодні поночі в богопраліс».

— То записку... писали ви?

— Довелося обрати саме богопраліс. Не знайти більше в Червоній фортеці місця, де немає євнухових пташечок... чи то пак щурів, як я їх називаю. Адже в богопралісі замість мурів дерева. І небо замість стелі. Коріння, земля й каміння замість підлоги. Нема де бігати щурам. Їм-бо треба ховатися, щоб люди не нахромали їх на мечі,— лорд Пітир узяв її за руку.— Дозвольте провести вас у каюту. День у вас був довгий і важкий, я знаю. Мабуть, ви втомилися.

Маленький човен на той час уже перетворився на плямку вогню з димом, яка майже губилася в обширі передсвітанкового моря. Повороту немає; тепер для Санси одна дорога — вперед.

— Дуже втомилася,— визнала вона.

Ведучи її вниз, Мізинчик мовив:

— Розкажіть мені про бенкет. Королева так старалася! Співці, жонглери, ведмідь-танцюрист... а вашому маленькому лорду-чоловіку сподобався поєдинок моїх карликів?

— Ваших?!

— Довелося посилати по них у Браавос, а тоді ховати їх у борделі аж до весілля. Не стільки тих грошей, як клопоту. Сховати карлика на диво важко, а Джофрі... Можна підвести коня до води, але не можна його змусити напиться, а Джофрі так і взагалі треба занурити в ту воду, щоб він здогадався, що її можна пити. Коли я розповів йому про свій маленький сюрприз, його світлість тільки й сказав: «Навіщо мені якісь потворні карлики на бенкеті? Терпіти не можу карликів». Довелося взяти його за плече й шепнути на вухо: «А дядькові вашому як їх буде терпіти?»

Під ногами гойднулася палуба, й Сансі здалося, що сам світ захитався.

— Усі вважають, що це Тиріон отруїв Джофрі. Сер Донтос каже, його схопили.

— Вдівство тобі личитиме, Сансо,— посміхнувся Мізинчик.

На саму думку про це в неї затріпотіло в животі. Може, більше ніколи вже не доведеться спати з Тиріоном в одному ліжку. Вона ж цього хотіла... хіба ні?

Каюта була низенька й тісна, але на вузьку полицю поклали перину, щоб Сансі було краще спати, а згори на неї навалили товсті хутра.

— Буде тіснувато, розумію, але не так уже й незручно,— мовив Мізинчик і вказав на кедрову скриню попід ілюмінатором.— Тут чистий одяг. Сукні, білизна, теплі панчохи, плащ. Боюся, тільки вовняні й лляні. Не гідні такої прегарної панни, та принаймні в них буде сухо й чисто, а потім ми тобі підберемо щось вишуканіше.

«Він стільки приготував для мене!»

— Мілорде, я... я не розумію... Джофрі віддав вам Гаренхол, зробив вас верховним лордом Тризуба... чому...

— Чому я хотів його смерті? — Мізинчик знизав плечима.— Мотиву в мене не було. Крім того, я ж за тисячу лье звідси, у Видолі. Завжди заплутуй ворогів. Якщо вони ніколи не матимуть певності, що ти за один і чого ти хочеш, то не зможуть і здогадатися про твій наступний хід. Зчаста найкращий спосіб збити їх з пантелику — робити безглузді ходи, ба й начебто чинити собі на шкоду. Пам'ятай про це, Сансо, коли почнеться твоя гра.

— Яка... яка гра?

— Головна гра. Гра престолів,— відкинув він її з обличчя пасмо волосся.— Ти вже доросла, щоб розуміти, що ми з твоєю матір'ю були не просто друзі. Був час, коли понад усе на світі я жадав Кет. Я навіть наважувався мріяти про життя, яке ми проведемо разом, і про дітей, яких вона мені подарує... але вона була дочкою Річкорину, дочкою Гостера Таллі. «Родина, обов'язок, честь», Сансо. «Родина, обов'язок, честь» означали, що її руку мені не отримати ніколи. Та вона дарувала мені дещо цінніше — дарунок, який жінка може піднести лише раз. Як міг я повернутися спиною до її дочки? В іншому, кращому світі ти могла би бути дочкою моєю, а не Едарда Старка. Моєю вірною і люблячою дочкою... Викинь з голови Джофрі, люба. І Донтоса, і Тиріона — всіх. Вони тебе більше не потурбують. Тепер ти в безпеці, й це єдине важить. Зі мною ти в безпеці, й ми пливемо додому.

Джеймі

Король помер, йому сказали, гадки не маючи, що Джофрі був йому не лише сувереном, а й сином.

— Куць йому кинджалом горло розпорів,— заявив яточник у придорожньому заїзді, де вони зупинилися на ніч.— А потім напився його крові з великої золотої чари.

Чоловік не впізнав однорукого бороданя-лицаря з великим кажаном на щиті; власне, не впізнавав ніхто, отож чоловік і бовкав таке, чого в житті б не промовив, якби знав, хто перед ним.

— То була отрута,— заперечив господар заїзду.— У хлопця пика почорніла, як слива.

— Нехай Отець судить його по справедливості,— пробурмотів септон.

— То карликова жінка разом з ним це вбивство влаштувала,— присягався лучник у лівреї підданого лорда Рована.— А потім зникла з зали у хмарі сірки, а в Червоній фортеці бачили привид деривовка, з паці якого скрапувала кров.

Джеймі слухав мовчки, забувши про ріг елю у здоровій руці, а слова накривали його з головою. «Джофрі. Рідна кров. Мій первісток. Мій син». Він спробував пригадати обличчя хлопця, але його риси незмінно перетворювалися на риси Серсі. «Вона буде в жалобі — коси розпатлані, очі червоні від сліз, вуста тремтітимуть, намагаючись заговорити. А коли побачить мене, знову розплачеться, хай і силкуватиметься притлумити сльози». Сестра рідко плакала, хіба що поряд з ним. Терпіти не могла, щоб хтось бачив її слабкість. Тільки брату-близнюку вона звіряла свої душевні рани. «Від мене вона чекатиме співчуття й помсти».

Наступного дня за наполяганням Джеймі вони погнали вперед. Адже син його помер, і сестра потребує його.

Побачивши перед собою місто, побачивши сторожові вежі, які темніли в присмерку, Джеймі Ланністер поскакав до Волтона Сталеві Ноги, який їхав зразу за Нейджем з прапором миру в руках.

— Що це так жахливо смердить? — нарікав північанин.

«Смерть», — подумав Джеймі, але натомість сказав:

— Дим, піт, лайно. Коротше кажучи, Королівський Причал. А якщо маєте гарний ніс, можете і зраду занюхати. Ви не знаєте запаху міста?

— Я знаю запах Білої Гавані. Там і близько не смердить, як тут.

— Біла Гавань порівняно з Королівським Причалом — те саме, що мій брат Тиріон порівняно з сером Грегором Кліганом.

Нейдж повів загін до невисокого пагорба, і прапор миру з сімома хвостами здіймався й маяв на вітру, а на верхівці ратища сяяла блискуча семикутна зірка. Скоро Джеймі побачить Серсі, й Тиріона, й батька. «Невже брат і справді вбив хлопця?» В таке Джеймі було важко повірити.

Він був на диво спокійний. Люди начебто мають божеволіти від горя, коли в них помирають діти, розумів Джеймі. Мають дерти на собі волосся, проклинати богів і присягати криваво помститися. То чому ж він майже нічого не відчуває? Хлопець жив і помер, вірячи, що його батько — Роберт Баратеон.

Джеймі був присутній на пологах, це правда, хоча зробив це більше заради Серсі, ніж заради малюка. Але ніколи не тримав його на руках. «І який це матиме вигляд? — зронила Серсі, коли нарешті вийшли повитухи.— Досить того, що він схожий на тебе, ще почни труситися над ним». Джеймі здався без бою. Хлопчик виявився писклявим рожевим згортком, який вимагав усього часу Серсі, любові Серсі, грудей Серсі. То нехай Роберт забирає його собі.

А нині він помер. Джеймі уявив, як Джоф лежить, нерухомий і холодний, з почорнілим від отрути обличчям,— і все одно нічого не відчув. Мабуть, він і справді чудовисько, як усі кажуть. Якби Отець небесний спустився на землю й запропонував йому повернути сина або руку, Джеймі й не сумнівався, що обрав би. У нього, зрештою, є другий син, є сім'я, щоб народити ще багато синів. «Якщо Серсі захоче ще дитину — будь ласка... і цього разу я потримаю її на руках, і до

Чужих усі ті, кому це буде не до шмиги». Роберт гниє в могилі, а Джеймі вже нудить від брехні.

Нагло розвернувшись, він поскакав шукати Брієнну. «Боги відають, чого я переймаюся. Менш товариської істоти мені ще не траплялося зустрічати». Дівчина їхала далеко позаду, ще й на кілька футів збоку, так наче підкреслюючи, що вона до гурту не належить. Дорогою для неї підшукали чоловіче вбрання: там сорочку, тут накидку, пару бриджів і плащ із каптуром, навіть залізний нагрудник. У чоловічому одязі їй, здавалося, комфортніше, та навіть він її не красив. І не робив щасливішою. Щойно вона опинилася за межами Гаренхолу, до неї повернулася звична пихата впертість. «Вимагаю назад свою зброю і обладунки»,— заявила дівчина. «Ой, та залюбки вдягнемо тебе назад у крицю,— озвався Джеймі.— Особливо в шолом. Усім буде краще, якщо ти триматимеш рот на замку, а забороло опущеним».

Брієнна не заперечувала, проте її похмуре мовчання почало псувати Джеймі настрій не менше, ніж Кайбернові нескінченні спроби причарувати. «От би не подумав, що скучатиму за товариством Клеоса Фрея, боги праведні!» Джеймі вже пошкодував, що не лишив її тоді ведмедеві.

— Королівський Причал,— оголосив Джеймі, розшукавши дівчину.— Подорож закінчена, міледі. Ви свою обіцянку стримали — доправили мене на Королівський Причал. Майже цілого й неушкодженого, якщо не рахувати долоні з кількома пальцями.

В очах Брієнни читалася байдужість.

— Це лише половина обіцянки. Я сказала леді Кетлін, що привезу їй назад дочок. Або принаймні одну Сансу. А тепер...

«Вона не знайома з Робом Старком, але горює за ним більше, ніж я горюю за Джофом». А може, горювала вона за леді Кетлін. Звістка наздогнала їх у Красолісі, а розповів її червонопикий і дебелий як діжка лицар на ім'я Бертрам Бісбері, у якого на гербі красувалися три вулики на смугастому чорно-жовтому полі. Буквально вчора через Красоліс проїхав загін лорда Пайпера, повідомив Бісбері, вони поспішали на Королівський Причал, і теж під прапором миру. «Оскільки Юний Вовк загинув, Пайпер не бачив підстав продовжувати боротьбу. Його син сидить в ув'язненні в Близнючках». Брієнна

роззявила рота, як корова, що мало своєю жуйкою не вдавилася, тож довелося Джеймі витягати з лицаря історію Червоного весілля.

«У кожного лорда є непокірні прапороносці, які заздять його становищу,— потому пояснив він дівчині.— От у мого батька були Рейни і Тарбеки, у Тайрелів — Флоренти, у Гостера Таллі — Волдер Фрей. Тільки силою можна тримати таких людей в руках. Та щойно вони занюхають слабкість... За Доби героїв Болтони лупили зі Старків шкуру й носили замість плащів». Вигляд у дівчини був такий жалюгідний, аж Джеймі піймав себе на тому, що йому хочеться мало не втішити її.

З того дня Бріенна зробилася немов напівмертва. Навіть коли він обзивав її «дівкою», вона вже не реагувала. «Її полишили всі сили». Ця жінка скинула валун на Робіна Райгера, боролася з ведмедем турнірним мечем, відкусила вухо Варго Гоуту, до знемоги билася з Джеймі... а тепер була геть зламана, виснажена.

— Попрошу батька доправити вас назад на Тарт, якщо ви не проти,— запропонував Джеймі.— Або, якщо схочете залишитися, можу підшукати вам місце при дворі.

— Фрейліною королеви? — тупо поцікавилася вона.

Джеймі пригадав, який вигляд вона мала в тій рожевій атласній сукні, й постарався не уявляти, що сказала б сестра про таку фрейліну.

— Може, посаду в міській варті...

— Не служитиму я з клятвopушниками й убивцями.

«То чого взагалі було меча в руки брати?» — міг би сказати на це Джеймі, але промовчав.

— Як зволите, Бріенно.

Однією рукою він розвернув коня й поїхав геть.

Коли під'їхали, Божа брама була відчинена, але вздовж дороги вишикувалося зо дві дюжини возів, навантажених діжками сидру, барилами яблук, тюками соломи й такими велетенськими гарбузами, яких Джеймі в житті не бачив. Майже кожен віз мав охорону — солдатів з гербами маломожних лордйчуків, перекупних мечів у кольчугах і дубленій шкірі, іноді просто рожевощогокого селянського сина, який стискав у руках саморобне ратище з обпаленим гостряком. Джеймі, проїжджаючи повз них, усміхався. При брамі золоті плащі, пропускаючи вози, збирали данину.

— Що це таке? — поцікавився Сталеві Ноги.

— Доводиться платити за проїзд у місто. Це наказ королівського правиці та скарбничого.

Джеймі оглянув довгу шерегу возів, гарб і нав'ючених коней.

— І вони все одно шикуються, попри данину?

— Після бою тут можна непогано заробити,— весело пояснив мірошник з найближчого воза.— Тепер місто тримають Ланістери, старий лорд Тайвін з Кичери. Про нього кажуть, що він сере сріблом.

— Золотом,— сухо виправив Джеймі.— А Мізинчик карбує монети з золотушника, мамою клянуся.

— Нині за скарбничого Куць,— сказав капітан при брамі.— Тобто був, поки його не арештували за вбивство короля,— пояснив він і підозріливо оглянув північан.— А ви хто такі, хлопці?

— Вояки лорда Болтона, приїхали побачитися з королівським правицею.

Капітан подивився на Нейджа з прапором миру.

— Хочете сказати — приїхали прихилити коліно. Ви не перші. Їдьте просто в замок, і дивіться мені — щоб не наробили клопоту! — він жестом дозволив їм проїздити, а сам повернувся до возів.

Якщо Королівський Причал і був у жалобі за своїм малолітнім королем, Джеймі про це в житті б не здогадався. На вулиці Зерна жебручий брат у блаженській рясі голосно молився за упокій душі Джофрі, та перехожі звертали на нього уваги не більше, ніж на незакріплену віконницю, яка билася на вітрі. А так на вулицях усе було по-старому: золоті плащі в чорних кольчугах; малі пекарчуки, що продавали пироги, хліб і гарячі пиріжки; повії, що вистромлювалися з вікон у незашнурованих корсетах; з ночі повні лайна смердючі стічні канали. Проминули п'ятьох чоловіків, які намагалися витягнути з провулку дохлого коня, а далі — жонглера, який підкидав у повітря ніж на радість юрмі п'яних тайрелівських солдатів і дітлахів.

Їдучи знайомими вулицями в товаристві двохсот північан, мейстра без ланцюга й потворної жінки-дивачки, Джеймі помітив, що зовсім не привертає уваги. Не був певен, радіти чи драгуватися.

— Ніхто мене не впізнає,— мовив він до Волтона Сталеві Ноги, перетинаючи Швецький майдан.

— Обличчя у вас не таке, як було, і руки теж,— сказав на це північанин.— До того ж тепер у них новий Царевбивця.

Брама до Червоної фортеці була відчинена, але дорогу перегородила дюжина золотих плащів з піками в руках. Коли до них під'їхав Сталеві Ноги, вони наставили на нього вістря пік, та Джеймі впізнав білого лицаря, що був у них за командира.

— Пане Мірине!

Очі сера Мірина Гранта під обвислими повіками вибалушилися.

— Пане Джеймі?

— Приємно, що мене ще хтось пам'ятає. Звеліть своїм людям відійти.

Давно вже ніхто не слухався його так жваво. Джеймі й забув, як це приємно.

У зовнішньому дворі було ще двоє з королівської варти — двоє новеньких, які при Джеймі ще не носили білих плащів. «Як це схоже на Серсі: спершу зробити мене лордом-командувачем, а потім добирати мені колег без моєї згоди».

— Бачу, хтось мені двох нових братів пристарав,— мовив Джеймі, спішуючись.

— Маємо честь, сер,— лицар квітів так ясно й чисто сяяв у білому шоломі й шовках, що Джеймі в порівнянні з ним почувався незугарним нетягою.

Джеймі обернувся до Мірина Гранта.

— Ви погано вчили своїх нових братів їхніх обов'язків, сер.

— Яких обов'язків? — почав захищатися Мірин Грант.

— Берегти життя королю. Скількох монархів ви вже втратили відтоді, як я поїхав з міста? Двох, так?

І тут сер Балон побачив кикіть.

— Ваша рука...

— Тепер б'юся лівою,— силувано всміхнувся Джеймі.— Оце справжня боротьба. Де мені шукати лорда-батька?

— У світлиці з лордом Тайрелом і княжичем Оберином.

«Мейс Тайрел і Червоний Гад разом переломили хліб? Дивина, та й годі!»

— Королева також із ними?

— Ні, мілорде,— озвався сер Балон.— Вона в септі, молиться за короля Джофрі...

— Ти!

Останній з північан спішився, бачив Джеймі, й нарешті Лорас Тайрел угледів Бріенну.

— Пане Лорасе,— стояла вона мов дурепа, вчепившись у вуздечку.

Лорас Тайрел широким кроком підійшов до неї.

— Навіщо? — кинув він.— Отепер ти розповіси мені навіщо! Він так добре до тебе ставився, дарував тобі веселковий плащ! Навіщо ти його вбила?

— Я не вбивала. Та я б за нього життя відала!

— І віддаси,— сер Лорас вихопив меча.

— Це не я!

— Емон Кай перед смертю присягався, що ти.

— Його не було в наметі, він не бачив...

— В наметі не було нікого, крім тебе і леді Старк. Хочеш сказати, що літня жінка могла б розрубати загартовану крицю?

— Там була тінь... Знаю, звучить як маячня, але... Я допомагала Ренлі вдягнути обладунки, і тут згасли свічки й навсібіч хлюпнула кров. Це був Станіс, сказала леді Кетлін. Його... його тінь. Я ні в чому не винна, честю присягаюся...

— Нема у тебе честі! Оголуй меча. Не хочу, аби потім казали, наче я зарубав тебе беззбройну.

— Заберіть меча, сер,— став між ними Джеймі.

Сер Лорас почав його помалу обходити.

— Ти ще й боягузка, не тільки вбивця, Бріенно? Це тому ти втекла з кров'ю на руках? Оголуй меча, жінко!

— Ви моліться, щоб вона не оголила,— Джеймі знову заступив йому дорогу.— Бо ще доведеться ваше тіло виносити. Дівка дужа, як Грегор Кліган, хай і не така вродлива.

— Це не ваша справа,— сер Лорас відштовхнув його вбік.

Джеймі, ухопивши хлопця здоровою рукою, рвучко розвернув його.

— Я — лорд-командувач королівської варти, ти, зухвале цуценя! Твій командувач, поки ти носиш цей білий плащ. А тепер сховай свого клятого меча, бо я зараз у тебе його заберу й застромлю туди, куди навіть Ренлі доступу не мав.

Хлопець на мить завагався, і сер Балон Свон устиг сказати:

— Роби, як велить лорд-командувач, Лорасе.

Тут уже мечі повітягали деякі золоті плащі, а у відповідь на це — і дехто з вояків Страхфорту. «Чарівно,— подумав Джеймі,— не встиг я з коня злізти, як у дворі готується різанина».

Сер Лорас люто пхнув меча назад у піхви.

— Нескладно було, правда ж?

— Вимагаю її арештувати! — мовив сер Лорас.— Леді Бріенно, я звинувачую вас у вбивстві лорда Ренлі Баратеона.

— Хай там як,— мовив Джеймі,— а дівка точно знає, що таке честь. Краще за тебе. А може, навіть правду каже. Не заперечую, розумницею її не назвеш, та навіть моя коняка могла б вигадати кращу побрехеньку, якби таки хотіла збрехати. Та якщо ти наполягаєш... Пане Балоне, проведіть леді Бріенну на вежу і тримайте там у камері під вартою. І ще пошукайте якогось годящого приміщення для Волтона Сталеві ноги і його людей, щоб вони могли там почекати, заки батько їх прийме.

— Так, мілорде.

У великих синіх очах Бріенни плескалася кривда, коли Балон Свон з дюжиною золотих плащів повів її геть. «Та ти мені повітряні цілунки посилати мала б»,— кортіло сказати Джеймі. Чого всі неправильно розуміють кожен його клятий вчинок? «Ейрис. Усе почалося з Ейрису». Джеймі, повернувшись до дівчини спиною, широким кроком рушив через двір.

Двері в королівський септ чатував ще один лицар у білих обладунках — високий чолов'яга, чорнобородий, широкоплечий, з гакуватим носом. Побачивши Джеймі, він кисло посміхнувся й мовив:

— І куди це ви зібралися?

— У септ,— Джеймі підніс кикіть, показуючи напрямок.— Ось у цей. З королевою збираюся побачитися.

— Її світлість у жалобі. З якого дива їй бачитися з таким, як ви?

«Бо я її коханець і батько її закатрупленого сина»,— кортіло йому сказати.

— Хто ви взагалі такий, сьоме пекло?

— Лицар королівської варти, а тобі, каліко, слід навчитися трохи поваги, бо я тобі ще й другу руку відрубую — і будеш зранку тільки кашку смоктати.

— Я взагалі-то брат королеви, сер.

Білого лицаря це розсмішило.

— Утік, отакої? Ще й трохи підріс, мілорде?

— Другий брат, бовдуре. І лорд-командувач королівської варти. А тепер відійди, бо пошкодуєш.

Цього разу бовдур довго його роздивлявся.

— Невже це... сер Джеймі,— він виструнчився.— Перепрошую, мілорде. Я вас не впізнав. Маю честь представитися: сер Озмунд Кетлблек.

«Маєш честь?»

— Хочу побути з сестрою наодинці. Подбайте, щоб у септ ніхто більше не заходив, сер. Бо якщо нас потурбують, я вам кляту голову відрубую.

— Так, сер. Як зволите,— сер Озмунд відчинив двері.

Серсі стояла навколішках перед олтарем Матері. Дроги з Джофрі поставили під Невідомцем, який веде новопреставлених на той світ. У повітрі висів густий аромат ладану, горіли сотні свічок, возсилаючи небесам сотні молитов. «Джофові без усіх цих молитов не обійтися, це точно».

Сестра озирнулася через плече.

— Хто тут? — спитала вона. І скрикнула: — Джеймі?

Вона підвелася, в очах її стояли сльози.

— Це справді ти?

Але вона не пішла до нього. «Ніколи вона не йшла до мене,— подумав він.— Завжди чекала, коли прийду я. Вона дає, та тільки якщо я попрошу».

— Якби ж ти приїхав раніше! — пробурмотіла вона, коли він пригорнув її.— Чому ти не приїхав раніше, не захистив мене? Мій хлопчик...

«Наш хлопчик».

— Приїхав, коли зміг,— він випручався з обіймів і відступив на крок.— Там війна, сестро.

— Як ти схуд! А твоє волосся, твоє золоте волосся...

— Волосся відросте,— сказав Джеймі й підніс кикіть. «Нехай бачить».— А оце — ні.

У неї розширилися очі.

— Старки...

— Ні. Це робота Варго Гоута.

Ім'я нічого їй не сказало.

— Кого?

— Цапа з Гаренхолу. Який там ненадовго.

Серсі озирнулася на дроги з Джофрі. Мертвого короля вбрали в позолочені лати, моторошно схожі на лати самого Джеймі. Забороло на шоломі було опущене, від золота м'яко відбивалося світло свічок, тож хлопець у смерті сяяв ясно і яро. Свічки оживили й рубіни, які прикрашали ліф жалобної сукні Серсі. Коси, незаплетені й незачесані, спадали на плечі.

— Він убив його, Джеймі. Як і застерігав мене. Прийде день, сказав він, коли я радітиму й тишитимуся в безпеці, але радість моя згорить на попіл.

— Тиріон так сказав?

Джеймі не хотів у це вірити. Кривогубство гірше за царевбивство в очах богів і людей. «Він знав, що хлопець мій. Я любив Тиріона. Був добрий до нього. Крім одного разу...» Але ж Куць не знає правди! Чи знає?

— Навіщо йому вбивати Джофа?

— Через повію,— обома долонями вона міцно стиснула йому здорову руку.— Він казав, що так і зробить. І Джоф це знав. Помираючи, він указав на свого вбивцю. На того малого покруча — нашого брата,— вона поцілувала пальці Джеймі.— Ти ж його уб'єш заради мене, правда? Ти помстишся за нашого сина.

— Він усе одно мій брат,— відсторонився Джеймі. Й підніс їй під самі очі свій кикіть — на той раз, як вона погано роздивилася.— І більше я навряд чи зможу когось убити.

— У тебе ж є друга рука, ні? Я ж тебе не прошу здолати у двобої Гончака. Тиріон — карлик, сидить у камері. Як для тебе, то вартові відійдуть.

На саму думку про це в нього замлоїло в животі.

— Маю спершу все дізнатися. Як це сталося.

— Дізнаєшся,— пообіцяла Серсі.— Буде суд. Коли почувеш про все, що він зробив, сам захочеш його смерті не менше за мене,— вона торкнулася його обличчя.— Я без тебе зовсім розгубилася, Джеймі. Боялася, Старки мені твою голову пришлють. Цього б я не витримала, — вона поцілувала його. Легенький був цілунок, заледве доторк вуст до вуст, але Джеймі, пригортаючи її, відчув, як вона тремтить.— Без тебе я не почувуюся цілісною.

У поцілунку, яким він відповів їй, не було ніжності, тільки жага. Її вуста розтулилися назустріч його язика.

— Ні,— зронила вона, коли його вуста ковзнули їй по шиї,— не тут. Септони...

— До Чужих тих септонів,— він знову вже цілував її — цілував мовчки, цілував довго, поки вона не застогнала. А тоді, збивши свічки на підлогу, він вклав її на олтар Матері, задираючи спідниці й шовковисту сорочку під ними. Вона біла його кулачками у груди, мурмотіла щось про ризик, небезпеку, про батька, про септонів, про гнів божий. Джеймі й не чув. Спустивши бриджі, він заліз згори й розсунув їй голі білі ноги. Однією рукою ковзнув їй по стегну, під білизну. Зірвавши її, він побачив, що в Серсі місячне, але то не мало значення.

— Швидше,— шепотіла вона,— хутчіш, хутчіш, уже, уже! Джеймі, Джеймі, Джеймі! — руки її спрямовували його.— Так,— скрикнула Серсі, коли він опинився всередині,— мій братику, любий братику, так, саме так, отак. Ти мій, ти вдома, ти вдома, ти вдома.

Вона цілувала його у вухо та гладила коротке найжачене волосся. Джеймі загубився в її тілі. Відчував, як серце Серсі б'ється в унісон з його власним, відчував вологу крові й сімені, коли вони злилися в одне.

Та щойно кінчили, королева сказала:

— Дай підвестися. Якщо нас отак заскочать...

Неохоче Джеймі перекотився набік і допоміг їй злізти з олтаря. Білий мармур був у слідах крові. Джеймі витер його рукавом, а тоді нахилився підняти свічки, які перед тим скинув. На щастя, всі вони, падаючи, згасли. «Якби септ загорівся, я міг би й не помітити».

— Це було безглуздо,— Серсі розпростала сукню.— Коли батько в замку... Джеймі, мусимо бути обережні.

— Мене вже нудить від обережності. Таргарієни одружували братів із сестрами, то чого й ми так не можемо? Виходь за мене, Серсі. Вийди перед королівством і скажи, що хочеш мене. І буде в нас своє весілля, і ми зробимо ще одного сина — замість Джофрі.

— Не смішно,— відсторонилася вона.

— А ти чуєш, що я сміюся?

— Ти в Річкорині голову загубив? — роздратовано мовила вона.— Томен може трон успадкувати тільки через Роберта, і ти це знаєш.

— У нього буде Кичера Кастерлі, невже цього недосить? Нехай на троні сидить батько. А я хочу тільки тебе,— він хотів торкнутися її щоки. Звичка — друга натура, й потягнувся він правою рукою.

Серсі відсахнулася від обрубка.

— Не... не кажи так. Ти мене лякаєш, Джеймі. Не дурій. Одне необережне слово — і ми все втратимо. Що вони з тобою зробили?

— Відтяли мені руку.

— Ні, не тільки, ти змінився,— вона відступила на крок.— Поговоримо пізніше. Завтра. У мене на вежі ув'язнені покоївки Санси Старк, маю їх допитати... а тобі слід іти до батька.

— Я здолав тисячу льє, щоб дістатися до тебе, і дорогою втратив найкращу свою частину. Не проганяй мене.

— Іди,— повторила вона, відвертаючись.

Джеймі, зашнурувавши бриджі, зробив як наказано. Хай як він змучився, а ліжко почекає. Тепер уже лорд-батько точно знає, що він повернувся в місто.

Вежу правиці охороняли гвардійці Ланістерів, які одразу ж його впізнали.

— Боги милостиві повернули вас нам, сер! — сказав один з них, притримуючи двері.

— Боги тут ні до чого. Це Кетлін Старк мене повернула. Вона, а ще лорд Страхфорту.

Піднявшись сходами, Джеймі без попередження увійшов у світлицю, де біля вогню сидів батько. Лорд Тайвін був сам, і Джеймі був за це вдячний. Не хотілося поки що показувати свою скалічену руку Мейсу Тайрелу чи Червоному Гаду, а тим паче їм обом водночас.

— Джеймі,— мовив лорд Тайвін, так наче вони бачилися щойно за сніданком.— Зі слів лорда Болтона я чекав на тебе раніше. Сподівався, ти прийдеш на весілля.

— Затримався,— Джеймі тихо зачинив двері.— Чув, сестра перевершила саму себе. Сімдесят сім страв і царевбивство — такого весілля ще точно не було. Давно ти знаєш, що я на волі?

— Євнух повідомив мені за кілька днів по тому, як ти втік. Я послав у приріччя людей на твої пошуки. Грегора Клігана, Семвела Спайсера, братів Пламів. Вейрис теж поширив інформацію, але тихенько. Ми вирішили: що менше людей знатиме, що ти на волі, то менше їх на тебе полюватиме.

— А про це Вейрис згадував? — Джеймі підійшов до вогню, щоб батько все побачив.

Лорд Тайвін скочив з крісла, засичав крізь зціплені зуби.

— Хто це зробив? Якщо леді Кетлін думала...

— Леді Кетлін, тримаючи меча в мене на горлі, змусила мене присягнутися, що я поверну їй дочок. А це цапова робота. Це зробив Варго Гоут, лорд Гаренхолу!

— Вже ні,— бридливо відвернувся лорд Тайвін.— Люди сера Грегора взяли замок. Майже всі перекупні мечі покинули свого капітана, і хтось зі старих підданих леді Вент відчинив бічні двері. Гоута Кліган знайшов у Залі сотні вогнищ — сидів там самотою, божевільний від болю й гарячки через загноєну рану. Вуха, здається.

Джеймі не міг стримати сміху. «Яка краса! Вуха!» Не міг дочекатися, коли розповідь Брієнні, хоча дівці навряд чи буде так само смішно, як йому.

— То він уже мертвий?

— Ще ні, але скоро. Йому відрубали руки й ноги, але Клігана, здається, розважає, як цей когорянин бризкає слиною.

Посмішка Джеймі скисла.

— А що браві компанійці?

— Хто лишався в Гаренхолі, всі вже мертві. Решта розбіглися. Помчать у порти, гарантую, або спробують загубитися в лісах,— погляд його знову впав на кикіть Джеймі, й вуста напружилися від люті.— Голови їхні будуть у нас. Усі до однієї. Зможеш тримати меча в лівій руці?

«Та я заледве самотужки вдягаюся зранку». Джеймі простягнув згадану руку батькові на огляд.

— П'ять пальців, мало чим від другої відрізняється. То чом їй не працювати, як та?

— Добре,— мовив батько.— Це добре. У мене для тебе подарунок. До твого повернення. Коли Вейрис сказав мені...

— Якщо то не нова рука, це може почекати,— Джеймі сів у крісло навпроти батька.— Як помер Джофрі?

— Отрута. Мало все виглядати, наче він їжею вдавився, але я звелів розітнути йому горло, й мейстри не знайшли ніякої непрохідності.

— Серсі заявляє, що це зробив Тиріон.

— Твій брат підніс королю отруєне вино на очах у тисячі людей.

— Ото була дурість з його боку!

— Я взяв під варту Тиріонового зброєносця. І покоївок його дружини теж. Побачимо, що вони зможуть нам розповісти. Золоті плащі сера Адама зараз шукають Старквіну, Вейрис пропонує за неї винагороду. Королівське правосуддя здійсниться.

«Королівське правосуддя».

— Стратиш власного сина?

— Його звинувачують у царевбивстві та кривобудстві. Якщо не винен, йому нема чого боятися. Та спершу маємо вивчити докази за і проти нього.

Докази. Джеймі добре знав, які докази можна знайти у цьому місті брехунів.

— Ренлі також помер дивною смертю — і саме тоді, коли це було потрібно Станісу.

— Лорда Ренлі зарізали його власні вартові — якась там жінка з Тарту.

— Ця жінка з Тарту допомогла мені опинитися тут. Я кинув її в камеру, щоб утихомирити сера Лораса, але я радше повірю у привид Ренлі, ніж у те, що вона могла його скривдити. А от Станіс...

— Джофрі вбила отрута, а не чари,— лорд Тайвін знову кинув погляд на кикіть Джеймі.— Ти не зможеш служити в королівській варті без робочої руки...

— Зможу,— урвав його Джеймі.— І буду. Прецеденти були. Можу подивитись у Білій книзі й відшукати, якщо хочеш. Цілий чи каліка, а лицар королівської варті служить до самої смерті.

— Серсі цьому поклала край, коли замінила сера Баристана через поважний вік. Гарний подарунок для Віри переконає верховного септона звільнити тебе від обітниці. Визнаю, сестра твоя дурість вчинила, позбувшись Селмі, та оскільки вона все одно вже відчинила браму...

— ...хтось має знову її зачинити,— підвівся Джеймі.— Досить з мене високородних леді, які мені під ноги цебра з лайном розливають, батьку. Ніхто не питав мене, чи хочу я стати лордом-командувачем королівської варті, та я ним став. У мене є обов'язки...

— Так,— і собі підвівся лорд Тайвін.— Обов'язки перед домом Ланістерів. Ти — спадкоємець Кичери Кастерлі. Саме там ти й маєш

бути. І з тобою має поїхати Томен — як твій годованець і зброєносець. Саме в Кичері він стане справжнім Ланістером, і до того ж я хочу забрати його подалі від матері. Для Серсі я збираюся підшукати нового чоловіка. Можливо, Оберина Мартела, якщо переконаю лорда Тайрела, що цей союз нічим не загрожує Небосаду. Та й тобі давно пора одружитися. Тайрели наполягають, що Марджері слід узяти шлюб з Томеном, та якщо я запропоную тебе...

— Ні! — Джеймі вже наслухався. Ні, аж переслухався. Його вже нудило від цього, нудило від лордів і лжі, нудило від батька, від сестри, нудило від усієї цієї клятої справи.— Ні, ні, ні, ні, ні. Скільки разів мені повторювати, щоб ти почув? Оберин Мартел? Він сумнозвісний не лише тим, що отруює лезо свого меча. В нього байстрюків більше, ніж у Роберта, а ще він спить із хлопчиками. І якщо ти на клятву мить уявив собі, що я одружуся з удовою Джофрі...

— Лорд Тайрел присягається, що дівчина досі незаймана.

— Як на мене, то хай хоч помре незаймана. Я її не хочу, і твоєї Кичери я теж не хочу!

— Ти мій син...

— Я — лицар королівської варти. Лорд-командувач королівської варти! Ось ким я збираюся бути й надалі!

У жорстких бакенбардах, які обрамляли обличчя лорда Тайвіна, сяйнуло золотом світло вогню. На шиї пульсувала жилка, але батько мовчав. І мовчав. І мовчав.

Ця напружена мовчанка тривала так довго, що Джеймі не міг уже витримати.

— Батьку...— почав він.

— Ти мені не син,— відвернувся лорд Тайвін.— Сам кажеш, що ти — лорд-командувач королівської варти, і це все. От і добре, сер. Ідіть виконуйте свої обов'язки.

Давос

Голоси злітали, як попіл, кружляли у фіолетовому вечірньому небі.

— І виведи нас із темряви, о мій Царю! І наповни серця наші вогнем, щоб ми пішли твоєю осяйною дорогою.

Священне вогнище палало в сутінках, наче величезний яскравий звір, і його мінливе жовтогаряче світло відкидало у двір двадцятифутові тіні. А на мурах Драконстону, задавалося, рядиться й риштується ціла армія химер і обмар.

Давос дивився вниз із аrochenого вікна верхньої галереї. Бачив, як Мелісандра підносить руки, так наче хоче обійняти тремтливе полум'я.

— Р'глоре,— співала вона гучним і чистим голосом,— ти — світло очей наших, вогонь душ наших, жар чересел наших. Сонце твоє зігриває наші дні, зорі твої стережуть нас у темряві ночі.

— Царю світла, оборони нас. Ніч-бо темна і повна жахить,— завела у відповідь королева Селіза, і на її вузькому обличчі читалося завзяття. Поряд з нею стояв король Станіс, міцно зціпивши зуби, і щоразу як він ворушив головою, мерехтіли зубці його корони з червоного золота. «Він серед них, але не з ними»,— подумав Давос. Була там і королівна Ширін, і сірі плями в неї на обличчі й на шиї здавалися у світлі вогню майже чорними.

— Царю світла, оборони нас,— співала королева. Король не підхопив молитви з усіма разом. Він задивився в полум'я. Цікаво, думав Давос, що він там бачить? Ще одну прийдешню війну? Чи щось ближче до рідної домівки?

— Р'глоре, ти дарував нам дихання, дякуємо тобі,— співала Мелісандра.— Р'глоре, ти дарував нам день, дякуємо тобі.

— Дякуємо тобі за сонце, що гріє нас,— озвалася королева Селіза разом з іншими вірянами.— Дякуємо тобі за зорі, що наглядають за нами. Дякуємо тобі за наші вогнища та смолоскипи, що стримують дику темряву.

Давосу здалося, що голосів у хорі поменшало порівняно з учорашнім днем; навколо вогнища менше облич спалахувало жовтогарячим світлом. А завтра їх буде ще менше... чи більше?

Голос сера Акселя Флорента лунав гучно як сурма. Кривоногий і широкогрудий, чоловік стояв у світлі вогню, яке лизало йому обличчя, наче велетенський жовтогарячий язик. Давосу було цікаво, чи подякує йому потім сер Аксель. Можливо, та справа, яку сьогодні заладали, зробить його королівською правницею, як він і мріяв.

— Дякуємо за Станіса,— крикнула Мелісандра,— твоєю милістю короля нашого. Дякуємо за чистий і білий вогонь його праведності, за червоний меч правосуддя в його руці, за його любов до вірних йому. Спрямуй і захисти його, Р'глоре, і дай йому сили здолати усіх ворогів.

— Дай йому сили,— підхопили королева Селіза, сер Аксель, Деван і решта.— Дай йому мужності. Дай йому мудрості.

Коли Давос був зовсім хлопчиком, септони навчили його молитися Стариці за мудрість, Воїну — за мужність, Ковалю — за силу. Та тепер він молився Матері, щоб уберегла його любого синочка Девана від бісівського бога червоної жінки.

— Лорде Давосе! Нам слід поквапитися,— сер Ендрю легенько торкнувся його ліктя.— Мілорде?

Титул цей і досі дивно звучав для вуха, але Давос таки відвернувся від вікна.

— Так. Уже час.

Станіс, Мелісандра і люди королеви молитимуться ще з годину, ба й більше. Червоні жерці щодня запалювали свої вогнища на заході сонця — дякували Р'глору за день, який закінчується, та благали взавтра знову прислати на землю своє сонце, щоб розігнати підступаючу темряву. Пачкар мусить добре розумітися на припливах і відпливах і вміти з них користатися. Цього вечора Давос таким і був — він був простим пачкарем. Скалічена рука потягнулася до шиї — до талісману, якого там уже не було. Різко опустивши руку, Давос прискорив крок.

Компаньйони не відставали, тримаючись із ним нога в ногу. У Ночеспівського Байстріюка було побите віспою обличчя й аура підмоченої шляхетності; сер Джеральд Гавер був бочкуватий, лагодушний і білявий; сер Ендрю Естермонт, на голову за нього вищий, мав широку бороду-лопату й кошлаті каштанові брови. Всі вони по-своєму гарні люди, думав Давос. «І всі вони помруть, якщо сьогодні вночі справа піде не так».

«Вогонь живий,— сказала якось Давосу червона жінка, коли він попросив її навчити його бачити в полум'ї майбутнє.— Воно вічно рухливе, вічно мінливе... наче книга, в якій танцюють і скачуть літери, коли ти намагаєшся її читати. Потрібно роками вчитися бачити в полум'ї обриси — і ще більше вчитися, щоб у цих обрисах розрізнити, що буде, що може бути, а що вже було. Та й тоді це важко, дуже важко. Вам цього не зрозуміти — вам, людям з призахідних земель». Давос запитав її тоді, як це так, що сер Аксель так швидко цього навчився, але вона тільки на це загадково посміхнулася й мовила: «І кицька може в полум'ї побачити гру мишей».

Давос щодо цього не брехав людям короля. «Червона жінка може побачити наші заміри»,— застеріг він.

«То слід почати з її вбивства,— запропонував Луїс на прізвисько Рибниця.— Знаю місце, де можна її перестріти,— ми вп'ятох, з гострими мечами...»

«Приречете нас усіх,— сказав Давос.— Мейстер Кресен уже спробував її вбити — вона все знала. Гадаю, саме з полум'я. Мені здається, загрозу собі вона відчуває зразу, але ж не може вона бачити геть усе! Якщо просто не зважатимемо на неї, може, вдасться уникнути її уваги».

«Немає честі в тому, щоб ховатися й підкрадатися»,— заперечив сер Тристон з Торгосхилу, який був підданим Сангласа, поки лорд Гансер не згорів у Мелісандриному вогнищі.

«А в тому, щоб палити живцем, багато честі? — поцікавився у нього Давос.— Лорд Санглас помер у вас на очах. Ви такого хочете? Мені зараз не потрібні люди честі. Мені потрібні контрабандисти. То ви зі мною чи ні?»

Вони були з ним. Боги праведні, вони були з ним!

Коли Давос відчинив двері, мейстер Пілос саме займався арифметикою з Едриком Штормом. Сер Ендрю зайшов разом з

Давосом, решта ж лишилися стерегти сходи та двері в підвал. Мейстер урвав урок.

— На сьогодні досить, Едрику.

Хлопець здивувався гостям.

— Лорде Давосе, пане Ендрю, у нас арифметика.

— Я терпіти не міг арифметики в твоєму віці, братику,— всміхнувся сер Ендрю.

— А мені нормально. Але найбільше я люблю історію. Стільки легенд!

— Едрику,— сказав мейстер Пілос,— біжи принеси свого плаща. Ти підеш із лордом Давосом.

— Я? — Едрик скочив на ноги.— А куди ми підемо?

Тут вуста його уперто стислися.

— Не піду я молитися Царю світла. Я солдат Воїна, як мій батько.

— Знаю, знаю,— мовив Давос.— Давай, хлопче, нема часу.

Едрик накинув цупкий плащ із нефарбованої вовни. Мейстер Пілос допоміг йому застебнутися й накинув на голову каптур, щоб затінити обличчя.

— А ви підете з нами, мейстре? — запитав хлопчик.

— Ні,— Пілос торкнувся ланцюга з різних металів, що висів у нього на шії.— Моє місце тут, у Даконстоні. А тепер іди з лордом Давосом і в усьому його слухайся. Він — королівський правиця, пам'ятай. А що я тобі казав про королівського правицю?

— Правиця говорить від імені короля.

— Правильно,— усміхнувся молодий мейстер.— А тепер іди.

Давос спершу не був упевнений у Пілосі. Мабуть, ставився до нього упереджено через те, що той посів місце старого Кресена. Та нині він міг тільки захоплюватися мужністю цього чоловіка. Бо він теж ризикує життям.

За дверима мейстрових покоїв на сходах чекав сер Джеральд Гавер. Едрик Шторм зацікавлено глянув на нього. Коли ж почали спускатися, запитав:

— Куди ми йдемо, лорде Давосе?

— На море. На тебе чекає корабель.

— Корабель? — став як укопаний хлопчик.

— Так, один з кораблів Саладора Саана. Саладор — мій добрий друг.

— Я теж з тобою попливу, братику,— запевнив малого сер Ендрю.
— Нема чого боятися.

— А я і не боюся,— обурено сказав Едрик.— Просто... а Ширін теж пливе?

— Ні,— озвався Давос.— Королівна має лишатися тут, з татом і мамою.

— Тоді я маю з нею побачитися,— пояснив Едрик.— Попрощатися. Бо вона засмутиться.

«Значно менше, ніж якщо тебе сплять».

— Немає часу,— сказав Давос.— Я перекажу королівні, що ти про неї думаєш. Та й ти, коли допливеш, зможеш їй написати.

— А ви впевнені, що мені обов'язково їхати? — нахмурився хлопчик.— Для чого дядькові відсилати мене з Драконстону? Я чимось викликав його незадоволення? Я не хотів! — на його обличчі знову з'явився впертий вираз.— Хочу бачити дядька. Хочу бачити короля Станіса.

Сер Ендрю з сером Джеральдом обмінялися поглядами.

— Немає часу, братику,— мовив сер Ендрю.

— Я хочу з ним побачитися! — наполягав Едрик, уже голосніше.

— А він не хоче з тобою бачитися,— мусив сказати бодай щось Давос, щоб хлопець нарешті пішов далі.— Я — королівський правиця, я говорю від імені короля. Чи я маю йти до короля й розповідати йому, що ти не хочеш слухатися? Ти бачив дядька, коли він сердиться? — Давос стягнув рукавицю й показав хлопчику чотири пальці, які йому вкоротив Станіс.— От я бачив.

Це була неправда: Станіс Баратеон зовсім не сердився, коли відтяв своєму цибулевому лицарю кінчики пальців,— то було залізне правосуддя. Та Едрик Шторм тоді й на світ не народився, він цього знати не міг. І загроза справила бажаний вплив.

— Не слід було йому так чинити,— сказав хлопчик, але дозволив Давосу взяти себе за руку й повести сходами вниз.

Ночеспівський Байстріук приєднався до них біля входу в підвал. Ішли квапливо; перетнули тінистий двір, спустилися сходами, пройшли попід хвостом закам'янілого дракона. Луїс Рибниця й Омер Блекбері чекали біля потерни, під ногами в них валялися двоє зв'язаних вартових.

— Човен? — запитав у них Давос.

— Тут,— відгукнувся Луїс.— Четверо гребців. Галера стоїть на якорі зразу за мисом. «Шалений Прендос».

Давос хихикнув. Назвати корабель на честь божевільного! «Дуже влучно». А Саладор має поняття про піратський чорний гумор.

Давос опустився перед Едриком Штормом на одне коліно.

— Маю тебе залишити,— сказав він.— Тут човен, який доправить тебе на галеру. А потім ви попливете через море. Знаю, ти син Роберта, тож, хай що станеться, будеш хоробрий.

— Буду. Тільки...— завагався хлопчик.

— Вважайте це пригодою, мілорде,— Давос постарався додати в голос бадьорості й радості.— Початком великої життєвої пригоди. І хай боронить вас Воїн!

— І хай Отець судить вас по справедливості, лорде Давосе,— хлопчик рушив зі своїм кузенком сером Ендрю до потерни. За ними пішли й інші, окрім Ночеспівського Байстріюка. «Хай Отець судить мене по справедливості»,— подумав Давос. Та зараз його більше турбував суд короля.

— А з цими двома що? — запитав сер Ролланд про вартових, зачиняючи бічні двері й замикаючи на засув.

— Затягніть їх у підвал,— мовив Давос.— Потім розв'яжете, коли Едрик уже буде в дорозі.

Байстріюк коротко кивнув. Більше не було чого казати; вони виконали найлегшу частину. Давос натягнув рукавицю, шкодуючи, що загубив свій талісман. З мішечком кісточок на шиї він був наче добріший і доблесніший. Провівши вкороченими пальцями по каштановому поріділому волоссю, він подумав, чи не час уже підстригтися. Мусить мати гарний вигляд, коли постане перед королем.

Ніколи Драконстон не видавався таким темним і моторошним. Давос ішов повільно, і його кроки відлунювали від чорних стін і драконів. «Кам'яні дракони, які, сподіваюся, ніколи не прокинуться». Попереду вимальовувався велетенський Кам'яний Барабан. З наближенням Давоса вартові при дверях розвели схрещені списи. Не перед цибулевим лицарем, а перед королівським правицею. Принаймні заходив Давос правицею. Не відаючи, ким виходитиме. «Якщо взагалі вийду...»

Сходи здавалися довшими та крутішими, ніж зазвичай, а може, він просто змучився. «Матір створила мене не для таких завдань». Надто високо й надто швидко він злетів, та й на цій височині повітря було розріджене, не давало дихати. Змалечку він мріяв про багатство, але було це давним-давно. Потім, вирісши, він бажав хіба що кілька акрів доброї землі, будинок, у якому можна постаріти, і кращого життя для синів. Безокий Байстрюк колись казав йому, що кмітливий контрабандист не буде занадто багатіти й не стане привертати до себе увагу. «Кілька акрів, рублена хата, ще й „сер“ перед іменем — і цього мало бути досить». Якщо він переживе сьогоднішню ніч, він забере Девана додому, на мис Гніву, до милої Марії. «Разом оплачемо своїх синів і роститимемо тих, що лишилися, добрими людьми, й більше жодного слова про королів».

Коли Давос увійшов, у Палаті мальованого столу було темно й порожньо; король і досі біля священного вогнища з Мелісандрою і людьми королеви. Опустившись навколішки, Давос запалив у коминку, викурюючи з круглої палати прохолоду й розганяючи тіні по своїх кутках. А тоді по колу обійшов кімнату, по черзі підходячи до кожного вікна, розсуваючи важкі оксамитові порт'єри й відчиняючи дерев'яні віконниці. У палату влетів вітер, міцний запах солі й моря, шарпнув Давоса за простий коричневий плащ.

Біля вікна, що виходило на північ, Давос зіперся на підвіконня, вдихаючи холодне нічне повітря; він сподівався роздивитися, як «Шалений Прендос» піднімає вітрила, але, скільки сягало око, море здавалося чорним і пустельним. «Галера вже відпливла?» Давосу лишалося хіба молотися, що вона таки вже відпливла, а з нею і хлопчик. У високості світив серпик місяця, то випірноючи з-за ріденьких хмар, то ховаючись за ними, й Давос роздивлявся знайомі зорі. Ось Галера пливе на захід; а он Ліхтар Стариці — чотири яскраві зірки, що обрамлюють золотий серпанок. Хмари майже цілковито заховали Крижаного Дракона, виднілося тільки ясно-блакитне око, яке вказувало на північ. «На небі повно пачкарських зірок». Це старі друзі, ці зорі; Давос сподівався, що це на успіх.

Та коли він опустив погляд з неба на замкові фортечні вали, його певність похитнулася. У світлі священного вогню крила кам'яних драконів відкидали величезні чорні тіні. Давос постарався заспокоїти себе, що це просто статуї, холодні й неживі. Колись це було їхнє місце.

«Місце драконів і їхніх лордів, престолу дому Таргарієнів». Таргарієни були кров'ю од крові давньої Валерії...

Палатою пролетів вітер, і полум'я в коминку пригасло й закружляло. Давос дослухався до тріскоту й сичання дров. Коли він відійшов од вікна, його обігнала його власна тінь, довга й тонка, і впала на мальований стіл, наче меч. Тут Давос довго стояв, чекаючи. На кам'яних сходах почулися кроки — вони піднімалися. Попереду летів голос короля.

— ...це не троє,— казав він.

— Троє — це троє,— долинула відповідь Мелісандри.— Присягаюся, ваша світлосте, я бачила його смерть і чула, як голосить його мати.

— У священному вогнищі,— Станіс і Мелісандра разом переступили поріг.— Полум'я підступне. Що є, що буде, що може бути. Сказати напевне ти не можеш...

— Ваша світлосте,— ступив наперед Давос.— Леді Мелісандра все правильно побачила. Ваш небіж Джофрі мертвий.

Якщо король і здивувався, угледівши його біля мальованого столу, то й знаку не подав.

— Лорде Давосе,— мовив він.— Він мені був не небіж. Хоч я вірив кілька років, що це так.

— Він вдавився їжею на власному весільному бенкеті,— сказав Давос.— Може, правда, бути, що його отруїли.

— Він третій,— мовила Мелісандра.

— Я лічити вмію, жінко,— Станіс рушив уздовж столу, попри Старгород і Арбор, до Щитових островів і гирла Мандера.— Весілля нині небезпечніші за битви, схоже. Хто отруйник? Це відомо?

— Дядько, подекують. Куць.

Станіс скреготнув зубами.

— Небезпечний чоловік. Це я затямив на Чорноводді. Звідки ви дізналися новину?

— Лісянці досі торгують з Королівським Причалом. Саладор Саан не має підстав брехати мені.

— Мабуть,— король провів пальцями по столу.— Джофрі... пригадую, там була кицька на кухні... кухарі годували її обрізками й риб'ячими головами. Один сказав хлопцю, що в неї в животі кошенята, — думав, може, він захоче собі одне. Джофрі розпорів бідолаху

ножем, аби поглянути, чи це правда. Знайшов кошенят і приніс показати батькові. Роберт так його побив, що я думав — уб'є,— король зняв корону й поставив на стіл.— Карлик чи п'явка, а вбивця короні послугу зробив. Тепер вони мають послати по мене.

— Не пошлють,— сказала Мелісандра.— У Джофрі є брат.

— Томен,— знехотя вимовив ім'я король.

— Коронують Томена й правитимуть від його імені.

Станіс стиснув кулака.

— Томен кращий за Джофрі, та народжений він від такого самого інцесту. Ще одне майбутнє чудовисько. Ще один здирник на землі. Вестеросу потрібна чоловіча рука, а не дитяча.

— Облиште їх, сір,— наблизилася до нього Мелісандра.— Дозвольте мені збудити кам'яних драконів. Троє — це троє. Віддайте мені хлопця.

— Едрика Шторма,— сказав Давос.

— Я знаю, як його звати! — з холодною люттю накинувся на нього Станіс.— Досить уже твоїх докорів. Мені це подобається не більше за тебе, але я маю обов'язки перед королівством. Обов'язки...— тут він обернувся до Мелісандри.— Ти присягаєшся, що іншого виходу немає? Присягнися власним життям, бо я обіцяю: якщо брешеш, я тебе на шматки порву.

— Ви — той, хто має стати проти Чужого. Той, чий прихід було пророковано п'ять тисяч років тому. Червона комета звістила ваш прихід. Ви — королевич обіцяний, і ваша поразка означатиме поразку всього світу.

Мелісандра підійшла до нього, її червоні вуста розтулилися, а рубін запульсував.

— Віддайте мені хлопця,— прошепотіла вона,— і я віддам вам королівство.

— Він не може,— сказав Давос.— Едрика Шторма немає.

— Немає? — обернувся Станіс.— Що значить немає?

— Він на борту лісянської галери, далеко в морі.

Давос дивився на Мелісандрине бліде обличчя-сердечко. Раптом він помітив сліди сум'яття, раптову невпевненість. «Вона нічого не бачила!»

Очі короля на запалому обличчі здавалися темними синцями.

— Байстрюка вивезли з Драконстону без мого дозволу? Галера, кажеш? Якщо лісянець хоче використати хлопця, щоб доїти з мене золото...

— Це робота вашого правиці, сір,— сказала Мелісандра й кинула на Давоса проникливий погляд.— Ви його повернете, мілорде. Повернете.

— До хлопця мені вже не дістатися,— мовив Давос.— І вам теж, міледі.

Від погляду її червоних очей він аж зіщулився.

— Слід було zostавити вас у темряві, сер. Ви розумієте, що ви наробили?

— Це був мій обов'язок.

— А дехто назвав би це зрадою,— Станіс підійшов до вікна й задивився в ніч. «Він шукає очима корабель?» — Я підніс тебе з бруду, Давосе,— сказав король не так сердито, як утомлено.— Невже мої надії на твою відданість були завищені?

— На Чорноводді за вас загинуло четверо моїх синів. Я й сам міг загинути. Я завжди був вам відданий,— заговорив пачкар. Наступні слова Давоса Сіворт обдумував довго: він знав, що від них залежить його життя.— Ваша світлосте, ви взяли з мене обітницю давати вам чесні поради й завжди коритися, захищати королівство від супостата й боронити народ. Хіба Едрік Шторм не з вашого народу? Не з тих, кого я присягався боронити? Я стримав обітницю. Як це можна вважати зрадою?

Станіс знову скреготнув зубами.

— Я цієї корони не просив. Золото на голові — важке й холодне, та поки я король, у мене є обов'язки... Якщо доведеться офірувати одну дитину заради спасіння мільйона від темряви... Офіра... вона ніколи не буває легкою, Давосе. Бо тоді це не справжня офіра. Скажіть йому, міледі.

— Азор Агай,— заговорила Мелісандра,— загартував Світлоносця кров'ю серця власної коханої дружини. Якщо людина має тисячу корів і віддає одну богові — це ніщо. Та якщо людина має лише одну корову...

— Вона говорить про корів,— звернувся Давос до короля,— а я — про хлопчика, друга вашої донечки й сина вашого брата.

— Сина короля, в чийх жилах біжить королівська кров,— Мелісандрин рубін на шиї світився, як червона зірка.— Ви гадаєте, що врятували Едрика Шторма, цибулевий лицарю? Коли западе довга ніч, Едрик Шторм, хай де він ховатиметься, згине разом з усіма. І ваші сини також. Землю накриють темрява й холод. Ви втручаєтесь у справи, на яких не розумієтеся.

— Я багато на чому не розуміюся,— визнав Давос.— Ніколи й не претендував. Я добре знаюся на морях і річках, на береговій лінії, на скелях і мілинах. Я знаю таємні бухти, куди непомітно можна причалити човен. А ще я знаю, що король боронить свій народ, бо як ні, то ніякий він не король.

Станіс потемнів з обличчя.

— Ти з мене глузуєш просто мені в лице? Мене вчитиме королівських обов'язків контрабандист цибулі?

Давос опустився навколішки.

— Якщо я образив, зітніть мені голову. Я помру, як і жив, вашим вірним підданим. Та спершу вислухайте мене. Вислухайте заради отої цибулі, що я вам привіз, і тих пальців, які ви мені відрубали.

Станіс витягнув з піхов Світлоносця. Кімнату наповнило його сяйво.

— Кажи, що маєш, але швидко.

Жили в короля на шиї напнулися, як дроти.

Давос, покопирсавшись під плащем, видобув пом'ятий аркуш пергаменту. Він здавався тоненьким і крихким, але кращого щита пачкар не мав.

— Королівський правиця мусить уміти читати й писати. Мене учить мейстер Пілос.

Розправивши листа на коліні, він почав читати у світлі чарівного меча.

Джон

Йому снилося, що він знов у Вічнозимі — кульгає повз кам'яних королів на їхніх престолах. Їхні сірі гранітні очі проводжали його, а сірі гранітні пальці стискалися на руків'ях іржавих мечів, що лежали у них на колінах. «Ти не Старк,— бурмотіли вони важкими гранітними голосами.— Тобі тут не місце. Забирайся». А він глибше пірнав у темряву. «Батьку! — гукав він.— Бране! Риконе!» Ніхто не відповідав. Шию обдував холодний вітерець. «Дядьку! — гукав Джон.— Дядьку Бенджене! Батьку! Будь ласка, батьку, допоможи мені!» Нагорі почулися барабани. «У великій залі бенкет, але мене там не чекають. Я не Старк, мені тут не місце». Милиця ковзнула, і він упав навколішки. У крипті темнішало. Десь погасло світло. «Ігритто? — прошепотів Джон.— Пробач мене. Будь ласка». Та то був деривовк, попелястий і примарний, у плямах крові,— його золоті очі сумно сяяли в мороці...

У келії було темно, ліжко тверде. Його власне ліжко, пригадав Джон, його власне ліжко у його власній келії стюарда в покоях Старого Ведмедя. Взагалі-то тут йому мали би снитися солодші сни. Навіть загорнувшись у шкури, він мерзнув. Раніше, до розвідки, разом з ним у келії спав Привид, грів його холодними ночами. А в глушині біля Джона спала Ігритта. «І тепер нема їх обох». Він власноруч спалив Ігритту, як вона й хотіла, а Привид... «Де ти?» Невже він теж загинув, невже саме це й означав той сон — той закривавлений вовк у крипті? Але вовк уві сні був сірий, а не білий. «Сірий, як Бранів вовк». Може, тенійці вистежили його й убили біля Корони Королеви? Якщо так, Бран для нього втрачений назавжди.

Отак міркував Джон, коли засурмив ріжок.

«Ріжок зими»,— подумав Джон, не до кінця прокинувшись. Але Манс так і не відшукав ріжок Джорамуна, тож ні, це не може бути він. Почувся другий сигнал, довгий і гучний, як і перший. Джон розумів: слід підвестися й іти на Стіну, але як же це важко!..

Відкинувши хутра, він сів. Біль у нозі став тупий, його можна витримати. Для тепла Джон спав у білизні, бриджах і сорочці, тож лишалося тільки натягнути чоботи, дублену шкіру й кольчугу і накинути плащ. Ріжок знову просурмив два довгі сигнали, і Джон, закинувши на плече Довгопазур, відшукав милицю й пострибав сходами вниз.

Надворі була глупа ніч, страшенно холодна і хмарна. Брати вже висипали з веж і фортець, дорогою до Стіни застібаючи на собі пояси з мечами. Джон пошукав Пипа та Грена, але не знайшов. Можливо, хтось із них і сурмить у ріжок, стоячи на чатах. «Це Манс,— подумав Джон.— Прийшов нарешті. Ще одна битва — і спочинок. Живих чи мертвих, нас чекає спочинок».

Де колись були сходи, лишилася тільки велетенська купа обгорілого дерева й обваленої криги попід Стіною. Тепер нагору піднімав коловорот, але в кліті поміщалося тільки десятеро людей, та й коли підійшов Джон, кліть уже їхала нагору. Доведеться чекати своєї черги. З ним чекали й інші: Шовк, Маллі, Зайвий Чобіт, Кегз, білявий здоровань Гарет з конячими зубами. Всі його так і звали — Кінь. Він був конюшим у Кротівці — один з небагатьох кротівців, хто лишився в Чорному замку. Решта ж повернулися до своїх ланів і халуп, або ж до своїх ліжок у підземному борделі. А Кінь, оцей здоровезний дурень з конячими зубами, хотів убраться в чорне. Лишилась і Зи — повія, яка так добре вправлялася з арбалетом, а ще Ной зоставив трьох хлопчаків-сиріт, чий батько загинув на сходах. Вони були ще малі — дев'ять, вісім і п'ять років,— але ніхто більше їх брати, схоже, не хотів.

Чекаючи, заки повернеться кліть, Клайдас приніс усім кухлі глінтвейну, а Трипалій Гоб роздав скибки чорного хліба. Джон, узявши скоринку, вп'явся в неї зубами.

— Це Манс Рейдер? — схвильовано поцікавився Шовк.

— Будемо сподіватися.

У темряві живуть і страшніші за дикунів істоти. Джон пам'ятав слова, які промовив дикунський король на Кулаці Перших Людей,

стоячи серед рожевого снігу. «Коли повстають мертві, ні мури, ні частоколи, ні мечі вже нічого не варті. Боротися з мертвими неможливо. Ніхто цього не зтямив і вполовину так добре, як я». На саму думку про це вітер здався ще холоднішим.

Нарешті кліть із брязкотом спустилася, розгойдуючись на кінці довгого ланцюга, і брати мовчки залізли всередину й зачинили двері.

Маллі тричі смикнув сигнальну мотузку. За мить вони вже піднімалися, спершу ривками, згодом плавніше. Ніхто не розмовляв. Нагорі кліть гойднулася вбік, і вони один по одному вилізли. Кінь допоміг Джонові спуститися на кригу. Холод ударив у зуби, мов кулак.

Нагорі вздовж Стіни горіли вервечкою вогні — в залізних відрах, підвішених на палі вище людського зросту. Холодний ніж вітру крутив і куйовдив полум'я, і ясне жовтогаряче світло весь час мінилося. Повсюди наготові стояли в'язки стріл до арбалетів, луків і стрілометів, а також списів. Навалені були десятифутові гори каміння, поряд з ними вишикувалися барила зі смолою і оливою. Бовен Марш лишив Чорний замок з великим запасом усього, крім людей. Вітер шарпав чорні плащі опудал-чатових, які стриміли уздовж валів зі списками в руках.

— Сподіваюся, в ріжок сурмив не один з них, — пожартував Джон, докульгавши до Донала Ноя.

— Ти чуєш? — запитав Ной.

Вітер, коні — і щось іще.

— Мамонт, — сказав Джон. — Це мамонт.

З широкого приплюсненого зброяревого носа вихоплювалися хмарки пари. На північ від Стіни розстиалося море п'тьми, якому, здавалося, кінця-краю немає. Вдалині Джон розрізняв слабеньке червоне сяйво вогнів, які рухалися через ліс. Це Манс, ясно як білий день. Чужі не запалюють смолоскипів.

— Як нам з ними битися, якщо їх не видно? — запитав Кінь.

Донал Ной повернувся до двох величезних метавок, які полагодив Бовен Марш.

— Світла! — заричав він.

У праці квапливо завантажили барила смоли й підпалили від смолоскипів. Вітер роздмухав полум'я до ярого червоного шаленства.

— Стріль! — загорлав Ной. Противаги пірнули вниз, важелі зметнулися вгору та стукнулися об м'яку підбивку поперечок.

Запалена смола полетіла в темряву, відкидаючи на землю моторошне миготливе світло. Джон запримітив мамонтів, які важко переступали в напівтемряві, але так само швидко вони зникли з очей. «Дюжина, а може, й більше». Барила, гепнувшись на землю, тріснула. Почувся басовитий рев, і щось загарчав давньою мовою велет — голос його звучав, наче грім давнини, і в Джона аж сироти побігли по спині.

— Ще! — гаркнув Ной, і метавки завантажили вдруге. Ще два барила запаленої смоли з тріском полетіли в темряву й розбилися серед ворогів. Цього разу одне з них вдарилося у всохле дерево, огорнувши його полум'ям. «Не дюжина мамонтів,— подумав Джон,— сотня».

Він підійшов до краю. «Обережно,— нагадав він собі,— вниз летіти далеко». Рудий Алін на чатах знов засурмив у ріжок: «А-а-агу-у-у, а-а-агу-у-у!» І цього разу дикуни відповіли йому, але не одним ріжком, а дюжиною, ще й барабанами і волинками. «Ми прийшли,— здавалося, промовляють вони,— ми прийшли проломити вашу Стіну, захопити ваші землі й забрати ваших дочок». Завивав вітер, рипіли й гупали метавки, літали барила. Позаду велетів на мамонтах Джон роздивився людей, які наближалися до Стіни з луками й сокирами. Їх двадцяттеро чи двадцять тисяч? У темряві цього не скажеш. «Битва сліпих, тільки в цій битві у Манса на кілька тисяч вояків більше, ніж у нас».

— Брама! — крикнув Пип.— Вони вже під брамою!

Стіна була занадто вже велика, щоб штурмувати її звичайними методами: зависока для драбин і облогових башт, затовста для таранів. Немає на світі катапульти, щоб метнула такий камінь, який проб'є її, а якщо спробувати її запалити, крига загасить вогонь. Можна перелізти, як зробили це нальотчики під Сіровартою, та спроможні на це лише люди дужі, треновані, рукасті, хоча й вони можуть кінчити, як кінчив Ярл: нахромленим на дерево. «їм треба взяти браму, бо в іншому разі вони не пройдуть».

Але ж брама — кривий тунель у кризі, менша за будь-яку браму в Сімох Королівствах, а така вузька, що розвідникам доводиться проводити там гаронів по одному. В середині вона перегороджена трьома залізними ґратами, замкненими на засуви й ланцюги та згори захищеними через душники. Зовнішні двері — старі, дубові, дев'ять

дюймів завтовшки, окуті залізом, через них теж нелегко пробитися. «Але в Манса є мамонти,— нагадав собі Джон,— і велети».

— Холодно там, унизу, мабуть,— сказав Ной.— Може, зігріємо їх, хлопці?

На краю рядком стояло з дюжину глечиків з оливою. Пип пробігся вздовж ряду зі смолоскипом, підпалюючи їх. За ним біг Оуен Одоробало, один по одному скидаючи глечики вниз. Огорнені язиками світло-жовтого полум'я, ті полетіли на землю. Коли зник останній, Грен вибив клин з барила смоли й також з гуркотом перекотив його через край. Звуки внизу перетворилися на крики й зойки — солодку музику для вух братів.

Та барабани гуркотіли й далі, метавки здригались і гупали, і ніч прошивав виск волинок, наче пронизлива пісня дивних птахів. Септон Селадор теж заспівав тремтливим і хрипким од вина голосом.

*Матір добра, Матір мила,
Молимо тебе в ці дні:
Зупини мечі та стріли,
Од війни вря...*

На нього накинувся Донал Ной.

— Хтось мені тут зупинить свій меч, і його зморшкувата срака полетить зі Стіни вниз... починаючи з вас, септоне. Лучники! Є в нас кляті лучники?

— Тут,— озвався Шовк.

— І тут,— підхопив Маллі.— Та як мені шукати ціль? Темно, як у свині в череві. Де ворог?

Ной тицьнув на північ.

— Ви спустите достатньо стріл — може, когось і поцілите. Принаймні налякаєте,— він озирнув коло освітлених полум'ям облич. — Мені потрібно двоє лучників і двоє списників, щоб допомогли тримати тунель, якщо дикуни зламають браму.

Наперед ступило більш як десять вояків, і коваль обрав чотирьох.

— Джоне, ти головний на Стіні, поки я не повернуся.

На мить Джонови здалося, що він недочув. Ной лишає йому командування?

— Мілорде?

— Лорд? Я коваль! І я сказав: Стіна в твоїх руках.

«Серед нас є люди старші,— хотілося заперечити Джонові,— кращі. Я ж зелений, як трава влітку. Я поранений, і мене звинувачують у дезертирстві». У нього пересохло в роті.

— Ага,— вичавив він.

Згодом йому здавалося, що ця ніч минула мов уві сні. Пліч-о-пліч з солом'яними солдатами, стискаючи в руках довгі луки й арбалети, лучники випускали сотні стріл в людей, яких зовсім не бачили. Час від часу у відповідь прилітала дикунська стріла. Джон послав людей до менших катапульта, і тоді повітря наповнилося камінням завбільшки з кулак велета, але темрява проковтнула його, як людина може проковтнути жменю горіхів. У мороці ревіли мамонти, перегукувалися дивні голоси дивнішими мовами, а септон Селадор молився таким гучним і п'яним голосом за прихід світанку, що Джон і сам відчував спокусу штурхнути його через край. Під ногами в них помирав один мамонт, а другий, охоплений полум'ям, чкурнув у ліс, дорогою топчучи і людей, і дерева. Налітав холоднющий вітер. Гоб на ланцюзі піднімав нагору кухлі гарячої цибулевої юшки, й Оуен з Клайдасом напоювали нею лучників просто на позиціях, поміж пострілами. Серед них з арбалетом стала й Зі. Кілька годин метання глечиків щось зрушили в правій метавці, і в неї з гуркотом відірвалася противага, раптово й катастрофічно, з тріском звернувши важіль убік. Ліва метавка досі працювала, але дикуни швидко навчилися уникати того місця, куди приземлялися снаряди.

«У нас би мало бути двадцять метавок, а не дві, на санях і поворотних столах, щоб ми могли їх пересувати». Даремно зараз було про це мріяти. Так само можна мріяти про додаткову тисячу вояків, або ж про дракона — а краще трьох.

Донал Ной не повертався, не повертався й ніхто з тих, хто пішов з ним захищати чорний холодний тунель. «Стіна в моїх руках»,— нагадував собі Джон, коли відчував, як його полишають сили. Він стріляв з лука, пальці вже заціпеніли, не слухалися. Його знов лихоманило, і нога нестримно тремтіла, прошиваючи тіло болем, наче розжареним до білого ножем. «Ще одна стріла, і відпочину,— казав собі Джон уже вп'ятдесяте.— Ще одна». Щоразу як у нього порожнів

сагайдак, один з сиріт-кротівчан приносив йому новий. «Ще один сагайдак, і все. До світанку вже недалечко».

Коли ж прийшов ранок, вони не зразу це зрозуміли. Світ і досі був темний, але чорнота почала сірیتی, й у мороці почали проступати обриси. Джон опустил лук, задивившись на скупчення важких хмар, що затягнули небо на сході. За ними проглядалося сяйво,— а може, йому це просто снилося? Він вставив чергову стрілу.

І тут прорвалося сонце на сході, націливши на поле бою бліді списи світла. Джон аж затамував подих, угледівши півмилі зачищеної від дерев землі від Стіни ген до узлісся. За півночі брати перетворили її на пустелю з почорнілою травою, киплячою смолою, битим камінням і трупом. Туша обгорілого мамонта вже привабила ворон. На землі валялися й мертві велети, а за ними...

Поряд з Джоном хтось застогнав, і долинув голос септона Селадора:

— Мати милостива, ох! Ох-ох-ох, Мати милостива!

Попід деревами зібралися всі дикуни на світі: нальотчики й велети, варги й шкуроміни, горяни й моряки, людожери з крижаних річок, печерники з фарбованими обличчями, собачі колісничі з Замерзлого узбережжя, рогоногі з твердими як дублена шкіра підошвами,— всі ці дивні дикі народи, яких зібрав Манс, аби нарешті пробити Стіну. «Це не ваша земля,— кортіло закричати до них Джонови.— Тут вам не місце. Забирайтеся!» Та у відповідь йому причувся регіт Тормунда Велетозгуба. «Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу»,— сказала б на це Ігритта. Джон стиснув і розтиснув пальці на робочій руці, звичній до меча, хоча й розумів, що до меча тут не дійде.

Його кидало то в пал, то в холод, і довгий лук раптово зробився неймовірно тяжким. Бій з магнармом — то було ніщо, зненацька збагнув він, і нічний бій — теж ніщо, таке собі промацування: кинджал у темряві, спроба заскочити їх зненацька. А справжня битва тільки починається.

— Не знав я, що їх буде *так* багато,— сказав Шовк.

Джон знав. Він їх уже бачив, тільки не так, як зараз, коли вони вишикувались у бойові порядки. На марші дикунська валка розтягнулася на багато льє, як довжелезний черв'як, побачити її всю одразу було неможливо. А от зараз...

— Наступають,— зронив хтось хрипко.

В центрі дикунської шереди їхали мамонти, бачив Джон, сотня чи й більше мамонтів, везучи на спинах велетів з обушками й кам'яними сокирами. Біля них бігли піші велети, які котили на велетенських дерев'яних колесах дерево з загостреним кінцем. «Таран»,— похмуро подумав Джон. Якщо брама ще тримається, кілька цілунків цієї штуки швидко перетворять її на скіпки. Обабіч дикунів їхало море вершників у дубленій шкірі, з обпаленими ратищами; бігли лучники, бігли сотні піхотинців зі списами, пращами, палицями та шкуратяними щитами. Кістяні колісничі з Замерзлого узбережжя гримотіли на флангах, стрибаючи на корінні й камінні позаду запряжок великих білих собак. «Шал дикого світу»,— подумав Джон, слухаючи вищання волинок, гавкіт і гарчання собак, ревіння мамонтів, свист і крики вільного народу, ричання велетів їхньою давньою мовою. Від криги відлунював гуркіт барабанів і котився, наче грім.

Джон відчув навколо розпач.

— Та їх, певно, сотня тисяч,— простогнав Шовк.— Як нам зупинити стількох?

— Їх зупинить Стіна,— почув Джон власний голос. Розвернувшись, він повторив гучніше: — Їх зупинить Стіна.

То були порожні слова, але йому потрібно було їх промовити — майже так само, як братам потрібно було їх почути.

— Манс хоче залякати нас своєю чисельністю. Він гадає, ми дурні? — Джон уже кричав, забувши про ногу, і його слухали всі й кожен.— Колісничі, вершники, всі ці піші дурні... що вони зроблять нам тут, нагорі? Ви колись бачили, щоб мамонт видерся на стіну? — зареготався він, і його сміх підхопили Пип, Оуен і ще дюжина хлопців. — Вони ніщо, з них толку не більше, ніж з оцих наших солом'яних братів, вони не можуть нас дістати, не можуть нам нічого вдіяти, і налякати нас вони теж не можуть, ні?

— Ні! — загорлав Грен.

— Вони внизу, а ми нагорі,— провадив Джон,— і поки ми тримаємо браму, вони не пройдуть. Не пройдуть!

На той час горлали вже всі, підтримуючи його гуркотом слів, вимахуючи мечами й луками, і щоки їхні розчервонілися. Джон помітив Кегза, в якого під рукою висів бойовий ріжок.

— Брате,— звернувся до нього Джон,— сурміть бій.

Широко посміхнувшись, Кегз підніс ріжок до вуст і двічі протяжно засурмив, що означало: дикуни! Інші ріжки підхопили цей клич, аж, здалося, здригнулася Стіна, і луна цих гортанних стогонів заглушила всі звуки.

— Лучники,— мовив Джон, коли сурми затихли,— цільтесь у велетів з тараном, усі до останнього. Стріляйте за моєю командою, не раніше. ВЕЛЕТІ З ТАРАНОМ! Стріли мають їх поливати на кожному кроці, але мусимо дочекатися, поки вони вишикуються. Кожен, хто змарнує стрілу, полізе вниз її забирати, чули мене?

— Так,— гаркнув Оуен Одоробало,— я чую, лорде Сноу.

Джон засміявся — він сміявся як п'яний чи божевільний, і з ним сміялися брати. Він бачив: колісниці й вершники на флангах уже добряче обігнули дикунів по центру. Дикуни ще й третину милі не здолали, а бойовий порядок уже розпадався.

— Заряджайте в метавки триболи,— звелів Джон.— Оуене, Кегзе, спрямуйте катапульти в центр. Стріломети заряджайте вогняними дротиками й чекайте на мою команду,— мовив він і тицьнув у хлопчаків-кротівців.— Ти, ти і ти, ставайте тут зі смолоскипами.

Наближаючись, дикунські лучники стріляли: кидалися вперед, зупинялися, випускали стрілу, тоді знову пробігали десяток ярдів, їх було так багато, що в повітрі постійно літали хмари стріл, та жодна не долітала. «Марна справа,— думав Джон.— От де дається знаки брак дисципліни». Маленьким дикунським лукам з кості й дерева далеко було до велетенських тисових луків Нічної варті, та й дикуни цілилися в людей, які були на сімсот футів вище.

— Нехай стріляють,— сказав Джон.— Чекайте. Тихше.

За спинами маяли плащі.

— Вітер дме нам в обличчя, він здуватиме стріли. Чекайте.

Ближче, ближче. Волинки голосили, барабани гуркотіли, дикунські стріли пурхали і падали.

— Натягнули! — Джон підніс власного лука й напнув стрілу до вуха. Так само зробив Шовк, і Грен, і Оуен Одоробало, і Зайвий Чобіт, і Блекджек Булвер, Аррон і Емрик. Підкинула арбалет до плеча Зі. Джон дивився, як наближається таран, а обабіч нього важко тупали мамонти й велети. Здалеку вони були такі маленькі, що їх, здавалося, долонею розчавити можна. «Якби тільки рука в мене була така велика». Вони ступили на поле побоїща. З туші дохлого мамонта,

обабіч якого тупотіли дикуни, злетіли сотні ворон. Ближче і ближче, аж поки...

— СТРІЛЬ!

Чорні стріли з сичанням метнулися вниз, як змії на оперених крилах. Джон не марнував часу, роздивляючись, куди вони влучили. Щойно перша стріла вилетіла з лука, він потягнувся по другу.

— В гніздо — дотяг — стріль!

Тільки-но стріла майнула, він намацав наступну.

— В гніздо — дотяг — стріль!

Знову і знову. Джон крикнув команду метавці й одразу почув рипіння, й затим важко гупнувся велет: це в повітря вилетіла сотня гострих сталевих трибол.

— Катапульти! — гукнув Джон.— Стріломети. Лучники, стріляйте без команди.

Тепер уже стріли дикунів поціляли в Стіну, але на сотню футів нижче, ніж треба. Другий велет завертівся й заточився. *В гніздо — дотяг — стріль.* Мамонт вривався в сусіднього, бачив Джон, і на землю посипалися велети. *В гніздо — дотяг — стріль.* Таран упав, зламавшись, бачив Джон, а велети, які штовхали його, лежали мертві або присмертні.

— Вогняні стріли,— крикнув він.— Таран має згоріти.

Ревіння пораних мамонтів і громовитий крик велетів змішувалися з барабанами й волинками, створюючи жахливу какофонію, а лучники все напинали тятиви і стріляли, так наче поглухли, як покійний Дик Форлард. Може, останні брати тут — рештки колишньої величі, але ж вони — вояки Нічної варти, чи майже вояки — зараз це байдуже. «І тому дикуни не пройдуть».

Один з мамонтів ошаліло бігав, розкидаючи дикунів своїм хоботом і топчучи ногами лучників. Джон ще раз напнув тятиву й пустив стрілу тварині в кошлату спину, щоби ще її підстьобнути. На сході й на заході фланги дикунського війська, не зустрівши опору, досягли Стіни. Зупинялися й розверталися колісниці, а вершники безцільно купчилися під велетенським крижаним стрімчаком.

— Брама! — почувся крик. Певно, Зайвого Чобота.— Мамонт коло брами!

— Вогонь,— гаркнув Джон.— Грене, Пипе!

Грен пожбури́в геть лук, перекинув на бік бари́ло оливи й покотив до краю Стіни, де Пип ви́бив з нього клин, захвав у отвір скручену ганчірку й підпалив її від смолоскипа. Удвох вони перекинули бари́ло через край. На сотню футів нижче воно врізалося в Стіну й тріснуло, вибухнувши клепками й полум'яною оливою. А Грен уже котив до краю наступну діжку, і Кегз також. Пип підпалив обидві.

— Попався! — закричав Шовк, звисивши голову з краю так, що Джон був певен: зараз він униз гримнеться.— Попався, попався, попався!

Доли́нало реві́ння вогню. В поле зору потрапив охопленй вогнем велет: він спіткнувся й покотився по землі.

І тут раптом почали розбігатися мамонти — тікали нажахано від диму й вогню, врізаючись у тих, що позаду. Ті, своєю чергою, теж розвернулись і погнали; велети й дикуни розбігалися з їхньої дороги. За мить почав розвалюватися весь центр бойового порядку. Вершники на флангах вирішили, що їх покинули, й собі повернули назад, хоча жоден з них навіть не був поранений. Навіть колісниці покотили назад, так нічого й не зробивши: полякали тільки своїм виглядом і гуркотом. «Якщо вже вони зламуються, то зламуються з тріском»,— думав Джон, спостерігаючи, як дикуни відступають. Усі барабани стихли. «Як тобі така музика, Мансе? Тут ти дорнянина жінку не пізнав?»

— Є в нас поранені? — запитав він.

— Кляті вилупки мені в ногу поцілили,— Зайвий Чобіт висмикнув стрілу й помахав над головою.— В дерев'яну!

Нестройно полетіли радісні вигуки. Схопивши Оуена за руки, Зі закружляла його, а тоді в усіх на очах поцілувала довгим поцілунком. Джона вона теж хотіла поцілувати, але він, стримавши її за плече, лагідно, але твердо її відтрутив.

— Не треба,— сказав він. «Досить з мене поцілунків». Знагла він відчув, що ледве стоїть, а нога пече від коліна до паху. Він навпомацки пошукав милицю.— Пипе, проведи мене до кліті. Грене, тепер Стіна твоя.

— Моя? — вигукнув Грен.

— Його? — вигукнув Пип. Важко було сказати, хто з них нажаханий більше.

— Ну,— затинаючись, мовив Грен,— н-ну, а що мені робити, як дикуни знову атакуватимуть?

— Зупиниш їх,— сказав Джон.

Коли спускалися вниз у кліті, Пип скинув шолом і витер чоло.

— Мерзлий піт. Яка бридота — мерзлий піт! — розсміявся він.— Боги, в житті не був я такий голодний. Я б зараз цілого тура зжер, присягаюся. Як гадаєш, Гоб нам Грена приготує?

Та коли він глянув на Джонове обличчя, сміх урвався.

— Що таке? Нога?

— Нога,— погодився Джон, бо слова насилу давалися.

— Не битва ж, правда? Ми ж виграли битву.

— Спитаєш мене, коли я побачу браму,— похмуро кинув Джон. «Мені б зараз багаття, і гарячого поїсти, і тепле ліжко, і чогось від болю в нозі»,— мріяв він подумки. Але спершу слід перевірити тунель і з'ясувати, що там сталося з Доналом Ноем.

Після бою з тенійцями брати витратили майже цілий день, розчищаючи внутрішню браму від криги й потрощених балок. Пейт Брудний Баняк, Кегз і ще дехто з будівничих гаряче сперечалися, що сміття слід просто лишити, де є: це буде ще одна перешкода для Манса. Але це б означало неможливість обороняти тунель, а Ной такого допускати не збирався. Якщо розставити людей біля душників, а також лучників і списників за кожними внутрішніми ґратами, кілька рішучих братчиків зможуть відбити напад стократ численніших дикунів, завалюючи прохід трупами. Ной не збирався дозволити Мансу Рейдеру вільно пройти крижаний тунель. Отож за допомогою льодорубів, лопат і мотузок уламки сходів відтягнули геть і розкопали браму.

Джон чекав біля холодних залізних ґрат, поки Пип сходить до мейстра Еймона по запасний ключ. Дивина: повернувся він не сам, а з мейстром Еймоном і з Клайдасом, який ніс ліхтар.

— Коли закінчите, прийдеш до мене,— мовив старий до Джона, поки Пип вовтузився з ланцюгами.— Слід поміняти тобі бинти й поставити нову припарку, та й від болю тобі не завадить трохи сновійного вина.

Джон слабо кивнув. Двері розчахнулися. Пип рушив перший, за ним Клайдас із ліхтарем. Джон заледве встигав за мейстром Еймоном. Зусібч тиснули крижані стіни; він відчував, як холод пронизує до кісток, як давить згори тягар цілої Стіни. Відчуття було, наче входиш у пащу крижаного дракона. Тунель зробив поворот, потім іще один. Пип

відімкнув наступні залізні ґрати. Пішли далі, зробили ще поворот — і тут побачили вдалині світло, слабеньке й бліде у товщі криги. «Кепські справи,— одразу зрозумів Джон.— Зовсім кепські».

— Кров на землі,— сказав Пип.

Останні двадцять футів тунелю стали полем бою і могилою. Зовнішні дубові двері, окуті залізом, були порубані й розбиті, зірвані з завіс, і серед уламків усередину заповз один з велетів. Ліхтар заливав жахливу сцену похмурим червонястим світлом. Пип відвернувся — його вивернуло, а Джон піймав себе на тому, що заздрить сліпому майстру Еймону.

Ной з товаришами чекали дикунів усередині, за масивними залізними ґратами, як оті двоє, які щойно відімкнув Пип. Два арбалети випустили дюжину стріл у велета, який пробивався вперед. Потім у бій, мабуть, вступили списники, штрикаючи його через ґрати. Та велету вистало сили дотягнутися рукою і скрутити шию Пейту Брудному Баняку, потім вчепитися в залізні ґрати й розсунути штаби. Під ногами валялися шматки розірваного ланцюга. «Один велет! Усе це — робота одного-єдиного велета».

— Всі загинули? — стиха спитав мейстер Еймон.

— Так. Останній — Донал.

Меч Ноя глибоко, мало не до руків'я, застряг у горлянці велета. Джон завжди вважав зброяра здорованем, але, затиснений у велетових дебелих руках, той здавався зовсім дитиною.

— Велет йому хребет переломив. Не знаю, хто з них помер перший...— Джон узяв ліхтар і підніс ближче, щоб краще роздивитися. — Маґ.

«На світі я велет останній». Джон відчув дивний смуток, але зараз не було часу на смуток.

— Це Маґ Могутній. Король велетів.

Він відчув, як йому бракує сонця. В тунелі було страшенно холодно й темно, а сморід крові та смерті був просто задушливий. Джон віддав ліхтар назад Клайдасу, протиснувся крізь тіла й погнуті штаби та рушив до світла, щоб визирнути за розтрощені двері.

Дорогу частково перегородила туша дохлого мамонта. Коли Джон протискався повз, його плащ зачепився за один з бивнів звірюки й порвався. Знадвору лежало ще три велети, напівзавалені камінням, грязюкою і застиглою смолою. Де-не-де вогонь підтопив Стіну, від неї

повідвальновалися чималі шматки криги й розбилися на почорнілій землі. Джон підвів голову — поглянути, звідки вони відпали. «Звідси Стіна здається велетенською, і таке враження, наче вона просто розчавить тебе».

Джон повернувся в тунель, де чекали решта.

— Слід, наскільки зможемо, полагодити зовнішні двері, а тоді завалити цю ділянку тунелю. Камінням, льодом, чим завгодно. Якщо зможемо, аж до других ґрат. Командування на себе має взяти сер Вінтон, він останній лицар, але починати треба вже, велети повернуться — ми й кліпнути не встигнемо. Треба сказати йому..

— Кажи йому, що хочеш,— лагідно мовив мейстер Еймон.— Він усміхнеться, кивне й забуде. Тридцять років тому серу Вінтону Стауту не вистачило дюжини голосів, щоб стати лордом-командувачем. І з нього був би гарний керівник. І десять років тому з нього ще був би гарний керівник. А тепер уже ні. Ти знаєш це незгірше, ніж знав Донал, Джоне.

То таки була правда.

— Тоді керуйте ви,— мовив Джон до мейстра.— Ви провели на Стіні все своє життя, брати підуть за вами. Нам слід зачинити браму.

— Я мейстер, я вдягнув ланцюг і дав обітницю. Мій орден служить, Джоне. Ми роздаємо поради, а не накази.

— Хтось же має...

— Ти. Ти маєш узяти керівництво на себе.

— Ні.

— Так, Джоне. Це не надовго. Лише поки не повернеться гарнізон. Тебе обрав Донал, а перед ним — Кворин Піврукий. Лорд-командувач зробив тебе своїм стюардом. Ти — син Вічнозиму, племінник Бенджена Старка. Або ти, або ніхто. Стіна в твоїх руках, Джоне Сноу.

Арія

Щоранку, прокидаючись, Арія відчувала в грудях пустку. Це був не голод, хоча й голод частенько теж. Це була порожнеча, діра, де колись билось серце, де колись жили її брати і батьки. Ще й голова боліла. Не так жахливо, як перше, але й досі сильно. Проте до цього Арія вже звикла, і шишка нарешті почала зменшуватися. А от діра в грудях нікуди не дівалася. «І ніколи ця діра нікуди не подінеться»,— казала собі Арія, лягаючи спати.

Були ранки, коли взагалі не хотілося прокидатися. Арія, зіщулившись під плащем і міцно заплющивши очі, намагалася знову заснути. Якби Гончак не чіпав її, вона би день і ніч тільки спала.

І снила. Це було найприємніше — сни. Їй майже щоночі снилися вовки. Велика вовча згряя з нею самою на чолі. Вона була більша за всіх, дужча, спритніша, швидша. Здатна обігнати коня і здолати лева. Коли вона щирила зуби, люди розбігалися; черево в неї рідко бувало порожнє, а хутро добре зігрівало, навіть коли віяв холодний вітер. З нею були брати й сестри — численні, люті, жахливі, вони належали їй. Вони її ніколи не покинуть.

Та якщо ночі вона проводила з вовками, то всі дні її належали псові. Щоранку Сандор Кліган змушував її вставати — хотіла вона того чи ні. Лаяв її своїм хрипким голосом або ж силоміць ставив на ноги і трусив. Одного разу вилив їй на голову цілий шолом холодної води. Арія підстрибнула, відпльовуючись і обтрушуючись, і спробувала його копнути, але він тільки розреготався. «Сушися, а потім нагодуюш клятих коней»,— звелів він, і довелося слухатися.

Коней тепер було двоє: Невідомець і ще гніда кобила, яку Арія назвала Боягузкою, бо Сандор сказав, що вона, певно, втекла з

Близнючок так само, як і вони. На кобилу вони натрапили на ранок після різанини: та блукала в полях без вершника. Гарна була коняка, але Арія терпіти не може боягузів. «Невідомець би не тікав, а бився». Проте Арія ходила за нею, як уміла. Все-таки краще, ніж їхати в одному сідлі з Гончаком. І нехай Боягузка й була боягузкою, зате молодію і дужою. Арія навіть подумала, що кобила, може, ще й обжене Невідомця, якщо до цього дійде.

Гончак більше вже не стежив за дівчинкою так пильно, як раніше. Іноді, здавалося, йому взагалі було байдуже, тут вона чи вже втекла, і вночі він більше не зав'язував її у плащ. «Одної ночі я просто заріжу його уві сні»,— запевняла себе Арія, але так і не зробила цього. «Одного дня я просто втечу на Боягузці, й він мене не впіймає»,— казала вона собі, але й цього теж не зробила. Бо куди їй іти? Вічнозиму більше немає. У Річкорині — брат її дідуся, але він її не знає, так само як і вона його. Може, леді Смолвуд прийняла б її в Жолудевому Палаці, а може, й ні. Та Арія і не була певна, що зможе тепер знайти цей Жолудевий Палац. Іноді вона думала повернутися до Шарни в заїзд, якщо його ще не змило повинню. Лишилась би з Пиріжком, а може, її б там розшукав лорд Берик. Ангай навчив би її стріляти з лука, вона б їздила разом з Гендрі, як справжня беззаконниця — як Венда Біла Олениця з балад.

Та все це були дурнуваті мрії — отак би хіба Санса могла мріяти. Пиріжок і Гендрі кинули Арію, щойно дістали нагоду, а лорд Берик з беззаконниками тільки викуп за неї хотіли отримати, точно як і Гончак. Нікому вона не потрібна. «Ніколи вони не були з моєї зграї, навіть Пиріжок і Гендрі. Дурна я була, що так думала,— дурне дівчисько, а ніяка не вовчиця».

От і лишилася вона з Гончаком. Цілі дні вони їхали, ніколи не ночуючи в одному й тому самому місці, по можливості уникаючи містечок і сіл і замків. Одного разу Арія поцікавилась у Сандора Клігана, куди вони прямують. «Геть звідси,— відгукнувся він.— А більше тобі знати не треба. Ти для мене й плювка не варта, не хочу слухати твоє скиглення. Слід було дозволити тобі побігти в той клятий замок».

«Слід було»,— погодилась Арія, думаючи про матір.

«Якби я так вчинив, ти б уже мертва була. Ти б мені подякувати мала. Заспівати для мене гарну пісеньку, як твоя сестричка».

«Її ви теж бардою влупили?»

«Я тебе *плазом* влупив, ти, дурна мала сучко! Якби я тебе влупив по-справжньому, в Зеленому Зубці б тепер тільки шматочки твої плавали. А тепер стули свою кляту пельку. Мав би я голову на плечах, віддав би тебе німотним сестрам. Вони таким балакучим дівчаткам язика втинають». А це були несправедливі слова. Якщо не рахувати того разу, Арія майже взагалі не розмовляла. Цілі дні минали, а вони з Гончаком і словом не обмінювалися. Арія була занадто спустошена, щоб розмовляти. А Гончак — надто сердитий. Вона відчувала в ньому цю лють: бачила в його обличчі, й у тому, як стискалися і сіпалися в нього губи, й у тих поглядах, які він на неї кидав. Щоразу, беручи до рук сокиру, щоб нацюкати дров на багаття, він скаженів і рубав дерева, бурелом і гілки з таким шаленством, що зрештою дров виявлялося двадцяттеро більше, ніж потрібно. Іноді потому в нього все так боліло від втоми, що він просто лягав і засинав, так і не розпаливши багаття. Арія ненавиділа такі моменти, ненавиділа і його. Саме в такі ночі вона довго витріщалася на сокиру. «На вигляд страшенно тяжка, але замахнутися я точно зможу». І *плазом* Арія не битиме.

Іноді дорогою вони бачили інших людей — селян у полях, свинопасів зі свинями, молочарку з коровою, зброєносця, що доправляв якесь повідомлення поритою коліями дорогою. Заговорювати до них Арії зовсім не хотілося. Так наче жили вони в якомусь далекому краю і розмовляли якоюсь дивною чужинською мовою; їм немає діла до неї, а їй — до них.

Крім того, потрапляти на очі було небезпечно. Час до часу звивистими сільськими шляхами проїздили кавалькади з вежами-близнючками Фреїв на прапорах. «Полюють на поодиноких північан, — пояснив Гончак, пропускаючи одних таких вершників.— Щойно чуєш тупіт копит — схиляй голову: навряд чи це друг їде».

Одного дня в земляній норі, попід корінням поваленого дуба, натрапили на ще одного мандрівника, який вижив у Близнючках. На гербі в нього на грудях танцювала рожева панна у вирі шовку; чоловік розповів, що він з вояків сера Марка Пайпера: лучник, тільки лук свій загубив. Ліве плече в тому місці, де приєднується рука, було все вивернуте й набрякле; це від удару булавою, пояснив він: булава проломила плече і вдавила кольчугу глибоко в м'ясо. «І зробив це північанин,— плакав чоловік.— Із закривавленим чоловіком на гербі, і

коли він побачив мій герб, то ще пожартував: червоний чоловік і рожева дівка, може, їм варто зійтися. Я випив за його лорда Болтона, а він випив за сера Марка, а потім ми разом випили за лорда Едмура й леді Рослій і за короля на Півночі. А тоді він убив мене». Плече в нього просто роздулося, й увесь лівий бік був у крові та гною. І смердів. «Він тхне, як труп». Чоловік попросив у них вина.

— Було б у мене вино, я б його сам випив,— сказав до нього Гончак.— Можу тобі води дати й зробити останню послугу.

Лучник подивився на нього довгим поглядом і нарешті мовив:

— Ти — пес Джофрі.

— Тепер я пес, який бігає сам по собі. То будеш воду?

— Ага,— ковтнув чоловік.— І послугу. Будь ласка.

Не так давно вони проїхали невеличкий ставок. Сандор дав Арії свій шолом, велівши наповнити його, тож вона подибала назад до води. Під носами черевиків хлюпало болото. За відро правила собача голова. Вода виливалася крізь прорізи для очей, але на дні шолома лишалося чимало.

Коли дівчинка повернулася, лучник підвів голову, й Арія вилила воду йому в рот. Він ковтав швидше, ніж вона лила, а що проливалось мимо, стікало по щоках на бакенбарди, склеєні засохлою кров'ю, і скоро з його бороди почали скрапувати рожеві сльози. Коли вода закінчилася, чоловік, стискаючи шолом, обливав крицю.

— Добре,— сказав він.— Шкода, що не вино. Я хотів вина.

— Я теж.

Гончак майже ніжно застромив чингал чоловікові в груди, налягаючи всім тілом, пробиваючи кінчиком леза сюрко, кольчугу й м'яку підбивку спіднизу. Нарешті витягнувши клинок і обтерши його об мертвого, Гончак поглянув на Арію.

— Ось тут серце, дівчинко. Так треба вбивати людину.

«Це один зі способів».

— Ми його поховаємо?

— Навіщо? — сказав Сандор.— Йому вже байдуже, а в нас лопати немає. Лиши його вовкам і диким собакам. Твоїм і моїм братам,— він кинув на неї важкий погляд.— Але спершу ми його пограбуємо.

В гаманці лучника знайшлося два срібні олені й майже тридцять мідяків. На руків'ї кинджала красувався гарний рожевий камінець. Гончак зважив клинок у руці, тоді шпурнув його Арії. Вона зловила

його за руків'я, застромила за пояс — і тепер почувалася трохи краще. Це не Голка, але все-таки криця. В мертвого був ще сагайдак зі стрілами, та кому потрібні стріли без лука? Черевики виявилися завеликі на Арію і замалі на Гончака, тож і їх залишили. Арія ще взяла шолом-капелюх, хоч він і падав їй майже на ніс і доводилося його поправляти, щоб бачити.

— У нього, мабуть, і кінь був, бо як би він інакше втік? — зронив Кліган, роззираючись.— Але, бачу, далеченько він відбіг. Хто його знає, скільки цей тут пролежав.

На той час, коли заїхали в передгір'я Місячних гір, дощі майже припинилися. Арія бачила над головою сонце, місяць і зорі, і їй здавалося, що прямують вони з Гончаком на схід.

— Куди ми їдемо? — знову запитала вона.

Цього разу Гончак зволив відповісти.

— У тебе тітка в Гнізді. Може, захоче дати викуп за твій кощавий зад, правда, хіба що боги знають навіщо. Тільки-но виїдемо на високий гостинець, там уже пряма дорога до Кривавої брами.

Тітка Лайса. Думка про неї не заповнила порожнечі. Арії хотілося маму, а не мамину сестру. Материну сестру вона знала не краще, ніж двоюрідного діда Чорнопструга. «Треба було все-таки зайти в замок». Вони ж не знають напевне, що матір загинула, що Роб загинув. Не бачили ж на власні очі, як вони помирали. Може, лорд Фрей просто взяв їх у заручники. Може, вони сидять у ланцюгах у підземеллі, а може, Фреї везуть їх на Королівський Причал, де їм Джофрі голови відрубає. Вони з Гончаком цього не знають.

— Нам треба повернутися,— зненацька вирішила Арія.— Повернутись у Близнючки і забрати маму. Вона не могла померти. Ми повинні їй допомогти.

— Я гадав, то в тебе в сестри тільки голова піснями забита,— прогарчав Гончак.— Фреї могли взяти твою матір у заручники заради викупу, це правда. Але ж, сьоме пекло, самому мені в житті не вдасться в біса витягнути її звідти!

— Не самому. Я теж поїду.

Він так пирхнув, що це можна було сприйняти за смішок.

— Оце старий зо страху обісцеться.

— Та ви просто померти боїтеся! — презирливо кинула Арія.

Тут Кліган по-справжньому засміявся.

— Смерть не лякає мене. Тільки вогонь. А тепер тихо, бо я тобі язика сам втну — позбавлю німотних сестер клопоту. Нас чекає Видол.

Арія не вірила, що він і справді їй язика втне: він каже так само, як колись Каправий лякав її, що поб'є до крові. Але випробовувати його вона не збиралася. Сандор Кліган не Каправий. Каправий не рубав людей надвоє і не лупив бардою. Навіть плазом.

Уночі вона лягла спати, думаючи про матір і міркуючи: може, варто зарізати Гончака уві сні й самій рятувати леді Кетлін. Заплющивши очі, вона мов навіч побачила мамине обличчя. «Вона так близько, я майже чую її запах...»

...і тут вона таки почула її запах. Ледве вловимий серед інших запахів — моху, болота й води, а ще смороду гнилого очерету та гниючих тіл. По м'якій землі вона повільно підійшла до річкового берега, похлебтала води, тоді підвела голову, приношуючись. Сіре небо затягнули хмари, а зелена ріка була забита різним мотлохом. На міліні застрягли трупи людей; одні ворушилися, коли їх штовхала вода, а інших уже й на берег викинуло. Навколо них скупчилися її брати й сестри, шарпаючи соковите спірле м'ясо.

Злетілися й ворони — крукали на вовків і розсипали в повітрі пір'я. Кров у них була гаряча, й одна з сестер клацнула на ворону зубами, не встигла та злетіти, і піймала за крило. Їй і самій закортіло ворони. Кортіло відчутти смак крові, почути хрускіт кісток на зубах, заповнити живіт м'ясом теплим, а не холодним. Вона була голодна, кругом валялося м'ясо, але їсти його вона не могла.

Запах посилювався. Вона нашорошила вуха, дослухаючись до гарчання своєї зграї, крику сердитих ворон, шелесту крил і плюскоту води. Десь далеко іржали коні й перегукувалися живі люди, але вони зараз не цікавили. Цікавив тільки запах. Вона знову понюхала повітря. Ось воно, вона вже й бачить його: вниз за течією в ріці пливе щось біле, перевертаючись, коли наскокує на корч. Під ним вгинається очерет.

Гучно хляпаючи по міліні, вона кинулась у глибоку воду, молотячи лапами. Течія тут сильна, але вона сильніша. Вона пливла на запах. Пахло насиченою річковою вологою, але не ці запахи вабили її. Вона гребла до гострого червоного духу холодної крові, до солодкавого задушливого смороду смерті. Гналася за ним, як за оленем у лісі, й таки наздогнала, і її щелепи стиснули бліду руку. Вона

поторсала, щоб розворушити тіло, та в роті відчувалася тільки кров і смерть. Вона вже трохи стомилася, тож спромоглася хіба що витягнути тіло на берег. Коли вона тягла його мулистим берегом, підбіг один з менших братів, він нишпорив, звисивши язика. Довелося рикнути, щоб відігнати його, бо він хотів куснути від тіла. Тільки тоді вона зупинилася обтрусити воду з хутра. Біле тіло долілиць лежало в болоті, мертва шкіра зморщилась і зблідла, а з шиї цебеніла холодна кров. «Вставай,— подумала вона.— Вставай, поїж і побігай з нами».

Іржання коней змусило її смикнути головою. Люди! Вони наближалися з підвітряного боку, ось чому вона їх не занюхала, а вони вже зовсім поряд. Люди на конях, виляскують чорними, жовтими й рожевими крилами за плечима, стискають у руках довгі блискучі пазурі. Дехто з молодших її братів ощирих зуби, захищаючи свою мертвеччину, але вона, клацаючи зубами, розігнала їх. Це закон дикого світу. Олені, зайці й ворони тікають від вовків, а вовки тікають від людей. Покинувши свою білу холодну здобич у болоті, куди затягнула її, вона побігла геть, не відчуваючи сорому...

Коли прийшов ранок, Гончаківі не довелося кричати на Арію й розштовхувати її. Вона вперше прокинулася раніше за нього й навіть устигла напоїти коней. Поснідали мовчки, а потім Сандор сказав:

— Щодо твоєї матері...

— Це вже не має значення,— пригнічено мовила Арія.— Я знаю, що вона мертва. Я бачила її уві сні.

Гончак на довгу мить затримав на ній погляд, тоді кивнув. Більше про це не говорили. Рушили далі в гори. Вище в узгір'ях натрапили на крихітне ізольоване село, оточене сіро-зеленими чатовими деревами й високими блакитними соснами-солдатами, і Кліган вирішив ризикнути заїхати.

— Нам потрібна їжа,— сказав він,— і дах над головою. Тут навряд чи знають про те, що трапилося під Близнючками, а якщо пощастить, і мене ніхто не впізнає.

Селяни саме будували дерев'яний частокіл навколо своїх домівок, а коли побачили ширину Гончаківих плечей, то запропонували і харчів, і дах над головою, і навіть грошей за роботу.

— Якщо буде ще й вино, я згоден,— прогарчав Сандор. Зрештою він задовольнився елем і щовечора перед сном напивався.

Але в горах розтанула його мрія продати Арію леді Арин.

— Далі за нами на гірських переходах крига і сніг,— сказав сільський старійшина.— Якщо не замерзнете й не помрете з голоду, попадетесь тінь-котам або печерним ведмедям. А ще ж там гірські клани. Відтоді як Тимет Одноокий повернувся з війни, обпечені взагалі нічого не бояться. Півроку тому Гантор, син Гурна, повів кам'яних воронів у селище миль за вісім звідси. Забрали всіх жінок і все зерно, половину чоловіків повбивали. Тепер у них є криця, добрі мечі й кольчуги, вони чатують на високому гостинці — і кам'яні ворони, і молочні змії, і сини туману — всі. Може, вам кількох і вдасться з собою забрати, та врешті-решт вони вас таки вб'ють, а дочку вашу заберуть.

«Я йому не дочка!» — могла би крикнути Арія, якби так не втомилася. Нічия вона дочка. І сама ніхто. Не Арія, не Ласка, не Нан, не Арі, не Жовторотик, навіть не Ковтюх. Просто дівчинка, яка вдень бігає з псом, а вночі снить вовками.

У селі було тихо. Солом'яники не дуже кишіли вошами, їжу давали просту, але поживну, а в повітрі пахло глицею. І все одно незабаром Арія вирішила, що їй тут не подобається. Селяни всі боягузи. Ніхто з них навіть в обличчя Гончаку дивитися не міг, принаймні довший час. Дехто з жінок хотів перевдягнути Арію в сукню та всадовити за шиття, але вони — це не леді Смолвуд, тож вона такого терпіти не збиралася. А ще там була дівчинка, дочка сільського старійшини, яка всюди тягалася за Арією. Була вона одного віку з Арією, але насправді ще зовсім дитина: плакала, якщо обдере коліно, й повсюди за собою носила дурнувату ганчір'яну ляльку. То був іграшковий солдатик, тільки мало схожий, і дівчинка називала його «сер Солдат» і похвалялася, що він її захищає.

— Забирайся,— півсотні разів проганяла її Арія.— Облиш мене.

Але дівчинка не слухалась, і врешті Арія відібрала в неї ляльку, роздерла їй живіт і пальцем виколупала звідти ганчірку, яка надавала їй форму.

— Отепер він більше схожий на солдата! — сказала вона, перш ніж пожбурити ляльку в струмок. Відтоді дівчинка припинила їй набридати, й Арія цілі дні чистила й чесала Боягузку й Невідомця або гуляла в лісі. Іноді знаходила там який-небудь дрючок і «працювала голкою», та тут пригадувала все, що трапилось у Близнючках,— і починала з такою силою бити дрючком об дерево, що той ламався.

— Може, нам варто залишитися тут на деякий час,— сказав до неї Гончак за два тижні. Він сп'янів од елю, але був не так сонний, як задумливий.— До Гнізда нам не доїхати, а Фреї і далі полюють на виживанців у приріччі. А тут, з тими нальотчиками з кланів, потрібні мечі. Трохи тут відпочинемо і, може, знайдемо можливість дістатися до твоєї тітки.

Арія, почувши це, потемніла з обличчя. Лишатися їй не хотілось, але й іти не було куди. Наступного ранку, коли Гончак пішов рубати дерева й тягати палі, вона знов залізла в ліжку.

Та коли врешті робота була зроблена й високий дерев'яний частокіл закінчений, сільський старійшина дав зрозуміти, що їм тут не місце.

— Прийде зима, нам самим не буде чого їсти,— пояснив він.— А ви... такий чоловік, як ви, з собою приносить кров.

Сандор стиснув губи.

— То ви знаєте, хто я такий?

— Ага. Подорожні до нас сюди не заходять, але самі ж ми виїжджаємо і на ринок, і на ярмарки. І знаємо про пса короля Джофрі.

— Коли до вас завітають оті кам'яні ворони, може, ви ще зрадієте, що у вас є пес.

— Може,— завагався чоловік, а тоді набрався мужності й мовив:— Кажуть, ви після битви на Чорноводді геть втратили бойовий дух. Кажуть...

— Знаю я, що кажуть,— голос Сандора більше нагадував скреготіння двох пилок одна об одну.— Заплатіть мені, й ми підемо.

Отож на дорогу Гончак отримав повний мідяків гаманець, бурдюк кислого елю й новий меч. Якщо по правді, меч був дуже старий, але ж для нього — новий. Він обміняв його на барду, яку забрав у Близнючках,— ту, з чиєї вини на голові в Арії вискочила гуля. Ель закінчився вже першого ж дня, а от меча Кліган гострив щовечора, проклинаючи чоловіка, з яким помінявся, за кожну пощербину та плямку іржі. «Якщо він втратив бойовий дух, чого ж він так нагострює меча?» Цього питання Арія поставити не наважувалася, але багато над ним міркувала. Може, саме тому Гончак і втік з Близнючок, прихопивши її з собою?

У приріччі з'ясувалося, що дощі вщухли й повінь почала спадати. Гончак повернув на південь, назад на Тризуб.

— Поїдемо в Річкорин,— сказав він Арії, підсмажуючи зайця, якого вполював.— Може, Чорнопструг захоче купити собі вовчицю.

— Він мене не знає. Звідки йому знати, що я — це я?

Арія вже втомилася їхати у Річкорин. Вона вже, здається, роками їде в той Річкорин, а все ніяк не може доїхати. Щоразу як вона їхала в Річкорин, то опинялася в місці гіршому й гіршому.

— І викупу він вам не заплатить. Либонь, просто повісить вас.

— Хай спробує,— одвернувшись, сплюнув Гончак.

«Говорить він так, наче зовсім і не втратив бойового духу».

— А я знаю, куди нам можна поїхати,— сказала Арія. У неї-бо ще лишився один брат. «Джон точно захоче мене забрати, навіть якщо ніхто більше не захоче. Він називатиме мене сестричкою й куйовдитиме мені волосся». От тільки дорога туди далека, і самотужки Арія туди навряд чи зможе дістатися. Вона ж бо навіть у Річкорин не спромоглася заїхати.— Можемо вирушити на Стіну.

Сандор зареготав-заричав.

— Маленька вовчиця хоче приєднатися до Нічної варти, отакої?

— У мене брат на Стіні,— уперто мовила Арія.

У Гончака сіпнувся рот.

— Стіна за тисячу льє звідси. Нам, щоб тільки Перешийку дістатися, доведеться пробиватися через клятих Фреїв. А в тих болотах водяться ящірколеви, які вовків щодня на сніданок лопають. Та якщо ми таки доб'ємося до півночі цілі й неушкоджені, там у половині замків засіли залізні, та й кругом будуть тисячі клятих виродків-північан.

— Ви їх боїтеся? — поцікавилась Арія.— Справді втратили бойовий дух?

На мить їй здалося, що він її зараз ударить. Але тут виявилось, що заєць уже зарум'янився, шкоринка хрумтіла, а сало сичало, скрапуючи в багаття. Сандор зняв зайця з кілочка, великими долонями розірвав навпіл і жбурнув половинку Арії на коліна.

— З моїм духом усе гаразд,— сказав він, відриваючи ніжку,— але в дупі я мав тебе і твого брата. У мене теж є брат.

Тиріон

— Тиріоне,— стомлено промовив сер Кеван Ланістер,— якщо ти і справді не винен у смерті Джофрі, тобі це буде неважко довести на суді.

— А хто мене судитиме? — Тиріон відвернувся од вікна.

— Правосуддя чиниться престолом. Король помер, але твій батько лишається королівським правицею. Та оскільки звинувачується його власний син, а жертва — його онук, він попросив лорда Тайрела та княжича Оберина долучитися до суду.

Тиріона це навряд чи могло підбадьорити. Мейс Тайрел був тестем Джофрі, хай і недовго, а Червоний Гад, він... змії.

— А мені дозволять вимагати суду через двобій?

— Я б цього не радив.

— Чому ні?

У Видолі це його врятувало, чому не тут?

— Дай мені відповідь, дядьку. Мені дозволять вимагати суду через двобій і обрати заступника, щоб довести свою невинність?

— Певна річ, якщо таким буде твоє бажання. Однак, наскільки я знаю, в такому разі твоя сестра має намір своїм заступником призначити сера Грегора Клігана.

«Сучка блокує кожен мій рух ще до того, як я його зроблю. Шкода, що вона не обрала когось із Кетлблеків». Брон з усіма трьома швидко б упорався, але Гора-на-коні — то зовсім інша пісня.

— Мені треба з цим переспати.

«І побалакати з Броном, і то швидко». Тиріон і думати не хотів, скільки йому це коштуватиме. Брон свою шкуру цінує дуже високо.

— У Серсі є свідки проти мене?

— Щодня їх з'являється більше й більше.

— Тоді мені потрібні власні свідки.

— Скажи мені, хто вони, і сер Адам пошле по них міську варту, щоб привести їх на суд.

— Краще я їх сам розшукаю.

— Тебе звинувачують у царевбивстві та кривогубстві. Ти і справді уявив, що тобі дозволять вільно виходити і вертатися? — сер Кеван махнув на стіл.— Маєш перо, чорнило і пергамент. Запиши імена потрібних свідків, і я зроблю все, від мене залежне, щоб представити їх, даю тобі слово Ланістера. Але з вежі ти не вийдеш, тільки на суд.

Тиріон не збирався опускатися до бланкету.

— А моєму зброєносцю дозволять виходити й вертатися? Хлопцю на ім'я Подрик Пейн?

— Певна річ, якщо бажаєш. Пришлю його до тебе.

— Будь ласка. Що швидше, то краще, а просто зараз — ще краще.

Він подибав до письмового столу, але, почувши, як відчиняються двері, розвернувся й гукнув:

— Дядьку!

— Так? — загальмував сер Кеван.

— Я цього не робив.

— Хотів би я в це вірити, Тиріоне.

Коли двері зачинилися, Тиріон Ланістер заліз на крісло, нагострив перо й дістав чистий аркуш пергаменту. «Хто заступиться за мене?» Він мокнув перо в каламар.

Коли за деякий час з'явився Подрик Пейн, аркуш і досі був незаймано чистий.

— Мілорде,— привітався хлопець.

Тиріон відклав перо.

— Розшукай Брона й одразу веди сюди. Скажи йому, що можна золота заробити — стільки золота, скільки він і не мріяв. І щоб без нього не вертався!

— Так, мілорде. Тобто ні. Не вернуса. Без нього,— він вийшов.

Не вернувся він ні до заходу сонця, ні коли зійшов місяць. Тиріон задрімав на підвіконні та прокинувся на світанку весь заляканий. Слуга приніс на сніданок кашу з яблуками й ріг елю. Тиріон поснідав

за столом, перед ним так і лежав порожній аркуш. За годину слуга повернувся по миску.

— Ти мого зброєносця не бачив? — поцікавився у нього Тиріон. Чоловік похитав головою.

Зітхнувши, Тиріон повернувся за стіл і знову вмочив перо. «Санса», написав він на пергаменті. Він сидів, витріщаючись на це ім'я і так зціпивши зуби, що аж боляче стало.

Якщо припустити, що Джофрі не просто вдавився шматком їжі (у що навіть Тиріону важко було повірити), виходить, його отруїла Санса. Джофр практично поставив чару їй на коліна, і підстави у Санси теж були. Якщо у Тиріона і були сумніви, всі вони щезли разом з дружиною. «Одне тіло, одне серце, одна душа». У нього сіпнулися губи. «Вона часу не марнувала, щоб довести, як „багато“ для неї важать обітниці, правда ж? Ну, а чого ж ти очікував, карлику?»

І все-таки... звідки Санса могла взяти отруту? Тиріон не вірив, що в такій справі дівчина могла діяти сама. «А я дійсно хочу її розшукати?» Чи повірять судді, що Тиріонова дівчинка-дружина отруїла короля, а її чоловік нічогісінько про це не знав? «Я б не повірив». Серсі наполягатиме, що вони цю справу провернули удвох.

Та все одно наступного дня він передав пергамент дядькові. Сер Кеван нахмурився.

— Леді Санса — єдиний твій свідок?

— Свого часу подумаю і про інших.

— Подумай ліпше вже. Судді планують почати слухання за три дні.

— Це надто скоро! Ви мене тут замкнули під вартою, як мені шукати свідків моєї невинуватості?

— А сестра твоя не мала труднощів у пошуку свідків твоєї винуватості,— сер Кеван скрутив пергамент.— Сер Адам вислав людей — полюють на твою дружину. Вейрис заплатить сто оленів за інформацію про її місцеперебування та сто драконів за саму дівчину. Якщо її можна знайти, її знайдуть, і тоді я приведу її до тебе. Не бачу нічого поганого в тому, щоб чоловік і дружина ділили одну камеру, втішаючи одне одного.

— Який ти добрий! Зброєносця мого не бачив?

— Я його вчора послав до тебе. Він не приходив?

— Приходив,— визнав Тиріон,— а тоді пішов.

— То я пришлю його до тебе знову.

Але повернувся Подрик Пейн лише наступного ранку. Несміливо переступив поріг, на обличчі його читався переляк. За хлопцем увійшов Брон. Перекупний лицар був у шкірянці зі срібними заклепками й у цупкому дорожньому плащі; з-за пояса в нього стирчала пара чудово гарбованих рукавиць.

Від одного погляду на Бронове обличчя у Тиріона замлоїло в животі.

— Ти не квапився.

— Я взагалі йти не збирався, але хлопець дуже вже благав. Мене чекають в замку Стоукворт на вечерю.

— Стоукворт? — Тиріон зістрибнув з ліжка.— А скажи-но, що там такого для тебе в Стоукворті?

— Наречена,— Брон посміхнувся, як вовк, який роздивляється загублене ягнятко.— Післязавтра я беру шлюб з Лоліс.

— Лоліс.

«Чарівно, чорт забирай, чарівно. Причинна донечка леді Танди отримає чоловіка-лицаря і, можна сказати, батька для байстрюка у себе в лоні, а сер Брон Чорноводський підніметься ще на щабель вище». Це точно справа смердючих рук Серсі.

— Моя сучка-сестричка продала тобі кульгаву кобилу. Дівчина несповна розуму.

— Якби мені потрібен був розум, я би з вами шлюб узяв.

— Лоліс у тяжі невідомо від кого.

— Тільки народить — я їй ще одну дитину зроблю, тепер уже відомо від кого.

— Вона ж навіть не спадкоємиця Стоукворту! — зауважив Тиріон.
— У неї є старша сестра. Фаліза. Одружена сестра.

— Десять років заміжня, а досі бездітна,— сказав Брон.— Лорд-чоловік її з нею в ліжку не лягає. Подейкують, надає перевагу цнотливим.

— Та хай хоч козам надає перевагу, це байдуже. Коли помре леді Танда, землі все одно перейдуть його дружині.

— Ну, це якщо Фаліза не помре раніше за матір.

Тиріон подумав: а Серсі взагалі здогадується, якого змія підсунула леді Танді? «Та якщо й знає, її це хвилює?»

— То чого ж ти тут?

— Якось,— знизав плечима Брон,— ви сказали, що як мені хтось запропонує продати вас, то ви заплатите подвійну ціну.

«Так!»

— Тобі потрібні дві дружини чи два замки?

— Досить буде по одному того й того. Та якщо ви хочете, щоб я убив Грегора Клігана, то замок має бути з біса великий.

У Сімох Королівствах повно високородних панянок, та навіть найстарші, найбідніші й найпотворніші старі дівиці в державі не згодяться на шлюб з таким низькородним покидьком, як Брон. Хіба тільки хвора на голову і хвора на живіт — з малим безбатченком у лоні після стократного згвалтування. Леді Танда так відчайдушно шукала чоловіка для Лоліс, що навіть деякий час переслідувала Тиріона, а було це до того, як з дівчиною побавилася половина Королівського Причалу. Без сумніву, Серсі якось підсолодила пропозицію, та й Брон тепер лицар, тобто цілком годяща партія для молодшої дочки небагато дому.

— На біду, немає в мене нині ні замків, ні високородних дівиць,— визнав Тиріон.— Але можу запропонувати винагороду і вдячність, як і раніше.

— Винагорода мені не потрібна, золото в мене є. А що я можу купити на вдячність?

— Ти здивуєшся, скільки всього. Ланістер завжди сплачує борги.

— Ваша сестра теж із Ланістерів.

— Моя леді-дружина — спадкоємиця Вічнозиму. Якщо мені вдасться зберегти голову на плечах, можливо, одного дня я правитиму на Півночі від її імені. Можу й тобі врізати там чималий шмат.

— Якби та якби...— мовив Брон.— Та й там до біса холодно. А Лоліс — м'якенька, тепла і зовсім близько. За два дні я вже можу порати її.

— Не дуже приємна перспектива...

— Справді? — широко посміхнувся Брон.— Погодьтеся, Куцю: якби довелося вибирати — спати з Лоліс чи стятися з Горою-на-коні, ніхто б і оком не встиг змигнути, як ви б уже штани спускали.

«Занадто добре він мене вивчив». Тиріон спробував іншу тактику.

— Я чув, сера Грегора поранили на Червоному Зубці, а потім ще раз у Сутінь-долі. Рани трохи зіб'ють йому спритність.

— Ніколи не був він спритний,— роздратовано мовив Брон.— Тільки неймовірно дебелий і неймовірно дужий. Не заперечую: як на

людину таких розмірів, він моторніший, ніж можна очікувати. У нього страшенно довгі руки, та й ударів він, схоже, не відчуває, як нормальна людина.

— Він так сильно тебе лякає? — поцікавився Тиріон у надії роздрочити його.

— Тільки повного дурня він не злякає,— стенив плечима Брон.— Може, я і здолав би його. Крутився б навколо, поки він не стомиться кидатися на мене так, що вже меч не годен буде підняти. Якось би з ніг його збив. Коли вояк лежить на спині, то вже байдуже, чи високий він на зріст. Та все одно, це ризиковано. Один хибний крок — і я труп. Навіщо мені ризикувати? Так, ви мені подобається, бридкий малий бабій... але якщо я влізу у вашу бійку, я програю в будь-якому разі. Або Гора мені кишки випустить, або я його вб'ю і втрачу Стоукворт. Так, мій меч можна перекупити, але я не віддаю його задарма. Я вам не брат, чорт забирай.

— Ні,— сумно погодився Тиріон.— Не брат. Тоді забирайся,— махнув він рукою.— Біжи у Стоукворт до леді Лоліс. Нехай тебе твоя шлюбна постіль порадує більше, ніж мене — моя.

Біля дверей Брон завагався.

— Що ви робитимете, Куцю?

— Самотужки вб'ю Грегора. Ото вже веселу пісеньку можна буде написати!

— Сподіваюся її почути,— Брон востаннє посміхнувся й вийшов з дверей, із замку, з Тиріонового життя.

— Перепрошую,— шаркнув ногою Под.

— За що? Хіба це твоя провина, що Брон — пихатий негідник з чорною душею? І завжди був пихатим негідником з чорною душею. Це мені в ньому й подобалося.

Тиріон налив собі кухоль вина й поніс на підвіконня. Знадвору день був сірий і дощовий, але обіцяв розвидніти, на відміну від карликового життя. Мабуть, Тиріон міг би послати Подрика Пейна попитати про Шагу, але в хащах королівського лісу стільки хованок, що розбійників там ловити можна десятиріччями. «У Пода часом виникають труднощі з пошуками кухні, коли я посилаю його по сир». Тимет, син Тимета, швидше за все, вже повернувся в Місячні гори. І хай що там Тиріон казав Броніві, власноруч битися з сером Грегором Кліганом — це гірший фарс, ніж поєдинок карликів, влаштований

Джофрі. Тиріон не збирався померти під регіт, який лунає у вухах. «Накрився суд через двобій».

Пізніше того самого дня сер Кеван завітав до нього вдруге, а потім ще й наступного дня. Сансу так і не знайшли, ввічливо повідомив дядько. Так само як і блазня сера Донтоса, який щез тої-таки ночі. Чи хоче Тиріон викликати ще яких-небудь свідків? Ні, не хоче. «Як мені в біса доводити, що це не я отруїв вино, коли тисяча людей бачила, як я наповнював Джофрі чару?»

Всю ніч він не спав.

Лежав у темряві, витріщаючись на балдахін і рахуючи привидів. Усміхалася Тиша, цілуючи його, тремтіла від страху гола Санса. Джофрі з почорнілим обличчям тримався за горло, а по шиї бігла кров. Перед Тиріоновим зором поставали очі Серсі, Бронова вовча посмішка, капосна усмішка Шей. Навіть думка про Шей не збуджувала його. Він вирішив сам себе потішити, подумавши, що, як удасться збудити й задовольнити свій прутень, він зможе потім трохи відпочити, але нічого не вийшло.

І тут прийшов світанок — прийшов час суду.

Зранку по Тиріона з'явився не сер Кеван, а сер Адам Марбранд з дюжиною золотих плащів. Тиріон поснідав вареними яйцями, підгорілою шинкою і підсмаженим хлібом і вдягнувся в усе найкраще.

— Пане Адаме,— мовив він.— Я гадав, батько пошле королівську варту, щоб доправити мене на суд. Я ж поки що член королівської родини, хіба ні?

— Так, мілорде, але, боюся, більшість королівської варту — це свідки проти вас. Лорд Тайвін подумав, що охороняти вас їм зараз не годиться.

— Боги збавте, ми робимо тільки те, що годиться. Прощу, ведіть.

Судити його мали в тронній залі, в якій помер Джофрі. Коли сер Адам провів його крізь височенні бронзові двері, Тиріон ступив на довгий килим, відчуваючи на собі очі всіх присутніх. На суд збіглися сотні людей. Принаймні він сподівався, що вони прийшли саме заради цього. «Бо ще, чого доброго, то все свідки проти мене». На галереї він запримітив королеву Марджері, бліду й чарівну в жалобі. «Двічі одружена й двічі вдовиця, а їй-бо лише шістнадцять». З одного боку від неї стояла її рослява матір, з другого — її маленька бабуся, а решту галереї заповнили її фрейліни й батькові придворні лицарі.

Під порожнім Залізним тронем так і не розібрали помосту, хоча всі столи, крім одного, винесли. За ним сидів кремезний лорд Мейс Тайрел у золотій мантиї поверх зеленого вбрання, а також стрункий княжич Оберин Мартел у розмаяній строкатій мантиї — рудо-жовто-багряній. Між ними сидів лорд Тайвін Ланістер. «Може, у мене ще і є надія». Дорн і Небосад зневажають один одного. «Якщо я знайду спосіб з цього скористатися...»

Верховний септон почав з молитви — просив Отця небесного вказати шлях до правосуддя. Коли ж він закінчив, отець земний гойднувся вперед і мовив:

— Тиріоне, це ти вбив Джофрі?

Тиріон не вагався ні миті.

— Ні.

— Яке полегшення,— сухо зронив Оберин Мартел.

— То це зробила Санса Старк? — поцікавився лорд Тайрел.

«Я б на її місці точно так зробив». Та хай ким була Санса і хай яка її роль у цьому, а вона лишається його дружиною. Тиріон накинув їй на плечі плащ на знак свого захисту, хоч і довелося для цього ставати на спину блазню.

— Джофрі вбили боги. Він вдавився голубиним пирогом.

— Ви кухарів хочете звинуватити? — почервонів лорд Тайрел.

— Їх, а може, голубів. Головне, щоб не мене.

Тиріон почув нервові смішки й одразу збагнув, що зробив помилку. «Припни язика, малий дурню, бо він тебе до могили доведе».

— Проти тебе є свідки,— сказав лорд Тайвін.— Спочатку ми вислухаємо їх. А тоді можеш представити власних свідків. Говоритимеш тільки з мого дозволу.

Тиріону нічого не лишалося, як просто кивнути.

Сер Адам правду казав: перший, кого закликали, був сер Балон Свон з королівської варті.

— Лорде правице,— почав він, щойно верховний септон взяв з нього присягу казати правду й тільки правду,— я мав честь битися з вашим сином пліч-о-пліч на «мості» з кораблів. Попри свій зріст, він хоробра людина, і я не вірю, що він це зробив.

Залою пролетіло бурмотіння, а Тиріон подумав: яку божевільну гру затіяла Серсі? «Для чого викликати свідка, який вірить, що я не

винен?» Та скоро він це дізнався. Сер Балон знехотя розповів, як у день бунту йому довелося відтягати Тиріона від Джофрі.

— Він тоді вдарив його світлість, це правда. Та це був просто напад гніву. Літня гроза. Адже натовп мало не розірвав нас усіх.

— За Таргарієнів людина, яка вдарила особу королівської крові, втрачала руку, якою вдарила,— зауважив Червоний Гад Дорнський.— Карлик свою маленьку ручку примудрився назад відростити — чи королівська варта забула свої обов'язки?

— Він сам королівської крові,— відповів сер Балон.— І був тоді королівським правицею.

— Ні,— заперечив лорд Тайвін,— він виконував обов'язки королівського правиці замість мене.

Сер Мірин Трант, наступний свідок, радо підкріпив свідчення сера Балона.

— Він збив короля на землю й почав бити його ногами. І кричав, що це несправедливо, що його світлості вдалося неушкодженим вирватися з натовпу.

Тиріон уже розумів сестрин план. Вона почала з людини, відомої своєї чесністю,— видоїла все, що змогла. «Кожен наступний свідок переказуватиме дедалі гіршу легенду, аж поки я здаватимуся Мейгором Лютим і Ейрисом Божевільним разом узятими, ще й присмаченими Ейгоном Негідником».

Сер Мірин далі розповів, як Тиріон зупинив Джофрі, коли той хотів покарати Сансу Старк.

— Карлик запитав його світлість, чи знає він, що сталося з Ейрисом Таргарієном. А коли сер Борос заступився за короля, карлик пригрозив убити його.

Наступним викликали самого Блаунта, який луною повторив сумний переказ. Навіть якщо сер Борос і недолюблював Серсі за те, що звільнила його з королівської варті, але сказав саме ті слова, які вона хотіла почути.

Тиріон більше не міг тримати язика за зубами.

— А ви повідайте суддям, що саме робив Джофрі, розкажете?

Мордатий здоровань кинув на нього сердитий погляд.

— Ви сказали своїм дикунам убити мене, якщо я розтулю рота, ось що я їм повідаю.

— Тиріоне,— мовив лорд Тайвін.— Говоритимеш, коли ми тебе викличемо. Це попередження.

Тиріон кипів, але довелося скоритися.

Наступні вийшли Кетлблеки, всі троє по черзі. Озні й Осфрид розповіли про вечерю з Серсі перед Битвою на Чорноводді, переказали Тиріонові погрози.

— Він пригрозив її світлості, що готовий заподіяти їй зло,— сказав сер Осфрид.— Кривду.

А його брат Озні продовжив:

— Сказав, що дочекається дня, коли вона тішитиметься, але радість її згорить на попіл.

Ніхто з них і не обмовився про Алаяю.

Сер Озмунд Кетлблек, втілення лицарства в білосніжних обладунках і такому самому білому вовняному плащі, присягався, що король Джофрі давно знав: дядько Тиріон хоче його вбити.

— Це було того-таки дня, коли він одягнув на мене білого плаща,— мовив він до суддів.— Тоді хоробрий хлопчик сказав до мене: «Добрий пане Озмунде, бороніть мене гарно, бо мій дядько не любить мене. Хоче замість мене стати королем».

Такого Тиріон стерпіти не міг.

— Брехун!

Він навіть ступив два кроки вперед, але золоті плащі відтягнули його.

Лорд Тайвін нахмурився.

— Мені треба тебе скувати по руках і ногах, як звичайного розбійника?

Тиріон скреготнув зубами. «Друга помилка, дурню, дурню, карликовий дурню! Тримай себе в руках, бо в іншому разі ти приречений».

— Ні. Перепрошую, мілорди. Мене розгнівала його брехня.

— Його правда, ти хотів сказати,— мовила Серсі.— Батьку, прошу закувати його в кайдани — для вашого ж захисту. Ви ж бачите, який він.

— Я особисто бачу карлика,— сказав княжич Оберин.— Того дня, коли я злякаюся гніву карлика, я ліпше втоплюся в діжці червоного.

— Кайдани не потрібні,— лорд Тайвін кинув погляд у вікно й підвівся.— Вже пізно. Продовжимо завтра.

Уночі, сам-один у камері, з порожнім аркушем пергаменту й кухлем вина, Тиріон піймав себе на тому, що думає про свою дружину. Не про Сансу, а про *першу* свою жінку — Тишу. Повію, а не вовчицю. Її кохання до нього було вдаваним, але він у нього вірив і радів з цієї віри. «Солодка брехня миліша мені за гірку правду». П'ючи вино, він думав про Шей. А коли до нього з вечірнім візитом навідався сер Кеван, Тиріон запитав його про Вейрису.

— Гадаєш, євнух виступить на твій захист?

— Хтозна — слід з ним спершу поговорити. Пришли його сюди, будь ласка, дядьку.

— Як скажеш.

Наступного дня суд відкривали мейстри Балабар і Френкен. Вони зробили розтин шляхетного тіла й не знайшли в царственному горлі ні шматка голубиноного пирога, ні іншої їжі.

— Його вбила отрута, мілорди,— сказав Балабар, а Френкен серйозно кивнув.

Тоді викликали великого мейстра Пайсела; той увійшов, хитаючись і важко спираючись на криву ковіньку; на довгій курчачій шії стирчало кілька білих волосин. Він зовсім ослаб і заледве стояв на ногах, тож судді дозволили принести для нього крісло, а також столик. На столику розставили кілька маленьких збаночків. Пайсел радо поймав усі.

— Сірогорошок,— мовив він тремтячим голосом,— з жаб'ячого посліду. Красуха, солодсон, бісів танок. Оце окосліп. Удовина кров, ось як називається це — за його колір. Лихе зілля. Закупорює сечовий міхур і кишки, аж людина труїться власними шлаками. А це вовкозгуб, ось отрута василіска, а оце ось сльози Ліса. Так. Я їх усі знаю. Куць Тиріон Ланістер поцупив їх з моїх покоїв, коли мене ув'язнили ні за що.

— Пайселе,— гукнув Тиріон, ризикуючи наразитися на батьків гнів,— а серед цих отрут є така, від якої людина може задихнутися?

— Ні. Для такого потрібна отрута дуже рідкісна. Коли я хлопчиком навчався в Цитаделі, мої вчителі називали її просто «душитель».

— Але цієї рідкісної отрути не знайшли, ні?

— Ні, мілорде,— Пайсел закліпав на нього.— Ви все використали для того, щоб убити найшляхетнішу дитину, яку боги послали на нашу

добру землю.

Гнів затьмарив Тиріону розум.

— Джофрі був жорстокий і дурний, але я не вбивав його! Можете мені голову відрубати, якщо хочете, але я до смерті небожа руки своєї не доклав.

— Тихо! — мовив лорд Тайвін.— Я тебе тричі попереджав. Наступного разу тобі заткнуть рота й закують у кайдани.

Після Пайсела свідки пішли плетеницею, нескінченною і втомливою. Лорди, леді та шляхетні лицарі, можливі та скромні, всі вони були присутні на весіллі, всі вони бачили, як задихнувся Джофрі, а його обличчя потемніло, наче дорнська сливка. Лорд Редвін, лорд Сельтигар і сер Флемент Бракс чули, як Тиріон погрожував королю; двійко слуг, жонглер, лорд Гайлз, сер Гобер Редвін і сер Філіп Фут бачили, як він наповнював весільну чару; леді Мерівезер присягалася, що на власні очі бачила, як карлик щось кинув королю у вино, поки Джоф і Марджері краjali пиріг; старий Естермонт, юний Пеклдон, співець Галійон Кайський і зброєносці Морос і Джотос Слінти розповіли, як Тиріон підняв чару, коли Джоф уже помирав, і вилив залишки отруєного вина на підлогу.

«Коли це я встиг надбати стільки ворогів?» З леді Мерівезер він узагалі не був знайомий. Цікаво, думав Тиріон, вона підсліпувата чи підкуплена? Бодай Галійон Кайський свої свідчення не заспівав, бо з того б вийшло сімдесят сім клятих куплетів.

Коли по вечері до Тиріона завітав дядько, тримався він холодно й відсторонено. «Він теж гадає, що це я зробив».

— У тебе є для нас свідки? — запитав сер Кеван.

— Свідки як такі — ні. Хіба що ви розшукали мою дружину.

Дядько похитав головою.

— Схоже, перебіг суду не на твою користь.

— О, справді? А я й не помітив,— Тиріон потер пальцем шрам.— Вейрис так і не приходив.

— І не приїде. Завтра він дає свідчення проти тебе.

«Чарівно».

— Зрозуміло,— Тиріон посовався в кріслі.— Мені цікаво. Ти ж завжди був людиною справедливою, дядьку. Що тебе переконало?

— Навіщо красти в Пайсела отруту, як не для того, щоб нею скористатися? — прямо сказав сер Кеван.— І леді Мерівезер бачила...

— ...нічого вона не бачила! Бо не було чого бачити. Але як мені це довести? Як мені взагалі щось довести, коли я сиджу тут замкнений?

— Мабуть, прийшов час тобі зізнатися.

Навіть крізь товсті мури Червоної фортеці до Тиріона долинав невпинний шум дощу.

— Повтори-но, дядьку? Мені здалося, ти мені зізнатися пропонуєш?

— Якщо ти визнаєш провину перед престолом і покаєшся в злочині, батько зупинить меч. І тобі дозволять вбратися в чорне.

Тиріон розреготався йому в обличчя.

— Точно такі самі умови Серсі запропонувала Едарду Старку. Всі ми знаємо, чим це закінчилося.

— Твій батько до цього не причетний.

Ну, принаймні це було правдою.

— Чорний замок кишить убивцями, злодіями і ґвалтівниками,— сказав Тиріон,— та коли я там був, щось не примітив там багацько царевбивць. Ви очікуєте, що я повірю: тільки-но я зізнаюся у царевбивстві й кривногубстві, батько просто кивне й відішле мене на Стіну, забезпечивши тепленькою вовняною білизною? — він непристойно пирхнув.

— Про прощення не йшлося,— суворо мовив сер Кеван.— Але зізнання покладе справі край. Саме з цією метою твій батько і прислав мене сюди зробити цю пропозицію.

— Ласкаво подякуй йому від мене, дядьку,— зронив Тиріон,— але перекажи, що я зараз не в настрої для зізнань.

— На твоєму місці я б свій настрій поміняв. Твоя сестра вимагає твою голову. І принаймні лорд Тайрел не від того, щоб їй піднести її.

— Отож один з моїх суддів уже засудив мене, не вислухавши й слова на мій захист? — (Власне, саме цього Тиріон і очікував).— Чи мені все-таки дозволять висловитися й представити свідків?

— У тебе немає свідків,— нагадав йому дядько.— Тиріоне, якщо ти винен у цьому мерзенному злочині, Стіна — це більше, ніж ти заслуговуєш. А якщо ти не винен... знаю, на півночі йдуть бої, та все одно там буде безпечніше, ніж на Королівському Причалі, хай чим закінчиться цей суд. Юрма переконана у твоїй провині. Якщо ти здуру поткнешся на вулицю, тебе просто на шматки роздеруть.

— Бачу-бачу, як засмучує тебе ця перспектива.

— Ти — син мого брата.

— Можеш йому про це нагадати.

— Думаєш, він дозволив би тобі вбратися в чорне, якби ти не був кров од крові його і Джоанни? Знаю, тобі Тайвін видається людиною жорсткою, але він такий тільки тому, що так потрібно. От наш батько був лагідний і приязний, але такий слабак, що його власні прапороносці напідпитку глузували з нього. А дехто не боявся й відкрито кидати йому виклик. Були такі лорди, які брали у нас у борг золото й навіть не думали віддавати. А на суді потім жартували про беззубих левів. Навіть його коханка обікрала його. Жінка, яка недалеко відскочила від повії, а вирішила пожитися коштовностями моєї матері! От і довелося Тайвіну Ланістеру відновлювати законне місце дому Ланістерів. Так само як довелося керувати королівством, коли йому не більш як двадцять років було. Двадцять років він ніс цей важкий тягар, а в нагороду отримав тільки задрість божевільного короля. Замість почестей, на які заслуговував, він змушений був терпіти вічну зневагу, а однак він забезпечив Сімом Королівствам мир, добробут і правосуддя. Він — людина справедлива. Мудро вчиниш, якщо довіришся йому.

Тиріон вражено кліпнув. Сер Кеван завше був людиною серйозною, неупередженою, прагматичною; Тиріон у житті не чув, щоб він ото говорив з такою палкістю.

— А ти його любиш!

— Він мені брат.

— Я... я подумаю над твоїми словами.

— Добре подумай. І швидко.

Уночі він тільки про це й думав, але на ранок так і не вирішив, чи варто довіряти батькові. Слуга приніс йому на сніданок кашу з медом, але Тиріон на саму думку про зізнання відчував на язиці тільки жовч. «Мене обзиватимуть кривобубцем до кінця моїх днів. Тисячу років, ба й більше, якщо про мене ще пам'ятатимуть, то тільки як про жахливого карлика, який отруїв свого юного небожа просто на весільному бенкеті». Ця думка так його розлютила, що він пожбурих миску з ложкою через усю кімнату, аж на стіні лишилася пляма каші. Сер Адам Марбран, коли прийшов згодом, щоб забрати Тиріона на суд, з цікавістю глянув на неї, але мав чемність не розпитувати.

— Лорд Вейрис, — оголосив герольд, — старший нашіптувач.

Припудрений, причепурений, напахчений трояндовою водою, Павук, говорячи, весь час потирав руки. «Змиває моє життя»,— думав Тиріон, слухаючи журливу євнухову оповідь про те, як Куць спланував забрати Джофрі з-під Гончакового захисту і як доводив Бронві переваги Томена як короля. «Напівправда корисніша за відверту брехню». Та й, на відміну від інших, Вейрис мав документи: аркуші пергаменту, старанно заповнені нотатками, подробицями, датами, цілими розмовами. Стільки матеріалів, що на їхнє зачитування витратили цілий день, і всі викривальні. Вейрис підтвердив опівнічний візит Тиріона в покої до великого мейстра Пайсела та крадіжку зілля й отрут; підтвердив погрозу, яку Тиріон кинув Серсі у день спільної вечері; підтвердив кожную клятву деталь — окрім власне отруєння. Коли княжич Оберин поцікавився, звідки він може все це знати, адже не був присутній у жодному з цих випадків, євнух тільки хихикнув і мовив:

— Мені розповіли мої пташечки. Їхнє завдання — знати все, і моє теж.

«Як ти допитаєш пташечку? — подумав Тиріон.— Слід було мені першого ж дня на Королівському Причалі відрубати євнуху голову. Чорти б його взяли! І чорти б мене взяли, що довірився йому».

— Ми вже всіх вислухали? — запитав лорд Тайвін у дочки, коли Вейрис вийшов із зали.

— Майже,— відповіла Серсі.— Прошу вашого дозволу завтра представити вам останнього свідка.

— Як скажеш,— мовив лорд Тайвін.

«От і добре,— люто подумав Тиріон.— Після цього фарсу, на який перетворили суд, страту можна вважати полегшенням».

Уночі, сидячи біля вікна й попиваючи вино, він почув за дверима голоси. «Сер Кеван прийшов дізнатися мою відповідь»,— одразу подумав він, але увійшов зовсім не дядько.

Тиріон підвівся, насмішкувато вклоняючись княжичу Оберину.

— Невже суддям дозволено відвідувати обвинуваченого?

— Княжичам дозволено ходити, куди заманеться. Принаймні так я сказав вашим вартовим,— Червоний Гад сів у крісло.

— Батько мій буде вельми вами невдоволений.

— Ну, порадувати лорда Тайвіна для мене аж ніяк не задача номер один. Це ви дорнське вино п'єте?

— Арборське.

— Червона водичка,— скривився Оберин.— Це ви його отруїли?

— Ні. А не ви?

— Усі карлики такі гостренькі на язик, як ви? — посміхнувся княжич.— Хтось вам його колись підріже.

— Ви не перший мені це говорите. Либонь, мені ліпше самому його підрізати, бо від нього самі лише клопоти.

— Я бачу. Зрештою, мабуть, я таки вип'ю трохи виноградного соку лорда Редвина.

— Як зволите,— Тиріон подав йому кубок.

Княжич зробив ковток, побовтав вино в роті та проковтнув.

— Може бути — за відсутності кращого. Завтра пришлю вам трохи міцного дорнського вина,— він зробив іще ковток.— А я таки відкопав ту золотокошу повію, яку сподівався розшукати.

— То ви знайшли Чатаїн заклад?

— У Чатаї я переспав з чорношкірою дівчиною. Алаяя її звати, здається. Витончена дівчина, попри рубці на спині. Але повія, про яку йдеться, то ваша сестра.

— Вона вже вас устигла спокусити? — зовсім не здивувався Тиріон.

— Ні,— вголос розреготався Оберин,— але за відповідну ціну це може статися. Королева навіть на шлюб натякала. Її світлості потрібен новий чоловік, а хто може бути кращий за княжича Дорнського? Еларія гадає, що мені варто погодитися. На саму думку про Серсі в ліжку вона, хтыва дівка, соком стікає. І не доведеться навіть карликове пенні сплачувати. Бо сестра ваша вимагає від мене одну-єдину голову — трохи завелику й безносу.

— І? — спитав Тиріон, чекаючи.

У відповідь княжич Оберин побовтав вино й мовив:

— Коли Юний Дракон давним-давно завоював Дорн, він після смирення Сонцеспису лишив нами правити лорда Небосаду. Отой Тайрел з почтом переїздив з фортеці у фортецю, ганяючи бунтівників і пересвідчуючись, що ми так і стоїмо навколішках. Приїздив зі своїм військом, брав собі замок, жив там з місяць, а тоді їхав у наступний. Звично для нього було виганяти лордів з їхніх покоїв і забирати собі їхні ліжка. Одної ночі він прокинувся під важким оксамитовим балдахіном. Біля подушки звисав шнурок — на той раз, як він захоче викликати дівку. Йому дорнянки припали до смаку, цьому лорду

Тайрелу, та й хто його за це засудить? Отож він смикнув за шнурок — і тут балдахін розкрився й на голову лорду посипалася сотня червоних скорпіонів. Його смерть запалила вогонь, який скоро охопив увесь Дорн, за два тижні звівши нанівець усі перемоги Юного Дракона. Уклінники звелися на рівні ноги — й ми знову звільнилися.

— Я цю легенду знаю,— мовив Тиріон.— До чого вона?

— А ось до чого. Якщо колись у себе в ліжку я намацаю шнурок і смикну за нього, то хай уже краще на мене скорпіони падають, ніж королева в усій своїй оголеній красі.

— Ну, принаймні щось у нас є спільного,— вишкірився Тиріон.

— Певна річ, мені є за що подякувати вашій сестрі. Якби не її звинувачення на бенкеті, то, може, зараз ви б судили мене, а не я вас,— очі княжича були темні від утіхи.— Зрештою, хто краще знається на отруті за Червоного Гада Дорнського? У кого найбільше підстав тримати Тайрелів подалі від корони? А зі смертю Джофрі, за дорнськими законами, Залізний трон має перейти його сестрі Мірселлі, яка, між іншим, заручена з моїм рідним небожем — дякуючи вам.

— Дорнські закони у нас не діють...— Тиріон так захопився власними бідами, що навіть не встиг обміркувати правонаступництво престолу.— Мій батько коронує Томена, можете не сумніватися.

— Він собі може коронувати Томена тут, на Королівському Причалі. Але це зовсім не перешкодить моєму братові коронувати Мірселлу там, у Сонцеспісі. Ваш батько піде війною проти вашої племінниці на боці вашого племінника? А сестра ваша піде? — він стенив плечима.— Може, мені врешті таки варто одружитися з Серсі, але за однієї умови: вона підтримає дочку, а не сина. Як гадаєте, зробить вона так?

«Ніколи»,— хотілося сказати Тиріону, але слово застрягло в нього в горлі. Серсі завжди обурювало, що її стаття не пускає її у владу. «Якби на Заході діяло дорнське право, вона була б нині спадкоємицею Кичери Кастерлі». Вони з Джеймі близнята, але Серсі народилася на світ перша — і цього досить. Борючись за права Мірселли, вона боротиметься і за свої.

— Я не знаю, кого обере сестра — Томена чи Мірселлу,— визнав Тиріон.— Але це байдуже, бо батько їй цього вибору ніколи не дасть.

— Ваш батько,— сказав княжич Оберин,— не вічний.

Щось у тому, як він це сказав, змусило волосся в Тиріона на потилиці найжачитися. Зненацька йому знов пригадалася Елія, пригадалося все, що говорив Оберин, коли вони перетинали оте поле попелу. «Йому потрібна голова, яка промовила слова, а не проста рука з мечем».

— Не дуже мудро вести таку зрадливу мову в Червоній фортеці, княжичу. Пташечки все слухають.

— Нехай. Хіба це зрада — сказати, що люди смертні? «Валар моргуліс» — ось як казали у Валерії за давніх часів. Усі люди помруть. І Руїна тільки це підтвердила,— дорнянин підійшов до вікна й задивився в ніч.— Подейкують, у вас для нас свідків не знайшлося.

— Я гадав, одного погляду на моє чарівне личко буде досить, щоб переконати вас у моїй невинуватості.

— Помиляєтеся, мілорде. Круглий Квіт Небосаду переконаний у вашій провині й дуже хоче, щоб ви померли. Його дорогоцінна Марджері теж пила з тієї чари, нагадував він нам уже з півсотні разів.

— А ви? — запитав Тиріон.

— Зовнішність оманлива. У вас такий винуватий вигляд, що я просто переконаний у вашій невинності. Та все одно вас, швидше за все, засудять. З цього боку гір правосуддя в дефіциті. Не отримали його ні Елія, ні Ейгон, ні Рейніс. Звідки йому взятися для вас? Може, справжнього вбивцю Джофрі вже ведмідь зжер. На Королівському Причалі таке, схоже, трапляється частенько. Ой ні, стривайте, ведмідь був у Гаренхолі, я пригадую.

— Ми тут що — в ігри граємося? — Тиріон потер пошрамованого носа. Втрачати йому нема чого — може і правду сказати Оберину.— У Гаренхолі й справді був ведмідь, і він таки роздер сера Ейморі Лорча.

— Яка прикрість для нього,— сказав Червоний Гад.— І для вас. Цікаво, всі безносі так бездарно брешуть?

— Я не брешу. Сер Ейморі витягнув королівну Рейніс із-під батькового ліжка й заколов до смерті. З ним були якісь солдати, але їхніх імен я не знаю,— Тиріон нахилився вперед.— А от сер Грегор Кліган розбив голову королевича Ейгона об стіну та згвалтував вашу сестру Елію, досі маючи на руках його кров і мізки.

— Що це я чую? Правду — від Ланістера? — Оберин холодно посміхнувся.— Накази давав ваш батько, так?

— Ні,— збрехав Тиріон без вагань, навіть не замислюючись, чи варто.

Дорнянин звів тонку чорну брову.

— Який відданий син! І яка немічна брехня. Саме лорд Тайвін підніс королю Роберту дітей моєї сестри, загорнувши їх у малинові ланістерівські плащі.

— Вам, либонь, краще про це побалакати з моїм батьком. Це він там був. А я в цей час був у Кичері Кастерлі, в такому юному віці, коли ще вважав, що ота штука в мене між ніг служить тільки щоб ходити по-маленькому.

— Так, але нині ви тут, і у важкому становищі, я б сказав. Ваша невинність може бути очевидна, як отой шрам у вас на обличчі, але це вас не врятує. Так само як і батько,— посміхнувся княжич Дорнський.
— А от я можу.

— Ви? — Тиріон пильно поглянув на нього.— Ви — тільки один з трьох суддів. Як ви можете мене врятувати?

— Не як суддя. Як ваш заступник у двобої.

Джеймі

На білому столі в білій кімнаті лежала біла книга.

Кімната була кругла, з побіленими мурованими стінами, завішаними білими вовняними гобеленами. То був перший поверх Вежі білого меча — стрункої чотириповерхової будівлі на розі замкового муру з краєвидом на затоку. В підземеллі зберігалися зброя і зброя, на другому й третьому поверхах розташувалися маленькі скромні спальні для шістьох братів королівської варти.

Одна з цих спалень вісімнадцять років належала Джеймі, та сьогодні вранці він переніс усі свої речі на верхній поверх, який повністю був виділений під покої лорда-командувача. Ці кімнати, хай і просторі, теж були скромні; розташувалися вони над зовнішнім муром, тобто Джеймі тепер бачитиме море. «Мені сподобається,— подумав він.— І краєвид, і все решта».

Блідий як його кімната, Джеймі сидів за книгою у своєму білому вбранні королівського вартового, чекаючи на побратимів. На боці в нього висів меч. Не на тому боці. Раніше Джеймі завжди носив меч на лівому боці, навхрест витягаючи його з піхов. Сьогодні зранку він перевисив меч на правий бік, щоб так само мати змогу витягати його лівою рукою, але це створювало дивне відчуття, а коли Джеймі спробував висмикнути клинок з піхов, вийшло це якось незграбно й неприродно. Одяг теж пасував погано. Вдягнув Джеймі зимовий стрій королівської варти — сорочку та бриджі з вибіленої вовни, а також важкий білий плащ, але вони висіли на ньому.

Останні дні Джеймі провів на братовому суді, ховаючись у кінці зали. Тиріон або не бачив його, або не впізнав, та це й не дивно. Схоже, його половина двору більше не впізнавала. «Я чужий для

власного дому». Син помер, батько його відцурався, а сестра... вона жодного разу не дозволила йому побути з нею наодинці після того першого дня в королівському септі, де серед свічок лежав Джофрі. Навіть коли сина несли через усе місто в гробницю у Великому септі Бейлора, Серсі трималася на віддалі.

Джеймі ще раз роззирнувся по Круглій кімнаті. Стіни були завішані білими вовняними гобеленами, над коминком виднівся білий щит і два схрещені довгі мечі. Крісло за столом було зі старого чорного дуба, з подушками з вибіленої волячої шкіри, витертої мало не до дір. «Витертої кістлявим задом Баристана Безстрашного, а перед ним — сера Герольда Гайтавера, королевича Еймона Лицаря-Дракона, сера Ріама Редвина й Демона Дарі, сера Дункана Довганя й Аліна Конінтона на прізвисько Білий Грифон. Куди пнутися Царевбивці в таке шляхетне товариство?»

Але ось він тут.

Стіл був зі старого віродерева, білий як кістка, зі стільницею у вигляді величезного щита, який тримають троє білих огирів. За традицією лорд-командувач сидів угорі щита, а побратими — по троє з кожного боку,— це в тих рідкісних випадках, коли збиралися разом усі семеро. Книга у Джеймі біля ліктя лежала масивна: два на півтора фути завбільшки, тисячу сторінок завтовшки, з тонкого білого пергаменту, оправленого у вибілену шкіру, з золотою обв'язкою і затискачами. Офіційно вона йменувалася «Перекази побратимів», та частіше її називали просто Біла книга.

У Білій книзі була викладена історія королівської варти. Для кожного лицаря, який колись служив у варті, була своя сторінка, де на всі часи вписувалося його ім'я й діяння. У верхньому лівому куті кожної сторінки насиченими фарбами намальований був його герб на момент обрання. У нижньому правому куті виднівся герб королівської варти — білосніжний, порожній, чистий щит. Герби вгорі всі були різні, герби внизу — всі однакові. А між цих двох щитів записувалися факти з життя та служіння лицаря. Герби й малюнки робили септони, яких тричі на рік присилали з Великого септу Бейлора, а от вчасно робити нотатки було завданням лорда-командувача.

«Тепер це моє завдання». Коли навчиться писати лівою рукою, звісно. Біла книга давненько не оновлювалася. Слід вписати дати смерті сера Мандона Мура й сера Престона Грінфілда, а також

занотувати коротку криваву історію служби в королівській варті Сандора Клігана. Слід завести нові сторінки для сера Балона Свона, сера Озмунда Кетлблека і лицаря квітів. «Треба буде викликати септона, щоб намалював їхні герби».

Перед Джеймі лордом-командувачем був сер Баристан Селмі. На щиті в куточку його сторінки красувався герб дому Селмі: три пшеничні колоски, жовті на брунатному полі. Джеймі потішило й зовсім не здивувало, що сер Баристан не пожалів часу зробити запис про власну відставку, перш ніж покинути замок.

Сер Баристан з дому Селмі. Первородний син сера Лайонела Селмі зі Жнивовиці. Служив зброносцем сера Манфреда Свона. В десять років отримав прізвисько Безстрашний, коли вбрався в позичені лати та з'явився як таємничий лицар на турнірі в Черногавані, де його переміг і скинув з нього машкару Дункан, комашиний королевич. Висвячений у лицарі в шістнадцять років королем Ейгоном V Таргарієном після того, як виявив надзвичайну доблесть як таємничий лицар на зимовому турнірі на Королівському Причалі, перемігши королевича Дункана Дрібного і сера Дункана Довганя, лорда-командувача королівської варті. Зарубав Мейліса Монстра, останнього з нащадків Чернопломеня, у двобої під час Війни дев'ятипенсових королів. Переміг Лормеля Лансьєра й Седрика Шторма, Бронзовобрамського Байстріюка. Зарахований у королівську варту в двадцять три роки лордом-командувачем сером Герольдом Гайтавером. Вистояв у зіткненні проти всіх претендентів на турнірі Срібного Мосту. Переможець рукопашної в Дівоставі. Доправив короля Ейрису II в безпечне місце під час Сутінь-дільської смуги, попри отриману в груді стрілу. Помстив убивство свого побратима сера Гвейна Гонта. Врятував леді Джейн Свон та її септу від братства королівського лісу, перемігши Саймона Тойна й Усміхненого Лицаря й убивши першого. У Старгородському турнірі переміг таємничого лицаря Чернощита й зірвав з нього машкару, викривши в ньому

Нагірного Байстріюка. Одинокий переможець турніру лорда Стефона в Штормокраї, на якому скинув з коня лорда Роберта Баратеона, княжича Оберина Мартела, лорда Лейтона Гайтавера, лорда Джона Конінтона, лорда Джейсона Малістера й королевича Рейгара Таргарієна. Отримав поранення стрілою, списом і мечем у Битві на Тризубі, де бився разом з побратимами на боці Рейгара, королевича Драконстонського. Помилуваний і призначений лордом-командувачем королівської варті королем Робертом I Баратеоном. Служив у почесній варті, яка доправила леді Серсі з дому Ланістерів на Королівський Причал, де вона взяла шлюб з королем Робертом. Очолив атаку на Стару Весь під час заколоту Балона Грейджоя. Переможець турніру на Королівському Причалі у п'ятдесят сім років. Звільнений зі служби королем Джофрі I Баратеоном в шістдесят один рік зв'язку з похилим віком.

Перша половина кар'єри сера Баристана була вписана крупним почерком сера Герольда Гайтавера, з притиском. Починаючи з поранення на Тризубі, можна було впізнати власний почерк Селмі — дрібніший і витонченіший.

В порівнянні з цим сторінка самого Джеймі була зовсім скупа.

Сер Джеймі з дому Ланістерів. Первородний син лорда Тайвіна й леді Джоанни з Кичери Кастерлі. У боротьбі проти братства королівського лісу служив як зброєносець лорда Самнера Крейкгола. Висвячений у лицарі в п'ятнадцять років сером Артуром Дейном з королівської варті за мужність на полі бою. Прийнятий у королівську варту в п'ятнадцять років королем Ейрисом II Таргарієном. Під час сплюндрування Королівського Причалу зарубав короля Ейрису II біля підніжжя Залізного трону. Відтоді отримав прізвисько Царевбивця. Помилуваний за свій злочин королем Робертом I Баратеоном. Служив у почесній варті, яка доправила його сестру леді Серсі Ланістер на Королівський Причал, де вона взяла шлюб з королем

Робертом. Переможець турніру, який проводився на Королівському Причалі на честь їхнього весілля.

Отак підсумоване, його життя здавалося скромним і незначним. Сер Баристан міг би принаймні записати кілька інших турнірних перемог Джеймі. А сер Герольд міг би вписати кілька слів про його чини в той час, коли сер Артур Дейн розбив братство королівського лісу. Джеймі-бо врятував життя лорду Самнеру, коли Барилкуватий Бен мало не розтовк йому голову, от тільки розбійнику вдалося втекти. А ще Джеймі вистояв проти Усміхненого Лицаря, хоча врешті зарубав його сер Артур. «Який то був бій і який супротивник!» Усміхнений Лицар був цілком божевільний — суміш безжалісності й благородства, але поняття про страх він точно не мав. «А Дейн зі Світанком у руці...» Наприкінці бою на мечі розбійника було стільки пощербин, аж сер Артур зупинився й дав йому можливість узяти нового меча. «Це вашого білого меча я хочу»,— сказав йому лицар-зłodій, коли бій поновився, хоч на той час він уже спливав кров'ю з дюжини ран. «То отримайте, сер»,— відповів Ранковий Меч — і прикінчив його.

«В ті часи світ був простіший,— думав Джеймі,— а люди, як і мечі, зроблені були з кращої криці». А може, це просто тому, що тоді йому було п'ятнадцять? Тепер усі вони вже в могилі: Ранковий Меч і Усміхнений Лицар, Білий Бик і княжич Левин, сер Освел Вент з його чорним гумором, щирий Джон Дарі, Саймон Тойн і його братство королівського лісу, старий грубуватий Самнер Крейкгол. «І я, той колишній хлопчик... цікаво, коли він помер? Коли я вбрався у білий плащ? Коли я розтяв Ейрису горлянку?» Той хлопчик хотів стати сером Артуром Дейном, але десь по дорозі перетворився натомість на Усміхненого Лицаря.

Почувши, як відчиняються двері, Джеймі згорнув Білу книгу й підвівся, вітаючи побратимів. Сер Озмунд Кетлблек з'явився перший. Він так посміхнувся до Джеймі, наче вони — давні брати по зброї.

— Пане Джеймі,— мовив він,— якби отоді ввечері ви мали такий вигляд, як сьогодні, я б вас одразу впізнав!

— Справді? — Джеймі мав великі сумніви. Слуги викупали його, поголили й зачесали. Зазираючи в люстро, він більше не бачив чоловіка, який перетнув приріччя разом з Бріенною... але й себе він

теж не бачив. Обличчя схудло, щоки запали, а під очима залягли зморшки. «Я схожий на старого».— Ставайте біля свого крісла, сер.

Кетлблек так і вчинив. Один по одному зайшли інші брати.

— Панове,— офіційним голосом почав Джеймі, коли зібралися всі п'ятеро,— хто охороняє короля?

— Мої брати сер Озні й сер Осфрид,— відгукнувся сер Озмунд.

— І мій брат сер Гарлан,— сказав лицар квітів.

— З ним усе буде гаразд?

— Так, мілорде.

— Тоді прошу сідати.

Ця передмова — то був ритуал. Перш ніж на засідання можуть зібратися всі семеро, має бути гарантована безпека короля.

Сер Борос і сер Мірин сіли по праву руч од нього, лишивши між собою порожнє крісло для сера Ариса Окгарта, який виїхав у Дорн. Сер Озмунд, сер Балон і сер Лорас сіли по ліву руч. «Старі й нові». Цікаво, думав Джеймі, це щось означає? Були такі часи в історії королівської варти, коли вона ділилася на табори; найсумнозвісніший і найгіркіший такий випадок — під час Танку драконів. Невже й цього слід остерігатися Джеймі?

Дивно було сидіти на місці лорда-командувача, де стільки років пробув Баристан Безстрашний. «Ще дивніше сидіти тут калікою». Та хай там як, а тепер це його місце, бо нині це його королівська варта. «Томенові семеро».

Джеймі багато років служив разом з Мірином Трантом і Боросом Блаунтом; добрі бійці, от тільки Трант хитрий і жорстокий, а Блаунт — буркотун. Сер Балон Свон більше пасував під свій плащ, а лицар квітів, певна річ, узагалі був взірцем справжнього лицаря. П'ятого, Озмунда Кетлблека, Джеймі зовсім не знав.

Цікаво було, що сказав би про цю компанію сер Артур Дейн. Швидше за все, щось на кшталт: «Як це королівська варта докотилася до такого?» — «Це я винен, довелось би мені відповідати, це я відчинив двері й не робив нічого, коли почали заповзати паразити».

— Король помер,— почав Джеймі.— Син моєї сестри, тринадцятирічний хлопець, був убитий на власному весіллі у власній тронній залі. Ви, всі п'ятеро, були при цьому присутні. Ви, всі п'ятеро, його охороняли. Та він усе одно помер,— він зробив паузу, чекаючи, може, хтось щось скаже, але ніхто з присутніх навіть не прокашлявся.

«Малий Тайрел сердитий, а Балон Свон присоромлений»,— наскільки міг судити Джеймі. На трьох інших обличчях читалася тільки байдужість.— Це мій брат зробив? — прямо запитав Джеймі.— Це Тиріон отруїв мого небожа?

Сер Балон ніяково посовався в кріслі. Сер Борос стиснув кулака. Сер Озмунд ліниво знизав плечима. Відповів нарешті Мірин Трант.

— Він наповнив чару Джофрі вином. Мабуть, саме тоді й укинув туди отруту.

— Ви впевнені, що отруєне було саме вино?

— А що ще? — мовив сер Борос Блаунт.— Куць вилив залишки на підлогу. Для чого ще, як не для того, щоб виплеснути вино, яке могло довести його провину?

— Він знав, що вино отруєне,— сказав сер Мірин.

— Куць не сам був на помості,— нахмурився сер Балон Свон.— Далеко не сам! У розпал бенкету люди вставали й ходили, мінялися місцями, вибігали у вбиральню, входили й виходили слуги... Король з королевою саме розрізали весільний пиріг, тож усі очі були прикуті до них або до тих тричі проклятих голубів. Ніхто не наглядав за винного чарою.

— Хто ще був на помості? — поцікавився Джеймі.

— Королівська родина,— відповів сер Мірин,— родина нареченої, великий мейстер Пайсел, верховний септон...

— Ось вам і отруйник,— підказав сер Освальд Кетлблек з хитрою посмішкою.— Такий святенник цей старий, що далі нікуди. Мені особисто він ніколи не подобався,— засміявся він.

— Та ні,— мовив холодно лицар квітів.— Це Санса Старк — отруйниця. Ви всі забуваєте, що моя сестра теж пила з чари. Санса Старк єдина в залі мала підстави бажати смерті не тільки короля, а й Марджері. Отруївши весільну чару, вона сподівалася вбити їх обох. Та й чого б вона тікала, як не була винна?

«А хлопець має рацію. Може, Тиріон ще й не винен». Однак ніхто так і не натрапив на слід дівчини. Мабуть, Джеймі самому час до цього взятися. Для початку непогано було б дізнатися, як їй вдалося вийти з замку. У Вейрису щодо цього має бути одна-дві ідеї. Ніхто не знає Червоної фортеці краще за євнуха.

Але це може почекати. Зараз у Джеймі турботи нагальніші. «Кажеш, ти — лорд-командувач королівської варти,— сказав батько.—

Іди виконуй свої обов'язки». Цих п'ятьох Джеймі не вибрав би собі у побратими, та інших побратимів він не має; прийшов час узяти їх у свої руки.

— Хай хто це зробив,— мовив Джеймі,— Джофрі помер, і тепер Залізний трон належить Томену. І я подбаю про те, щоб він сидів на ньому, поки в нього чуприна не побіліє і зуби не випадуть. І зовсім не від отрути,— Джеймі обернувся до сера Бороса Блаунта. Останніми роками чолов'яга набрав вагу, але з такою широкою кісткою не мав проблем з тим, щоб її носити.— Пане Боросе, ви, здається, любите поїсти. Отож відсьогодні ви куштуватимете все, що Томен їсть і п'є.

Сер Озмунд Кетлблек голосно розреготався, лицар квітів посміхнувся, а от сер Борос побуряковів.

— Я не дегустатор! Я — лицар королівської варті!

— На жаль, це правда...— (Серсі не слід було зривати з нього білого плаща. Та батько тільки подвоїв цей сором, повернувши плаща).
— Сестра розповіла мені, як радо віддали ви мого небожа Тиріоновим перекупним мечам. Сподіваюся, морква й горох вас лякають менше. Коли ваші побратими вправлятимуться у дворі з мечем і щитом, ви можете попрактикуватися з ложкою і мискою. Томен обожнює яблучні пироги. Подбайте вже, щоб хтось із перекупних мечів не втік з ними.

— Це зі мною так говорите ви? Ви?!

— Ви мали б загинути, а не віддати Томена.

— Як ви загинули, захищаючи Ейрису, сер? — сер Борос скочив на ноги та стиснув руків'я меча.— Я не... я не збираюся цього терпіти. Як на мене, з вас вийде кращий дегустатор. Бо яка ще користь із каліки?

— Згоден,— посміхнувся Джеймі.— Я так само не пасую, щоб боронити короля, як і ви. Витягайте меча — й поглянемо, чи ваші дві руки впораються з моєю однією. Зрештою один з нас загине, і королівській варті це піде на користь,— він підвівся.— Або, якщо волієте, можете повертатися до своїх обов'язків.

— Ото ще! — сер Борос відхаркнув грудку зеленого слизу, сплюнув його Джеймі під ноги й вийшов, так і не заголивши меча.

«А він боягуз, і це добре». Нехай гладкий, літній, більше ніж посередній, сер Борос міг би порубати Джеймі на криваві шматочки. «Але Борос цього не знає, і решті теж знати не варто. Вони боялися мене колишнього; мене теперішнього вони хіба би що жаліли».

Джеймі знову сів і обернувся до Кетлблека.

— Пане Озмунде, я вас зовсім не знаю. Це дуже дивно. Я бився на турнірах, у рукопашних і битвах по всіх Сімох Королівствах. Я знаю кожного більш-менш здібного лицаря-бурлаку, вільного вершника чи зброєносця-вискочня, які бодай колись ламали списи на арені. То як це так, що про вас я ніколи й не чув, пане Озмунде?

— Не можу сказати, мілорде,— мовив сер Озмунд; на обличчі в нього цвіла така широка усмішка, наче вони з Джеймі — товариші по зброї і просто граються у веселу гру.— Але я солдат, а не турнірний лицар.

— Де ви служили, перш ніж вас узяла моя сестра?

— То там, то тут, мілорде.

— Я бував у Старгороді на півдні й у Вічнозимі на півночі. Я бував у Ланіспорту на заході й на Королівському Причалі на сході. Але ніколи я не бував у такому місті як Там. Чи Тут,— мовив Джеймі та, оскільки на руці не лишилося пальців, тицьнув кикотем у дзьобатий ніс сера Озмунда.— Я повторюю. Де ви служили?

— На Східцях. Трохи на Спірних землях. Там завжди хтось воює. Я приєднався до товариства галантних кавалерів. Ми воювали за Ліс і трохи за Тайрош.

«Тобто за будь-кого, хто платить».

— Як ви доп'яли лицарства?

— На полі бою.

— Хто висвятив вас у лицарі?

— Сер Роберт... Стоун. Він уже помер, мілорде.

— Ну, певна річ.

Сер Роберт Стоун, либонь, був якимсь байстриюком з Видолу, припустив Джеймі, перекупним мечем на Спірних землях. З іншого боку, може, це просто ім'я, вигадане сером Озмундом, з двох перших-ліпших слів. «Про що взагалі думала Серсі, вдягаючи невідомо на кого білого плаща?»

Ну, принаймні Кетлблек уміє тримати в руках меча і щита. Перекупні мечі не славляться шляхетністю, але, щоб вижити, повинні мати деякі бойові навички.

— Дуже добре, сер,— мовив Джеймі.— Можете йти.

Широка посмішка повернулася на уста Кетлблека. Він перевальцем вийшов.

— Пане Мірине,— Джеймі всміхнувся до похмурого лицаря з іржаво-рудною чуприною й мішками під очима.— Я тут чув, що Джофрі використовував вас, коли хотів покарати Сансу Старк,— він однією рукою розвернув Білу книгу.— Покажіть-но мені, будь ласка, де в нашій обітниці ми присягаємося бити жінок і дітей.

— Я виконував накази його світлості. Ми даємо обітницю коритися.

— Відсьогодні будете гартувати свою покору. Моя сестра — королева-регентша. Мій батько — королівський правиця. А я — лорд-командувач королівської варти. Коріться нам. І більш нікому.

У сера Мірина на обличчі з'явився впертий вираз.

— Ви нам хочете сказати, щоб ми не корилися королю?

— Королю вісім років. Наш найперший обов'язок — захищати його, а це включає і захист від нього самого. Трохи користуйтеся тим, що ховається у вас під шоломом. Якщо Томен звелить вам осідлати коня, скоріться йому. Якщо він звелить коня вбити, ідіть до мене.

— Так. Як накажете, мілорде.

— Ви вільні,— відпустив його Джеймі й обернувся до сера Балона Свона.— Пане Балоне, я багато разів бачив, як ви б'єтеся на списках, сам бився з вами чи проти вас у рукопашних. Я чув, ви сто разів довели свою відвагу в Битві на Чорноводді. Для королівської варти це честь — мати вас у своїх лавах.

— Це честь для мене, мілорде,— обережно мовив сер Балон.

— Хочу вам поставити лише одне запитання. Ви вірно нам служили, це правда... але Вейрис каже, що ваш брат приєднався до Ренлі, а потім до Станіса, а ваш батько вирішив узагалі не скликати прапорів і всю війну ховався за мурами Скелешолому.

— Батько в мене старенький, мілорде. Йому давно за сорок. Війна для нього в минулому.

— А брат?

— Донел був поранений у бою і здався серу Елвуду Гарту. Згодом його викупили, й він присягнув на вірність королю Джофрі, як і багато інших бранців.

— Так, присягнув,— сказав Джеймі.— І все-таки... Ренлі, Станіс, Джофрі, Томен... Як це він оминув своєю увагою Балона Грейджоя і Роба Старка? Міг би виявитися першим лицарем у королівстві, який присягав усім шістьом королям.

Ясно видно було, як серу Балону ніяково.

— Донел помилявся, та нині він служить Томену. Слово даю.

— Насправді не сер Донал Послідовний мене хвилює. А ви,— Джеймі нахилився вперед.— Що ви робитимете, якщо бравий сер Донел віддасть свого меча черговому узурпатору й одного дня прийде штурмувати тронну залу? А тут ви весь у білому, на роздоріжжі між королем і кровним родичем. Що ви робитимете?

— Я... мілорде, такого ніколи не трапиться.

— От зі мною трапилося,— сказав Джеймі.

Свон витер чоло рукавом білої сорочки.

— Нема у вас відповіді на це запитання?

— Мілорде,— випростався сер Балон.— Клянуся своїм мечем, своєю честю, батьковим іменем, клянуся... що не вчиню так, як вчинили ви.

— Гаразд,— розсміявся Джеймі.— Можете повертатися до своїх обов'язків... і перекажіть серу Донелу, щоб він собі на герб додав флюгер.

Нарешті Джеймі лишився сам-на-сам з лицарем квітів.

Стрункий як меч, гінкий і тренований, сер Лорас Тайрел одягнений був у білосніжну лляну сорочку й білі вовняні бриджі; золотий пояс охоплював його талію, а золота ружа слугувала застібкою на тонкому шовковому плащі. М'яке волосся було каштанове, розкуйовджене; очі — карі, блискучі й зухвалі. «Він гадає, це турнір і його щойно викликали на арену».

— Сімнадцять років — і вже лицар королівської варти,— мовив Джеймі.— Ви маєте пишатися. Королевичу Еймону Лицарю-Дракону було сімнадцять, коли його взяли у королівську варту. Знаєте?

— Так, мілорде.

— А знаєте, що мені було п'ятнадцять?

— Це я теж знаю,— посміхнувся він.

Джеймі не сподобалася ця посмішка.

— Я був кращий за вас, пане Лорасе. Кремезніший, дужчий, спритніший.

— А тепер ви старіший,— сказав хлопчина.— Мілорде.

Джеймі не зміг стримати сміху. «Яке безглуздя! Тиріон безжально поглузував би з мене, якби почув мене зараз: міряюся прутнями з хлопчиськом».

— Старіший і мудріший, сер. Вам варто в мене повчитися.

— Як ви вчилися у сера Бороса й сера Мірина?

Стріла майже влучила в ціль.

— Я вчився у Білого Бика й Баристана Безстрашного,— кинув Джеймі.— Я вчився в сера Артура Дейна Ранкового Меча, який усіх вас п'ятьох міг би покласти однією лівою, правою рукою розшнуровуючи ширінку. Я вчився у княжича Левина Дорнського, й сера Освела Вента, й сера Джонотора Дарі — у цих достойників.

— У цих покійників.

«Він — це я,— зненацька збагнув Джеймі.— Я розмовляю сам з собою — тим собою, яким я був: самовпевнена пиха й порожня відвага. Ось чим воно обертається, коли в такому юному віці сягаєш таких висот».

Як і в бою, іноді найкраще спробувати змінити тактику.

— Кажуть, у бою ви билися чудово... майже так само добре, як привид лорда Ренлі, який бився поруч з вами. Побратим не повинен мати секретів від свого лорда-командувача. Скажіть мені, сер. Хто вбрався в обладунки Ренлі?

На мить здалося, що Лорас Тайрел відмовиться відповідати, та зрештою він пригадав свою обітницю.

— Мій брат,— похмуро сказав він.— Ренлі був вищий за мене й ширший у плечах. На мене його лати виявилися завеликі, а от на Гарлана пасували якраз.

— Маскарад... то була ваша ідея чи його?

— Це запропонував лорд Мізинчик. Сказав, це перелякає Станісових невігласів-солдатів.

— Так і сталося...— («Не тільки солдатів, а й декого з лицарів і лордйчуків»).— Що ж, тепер співцям буде робота, цим не можна нехтувати. А що ви зробили з Ренлі?

— Я поховав його власноруч у тому місці, яке він мені одного разу показав, коли я ще був зброєносцем у Штормокраї. Ніхто його там не знайде й не потривожить його спокою,— він виклично подивився на Джеймі.— Я захищатиму короля Томена всіма силами, присягаюся. Якщо доведеться, то й життя за нього віддам. Але я ніколи не зраджу Ренлі — ні словом, ні ділом. Він був саме таким, яким має бути король. Він був найкращим.

«Найкращим з убрання, це точно»,— подумав Джеймі, але, як виняток, вирішив не казати цього вголос. Пиха злетіла з сера Лораса, щойно він заговорив про Ренлі. Відповідав він щиро. «Він гоноровий, безрозсудний, з шилом у дупі, але він не облудник. Поки що ні».

— Як скажете. Ще останнє, і ви можете повертатися до своїх обов'язків.

— Так, мілорде?

— Брієнна Тартська досі ув'язнена у вежі.

— Ліпше б у чорній камері,— стиснув губи хлопець.

— А ви певні, що вона саме на це заслуговує?

— Вона заслуговує на смерть. Я казав Ренлі, що жінці не місце у веселковій варті. У рукопашній вона перемогла хитрістю.

— Пригадую я іншого лицаря, який теж любляв хитрощі. Одного разу виїхав на кобилі, в якій була тічка, проти норовливого жеребця... То яку хитрість використала Брієнна?

— Вона стрибнула...— сер Лорас спалахнув.— Це не має значення. Вона перемогла, я визнаю. Його світлість одягнув їй на плечі веселкового плаща. А вона його вбила... Чи дозволила йому померти.

— А це вже велика різниця.

«Різниця між моїм злочином і ганьбою Бороса Блаунта».

— Вона присягалася боронити його. Сер Емон Кай, сер Робар Ройс, сер Пармен Крейн, вони всі також присягалися. Як міг його хтось ранити, коли в наметі була вона, а вони стояли знадвору? Якщо тільки вони були не в змові.

— Вас було п'ятеро на весільному бенкеті,— зауважив Джеймі.— Як же міг померти Джофрі? Якщо тільки ви були не в змові?

Сер Лорас виструнчився.

— Ми не могли нічого вдіяти.

— І дівчина те саме каже. Горює за Ренлі, точно як ви. А я, запевняю вас, за Ейрисом не горював. Брієнна потворна, гонорова й уперта. Але їй бракує клепки на вправну брехню, а ще вона віддана просто на межі здорового глузду. Вона дала обітницю доправити мене на Королівський Причал — і ось я тут. А руку я втратив... ну, в цьому моєї провини не менше, ніж її. Враховуючи все, на що вона пішла заради мого захисту, я не маю сумнівів, що вона б кинулася обороняти Ренлі, якби було проти кого обороняти. Але битися з тінню? — Джеймі

похитав головою.— Витягніть меча, пане Лораса. Покажіть мені, як битися з тінню. Хочу побачити.

Сер Лорас і не ворухнувся.

— Вона втекла,— сказав він.— Разом з Кетлін Старк вони покинули його в калюжі крові й утекли. Чому вони так вчинили, якщо то не їхня була робота? — він втупився в стіл.— Ренлі віддав під моє командування авангард. Якби не це, того дня на нього обладунки вдягав би я. Він часто доручав мені це завдання. Ми... ми з ним молилися разом тої ночі. Я лишив його з нею. Сер Пармен і сер Емон охороняли намет, і сер Робар Ройс теж там був. Сер Емон присягався, що Брієнна... хоча...

— Так? — перепитав Джеймі, відчувши в його голосі сумнів.

— Латний комір був прорізаний. Одним ударом розрізати латний комір? Лати в Ренлі були з найкращої, найякіснішої криці. Як вона могла це зробити? Я сам так спробував — і нічого не вийшло. Вона страшенно дужа як на жінку, але навіть Горі-на-коні для такого знадобився б важкий топір. Та й для чого спершу вдягнути на нього обладунки — і тільки тоді різати йому горлянку? — він кинув на Джеймі збентежений погляд.— Але якщо це не вона... як це могла бути тінь?

— Запитайте Брієнну,— прийняв рішення Джеймі.— Ідіть до неї в камеру. Поставте свої запитання і вислухайте її відповіді. Якщо ви й далі будете переконані, що це вона вбила лорда Ренлі, я подбаю, щоб вона за це відповіла. Вибір за вами. Ви можете її звинуватити чи звільнити. Я тільки прошу судити її справедливо, покляніться своєю лицарською честю.

— Клянуся,— підвівся сер Лорас.— Своєю лицарською честю.

— Тоді ми закінчили.

Юнак рушив до дверей. Аж тут він обернувся.

— Ренлі вважав її кумедною. Жінка, яка вдягається в чоловічу кольчугу, вдаючи лицаря.

— Якби він бодай раз побачив її у рожевій сукні й мирському мереживі, він би так не говорив.

— Я питав його, навіщо він її наблизив до себе, якщо вважав її такою недоладною. А він сказав, що решта лицарів чогось хочуть від нього — замків, почестей, багатства, а Брієнна хотіла одного — померти за нього. А коли я побачив його у крові, а вона втекла, і ті троє

взагалі не ушкоджені... якщо вона не винна, то Робар і Емон...— він, схоже, не міг продовжувати.

Джеймі про це навіть не подумав.

— Я б учинив так само, сер,— сказав він. Брехня далася йому легко, і сер Лорас, здавалося, був вдячний за неї.

Коли він пішов, лорд-командувач довго сидів самотою у білій кімнаті, міркуючи. Лицар квітів збожеволів од горя й зарубав двох своїх побратимів, а от Джеймі навіть не спало на думку вчинити так само з п'ятьма, які не захистили Джофрі. «Він був моїм сином, моїм таємним сином... Хто ж я такий, якщо й не ворухнув рукою, яка мені лишилася, щоб помстити свою рідну кров і своє сім'я?» Йому слід було вбити бодай сера Бороса, щоб позбутися його.

Джеймі глянув на свій обрубок і скривився. «З цим щось треба робити». Якщо покійний сер Джейслін Байвотер міг ходити з залізною рукою, то Джеймі повинен зробити собі золоту. «Серсі це сподобається. Золота рука, щоб гладити її золоті коси й міцно притискати її до себе».

Але рука почекає. Спершу слід вирішити інші справи. Сплатити інші борги.

Санса

На півбак вів трап крутий і пощеплений, отож Санса прийняла руку Лотора Бруна. Сера Лотора, нагадала вона собі; його висвятили в лицарі за виявлену в Битві на Чорноводді доблесть. Хоча справжній лицар у житті не вдягнув би отих заплатаних коричневих штанів і обдертих черевиків, так само як і порепаної шкірянки у плямах від води. Присадкуватий чолов'яга з квадратним обличчям, приплюснутим носом і кучмою пухнастого сивого волосся, Брун розмовляв мало. «Але він дужчий, ніж здається». Санса зробила такий висновок з того, як легко він підняв її, наче вона нічого не важить.

Перед носом «Царя моряників» простягся кам'янистий берег, вітряний, без дерев, негостинний. Та навіть такий, він радував око. Довгенько корабель уже силкувався повернутися на правильний курс! Недавній шторм закинув його так далеко в море, що й суходіл пропав з очей, і жбурляв на палубу такі хвилі, аж Санса вже була певна, що зараз вони всі потонуть. Двох людей змило за борт, казав старий Освел, а ще один упав зі щогли та в'язи собі скрутив.

Сама ж Санса рідко потикалася на палубу. Маленька каюта була волога й холодна, але більшість дороги Сансі було зле... від страху, від гарячки, від морської хвороби... вона нічого не могла з'їсти, щоб не виблювати, і майже не спала. Щойно склепить повіки, як перед очима поставав Джофрі: вчепившись у горло, у м'яку шкіру, він помирав з пластівцями скоринки від пирога на вустах і з винними плямами на камзолі. А вітер голосив у линвах, нагадуючи Сансі жахливий звук, з яким Джофрі силкувався вдихнути повітря. Іноді їй снівся й Тиріон. «Він нічого не зробив»,— сказала вона Мізинчику, коли той провідав її в каюті, перевіряючи, чи не стало їй уже ліпше.

«Джофрі він не вбивав, це правда, але руки карлика аж ніяк не чисті. У нього до тебе вже була дружина, ти не знала?»

«Він розповідав».

«А він тобі не розповів, що, коли вона йому набридла, він подарував її батьковим гвардійцям? З часом міг би і з тобою так само вчинити. Тому не лийте сліз по Куцю, міледі».

Вітер солоними пальцями прочесав Сансі коси, й вона поїжилася. Навіть так близько від берега її все одно нудило. А ще відчайдушно кортіло скупатись і перевдягнутися. «Я зараз, певно, бліда як труп і просмерділася блювотинням».

Підійшов лорд Пітир, як завше веселий.

— Доброго ранку! Солоне повітря так бадьорить, правда? У мене аж апетит прорізається,— він співчутливо пригорнув її за плечі.— Почуваєшся добре? Щось ти бліда.

— Просто нудить. Морська хвороба.

— Від неї треба трішки доброго вина. Дістанемо тобі келих, щойно зйдемо на берег,— мовив Пітир, а тоді вказав на стару крем'яну вежу, що вимальовувалася на тлі суворого сірого неба; об скелі біля її підніжжя розбивалися буруни.— Веселенький пейзаж, ні? Боюся, тут безпечно стати на якір не вдасться. Доведеться на берега плисти на човні.

— Тут? — Сансі тут узагалі не хотілося сходити на берег. Кажуть, Пальці — гнітюче місце, а в тій маленькій вежі була якась аура занедбаності й запустіння.— А можна мені лишитися на кораблі, поки ми не рушимо далі у Білу Гавань?

— Звідси «Цар моряників» повертає на схід, у Браавос. Без нас.

— Але ж... мілорде, ви казали... ви казали, що ми пливемо додому.

— Ось і дім, хай і жалюгідний. Дім моїх пращурів. Назви в нього, боюся, немає. Престол можливого лорда повинен мати назву, згодна? Вічнозим, Соколине Гніздо, Річкорин — це справжні замки. Тепер я лорд Гаренхолу, звучить солодко, та ким я був раніше? Лордом Вівцезиму й господарем Сміхфорту? Йому чогось бракує...— його сіро-зелені очі невинно огледіли Сансу.— Ти, здається, збентежена. Ти думала, що ми пливемо у Вічнозим, люба? Вічнозим захопили, спалили та сплюндрували. Всі, кого ти знала й любила, загинули. Північани, які не здалися залізним, воюють між собою. Навіть на Стіну скоєно напад. Вічнозим був домівкою твого дитинства, Сансо,

але ти вже не дитина. Ти — доросла жінка й повинна будувати власний дім.

— Тільки не тут,— злякалася Санса.— Вежа така...

— ...маленька, похмура та злиденна? Все так, і навіть гірше. Пальці — чарівне місце, якщо ти камінь. Але не бійся, ми тут не більш як на два тижні. Думаю, твоя тітка вже виїхала нам назустріч,— посміхнувся він.— Ми з леді Лайсою збираємось одружитися.

— Одружитися? — приголомшено перепитала Санса.— Ви з тіткою?

— Лорд Гаренхолу й леді Соколиного Гнізда.

«Ви ж казали, що кохали мою маму!» Але ж, звісно, леді Кетлін мертва, тож навіть якщо вона і справді таємно кохала Пітира й віддала йому свою цноту, тепер це вже не має значення.

— Ви мовчите, міледі? — мовив Пітир.— А я був певен, що ви мене схочете поблагословити. Це ж така рідкість, щоб хлопчак, народжений спадкоємцем скель і овечого «горошку», взяв шлюб з дочкою Гостера Таллі й удовою Джона Арина.

— Я... я вам зичу довгих років спільного життя й багато дітей, а ще великого щастя разом.

Багато років уже Санса не бачила матеріної сестри. «Вона буде лагідна до мене, бодай заради матері. Вона ж мені рідна». Та й Видол Аринів — прегарне місце, в усіх піснях це оспівується. Пожити там якийсь час буде не так уже й погано.

Лотор зі старим Освелом на веслах доправили їх на берег. Санса скулилася на носі, загорнувшись у плащ і затуляючись каптуром од вітру, й міркувала, що на неї чекає попереду. З вежі вийшли назустріч слуги: худенька стара й дебели жінка середнього віку, двійко старезних білоголових дідів і дівчинка двох-трьох рочків з ячменем на оці. Упізнавши лорда Пітира, вони опустилися навколішки просто на каміння.

— Моя челядь,— пояснив він.— Дитини не знаю. Мабуть, чергова Келлина байстрючка. Що кілька років вони з'являються.

Двійко дідів зайшли у воду по стегна — винести Сансу з човна, щоб вона не намочила спідниці. Освел з Лотором убрід вийшли на берег, так само як і Мізинчик. Літню жінку він поцілував у щоку, а молодшій підморгнув.

— Хто батько на цей раз, Келло?

— Не маю певності, м'лорде,— розсміялася вона.— Не вмію я сказати «ні».

— Всі місцеві парубки з цього тільки радіють, певна річ.

— Так добре, що ви повернулися додому, мілорде,— сказав один з дідів. На вигляд йому було щонайменше вісімдесят, але він був у заклепаному панцирі та з мечем при боці.— Скільки ви пробудете вдома?

— Зовсім недовго, Браєне, не бійтеся. Як скажете, зараз тут жити можна?

— Якби ми знали, що ви приїдете, постелили б нові циновки, мілорде,— мовила стара.— Коминок розпалений кізяками.

— Рідний запах — коли горять кізяки,— зронив Пітир і обернувся до Санси.— Грізель була моєю мамкою, а тепер керує моїм замком. Амфред — мій стюард, а Браєн... я вас минулого разу, здається, призначив капітаном замкової варті?

— Так, мілорде. Ви ще казали, що людей привезете, але так і не привезли. На варті стоїмо хіба що ми з собаками.

— І дуже добре стоїте, я певен. Ніхто не вкрав у мене ані камінчика, ані овечої горошини, я бачу. А Келла,— він вказав на дебелу жіночку,— дбає про мої численні отари. Скільки в мене овець нині, Келло?

Жінка на мить замислилася.

— Двадцять і три, мілорде. Було двадцять і дев'ять, але одну загриз Браєнів пес, а ще кількох ми зарізали й засолили.

— Ах, холодна солонина баранина! Я, мабуть, точно вдома. Коли поснідаю чайчиними яйцями і супчиком з водоростей, переконаюся напевно.

— Якщо хочете, мілорде,— сказала літня Грізель.

Лорд Пітир скорчив гримаску.

— Ходім! Поглянемо, чи велика зала все така сама жахлива, як мені пригадується.

Він перший рушив берегом через каміння, слизьке від гнилих водоростей. Біля підніжжя крем'яної вежі товклася дюжина овець, смикаючи тоненьку травку, що проросла між кошарою і стайнею, накритою солом'яним дахом. Сансі довелося дивитися під ноги: всюди було навалено овечого «горошку».

Зсередини вежа здалася ще меншою. На внутрішньому мурі від крипти до даху вели відкриті гвинтові сходи. На кожному поверсі була єдина кімната. Слуги і днювали, і ночували в кухні на першому поверсі разом з велетенським плямистим мастифом і пів-дюжиною вівчарок. Над кухнею розташувалася скромна зала, над нею — спальня. Вікон не було зовсім, лише стрільниці на зовнішньому мурі, вздовж сходів. Над коминком висів зламаний довгий меч і побитий дубовий щит, на якому потріскалась і обсипалася клаптями фарба.

Герба на щиті Санса не знала: сіра камінна голова з полум'яними очима, на світло-зеленому полі.

— Дідусів щит,— пояснив Пітир, побачивши, куди задивилася Санса.— Його батько народився у Браавосі, у Видолі опинився як перекупний меч на службі лорда Корбрея, тому прадідусь, коли його висвятили в лицарі, й узяв собі за герб голову Титана.

— Лютий герб! — мовила Санса.

— Занадто вже лютий, як на мене, людину приязну,— мовив Пітир.— Віддаю перевагу своєму пересмішнику.

Освел ще двічі сплавав на «Царя моряників», щоб розвантажити речі. Серед іншого він привіз на берег і декілька діжок вина. Пітир, як і обіцяв, налив Сансі кубок.

— Ось, міледі, допоможе на шлунок, сподіваюся.

Тверда земля під ногами й так уже допомогла, але Санса слухняно підняла кубок обіруч і зробила ковток. Вино було чудове: арборське, подумала вона. Смакувало трохи дубом, і фруктами, і спекою літніх ночей,— цей смак розцвітав у роті, наче квіти, що розтуляють пелюстки до сонця. Санса тільки сподівалася, що і вино не виблює. Лорд Пітир такий добрий, і їй не хотілося все зіпсувати, обблювавши його.

А він понад кубком роздивлявся її, і в його ясних сіро-зелених очах було... що це — зачудування? Чи щось інше? Санса не мала певності.

— Грізель,— покликав Пітир літню жінку,— принеси нам попоїсти. Тільки чогось легенького, бо в міледі ніжний шлунок. Мабуть, трохи фруктів. Освел привіз із «Царя» апельсини й гранати.

— Так, м'лорде.

— Можна мені гарячу купіль? — попросила Санса.

— Звелю Келлі наносити води, м'леді.

Санса, ковтнувши ще вина, думала, як завести люб'язну розмову, та лорд Пітир заговорив сам. Коли вийшли і Грізель, і слуги, він мовив:

— Лайса приїде не сама. І поки вона не приїхала, ми повинні домовитися, хто ти така.

— Я... я не розумію.

— У Вейрису всюди шпигуни. Якщо Сансу Старк побачать у Видолі, євнух про таке дізнається за місяць, а це може викликати неприємні... ускладнення. Нині бути Старком небезпечно. Отож ми скажемо всім Лайсиним людям, що ти — моя позашлюбна дочка.

— Позашлюбна? — обурилася Санса.— Тобто байстрючка?

— Ну, законною моєю дочкою ти точно бути не можеш. Дружини в мене ніколи не було, і всі це знають. Як тебе зватимуть?

— Я... я можу називатися, як мама.

— Кетлін? Занадто вже очевидно. Ліпше як моя мама. Алейн. Подобається?

— Алейн... дуже гарно...— (Санса сподівалася, що не забуде).— А не можна мені бути законною дочкою якого-небудь лицаря у вас на службі? Може, він доблесно загинув у битві, й тоді...

— Нема в мене доблесних лицарів на службі, Алейн. Така легенда притягуватиме цікавих з небажаними запитаннями, як труп притягує мух. А от цікавитися подробицями народження позашлюбних дітей вважається неввічливим,— він схилив голову набік.— Отож, хто ти?

— Алейн... Стоун, так? — Коли він кивнув, вона запитала: — А хто ж була моя матір?

— Келла?

— Будь ласка, тільки не вона,— помертвіла Санса.

— Жартую. Матір твоя була шляхтянкою з Браавоса, дочкою купецького короля. Ми познайомилися в Мартингороді, коли я там керував портом. Вона померла з родива, довіривши тебе Вірі. Маю кілька священних книг — погортаєш їх, щоб могла з них цитувати. Ніщо так не гасить цікаві запитання, як набожні промови. В усякому разі, коли розквітла твоя жіночність, ти вирішила, що не хочеш бути септою, й написала мені. Отоді я й дізнався вперше про твоє існування,— він пошкріб пальцем борідку.— Зможеш це все запам'ятати?

— Сподіваюся. Це буде наче гра, так?

— А ти любиш ігри, Алейн?

До нового імені ще доведеться звикнути.

— Ігри? Я... гадаю, це залежить від...

Та не встигла вона договорити, як знову з'явилася Грізель, балансуючи з великим тарелем. Поставила його між ними. На тарелі були яблука, грушки й гранати, трохи жалюгідного винограду, величезний кривавий апельсин. Ще стара принесла круглу хлібину й масло в глечик. Пітир кинджалом розрізав гранат надвоє і простягнув половинку Сансі.

— Спробуйте поїсти, міледі.

— Ні, дякую, мілорде.

З гранатовими кісточками стільки клопоту, що Санса натомість обрала грушу й зробила маленький делікатний укус. Груша виявилася перезрілою. По підборіддю побіг сік.

Лорд Пітир кінчиком кинджала виколупав зернину.

— Знаю, тобі, певно, страшенно бракує батька. Лорд Едард був людиною хороброю, чесною і відданою... от тільки гравцем безнадійним,— він ножем підніс зернину до рота.— На Королівському Причалі живе два типи людей. Гравці й фігури.

— Я була фігурою? — спитала Санса, боячись почути відповідь.

— Так, але нехай тебе це не засмує. Ти ще наполовину дитина. І паничі, і панночки — всі спочатку фігури. Навіть дехто з тих, хто вважає себе гравцем,— він з'їв іще одне зернятко.— Наприклад, Серсі. Вона себе спритницею вважає, та насправді вона страшенно передбачувана. Вся її сила ґрунтується на вроді, походженні й багатстві. Проте лише перша з цих чеснот і справді належить їй, та й вона скоро зів'яне. Тоді мені буде шкода Серсі. Її хочеться влади, та коли вона її отримує, то й гадки не має, що з нею робити. Всі чогось хочуть, Алейн. А коли ти знаєш, чого хоче людина, ти вже знаєш цю фігуру і як нею ходити.

— Як ви походили сером Донтосом — і він отруїв Джофрі?

Бо це точно зробив Донтос, вирішила Санса.

— Сер Донтос Червоний,— розсміявся Мізинчик,— був винним бурдюком на ніжках. Йому такого відповідального завдання точно б ніхто не довірив. Він би просто все наплутав, або й зрадив мене. Ні, Донтос мав тільки вивести тебе з замку... й подбати, щоб ти вдягнула срібну сіточку на волосся.

«Чорні аметисти...»

— Але... якщо не Донтос, то хто? У вас є й інші... фігури?

— Можеш догори дригом перевернути весь Королівський Причал і не знайти там жодної людини з вишитим на камзолі пересмішником, але це не значить, що в мене немає друзів,— Пітир підійшов до сходів.
— Освеле, ходіть сюди, покажіться леді Сансі.

За якусь мить з'явився старий, широко всміхнувся й уклонився. Санса невпевнено втупилася в нього.

— І що я маю побачити?

— Впізнаєш його? — запитав Пітир.

— Ні.

— Придивися.

Санса довго роздивлялася зморшкувате, обвітрене обличчя старого, гакуватий ніс, біле волосся й великі кістляві долоні. Щось наче в ньому було знайоме, але Санса похитала головою.

— Ні. Я в житті не бачила Освела до того, як сіла в човен, я певна.

Освел вицирився повним ротом кривих зубів.

— Ні, але міледі, гадаю, знає трьох моїх синів.

Справу зробили «три сини» й посмішка.

— Кетлблек! — Санса округлила очі.— Ви — Кетлблек!

— Ага, прошу пані.

— І не просіть,— Пітир махнув рукою, відпускаючи старого, й повернувся до граната, а Освел почовгав сходами вниз.— Скажи-но, Алейн, який кинджал небезпечніший — відкритий, яким розмахує ворог, чи захований, який тобі тихо приставила до спини людина, що її ти навіть і не бачиш?

— Захований.

— От розумничка,— посміхнувся він ясно-червоними від гранатового соку тонкими губами.— Коли Куць відіслав геть гвардійців королеви, Серсі звеліла серу Ланселю найняти для неї перекупних мечів. Лансель знайшов для неї Кетлблеків, що страшенно потішило твого куцого лорда-чоловіка, адже він сам їх купив через свою людину — Брона,— хихикнув він.— Та саме я порадив Освелу привезти синів на Королівський Причал, коли дізнався, що Брон шукає мечі. Три заховані кинджали, Алейн,— ідеально заховані!

— То це один з Кетлблеків укинув отруту в чару Джофу?

Сер Озмунд був цілу ніч біля короля, пригадалося Сансі.

— Хіба я таке казав? — лорд Пітир розрізав своїм кинджалом кривавий апельсин і простягнув половинку Сансі.— Хлопці занадто вже зрадливі, щоб їх можна було залучати в таку змову... а Озмунду взагалі не можна довіряти відтоді, як він приєднався до королівської варти. Як з'ясувалося, білий плащ щось таке робить з людиною... Навіть з такою, як він,— закинувши голову, він вичавив собі в рота сік з кривавого апельсина.— Обожду сік і ненавиджу липкі пальці,— поскаржився Пітир, витираючи руки.— Чисті руки, Сансо. Хай що робиш, дивися, щоб руки лишалися чисті.

Санса ложечкою вибрала трохи соку зі своєї половинки апельсина.

— Та якщо це були не Кетлблеки й не Донтос... а вас узагалі не було в місті, й Тиріон теж цього не робив...

— Більше здогадок немає, любя?

Вона похитала головою.

— Я не...

— Можу закластися,— посміхнувся Пітир,— що того вечора хтось тобі сказав, що в тебе сіточка збилася, й поправив її.

Санса затулила долонею рота.

— Ви ж не хочете сказати... вона ж хотіла забрати мене в Небосад, одружити зі своїм онуком...

— Лагідним, набожним і добродушним Вілласом Тайрелом. Радій, що тебе це обминуло, бо ти б від нудьги померла з його бездоганністю. А от з тою старою не занудьгуєш, цього в неї не відняти. Страшна стара гаргара, і близько не така слабка, яку вдає. Коли я прибув у Небосад торгуватися за руку Марджері, вона, дозволивши своєму лорду-синові щось там варнякати, сама ставила дуже влучні запитання щодо характеру Джофрі. Я його до небес хвалив, певна річ... у той час як мої люди поширювали тривожні перекази серед слуг лорда Тайрела. Отак грають у гру.

А ще я закинув ідею, щоб сер Лорас убрався в біле. Не запропонував — я так грубо не працюю. Але мої люди почали розповідати моторошну історію про те, як натовп замордував сера Престона Грінфілда і згвалтував леді Лоліс, а ще я підкинув кілька срібняків співцям лорда Тайрела, щоб заспівали про Ріама Редвина, Сервина Дзеркального Щита й королевича Еймона Лицаря-Дракона. Ліра в правильних руках може бути небезпечна як меч.

Мейс Тайрел потім думав, що це була його ідея — включити в шлюбний контракт пункт про те, що сер Лорас вступає в королівську варту. Хто краще захистить королеву, як не її брат-лицар? До того ж це звільняло його від потреби шукати землі й наречену для третього сина — завдання й так нелегкого, а у випадку сера Лораса — вдвічі важчого.

Хай там як, а леді Оленна не збиралася віддати свою дорогоцінну й любов онучку на поталу Джофрі, але, на відміну від свого сина, добре усвідомлювала, що в сера Лораса під усіма його ружами й розкошами ховається характер такий самий гарячий, як і в Джеймі Ланістера. Вкинь Джофрі, Марджері й Лораса в один горщик — і отримаєш царевбивчу ющечку. Стара розуміла й дещо інше. Син уже зтявся зробити з дочки королеву, а для цього потрібен король... тільки не Джофрі. Скоро буде в нас іще одне весілля, от побачиш. Марджері одружиться з Томеном. Збереже і свою королівську корону, і цноту,— триматися ні того, ні того їй особливо й не хотілося, та хіба це має значення? Великий західний союз буде збережено... принаймні на деякий час.

«Марджері й Томен». Санса не знала, що й казати. Їй подобалася і Марджері Тайрел, і її маленька гостренька на язик бабуся теж. Санса мріяла про Небосад з його дворами й музиками, прогулянкові баркаси на Мандері,— як це не схоже на оцей похмурий берег! «Принаймні тут я у безпеці. Джофрі мертвий, він мене більше не скривдить, а — проста байстрючка на ім'я Алейн Стоун, без чоловіка й без претензій». Та й скоро тут буде тітка. Довгий кошмар Королівського Причалу лишився позаду, як і її сміховинний шлюб. Тут вона зможе збудувати собі новий дім, як і казав Пітир.

Минуло вісім довгих днів, заки приїхала Лайса Арин. П'ять із них дощило, і Санса знудьговано й неспокійно сиділа біля вогню, поряд зі старим сліпим собакою. Він був зовсім хворий і беззубий, щоб нести варту разом з Браєном, і переважно спав, та коли Санса легенько його поплескала, він заскавчав і лизнув їй руку, тож вони швидко потоваришували. Коли дощ ущух, Пітир показав їй свої володіння,— це забрало менш як пів дня. Йому належало чимало каміння, як він і казав. Було тут одне місце, де хвиля, вириваючись із дихала, стріляла на тридцять футів у повітря, і ще одне — де хтось на валуні витесав семикутну зірку нових богів. Пітир пояснив, що це зроблено на

позначення одного з місць, де висадилися андали, коли перепливли море, щоб вибороти Видол у перших людей.

Далі в глибину суходолу, біля торф'яного болота, мешкала дюжина родин у збудованих з каміння хатах.

— Мої піддані,— сказав Пітир, хоча лише найстарші з простолюду, схоже, ще впізнавали його. Була ще тут печера самітника, от тільки без самітника.— Він уже помер, та коли я ще хлопчиком був, батько водив мене подивитися на нього. Чолов'яга не мився сорок років, можеш уявити, як від нього смерділо, та він начебто мав дар провидіння. Якийсь час він мене обмацував, а тоді сказав, що з мене будуть великі люди. Батько за це дав йому бурдюк вина,— пирхнув Пітир.— Я б йому те саме сказав за півкубка.

Врешті-решт, сірого вітряного пообіддя, прибіг у вежу Браєн з собаками, які валували, навідаючи йому на п'яти, й оголосив, що з південного сходу наближаються вершники.

— Лайса,— мовив лорд Пітир.— Ходімо, Алейн, привітаємо її.

Вдягнувши плащі, вони вийшли з вежі. Вершників було заледве два десятки — вельми скромний почет як на леді Соколиного Гнізда. З нею їхало три служниці й дюжина гвардійців замкової варти в кольчугах і кірасах. Привезла з собою Лайса і септона, і вродливого співця з ледь означеними вусиками й довгими пісочними кучерями.

«Невже це моя тітка?» Леді Лайса була на два роки молодша за маму, але ж ця жінка здавалася років на десять старшою! Густі золотисто-каштанові кучері спадали нижче пояса, та під дорогою оксамитовою сукнею і прикрашеним коштовними камінцями корсетом ховалося обвисле й обрешклене тіло. Обличчя було розчервоніле й розфарбоване, груди важкі, а руки дебелі. Лайса була і вища за Мізинчика, і товстіша; не виявила вона ні краплі граційності, незграбно злязючи з коня.

Пітир опустився на коліно, цілуючи їй руку.

— Мала королівська рада наказує мені домогтися вашої руки й серця, міледі. Чи є в мене шанси стати вашим лордом і чоловіком?

Леді Лайса, надувши губки, потягнула його до себе й поцілувала в щоку.

— Ну, може і вдасться мене переконати,— хихикнула вона.— Ви привезли дарунки, щоб розтопити моє серце?

— Королівський мир.

— До біса мир, що ще ви мені привезли?

— Мою дочку,— Мізинчик жестом підкликав Сансу.— Міледі, дозвольте представити вам Алейн Стоун.

Схоже, Лайса не вельми зраділа, побачивши її. Санса присіла в глибокому реверансі, схиливши голову.

— Байстріючка? — почувся тітчин голос.— Пітире, то ти такий капосник? Хто її матір?

— Матір померла. Я сподівався взяти Алейн з собою в Гніздо.

— І що мені там з нею робити?

— Та є в мене кілька ідей,— мовив лорд Пітир.— Але просто зараз мені набагато цікавіше, що я можу зробити з вами, міледі.

На круглому рожевому тітчиному обличчі розтанула вся суворість, і на мить Сансі здалося, що Лайса Арин розплачеться.

— Любий Пітире, я так за тобою скучила, ти просто не уявляєш, не можеш уявити! Йон Ройс мені стільки клопоту завдав, вимагаючи, щоб я скликала прапори й виїздила на війну! А ще навколо мене крутяться інші — Гантер, і Корбрей, і той жахливий Нестор Ройс, усі вони хочуть зі мною одружитися й узяти собі мого сина за годованця, але ж ніхто з них не кохає мене. Тільки ти, Пітире. Я так довго про тебе мріяла!

— А я про вас, міледі,— він обійняв її за спину й поцілував у шию.— Коли ж ми одружимося?

— Просто зараз,— зітхнула леді Лайса.— Я привезла мого септона, і співця, і меду на весільний бенкет.

— Тут? — незадоволено перепитав Пітир.— Ліпше нам побратися в Гнізді, у присутності всього двору.

— До біса двір. Я так довго чекала, що довше вже просто не витримаю,— вона обхопила його руками.— Хочу вже сьогодні розділити з тобою ліжко, любчику. Хочу зробити ще одну дитину — братика для Роберта або гарненьку донечку.

— Я теж про це мрію, люба. Але ж набагато вигідніше влаштувати пишне публічне весілля, коли весь Видол...

— Ні! — тупнула вона ногою.— Я хочу зараз, просто сьогодні. І попереджаю: після всіх цих років мовчання й шепотіння я збираюся кричати, коли ти зі мною кохатимешся. Кричати так голосно, щоб у Гнізді чулося!

— Може, тоді полюбимося просто зараз, а пошлюбимося потім?

Леді Лайса загіготіла як дівчинка.

— Ох, Пітере Бейліш, який ти капосник! Ні. Я кажу — ні, я леді Соколиного Гнізда, і я наказую тобі одружитися зі мною просто зараз!

— Ну, як зволить міледі,— стенув плечима Пітир.— Я перед вами безсилий, як завжди.

За годину, коли сонце закочувалося на заході, вони вже дали обітницю, стоячи під небесно-блакитним шатром. Після цього біля підніжжя маленької крем'яної вежі було встановлено довгі двоногі столи й почався бенкет з куріпками, олениною і смаженим вепром під чудовий легкий мед. Опускалися сутінки, й почали запалювати смолоскипи. Лайсин співець заграв «Безмовну обітницю», і «Пори мого кохання», і «Два серця як одне». Кілька юних лицарів запрошували Сансу танцювати. Тітка також танцювала — літали її спідниці, коли Пітир кружляв її в руках. Від випивки й весілля леді Лайса мов помолодшала. Сміялася, тримаючи чоловіка за руку, а коли її погляд падав на нього, її очі сяяли.

Коли ж прийшла пора лягати в ліжку, лицарі понесли її у вежу, дорогою роздягаючи і сиплючи масними жартиками. «Тиріон мене від цього врятував»,— пригадала Санса. Не так жахливо, коли тебе роздягають для коханого чоловіка руки іншого, який любить вас обох, але Джофрі... Вона здригнулася.

Тітка привезла з собою тільки трьох леді, тож вони наполягли, щоб Санса допомагала їм роздягати лорда Пітира, поки вони ведуть його в шлюбну постіль. Пітир здався люб'язно, але не без гострих жартиків, ще й собі до них чіплявся. Заки його завели у вежу й роздягнули, жінки розчервонілися, шнурівки були розв'язані, сукні розхристані, спідниці в безладі. А от до Санси Мізинчик лише посміхався, поки його вели в спальню, де на нього вже чекала леді-дружина.

Леді Лайсі й лорду Пітиру віддали всю спальню на третьому поверсі, але ж вежа була зовсім маленька... а тітка стримала своє слово: вона кричала. Надворі полився дощик, загнавши гостей у залу під спальнею, тож вони чули майже кожне слово. «Пітире,— стогнала тітка.— Ох, Пітире, Пітире, любий Пітире, ох-ох-ох! Отак, Пітире, отак. Тут твоє місце». Співець леді Лайси завів непристойну версію «Вечері міледі», та навіть його гра та спів не заглушували Лайсиних зойків. «Зроби мені дитинку, Пітире,— кричала вона,— зроби мені ще

одну миленьку дитинку. Ох, Пітире, мій коханий, мій коханий Пі-і-ітире-е-е!» Останній зойк був такий гучний, аж забрехали собаки, а двоє з тітчиних леді не могли стримати сміху.

Санса, спустившись сходами, вийшла в ніч. Залишки бенкету поливав дощик, і в повітрі пахло свіжістю й чистотою. Сансі пригадувалося її власне весілля з Тиріоном. «У темряві і я — лицар квітів,— сказав він тоді.— Я зможу зробити тобі добре». Та це просто ще одна брехня від Ланістерів. «Пес брехню нюхом чує, сама знаєш,— колись казав Гончак. У вухах стояв його рипучий голос.— Роззирнися й потягни носом! Усі тут брехуни... значно вправніші за тебе». Цікаво, думала вона, що сталося з Сандором Кліганом? Чи знає він про те, що Джофрі вбили? Чи засмутився? Він-бо був присяжним мечем королевича багато років поспіль.

Санса довго сиділа надворі. Коли ж нарешті, мокра та змерзла, пішла до свого ліжка, в коминку ледве світився жар. Згори не долинали ні звуку. В куті сидів юний співець, награв собі повільну мелодію. Одна з тітчиних служниць цілувалася з лицарем на кріслі лорда Пітира, і руки їхні порпалися під одягом одне одного. Кілька чоловіків напилися п'яні й поснули, а ще один стогнав у виходку — його нудило. У своєму маленькому закапелку під сходами Санса побачила Браєнового старого сліпого собаку й лягла біля нього. Він, прокинувшись, облизав їй обличчя.

— Сердешний старий хорте,— мовила вона, скуйовдивши йому хутро.

— Алейн,— почувся голос тітчиного співця: хлопець стояв над нею.— Люба Алейн. Мене звати Марильйон. Бачу, ти з дощу прийшла. А ніч холодна й волога. Дозволь мені тебе зігріти.

Старий пес, підвівши голову, загарчав, але співець дав йому копняка, від якого пес зі скавулінням подибавав геть.

— Марильйон? — невпевнено мовила Санса.— Це так... люб'язно, що ви подумали про мене, але... перепрошую. Я дуже втомлена.

— І дуже гарна. Весь вечір я подумки складав для тебе пісні. Строфу про твої груди, баладу про твої вуста, дует про твої перса. Але я їх не співатиму. Вони мені не вдалися й не варті такої краси,— він присів на ліжку й поклав долоню їй на ногу.— Дозволь мені натомість заспівати тілом.

На неї війнуло перегаром.

— Ви п'яні.

— Я не п'янію. Мед лише звеселяє мене. Я весь палаю,— його рука ковзнула вгору по її стегну.— І ти теж.

— Пустіть мене! Ви забуваєтеся.

— Змилуйся! Я кілька годин співав любовних пісень. У мене кров шумує. І в тебе теж, я знаю... немає дівки й наполовину такої хтивої, як байстрючка. Ти жадаєш мене?

— Я ще цнотлива! — запротестувала Санса.

— Справді? Ох, Алейн, Алейн, моя чарівна панно, подаруй мені свою цноту. Ти ще дякуватимеш богам за це. Ти заспіваєш голосніше, ніж леді Лайса.

Санса перелякано сіпнулася геть від нього.

— Якщо ви не підете, моя... мій батько вас повісить. Лорд Пітир.

— Мізинчик? — хихикнув він.— Мене любить леді Лайса й обожнює лорд Роберт. Якщо твій батько мене скривдить, я його знищу одним куплетом,— він стиснув її за груди.— Нумо скинемо з тебе цей мокрий одяг. Ти ж не хочеш, щоб він подерся. Ну ж бо, люба леді, слухай своє серденько...

Долинув тихий шелест криці об шкіру.

— Співче,— мовив грубий голос,— іди собі ліпше, якщо хочеш ще трохи поспівати.

У тьмяному світлі слабенько замерехтів клинок.

Співець його теж побачив.

— Шукай собі іншу дівку...

Клинок зблиснув, і співець скрикнув:

— Ви мене поранили!

— Пораню ще гірше, якщо не заберешся.

І Марильйон випарувався. А от другий лишився — стояв над Сансою в темряві.

— Лорд Пітир велів наглядати за вами.

Голос належав Лотору Бруну, збагнула Санса. «Це не Гончак, ні, та і як би це було можливо? Звісно, це Лотор...»

Уночі Санса майже не спала — крутилася й вертілася, як на обклакву «Царя моряників». Їй снилося, як Джофрі помирає, та коли він схопився за горло й по пальцях побігла кров, вона з жахом побачила, що це її брат Роб. Її снилося власне весілля, снилося, як Тиріон

пожирає її очима, поки вона роздягається. От тільки він був рослявий, яким просто не міг бути Тиріон, і коли він заліз до неї в ліжку, його обличчя виявилось попеченим з одного боку. «А пісню я отримаю»,— прорипів він, і Санса, прокинувшись, виявила знов біля себе старого сліпого собаку.

— Шкода, що ти не Леді,— мовила вона.

На ранок Грізель понесла в спальню для лорда й леді тацю з ранковим хлібом, маслом, медом, фруктами й вершками. Повернувшись, вона сказала, що кличуть Алейн. Санса й досі толком не прокинулася. Тільки за мить вона збагнула, що це вона і є — Алейн.

Леді Лайса ще лежала в ліжку, а от лорд Пітир встав і вдягнувся.

— Тітка хоче переговорити з тобою,— мовив він до Санси, натягаючи чобіт.— Я розповів їй, хто ти насправді.

«Боги праведні!»

— Я... дякую вам, мілорде.

Пітир смикнув на себе другий чобіт.

— Так, домівки з мене вже досить, більше не витримаю. Виїжджаємо в Гніздо по обіді.

Поцілувавши леді-дружину та злизнувши в неї з вуст плямку меду, він рушив сходами вниз.

Санса стояла в ногах ліжка, а тітка, кусаючи від персика, роздивлялася її.

— Тепер я бачу,— нарешті мовила леді Лайса, відкладаючи недогризок.— Ти страшенно схожа на Кетлін.

— Дякую.

— Це не комплімент. Якщо по правді, ти занадто схожа на Кетлін. Щось із цим треба робити. Думаю, перш ніж повеземо тебе в Гніздо, пофарбуємо тобі коси в темний колір.

«Пофарбуємо коси?»

— Як зволите, тітонько Лайсо.

— І не називай мене так. Звістка про твоє тут перебування не повинна долетіти на Королівський Причал. Не хочу піддавати сина небезпеці,— вона посмоктала кутик медового стільника.— Я постаралася, щоб Видол у цю війну не втручався. Врожай цьогоріч був добрий, ми захищені горами, Гніздо взяти неможливо. Та все одно не хотілося б накликати на себе гнів лорда Тайвіна,— Лайса, поклавши

стіленьник, облизала пальці від меду.— Ти одружилася з Тиріоном Ланістером, казав Пітир. З мерзенним карликом.

— Мене примусили. Я не хотіла.

— Як і я,— сказала тітка.— Джон Арин не був карликом, зате він був старий. Зараз, дивлячись на мене, ти, може, й не повіриш, але на весіллі я була така гарна, що навіть затьмарила твою матір. Та Джон жадав тільки батькових мечів, щоб захистити своїх любих хлопчиків. Слід було мені йому відмовити, але ж він був такий старий, скільки б він протягнув? Половина зубів повипадала, а з рота тхнуло цвілим сиром. Терпіти не можу чоловіків, у яких з рота смердить. От у Пітира завжди свіжий подих... він перший, з ким я цілувалася, розумієш. Батько казав, що він занадто низького роду, але я знала, що він високо піднесеться. Джон віддав йому митницю в Мартингороді, щоб потішити мене, та коли Пітир збільшив прибутки вдсятеро, мій лорд-чоловік, побачивши, який він розумний і як виконує інші доручення, забрав його на Королівський Причал і зробив скарбничим. Важко було бачити його щодня, коли ти заміжня за тим холодним стариганем. У спальні Джон виконував свої обов'язки, але не міг подарувати мені ані задоволення, ані дітей. Сім'я в нього було старе і слабке. Всі мої немовлятка помирали, а цей старий зі своїм смердючим віддихом усе жив і жив. Тож бачиш, я теж настраждалася,— шморгнула носом леді Лайса.— Ти знаєш, що твоя бідолашна матінка загинула?

— Тиріон мені сказав,— мовила Санса.— Сказав, що це Фреї замордували в Близнючках і її, і Роба.

Зненацька очі леді Лайси наповнилися сльозами.

— Лишилися тільки ми з тобою — ти і я. Тобі страшно, дитинко? Не бійся. Я ніколи не відвернуся від донечки Кет. Ми зв'язані по крові, — вона підкликала Сансу ближче.— Ходи поцілуєш мене в щоку, Алейн.

Санса слухняно підійшла й опустилася біля ліжка навколішки. Тітка вся просякла солодким ароматом, та під ним угадувався кислуватий молочний запах. Від її щоки на губах лишилася фарба й пудра.

Коли Санса зробила крок назад, леді Лайса схопила її за зап'ясток.

— Скажи-но мені,— різко мовила вона.— Ти вагітна? Кажі правду, я все одно дізнаюся, якщо збрешеш.

— Ні,— відповіла Санса, здивована запитанням.

— Твоя жіночність уже розквітла, так?

— Так,— мовила Санса, розуміючи, що цього в Гнізді довго приховувати не вдасться.— Тиріон не... так і не...— вона відчула, як червоніють щоки.— Я ще цнотлива.

— Карлик неспроможний?

— Та ні, просто... він...— («Добрий?» Такого Санса сказати не могла, не тітці, яка, видно, так його ненавидить).— Він... ходив до повій, міледі. Так він мені сказав.

— До повій! — Лайса відпустила її зап'ясток.— Ну певна річ. Яка жінка ляже з таким у ліжку, хіба як за гроші? Треба мені було вбити Куця, поки він був у мене в руках, але він мене перехитрив. Він викрутень, цей карлик. Його перекупний меч зарубав мого доброго сера Вардиса Ігена. Кетлін не слід було його сюди везти, я їй казала. А потім вона поїхала собі з дядьком. Зле вона вчинила! Чорнопструг був моїм лицарем Кривавої брами, й відтоді як він поїхав, гірські клани дедалі більше нахабніють. Та скоро Пітир усе направить. Я зроблю його лордом-оборонцем Видолу,— тітка вперше всміхнулася — майже тепло.— Може, він і не такий високий і дужий, як деякі, але він вартий більше, ніж вони всі разом узяті. Вір йому і роби все, як він скаже.

— Так, тітонько... міледі.

Лайсі це, здається, сподобалося.

— Знала я того хлопця — Джофрі. Він повсякчас обзивав мого Роберта, а одного разу ляснув дерев'яним мечем. Кажуть, що для чоловіка скористатися отрутою — безчестя, але в жінки інші уявлення про честь. Матір створила нас, щоб ми захищали своїх дітей, і безчестя для нас — не виконати свого призначення. Сама зрозумієш, коли в тебе народиться дитина.

— Дитина? — перепитала Санса невпевнено.

Лайса тільки відмахнулася від неї.

— Це буде ще нескоро. Ти ще занадто молода, щоб стати матір'ю. Але одного дня ти захочеш дітей. І захочеш заміж.

— Я... я вже заміжня, міледі.

— Скоро овдовієш. Радій, що Куць віддавав перевагу своїм повіям. Не гідно моєму сину підбирати крихти зі столу всіляких карликів, та оскільки він тебе не торкався... Вийдеш заміж за свого двоюрідного брата, лорда Роберта?

На думку про це Сансі стало невесело. Про Роберта Арина вона тільки знала, що він ще маленький хлопчик, до того ж хворобливий. «Вона не зі мною хоче свого сина одружити, а зі спадкоємицею Вічнозиму. Ніхто не одружиться зі мною з кохання». Але збрехати виявилось неважко.

— Я... не можу дочекатися, коли познайомлюся з ним, міледі. Але ж він іще маленький, хіба ні?

— Йому вісім. Здоров'я він не надто міцного, але він дуже гарний хлопчик, кмітливий і розумний. З нього виросте видатний чоловік, Алейн. «Сім'я сильне» — сказав мій лорд-чоловік перед смертю. Це його останні слова. Іноді боги перед смертю дають нам зазирнути в майбутнє. Не бачу причин, чому б нам вас не одружити, щойно ми знатимемо, що твій чоловік Ланістер мертвий. Весілля буде таємне, певна річ. Не можна, щоб думали, наче лорд Видолу одружився з байстрючкою, це недоречно. Щойно голова Куця злетить з плечей, круки принесуть нам цю звістку. І ви з Робертом зможете побратися вже на другий день, хіба ж не радість буде? Для нього добре буде мати маленьку товаришку. Коли ми тільки повернулися в Гніздо, він грався з малим Вардиса Ігена, і з синами мого стюарда також, але вони всі такі грубі, що довелося відіслати їх геть. Ти гарно читаєш, Алейн?

— Добра септа Мордейн казала, що так.

— У Роберта слабкий зір, але він дуже любить, коли йому читають уголос,— довірливо мовила леді Лайса.— Більше за все полюбляє оповіді про тварин. Знаєш пісеньку про курочку, яка вдягнулася лисичкою? Я йому весь час її співаю, вона йому зовсім не набридає. А ще він любить гратись у «стриб-скок», і в «крути кинджал», і в «приходь до мене в замок», тільки треба завжди давати йому перемагати. І це правильно, як думаєш? Він-бо лорд Соколиного Гнізда, зрештою, нам ніколи не слід цього забувати. Ти гарного роду, і Старки Вічнозимські завжди були гонорові, але Вічнозим упав, і ти тепер жебрачка, тож про гонор доведеться забути. За сьогоднішніх обставин більше тобі личитиме вдячність. Так, і слухняність. У мого сина дружина буде вдячна і слухняна.

Джон

День і ніч співали сокири.

Джон уже не пригадував, коли востаннє він спав. Щойно заплющував очі, йому снився бій; коли ж прокидався, бився наяву. Навіть у Королівській вежі чути було нескінченний брязкіт бронзи, кременю й краденої криці, яка вгризалася в дерево. А ще краще це було чути, коли він лягав відпочити нагорі на Стіні. Також Манс приставив до роботи молоти й довгі пили з кістяними та кременними зубцями. Одного разу, коли Джон, геть виснажений, задрімав, з примарного лісу долинув страшний тріск, і в хмарі пилу й глиці повалилося чатове дерево.

Коли прийшов Оуен, Джон не спав — лежав без сну під горою хутра на підлозі в колибі.

— Лорде Сноу,— мовив Оуен, потрусивши його за плече,— світанок.

Він простягнув Джону руку, допомагаючи звестися на ноги. Інші теж прокидалися і, штовхаючись у тісній колибі, натягали чоботи й застібали пояси з мечами. Ніхто не розмовляв. Засильно всі були стомлені для розмов. Мало хто останнім часом узагалі злізав зі Стіни. Надто вже багато часу забирало підйом у клітці. Чорний замок залишили на мейстра Еймона, сера Вінтона Стаута й кількох іще братів, старих і хворих, які битися не могли.

— Мені наснилося, що приїхав король,— щасливим голосом мовив Оуен.— Мейстер Еймон відіслав крука, і тоді приїхав король Роберт з усією потугою. Уві сні я бачив його золоті знамена.

Джон силувано усміхнувся.

— Приємне було б видовище, Оуене.

Мало зважаючи на гострий біль у нозі, він накинув на плечі хутряного плаща, підхопив милицю й вийшов на Стіну назустріч новому дню.

Довге каштанове волосся розмаяв крижаний вітер. За півмилі на північ уже заворушилися дикуни у своєму таборі; до блідого світанкового неба тягнулися цівки диму, як пальці. Дикуни поставили на узліссі свої шкуратяні намети, грубо сколочені зруби та плетені хатини; на сході була конов'язь, на заході припнули мамонтів, а поміж тим усюди виднілися люди — гострили мечі, лаштували гостряки до грубих списів, вдягали саморобні панцирі зі шкури, бивнів і кістки. Зарості захищали від негоди й дозволяли заховатися від очей ненависних воронів.

Дикунські лучники вже скрадалися вперед, штовхаючи перед собою прикриття на колесах.

— Стріли нам на сніданок,— весело оголосив Пип, як і щоранку. «Добре, що він ще жартує,— подумав Джон.— Комусь обов'язково це треба робити». Три дні тому одна з таких стріл уп'ялася Рудому Аліну в ногу. Його тіло й досі лежить біля підніжжя Стіни — його можна побачити, якщо добре перехилитися. Джон вирішив, що ліпше вже всміхатися на Пипові жарти, ніж журитися над Аліновим тілом.

Прикриття являли собою нахилені дерев'яні щити, за якими сховатися могло трое-п'ятеро вільних людей. Стрільці підкотили їх поближче, а тоді, ставши навколішки, пустили стріли з прорізів у дереві. Коли дикуни викотили їх уперше, Джон наказав пускати вогненні стріли й підпалив півдюжини прикриттів, але після того Манс почав загортати їх у сирі шкури. Тепер усіх вогняних стріл на світі не вистане, щоб їх підпалити. Брати навіть почали закладатися між собою, який з солом'яних чатових отримає більше стріл, поки закінчиться обстріл. Перемагав «Стражденний Ед» — він зібрав чотири, а «Отел Ярвик», «Тамберджон» і «Ватт з Довгого озера» зібрали по три на брата. Це Пип почав називати опудала на честь відсутніх братів. «Так видається, наче тут більше наших»,— пояснював він.

«Більше наших зі стрілами в животах»,— поскаржився Грен, але нова традиція, схоже, підбадьорювала братів, тож Джон не заперечував проти імен, і парі продовжилися.

На краю Стіни стояло пишно оздоблене мідне «мирське око». Мейстер Емон, поки ще бачив, спостерігав крізь нього за зірками. Джон опустив підзорну трубу, щоб краще роздивитися ворога. Навіть з такої віддалі неможливо було не розпізнати велетенський Мансів білий намет, пошитий зі шкур снігових ведмедів. Мирська труба настільки наблизила дикунів, що Джон і обличчя міг роздивитися. Сьогодні вранці самого Манса він не бачив, але його жінка Далла біля намету розпалювала багаття, а її сестра Вал доїла козу. Далла так погладшала, що дивно було навіть, як вона взагалі здатна рухатися. «Скоро вже народить»,— подумав Джон. І повернув «око» на схід, роздивляючись намети й дерева, поки не знайшов черепахи. Вона теж скоро буде тут. Уночі дикуни оббілювали одного з дохлих мамонтів, а тепер натягували на дах черепахи сиру закривавлену шкуру — ще один шар згори на овчину й решту. Черепаха мала закруглену верхню частину й вісім величезних коліс; під шкурами ховалася міцна дерев'яна конструкція. Коли дикуни тільки почали її збивати, Шовк подумав, що вони будують корабель. Не дуже він і помилявся. Черепаха нагадувала перевернутий човен з отворами спереду і ззаду; це була довга хата на колесах.

— Готова, ні? — запитав Грен.

— Майже,— Джон відштовхнув «око».— Швидше за все, приїде сюди вже сьогодні. Ви налили барила?

— Всі до єдиного. За ніч вони добре замерзли, Пип перевіряв.

Грен дуже змінився й мало нагадував незграбного здорованя з червоною шиєю, з яким колись потоваришував Джон. Він виріс на півфута, поширшав у грудях і плечах і не підрізав ні волосся, ні бороди з самого Кулака Перших Людей. Так він і справді здавався здоровенним і зарослим як тур — цим прізвиськом нагородив його сер Алісер Торн ще під час навчання. Але нині він мав утомлений вигляд. Коли Джон це зауважив, він кивнув.

— Усю ніч слухав їхні сокири. Взагалі не міг заснути від тої рубанини.

— То йди спи зараз.

— Не треба мені...

— Треба. Ти мені потрібен відпочилий. Іди, все одно бій я тобі проспати не дам,— Джон силувано усміхнувся.— Ти ж єдиний здатен зрушити з місця ті кляті діжки.

Грен пішов собі, щось бурмочучи, а Джон повернувся до підзорної труби й почав роздивлятися табір дикунів. Час до часу над головою пролітала стріла, але він уже навчився не звертати на них уваги. Віддаль була чимала, а кут незручний, тож шанси поцілити були невисокі. Джон так і не побачив Манса в таборі, зате запримітив біля черепахи Тормунда Велетозгуба з двома синами. Сини боролися з мамонтовою шкурою, а сам Тормунд, кусаючи від смаженої козиної ноги, горлав накази. В іншому місці Джон угледів дикунського шкуроміна Варамира Шестишкурого: той гуляв між дерев у товаристві свого тінь-кота.

Почувши брязкіт ланцюгів коловороту й рипіння залізних дверей клітки, Джон здогадався, що Гоб, як і щоранку, приніс сніданок. Але від вигляду Мансової черепахи в Джона пропав апетит. Олія вже закінчилася вся, останню діжку смоли скинули зі Стіни дві ночі тому. Скоро забракне і стріл, а майстрів-лучників, щоб наробити більше, не лишилося. А позавчора вночі прилетів крук із заходу, від Деніса Малістера. Бовен Марш гнав дикунів аж до Тінявої вежі, ба навіть далі, до темної Прірви. На Мосту Черепів він зіткнувся з Плаксієм з трьома сотнями дикунів і переміг у кривавій битві. Але перемога далася йому нелегко. Полягло понад сотню братів, серед них і сер Ендрю Тарт з сером Аладейлом Вінчем. Самого ж Старого Граната доправили в Тіняву вежу дуже пораненого. Мейстер Малін лікує його, але мине чимало часу, перш він зможе повернутися в Чорний замок.

Почувши це, Джон на найкращому коні відіслав Зі у Кротівку — просити селян допомогти людьми на Стіні. Вона так і не повернулася. Коли ж він за нею послав Маллі, той, повернувшись, доповів, що Кротівка спустіла, навіть бордель. Швидше за все, Зі поїхала за селянами королівським гостинцем. «Може, нам усім так слід було вчинити», — похмуро подумав Джон.

Голодний, не голодний, а він примусив себе поїсти. Досить того, що він не спить, а ще й без їжі він довго не протягне. «Крім того, може, це останній мій сніданок. Може, це для нас усіх останній сніданок». Отож Джон уже встиг натоптати собі черево хлібом, шинкою, цибулею і сиром, коли почув крик Коня:

— Їде!!!

Нікому не довелося питати, що саме їде. І «мирське око» Джонови не знадобилося, щоб побачити те, що виповзало з-поміж наметів і

дерев.

— Не дуже-то воно схоже на черепаху,— зауважив Шовк.— Черепахи хутра не мають.

— Переважно коліс вони теж не мають,— зронив Пип.

— Сурміть у ріжок,— наказав Джон, і Кегз подав два довгі сигнали, щоб побудити Грена й нічних чатових, які зараз спали. «Боги бачать, нас і так мало». Джон поглянув на Пипа, Кегза, Шовка, Коня, Оуена Одоробала, Тима Тугоязикового, Маллі, Зайвого Чобота й решту, спробувавши уявити, як вони стикаються клинок-на-клинок з сотнею горластик дикунів у морозній темряві тунелю, коли їх розділяють лише кілька залізних штаб. А саме до цього й дійде, якщо вони не спроможуться зупинити черепаху до того, як проб'ють браму.

— Велика,— мовив Кінь.

Пип цмокнув губами.

— Уяви, скільки з неї буде черепахового супу.

Але жарт був несмішний. Навіть у Пипа голос звучав утомлено. «Він напівмертвий від втоми,— подумав Джон,— як і всі ми». У короля-за-Стіною було стільки людей, що він щоразу міг кидати в атаку свіжих, а от відбивати цю атаку доводилося жменьці все тих самих чорних братів, і це вже виснажило їх до краю.

Люди, які нині ховаються під деревом і шкурами, тягнуть мотузки, здогадувався Джон, налягають щосили, аби крутилися колеса, та щойно черепаха притулиться до брами, вони покинуть мотузки й візьмуться за сокири. Бодай мамонтів сьогодні Манс не послав уперед. Джон радів уже й цьому. Їхня неймовірна сила все одно нічого не могла вдіяти проти Стіни, а через свою величину вони тільки ставали легкою мішенню. Останнього разу мамонт помирав півтора дня, і його жалібний рев неможливо було слухати.

Черепаха повільно повзла через каміння, пеньки й кущі. Попередні атаки забрали в дикунів сто життів, ба й більше. Переважно тіла так і лишилися лежати там, де впали. Під час затишшя налітали ворони віддати їм шану, але зараз птахи з вереском порснули геть. Їм черепаха подобалася не більше, ніж Джонові.

Шовк, Кінь та інші дивилися на Джона, як він здогадувався, чекаючи його наказів. А він так утомився, що вже й не знав, які накази віддавати. «Стіна в моїх руках»,— нагадав він собі.

— Оуене, Коню, до катапулт! Кегзе, ви з Зайвим Чоботом — до стрілометів. Решта напинайте тятиви. Вогненні стріли. Може, і вдасться її підпалити.

Скоріш за все, це буде марно, розумів Джон, але ж це ліпше, ніж просто безпомічно стояти.

Громіздка й повільна, черепаха являла собою легку мішень, тож зовсім скоро арбалетники перетворили її на незграбного дерев'яного їжака... але сирі шкури добре захищали її, так само як захищали прикриття, тож вогненні стріли, втикаючися, згасали майже зразу. Джон стиха вилаявся.

— Стріломети,— скомандував він.— Катапульти.

Дротики зі стрілометів впинались у шкури дуже глибоко, але зашкодили вони не більше, ніж вогненні. Каміння відскакувало від склепіння черепахи, лишаючи тільки вм'ятини у товстому шарі шкур. Може, її міг би розвалити камінь з метавки, але одна з машин і досі стояла поламана, а до того місця, куди летіло каміння з другої, дикуни вже й не підходили.

— Джоне, вона так і їде,— мовив Оуен Одоробало.

Джон і сам це бачив. Дюйм по дюйму, ярд по ярду черепаха повзла ближче — гриміла, гуркотіла й гойдалася, перетинаючи поле побойща. Щойно дикуни притулять її до Стіни, вона забезпечить їм повний захист, поки вони довбатимуть сокирами квапливо полагождені зовнішні двері. Уже всередині, під кригою, вони розчистять тунель від мотлоху за кілька годин, і тоді для них лишиться тільки одна перешкода — двоє залізних ґрат, кілька напівзамерзлих трупів і скількись там братів, яких виставить їм на дорозі Джон — битись і вмирати у темряві.

Ліворуч катапульта з глухим стуком жбурнула в повітря каміння. Воно градом посипалося на черепаху, без жодної шкоди для неї відскакуючи навсібіч. Дикунські лучники з-поза прикриттів так і сипали стрілами. Одна з них уп'ялася в обличчя солом'яного солдата, і Пип мовив:

— Четверта у «Ватта з Довгого озера»! У нас нічия!

Наступна стріла просвистіла йому повз вухо.

— Тьху! — крикнув він униз.— Я в турнірі участі не беру!

— Шкури не горять,— сказав Джон більше для себе, ніж для інших. Отож єдина надія — спробувати розбити черепаху, коли вона

дістанеться Стіни. Для цього потрібні валуни. Хай яка ця черепаха міцна, велика кам'яна брила, якщо впаде просто на неї з висоти семисот футів, просто мусить завдати якоїсь шкоди.— Грене, Оуене, Кегзе, час!

Уздовж колиби вишикувалася дюжина міцних дубових барил. Вони були повні битого каміння — шутеру, яким брати зазвичай посипали доріжки на Стіні, щоб не ковзати. Вчора, угледівши, що вільні люди натягують на черепаху овчини, Джон звелів Грену поналивати в барила по вінця води. Вона просочиться між битого каміння, й за ніч усе барило замерзне намертво. Кращого «валуна» їм усе одно не дістати.

«Для чого їх заморожувати? — запитав Грен.— Чого не скинути, як є?»

«Якщо вдаряться об Стіну, не долетівши до землі,— відповів Джон,— каміння просто порозсипається. А нам же не хочеться просто засипати сучих синів рінню?»

Джон разом з Греном приклав плече до одного барила, а Оуен з Кегзом боролися з другим. Удвох вони розкачали його, щоб зламати лід, який наріс під денцем.

— Клята штука важить тонну! — мовив Грен.

— Перекинь набік і коти,— порадив Джон.— Обережно, бо якщо тобі ногу переїде, закінчиш, як Зайвий Чобіт.

Щойно барило поклали набік, Джон узяв смолоскип і поводив ним понад поверхнею Стіни, щоб трохи розтопити лід. По воді барило котити було легше. Навіть занадто легко: вони мало не впустили його. Однак учотирьох, об'єднавши зусилля, спромоглися підкотити барило до краю і там поставити сторчма.

Над брамою вже вишикувалося чотири великі дубові барила, коли Пип крикнув:

— Черепаха вже біля дверей!

Тримаючись за поранену ногу, Джон визирнув через край. «Гурдиції, Маршеві слід було збудувати гурдиції». Скільки всього слід було зробити! Дикуні відтягали геть від брами мертвих велетів. Кінь з Маллі скидали на них каміння, і Джонови навіть здалося, що якийсь чоловік упав, та каміння було замале, щоб завдати шкоди самій черепазі. Цікаво, думав Джон, що робитимуть вільні люди з мамонтом, який перегородив дорогу,— і тут він побачив. Черепаха завширшки

була майже як добра хата, отож вони просто перетягли її через тушу. Тут у нього підкосилася нога, але Кінь устиг схопити його за руку й відтягнути від краю.

— Не можна так далеко вистромлюватися,— мовив хлопець.

— Слід було нам гурдиції збудувати.

Джонови здалося, що він уже чує цюкіт сокир об дерево, та насправді, мабуть, то в нього просто у вухах дзвеніло від страху. Він глянув на Грена.

— Давай.

Грен підійшов до барила, притулився плечем, кречнув — і почав штовхати. Оуен з Маллі кинулися допомагати йому. Виштовхали барило на фут, тоді на другий. І тут раз — його вже немає.

Дорогою — бах! — воно гупнулося об Стіну, а тоді — набагато гучніше — почувся тріск і хруст розтрощеного дерева, а далі — крики й вереск. Шовк заулюлюкав, Оуен Одоробало пустився в танок, а Пип, звісившись, гукнув:

— У черепасі було повно кролів! Глядіть, як вистрибують!

— Ще одне! — гаркнув Джон, і Грен з Кегзом двигнули плечами наступне барило, скидаючи його вниз.

Поки поскидали всі заготовлені барила, передня частина Мансової черепахи являла собою цілковиту руїну, а з другого кінця сипалися дикуни, тікаючи в табір. Шовк підхопив арбалет і послав їм навздогін кілька стріл, підганяючи. Грен посміхався в бороду, Пип жартував, адже сьогодні ніхто не помре.

«Але вже завтра...» Джон глянув на колибу. Там, де ще кілька хвилин тому стояло дванадцять барил, залишилося всього вісім. Тут він відчув, наскільки втопився і як сильно болить нога. «Треба поспати. Бодай кілька годин». Можна піти до мейстра Еймона попросити трохи сновійного вина: це має допомогти.

— Я спускаюся в Королівську вежу,— сказав Джон хлопцям.— Покличете, якщо Манс знову щось вигидає. Пипе, ти на Стіні за старшого.

— Я? — здивувався Пип.

— Він? — здивувався Грен.

Усміхнувшись, Джон поїхав униз у клітці.

Кухоль сновійного вина і справді допоміг. Не встиг Джон розтягнутися на вузькому ліжку, як його здолав сон. Сни були дивні й

безформні, повні чудернацьких голосів, криків і зойків, сурми бойового ріжка — низької й гучної, на одній басистій ноті, яка повисла в повітрі.

Коли Джон прокинувся, небо за стрільницею, яка правила йому за вікно, було чорне, а над Джоном стояло четверо незнайомців. Один з них тримав ліхтар.

— Джоне Сноу,— сказав найвищий з чотирьох,— взувайте чоботи та йдіть за нами.

Спросоння він був подумав, що Стіну, поки він спав, якимсь чином узяли — може, Манс Рейдер вислав уперед ще велетів або ще одну черепаху й таки пробився крізь браму. Але, протерши очі, він збагнув, що всі незнайомці в чорному. «Це вояки Нічної варти»,— збагнув Джон.

— Іти за вами? А ви хто?

Високий махнув рукою, і двоє інших стягнули Джона з ліжка. Несучи попереду ліхтар, вони вивели його з келії і повели сходами нагору, в світлицю Старого Ведмедя. Біля вогню стояв мейстер Еймон, склавши долоні на голові тернової ковінки. Септон Селадор, як завжди, був напідпитку, а сер Вінтон Стаут спав на підвіконні. Решту братів Джон не знав. Усіх, окрім одного.

Бездоганний у своєму облямованому хутром плащі й наваксованих чоботах, сер Алісер Торн обернувся й мовив:

— А ось вам і перекинчик, мілорде. Байстриук Неда Старка з Вічнозиму.

— Я не перекинчик, Торне,— холодно озвався Джон.

— Побачимо,— почувся голос. У шкіряному кріслі за столом, де зазвичай Старий Ведмідь писав листи, сидів невідомий — дебелий, широкоплечий, щокатий.— Так, побачимо,— повторив він.— Сподіваюся, ви не заперечуватиме, що ви — Джон Сноу? Старків байстриук?

— Лорд Сноу — ось як він любить себе називати,— втрутився сер Алісер — сухорлявий, стрункий чоловік, міцний і жилавий, з сірими як креміль очима, які зараз потемніли від задоволення.

— Це ви дали мені прізвисько «лорд Сноу»,— сказав Джон. Сер Алісер дуже любив нагороджувати прізвиськами своїх учнів, коли ще був військовим інструктором у Чорному замку. Старий Ведмідь відіслав Торна у Східну-варту-на-морі. «Ті, що з ним, певно, зі Східної

варти. Птах таки дістався Пайка, і нам вислали підмогу».— Скільки людей ви привели? — запитав Джон у чоловіка за столом.

— Це я тут ставлю запитання,— мовив щокатий.— Вас звинувачують у порушенні присяги, боягузтві й дезертирстві, Джоне Сноу. Чи ви заперечуєте, що покинули своїх побратимів помирати на Кулаці Перших Людей і приєдналися до дикуна Манса Рейдера, самозваного короля-за-Стіною?

— Покинув?..— Джон мало не задихнувся від обурення.

Тут заговорив мейстер Еймон.

— Мілорде, ми з Доналом Ноєм піднімали це питання, коли Джон Сноу тільки повернувся до нас, і були цілком задоволені Джоновими поясненнями.

— Ну, а я не задоволений, мейстре,— сказав щокатий.— І волю сам вислухати ці пояснення. І я їх почую!

Джон притлумив гнів.

— Я нікого не покинув. Я поїхав з Кулака з Кворином Півруким на розвідку на Скімливий перевал. І до дикунів я пристав за його наказом. Піврукий побоювався, що Манс відшукав Ріжок зими...

— Ріжок зими? — пирхнув сер Алісер.— А змікул вам не наказували полічити, лорде Сноу?

— Ні, але велетів я полічив, як міг.

— «Сер»,— кинув щокатий.— Ви маєте, звертаючись до сера Алісера, додавати «сер», а звертаючись до мене — «мілорд». Я — Джанос Слінт, лорд Гаренхолу й командувач Чорного замку на той час, поки не повернеться Бовен Марш із гарнізоном. Звольте виявляти пошану! Не збираюся слухати, як з помазаного лицаря, доброго сера Алісера, глузує байстрюк якогось зрадника,— піднісши руку, він націлив м'ясистого пальця Джонови в обличчя.— Ви заперечуєте, що спали з жінкою-дикункою?

— Ні..— Джон досі горював за Ігриттою, тож не збирався відмовлятися від неї.— Ні, мілорде.

— Я так розумію, це теж Піврукий наказав вам порати цю немиту повію? — гмикнув сер Алісер.

— *Сер!* Ніяка вона була не повія, сер. А Піврукий наказав мені не опиратися, хай що дикуни захочуть від мене, але... Не заперечуватиму, що перейшов межу, що я... прихилився до неї.

— То ви зізнаєтеся в порушенні присяги,— сказав Джанос Слінт.

Половина братів з Чорного замку навідувалися час до часу в Кротівку — «відкопували підземні скарби» в борделі, знав Джон, але він не ганьбитиме Ігритти, прирівнюючи її до кротівських повій.

— Я зрадив свою обітницю з жінкою. Я визнаю. Так.

— Так, м'лорде! — насупився Слінт, і його щоки й подвійне підборіддя затрусилися. Він був дебелий, як Старий Ведмідь, і, без сумніву, стане такий самий голомозий, якщо доживе до Мормонтових років. Його чуприна вже поріділа наполовину, а йому ж бо не більш як сорок років.

— Так, мілорде,— сказав Джон.— Я їздив з дикунами і їв з ними, як і наказував мені Піврукий, і ділив хутра з Ігриттою. Але, присягаюся, я не перекидався на їхній бік. Я втік від магнара, щойно трапилася нагода, й ніколи не піднімав зброї проти братів чи проти держави.

Очиці лорда Слінта втупилися в нього.

— Пане Глендоне, сер,— наказав Слінт,— приведіть другого в'язня.

Сером Глендоном виявився той високий, який витягнув Джона з ліжка. Він рушив з кімнати, і з ним пішло ще четверо братів, і зовсім скоро всі вони повернулися з бранцем — маленьким побитим чоловіком землистого кольору, закутим по руках і ногах. У нього була єдина брова, волосся на лобі виступало мисом, а вусики на верхній губі більше нагадували розмазану грязюку; все його обличчя набрякло й покритлося синцями, і зуби здебільшого були вибиті.

Брати зі Східної варти грубо жбурнули бранця на підлогу. Лорд Слінт нахмурився до нього.

— Це про нього ти казав?

Бранець кліпнув жовтими очима.

— Ага.

Тільки тоді Джон упізнав Тарараха. «А він без своїх обладунків геть інша людина»,— подумав Джон.

— Ага,— повторив дикун,— це той боягуз, який убив Піврукого. На Льодоіклах, потому як ми вистежили решту воронів і повбивали їх, всіх до ноги. Ми б і цього прикінчили, але він вимолив своє нікчемне життя, запропонував пристати на наш бік, якщо ми його захочемо. Піврукий присягнувся, що сам боягуза закатрупить, але той вовчисько

роздер Кворина на шмаття, а оцей йому горлянку розітнув,— він беззубо посміхнувся до Джона і сплюнув під ноги кров.

— Ну? — різко звернувся Джанос Слінт до Джона.— Ви це заперечуєте? Чи скажете, що Кворин наказав вам зарізати його?

— Він мені сказав...— Джон ледве вичавлював слова.— Він мені сказав робити все, що від мене вимагатимуть.

Слінт роззирнувся світлицею, обвів поглядом братів зі Східної варти.

— Цей хлопчисько думає, що я з воза головою вниз грюпнувся?

— Брехні не врятують вас, лорде Сноу,— застеріг сер Алісер Торн.— Ми від тебе таки отримаємо правду, байстрюче.

— А я сказав вам правду. Гарони вже ледве ноги тягнули, а Тарарах наздоганяв. Кворин велів мені прикинутися, що я хочу приєднатися до дикунів. «Хай що тобі велітимуть, не опирайся»,— сказав він. Він усвідомлював, що мене змусять його вбити. Тарарах усе одно збирався його зарізати, це він теж добре тямив.

— А тепер ви заявляєте, що великий Кворин Піврукий злякався цієї істоти? — пирхнув Слінт, глянувши на Тарараха.

— Всі бояться кістяного лорда,— буркнув дикун. Сер Глендон копнув його, і він знову замовк.

— Цього я не казав,— заперечив Джон.

Слінт грюкнув кулаком по столу.

— Я тебе вислухав! Сер Алісер дав тобі правильну оцінку, схоже. Ти все брешеш своїм байстрючим язиком. Ну, я цього не терпітиму. Не терпітиму! Може, тобі й удалося обдурити коваля-каліку, але не Джаноса Слінта! О ні. Джанос Слінт так легко на брехню не купиться. Чи ти гадаєш, у мене під черепом капуста?

— Гадки не маю, що у вас під черепом. Мілорде.

— Лорд Сноу в нас пихатий,— сказав сер Алісер.— Він убив Кворина, як його друзі-зрадники убили лорда Мормонта. Не здивуюся, дізнавшись, що це все входило в один план. Може, і Бенджен Старк до цього руку доклав. Хтозна, може, він нині у наметі Манса Рейдера сидить. Самі знаєте цих Старків, мілорде.

— Знаю,— сказав Джанос Слінт.— Знаю занадто добре.

Джон, скинувши рукавичку, показав їм свою обгорілу руку.

— Я попик руку, захищаючи лорда Мормонта від блідавця. А дядько мій — людина честі. Він би ніколи не зрадив своєї обітниці.

— Як і ти? — глузливо кинув сер Алісер.

Септон Селадор прочистив горло.

— Лорде Слінт,— заговорив він,— цей хлопець відмовився давати обітницю належним чином, у септі, а натомість пішов за Стіну й промовив слова перед серце-деревом. Перед батьковими богами, пояснив він, але ж це і дикунські боги.

— Це боги Півночі, септоне,— ввічливо, але твердо втрутився мейстер Еймон.— Мілорди, коли загинув Донал Ной, саме цей юнак, Джон Сноу, взяв на себе керівництво Стіною і втримав її перед загрозою з півночі. Він показав себе доблесним, відданим і винахідливим. Якби не він, ви по приїзді застали б тут Манса Рейдера, лорде Слінт. Ви до нього несправедливі. Джон Сноу був особистим стюардом і зброєносцем лорда Мормонта. Його обрали для цих обов'язків, бо лорд-командувач покладав на нього свої надії. І я теж.

— Надії? — перепитав Слінт.— Ну, надії можуть не справдитися. У нього на руках кров Кворина Піврукого. Кажете, Мормонт йому довіряв, і що з того? Я добре знаю, як це, коли тебе зраджують люди, яким ти довіряв. О так! І ще я добре знаю вовків,— він тицьнув пальцем Джону в обличчя.— Твій батько помер як зрадник.

— Це було навмисне вбивство,— сказав Джон, якому вже стало байдуже, що з ним буде, і він не збирався терпіти, як оббріхуватимуть батька.

Слінт побуряковів.

— Навмисне вбивство? Ти, зарозуміле щеня! Король Роберт ще не охолов, коли лорд Едард виступив проти його сина,— скочив він на ноги; він був нижчий за Мормонта, але дебелий і в руках, і в грудях, і з відповідним черевом. Плащ на плечі застібався на маленький золотий спис з червоною емаллю на кінчику.— Твій батько помер від меча, але ж він був високородний, ще й королівський правиця. А для тебе й мотузка підійде. Пане Алісере, відведіть цього перекинчика в крижану камеру.

— Дуже мудро, мілорде,— сказав сер Алісер, хапаючи Джона за руку.

Вирвавшись, Джон стиснув лицаря за горло з такою люттю, аж відірвав його від підлоги. Він би його просто задушив, якби його не відтягнули брати зі Східної варти. Торн позадкував, тручи шию, на якій лишилися сліди від Джонових пальців.

— Самі бачите, браття. Хлопець чистий дикун!

Тиріон

На світанку він зрозумів, що не може навіть думати про їжу. «До вечора мене, може, вже й засудять». У шлунку пекло від жовчі, ніс свербів. Тиріон почухав його кінчиком ножа. «Ще витримати останнього свідка — і тоді моя черга». Але що робити? Все заперечувати? Звинувачувати Сансу й Донтоса? Чи зізнатися — в надії провести решту днів на Стіні? Чи кинути монетку — і молитися, що Червоний Гад здолає сера Грегора Клігана?

Тиріон байдуже штрикав масну сіру ковбасу, шкодуючи, що це не його сестра. «На Стіні з біса зимно, та принаймні я звільнюся від Серсі». Він сумнівався, що з нього вийде розвідник, але Нічній варті потрібні й розумні люди, не тільки дужі. Лорд-командувач сам так сказав, коли Тиріон відвідував Чорний замок. «Але ж ці обітниці — така незручність!» Це покладе край і його шлюбу, і всім можливим претензіям на Кичеру Кастерлі, хоча він, схоже, і так не створений ні для першого, ні для другого. Та й він наче пригадував, що в сусідньому селищі є бордель.

Не про таке життя він мріяв, але ж це життя! І досить просто довіритися батькові, звестися на свої коротенькі хирляві ноги й мовити: «Так, це я зробив, зізнаюся». Але саме тут у нього кишки скручувались у вузол. Він мало не жалів, що не вбивав, якщо вже все одно доведеться через це постраждати.

— Мілорде? — звернувся до нього Подрик Пейн.— Вони тут, мілорде. Сер Адам. І золоті плащі. Чекають за дверима.

— Поде, скажи правду... ти теж думаєш, що це зробив я?

Хлопець завагався. Спробував заговорити, але видав тільки якесь лопотіння.

«Я приречений». Тиріон зітхнув.

— Можеш не відповідати. Ти був мені добрим зброєносцем. Кращим, ніж я заслужив. Хай що станеться, хочу подякувати тобі за вірну службу.

За дверима чекав сер Адам Марбранд із шістьма золотими плащами. Цього ранку, схоже, йому не було чого сказати. «Ще одна добра людина, яка вважає мене кривогубцем». Тиріон, зібравши всю свою гідність, подибав сходами вниз. Перетинаючи двір, він відчував на собі погляди — вартових на мурах, грумів у стайнях, кухарчуків, посудниць і служниць. У тронній залі лицарі й лордйчуки розступилися, даючи дорогу, і зашепотіли до своїх леді.

Не встиг Тиріон зайняти своє місце перед суддями, як ще один гурт золотих плащів завів Шей.

Тиріону наче холодна рука серце стиснула. «Вейрис зрадив її,— подумав він. А тоді дещо пригадав.— Ні. Це я сам її зрадив. Слід було лишити її з Лоліс. Звісно, Сансиних служниць допитали, я б сам так зробив». Тиріон потер слизький шрам на місці свого носа, дивуючись, навіщо це було Серсі. «Шей не знає нічого такого, що могло б мені зашкодити».

— Вони все замислили разом,— заговорила дівчина, яку він кохав. — Куць і леді Санса замислили це, коли загинув Юний Вовк. Санса хотіла помститися за брата, а Тиріон — отримати престол. Далі він збирався вбити свою сестру, а тоді свого власного лорда-батька, щоб стати правицею у королевича Томена. А десь за рік, поки Томен ще не виріс, він і його вбив би, щоб одягнути корону собі на голову.

— Звідки ти можеш усе це знати? — поцікавився княжич Оберин. — Чого б це Куцю звіряти такі плани жінчиній покоївці?

— Я дещо підслухала, мілорде,— сказала Шей,— і міледі, бува, проговориться. Та найбільше я почула з його власних вуст. Я була не тільки покоївкою леді Санси. Я була його повією — весь час тут, на Королівському Причалі. Зранку, в день весілля, він затягнув мене в підвал, де драконові черепи, і порав мене там, просто серед чудовиськ. А коли я заплакала, він сказав, що я маю бути вдячна, бо не кожній дівчині випаде бути повією в короля. Отоді він і розповів мені, як збирається стати королем. Сказав, що бідолашний хлопчик Джофрі ніколи не пізнає свою наречену, як він пізнав мене,— вона почала схлипувати.— Я не хотіла бути повією, мілорди. Я саме мала

одружитися. Зі зброєносцем, гарним бравим хлопцем, шляхетного роду. Але Куць побачив мене на Зеленому Зубці й поставив хлопця, з яким я збиралася побратися, на передній край авангарду, а коли той загинув, послав дикунів, щоб привели мене в його намет. Шагу, того здорованя, і Тимета, що з випаленим оком. Сказав, що як я не задовольню його, він віддасть мене їм. А тоді він привіз мене в місто, щоб я була близько, коли він мене захоче. Він мене змушував такі ганебні речі робити...

— Які саме? — зацікавився княжич Оберин.

— Огидні,— сльози повільно покотилися по гарненькому личку, і всім чоловікам у залі, без сумніву, одразу закортіло пригорнути Шей і втішити.— Ротом і... не тільки, мілорде. Всім моїм тілом! Він мене порав, як тільки хотів, і... ще змушував мене казати, який він великий. «Мій велет», доводилося мені кликати його, «мій велет Ланістер».

Перший розреготався Освальд Кетлблек. Сміх підхопили Борос і Мірин, тоді Серсі, сер Лорас, а потім стільки лордів і леді, що й не порахувати. Від наглого вибуху веселоців зарипіли крокви й затрусився Залізний трон.

— Це правда,— запротестувала Шей.— «Мій велет Ланістер».

Сміх вибухнув удвічі гучніше. Губи розтягувалися в посмішках, трусилися животи. Дехто реготав так, що шмарклі з носа летіли.

«Я вас усіх врятував,— думав Тиріон.— Врятував це бісове місто й усі ваші нікчемні життя». У тронній залі були сотні людей, і всі вони сміялися — окрім його батька. Принаймні так здавалося. Навіть Червоний Гад здавлено пирхав, а в Мейса Тайрела був такий вигляд, наче в нього зараз пуп трісне, та лорд Тайвін Ланістер сидів між них, наче з каменю вирізьблений, склавши пальці під підборіддям.

Тиріон ступив уперед.

— Мілорди! — крикнув він. Довелося кричати, якщо він хотів, щоб його почули.

Батько підніс руку. Помаленьку в залі затихло.

— Заберіть цю брехливу хвойду з моїх очей,— сказав Тиріон,— і я зроблю вам ваше зізнання.

Лорд Тайвін кивнув і махнув рукою. Шей мала переляканий вигляд, коли її оточили золоті плащі. Коли її повели з зали, вона стрілася з Тиріоном очима. Що він побачив у тому погляді — сором чи страх? Цікаво, а що їй пообіцяла Серсі? «Отримаєш золото або

коштовності — чого ти там попросила,— думав Тиріон, спостерігаючи, як віддаляється її спина,— та ще до кінця місяця розважатимеш золотих плащів у касарнях».

Тиріон поглянув просто у батькові тверді зелені очі з холодними золотими цятками.

— Винен,— сказав він,— дуже винен. Ви це хотіли почути?

Лорд Тайвін нічого не відповів. Мейс Тайрел кивнув. Княжич Оберин мав трохи розчарований вигляд.

— Ви зізнаєтеся, що отруїли короля?

— І близько ні! — відповів Тиріон.— У смерті Джофрі я не винен. Але я винен у гіршому злочині,— він зробив крок до батька.— Я народився. Жив. Я винен у тому, що я карлик, зізнаюся. І байдуже, скільки разів мій добрий батечко пробачив мене, я так і лишався нищим.

— Це безглуздо, Тиріоне,— заявив лорд Тайвін.— Кажі по суті справи. Тебе судять не за те, що ти карлик.

— Отут ви помиляєтеся, мілорде. Мене все життя судять за те, що я карлик.

— Ти не маєш що сказати на свій захист?

— Тільки одне: я цього не робив. Але тепер я про це шкодую,— він обернувся до зали — цього моря блідих облич.— Я шкодую, що не маю отрути для вас усіх. Мені шкода, що я не те чудовисько, за яке ви мене маєте, але як уже є! Я не винен, але справедливості мені тут не домогтися. Ви не лишаєте мені вибору, як уповати на богів. Я вимагаю суду через двобій.

— Ти геть здурів? — спитав батько.

— Ні, порозумнішав. Я вимагаю суду через двобій!

Люба сестричка була неймовірно задоволена.

— Він має на це право, мілорди,— нагадала вона суддям.— Нехай розсудять боги. Сер Грегор Кліган заступить Джофрі. Він позавчора повернувся в місто, щоб віддати свій меч мені на службу.

На мить обличчя лорда Тайвіна так потемніло, що Тиріон подумав, чи, бува, і батько не ковтнув отруєного вина. Лорд Тайвін грюкнув кулаком по столу, бо від люті не міг говорити. Тож до Тиріона обернувся Мейс Тайрел і запитав:

— У вас є заступник, який готовий захищати вашу невинуватість?

— Так, мілорде,— звівся на ноги княжич Оберин.— Карлик цілком переконав мене.

Від галасу, що здійснюється в залі, можна було оглухнути. Тиріону особливо приємно було побачити несподіваний сумнів у очах Серсі. Тільки коли сотня золотих плащів почала гупати списками в підлогу, зала вгамувалася. Та на той час лорд Тайвін Ланістер уже оговтався.

— Відкладемо це на завтра,— залізним голосом заявив він.— Я умиваю руки.

Він кинув на сина-карлика холодний сердитий погляд і широким кроком рушив із зали через королівські двері позаду Залізного трону, а з ним і його брат Кеван.

Згодом, повернувшись у камеру, Тиріон налив собі кубок вина й послав Подрика Пейна по сир, хліб і оливки. Він сумнівався, що зараз зможе проковтнути щось поживніше. «А ти гадав, я смиренно здамся, батьку? — запитав він у тіні, яку свічки намалювали на стіні.— А я занадто схожий на тебе». Він відчував дивне умиротворення, видержши владу над життям і смертю з батькових рук і вклавши її в руки богів. «Звісно, якщо боги існують і якщо їм не начхати. Якщо ж ні, то я в руках дорнянина». Хай що станеться, а Тиріона тішило бодай те, що він розтрощив батькові плани на друзки. Якщо переможе княжич Оберин, він ще більше налаштує Небосад проти дорнян: Мейс Тайрел у цьому побачить, що чоловік, який лишив його сина калікою, допомагає уникнути справедливої покари карлику, який мало не отруїв його дочку. А якщо виграє Гора-на-коні, Доран Мартел, можливо, захоче знати, чому його брат отримав смерть замість правосуддя, яке йому пообіцяв Тиріон. І зрештою Дорн може коронувати Мірселлу.

Мало не варто померти, коли знаєш, як після тебе все закрутиться. «Прийдеш подивитися на мій кінець, Шей? Постоїш разом з усіма, спостерігаючи, як сер Ілін відтинає мою бридку голову? Скучатимеш за своїм велетом Ланістером, коли він помре?» Тиріон допив вино, відкинув кубок убік і жваво заспівав:

*На згірку лишається місто,
Бруківка, мов річка, пливе,
Петляє провулок в'юнистий,...
Жіноче зітхання зове.*

*Твій скарб, твій порив нездоланний,
Блаженство і сором твої...
Не варті ні замок, ні ланець
Одного цілунку її.*

Цього вечора сер Кеван до нього не прийшов. Мабуть, сидів з лордом Тайвіном, силкуючись утихомирити Тайрелів. «Боюся, дядька я вже й не побачу». Тиріон налив ще кубок вина. Шкода, що він оддав Саймона Срібноязикового на смерть, так і не дізнавшись усі слова цієї пісні. Якщо по правді, не така вже й погана пісенька. Особливо в порівнянні з тими, які про нього складатимуть тепер.

*Холодні руки золоті,
жіночі ж руки — жар...—*

проспівав він. Може, йому самому написати продовження? Якщо доживе.

Уночі, як на диво, Тиріон спав довго й міцно. Піднявся вдосвіта, добре відпочивши і з гарним апетитом, і поснідав підсмаженим хлібом, кров'яною, яблучними пиріжками й подвійною порцією яєць, засмажених з цибулею і вогненным дорнським перцем. А тоді попросив у вартових дозволу відвідати свого заступника. Сер Адам погодився.

Княжич Оберин, вдягаючись у обладунки, попивав з кубка червоне вино. Йому допомагали четверо молодих дорнських лордйчуків.

— Доброго ранку, мілорде,— привітався княжич.— Вип'єте вина?

— А варто пити перед боєм?

— Я от завжди п'ю перед боєм.

— Так можна і загинути. Ба гірше: так можу загинути я!

Княжич Оберин розсміявся.

— Боги бережуть невинних. Ви ж невинні, сподіваюся?

— Тільки якщо йдеться про вбивство Джофрі,— сказав Тиріон.—

Маю надію, ви добре усвідомлюєте, з ким вам зараз доведеться зітнутися. Грегор Кліган...

— ...здоровезний? Це я чув.

— Він майже вісім футів заввишки й важить, певно, дванадцять пудів — і то все м'язи! Б'ється він дворучним мечем, тримаючи його в одній руці. Бувало, він одним ударом людину навпіл розрубав. Лати в нього такі тяжкі, що людина трохи менша взагалі вдягнути їх не може, не те що в них рухатися.

Княжича Оберина це не вразило.

— Я вже здорованів убивав. Головне — збити їх з ніг. Упав на землю — вважай, ти труп.

Дорнянин говорив так безтурботно й упевнено, що Тиріон майже заспокоївся, аж поки Оберин не повернувся й не крикнув:

— Деймоне, спис!

Сер Деймон кинув йому спис, і Червоний Гад зловив його на льоту.

— Ви проти Гори зі списом зібралися йти?

Тиріон знову втратив спокій. У битві щільні ряди списів зміцнюють передній край, але двобій з досвідченим мечником — то зовсім інша справа.

— Ми в Дорні дуже любимо списи. Та й, крім того, тільки так я можу до нього дотягнутися. Ви погляньте, лорде Куцю, тільки стережіться — не торкайтеся.

Спис був з обточеного ясеня, ратище — вісім футів завдовжки, гладеньке, товсте й важке. Останні два фути були сталеві: витончений гостряк у формі листка, який закінчувався зловісним шпичаком. Лезо по краях було таке гостре — хоч голися. А коли Оберин прокрутив списа між двох долонь, воно зблиснуло чорним. «Олива? Чи отрута?» Тиріон вирішив, що ліпше йому й не знати.

— Сподіваюся, ви ним добре володієте,— мовив він із сумнівом.

— Скаржитись у вас підстав не буде. А от у сера Грегора — може бути. Хай яка товста в нього кіраса, та на з'єднаннях є щілини. На внутрішньому боці ліктя й під коліном, під пахвами... Я знайду, де полоскотати його, обіцяю вам,— він відставив списа вбік.— Подейкують, Ланістер завжди сплачує свої борги. Може, повернетесь зі мною в Сонцеспис, коли закінчиться нарешті кровопролиття? Мій брат Доран буде радий познайомитися з законним спадкоємцем Кичери Кастерлі... особливо якщо він привезе з собою свою чарівну дружину, леді Вічнозиму.

«Цей змії думає, що я десь собі приховав Сансу, як білочка горішок на зиму?» Якщо так, то Тиріон не збирався його звільняти від ілюзій.

— Якщо так подумати, подорож у Дорн може бути вельми приємна.

— Плануйте довгу подорож,— княжич Оберин потягував вино.— Вам з Дораном напевне буде що обговорити. Музика, торгівля, історія, вина, карликові пенні... закони спадкоємства й наступності. Без сумніву, дядькові поради дуже знадобляться Мірселлі в ці важкі часи, які чекають нас попереду.

Якщо Вейрисові пташечки слухали, Оберин їм повні вуха наговорив.

— А я таки вип'ю кубок вина,— сказав Тиріон. «Королева Мірселла?» Ідея була б набагато заманливішою, якби в нього за пазухою і справді був ще один козир — Санса. «Якщо вона присягне Мірселлі, а не Томену, чи піде за нею вся Північ?» Те, на що натякав Червоний Гад, було чистою зрадою. Невже Тиріон зможе підняти зброю проти Томена, проти власного батька? «Серсі кров'ю плюватиметься». Можливо, за одне тільки це справа того варта.

— Ви пригадуєте історію, яку я розповів вам у першу нашу зустріч, Куцю? — запитав княжич Оберин, у той час як Байстриук з Богомилості опустився навколішки, застібаючи на ньому поножі.— Це ж не тільки через ваш хвостик ми з сестрою приїхали в Кичеру Кастерлі. Ми, так би мовити, поїхали на пошуки пригод, які завели нас у Зорепад, Арбор, Старгород, на Щитові острови, у Крейкгол і нарешті в Кичеру Кастерлі... та по правді шукали ми шлюбу. Доран був заручений з леді Мелларіо Норвоською, отож він лишився в Сонцесписі за каштеляна. Ми з сестрою ще не мали суджених.

Елія була в захваті. Вона була саме в тому віці, коли тягне подорожувати, а делікатне здоров'я їй цього раніше не дозволяло. Я ж розважався тим, що кпив із сестриних залицяльників. Ліпив їм прізвиська: лорд Косоокий Коротун, панич Плямкало, одного я називав Ходячий Кит — щось таке. Єдиний більш-менш пристойний серед них був юний Бейлор Гайтавер. Симпатичний хлопець, сестра мало не закохалася в нього, якби він на біду одного разу в нашій присутності не перднув. Я одразу ж дав йому прізвисько Бейлор Буревій, і відтоді

Елія не могла на нього без сміху дивитися. Малим я був ще тим чудовиськом, комусь варто було втяти мого лихого язика...

«Атож»,— подумки погодився Тиріон. Бейлор Гайтавер уже не такий юний, але й досі спадкоємець лорда Лейтона,— заможний, вродливий, та й лицар з чудовою репутацією. Бейлор Білозубий — ось як його прозивають тепер. Якби Елія вийшла за нього, а не за Рейгара Таргарієна, може, росила б нині в Старгороді діточок. Цікаво, думав Тиріон, скільки життів звіяло тим «буревієм»?

— Кінцевим пунктом нашої подорожі був Ланіспорт,— провадив княжич Оберин, а сер Аррон Коргайл допоміг йому вдягнути стьобану сорочку й почав шнурувати її на спині.— А ви знали, що наші матері були знайомі з незапам'ятних часів?

— Пригадую, що вони ще дівчатами разом були при дворі. Фрейлінами у королівни Рейли?

— Атож. Я так думаю, що це наші матері про все змовилися. Панич Плямкало та іже з ним, а також різноманітні прищаві юні панночки, яких демонстрували мені, були просто горішками перед обідом, для збудження апетиту. А головну страву нам мали подати в Кичері Кастерлі.

— Серсі та Джеймі.

— Який розумний карлик! Ми з Елією, звісно, були трохи старші. Вашим брату й сестрі на той час було не більш як вісім-дев'ять років. Але різниця у п'ять-шість років не така вже й велика. Та й у нас на кораблі була вільна каюта, дуже гарна — такі тільки для осіб високого роду тримають. Так наче у нас був намір забрати когось із собою в Сонцеспис. Наприклад, малого пажа. Або фрейліну для Елії. Ваша леді-мати хотіла заручити Джеймі з моєю сестрою або Серсі зі мною. А може, і те, і те.

— Може,— сказав Тиріон,— але мій батько...

— ...правив Сімома Королівствами, а вдома ним правила його леді-дружина; принаймні так завжди казала мама,— княжич Оберин підніс руки, щоб лорд Дагос Манвуді та Байстріок з Богомилості змогли через голову натягнути на нього кольчугу.— У Старгороді ми дізналися про смерть вашої матінки та про чудовисько, яке вона вродила. Ми вже мало назад не повернули, але наша мати вирішила все-таки плисти далі. Про те, як «гостинно» нас зустріли в Кичері Кастерлі, я вже вам розповідав.

От тільки я не розповів вам, що наша мати, вичекавши для пристойності, все-таки зробила вашому батькові шлюбну пропозицію. Через багато років, на смертному ложі, вона розказала мені, що лорд Тайвін грубо відмовив їй. Його дочка призначена королевику Рейгару, повідомив він. А коли вона спитала про Джеймі, чи не візьме він за дружину Елію, батько натомість запропонував вас.

— А цю пропозицію вона сприйняла як образу.

— Це й була образа. Навіть ви це маєте розуміти, правда?

— О, певна річ.

«Все це тягнеться з давніх-давен,— подумав Тиріон,— з наших матерів і батьків, ба ще з їхніх матерів і батьків. Ми — ляльки на ниточках у тих, хто прийшов у світ перед нами, а одного дня наші діти заберуть ці ниточки в нас і продовжать ляльковий танок».

— Ну що ж, королевич Рейгар одружився з Елією Дорнською, а не з Серсі Ланістер з Кичери Кастерлі. Тож, я так розумію, у цьому двобої перемогла ваша матір.

— Вона теж так думала,— погодився княжич Оберин,— але батько ваш не з тих, хто забуде таку зневагу. Колись він дав цей урок лорду й леді Тарбекам і Рейнам Кастамерським. А на Королівському Причалі він дав цей урок моїй сестрі... Шолом, Дагосе.

Манвуді простягнув йому шолом — високий і золотий, з мідним диском на чолі — сонцем Дорну. Забороло зняли заздальгідь, побачив Тиріон.

— Елія з дітьми довго чекала на правосуддя,— княжич Оберин натягнув м'які червоні шкіряні рукавиці та знову взяв свого списа.— Але сьогодні вони його таки побачать.

Для двобою обрали зовнішній двір. Тиріону, щоб не відставати від довгоногого княжича Оберина, довелося бігти підтюпцем. «А змії нетерплячий,— подумав він.— Будемо сподіватися, що й отруйний». День був сірий і вітряний. Сонце намагалося продертися крізь хмари, але Тиріон не взявся би передбачити, хто переможе в цьому двобої, як і в тому, від якого залежало його життя.

Складалося таке враження, наче поглянути, житиме чи помре Тиріон, зійшлася тисяча людей. Вони стояли на мурах і штовхалися на сходах фортець і веж. Вони визирали з дверей стаєнь і з вікон, дивилися з мостів, балконів і дахів. А двір був так натоптаний людьми, що золотим плащам і лицарям королівської варті довелося відпихати

їх, щоб звільнити місце для поєдинку. Дехто навіть приніс крісла, щоб дивитися з комфортом, а хтось просто присів на діжки. «Треба було це в Драконячому Лігві влаштувати,— кисло подумав Тиріон.— По пенсу з людини назбирали б і на весілля Джофрі, і на похорон». Дехто з глядачів навіть усадовив собі на плечі малих дітей, щоб їм краще було видно. Побачивши Тиріона, всі вони починали кричати й тицяти в нього пальцями.

Поряд з сером Грегором Серсі сама здавалася мало не дитиною. У своїх обладунках Гора-на-коні був просто нелюдських розмірів. Під довгим жовтим сюрко з трьома чорними собаками Кліганів ховалася вдягнена на кольчугу тяжка кіраса — тьмяна сіра криця, пом'ята й пощерблена в боях. Під низом обов'язково буде дублена шкіра й шар стьобаної підкладки. До латного коміра кріпився великий шолом з пласким верхом, з продухами для рота й носа та з вузькою щілиною для очей. На гребені красувався кам'яний кулак.

Якщо сер Грегор і був поранений, через весь двір Тиріон цього не помітив. «У нього такий вигляд, наче він з каменю витесаний». Перед ним у землю був застромлений дворучний меч — шість футів подряпаного металу. Велетенські долоні сера Грегора, закуті в латні рукавиці з гофрованої криці, стискали хрестовину обабіч руків'я. Побачивши Грегора, зблідла навіть коханка княжича Оберина.

— І ти збираєшся битися з оцим? — спитала Еларія Санд, стишивши голос.

— Я збираюся оце вбити,— безтурботно відповів їй коханець.

У цю поворотну мить Тиріона теж не полишали сумніви. Дивлячись на княжича Оберина, він піймав себе на тому, що волів би ліпше, аби його захищав Брон... а ще краще — Джеймі. На Червоному Гаді захист був легкий: поножі, наручники, латний комір, сталевий гульфік. Та в цілому Оберин був одягнений у гнучку шкіру та пливкі шовки. На кольчугу він надів лускату броню з блискучої міді, та і кольчуга, і броня навіть разом не забезпечать йому й чверті захисту, який дає Грегорова тяжка кіраса. Шолом без заборولا був приблизно такий самий ефективний, як півшолом,— він навіть наносника не мав! Круглий сталевий щит княжича був начищений до блиску, а на гербі красувалося сонце, протяте списом, з червоного, жовтого й білого золота і з міді.

«Крутись навколо нього, поки не втомиш його так, щоб він і руки не міг піднести, а тоді перекинеш його на спину». Схоже, Червоний Гад обрав ту саму тактику, що й Брон. От тільки перекупний меч не до кінця усвідомлював небезпеку такої тактики. «Сьоме пекло, я дуже сподіваюся, що ти знаєш, що робиш, змію».

Біля Вежі правиці, посередині між заступниками, збудували поміст. Саме там сидів лорд Тайвін з братом, сером Кеваном. Короля Томена ніде не було видно; бодай за це Тиріон був вдячний.

Лорд Тайвін кинув побіжний погляд на свого сина-карлика, тоді підніс руку. Дюжина сурмачів заграла фанфару, щоб змусити натовп затихнути. Пошкандибав уперед верховний септон у своєму високому кришталевому вінці й помолився, щоб Отець небесний допоміг розсудити, а Воїн дав сили руці того, хто битиметься за правду. «Тобто за мене»,— хотілося крикнути Тиріону, та всі ж тільки розсміються, а він уже до смерті втомився від сміху.

Сер Озмунд Кетлблек приніс Клігану щита — масивну дубову дошку, облямовану чавуном. Коли Гора-на-коні просунув руку в ремінь, Тиріон побачив, що пси Кліганів замальовані. Сьогодні вранці сер Грегор виступав під семикінечною зіркою, яку андали привезли у Вестерос, перетнувши вузьке море, щоб звоювати перших людей і їхніх богів. «Яка побожність, Серсі, тільки сумніваюся, що на богів це справить враження».

Суперників розділяло п'ятдесят футів. Княжич Оберин наступав швидко, зате сер Грегор — зловісно. «Земля не труситься у нього під ногами,— сказав собі Тиріон.— Це просто в мене серце тріпотить». Коли суперників розділяло вже десять футів, Червоний Гад, зупинившись, гукнув:

— Вам сказали, хто я такий?

— Якийсь мрець,— задихано буркнув Кліган, непохитно ідучи далі.

Дорнянин ковзнув убік.

— Я — Оберин Мартел, княжич Дорнський,— сказав він, коли Гора обернувся, щоб не спускати його з ока.— Князівна Елія була мені сестрою.

— Хто? — перепитав Грегор Кліган.

Довгий Оберинів спис метнувся вперед, але сер Грегор підставив під вістря щит, відбив удар убік і рогом попер на княжича, розмахуючи

великим мечем. Неушкоджений дорнянин крутнувся геть. Метнувся спис. Кліган рубонув по ньому, але Мартел устиг його забрати, а тоді штрикнути ще раз. Метал чиркнув об метал: гостряк списа ковзнув по грудях Гори, розтинаючи сюрко й лишаяючи довгу ясну подряпину на криці під низом.

— Елія Мартел, князівна Дорнська,— засичав Червоний Гад.— Ти її згвалтував. І зарівав. І вбив усіх її дітей.

Сер Грегор крекнув. Щосили замахнувся мечем, цілячи дорнянину в голову. Княжич Оберин легко уникнув удару.

— Ти її згвалтував. І зарівав. І вбив усіх її дітей.

— Ви сюди балакати чи битися прийшли?

— Я прийшов почути твоє зізнання,— Червоний Гад швидко штрикнув Гору в живіт, але без результату. Грегор рубонув — і теж промахнувся. Довгий спис пірнув уперед, якраз над його мечем. Мов зміїний язик, спис літав туди-сюди, начебто завдаючи удар знизу й натомість поціляючи вгорі, штрикаючи в міжніжжя, щит, очі. «Ну, принаймні з Гори чимала мішень»,— подумав Тиріон. Промахнутися княжичу Оберину було важко, але жоден його удар не міг пробити товстої кіраси сера Грегора. Дорнянин усе кружляв, штрикав, відскакував назад, змушуючи здорованя весь час розвертатися. «Кліган не може за ним встежити». Проріз у шоломі Гори був зовсім вузький і серйозно обмежував видимість. Оберин уміло користався з цього, а ще з довжини свого списа і власної спритності.

Так тривало, здавалося, дуже довго. Суперники туди-сюди рухалися двором, кружляючи по спіралі: сер Грегор рубав повітря, а Оберинів спис тицявся йому в руку, в ногу, двічі у скроню. Великий дубовий Грегорів щит теж своє отримав, аж з-попід зірки прозирнула собача голова, а в одному місці взагалі була наскрізна дірка. Час від часу Кліган кректав, а одного разу Тиріон почув, як він вилаявся, та в цілому він бився в похмурій мовчанці.

На відміну від Оберина Мартела.

— Ти її згвалтував,— гукав він, роблячи підманний маневр.— І зарівав,— казав він, ухиляючись від замашного удару знизу.— І вбив усіх її дітей,— кричав він, з силою стромляючи гостряк списа велету в шию, але той зі скреготом зісковзував з товстої криці латного коміра.

— Оберин з ним грається,— сказала Еларія Санд.

«Дурні ігри»,— подумав Тиріон.

— Ця Гора ну занадто вже висока, щоб комусь бути за іграшку.

По периметру двору юрма глядачів тиснулася ближче до двох суперників — дюйм по дюйму, щоб краще бачити. Королівська варта намагалася втримати людей, силою відштовхуючи роззяв великими білими щитами, але роззяв були сотні, а вояків у білих обладунках — тільки шестеро.

— Ти її згвалтував,— княжич Оберин вістрям списа відбив лютий удар.— І зарівав,— він штрикнув гостряком Клігану в око — так миттєво, аж здоровань сіпнувся назад.— І вбив усіх її дітей.

Спис мигнув убік і вниз, черкнувши Гору по кірасі.

— Ти її згвалтував. І зарівав. І вбив усіх її дітей.

Спис був на два фути довший за меч сера Грегора, і цього було досить, щоб тримати його на незручній для бою віддалі. Коли Оберин нападав, Кліган цюкав мечем по спису, намагаючись відрубати вістря, але з таким самим успіхом він міг би намагатися відрубати крильця мусі.

— Ти її згвалтував. І зарівав. І вбив усіх її дітей.

Грегор сторчголов кинувся вперед, але Оберин відскочив убік і зайшов йому за спину.

— Ти її згвалтував. І зарівав. І вбив усіх її дітей.

— Замовкни! — здавалося, сер Грегор рухається трохи повільніше, а меча заносить уже не так високо, як на початку двобою. — Стули свою кляту пельку.

— Ти її згвалтував,— сказав княжич, відступаючи праворуч.

— Досить!

Сер Грегор зробив два широкі кроки й опустив меч Оберину на голову, але дорнянин просто ще трохи відступив.

— І зарівав,— сказав він.

— ЗАТКАЙСЯ! — Грегор кинувся вперед, просто на гостряк списа, який втелющився йому праворуч у груди, а тоді ковзнув убік з жахливим металевим скреготом. І зненацька Гора достатньо наблизився до супротивника й так завертів мечем, що він здавався наче розмитим. Юрма верещала. Оберин відбив перший удар і викинув списа, вже непотрібного, адже віддаль занадто скоротилася. Другий удар дорнянин прийняв на щит. Метал цюкнувся об метал з пронизливим дзвоном, і Червоний Гад аж відлетів. Сер Грегор з ревінням кинувся за ним. «Він словами не користується, тільки реве як

звір»,— подумав Тиріон. Відступ Оберина перетворився на швидке задкування всього за кілька дюймів од меча, який намагався поцілити йому в груди, в руки, голову.

Позаду була стайня. Глядачі з вереском почали штовхатися, тікаючи з дороги. Один наштовнувся ззаду на Оберина, Сер Грегор рубонув з усією своєю дикою силою. Червоний Гад метнувся вбік, покотився. А от безталанний конюший позаду нього був не такий спритний. Не встиг він звести руку, затуляючи обличчя, як Грегорів меч відтяв її вище ліктя.

— Мовчи! — гаркнув Гора на зойки конюшого й цього разу різонув упоперек — і половина хлопцевої голови полетіла через двір у водоспаді крові й мозку. Сотні глядачів зненацька втратили інтерес до того, винний Тиріон Ланістер чи ні,— якщо судити з того, як вони штовхалися, розбігаючись із двору.

А тим часом Червоний Гад Дорнський уже знову був на ногах, зі списом у руці.

— Елія,— гукнув він до сера Грегора.— Ти її згвалтував. І зарівав. І вбив усіх її дітей. А тепер скажи-но їй ім'я!

Гора різко розвернувся. Шолом, щит, меч, сюрко — він був у крові з ніг до голови.

— Ти забагато базикаєш,— пробуркотів він.— У мене голова розболілася.

— Ти таки це скажеш. Її звали Елія Дорнська.

Гора презирливо пирхнув і пішов уперед — і в цю мить крізь низькі хмари, які з самого світанку затягували небо, пробилося сонце.

«Сонце Дорну,— сказав собі Тиріон, але першим метнувся, щоб стати до сонця спиною, Грегор Кліган.— Чолов'яга невіглас і бузувір, але має інстинкти справжнього вояка».

Червоний Гад присів, мружачись, і знову штрикнув списом. Сер Грегор рубонув по ньому, але рух списа виявився оманливим. Втративши рівновагу, Грегор зробив хиткий крок уперед.

Княжич Оберин повернув поцерблений металевий щит під кутом. Від гладенького золота й міді відбився сліпучий промінь просто у проріз ворожого шолома. Кліган підніс власного щита, затуляючись од світла. Тут спис княжича Оберина мигнув як блискавка й таки відшукав щілину в товстій броні — на стику під пахвою. Гостряк

пробив кольчугу й дублену шкіру. Дорнянин повернув списа й висмикнув його, і Грегор задихано кркнув.

— Елія. Кажи! Елія Дорнська! — кружляв Оберин навколо нього, готовий до нового випаду.— Кажи!

Тиріон теж мав що сказати. «Впади і здохни,— ось що повторював він.— Чорти б тебе взяли, впади і здохни!» Кров, яка тепер цебеніла в Гори з-під пахви, була вже його власна, а всередині, під нагрудником, крові, певно, ще більше. Грегор спробував зробити крок — і в нього підігнулося коліно. Тиріон подумав, що зараз він упаде.

Княжич Оберин зайшов йому за спину.

— ЕЛІЯ ДОРНСЬКА! — гаркнув він. Сер Грегор почав розвертатися, але надто вже повільно й запізно. Цього разу гостряк списа ввійшов йому під коліно, пробивши шари кольчуги та дубленої шкіри у щілині між бронею в нього на стегні й на литці. Гора крутнувся, гойднувся — і гримнувся долілиць на землю. Велетенський меч вилетів з руки. Повільно й незграбно Грегор перекотився на спину.

Дорнянин відкинув геть потрощеного щита, узяв списа обіруч і, мов гуляючи, пішов собі геть. Позаду нього Гора, застогнавши, звівся на лікті. Оберин, наче кіт, розвернувся й помчав до поваленого ворога.

— Е-Е-ЕЛІ-І-ІЯ-А-А! — заверещав він, втикаючи списа у ворога й налягаючи всім тілом. Тріск ясеневого древка звучав майже так само солодко, як голосіння, яке від люті вихопилось у Серсі, і на мить здалося, що в княжича Оберина вирости крила. Змій перелетів через Гору, з чийого черева стирчало чотири фути зламаного списа. Княжич Оберин перекотився, підвівся й обтрусився. Жбурнув геть уламок списа й натомість підхопив великого меча свого ворога.— Якщо здохнете, не назвавши її імені, сер, я вас і в сьомому пеклі знайду,— пообіцяв він.

Сер Грегор спробував підвестися. Зламаний спис прохромив його наскрізь, пришпилівши до землі. Стиснувши ратище обіруч, Кліган застогнав, але так і не зміг його висмикнути. Під ним уже розливалася червона калюжа.

— З кожною миттю я почуваюся дедалі невиннішим,— мовив Тиріон до Еларії Санд, яка стояла поруч з ним.

Княжич Оберин підійшов ближче до Клігана.

— Назви ім'я! — поставив він ноги Горі на груди й підніс обома руками меча. Чи він мав намір відтяти Грегору голову, чи застромити

кінчик меча в проріз для очей,— цього Тиріон так і не дізнається.

Кліган блискавично викинув руку та схопив дорнянина під коліном. Червоний Гад щосили опустив меча, але він уже втратив рівновагу, тож хіба що лишив чергову вм'ятину на наручнику в Гори. А тоді й узагалі довелося про меча забути, адже Грегор напружив руку і смикнув дорнянина на себе. Вони почали борюкатись у поросі та крові, а зламаній спис сіпався туди-сюди. Тиріон із жахом спостерігав, як Гора обхопив княжича здоровезною рукою, притискаючи до грудей, мов коханця.

— Елія Дорнська,— промовив сер Грегор так, що почули всі, коли ці двоє опинилися близьенько, що й поцілуватися могли.— Я вбив її верескliwe щеня,— він метнув вільну руку Оберину в незахищене обличчя, застромивши йому в очі сталеві пальці.— А тоді згвалтував її, — сталевим кулаком Кліган ударив дорнянина просто в рот, трощачи зуби.— А тоді розбив їй клятву голову. Отак!

Коли він замахнувся величезним кулаком, кров у нього на латній рукавиці парувала в холодному світанковому повітрі. Долинув нудотний хрускіт. Еларія Санд нажахано заголосила, а в Тиріона сніданок попер назад із шлунка. Отямився Тиріон навколішках — він виблював і шинку, і ковбасу, і яблучні пиріжки, і ту подвійну порцію смажених яєць з цибулею, присмачених вогняним дорнським перцем.

Він не почув слів, якими батько засудив його. Може, слів уже було й непотрібно. «Я вклав своє життя в руки Червоного Гада, а він його впустив». Згадавши — трохи запізно,— що змії не мають рук, Тиріон істерично зареготав.

Він уже здолав половину гвинтових сходів, які вели вниз, коли нарешті збагнув, що золоті плащі не ведуть його назад, у камеру на вежі.

— Мене переводять у чорну камеру,— сказав він. Золоті плащі й не думали відповідати. Навіщо витрачати зусилля на мерця?

Данерис

Під хурмою, яка росла в садку на терасі, снідала Дані, спостерігаючи, як дракони ганяються один за одним навколо верхівки Великої піраміди, де колись стояла здоровезна бронзова гарпія. В Міріні було зо два десятки менших пірамід, але жодна з них не сягала й до половини цієї. Звідси відкривалося ціле місто: вузькі покручені провулки й широкі бруковані вулиці, храми й житниці, халупи й палаци, борделі й купальні, садки й фонтани, великі червоні кола бійцівських кубел. За мурами — олов'яне море, і виткий Скагазадан, і сухі брунатні пагорби, і спалені фруктові сади, і почорнілі лани. Тут нагорі, у своєму садку, Дані почувалася мало не богинею, що живе на верхівці найвищої гори на світі.

«А всім богам так самотньо?» Деяким, певно, так. Місанді розповідала їй про Царя злагоди, якому поклоняються лагідні люди Наату; він — єдиний правдивий бог, казала маленька тлумачка, бог, який завжди був і завжди буде, який створив місяць, зорі й землю та всіх істот, які на них живуть. «Бідолашний Цар злагоди!» Дані було його шкода. Жахливо, мабуть, вічно бути самому, в оточенні натовпу жінок-метеликів, яким ти можеш одним словом дарувати життя або забрати його. Принаймні у Вестеросі семеро богів, хоча деякі септони, розповідав Вісерис, твердять, що це семеро ликів одного бога: сім граней одного кристала. Це тільки більше заплутувало. От червоні жерці вірять у двох богів, чула Дані, й ці двоє ненастанно ведуть війну. Це Дані подобалося ще менше. Їй би не хотілося ненастанно вести війну.

Місанді подала їй качині яйця й собаку ковбасу, а ще півкухлика підсолодженого вина, змішаного з соком лайма. Мед приваблював мух,

а ароматизована свічка відганяла. Тут, нагорі, мухи були не такі надокучливі, як унизу, в місті, помітила Дані, й це їй теж подобалось у піраміді.

— Не забути з мухами щось зробити,— сказала Дані.— На Нааті багато мух, Місанді?

— На Нааті метелики,— відповіла тлумачка загальною мовою.— Ще вина?

— Ні. Скоро в мене суд.

Дані дуже прив'язалася до Місанді. Маленька тлумачка з великими золотими очима була понад свої літа розумна. «І хоробра. Та й як не бути хороброю, коли в тебе таке життя». Одного дня Дані сподівалася побачити легендарний острів Наат. Місанді казала, що лагідні люди співають замість воювати. Вони ніколи не вбивають — навіть тварин, їдять лише фрукти, а м'ясо — ні. Священні духи-метелики Царя злагоди боронять острів від усіх кривдників. Чимало завойовників запливало на Наат, щоб обагрити мечі кров'ю, та тільки там, захворівши, вони вмирали. «Але чомусь метелики не допомагають, коли на острові учиняють набіги кораблі работоргівців».

— Одного дня я відвезу тебе додому, Місанді,— пообіцяла Дані. «Якби я дала таку саму обіцянку Джорі, він би мене все одно продав?» — Я тобі присягаюся.

— Віддана вам радо лишиться з вами, ваша світлосте. Наат нікуди не подінеться. Ви добрі до ві... до мене.

— А ти — до мене,— Дані взяла дівчинку за руку.— Ходім, допоможеш мені вдягнутися.

Джикі допомогла Місанді викупати Дані, а Іррі в цей час розклала її одяг. Сьогодні Дані вбралась у фіолетову парчу й підперезалася сріблястою крайкою, на голові ж вона мала корону з триголовим драконом, яку їй у Карті подарувало Турмалінове братство. Капці в неї теж були сріблясті, а з підборами такими високими, що вона повсякчас хвилювалася, чи зараз не перекинеться. Коли Дані вдягнулася, Місанді принесла їй срібне поліроване люстерко. Дані мовчки оглядала себе. «Оце обличчя завойовниці?» Наскільки можна судити, вона й досі була як дівчинка.

Ніхто ще не називав її Данерис Завойовниця, але скоро, може, й почнуть. Ейгон Завойовник узяв Весторос трьома драконами, а вона взяла Мірін менш як за день пацюками й дерев'яним прутнем.

«Бідолашний Гролео!» Він і досі журиться за своїм кораблем, знала Дані. Та якщо військова галера здатна протаранити інший корабель, чому не браму? Саме так думала Дані, наказуючи капітанам витягнути кораблі на берег. Щогли переробили на тарани, а потім юрми вільновідпущеників розібрали обклашки, щоб збудувати прикриття, черепах, катапульти й драбини. Перекупні мечі дали таранам непристойні назвиська; східну браму пробила грот-щогла «Мераксиса», що колись іменувався «Витівки Джозо». Її назвали «Прутень Джозо». Бій, крутий і кривавий, тривав майже цілий день і затягнувся до ночі, коли нарешті дерево піддалося й залізна носова прикраса з «Мераксиса» — розсміяне обличчя блазня — пробила браму.

Дані сама хотіла вести атаку, але всі капітани як один сказали, що це чисте божевілля, а її-бо капітани ніколи ні в чому не погоджувалися. Отож натомість вона зосталася в ар'єргарді — сиділа на своїй сріблястій у довгій кольчuzі. З відстані у півльє вона чула, як упало місто: зухвалі крики оборонців змінилися переляканими зойками. В цю мить одноставно заревіли дракони, виповнюючи ніч полум'ям. «Раби піднялися,— миттю збагнула Дані.— Мої пацюки розгризли свої кайдани».

Коли останні вогнища опору придушили незаплямовані й почалося сплюндрування, Дані в'їхала в місто. Перед розбитою брамою мерці були навалені такою купою, що вільновідпущеним знадобилася година, аби звільнити проїзд для сріблястої. «Прутень Джозо» і велика дерев'яна, оббита кінськими шкурами черепаха, яка його захищала, лежали покинуті. Дані проїздила спалені будинки й потрощені вікна, перетинала бруковані вулиці, де стічні канали були забиті заков'язлими й забрезклими трупами. Раби радісно підносили до неї закривавлені руки та кликали її «мамо».

На площі перед Великою пірамідою тулилися жалюгідні мірінці. Велике панство в ранковому світлі аж ніяк не вражало величчю. Позбувшись своїх прикрас і облямованих токарів, вони являли собою нікчемне видовище: отара, де змішалися старі зі зморщеними яйцями та шкірою в старечих плямах і молоді з безглуздими зачісками. Жінки були або м'які й тлусті, або сухі як старі дрючки; фарба на обличчях розмазалася від сліз.

«Мені потрібні тільки ваші очільники,— звернулася до них Дані.
— Віддайте їх — і решту помилують».

«Скількох,— схлипнула якась стара,— скількох потрібно видати, щоб ви нас помилували?»

«Сто шістдесят трьох»,— відповіла Дані.

Їх вона розіп'яла на дерев'яних стовпах, так щоб кожен указував на наступного. Коли вона давала цей наказ, усередині ще все кипіло від злості й вона почувалася як каральний дракон. Та згодом, проходячи повз людей, які помирали на стовпах, слухаючи їхні стогони й відчуваючи сморід лайна і крові...

Відклавши дзеркало, Дані нахмурилася. «Це було справедливо. Справедливо. Я помстилася за дітей».

На поверх нижче розташувалася зала аудієнцій — лунке приміщення з високими стелями й пурпуровими мармуровими стінами. За всієї своєї пишноти, це було холодне місце. Стояв там трон — фантастична конструкція з позолоченого дерева, вирізьбленого у формі лютої гарпії. Дані кинула на неї єдиний погляд — і звеліла порубати її на дрова. «Я в гарпії на колінах не сидітиму»,— сказала вона. Натомість вона вирішила сидіти на простій лавці з чорного дерева. Її це влаштовувало, хоча вона й чула від мірінців, що це не личить королеві.

На Дані вже чекали кровні вершники. В їхніх наолієних косах побрязкували срібні дзвіночки, а вбрані вони були в золото й коштовності мертвих. Мірін багатий був неймовірно. Навіть перекупні мечі, схоже, на деякий час втамували жагу. У протилежному кінці зали стояв Сірий Черв'як, вбраний у простий однострій незаплямованих, тримаючи шпичастий бронзовий шолом під пахвою. Принаймні на цих Дані могла покластися (так вона сподівалася)... і на Брунатного Бена Плама також, на статечного сивого Бена з обвітраним обличчям, улюбленця драконів. Поряд з ним сяяв у золоті Дааріо. Дааріо і Бен Плам, Сірий Черв'як, Іррі, Джині, Місанді... обводячи їх поглядом, Дані піймала себе на думці: а хто з них зрадить її наступним?

«Три голови у дракона. На світі є двоє людей, яким я можу довіряти, треба тільки їх розшукати. І тоді я не буду сама. Нас буде троє проти цілого світу, як було з Ейгоном і його сестрами».

— Ніч і справді була тиха, як видавалося? — запитала Дані.

— Схоже, таки була, ваша світлосте,— озвався Бен Плам.

Її це порадувало. Мірін розграбували жахливо, як завжди це трапляється з захопленими містами, але Дані була налаштована рішуче припинити насильство, оскільки місто вже її. Вона постановила убивць вішати, мародерам відрубувати руку, а ґвалтівникам — їхнє чоловіче причандалля. На мурах уже гойдалося восьмеро убивць, незаплямовані наповнили цілий кіш закривавленими руками й м'якими червоними черв'яками, і в Міріні знов запанував спокій. Та чи надовго?

На голову з дзижчанням сіла муха, Дані роздратовано відмахнулася, але муха майже одразу повернулася.

— У місті забагато мух.

Бен Плам грубо зареготав.

— У мене в елі сьогодні вранці плавали мухи. Одну я навіть проковтнув.

— Мухи — помста мертвих,— посміхнувся Дааріо, погладжуючи середній зубець своєї борідки.— На трупах розводяться личинки, а з личинок вилуплюються мухи.

— Тоді слід позбутися трупів. Починаючи з тих, що внизу на площі. Сірий Черв'яче, займешся цим?

— Королева наказує, віддані їй слухаються.

— Беріть з собою не тільки лопати, а й мішки,— порадив Брунатний Бен.— Бо трупи вже гниють. Шматками сиплються зі стовпів, кишать...

— Він знає. І я теж.

Дані пам'ятала свій жах, коли вона побачила Площу покари в Астапорі. «Я влаштувала такий самий жах, але ж вони на це заслужили! Жорстока справедливість усе одно справедливість».

— Ваша світлосте,— заговорила Місанді,— гіскарці ховають почесних померлих у криптах під особняками. Якщо виварити кістяки й повернути родичам, це буде велика милість.

«Удови все одно мене проклинатимуть».

— Гаразд,— погодилася Дані й кивнула Дааріо.— Скільки людей сьогодні чекають на аудієнцію?

— Прийшло двоє, щоб скупатись у промінні вашої слави.

У Міріні Дааріо намародерствував собі цілий новий гардероб, а до нього перефарбував свою розтроєну борідку й кучері в насичений

фіолетовий колір. Від цього очі в нього теж почали відливати фіолетовим, так наче він — заблудлий валірієць.

— Припливли вночі на «Синій зірці» — торговій галері з Карта.

«Ви хотіли сказати — рабовласницькій». Дані нахмурилася.

— Хто такі?

— Один — шкіпер, а другий твердить, що виступає від імені Астапора.

— Спершу побалакаю з посланцем.

Той виявився блідим чоловіком з тхорячим писочком і важкими намистами з перлів і золотої канителі на шії.

— Ваша вельможносте! — закричав він.— Мене звати Гейл. Я привіз матері драконів вітання від царя Клеона Астапорського, Клеона Великого.

Дані напружилася.

— Я лишила керувати Астапором раду. Цілителя, вченого й жерця.

— Ваша вельможносте, ці лукаві шахраї зрадили вашу довіру. З'ясувалося, що вони змовилися повернути до влади добре панство, а люд — у кайдани. Клеон Великий викрив їхню змову й відрубав їм голови колуном, і за це вдячний народ Астапора коронував його за доблесть.

— Шляхетний Гейле,— заговорила Місанді астапорським діалектом,— це той самий Клеон, який колись був у володінні Граздана мо Аллора?

Сказано це було простодушно, але від питання посланець страшенно розхвилювався.

— Саме той,— визнав він.— Видатна людина.

Місанді схилилася до Дані.

— Він був різником у Граздана на кухні,— прошепотіла дівчинка їй на вухо.— Кажали, він може свиню зарізати швидше за всіх в Астапорі.

«Я віддала Астапор королю-різнику». Дані стало зле, але вона розуміла, що посланцю цього показувати не можна.

— Я молитимуся, щоб цар Клеос правив порядно й премудро. Чого він хоче від мене?

Гейл потер вуста.

— Може, поговоримо приватно, ваша світлосте?

— У мене секретів від капітанів і командувачів немає.

— Як зволите. Клеон Великий просив мене засвідчити його відданість матері драконів. Ваші вороги — його вороги, каже він, а головний серед них — мудре панство Юнкая. Він пропонує укласти пакт між Астапором і Міріном проти Юнкая.

— Я присягалася, що Юнкай не чіпатимуть, якщо вони звільнять усіх рабів,— сказала Дані.

— Цим юнкайським собакам довіряти не можна, ваша вельможносте. От просто зараз вони змовляються проти вас. Під мурами міста тренуються новобранці, будуються бойові кораблі, вислані посланці на захід у Волантис і в Новий Гіс, щоб укласти союзи й найняти перекупних мечів. Навіть вершників відправили у Ваїс-Дотрак, щоб нацькувати на вас один з халасарів. Та Клеон Великий просив мене переказати вам, щоб ви нічого не боялися. Астапор пам'ятає. Астапор вас не кине. Щоб засвідчити свою відданість, Клеон Великий пропонує скріпити ваш союз шлюбом.

— Шлюбом? Зі мною?

Гейл посміхнувся. Зуби в нього були гнилі й коричневі.

— Клеон Великий подарує вам багато дужих синів.

Дані просто втратила мову, але на порятунок їй прийшла маленька Місанді.

— А перша дружина подарувала йому синів?

Посланець глянув на неї незадоволено.

— У Клеона Великого від першої дружини троє дочок. Двоє нових його дружин нині в тяжі. Але він покине їх усіх, як матір драконів погодиться одружитися з ним.

— Як шляхетно з його боку,— сказала Дані.— Я розгляну вашу пропозицію, мілорде.

Дані звеліла приготувати для Гейла покої на ніч — де-небудь унизу піраміди.

«Всі мої перемоги перетворюються на тлін у мої руках,— подумала вона.— Хай що я роблю, приношу тільки смерть і жах». Коли новина про те, що сталося в Астапорі, полетить на вулиці, а це обов'язково станеться, десятки тисяч щойно звільнених мірінських рабів, без сумніву, вирішать іти разом з нею на захід, боячись лишатися вдома... але ж може так статися, що на марші їх чекає ще гірша доля. Навіть якщо Дані спустошить усі комори в Міріні й лишить місто

помирати з голоду, як їй нагодувати стільки людей? На шляху її чекають труднощі, кровопролиття й небезпеки. Сер Джора її застерігав. Він стільки разів попереджав її, він... «Ні, я не думатиму про Джору Мормонта. Нехай ще трохи помучиться».

— Тепер я побачуся зі шкіпером торгової галери,— оголосила вона. Може, в нього новини будуть кращі.

Але надія виявилася марною. Шкіпер «Синьої зірки» був картаєнин, тож, коли його спитали про Астапор, полив рясні сльози.

— Місто спливає кров'ю. На вулицях гниють непоховані мерці, кожна піраміда — озброєний табір, а на базарах не продають ні харчів, ні рабів. А бідолашні дітлахи! Горлорізи царя Клеона позбирали з усього Астапора всіх високородних хлопчиків, щоб зробити з них незаплямованих і відновити справу, але на їхнє тренування підуть роки.

Найбільше Дані здивувало те, наскільки насправді вона не здивована. Їй пригадалася Іроя, дівчина-лазарянка, яку вона колись спробувала захистити, і що з нею потім сталося. «В Міріні буде те саме, коли я піду геть»,— подумала вона. Раби з бійцівських кубел, вирощені й вимуштрувані вбивати, вже виявили себе некерованими та сварливими. Вони, схоже, вирішили, що тепер місто належить їм, а разом з ним — усі його чоловіки й жінки. Серед вісьмох повішених було двоє таких. «Більше я нічого вдіяти не можу»,— сказала Дані собі.

— Чого ви хочете від мене, капітане?

— Рабів,— озвався той.— У мене трюми по вінця повні слонової кістки, амбри, шкур зоней, інших вишуканих товарів. Я б їх радо обміняв на рабів, щоб продати потім у Лісі й Волантисі.

— У нас немає рабів на продаж,— відтяла Дані.

— Королево! — ступив наперед Дааріо.— На узбережжі повно мірінців, які благають дозволу продатися цьому картаєнину. Там ними просто кишать як мухами.

Дані була вражена.

— Вони самі хочуть бути рабами?

— Ті, що до нас приходять, люди освічені й гарного роду. Такі раби вельми високо цінуються. У вільних містах вони будуть за учителів, писарів, постільних рабинь, навіть цілителів і жерців.

Спатимуть на м'яких ліжках, гарно їстимуть і замешкають в особняках. Тут вони все втратили, вони живуть у страху та злиднях.

— Зрозуміло,— мовила Дані. Може, і не варто так дивуватися, якщо розповіді про Астапор правдиві. Дані мить поміркувала.— Будь-хто, якщо він сам захоче продатися в рабство, може вчинити так на свій розсуд, але,— вона піднесла руку,— дітей своїх продавати не вільно, й так само чоловікові не вільно продавати свою жінку.

— В Астопорі щоразу при продажу раба місто брало собі десятину з ціни,— підказала Місанді.

— Ми вчинимо так само,— вирішила Дані. Перемоги у війнах здобуваються не лише мечами, а й золотом.— Десятину. Золотими або срібними монетами, або ж слоною кісткою. Шафран, гвоздика чи шкури зоней у Міріні не потрібні.

— Все буде зроблено, як наказуєте, славетна королево,— мовив Дааріо.— Десятину для вас збиратимуть мої штормокруки.

Дані усвідомлювала: якщо збирати десятину візьмуться штормокруки, принаймні половина золота загубиться по дорозі. Але ж середні сини не кращі, а незаплямовані хоч і непідкупні, зате неосвічені.

— Буде вестися облік,— сказала вона.— Знайдіть серед вільновідпущеників людей, які вміють читати, писати й лічити.

Залагодивши справу, шкіпер «Синьої зірки», уклонившись, пішов собі. Дані тривожно посовалася на лавці чорного дерева. Вона боялася того, що чекало на неї попереду, але вона й так відтягувала це занадто довго. Юнкай і Астапор, загроза війни, шлюбні пропозиції, а понад це все — похід на захід... «Мені потрібні мої лицарі. Потрібні їхні мечі та їхні поради». Та на саму думку, що вона побачиться з Джорою Мормонтом, вона почувалася так, наче ложку мух проковтнула: її мучила злість, хвилювання, нудота. Вона просто відчувала, як ці мухи дзижчать у животі. «Я кров од крові дракона. І маю бути сильна. Коли я стрінуся з ними, в очах моїх палатиме вогонь, а не стоятимуть сльози».

— Перекажіть Бельвасу, щоб привів моїх лицарів,— звеліла Дані, поки не передумала.— Моїх добрих лицарів.

Дужий Бельвас сопів після довгого підйому, коли заводив лицарів у двері, м'ясистими долонями тримаючи їх за руки. Сер Баристан увійшов, високо тримаючи голову, а от сер Джора, наближаючись,

вступився у мармурову підлогу. «Один гордий, другий винуватий». Старий зголив білу бороду. Без неї він видавався на десять років молодшим. Усі троє зупинилися перед лавкою. Дужий Бельвас відступив і став собі, схрестивши руки на пошрамованих грудях. Сер Джора прокашлявся.

— Халесі...

Вона страшенно скучила за цим голосом, але має виявити суворість.

— Помовчіть. Я скажу вам, коли говорити,— вона підвелася.— Коли я послала вас у клоаку, то в душі сподівалася, що більше вже вас не побачу. То був би гідний кінець для брехунів — втопитися в нечистотах работоргівців. Я гадала, що вами займуться боги, але ви повернулися до мене. Мої галантні вестероські лицарі — донощик і перекинчик. Брат вас би обох повісив...— (Вісерис так точно. Як учинив би Рейгар, Дані не знала).— Визнаю: ви допомогли мені взяти місто...

Сер Джора стиснув губи.

— Ми взяли місто. Ми, пацюки.

— Мовчіть,— повторила вона... хоча в його словах була правда. Поки «Прутень Джозо» з іншими таранами пробивали міську браму, а лучники сипали хмари вогненних стріл через мури, Дані під прикриттям темряви вислала дві сотні вояків до річки — підпалити блокшиви в порту. Та робилося це, щоби приховати справжню мету. Коли підпалені кораблі привернули увагу оборонців на мурі, кілька божевільних пливців дісталися каналізаційних отворів і вибили іржаві залізні ґрати. Сер Джора, сер Баристан, Дужий Бельвас і ще двадцять хоробрих дурнів ступили в коричневу воду й рушили цегляним тунелем,— то був змішаний загін перекупних мечів, незаплямованих і вільновідпущеників. Дані просила добирати лише тих, у кого немає родини... і, бажано, нюху.

Сміливцям поталанило. Доброго дощу не було вже місяць, і в колекторі вода доходила тільки до стегон. Смолоскипи були загорнені в проолієну тканину, тож не змогли й горіти, освітлюючи дорогу. Кілька вільновідпущених злякалися велетенських пацюків, але Дужий Бельвас піймав одного й перекусив надвоє. Один чоловік загинув від зубів велетенської білої ящірки, яка випірнула з темної води й затягнула його під воду за ногу, та коли наступного разу на воді

побачили отакі брижі, сер Джора зарубав тварюку мечем. Кілька разів повернули не туди, та щойно вийшли на поверхню, Дужий Бельвас відвів загін у найближче бійцівське кубло, де вони, заскочивши зненацька кількох вартових, звільнили з ланцюгів рабів. За годину в Міріні повстала половина бійцівських рабів.

— Ви допомогли взяти місто,— уперто повторила Дані.— І добре служили мені в минулому. Сер Баристан урятував мене від Титанового Байстриюка, а перед тим — від жалісливця в Карті. Сер Джора врятував мене від отруйника у Ваїс-Дотраку, а потім ще раз від кровних вершників Дрого, коли мій сонце-й-місяць помер.

Стільки людей бажало їй смерті, що вона вже з ліку збилася.

— Та все одно ви збрехали, ввели мене в оману, зрадили,— сказала вона й обернулася до сера Баристана.— Ви багато років захищали мого батька, на Тризубі билися разом з моїм братом, але покинули Вісериса у вигнанні та прихилили коліно перед Узурпатором. Чому? Скажіть мені правду.

— Є правда, яку чути важко. Роберт був... добрим лицарем... шляхетним, хоробрим... він дарував життя мені й багатьом іншим... а королевич Вісерис був зовсім маленький, йому ще було рости й рости, поки він зможе правити, і... пробачте мене, королево, але ж ви просили правду... вже змалечку ваш брат Вісерис був справжнім сином свого батька, яким ніколи не був Рейгар.

— Справжнім сином свого батька? — нахмурилася Дані.— Що це значить?

Старий лицар не зморгнув оком.

— У Вестеросі ваш батько отримав прізвисько Божевільний Король. Невже вам ніхто не казав?

— Вісерис казав...— («Божевільний Король»)— Це *Узурпатор* його так обізвав, Узурпатор зі своїми псами... — («Божевільний Король»)— Це все брехня.

— Навіщо просити правду,— тихо мовив сер Баристан,— якщо не хочеться її чути?

Повагавшись, він провадив:

— Я казав вам, що взяв собі вигадане ім'я, аби Ланістери не дізналися, що я приєднався до вас. Але це тільки половина правди. Я хотів поспостерігати за вами, перш ніж присягати вам своїм мечем. Пересвідчитися, що ви не...

— ...справжня дочка свого батька?

Якщо вона не справжня дочка свого батька, хто ж вона тоді?

— ...божевільна,— закінчив він.— Але у вас цього пороку я не бачу.

— Пороку? — наїжачилася Дані.

— Я не мейстер і не переказуватиму вам історію, ваша світлосте. Моє життя полонили мечі, а не книжки. Але навіть діти знають, що Таргарієни завжди балансували на межі божевілля. Ваш батько був не перший. Король Джейгейрис якось сказав мені, що божевілля й велич — два боки однієї монети. Щоразу як народжується новий Таргарієн, казав він, боги підкидають монету в повітря, а світ затамовує подих, чекаючи, яким боком вона впаде.

«Джейгейрис. Цей старий і мого діда знав». Ця думка змусила її зупинитися на мить. Майже всі її знання про Вестерос вона отримала від свого брата, а пізніше від сера Джори. А сер Баристан за своє життя, мабуть, забув більше, ніж ці двоє знали разом узяті. «Цей чоловік може мені розказати, хто я така».

— То я — монета в руках якогось бога, ось що ви кажете, сер?

— Ні,— відгукнувся сер Баристан.— Ви — законна спадкоємиця Вестеросу. І до кінця своїх днів я лишуся вашим відданим лицарем, якщо ви вирішите, що я вартий знову носити меч. Якщо ж ні, я згоден служити зброєносцем у Дужого Бельваса.

— А якщо я вирішу, що ви варті тільки блазнем у мене бути? — презирливо спитала Дані.— Чи кухарем?

— Матиму за честь, ваша світлосте,— з тихою гідністю відповів Селмі.— Умію яблука пекти й варити яловичину, а ще на похідному багатті я засмажив не одну качку. Сподіваюся, ви любите, щоб з качки смалець скрапував, шкуринка підгоріла, а на кістках м'ясо було з кров'ю.

Дані не стримала усмішки.

— Нема дурних таке їсти. Бене Плам, ходіть сюди — віддайте серу Баристану свого меча.

Але Білобородий не схотів його взяти.

— Я кинув свого меча Джофрі під ноги й більше не брав криці в руки. І нового меча я прийму тільки з рук королеви.

— Як зволите,— Дані взяла у Брунатного Бена меча та простягнула його руків'ям уперед. Старий благоговійно прийняв його.

— А тепер на коліна,— сказала вона,— і присягніться, що ваш меч служитиме мені.

Опустившись на одне коліно, старий поклав меча Дані до ніг, промовляючи слова обітниці. Вона заледве їх чула. «З цим було легко,— подумала вона.— З другим буде складніше».

— А тепер ви, сер. Кажіть мені правду.

Шия в здорованя почервоніла, але від чого — від гніву чи від ганьби, Дані не знала.

— Я намагався сказати вам правду півсотні разів. Я вам казав, що Аристан не той, ким видається. Застерігав, що Заро й Піяту Прі не можна вірити. Попереджав...

— Попереджали про всіх, окрім самого себе,— розсердилася Дані на його зухвальство. «Скромніше треба. Благати в мене прощення».— Не довіряйте нікому, крім Джори Мормонта, казали ви... і весь цей час були креатурою Павука!

— Нічия я не креатура. Так, я взяв у євнуха золото. Вивчив кілька шифрів і написав кілька листів, але це все...

— Все? Ви шпигували за мною і продавали мене ворогам!

— Якийсь час,— знехотя визнав він.— Але потім припинив.

— Коли? Коли припинили?

— Я послав один звіт з Карта, але...

— З Карта? — Дані сподівалася, що все закінчилося набагато раніше.— І що ж ви написали з Карта? Що тепер ви служите мені й більше не хочете брати участі в їхній змові?

Сер Джора боявся зустрітися з нею очима.

— Коли помер хал Дрого, ви просили мене їхати з вами в Ї-Ті, на Нефритове море. Це ваше було бажання чи Робертове?

— Я хотів вас захистити,— наполягав він.— Забрати від них подалі. Я знав, які вони змії...

— Змії? А хто ж тоді ви, сер? — спитала вона. І тут їй пригадалося дещо невимовно жахливе.— Це ви повідомили їм, що я ношу дитину Дрого...

— Халесі...

— І не думайте заперечувати, сер,— різко кинув сер Баристан.— Я був на засіданні, коли євнух розповів про це раді й Роберт постановив, що її світлість разом з дитиною мають померти. Джерелом

інформації були ви, сер. Були навіть розмови, що ви самі можете це здійснити й унаслідок отримати прощення.

— Це брехня,— сер Джора потемнів з обличчя.— Я б нізащо... Данерис, це я не дав тобі випити вино!

— Так. Але звідки це ви знали, що вино отруєне?

— Я... я тільки підозрював... З караваном прийшов лист від Вейриси — той застерігав мене, що спроби будуть. Так, він хотів, щоб за вами наглядали, але ніколи не прагнув завдати вам шкоди,— він опустився навколішки.— Якби я їм не повідомив, це зробив би хтось інший. Самі знаєте.

— Я знаю, що ви мене зрадили,— вона торкнулася лона, де загинув її синочок Рейго.— Я знаю, що отруйник намагався вбити мого сина саме через вас. Ось що я знаю.

— Ні... ні! — він похитав головою.— Я не хотів... пробачте мене. Ви мусите мене пробачити!

— Мушу?

Запізно. Йому слід було почати з прохання пробачити його. А тепер вона вже не може простити йому, як мала намір. Виноторговця вона тягала за своєю кобилицею, поки від нього геть нічого не лишилося. А людина, через яку цей виноторговець з'явився, невже не заслужила на таку саму долю? «Це ж Джора, мій лютий ведмідь, мій правиця, що ніколи мене не підводив! Без нього б я давно померла, однак...»

— Я не можу вас пробачити,— сказала вона.— Не можу.

— Старого ви пробачили...

— Він збрехав щодо свого справжнього імені. А ви продавали мої секрети людям, які вбили мого батька й украли престол у мого брата.

— Я вас захищав. Я за вас бився. Убивав за вас.

«Поцілував мене,— подумки додала вона,— зрадив мене».

— Бігав по каналізації, як пацюк. Для вас.

«Якби ви там померли, може, я була б сердечніша». Дані не відповіла нічого. Не було чого казати.

— Данерис,— мовив він.— Я кохав тебе.

Ось воно, «...три зради пережити... одну за кров, другу за золото і третю за любов...»

— Кажуть, боги нічого не роблять просто так. Ви не загинули в бою, тож, певно, на вас у них ще є плани. Але у мене — ні. Я вас біля

себе не залишу. Ви відлучені, сер. Повертайтеся до своїх хазяїв на Королівському Причалі та, якщо вдасться, отримайте своє прощення. Або ж їдьте в Астапор. Без сумніву, король-різник має потребу в лицарях.

— Ні,— потягнувся він до неї.— Данерис, будь ласка, вислухай мене...

Вона ляснула його по руці.

— Навіть не думайте ще раз мене торкнутися чи назвати на ім'я. До світанку ви маєте зібрати речі й виїхати з міста. Якщо по сходу сонця вас знайдуть у Міріні, я накажу Дужому Бельвасу скрутити вам голову. Накажу. Повірте,— вона розвернулася до нього спиною, крутнувши спідницями. «Не можу бачити його обличчя!» — Заберіть цього брехуна геть з моїх очей,— звеліла вона. «Не можна плакати. Не можна. Якщо розплачуся, пробачу його». Дужий Бельвас, ухопивши сера Джору за руку, потягнув його геть. Коли Дані озирнулася, лицар ішов як п'яний, спотикаючись і повільно. Вона відвернулася й не дивилася, аж поки не відчинилися й не зачинилися двері. А тоді вона опустила на лавку чорного дерева. «Отже, він пішов. Мої батько й мати, брати, сер Віллем Дарі, Дрого — мій сонце-й-місяць, його син, що помер у мене в лоні. А тепер сер Джора...»

— У королеви добре серце,— промуркотів Дааріо у фіолетові вуса,— але цей чолов'яга небезпечніший за всіх Ознаків і Мєро разом узятих,— його дужі руки погладжували на двох однакових шаблях золоті руків'я — розпусних жінок.— Вам навіть не потрібно нічого говорити, яса моя. Просто легесенько кивніть — і ваш Дааріо принесе вам його потворну голову.

— Не чіпайте його. Терези вже врівноважені. Нехай він повертається додому.

Дані уявила, як Джора проминає старі сукуваті дуби й високі сосни, завітчаний терен, сіре, поросле мохом каміння, маленькі крижані струмки в глибоких гірських урвищах. Уявила, як він увіходить у помешкання, збудоване з величезних колод, де біля коминка дрімають собаки, а в димному повітрі витають насичені запахи м'яса й меду.

— На сьогодні все,— мовила Дані до капітанів.

Вона ледве примусила себе не бігти стрімголов широкими мармуровими сходами. Іррі допомогла їй скинути суддівське вбрання й

перевдягнутися у щось зручніше: мішкуваті вовняні штанці, широку повстяну сорочку, фарбовану дотрацьку жилетку.

— Ви тремтите, халесі,— сказала дівчина, опускаючись навколішки, щоб зашнурувати Дані сандалі.

— Змерзла,— збрехала Дані.— Принеси ту книжку, що я читала вчора ввечері.

Їй хотілося загубитись у словах, в інших часах і місцях. Товстий томисько у шкіряній шабатурці був повний балад і легенд із Сімох Королівств. Якщо по правді, то були дитячі казочки, надто вже прості й вигадливі, щоб передавати історичну правду. Всі герої тут були росляві та вродливі, а зрадників можна було впізнати за тим, як у них бігають очі. Та все одно Дані вони страшенно подобалися. Вчора вона читала про трьох королівен у червоній вежі, яких король замкнув за те, що вони злочинно вродливі...

Коли служниця принесла книгу, Дані легко відшукала сторінку, на якій зупинилася, але читати не змогла. Ловила себе на тому, що перечитує один абзац півдюжини разів. «Сер Джора подарував мені цю книжку на весілля, коли я виходила за хала Дрого. Але Дааріо мав рацію: мені не слід було його відлучати. Треба було або тримати його при собі, або вбити». Вона гралася в королеву, та насправді іноді почувалася переляканою дівчинкою. «Вісерис завжди казав, що я дурепа. А він і справді був божевільний?» Дані згорнула книжку. Якщо захоче, вона ще може повернути сера Джору. Або послати Дааріо вбити його.

Дані втекла від цього вибору на терасу. Там, біля рукотворного ставка, спав Рейгал, купаючи свої зеленкувато-бронзові кільця в сонячному промінні. Дрогон сидів на верхівці піраміди, де колись красувалася здоровезна гарпія, поки Дані не наказала її зняти. Побачивши Дані, дракон розпростав крила й заричав. Вісеріона ніде поблизу не було, та, підійшовши до парапету й оглянувши обрій, вона оддалік угледіла світлі крила понад рікою. «Полює. День у день вони стають дедалі сміливіші». Та їй і досі було тривожно, коли вони залітали задалеко. «Одного дня котрийсь із них може й не повернутися»,— подумалося їй.

— Ваша світлосте!

Озирнувшись, Дані побачила позаду сера Баристана.

— Чого вам ще від мене, сер? Я дарувала вам життя, взяла вас на службу, а тепер дайте мені спокій.

— Перепрошую, ваша світлосте. Просто... оскільки тепер ви знаєте, хто я такий...— старий завагався.— Лицар королівської варти має бути поряд з королем день і ніч. Саме через це наша обітниця вимагає від нас берегти не тільки його життя, а й таємниці. Але таємниці вашого батька по праву нині належать вам, так само як і його престол, тож... я подумав, може, у вас до мене будуть запитання.

Запитання? У неї були сотні запитань, тисячі, десятки тисяч. Але чому вона зараз не згадає жодного?

— А мій батько і справді був божевільний? — випалила вона. «Навіщо я це спитала?» — Вісерис казав, що ці балачки про божевілля — це Узурпаторові виверти...

— Вісерис був іще маленький, і королева огороджувала його, як могла. Але мені здається, ваш батько завжди був трохи не при собі. Та водночас він був милий і щедрий, тож йому пробачали дивацтва. Його царювання на початку так багато обіцяло... та з роками дивацтва проявлялися дедалі частіше, аж поки...

— Ви впевнені, що мені варто це зараз слухати? — зупинила його Дані.

Сер Баристан якусь мить поміркував.

— Мабуть, таки ні. Не зараз.

— Не зараз,— погодилася вона.— Колись. Одного дня ви все мені розповісте. І хороше, і погане. Бо ж про батька й трохи хорошого можна розповісти, правда?

— Так, ваша світлосте. І про нього, і про тих, хто був до нього. Про вашого діда Джейгейрису і його брата, про їхнього батька Ейгона, про вашу матір... і про Рейгара. Понад усе — про нього.

— Шкода, що я його не знала,— з журбою в голосі мовила вона.

— Шкода, що він не знав вас,— сказав старий лицар.— Коли будете готові, я все вам розповім.

Поцілувавши його в щоку, Дані відпустила його.

Увечері служниці принесли їй ягнятину, салат з родзинками й морквою у винному соусі, а ще листовий пиріг з медом. Та їсти вона не могла. «А було з Рейгаром так, щоб він почувався таким утомленим? — думала вона.— Чи з Ейгоном після завоювання?»

Пізніше, коли прийшов час лягати спати, Дані взяла з собою в ліжко Іррі — вперше з корабля. Та коли, здригнувшись від задоволення, Дані запустила пальці в густі чорні коси служниці, вона уявляла, що її обіймає Дрого... от тільки його обличчя чомусь весь час перетворювалося на обличчя Дааріо. «Якщо я хочу Дааріо, мені варто лише про це сказати». Вона лежала, переплівшись ногами з Іррі. Сьогодні її очі були майже фіолетові...

Уночі їй снилися похмурі сні, і тричі вона прокидалася від напівзабутих кошмарів. Після третього разу вона вже не могла заснути. Крізь похилі вікна лилося місячне сяйво, тремтіло на мармуровій підлозі. З відчинених дверей на терасу віяв прохолодний бриз. Поряд з Дані міцно спала Іррі, ледь розтуливши уста, і понад краєм шовкового простирадла виднілася темна пипка. На мить Дані відчула спокусу, та насправді вона хотіла Дрого, або, може, Дааріо. Не Іррі. Служниця була мила та вправна, але всі її цілунки відгнали сумлінням.

Дані підвелася, лишивши сонну Іррі в місячному світлі. Джикі й Місанді спали на своїх ліжках. Дані накинула халат і босоніж пройшла по мармуровій підлозі на терасу. Знадвору було прохолодно, але приємно відчувати між пальцями траву та слухати, як шепочеться між собою листя. Хвильки, збурені вітром на ставку, ганялися одна за одною, і від цього місячний відбиток танцював і мерехтів.

Дані схилилася на низенький цегляний парапет, глянула вниз на місто. Мірін також спав. «Мабуть, йому сняться кращі дні». Ніч укрила вулиці чорним запиналом, приховавши і трупи, і пацюків, які вилізли з клоаки на свій бенкет, і рої гедзів. Вдалині відблискували червоним і жовтим смолоскипи: це робили обхід чатові, і тут і там виднілося слабеньке світло ліхтарів, які стрибали вздовж провулку. Мабуть, один з цих ліхтарів несе сер Джора, ведучи свого коня до брами. «Прощавай, старий ведмедю. Прощавай, зраднику».

Вона-бо — Данерис Штормороджена, Неопалима, халесі й королева, матір драконів, вбивця ворожбитів, ламальниця ланців, а в світі немає нікого, кому б вона могла довіряти.

— Ваша світлосте! — стала поряд з нею Місанді в нічній сорочці й дерев'яних сандалях на ногах.— Я прокинулася — а вас немає. Ви добре виспалися? А що ви роздивляєтеся?

— Моє місто,— озвалася Дані.— Шукаю будинок з червоними дверима, але поночі всі двері чорні.

— З червоними дверима? — спантеличено перепитала Місанді.—
І який же це будинок?

— Ніякий. Не має значення,— Дані взяла дівчинку за руку.—
Ніколи не бреші мені, Місанді. І не зраджуй мене.

— Не буду,— пообіцяла Місанді.— Глядіть, уже світанок.

Від обр'ю до zenіту небо посиніло, стало кобальтовим, а за лінією
низьких пагорбів на сході виднілося сяйво — світло-золотаве з
рожевуватим. Тримаючи Місанді за руку, Дані спостерігала, як
підіймається сонце. Сіра цегла забарвилася в червоний, жовтий, синій,
зелений і рудий кольори. Пурпуровий пісок бійцівських кубел
перетворив їх на криваві рани для очей. Удалині ясно горіла золота
баня Храму грацій, а на мурах підморгували бронзові зірки: це
проміння сонця на сході торкалося шпичаків на шоломах
незаплямованих. На терасі мляво заворушилося кілька мух. На хурмі
заспівала пташка, а тоді до неї приєдналося ще двійко. Дані, схиливши
голову набік, слухала їхню пісню, але скоро її заглушив галас міста.

«Галас мого міста».

Зранку Дані зібрала капітанів і командирів у саду, щоб не
спускатися в залу аудієнцій.

— Ейгон Завойовник приніс у Вестерос вогонь і кров, та опісля
забезпечив мир, заможність і справедливість. Але я принесла в
Невільничу бухту тільки смерть і руїну. Я наче той хал, а не королева:
громлю та плюндрую, а тоді рушаю далі.

— Нема чого лишатися,— сказав Брунатний Бен Плам.

— Ваша світлосте, рабовласники самі накликали свою долю,—
мовив Дааріо Нагарне.

— А ще ви принесли свободу,— зауважила Місанді.

— Свободу голодувати? — різко мовила Дані.— Свободу
вмирати? Я дракон чи гарпія? Я божевільна? У мене теж цей порок?

— Ви дракон,— переконано сказав сер Баристан.— Мірін не
Вестерос, ваша світлосте.

— Та як мені правити Сімома Королівствами, якщо я не здатна
впоратися з одним містом?

На це він відповіді не мав. Відвернувшись від усіх, Дані знов
здивилася на місто.

— Моїм дітям потрібен час, щоб зцілитися й навчитися. Моїм
драконам потрібен час, щоб підрости й випробувати крила. І мені це

теж потрібно. Я не дозволю цьому місту повторити шлях Астапора. І не дозволю юнкайській гарпії знову закувати тих, кого я звільнила,— вона обернулась і глянула їм в обличчя.— Я нікуди не піду.

— Тоді що ж ви робитимете, халесі? — спитав Рахаро.

— Лишуся,— відповіла вона.— Правитиму. Стану королевою.

Джеймі

Король сидів на чолі столу, підклавши під зад купу подушок, і підписував усі підряд документи, які йому подавали.

— Ще кілька, ваша світлосте,— запевнив його сер Кеван Ланістер.— Ось білль про засудження лорда Едмура Таллі, яким він позбавляється прав на Річкорин і всі його землі та прибутки за те, що повстав проти законного короля. А це таке саме засудження його дядька сера Бриндера Таллі на прізвисько Чорнопструг.

Томен підписував документи один за одним, обережно вмочаючи перо й виписуючи своє ім'я великим дитячим почерком.

Джеймі спостерігав за цим, сидячи в кінці столу й міркуючи про всіх отих лордів, які прагнули потрапити в малу королівську раду. «Та хай до біса забирають собі моє місце». Якщо оце влада, чому вона з присмаком нудьги? Джеймі не почувався владарем, дивлячись, як Томен знову вмочає перо в каламар. Він почувався нудьгарем.

А ще все боліло. Кожен м'яз на тілі, а ребра і плечі були всі в синцях від ударів, якими він завдячував серу Адаму Марбранду. На саму згадку про це він здригнувся. Він тільки й сподівався, що лицар триматиме рота на замку. Джеймі знав Марбранда змалечку, коли той служив зброєносцем у Кичері Кастерлі; так, як йому, він не довіряв нікому. Довіряв настільки, що попросив його взяти в руки щит і турнірний меч. Джеймі хотів знати, чи зможе битися лівою рукою.

«Тепер я знаю». Від цього знання боліло більше, ніж від ударів сера Адама, а удари-бо були такі болючі, що він сьогодні вранці заледве зміг самотужки вдягнутися. Якби вони билися по правді, Джеймі помер би вже дві дюжини разів. Здавалося, як це легко — просто поміняти руки. А виявилось, що ні. Давали збій усі інстинкти.

Над кожним рухом доводилося думати, коли раніше він просто його робив. А поки він думав, Марбранд його дубасив. Враження було, що ліва рука навіть тримає меча неправильно: сер Адам тричі його роззброїв, причому клинок аж відлітав геть.

— Цим даруємо зазначені землі, прибутки й замок серу Емону Фрею та його леді-дружині Дженні,— сер Кеван поклав перед королем новий стос пергаменту. Томен вмочив перо й почав підписувати.— А це указ про визнання законним позашлюбного сина лорда Руза Болтона Страхфортського. А цим лорд Болтон призначається вашим хранителем Півночі.

Томен вмочав, підписував, вмочав, підписував.

— Цим серу Рольфу Спайсеру дарується право власності на замок Кастамер і титул лорда.

Томен нашкрябав своє ім'я.

«Слід було мені піти до сера Іліна»,— думав Джеймі. Виконавець королівського правосуддя йому не такий друг, як Марбранд, і міг би його й до крові побити... але ж за браком язика згодом він цим похвалитися не зможе. А нині досить буде одного випадкового зауваження сера Адама напідпитку, щоб цілий світ дізнався, що з Джеймі вже геть нема користі. «Лорд-командувач королівської варті». Який жорстокий жарт... хоч і не такий жорстокий, як подарунок від власного батька.

— А цим ви даруєте своє королівське прощення лорду Гавену Вестерлінгу, його леді-дружині та їхній дочці Джейн і пропонуєте королівський мир,— сказав сер Кеван.— Це — прощення для лорда Джаноса Бракена зі Стоунгеджу. Це — прощення для лорда Ванса. Це — для лорда Гудбрука. Це — для лорда Мутона Дівоставського.

Джеймі зіп'явся на ноги.

— Схоже, ти все тримаєш під контролем, дядьку. То я лишаю його світлість на тебе.

— Як зволиш,— сер Кеван теж підвівся.— Джеймі, тобі варто сходити до батька. Ця незгода між вами...

— ...його ініціатива. І цього не залагодити, посилаючи мені глузливі подарунки. Перекажи йому, якщо зможеш його хоч ненадовго відірвати від Тайрелів.

Дядько засмутився.

— Подарунок був від щирого серця. Нам здавалося, це тебе заохотить...

— ...відростити нову долоню?

Джеймі обернувся до Томена. Хоча у нового короля, як у Джофрі, були золоті кучері й зелені очі, більше нічого спільного з братом він не мав. Схильний до повноти, він мав обличчя рожеве та кругле, і навіть читати він любив. «Йому ще й дев'ятьох років немає, цьому моему синові. Хлопчик — не дорослий чоловік». Мине ще сім років, поки Томен зможе правити самостійно. А доти королівство лишатиметься в твердих руках його лорда-дідуся.

— Сір,— звернувся Джеймі,— ви дозволите мені піти?

— Як зволите, дядьку,— Томен озирнувся на сера Кевана.— Можна мені їх запечатати, дідусю?

Поки що з обов'язків короля йому найбільше подобалося прикладати королівську печатку до гарячого воску.

Джеймі широким кроком вийшов із зали нарад. За дверима він побачив сера Мірина Транта, який виструнчився на чатах у білій лускатій кольчuzі й білосніжному плащі. «Якщо дізнається оцей про те, який я тепер німецький, або почують Кетлблек чи Блаунт...»

— Лишайтеся тут, поки його світлість не закінчить,— мовив Джеймі,— а тоді проведіть його назад у Мейгорову тверджу.

— Як скажете, мілорде,— кивнув Трант.

Сьогодні вранці в зовнішньому дворі було завізно і шумно. Джеймі рушив до стайні, де чималий гурт вояків сідлав коней.

— Сталеві Ноги! — покликав Джеймі.— То ви вже їдете?

— Щойно міледі буде готова,— сказав Волтон Сталеві Ноги.— Нас чекає мілорд Болтон. А ось і вона.

Грум вивів з дверей стайні чудову сіру кобилу. На спині в неї сиділа худенька дівчинка з запалими очима, загорнута у цупкий плащ. Він був сірий, як і сукня під ним, і облямований білим атласом. Застібка, якою він застібався на грудях, була у формі вовчої голови з вузькими опаловими очима. На вітру розмаялися довгі каштанові коси дівчини. З обличчя вона гарненька, думав Джеймі, тільки очі сумні й сторожкі.

Побачивши його, вона схилила голову.

— Пане Джеймі,— привіталася вона тоненьким схвильованим голосом.— Ви такі ласкаві, що прийшли проводити мене.

Джеймі зблизька роздивлявся її.

— То ти мене знаєш?

Вона закусила губу.

— Може, ви не пам'ятаєте, сер, я тоді була менша... але я мала честь познайомитися з вами у Вічнозимі, коли король Роберт приїздив навідати мого батька лорда Едарда,— сказала вона й, опустивши великі карі очі,— пробурмотіла,— я — Арія Старк.

Джеймі ніколи не звертав особливої уваги на Арію Старк, але йому здалося, що ця дівчинка наче старша.

— Я так розумію, тебе віддають заміж?

— Я виходжу за Ремсі, сина лорда Болтона. Він був раніше Сноу, але його світлість зробив його Болтоном. Кажуть, він дуже хоробрий. Я така щаслива!

«То чого ти кажеш це так перелякано?»

— Зичу вам радості, міледі,— сказав Джеймі та знов повернувся до Волтона Сталеві Ноги.— Ви отримали обіцяні гроші?

— Ага, і поділили. Хочу вам подякувати,— північанин широко посміхнувся.— Ланістер завжди сплачує борги.

— Завжди,— підтвердив Джеймі й кинув останній погляд на дівчинку. Цікаво, думав він, є між ними бодай якась подібність? Це, звісно, байдуже. Справжня Арія Старк лежить уже, швидше за все, в якій-небудь безіменній могилі на Блошиному Дні. Коли і брати мертві, і батьки, хто наважиться назвати цю дівчинку самозванкою? — Щастя вам,— мовив Джеймі до Волтона. Нейдж підняв прапор миру, північани вишикувались у колону — таку саму рвану, як і їхні плащі,— і клусом рушили до замкової брами. Худенька дівчинка на сірій кобилиці серед них видавалася маленькою і жалюгідною.

Кілька коней сахнулися від темної плями на витоптаній землі, яка всотала кров і життя конюшого, що його так незграбно зарубав Грегор Кліган. Побачивши пляму, Джеймі знову розлютився. Він казав королівській варті не підпускати натовп близько, та цей йолоп сер Борос сам захопився поединком. Дурний хлопчисько теж, звісно, винен, як і мертвий дорнянин. Та більше за всіх винен Кліган. Перший удар, яким хлопцю відтяло руку, був випадковий, а от другий...

«Що ж, нині Грегор за це платить». Рани йому лікує великий мейстер Пайсел, але виття, яке чується з мейстрових покоїв, свідчить про те, що лікування йде не надто добре. «Плоть відмирає, а рани

гнояться,— розповідав Пайсел на раді.— Навіть личинки там не затримуються. А судоми в нього такі, що доводиться йому рота кляпом затикати, щоб він язика собі не відкусив. Я вже зрізав стільки м'яса, скільки міг, обробляв рану і гарячою оковитою, і хлібною цвіллю, та все марно. Вени на руці чорніють. Коли я поставив йому п'явок, всі п'явки подохли. Мілорди, я маю знати, в яку згубну речовину княжич Оберин вмочив свого списа. Слід заарештувати решту дорнян, поки не зізнаються».

Та лорд Тайвін йому відмовив. «Із Сонцесписом у нас через смерть княжича Оберина й так буде чимало клопоту. Не хочу справу погіршити ще, заарештувавши його товаришів».

«Тоді, боюся, сер Грегор помре».

«Понад усякий сумнів. Я так і присягнувся в листі, якого відіслав князю Дорану разом з братовим тілом. Але померти він повинен від меча королівського правосуддя, а не від отруєного списа. Зціліть його».

Великий мейстер Пайсел перелякано кліпнув. «Мілорде...»

«Зціліть його,— повторив лорд Тайвін роздратовано.— Вам відомо, що лорд Вейрис послав рибалок у води навколо Драконстону. Вони доповідають, що обороняти острів лишилася жменька вояків. Лісянці з затоки зникли, а з ними й чимала частина війська лорда Станіса».

«От і добре,— заявив Пайсел.— Нехай Станіс і згниє там, у Лісі, от що я скажу. Ми нарешті позбудемося його з його амбіціями».

«Ви що, геть на дурня перетворилися, коли Тиріон вам бороду зголив? Це Станіс Баратеон! Він битиметься до кінця і ще трошки. Якщо він кудись відплив, це лише означає, що він вирішив продовжити війну. Швидше за все, висадиться у Штормокраї і спробує підбурити лордів штормових земель. Якщо так, йому кінець. Але людина сміливіша може поставити й на Дорн. Якщо він перетягне Сонцеспис на свій бік, то зможе розтягнути цю війну на роки. Тож у нас є причини більше не ображати Мартелів. Дорняни можуть вільно їхати додому, а ви зцілите сера Грегора».

Отож Гора-на-коні кричав — день і ніч. Схоже, лорд Тайвін здатен залякати навіть Невідомця.

Піднімаючись гвинтовими сходами у Вежу білого меча, Джеймі чув, як у своїй келії хропе сер Борос. Двері сера Балона Свона теж були зачинені: він чатував біля короля вночі, тож спатиме цілий день.

Якщо не рахувати Блаунтового хропіння, на вежі було зовсім тихо. Це Джеймі підходило. «Слід мені відпочити». Вчора, після танку з сером Адамом, у нього все так боліло, що він і не заснув.

Та коли він ступив до себе в покої, виявилося, що на нього чекає сестра.

Вона стояла біля відчиненого вікна, понад муром роздивляючись море. Навколо неї кружляв вітер з затоки, притискаючи до тіла сукню, від чого в Джеймі прискорився пульс. Вона була біла, ця сукня, як гобелени на стінах і завіси на ліжку. Розсипи крихітних смарагдів розцвітили краї широких рукавів і спіраллю повзли по корсажу. Більші смарагди вставлені були в золоту сіточку, яка стягувала золоті коси. Сукня мала глибокий викот, який оголював плечі й верхню частину грудей. «Яка ж вона вродлива!» Понад усе Джеймі кортіло зараз пригорнути сестру.

— Серсі,— він тихо зачинив двері.— Навіщо ти прийшла сюди?

— А куди ще мені йти? — вона обернулася до нього: в очах стояли сльози.— Батько ясно сказав, що в раді мене більше бачити не хоче. Джеймі, ти з ним побалакаєш?

Джеймі скинув плаща й повісив на гачок на стіні.

— Я щодня балакаю з лордом Тайвіном.

— Тобі обов'язково бути таким упертим? Він всього-на-всього хоче...

— ...примусити мене покинути королівську варту й повернутися в Кичеру Кастерлі.

— Нічого тут жахливого немає. Мене він теж відсилає назад у Кичеру Кастерлі. Хоче відправити мене подалі, щоб у нього з Томеном були руки розв'язані. А Томен — мій син, а не його!

— Томен — король.

— Він ще хлопчик! Маленький переляканий хлопчик, у якого на очах його брата вбили на власному весіллі. А тепер йому кажуть, що він має одружитися. З дівчиною, вдвічі за нього старшою і двічі вдовою!

Джеймі опустився в крісло, стараючись не зважати на біль у м'язах.

— Тайрели наполягають. Я в цьому нічого поганого не бачу. Відтоді як Мірселла поїхала у Дорн, Томену самотньо. Йому подобається, коли поряд Мірселла з фрейлінами. Нехай одружаться.

— Він — твій син...

— Він з мого сімені. Але ніколи не звав мене батьком. Як і Джофрі. Ти мене тисячу разів застерігала, щоб я не виказував до них занадтої цікавості.

— Щоб захистити їх! І тебе також. Який би я мала вигляд, якби мій брат зображав батька дітям короля? Навіть Роберт міг би щось запідозрити.

— Ну, тепер він уже нічого не запідозрить...— Робертова смерть лишила гіркий присмак у роті Джеймі. «Це я його мав убити, а не Серсі».— Я хотів лише, щоб він помер від моїх рук...— («Коли в мене ще було їх дві»).— Якби я взяв царевбивство за звичку, як він любив казати, я міг би одружитися з тобою на очах усього світу. Я не соромлюся свого кохання до тебе — соромлюся того, що наробив, приховуючи його. Той хлопчик у Вічнозимі...

— Я тобі казала викидати його з вікна? Якби ти поїхав на полювання, як я просила, нічого б не сталося. Таж ні, ти мав отримати мене, не міг дочекатися, поки ми в місто повернемося.

— Я й так довго чекав. Не міг дивитися, як Роберт щоночі дигає до тебе в ліжку, щоразу думав: а що як саме сьогодні він вирішить заявити своє подружнє право? — Джеймі знагла пригадав дещо інше, що тривожило його у зв'язку з Вічнозимом.— У Річкорині Кетлін Старк переконано запевняла, що я підіслав якогось найманця перерізати її синові горлянку. І дав йому кинджал.

— А, це,— презирливо кинула вона.— Тиріон про це теж мене питав.

— Кинджал таки був. Шрами на руках Кетлін були цілком реальні, вона їх мені показували. Це ти?..

— Ой, не верзи дурниць,— Серсі зачинила вікно.— Так, я мала сподівання, що хлопець помре. І ти так само. Навіть Роберт гадав, що так буде краще. «Конею ми вбиваємо, коли вони ногу зламають, і собак, коли ті сліпнуть, але виявляємо слабкість і не можемо покласти край стражданню скалічених дітей»,— сказав він мені. Він сам тоді був сліпий — такий п'яний напився.

«Роберт?» Джеймі стільки прослужив у короля, що добре знав: напідпитку Роберт Баратеон скаже таке, що назавтра гнівно заперечуватиме.

— Ви самі були, коли Роберт це сказав?

— Сподіваюся, ти ж не думаєш, що він це у присутності Неда Старка бовкнув? Звісно, ми були самі. Тільки ми й діти,— Серсі скинула сіточку з волосся й почепила на стовпчик ліжка, а тоді струснула золотими кучерями.— Мабуть, то Мірселла підіслала найманця з кинджалом, як думаєш?

Вона, звісно, глузувала, але поцілила в яблучко — Джеймі це побачив зразу.

— Не Мірселла. Джофрі.

— Джофрі не любив Роба Старка,— нахмурилася Серсі,— але до меншого хлопця нічого не мав. Та він і сам ще був зовсім малий...

— Малий, який мріє, щоб його погладив по голівці отой п'яниця, якого він з твоєї подачі вважав батьком.

Тут у Джеймі зринула неприємна думка.

— Тиріон через той кинджал мало не загинув. Якщо він знав, що все це було роботою Джофрі, може, саме тому...

— Мені байдуже чому,— мовила Серсі.— Свої резони він може забирати з собою в пекло. Якби ти бачив, як помирав Джоф... він боровся, Джеймі, боровся з кожним подихом, та було таке враження, наче якийсь злий дух стиснув його руками за горло. В його очах стояв такий жах... Коли він був маленький, то завжди біг до мене, коли злякається чи пораниться, щоб я його захистила. Та того вечора я нічого не могла вдіяти. Тиріон убив його в мене на очах, а я нічого не могла вдіяти,— Серсі опустила навколішки перед кріслом Джеймі й узяла його здорову долоню в свої руки.— Джоф помер, а Мірселла у Дорні. Томен — це все, що в мене лишилося. Не дозволяй батькові забрати його в мене. Джеймі, будь ласка.

— Лорд Тайвін у мене дозволу не питається. Я можу з ним поговорити, але він не послухається...

— Послухається, якщо ти погодишся вийти з королівської варти.

— Я не залишу королівської варти.

Сестра боролася зі сльозами.

— Джеймі, ти ж мій осяйний лицар. Ти не можеш мене кинути, коли потрібен мені найбільше! Він краде в мене сина, мене ж відсилає геть... і якщо ти його не зупиниш, батько примусить мене знову одружитися!

Джеймі не мав би дивуватися, але здивувався. Ці слова завдали йому такого удару під дих, якого не міг завдати сер Адам Марбранд.

— З ким?

— Хіба це має значення? З котримсь із лордів. З тим, хто потрібен батькові. Мені байдуже. В мене більш чоловіків не буде. Тепер ти — єдиний мужчина, якого я хочу бачити у себе в ліжку.

— То так і скажи йому!

Вона забрала руки.

— Що за божевільні розмови? Хочеш, щоб нас знову розлучили, як того разу, коли мама побачила, як ми граємося? Томен втратить трон, Мірселла — вигідний шлюб... Я хочу бути тобі за дружину, щоб ми належали одне одному, але цього ніколи не буде, Джеймі. Ми — брат і сестра.

— Таргарієни...

— Ми не Таргарієни!

— Тихше,— презирливо зронив він.— Так репетуєш — зараз моїх побратимів побудиш. А нам це не потрібно, правда? Люди-бо можуть дізнатися, що ти до мене приходила.

— Джеймі,— схлипнула вона,— невже ти думаєш, що я цього не хочу так само, як і ти? Мені байдуже, за кого мене видають, я хочу тебе біля себе, хочу тебе у себе в ліжку, хочу тебе в собі. Між нами нічого не змінилося. Дозволь мені це тобі довести,— вона задерла на ньому сорочку й заходила сідати шнурівку на бриджах.

Джеймі відчув, що реагує на її дотик.

— Ні,— сказав він,— не тут.

На Вежі білого меча вони такого ще не робили, тим паче в покоях лорда-командувача.

— Серсі, тут не місце.

— Ти ж узяв мене в септі. А чим це місце відрізняється? — вона витягнула його прутень і схилила над ним голову.

Джеймі відштовхнув її кикотом правої руки.

— Ні. Не тут, я сказав,— він змусив себе підвестися.

На якусь мить він побачив збентеження в її ясних зелених очах, а ще страх. А тоді на зміну їм прийшла лють. Серсі взяла себе в руки, зіп'ялася на ноги, розправила спідниці.

— Тобі в Гаренхолі руку відітнули чи мужність? — вона похитала головою, і на голі білі плечі впало волосся.— Дурна я була, що взагалі прийшла. Тобі забракло мужності помститися за Джофрі, то чого я

вирішила, що ти захистиш Томена? Скажи-но, якби Куць убив усіх трьох твоїх дітей, хоч тоді б ти розгнівався?

— Тиріон не збирається кривдити ні Томена, ні Мірселлу. І я й досі не певен, що це він убив Джофрі.

Вона від люті скривила рота.

— Як ти можеш таке казати? Після всіх отих погроз...

— Погрози нічого не означають. Він присягається, що не робив цього.

— А, він присягається, так? А карлики не брешуть, ти так собі гадаєш?

— Не мені. Так само, як і ти.

— Та ти просто золотий бовдур! Та він тобі тисячу разів брехав, і я теж,— вона скрутила коси й підхопила сіточку зі стовпчика, де перед тим її повісила.— Думай що хочеш. Мале чудовисько у чорній камері, і вже незабаром сер Ілін відрубає йому голову. Може, ти її собі захочеш на згадку лишити,— вона глянула на подушку.— Наглядатиме тут за тобою, коли ти спатимеш сам-один у цьому холодному білому ліжку. Ну, принаймні поки очі не згниють і не повипадають.

— Іди вже ліпше, Серсі. Не сердь мене.

— Ой, який сердитий калічка! Як страшно! — розреготалася вона. — Шкода, що в лорда Тайвіна Ланістера не було синів. А я б могла йому стати за того спадкоємця, якого він так хотів, от тільки мені прутня забракло. До речі про прутень: ти вже краще сховай свого, братику. Бо він такий жалюгідний і маленький, коли ото так звисає зі штанів...

Коли вона врешті пішла, Джеймі скористався її порадою, однією рукою мучачись зі шнурками. Фантомний біль у правій долоні пропікав до кісток. «Я втратив руку, батька, сестру й коханку, а скоро втрачу і брата. А всі й далі торочать мені, що у війні перемогли Ланістери».

Накинувши плаща, Джеймі спустився вниз, у вітальню, де сер Борос Блаунт попивав вино.

— Коли доп'єте, перекажіть серу Лорасу, що я готовий зустрітись з нею.

Сер Борос, знаний боягуз, спромігся тільки сердитий погляд на нього кинути.

— Ви готові зустрітись з ким?

— Просто перекажіть це Лорасу.

— Ага,— сер Борос осушив кубок.— Так, лорде-командувачу.

Чи то він не квапився, чи то лицаря квітів розшукати виявилось нелегко. З'явилися вони лише за кілька годин — стрункий вродливий юнак і дебели потворна юнка. Джеймі сидів у круглій кімнаті, ліниво гортаючи сторінки Білої книги.

— Лорде-командувачу,— заговорив сер Лорас,— ви хотіли бачити панну Тартську?

— Так,— Джеймі лівою рукою жестом прикликав їх ближче.— Я так розумію, ви вже з нею побалакали?

— Як ви наказували, мілорде.

— І?

Хлопець напружився.

— Я... може бути, що і справді все сталося саме так, як вона каже, сер. Що це був Станіс. Певності я не маю.

— Вейрис каже, що і каштелян Штормокраю загинув за дуже дивних обставин,— мовив Джеймі.

— Сер Кортні Пенроуз,— сумно сказала Брієнна.— Чудова людина.

— Упертюх. Сьогодні він непорушно стоїть на дорозі короля Драконстону, а завтра раптом стрибає з вежі,— Джеймі підвівся.— Пане Лорасе, ми ще поговоримо про це пізніше. Брієнна поки що лишиться у мене.

Дівчина така сама бридка і незграбна, як і завжди, вирішив Джеймі, коли Тайрел вийшов. Хтось знову вдягнув її в жіноче вбрання, та бодай ця сукня сиділа краще, ніж ота жахлива рожева ганчірка, яку її примусив одягнути цап.

— Блакитне вам до лица, міледі,— зауважив Джеймі.— Пасує до очей.

«У неї і справді дивовижні очі».

Брієнна схвильовано оглянула себе.

— Септа Доніза підклала в корсаж вати, щоб надати йому форми. Вона сказала, що це ви її до мене прислали,— вона трималася біля дверей, так наче готова щомиті втекти.— Ви сьогодні...

— Інакший? — він силувано напівусміхнувся.— Трохи більше м'яса на ребрах і менше вошей у чуприні — ось і все. Кикіть як і був. Зачиніть двері й ходіть сюди.

Вона так і зробила.

— Білий плащ...

— ...новенький, та певен, заплямую я його дуже швидко.

— Це не... Я просто хотіла сказати, що він вам личить,— вона нерішуче підійшла.— Джеймі, ви серйозно це казали серу Лорасу? Про... про короля Ренлі та про тінь?

— Я б і сам убив Ренлі,— здвигнув плечима Джеймі,— якби стрівся з ним у бою, то хіба не байдуже мені, хто йому горлянку перерівав?

— Ви сказали, що в мене є поняття про честь...

— Та я ж клятий царевбивця, забули? Коли я кажу про вашу честь, це те саме, як повія б вас пошанувала за цноту,— відкинувшись назад, він дивився на неї знизу вгору.— Сталеві Ноги повертається на Північ — везе Арію Старк до Руза Болтона.

— І ви віддали її йому? — перелякано скрикнула вона.— Ви ж присягалися леді Кетлін...

— З мечем на горлі, але то таке. Леді Кетлін мертва. Я б не зміг повернути їй дочок, навіть якби мав кого повертати. Та й дівчинка, яку батько відіслав разом з Волтоном, не Арія Старк.

— Не Арія Старк?

— Ви мене чули. Батько мій підшукав якусь худоребру північанку приблизно потрібного віку й приблизно з таким самим волоссям і очима. Вдягнув її в біло-сіре вбрання, застібнув їй срібним вовком плаща й віддав Болтоновому Байстріюку за наречену,— сказав він і тицьнув у неї своїм обрубком.— Я вирішив розповісти це вам, поки ви не кинулися рятувати її і не загинули ні за цапову душу. Ви, звісно, вмієте тримати меча, але не аж так, щоб самотужки упоратися з двома сотнями вояків.

Брієнна похитала головою.

— Якщо лорд Болтон дізнається, що ваш батько розплатився з ним фальшивою монетою...

— Ой, та він знає. Ланістери — брехуни, ви забули? Але це не має значення, бо й ця дівчина підійде для справи. Хто зможе заперечити, що це Арія Старк? Усі, хто її знав близько, загинули, окрім хіба сестри, а та зникла.

— Навіщо ви мені все це розповідаєте, якщо це правда? Ви же зраджуєте таємниці власного батька.

«Таємниці королівського правиці,— подумав Джеймі.— Батька в мене більше немає».

— Я свої борги сплачую, як і всі добрі левенята. Я ж пообіцяв леді Кетлін дочок... а одна з них і досі жива. Мій брат, можливо, знає, де вона, от тільки не каже. Серсі переконана, що Санса допомагала йому з убивством Джофрі.

Дівчина уперто стиснула уста.

— Ніколи не повірю, що та лагідна дівчинка — отруйниця. Леді Кетлін казала, що в неї добре серце. Це все ваш брат. Був же суд, казав сер Лорас.

— Аж два, якщо по правді. І мова, і меч брата підвели. То була кривава різанина! Ви з вікна не дивилися?

— У мене камера виходить на море. Але я чула крики.

— Загинув княжич Оберин Дорнський, сер Грегор Кліган при смерті, а Тиріон визнаний винним в очах богів і людей. До страти його триматимуть у чорній камері.

Брієнна поглянула на нього.

— Ви не вірите, що це він.

— Бачиш, дівко? — холодно посміхнувся він.— Ми так добре вивчили одне одного! Тиріон хотів бути мною, відколи перший крок ступив, але у царевбивстві він мене наслідувати не буде. Це Санса Старк убила Джофрі. Брат мовчав, щоб її захистити. Час від часу в нього бувають такі напади шляхетності. Останнього разу це йому носа коштувало. Цього разу коштуватиме голови.

— Ні,— заперечила Брієнна.— То не дочка міледі. То не могла бути вона.

— Ось вона — вперта дурна дівка, яку я так добре пам'ятаю!

Вона спалахнула.

— Мене звати...

— Брієнна Тартська,— зітхнув Джеймі.— У мене для вас подарунок.

Запхавши руку під крісло лорда-командувача, він витягнув зазначений подарунок, загорнутий у кілька шарів червоного оксамиту.

Брієнна до нього наближалася так, наче згорток кусається, простягнула велику веснянкувату руку й відгорнула тканину. Спалахнули рубіни. Дівчина боязко узяла скарб, стиснула пальцями

шкіряне руків'я, повільно витягнула меча з піхов. Сяйнули криваво-чорні брижі. По краю пробіг червоний промінь.

— Це валерійська криця? Таких барв я ще не бачила.

— Я теж. Були часи, коли я праву руку віддав би, щоб таким мечем заволодіти. І, схоже, таки віддав, тільки клинок мені вже не потрібен. Беріть,— сказав він і, поки вона не встигла відмовитися, повів далі.— В такого чудового меча має бути наймення. Ви б мені зробили ласку, якби назвали його Клятвозахраничем. І ще одне. Клинок має свою ціну.

Вона потемніла з обличчя.

— Я вам сказала: ніколи я не служитиму...

— ...таким лихим створінням, як ми. Так, я пригадую. Послухайте, Брієнно. Ми обидва дали обітниці, які певним чином стосуються Санси Старк. Серсі постаріється розшукати дівчину й убити, хай де та висадиться...

Негарне Брієннине обличчя перекошилося від люті.

— Якщо ви вирішили, що я за якогось меча скривджу дочку міледі, ви...

— Послухайте! — урвав її він, розгніваний її припущенням.— Я хочу, щоб ви перша розшукали Сансу й відвезли в яке-небудь безпечне місце. Бо як іще нам двом виконати свої дурнуваті обіцянки вашій дорогоцінній мертвій леді Кетлін?

— Я... я подумала...— закліпала дівчина.

— Знаю я, що ви подумали,— Джеймі вже мало не нудило від неї. «Бекає, як та клята вівця».— Коли помер Нед Старк, його меча віддали виконавцю королівського правосуддя,— пояснив він.— Але батько мій вирішив, що віддавати таку чудову крицю кату — тільки марнувати її. Отож серу Іліну він подарував нового меча, а Лід переплавив і перекував. Там криці вистало на два клинки. Один тримаєте зараз ви. Отож ви захищатимете дочку Неда Старка власним мечем Неда Старка, якщо, звісно, вам не все одно.

— Сер, я... я маю перед вами вибачи...

— Беріть клятого меча й ідіть,— урвав він її,— поки я не передумав. У стайні є гніда кобила, така сама потворна, як і ви, тільки трохи краще вихована. Можете погнатися за Волтоном Сталеві Ноги, можете шукати Сансу, можете їхати додому на свій сапфіровий острів — мені байдуже. Більше не хочу вас бачити.

— Джеймі...

— Царевбивця,— нагадав він їй.— Раджу тобі тим клинком собі віск із вух повиколупувати, дівко. Все, ми закінчили.

Але вона вперлася.

— Джофрі був вашим...

— Моїм королем. І не треба про це більше.

— Ви кажете, його вбила Санса. То навіщо її захищати?

«Бо Джоф для мене — бризка сперми у Серсі в піхві. Й він заслужив на смерть».

— Я садовив королів на престол і скидав з престолу. Санса Старк — мій останній шанс зберегти честь,— ледь помітно посміхнувся Джеймі.— Крім того, царевбивцям ліпше триматися вкупі. То ви заберетеся нарешті чи ні?

Велика долоня міцно стиснула Клятвохранителя.

— Так. І я розшукаю дівчину й захищу її. Заради її леді-матері. Й заради вас,— вона сухо вклонилася, розвернулася і пішла.

Джеймі самотньо сидів за столом, а кімнатою повзли сутінки. Коли почала западати темрява, він запалив свічку й розгорнув Білу книгу на власній сторінці. Перо й чорнило лежали в шухляді. Нижче останнього рядка, вписаного сером Баристаном, він почав писати незграбною рукою, якій дав би фору шестирічний малюк, що під наглядом мейстра вчиться виводити свої перші літери:

Переможений у Лопотючому лісі Юним Вовком Робом Старком під час Війни п'ятьох королів. Був бранцем у Річкорині, відісланий додому в обмін на обіцянку, яка так і не була виконана. Дорогою знову взятий у полон бравими компанійцями, скалічений за наказом Варго Гоута, капітана: втратив робочу руку від клинка Золло Тлустого. Повернувся додому завдяки Брієнні, панні Тартській.

Коли він закінчив, порожніми лишалися ще понад три чверті сторінки між золотим левом на малиновому щиті вгорі й білим порожнім щитом унизу. Сер Гарольд Гайтавер почав його історію, сер Баристан Селмі продовжив, але дописати її Джеймі повинен сам. Відтепер він може писати тут все, що заманеться, на власний вибір.

Залежно від зробленого вибору...

Джон

Зі сходу віяв шалений вітер — такий дужий, аж важка кліть починала гойдатися, щойно потрапляла в зуби черговому пориву. Вітер летів уздовж Стіни, танцюючи на кризі, і Джонів плащ ляскав по штабах. Небо було сланцево-сіре, а сонце — ледь видима заплатка у хмарах. Унизу, потойбіч поля бою, блищали тисячі похідних багать, але в цій темряві, в цьому холоді їхній вогонь здавався маленьким і безсилим.

Похмурий день. Вітер знову вривався в кліть, і Джон Сноу вчепився в штаби руками, схованими в рукавичках. Він глянув униз: земля губилася в темряві, так наче спускався він у якусь бездонну яму. «Ну, смерть у певному сенсі — це і є бездонна яма,— подумав Джон,— і коли закінчиться цей трудний день, ім'я моє назавжди кане в темряву».

Люди кажуть, байстрюки народжуються з олжі й охоти, з природи вони розпусні та зрадливі. Колись Джон прагнув довести, що це неправда, показати лорду-батькові, що й він може бути сином добрим і вірним, як Роб. «І все перепсував». Роб став звитяжним королем, а про Джона, якщо й пам'ятатимуть, то лише як про перекинчика, клятвовідступника й убивцю. Він радів, що лорд Едард не дожив до такої ганьби.

«Слід було мені лишитися в тій печері з Ігриттою». Якщо на тому світі теж є життя, Джон сподівався, що зможе їй сказати ці слова. «Вона мені в обличчя вчепиться, як отой орел, проклинатиме як боягуза, та я все одно їй це скажу». Він попрацював робочою рукою, стискаючи і розтискаючи пальці, як учив його мейстер Еймон. Ця

звичка вже у кров зайшла: йому знадобляться пальці гнучкі, щоб отримати бодай півшансу вбити Манса Рейдера.

Після чотирьох днів у крижаній камері, у замкненому просторі п'ять на п'ять на п'ять футів, де він не міг ні стати рівно, ні випростатися на спині, сьогодні зранку його нарешті витягнули звідти. Стюарди давно вже помітили, що і м'ясо, і решта припасів у крижаних комірках можна тримати дуже довго, а от в'язнів — ні. «Тут і здохнеш, Джоне Сноу»,— сказав сер Алісер, перш ніж зачинити важкі дерев'яні двері, і Джон йому повірив. Та сьогодні по нього прийшли й витягнули його знову на світ, і повели його, заляклого й тремтячого, назад у Королівську вежу, де він знову постав перед щократим Джаносом Слінтом.

— Той старий мейстер каже, що я не маю права тебе повісити,— заявив Слінт.— Він написав Котеру Пайку й навіть мав нахабство показати листа мені. Каже, що ти не перекинчик.

— Еймон уже зажився на світі,— запевнив його сер Алісер.— Розум у нього потьмарився так само, як і очі.

— Ага,— підтакнув Слінт,— сліпий з ланцем на шиї — за кого він себе має?

«За Еймона Таргарієна,— подумав Джон,— що був сином короля, і братом короля, і мало сам не став королем». Але він не сказав нічого.

— І все ж таки,— мовив Слінт,— не хочу, щоб потім хтось казав, наче Джанос Слінт несправедливо когось повісив. Не я. Тому я вирішив дати тобі останній шанс довести, що ти і справді лишився вірним, як заявляєш, лорде Сноу. Остання можливість виконати свій обов'язок, так! — підвівся він.— Манс Рейдер хоче з нами перемовин. Він розуміє, що тепер, коли прийшов Джанос Слінт, шансів у нього немає, отож і воліє говорити, цей король-за-Стіною. Але ж він боягуз і до нас не піде. Знає, без сумніву, що я його просто повішу. Звішу за ноги зі Стіни на мотузці двісті футів завдовжки! Але він не прийде. Просить мене прислати до нього посланців.

— І ми посилаємо вас, лорде Сноу,— посміхнувся сер Алісер.

— Мене,— рівним голосом мовив Джон.— Чому мене?

— Ви ж кочували з дикунами,— сказав Торн.— Манс Рейдер вас знає. Тому швидше вам довіриться.

Це настільки не відповідало дійсності, що Джон мало не розсміявся.

— Усе навпаки. Манс підозрював мене від самого початку. Якщо я з'явлюся в його таборі в чорному плащі й говоритиму від імені Нічної варти, він зрозуміє, що я його зрадив.

— Він просив посланця — от ми його й посилаємо,— сказав Слінт.— Якщо боїшся зустрітися віч-на-віч з королем-перекинчиком, можемо вернути тебе в крижану камеру. Цього разу хутра не дамо, я гадаю. Так.

— Нема потреби, мілорде,— сказав сер Алісер.— Лорд Сноу вчинить, як ми просимо. Він же хоче нам показати, що не перекинчик. Хоче довести, що він — відданий вояк Нічної варти.

А з цих двох Торн був явно розумніший, збагнув Джон, і в усій цій справі тхнуло саме його підступами. Джон потрапив у пастку.

— Я піду,— відрубав він.

— «М'лорде»,— нагадав йому Джанос Слінт.— Ти звертатимешся до мене...

— Я піду, мілорде. Але ви робите помилку, мілорде. Не ту людину посилаєте, мілорде. Сам тільки вигляд мій розізлить Манса. У мілорда було б набагато більше шансів домогтися угоди, якби він послав...

— Угоди? — хихикнув сер Алісер.

— Джанос Слін не укладає угод з дикунами-беззаконниками, лорде Сноу. Аж ніяк.

— Ми тебе не перемовлятися з Мансом Рейдером посилаємо,— сказав сер Алісер.— А вбити його.

...Вітер свистів крізь штаби, і Джон Сноу поїжився. Ногу сіпало від болю, і в голові стукотіло теж. Та він зараз і кошеня вбити не здатен, але ж ось він тут: пастка заклацнула. Оскільки мейстер Еймон наполягає на невинуватості Джона, лорд Джанос не наважився лишати його в крижаній камері помирати. Принаймні це вже краще. «Порівняно з безпекою королівства наша честь важить не більше за наше життя»,— сказав йому Кворин Піврукий на Льодоіклах. І Джон має про це пам'ятати. Уб'є він Манса чи тільки зробить невдалу спробу — вільні люди прикінчать його. Навіть якби він схотів дезертирувати, це вже неможливо: Манс уже пересвідчився, що Джон — брехун і зрадник.

Кліть різко зупинилася, Джон вистрибнув на землю й потрусив Довгопазура за руків'я, щоб трохи вивільнити байстрючий клинок у піхвах. Брам, що була за кілька футів по ліву руч, досі загороджували

потрощені залишки черепахи, а під ними гнила мамонтова туша. Тут, у тині Стіни, були розкидані й інші трупи серед битих барил, затвердлої смоли й випалених клаптів трави. Джонові тут затримуватися не хотілося. Він рушив до дикунського табору, проминаючи тіло мертвого велета з розбитою каменем головою. З розтрощеного черепа видзьобував шматочки мозку крук. Коли Джон проходив мимо, крук глянув на нього.

— Сноу,— крукнув він,— Сноу, Сноу!

А тоді, розпроставши крила, полетів геть.

Не встиг Джон і кількох кроків зробити, як назустріч йому з дикунського табору виїхав одинокий вершник. Цікаво, думав Джон, чи не Манс це їде на перемовини на нічійній смузі. «Так було б легше, хоча насправді легше не буде». Але віддаль між ними скорочувалася, і Джон роздивився, що кіннотник невисокий і широкоплечий, з золотими бранзолетками, що виблискували на дебелих руках, і з широкою білою бородою, що спускалася на масивні груди.

— Ха! — прогуркотів Тормунд, коли двоє зблизилися.— Ворон Джон Сноу! А я вже боявся, що бачив тебе востаннє.

— Не думав я, що ви чогось боїтеся, Тормунде.

На це дикун широко посміхнувся.

— Гарно сказано, хлопче. Бачу, плащ у тебе чорний. Мансові це не сподобається. Якщо знову прийшов перебігти на другий бік, ліпше лізь назад на оту свою Стіну.

— Мене вислали на перетрактації з королем-за-Стіною.

— Перетрактації? — засміявся Тормунд.— Оце так слово, ха! Манс хоче побалакати, це правда. От не скажу тільки, що він схоче балакати з тобою.

— Послали мене.

— Я бачу. Тоді поїхали зі мною. Підвезти тебе?

— Можу й пішки дійти...

— А ви тут добре з нами билися,— Тормунд розвернув гарона в напрямку дикунського табору.— І ти, і твої брати. Цього у вас не відняти. Двісті загиблих, ще й дюжина велетів. Маг власною персоною пішов на ту браму — і вже не повернувся.

— Загинув від меча бравого вояка на ім'я Донал Ной.

— Отакої? А це був якийсь можний лорд, цей Донал Ной? З отих ваших блискучих лицарів у сталевих майтках?

— Коваль. Однорукий.

— Однорукий коваль зарубав Маґа Могутнього? Ха! Такий бій варт було подивитися. Манс про нього пісню складе, от побачиш,— Тормунд зняв з сідла бурдюк і витягнув корок.— Трохи зігріємося. За Донала Ноя і за Маґа Могутнього.

Зробивши великий ковток, він спустив бурдюк Джонові.

— За Донала Ноя і за Маґа Могутнього.

Бурдюк був повний меду, та ще й такого міцного, що в Джона засльозилися очі, а в грудях спалахнув вогонь. Після крижаної камери і спуску в холодній кліті зігрітися було приємно.

Тормунд забрав бурдюк, зробив ще ковток і витер рота.

— Маґнар Тенійський присягався нам, що відчинить браму, і нам тоді просто залишиться заїхати з піснями. Та він цілу Стіну завалити збирався.

— Трохи таки завалив,— сказав Джон.— Собі на голову.

— Ха! — пирхнув Тормунд.— Ну, мені той Стир ніколи не подобався. Як нема в людини ні бороди, ні чуприни, ні вух, як ти її схопиш під час бійки? — він пустив коника тихою ступою, щоб Джон, кульгаючи за ним, не відставав.— Що з твоєю ногою сталося?

— Стріла. Іґритина, здається.

— Ось тобі й жінка. Сьогодні вона тебе цілує, а завтра стрілами нашпигує.

— Вона загинула.

— Отакої? — Тормунд сумно похитав головою.— Шкода. Якби я був років на десять молодший, я б сам її вкрав. Оті її коси! Ну що ж, палкий вогонь вигоряє найшвидше,— він підніс бурдюка з медом.— За Іґритту, поціловану вогнем! — і зробив великий ковток.

— За Іґритту, поціловану вогнем,— повторив за ним Джон, коли Тормунд передав бурдюка йому. І зробив ковток ще більший.

— Це ти її вбив?

— Ні, мій брат,— озвався Джон, який так і не дізнався, хто це зробив, і сподівався, що й не дізнається.

— От ви кляті ворони,— буркитливо зронив Тормунд, але водночас на диво лагідно.— А Довгоспис у мене дочку вкрав. Мунду, маленьке осіннє яблучко. Забрав просто в мене з намету, коли всі четверо її братів були неподалік. Торер усе проспав, телепень, а

Торвінд... ну, Торвінд Тамований — і цим усе сказано, хіба ні? Тільки молодші з парубком таки поборолися.

— А Мунда? — запитав Джон.

— Моя кров! — гордовито мовив Тормунд.— Губу йому розбила й піввуха відкусила, а ще я чув, у нього стільки подряпин на спині, що він плаща вдягнути не може. Але він їй подобається. А чом би й ні? Списом він ніколи не бився, сам знаєш. У нього списа й не було ніколи. То звідки, як гадаєш, у нього це прізвисько? Ха!

Джон не зміг стримати сміху. Навіть тепер, навіть тут. Ігритті подобався Рик Довгоспис. Джон сподівався, що Тормундова Мунда розрадить хлопця. Бодай хтось і десь має ж радіти!

«Нічого ти не знаєш, Джоне Сноу»,— сказала б на це Ігритта. «Я тільки знаю, що помру,— подумав він.— Бодай це я знаю напевно».— «Всі колись умирають,— причувся йому її голос,— і чоловіки, і жінки, і всі створіння, що літають, чи плавають, чи бігають. Важить не те, коли померти, а важить як, Джоне Сноу».— «Легко тобі казати,— подумав він у відповідь.— Ти хоробро загинула в бою, штурмуючи ворожий замок. А я помру перекинчиком і убивцею». І смерть його не буде швидкою, якщо тільки не прийде від Мансового меча.

Скоро вони опинилися поміж наметів. Це був звичайний дикунський табір: широко розкидані впереміш багаття і вигрібні ями, вільно гуляють діти й кози, між дерев бекають вівці, на кілках сушаться кінські шкури. Не було в тому таборі ні плану, ні порядку, ні захисту. Зате всюди шастали чоловіки, жінки й тварини.

Чимало з них просто не зважали на Джона, але завжди серед тих, що йшли у своїх справах, знаходився десяток тих, що зупиняли на ньому погляд: діти біля багать, старі жінки в запряжених собаками візках, печерники з розфарбованими обличчями, нальотчики з малюнками кігтів, і зміїв, і відрубаних голів на щитах — усі вони оберталися поглянути. Бачив Джон і списосуджених з волоссям, розмаяним на вітру, який зітхав поміж дерев.

Справжніх пагорбів тут не було, але білий хутрянний намет Манса Рейдера поставили на кам'янистому підвищенні просто на узліссі. Король-за-Стіною чекав знадвору, і його потертий чорно-червоний плащ напивався на вітру. З ним була Гарма Песиголова, побачив Джон: уже повернулася з нальотів і зальотів у різних місцях уздовж Стіни, а

ще Варамир Шестишкурий у товаристві свого тінь-кота і двох струнких сірих вовків.

Побачивши, кого прислала Варта, Гарма відвернулася і сплюнула, а один з Варамирових вовків, вищиривши зуби, загарчав.

— Ти або дуже хоробрий, або зовсім дурний, Джоне Сноу,— заговорив Манс Рейдер,— щоб отак повернутися до нас у чорному плащі.

— А в чому ще ходити вояку Нічної варти?

— Убий його,— під'юджувала Гарма.— Відішли його трупик назад у тій їхній клітці та скажи: нехай присилають когось іншого. А я його голову собі на штандарт візьму. Перекинчик гірший за пса.

— Я тебе попереджав, що він облудник,— мовив Варамир спокійно, але його тінь-котик ласо поглядав на Джона своїми сірими очима-щілінками.— Мені його запах ніколи не подобався.

— Сховай кігті, звірятко,— Тормунд Велетозгуб стрибнув з коня.— Хлопець прийшов нас вислухати. Тільки торкнися його своїм лаписьком — і я, може, таки отримаю плащ із тінь-кота, як мені завжди хотілося.

— Тормунд Круколюб,— пирхнула Гарма.— Ну ти й хвалько, старий!

Шкуромін був сірий з обличчя, з похиленими плечима, лисий — така собі миша з вовчими очима.

— Коли коня приборкають під сідло, будь-хто може на нього сісти,— заговорив він тихо.— Коли звір поєднається з людиною, будь-який шкуромін може ковзнути йому під шкуру й підкорити його. Орелл під тим пір'ям почав уже марніти, тож я забрав орла собі. Але оце поєднання працює в обидва боки. Орелл тепер живе в мені — повсякчас шепоче, як він тебе ненавидить. А я нині здатен злітати понад Стіну й бачити орлиними очима.

— Отож ми все знаємо,— мовив Манс.— І знаємо, як мало вас було, коли ви зупинили черепаху. Ми знаємо, скільки людей прийшло зі Східної варти. Знаємо, наскільки у вас зменшилися запаси. Смола, олива, стріли, списи. Навіть сходів у вас більше немає, а кліть піднімає лише кілька людей за раз. Ми все знаємо. І ви знаєте, що ми знаємо,— він відгорнув запинало намету.— Ходімо всередину. А ви, решта, чекайте тут.

— Що, навіть я? — здивувався Тормунд.

— Особливо ти. Як завжди.

Усередині було тепло. Під димовим отвором горіло маленьке багаття, а біля хуטר, де лежала Далла, бліда та спітніла, тліла жаровня. Сестра тримала її за руку. «Вал»,— пригадав Джон.

— Мені прикро, що Ярл упав,— сказав він до неї.

Вал глянула на нього світло-сірими очима.

— Завжди він поспішав.

Вона не змінилася: така сама білошкіра, тоненька, пишногруда, граційна навіть не в русі, з високими гострими вилицями й густою медовою косою до пояса.

— Даллі вже скоро час,— пояснив Манс.— Вони з Вал залишаться. Вони й так знають, про що я хочу говорити.

Джонове обличчя було мов з криги вирізьблене. Бридка справа — зарізати людину у власному наметі під час перемир'я. «Невже доведеться вбивати його на очах у власної жінки, та ще й коли в неї пологи?» Він стиснув пальці правої руки. Манс не вдягав обладунків, але меч висів у нього у піхвах ліворуч на поясі. Та й у наметі була інша зброя — кинджали й чингали, лук і сагайдак зі стрілами, спис із бронзовим гостряком, а поряд з ним лежав великий чорний...

...ріжок.

Джон хапнув ротом повітря.

«Бойовий ріжок, клятий здоровезний бойовий ріжок».

— Так,— підтвердив Манс.— Ріжок зими, в який колись засурмив Джорамун, щоби збудити з землі велетів.

Кручений ріжок був величезний — вісім футів завдовжки й такий широкий в усті, що в нього можна було руку запхати по лікоть. Якщо він з тура, то це був найбільший на світі тур. Спершу Джонові здалося, що кільця на ньому бронзові, та коли він наблизився, зрозумів, що насправді вони золоті. Старе золото, коричнювате, а не жовте, з вирізьбленими рунами.

— Ігритта казала, що ріжок ви так і не знайшли.

— Гадаєш, тільки ворони брехати вміють? Хоч ти і байстрюк, я до тебе добре ставився... але ніколи не довіряв. Мою довіру ще заслужити треба.

Джон став лицем до лица з ним.

— Якщо у вас весь цей час був Джорамунів ріжок, чого ж ви ним не скористалися? Для чого мучитися, будувати черепаху й посилати

тенійців, щоб ті повирізали нас просто в ліжках? Якщо ріжок і справді такий, як про нього співається, чого просто не засурмити в нього — та й по всьому?

Відповіла йому Далла — Далла, яка, готуючись до пологів, лежала на горі хутра біля жаровні.

— Ми, вільні люди, ще пам'ятаємо речі, про які ви, уклінники, вже давно забули. Не завжди найкоротша дорога — найбезпечніша, Джоне Сноу. Колись Рогатий Володар казав, що чародійство — це меч без руків'я. І надійно взяти його в руку неможливо.

Манс провів долонею по вигинах великого ріжка.

— Ніхто не ходить на полювання з однією стрілою в сагайдаку,— сказав він.— Я сподівався, що Стир з Ярлом заскочать твоїх братів зненацька й відчинять нам браму. Я відтягнув увагу вашого гарнізону нальотами, облудними маневрами та другорядними атаками. Бовен Марш заковтнув приманку, як я й очікував, але ваш отой гурт калік і сиріт виявився упертішим, ніж очікувалося. Але не думайте, що ви нас зупинили. Адже це правда: вас зовсім мало, а нас дуже багато. Я можу продовжити атакувати тут, а водночас відіслати десять тисяч перепливати на плотах Тюленьчу затоку, щоб зайти з тилу на Східну варту. Можу ще й Тіняву вежу штурмувати — до неї я підходи знаю краще за всіх. Можу вислати людей і мамонтів розкопувати брами в покинутих вами замках,— і це все одночасно!

— То чого ж ви цього не робите? — Джон міг би просто зараз висмикнути Довгопазура, але йому хотілося вислухати дикуна.

— Кров,— озвався Манс Рейдер.— Врешті-решт я переможу, так. Але ви знекровите мене, а люди мої і так уже знекровлені.

— Не такі вже у вас і великі були втрати.

— Не від ваших рук,— Манс вдивлявся в Джонове обличчя.— Ти ж бачив Кулак Перших Людей. І знаєш, що там сталося. Знаєш, з ким ми всі стикнулися.

— Чужі...

— Сила їхня тільки прибуває, коли день скорочується, а холод дужчає. Спершу вони самі вас убивають, а потім проти вас висилають ваших же мерців. Проти них не могли вистояти ні велети, ні тенійці, ні клани з крижаних річок, ні рогоногі.

— Ні ви?

— Ні я,— у цьому зізнанні чулася злість і гіркота, занадто глибока, щоб можна було вкласти її в слова.— Реймун Рудобородий, Баїл Бард, Гендель і Горн, Рогатий Володар — усі вони на південь вирушали на завоювання, але я з підібганим хвостом прибіг сюди, щоб заховатися за вашу Стіну,— він знову торкнувся ріжка.— Якщо ж я засурмлю в Ріжок зими, Стіна впаде. Принаймні так у піснях співається. Серед моїх людей є такі, хто цього понад усе хоче...

— Та якщо Стіна впаде,— мовила Далла,— хто зупинить Чужих? Манс усміхнувся до неї з любов'ю.

— Мудру жінку я собі знайшов. Справжню королеву,— сказав він і знову обернувся до Джона.— Повертайся і скажи своїм, хай відчинять нам браму й пропустять нас. Якщо вони згодяться, я віддам їм ріжок, і Стіна стоятиме до кінця днів.

Відчинити браму та пропустити їх! Легко сказати, а далі що буде? Велети отаборяться на руїнах Вічнозиму? Людожери у вовчому лісі, колісниці серед курганів, вільний народ крастиме дочок корабельників і сріблярів з Білої Гавані й рибачих зі Скелястого узбережжя?

— А ви справжній король? — зненацька запитав Джон.

— Ніколи я не мав корони на голові, й зад мій не сидів на кривавому троні, якщо ти це хотів спитати,— відповів Манс.— Роду я низького, що нижче вже й не буває, і септон не масти́в мені голови олією, я не маю замків, і королева моя ходить у хутрі й бурштині, а не в шовках і сапфірах. Я сам собі заступник, сам собі блазень і сам собі лірник. Королем-за-Стіною стаєш не тому, що у тебе королем був батько. Вільний народ не за прізвищем іде, і йому байдуже, хто з братів народився перший. Вони йдуть за вояками. Коли я покинув Тіняву вежу, були такі собі п'ятеро, які багато розводилися про те, що вони створені для царювання. Одним з них був Тормунд, а другим — магнар. Решту трьох я зарубав, коли побачив, що вони не підкоряться, а воюватимуть.

— Ворогів ви вбивати вмієте,— прямо мовив Джон,— та чи здатні ви урядувати друзями? Якщо ми пропустимо ваших людей, чи вистане у вас сили примусити їх зберігати королівський мир і підкорятися законам?

— Чиїм законам? Закомам Вічнозиму й Королівського Причалу? — розсміявся Манс.— Коли ми захочемо підкорятися законам, ми самі собі їх напишемо. Можете собі лишити і королівське правосуддя, і

королівські податки. Я вам пропоную ріжок, а не нашу свободу. Ми перед вами навколішки не станемо.

— А якщо ми відмовимося від такої пропозиції?

Джон і не сумнівався, що таки відмовляться. Старий Ведмідь бодай би вислухав її, хоч і йому б не сподобалася думка випустити тридцять чи сорок тисяч дикунів на волю в Сімох Королівствах. А от Алісер Торн і Джанос Слінт одразу відкинуть цю ідею.

— Якщо ви відмовитесь,— сказав Манс Рейдер,— Тормунд Велетозгуб за три дні, на світанку, засурмить у Ріжок зими.

Джон може передати це повідомлення в Чорний замок і розповісти про ріжок зими, але ж якщо він лишить Манса жити, лорд Джанос і сер Алісер учепляться в це як у доказ, що він — таки перекинчик. У Джона в голові промайнули тисячі думок. «Якщо мені вдасться знищити ріжок, просто зараз його розтроцити...» Та не встиг він додумати цю думку до кінця, як почувся інший ріжок — тихий стогін, приглушений шкуратяними стінками намету. Манс теж його почув. Нахмурившись, він рушив до виходу. Джон за ним.

Надворі бойовий ріжок лунав голосніше. Він зворохобив дикунський табір. Троє рогоногих пробігли повз із довгими списами в руках. Іржали й пирхали коні, гуркітливо перемовлялися велети давньою мовою, і навіть мамонти хвилювалися.

— Ріжок дозорців,— повідомив Тормунд Мансу.

— Щось наближається,— мовив Варамір, який сидів на мерзлій землі, схрестивши ноги, а навколо нього тривожно кружляли вовки. Угорі майнула тінь, і Джон, звівши очі, побачив синьо-сірі орлині крила.— Наближається зі сходу.

«Коли повстають мертві, ні мури, ні частоколи, ні мечі вже нічого не варті,— пригадалося Джону.— Боротися з мертвими неможливо, Джоне Сноу. Ніхто цього не з'явив і впововину так добре, як я».

— Зі сходу? — нахмурилася Гарма.— Блідавці мають бути ззаду нас.

— Зі сходу,— повторив шкуромін.— Щось наближається.

— Чужі? — запитав Джон.

— Чужі не виходять, коли сонце,— похитав головою Манс. Полеми бою прогуркотіли колісничі, з обох боків затиснені вершниками, які розмахували кістяними списами. Король забуркотів.— Й куди це в біса вони зібралися? Квене, ану поверни цих дурнів на місце. Хтось

приведіть мені коня. Кобилу, не огира. Й обладунки мені теж потрібні, — Манс підозріливо глянув на Стіну. Нагорі, на крижаних парапетах, стояли, збираючи стріли, солом'яні солдати, але більше ніякого руху не було. — Гармо, скликай своїх нальотчиків. Тормунде, пошукай своїх синів: мені потрібні три шерехи списників.

— Ага, — кинув Тормунд і пішов геть.

Маленький, схожий на мишу шкуромін, заплющивши очі, мовив:

— Я їх бачу. Рухаються вздовж струмків і звіриними стежками...

— Хто?!

— Люди. Кінні. У криці й у чорному.

— Ворони, — кинув, мов вилаявся, Манс. І повернувся до Джона. — Мої колишні брати гадали мене заскочити без штанів, поки ми тут з тобою перемовляємося?

— Якщо вони і планували атаку, мені вони про це не казали.

Джон не міг повірити. У лорда Джаноса бракувало людей, щоб нападати на дикунський табір. Крім того, це ж не з того боку Стіни, та й брама зачинена й завалена камінням. Лорд Джанос замислив інший підступ, тож це не може бути його роботою.

— Якщо ти знову мені брешеш, ти звідси живий не вийдеш, — застеріг Манс. Вартові принесли йому обладунки і привели коня. По всьому табору туди-сюди бігали люди, хтось шикувався штурмувати Стіну, а хтось сховався в лісі, жінки у запряжених собаками візках їхали на схід, а мамонти дибали на захід. Джон потягнувся за спину й висмикнув Довгопазура — і в цю мить за триста ярдів попереду з-за лісу випірнула ріденька колона розвідників. Були вони в чорних кольчугах, чорних напівшоломах і чорних плащах. Манс, іще не до кінця озброєний, витягнув меч.

— І ти нічого про це не знав, ні? — холодно спитав він у Джона.

Повільно, як мед холодним ранком, розвідники полинули на дикунський табір, продираючись через зарості дроку й купки дерев, через коріння й каміння. Їм назустріч з бойовим кличем полетіли дикуни, розмахуючи дрючками, і бронзовими мечами, і крем'яними сокирами, — сторчголов неслися вчвал на свого давнього ворога. «Крик, удар і гарна хоробра смерть», — ось як називали брати дикунську манеру воювати.

— Можете не вірити, — мовив Джон до короля-за-Стіною, — але я про цей напад не відав.

Не встиг Манс відповісти, як мимо з тупотом промчала Гарма на чолі тридцяти нальотчиків. Перед нею летів штандарт: мертвий пес, нахромлений на спис, з якого з кожним кроком хляпала кров. Манс дивився, як вона врізається у розвідників.

— Може, ти і правду кажеш,— мовив він.— Бо ці схожі на братів зі Східної варти. Моряки на конях. У Котера Пайка мужності завжди було більше, ніж мудрості. Він на Довгому Кургані узяв кістяного лорда, то, може, думав і зі мною отак упоратися. Якщо це так, то він просто дурень. У нього бракує людей, він...

— Мансе! — почувся крик. Це з-поміж дерев вискочив пластун на змиленому коні.— Мансе, їх більше, вони з усіх боків — залізні вояки, залізні, ціла армія залізних вояків.

Вилаявшись, Манс стрибнув на коня.

— Варамире, лишайся тут і дивися, щоб з Даллою нічого не сталося,— мовив король-за-Стіною і вказав мечем на Джона.— Й особливо приглядайся до цього ворона. Якщо тікатиме, переріж йому горлянку.

— Ага, буде зроблено,— озвався шкуромін, який був на голову нижчий за Джона, обважнілий і м'якотілий, але ж отой тінь-котик може Джону кишки випустити однією лапою.— З півночі теж наступають,— мовив Варамир до Манса.— Їдь уже.

Манс одягнув свого шолома з воронячими крилами. Вояки його вже сиділи верхи.

— Клином,— кинув він,— за мною, шикуйся клином!

Та коли він підбив п'ятами кобилу й помчав через поле на розвідників, вояки, кваплячись йому навздогін, навіть не нагадували бойовий стрій.

Джон зробив крок до намету, думаючи про ріжок зими, але дорогу йому заступив тінь-кіт, б'ючи хвостом. У звіра роздувалися ніздрі, а з кривих іклів бігла слина. «Він занюхав мій страх». Джонові так бракувало Привида! Позаду гарчало двійко вовків.

— Прапори,— почулося мурмотіння Варамира,— бачу золоті прапори, ох...

Затрубив мамонт, важко пробігаючи мимо з півдужиною лучників у дерев'яній вежці в нього на спині.

— Король... ні...

А тоді шкуромін, закинувши голову, заверещав.

Звук був жахливий, пронизливий, хрипкий від болю. Варамир упав, звиваючись, і тінь-кіт теж заверещав... а вгорі, високо в небі на сході, на тлі стіни хмар Джон побачив охопленого вогнем орла. Якусь мить орел палав ясніше ніж зірка, обвитий червоними, золотими й жовтогарячими язиками полум'я, шалено ляскаючи в повітрі крилами, так наче силкувався втекти від болю й не міг. Він злітав вище, вище й вище.

На вереск із намету вийшла Вал, аж біла з обличчя.

— Що таке, що трапилося?

Варамирові вовки билися між собою, тінь-кіт погнав у ліс, а на землі й досі корчився чоловік.

— Що з ним таке? — нажахано запитала Вал.— Де Манс?

— Там,— тицьнув Джон.— Поїхав воювати.

Король, зблискуючи мечем, повів свій нерівний клин у гущавину розвідників.

— Поїхав? Він не міг, не зараз. Бо ж почалося!

— Битва? — Джон дивився, як розвідники розсипалися перед Гарминою закривавленою собачою головою. Нальотчики з криками, рубаючи, погнали вояків у чорному назад під дерева. Аж з лісу виїхала ціла колона вершників. Лицарі, важка кіннота, бачив Джон. Гармі довелося перегрупуватися й розвернутися до них, та половина з її вояків заїхала задалеко вперед.

— Пологи! — крикнула до Джона Вал.

Навколо гучно сурмили мідні сурми. «У дикунів сурем немає, тільки бойові ріжки». Вони це знали незгірше за Джона: зачувши ці звуки, вільні люди розгублено забігали: хто в напрямку бою, а хто геть від нього. Повз отару овець, яких троє чоловіків намагалися відігнати на захід, протупотів мамонт. Загуркотіли барабани, дикуни побігли шикуватись у квадрати й шереди, тільки надто пізно, надто неорганізовано, надто повільно. З лісу вже випірнув ворог — зі сходу, з північного сходу, з півночі: три великі колони важкої кавалерії, всі в темній блискучій криці та ясних вовняних сюрко. То були не брати зі Східної варти: брати були в отій ріденькій шерезі розвідників. Армія! «Король?» Джон розгубився, як і дикуни. Може, Роб повернувся? Може, хлопчак на Залізному троні нарешті заворушився?

— Повертайся ліпше в намет,— сказав Джон до Вал.

А на тому боці поля бою кавалькада просто змела Гарму Песиголову. Ще одна колона врізалася з флангу в Тормундових списників, яких відчайдушно намагалися розвернути Тормунд з синами. Але велети вже залазили на мамонтів, і лицарям на збруйних конях вони зовсім не сподобалися: Джон бачив, як рисаки і дестрієри з іржанням розбігалися, забачивши ці незграбні ходячі гори. Проте між дикунів теж ширився страх: сотні жінок і дітей тікали від бойовиська, і дехто з них сліпо потрапляв просто під копита гаронів. На очах у Джона запряжений собаками візок якоїсь старої звернув напереріз трьом колісницям, і всі чотири з гуркотом зіткнулися.

— Боги,— прошепотіла Вал,— боги, навіщо вони це роблять?

— Іди в намет і лишайся з Даллою. Тут небезпечно.

Всередині буде ненабагато безпечніше, але говорити це їй необов'язково.

— Мені треба повитуху розшукати,— сказала Вал.

— Ти будеш за повитуху. А я лишуся тут, поки не повернеться Манс.

Він був згубив Манса з очей, а тепер знову знайшов: той прорубував собі дорогу крізь гурт верхівців. Мамонти розпорошили центральну колону, але решта дві стискалися, наче кліщі. Зі східного кінця табору якісь лучники пускали в намети вогненні стріли. Джон бачив, як мамонт ударом хобота скинув якогось лицаря з сідла й пожбурих на сорок футів. Мимо неслися дикуни: жінки й діти тікали від бою, були з ними й чоловіки, які їх підганяли. Деякі кидали на Джона похмурі погляди, але в нього в руці був Довгопазур, тож ніхто його не зачіпав. Навіть Варамир утік — відповз на чотирьох.

З-за дерев з'являлося дедалі більше людей — не лише лицарів, а й вільних вершників, кінних лучників і солдатів у шкірянках і шоломах-капелюхах,— дюжини, ба навіть сотні. Над ними розмаялися осяйні прапори. Вітер шалено рвав їх, Джон не міг добре розгледіти гербів, але запримітив мореконя, птахів, віночок. А жовтого, скільки жовтого! Жовті прапори з червоним гербом — чиї вони?

На сході, на півночі, на північному сході, всюди гуртувалися дикуни, намагалися битися, але нападники просто переїжджали їх. Вільний народ переважав чисельно, та в нападників були обладунки й важка кіннота. У найгіршій гущавині бою Джон помітив Манса — той вивищувався над іншими, стоячи у стременах. Завдяки чорно-

червоному плащу та крилатому шолому його легко було вирізнути. Піднісши вгору меча, він збирав навколо себе людей, аж у них врізався лицарський клин з сулицями, мечами й бардами. Мансова кобила стала дибала, хвицяючи копитами, і тут їй груди прошило списом. А тоді сталева хвиля просто накрила Манса.

«Кінець,— подумав Джон,— вони зламалися». Дикуни розбігалися, кидаючи зброю,— рогоногі, і печерники, і тенійці у бронзовій лусці — тікали всі. Манс пропав з очей, хтось уже ніс Гармину голову на ратищі, Тормундові шереди зламалися. Трималися тільки велети на мамонтах — волохаті острівці у червоному сталевому морі. Вогонь перекидався з намету на намет, загорілися де-не-де й високі сосни. Крізь дим пробився новий клин озброєних вершників на збруйних конях. Над ними майоріли найбільші прапори — королівські штандарти завбільшки з простирадла: на вітру виляскував жовтий вимпел з довгими язиками, на якому красувалося полум'яне серце, і ще один — листове золото з чорним здібленим оленем.

«Роберт»,— на одну божевільну мить примарилося Джону, якому згадався бідолашний Оуен, та тут знову заграли сурми, і лицарі кинулися вперед з криками: «Станіс! Станіс! СТАНІС!»

Відвернувшись, Джон пішов у намет.

Арія

Біля заїзду на пошарпаній шибениці з кожним поривом вітру крутилися й торохтіли кості якоїсь жінки.

«А я знаю цей заїзд». Проте під дверима не стояло шибениці, коли Арія ночувала тут з сестрою Сансою під пильним оком септи Мордейн.

— Не треба нам туди заходити,— зненацька вирішила Арія,— раптом там привиди.

— Ти взагалі уявляєш, скільки я вже вина не пив? — Сандор стрибнув з коня.— Крім того, нам потрібно дізнатися, хто нині тримає рубіновий брід. Якщо хочеш, можеш лишатися з кіньми, мені до сраки.

— А що як вас упізнають? — (Сандор більше не приховував обличчя. Здавалося, йому вже байдуже, чи хтось його впізнає).— Схочуть узяти вас у полон?

— Нехай спробують,— трохи вивільнивши меч в піхвах, Кліган штовхнув двері.

Кращого шансу утекти в Арії вже може й не бути. Вона могла б утекти на Боягузці, ще й Невідомця прихопити з собою. Арія закусила губу. А тоді, завівши коней у стайню, рушила за Сандором.

«Його таки впізнали». Про це свідчила тиша. Та не це було найгірше. Арія теж упізнала присутніх. Не худореброго хазяїна, не жінок, не батраків біля коминка. Інших. Солдатів. Арія впізнала солдатів.

— Брата шукаєш, Сандоре? — Полівер уже запустив руку під корсаж дівчини, яка сиділа в нього на колінах, але вирішив витягнути.

— Шукаю кубок вина. Хазяїне, карафу червоного,— Кліган кинув на підлогу жменю мідяків.

— Мені клопіт не потрібен, сер,— сказав хазяїн.

— То не звертайся до мене «сер»,— Кліган скриви губи.— Ти глухий, дурню? Я замовив вина.

Чоловік побіг геть, і Сандор гукнув йому навздогін:

— Два кубки! Дівчинка теж пити хоче.

«Тут лише троє»,— подумала Арія. Полівер тільки мазнув по ній оком, а хлопець поряд з ним узагалі на неї не глянув, а от третій дивився довго й пильно. Чоловік це був середній на зріст і статуру, з таким невиразним обличчям, аж важко було сказати, скільки йому років. «Лоскотун. І Полівер, і Лоскотун — обидва». Хлопець же був зброєносцем, якщо судити з його віку й одягу. На носі з одного боку в нього виднівся великий білий прищ, а на чолі — трохи червоних.

— Це не той блудний цуцик, про якого казав сер Грегор? — запитав він Лоскотуна.— Який напудив на циновку й утік?

Лоскотун застережливо поклав долоню хлопцю на руку й коротко похитав головою. Арія все зрозуміла.

А от зброєносець — ні, а може, просто не переймався.

— Сер казав, його братик-цуцик підібгав хвоста, коли в битві на Королівському Причалі стало зовсім гаряче. І зі скавулінням утік,— він широко та глузливо посміхнувся до Гончака.

Кліган просто дивився на хлопця, не мовлячи ні слова. Полівер, зіштовхнувши дівчину з колін, зіп'явся на ноги.

— Хлоп перепив,— мовив він. Солдат був майже такий самий високий, як Гончак, проте не настільки м'язистий. Щоки й підборіддя заросли бородою-лопатою, густою й охайно підстриженою, а от голова була майже лиса.— Це вино в нього шумить, от і все.

— То йому не варто пити.

— Цуцик не лякає...— почав був хлопець, і тут Лоскотун ніби між іншим накрутив йому вухо. Слова перетворилися на болісний зойк.

Бігом повернувся хазяїн з двома камінними кубками й карафою на олов'яній таці. Сандор підніс карафу до рота. Арія бачила, як напинаються жили в нього на шії, коли він ковтає. Коли він з гуркотом поставив карафу назад на стіл, половини вина вже не було.

— Тепер можеш наливати. І позбирай оті мідяки, бо навряд чи сьогодні ти ще щось побачиш.

— Ми за випивку заплатимо,— сказав Полівер.

— Коли ви нап'єтесь, ви почнете лоскотати хазяїна, щоб він вам свою схованку золота показав. Як ви завжди робите.

Хазяїн зненацька пригадав про щось там на кухні. Місцеві теж розходилися, й дівчат уже не було. У вітальні чулося тільки слабеньке потріскування вогню в коминку. «Нам теж пора»,— зрозуміла Арія.

— Якщо ви сера шукаєте, ви запізнилися,— сказав Полівер.— Він був у Гаренхолі, але його там уже немає. По нього послала королева.

Арія роздивилася в нього на поясі три клинки: довгий меч на лівому боці, а на правому — кинджал і ще один тоненький клинок, задовгий як на чингал і закороткий як на меч.

— Король Джофрі помер, розумієш,— докинув Полівер.— Отруєний на власному весіллі.

Арія зробила кілька обережних кроків у кімнату. «Джофрі мертвий». Він стояв у неї перед очима: біляві кучері й лиха посмішка на товстих пухких губах. «Джофрі мертвий!» Вона б мала радіти, але чомусь усе одно відчувала порожнечу в нутрі. Джофрі мертвий, та коли мертвий Роб, хіба вже не байдуже?

— Отакі в мене брати з королівської варти,— Гончак презирливо пирхнув.— І хто ж його вбив?

— Думають, що це Куць. Зі своєю дружинонькою.

— Якою ще дружинонькою?

— Я ж забув: ти ж ховався під камінчиком. Північанкою. Дочкою Вічнозиму. Ми тут чули, вона вбила короля примовляннями, а потому перекинулася на вовчицю з велетенськими шкуратяними крилами, як у кажана, й вилетіла з вежі крізь вікно. Але карлика вона лишила, і Серсі йому збирається голову відрубати.

«Дурниці,— подумала Арія.— Санса знається хіба на піснях, не на примовляннях, та й за Куця б вона в житті не вийшла».

Гончак сидів на лавці найближче до дверей. Рот у нього сіпався, та тільки з попеченого боку.

— Хай вона його в смолу опустить, а тоді підсмажить. Або лоскоче аж до молодика,— він підняв кубок і одним ковтком вихилив його.

«Та він сам з них,— подумала Арія, побачивши це. Вона так закусилла губу, аж відчула присмак крові.— Він такий самий, як і вони. Треба мені його уві сні зарізати».

— То сер Грегор узяв Гаренхол? — поцікавився Сандор.

— І брати не довелося,— озвався Полівер.— Перекупні мечі порозбігалися, щойно дізналися, що ми наближаємося, зосталося хіба кілька. Один з кухарів відчинив для нас браму, хотів помститися Гоуту за те, що ногу йому відрубав,— хихикнув він.— Отож ми лишили його, щоб куховарив для нас, ще кількох дівок, щоб нам постіль гріли, а решту взяли на мечі.

— Решту? Всіх? — випалила Арія.

— Ну, сер лишив собі Гоута для розваги.

— Чорнопструг ще в Річкорині? — запитав Сандор.

— Ненадовго,— сказав Полівер.— Він в облозі. Старий Фрей збирається повісити Едмура Таллі, якщо він не здасть замок. Справжні бої точаться тільки навколо Крукодерева. Блеквуди і Бракени. Бракени тепер з нами.

Гончак налив кубок вина для Арії та ще один для себе й перехилив його, витріщаючись у вогонь.

— Пташечка полетіла, отакої? І добре зробила, чорт забирай. Нагидила Куцю на голову й полетіла!

— Її знайдуть,— мовив Полівер.— Навіть якщо на це піде половина золота Кичери Кастерлі.

— Гарна дівка, я чув,— сказав Лоскотун.— Солодка як мед,— він цмокнув губами й посміхнувся.

— Із манерами,— погодився Гончак.— Справжня маленька леді. Не те що її клята сестричка.

— Її теж уже знайшли,— сказав Полівер.— Сестру. Піде за Болтонового Байструка, так кажуть.

Арія сьорбнула вина, щоб ніхто не побачив її роззявленого рота. Вона взагалі не розуміла, про що це Полівер каже. У Санси немає інших сестер. Сандор Кліган розреготався вголос.

— Що в біса смішного? — поцікавився Полівер.

Гончак навіть оком на Арію не кинув.

— Якби я хотів тобі сказати, я б сказав... У Варниці нині є кораблі?

— У Варниці? Звідки мені знати? Я чув, усі купці повернулися в Дівостав. Рендил Тарлі узяв замок і замкнув Мутона в камері на вежі. А про Варницю я й клятого слова не чув.

Лоскотун нахилився вперед.

— Хочеш відплисти, навіть з братом не попрощавшись? — (Арія аж поїжилася від такого питання).— Сер волів би, щоб ти з нами повернувся в Гаренхол, Сандоре. Точно кажу. Або на Королівський Причал...

— В дупу. В дупу його. В дупу вас.

Лоскотун знизав плечима, випростався, потягнувся рукою за голову потерти наче шию. Все, здавалося, відбулося водночас: Сандор стрибнув на ноги, Полівер витягнув меча, а Лоскотун змахнув рукою, і через вітальню полетіло щось сріблясте. Якби Гончак не ворушився, ніж би йому борлак вийняв, а так тільки ребра зачепив і вп'явся, тремтячи, в стіну біля дверей. Сандор зареготав — сміхом таким холодним і глухим, наче той лунав зо дна криниці.

— Я так і думав, що ви дурниць накоїте.

Його меч вислизнув з піхов саме вчасно, щоб відбити Поліверів перший удар.

Почалася довга пісня криці, й Арія на крок відступила. Лоскотун скочив з лавки з коротким мечем в одній руці й кинджалом у другій. Навіть дебелий шатен-зброносець підвівся, намацуючи руків'я меча. Арія підхопила зі столу свій кубок і жбурнула йому в обличчя. Цього разу вона поцілила точніше, ніж у Близнючках. Кубок врізався рівно у великий білий прищ, і хлопець важко гепнувся на дупу.

Полівер був бійцем похмурым і методичним, і він наполегливо відтісняв Сандора назад, працюючи важким мечем з брутальною чіткістю. Гончак завдавав ударів неохайніше, відбивався квапливо, ноги переставляв повільно й незграбно. «Він п'яний,— перелякано збагнула Арія.— Випив забагато й занадто швидко, нічим не закушуючи». А Лоскотун у цей час скрадався попід стіною, щоб зайти йому за спину. Арія підхопила другий кубок і метнула в нього, але він зреагував швидше, ніж зброносець, і вчасно прихилив голову. В холодному погляді, який він на неї кинув, читалося попередження. «У селі десь заховане золото?» — знову пролунали у вухах його слова. Дурний зброносець, чіпляючись за край столу, намагався стати навколішки. Арія відчувала, як з нутра піднімається паніка. «Страх раниць глибше за меч. Страх раниць глибше...»

Сандор від болю кречнув. Попечена половина обличчя від скроні до щоки заросилася кров'ю, а від вуха й обрубка не лишилося. Це, здається, роз'юшило Клігана. Він почав відтісняти Полівера лютою

атакою, рубаючи його старим пощербленим мечем, якого виміняв у горах. Бородань почав відступати, але жоден з ударів і не зачепив його. І тут Лоскотун метнувся з лавки, як змії, і різонув Гончака по шиї лезом короткого меча.

«Його вбивають». В Арії більше кубків не було, але малося дещо краще. Дівчинка висмикнула кинджал, який вони з Гончаком поцупили у присмертного лучника, і спробувала метнути його так, як це робив Лоскотун. Але то виявилось зовсім не так, як жбурляти каміння чи яблука. Вихиляючись, ніж врізався чоловіку в плече руків'ям. Лоскотун навіть і не почув. Він занадто захопився Кліганом.

Коли він рубонув, Кліган рвучко сіпнувся вбік, вигравши якусь мить відстрочки. По обличчю та з порізу на шиї лялася кров. Люди Гори-на-коні обоє водночас насіли на нього: Полівер — цілячись у голову і плечі, а Лоскотун — у спину й бік. На столі так і стояла важка камінна карафа. Арія підхопила її обіруч, та в цю мить хтось стиснув її за руку. Карафа, випорснувши з долонь, гримнулася на землю. Розвернувшись, Арія опинилася ніс до носа зі зброєносцем. «Ти, дурепо, ти геть за нього забула!» Великий прищ у нього луснув.

— А ти у нас цуценяче цуценя? — правою долонею хлопцеві стискав меча, а лівою — Арію за руку, але друга рука в Арії була вільна, тому дівчинка висмикнула з піхов у хлопця ножа й засадила йому в живіт, ще й повернувши. На хлопцеві не було ні кольчуги, ні навіть дубленої шкіри, тож ніж проскочив усередину, точно як колись Голка, якою Арія зарубала конюшого на Королівському Причалі. Зброєносець, вирячивши очі, відпустив її руку. Арія, круто розвернувшись до дверей, витягнула зі стіни ніж Лоскотуна.

Полівер з Лоскотуном затиснули Гончака в кутку за лавкою, й один з них нагородив його жахливим червоним порізом на стегні на додачу до решти ран. Сандор притулювся до стіни, шумно сапаючи і спливаючи кров'ю. Вигляд у нього був такий, наче він заледве стоїть на ногах, куди вже тут битися!

— Кидай меча, і ми відведемо тебе в Гаренхол,— сказав до нього Полівер.

— Щоб Грегор зміг мене власноруч прикінчити?

— Може, він тебе мені віддасть,— мовив Лоскотун.

— Хочеш мене — іди візьми,— Сандор відштовхнувся від стіни й напівзігнувся за лавкою, тримаючи впоперек себе меча.

— Думаєш, не візьмемо? — мовив Полівер.— Ти п'яний.

— Може бути,— озвався Гончак,— а от ти мертвий.

Він хвицнув ногою, перекидаючи лавку, і та врізалася Поліверу в гомілки. Бороданю вдалося встояти якомсь на ногах, але Гончак прихилився, уникнувши його шаленого удару, й навідліг сам рубонув його мечем. Кров заляпала і стелю, і стіни. Лезо різонуло Полівера просто в обличчя, тож коли Гончак вивільнив меча, в бороданя відвалилося півголови.

Лоскотун позадкував. Арія нюхом чула його страх. Короткий меч у нього в руці раптом здався мало не іграшковим порівняно з довгим клинком, якого тримав Гончак, і броні на Лоскотуні теж не було. Рухався він спритно й легко, не відриваючи очей від Сандора Клігана. Простіше простого було Арії просто підійти ззаду і штрикнути його ножем.

— У селі десь заховане золото? — гаркнула Арія, засаджуючи лезо йому в спину.— Срібло, самоцвіти? — вона штрикнула ще раз.— Харчі? Де лорд Берик Дондаріон? — вона вже сиділа на ньому згори, й далі штрикаючи.— У якому напрямку він поїхав? Скільки людей з ним було? Скільки лицарів, скільки лучників? Скільки, скільки, скільки, скільки, скільки, скільки? У селі десь заховане золото?

Коли Сандор відтягнув її від нього, руки в неї всі були червоні.

— Досить,— тільки й сказав він. Він сам спливав кров'ю, як різана свиня, і при ходьбі тягнув одну ногу.

— Тут ще один,— нагадала йому Арія.

Зброєносець висмикнув ножа з живота й намагався руками зупинити кровотечу. Коли Гончак поставив його на ноги, хлопець заверещав і захлипав, як немовля.

— Змилюйтеся,— рюмсав він,— будь ласка! Не вбивайте. Мати милостива!

— Я що тобі — на клятву матір твою схожий? — Гончак геть втратив людську подобу.— Цього теж ти зарізала,— сказав він до Арії.— Просто в кишки йому засадила, тут йому й кінець. Але помирати він буде довго.

Хлопець, здавалося, його не чує.

— Я прийшов до дівчат,— скиглив він,— чоловіка з мене зробити, Полі казав... о боги, будь ласка, заберіть мене в замок... до мейстра,

заберіть мене до майстра, у мого батька є золото... я тільки заради дівчат... змилюйтеся, сер...

Гончак так вривав йому в обличчя, що той знову заверещав.

— Не називай мене «сер»,— кинув Гончак і обернувся до Арії.— Цей твій, вовчице. Сама й закінчуй.

Вона розуміла, про що він. Арія підійшла до Полівера й опустила просто в кров, щоб зняти з нього пояс з мечем. Поряд з кинджалом висів тоненький клинок, задовгий як на чингал і закороткий як на нормальний меч... але він точно лягав Арії в руку.

— Ти пам'ятаєш, де серце? — спитав Гончак.

Вона кивнула. Зброносець закотив очі.

— Змилуйся.

Голка ковзнула йому між ребра, дарувавши останню милість.

— Добре,— хрипким від болю голосом мовив Гончак.— Якщо ці троє розпусничали тут, значить, Грегор тримає і брід, і Гаренхол. Щомиті можуть над'їхати ще його мазунчики, а ми — як на один день — повбивали вже досить цих клятих вилупків.

— Куди ж ми поїдемо? — спитала Арія.

— У Варницю,— він поклав велику долоню їй на плече, щоб не впасти.— Принеси вина, вовчице. І позбирай які там у них є гроші, нам усе знадобиться. Якщо у Варниці стоять кораблі, ми можемо доплисти у Видол морем,— він сіпнув ротом, і з того місця, де колись було вухо, знову хляпнула кров.— Може, леді Лайса одружить тебе зі своїм маленьким Робертом. Хотів би я побачити такий союз,— він зареготівся, але тут-таки застогнав.

Коли прийшов час їхати, без допомоги Арії він не зміг вилізти на Невідомця. Шию Гончак перемотав тканиною, перемотав і стегно, а з гачка біля дверей узяв зброносцевого плаща. Плащ був зелений, з зеленою стрілою на косій білій смузі, та коли Гончак, скрутивши його, притулив собі до вуха, дуже швидко плащ став червоний. Арія боялася, що Кліган знепритомніє, щойно вони від'їдуть, але якимось він тримався-таки в сідлі.

Ризикувати зустрітися з тими, хто там тримає рубіновий брід, вони не могли, тож замість їхати королівським гостинцем, звернули на південний схід через зарослі травною поля, через ліси й болота. Кілька годин минуло, поки доїхали до берегів Тризуба. Ріка смиренно повернулася у своє звичне річище, бачила Арія, й увесь розбурханий

коричневий шум пішов разом з дощами. «Вона теж утомилася»,— подумала Арія.

Ближче до води між купами обвітреного каміння росли верби. Разом каміння й дерева нагадували такий собі природний форт, де можна було сховатися від дощу й переслідування.

— Тут нам підійде,— сказав Гончак.— Напувай коней і назбирай трохи сухого гілляччя на багаття.

Злазячи з коня, він мусив схопитися за дерево, щоб не впасти.

— А диму не побачать?

— Якщо комусь захочеться нас шукати, досить буде просто по моїх кривавих слідах рухатися. Вода і хмиз. Але спершу принеси мені бурдюк з вином.

Розпаливши варту, Сандор поставив у вогонь свій шолом, вилив у нього половину вина і знову відкинувся на поросле мохом каміння, так наче підвестися більше не зможе. Арії він звелів виполокати зброєносців плащ і подерти його на смуги. Їх він теж покидав у вино.

— Якби вина було більше, я б напився так, щоб світу не бачити. Може, треба тебе відіслати назад у заїзд по ще один бурдюк, а ліпше три.

— Ні,— заперечила Арія. «Він же цього не зробить, ні? Якщо він так скаже, я його просто покину й поїду собі».

Сандор, побачивши страх у неї на обличчі, розреготався.

— Жартую, вовченятко. Це просто клятий жарт. Пошукай мені патичка отакої довжини й не дуже товстого. І добре відмий його від болота. Терпіти не можу смаку болота.

Перші два патики, що вона принесла, йому не сподобалися. Заки Арія відшукала потрібного, собачий писок шолома почорнів од вогню аж по самі очі. Усередині нуртувало вино.

— Візьми з моєї скатки кухоль і наповни до половини,— велів Гончак.— Обережніше. Якщо перевернеш кляту конструкцію, я тебе назад по вино пошлю. Бери й поливай мені рани. Зможеш? — (Арія кивнула).— То чого чекаєш? — проричав він.

Коли Арія перший раз занурила кухоль, кісточками торкнулася криці, так попідши руку, що пухирі виступили. Довелося губу закусити, щоб не зойкнути. Гончак замість губи скористався патичком, затиснувши його в зубах, поки вона поливала. Спершу вона обробила рану в нього на стегні, тоді менший поріз на шії. Коли Арія обробляла

ногу, Сандор, стиснувши праву руку в кулак, гатив по землі. Коли ж прийшла черга шії, він так закусив патичка, що той тріснув, і довелося шукати новий. Арія бачила жах у Гончаковий очах.

— Поверніть голову.

Вона тоненькою цівкою полила вино на червоне закривавлене м'ясо, де колись було його вухо, і по щоці потекли струмочки брунатної крові й червоного вина. Тоді-то він таки зойкнув, попри патик у роті. І знепритомнів од болю.

Решту Арія зробила сама. Витягнула з дна шолома «бинти», зроблені зі зброєносцевого плаща, й замотала ними рани. Коли дійшла черга вуха, довелося замотати половину голови, щоб зупинити кровотечу. Натоді над Тризубом уже западали сутінки. Арія пустила коней попастися, а далі стриножила їх на ніч і вмостилася собі якнайзручніше в закапелку між двох валунів. Багаття ще трішки погоріло і згасло. Арія крізь гілля над головою дивилася на місяць.

— Сер Грегор Гора,— мовила вона стиха.— Дансен, Раф Солоденький, сер Ілін, сер Мірин, королева Серсі.

Дивно було викидати імена Полівера й Лоскотуна. І Джофрі теж. Вона зраділа, що він помер, тільки хотіла би на власні очі побачити, як він помирає, а може, і власноруч його вбити. «Полівер сказав, що це Санса його вбила разом з Куцем». Невже це правда? Куць — Ланістер, а Санса... «Хотіла б я перекинутися на вовчицю, і відростити крила, і полетіти геть».

Якщо й Санса кудись поділася, то Старків зовсім не лишилося, окрім неї самої. Джон на Стіні за тисячу льє звідси, та й він Сноу, а всі ці різні тітки й дядьки, яким хотів продати її Гончак, теж не Старки. Вони не вовки.

Сандор застогнав, і Арія перекотилася набік, щоб поглянути на нього. Його імені вона теж не назвала, збагнула вона. Чого б це? Вона подумала про Майку, але нині вже важко було пригадати навіть його зовнішність. Арія ж недовго з ним була знайома. Вони просто разом училися битися на мечях.

— Гончак,— прошепотіла Арія й додала,— *валар моргуліс*.

Може, до ранку він уже й помре.

Та коли між дерев пробився блідий світанок, саме Кліган розбудив Арію, поторсавши носакон чобота. Їй знову снилося, що вона —

вовчиця: жене пагорбом коня без верхівця, а позаду біжить її зграя,— але ця нога висмикнула її зі сну, коли вовки вже готові були до нападу.

Гончак і досі був слабкий, повільний і незграбний у кожному русі. В сідлі він зразу осів, весь пітніючи, а вухо почало кривавитися крізь пов'язку. Йому доводилося збирати всю силу в кулак, щоб просто не впасти з Невідомця. Якби на них зараз полювали люди Гори, Арія не була певна, що він узагалі зможе меча підняти. Арія озирнулася через плече, але позаду не було нічого, тільки ворона перелітала з дерева на дерево. Єдиним звуком був плюскіт ріки.

Ще й полудень не прийшов, а Сандор Кліган почав хитатися. Ще можна було їхати і їхати засвітла, але він звелів зупинитися.

— Мені треба відпочити,— тільки й сказав він. Цього разу, злязачи з коня, він таки впав. Навіть не намагаючись підвестися, він поповз під дерево та прихилився до стовбура.— Чортове пекло,— вилаявся він.— Чортове пекло!

Побачивши, що Арія витріщається на нього, він мовив:

— За кухоль вина я би з тебе з живої шкуру злупив, мала.

Замість вина вона принесла йому води. Він трохи випив, поскаржившись, що вода відгонить болотом, і поринув у неспокійний гарячковий сон. Арія торкнулася його: шкіра палала. Тоді Арія понюхала пов'язки, як іноді робив мейстер Лувін, коли лікував їй поріз чи подряпину. Найбільше крові натекло з порізу на обличчі, але дивний запах линув з рани на стегні.

Цікаво, думала вона, чи далеко звідси Варниця, чи зможе Арія її відшукати самотужки? «Не доведеться і вбивати його. Якщо я просто поїду й покину його, він сам помре. Помре від гарячки й лежатиме тут під деревом до скону віків». Та, може, все-таки краще буде, як вона сама його уб'є. Зброєносця-бо вона в заїзді вбила, а він просто схопив її за руку. Гончак убив Майку. «І Майку, і не тільки. Закладаюся, що він тисячу таких Майк убив». І її б він, певно, теж убив, якби не хотів отримати викуп.

Зблиснула витягнута Голка. Ну, принаймні Полівер беріг її і гострив. Арія не замислюючись стала боком у стійку водяного танцюриста. Під ногами шелеснуло опале листя. «Швидка як змія,— подумала вона.— Пливка як шовк».

Гончак розплющив очі.

— Пам'ятаєш, де серце? — хрипко прошепотів він.

Вона закам'яніла.

— Я... я просто...

— Не бреш, — проричав він. — Ненавиджу брехунів. А боягузів ненавиджу ще більше. Ну ж бо, вперед.

Арія не ворухнулася, й він мовив:

— Я вбив того різницького сина. Мало не навпіл розрубав, ще й сміявся потому, — він видав дивний звук, і лише за мить Арія зрозуміла, що він схлипує. — А пташечка, твоя гарна сестричка... я просто стояв у своєму білому плащі, дозволяючи їм її бити. І пісню у неї я силою отримав, не з її волі. І її я теж збирався отримати. І слід було. Слід було відпорати її до крові й вирвати з грудей серце, а тоді вже лишати її карлику, — його обличчя скривилося від болю. — Чи ти хочеш, щоб я благав тебе, сучко? Давай! Остання милість... помстися за свого маленького Майку...

— Майка... — Арія відступила. — Ви не заслужили на останню милість.

Гончак дивився, як вона сідлає Боягузку, блискучими від гарячки очима. Він і не намагався підвестися й зупинити її. Коли вона вже сиділа верхи, він мовив:

— Справжня вовчиця прикінчила би поранену тварину.

«Може, до вас прибувають і справжні вовки, — подумала Арія. — Може, занюхають вас, коли сяде сонце». І тоді він дізнається, як вовки чинять з собаками.

— Не слід було вам бити мене бардою, — сказала вона. — А слід було врятувати мою матір.

Розвернувши коня, вона поїхала геть, не озираючись.

За шість днів по тому, ясного ранку, Арія доїхала до місця, де Тризуб став ширшати і вже пахнув не так деревами, як морем. Вона трималася ближче до води, проїжджаючи лани й господи, а по обіді перед нею з'явилося містечко. Варниця, сподівалася вона. Центральне місце тут займав замок, чи радше тверджа — насправді єдина висока квадратна фортеця з двором, оточеним муром. Переважна більшість крамниць, заїздів і пивниць навколо гавані були розграбовані або спалені, але в деяких угадувалися ще ознаки присутності людей. І тут був порт, а на схід простерлася Крабова затока, і води її мерехтіли на сонці синьо-зеленим.

І були кораблі.

«Три,— подумала Арія,— цілих три». Два з них були простими річковими галерами — плоскодонками, які ходити можуть тільки по Тризубу. Третій був більший — морське торгове судно з двома рядами весел, з золоченим носом і трьома щоглами з розмаяними пурпуровими вітрилами. Облавок його теж був пурпуровий. Арія спрямувала Боягузку до доків, щоб краще роздивитися. Незнайомці не привертають так уваги в порту, як у селах, тож нікому, здавалося, діла немає, хто вона така і чого тут вештається.

«Мені потрібне срібло». Усвідомивши це, вона аж губу закусала. У Полівера вони з Гончаком знайшли оленя й дюжину мідяків, ще вісім срібняків у прищавого зброєносця, якого вона вбила, і тільки парочку пенні в гаманці Лоскотуна. Але Гончак велів Арії стягнути з нього чоботи й порізати його закривавлений одяг, і вона виявила в кожному носачу по оленю, і ще три золоті дракони були зашиті під підкладку шкірянки. Але це все забрав собі Сандор. «Несправедливо! Гроші були такі самі мої, як і його». Якби вона таки зробила йому останню милість... але ж вона не зробила. Повернутися вона не може і зебрати теж не може. «Благаючи допомоги, ніколи її не отримаєш». Доведеться продати Боягузку і сподіватися, що цього вистане.

Стайня згоріла, дізналася вона від хлопчика в доках, але жінка, якій вона належала, і досі торгує позаду септу. Арія легко її розшукала — велику міцну жінку, він якої пахло кіньми. Боягузка їй сподобалася з першого погляду; вона почала розпитувати, звідки кобила в Арії. І широко посміхнулася на її відповідь.

— Породиста, зразу видно, і я навіть не сумніваюся, що вона належала лицарю, люба,— сказала жінка.— Та лицар це був ніякий не твій загиблий брат. Я багато років маю справи з замком і добре знаю, які з виду шляхетні панни. Кобила ця породиста, а от ти — ні,— вона тицьнула Арії пальцем у груди.— Знайшла ти її чи вкрала, не знаю, але одне з двох. Тільки так отака мала нечеса може поїздити на гарному ступакові.

Арія закусала губу.

— То значить, ви її не купите?

Жінка хихикнула.

— Це значить, ти візьмеш за неї стільки, скільки я дам, люба. А як ні, то я піду в замок, і тоді ти, може, взагалі нічого не отримаєш. А може, тебе й повісять за те, що вкрала в доброго лицаря коня.

Навколо крутилося у своїх справах півдужини варничан, тож Арія розуміла, що вбити жінку вона не може. Довелося прикусити губу й дозволити себе обдурити. Гаманець, який вона отримала, був жалюгідно плаский, а коли вона попросила додати за сідло, вуздечку й опону, жінка просто засміялася.

«Гончака вона б у житті не надурила»,— думала Арія, пішки долаючи довгу дорогу назад у доки. Відтоді як вона тут їхала, відстань, здавалося, збільшилася на кілька миль.

Пурпурова галера була ще там. Якби корабель відплив у той час, як Арію грабували, цього б вона не витримала. Коли з'явилася Арія, по трапу саме котили діжку меду. Арія спробувала й собі зайти на трап, але матрос на палубі крикнув до неї невідомою мовою.

— Мені потрібен капітан,— сказала йому Арія. Він почав горлати ще голосніше. Але галас привернув увагу кремезного сивого чоловіка в пурпуровому вовняному плащі; чоловік розмовляв загальною мовою.

— Я тут капітан,— сказав він.— Чого ти хочеш? Швидше, дитино, ми маємо встигнути на приплив.

— Мені потрібно на північ, до Стіни. Ось, я можу заплатити,— вона простягнула гаманця.— У Нічної варти є замок на морі.

— Східна варта,— шкіпер висипав собі на долоню срібло й нахмурився.— Це все, що в тебе є?

«Цього недосить»,— зрозуміла Арія, не треба було й казати. Це ясно читалося з його обличчя.

— Мені ж не треба ні каюта, нічого такого,— сказала вона.— Я можу спати внизу в трюмі або...

— Бери дівку за прислугу,— крикнув весляр, який проходив мимо з сувоєм вовни на плечі.— Спати вона може зі мною.

— Язика притримай,— відтяв шкіпер.

— Я ж можу працювати,— сказала Арія.— Драїти палубу. Я колись мила в замку сходи. А ще я можу веслувати...

— Ні, не можеш,— сказав шкіпер, віддаючи їй назад гроші.— Та навіть якби й могла, нічого не вийде, дитинко. Ми на північ не пливемо. Там крига, війна й пірати. Обходячи Ломиклішню, ми бачили дюжину піратських кораблів, які пливли на північ, і я не хочу з ними знову зустрітись. Звідси ми свої весла спрямуємо додому, і тобі я раджу зробити те саме.

«Немає в мене дому,— подумала Арія.— Немає моєї зграї. І навіть коня в мене більше немає».

Шкіпер уже відвертався, коли вона спитала:

— А що це за корабель, мілорде?

Він на мить затримався й утомлено всміхнувся до неї.

— Це галеас «Титанова дочка» з вільного міста Браавоса.

— Стривайте,— раптом мовила Арія,— тоді в мене є дещо інше.

Вона це заховала аж під білизну, щоб не загубилося, тож довелося глибоко застромити руку, щоб видобути; веслярі реготали, а шкіпер нетерпляче чекав.

— Ще один срібняк нічого не змінить, дитинко,— нарешті мовив він.

— Це не срібняк,— стиснула вона кулак.— Це залізо. Ось,— вона вклала в його долоню маленьку чорну залізну монетку, яку їй дав Джакен Г'гар,— таку витерту, що на вибитій на ній парсуні вже й рис не можна було розрізнити. «Мабуть, вона нічого не варта, але...»

Шкіпер перевернув монетку, кліпнув, тоді глянув знову.

— Це... як?...

«Джакен велів ще слова сказати». Арія схрестила руки на грудях.

— *Валар моргуліс*,— сказала вона голосно, щоб усі перейнялися її серйозністю.

— *Валар догейрис*,— відповів шкіпер, двома пальцями торкнувшись чола.— Звісно ж, у вас буде каюта.

Семвел

— А він смоче дужче, ніж мій,— Жиллі погладила малюка по голівці, тримаючи біля своєї пипки.

— Зголоднів,— мовила білявка Вал, яку чорні брати називали дикунською королівною.— Досі він тільки козине молоко пив і зілля отого сліпого мейстра.

У хлопчика ще не було імені, так само як і в малюка Жиллі. Так заведено в дикунів. Навіть син Манса Рейдера не отримає імені, поки йому не виповниться три роки, але Сем чув, як брати кликали його між собою «малий королевич» і «народжений в бою».

Він дивився, як Жиллі годує дитину, а тоді перевів погляд на Джона, який теж за цим спостерігав. «Джон усміхається». Так, усмішка була сумна, та все одно це усмішка! Сем зрадив, угледівши її. «Оце вперше відтоді, як я повернувся, я бачу його усміхненим».

Пішки вони перейшли від Ночефорту до Глибокого озера, з Глибокого озера до Брами Королеви, від замку до замку тримаючись вузького путівця, не спускаючи з ока Стіну. За півтора дня від Чорного замку, коли вони вже ледве пересували намозолені ноги, Жиллі почула позаду коней і, озирнувшись, угледіла колону чорних вершників, які наближалися з заходу. «Мої брати,— заспокоїв її Сем.— Цією дорогою ніхто не їздить, крім Нічної варті». Виявилося, що це сер Деніс Малістер з Тінявої вежі разом з поранилим Бовеном Маршем і зацілілими в битві на Мості Черепів. Побачивши Дайвена, Велета й Стражденного Еда Толета, Сем не витримав і розплакався.

Саме від них він дізнався про бій під Стіною. «Станіс висадився з лицарями у Східній варті, й Котер Пайк повів його розвідницькими стежками, щоб заскочити дикунів зненацька,— розповів Велет.—

Просто розчавили їх. Манс Рейдер потрапив у полон, тисяча його найкращих вояків загинула, включно з Гармою Песиголовою. А решта, ми чули, розлетілися, як листя в бурю».

«Боги милостиві»,— подумав Сем. Якби він не заблукав дорогою від Крастерової фортеці, вони з Жиллі могли потрапити просто в бійню... або, щонайменше, в табір Манса Рейдера. Для Жиллі з хлопчиком це, може, було б непогано, але ж не для нього. Сем чув чимало оповідок про те, що дикуни роблять з полоненими воронами... Він здригнувся.

Але жодні розповіді про останні події в Чорному замку не підготували його до того видовища, яке він там побачив. Їдальня геть чисто вигоріла, а великі дерев'яні сходи тепер являли собою гору битої криги й обвуглених балок. Загинув Донал Ной, а з ним Раст, Глухенький Дик, Рудий Алін і ще дуже багато братів, але в замку нині було стільки людей, скільки Сем у житті не бачив: не тільки братів, а й королівських солдатів — їх було тут понад тисячу. Вперше на людській пам'яті в Королівській вежі оселився король, над Сулицею, Гардиноюю вежею, Сірою фортецею, Щитодвором й іншими будівлями, які багато років стояли безлюдні, замайоріли прапори. «Отой великий, золотий з чорним оленем, це королівський штандарт дому Баратеонів,— пояснив Сем Жиллі, яка прапорів ще ніколи не бачила.— Лисиця у віночку з квітів — це дім Флорентів. Черепаха — це Естермонти, меч-риба — Бар-Емони, а перехрещені сурми — Венсинтони».

«Яскраві, наче квіти,— зауважила Жиллі.— Мені подобаються оті жовті, з полум'ям. Дивися, деякі з вояків і на сорочках мають таке саме».

«Вогненне серце. Не знаю, чий це герб».

Але зовсім скоро він дізнався. Пип, радісно заулюлюкавши, гукнув: «Біжіть замикайте двері на всі засуви, хлопці, Сем Смертовбивця повстав з могили!» Поки Грен обіймав Сема так, що ребра тріщали, Пип пояснив: «Це люди королеви, та ліпше не питай, де сама королева. Станіс лишив її у Східній варті разом з дочкою й усім флотом. З жінок він привіз із собою тільки червону».

«Червону?» — невпевнено перепитав Сем.

«Мелісандру Ашайську,— сказав Грен.— Королівську чаклунку. Подейкують, вона у Драконстоні спалила людину живцем, щоб

Станісу в подорожі на північ сприяли вітри. В бій вона теж поряд з ним виїздила, і вона ж дала йому чарівного меча. Світлоносець — ось як він називається. Скоро сам побачиш. Світиться так, наче у нього всередині шматочок сонця,— він знову глянув на Сема й розплився у широкій безпорадній дурнуватій усмішці.— Досі не можу повірити, що ти тут».

Джон Сноу, побачивши його, теж усміхнувся, але то була змучена усмішка, така ж як і зараз. «Зрештою ти таки повернувся,— сказав він.— І Жиллі ти витягнув. Молодчага, Семе».

Та якщо послухати Грена, то справжній молодчага — це Джон. Але захопити Ріжок зими й дикунського королевича виявилось недосить для сера Алісера з друзями, які й досі вважали Джона перекинчиком. Хоча мейстер Еймон казав, що рана гоїться добре, у Джона були інші шрами — глибші за ті, що залягли під очима. «Він горює за своєю дівчиною-дикункою і за братами».

— Дивно,— мовив Джон до Сема.— Крастер не любив Манса, та й Манс не любив Крастера, а тепер Крастєрова дочка годує Мансового сина.

— У мене доволі молока,— озвалася Жиллі тихо й сором'язливо.— Мій п'є небагато. Він не такий вічно голодний, як цей.

До них обернулася дикунка на ім'я Вал.

— Я чула від людей королеви, що червона жінка збирається віддати Манса вогню, щойно він трохи одужає.

Джон кинув на неї сторожкий погляд.

— Манс — дезертир з Нічної варти. Кара за це — смерть. Якби його взяла Варта, його б уже давно повісили, але він — королівський бранець, а що там собі думає король, не знає ніхто, крім червоної жінки.

— Я хочу з ним побачитися,— сказала Вал.— Хочу показати йому сина. Принаймні на це він перед смертю заслуговує.

— До нього нікому не можна,— спробував пояснити Сем,— окрім мейстра Еймона, міледі.

— Якби це було в моїй владі, я б дозволив Мансу потримати сина,— сказав Джон; його усмішка зникла.— Мені шкода, Вал,— він відвів очі.— Нам із Семом час до своїх обов'язків повертатися. Ну, принаймні Сему. Ми питаємо, чи можна вам побачитися з Мансом. Це все, що я можу пообіцяти.

Сем затримався ще на мить, щоб потиснути Жиллі за руку, й пообіцяв повернутися по вечері. А тоді поквапився за Джоном. За дверима стояли чатові — люди королеви зі списками. Джон уже здолав пів-прольоту сходів, але, почувши Семове сопіння позаду, пригальмував.

— А тобі не просто подобається Жиллі, так?

— Жиллі добра,— почервонів Сем.— Гарна й добра.

Він був радий, що цей довгий кошмар закінчився, радий, що він знову з братами в Чорному замку, але іноді поночі, сам у своїй келії, він пригадував, яка тепла була Жиллі, коли вони разом кутилися під хутрами, поклавши поміж собою немовля.

— Вона... вона робить мене хоробрішим, Джоне. Не те щоб хоробрим, але... хоробрішим.

— Ти ж розумієш, що не можеш лишити її тут,— лагідно мовив Джон,— так само як я не міг зостатися з Ігриттою. Ти ж дав обітницю, Семе, як і я. Як ми всі.

— Знаю. Жиллі казала, що буде мені за жону, але... я розповів їй про обітницю і що вона значить. Не знаю, засмутилася вона чи зраділа, але я все їй розповів,— він нервово ковтнув, а тоді повів далі.— Джоне, чи може брехня бути шляхетною, якщо брешуть... зі шляхетною метою?

— Гадаю, все залежить від брехні й від мети,— глянув на Сема Джон.— Але я б не радив. Ти для брехні не створений, Семе. Ти червонієш, пициш і затинаєшся.

— Так,— сказав Сем,— але в листі я можу і збрехати. З пером у руці я відчуваюся краще. Була в мене... думка. Коли тут усе трохи владнається, я подумав, може, для Жиллі краще... Я подумав, може, відіслати її у Сурмосхил? До матері, сестер і мого... мого б-б-батька. Якби Жиллі сказала, що малюк мій...— він знову почервонів.— Мама його точно захоче, я знаю. Знайде для Жиллі місце, яку-небудь службу, це ж буде не так важко, як у Крастера. А лорд Р-Рендил, він... він цього в житті не скаже вголос. Але може і порадіти, що я зробив байстрюка якийсь дикунці. Це бодай буде доказом, що я чоловік, спав із жінкою і зробив їй дитину. Він якось мені сказав, що я й помру незайманим, що жодна жінка ніколи... ну, розумієш... Джоне, якби я так вчинив, якби я так написав... це було би шляхетно? Тоді у хлопчика буде інше життя...

— Рости байстриюком в оселі дідуся? — здвигнув плечима Джон.
— Це великою мірою залежатиме від твого батька й від того, яким виявиться хлопчик. Якщо він піде в тебе...

— Не піде. Справжній його батько — Крастер. А ти ж його бачив, він був твердий, як старий пеньок, а Жиллі міцніша, ніж може видатися на перший погляд.

— Якщо хлопець виявить здібності до меча чи списа, йому бодай місце в замковій варті знайдеться,— сказав Джон.— Таке вже бувало, що байстриюки ставали зброєносцями, а потім і в лицарі висвячувалися. Та слід пересвідчитися, що Жиллі зможе свою роль зіграти переконливо. З того, що ти мені розповідав про лорда Рендила, я роблю висновок, що він не попустить нікому, якщо викриє брехню.

На сходах за дверима вежі теж стояли чатові. Але це вже були люди короля: Сем швидко навчився їх розрізняти. Люди короля були грубуваті й нешанобливі, як і всі солдати, а люди королеви були ревно віддані Мелісандрі Ашайській та її Царю світла.

— Ти знову на вишкіл? — спитав Сем, перетинаючи двір.— Чи варто так багато тренуватися, поки нога ще не до кінця загоїлася?

— А чим мені ще зайнятися? — знизав плечима Джон.— Марш мене від обов'язків відсторонив: боїться, що я все-таки перекинчик.

— У це вірить хіба кілька людей,— запевнив його Сем.— Сер Алісер і його друзі. Але більшість братів знають, що це не так. І король Станіс знає, могу закластися. Ти ж йому приніс Ріжок зими й полонив сина Манса Рейдера.

— Тільки й того, що я боронив Вал і немовля від мародерів, коли порозбігалися дикуни, й захищав їх, поки не з'явилися розвідники. Нікого я не полонив. Своїх людей король Станіс добре тримає в руках, це видно. Дозволяє їм трохи пограбувати, але я чув про згвалтування лише трьох дикунок, та й то солдатів, які це зробили, кастрували. Мабуть, мені слід було рубати дикунів, коли вони тікали. Сер Алісер мені закидає, що я оголив меча лише для того, щоб захистити наших ворогів. Я не зміг убити Манса Рейдера, каже він, бо був у спілці з ним.

— Це тільки сер Алісер,— сказав Сем.— А всі знають, що він за один.

Шляхетне походження, лицарство й довга служба у Варті давали серу Алісеру Торну всі підстави претендувати на посаду лорда-

командувача, та його зневажали майже всі вояки, яких він як військовий інструктор тренував за ці роки. Його ім'я теж було серед претендентів, звісно, та коли першого дня він заледве посів шосте місце, а на другий день ще й утратив голоси, Торн сам зняв свою кандидатуру на користь лорда Джаноса Слінта.

— Люди бачать одне: сер Алісер — лицар шляхетного роду, законнороджений, а я — байстріук, який убив Кворина Піврукого і злягався зі списосудженою. «Варг» — ось як мене називають. Та як я можу бути варгом без вовка, я тебе питаю? — у Джона сіпнулися вуста.— Мені Привид уже і не сниться. Всі мої сні — про крипту, про камінних королів на їхніх престолах. Іноді я чую голос Роба, і голос батька теж, так наче вони на бенкеті. Але між нами стіна, і я знаю, що для мене там місце не приготоване.

«Живим не місце на бенкеті мертвих». У Сема краялося серце через те, що доводилося мовчати. «Бран не помер, Джоне,— так і кортіло сказати.— Він з друзями, вони зараз їдуть на північ на величезному лосі в пошуках триокого ворона в гущавині примарного лісу». Все це було так дико, що іноді Семові Тарлі здавалося, що йому це все наснилося, наверхлося від гарячки, страху й голоду... та він би все одно все вибовкав, якби не дав слова.

Тричі дав він слово тримати секрет: один раз — самому Бранові, ще раз — тому дивному хлопцю Джоджену Ріду і нарешті — Холоднорукому. «Весь світ вважає хлопчика мертвим,— сказав на прощання рятівник.— То нехай кості його ніхто не ворушить. Не хочемо ми, щоб нас почали шукати. Присягнися, Семвеле Тарлі з Нічної варти. Присягнися своїм життя, яким завдячуєш мені».

...Нещасний Сем переступив з ноги на ногу й мовив:

— Лорда Джаноса в житті не оберуть лордом-командувачем. Цього не станеться.

Оце й уся розрада, яку він зараз міг запропонувати Джонови.

— Семе, наївний ти дурню, роззуй очі! Це ж уже кілька днів триває,— Джон відкинув чуприну з чола.— Може, я й не знаю нічого, але це я знаю напевне. А тепер перепрошую, мені треба комусь добряче вгатити мечем.

Сему нічого не лишалося, як провести очима Джона, який широким кроком рушив у напрямку зброярні й тренувального двору. Тепер саме там Джон Сноу переважно проводив час. Оскільки сер

Ендрю загинув, а сера Алісера це вже не цікавило, Чорний замок лишився без військового інструктора, тож Джон узяв на себе навчання кількох останніх новобранців: Шовка, Коня, клишоногого Гоп-Робіна, Аррона й Емрика. А коли в них були справи, він сам годинами вправлявся з мечем, щитом і списом або ж виходив на двобій проти будь-кого, хто захоче з ним позмагатися.

«Семе, наївний ти дурню,— лунало у Семових вухах всю дорогу назад у мейстерову фортецю,— роззуй очі. Це вже кілька днів триває». Невже він має рацію? Щоб стати лордом-командувачем Нічної варти, потрібно отримати дві третини голосів побратимів, а минуло вже дев'ять днів — і ніхто навіть не наблизився до цього. Так, лорд Джанос набирав голоси, помалу обганяючи спершу Бовена Марша, потім Отела Ярвика, та він і досі був далеко позаду сера Деніса Малістера з Тінявої вежі й Котера Пайка зі Східної-варти-на-морі. «Хтось із них двох обов'язково стане лордом-командувачем»,— сказав собі Сем.

Під мейстровими дверима Станіс теж поставив чатових. У кімнатах було гаряче, тут лежало чимало поранених у битві вояків — і чорних братів, і людей короля, і людей королеви — всіх трьох. Поміж них шаркав ногами Клайдас із двома карафами — козиного молока і сновійного вина, але мейстер Еймон, який зранку пішов до Манса Рейдера, ще не повернувся. Сем повісив плаща на гачок і пішов помагати. Та поки він носив, розливав, міняв пов'язки, його гризли Джонови слова. «Семе, наївний ти дурню, роззуй очі. Це вже кілька днів триває».

Минула добра година, поки він трохи звільнився, вибачився й пішов годувати круків. Дорогою нагору в гайворонник він зупинився поглянути на цифри вчорашнього голосування. На початку виборів запропоновано було понад тридцять імен, та більшість уже познімали свої кандидатури, коли стало ясно, що їх точно не оберуть. На вчорашній вечір лишалося семеро. Сер Деніс Малістер набрав двісті тринадцять голосів, Котер Пайк — сто вісімдесят сім, лорд Слінт — сімдесят чотири, Отел Ярвик — шістдесят, Бовен Марш — сорок дев'ять, Трипалій Гоб — п'ять, а Стражденний Ед Толет — один. «От уже Пип зі своїми дурнуватими жартиками!» Сем переглянув попередні підрахунки. Сер Деніс, і Котер Пайк, і Бовен Марш почали втрачати голоси з третього дня, Отел Ярвик — із шостого. І тільки лорд Джанос Слінт день у день піднімався вище.

У гайвороннику крукали птахи, отож Сем відклав папери й рушив нагору їх годувати. З утіхою він побачив, що повернулося ще троє круків. «Сноу,— кричали вони до нього.— Сноу, Сноу, Сноу». Це він їх навчив. Та навіть з трьома новенькими гайворонник видавався гнітюче порожнім. З тих птахів, яких відіслав Еймон, повернулося тільки декілька. Але один таки дістався Станіса. Один таки долетів до Драконстону і до небайдужого короля. За тисячу льє на південь, знав Сем, батько вже залучив дім Тарлі до лав хлопчачака на Залізному троні, але ні король Джофрі, ні маленький король Томен навіть пальцем не поворухнули, коли Варта молила про допомогу. «Яка користь із короля, який не захищає своє королівство?» — подумав Сем, пригадавши ту ніч на Кулаці Перших Людей і жахливий перехід до Крастерової фортеці крізь темряву, страх і сніг. Люди королеви йому не дуже подобалися, це правда, але ж вони прийшли!

За вечерею Сем шукав Джона Сноу, але не побачив його у схожому на печеру підвалі, де тепер їли брати. Нарешті він усівся на лавку поряд з друзями. Пип розповідав Стражденному Еду про змагання — який з солом'яних солдатів набере більше дикунських стріл.

— Ви майже весь час вели перед, але в останній день Ватт з Довгого озера отримав зразу три стріли й обійшов вас.

— Ніколи я не виграю,— поскаржився Стражденний Ед.— А от Ватту боги завжди всміхаються. Коли дикуни скинули його з Мосту Черепів, він примудрився впасти у гарний глибокий ставочок. Уявляєш, яке це везіння — уникнути всіх тих скель?

— А далеко там падати? — хотів знати Грен.— Ставочок урятував йому життя?

— Та ні,— відповів Стражденний Ед.— Він і так уже був мертвий — отримав сокирою по голові. Та все одно це везіння — не впасти на скелі.

Трипалій Гоб пообіцяв братам на вечір засмажити мамонтову ногу — можливо, сподіваючись отримати ще трохи голосів. «Якщо ідея була в цьому, слід йому було пошукати молоденького мамонта»,— подумав Сем, витягаючи з-поміж зубів волокна. Зітхнувши, він відсунув тарілку.

Скоро буде нове голосування, і напруга в повітрі висіла густіша за дим. Біля вогню сидів Котер Пайк в оточенні розвідників зі Східної

варти. Сер Деніс Малістер сів біля дверей у меншому гурті вояків з Тінявої вежі. Найкраще місце було у Джаноса Слінта, збагнув Сем: не надто близько до вогню й подалі від протягів. З тривогою Сем помітив поряд зі Слінтом Бовена Марша, блідого й виснаженого, досі з забинтованою головою,— він пильно слухав лорда Джаноса. Коли Сем сказав про це друзям, Пип мовив:

— А ти он туди поглянь: сер Алісер перешіптується з Отелом Ярвиком.

По вечері мейстер Еймон підвівся й запитав, чи ніхто з братів не хоче нічого сказати, перш ніж знову проведуть голосування. На ноги зіп'явся Стражденний Ед, з кам'яним обличчям, похмурий як завше.

— Я просто хочу сказати усім, хто хоче за мене голосувати, що з мене буде жакливий лорд-командувач. Але так само і з решти.

За ним підвівся Бовен Марш, одну руку поклавши лорду Слінту на плече.

— Браття і друзі, я прошу викреслити моє ім'я з цього голосування. Рана в мене досі не загоїлася, та й завдання це для мене завелике, боюся... на відміну від лорда Джаноса, який багато років командував золотими плащами на Королівському Причалі. Нумо всі підтримаймо його.

З того кінця приміщення, де сидів Котер Пайк, почулося сердите буркотіння, а сер Деніс, поглянувши на одного зі своїх товаришів, похитав головою. «Запізно, шкоди вже завдано». А де ж це Джон, думав Сем, чому його немає?

Більшість братів грамоти не знали, тож за традицією голосування проводилося вкиданням жетонів у великий череватий казан, якого приволочили з кухні Трипалій Гоб з Оуеном Одоробалом. Барила з жетонами стояли в куті за завіскою, щоб робити вибір можна було так, що ніхто не бачить. Якщо хтось був у цей час на роботі, дозволялося попросити друга зробити вибір за тебе, тож дехто брав собі два, три, навіть чотири жетони, а сер Деніс і Котер Пайк голосували за свої гарнізони, які лишили на місцях.

Коли нарешті в залі нікого не зосталося, Сем і Клайдас перекинули казан перед мейстром Еймоном. На стіл посипалися мушлі, камінчики й мідні пенні. Еймонові зморшкуваті руки сортували їх з неочікуваною спритністю, відсуваючи мушлі сюди, камінчики туди, пенні в один бік, а поодинокий наконечник стріли, гвіздок чи

жолудь — у другий. Сем з Клайдасом перераховували купки, кожен записуючи свій результат.

Сьогодні була Семова черга першим називати свої підсумки.

— Двісті три за сера Деніса Малістера,— сказав він.— Сто шістдесят дев'ять за Котера Пайка. Сто тридцять сім за лорда Джаноса Слінта, сімдесят два за Отела Ярвика, п'ять за Трипалого Гоба і два за Стражденного Еда.

— У мене вийшло сто шістдесят вісім за Котера Пайка,— сказав Клайдас.— Тобто за моїм підрахунком бракує двох голосів, а за Семовим — одного.

— Сем порахував правильно,— сказав мейстер Еймон.— Не голосував Джон Сноу. Та це не має значення. Ніхто не перемагає.

Сем радше відчув полегшення, ніж розчарування. Навіть за підтримки Бовена Марша лорд Джанос і досі був на третьому місці.

— А хто ці п'ятеро, які й досі голосують за Трипалого Гоба? — поцікавився він.

— Брати, які хочуть забрати його подалі від кухні? — мовив Клайдас.

— Відучора сер Деніс утратив десять голосів,— зауважив Сем.— А Котер Пайк — майже двадцять. Це недобре.

— Недобре для їхніх надій стати лордом-командувачем — це без сумніву,— сказав мейстер Еймон.— Але врешті-решт може бути добре для Нічної варти. Не нам про це судити. Десять днів — не так уже й довго. Було колись — вибори тривали майже два роки, було десь сімсот голосувань. Всьому свій час, брати ухвалять рішення.

«Так,— подумав Сем,— тільки яке рішення?»

Згодом, сидючи за кухлем розведеного вина в самотній Липовій келії, Сем піймав себе на тому, що в нього розв'язався язик і він почав що міркувати вголос.

— Котер Пайк і сер Деніс Малістер втрачають підтримку, але вони й досі мають на двох майже дві третини голосів,— сказав він Пипу та Грену.— І той, і той міг би стати добрим лордом-командувачем. Хтось має переконати одного з них, щоб зняв свою кандидатуру на користь другого.

— Хтось? — із сумнівом мовив Грен.— І хто саме?

— Грен такий тупий, що думає: цей хтось, либонь, він сам,— сказав Пип.— Коли *хтось* вирішить питання з Пайком і Малістером,

йому слід ще й переконати короля Станіса одружитися з королевою Серсі.

— Король Станіс одружений,— запротестував Грен.

— От що мені з ним робити, Семе? — зітхнув Пип.

— Котер Пайк і сер Деніс один одного недолюблюють,— уперто сперечався Грен.— Сваряться через усе.

— Так, але тільки тому, що по-різному бачать, як буде найкраще для Варти,— сказав Сем.— Якби ми їм пояснили...

— Ми? — перепитав Пип.— Коли це «хтось» перетворився на «ми»? Я ж балаганна мавпа, ти забув? А Грен... ну, це Грен,— він посміхнувся до Сема й поворошив вухами.— А от ти... ти — син лорда, до того ж мейстрів стюард...

— І Сем Смертовбивця,— мовив Грен.— Ти вбив Чужого.

— Це драконове скло його вбило,— всоте повторив Сем.

— Лордів син, мейстрів стюард і Сем Смертовбивця,— міркував Пип.— Ти з ними, либонь, і справді міг би поговорити...

— Міг би,— сказав Сем похмуро, як Стражденний Ед,— якби не боявся до них підійти.

Джон

Джон з мечем у руці повільно кружляв навколо Шовка, змушуючи його розвернутися.

— Підними щита,— звелів він.

— Він заважкий,— пожалівся старгородський хлопець.

— Важкий, бо має зупинити меча,— пояснив Джон.— А тепер піднімай його.

Він зробив крок уперед, рубонув мечем. Шовк вчасно рвонув щита вгору, зловивши удар обідком, і сам махнув мечем, цілячи Джонови в ребра.

— Добре,— похвалив Джон, відчувши міць удару на своєму щиті.
— Добрий удар. Але треба налягати всім тілом. Якщо вкладеш у крицю всю свою вагу, зможеш завдати значно більшої шкоди, ніж просто махнувши рукою. Ну ж бо, спробуй ще раз, але тримай щита вище, бо я тобі як заціджу — голова мов дзвін загуде...

Але Шовк у відповідь відступив і підняв забороло.

— Джоне,— сказав він стурбованим голосом.

Коли Джон розвернувся, позаду стояла вона в оточенні дюжини людей королеви. Не дивно, чому так тихо стало у дворі. Джон уже бачив Мелісандру вечорами біля священного багаття, бачив її мигцем у замку, але ще жодного разу — так близько. «А вона вродлива»,— подумав він... та було щось дуже тривожне в її червоних очах.

— Король хоче говорити з тобою, Джоне Сноу.

Джон застромив тренувального меча в землю.

— Можна мені перевдягнутися? В такому вигляді не годиться ставати перед королем.

— Ми чекаємо тебе нагорі на Стіні,— сказала Мелісандра. «Ми,— подумав Джон,— а не він. Усе так, як і кажуть. Оце справжня королева, а не та, яку він лишив у Східній варті».

Повісивши кольчугу й кірасу в зброярні, Джон повернувся до себе в келію, скинув просяклий потом одяг і вбрався в чистий чорний однострій. У клітці буде холодно й вітряно, знав він, а на крижаній горі ще холодніше й вітряніше, тож він обрав важкий плащ із каптуром. Останнім він узяв Довгопазура, закинувши байстріючий клинок собі за спину.

Мелісандра чекала на нього біля підніжжя Стіни. Людей королеви вона відіслала геть.

— Що від мене потрібно його світлості? — поцікавився Джон, заходячи у клітку.

— Усе, що ти маєш, Джоне Сноу. Він-бо король.

Зачинивши дверцята, він потягнув за мотузку. Лебідка почала обертатися. Вони поїхали вгору. День був ясний, Стіна плакала: її поверхнею струменіли довгі цівки води, зблискуючи на сонці. В тісноті залізної кліті Джон шкірою відчував присутність червоної жінки. «Від неї навіть пахне червоним». Цей запах нагадав йому Мікенову кузню: так пахло розжареним до червоного залізом, так пахло димом і кров'ю. «Поцілована вогнем»,— подумав Джон, пригадавши Ігритту. Вітер шарпнув довгу червону Мелісандрину мантію і почав ляскати нею об ноги Джона, який стояв поряд.

— Вам не холодно, міледі? — запитав Джон.

— Ніколи не буває,— засміялася вона. Рубін у неї на шиї, здавалося, пульсує в ритмі її серцебиття.— У мене в нутрі живе вогонь Царя, Джоне Сноу. От можеш сам відчути,— вона приклала його руку собі до щоки й так потримала, щоб він відчув, яка вона тепла.— Ось як відчувається життя,— сказала вона.— Холодна тільки смерть.

Станіс Баратеон стояв сам-один на краю Стіни, роздивляючись поле бою, на якому він здобув перемогу, і нескінченний зелений ліс за ним. Вбраний він був у такі самі чорні бриджі, сорочку й чоботи, які міг би вдягнути і брат Нічної варті. Відрізняв його тільки плащ: важкий і золотий, облямований чорним хутром, він застібався на брошку у формі полум'яного серця.

— Я привела вам Вічнозимського Байстріюка, ваша світлосте,— сказала Мелісандра.

Станіс, розвернувшись, пильно глянув на Джона. З-під навислою чола дивилися очі, схожі на два бездонні сині ставки. Запалі щоки та квадратні щелепи поросли коротко підстриженою синяво-чорною бородою, яка не могла приховати худорлявість обличчя; зуби були міцно зціплені, шия і плечі — напружені, а праву руку король стиснув у кулак. Джонові пригадалися слова, які Донал Ной колись сказав про братів Баратеонів. «Роберт був зі щирої криці. Станіс — це сутий чавун — чорний, твердий і міцний, але крихкий, як усяке залізо. Він зламається, а не зігнеться». Джон неохоче опустився навколішки, подумавши: і чого ж цьому крихкому королю потрібно?

— Підведися. Я про тебе чув багато і ще трошки, лорде Сноу.

— Я не лорд, сір,— зіп'явся на ноги Джон.— Я знаю все, що ви чули. Що я перекинчик і боягуз. Що я вбив свого брата Кворина Піврукого, щоб дикуни не вкоротили мені віку. Що я був з Мансом Рейдером і взяв собі жінку-дикунку.

— Так. Усе це і не тільки. Кажуть, що ти ще й варг — шкуромін, який ночами перекидається на вовка,— посмішка в короля Станіса була важка.— Що з цього правда?

— У мене був деривок, Привид. Я його покинув, коли перелазив Стіну біля Сіроварти, й відтоді не бачив. Кворин Піврукий наказав мені приєднатися до дикунів. Він знав, що вони примусять мене його вбити, щоб довести свою рішучість, отож він велів мені робити, як мені накажуть. Жінку звали Ігритта. З нею я порушив свою обітницю, але я присягаюся батьковим іменем, що ніколи не був перекинчиком.

— Я тобі вірю,— сказав Станіс.

Джон був вражений.

— Чому?

— Бо я знаю Джаноса Слінта,— пирхнув Станіс.— І Неда Старка я також знав. Батько твій ніколи не був моїм другом, та тільки дурень піддаватиме сумніву його уявлення про честь і чесність. У тебе його погляд...— Станіс Баратеон був чималий на зріст, він вивищувався над Джоном, але був він такий сухорлявий, що здавався на десять років старшим за свій справжній вік.— Я знаю більше, ніж ти гадаєш, Джоне Сноу. Я знаю, що саме ти відшукав кинджал з драконового скла, яким отой син Рендила Тарлі зарізав Чужого.

— Це Привид його відшукав. Лезо, загорнуте у плащ розвідника, було закопане біля підніжжя Кулака Перших Людей. Там була й інша

зброя... вістря до стріл, гостряки на списи — всі з драконового скла.

— Ще я знаю, що ти утримав браму,— сказав король Станіс.— Якби не втримав, я міг би тут з'явитися запізно.

— Це Донал Ной утримав браму. Він загинув унизу, в тунелі, в бою з королем велетів.

— Ной,— скривився Станіс,— викував мого першого меча, і Робертового келепа теж. Якби боги зберегли йому життя, з нього вийшов би кращий лорд-командувач для вашого ордену, ніж оці всі дурні, які зараз сваряться за титул.

— Котер Пайк і сер Деніс Малістер не дурні, сір,— мовив Джон.— Це добрі вояки, обдаровані. Отел Ярвик по-своєму теж. Лорд Мормонт усім їм довіряв.

— Ваш лорд Мормонт усім довіряв. В іншому разі не загинув би так, як загинув. Але ми говорили про тебе. Я не забув, що саме ти приніс нам того чарівного ріжка й полонив жінку Манса Рейдера з сином.

— Далла померла,— сумно мовив Джон.— Вал — це її сестра, й з немовлям неважко було полонити, ваша світлосте. Ви погнали дикунів, а шкуромін, якого Манс лишив вартувати королеву, просто здурів, коли загорівся орел,— Джон перевів погляд на Мелісандру.— Подейкують, то ваших рук була справа.

Жінка посміхнулася, і довгі мідні коси впали на обличчя.

— У Царя світла вогняні пазурі, Джоне Сноу.

Джон кивнув і обернувся назад до короля.

— Ваша світлосте, ми говорили про Вал. Вона просила побачення з Мансом Рейдером — хоче принести йому сина. Це буде... сердечно.

— Цей чоловік дезертирував з вашого ордену. Твої брати наполягають, що він заслужив на смерть. Навіщо мені виявляти до нього сердечність?

На це Джон відповіді не мав.

— Як не до нього, то до Вал. Заради її сестри, матері немовляти.

— Тобі подобається ця Вал?

— Я її заледве знаю.

— Подейкують, вона гарненька.

— Дуже,— визнав Джон.

— Врода може бути оманливою. Моєму братові цей урок дала Серсі Ланістер. Це вона його вбила, понад усякий сумнів. І твого

батька з Джоном Арином також,— нахмурився король.— Ти кочував з цими дикунами. Є в них бодай поняття про честь?

— Так,— відповів Джон,— але своєрідне, сір.

— І в Манса Рейдера?

— Так. Гадаю, так.

— А в кістяного лорда?

Джон завагався.

— Тарарах — ось як ми його прозиваємо. Зрадливий і кровожерливий. Якщо в нього і є честь, він добре ховає її під своїми кістяними обладунками.

— А в того другого, Тормунда з цілою купою прізвиськ, який вислизнув від нас після бою? Відповідай правду.

— Тормунд Велетозгуб здався мені людиною, з якої може вийти добрий друг і лютий ворог, ваша світлосте.

Станіс коротко кивнув.

— Твій батько був людиною честі. Ми не дружили, але я бачив, чого він вартий. Твій брат був заколотником і зрадником, який хотів украсти в мене половину королівства, але ніхто не сумнівається в його мужності. А як щодо тебе?

«Він хоче, щоб я сказав, що люблю його?» Коли Джон заговорив, голос його звучав сухо й офіційно:

— Я — вояк Нічної варти.

— Словеса. Словеса — це суховій. Чого, як гадаєш, я покинув Драконстон і поплив на Стіну, лорде Сноу?

— Я не лорд, сір. Сподіваюся, ви припливли, бо ми вас покликали. Хоча не можу пояснити, чому ви так забарилися.

Дивно, але Станіс на це посміхнувся.

— А ти сміливий, як справжній Старк. Так, мені слід було з'явитися давно. Та якби не мій правиця, може, я б узагалі не приплив. Лорд Сіворт — людина простого роду, але він нагадав мені про мої обов'язки, коли я думав тільки про свої права. Я ставлю воза попереду кобили, сказав мені Давос. Я намагався сісти на престол, щоб порятувати королівство, тоді як слід було рятувати королівство, щоб сісти на престол,— мовив Станіс і вказав на північ.— Ось де на мене чекає ворог, для боротьби з яким я народився.

— Імені його не можна називати,— стиха докинула Мелісандра.— Він — бог ночі й жаху, Джоне Сноу, а оті істоти в снігу — знаряддя в

його руках.

— Подейкують, ти убив одного з цих ходячих мерців, щоб урятувати життя лорду Мормонту,— мовив Станіс.— Можливо, це і твоя війна теж, лорде Сноу. Якщо ти мені допоможеш.

— Мій меч служить Нічній варті, ваша світлосте,— обережно відповів Джон Сноу.

Короля це не задовольнило. Скрипнувши зубами, Станіс сказав:

— Від тебе мені потрібно більше, ніж меч.

— Мілорде? — розгубився Джон.

— Мені потрібна Північ.

«Північ».

— Я... брат Роб був королем на Півночі...

— Твій брат Роб був законним лордом Вічнозиму. Якби він лишався вдома й виконував свої обов'язки, замість коронуватися й кидатися завойовувати приріччя, може, він і сьогодні був би живий. Але хай там уже як сталося... ти не Роб, так само як і я не Роберт.

Жорсткі слова розвіяли всю прихильність, яку Джон почав відчувати до Станіса.

— Я любив свого брата,— мовив він.

— Як і я — свого. Але вони — це вони, а ми — це ми. Я — єдиний законний король Вестеросу, і на півночі, і на півдні. А ти — байстрюк Неда Старка,— Станіс утупився в нього своїми синіми очима.— Тайвін Ланістер призначив Руза Болтона хранителем Півночі як винагороду за те, що той зрадив твого брата. По смерті Балона Грейджоя залізни гризуться між собою, але й досі тримають Кейлінський Рів, Пуцанський Насип, Торенів Квадрат і більшість Скелястого узбережжя. Землі твого батька спливають кров'ю, а в мене бракує і сили, і часу загоїти ці рани. Тому мені потрібен лорд Вічнозиму. Лояльний лорд Вічнозиму.

«Він дивиться на мене»,— вражено збагнув Джон.

— Вічнозиму більше немає. Його спалив Теон Грейджой.

— Граніт спалити не так легко,— мовив Станіс.— Замок з часом можна відбудувати. Лорд — це не мури, це людина. Ваші північани мене не знають і підстав мене любити не мають, але мені потрібна вся їхня потуга в прийдешніх битвах. Мені потрібен син Едарда Старка, щоб поставити їх під мої прапори.

«Він хоче зробити мене лордом Вічнозиму». Шарпав вітер, а у Джона так паморочилось у голові, що здалося — зараз він злетить зі Стіни.

— Ваша світлосте,— сказав він.— Ви одне забуваєте. Я — Сноу, а не Старк.

— Це ти дещо забуваєш,— озвався король Станіс.

Мелісандра поклала теплу долоню Джонови на руку.

— Змахом руки король здатен стерти з людини пляму незаконнонародженості, лорде Сноу.

«Лорд Сноу». Так його прозвав сер Алісер Торн, глузуючи з його позашлюбного народження. Чимало братів підхопили прізвисько — хтось із любов'ю, хтось — аби дошкулити. Та зненацька це прізвисько зовсім по-новому зазвучало у Джонових вухах. Зазвучало... по-справжньому.

— Так,— мовив він невпевнено,— вже були випадки, щоб королі узаконювали байстрюків, але... Я ж усе-таки брат Нічної варти. Я навколішках перед серце-деревом дав обітницю, що не володітиму землями й не народжу дітей.

— Джоне,— нахилилася Мелісандра так близько, що відчувалося тепло її подиху.— Єдиний істинний бог — це Р'глор. Обітниця, дана дереву, варта не більше, ніж обітниця, дана черевикам. Відкрий своє серце та впусти в нього світло Царя. Спали всі ці віродерева та прийми Вічнозим як дар Царя світла.

Коли Джон був зовсім маленький — замалий, аби розуміти, що таке бути байстрюком,— він часто мріяв, що колись Вічнозим може належати йому. Подорослішавши, він почав соромитися тих мрій. Вічнозим перейде Робу і його синам, а якщо він помре бездітний, то Брану чи Рикону. Після них ідуть Санса з Арією. Навіть мріяти про це здавалося віроломністю, так наче Джон у душі зраджував їх, бажаючи їм смерті. «Я цього ніколи не прагнув,— думав він, стоячи перед синьооким королем і червоною жінкою.— Я любив Роба, любив їх усіх... Я ніколи не зичив їм лиха, але воно їх спіткало. І нині лишився я один». Йому досить було сказати одне слово — і він стане Джоном Старком і ніколи вже не буде Сноу. Досить було присягнути на вірність цьому королю — і Вічнозим належатиме йому. Досить було...

...знову зрадити свою обітницю.

І цього разу вже по-справжньому. Щоб отримати батьків замок, він має відвернутися від батькових богів.

Король Станіс задивився знову на північ, а його золотий плащ розмаявся за плечима.

— Можливо, я помилився в тобі, Джоне Сноу. Ми обидва знаємо, як кажуть про байстріюків. Можливо, тобі бракує батькової честі чи братової військової вправності. Але ти — зброя, дана мені Царем світла. Я відшукав тебе тут, як ти біля підніжжя Кулака відшукав паунок з драконовим склом, і я з тебе скористаюся. Навіть Азор Агай не перемиг у своїй війні самотужки. Я вбив тисячу дикунів, ще тисячу взяв у полон, решту розігнав, але ми обидва знаємо, що вони повернуться. Мелісандра бачила це в полум'ї. Отой Тормунд Грімкулак, швидше за все, просто зараз збирає їх і планує нову атаку. А що більше ми одні одних виснажимо, то слабші будемо, коли нападе справжній ворог.

Джон і сам це розумів.

— Як скажете, ваша світлосте.

Він не розумів, куди хилить король.

— Поки твої брати сперечалися, хто має їх очолити, я розмовляв з Мансом Рейдером,— Станіс скреготнув зубами.— Упертий він і гоноровий. Він не лишає мені вибору, як тільки віддати його полум'ю. Але ми взяли й інших бранців, інших ватажків. Отого, що називається кістяним лордом, кількох кланових вождів, нового магнара Тенійського. Твоїм братам це не сподобається, так само як і лордам твого батька, але я маю намір пропустити дикунів через Стіну... тих, хто присягне на вірність, дасть слово не порушувати королівського миру й королівських законів і прийме Царя світла як свого бога. Навіть велетів, якщо оті їхні дебелі коліна здатні зігнутися. Їх я оселю в Дарі, коли видеру його з рук вашого нового лорда-командувача. Коли здіймаються холодні вітри, жити нам і помирати разом. Час укласти союз проти спільного ворога,— він глянув на Джона.— Ти згоден?

— Батько мріяв знову заселити Дар,— визнав Джон.— Вони з дядьком Бендженом неодноразово про це говорили.

«Щоправда, він не думав заселяти Дар дикунами... але ж він і не кочував з дикунами». Джон не дурив себе: дикуни будуть підданими непокірливими, а сусідами небезпечними. Але, якщо поставити руді

коси Ігритти проти холодних блакитних очей блідавців, вибір зробити легко.

— Я згоден.

— Добре,— мовив король Станіс,— бо найкращий спосіб скріпити майбутній союз — це шлюб. Я збираюся одружити лорда Вічнозиму з дикунською королівною.

Мабуть, Джон кочував з вільним народом занадто довго: він не зміг стримати сміху.

— Ваша світлосте,— сказав він,— полонянка вона чи ні, та якщо ви гадаєте, що просто можете віддати Вал за мене, боюся, ви замало знаєте про дикунок. Як хто воліє з нею одружитися, має бути готовий залізти до неї у вікно на вежі й винести її звідти на вістрі меча...

— «Хто»? — Станіс зміряв його поглядом.— Тобто ти з дівчиною одружуватися не збираєшся? Попереджаю: вона входить у ціну, яку ти маєш заплатити, якщо хочеш отримати батькове ім'я і батьків замок. Цей шлюб необхідний, щоб заручитися вірністю наших нових підданих. Ти відмовляєш мені, Джоне Сноу?

— Ні,— поспішно мовив Джон. Король-бо говорив про Вічнозим, а од Вічнозиму відмовитися не так легко.— Просто... все сталося так несподівано, ваша світлосте. Можна мені трохи часу на роздуми?

— Як скажеш. Але думай швидше. Я не з терплячих, як дуже скоро пересвідчаться твої брати,— Станіс поклав Джонови на плече тонку кістляву руку.— Нікому нічого не розповідай про сьогоднішню розмову. Нікому. А коли повернешся, тобі досить буде прихилити коліно, покласти свого меча мені під ноги й віддатися мені на службу, і підведешся ти Джоном Старком, лордом Вічнозиму.

Тиріон

Почувши крізь товсті дерев'яні двері камери галас, Тиріон Ланістер приготувався до смерті.

«Давно пора,— подумав він.— Ну ж бо, ну ж бо, покладіть уже цьому край». Він підвівся. Ноги залякли від довгого перебування в зігнутому стані. Нахилившись, Тиріон потер їх, розганяючи колючки. «Не йти ж на плаху спотикаючись!»

Цікаво, думав він, його уб'ють просто тут, у темряві, чи все-таки потягнуть у місто, щоб сер Ілін Пейн одрубав йому голову там? Після цього балагану, який звався судом, люба сестричка й ласкавий батько, може, вирішать позбутися Тиріона тихо, не ризикувати публічною стратою. «Я ж бо, якщо мені дозволять сказати останнє слово, можу таки розповісти декілька цікавих речей». Та чи підуть вони на таку дурість?

Задеренчали ключі, двері з рипінням відчинилися всередину, й Тиріон притиснувся спиною до вогкої стіни, шкодуючи, що не має зброї. «Але я можу кусатися й ногами хвицати. Помру зі смаком крові в роті, а це вже щось». Шкода, що не спадали на думку які-небудь палкі останні слова. «В дупу вас усіх!» навряд чи забезпечить йому місце в історії.

На обличчя йому впало світло смолоскипа. Він затулив очі рукою.

— Заходь, чи боїшся карлика? Ну ж бо, сину ти пранцюватої хвойди! — після тривалого мовчання голос його звучав хрипко.

— Це так ти нашу леді-матір обзиваєш? — ступив уперед чоловік зі смолоскипом у лівій руці.— Тут навіть страшніше, ніж у моїй камері в Річкорині, зате не так вогко.

На мить у Тиріона перехопило подих.

— Ти?!

— Ну, майже,— озвався Джеймі; був він худий, з коротко обтятою чуприною.— Долоню лишив у Гаренхолі. Привезти з-за вузького моря бравих компанійців — не найкраща батькова ідея,— він підніс руку, й Тиріон побачив обрубок.

З вуст його зірвався істеричний регіт.

— О боги,— вичавив він.— Джеймі, вибач, але... боги праведні, ви тільки погляньте на нас двох. Хлопці Ланістери — Безрукий і Безносий.

— Було рука моя смерділа так, що я волів би бути безносим,— Джеймі опустив смолоскип, і світло залило братове обличчя.— Шрам разючий!

Тиріон відвернувся од яскравого світла.

— Мене примусили піти в бій без мого старшого братика, який захистив би мене.

— Я тут чув, ти мало місто не спалив.

— Брудна брехня! Я спалив тільки річку,— кинув Тиріон — і знагла пригадав, де він і чому.— Ти прийшов мене стратити?

— Яка невдячність! Якщо ти такий неввічливий, мабуть, мені слід тебе тут і залишити гнити.

— Гнити — явно не та доля, яку мені приготувала Серсі.

— Ні, якщо по правді. Завтра на старому турнірному полі тобі відрубать голову.

Тиріон знову засміявся.

— А хоч погодують? Тобі слід допомогти мені приготувати останнє слово, бо мої думки в цьому погребі порозбігалися, як щури.

— Останнє слово тобі не знадобиться. Я прийшов тебе врятувати, — якось на диво урочисто сказав Джеймі.

— А хто сказав, що мене потрібно рятувати?

— Слухай, я уже й забув, який ти прикрий малий. А ти мені про це одразу ж нагадав, і тепер я подумую: може, дозволити Серсі таки відрубати тобі голову?

— Е ні! — Тиріон видибав з камери.— Нагорі день чи ніч? Я вже геть утратив лік часу.

— Третя ночі. Місто спить,— Джеймі вклав смолоскип назад у держак на стіні між камерами.

Коридор був освітлений так слабо, що Тиріон мало не спіткнувся об тюремника, який розтягнувся на холодній кам'яній долівці. Він поштурхав чоловіка носом.

— Мертвий?

— Спить. І решта троє також. Євнух їм у вино солод-сон підсипав, але небагато, не помруть. Принаймні він так божитьсь. Він чекає на сходах, перевдягнений у септонську рясу. Ти спустишся в колектор, а звідти вийдеш до ріки. На затоці чекає галера. У Вейрису є у вільних містах довірені люди, які потурбуються, щоб тобі не бракувало коштів... але постарайся не вистромлюватися. Серсі, без сумніву, пошле людей на твої пошуки. Буде краще, як ти візьмеш інше ім'я.

— Інше ім'я? О, певна річ. А коли безликі прийдуть мене вбивати, я їм скажу: «Стривайте, ви помилилися, я зовсім інший карлик зі страшним шрамом на пиці».

Обоє Ланістерів розсміялися — такою абсурдною була ситуація. Тоді Джеймі, опустившись на одне коліно, швидко розцілував Тиріона в обидві щоки, ледь торкнувшись губами зморшкуватої смужки зарослого шраму.

— Дякую, брате,— сказав Тиріон.— За моє життя.

— Я... сплатив тобі борг,— дивним голосом мовив Джеймі.

— Борг? — схилив Тиріон голову набік.— Не розумію.

— От і добре. Є двері, яких ліпше не відчиняти.

— Ой леле,— мовив Тиріон,— невже за ними ховається щось лихе й гидке? Невже хтось колись сказав про мене щось погане? Я постараюся не плакати. Розповідай.

— Тиріоне...

«Джеймі боїться!»

— Розповідай,— повторив Тиріон.

Брат відвів погляд.

— Тиша...— почав він неголосно.

— Тиша? — у Тиріона підвело шлунок.— І що вона?

— Не була вона повією. І я її для тебе не купував. Збрехати так звелів мені батько. Тиша була... власне, ким і здавалася. Дочкою заможного селянина, яку ми випадково зустріли на дорозі.

Тиріон чув легенький свист, з яким дихання вихоплювалося крізь шрам у нього на носі. Джеймі не міг звести на нього очей. «Тиша».

Тиріон спробував пригадати, якою вона була. Дівчинкою, зовсім дівчинкою, не старшою за Сансу.

— Моєю дружиною вона була,— прохрипів він.— Вона зі мною одружилася.

— З твоїм золотом, сказав батько. Вона була низького роду, а ти — Ланістер з Кичери Кастерлі. Їй потрібне було тільки золото, цим вона не відрізнялася від повії, отож... отож то була не зовсім брехня, і... він сказав, тебе слід добре провчити. Сказав, що ти дечого навчишся і згодом ще мені дякуватимеш...

— Дякуватиму? — Тиріон мало не задихнувся.— Він віддав її гвардійцям. Цілій касарні гвардійців. І змусив мене... дивитися.

«І не тільки дивитися. Я теж її потім відпорав... власну дружину...»

— Я ж не знав, що він так вчинить. Ти мусиш мені вірити!

— Мушу? — рикнув Тиріон. Як мені взагалі бодай у чомусь тобі вірити? Вона була мені дружиною!

— Тиріоне, це...

Тиріон вдарив його. Це був радше ляпас навідліг, та він уклав у цей ляпас усю свою силу, весь свій страх, всю свою лють, весь свій біль. Джеймі, втративши від удару рівновагу, присів. Не втримався на ногах і гепнувся навznak на підлогу.

— Я... думаю, я на це заслужив.

— О ні, ти заслужив на більше, Джеймі. Ви з моєю любою сестричкою й ласкавим батечком... так-так, ви просто не уявляєте, на що ви заслужили. І ви це отримаєте, присягаюся. Ланістер завжди сплачує борги,— Тиріон подибав геть, у поспіху мало не перечепившись знову через тюремника. Але не встиг він пройти й дюжини ярдів, як наштовхнувся на ґрати, які перегородили коридор. «О боги!» Він ледве стримався, щоб не заверещати.

Ззаду підійшов Джеймі.

— У мене ключі.

— То скористайся ними,— відступив Тиріон убік.

Джеймі відімкнув ґрати, штовхнув їх і ступив уперед. Озирнувся через плече.

— Ти йдеш?

— Не з тобою,— Тиріон пройшов ґрати.— Дай мені ключі та йди собі. Я сам розшукаю Вейрису,— схиливши голову набік, він

роздивлявся брата своїми різнобарвними очима.— Джеймі, а ти зможеш битися лівою рукою?

— Гірше за тебе,— гірко сказав Джеймі.

— Добре. Тоді, якщо ми зустрінемося знову, ми будемо в рівному становищі. Каліка і карлик.

Джеймі вручив йому кільце з ключами.

— Я сказав тобі правду. Ти маєш відповісти мені тим самим. Це ти зробив? Це ти його вбив?

Це питання було мов іще один ніж, який застромили йому в живіт.

— А ти впевнений, що хочеш знати? — поцікавився Тиріон.— З Джеймі вийшов би гірший король, ніж навіть був з Ейриса. Це він украв у свого батька кинджал і дав його якомусь найманцю, щоб той перерізав горло Брандону Старку,— ти знав про це?

— Я... я здогадувався.

— Що ж, яке коріння, таке й насіння. Джоф і мене б убив, коли прийшов би до влади. За той тільки злочин, що я малий і бридкий, а цієї моєї провини не заперечиш.

— Ти не відповів на моє запитання.

— Ти, жалюгідний дурний сліпий каліка! Чи мені тобі розжувати все? Гарзд. Серсі — брехлива шльондра, яка злягалася з Ланселем і з Озмундом Кетлблеком, а може, і зі Сновидою — від неї всього можна сподіватися. А я — чудовисько, як усі й кажуть. Так, це я вбив твого лихого сина,— він силувано посміхнувся. Мабуть, жахливе це було видовище тут, у підсвіченій смолоскипом темряві.

Джеймі без слова розвернувся й пішов геть.

Тиріон провів поглядом брата, який віддалявся широким кроком, і щось у ньому хотіло погукати його, зізнатися, що це все неправда, попросити пробачення. Але тут йому згадалася Тиша, і він змовчав. Він слухав віддалені кроки, заки ті не стихли, а тоді пошкандибав на пошуки Вейриса.

Євнух зачаївся у темряві гвинтових сходів, вдягнений у побиту міллю коричневу рясу з каптуром, який приховував блідість його обличчя.

— Ви забарилися, я вже боявся — щось пішло не так,— сказав він, побачивши Тиріона.

— О ні,— ядучим голосом запевнив його Тиріон.— Що може піти не так? — він захилив голову, роздивляючися сходи.— Я посилав по

вас під час суду.

— Я не зміг прийти. Королева пильнувала мене день і ніч. Я не наважився вам допомогти.

— А зараз допомагаєте.

— Я? Ах,— хихикнув Вейрис. Це хихотіння здавалося геть не до місця серед цього холодного каміння й лункої темряви.— Ваш брат уміє бути переконливий.

— Вейресе, ви холодний і слизький, як слимак, вам не казали? Ви зробили все, щоб мене вбити. Либонь, мені слід відплатити вам тим самим.

— Вірного пса тільки б'ють,— зітхнув євнух,— і скільки павук не наплете павутиння, його ніхто не любить. Та якщо ви уб'єте мене зараз, мілорде, я за вас боюся. Ви ж можете так і не вийти на денне світло,— його темні й вологі очі зблиснули в мінливому сяйві смолоскипа.— В цих тунелях повно пасток, можна і втрапити, якщо не стерегтися.

— Не стерегтися? — пирхнув Тиріон.— Та я стережуся як ніхто, і це ви допомогли мене таким зробити,— він потер носа.— То скажіть мені, чародію, де моя невинна та цнотлива дружинонька?

— З сумом мушу констатувати, що на Королівському Причалі я не знайшов її і сліду. Так само як і сера Донтоса Голарда, який взагалі-то мав би вже десь об'явитися, п'яний як чіп. Тої ночі, коли вона зникла, їх бачили разом на гвинтових сходах. А потому — нічого. Тої ночі був страшний гармидер. Мої пташечки мовчать,— сказав Вейрис і, легенько смикнувши карлика за рукав, потягнув його на сходи.— Мілорде, нам час іти. Вам униз.

«Оце вже точно правда». Тиріон почав спускатися за євнухом, шаркаючи закаблуками по шорсткому камінню. На сходах було страшенно зимно — від цього вологого, пронизливого холоду Тиріон одразу затремтів.

— Яка це частина підземелля? — запитав він.

— Мейгор Лютий звелів збудувати чотири рівні підземель у себе в замку,— відповів Вейрис.— На верхньому рівні містяться великі камери для звичайних злочинців, яких можна тримати разом. Там високо в стінах є вузькі віконця. На другому рівні розташовані менші камери, де тримають високородних бранців. Вікон там немає, але смолоскипи на стінах кидають світло крізь ґрати. На третьому

поверсі камери ще менші, а двері дерев'яні. Люди їх кличуть чорними камерами. Тут тримали вас, а перед вами — Едарда Старка. Але є ще один рівень, нижче. Якщо людину спускають на цей рівень, вона вже ніколи не побачить сонця, не почує людського голосу, не зможе вдихнути, щоб не відчувати страшного болю. Камери на четвертому рівні Мейгор наказав побудувати для тортур.

На той час вони вже спустилися зі сходів. Перед ними відкривалися неосвітлені двері.

— Ось цей четвертий рівень. Дайте руку, мілорде. Тут безпечніше рухатися в темряві. Є тут речі, яких вам ліпше не бачити.

Тиріон на мить затримався. Вейрис уже одного разу його зрадив. Хтозна, яку гру він затіяв нині? І чи є ліпше місце вбити людину, як не тут, унизу, в темряві,— в місці, про існування якого ніхто й не знає? Може, й тіла ніколи не знайдуть.

З іншого боку, а який у карлика вибір? Піднятися нагору й вийти через центральну браму? Ні, це не годиться.

«А Джеймі би не злякався»,— подумав Тиріон — і тут-таки пригадав, як з ним вчинив Джеймі. Узявши євнуха за руку, він дозволив завести себе в чорноту й пішов за слабеньким пошкрябуванням шкіри об каміння. Вейрис рухався швидко, час від часу шепочучи: «Обережніше, попереду три сходинки», або: «Тут тунель починає спускатися вниз, мілорде». «Я в'їхав сюди як королівський правиця — через браму, на чолі власних присяжників,— думав Тиріон,— а тікаю як щур у темряві, тримаючись за руку павука».

Попереду з'явилося світло — надто тьмяне, щоб виявитися денним, але з їхнім наближенням воно яснішало. За деякий час уже можна було розрізнити арочний прохід, перегороджений ще одними ґратами. Вейрис видобув ключа. Переступивши поріг, опинились у невеличкій круглій кімнаті. З неї відчинялося п'ять інших дверей, усі замкнені на залізні засуви. У стелі теж був отвір, а на стіні під ним було вмонтовано кілька щаблів, які вели нагору. В одному кінці стояла пишно оздоблена жаровня у формі драконової голови. Дрова в роззявленій пащеці чудовиська перегоріли, але жарини ще світилися тьмяним жовтогарячим сяйвом. Хай і приглушене, це світло після чорноти тунелю тішило око.

Більше ніяких меблів не було, зате на підлозі був викладений з чорно-червоних кахлів триголовий дракон. Тиріону свербів якийсь спогад. І тут його осінило. «Це ж місце, про яке мені розповідала Шей, коли Вейрис уперше привів її до мене в ліжко».

— Ми під Вежею правиці.

— Так,— Вейрис потягнув двері, які давно не відчинялися, й застряглі завіси завищали, опираючись. На підлогу посипалися пластівці іржі.— Ці двері виведуть нас до ріки.

Тиріон повільно наблизився до драбини, провів долонею по нижньому щаблю.

— А ця драбина виведе мене в мою спальню.

— Тепер це спальня вашого лорда-батька.

Тиріон роздивлявся шахту.

— Далеко лізти?

— Мілорде, ви заслабкі для таких дурниць, та й часу немає. Нам пора йти.

— У мене ще справи нагорі. То далеко лізти?

— Двісті тридцять щаблів, та хай що там ви задумали...

— Двісті тридцять щаблів, а потім?

— Тунель ліворуч, але послухайте...

— Далеко до спальні? — Тиріон поставив ногу на нижній щабель драбини.

— Не більш як шістдесят футів. Коли повзтимете, тримайтеся рукою за стіну. Намацаєте двері. Треті ведуть у спальню,— зітхнув Вейрис.— Це божевілля, мілорде. Брат повернув вам життя. А ви хочете його знову знищити, а разом і моє?

— Вейресе, єдине, що я ціную зараз менше за своє життя, то це життя ваше. Чекайте на мене тут.

Він повернувся спиною до євнуха й поліз нагору, про себе рахуючи щаблі.

Щабель по щаблю він піднімався в темряву. Спершу ще видно було тьмяні обриси поперечин, за які він хапався руками, і шорстку поверхню каміння за ними, та що вище він піднімався, то дужче згущувалася темрява. «Тринадцять, чотирнадцять, п'ятнадцять, шістнадцять...» Коли він дійшов до тридцятьох, руки тремтіли від напруги. На мить він зупинився відсапатися і глянув униз. Далеко внизу виднілося кружальце слабенького світла, яке майже затуляли

його власні ноги. Тиріон продовжив підйом. «Тридцять дев'ять, сорок, сорок один...» Заки дійшов до п'ятдесятьох, ноги вже горіли. Драбина була нескінченна, у карлика вже тіло залякло. «Шістдесят вісім, шістдесят дев'ять, сімдесят...» Поки дійшов до вісімдесятьох, спину стиснув тупий біль. Але Тиріон ліз нагору. Він і сам би не сказав навіщо. «Сто тринадцять, сто чотирнадцять, сто п'ятнадцять...»

На рівні двісті тридцятої сходинки в шахті було темно як у вусі, але Тиріон відчув тепле повітря, яке струменіло з тунелю ліворуч, наче подих якогось велетенського звіра. Незграбно помацавши ногою довкола, карлик нарешті почав злазити з драбини. Людині нормального зросту довелося б у тунелі лізти на чотирьох, а от Тиріон тут міг навіть випростатися. «Нарешті місце спеціально для карликів». Чоботи тихо шаркали по камінню. Тиріон ішов повільно, рахуючи кроки, мацаючи стіни в пошуках шпарин. Незабаром почулися голоси, спершу приглушені й нерозбірливі, та згодом чіткіші. Він дослухався. Двоє батькових гвардійців жартували про Куцеву повію: як любо було б її відпорати і як давно їй, мабуть, хотілося потриматися за справжній прутень, а не за карликів опуцьок.

— Та він у нього, певно, ще й кривий,— сказав Лам. Тут розмова перейшла на завтрашню Тиріонову страту.— Та він ридатиме як дівка і благатиме зглянутися,— наполягав Лам. Лестер заявив, що карлик зустріне сокиру хоробро, як лев, адже він Ланістер, і готовий був на це навіть чоботи свої поставити.— Гівняні твої чоботи,— озвався Лам,— сам знаєш, що на мене вони не налізуть. Ось що я тобі скажу: якщо виграю я, будеш два тижні мені клятву кольчугу чистити.

Кілька футів Тиріон ясно чув кожне слово з їхньої суперечки, та коли трохи просунувся далі, голоси швидко затихли. «Не дивно, що Вейрис не хотів, аби я ліз по цій клятій драбині,— подумав Тиріон, посміхаючись.— От же ж пташечки!»

Дійшовши до третіх дверей, від довго мацав стіну, поки пальці натрапили на маленький залізний гачок, вбитий між двох каменів. Тиріон потягнув гачок униз, почувся тихий гуркіт, який у тиші пролунав як сходження снігової лавини, і ліворуч відкрився отвір завширшки з фут, у якому виднілося тьмяне жовтогаряче світло.

«Коминок!» Тиріон мало не засміявся. В коминку було повно гарячого попелу, ще й чорна дровиняка, яка зсередини світилася жовтогарячим. Тиріон боязко протиснувся повз неї, швидкими

кроками, щоб не спалити чобіт, і під ногами тихо хрустів жар. Опинившись у колишній своїй спальні, Тиріон довгу мить стояв, дихаючи безшумно. Батько щось почув? Потягнеться до меча чи здійме галас?

— Мілорде! — гукнув жіночий голос.

«Колись би мене це боляче вразило — коли я ще відчував біль». Перший крок дався найважче. Дійшовши до ліжка, Тиріон відсунув завісу — і побачив її: вона обернулася до нього з сонною усмішкою на вустах. Та усмішка згасла, коли дівчина побачила його. Вона натягнула ковдру до підборіддя, так наче цим могла захиститися.

— Ти чекала когось трохи вищого, люба?

Її очі наповнилися сльозами.

— Я не хотіла того казати, королева мене змусила. Будь ласка! Ваш батько так мене лякає...— вона сіла, і ковдра зіслизнула їй на коліна. Під ковдрою дівчина була гола, якщо не рахувати ланцюга на шії. Ланцюга зі з'єднаних золотих долонь, де кожна наступна тримається за попередню.

— Міледі Шей,— тихо заговорив Тиріон.— Увесь час, сидячи в чорній камері й чекаючи на смерть, я пригадував вашу вроду. Пригадував вас у шовках, у грубому полотні або й без нічого...

— Мілорд скоро повернеться. Вам краще йти, бо... чи ви прийшли по мене?

— Тобі взагалі це бодай трохи подобалося? — він поклав руку їй на щоку, пригадуючи, як робив це раніше. Як ковзав руками по талії, стискав маленькі пругкі груденята, гладив коротке темне волосся, торкався вуст, щік, вух. Як розтуляв пальцем її солодку таємницю, змушуючи Шей стогнати.— Бодай колись тобі подобався мій доторк?

— Дуже,— сказала вона,— мій велет Ланістер.

«Гіршого ти бовкнути не могла, люба».

Тиріон ковзнув пальцем під батьків ланцюг і крутнув. Ланки напнулися, вгризаючись у шию.

— *Холодні руки золоті, жіночі ж руки — жар...*— промовив він. Знову шарпнув холодні руки, а гарячі в цей час ляпали його по обличчю, збиваючи сльози.

Потім він на столику біля ліжка побачив кинджал лорда Тайвіна й застромив собі за пояс. На стіні були розвішані булава з лев'ячою головою на руків'ї, бердиш і арбалет. Бердишем орудувати в замку

незручно, до булави Тиріон не міг дотягнутися, зате просто під арбалетом стояла під стіною дерев'яна скриня, окута залізом. Тиріон виліз на неї, зняв арбалет і сагайдак зі стрілами, поставив ногу на стремено й тиснув, поки не напнулася тятива. Тоді він вставив стрілу в паз.

Джеймі неодноразово розповідав йому про недоліки арбалетів. Якщо звідти, де вони там розмовляють, з'являться Лам з Лестером, Тиріон не матиме часу перезарядити арбалет, та принаймні одного він з собою у пекло забере. Лама, якщо буде вибір. «Доведеться тобі самому чистити кольчугу, Ламе. Ти програв».

Додибавши до дверей, Тиріон мить дослухався, а тоді повільно їх відчинив. У кам'яній ніші горів ліхтар, затоплюючи порожній коридор блідим жовтим світлом. Ніякого руху — тільки полум'я блимає. Тиріон висковзнув з дверей, опустивши арбалет і притиснувши його до ноги.

Батька він знайшов саме там, де й думав: той сидів у півтемряві вбиральні, задерши на стегнах нічну сорочку. Зачувши кроки, лорд Тайвін звів очі.

Тиріон глузливо уклонився.

— Мілорде!

— Тиріоне,— озвався Тайвін Ланістер; якщо він і злякався, то й натяком себе не виказав.— Хто випустив тебе з камери?

— Я б залюбки тобі розповів, але дав священне слово.

— Євнух,— вирішив батько.— За це я йому голову зітну. Це мій арбалет? Опустити його.

— А якщо я відмовлюся, ти мене покараєш, батьку?

— Ця втеча безглузда. Тебе не стратять, якщо ти саме цього боїшся. Я досі маю намір відіслати тебе на Стіну, але не можу цього зробити без згоди лорда Тайрела. Опустити арбалет, й ми повернемося в покої і побалакаємо про це.

— Ми й тут можемо побалакати. А що як я не хочу на Стіну, батьку? Там в біса холодно, а мені холоду й від тебе досить. Ти просто скажи мені дещо, і я собі піду. Одне простеньке запитання — бодай це ти мені завинив.

— Я тобі нічого не завинив.

— Усе своє життя я від тебе нічого не отримував, але це отримаю. Що ти зробив з Тишею?

— Тишею?

«Він навіть її імені не пам'ятає!»

— Дівчиною, з якою я одружився.

— А, так! Твою найпершою хвойдою.

Тиріон націлив стрілу батькові в груди.

— Ще раз промовиш це слово — і я тебе вб'ю.

— У тебе мужності забракне.

— Хочеш пересвідчитися? Це ж коротеньке слово, і з твоїх вуст воно зривається так легко! — Тиріон нетерпляче махнув арбалетом.— Тиша. То що ти з нею зробив, потому як дав мені урок?

— Не пригадую.

— А ти постарайся. Ти наказав її убити?

Батько піджав губи.

— Не було потреби, вона добре затирила своє місце... і, наскільки пригадую, їй за це гарно заплатили. Гадаю, стюард просто відіслав її геть. Я не цікавився.

— Геть — це куди?

— А куди діваються хвойди?

Тиріон стиснув пальці. Лорд Тайвін почав був підводитися, і тут арбалет гримнув. Стріла поцілила трохи вище паху, і лорд Тайвін, кречнувши, знову осів. Стріла уп'ялася глибоко, по самі пера. Навколо стрижня проступила кров, закрापала на лобкове волосся й на голі стегна.

— Ти в мене вистрілив,— недовірливо промовив лорд Тайвін, у якого від шоку оскліли очі.

— Ви завжди швидко оцінювали ситуацію, мілорде,— сказав Тиріон.— Мабуть, саме тому і стали королівським правицею.

— Ти... мені не... не син...

— А отут ти помиляєшся, батьку. Я бачу, що я просто твоя копія в мініатюрі. А тепер зроби мені ласку й пошвидше вмирай. Мені ще на корабель треба встигнути.

І вперше в житті батько вчинив так, як просив Тиріон. Доказом цьому був наглий сопух: у мить смерті в батька випорожнився шлунок. «Що ж, він був якраз у потрібному місці»,— подумав Тиріон. Але сморід, який заповнив виходок, свідчив про те, що затертий жарт про батька — просто чергова брехня.

Зрештою виявилось, що лорд Тайвін Ланістер сере ніяким не золотом.

Семвел

Король лютував. Сем одразу це збагнув.

Щойно чорні брати один по одному ввійшли й опустилися перед ним навколішки, Станіс відсунув сніданок з сухих плескачів, солоної яловичини й варених яєць і холодно втупився в них. Поряд з ним червона жінка на ім'я Мелісандра сиділа з таким виглядом, наче її ця сцена страшенно розважає.

«Я тут випадково,— подумав Сем тривожно, коли її червоні очі зупинилися на ньому.— Просто комусь потрібно було допомогти мейстру Еймону піднятися по східцях. Не дивіться на мене, я — звичайний мейстрів стюард». Решта присутніх були претендентами на колишню посаду Старого Ведмедя — за винятком Бовена Марша, який зняв свою кандидатуру, але зостався каштеляном і лордом-стюардом. Сем не міг зрозуміти, чому Мелісандра так зацікавилася саме ним.

Король Станіс на диво довго протримав чорних братів на колінах.

— Підведіться,— нарешті мовив він. Сем підставив мейстру Еймону плече, щоб той знову зміг стати на ноги.

Напружену тишу порушив лорд Джанос Слінт, прокашлявшись.

— Ваша світлосте, дозвольте мені сказати, наскільки нам приємно, що ви нас викликали. Коли я зі Стіни побачив ваші прапори, я збагнув: королівство врятоване. «Ось їде чоловік, що ніколи не забуває про обов'язок,— сказав я доброму серу Алісеру.— Сильний чоловік і справжній король». Можна привітати вас із перемогою над дикунами? Певен, співці складуть про неї балади...

— Співці хай складають, що їм заманеться,— кинув Станіс.— Збавте мене від своїх лестощів, Джаносе, вам це не допоможе,— король звівся на ноги й нахмурився до присутніх.— Леді Мелісандра

каже, що ви досі не обрали лорда-командувача. Мені це не подобається. І скільки ще триватиме це безглуздя?

— Сір,— почав захищатися Бовен Марш,— ще ніхто не набрав двох третин голосів. Минуло всього десять днів.

— На дев'ять днів довше, ніж потрібно. А мені ще треба позбутися полонених, привести до ладу королівство й перемогти у війні. Слід зробити вибір — ухвалити рішення, які стосуються Стіни й Нічної варти. І по праву ваш лорд-командувач повинен мати голос при ухваленні цих рішень.

— Так, обов'язково,— сказав Джанос Слінт.— Але мушу дещо зауважити. Ми, братчики, лише прості солдати. Солдати, так! А вашій світлості відомо, що солдати найкраще почувуються, отримуючи накази. Мені здається, вони тільки виграють від вашої королівської оруди. На благо держави. Щоб допомогти їм обрати мудро.

Декого з присутніх ця пропозиція образила.

— Може, королю й дупи нам підтирати також? — сердито поцікавився Котер Пайк.

— Вибір лорда-командувача належить братам, і тільки їм,— наполягав сер Деніс Малістер.

— Якби вони обирали мудро, мене б серед кандидатів не було,— простогнав Стражденний Ед.

Мейстер Еймон, як завжди спокійний, мовив:

— Ваша світлосте, нічна варта сама обирає лорда-командувача, відколи Брандон Будівничий звів Стіну. Разом з Джіором Мормонтом у нас безперервно змінилося дев'ятсот дев'яносто сім лордів-командувачів, і всіх їх обирали вояки, якими вони потім керуватимуть, — цій традиції вже тисячі років.

— Я не мав наміру позбавляти вас прав і традицій,— скреготнув зубами Станіс.— Що ж до королівської оруди, Джаносе, то якщо ви хочете, аби я підказав братчикам обрати вас, наберіться мужності й так і скажіть.

Лорд Джанос остовпів. Невпевнено посміхнувшись, він спітнів, а от Бовен Марш, який стояв поряд, мовив:

— Хто зможе краще командувати чорними плащами, як не людина, що колись командувала золотими?

— Хто завгодно, як на мене. Навіть кухар,— король кинув на Слінта холодний погляд.— Джанос навряд чи був першим золотим

плащем, який брав хабарі, цього я не заперечую, але саме він, мабуть, перший додумався набивати собі гаманця, продаючи посади й підвищення. Наприкінці його служби йому з платні відраховувала чи не половина офіцерів у міській варті. Хіба не так, Джаносе?

У Слінта побагровіла шия.

— Неправда, це неправда! У сильної людини завжди багато ворогів, ваша світлість самі це знають, адже й про вас позаочі поширюють плітки. Ніхто нічого не довів, жодна людина не виступила...

— Двоє людей, які готові були виступити, нагло померли просто на чатах,— звузив очі Станіс.— Не жартуйте зі мною, мілорде. Я бачив докази, які Джон Арин надав малій раді. Якби королем був я, ви би втратили не лише посаду, запевняю вас, а от Роберт на ваші грішки тільки плечима знизав. «Усі крадуть,— пригадую, сказав він.— Ліпше відомий злодій, ніж невідомий: наступний може виявитися гіршим за попереднього». Думаю, ці слова брату у вуста вклав лорд Пітир. Мізинчик золото нюхом чує, і я певен: він усе залагодив так, що з вашої корумпованості корона мала зиску не менше, ніж ви самі.

У лорда Слінта затрусилися щоки, та не встиг він знову запротестувати, як заговорив мейстер Еймон:

— Ваша світлосте, за законом минулі злочини й переступи прощаються людині, щойно вона промовляє обітницю і стає побратимом Нічної варті.

— Це мені відомо. Якщо виявиться, що Нічна варта не може запропонувати кращої людини, я зціплю зуби і проковтну цей вибір. Це не моя справа, кого ви оберете,— якщо ви нарешті таки оберете. У нас війна попереду.

— Ваша світлосте,— сказав сер Деніс Малістер обережно-ввічливо.— Якщо ви про дикунів...

— Ні, не про них. І ви це знаєте, сер.

— А ви маєте знати, що хоча ми вдячні вам за допомогу в боротьбі проти Манса Рейдера, ми вам допомогти у завоюванні престолу не можемо. Нічна варта не бере участі у війнах Сімох Королівств. Вісім тисяч років...

— Я знаю історію, пане Денісе,— різко кинув король.— Даю вам слово, я не проситиму вас піднімати мечі проти заколотників чи

узурпаторів, які потурбують мене. Я очікую, що ви й надалі захищатимете Стіну, як захищали завжди.

— Ми боронитимемо Стіну до останньої людини,— сказав Котер Пайк.

— Мене, мабуть,— покірними голосом промовив Стражденний Ед.

Станіс схрестив руки.

— Але мені від вас знадобиться кілька речей. Речей, з якими, можливо, вам не так легко буде розлучитися. Мені потрібні ваші замки. І Дар.

Ці відверті слова вибухнули серед чорних братів, як пожбурений у жаровню горщик дикополум'я. Марш, Малістер і Пайк заговорили водночас. Король Станіс їх не спиняв. Коли ж вони виговорилися, він мовив:

— У мене людей утричі більше, ніж у вас. Я можу просто відібрати землі, якщо схочу, але волів би зробити це законно, з вашої згоди.

— Дар передали Нічній варті довічно, ваша світлосте,— наполягав Бовен Марш.

— А це означає, що його законно не можна захопити, конфіскувати чи забрати у вас. Однак дароване може бути передароване.

— І що ви робитимете з Даром? — поцікавився Котер Пайк.

— Використаю з більшим зиском, ніж ви. Щодо замків, то Східна варта, Чорний замок і Тінява вежа лишаться вам. Розташуйте в них свої війська, як завжди. Але якщо ми хочемо втримати Стіну, в решті замків я маю розмістити своє військо.

— У вас немає стільки людей,— заперечив Бовен Марш.

— Кілька покинутих замків уже взагалі в руїнах лежать,— сказав Отел Ярвик, головний будівничий.

— Руїни можна відбудувати.

— Відбудувати? — здивувався Ярвик.— І хто ж це зробить?

— Це моя справа. Від вас мені потрібен перелік замків з детальним описом теперішнього їхнього стану, а також усього, що знадобиться, аби їх відновити. Вже за рік я планую розмістити там залоги й палити перед брамами священні вогнища.

— Священні вогнища? — Бовен Марш кинув на Мелісандру невпевнений погляд.— Нам тепер священні вогнища доведеться палити?

— Так,— підвелася жінка в розмаяних вогненних шовках, розсипавши по плечах довгі ясно-мідні коси.— Одним мечам цієї темряви не стримати. Це здатне зробити лише світло Царя. Затямте, добрі лицарі й доблесні браття: прийдешня війна — це не дрібні суперечки за землі й почесні. Наша війна — це війна за саме життя, і якщо ми її програємо, світ загине разом з нами.

Офіцери не знали, як це сприймати, ясно бачив Сем. Бовен Марш і Отел Ярвик обмінялися нерішучими поглядами, Джанос Слінт кипів, а у Трипалого Гоба вигляд був такий, наче він залюбки б забрався до себе різати моркву. Але всі вони здивовано почули, як мейстер Еймон пробурмотів:

— Це ви про війну за світанок говорите, міледі. Але ж де королевич обіцяний?

— Стоїть перед вами,— оголосила Мелісандра,— тільки ви його не бачите. Станіс Баратеон — новий Азор Агай, воїн вогню. У ньому здійсняться пророцтва. Червона комета спалахнула в небі, сповіщуючи його прихід, і в нього є Світлоносець — червоний меч героїв.

Від її слів, здавалося, королю стало страшенно ніяково, бачив Сем. Рипнувши зубами, Станіс мовив:

— Ви покликали — я прийшов, мілорди. А тепер вам доведеться або жити зі мною, або померти. Тому звикайте,— він махнув рукою.— Це все. Мейстре, лишіться ненадовго. І ти, Тарлі. А решта можуть іти.

«Я? — вражено подумав Сем, коли брати, уклонившись, почали виходили.— Чого йому треба від мене?»

— Це ж саме ти убив у снігопад оту істоту,— сказав король Станіс, коли в кімнаті лишилося тільки їх четверо.

— Сем Смертовбивця,— усміхнулася Мелісандра.

Сем відчув, як червоніє обличчя.

— Ні, міледі. Ваша світлосте. Тобто — так, це я. Я — Семвел Тарлі, так.

— Твій батько — здібний солдат,— сказав король Станіс.— Одного разу він у Ашфордді переміг мого брата. Мейс Тайрел приписав цю перемогу собі, та лорд Рендил усе залагодив, коли Тайрел ще і на поле бою не дістався. Зарубавши лорда Каферена отим своїм великим

валерійським мечем, він відіслав його голову Ейрису,— король потер підборіддя пальцем.— Я не очікував, що в такого батька виросте такий син.

— А... він теж не очікував, що в такого батька виросте такий син.

— Якби ти не вбрався в чорне, з тебе був би цінний заручник,— замислено глянув на нього Станіс.

— Але він таки вбрався в чорне,— зауважив мейстер Еймон.

— І я це добре знаю,— сказав король.— Я знаю набагато більше, ніж ви собі уявляєте, Еймоне Таргарієн.

Старий похилив голову.

— Я просто Еймон, сір. Клеплючи ланки мейстерського ланцюга, ми відмовляємося від прізвища свого дому.

Король коротко кивнув, мовляв: знаю і мене це не обходить.

— Мені переказували, оту істоту ти зарізав обсидіановим кинджалом,— мовив він до Сема.

— Т-так, ваша світлосте. Його мені дав Джон Сноу.

— Драконове скло,— мелодійно засміялася червона жінка.— «Мерзлий вогонь» — ось як воно називається валерійською. Не дивно, що воно — прокляття цих холодних дітей Чужого.

— На Драконстоні, де мій престол, у старих тунелях під горою є чимало обсидіану,— мовив король до Сема.— Уламки, брили, пласти. Наскільки пригадую, він переважно чорний, хоча трапляється і зелений, і червоний, навіть фіолетовий. Я вже написав серу Роланду, моему каштеляну, щоб починав видобуток. Боюся, довго мені Драконстон не втримати, але поки замок не впав, Цар світла, може, дозволить нам добути «мерзлого вогню» достатньо, аби протистояти тим істотам.

Сем прокашлявся.

— С-сір... Кинджал... коли я хотів заколоти блідавця, драконове скло просто тріснуло.

— Некромантія «оживляє» блідавців,— посміхнулася Мелісандра, — та лишаються вони мертвяками з плоті й крові. З ними впорається криця й вогонь. А от ті, кого ви звете Чужими, це дещо інше.

— Демони зі снігу, криги й холоду,— сказав Станіс Баратеон.— Прадавній ворог. Єдиний ворог, який зараз важить,— він знову кинув на Сема оцінювальний погляд.— Мені казали, ви з тою дівчиною-дикункою пройшли попід Стіною, крізь якусь чарівну браму.

— Крізь Ч-чорну браму,— затинаючись, озвався Сем.— Під Ночефортом.

— Ночефорт — найбільший і найстаріший замок на Стіні,— сказав король. Саме там і буде мій престол на час війни. Ти мені покажеш цю браму.

— Я...— мовив Сем.— Я п-покажу, якщо...

«Якщо вона і досі там. Якщо вона відчиниться перед людиною не в чорному. Якщо...»

— Покажеш,— відтяв Станіс.— Я скажу коли.

— Ваша світлосте,— усміхнувся мейстер Еймон,— поки ми не пішли, хочу запитати: ви не зробите нам честь — не покажете нам цей чудовний клинок, про який ми всі так багато наслухалися?

— Хочете поглянути на Світлоносця? Ви, сліпий?

— Сем буде мені за очі.

Король нахмурився.

— Всі вже його бачили, то чом би і сліпому не подивитися?

Його ремінь з піхвами висів на гачку біля коминка. Король зняв його й витягнув довгого меча. Криця чиркнула об дерево та шкіру, і світлицю переповнило сяйво: воно мерехтіло й мінилося — танок золотого, жовтогарячого й червоного світла, яскравих кольорів вогню.

— Розповідай, Семвеле,— торкнувся хлопцевої руки мейстер Еймон.

— Світиться,— приглушеним голосом мовив Сем.— Наче у вогні. Полум'я немає, але криця зблискує і спалахує золотим, червоним і жовтогарячим, як сонячна доріжка на воді, тільки ще гарніше. Шкода, що ви не бачите, мейстре.

— Тепер бачу, Семе. Меч, повний сонячного світла. Яке приємне видовище! — старий сухо уклонився.— Ваша світлосте. Міледі. Дуже люб'язно з вашого боку.

Щойно король Станіс заховав блискучого меча у піхви, кімната мов потемніла, і це попри сонце, яке лилося у вікна.

— От і добре, тепер ви бачили. Можете повертатися до своїх обов'язків. І пам'ятайте, що я вам сказав. Або брати оберуть лорда-командувача вже сьогодні, або дуже пошкодують.

Поки Сем допомагав мейстру Еймону спускатися вузькими гвинтовими сходами, той глибоко замислився про щось. А от коли вони перетинали двір, він мовив:

— Я не відчув жару. А ти, Семе?

— Жару? Від меча? — Сем почав пригадувати.— Повітря навколо мерехтіло, як біля розпеченої жаровні.

— Але жару не відчувалося, ні? І піхви, в яких зберігається меч, вони ж із дерева та шкіри, так? Я чув характерний звук, коли його світлість діставав меча. Шкіра була не обвуглена, Семе? Дерево не обпалене, не почорніло?

— Ні,— визнав Сем.— Принаймні я такого не бачив.

Мейстер Еймон кивнув. Повернувшись назад у покої, він попросив Сема розпалити коминок і допомогти йому всістися в крісло біля вогню.

— Важко бути таким старим,— зітхнув він, уможуваючись на подушках.— А ще важче бути сліпим. Я скучив за сонцем. І за книжками. Більше за все мені бракує книжок,— сказав Еймон і махнув рукою.— До виборів ти мені більше не знадобишся.

— Вибори... Мейстре, невже ви нічого не можете зробити? Оце все, що король розповів про лорда Джаноса...

— Я не забув,— сказав мейстер Еймон,— але ж, Семе, я — мейстер, я вдягнув ланцюга і дав обітницю. Мій обов'язок — давати поради лорду-командувачу, хай хто ним стане. Не годиться мені надавати перевагу комусь одному з претендентів.

— Я не мейстер,— мовив Сем.— А я можу щось зробити?

Еймон звів білі сліпі очі на Семове обличчя та м'яко усміхнувся.

— Ну, не знаю, Семвеле. А ти можеш?

«Можу,— подумав Сем.— Мушу». І він мав право щось зробити. Але якщо він завагається, то потім точно не набереться мужності. «Я — вояк нічної варти,— нагадав він собі, квапливо перетинаючи двір.— Так. Я зможу». Були часи, коли він починав тріпотіти й белькотіти від одного погляду лорда Мормонта, але то був давній Сем, до Кулака Перших Людей і Крастерової фортеці, до блідавців і Холоднорукого, до Чужого на мертвому коні. Нині Сем уже сміливіший. «Жиллі робить мене хоробрішим»,— сказав він Джонові. І то було правдою. Мусило бути правдою.

Котер Пайк був страшніший за решту двох командувачів, тож Сем спершу пішов до нього, поки не розгубив рішучості. Котера він знайшов у Щитодворі: той грав у кості з трьома братами зі Східної

варти та з рудочубим сержантом, який прибув з Драконстону зі Станісом.

Та коли Сем попросив дозволу з ним перемовитися, Пайк гаркнув наказ, і решта вояків, забравши кості й монети, подалися геть.

Ніхто б не назвав Котера Пайка вродливим, хоча тіло під заклепаним панциром і бриджами з грубого полотна було струнке, міцне й жилаве. Очі він мав маленькі та близько посаджені, ніс поламаний, а мисик волосся на чолі гострий, як вістря списа. Обличчя його було жахливо побите віспою, а борідка, яка мала би приховати віспини, виросла ріденька та клочкувата.

— Сем Смертовбивця! — привітався Котер.— Ти впевнений, що ти Чужого вбив, а не снігового лицаря, виліпленого якимось малюком? «Початок не дуже».

— Його вбило драконове скло, мілорде,— слабеньким голосом пояснив Сем.

— Ну так, звісно. Ну що ж, забудьмо, Смертовбивце. Тебе прислав до мене мейстер?

— Мейстер? — Сем ковтнув.— Я... я щойно від нього, мілорде.

Це була така собі напівправда, і якщо Пайк хоче трактувати її по-своєму, може, більше буде схильний вислухати. Зробивши глибокий вдих, Сем випалив своє прохання.

Та не встиг він і двадцятьох слів промовити, як Пайк урвав його.

— Ти хочеш, аби я уклінно цілував поділ Малістерового пишного плаща, так? Я міг би здогадатися! Ви, лордйчуки, всі збиваєтеся в отари, як вівці. Ну, перекажи Еймону, що він марнує свої сили і мій час. Якщо хтось і має зняти свою кандидатуру, то це Малістер. Він уже в біса застарий для такої роботи, може, тобі слід переказати це йому. Оберемо його — і, може так статися, за рік нам доведеться обирати когось нового.

— Він старий,— погодився Сем,— але ж він д-досвідчений.

— Хіба що в сидінні у себе на вежі й перебиранні карт. Що він планує робити — писати блідавцям листи? Він лицар, це все добре й гарно, але він не боєць, і мені до дупи, що він п'ятдесят років тому когось там скинув з коня на якомусь дурнувтому турнірі. Всі його битви виграв Піврукий, це й сліпому видно. А нам тепер, коли у нас на шиї той клятий король, боєць потрібен більш ніж колись. Сьогодні він захотів руїни і порожні поля, але чого захоче його світлість завтра?

Гадаєш, у Малістера стачить духу повстати проти Станіса Баратеона і тої червоної сучки? У мене точно не стане, — розреготався він.

— То ви його не підтримаєте? — стривожився Сем.

— Ти Сем Смертовбивця чи Глухенький Дик? Ні, я його не підтримаю,— Пайк націлив пальця йому в обличчя.— Зрозумій одне, хлопче. Мені ця клята посада не потрібна, я ніколи її не хотів. Я набагато краще б'юся на палубі, ніж на коні, а Чорний замок задалеко від моря. Але хай мені в дупу розжареного меча запхають, якщо я віддам Нічну варту тому причепуреному орлу з Тінявої вежі. Можеш бігти до старого й переказати це йому, якщо він запитає,— підвівся він. — Забирайся з моїх очей.

Сем зібрав залишки мужності, щоб промовити останнє:

— А м-може, когось іншого? Може, ви п-підтримаєте когось іншого?

— Кого? Бовена Марша? Та він нікому не довіряє, ложечки після гостей перераховує! Отел — безініціативний, робить те, що скажуть; робить добре, але не більше. Слінт... ну, його люди до нього добре ставляться, не заперечую, і було б дуже цікаво пхнути його в королівську пельку й подивитися, як Станіс вдавиться, але ні. У ньому забагато Королівського Причалу. Жаба відростила крила і думає, що вона — клятий дракон,— зареготав Пайк.— І хто лишається — Гоб? Можна і його вибрати, звісно, тільки хто ж тобі баранину варитиме, Смертовбивче? А ти, судячи з вигляду, дуже любиш кляту баранину.

Більше говорити не було чого. Переможений Сем заледве вичавив подяку за приділений час і пішов собі. «З сером Денісом буде краще», — вмовляв він себе, перетинаючи замок. Сер Деніс — лицар, високородний і освічений, та й він дуже лагідно обійшовся з Семом, коли натрапив на них із Жиллі на дорозі. «Сер Деніс мене послухається, обов'язково».

Командувач Тінявої вежі народився під Бомкою вежею Стражморя й був Малістером до шпику кісток. Комір і рукави його чорного оксамитового камзола були облямовані сободем. Брижі плаща скріплював своїми пазурами срібний орел. Борода в нього була біла як сніг, волосся переважно повипадало, а обличчя перерізали глибокі зморшки, це правда. Але він і досі рухався граційно, мав у роті зуби, і роки не зіпсували ні його блакитно-сірих очей, ні його манер.

— Мілорде Тарлі,— заговорив він, коли стюард привів Сема до нього в Сулицю, де зупинилися брати з Тінявої вежі.— Радий бачити, що ви оговталися після всіх випробувань. Вип'єте кубок вина? Наскільки пригадую, ваша леді-матір з Флорентів. Одного дня я вам розповім про турнір, на якому я скинув з сідла обох ваших дідусів. Але не сьогодні, знаю, у нас є нагальніші справи. Вас прислав мейстер Еймон, звісна річ. Він хоче дати мені пораду?

Сьорбнувши вина, Сем старанно добирав слова.

— Мейстер вдягнув ланцюг і дав обітницю... не годиться йому впливати на рішення, кого обрати лордом-командувачем...

— І тому він не прийшов до мене сам,— посміхнувся старий лицар.— Так. Я все розумію, Семвеле. Ми з Еймоном обоє старі й розуміємося на таких справах. Кажі, за чим прийшов.

Вино було солодке, і сер Деніс вислухав Семове прохання чемно й серйозно, на відміну від Котера Пайка. Та коли той закінчив, старий лицар похитав головою.

— Я згоден, що чорним у нашій історії стане день, коли король призначить нам лорда-командувача. Особливо такий король. Він корону надовго не втримає. Але, Семе, по справедливості знімати свою кандидатуру мав би Пайк. У мене підтримка більша, ніж у нього, та і я більше пасую на посаду.

— Так,— погодився Сем,— але Котер Пайк може і підійти. Кажуть, він чимало разів показав себе в бою.

Він не хотів ображати сера Деніса, хвалячи його суперника, але як іще переконати його зняти свою кандидатуру?

— Чимало братів показали себе в бою. Але цього недосить. Є питання, яких не вирішити бойовим топором. Мейстер Еймон це зрозуміє, а от Котер Пайк — ні. Лорд-командувач Нічної варти в першу чергу лорд. Йому потрібне вміння вести переговори з іншими лордами... і з королями теж. Це має бути варта поваги людина,— сер Деніс нахилився вперед.— Ми з тобою — сини можних лордів, ти і я. Ми розуміємо важливість роду, крові й навчання, яке отримуєш змалечку і яке неможливо надолжити. У дванадцять років я був зброєносцем, у вісімнадцять — лицарем, у двадцять два — переможцем на турнірі. Тридцять три роки я команду Тінявою вежею. Кров, походження й освіта дозволяють мені вести справи з королями. А Пайк... ну, ти ж чув сьогодні вранці, як він питав, чи його

світлості нам дупи не попідтирати. Семвеле, не в моїх звичках погано говорити про своїх братів, але будьмо щирі... Залізнородні — народ піратів і злодіїв, і Котер Пайк мало не хлопчиком уже гвалтував і убивав. Листи йому читає мейстер Гармун, і це вже багато років поспіль. Ні, хай як не хочеться мені розчаровувати мейстра Еймона, але, щиро, не можу поступитися на користь Пайка зі Східної варти.

Цього разу Сем уже був готовий до такого повороту.

— А може, на користь когось іншого? Є хтось більш відповідний?

Сер Деніс мить поміркував.

— Я ніколи не прагнув цієї честі тільки заради честі. На минулих виборах я вдячно поступився, коли запропонували ім'я лорда Мормонта, і так само я поступився на користь лорда Коргайла. Якщо Нічна варта потрапить у добрі руки, я буду тільки радий. Але Бовен Марш на цю посаду не годиться, так само як і Отел Ярвик. А цей так званий лорд Гаренхолу — різницький виплодок, піднесений Ланістерами. Не дивно, що він продажний і корисливий.

— Є ще один брат. Йому довіряв лорд-командувач Мормонт. І Донал Ной з Кворином Півруким. Він не такого високого роду, як ви, але кров у його жилах тече древня. Він народився й виріс у замку, вправлятися з мечем і списом вчився у лицаря, а читати й писати — у мейстра з Цитаделі. Батько його був лордом, а брат — королем.

Сер Деніс погладив довгу білу бороду.

— Можливо,— сказав він, довгу мить помовчавши.— Він зовсім юний, але... можливо. Він може й підійти, не заперечую, але я підійшов би краще. Не сумніваюся. Обрати мене — мудріше рішення.

«Джон казав, і брехня може бути шляхетною, якщо брешуть зі шляхетною метою».

— Якщо ми сьогодні ввечері не оберемо лорда-командувача,— мовив Сем,— король Станіс збирається призначити Котера Пайка. Він так сказав уранці мейстру Еймону, коли ви всі пішли.

— Зрозуміло,— сер Деніс підвівся.— Я маю поміркувати. Дякую, Семвеле. І передай від мене подяку мейстру Еймону.

Виходячи з Сулиці, Сем весь тремтів. «Що я накоїв? — думав він. — Що я наговорив?» Якщо його піймають на брехні, то... що? «Відішлють мене на Стіну? Випустять мені тельбухи? Перетворять мене на блідавця?» Знагла все це здалося йому абсурдним. Як міг він

так боятися Котера Пайка і сера Деніса Малістера після того, як у нього на очах крук дзьобав обличчя Малого Пола?

Пайк його поверненню не зрадив.

— Знову ти? Тільки швидко, ти мене починаєш дратувати.

— Я лише на мить,— пообіцяв Сем.— Ви сказали, що на користь сера Деніса ви не поступитеся, але можете поступитися на користь когось іншого.

— І хто ж це цього разу, Смертовбивче? Ти сам?

— Ні. Боець. Коли підійшли дикуни, Донал Ной віддав йому в руки Стіну, а ще він був зброєносцем Старого Ведмедя. Єдина проблема: він байстрюк.

— Чорт забирай! — розреготався Котер Пайк.— Оце так можна загнати списа Малістеру в дупу, ні? Може, варто так проголосувати тільки заради цього. Не такий уже ж поганий хлопець? — пирхнув він. — Хоча я кращий. Їм потрібен я, тільки дурень цього не побачить.

— Тільки дурень,— погодився Сем,— навіть я це розумію. Але... ну, мені не можна цього вам розповідати, але... Якщо ми не зробимо вибір сьогодні ввечері, король Станіс планує нав'язати нам сера Деніса. Я сам чув, як він сказав це мейстру Еймону, коли відіслав усіх вас геть.

Джон

Залізний Емет був рослявим, довготелесим молодим розвідником, чисю витривалістю, силою і вправністю з мечем пишалася вся Східна варта. З тренування Джон завжди повертався вимучений. Усе боліло, і наступного дня він прокидався в синцях — але саме цього і прагнув. Він ніколи не підвищить майстерності, б'ючися з Шовком чи Конем, ба навіть з Греном.

Переважно він і сам добре давав здачі, хотілося Джону вірити, але не сьогодні. Уночі він майже не спав: годину покрутившись у ліжку, уже й не намагався заснути, а натомість одягнувся й, поки не зійшло сонце, походжав нагорі на Стіні, борючись зі звабливою пропозицією Станіса Баратеона. А тепер недосип давався взнаки, й Емет безжально ганяв його по двору, змушуючи задкувати від ударів, які сипалися один за одним, і час до часу добряче припечатуючи його ще й щитом. У Джона від ударів уже рука затерпла, і з кожною хвилиною тупий тренувальний меч, здавалося, важчає.

Він уже готовий був опустити клинок і попросити перепочинку, коли Емет завдав оманливого удару знизу, а потім понад щитом люто різонув справа наліво, поціливши Джона у скроню. Джон заточився; від сили удару дзвеніли і шолом, і голова. На якусь мить світ у прорізі для очей розмився.

І раптом він перенісся в минуле, назад у Вічнозим: він був у підбитій шкірянці замість кольчуги й кіраси. Меч у нього був дерев'яний, і стояв перед Джоном Роб, а не Залізний Емет.

Щоранку тренувалися вони разом, відколи навчилися ходити: Сноу і Старк кружляли й рубалися у дворах Вічнозиму, репетували й реготалися, а було і плакали, коли ніхто не бачив. Стинаючись у

поєдинку, вони були не маленькими хлопчиками, а лицарями й могутніми звитязцями. «Я — королевич Еймон Лицар-Дракон»,— гукав Джон, а Роб кричав у відповідь: «А я — Флоріян Фігляр». Або ж Роб казав: «Я — Юний Дракон»,— і Джон відповідав: «А я — сер Ріям Редвин».

Того ранку Джон гукнув перший. «Я — лорд Вічнозиму!» — крикнув він, як робив це вже сотні разів. Та тільки цього разу Роб відповів: «Ти не можеш бути лордом Вічнозиму, бо ти — байстрик. Міледі-мама каже, тобі ніколи не стати лордом Вічнозиму».

«А я гадав, що вже й забув це»,— думав зараз Джон. У роті відчувалася кров від удару, якого він отримав.

Урешті-решт Гальдеру з Конем довелося відтягувати його від Залізного Емета, тримаючи з двох боків попід руки. Розвідник сидів на землі причмелений, щит у нього розлетівся мало не на друзки, забороло на шоломі збилося набік, а меч валявся за шість ярдів од них.

— Джоне, досить! — волав Гальдер.— Він на землі, ти його роззброїв. Досить!

«Ні. Недосить. Ніколи недосить». Джон випустив меч.

— Вибачте,— пробурмотів він.— Емете, ти поранений?

Залізний Емет стягнув пом'ятого шолома.

— Що саме в слові «здаюся» тобі було незрозуміло, лорде Сноу? — сказав він, але сказав це приязно. Емет узагалі був приязним хлопцем і любив мелодію мечів.— Воїне оборони,— застогнав він,— отепер я розумію, як мав почуватися Кворин Піврукий.

Але це було вже занадто. Вирвавшись із рук друзів, Джон сам-один пішов у зброярню. У вухах і досі дзвеніло від удару, завданого Еметом. Сівши на лавку, він схилив голову на долоні. «Чого я такий лютий? — питав він себе, але то було дурне запитання.— Лорд Вічнозиму. Я можу стати лордом Вічнозиму. Батьковим спадкоємцем».

Але в уяві його постало обличчя не лорда Едарда, а леді Кетлін. Своїми глибокими синіми очима та твердим холодним ротом вона трохи нагадувала Станіса. «Залізна,— подумав Джон,— але крихка». Вона дивилася на нього так, як дивилася у Вічнозимі, коли він перевершував Роба на мечях, чи в арифметиці, чи в чому завгодно. «Хто ти? — завжди читалося в цьому погляді.— Тобі тут не місце. Чого ти тут?»

Друзі й досі були у дворі. Але Джон не відчував у собі сили зараз із ними зустрітися. Зі зброярні він вийшов через чорний хід, спустившись короткими сходами до «хробачих ходів» — тунелів, які під землею з'єднували замкові фортеці й вежі. Це була коротка дорога до лазні, де Джон пірнув у холодну воду, щоб змити піт, а тоді довго відмокав у гарячій купелі. Тепло трохи приглушило біль у м'язах, і Джонови пригадалися мулисті ставки у богопралісі, що завжди булькали й парували. «Вічнозим,— знову подумав він.— Теон побив і попалив його, але я можу все відновити». І батько б напевне цього бажав, і Роб. Не хотіли б вони, щоб замок лишився в руїнах.

«Ти не можеш бути лордом Вічнозиму, бо ти — байстріук»,— знову пролунав у вухах Робів голос. Кам'яні королі зі своїми гранітними язиками гарчали на Джона: «Тобі тут не місце. Це все не твоє». Заплющивши очі, Джон бачив серце-дерево з білими гілками, червоним листям і суворим ликом. «Віродерево — серце Вічнозиму»,— завжди казав лорд Едарт... але для того, щоб урятувати замок, Джонови доведеться вирвати священне дерево з корінням і згодувати голодному вогненному богові червоної жінки. «Я не маю права,— думав Джон.— Вічнозим належить давнім богам».

Відлуння голосів від склепіння повернуло його назад у Чорний замок.

— Не знаю,— казав чоловік хрипким від сумнівів голосом.— Може, якби я знав його краще... Лорд Станіс нічого доброго про нього не говорив, от що я тобі скажу.

— Коли це Станіс Баратеон узагалі про когось щось добре говорив? — твердий голос сера Алісера не впізнати було неможливо.— Якщо ми дозволимо Станісу призначити нам лорда-командувача, ми станемо його прапороносцями, хіба що не називатимемося так. Тайвін Ланістер цього не подарує, а ти ж розумієш, що врешті-решт переможе лорд Тайвін. Він уже одного разу здолав Станіса на Чорноводді.

— Лорд Тайвін прихильний до Слінта,— сказав Бовен Марш переляканим, стривоженим голосом.— Можу вам листа його показати, Отеле. «Наш вірний друг і слуга»,— ось як він його називає.

Джон Сноу рвучко сів, і всі троє закам'яніли, зачувши сплеск.

— Мілорди,— з холодною чемністю привітався Джон.

— Що ти тут робиш, байстріуче? — запитав Торн.

— Купаюся. Але я не заважатиму вам плести інтриги,— Джон виліз із купелі, витерся, вдягнувся й лишив трійцю змовлятися далі.

Надворі він збагнув, що навіть не знає, куди йти. Проминув кістяк Вежі лорда-командувача, де колись урятував Старого Ведмедя від мерця; потім місце, де з сумною усмішкою на вустах померла Ігритта; потім Королівську вежу, де вони з Шовком і Глухеньким Диком Фолардом чекали на магара з його тенійцями; потім купу обгорілих решток великих дерев'яних сходів. Внутрішня брама була відчинена, отож Джон пірнув у тунель попід Стіною. Він відчував навколо холод, тиснула вага отієї всієї криги над головою. Проминув місце, де билися й загинули разом Донал Ной і Маг Могутній; пірнув у нову зовнішню браму та знову вийшов на холодне сонце.

Тільки тут він дозволив собі зупинитися, перевести дух, подумати. «Отел». Ярвик не міг похвалитися твердими переконаннями, якщо не йшлося про дерево, камінь і будівельний розчин. Старий Ведмідь це знав. Торн і Марш його схилять на свій бік, Ярвик підтримає лорда Джаноса, і тоді лорда Джаноса оберуть лордом-командувачем. «І що ж лишається мені, як не Вічнозим?»

Під Стіною пролітав вітер, шарпав Джона за плащ. Хлопець відчував, як від криги йде холод — точно як від вогню йде тепло. Натягнувши каптур, Джон пішов далі. Пообіддя переходило у вечір, і сонце на заході скотилося нижче. За сотню ярдів попереду розташувався табір, у якому король Станіс ув'язнив дикунів, огородивши їх ровами, частоколом і високими дерев'яними парканами. Ліворуч виднілися три величезні вогнища, де переможці спалювали тіла дикунів, які загинули під Стіною,— і здоровезних велетів у шкурах, і маленьких роконогих — усіх. Поле бою і досі стояло пустою: лише обгорілий бур'ян і затвердла смола,— але Мансові люди повсюди полишали свої сліди: он подерта шкура — певно, шматок від намету, а он обушок велета, колесо від колісниці, зламаній спис, купа мамонтового лайна. На узліссі примарного лісу, де стояли намети, Джон відшукав дубовий пеньок і сів.

«Ігритта хотіла зробити з мене дикуна. Станіс хоче зробити з мене лорда Вічнозиму. А чого хочу я?» Сонце повзло по небу, щоб сховатися за Стіною, яка на заході вигиналася, повторюючи лінію пагорбів. Джон спостерігав, як височенний масив криги почав у призахідних променях змінювати барви на червоні й рожеві. «Чого я волів би: щоб мене, як

перекинчика, повісив лорд Джанос, чи зрадити обітницю, одружитися з Вал і стати лордом Вічнозиму?» З такого погляду вибір здавався легким... а якби жива була Ігритта, може, він був би навіть легший. Вал же Джон зовсім не знає. Її врода приємна для ока, звісно, та й вона була сестрою королеви Манса Рейдера, а все-таки...

«Якщо я хочу домогтися її кохання, мені доведеться її красти, зате вона може народити мені дітей. Може, одного дня я потримаю на руках рідного сина». Про сина Джон і не наважувався мріяти, відколи вирішив прожити життя на Стіні. «Я міг би назвати його Робом. Вал, звісно, захоче забрати собі й сестриноного сина, тож ми могли б узяти його за годованця у Вічнозим, і хлопчика Жиллі також. І Семові не доведеться брехати. Для Жиллі ми б теж підшукали місце, й раз на рік абощо Сем би міг приїздити її провідати. Мансів і Крастерів сини вирости б разом, як брати — як ми колись із Робом».

І Джон зрозумів: саме цього він і хоче. Ніколи в житті нічого так сильно не прагнув. «Я цього хотів завжди,— винувато подумав він.— Хай простять мені боги». Нутро роздирав голод — гострий, як лезо з драконового скла. Голод... він відчувався фізично. Хотілося їсти: хотілося здобичі — червоного од крові оленя, від якого тхнуло страхом, або ж гордого й зухвалого лося. Хотілося вбити й натоптати живіт свіжиною, запити гарячою темною кров'ю. На саму думку про це у роті набралася слина...

Минула довга мить, заки Джон збагнув, що ж відбувається. А коли таки зрозумів, він скочив на ноги.

— Привиде?

Джон обернувся до лісу — і звідти, з зеленого присмерку, безшумно вибіг деривовк, і з його розтуленої пащеки вихоплювалася тепла біла пара.

— Привиде! — загукав Джон, і деривовк помчав до нього. Він схуд, але й підріс; рухався він безшумно, тільки сухе листя хрустіло під лапами. Підбігши, він стрибнув на Джона, і двійця почала борюкатися на брунатній траві, серед довгих тіней, а над головою вже висипали зірки.— Боги, вовче, де ти був? — заговорив Джон, коли Привид нарешті припинив шарпати його за руку.— Я вже думав, ти помер мені, як Роб, Ігритта й усі інші. Я тебе геть не відчував відтоді, як переліз Стіну, ти мені навіть не снився.

Деривовк не відповів, тільки лизнув Джона в обличчя язиком, наче мокрою тертушкою провів, а його очі в останніх променях світилися, як два великі червоні сонця.

«Червоні очі,— тут усвідомив Джон,— але не такі, як у Мелісандри». У вовка очі були як у віродерева. Червоні очі, червоний писок, біле хутро. Кров і кістка, як віродерево. «Він точно належить давнім богам, цей мій вовк». І він єдиний серед деривовків був білий. Шістьох вовченят знайшли вони з Робом у снігах пізнього літа: п'ятеро були сіро-чорно-бурі — за числом п'ятьох Старків, а от один білий — білий як сніг. «Як Сноу».

І тоді Джон отримав відповідь на своє питання.

Попід Стіною люди королеви вже запалювали священне вогнище. Джон бачив, як з тунелю разом з королем випірнула Мелісандра, щоб читати молитви, які, вона вірила, відженуть темряву.

— До мене, Привиде,— гукнув Джон до вовка.— Ходімо. Ти голодний, я знаю. Я це відчув.

Вони удвох побігли до брами, по широкому колу обминаючи вогнище, чиє полум'я своїми пазурами шкрябало черево ночі.

Вояків короля у дворах Чорного замку було чимало. Коли Джон проходив повз, вони завмирили, роззявивши рота. Ніхто з них зроду не бачив деривовка, збагнув Джон, а Привид був удвічі більший за звичайних вовків, що водилися в їхніх південних листяних лісах. Наближаючись до зброярні, Джон звів погляд і побачив у вікні на вежі Вал. «Вибач,— подумав він.— Я не той, хто вкраде тебе звідти».

У тренувальному дворі Джон наскочив на дюжину королівських людей зі смолоскипами й довгими списами в руках. Сержант, угледівши Привида, нахмурився, а кількоро вояків наставили списи, поки лицар у них на чолі не сказав:

— Відступіть і пропустіть їх...— До Джона він мовив: — Ти запізнився на вечерю.

— То відійдіть з дороги, сер,— озвався Джон — і той відійшов.

Галас він почув, ще коли й не спустився до кінця сходів: підвищені голоси, лайку, хтось грюкав кулаком по столу. Джон увійшов у підземну їдальню непомічений. Брати юрмилися на лавках за столами, та здебільшого вони не сиділи, а стоячи перекрикувалися, і ніхто не їв. Та і їсти не було чого. «Що тут відбувається?» Лорд Джанос Слінт репетував щось про перекинчиків і зраду, Залізний Емет

стояв на столі з оголеним мечем у кулаці, Трипалій Гоб проклинав розвідника з Тінявої вежі... хтось зі Східної варті раз у раз грюкав кулаком по столу, вимагаючи тиші, але це додавало хіба гуркоту, який відбивався від склепінчастої стелі.

Пип перший помітив Джона. Угледівши Привида, він розплився в широкій посмішці, застромив два пальці в рот і свиснув так, як тільки справжній балаганник свистіти вміє. Пронизливий звук розітнув галас, наче мечем. Джон рушив до столу, його побачило ще кілька братів — і позамовкало. У підвалі поступово западала тиша, аж поки чути стало хіба що постукування Джонових підборів по кам'яній долівці й тихе потріскування дров у коминку.

Порушив тишу сер Алісер Торн.

— Нарешті перекинчик пошанував нас своєю присутністю.

Лорд Джанос, червоний з обличчя, весь трусився.

— Звір! — видихнув він.— Дивіться! Це той звір, що загриз Піврукого до смерті. Серед нас варг, браття. ВАРГ! Цей... цей покруч не гідний нас очолювати! Ця звірюка навіть жити не гідна!

Привид вищирив зуби, але Джон поклав йому долоню на голову.

— Мілорде,— мовив він,— ви не розповісте мені, що тут трапилося?

Але йому з кінця зали відповів мейстер Еймон.

— Твоє ім'я внесли у перелік претендентів на посаду лорда-командувача, Джоне.

Це було так абсурдно, що Джон не зміг стримати посмішки.

— Хто? — поцікавився він, поглядаючи на своїх друзів. Безперечно, це черговий Пипів жарт. Але Пип знизав плечима, а Грен похитав головою. Підвівся Стражденний Ед.

— Я. Ага, жахливо так чинити з друзями, та ліпше вже ти, ніж я.

— Це... це нечувано! — знову почав бризкатися слиною лорд Джанос.— Та цього хлопця повісити слід! Так! Повісити, я вам кажу, повісити як перекинчика й варга разом з його приятелем Мансом Рейдером. Лорд-командувач? Я цього не допущу, я цього не потерплю!

— Ви цього не потерпите? — підвівся Котер Пайк.— Може, ви там навчили тих золотих плащів лизати вам клятву сраку, та нині ви вбрані в чорний плащ.

— Будь-хто з братів може внести на розгляд ім'я будь-кого, хто дав обітницю,— сказав сер Деніс Малістер.— І Толет має на це повне

право, мілорде.

З дюжину братів заговорили водночас, перекрикуючи один одного, і незабаром у залі знову зчинився галас. Цього разу на стіл стрибнув сер Алісер Торн і підніс руки, закликаючи до тиші.

— Браття! — крикнув він.— Це нам нічого не дасть. Я пропоную голосувати. Король, який зайняв Королівську вежу, поставив на всіх дверях чатових, щоб нам не давали ні їсти, ні вийти, поки ми не зробимо вибір. І нехай! Ми проголосуємо, і ще раз проголосуємо, і голосуватимемо цілу ніч, якщо доведеться, поки не оберемо собі лорда... та перш ніж почнемо вкидати жетони, гадаю, головний будівничий має нам дещо сказати.

Отел Ярвик, хмурячись, повільно підвівся. Здоровань-будівничий потер довге запале обличчя й мовив:

— Ну, я знімаю свою кандидатуру. Якби ви хотіли мене, ви мали шанс мене обрати, але не зробили цього. Принаймні охочих виявилось замало. І я збирався сказати, що як ви хотіли голосувати за мене, то тепер голосуйте за лорда Джаноса...

— Лорд Слінт,— кивнув сер Алісер,— найкраща кандидатура.

— Я ще не закінчив, Алісере,— урвав його Ярвик.— Лорд Слінт командував міською вартою на Королівському Причалі, як ми всі знаємо, і він був лордом Гаренхолу...

— Він того Гаренхолу й не бачив,— крикнув Котер Пайк.

— Ну, саме так,— сказав Ярвик.— Хай там як, нині я, стоячи тут, уже й не пригадую, чому я гадав, що Слінт буде таким гарним вибором. Хіба що аби зацідити Станісу в пику, та тільки що це нам дасть? Може, Сноу і справді кращий. Він довше на Стіні, він — небіж Бена Старка, і він служив у Старого Ведмедя зброєносцем,— Ярвик знизав плечима.— Обирайте, кого схочете, тільки щоб не мене,— сказав він і сів.

Джанос Слінт з червоного зробився буряковий, а от сер Алісер Торн зблід. Вояки Східної варти знову загнукали кулаками по столу, тільки цього разу вимагаючи казанок. Деякі з Джонових друзів теж підхопили вимогу.

— Казан! — заревіли вони як один.— Казан, казан, КАЗАН!

Казан стояв у кутку біля коминка — великий чорний черевань з двома величезними ручками й важкою покришкою. Мейстер Еймон дав наказ Сему з Клайдасом, і вони рушили в куток і, підхопивши

казан за ручки, зтягнули його на стіл. Дехто з братів уже вишикувався в чергу до діжок із жетонами, коли Клайдас зняв покришку — і мало не впустив її собі на ногу. З хрипким вереском з казана вилетів здоровезний крук. Він рвонув угору — чи то до бантин, чи то до вікна, щоб вирватися на волю, але в підземеллі не було ні бантин, ні вікон. Крук опинився в пастці. Голосно крякаючи, він нарізав кола — одне, два, три. І тут Семвел Тарлі гукнув:

— А я знаю цього птаха! Це крук лорда Мормонта!

Крук приземлився на стіл ближче до Джона.

— Сноу,— крукнув він. Птах був старий, брудний і мокрий.— Сноу,— повторив він,— Сноу, Сноу, Сноу.

Дійшовши до кінця столу, він розпростав крила й перелетів Джонови на плече.

Лорд Джанос із гуркотом сів, а от сер Алісер Торн глузливого зареготав.

— Сер Поросятко гадає, ми тут всі дурні, браття,— сказав він.— Це він навчив птаха того трюку. Та всі птахи кажуть «Сноу» — ви підніміться у гайворонник і самі почувете. Мормонтів птах знав трохи більше слів, ніж оце одне.

Крук схилив голову набік і поглянув на Джона.

— Жита,— з надією прокрюкав він. Але, не отримавши ні жита, ні відповіді, він вереснув і закрукав: — Казан? Казан? Казан?

А далі полетіли гостряки списів — ціла ріка гостряків, ціла повінь,— гостряків досить, щоб затопити кілька камінців і мушель, і мідяки теж.

Коли закінчився підрахунок, Джона оточили. Хтось плескав його по спині, хтось прихилив перед ним коліно, так наче він і справді лорд. Шовк, Оуен Одоробало, Гальдер, Жаба, Зайвий Чобіт, Велет, Маллі, Ульмер з королівського лісу, Славний Донел Гіл і ще півсотні присутніх з'юрмилися навколо нього. Дайвен, клацнувши дерев'яними зубами, мовив:

— Боги праведні, та наш лорд-командувач і досі в льолі!

— Сподіваюся,— сказав Залізний Емет,— це не означає, що наступного разу мені не можна буде на тренуванні з вас криваві тельбухи вибити, мілорде?

Трипалій Гоб хотів знати, чи Джон і далі їстиме з усіма, чи треба страви посилати йому нагору в світлицю. Навіть Бовен Марш підійшов

сказати, що він радо й далі був би лордом-стюардом, якщо лорд Сноу не заперечує.

— Лорде Сноу,— сказав Котер Пайк,— якщо ти завалиш справу, я з тебе печінку видеру та з'їм її сиру з цибулею.

Сер Деніс Малістер повівся люб'язніше.

— Мені важко було зважитися на те, про що просив юний Семвел,— зізнався старий лицар.— Коли обрали лорда Коргайла, я сказав собі: «Нехай, він на Стіні прослужив довше, ніж ти, твій час іще прийде». Коли обрали лорда Мормонта, я подумав: «Він дужий і ярий, але старий уже, твій час іще прийде». Але ж ви ще зовсім хлопчик, лорде Сноу, і мені доведеться повертатися в Тіняву вежу, знаючи, що мій час не прийде ніколи,— утомлено посміхнувся він.— Постарайтеся, щоб я не помер, жалкуючи про свій вибір. Дядько ваш був великою людиною. Ваш лорд-батько й дідусь — також. Від вас я очікуватиму не меншого.

— Ага,— підтакнув Котер Пайк.— І почати можеш з того, що скажеш королівським воякам: ми вже все вирішили й хочемо, чорт забирай, їсти!

— Їсти,— вереснув крук.— Їсти, їсти!

Щойно королівським вояками повідомили, що вибори відбулися, вони відійшли від дверей, і Трипалій Гоб з півдюжиною помічників побіг на кухню по страви. Джон не лишився на вечерю. Він блукав замком з круком на плечі та Привидом біля ноги, не певен, чи йому це все не сниться. За ним посунули Пип, Грен і Сем, перемовляючись, але Джон заледве щось чув з їхньої балачки, поки Грен не шепнув:

— Сємова робота.

— Сємова робота,— підтвердив Пип. Він узяв з собою бурдюк вина і, зробивши великий ковток, заспівав: — Сем, Сем, Сем-чаклун, Сем-чудотворець, Сем-чародій, це він усе зробив. Та коли ти примудрився заховати в казані крука, Сєме, і як, сьоме пекло, ти міг бути певен, що він полетить саме до Джона? Якби птах вирішив сісти на голову Джаносу Слінту, це б усе зіпсувало.

— До птаха я стосунку не маю,— наполягав Сем.— Коли він вилетів з казана, я мало штани не обмочив.

Джон засміявся, дивуючись, що він ще не розучився сміятися.

— Ви — божевільні йолопи, ви це знаєте?

— Ми? — перепитав Пип.— Це ти йолопами нас обізвав? Це ж не нас обрали дев'ятсот дев'яносто восьмим лордом-командувачем Нічної варти. А тобі ліпше хильнути вина, лорде Джоне. Гадаю, тобі тепер багато вина знадобиться.

Отож Джон узяв з Пипової долоні бурдюк і зробив ковток. Та тільки один. Тепер Стіна в його руках, ніч темна, і йому ще доведеться постати перед королем.

Санса

Раптом вона прокинулася, відчуваючи поколювання в кожному нерві. Якусь мить не могла зорієнтуватися, де вона. Їй наснилося, що вона маленька, ділить спальню з сестрою Арією. Але то крутилась у ліжку її покоївка, а не сестра, і була Санса не у Вічнозимі, а в Соколиному Гнізді. «А я — Алейн Стоун, байстрючка». В кімнаті було холодно й темно, але під ковдрою — тепло. Світанок ще не рожевів. Іноді Сансі снівся сер Ілін Пейн, і тоді вона прокидалася з калатаючим серцем, але цей сон був зовсім не такий. Домівка. Їй наснилася рідна домівка.

От тільки Соколине Гніздо — зовсім не рідна домівка. Саме воно не більше за Мейгорову тверджу, а за стрімкими білими мурами — лише гори і підступний спуск попри Небо, Сніг і Камінь до Місячної брами в долині. Не було куди піти, не було чого робити. Старі слуги казали, ці стіни дзвеніли від сміху, коли Сансин батько і Роберт Баратеон були годованцями Джона Арина. Але ті дні давно минулися. У тітки челяді було небагато, й вона рідко пропускала гостей крізь Місячну браму. Якщо не рахувати літньої Сансиної покоївки, товариство їй складав восьмирічний лорд Роберт, який більше нагадував трирічного.

«І Марильйон. Він же всюди!» Граючи для присутніх на вечері, юний співець частенько, здавалося, співає тільки для Санси. Тітка була геть невдоволена. Вона до нестями любила Марильйона й вигнала двох служниць і навіть пажа за те, що буцімто оббріхували його.

Лайса була така ж самотня, як і Санса. Новий чоловік, здавалося, більше часу проводить біля підніжжя гори, ніж на її вершині. І зараз його немає, уже чотири дні,— зустрічається з Корбреями. З уривків

підслуханих розмов Санса довідалася, що прапороносці Джона Арина обурювалися Лайсиному шлюбу й заздрили, що Пітир нині лорд-оборонець Видолу. Старша гілка дому Ройсів готова була відкрито збунтуватися проти того, що Сансина тітка не схотіла допомогти Робу на війні, а Вейнвуди, Редфорти, Белмори й Темплтони тільки підтримували їх. Гірські клани теж серйозно турбували, і старий лорд Гантер помер так нагло, що двоє молодших синів почали звинувачувати старшого сина в убивстві батька. Можливо, тягар війни й оминув Видол, але назвати його ідилічним місцем, як намагалася показати леді Лайса, не можна було.

«Я вже не засну,— усвідомила Санса.— В голові сум'яття». Вона знехотя відсунула подушку, відкинула ковдру, підійшла до вікна й відчинила віконниці.

На Соколинє Гніздо падав сніг.

Сніжинки летіли вниз, м'які й мовчазні як пам'ять. «Ось що мене збудило?» Внизу в садку вже лежав сніг, укривши простирадлом траву, притрусивши білим куці та статуї, пригинаючи гілля дерев. Це видовище мов перенесло Сансу назад, у холодні ночі довгого літа її дитинства.

Востаннє вона бачила сніг, виїжджаючи з Вічнозиму. Тоді він був не такий густий, як сьогодні, пригадувала вона. У Роба, коли він обіймав її, у волоссі танули сніжинки, а сніжка, яку намагалася зліпити Арія, розвалювалася у неї в руках. Боляче було згадувати, яка Санса була щаслива того ранку. Галлен допоміг їй сісти верхи, і вона поїхала вперед у широкий світ, а навколо кружляли сніжинки. «Я гадала, того дня починається моя пісня, та насправді вона закінчувалася».

Вдягаючись, Санса лишила віконниці розчиненими. В садку холодно, знала вона, хоча його оточували вежі Гнізда, захищаючи від дужих гірських вітрів. Санса вдягнула шовкову білизну й довгу лляну сорочку, а зверху — теплу сукню з блакитної вовни. Пара панчіх на ноги, чоботи, які шнурувалися до коліна, товсті шкіряні рукавички й, нарешті, плащ із каптуром, пошитий з м'якого білого песця.

У вікно почали залітати сніжинки, й покоївка щільніше загорнулася у ковдру. Санса відчинила двері й почала спускатися виткими сходами. Штовхнувши двері у садок, вона аж затамувала подих — так було тут гарно: шкода порушувати цю довершену красу. Сніг падав і падав у примарній тиші, густим і неторканим килимом

вкриваючи землю. Зі світу стерлися всі кольори. Лишилося тільки біле, чорне й сіре. Білі вежі, білий сніг і білі статуї, чорні тіні й чорні дерева, а над головою — темно-сіре небо. «Це чистий світ,— думала Санса.— Мені в ньому не місце».

Але вона все одно вийшла. Чоботи лишали глибокі ями у гладенькому білому снігу, але ступали безшумно. Санса проминула вкриті інеєм кущі й тоненькі темні дерева, подумавши, чи вона була досі не спить. Сніжинки торкалися обличчя легко, як цілунки коханого, і танули на щоках. У центрі садка, поряд зі статуєю заплаканої жінки, яка лежала на землі, вже наполовину притрушена снігом, Санса закинула обличчя до неба й заплющила очі. Вона відчувала вагу снігу на віях, його смак на вустах. Це був смак Вічнозиму. Смак невинності. Смак мрій.

Коли Санса знову розплющила очі, вона стояла навколішках. Вона геть не пам'ятала, як упала. Здалося, небо хоч і сіре, але світлішого відтінку. «Світанок,— подумала вона.— Ще один день. Ще один новий день». Але мріяла Санса тільки про дні давні. Молилася, щоб вони повернулися. Та кому молитися? Колись садок цей задумувався як богопраліс, знала Санса, от тільки земля тут занадто пісна й кам'яниста, щоб укорінилося віродерево. «Богопраліс без богів, такий самий порожній, як і я».

Вона взяла в жменю снігу та стиснула пальцями. Важкий і вологий, він добре ліпився. Санса заходилася ліпити сніжки, качаючи їх, поки не стануть круглі, білі й бездоганні. Їй пригадався літній снігопад у Вічнозимі, коли Арія з Браном одного ранку налетіли на неї з засідки, як вона виходила з фортеці. У кожного було по дюжині сніжок під руками, а в неї — жодної. Бран сидів на даху критого мосту, поза межами досяжності, то Санса погналася за Арією через стайню, тоді навколо кухні, поки обидві не захекалися. Може, Санса б і спіймала сестру, якби не послизнулася на льоду. Сестра підбігла подивитися, чи вона не забилася. Щойно Санса сказала, що ні, Арія кинула їй в обличчя ще одну сніжку, а Санса смикнула її за ногу, повалила й уже натовкла їй повні коси снігу, коли з'явився Джорі та, сміючись, розтягнув їх.

«Навіщо мені сніжки? — вона глянула на свій жалюгідний арсенал.— Нема нікого, щоб погратися». Вона випустила сніжку, яку

ліпила, з руки. «Можу натомість зліпити снігового лицаря,— подумала вона.— Або навіть...»

Вона зліпила разом дві сніжки, додала третю, обкачала їх ще у снігу та зробила циліндр. Поставивши його сторчма, вона пальчиком зробила «вікна». Зубці нагорі виліпити було складніше, та коли Санса закінчила, перед нею з'явилася вежа. «Потрібні ще мури,— подумала Санса,— і фортеця». Отож вона взялася до роботи.

Падав сніг, і ріс замок. Два мури по коліно — внутрішній вищий за зовнішній. Вежі й вежки, фортеці та сходи, кругла кухня, квадратна зброярня, конюшня у дворі уздовж західного муру. Коли Санса починала, по був просто замок, але дуже скоро вона зрозуміла, що це Вічнозим. Під снігом вона пошуквала прутики й опалі гілки та, обламавши кінчики, зробила дерева для богопралісу. На могильні плити на цвинтар вона взяла шматочки кори. Зовсім скоро на рукавички й на чоботи поналипало снігу, в руки зашпори заходили, ноги промокли й замерзли, але їй було байдуже. Важив тільки замок. Деякі речі важко було відновити в пам'яті, але здебільшого все пригадувалося легко, так наче Санса була там тільки вчора. Бібліотечна вежа, зовні якої в'ються круті кам'яні сходи. Прибрамна, два здоровезні вали, між ними — арочна брама, по всій верхівці — зубці...

А сніг падав і падав, намітаючи кучугури довкола її будівель, не встигала вона їх звести. Санса саме ліпила похилий дах великої зали, коли почувся голос; підвівши голову, вона побачила покоївку, яка гукала з вікна. З леді все гаразд? Вона не хоче поснідати? Санса похитала головою і заходилася ліпити сніг далі, додаючи в одному кінці великої зали димар, адже всередині там стояв коминок.

Світанок прокрався в її садок, як злодій. Сіре небо ще посвітлішало, і дерева й кущі раптом під своїми сніговими запиналами стали темно-зелені. Надвір вийшло кілька слуг і деякий час спостерігали за Сансою, але вона не звертала на них уваги, тож скоро вони повернулися в замок, де було тепліше. Санса бачила, що леді Лайса стежить за нею з балкона, горнучись у синій оксамитовий халат, та коли Санса вдрупе підвела голову, тітка вже зникла. З гайворонника визирнув мейстер Колмон, деякий час дивився вниз — худий, тремтячий, але цікавий.

Мости раз у раз падали. Зброярню і головну фортецю мав з'єднувати критий міст, і ще один мав вести з четвертого поверху

дзвіниці в гайворонник, але вони не хотіли триматися. Коли один з них упав утретє, Санса вголос вилаялася й безпомічно сіла.

— Просто наліпи сніг на патичок, Сансо.

Вона гадки не мала, скільки він спостерігає за нею чи коли повернувся з Видолу.

— На патичок? — перепитала Санса.

— Цього має вистачити, щоб він не обвалювався, я гадаю,— сказав Пітир.— Можна мені прийти до вас у замок, міледі?

Санса стурбувалася.

— Тільки не поламайте. Будьте...

— ...обережні? — посміхнувся він.— Вічнозим витримав гірших ворогів за мене. Бо це ж Вічнозим, хіба ні?

— Так,— визнала Санса.

Він пройшовся уздовж муру.

— Колись він мені снився — в ті роки, коли Кет поїхала на північ з Едардом Старком. Уві сні це було темне місце й холодне.

— Ні. Там завжди було тепло, навіть коли сніг. Вода з гарячих джерел біжить по трубах у стінах, нагріваючи їх, а у скляному саду завжди наче спекотна літня днина,— Санса підвелася, вивищуючись над своїм великим білим замком.— Але я не можу придумати, як над садом зробити скляний дах.

Мізничик погладив підборіддя, де колись була борідка — до того як Лайса попросила його її зголити.

— Скло було в рамах, ні? Твоя відповідь — гілки. Обчухрай їх, схрести, потім, застромивши в кору, скріпиш у рами. Я тобі покажу,— він рушив через сад, збираючи патички і гілочки й обтрушуючи їх від снігу. Набравши досить, він одним великим кроком переступив обидва її мури та присів навкарачки посередині двору. Санса підійшла ближче, спостерігаючи, що він робить. Руки в нього були спритні й упевнені. І зовсім скоро він уже схрещував ґратки з паличок, які дуже нагадували скляний дах у саду Вічнозиму.— Скло доведеться уявити, звісна річ,— сказав він, віддаючи рами Сансі.

— Те що треба,— мовила вона.

— І це теж,— він торкнувся її обличчя.

— Що саме? — не зрозуміла вона.

— Ваша усмішка, міледі. Зробити вам ще одну раму?

— Якщо ви не...

— Не уявляю більшого задоволення.

Санса ліпила стіни своїх скляних садів, а Мізинчик накривав їх дахом, коли ж вони закінчили це, він допоміг їй наростити мури й виліпити вартівню. Санса зробила мости, наліпивши снігу на патички, і вони не обвалювалися, як Мізинчик і казав. Перша фортеця була зовсім проста — стара кругла башта, але Санса знову завагалася, коли справа дійшла до химер навколо її верху. Але Мізинчик і тут мав відповідь.

— На ваш замок падав сніг, міледі. А який вигляд мають химери під снігом?

Санса заплющила очі, пригадуючи.

— Просто білі кучугури.

— От і все. Химери ліпити важко, а от білі кучугури — аж ніяк.

Так і вийшло.

Зруйновану вежу виліпити виявилось ще легше. Високу вежу зробили разом, навколішках пліч-о-пліч скачавши її, а коли поставили, Санса застромила згори в неї пальці, набрала жменю снігу та жбурнула Пітиру в обличчя. Він вискнув: сніг закотився йому за комір.

— Як негарно, міледі!

— А мене сюди привозити гарно, коли обіцяли відвезти мене додому?

Вона сама здивувалася, звідки в неї взялася мужність отак до нього щиро заговорити. «Це від Вічнозиму,— подумала вона.— За мурами Вічнозиму я сильніша».

Його обличчя посерйознішало.

— Так. У цьому я тебе надурив... і ще в одному також.

У Санси затріпотіло в животі.

— В чому це?

— Я сказав, що не уявляю більшого задоволення, як допомогти тобі з замком. Боюся, я збрехав. Є і більше задоволення,— він наблизився.— Оце.

Санса спробувала відсунутися, але він схопив її в обійми — і знагла поцілував. Вона слабо намагалася викрутитися, та тільки ще більше притиснулася до нього. Його вуста затуляли їй рот, ковтаючи її слова. Вони смакували м'ятою. На якусь мить вона віддалася поцілунку... а тоді відвернулася й випручалася.

— Що ви робите?

Пітир розправив плаща.

— Цілую снігову панну.

— Ви маєте цілувати її,— Санса звела очі до Лайсиного балкона, але тітки там не було.— Свою леді-дружину.

— Я й цілую. Лайсі нема на що скаржитися,— посміхнувся він.— Шкода, що ви не бачите себе, міледі. Ви прегарна! Вся заліплена снігом. Як мале ведмежа, тільки обличчя розчервонілося й уся засапалася... Скільки вже ти надворі? Мабуть, зовсім змерзла. Дай-но я тебе погрію, Сансо. Скидай рукавички, давай сюди руки.

— Не дам.

Він говорив зараз майже так само, як Марильйон тої ночі, коли напився на весіллі. Тільки цього разу Лотор Брун не прийде її рятувати: сер Лотор — Пітирів підданий.

— Вам не слід мене цілувати. Я б вашою дочкою могла бути!

— Могла б,— визнав він з сумною усмішкою.— Але ж ти мені не дочка, ні? Ти дочка Едарда Старка й Кет. Мені здається, ти навіть вродливіша, ніж була твоя мама в твоєму віці.

— Пітире, будь ласка,— слабко мовила вона.— Будь ласка...

— Замок! — пролунав гучний, пронизливий дитячий голос. Мізинчик відвернувся від Санси.

— Лорде Роберте,— він віддав чолом хлопчику.— Хіба вам можна у снігопад виходити без рукавичок?

— Це ви зліпили сніговий замок, лорде Мізинчику?

— Переважно це Алейн, мілорде.

— Він задумувався як Вічнозим,— пояснила Санса.

— Вічнозим? — Роберт на свої вісім років був зовсім маленький — худий як тичка хлопчик з плямистою шкірою і вічно сльозливими очима. Під пахвою він тримав ганчір'яну ляльку, яку всюди за собою носив.

— Вічнозим — престол дому Старків,— мовила Санса до свого майбутнього чоловіка.— Великий замок на Півночі.

— Не такий уже й великий,— хлопчик опустився навколішки перед прибрамною.— Глядіть, ось іде велет валити його.

Він поставив на сніг свою ляльку й пострибав нею вперед.

— Тут-туп, я велет, я велет,— заспівав він.— Хо-хо-хо, відчиняйте браму, бо розвалю й завалю!

Схопивши ляльку за ноги й розмахнувшись, він збив вежу прибрамної, а потім ще одну.

Санса цього витримати не могла.

— Роберте, припини!

Натомість він знову замахнувся лялькою — і підніжжя муру вибухнуло. Санса хотіла схопити хлопчика за руку, але вчепилася в ляльку. З тріском тонка тканина розірвалася. І зненацька у Санси в руці опинилася голова, а в Роберта — тіло й ноги, а на сніг посипалися ганчірки й стружка.

У лорда Роберта затремтіли губи.

— Ти його вб-б-била,— заскиглив він. І зачав труситися. Почалося з невеличкого тремтіння, але вже за кілька митей він упав просто на замок, дико сіпаючи руками й ногами. Білі вежі та снігові мости посипалися навсібіч. Санса нажахано застигла, а от Пітир Бейліш, ухопивши прийомного сина за зап'ясток, погукав мейстра.

За мить підскочили гвардійці та служниці, щоб допомогти втихомирити хлопця, а за деякий час — і мейстер Колмон. Трясця Роберта Арина нікого не здивувала в Гнізді, і леді Лайса привчила вже всіх збігатися на перший зойк хлопчика. Тримаючи маленького лорда за голову, мейстер влив йому півкухлика сновійного вина, бурмочучи заспокійливі слова. Напад повільно вщухав, і скоро не лишилося нічого, крім легкого тремтіння рук.

— Заберіть його до мене в покої,— мовив Колмон до гвардійців.
— П'явки допоможуть його втихомирити.

— Це я винна,— Санса показала їм відірвану голову.— Роздерла ляльку надвоє. Я не хотіла, просто...

— Його світлість руйнував замок,— пояснив Пітир.

— Це велет,— прошепотів хлопчик, схлипуючи.— Це не я, це велет розвалив замок. А вона його вбила! Я її ненавиджу! Вона байстрючка, і я її ненавиджу! Я не хочу п'явок!

— Мілорде, вам треба трішки пустити кров,— сказав мейстер Колмон.— Від дурної крові ви гніваєтеся, а гнів викликає трясцю. Ходімо.

Хлопчика повели геть. «Мій лорд-чоловік»,— подумала Санса, роздивляючись руїни Вічнозиму. Сніг припинився, похолодало. Цікаво, думала вона, а на весіллі лорд Роберт теж весь час труситиметься? Джофрі бодай був здоровий тілом. Сансу засліпила лють. Підхопивши

зламано гілку, вона нахромилла на неї лялькову голову, а тоді застромилла її у зруйновану прибрамну свого замку. Слуги були приголомшені, а от Мізинчик, побачивши це, розсміявся.

— Якщо легенди не брешуть, це не перший велет, який скінчив життя на мурах Вічнозиму.

— Все це казочки,— озвалася Санса й пішла собі.

Повернувшись до себе в спальню, вона скинула плащ і мокрі чоботи й усілася біля вогню. Вона й не сумнівалася, що доведеться відповісти за цей напад лорда Роберта. «Може, леді Лайса відішле мене геть». Тітка миттєво виганяла всіх, хто чимось викликав її незадоволення, а хто може викликати більше незадоволення, ніж людина, яка запідозрена в тому, що погано обходилася з її синочком?

Санса тільки б зраділа, якби її вигнали. Місячна брама набагато більша за Гніздо, і життя там кипить. Лорд Нестор Ройс на вигляд непривітний і суворий, але замок утримує його дочка Міранда, а всі казали, яка вона жвава. Там, унизу, навіть Сансине «байстрюцтво», може, не матиме такого значення. У лорда Нестора служить одна з дочок-байстрючок короля Роберта, і подекують, вони з Мірандою дружать як сестри.

«Скажу тітці, що не хочу заміж на Роберта». Навіть верховний септон не може оголосити жінку заміжною, якщо сама вона відмовиться дати обітницю. Санса не жебрачка, хай що там каже тітка. Їй тринадцять, вона розквітла жінка, одружена, ще й спадкоємиця Вічнозиму. Іноді Сансі навіть було шкода свого двоюрідного братика, але вона уявити не могла, що колись захоче стати йому за дружину. «Ліпше вже до Тиріона повернутися». Якби леді Лайса дізналася про такі думки, то вже точно відіслала б її подалі... подалі від набурмосеного Роберта з його трясцею і сльозливими очима, подалі від Марильйонових масних поглядів, подалі від Пітирових поцілунків. «Я їй так і скажу. Так і скажу!»

Було вже добре по обіді, коли леді Лайса викликала її. Санса цілий день збиралася на мужності, та не встиг Марильйон опинитися в неї під дверима, як її знову опосіли сумніви.

— Леді Лайса викликає тебе у високу залу,— кажучи це, співець роздягав її очима, але вона вже звикла.

Марильйон був гарний, не заперечиш: по-хлоп'ячому жвавий і стрункий, з гладенькою шкірою, пісочною чуприною, чарівною

усмішкою. Але його вже просто ненавиділи у Видолі всі, крім тітки й маленького лорда Роберта. Якщо послухати слуг, Санса не перша дівчина, яка страждає від його залицянь, а в інших-бо не було Лотора Бруна, щоб їх захистити. Та леді Лайса і слухати не хотіла скарги на нього. З самого приїзду в Гніздо співець став її фаворитом. Він щовечора співом заколисував лорда Роберта, а ще дражнив залицяльників леді Лайси віршиками, які висміювали їхні слабкі місця. Тітка завалювала його золотом і подарунками: він отримав коштовне убрання, золотий браслет, оздоблений місячним камінням ремінь, чудового коня. Вона йому навіть подарувала улюбленого сокола свого покійного чоловіка. Завдяки цьому Марильйон у присутності леді Лайси був страшенно люб'язний, а от зі всіма іншими — незмінно зарозумілий.

— Дякую,— сухо відгукнулася Санса.— Дорогу я знаю.

Але він не йшов.

— Міледі просила привести тебе.

«Привести?» Сансі це не сподобалося.

— Ви тепер ще й вартовий?

Мізничик звільнив капітана замкової варти Гнізда й замість нього призначив Лотора Бруна.

— А тобі потрібна варта? — безтурботно поцікавився Марильйон.
— Я складаю нову пісню, ти знаєш. Таку славу й сумну, що вона врешті розтопить твоє крижане серце. «Придорожня ружа» — ось як я хочу її назвати. Про позашлюбну дівчину — таку вродливу, що миттю причаровує будь-якого чоловіка, який тільки зупинить на ній погляд.

«Я — Старківна з Вічнозиму», — так і кортіло Сансі сказати йому. Натомість вона кивнула й дозволила провести себе сходами з вежі, а тоді через міст. Скільки вона була у Гнізді, висока зала ще не відчинялася. Цікаво, думала Санса, з якого дива тітка відчинила її? Зазвичай надавала вона перевагу зручній світлиці або ж затишному теплу зали аудієнцій лорда Арина, звідки відкривався краєвид на водоспад.

Обабіч різьблених дверей високої зали виструнчилися зі списками в руках двоє вартових у небесно-блакитних плащах.

— Нікого не пускати, поки Алейн з леді Лайсою,— сказав до них Марильйон.

— Так,— дали їм пройти вартові, а тоді схрестили списи. Марильйон захряснув двері й запер їх на інший спис — довший і товщий за ті, що були в руках вартових.

Санса відчула колючки занепокоєння.

— Навіщо це?

— Міледі чекає на тебе.

Санса невпевнено роззирнулася. Леді Лайса, сама-самісінька, сиділа на помості у кріслі з високою спинкою з різьбленого віродерева. Праворуч стояло інше крісло, ще вище за її, з цілим стосом подушок на сидінні, але Роберта в ньому не було. Санса сподівалася, що він уже одужав. Але ж Марильйон усе одно не скаже.

Санса рушила блакитним шовковим килимом між двох шерех жолобчастих колон, струнких як сулиці. Підлога і стеля високої зали зроблені були з молочно-білого мармуру з синіми прожилками. З високих арочних вікон уздовж східної стіни лилося світло. Сансині кроки м'яко падали на килим. За вікном віяв холодний і самотній вітер.

Серед такої кількості мармуру навіть сонячне світло здавалося холодним... хоча й уполовину не таким холодним, як тітка. Леді Лайса вбралася в кремову оксамитову сукню, на шиї ж мала низку сапфірів і місячного каміння. Її золотисто-каштанове волосся було заплетене у високу товсту косу, яка падала на одне плече. Сиділа тітка на престолі, з обличчям червоним і набряклим під фарбою і пудрою, спостерігаючи, як наближається небога. На стіні позаду неї висів величезний прапор — сокіл на тлі місяця в кольорах дому Аринів — кремовому та блакитному.

Зупинившись перед помостом, Санса присіла в реверансі.

— Міледі, ви послали по мене.

До неї і досі долинало завивання вітру й нотки, які награвав Марильйон на тому кінці зали.

— Я бачила, що ти зробила,— сказала леді Лайса.

Санса розправила спідницю.

— Сподіваюся, лорду Роберту ліпше? Я не хотіла роздерти його ляльку. Просто він валяв мій замок, і я тільки...

— Ти тут зі мною у скромну пройдоху гратися зібрала? — мовила тітка.— Я не про ляльку лорда Роберта. Я бачила, як ти цілувалася з ним.

Здавалося, у високій залі зробилося ще холодніше. Так наче стіни, підлога й колони стали крижані.

— Це він мене поцілував.

У Лайси роздулися ніздрі.

— І для чого йому це робити? У нього є закохана дружина. Доросла жінка, а не дівчинка. Такі, як ти, йому не потрібні. Зізнайся, дитино. Ти сама на нього накинулася. Ось як усе було.

— Це неправда,— на крок відступила Санса.

— Куди це ти зібралася? Злякалася? Така розпусна поведінка має бути покарана, але я тебе не каратиму надто суворо. Ми для Роберта тримаємо хлопчика для биття, як заведено у вільних містах. Адже здоров'я Роберта не дозволяє йому самому витримати різки. Для тебе я закличу яку-небудь простолюдку, яку відшмагають замість тебе, та спершу ти маєш зізнатися. Я не терплю брехунів, Алейн.

— Я будувала сніговий замок,— сказала Санса.— Лорд Пітир допомагав мені, а потім поцілував. Ви все бачили.

— У тебе геть нема честі? — різко спитала тітка.— Чи ти мене за дурепу маєш? Так? Ти маєш мене за дурепу. Так. Я все зрозуміла. Але я не дурепа. Ти гадаєш, що можеш отримати будь-якого чоловіка, адже ти молода і вродлива. Не думай, що я не бачу поглядів, які ти кидаєш на Марильйона. Я знаю все, що відбувається в Гнізді, маленька леді. І таких, як ти, я знала чимало. Але ти дуже помиляєшся, вважаючи, що великі очі та хтиві посмішки приваблять Пітира. Він мій! — вона звелася на ноги.— Всі тільки й намагаються відібрати його в мене. Мій лорд-батько, мій чоловік, твоя мати... Кетлін передовсім. Вона теж любила цілуватися з Пітиром, о так.

— Моя мама? — Санса відступила ще на крок.

— Так, твоя мати, твоя дорогоцінна мамуся, моя рідна люба сестричка Кетлін. І не треба тут переді мною вдавати цнотливицю, мала лиха брехухо! Всі ті роки у Річкорині вона гралася з Пітиром, як з іграшкою. Дразнила усмішками, ніжними словами й розпусними поглядами, а ночі його перетворювала на муку.

— Ні! — («Мама померла! — хотілося заверещати Сансі.— Вона ж була вам рідною сестрою, і вона померла»).— Ні, тільки не мама.

— Звідки тобі знати? Ти там була? — Лайса спустилася з престолу, крутнувши спідницями.— Ти приїздила з лордом Бракеном і лордом Блеквудом, коли вони просили мого батька вирішити їхню

спадкову ворожнечу? Того вечора для нас грав співець лорда Бракена, і Кетлін шість разів танцювала з Пітиром, шість — я порахувала. Щойно лорди почали сперечатися, батько забрав їх у залу аудієнцій, тож ніхто вже не дивився, скільки ми п'ємо. Едмур, хоч і малий був, напився... а Пітир хотів поцілувати твою матір, а вона його відштовхнула. І сміялася з нього. У нього такий нещасний вигляд був, я думала, у мене серце розірветься, а потім він пив і пив, поки не відрубався просто за столом. Дядько Бринден відніс його нагору в ліжку, поки батько не побачив. Але ж ти нічого цього не пам'ятаєш, ні? — вона сердито глянула згори вниз.— Ні?

«Вона п'яна чи божевільна?»

— Мене ще не було на світі, міледі.

— Тебе не було. А от я була, тож і не думай тут мені розповідати, що правда, а що ні. Я знаю правду. Ти його поцілувала!

— Це він мене поцілував,— наполягала Санса.— Я не хотіла.

— Тихо, я тобі говорити дозволу не давала. Ти його звабила, точно як твоя мати того вечора в Річкорині, з її усмішками й танцями. Гадаєш, я можу забути? Тої ночі я прокралася до нього в ліжку, щоб утішити його. Він зробив мені боляче до крові, але це був найсолодший біль. Він казав мені тоді, що кохає, але, перш ніж знову заснути, назвав мене Кет. Та все одно я лишилася з ним до світанку. Твоя мати на нього не заслуговувала. Коли він бився з Брандоном Старком, вона йому навіть свою стрічку не дала вдягнути. От я б йому свою стрічку дала. Я все йому віддавала. І тепер він мій. Не Кетлін і не твій.

Вся Сансіна рішучість випарувалася під тітчиним натиском. Лайса Арин лякала її не менше, ніж колись королева Серсі.

— Він ваш, міледі,— постаралася сказати Санса смиренно і покаянно.— Дозвольте мені йти?

— Не дозволю,— з рота в тітки відгонило вином.— Якби це був хтось інший, а не ти, я б його просто вигнала. Відіслала б униз до лорда Нестора в Місячну браму, або ж назад на Пальці. Як тобі — провести решту життя на тому суворому узбережжі серед нечупар і овечого горошку? Такої долі хотів мій батько для Пітира. Всі думали, це через ту дурнувату дуель з Брандоном Старком, але ні. Батько сказав, я б мала богам дякувати, що такий великий лорд як Джон Арин згоден узяти мене зіпсованою, але я добре знала, що він бере мене

тільки через мечі. Мені довелося вийти за Джона, бо батько виставив би мене, як виставив брата, але я була створена для Пітира! Я тобі все це розповідаю, щоб ти зрозуміла, як ми кохаємо одне одного, як довго ми страждали і мріяли одне про одного. Ми зробили малюка, чарівного малюка,— Лайса поклала руки собі на живіт, так наче малюк і досі там.— А коли його вкрали у мене, я пообіцяла собі, що більше такого не буде. Джон хотів мого любого Роберта відіслати на Драконстон, а той король-п'яниця взагалі збирався віддати його Серсі Ланістер, але я їм не дала... і тобі не дам украсти мого Пітира Мізинчика. Ти мене чуєш, Алейн, чи Санса, чи як там тебе? Ти взагалі мене чуєш?

— Так. Присягаюся, я більше ніколи його не цілуватиму, не... не спокушатиму.

Санса гадала, саме це тітка хоче почути.

— То ти зізнаєшся? Це все ти, я так і думала. Ти така сама розпусниця, як і твоя мати,— Лайса вхопила її за зап'ясток.— Ану ходім зі мною. Хочу тобі дещо показати.

— Мені боляче,— випрочувалася Санса.— Будь ласка, тітко Лайсо, я нічого не зробила. Клянуся!

Тітка проігнорувала протести.

— Марильйоне! — закричала вона.— Ти мені потрібен, Марильйоне! Ти мені потрібен!

Співець сидів тихенько в кінці зали, але на заклик леді Арин прибіг миттєво.

— Міледі?

— Заспівай нам пісню. Заспівай «Правду і кривду».

Марильйон провів пальцями по струнах.

*А лорд приїхав верхи в одну з сирих ночей,
Гей-ноні, гей-ноні, гей-ноні-гей...*

Леді Лайса потягла Сансу за руку. Тут або йти самій, або волочитися, тож Санса вирішила йти — до середини зали, поміж двох колон, до білих дверей з віродерева у мармуровій стіні. Двері були міцно зачинені, замкнуті на три тяжкі бронзові засуви, але за ними чулося завивання вітру. Побачивши серпик місяця, вирізьблений на віродереві, Санса вперлася.

— Місячні двері,— вона спробувала вирватися.— Навіщо вам показувати мені місячні двері?

— Тепер ти пициш як мишка, а в садку була сміливіша, ні? У снігу була сміливіша!

*А леді вишивала в одну з сирих ночей,
Гей-ноні, гей-ноні, гей-ноні-гей...*

— Відчиняй двері,— скомандувала Лайса.— Відчиняй, я сказала. Або сама відчиниш, або я по вартових пошлю,— вона штовхнула Сансу вперед.— Мати твоя бодай хоробра була. Піднімай засуви.

«Якщо я зроблю, як вона каже, вона мене відпустить». Санса витягнула один із бронзових засувів і кинула на землю. Стукнувся об мармур другий засув, тоді третій. Не встигла Санса торкнутися ручки, як важкі дерев'яні двері з гуркотом відкинутися до стіни. Лутка вся була обліплена снігом, і порив холодного вітру влетів у залу разом з цим снігом, аж Санса затремтіла. Вона хотіла відступити, але позаду стояла тітка. Схопивши однією рукою її за зап'ясток, другою рукою тітка штовхнула Сансу між лопаток до відчинених дверей.

За ними було біле небо, сніг — і більш нічого.

— Подивися вниз,— звеліла леді Лайса.— Подивися вниз.

Санса силкувалася вивільнитися, але тітчині пальці вп'ялися в неї, як пазурі. Лайса знову пхнула її, і Санса заверещала. Ліва нога збила вниз трохи намерзлого снігу. Попереду нічого не було — порожній простір, а за шістсот футів унизу до гори ліпився придорожній замок.

— Не треба! — репетувала Санса.— Ви мене лякаєте!

А позаду Марильйон і далі наспівував: «Гей-ноні, гей-ноні, гей-ноні-гей».

— Ти ще просиш мого дозволу піти? Просиш?

— Ні,— Санса, впираючись ногами, намагалася відступити, але тітка не ворушилася.— Не сюди, будь ласка...

Вона підкинула руку, пальці шкрябали об лутку, та не було за що зачепитися, а ноги ковзали по мокрій мармуровій підлозі. Леді Лайса невблаганно штовхала її вперед. Тітка важила на пуд більше, ніж дівчина.

*А леді цілувалась на сіннику, ачей,
Гей-ноні, гей-ноні, гей-ноні-гей...—*

співав Марильйон. Санса шарпнулася вбік, розревівшись од страху, й одна нога послизнулася і ковзнула просто в порожнечу. Санса заверещала. Вітер, підхопивши спідниці, кусав голі ноги холодними зубами. Вона відчувала, як на щоках тануть сніжинки. Розкинувши руки, Санса намацала Лайсину товсту каштанову косу та вчепилася в неї.

— Волосся! — вереснула тітка.— Волосся відпусти!

Санса, схлипуючи, тремтіла. Вони удвох гойдалися на краю. Удалині грюкали списами в двері вартові, вимагаючи пустити їх. Марильйон урвав пісню.

— Лайсо! Що це означає? — прорвався крізь схлипування й сопіння крик. У високій залі залунали кроки.— Відійди від неї! Лайсо, ти що коїш?

Вартові так і гатили в двері, а Мізинчик прийшов через бічний хід — через двері для лорда позаду помосту.

Лайса розвернулася, послабивши хватку, і Санса вирвалася. Вона впала навколішки, і тут її побачив Пітир Бейліш. Він став як укопаний.

— Алейн! Що тут за біда?

— Вона,— леді Лайса вчепилася Сансі у коси.— Це вона — біда. Вона цілувала тебе!

— Скажіть їй,— заблагала Санса.— Скажіть їй, що ми просто будували замок...

— Тихо! — вереснула тітка.— Я тобі говорити дозволу не давала. Нікому діла нема до твого замку.

— Вона ж дитина, Лайсо. Дочка Кет. Що ти собі думала?

— А я ще хотіла одружити її з Робертом! Вона невдячна! Не... *непорядна!* Ти не її, щоб вона тебе цілувала. *Не її!* Я їй просто дала урок, і все.

— Я бачу,— він погладив підборіддя.— Гадаю, вона все зрозуміла. Правда ж, Алейн?

— Так,— схлипнула Санса.— Зрозуміла.

— Не хочу її тут,— тітчині очі заблищали від сліз.— Навіщо ти привіз її у Видол, Пітире? Тут їй не місце. Вона тут чужа.

— То ми її відішлемо геть. Назад на Королівський Причал, якщо хочеш,— він зробив до них крок.— А тепер дай їй підвестися. Дай їй відійти від дверей.

— Ні! — Лайса знову шарпнула Сансину голову. Навколо вихрився сніг, і шумно ляскали спідниці.— Ти не можеш її хотіти. Не можеш. Вона ж дурне безголове дівчисько. Вона не кохає тебе так, як я. А я тебе завжди кохала. Я ж це довела, хіба ні? — сльози побігли по тітчиному червоному обрезаючому обличчю.— Я тобі подарувала своє дівоцтво. Я б тобі й сина подарувала, але його вбили місячним узваром — сумішшю польової гвоздики, пижма, холодянки й полину, з ложечкою меду та краплею болотяної м'яти. Я не винна, я не знала, я випила те, що дав батько...

— Це все в минулому, Лайсо. Лорд Гостер помер, і старий мейстер також,— Мізинчик наблизився.— Ти знову випивала? І поменше базікай. Алейн не варто знати більше, ніж потрібно, правда ж? І Марильйону.

Леді Лайса не звертала уваги.

— Кет тобі не дала нічого. Це завдяки мені ти отримав свою першу посаду, це я змусила Джона взяти тебе до двору, щоб ми були ближче одне до одного. Ти обіцяв, що ніколи цього не забудеш.

— Я і не забув. Ми разом, як ти завжди мріяла, як ми завжди планували. Тільки відпусти Сансині коси...

— Не відпущу! Я бачила, як ви цілувалися в снігу. Вона точно як її матір. Кетлін цілувалася з тобою в богопралісі, але ж це було несерйозно, вона тебе ніколи не хотіла. Чому ти її любив більше? Була ж, була ж я-а-а!

— Знаю, кохана,— він зробив ще крок.— І я тут. Тобі треба просто взяти мене за руку, ну ж бо,— простягнув він їй долоню.— Нема причини, щоб лити сльози.

— Сльози, сльози, сльози,— істерично схлипувала вона.— Нема причини, щоб лити сльози... Але ж ти не це говорив на Королівському Причалі. Ти велів мені лити сльози Джону у вино, і я так і зробила. Заради Роберта, заради нас! І написала Кетлін, що це Ланістери вбили мого лорда-чоловіка, як ти й велів. Це було дуже розумно... ти завжди був розумником, я так батькові й казала, я казала: Пітир дуже розумний, він високо піднесеться, обов'язково, обов'язково, а ще він милий і ніжний, і в мене в животі його малюк... навіщо ти її поцілував?

Навіщо? Ми ж тепер разом, ми разом по всіх цих роках, по всіх цих роках, навіщо ж ти цілуєш її-і-і-і?

— Лайсо,— зітхнув Пітир,— після всіх штормів, які ми витримали, тобі варто було б мені більше довіряти. Присягаюся, я тебе більше не покину до кінця життя.

— Правда? — плачучи, перепитала вона.— Ох, правда?

— Правда. А тепер відпусти дівчину й ходи поцілуй мене.

Лайса, схлипуючи, кинулася Мізинчику в обійми. Поки вони обіймалися, Санса на чотирьох відповзла від місячних дверей і вчепилася в найближчу колону. Вона чула, як у неї калатає серце. У волоссі був сніг, а правого черевичка бракувало. «Мабуть, упав». Вона, здригнувшись, міцніше обхопила колону.

Мізинчик якусь мить дав Лайсі поплакати в нього на грудях, а тоді, поклавши долоні їй на руки, легенько її поцілував.

— Моя люба дурненька ревнива дружина,— хихикнув він.— Я все життя кохав єдину жінку, запевняю тебе.

Лайса Арин боязко усміхнулася.

— Єдину? Ох Пітире, ти присягаєшся? Єдину?

— Єдину Кет,— і він різко штовхнув її.

Лайса заточилася, ковзаючи ногами по мокрому мармуру. І за мить її вже не було. Вона й не скрикнула. Довгий мент не чулося жодного звуку, крім завивання вітру.

І тут Марильйон хапнув ротом повітря.

— Ви... ви...

За дверима кричали вартові, грюкаючи ратищами важких списів. Лорд Пітир підняв Сансу на ноги.

— Ти не поранена?

Дівчина похитала головою, і він мовив:

— То біжи впусти вартових. Хутенько, не можна гаяти часу. Співець убив мою леді-дружину.

Епілог

Дорога до Старого Муру, перш ніж досягти верхівки пагорба, двічі його обігнула. Зарослий і кам'янистий, підйом і в кращі часи був би нелегким, а після нічного снігопаду дорога ще й розмокла. «Сніг восени у приріччі — це щось неприродне», — похмуро подумав Мерет. Насправді снігу випало небагато, і пролежав він тільки ніч. Щойно зійшло сонце, він почав танути. Та все одно Мерету це здалося лихим знаком. Через дощі, повінь, пожежі й війну і так уже втрачено два врожаї і добрячу частину третього. Рання зима принесе у приріччя голод. Чимало людей голодуватимуть, а дехто й умиратиме з голоду. Мерет сподівався тільки, що він серед таких людей не опиниться. «З моїм щастям можу й опинитися. Мені ж бо ніколи не таланило».

Нижні схили пагорба під руїнами замку так густо поросли лісом, що тут могло зачаїтися півсотні беззаконників. «Та вони просто зараз, може, за мною спостерігають». Мерет роззирнувся, але не побачив нічого, крім дроку, папороті, осоки й заростей ожини серед сосон і сіро-зелених чатових дерев. Поміж великих дерев землю заплели, мов бур'ян, в'язи, ясені та скельні дуби. Беззаконників видно не було, та це ще нічого не означало. Розбійники ховаються значно краще, ніж люди чесні.

Мерет ненавидів ліс, якщо по правді, а беззаконників ненавидів ще більше. «Беззаконники мені життя погубили», — напідпитку завжди жалівся він. А напідпитку, як казав батько, він був надто часто й надто голосно. «Щира правда», — скрушно подумав він. У Близнючках треба бодай якось вирізнятися, бо всі й забудуть, що ти ще живий, але репутація найбільшого пияка в замку, як виявилось, не надто поліпшила Меретові перспективи. «Колись я мріяв, що стану

найкращим лицарем, найкращим списником. І цього боги мене позбавили. То як мені кубок вина не випити час до часу? Від головного болю допомагає. До того ж жінка в мене мегера, батько мене зневажає, діти нічого не варті. Заради кого я тверезий маю ходити?»

Але нині він був тверезий. Ну, на сніданок випив два роги елю і ще маленький келих червоного на доріжку, та це лише для того, щоб голова не так гуділа. Мерет відчував, як за очима вже наростає біль, а він добре знав: якщо попустити, дуже скоро буде таке відчуття, наче між очей буря гуркоче. Іноді голова боліла так, що навіть плакати було боляче. Тоді він просто змушений був лежати в ліжку в темряві, з вологою ганчіркою на повіках, проклинаючи свою безталанність і безіменного беззаконника, який в усьому винен.

На саму думку про це він розхвилювався. Зараз головний біль йому аж ніяк не потрібен. «Якщо я доправлю Пітира безпечно додому, мені нарешті поталанить». Золото в нього, тож треба тільки видертися на Старий Мур, зустрітися з клятими беззаконниками та здійснити обмін. Простий викуп. Навіть він не зможе все зіпсувати... якщо не почне боліти голова аж так, що верхи їхати неможливо. До заходу сонця він має бути на руїнах, а не скиглити, скулившись при дорозі. Мерет потер пальцями скроні. «Ще одна петля навколо пагорба — і я нагорі». Коли прийшло повідомлення й він викликався доправити викуп, батько примружився: «Ти, Мерете?» — і розреготався через ніс, отим своїм жахливим «хе-хе-хе». Меретові просто довелося вимолювати той клятий гаман золота.

Збоку від дороги щось ворухнулося в підліску. Мерет, різко зупинивши коня, потягнувся по меч, та то була просто білка.

— Дурень,— сказав він сам собі, застромляючи меча назад у піхви, навіть не встигнувши його до кінця з них висмикнути.— Беззаконники хвостів не мають. Чортове пекло, Мерете, візьми себе в руки!

У грудях калатало серце, так наче він — зелений хлопчисько на першому завданні. «Так наче це — королівський ліс, а мені треба стрітися з давнім лісовим братством, а не з жалюгідними розбійниками лорда Лискавки». На мить йому понад усе закортіло повернути назад і засісти у найближчій пивниці. На гаман золота чимало елю можна було б купити — доволі, щоб геть забути про Пітира Прищика. «І

нехай його повісять — сам винен. Сам заслужив, тікаючи з якоюсь таборовою повією, як олень у гін».

У голові застугоніло — поки що слабенько, та дуже скоро, він знав, стане гірше. Мерет потер перенісся. Насправді не має він права так погано думати про Пітира. «Я й сам так вчинив, коли був у його віці». Тоді все обійшлося пранцями, та не йому когось засуджувати. Повії вміють причарувати, особливо якщо у вас обличчя, як у Пітира. Звісна річ, у бідолахи є дружина, та половина біди — це якраз вона. Мало що вдвічі за нього старша, та ще, як вірити пліткам, спить з його братом Волдером. У Близнючках завжди ходить чимало пліток, і далеко не все виявляється правдою, але в цьому випадку Мерет пліткам вірив. Чорний Волдер був з людей, які завжди отримують те, що хочуть, навіть коли йдеться про братову. Едвінову дружину він теж отримав, усі знали: Гарна Волда частенько прокрадалася до нього в ліжку, а ще подекували, що він і сьому леді Фрей пізнав набагато краще, ніж можна було. Не дивно, що він відмовлявся одружуватися. Навіщо купувати корову, якщо й так кругом повно вим'їв, які тільки й просяться, щоб їх подоїли.

Стиха вилаявшись, Мерет підбив коня п'ятами в боки й поїхав на пагорб. Хай як спокусливо було пропити золото, він розумів: якщо він повернеться без Пітира Прищика, то ліпше йому взагалі не вертатися.

Лорду Волдеру скоро виповниться дев'яносто два. Вуха в нього вже погано чують, очі майже геть не бачать, а через подагру його майже всюди доводиться носити. Усі сини погоджувалися: довго він не протягне. А коли його не стане, все зміниться, та не на краще. Батько був сварливий і впертий, гострий на язик і мав залізну волю, та ніхто не заперечить: він завжди дбав про своїх. Про всіх своїх — навіть тих, які його розчарували й викликали його невдоволення. Навіть про тих, чийх імен він не пам'ятає. А от як його не стане...

Коли спадкоємцем був сер Стеврон, усе було інакше. Старий виховував Стеврона шістдесят років і таки вбив йому в голову, що кров не водиця. Але Стеврон переставився під час походу Юного Вовка на Захід («Від довгого чекання, без сумніву», — пожартував Лукуватий Лотар, коли крук приніс новину), а його сини й онуки — Фреї зовсім з іншого тіста. Нині спадкоємець — Стевронів син сер Райман: тупий, упертий, захланний. Після Раймана йдуть його сини, Едвін і Чорний

Волдер, ще гірші за батька. «На щастя,— сказав якось Лукуватий Лотар,— один одного вони ненавидять більше, ніж нас».

Мерет у цьому особливого щастя не вбачав, та й якщо по правді, сам Лотар, може, небезпечніший за тих двох, разом узятих. Вирізати Старків на весіллі Рослій звелів лорд Волдер, але спланували все Лотар з Рузом Болтоном — аж до пісень, які в цей час гратимуть. З Лотаром кумедно було напиватися разом, але Мерет не такий дурний, щоб до нього бодай на мить повернутися спиною. У Близнючках усі затамлюють швидко: довіряти можна тільки найближчим родичам, та й то до певної міри.

Коли старий помре, всі сини, швидше за все, будуть кожен за себе, і всі доньки також. Новий лорд Переправи, без сумніву, лишить у Близнючках декого з дядьків, племінників і кузенів — тих, кому симпатизує чи довіряє, або, швидше за все, тих, з кого можна мати хосен. «Решту ж він виставить за поріг, щоб самі за себе дбали».

Неможливо висловити, як ця перспектива непокоїла Мерета. Менш як за три роки йому виповниться сорок — він уже застарий для життя лицаря-бурлаки... навіть якби був лицарем, а він, так уже сталося, й не лицар зовсім. Не має він ні землі, ні власних коштів. Одяг на ньому тільки власний, та й по всьому: навіть кінь не його. Йому бракує розуму, щоб стати мейстром, благочестя — щоб стати септоном, люті — щоб стати перекупним мечем. «Єдиний дар богів мені — життя, обділили вони мене». Який сенс бути сином заможного й могутнього дому, якщо ти син дев'ятий? А коли взяти до уваги онуків і правнуків, то в Мерета більше шансів стати верховним септоном, ніж успадкувати Близнючки.

«Не було мені щастя,— гірко думав він.— Не було мені клятого щастя ніколи». Чоловіком він був кремезним, широким у грудях і плечах, лише середнім на зріст. За останні десять років він розм'як і роздобрів, він знав, та замолоду Мерет був майже такий самий дужий, як сер Гостін, його найстарший рідний брат, який усіма вважався найдужчим з усіх нащадків лорда Волдера Фрея. Ще хлопчиком Мерета відіслали у Крейкгол — служити пажем у родині матері. Коли старий лорд Самнер зробив його зброєносцем, усі гадали, за кілька років він стане сером Меретом, але ці плани зруйнували розбійники з братства королівського лісу. Поки інший зброєносець — Джеймі Ланістер — здобував собі славу, Мерет спершу підчепив пранці від

табірної повії, тоді примудрився потрапити в полон до жінки на прізвисько Біла Олениця. Лорд Самнер викупив його у беззаконників, та вже в наступному бою йому так зацідили булавою, що шолом проломили, і він два тижні пролежав без пам'яті. Згодом йому казали, що всі вже вважали його мерцем.

Мерет не помер, але всі його битви лишилися в минулому. Навіть легенький удар у голову викликав пекельний біль, аж сльози бризкали з очей. За таких обставин лицарство виключалося, дуже лагідно пояснив йому лорд Самнер. Мерета відіслали назад у Близнючки — страждати від ядуchoї зневаги лорда Волдера.

Після цього Мерету не таланило ще більше. Батько якимсь чином влаштував йому гарний шлюб: від одружився з однією з дочок лорда Дарі, коли ще Дарі користувалися королівською прихильністю. Та не встиг Мерет позбавити дружину цноти, як Ейрис утратив престол. На відміну від Фреїв, Дарі не приховували своєї вірності Таргарієнам, і це коштувало їм половини земель, більшої частини багатства і майже всієї влади. Що ж до Меретової леді-дружини, вона миттю в ньому розчарувалася й багато років поспіль родила самих дочок — трьох живих, одну мертворождену, а ще одна померла немовлям,— поки нарешті привела сина. Найстарша дочка виросла хвойдою, друга — ненажерою. Коли Амі заскочили у стайні одразу з трьома грумами, Мерет змушений був віддати її за клятого лицаря-бурлаку. Гіршого вже й вигадати не можна, думав він... поки сер Пейт не вирішив здобути собі слави, перемигши сера Грегора Клігана. Отож Амі повернулася додому вдовою — на Меретове нещастя й, без сумніву, на радість усім конюшним у Близнючках.

Мерет ще сподівався, що йому нарешті поталанить, коли Руз Болтон обрав його Волду, а не одну з її стрункіших і вродливіших кузин. Союз із Волдерами для дому Фреїв був дуже важливий, а дочка допомогла його забезпечити; Мерет гадав, це бодай щось та й значить. Але старий дуже швидко звільнив його від ілюзій. «Він її обрав, бо вона гладка,— пояснив лорд Волдер.— Гадаєш, Болтону не начхати, що вона твоя? Думаєш, він так міркував: „Хе, Мерет Мідноголовий — саме той, хто мені стане найкращим тестем“. Твоя Волда — паця в паволоці, ось чому він її обрав, і від мене ти за це вдячності не дочекаєшся. Якби твоя паця час від часу відкладала ложку, ми б отримали той самий союз, тільки за півціни».

Останнього приниження йому завдали з посмішкою, коли Лукуватий Лотар викликав його обговорити його роль на весіллі Рослій. «Ми всі маємо свою роль відповідно до свого дару,— сказав йому зведенюк.— Ти, Мерете, отримаєш одне-єдине завдання, але, гадаю, воно саме для тебе. Ти маєш подбати про те, щоб Великий Джон Амбер впився так, щоб не міг стояти, не те що битися».

«І навіть тут я напартачив». Мерет влив у здорованя-північанина стільки вина, що вистало б на трьох нормальних людей, та потому як Рослій уклали в ліжку, Великий Джон усе одно примудрився вихопити меч у першого ж нападника, при цьому зламавши йому руку. Щоб закувати його в ланці, знадобилося восьмеро людей, і це лише після того, як двох він поранив, одного убив, а бідолашний старий сер Леслін Гейг позбувся половини вуха. Коли Амбер уже не міг воювати руками, він воював зубами.

На мить пригальмувавши, Мерет заплющив очі. У голові бамкало, як бамкав отой клятий барабан на весіллі, і якусь мить Мерет заледве тримався в сідлі. «Треба їхати»,— зрештою сказав він собі. Якщо йому вдасться привезти назад Пітира Прищика, це має забезпечити йому прихильність сера Раймана. Пітир, може, і прищ на дупі, зате він не такий холодний, як Едвін, і не такий гарячий, як Чорний Волдер. «Хлопець буде мені вдячний, а його батько побачить мою відданість — побачить, що мене корисно мати біля себе».

Та тільки якщо Мерет із золотом доїде на місце до заходу сонця. «Як невчасно!» Треба якось стримати дрож у руках. Він зняв з сідла бурдюк з вином, відкоркував його та зробив великий ковток. Вино було міцне й солодке, темне аж чорне, але, боги, яке смачне!

Кріпосна стіна Старого Муру колись увінчувала верхівку пагорба, мов корона в короля на голові. Від неї лишилися самі підвалини й кілька уламків до пояса, розкришених і поплямованих мохом. Мерет поїхав уздовж муру до того місця, де колись була брама. Тут руїни виявилися геть непролазні, тож довелося злізти й вести ступака між каміння. На заході сонце вже зникло за пасмом низьких хмар. Схили поросли дроком і папороттю, а всередині розвалених мурів трави сягали грудей. Трохи вивільнивши меч в піхвах, Мерет сторожко роззирнувся, але беззаконників не побачив. «Невже я день переплутав?» Зупинившись, він потер скроні великими пальцями, але тиску за очима це не послабило. «Чортове сьоме пекло...»

Звідкись із глибини замку долинула слабенька музика, попливла між дерев.

Мерет відчув, що тремтить навіть попри теплий плащ. Відкоркувавши бурдюк, він зробив іще ковток вина. «Можу просто сісти на коня, поїхати у Старгород і пропити золото». Справи з беззаконниками зазвичай погано закінчуються. Ота мала лиха Венда в нього на дупі оленицю випекла, коли взяла його в полон. Не дивно, що жінка потім його зневажала. «Ні, треба закінчити справу. Одного дня Пітир Прищик може стати лордом Переправи, адже в Едвіна синів немає, а в чорного Волдера — самі байстриюки. Пітир не забуде, хто приїздив його викупити». Мерет зробив іще ковток, закоркував бурдюк і повів ступака через бите каміння, дрік і тонкі дерева, які шмагав вітер,— повів на заклик музики туди, де колись був замковий двір.

На землі товстим шаром лежало опале листя, як солдати після страшної битви. На побитій негодою кам'яній гробниці сидів схрестивши ноги чоловік у заплатаному, вицвілому зеленому платті, пальцями пробігаючи по струнах ліри. Музика линула тиха й тужлива. Мерет упізнав пісню.

*В пишних палацах прадавніх царів
Привиди з Дженні танцюють...*

— Злізай звідти,— сказав Мерет.— Ти на королі сидиш.

— Старому Тристиферу мій кощавий зад не заважає. Молот Правосуддя, от як його прозивали. Давненько він не чув нових пісень,— беззаконник зістрибнув униз. Стрійний і стрункий, він мав вузький, як у лисички, писочок, а рот такий широкий, що усмішка, задавалося, розтягнулася до самих вух. На чоло вітром здуло кілька пасом каштанового волосся. Вільною рукою він закинув їх назад і мовив: — Ви мене пам'ятаєте, мілорде?

— Ні,— нахмурився Мерет.— А маю?

— Я співав у вашої дочки на весіллі. І добре всіх розважив, мені здалося. Отой Пейт, за якого вона вийшла, мій родич. У Семиструмчі ми всі родичі. Тільки виявився він скнарою, коли прийшов час зі мною розплатитися,— здвигнув співець плечима.— Чого ваш лорд-батько

ніколи не запрошує мене грати в Близнючках? Невже для його милості моя ліра грає недосить голосно? Я чув, він любить гучну музику.

— Ви золото привезли? — спитав інший голос, різкіший, десь позаду.

У Мерета пересохло в горлі. «Кляті розбійники, завжди по кущах ховаються». У королівському лісі було так само. Тобі вже здається, ти п'ятьох упіймав, аж тут ще десять вискакують нізвідки.

Обернувшись, він побачив, що оточений зусібч — потворною зграєю зморшкуватих старих і юних хлопців, які ще й голитися не почали,— молодших за Пітира Прищика,— переважно вдягнених у шмаття з грубого полотна, дублену шкіру й розрізнені деталі обладунків, знятих з мерців. Серед них була одна жінка у втричі завеликому на неї плащі з каптуром. Мерет так розхвилювався, що й не міг полічити розбійників, та була їх щонайменше дюжина, а може, й два десятки.

— Я поставив питання,— мовив дебелий бородань з кривими зеленими зубами й поламаним носом; він був вищий за Мерета, тільки живіт мав менший. Голову його захищав напівшолом, а з плечей спадав латаний жовтий плащ.— Де золото?

— У саквах. Сто золотих драконів,— Мерет прочистив горло.— Отримаєте, коли я побачу Пітира...

Не встиг він договорити, як наперед ступив приземкуватий одноокий розбійник, сміливо заліз у сакви й дістав гаман. Мерет уже був потягнувся до нього, але передумав. Беззаконник розв'язав мотузку, витягнув монету, вкусив.

— Смак добрий,— сказав він і зважив гаман на долоні.— І вага теж.

«Золото заберуть, а Пітира не віддадуть»,— знагла запанікував Мерет.

— Це весь викуп. Усе, що ви просили,— у нього спітніли долоні. Він витер їх об штани.— Хто з вас Берик Дондаріон?

Перш ніж стати розбійником, Дондаріон був лордом, тож він, може, все-таки лишився людиною честі.

— Як хто — я,— сказав одноокий.

— От ти клятий брехун, Джеку,— мовив дебелий бородань у жовтому плащі.— Моя черга бути лордом Бериком.

— А мені що — Торосом бути? — розреготався співець.— Мілорде, мені дуже прикро, та лорду Берику довелося поїхати. Часи неспокійні, чимало боїв попереду. Але не бійтеся, ми все й без нього вирішимо.

А Мерет уже боявся не на жарт. І голова гуділа. Ще трішки — й він розхлюпається.

— Ви отримали золото,— сказав він.— Віддайте мені небожа, і я поїду.

Пітир був радше двоюрідним онуком, але Мерет вирішив не вдаватися в подробиці.

— Він у богопралісі,— сказав чоловік у жовтому плащі.— Ми проведемо вас до нього. Наконечнику, потримай його коня.

Мерет знехотя передав вуздечку. А який ще у нього був вибір?

— Мій бурдюк,— раптом мовив він.— Ковток вина за...

— Ми з такими як ви не п'ємо,— кинув жовтий плащ.— Сюди. Ідіть за мною.

Під закаблуками хрустіло листя, і з кожним кроком Меретові скроні прошивало болем. Ішли мовчки, тільки вітер завивав. Останні промені призахідного сонця били в очі, коли Мерет перелазив через порослий мохом горбок — усе, що лишилося від фортеці. Далі розкинувся богопраліс.

Пітир Прищик висів на дубі, довгу тонку шию стиснула петля. На чорному обличчі вибалушилися очі, з докором витріщившись на Мерета. «Ти запізнився»,— мовби говорили вони. Але ж він не запізнився! Прийшов тоді, коли йому сказали.

— Ви його вбили,— прохрипів він.

— Розум у вас гострий як лезо! — зронив одноокий.

У Мерета в голові мов тури тупотіли. «Мати милостива»,— подумав він.

— Я ж привіз золото.

— От і добре,— приязно мовив співець.— Ми подбаємо, щоб його витратили з користю.

Мерет відвернувся від Пітира. У горлі він відчував смак жовчі.

— Ви... ви не мали права.

— Зате мали мотузку,— сказав жовтий плащ.— Ось наше право.

Двоє беззаконників схопили Мерета за руки та зв'язали їх йому за спиною. Він був настільки приголомшений, що навіть не опирався.

— Ні,— тільки й вичавив він.— Я ж просто привіз викуп за Пітира. Ви ж казали, якщо отримаєте золото до заходу сонця, з ним нічого не станеться...

— Ну,— мовив співець,— ви нас викрили, мілорде. Таки так: це була брехня.

Підійшов одноокий розбійник з кільцем довгої конопляної мотузки. Один кінець петлею накинув Мерету на шию, добре затягнув, зав'язав тугий вузол під вухом. Другий кінець перекинув через гілку дуба. Його піймав дебелий у жовтому плащі.

— Що ви робите? — Мерет усвідомлював, як безглуздо це звучить, але навіть тепер не міг повірити в те, що відбувається.— Ви не насміліться повісити Фрея.

— Отой другий, прищавий малий, теж так казав,— зареготався жовтий плащ.

«Він не серйозно. Це все не може бути всерйоз».

— Батько вам заплатить. За мене можна взяти добрий викуп, більший, ніж за Пітира, удвічі більший.

Співець зітхнув.

— Лорд Волдер, може, підсліпуватий і подагричний. Але він навряд чи попадеться на одну наживку двічі. Наступного разу він пришле сотню мечів замість сотні драконів, боюся.

— Пришле! — Мерет спробував додати в голос суворості, але той його зрадив.— Він пришле тисячі мечів і всіх вас повбиває.

— Спершу йому треба нас зловити,— мовив співець і глянув на бідолашного Пітира.— Та й він не може повісити нас двічі, правда? — він видобув зі струн ліри меланхолійну ноту.— Ну-ну, штани не обмочи. Тобі треба просто відповісти на одне запитання, і я звелю тебе відпустити.

Коли йшлося про життя, Мерет готовий був казати все, що завгодно.

— Що ви хочете знати? Я скажу правду, присягаюся.

Беззаконник підбадьорливо посміхнувся.

— Що ж, ми, бачте, ловимо пса-втікача.

— Пса? — розгубився Мерет.— Якого пса?

— Який відгукується на ім'я Сандор Кліган. Торос каже, він прямував у Близнючки. Ми знайшли поромників, які перевезли його

через Тризуб, і ще одного бідолаху, якого він пограбував на королівському гостинці. Ти його на весіллі не бачив випадково?

— На Червоному весіллі? — Меретова голова вже розколювалася, але він постарався пригадати. На весіллі стояв страшний гармидер, але ж хто-небудь обов'язково прохопився б, якби пес Джофрі з'явився винюхувати в Близнючках.— У замку його не було. На головному бенкеті теж... він міг бути на байстрючому бенкеті або ж у таборі... ні, хтось би обов'язково обмовився...

— З ним мала бути дитина,— сказав співець.— Худенька дівчинка років десятиох. Або ж хлопчик такого віку.

— Не думаю,— мовив Мерет.— Хоча не знаю.

— Ні? Шкода. Ну, тоді їдеш нагору.

— Ні,— голосно заверещав Мерет.— Ні, ні, я ж вам відповів, ви казали, що відпустите.

— Здається, я сказав, що звелю тебе відпустити,— мовив співець і поглянув на жовтого плаща.— Лиме, відпусти його.

— Пішов ти в сраку,— грубо кинув дебелий розбійник.

Безпомічно знизавши до Мерета плечима, співець почав награвати «Висів там Чорний Робін».

— Будь ласка,— остання мужність потекла у Мерета по ногах.— Я ж вам нічого не зробив. Я привіз золото, як ви й казали. Відповів на ваше запитання. У мене діти.

— Яких ніколи не матиме Юний Вовк,— сказав одноокий беззаконник.

Від гупання в голові Мерет заледве міг думати.

— Він нас зганьбив, усе королівство з нас насміхалося, ми мали змити цю пляму з нашої честі.

Так казав батько.

— Може, й так. Що знати брудним селякам про честь лордів? — жовтий плащ тричі накрутив мотузку на руку.— А от про вбивство ми таки дещо знаємо.

— Це було не вбивство,— пронизливо крикнув Мерет.— Це була помста, і ми мали право на помсту. Це ж війна. Ейгон на прізвисько Бубонець, бідолашний дурник, який нікого не скривдив, а леді Кетлін йому горло перерізала. У таборі ми півсотні вояків втратили. Сера Гарса Гудбрука, чоловіка Кіри, і сера Тайтоса, Джаредового сина... хтось йому топором голову проламав... Старків деривовк загриз

чотирьох наших хортів і відірвав псарю руку по плече, хоча ми його вже стрілами нашпигували...

— Тому ви і пришили його голову на шию Робу Старку, коли обидва були мертві,— сказав жовтий плащ.

— Це батько зробив. А я просто пив. Ви ж не вбиватимете людину за те, що вона випиває,— мовив Мерет і раптом пригадав дещо — дещо таке, що могло його врятувати.— Кажуть, лорд Берик завжди влаштовує людині суд — він не вбиває, поки не доведена провина. Ви проти мене нічого довести не зможете. Червоне весілля було справою рук мого батька, і Раймана, і лорда Болтона. Це Лотар так поставив намети, щоб вони завалилися, і розмістив арбалетників серед музик на галереї, а Волдер Байстрюк очолив напад на табір... це вони вам потрібні, а не я, я просто пив собі вино... у вас немає свідків.

— Тут така справа... ти помиляєшся,— мовив співець і обернувся до жінки з каптуром на голові.— Міледі?

Вона, не кажучи ні слова, рушила уперед, і перед нею розступалися розбійники. Коли вона скинула каптур, у Мерета стиснулося в грудях, на мить він не міг вдихнути. «Ні. Ні, я ж бачив, як вона померла. Вона була мертва вже цілий день і цілу ніч, коли її роздягли догола й кинули тіло в річку. Реймунд розітнув їй горлянку від вуха до вуха. Вона мертва!»

Плащ і комір приховували розтин, який лишив клинок його брата, та обличчя було ще гіршим, ніж він пам'ятав. Шкіра набрякла у воді, стала м'яка як пудинг і набула кольору прокислого молока. Половина волосся вилізла, а що лишилося, стало біле і ламке, як у старезної старої. Під цим облізлим волоссям виднілася подерта шкіра в чорній крові,— це ж вона тоді дерла собі обличчя нігтями. Очі жінки побачили Мерета — і в них спалахнула ненависть.

— Вона не говорить,— сказав дебелий у жовтому плащі.— Ви ж, кляті вилупки, їй горло перерізали. Але все пам'ятає.

Обернувшись до мертвої жінки, він запитав:

— Що скажете, міледі? Він причетний?

Леді Кетлін, не відриваючи від Мерета очей, кивнула.

Мерет Фрей розтулив рота у благанні, але петля задушила слова. Ноги його відірвалися від землі, й мотузка глибоко врізалась у шкіру під підборіддям. Він ривками полетів угору, хвицаючи ногами та звиваючись,— вище, вище й вище.

Додаток

Королі зі своїми дворами

Король на залізному троні

ДЖОФРІ Перший БАРАТЕОН, тринадцятирічний хлопець, старший син короля Роберта I Баратеона і королеви Серсі з дому Ланістерів;

— його мати СЕРСІ, королева-регентша й оборонниця держави;

— присяжні мечі Серсі:

— сер ОСФРИД КЕТЛБЛЕК, менший брат сера Озмунда Кетлблека з королівської варти;

— сер ОЗНІ КЕТЛБЛЕК, наймолодший брат сера Озмунда і сера Осфрида;

— його сестра королівна МІРСЕЛЛА, дев'ятирічна дівчинка, годованка князя Дорана Мартела в Сонцеспісі;

— його брат королевич ТОМЕН, восьмирічний хлопчик, спадкоємець Залізного трону;

— його дідусь ТАЙВІН ЛАНІСТЕР, лорд Кичери Кастерлі, хоронитель Заходу й королівський правиця;

— його дядьки й родичі по батькові:

— брат його батька СТАНІС БАРАТЕОН, лорд-заколотник Драконстону, самопроголошений король Станіс Перший;

— Станісова дочка ШІРІН, одинадцятирічна дівчинка;

— брат його батька {РЕНЛІ БАРАТЕОН}, лорд-заколотник Штормокраю, убитий просто в гущавині власного війська;

— брат його бабусі сер ЕЛДОН ЕСТЕРМОНТ;

- син сера Елдона сер ЕЙМОН ЕСТЕРМОНТ;
- син сера Еймона сер АЛІН ЕСТЕРМОНТ;
- його дядьки й родичі по матері:
  - брат його матері сер ДЖЕЙМІ ЛАНІСТЕР на прізвисько Царевбивця, бранець у Річкорині;
  - брат його матері ТИРІОН ЛАНІСТЕР на прізвисько Куць, карлик, поранений у Битві на Чорноводді;
  - Тиріонів зброєносець ПОДРИК ПЕЙН;
  - капітан Тиріонової варти сер БРОН ЧОРНОВОДСЬКИЙ, колишній перекупний меч;
  - Тиріонова коханка ШЕЙ, табірна повія, а нині покоївка Лоліс Стоукворт;
  - брат його дідуся сер КЕВАН ЛАНІСТЕР;
    - син сера Кевана сер ЛАНСЕЛЬ ЛАНІСТЕР, колишній зброєносець короля Роберта, тяжко поранений у Битві при Чорноводді;
  - брат його дідуся {ТАЙГЕТ ЛАНІСТЕР}, помер од віспи;
    - Тайгетів син ТАЙРЕК ЛАНІСТЕР, зброєносець, пропав безвісти під час великого бунту;
      - Тайрекова малолітня дружина леді ЕРМІСАНДА ГЕЙФОРД;
  - його позашлюбні брати й сестри, байстриюки короля Роберта:
    - МАЙЯ СТОУН, дев'ятнадцятирічна дівчина на службі в лорда Нестора Ройса з Місячної брами;
    - ГЕНДРІ, підмайстер коваля, втікач у приріччі, не знає про своє походження;
      - ЕДРИК ШТОРМ, єдиний офіційно визнаний королем Робертом байстриюк, годованець дядька Станіса на Драконстоні;
  - його королівська варта:
    - сер ДЖЕЙМІ ЛАНІСТЕР, лорд-командувач;
    - сер МІРИН ТРАНТ;
    - сер БАЛОН СВОН;
    - сер ОЗМУНД КЕТЛБЛЕК;
    - сер ЛОРАС ТАЙРЕЛ, лицар квітів;
    - сер ЕЙРИС ОКГАРТ;
  - його мала рада:
    - лорд ТАЙВІН ЛАНІСТЕР, королівський правиця;
    - сер КЕВАН ЛАНІСТЕР, законодавець;

- лорд ПІТИР БЕЙЛІШ на прізвисько Мізинчик, скарбничий;
- ВЕЙРИС, євнух на прізвисько Павук, старший нашіптувач;
- лорд МЕЙС ТАЙРЕЛ, корабельник;
- великий мейстер ПАЙСЕЛ;
- його двір і піддані:
  - сер ІЛІН ПЕЙН, королівське правосуддя, кат;
  - лорд ГАЛІН ПІРОМАНТ, велемудрий гільдії алхіміків;
  - СНОВИДА, паяц і блазень;
    - ОРЛАНД СТАРГОРОДСЬКИЙ, королівський лірник і співець;
  - ДОНТОС ГОЛАРД, блазень і п'яниця, раніше називався сер Донтос Червоний;
    - ДЖАЛАБАР КСО, королевич Долини Червоної Квітки, вигнанець з Літніх островів;
  - леді ТАНДА СТОУКВОРТ;
    - її старша дочка ФАЛІЗА, одружена з сером Балманом Бірчем;
    - її молодша дочка ЛОЛІС, тридцятичотирирічна панна, несповна розуму, в тяжі після зґвалтування;
  - її цілитель і радник мейстер ФРЕНКЕН;
  - лорд ГАЙЛЗ РОЗБІ, хворий старий;
  - сер ТОЛАД, юний перспективний лицар;
    - лорд МОРОС СЛІНТ, зброєносець, старший син колишнього командувача міської варти;
    - ДЖОТОС СЛІНТ, його молодший брат, зброєносець;
    - сер БОРОС БЛАУНТ колишній лицар королівської варти, звільнений Серсі за боягузтво;
    - ДЖОСМИН ПЕКЛДОН, зброєносець, герой Битви на Чорноводді;
    - сер ФІЛІЙ ФУТ, пожалуваний титулом лорда Прикордоння за доблесть, виявлену в Битві на Чорноводді;
    - сер ЛОТОР БРУН, отримав прізвисько Лотор Ябкожер за свої звитяги в Битві на Чорноводді, колишній вільний вершник на службі в лорда Бейліша;
  - інші лорди й лицарі Королівського Причалу:
    - МАТИС РОВАН, лорд Златолісу;
    - ПАКСТЕР РЕДВИН, лорд Арбору;

- сини-близнюки лорда Пакстера сер ГОРАС і сер ГОБЕР, яких глузливо прозивають Горе і Гоблін;
- цілитель лорда Редвина мейстер БАЛАБАР;
- АРДРІАН СЕЛЬТИГАР, лорд острова Клішня;
- лорд АЛЕСАНДЕР СТЕЙДМОН на прізвисько Грошолоуб;
- сер БОНІФЕР ГАСТІ на прізвисько Благодестивий, уславлений лицар;
- сер ДОНЕЛ СВОН, спадкоємець Скелешолому;
- сер РОНЕТ КОНІНТОН на прізвисько Рудий, лицар Гнізда Грифона;
- ОРАН ВОТЕРЗ, Дрейфмаркський Байстріук;
- сер ДЕРМОТ з дощових лісів, уславлений лицар;
- сер ТАЙМОН БУЛАТ, уславлений лицар;
- мешканці Королівського Причалу:
  - міська варта («золоті плащі»):
    - сер {ДЖЕЙСЛІН БАЙВОТЕР} на прізвисько Залізнорукий, командувач міської варти, убитий власними вояками під час Битви на Чорноводді;
    - сер АДАМ МАРБРАНД, командувач міської варти, наступник сера Джейсліна;
  - ЧАТАЯ, власниця дорогого борделю;
  - АЛАЯЯ, її дочка;
  - ТАНСІ, МАРІ, ЖАДА, дівчата в борделі;
  - ТОБО МОТ, майстер-зброяр;
  - ЗАЛІЗНЕ ЧЕРЕВО, коваль;
  - ГЕЙМІШ ЛІРНИК, уславлений співець;
  - КОЛЛІО КВЕЙНІС, тайрський співець;
  - БЕТАНІ СПРИТНІ-ПАЛЬЦІ, співачка;
  - АЛАРИК ЕЙЗЕНСЬКИЙ, мандрований співець здалеку;
  - ГАЛІЙОН КАЙСЬКИЙ, співець, відомий неймовірною довжиною своїх балад;
  - САЙМОН СРІБНОЯЗИКИЙ, співець.

На прапорі короля Джофрі зображено протистояння коронованого оленя Баратеонів, чорного на золотому полі, і лева Ланістерів, золотого на малиновому полі.

Король на півночі Король тризуба

РОБ СТАРК, лорд Вічнозиму, король на Півночі й король Тризуба, старший син Едарда Старка, лорда Вічнозиму, і леді Кетлін з дому Таллі;

— його деривовк СІРОВІЙ;

— його мати леді КЕТЛІН з дому Таллі, удова Едарда Старка;

— його брати й сестри:

— його сестра королівна САНСА, дванадцятирічна панна, полонянка на Королівському Причалі;

— Сансина деривовчиця {ЛЕДІ}, страчена біля замку Дарі;

— його сестра королівна АРІЯ, десятирічна дівчинка, зникла безвісти, вважається мертвою;

— Аріїна деривовчиця НАЙМІРІЯ, втекла на Тризубі;

— його брат королевич БРАНДОН, званий Браном, спадкоємець Півночі, дев'ятирічний хлопчик, вважається мертвим;

— Бранів деривовк ЛІТО;

— Бранові товариші й захисники:

— МІРА РІД, шістнадцятирічна панна, дочка лорда Гауленда Ріда зі Сторожі Сіроводдя;

— ДЖОДЖЕН РІД, її брат, тринадцять років;

— ГОДОР, дурник-конюший, сімох футів на зріст;

— його брат королевич РИКОН, чотирирічний хлопчик, вважається мертвим;

— Риконів деривовк КОШЛАЙ;

— Риконова товаришка й захисниця:

— ОША, полонена дикунка, служила кухонною робітницею у Вічнозимі;

— його зведенюк ДЖОН СНОУ, брат Нічної варти;

— Джонів деривовк СНІГОВІЙ;

— його дядьки й тітки по батькові:

— брат його батька {БРАНДОН СТАРК}, страчений за наказом короля Ейриса II Таргарієна;

— сестра його батька {ЛІАННА СТАРК}, померла в Дорнських горах під час Робертового повстання;

— молодший брат його батька БЕНДЖЕН СТАРК, вояк Нічної варти, зник безвісти за Стіною;

— його дядьки, тітки й родичі по матері:

— молодша сестра його матері ЛАЙСА АРИН, леді Соколиного Гнізда, удова лорда {Джона Арина};

— їхній син РОБЕРТ АРИН, лорд Соколиного Гнізда;

— молодший брат його матері сер ЕДМУР ТАЛЛІ, спадкоємець Річкорину;

— брат його дідуся сер БРИНДЕН ТАЛЛІ на прізвисько Чернопструг;

— його присяжні мечі й бойові товариші:

— його зброєносець ОЛІВАР ФРЕЙ;

— сер ВЕНДЕЛЬ МАНДЕРЛІ, другий син лорда Білої Гавані;

— ПАТРЕК МАЛІСТЕР, спадкоємець Стражморя;

— ДЕЙСІ МОРМОНТ, старша дочка леді Мейдж і спадкоємиця Ведмежого острова;

— ДЖОН АМБЕР на прізвисько Малий Джон, спадкоємець Останнього Вогнища;

— ДОНЕЛ ЛОК, ОУЕН НОРІ, РОБІН ФЛІНТ, північани;

— його лорди-прапорonosці, капітани й командири:

(з Робовим військом у західних краях):

— сер БРИНДЕН ТАЛЛІ Чернопструг, командир пластунів і розвідників;

— ДЖОН АМБЕР на прізвисько Великий Джон, командир авангарду;

— РИКАРД КАРСТАРК, лорд Картверді;

— ГАЛБАРТ ГЛОВЕР, лорд Пущанського Насипу;

— МЕЙДЖ МОРМОНТ, леді Ведмежого острова;

— сер {СТЕВРОН ФРЕЙ}, старший син лорда Волдера Фрея та спадкоємець Близнючок, загинув на Волоброді;

— старший син сера Стеврона сер РАЙМАН ФРЕЙ;

— син сера Раймана ЧОРНИЙ ВОЛДЕР ФРЕЙ;

— МАРТИН РІВЕРЗ, син-байстриук лорда Волдера Фрея;

(з залогою Руза Болтона у Гаренхолі):

— РУЗ БОЛТОН, лорд Страхфорту;

— сер ЕЙНІС ФРЕЙ, сер ДЖАРЕД ФРЕЙ, сер ГОСТИН ФРЕЙ, сер ДАНВЕЛ ФРЕЙ і їхній зведенюк байстриук РОНЕЛ РІВЕРЗ;

— сер ВАЙЛІС МАНДЕРЛІ, спадкоємець Білої Гавані;

— сер КАЙЛ КОНДОН, лицар у нього на службі;

— РОНЕЛ СТАУТ;

— ВАРГО ГОУТ з вільного міста Когора, капітан загону перекупних мечів, бравих компанійців;

— лейтенант УРСВИК на прізвисько Вірний;

— лейтенант септон АТ;

— ТИМЕОН ДОРНСЬКИЙ, РОРДЖ, П'О, ЗОЛЛО ТЛУСТИЙ, КУСЛИЙ, ТОґ ДЖОТ Ібенський, ПИГ, ТРИПАЛИЙ, вояки;

— КАЙБЕРН, мейстер без ланцюга, колишній некромант, цілитель;

(з військом північан атакують Сутінь-діл):

— РОБЕТ ГЛОВЕР з Пуцанського Насипу;

— сер ГЕЛІМАН ТОЛГАРТ з Торенового Квадрату;

— ГАРІОН КАРСТАРК, єдиний уцілілий син лорда Рикарда, спадкоємець Картверді;

(везуть на північ кості лорда Едарда):

— ГАЛЛІС МОЛЛЕН, капітан замкової варти Вічнозиму;

— ДЖЕКС, КВЕНТ, ШАД, гвардійці;

— його лорди-прапороносці й каштеляни на Півночі:

— ВАЙМАН МАНДЕРЛІ, лорд Білої Гавані;

— ГАУЛЕНД РІД, лорд Сторожі Сіроводдя, краножанин;

— МОРС АМБЕР на прізвисько Крукохарч і ГОТЕР АМБЕР на прізвисько Хвойдозгуб, дядьки Великого Джона Амбера, каштеляни в Останньому Вогнищі;

— ЛІЕСА ФЛІНТ, леді Удовиної Сторожі;

— ОНДРЮ ЛОК, лорд Старозамчя, літній чоловік;

— {КЛЕЙ СЕРВИН}, лорд Сервину, чотирнадцятирічний хлопець, убитий у бою під Вічнозимом;
— його сестра ДЖОНЕЛЛА СЕРВИН, тридцятидворічна панна, нині леді Сервину;
— {ЛЕОБАЛЬД ТОЛГАРТ}, молодший син сера Гелмана, каштелян Торенового Квадрату, вбий у бою під Вічнозимом;
— Леобальдова дружина БЕРІНА з дому Горнвудів;
— Леобальдів син БРАНДОН, чотирнадцятирічний хлопець;
— Леобальдів син БЕРЕН, десятирічний хлопчик;
— син сера Гелмана {БЕНФРЕД}, убитий залізними на Скелястому узбережжі;
— дочка сера Гелмана ЕДАРА, дев'ятирічна дівчинка, спадкоємиця Торенового Квадрату;
— леді СИБЕЛЛА, дружина Робета Гловера, бранка Аші Грейджой у Пуцанському Насипі;
— Робетів син ГАВЕН, три роки, законний спадкоємець Пуцанського Насипу, бранець Аші Грейджой;
— Робетова дочка ІРИНА, перволіток, бранка Аші Грейджой у Пуцанському Насипі;
— ЛАРЕНС СНОУ, син-байстрюк лорда Горнвуда, тринадцять років, годованець Галбарта Гловера, бранець Аші Грейджой.

Прапор короля на Півночі лишився таким, яким він був тисячі років: сірий деривовк Старків з Вічнозиму, який біжить білосніжним полем.

Король на вузькому морі

СТАНІС Перший БАРАТЕОН, другий син лорда Стефона Баратеона і леді Касани з дому Естермонтів, колишній лорд Драконстону;

— його дружина леді СЕЛІЗА з дому Флорентів;

— ШИРІН, їхня єдина дитина, одинадцятирічна дівчинка;

— КАРТАТИЙ, дурник-блазень;

— його позашлюбний племінник ЕДРИК ШТОРМ, дванадцятирічний хлопчик, син-байстрюк короля Роберта від Деліни Флорент;

— його зброєносці ДЕВАН СІВОРТ і БРАЄН ФАРИНГ;

— його двір і піддані:

— лорд АЛЕСТЕР ФЛОРЕНТ, лорд Ясноводої Фортеці та правиця короля, дядько королеви;

— сер АКСЕЛЬ ФЛОРЕНТ, каштелян Драконстону й очільник людей королеви, дядько королеви;

— леді МЕЛІСАНДРА АШАЙСЬКА на прізвисько «червона жінка», жриця Р'глора, Царя світла й Бога полум'я і тіні;

— мейстер ПІЛОС, цілитель, наставник і радник;

— сер ДАВОС СІВОРТ на прізвисько «цибулевий лицар», Короткопалій, колишній контрабандист;

— Давосова дружина МАРІЯ, дочка теслі;

— їхні семеро синів:

— {ДЕЙЛ}, зник безвісти на Чорноводді;

— {АЛАРД}, зник безвісти на Чорноводді;

— {МАТТОС}, зник безвісти на Чорноводді;

— {МАРИК}, зник безвісти на Чорноводді;

— ДЕВАН, зброєносець короля Станіса;

— СТАНІС, дев'ятирічний хлопчик;

- СТЕФОН, шестирічний хлопчик;
- САЛАДОР СААН з вільного міста Ліса, самопроголошений король вузького моря й лорд Чорноводої затоки, капітан «Валерійки» й очільник флоту галер;
- МЕЙЗО МАР, євнух у нього на службі;
- ХОРАН САТМАНТЕС, капітан галери «Танець Шаяли»;
- КУЛІШ і ВУГОР, двоє тюремників;
- його лорди-прапороносці:
  - МОНТЕРИС ВЕЛАРІОН, лорд водоплину й володар Дрейфмарку;
  - ДЮРАМ БАР-ЕМОН, лорд Гострого мису, чотирнадцятирічний хлопець;
  - сер ГІЛБЕРТ ФАРИНГ, каштелян Штормокраю;
  - лорд ЕЛВУД МЕДОУЗ, помічник сера Гілберта;
  - мейстер ДЖУРН, радник і цілитель сера Гілберта;
  - лорд ЛУКОС ЧИТЕРИНГ на прізвисько Малий, шістнадцятирічний юнак;
  - ЛЕСТЕР МОРИГЕН, лорд Воронячого Кубла;
- його лицарі та присяжні мечі:
  - сер ЛОМАС ЕСТЕРМОНТ, дядько короля по матері;
  - Ломасів син сер ЕНДРЮ ЕСТЕРМОНТ;
  - сер РОЛЛАНД ШТОРМ на прізвисько Ночеспівський Байстриук, позашлюбний син лорда Браєна Карона;
  - сер ПАРМЕН КРЕЙН на прізвисько Сливовий, полонений у Небосаду;
  - сер ЕРЕН ФЛОРЕНТ, молодший брат королеви Селізи, полонений у Небосаду;
  - сер ДЖЕРАЛЬД ГАВЕР;
  - сер ТРИСТОН ТОРГОСХИЛЬСЬКИЙ, у минулому був на службі в лорда Гансера Сангласа;
  - ЛУЇС на прізвиського Рибниця;
  - ОМЕР БЛЕКБЕРІ.

Король Станіс за герб узяв собі вогненне серце Царя світла — червоне серце в жовтогарячих язиках полум'я на жовтому полі. Усередині серця чорним зображено коронованого оленя дому Баратеонів.

Королева за морем

ДАНЕРИС Перша ТАРГАРІЄН, дотрацька халесі на прізвисько Штормороджена, Неопалима, мати драконів, халесі дотраків, єдина вціліла спадкоємиця короля Ейриса II Таргарієна, удова дотрацького хала Дрого;

— її підрослі дракони, ДРОГОН, ВІСЕРІОН, РЕЙГАЛ;

— її королівська варта:

— сер ДЖОРА МОРМОНТ, колишній лорд Ведмежого острова, висланий у вигнання за работоргівлю;

— ДЖОГО, ко і кровний вершник, батіг;

— АГО, ко і кровний вершник, лук;

— РАХАРО, ко і кровний вершник, арах;

— ДУЖИЙ БЕЛЬВАС, колишній раб-євнух з бійцівських кубел Міріна;

— її літній зброєносець АРИСТАН на прізвисько Білобородий з Вестеросу;

— її служниці:

— ІРРІ, дівчина-дотрачка, п'ятнадцять років;

— ДЖИКІ, дівчина-дотрачка, чотирнадцять років;

— ГРОЛЕО, капітан великого кога «Балеріон», пентоський мореплавець, найнятий Ілрію Мопатисом;

— її покійні родичі:

— її брат {РЕЙГАР}, королевич Драконстону і спадкоємець Залізного трону, загинув від руки майбутнього короля Роберта на Тризубі;

— {РЕЙНІС}, Рейгарова дочка від Елії Дорнської, загинула під час сплюндрування Королівського Причалу;

— {ЕЙГОН}, Рейгарів син від Елії Дорнської, загинув під час сплюндрування Королівського Причалу;

— її брат {ВІСЕРИС}, самопроголошений король Вісерис Третій на прізвисько король-жебрак, загинув у Ваїс-Дотраку від руки хала Дрого;

— її чоловік {ДРОГО}, великий дотрацький хал, який не програв жодної битви, помер від поранення;

— {РЕЙГО}, її мертвонароджений син від хала Дрого, загинув у материнському лоні від руки Міррі Маз-Дуур;

— її відомі вороги:

— хал ПОНО, колишній ко Дрого;

— хал ДЖАКО, колишній ко Дрого;

— МАґО, його кровний вершник;

— НЕВМИРУЩІ Карта, гурт ворожбитів;

— ПІЯТ ПРІ, ворожбит з Карта;

— ЖАЛІСЛИВЦІ, гільдія картянських найманих убивць; її ненадійні союзники, колишні й теперішні:

— ЗАРО ЗОАН ДАКСОС, купецький король з Карта;

— КВЕИТ, ашайська повелителька тіней, завжди в масці;

— ІЛІРІО МОПАТИС, магістр із вільного міста Пентоса, який влаштував шлюб Данерис із халом Дрого.

— в Астапорі:

— КРАЗНИС МО НАКЛОЗ, заможний работоргівець;

— Кразнисова рабиня МІСАНДІ, десятирічна дівчинка з лагідних людей Наату;

— ГРАЗДАН МО АЛЛОР, літній работоргівець, багатій;

— Гразданів раб КЛЕОН, різник і кухар;

— СІРИЙ ЧЕРВ'ЯК, євнух з незаплямованих;

— в Юнкаї:

— ГРАЗДАН МО ЕРАЗ, посланець і шляхтич;

— МЕРО БААВОСЬКИЙ на прізвисько Титанів Байстриук, капітан середніх синів, вільнонайманців;

— БРУНАТНИЙ БЕН ПЛАМ, сержант середніх синів, перекупний меч сумнівного походження;

— ПЕНДАЛ НА ГЕЗН, гіскарський перекупний меч, капітан штормокруків, вільнонайманців;

— САЛОР ГОЛОМОЗИЙ, картянський перекупний меч, капітан штормокруків;

— ДААРІО НАГАРИС, пишний тайроський перекупний меч, капітан штормокруків;

— у Міріні:

— ОЗНАК ЗО ПАЛ, звитяжець міста.

Прапор Данерис Таргарієн — це прапор Ейгона Завойовника й династії, яку він заснував: триголовий дракон, червоний на чорному полі.

Король островів і півночі

БАЛОН ГРЕЙДЖОЙ, Дев'ятий після Сірого короля, самопроголошений король Залізних островів і Півночі, король солі й каміння, син морського вітру, лорд-жнець Пайку;

— його дружина королева АЛАНІС із дому Гарло;

— їхні діти:

— {РОДРИК}, старший син, загинув у Стражморі під час заколоту Грейджоя;

— {МАРОН}, середній син, загинув на Пайку під час заколоту Грейджоя;

— АША, дочка, капітан «Чорного вітру» й завойовниця Пуццанського Насипу;

— ТЕОН, молодший син, капітан «Морської суки» й зовсім недовго — королевич Вічнозиму;

— Теонів зброєносець ВЕКС ПАЙК, син-байстрюк зведенюка лорда Ботлі, німий дванадцятирічний хлопчик;

— Теонова команда на «Морській суці»:

— УРІДЕН, МАРОН БОТЛІ на прізвисько Рибовус, СТИГ, ГЕВІН ГАРЛО, КАДВИЛ;

— його брати:

— ЮРОН на прізвисько Вороняче Око, капітан «Тиші», сумнозвісний злочинець, пірат і нальотчик;

— ВІКТАРІОН, лорд-капітан Залізного флоту, капітан «Залізної перемоги»;

— ЕЙРОН на прізвисько Мокрочубий, жрець затонулого бога;

— його челядь на Пайку:

— мейстер ВЕНДАМИР, цілитель і радник;

— ГЕЛІЯ, економка в замку;

— його вояки і присяжні мечі;

— ДАГМЕР на прізвисько Заяча Губа, капітан «Шумопивці»;

— СИНЬОЗУБИЙ, капітан лодії;

— УДЕР, СКАЙТ, веслярі й вояки;

— АНДРИК НЕСМІЯН, людина-велет;

— КАРА на прізвисько Карл-Дівиця, безбородий, але смертоносний;

— мешканці Лордпорту:

— ОТЕР КУТЕРНОГИЙ, хазяїн заїзду й розпусник;

— СИГРІН, корабельник;

— його лорди-прапороносці:

— САВЕН БОТЛІ, лорд Лордпорту на Пайку;

— лорд ВІНЧ із Залізного Гаю на Пайку;

— СТОУНГАВЗ, ДРАМ, ГУДБРАЗЕР зі Старої Весі;

— лорд ГУДБРАЗЕР, СПАРР, лорд МЕРЛІН і ФАРВИНД із Великої Весі;

— лорд ГАРЛО з Гарло;

— ВОЛМАРК, МАЙР, СТОУНТРИ й КЕНІНГ з Гарло;

— ОРКВУД і ТОНІ з Оркогори;

— лорд БЛЕКТАЙД із Черноплину;

— лорд СОЛТКЛІФ і лорд САНДЕРЛІ з Солескелі.

Інші доми, великі й малі

Дім Аринів

Арини походять від королів гір і Видолу, це один з найдавніших і найчистіших родоводів андальської шляхти. Дім Аринів не пристав ні на чий бік у Війні п'ятьох королів, зберігаючи сили для захисту Видолу Аринів. Герб Аринів — сокіл на тлі білого місяця, на небесно-блакитному полі. Гасло Аринів — «Високий як честь».

РОБЕРТ АРИН, лорд Соколиного Гнізда, сторож Видолу, хранитель Сходу, хворобливий восьмирічний хлопчик;

— його мати леді ЛАЙСА з дому Таллі, третя дружина й удова лорда {Джона Арина}, сестра Кетлін Старк;

— його челядь:

— МАРИЛЬЙОН, юний вродливий співець, фаворит леді Лайси;

— мейстер КОЛМОН, радник, цілитель і наставник;

— сер МАРВИН БЕЛМОР, капітан замкової варти;

— МОРД, брутальний тюремник;

— його лорди-прапороносці, лицарі й піддані:

— лорд НЕСТОР РОЙС, великий стюард Видолу і каштелян Місячної брами, з молодшої гілки дому Ройсів;

— син лорда Нестора сер АЛЬБАР;

— дочка лорда Нестора МІРАНДА;

- МАЙЯ СТОУН, байстрючка в нього на службі, позашлюбна дочка короля Роберта I Баратеона;
- лорд ЙОН РОЙС на прізвисько Бронзовий Йон, лорд Рунстону, зі старшої гілки дому Ройсів, родич лорда Нестора;
- старший син лорда Йона сер АНДАР;
- середній син лорда Йона сер {РОБАР}, лицар веселкової варти короля Ренлі, загинув під Штурмокраєм від руки сера Лораса Тайрела;
- молодший син лорда Йона сер {ВЕЙМАР}, вояк Нічної варти, зник безвісти за Стіною;
- сер ЛІН КОРБРЕЙ, залицяльник леді Лайси;
- МАЙКА РЕДФОРТ, його зброєносець;
- леді АНЯ ВЕЙНВУД;
- старший син і спадкоємець леді Ані сер МОРТОН, залицяльник леді Лайси;
- другий син леді Ані сер ДОНЕЛ, лицар Кривавої брами;
- ІОН ГАНТЕР, лорд Довголуччя, літній чоловік, залицяльник леді Лайси;
- ГОРТОН РЕДФОРД, лорд Редфорту.

Дім Флорентів

Флоренти з Ясноводої Фортеці є прапороносцями Тайрелів, попри обґрунтовані претензії на Небосад завдяки кривому зв'язку з домом Гарденерів, давніх королів розлогів. На початку Війни п'ятих королів лорд Алестер Флорент долучився до Тайрелів у підтримці короля Ренлі, однак його брат сер Аксель обрав короля Станіса, якому служив

багато років як каштелян Драконстону. Їхня племінниця Селіза — королева-дружина короля Станіса. Коли Ренлі загинув під Штормокраєм, Флоренти, перші з прапороносців Ренлі, перекинулися зі всією потугою до Станіса. Герб дому Флорентів — лисяча голова у віночку квітів.

АЛЕСТЕР ФЛОРЕНТ, лорд Ясноводдя;

— його дружина леді МЕЛАРА з дому Крейнів;

— їхні діти:

— АЛЕКІН, спадкоємець Ясноводдя;

— МЕЛІССА, одружена з лордом Рендилом Тарлі;

— РЕЯ, одружена з лордом Лейтоном Гайтавером;

— його брати й сестри:

— сер АКСЕЛЬ, каштелян ДРАКОНСТОНУ;

— сер {РІЯМ}, помер від падіння з коня;

— дочка сера Ріяма королева СЕЛІЗА, одружена з королем Станісом Баратеоном;

— старший син сера Ріяма сер {ІМРІ}, командувач флоту Станіса Баратеона на Чорноводді, зник після потоплення «Фурії»;

— другий син сера Ріяма сер ЕРЕН, полонений у Небосаду;

— сер КОЛІН;

— дочка сера Коліна ДЕЛІНА, одружена з сером Госманом Норкросом;

— Делінин син ЕДРИК ШТОРМ, байстрик короля Роберта І Баратеона, дванадцять років;

— Делінин син АЛЕСТЕР НОРКРОС;

— Делінин син РЕНЛІ НОРКРОС;

— Колінів син мейстер ОМЕР, на службі в Старому Дубі;

— Колінів син МЕРЕЛ, зброєносець в Арборі;

— його сестра РАЙЛІНА, одружена з сером Ричердом Крейном.

Дім Фреїв

Могутні, заможні й численні, Фреї є прапороносцями дому Таллі, та не завжди вони чесно виконували свої обов'язки. Коли Роберт Баратеон зіткнувся з Рейгаром Таргаріеном на Тризубі, Фреї спокійно чекали закінчення битви, після чого лорд Гостер Таллі завжди називав лорда Волдера «покійним лордом Фреєм». Про Волдера Фрея кажуть, що він — єдиний лорд у Сімох Королівствах, здатний витрусити зі своїх штанів ціле військо.

На початку Війни п'ятьох королів Роб Старк домігся союзу з лордом Волдером, пообіцявши одружитися з однією з його дочок чи онучок. Двоє онуків лорда Волдера поїхали як годованці у Вічнозим.

ВОЛ ДЕР ФРЕЙ, лорд Переправи;

— його діти від першої дружини леді {ПЕРРИ} з дому Ройсів:

— сер {СТЕВРОН}, старший син, помер після битви на Волоброді;

— його перша дружина {КОРЕННА СВОН}, померла від тяжкої хвороби;

— старший син Стеврона сер РАЙМАН, спадкоємець Близнючок;

— Райманів син ЕДВІН, одружений з Дженіс Гантер;

— Едвінова дочка ВОЛДА, восьмирічна дівчинка;

— Райманів син ВОЛДЕР на прізвисько Чорний Волдер;

— Райманів син ПІТИР на прізвисько Прищик;

— Пітирова дружина МІЛЕНДА КАРОН;

— Пітирова дочка ПЕРРА, п'ятирічна дівчинка;

— його друга дружина {ДЖЕЙН ЛІДЕН}, загинула від падіння з коня;

— Стевронів син ЕЙГОН, дурник на прізвисько Бубонець;

- Стевронова дочка {МЕЙДЖЕЛЛА}, померла при пологах, була одружена з сером Давіном Ван сом;
  - Мейджеллина дочка МАРІАННА, панна;
  - Мейджеллин син ВОЛДЕР ВАНС, зброєносець;
  - Мейджеллин син ПАТРЕК ВАНС;
  - його третя дружина {МАРСЕЛЛА ВЕЙНВУД}, померла при пологах;
    - Стевронів син ВОЛТОН, одружений з Діною Гардинг;
    - Волтонів син СТЕФОН на прізвисько Солодкий;
    - Волтонова дочка ВОЛДА на прізвисько Гарна Волда;
    - Волтонів син БРАЯН, зброєносець;
- сер ЕМОН, одружений з Дженною з дому Ланістерів;
  - Емонів син сер КЛЕОС, одружений з Джейн Дарі;
  - Клеосів син ТАЙВІН, одинадцятирічний зброєносець;
  - Клеосів син БІЛЛЕМ, паж у Ясенмежжі, дев'ять років;
  - Емонів син сер ЛАЙОНЕЛ, одружений з Мелісою Крейкгол;
    - Емонів син ТАЙОН, полонений у Річкорині;
      - Емонів син ВОЛ ДЕР на прізвисько Рудий Волдер, чотирнадцять років, паж у Кичері Кастерлі;
    - сер ЕЙНІС, одружений з {Тіаною Вайлд}, померла при пологах;
      - Ейнісів син ЕЙГОН КРОВОРОДЖЕНИЙ, беззаконник;
      - Ейнісів син РЕЙГАР, одружений з Джейн Бісбері;
      - Рейгарів син РОБЕРТ, тринадцятирічний хлопець;
        - Рейгарова дочка ВОЛДА, десятирічна дівчинка на прізвисько Біла Волда;
          - Рейгарів син ДЖОНОС, восьмирічний хлопчик;
      - ПЕРІЯНА, одружена з сером Лесліном Гейгом;
        - Періянин син сер ГАРИС ГЕЙГ;
        - Гарисів син ВОЛДЕР ГЕЙГ, чотирирічний хлопчик;
        - Періянин син сер ДОНЕЛ ГЕЙГ;
        - Періянин син АЛІН ГЕЙГ, зброєносець;
  - його діти від другої дружини леді {СИРІНИ} з дому Свонів:
    - сер ДЖАРЕД, їхній старший син, одружений з {Аліс Фрей};
      - Джаредів син сер ТАЙТОС, одружений з Жо Блейнтрі;

— Тайтосова дочка ЗІЯ, чотирнадцятирічна панна;
— Тайтосів син ЗАКЕРІ, дванадцятирічний хлопець, вчиться у септі в Старгороді;

— Джаредова дочка КІРА, одружена з сером Гарсом Гудбруком;

— Кірин син ВОЛДЕР ГУДБРУК, дев'ятирічний хлопчик;

— Кірина дочка ДЖЕЙН ГУДБРУК, шість років;

— септон ЛЮСІОН, на службі у Великому септі Бейлора на Королівському Причалі;

— його діти від третьої дружини леді {АМАРІ} з дому Крейкголів:

— сер ГОСТІН, їхній старший син, одружений з Белліною Гойк;

— Гостінів син сер АРВУД, одружений з Ріеллою Ройс;

— Арвудова дочка Ріелла, п'ятирічна дівчинка;

— Арвудові сини-близнята АНДРОУ й АЛІН, три роки;

— леді ЛІТІНА, одружена з лордом Лусіасом Випреном;

— Літінина дочка ЕЛІЯНА, одружена з сером Джоном

Вайлдом;

— Еліянин син РИКАРД ВАЙЛД, чотири роки;

— Літінин син сер ДЕЙМОН ВИПРЕН;

— САЙМОНД, одружений з Бетаріос Браавоською;

— Саймондів син АЛЕСАНДЕР, співець;

— Саймондова дочка АЛІКС, сімнадцятирічна панна;

— Саймондів син БРАДАМАР, десятирічний хлопчик, годованець у Браавосі в Оро Тендириса, міського купця;

— сер ДАНВЕЛ, одружений з Вайнафрі Вент;

— {багато мертвонароджених дітей і викиднів};

— МЕРЕТ, одружений з Марією Дарі;

— Меретова дочка АМЕРІ, звана Амі, шістнадцятирічна удова сера {Пейта} з Блакитного Зубця;

— Меретова дочка ВОЛДА на прізвисько Гладка Волда, п'ятнадцятирічна дружина лорда Руза Болтона;

— Меретова дочка МАРИСА, тринадцятирічна панна;

— Меретів син ВОЛДЕР на прізвисько Малий Волдер, восьмирічний хлопчик, полонений у Вічнозимі як годованець леді Кетлін Старк;

— сер {ДЖЕРЕМІ}, потопельник, був одружений з Каролі Вейнвуд;

— син Джеремі САНДОР, дванадцятирічний хлопець, зброносець сера Донела Вейнвуда;

— дочка Джеремі СИНТІЯ, дев'ятирічна дівчинка, годованка леді Ані Вейнвуд;

— сер РЕЙМУНД, одружений з Біоні Бісбері;

— Реймундів син РОБЕРТ, шістнадцять років, вчиться у Цитаделі в Старгороді;

— Реймундів син МАЛВІН, п'ятнадцять років, учень алхіміка в Лісі;

— Реймундові доньки-близнючки СЕРРА і САРРА, чотирнадцятирічні панни;

— Реймундова дочка СЕРСІ на прізвисько Бджілка, шість років;

— його діти від четвертої дружини леді {АЛІСИ} з дому Блеквудів:

— ЛОТАР, їхній старший син на прізвисько Лукуватий Лотар, одружений з Ліонеллою Лефорд;

— Лотарова дочка ТІЗАН, семирічна дівчинка;

— Лотарова дочка ВОЛДА, чотирирічна дівчинка;

— Лотарова дочка ЕМБЕРЛІ, дворічна дівчинка;

— сер ДЖАМОС, одружений з Саллі Пейдж;

— Джамосів син ВОЛДЕР на прізвисько Великий Волдер, восьмирічний хлопчик, полонений у Вічнозимі як годованець леді Кетлін Старк;

— Джамосові сини-близнята ДИКОН і МАТИС, п'ять років;

— сер ВЕЙЛЕН, одружений з Сильвою Пейдж;

— Вейленів син ТОСТЕР, дванадцятирічний хлопець, зброносець сера Деймона Пейджа;

— Вейленова дочка МЕРІАННА (Мері), одинадцятирічна дівчинка;

— леді МОРІЯ, одружена з сером Флементом Браксом;

— Моріїн син РОБЕРТ БРАКС, дев'ять років, годованець і паж у Кичері Кастерлі;

— Моріїн син ВОЛДЕР БРАКС, шестирічний хлопчик;

— Моріїн син ДЖОН БРАКС, трирічна дитина;

— ТАЙТА на прізвисько Тайта Панна, двадцяти дев'ятирічна панна;

— його діти від п'ятої дружини леді {САРН} з дому Вентів:

— нащадків немає;

— його діти від шостої дружини леді {БЕТАНІ} з дому Розбі:

— сер ПЕРВИН, старший син;

— сер БЕНФРІ, одружений з Джіянною Фрей, кузиною;

— дочка Бенфрі ДЕЛЛА на прізвисько Глухенька, три роки;

— син Бенфрі ОЗМУНД, дворічний малюк;

— мейстер ВІЛЛАМЕН, на службі в Довголуччі;

— ОЛІВАР, зброєносець Роба Старка;

— РОСЛІН, шістнадцятирічна панна;

— його діти від сьомої дружини леді {АННАРИ} з дому Фарингів:

— АРВІН, чотирнадцятирічна панна;

— ВЕНДЕЛЬ, їхній старший син, тринадцятирічний хлопець, годованець і паж у Стражморі;

— КОЛМАР, Вірі обіцяний, одинадцять років;

— ВОЛТИР, званий Тир, десятирічний хлопчик;

— ЕЛМАР, у минулому суджений Арії Старк, дев'ятирічний хлопчик;

— ШІРІ, шестирічна дівчинка;

— його діти від восьмої дружини леді ДЖОЇЗИ з дому

Іренфордів:

— поки що немає нащадків;

— незаконні діти лорда Волдера від різних матерів:

— ВОЛДЕР РІВЕРЗ на прізвисько Байстріук Волдер;

— син Байстріюка Волдера сер ЕЙМОН РІВЕРЗ;

— дочка Байстріюка Волдера ВОЛДА РІВЕРЗ;

— мейстер МЕЛВІС, на службі в Розбі;

— ДЖЕЙН РІВЕРЗ, МАРТИН РІВЕРЗ, РАЙГЕР РІВЕРЗ, РОНЕЛ РІВЕРЗ, МЕЛЛАРА РІВЕРЗ та ін.

Дім Ланістерів

Ланістери з Кичери Кастерлі забезпечують основну підтримку королю Джофрі в його претензіях на Залізний трон. Вони буцімто походять від Лана Розумника, легендарного трикстера Доби героїв. Завдяки золоту Кичери Кастерлі та Золотого Зуба вони стали найзаможнішими з усіх великих домів. Герб дому — золотий лев на малиновому полі. Гасло Ланістерів — «Чуйте мій рик».

ТАЙВІН ЛАНІСТЕР, лорд Кичери Кастерлі, хранитель Заходу, щит Ланіспорту і правиця короля;

— його дружина леді {ДЖОАННА}, кузина, померла при пологах;

— їхні діти:

— сер ДЖЕЙМІ на прізвисько Царевбивця, брат-близнюк королеви Серсі, лорд-командувач королівської варти, хранитель Сходу, полонений у Річкорині;

— королева СЕРСІ, сестра-близнючка Джеймі, вдова короля Роберта I Баратеона, королева-регентша при своєму сині Джофрі;

— син Серсі король ДЖОФРІ БАРАТЕОН, тринадцятирічний хлопець;

— дочка Серсі королівна МІРСЕЛЛА БАРАТЕОН, дев'ятирічна дівчинка, годованка князя Дорана Мартела в Дорні;

— син Серсі королевич ТОМЕН БАРАТЕОН, восьмирічний хлопчик, спадкоємець Залізного трону;

— карлик ТИРІОН на прізвисько Куць, поранений на Чорноводді, від чого залишилися шрами;

— його брати й сестри:

— сер КЕВАН, старший брат лорда Тайвіна;

— дружина сера Кевана ДОРНА з дому Свіфтів;

— їхній син сер ЛАНСЕЛЬ, колишній зброєносець короля Роберта, тяжко поранений;

— їхній син БІЛЛЕМ, близнюк Мартина, зброєносець, полонений у Річкорині;

— їхній син МАРТИН, близнюк Віллема, зброєносець, полонений Роба Старка;

— їхня дочка ДЖАНЕЙ, дворічна дитина;

— ДЖЕННА, сестра, одружена з сером Емоном Фреєм;

їхній син сер КЛЕОС ФРЕЙ, полонений у Річкорині;

— їхній син сер ЛАЙОНЕЛ;

— їхній син ТАЙОН ФРЕЙ, зброєносець, полонений у Річкорині;

— їхній син ВОЛДЕР на прізвисько Рудий Волдер, зброєносець у Кичері Кастерлі;

— сер {ТАЙГЕТ}, середній брат, помер од віспи;

— Тайгетова вдова ДАРЛЕСА з дому Марбрандів;

— їхній син ТАЙРЕК, зброєносець короля, пропав безвісти;

— {ГЕРІОН}, молодший брат, зник безвісти на морі;

— Геріонова дочка-байстрючка ДЖОЙ, одинадцять років;

— його двоюрідний брат сер СТАФОРД ЛАНІСТЕР, брат покійної леді Джоанни, загинув на Волоброді;

— доньки сера Стафорда СЕРЕНА і МАЙРІЕЛЬ;

— син сера Стафорда сер ДАВЕН;

— його інші родичі:

— сер ДАМІОН ЛАНІСТЕР, одружений з леді Шірою Крейкголл;

— Даміонів син сер ЛЮСІОН;

— Даміонова дочка ЛАНА, одружена з лордом Антаріо Джастом;

— МАРГО, одружена з лордом Тайтусом Піком;

— його челядь:

— мейстер КРЕЙЛЕН, цілитель, наставник і радник;

— ВАЙЛАР, капітан замкової варти;

— ЛАМ і РУДИЙ ЛЕСТЕР, гвардійці;

— УСМІХНЕНИЙ УОТ, співець;

— сер БЕНЕДИКТ БРУМ, військовий інструктор;

— його лорди-прапоросці:

- ДЕЙМОН МАРБРАНД, лорд Ясенмежжя;
- сер А ДАМ МАРБРАНД, його син і спадкоємець;
- РОЛАНД КРЕЙКГОЛ, лорд Крейкголу;
  - його брат сер {БЕРТОН КРЕЙКГОЛ}, убитий лордом Бериком Дондаріоном та його беззаконниками;
  - його старший син і спадкоємець сер ТИБОЛЬТ КРЕЙКГОЛ;
    - його середній син сер ЛАЙЛ КРЕЙКГОЛ на прізвисько Дужий Вепр, полонений у Ружедіві;
    - його молодший син сер МЕРЛОН КРЕЙКГОЛ;
  - {АНДРОС БРАКС}, лорд Сурмодолу, потонув у Табірній битві;
  - його брат сер РУПЕРТ БРАКС, загинув на Волоброді;
    - його старший син сер ТАЙТОС БРАКС, нині лорд Сурмодолу, полонений у Близнючках;
    - його середній син сер {РОБЕРТ БРАКС}, загинув у Битві на бродах;
    - його третій син сер ФЛЕМЕНТ БРАКС, нині спадкоємець;
  - лорд {ЛЕО ЛЕФОРД}, потонув під Камінним Млином;
    - РЕДЖЕНАРД ЕСТРЕН, лорд Вітрозалу, полонений у Близнючках;
    - ГАВЕН ВЕСТЕРЛІНГ, лорд Стрімчака, полонений у Стражморі;
  - його дружина леді СИБЕЛЬ з дому Спайсерів;
    - її брат сер РОЛЬФ СПАЙСЕР;
    - її кузен сер СЕМВЕЛ СПАЙСЕР;
  - їхні діти:
    - сер РЕЙНАЛЬД ВЕСТЕРЛІНГ;
    - ДЖЕЙН, шістнадцятирічна панна;
    - ЕЛЕНІЯ, дванадцятирічна дівчинка;
    - РОЛАМ ВЕСТЕРЛІНГ, дев'ятирічний хлопчик;
  - ЛУЇС ЛІДЕН, лорд Глибокої Гаври;
  - лорд АНТАРІО ДЖАСТ, полонений у Ружедіві;
  - лорд ФІЛІП ПЛАМ;
    - його сини сер ДЕННІС ПЛАМ, сер ПІТЕР ПЛАМ і сер ГАРЕН ПЛАМ на прізвисько Глиба;

- КВЕНТЕН БЕЙНФОРТ, лорд Бейнфорту, полонений лорда Джоноса Бракена;
- його лицарі й капітани:
  - сер ГАРИС СВІФТ, тесть сера Кевана Ланістера;
  - син сера Гариса сер СТЕФОН СВІФТ;
    - дочка сера Стефона ДЖОАННА;
    - дочка сера Гариса ШИРЛІ, одружена з сером Мелвіном Сарсфілдом;
  - сер ФОРЛІ ПРЕСТЕР;
  - сер ГАРТ ГРІНФІЛД, полонений у Крукодереві;
    - сер ЛАЙМОНД ВАЙКАРІ, полонений у Спочивку Подорожнього;
  - лорд СЕЛМОНД СТАКСПІР;
    - його старший син сер СТЕФОН СТАКСПІР;
    - його молодший син сер АЛІН СТАКСПІР;
  - ТЕРЕНС КЕНІНГ, лорд Кайсу;
    - сер КЕНОС КАЙСЬКИЙ, лицар у нього на службі;
  - сер ГРЕГОР КЛІГАН на прізвисько Гора-на-коні;
    - ПОЛІВЕР, ЧИЗІК, РАФ СОЛОДЕНЬКИЙ, ДАНСЕН і ЛОСКОТУН, солдати в нього на службі;
    - сер {ЕЙМОРИ ЛОРЧ}, згодований ведмедю Варго Гоутом після падіння Гаренхолу.

Дім Мартелів

Дорн останнім з Сімох Королівств присягнув на вірність Залізному трону. Кров'ю, звичаями та історією дорняни відрізняються

від інших королівств. Коли почалася Війна п'ятьох королів, князь дорнський не підтримав нікого. Коли ж Мірселла Баратеон заручилася з княжичем Тристаном, Сонцеспис долучився до короля Джофрі та скликав прапори. Прапор Мартелів — червоне сонце, пронизане золотим списом. Їхнє гасло — «Нескорені, незламні, непохитні».

ДОРАН НАЙМЕРОС МАРТЕЛ, лорд Сонцеспису, князь дорнський;

— його дружина МЕЛАРІО з вільного міста Норвоса;

— їхні діти:

— князівна АРІАННА, старша дочка, спадкоємиця Сонцеспису;

— княжич КВЕНТИН, старший син;

— княжич ТРИСТАН, молодший син, суджений Мірселли Баратеон;

— його брати й сестри:

— його сестра князівна {ЕЛІЯ}, дружина королевича Рейгара Таргарієна, загинула під час сплюндрування Королівського Причалу;

— їхні діти:

— королівна {РЕЙНІС}, дівчинка, убита під час сплюндрування Королівського Причалу;

— королевич {ЕЙГОН}, немовля, убитий під час сплюндрування Королівського Причалу;

— його брат княжич ОБЕРИН на прізвисько Червоний Гад;

— коханка княжича Оберина ЕЛАРІЯ САНД;

— доньки-байстрючки княжича Оберина: ОБАРА, НАЙМІРІЯ, ТІЄНА, САРЕЛЛА, ЕЛІЯ, ОБЕЛЛА, ДОРІЯ, ЛОРЕЗА, яких прозивають «гадюками»;

— товариші княжича Оберина:

— ГАРМЕН УЛЕР, лорд Пеклокутський;

— Гарменів брат сер УЛЬВИК УЛЕР;

— сер РІЄН АЛИРІОН;

— незаконний син сера Рієна ДЕЙМОН САНД, Байстриук Богомилості;

— ДАГОС МАНВУДІ, лорд Царегробу;

— Дагосові сини МОРС і ДИКОН;

— Дагосів брат сер МАЙЛЗ МАНВУДІ;

- сер АРРОН КОРГАЙЛ;
- сер ДЕЗІЛ ДАЛТ, лицар з Лимонарію;
- МІРІЯ ДЖОРДЕЙН, спадкоємиця Тору;
- ЛАРА БЛЕКМОНТ, леді Чорногори;
  - її дочка ДЖИНЕССА БЛЕКМОНТ;
  - її син ПЕРОС БЛЕКМОНТ, зброєносець;
- його челядь:
  - АРЕО ГОТА, норвоський перекупний меч, капітан замкової варти;
  - мейстер КАЛЕОТ, радник, цілитель і наставник;
  - його лорди-прапороносці:
    - ГАРМЕН УЛЕР, лорд Пеклокутський;
    - ЕДРИК ДЕЙН, лорд Зорепаду;
    - ДЕЛОННА АЛИРІОН, леді Богомилості;
    - ДАГОС МАНВУДІ, лорд Царегробу;
    - ЛАРА БЛЕКМОНТ, леді Чорногори;
    - ТРЕМОНД ГАРГААЕН, лорд Соляного Узбережжя;
    - АНДЕРС АЙРОНВУД, лорд Айронвуду;
    - НАЙМЕЛЛА ТОЛАНД.

Дім Таллі

Лорд Едмин Таллі з Річкорину одним з перших лордів приріччя присягнув на вірність Ейгону Завойовнику. Переможець Ейгон винагородив його, віддавши дому Таллі у володіння землі Тризуба. Герб Таллі — пструг у стрибку, срібний на тлі синьо-червоних хвиль. Гасло Таллі — «Родина, обов'язок, честь».

ГОСТЕР ТАЛЛІ, лорд Річкорину;
— його дружина леді {МІНАЙСА} з дому Вентів, померла при пологах;
— їхні діти:
— КЕТЛІН, удова лорда Едарда Старка з Вічнозиму;
— її старший син РОБ СТАРК, лорд Вічнозиму, король на Півночі й король Тризубу;
— її дочка САНСА СТАРК, дванадцятирічна панна, полонянка на Королівському Причалі;
— її дочка АРІЯ СТАРК, десять років, вважається мертвою;
— її син БРАНДОН СТАРК, вісім років, вважається мертвим;
— її син РИКОН СТАРК, чотири роки, вважається мертвим;
— ЛАЙСА, удова лорда Джона Арина з Соколиного Гнізда;
— її син РОБЕРТ АРИН, лорд Соколиного Гнізда, сторож Видолу, хворобливий восьмирічний хлопчик;
— сер ЕДМУР, єдиний син, спадкоємець Річкорину;
— друзі й бойові товариші сера Едмура:
— сер МАРК ПАЙ ПЕР, спадкоємець Ружедіви;
— лорд ЛАЙМОНД ГУДБРУК;
— сер РОНАЛЬД ВАНС на прізвисько Безпутник і його брати, сер Гуго, сер Елері й Кірт;
— ПАТРЕК МАЛІСТЕР, ЛУКАС БЛЕКВУД, сер ПЕРВИН ФРЕЙ, ТРИСТАН РАЙГЕР, сер РОБЕРТ ПЕЙДЖ;
— його брат сер БРИНДЕН на прізвисько Чорнопструг;
— його челядь:
— мейстер ВАЙМАН, радник, цілитель і наставник;
— сер ДЕЗМОНД ГРЕЛЛ, військовий інструктор;
— сер РОБІН РАЙГЕР, капітан замкової варти;
— ЛАДНИЙ ЛУ, ЕЛВУД, ДЕЛП, гвардійці;
— АТЕРАЙДИС ВЕЙН, стюард Річкорину;
— РАЙМУНД РИМАЧ, співець;
— лорди-прапороносці:
— ДЖОНОС БРАКЕН, лорд Стоунгеджу;
— ДЖЕЙСОН МАЛІСТЕР, лорд Стражморя;
— ВОЛДЕР ФРЕЙ, лорд Переправи;

- КЛЕМЕНТ ПАЙПЕР, лорд Ружедіви;
- КАРНА ВАНС, лорд Спочивку Подорожнього;
- НОРБЕРТ ВАНС, лорд Атранти;
- ТЕОМАР СМОЛВУД, лорд Жолудевого палацу;
  - його дружина леді РАВЕЛЛА з дому Свонів;
  - їхня дочка КАРЕЛЕН;
- ВІЛЬЯМ МУТОН, лорд Дівоставу;
- сер ГАЛМОН ПЕЙДЖ;
- ТАЙТОС БЛЕКВУД, лорд Крукодерева.

Дім Тайрелів

Тайрели піднеслися до влади як стюарди королів Розлогів, чії володіння охоплювали родючі рівнини на південний захід від Дорнського Прикордоння і Чорноводого Бурчака до берегів Призахідного моря. По жіночій лінії вони буцімто ведуть рід від Гарта Зеленорукого, короля-садівника перших людей, що носив корону з лози та квітів і в чиїх руках земля розквітала. Коли король Мери ІХ, останній з дому Гарденерів, загинув на Полум'яному полі, його стюард Гарлен Тайрел здав Небосад Ейгону Завойовнику. Ейгон дарував йому замок і володіння Розлогами. Герб Тайрелів — золота ружа на зеленому як трава полі. Гасло — «Кріпнемо».

Лорд Мейс Тайрел оголосив про свою підтримку короля Ренлі на початку Війни п'ятох королів і віддав йому руку своєї дочки Марджері. По смерті Ренлі Небосад уклав союз із домом Ланістерів, і Марджері заручилася з королем Джофрі.

МЕЙС ТАЙРЕЛ, лорд Небосаду, хранитель Півдня, сторож Прикордоння, великий маршал Розлогів;

— його дружина леді АЛЕРІ з дому Гайтаверів зі Старгорода;

— їхні діти:

— ВІЛЛАС, старший син, спадкоємець Небосаду;

— сер ГАРЛАН на прізвисько Галантний, середній син;

— його дружина леді ЛІОНЕТТА з дому Фосовеїв;

— сер ЛОРАС, лицар квітів, молодший син, побратим королівської варти;

— МАРДЖЕРІ, дочка, п'ятнадцятирічна удова, суджена короля Джофрі I Баратеона;

— фрейліни й компаньйонки Марджері:

— її кузини МЕґА, АЛЛА й ЕЛІНОР ТАЙРЕЛ;

— суджений Елінор АЛІН АМБРОЗ, зброєносець;

— леді АЛІСАННА БУЛБЕР, восьмирічна дівчинка;

— МЕРЕДИТ (Мері) КРЕЙН;

— ТЕЙНА МИРСЬКА, дружина лорда ОРТОНА МЕРІВЕЗЕРА;

— леді АЛІС ГРЕЙСФОРД;

— септа НІСТЕРИКА, сестра у Вірі;

— його мати леді ОЛЕННА з дому Редвінів, удова на прізвисько «королева колючок»;

— вартові леді Оленни АРИК і ЕРИК на прізвисько Лівий і Правий;

— його сестри:

— леді МІНА, одружена з лордом Пакстером Редвином, лордом Арбору;

— їхні діти:

— сер ГОРАС РЕДВИН на прізвисько Горе, близнюк Гобера;

— сер ГОБЕР РЕДВИН на прізвисько Гоблін, близнюк Гораса;

— ДЕЗМЕРА РЕДВИН, шістнадцятирічна панна;

— леді ДЖАННА, одружена з сером Джоном Фосовеєм;

— його дядьки й інші родичі:

— батьків брат ГАРТ на прізвисько Грубий, лорд-сенешаль Небосаду;

- Гартові байстриюки, ГАРС і ГАРЕТ ФЛАВЕРСИ;
- батьків брат сер МОРИН, лорд-командувач міської варти Старгорода;
- Моринів син сер {ЛУТОР}, був одружений з леді Елін Норидж;
- Луторів син сер ТЕОДОР, одружений з леді Лією Сері;
- Теодорова дочка ЕЛІНОР;
- Теодорів син ЛУТОР, зброєносець;
- Луторів син мейстер МЕДВИК;
- Луторова дочка ОЛІН, одружена з сером Лео Блекбаром;
- Моринів син ЛЕО на прізвисько Лео Лінівий;
- батьків брат мейстер ГОРМОН, учений Цитаделі;
- його кузен сер КВЕНТІН, помер у Ашфордї;
- Квентінів син сер ОЛІМЕР, одружений з леді Лайсою Медоуз;
- Олімерові сини РЕЙМУНД і РИКАРД;
- Олімерова дочка МЕґА;
- його кузен мейстер НОРМУНД на службі в Чорнокороні;
- його кузен сер {ВІКТОР}, загинув від руки Усміхненого Лицаря з братства королівського лісу;
- Вікторова дочка ВІКТАРІЯ, була одружена з лордом {Джоном Булвером}, який помер від літньої лихоманки;
- їхня дочка леді АЛІСАННА БУЛВЕР, вісім років;
- Вікторів син сер ЛЕО, одружений з леді Аліс Бісбері;
- доньки Лео АЛЛА і ЛІОНА;
- сини Лео ЛАЙОНЕЛ, ЛУКАС і ЛОРЕНТ;
- його челядь у Небосаду:
- мейстер ЛОМИС, радник, цілитель і наставник;
- АЙГОН ВІРВЕЛ, капітан замкової варти;
- сер ВОРТИМЕР КРЕЙН, військовий інструктор;
- МАСЛОЗАД, неймовірно тлустий блазень і дотепник;
- його лорди-прапорносці:
- РЕНДИЛ ТАРЛІ, лорд Сурмосхилу;
- ПАКСТЕР РЕДВИН, лорд Арбору;
- АРВІН ОКГАРТ, леді Старого Дуба;
- МАТИС РОВАН, лорд Златолісу;

— АЛЕСТЕР ФЛОРЕНТ, лорд Ясноводої Фортеці, заколотник на боці Станіса Баратеона;

— ЛЕЙТОН ГАЙТАВЕР, голос Старгорода, лорд Порту;

— ОРТОН МЕРІВЕЗЕР, лорд Довгостолу;

— лорд АРТУР АМБРОЗ;

— його лицарі та присяжні мечі:

— сер МАРК МАЛЕНДОР, покалічений у Битві на Чорноводді;

— сер ДЖОН ФОСОВЕЙ, з Фосовеїв зеленого яблука;

— сер ТАНТОН ФОСОВЕЙ з Фосовеїв червоного яблука.

Беззаконники, дикуни та присяжні побратими

Побратими нічної варти

На розвідці за Стіною

ДЖЮР МОРМОНТ на прізвисько Великий Ведмідь, лорд-командувач Нічної варти;

— ДЖОН СНОУ, Вічнозимський Байстриук, його стюард і зброєносець, зник безвісти на Скімливому перевалі;

— Джонів білий і безшумний деривовк Привид;

— ЕДИСОН ТОЛЕТ на прізвисько Стражденний Ед, зброєносець;

— ТОРЕН СМОЛВУД, старший розвідник;

— ДАЙВЕН, ЧИНГАЛ, ТИХОНІГ, ГРЕН, БЕДВИК на прізвисько Велет, ОЛЛО БЕЗРУКИЙ, ГРАБЗ, БЕРНАР на прізвисько Бурий, інший БЕРНАР на прізвисько Чорний, ТИМ СТОУН, УЛЬМЕР з королівського лісу, ГАРТ на прізвисько Сіроперий, ГАРТ ЗЕЛЕНИЦЬКИЙ, ГАРТ СТАРГОРОДСЬКИЙ, АЛАН з Розбі, РОНЕЛ ГАРКЛІ, ЕЙТАН, РАЙЛЗ, МОНІ, розвідники;

— ДЖАРМЕН БАКВЕЛ, старший розвідник;

— БАНЕН, КЕДЖ БІЛООКИЙ, ТАМБЕРДЖОН, ФОРНІО, ГАЙДА, розвідники і пластуни;

— сер ОТИН ВАЙЗЕРС, командувач ар'єргарду;

— сер МАЛАДОР ЛОК, командувач обозу;

— ДОНЕЛ ГІЛ на прізвисько Славний, його зброєносець і стюард;

— ГЕЙК, стюард і кухар;

— СЕМВЕЛ ТАРЛІ, стюард-товстун, доглядач круків на глузливе прізвисько «сер Поросятко»;

— ЛАРК СЕСТРИНЕЦЬ і його кузен РОЛЛІ СЕСТРИТОНСЬКИЙ;

— КЛИШОНОГИЙ КАРА, СУРЖИК, МАЛИЙ ПОЛ, ПИЛКА, ЛІВОРУКИЙ ЛУ, СИРОТА ОС, БІЛА БУРКОТУН, стюарди;

- {КВОРИН ПІВРУКИЙ}, старший розвідник з Тінявої вежі, загинув на Скімливому перевалі;
- {ЗБРОЄНОСЕЦЬ ДОЛБРИДЖ}, {ЕБЕН}, розвідники, загинули на Скімливому перевалі;
- СКЕЛЕЗМІЙ, розвідник і скелелаз, зник безвісти під час пішого переходу на Скімливому перевалі;
- БЛЕЙН, помічник Кворина Піврукого, командувач вояків Тінявої вежі на Кулаці Перших Людей;
- сер БАЯМ ФЛІНТ.

В Чорному замку

- БОВЕН МАРШ, лорд-стюард і каштелян;
- мейстер ЕЙМОН (ТАРГАРІЄН), радник і цілитель, столітній сліпий;
- КЛАЙДАС, його стюард;
- БЕНДЖЕН СТАРК, головний розвідник, зник безвісти, вважається мертвим;
- ВІНТОН СТАУТ, вісімдесят років як розвідник;
- сер АЛАДЕЙЛ ВІНЧ, ПИПАР, ГЛУХЕНЬКИЙ ДИК ФОЛАРД, КОШЛАТИЙ ГАЛ, ДЖЕК БУЛВЕР, БАРОН, МАТАР, розвідники;
- ОТЕЛ ЯРВИК, головний будівничий;
- ЗАЙВИЙ ЧОБІР, ЮНІЙ ГЕНЛІ, ГАЛЬДЕР, АЛЬБЕТ, КЕГЗ, ПЕЙТ БРУДНИЙ БАНЯК з Дівоставу, будівничі;
- ДОНАЛ НОЙ, однорукий зброяр, коваль і стюард;
- ТРИПАЛИЙ ГОБ, стюард і старший кухар;
- ТИМ ТУГОЯЗИКИЙ, СПОКІЙ, МАЛЛІ, СТАРИЙ ГЕНЛІ, КЮГЕР, РУДИЙ АЛІН з Червоного Дерева, ДЖЕРЕН, стюарди;
- септон СЕЛА ДАР, набожний пияк;
- сер ЕНДРЮ ТАРТ, військовий інструктор;
- РАСТ, АРРОН, ЕМРИК, ШОВК, ГОП-РОБІН, новобранці;
- КОНВІ, ГВЕРЕН, вербувальники.

У Східній-варті-на-морі

- КОТЕР ПАЙК, командувач Східної варти;
- мейстер ГАРМУН, цілитель і радник;
- сер АЛІСЕР ТОРН, військовий інструктор;
- ДЖАНОС СЛІНТ, колишній командувач міської варти на Королівському Причалі, недовгий час — лорд Гаренхолу;
- сер ГЛЕНДОН ПОЕТ;
- ДАРЕОН, стюард і співець;
- ЗАЛІЗНИЙ ЕМЕТ, розвідник, славнозвісний своєю силою.

У Тінявій вежі

- сер ДЕНІС МАЛІСТЕР, командувач Тінявої вежі;
- його стюард і зброєносець ВОЛАС МАСІ;
- мейстер МАЛІН, цілитель і радник.

Побратимство без прапорів

Товариство беззаконників

- БЕРИК ДОНДАРІОН, лорд Черногавані на прізвисько лорд Лискавка, часто оголошуваний мертвим;
- його права рука ТОРОС МИРСЬКИЙ, червоний жрець;
  - його зброєносець ЕДРИК ДЕЙН, лорд Зорепаду, дванадцять років;

- його спільники:
  - ЛИМ на прізвисько Лимонний Плащ, колишній солдат;
    - ГАРВІН, син Галлена, в минулому служив лорду Едарду Старку у Вічнозимі;
  - ЗЕЛЕНОБОРОДИЙ, тайрський перекупний меч;
  - ТОМ СЕМИСТРУМЕЦЬ, співець сумнівної репутації, має прізвиська Том Семиструнець або Том Сімка;
  - АНГАЙ ЛУЧНИК, стрілець з Дорнського Прикордоння;
  - ДЖЕК-ЩАСЛИВЕЦЬ, у розшуку, одноокий;
  - БОЖЕВІЛЬНИЙ МИСЛИВЕЦЬ зі Скельного Септу;
    - КАЙЛ, НАКОНЕЧНИК, ДЕНЕТ, ВОТТИ МІРОШНИК, ЛАДНИЙ ЛЮК, МАДЖ, БЕЗБОРОДИЙ ДИК, розбійники в його зграї.

У заїзді «Уклінний король»

- ШАРНА, хазяйка, кухарка й повитуха;
- її ЧОЛОВІК;
- ХЛОПЕЦЬ, став сиротою на війні.

У «Персику», борделі у Скельному Септі

- ГВОЗДИКА, руда власниця;
  - АЛІС, КАС, ЛАНА, ДЖАЙЗІНА, ГЕЛЛІ, ДЗВІНКА, «персики».

У Жолудевому Палаці, престолі дому Смолвудів

- леді РАВЕЛЛА з дому Свонів, дружина лорда Теомара Смолвуда.

По всіх усюдах

- лорд ЛАЙМОНД ЛІЧЕСТЕР, маразматичний старий, який колись стримав на мосту сера Мейнарда;
- його юний опікун мейстер РУН;
- ПРИВИД Стрімкого Серця;
- ЛИСТЯНА ЛЕДІ;
- СЕПТОН у Вогнетані.

Дикуни, або Вільний народ

- МАНС РЕЙДЕР, король-за-Стіною;
- ДАЛЛА, його вагітна жінка;
- ВАЛ, її молодша сестра;
- його ватажки й капітани:
- ГАРМА ПЕСИГОЛОВА, командир авангарду;
- КІСТЯНИЙ ЛОРД на прізвисько ТАРАРАХ, ватажок військового загону;
- ІГРИТТА, юна списосуджена, член його загону;
- РИК ДОВГОСПИС, член його загону;
- РАГВІЛА, ЛЕНІЛ, члени його загону;
- його бранець ДЖОН СНОУ, ворон-перекинчик;
- ПРИВИД, Джонів деривовк, білий і безшумний;
- СТИР, магнар Тенійський;
- ЯРЛ, юний нальотчик, коханець Вал;
- ГРИГ ЦАП, ЕРОК, КВОРТ, БОДЖЕР, ДЕЛ, ЧИРЯК, КОНОПЛЯНИЙ ДЕН, ГЕНК ШОЛОМ, ЛЕН, ПАЛЬЧИК, КАМІННОПАЛІЙ, нальотчики;
- ТОРМУНД, медовий король червоноградський, на прізвисько Велетозгуб, балаклій, сурмач, льодоруб, а також Грім-кулак, ведмедиям чоловік, співрозмовник богів і батько полчищ, ватажок військового загону;
- його сини ТОРЕГ ТИЧКА, ТОРВІНД ТАМОВАНІЙ, ДОРМУНД, ДРИН і його дочка МУНДА;
- {ОРЕЛЛ} на прізвисько Орел, шкуромін, убитий Джоном Сноу на Скімливому перевалі;
- МАГ МАР ТУТ ДО ВЕГ на прізвисько Маг Могутній, велет;

— ВАРАМИР ШЕСТИШКУРИЙ, шкуромін, господар трьох вовків, тінь-кота і снігового ведмедя;

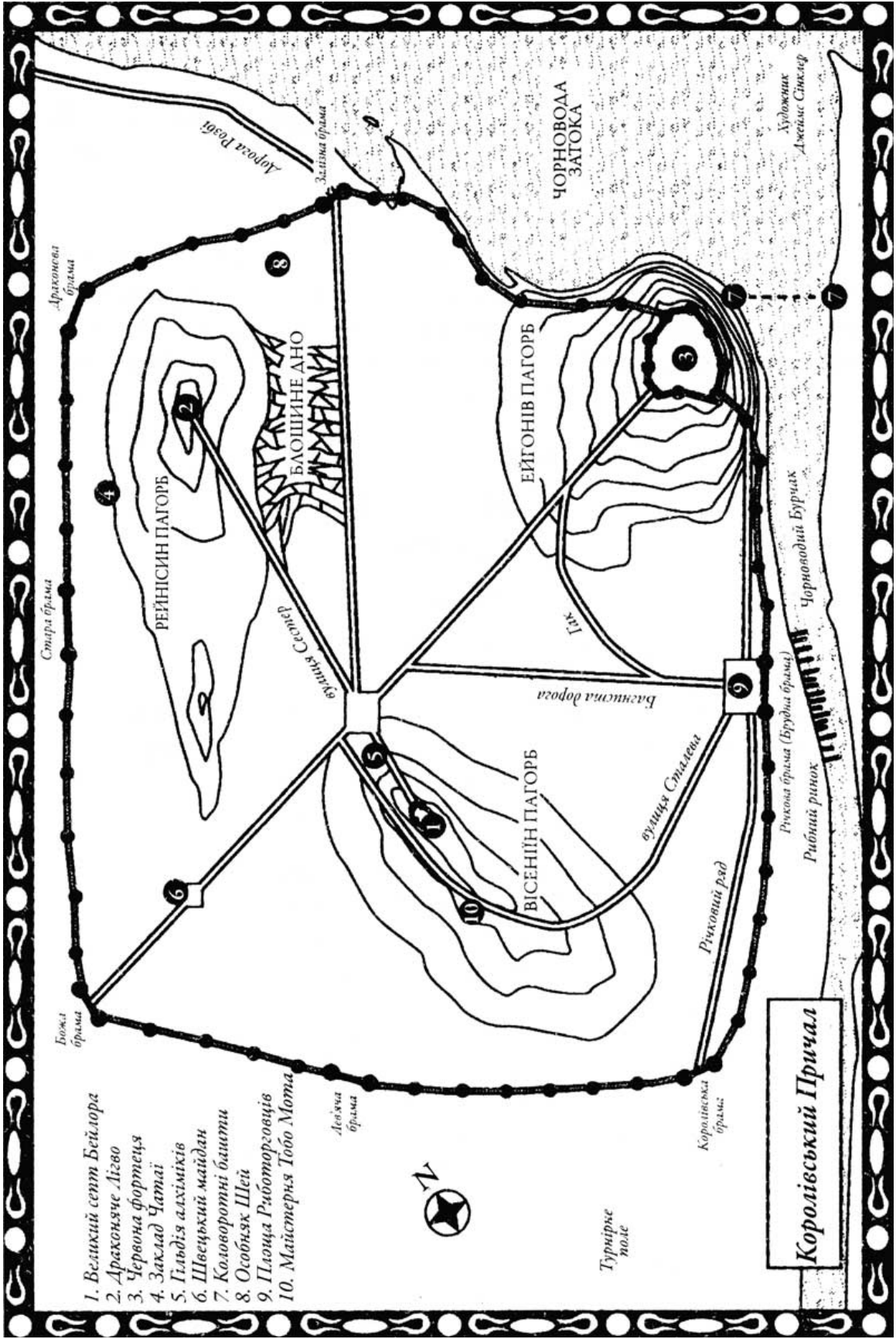
— ПЛАКСІЙ, нальотчик і ватажок військового загону;

— {АЛЬФИН КРУКОВБИВЦЯ}, нальотчик, убитий Кворином Півруким з Нічної варти;

— КРАСТЕР із Крастерової фортеці, який нікому не вклоняється;

— ЖИЛЛІ, його дочка і жінка, в тяжі;

— ДАЯ, ФЕРНІ, НЕЛЛА, трійко з його дев'ятнадцятьох жінок.

1. Великий сент Бейлора
2. Драконяче Лігво
3. Червона фортеця
4. Заклад Чартаї
5. Глядія алхіміків
6. Швецький майдан
7. Коловоротні бапти
8. Особняк Шей
9. Площа Рябооторговців
10. Майстерня Тобо Мота

Королівський Причал

ЧОРНОВОДА
ЗАТОКА

Художник
Аженис Сіклер

Чорноводий Бурчак

Річковий ринок

Рибний ринок

Річковий ряд

Річкова брама (Брудна брама)

Архонська
брама

Стара брама

Божья
брама

Залізна брама

Лев'яча
брама

Королівська
брама

Великий сент
Бейлора

Ванчиста дорога

вудичья Стілецька

Річковий ряд

ВІСЕНІЙ ПАГОРЬ

ЕЙГОНІВ ПАГОРЬ

РЕЙНІСІН ПАГОРЬ

БЛОШИНЕ АНО

Турнірне
поле

Фантастична сага «Пісня льоду
й подум'я» давно завоювала серця
читачів у всьому світі, перекладена
більш як на 20 мов і продається
мільйонними накладами.

Третя книга циклу —
«Буря мечів» — це історія
братовбивчої Війни п'яťох королів
на тлі страшної загрози для всього
людства, яка вже насувається
з-за Стіни.

ISBN 978-617-538-399-5

9 786175 383995